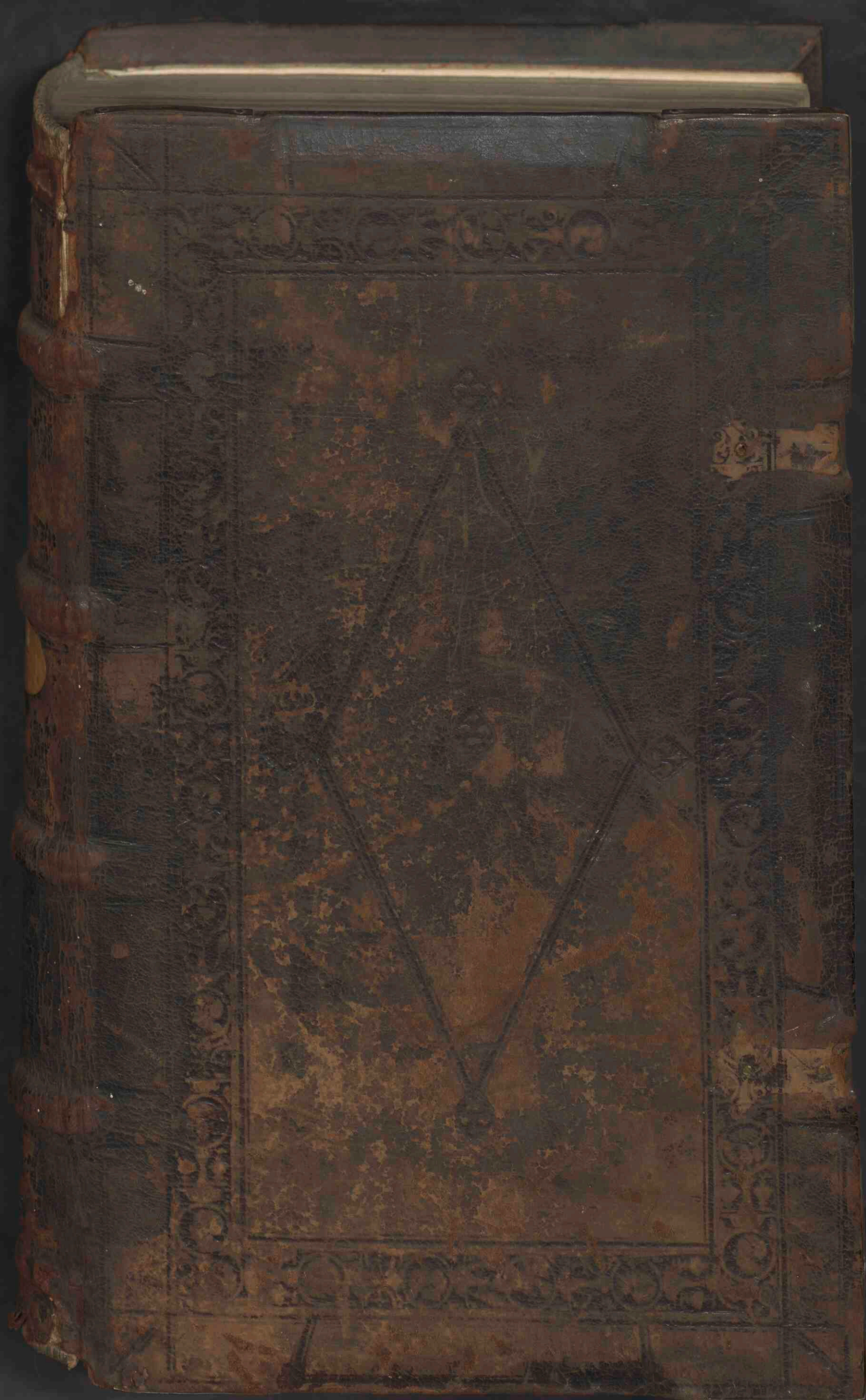

Ecclesiastica historia, integram Ecclesiae Christi ideam, quantum ad locum, Propagationem, Persecutionem, Tranquillitatem, Doctrinam, Haereses, Ceremonias, Gubernationem, Schismata, Synodos, Personas, Miraculas, Martyria, Religiones extra Ecclesiam, & statum Imperij politicum attinet, secu[n]dum singulas Centurias, perspicuo ordine complectens: singulari diligentia & fide ex vetustissimis & optimis historicis, patribus, & aliis scriptoribus congesta ...

<https://hdl.handle.net/1874/456729>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

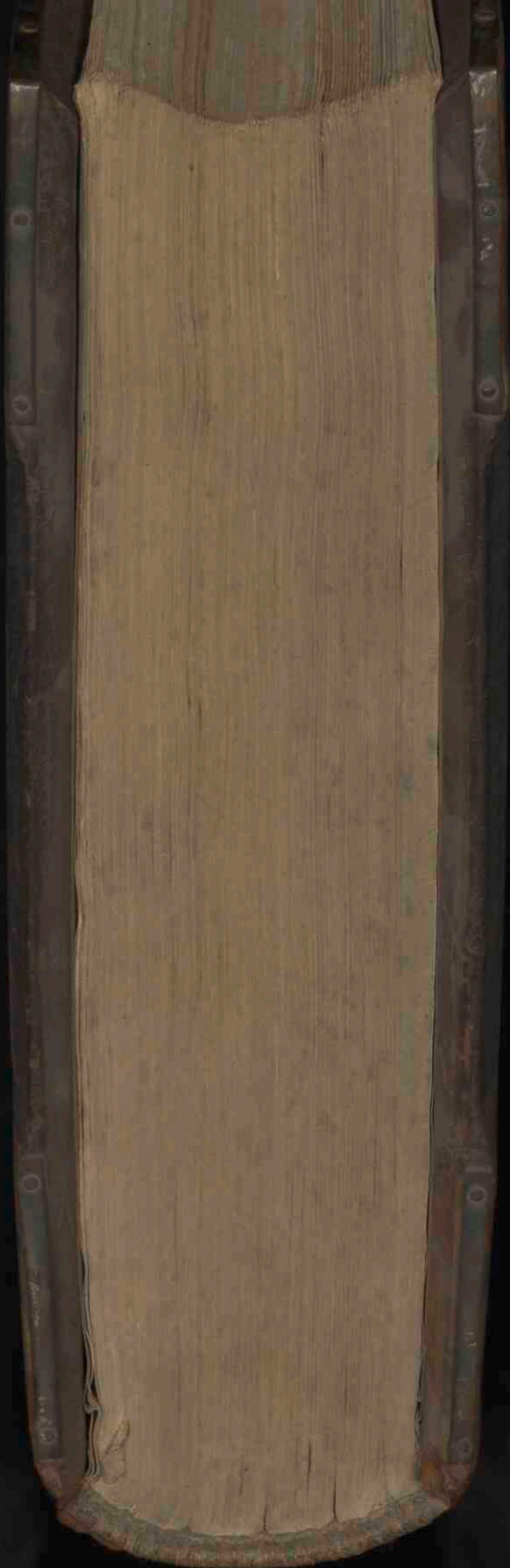
More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

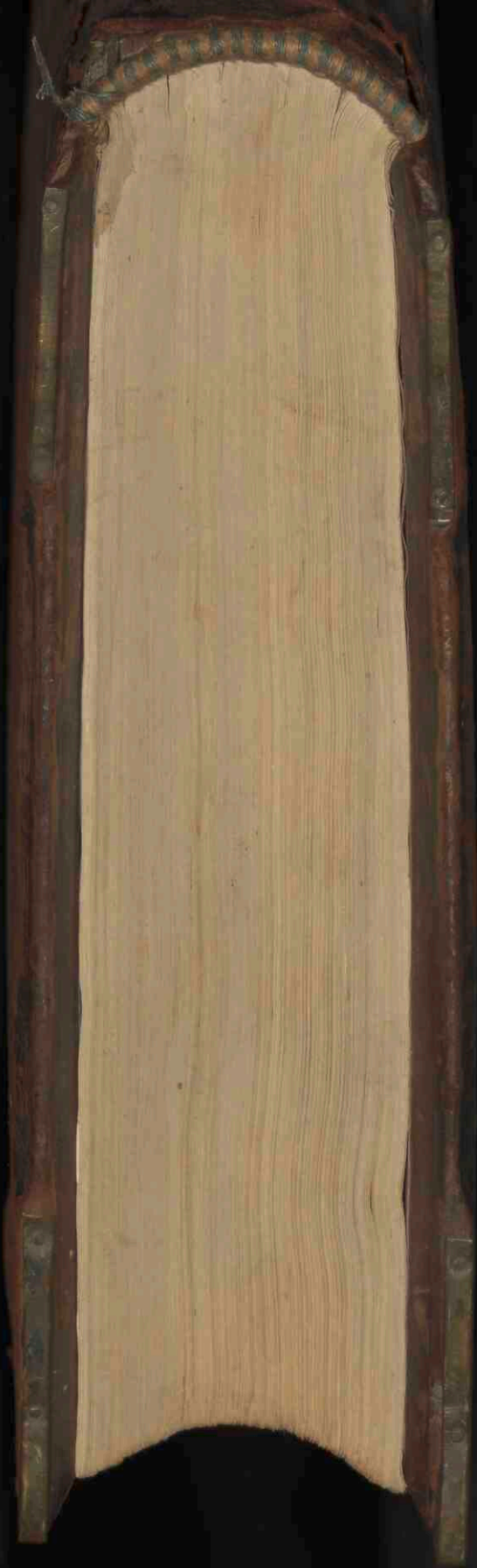
Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

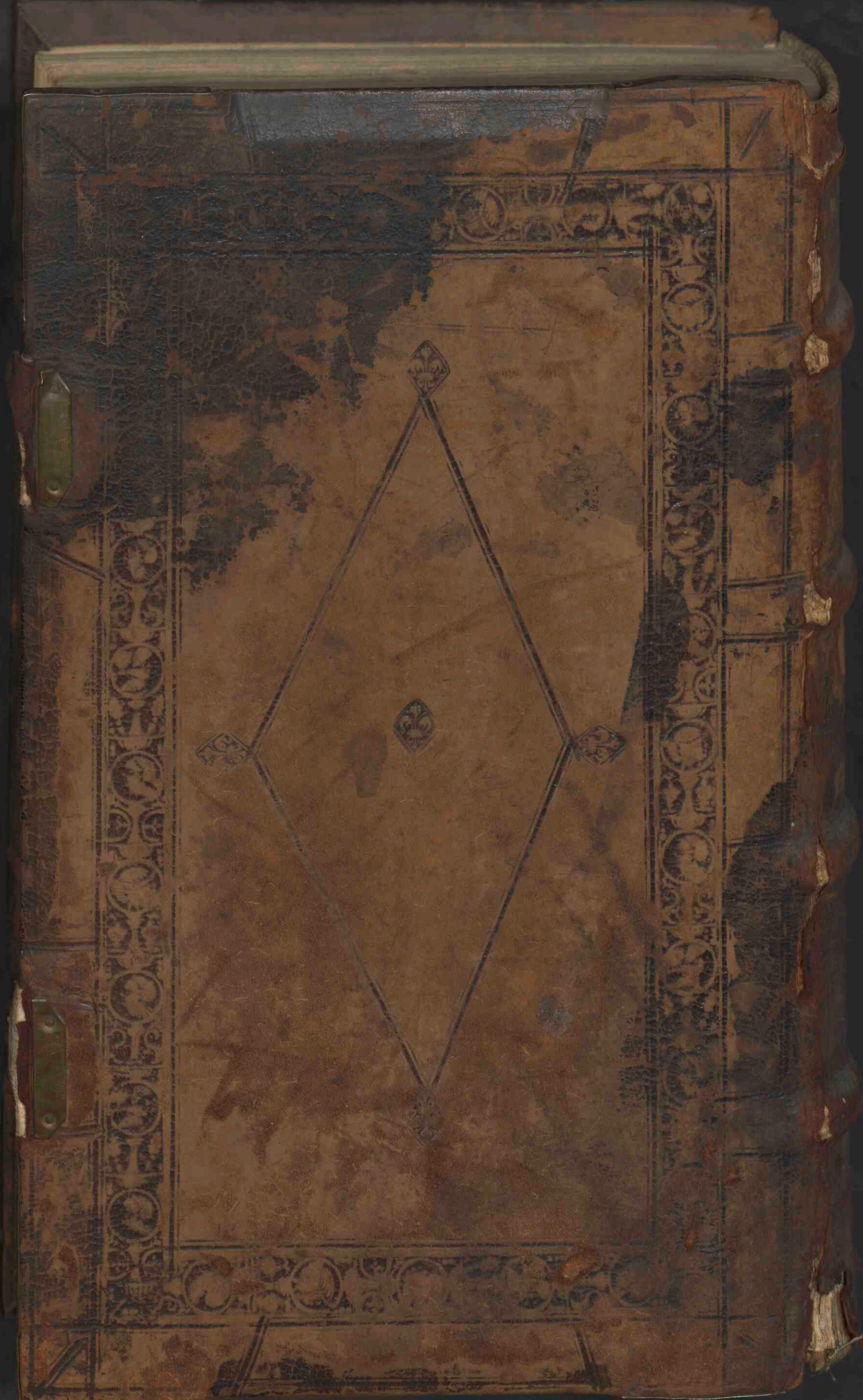
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

H. fol.
307

...miserere in misericordia tua

...miserere in misericordia tua

...miserere in misericordia tua

Cxxvii. canticum graduum.
DTE LEVAVI OCVLOS OYEOS.
qui habitas in celis.

Ece sicut oculi seruoꝝ ad
manuꝝ dominoꝝ suorum.

Sicut oculi ancille in manibus
dñe suae sic oculi nri ad dñm
dñm nrm donec miserat nri.

Miserere nri dñe miserere nri qm
multuꝝ repleti sumꝝ despectione.
Multuꝝ repleta est anima nra
obprobrium abundantium
& despectio superbiorum.

Cxxviii. canticum graduum.
ISI DÑS FVLSSSET IN NOBIS.
dicat nunc israhel nisi
dñs fuisset in nobis.

um exurgerent sup nos homine
fortiam uiuos absorbuissent nos
ñ traheret furor eoz sup nos for
tiam aquae circumdissent nos.

orientes transisset anima nra
fortiam transisset sup anima
nram aquae superbiae.

Historia Ecclesiastica

Folio n°. 307.

Cxxviii. canticum graduum.
DTE LEVAVI OCVLOS OYEOS.
qui habitas in celis.

Ece sicut oculi seruoꝝ in
manibus dominoꝝ suoruꝝ.

Sicut oculi ancille in manibus dñe
suae ita oculi nri ad dñm dñm
nrm donec miserat nri.

Miserere nri dñe miserere nri quia
multuꝝ repleti sumꝝ despectione
tua multuꝝ repleta est anima
nra obprobriuꝝ abundantibꝝ
et despectio superbis. **hinc**

Cxxviiii. canticum graduum d. l.
ISI QVTA DÑS ERAT IN NOBIS.
dicat nunc israhel nisi quia
dñs erat in nobis.

um exurgerent homines in nos
forte uiuos deglutissent nos.
ñ traheret furor eoz in nos forsi
tam aqua absorbuisset nos.

orientes pertransiuit anima
nra fortiam pertransisset anima
nra aqua intolerabilem.

Cxxviiii. canticum graduum.
DTE LEVAVI OCVLOS OYEOS.
qui habitas in celis.

Ece sicut oculi seruoꝝ in
manibus dominoꝝ suoruꝝ.

Sicut oculi ancille in manibus dñe
suae ita oculi nri ad dñm dñm
nrm donec miserat nri.

Miserere nri dñe miserere nri quia
multuꝝ repleti sumꝝ despectione
tua multuꝝ repleta est anima
nra obprobriuꝝ abundantibꝝ
et despectio superbis.

Cxxviiii. canticum graduum.
ISI QVTA DÑS ERAT IN NOBIS.
dicat nunc israhel nisi quia
dñs erat in nobis.

um exurgerent homines in nobis
forte uiuos deglutissent nos.
ñ traheret furor eoz aduersus nos
fortiam aqua absorbuisset nos.

orientes pertransiuit anima
nra fortiam pertransisset anima
nra aquam intolerabilem.

qua remanent in lacrimis

qua remanent in lacrimis

qua remanent in lacrimis

N. 191 B

Septima Centuria

ECCLĒSIASTICAE

HISTORIAE, CONTINENS DESCRIPTIONEM AMPLISSIMARVM RERVM IN REGNO Christi, quæ Septimo post eius natiuitatem seculo acciderunt: cum Imperium Romanum gubernarent Phocas, Heraclius, Constantinus eius filius, Heracleonas, Constans, Constantinus Pogonatus, Iustinianus Secundus, & Leontius: & Doctores in Ecclesia præcipui emerent, Iohannes Episcopus Constantinopolitanus, Isidorus iunior Hispalensis, Clemens Arelatensis, Adelhelmus, Iulianus Pomerius Toletanus, & alij quidam: eodem ordine, diligentia & fide, quo superiores Centurię, ex uetustis & probatis Historicis, Patribus, & alijs Scriptoribus,

IN DVCATV MEGAPOLENSIVM PRINCIPVM
AB AVTORIBVS CONTEXTA.

*Accessit rerum uerborumq; in hac Centuria præcipuè memorabilem, tum locorum Scripturæ explicatorum
geminus INDEX.*

Ex domo Bueholi

BASILEAE, PER IOANNEM Oporinum. 1564.

SEPTIMA CENSURA

ECCLESIASTICAE

HISTORIAE CONTINENS

PRIMUM ABELICAM REVM IN RE

PRO CHRISTI QUI SEPTIMO POC CUM

TO GONDERNACUM IMPERIVM RE

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

GONDERNACUM POGONTERE

ALIA DE POGONTERE: DE POGONTERE

IN REVM GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

PHOENICIAE GONDERNACUM CUM

NOBILISSIMIS VIRIS, PIETATE,
 VIRTUTE, PRVDENTIA, FORTITVDI-
 NE ET GENE RE PRÆSTANTISSIMIS, CHRIS-
 TOPHORO à Steinberk, HARTVVICO à Vuerder, IOACHI-
 MO ab Aluensleben, ANDREÆ à Meiendorff, HENRICO
 ab Assenbork, & ACHATIO à Velten, Dominis
 & Patronis suis colendisissimis,

G. & P. per Christum.

VIRTVTVM ac vitiorum, seu potius
 (ut more Ecclesiæ Dei loquamur) bo-
 norum operum & malorum exempla
 insignia, in omnium gentium historijs,
 omnium uerò maximè in rebus gestis
 Ecclesiæ reperiuntur & extant, quæ
 commonefactiones & doctrinas vtilis
 & necessarias quamplurimas cõtinent
 atque proponunt. Dignissimæ igitur
 sunt lectione & cõsideratione Historiæ sacræ: id quod extra omnẽ
 controuersiã, ab omnibus sana mente præditis poni, certum est.

Et si autem in hac SEPTIMA Centuria, complectente historiã
 Ecclesiæ Dei quæ septimo post Christum seculo accidit, multa
 occurrunt, quæ hanc partem illustrant: tamen duo tantum maxi-
 mè conspicua exempla, Constantini Pogonati nimirum & Hera-
 clij facta, in medium, hac quidem Præfatione uisum est adducere:
 in quorum altero præclarum pietatis, in altero uerò enorme te-
 merarij & perniciosissimi facti exemplum elucet: idcõ eo cõsilio,
 ut intelligant omnes boni uiri, historias sacras esse quasi Syno-
 psin & contemplationem summarum rerum, quarũ noticia mo-
 net, & quasi digito monstrat, quæ sequenda, quæ ue fugienda sint,
 quæ prosint Ecclesiæ Dei, quæ ue ei sint detrimento atq; exitio.

Ac primùm quidem Pogonati exemplum inspiciendum puta-
 mus. Decet enim prius in rectè facta intueri, & postea etiam tur-
 pitudinem atq; damna malè factorũ ex aduerso contemplari &
 expendere. Est autem sine omni dubitatione nihil insignius, ex-
 cellentius, utilius, Deoq; ipsi gratius inter omnia quæ in tota uir-
 ta sua gessit Cõstantinus, dictus Pogonatus: quàm quòd magna
 cura, singulari studio, incredibili pietate in hoc incubuit, ut, cum
 Ecclesiæ horribiliter dilaceratæ, distractæ, deformatæ essent à se-
 cta Monothelitarum, Sextam synodum Constantinopolitanam,
 quæ Oecumenica iure cognominatur, cogeret: & in ea, uentilata
 tota controuersia iusto ac legitimo modo, veram sententiam per-
 spicuis testimonijs erutam & cõfirmatam, amplecteretur & exe-
 queretur,

queretur, totamq; Ecclesiam tranquillitati restitueret. Qua quidem in parte, Constantini Magni exemplum sibi ob oculos posuit, & sui muneris rationem, & gloriam Dei, atq; ædificationem Ecclesiæ pio pectore expendit. Eos enim qui ad gubernacula regnorum euehuntur & collocantur à Deo ex immensa bonitate, in primis considerare decet, sese huic suo Domino id officij debere, ut ipsius dignitatem, laudem, gloriã, & possessionis ad ipsum pertinentis incrementa, amplitudinem, durationem, omni industria, conatu, labore querant & adiuuent. Ingratus certè meritò habendus, omniq; odio & pœnis dignus censendus esset, qui bona alterius gratuita cõcessione obtinens, tantum sua ipsius emolumenta spectaret: ijs omnibus neglectis & posthabitis, quæ ad ipsum Dominum proprio quodam iure pertinerent. Neq; existimandum est, politicos magistratus in eo fastigio uersari, ut ipsi subditos tantum expilent: seq; & suos, quamdiu quidem tali eminentia & felicitate ipsis frui datur, locupletent, & quasi pascant atq; saginent: quæ quidem res immanes & crudeles tyrannos gignit, quos Deus iterum imperijs excutit, & atrocibus pœnis notat, ut sint paradigmata, quibus alij commonefacti, à similibus studijs & facinoribus absterreantur. Neq; uerò istud est præcipuū aut unicum in Imperijs & hominum gubernatione, solummodò operam dare atq; attendere, ut externum disciplinæ studium uigeat, & in honesta trãquillitate homines uitam agant. Cum enim Magistratus in sacris literis dii nominentur, omnium prima & potissima cura ipsorum esse debet, ut Deo tali pacto seruiant, ut regnum eius in suis Imperijs innotescat, crescat, conseruetur: hoc est, ut sincera doctrina (quam Deus ipse inenarrabili clementia & bonitate hominibus patefecit, & per quam sibi colligit, sanctificat, custodit æternam Ecclesiam, à qua in hac & æterna uita celebratur, cognoscatur, illustretur) tradatur, extet, ad posteritatem transmittatur. Huc enim omnis politica administratio, pacis atq; societatis defensio, & illa laboriosa cura victum atq; opes querendi & accumulandi, tendit: ut nimirum ista spiritualia & æterna, corporis pariter & animæ bona comparètur. Sicuti autem ad pacem firmandam & custodiendam pertinet, latrones, seditiosos, aliosq; vim inferentes sibi suisq;, propulsare atq; reprimere: ita etiam in Ecclesia Dei, omni sollicitudine & pietate prospiciendum est, ne falsa dogmata subrepan: & hæretici, qui à Christo vocantur lupi, latrones, fures, inualescant, atq; depositum doctrinæ cœlestis & salutem æternam eripiant: qua quidem expoliatione nihil tristius, nihil perniciosius cogitari vel dici potest. Etsi autem magis commouentur & turbantur animi hominum, quando uident ingentem prædam matronarum, puellarum, paruorum liberorum, senum, à barbaris populis ex ciuitate aliqua occupata in
 longin-

longinquas regiones pecudum more abigi, ubi perpetuā & horribilem seruitutem seruire coguntur: tamen innumeris modis ea clades & præda tristior est, qua diaboli per suos crudeles tyrannos, Hæreticos dicimus, plurimorum animas in æternum barathrum & cruciatus, qui nunquam ullum habebunt finem, abducunt. Audiant itaq; omnes Magistratus Spiritum sanctum, per os Dauidis ita cōcionantem, eosq; sui muneris cōmonefacientē:

Et nūc reges (inquit) intelligite: erudimini qui iudicatis terrā.

Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.

Osculamini filium, ne quando irascatur, & pereatis in uia:

Quia exardescet breui ira eius.

Quem ista vox Dei tam grauis non mouet, non afficit, eum rupibus Caucaſi durioſiorem & immobiliorem eſſe oportet: & ſine dubio in nouiſſimo die penetrantiorem uocem ab ipſo filio Dei percipiet, ubi non licebit amplius aures obturare, & uocem Dei exhibilare: ut nunc à multis fieri, nimis eſt manifeſtum.

Multæ autem inſignes uirtutes, in hoc celebri Pogonati factō fulgent. Non oppreſſit Eccleſiæ controuerſiam de doctrina, uel potentia, uel præiudicio: ſed prius uoluit Eccleſiæ miniſtros, tanquam uerbi Dei præcones adhibere, ut cognoſceret, quæ nam eſſent conſentanea Sacris literis, quæ non. Non reſpexit ad Maiorum ſuorum exempla, qui etiam publicis edictis Monothelitarū doctrinam approbauerant: quæ difficile erat abolere. Nec mouit eum autoritas Patriarcharum & Episcoporum, qui tot annos Conſtantinopoli, & paſſim in Oriente, opinionem illam mordicus tuebantur. Neq; paſſus eſt ſe abſterrerī, etiam ſi audiret incredibilem eſſe Romani pontificis inſolentiam, ut qui ſupremam ſibi dignitatem & autoritatem ſupra alios episcopos & doctores nefariè arrogaret: ſed literas ad eum miſit, quibus eum hortatus eſt, ut ad indiſtum conuentum uel ipſe ueniret, uel legatos ſuos mitteret. Nihil autem prærogatiuæ ipſi concedit, neq; ueniam ab ipſo conuocandi ſynodum exorat: ſed pro ſuo officio ipſemet de ſynodo conſtituenda definit, ipſumq; Romanum ac reliquos Episcopos ſcriptis literis amanter inuitat, ne tam neceſſariæ collationi de rebus ad publicum Eccleſiæ bonum ſpectatibus deſint. ſynodo uero ipſemet Imperator intereſt, non tantum ut *κωφορ* *ωπόωπov*, abſq; iudicio amplectens decreta: uel Romani Episcopi legatos in ſummum locum conſtituens, & ab ipſis oracula ueluti ex tripode dictata, ſine omni cōtradictione accipiens: ſed moſtè, reuerenter, piè, quantum quidem ſuo conueniebat muneri, gubernabat ſynodum, proponens ſtatum ſeu ſcopum cauſæ, & ordine quærens & colligens ſententias, ne quid confulè aut præcipitanter fieret. Iuſſit non tantum unam, ſed etiam aduerſam partem, clarè & abſq; inuolucris dicere quid ſentirent, & quæ nā
a 3 ſuæ

sua sententiæ haberent fundamenta ex sacris literis, atq; autenti-
 cis probatorum doctorū testimonijs. Ea in re tum prudentiam,
 tum quoq; patientiam & moderationem animi excellentem adhi-
 buit. Vtriq; enim parti satis concessit spacij, ad proferenda illa o-
 mnia, quæ ad stabiliendas suas sententias adducere uolebant: do-
 nec vltro profiterentur, sese nihil amplius allaturos esse. Conten-
 tiones atq; conuicia inutilia, prorsus sua præsentia atq; grauitate
 cauit: subindè rerum fundamenta & probationes euidentes po-
 stulauit. Absq; omni significatione affectus aut propensionis in-
 quenquam, æquis auribus, imò honorifica appellatione, vtroq; q;
 compellauit & audiuit. Sciebat enim nō prius esse damnandum,
 quàm plenè omnia cognouisset. Vbi verò re ipsa liquidò osten-
 sum & deprehensum est, Monothelitas suam opinionem nullis
 perspicuis sacre Scripturæ testimonijs, neq; ullis probatorum pa-
 trum suffragijs tueri posse: imò cum notum fieret, ipsos patrum
 quædam dicta ex industria mutilasse, quædam etiam adulterina
 scripta substituisse, rectè sententium iudicio subscribit Impera-
 tor: & condemnationem communi nomine factam, seriò & strē-
 nuè exequitur. Istæ eximix uirtutes Pogonati hac in parte, ma-
 iorem laudē merentur: quia sine dubio suos habuit aulicos Thra-
 sones, vel Gnathones & susurriones, qui instillarunt ei, indignum
 esse Imperatoria Maiestate, rixis doctorculorum Ecclesiæ sese im-
 miscere: dedecorosum esse maiores suos dānare, & decreta prius
 ea de re facta vel in dubium reuocare, vel prorsus retractare: nec
 satis esse tutum, id negocij Episcopis concedere: nam posse eos
 syncretismo facto, etiam Canones aduersus Imperatoriam digni-
 tatem condere, eamq; labefactare. posse Imperatorem silentium
 mandare, pro autoritate: clamorosos uerò & inobedientes in exilia
 exigere, vel alio modo uiolento ipsos comprimere. Verum istis
 tentationibus profligatis, honorificū sibi coram Deo, sanctis an-
 gelis & hominibus fore ratus est, si in medio doctorū uerbi Dei
 coetu apparens, legitimam cognitionem & dijudicationem con-
 trouersix non exiguæ adiuuaret.

Utinam uerò hodie simili ratione Ecclesiasticæ controuersix,
 à politicis Magistratibus ad publicam, legitimam, ordinatam co-
 gnitionem deducerentur, ubi ex uerbo Dei, utriusq; partis con-
 firmationes auscultarentur: ac tandem id quod uerè, perspicuè,
 grauiter esset demonstratum, uno ore approbaretur: falsa q; do-
 gmata, unà cum perseuerantibus in erroribus, damnarentur. Ne-
 mo enim non uidet, non de uno duntaxat, sed de pluribus articu-
 lis fidei, ijsq; omnium summis, nunc disputari atq; contendi pu-
 blicis libris. Passim in locis omnibus resonant querelæ, turbari
 mentes plurimorum, inquietari multas Ecclesias discordantibus
 doctrinis. Excutiuntur non pauci pastores, tantum eam ob cau-
 sam, quia

sam, quia corruptelis doctrinæ coelestis assentiri nolunt. Premun-
 tur plus quàm Vatiniano aut Cainico odio multi rectè sentien-
 tes ac docentes, tantum quia atris calculis falsa dogmata notant,
 eisq; ut decet ex uerbo Dei publicè & priuatim contradicunt: i-
 psos etiam seductores, quanta cuncq; tandem eminentia excellant,
 monent, quatenus quidem ita perseuerant, fugiendos: corrupte-
 lasq; ipsorum impressis libris, publicèq; circumuolitantibus in-
 fertas, cauēdas esse. Verùm ad surdos hactenus clamatum est, ad
 immisericordes supplices palmæ extensæ sunt. Interim progredi-
 untur, crescunt, imperium omne occupant toto orbe Christiano
 errores, corruptelæ, hæreses: fouentur dissidia, inficiuntur pe-
 ctora hominum, semina errorum iuuentus imprudens suscipit.
 Quæ igitur portenta, proh dolor, gignet seculum, quod nūc post
 tantam Euangelij illustrationem sequitur? Quàm tristes accusa-
 tiones in illo die audientur, quando ingentia hominum agmina,
 inauditis rugitibus deplorabunt, se à prestigatoribus horū tem-
 porum, autoritate & persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis
 deceptos, & falsis doctrinis irretitos esse? Quàm seueriter eos
 Christus, iudex iustissimus, personarum sublimitatem flocci pen-
 dens, alloquetur & obiurgabit? Tu'ne es ille eximius Doctor,
 qui ambitione & odio æstuans, libris tuis dogmaticis tot tantos-
 que errores inscripsisti, inuulgasti in meam Ecclesiã, fecisti Israel
 peccare & blasphemare, turbasti Spiritum sanctum in cordibus
 piorum, diris & diabolicis sarcasmis, conuicijs, calumnijs, inuecti-
 uis, meos seruos, qui tuas præstigias ex meo uerbo redarguerūt,
 tuamq; pœnitentiam quæsierunt, conspuisti, deformasti, excar-
 nificasti, occidisti? Ad ipsos uerò Magistratus, qui ista uel tur-
 lerunt, uel promouerunt atq; iuuerunt, & rectè docentes oppres-
 serunt & uexarunt, non audietur uox Christi clementior. Nūc
 quidem ista non cogitantur, non expenduntur: imò ridentur tã-
 quam somnia. Sed uiuit Deus, qui non irridetur. Experiantur
 igitur iudiciū Christi, qui iam neq; Deū neq; inferos metuunt, hy-
 pocriticam tantum speciem pietatis præ se ferentes. Homines af-
 flictiissimæ Ecclesiæ misereri nolunt: opem igitur præstabit ipse
 Dominus cœli terræq; id' que propediem. Sed ad alterum nunc
 exemplum accedemus.

Præclari & salutaris operis exemplum, in Constantino Pogo-
 nato spectandum exhibuimus: iam uerò uitium seu peccatum ex
 aduerso positum, nonnihil cōtemplemur. Cum illa pestilens do-
 ctrina, in Ecclesiã primam quasi herbã exereret, paulatimq; ado-
 lesceret, quòd vnica tantum uoluntas, vnicaq; operatio seu actio
 in Christo esset: (qua sententia simul dogma Eutylianorum,
 de confusis naturis in Christo post unionem, continebatur:)
 Heraclius Imperator uni parti, turpi leuitate, indigna Imperato-

re, aures quàm latissimè aperit: ueris autem doctoribus arctissimè occludit. Neq; in consiliū adhibet uiros doctrina, fide, sinceritate celebres: sed ab eis sciscitatur, qui ea lue infecti erant, & rectam sententiã liuidis pectoribus & venenata lingua persequebantur. Non conuocat Synodum ea de causa, non inquit cœlestem ueritatem accuratius: sed sua potētia elatus, ex arbitrio suorum politicorum, adhibito aulico Gnathone seu concionatore Sergio (qui postea in uitulo Mahumetano conflando sedulam operam nauauit) in angulo, tum de controuersia longè difficilima & maximè ardua pronunciat: tum Amnestia tali controuersiam ipsam sedandam & opprimendam decernit, ut neq; de duabus, neq; de unica tantum uoluntate atq; operatione Christi deinceps quicquam, uel publicè uel priuatim doceatur: & ut neuter alterum taxet seu damnet, annexis minis respectu sui sceptri formidandis. Eò tamen omnia comparata & directa erant, ut Sergius cum suis asseclis, sub clypeo Imperatoris latitantibus, liberè suas præstigijs spargere possent, obstructis oribus sanorum doctorum. Hæc sine dubio politicè, singulari uenustate sunt exornata & commendata, talibus sermonibus. Cōtentiones esse prohibendas. Non esse in Synodo committendos homines rixosos. Ecclesiæ tranquillitati esse modis omnibus consulendum. Silentio & amnestia potius Iacobitas & Monothelitas inuitandos ad conuersionem, quàm graui censura & refutatione, qua magis animi irritentur, quàm ad concordiam & consensum adigantur. Imperatorem posse doctoribus Ecclesiæ mandare, ut obtemperent: quòd si non faciant, posse in ipsos animaduertere. Istas disputationes esse meras logomachias, ex ambitione profectas: quæ non uerborum pugnis, sed sceptro sint reprimendæ. Spectare clamores illos aduersus Monothelitas, ad regni seditionem: ideo uidentur maturè, ne quid Heraclij imperium detrimenti capiat. Ista & similia multa ualde speciosè declamantur, atque politicorum hominum animos magis cōmouent, quàm omnes rationes quantumuis ponderosæ, pro ueritatis inquisitione, doctrina, confessione prolata.

Sed iste Aulicismus, non fuit Ecclesiæ Christi salutaris. Tali enim pacto non uoluit Deus controuersias religionum tolli. Itaq; turbationes publicæ, tum Ecclesiasticæ tum politicæ, creuerunt: ac tãdem architectus religionis, cum suis Synergis pœnas dedit.

Quot igitur in Constantino uirtutes, tot in hoc uitia omnium piorum oculis exposita sunt. Quid enim leuius in Imperatore, quàm tam facilè impostoribus credere? Quid stultius, quàm de hæresi damnatos, ecclesijs præficere, & lupis oues concredere? Quid iniquius, quàm aduersam partem non auditam condēnare? Quid nocentius, quàm aulicos uno atq; altero falso doctore ad

DEDICATORIA

re adhibito, cum ipsis propter sua lucra colludente, formas religionum conflare: easque Ecclesie Christi cum atrocibus minis, ni pareatur, obtrudere? Quid atrocius, quam sinceris doctoribus & confessoribus prius silentium imponere, quam de erroribus aut non rectis confessionibus, ex uerbo Dei sint conuicti? Quis eiusmodi conatus, processus, executiones, saltem sana mente pre-ditus, unquam probare poterit?

¶ Verum nos ista non prosequemur fusius, ne nimirum hæc nobis excrescat Præfatio. Duo tantummodo hic meditanda & discenda proponemus. Vnum, quod nequaquam licitum sit, aulas cum suis quibusdam Gnathonibus & Ventriferuis, ut sic loquamur, formas religionum conflare: easque Ecclesie, citra omnem quantumuis piam, honestam, modestam, decoram reluctationem aut refutationem, obijcere. Alterum, quod nequaquam sinceri doctores uerbi Dei, eiusmodi formulis religionis aut edictis de silentio, deque non confutandis hæreticis & hæresibus parere, sed potius uoce & stylo contradicere teneantur. Exempla utriusque hic extant.

Quod enim ad primum attinet, etsi pii Magistratus cura recte constituendarum Ecclesiarum ex toto pectore affici debent, abolere idololatrias, prohibere falsa dogmata, promouere recte docentes, & ueros Dei cultus: tamen non habent potestatem formulas religionum cudendi cum ijs, qui se ad politicorum uoluntates miris artibus accommodare & flectere possunt.

Rationes sunt plurimæ, quarum tantum aliquas ueluti extremis digitis attingemus. Manifestum ex sacris literis, & perpetuo Ecclesie Dei usu est, distincta esse officia potestatis politicæ & Ecclesiasticæ. Leges ciuiles, earumque executio, Magistratui conueniunt. Docere autem uerbum Dei, & administrare clauis & Sacramenta, ordinato quidem modo, ministris uerbi Dei legitime uocatis proprium est: nisi extrema necessitas diuersum cogat, ubi quilibet Christianus est sacerdos. In legibus forensibus habet aliquid potestatis Magistratus, ut pro rerum & personarum ratione, aliquid uel mitigent, uel exasperent. In uerbo Dei & ministerio docendi, non item. Et commodè ipsis hoc obijcitur: Aliud esse sceptrum, aliud plectrum. Sicut igitur confusio esset officiorum & potestatum, quam politici maximo ardore, in instanti (quod dicitur) repressuri essent, & iuste quidem, si aliquis concionator uerbi Dei, uti uulgò appellantur, leges politicas, honestas & debito modo latas, reformare, easque ad circumstantias rerum corporalium inflectere uellet: ita multo est intempestiuus & insolentius, in uerbum Dei quasi illotis manibus irrumperet: & neglectis aut exhibitis sanis peritisque doctoribus, ex politico foro & carnali sapientia ipsis dictare, quid, qua ratione, quatenus docere debeant, uel non: quæ retinenda, quæ uerò enuncian-
da sint;

da sint: erga quos, & quomodo, uel clauis absoluens aut ligans usurpanda. Ethnici dixerunt, Peritis in sua arte credendum esse. Item: Imperitos de artibus quas non didicerunt, neque intelligunt, perinde iudicare, ut cæcos de coloribus. Iam si Ministri uerbi à Deo constituti sunt, ut doctrinam cœlestem tradant, in ea que ætatem suam consumant, perinde ut politici in suis legibus forensibus: certè non decet eis ex curia, aulis, iudicijs forensibus, dictari religionis formam, quam uel recipere, uel propter eam repudiatam crucifigi aut exulare cogantur.

Nemo etiam, ut nos quidem opinamur, inficiabitur, typum sanæ doctrinæ, & normam exactissimam docendi uerbum Dei, esse præscriptam & traditam: iuxta quam ipsos Ministros docere, & omnes mortales sentire & credere decet, ut Dauid inquit: Lucerna pedibus meis uerbum tuum. & Esaias: Qui non dixerit iuxta uerbum hoc, non erit ei matutina lux. & Paulus: Si quis aliud Euangelium docuerit, anathema sit.

De regibus etiam, & omnibus in potestate politica constitutis, uox spiritus sancti tali modo sonat. Intelligite reges, Erudimini reges, Seruite reges Domino in timore, Osculamini reges filiū, Aperite reges & principes terræ portas uestras, Estote reges nutricij Ecclesiæ. Quid autē ista sibi uolunt? Num, ut reges formas religionum, adhibito uno aut altero legum mundanarum perito, & aliquo cōcionatore, qui mundum plus amat ac metuit quàm Deum, componant, ad quas proclamandas & sequendas omnes pios & constantes uerbi Dei ministros adstringant? Ex quali uerò Grammatica uel Dialectica ista procedunt? Quod nā lus humanum, que sumus, ipsum lus diuinum ita horribiliter cōstringit, sibiq; subiicit? Antequam lux uerbi diuini illucesceret in Germania, regnantibus tenebris Pōtificijs & Monasticis, unicus ille Romanus præsul potestatem sibi sumebat, leges etiā politicas non modo reformandi, sed etiā delendi, substitutis suis decretis & decretalibus: id quod superis atq; inferis notum est. Quid uerò nunc fit? Pro uno pontifice innumeri ex politicis, eminentia locorum atq; munerum suffultis atq; elatis, exiliunt: qui uicem alternantes, nunc à forensibus rebus in Ecclesiasticas transcendunt: & non contenti suis metis, religionum formulas Ecclesijs cum scepro, gladijs & fulmine Iouis exhibent. Colores uerò uarij allinuntur, quod Magistratum sit officium, custodem utriusq; Tabulæ agere, altercationibus modum statuere, prospicere publice paci, remouere seditiosa capita: & quis potest eos fucos omnes commemorare, quibus conantur plurimorum oculos fascinare, & faciunt quod libet?

Quemadmodum autem euentus eius formæ quam Heraclius fabrefecit, infelix & exitiosus fuit: ita res ipsa quotidianis exemplis

plis ostendit, tales religionum typos seu cothurnos, non esse salu-
tares: & confusionum & talium uitulorum architectos, ac nouarum
Damascenarum ararum fabros, poenas atroces comitari.

Atqui mox horrendis clamoribus, & terrifico fastu obstrepe-
re solent: Ergo Magistratus ex Ecclesia Christi excluduntur? An
non habent potestatem prouidendi, ut Ecclesiae grata pace fruatur,
& dissidia tollantur? Quam uero artificiose belli homines,
suam illam causam tractant? Cum enim rem ipsam tueri nullo ho-
nesto praetextu queant, ad alias propositiones deflectunt. Iste
est scopus rei, quod Magistratibus politicis non sit licitum, cude-
re formas religionum, in perniciem ueritatis: ita ut vel concilietur
ueritas & mendacium, uel utraq; simul sopiantur: id quod tandem
eum habet exitum, ut regnent errores, ueritas crucifigatur & se-
peliatur. Sint sane & ipsi Magistratus membra & partes & ciues
Ecclesiae Dei: imò ut ex toto corde sint, omnes precari decet. Fla-
grent ipsi quoque zelo pietatis: sed non sint capita Ecclesiae, quia
ipsis non competit iste primatus. Non praescribant religiones so-
li: cum sint etiam, quibus Deus ministerium uerbi demandauit.
Non praetexant zelum suis cupiditatibus. Non gignant nouos
fidei articulos. Non simul strangulent cum erroribus ueritatem.
Non compedes iniiciant ueritati patefactae, & laxent habenas cor-
ruptelis. Non crucifigant Christum: & pontifices, hoc est im-
pstores & lupos in templum Dei collocent. Nam est profecto, &
uiuit & regnat in aeternum, qui dixit, HONOREM meum alteri non
dabo: quique non minus habet spiritum in naribus, quam ipsi.
Quando incipit potentes subijcere poenis, tum eos ueluti testas
potenti dextera comminuere dicitur: idque exemplum Heraclij &
multorum aliorum testatur. Qui non credit, experietur magno
cum suo malo.

An non, inquis, confessionem licet adornare, qua Ecclesiae u-
niantur, & omnes distractiones prohibeantur? Quid hoc, bone
uir, ad illas nouas religionum formas? Confessiones autem de
doctrina, quas Ecclesiae plures sequi debent, perinde ut leges ciui-
les, politicarum rerum gnaros artifices, ita sacrosanctae Theolo-
giae peritos conscribere decet: non philosophos aut alios, quorum
est diuersa professio: & quos dubium est, didicerint ne suum Ca-
techismum, an non. Sitque unica norma, uerbum Dei. Si qui poli-
tici aliquid reprehendere moliuntur, uerbum Dei proferant: non
pro sua maiestate terrorem incutiant, aut postulent ad suos affe-
ctus religionem Dei flecti & attemperari. Haec iustissima ra-
tio est, ipsumque ius & libertas Ecclesiae Dei, Christi sanguine par-
ta. Et quid tandem prodest subinde alias atque alias Confessio-
nes excudere, praesertim cum alias extent satis probatae: & potius
legitimo iudicio errores sint damnandi, qui subinde in agro Do-
mini pullulant.

¶ Alterum est, quod in hac Centuria discendum est. Quod sicuti Ministri uerbi Dei, nulla temeritate, ambitione, morositate, rixandi cupiditate adducti, formulas religionis ab Heraclio & suis palpatoribus, falsis nimirum fratribus compositas, ut à Sergio & alijs, optima conscientia & iuxta voluntatem omnipotentis Dei repudiarunt, eaq; in re sese Deo ipsi obtemperare ostenderunt: ita etiam nunc oporteat omnes fideles uerbi Dei Ministros, summos & infimos, nouas religionū formas, quas politici in suis angulis, adhibitis quibusdam arundineis fratribus, uentricolis, peritis calidum & frigidum pro suis commodis uno ore efflare, curdunt, iuxta uerbum Dei examinare: & omnia quæ uel ex diametro & manifestè pugnant cum uerbo Dei, aut malam habent speciem, aut confessionem ueritatis, ac refutationem errorum & errantium impediunt, lupisq; & furibus portas & fenestras aperunt, ad seducendos homines, & ueram doctrinam opprimendā, reijcere, damnare, ac dicere, Hic non hominibus quantumuis excellentibus, sed ipsi summo Deo obtemperandum est: siue rideat siue ploret, siue fremat, furat, insaniat, quicumq; uelit.

Solent quidem Politici hanc necessariam erga Deum obedientiam ac zelum pro ueritate, spectantem gloriam Dei & miserorum hominum salutem, odiosissimis uerbis traducere & exagitare: esse meras rixas, esse studium seditionis, esse contemptum legitimorum magistratuū, sicuti ille Pontius pontifex politicus, plenis buccis proclamabat. Omnis anima potestatibus superioribus subdita sit: uos Theologi estis etiam animæ: ergo debetis, & cogemini scepro, ut obtemperetis formulæ religionis & edictis omnibus, quæ à politicis Dominis uobis proponuntur: & seditio si estis, si detrectare ausi fueritis.

Sed meris calumnijs, mendacijs & conuicijs eiusmodi homines onerant pios, sanos, fideles & cōstantes uerbi Dei ministros: & sua crudelitate nefaria, confessionem ueritatis superbissimis suis pedibus conculcant, quæ res ipsis cedit malè. Est enim Deus, qui ista uidet: & ulciscetur, quādo impij suā mēsurā cōpleuerint.

Esse Theologos etiam omnes sub Magistratibus, in rebus politicis & honestis omnibus, omnes sua sponte ac libenter fatentur, neq; opus habent ab eiusmodi Pontijs pōtificibus addiscere: sed ut protinus novos uítulos Ieroboam adorent, hoc est, religionū typos à Pontijs, nouis pontificibus, fabrefactos & obtrusos, amplectantur, & sputum ipsorum in terram proiectum lingant (ut faciunt nonnulli parasiti, fraudulentī in uinea Domini operarij) non est comprehensum in illustri Pauli dicto.

Dicendum itaq; cum socijs Danielis: Notum tibi sit Rex, quod deos tuos non colimus: & statuam auream, quam erexisti, non adoramus. Et cū Apostolis, qui Magistratui & Senatoribus Hierosoly.

rosolymitanis respondebāt: Oportet DEO magis obedire, quàm HOMINIBVS. Quid igitur, Pontifex politice, (sic enim libet appellari omnes eos, qui politicis consilijs religionem & Ecclesiam turbāt) quid, inquit, num tu illis miseris doctorculis verbi Dei, occines tali modo tumidissimo ore? Omnis anima potestatibus sublimioribus sit subiecta: Ergo vos miseri homines, facite sine omni discrimine, quidquid imperauerit Rex, quidquid iusserit Senatus? Et certè tales fuerunt ibi Thraones circa Nabuchodonosor non pauci, & eiusmodi consiliarij in senatu Hierosolymitano sederunt inter primos, qui eiusmodi classicis insonuerunt. Sed audite uerbum Domini, ô filij hominum, qui estis umbra fugax, herba marcescens, flos cadens: Oportet DEO magis obedire quàm Hominibus: non hominis principaliter, sed Dei uox est: rumpantur licet ilia uestra incredibili indignatione & furore.

Inclinate parumper aures uestras ad uocem Regis coelestis: quia ministros Dei ingenti fastu arcetis saepe, ne uobis ueritatem loquantur. Is hanc regulam praescribit & sancit: Date DEO quæ sunt Dei, & Magistratui politico (nam Cæsar hic in genere ita accipi debet) quæ sunt Magistratus politici. Verba illa, quòd inquit, QVAE SVNT: differentiam faciunt inter res quæ conueniunt DEO soli, & quæ Magistratui politico propriae sunt. Discernit ibi unigenitus Dei filius religionem, complectentem uerbum Dei & cultus mandatos, & deinde leges atq; res politicas. Distinguit uocationes, Ecclesiasticam & politicam. Insuper prohibet, ne confundantur: & ut cuiuslibet SVVM, hoc est, quod ei proprie competit, relinquatur. In Nouo quidem testamento semper distincta fuerunt officia Magistratuum politicorum, qui corpora & res externas atq; mundanas gubernant: & doctorum uerbi Dei, quibus cura tradendi uerbum Dei & administrandi sacramenta à Christo instituta, est delegata. Et nihil habet perplexi ista sententia filij Dei: Reges gentium dominantur, uos autem non sic.

Proinde falcem in alienam messem mittunt, & alienam functionem temerè inuadunt, sanctumq; sanctorum intrant, quemadmodum Osiis: qui cum sint politici Magistratus, aut ipsorum serui, tamen magno supercilio audent nouas religionum formas cõponere, easq; Ecclesie Ministris offerre, tali cū imperio, Ni applaudant sine contradictione, se suo sceptro ipsos expulsiuros aut puniuros: id quod etiam factitant absq; omni misericordia. Itē, qui pro suo imperio mandant, ne corruptelæ, & ipsi quoq; corruptores coelestis ueritatis, publicè, uoce, stylo, libris euulgatis, oues Christi, ut lupi uoraces, turbantes & laniantes, à pastoribus animarum inclamentur, indicentur, nominentur, taxentur. Ecquis uerò tam infinitam licētiam seu potestatem ullis Magistratibus,

b aut

aut ipsorum famulis concessit? Qua fronte id quod Dei est, hoc est religionem, sub suam abripiunt tyrannidem? Psalmus inquit: Erudimini reges, intelligite reges: hoc est, obtemperate verbo Dei, discite, sequimini. Non inquit, Dominamini filio Dei, ipsius verbo, & Ecclesiæ. Christus inquit: Cauete à pseudoprophetis. Paulus ait: Attendite gregi, & : Sit anathema, qui aliud Euangelium attulerit. Item: Contradicentes conuincite, os eis obrurate. Hæc manifesta sunt. Itaq; debebant illi qui talia ac tanta audent, prius uniuersam pietatem abiurare. Debebant Deū negare, seq; in ipsius locū collocare. Debebant bellum indicere verbo Dei. Debebant ipsi ministerium docendi & sacramenta administrandi arripere: uel quæstoribus, aut alijs seruis politicis, qui Dominis suis, ferocibus animis essent pares, Superintendentias & reliqua officia Ecclesiastica cōmendare, antequam nouas religionū formulas cum tantis tonitruis & fulminibus proferrent, ac silentium contra fures ueritatis & contra lupos animarum præciperent. Tum uerò essent Ioue ipso superiores, & feliciores. Quid uerò est Antichristum esse, si hoc non est? Res enim ipsæ autorem, qualis sit, coarguunt, etiamsi pellem ouillam subinde ostentent: hoc est, ore impudenti uociferentur, sese esse constantissimos Christianos: cum quidem iuxta regulam Iuris, uerba contraria factis nihil probent, imò scelus ipsum potius detegant atq; arguant.

Quid autem honestius, quid grauius dici potest, quàm, Ministros Ecclesiæ verbo Dei obstringi, ut non modò falsa dogmata, Ecclesiæ Dei nocentia, sed etiam ipsos autores, patronos & defensores corruptelarum (præsertim si libris euulgatis aut publica uoce ista pestifera uenena disseminent) ostendant, reprehendant & refutent? Nam inter partes officij unicuiusq; docētis uerbum Dei, Paulus commemorat, Ut contradicentes conuincat & *ὑπισχυῖν*. Quomodo hic doctores falsos, ab ipsis adulterinis doctrinis quas tradunt, discernes? Et quā nā ratione os eis obstruetur, si Magistratus politici moliuntur Spiritui sancto os obligare imposito sceptro, ne contra corruptores ueritatis, & ipsorū corruptelas ullum uerbum mutiant?

Considerent autem omnes, sana tantum mente præditi, (non iam de pijs Deumq; timentibus loquemur,) qualis sit iusticia uel æquitas, quàm conformis ipsi rationi, quòd latronibus ac lupis, hoc est hostibus animarum (quid enim nocentius est animabus falsa doctrina?) securitas & libertas permittitur, ut uoce, stylo, libris longè lateq; per orbem Christianū dispersis, lucem uerbi diuini obscurant, gloriæ Dei detrahant, Spiritum sanctum turbēt, animas hominum in æternum exitium & regnū Diaboli pertrahant: E contra autem ueris, sinceris, fidelibus animarum curatoribus,

bus, non relinquere liberum, quicquam opponēdi, & tuendū lucem ueritatis patefactæ, vindicandī gloriā Dei, monendī ouiculas ut aconita & cicutas istorum præstigiatorum uitent, fugiant & execrentur?

Cogitent (inquimus) omnes, qui hominū uocabulo digni censi uolunt: an non atroci & crudeli hoste emergente, qui regionem aut Rempublicam inuadit, incendit ædes, aufert bona, ciues ubicunq; potest capit, truncat manibus ac pedibus, atq; ita abiicit, aut in turpem seruitutem abigit: an non (inquimus) ibi Magistratus hostem nominatim publice que uoce ac scriptis indicant, qualis nam ille sit, quod ei nomē sit, corporisq; habitus quasi depingunt, ubi soleat uagari, aut latrocinia sæua exercere demonstrant: & monent, ut unusquisq; sibi caueat, armis sese instruat, ne aliquid damni accipiat? Hæc cum omnes gentes etiam faciant, & iudicent eum Magistratum qui id negligit, aut cōniuet ad mactationes suorum subditorum, odio & omnibus diris atq; execrationibus dignum esse: cur igitur in regno CHRISTI, ubi ministri uerbi sunt animarū curatores, id ne fiat prohibetur? O quā seueram & tristē uocem aliquando in nouissimo die, omnes illi politici audient, quicunq; tandem sunt, qui diabolo hac ratione ad plurimorum animas trucidandas, libertatem permiserunt, potestatemq; contulerunt: CHRISTO uerò ipsi, & Spiritui sancto, frena in os iniecerunt, ne quid contrā hisceret?

Quando filius Dei inquit, CAUETE uobis à Pseudopphetis, non tantum iubet cauēri impostores: sed uult etiam hanc sententiam perpetuò in sua Ecclesia extare & sonare. At quis in Ecclesia ista denunciabit? num politici Magistratus, an ueri ministri uerbi Dei? Deinde, an non ut cauēri possint, ipsi Pseudopphetæ cum suis hæresibus ita sunt commonstrandī, ut oues rectè cauere queant? Si alij peccantes, iuxta Paulum, coram omnibus arguendī sunt, ut & cæteri pauorem habeant: an nō igitur multo magis arguta & clara uoce reprehendendī sunt, qui in prima tabula peccant, cum exitio plurimorum: hoc est, qui faciunt Israel peccare falsa doctrina, quam suis fucis ornatam proferunt?

Vigiles, Episcopos, Superintendentes, pastores, animarum curatores, uerbi diuini præcones appellantur, qui in Ecclesia docēt. Ad quid igitur respicere debent, si illi qui in regnum CHRISTI impetum faciunt, non sunt armis spiritualibus, hoc est uerbo ueritatis arcendi? Ad quid pastores sunt, si lupi in oues grassantes, non sunt inclamandī, & baculo ueritatis cœlestis feriendī? Ad quid cura animarum pertinet, si mulsitandum, aut potius tacendum est, quando ingruunt falsi doctores, hoc est lupi rapaces auctoritate, facundia, gratia mirificè instructi & ornati? Equidem

plurimum habet ponderis, quod in Propheta Deus clamat: Væ pastoribus, uæ prophetis, qui se pascunt, non oues: qui non uident nisi sua cōmoda, errantes non reuocant in uiam, uulneratas non sanant, &c.

Exempla si quis recensere uellet, quibus falsi doctores nominatim indicati & reprehensi sint, plurima in sacrosanctis literis, & in perpetua Ecclesiæ Dei historia spontè se offerent. Micha nominatim taxat Zedekiam, Amos Amaliam, Jeremias Paschur: & quidem captiuis Iudæis literis designat, quos fugere debeant, nempe Achab, Zedekian. Iohannes Herodem: Paulus Hymeneum, Alexandrum, Phygellum, Hermogenem, Phyletum, Demam, Alexandrum fabrum. Postea non modò Synodis, uerum etiam concionibus & libris, Ecclesiæ Christi doctores, hæreses & hæreticos expressis nominibus refutarunt & damnarunt: ut historia declarat.

Pudet profectò, pudet dicere, in tanta lucis uerbi diuini claritate tantum scelus in ipsa Ecclesia audiri, imò magis magisq̃ indies inualescere ac dominari, ut magis falsis doctoribus, licentia maledicendi, & pingendi suas præstigias concedatur & muniat: quàm CHRISTO & suis ministris, ut incorruptam ueritatem tueantur, & lupos agnoscant, denotent, fugiāt. Quid indignius, lupos ipsos in sinibus suauiter foueri, dignitatibus & opibus augeri: pastores uerò salutare pedibus conculcari, maledictis & calumnijs conspurcari, truculenter uexari, profligari atq̃ expelli? Quid uerò etiam de illis censeas, qui tum suo exemplo, tum etiā testimonio & præcepto iuuentuti persuadent, pio & prudenti consilio simulandum & dissimulandum hac in re esse?

Sed prætendunt politici, neminem absque legitimo processu, hoc est, nisi præcedat admonitio, deinde accusatio coram Synodis, tertio publica & solennis condemnatio, nominatim perstringendum aut reprehendendum esse. Belli sanè homines. Cur non eadem ratione præstigiatoribus leges ponunt, ne ipsi citra consensum Ecclesiæ Dei, falsas doctrinas in agrum Domini ferant? Deinde cur non ipsi Magistratus Synodos cōuocant? Nō enim ipsis ignotum est, quòd miseri pastorculi alibi habitantes, non habeant potestatem uocandi aliquos magnos & superbos doctores, qui uix alloquio alios dignantur: & uolunt tantū adorari sua omnia, tanquam mera oracula ex coelis delata. Imò sciūt politici, quamdiu ante ipsorū pedes iacuerint fideles Christi serui suis supplicationibus, rogitantes, ut tandem congregatis ex Ecclesia multis Theologis, ordine, legitimè, rectè, iuxta normā unicam uerbi diuini, curarent illas controuersias, quæ regnū CHRISTI longo iam tēpore conculcunt, decerni & finiri. Tertio, quando falsa dogmata uoce publica, aut libris euulgatis passim instillantur,

lantur, & iam lupi intra ipsum ouile sæuiunt, intempestiuum atq; impium est, de eiusmodi processu leges dictare. Nam ibi tanquã ad publicum incendium, omnes Christiani tenentur concurrere, & arma spiritualia, id est confessiones adferre: indicare & refutare non modò ipsas falsas doctrinas, sed etiam earundem autores ac defensores. Id uerò etiam Prophetæ, Christus, Apostoli, & omnes sani doctores, omnibus ætatibus fecerunt.

Reliquos prætextus politicorum, existimamus esse tam exigui, aut potius nullius momenti, ut nulla accurata commemoratione, nedum refutatione indigeant. Aiunt enim tranquillitatem esse constituendam: Oportere rixarum & disputationum esse modum. Atqui tranquillitas, non dijudicatis, non abrogatis, non extirpatis falsis dogmatibus, non est regno CHRISTI, uerùm potentiæ diaboli salutaris. Nec possunt uel debent refutationes errorum tolli, nisi adulterinis doctrinis apertè sublatis. Iam uerò infelices homines, morbis relictis, sanitatem iactitant.

Addunt insuper: Non decere magnos uiros in Scholis docentes, ita morderi & traduci: ne studia intereant, quibus uita hominum tam indiget quàm solis splendore. At quæ nam causa est, magnis uiris parcere, maximo uerò CHRISTO nihil parcere? Uter est excellentior? Præterea, quomodo magni esse possunt, si falsa doceant: nisi magnos præstigiatores, quatenus quidem corruptelas tutantur, meritò nominare uelis? Et quomodo illi Scholas uerè ornabunt, quomodo iuuentutem rectè instituent, quomodo seminaria Ecclesiæ Dei fouebunt atque augebunt, si falsis doctrinis imbuti, earum principia atque odia aduersum rectè sentientes & docentes, teneris pectoribus instillauerint? Hæccine uobis politicis parui momenti uidentur? An nò ex illis ipsis Scholis, ubi hæresiarchæ in altis pulpitis, cincti clypeis politicorū, sedent, prodeunt cōplures iam annos libelli famosi, tetros errores continentes? quibus quales pulli excludantur, & qualem posteritatem habiturus sit filius Dei, luculenter demonstratur: nempè ut reuersus ad iudicium, sicut prædixit, fidem uix sit reperturus.

Ista sine omni dubitatione illi perpenderunt, qui Heraclij conatibus uerbo diuino restiterunt, & nunc multiplicem doctrinam & commonefactionem nobis suppeditant: atque eam ob causam ab omnibus pijs iurè celebrantur, quòd conati sunt ueram doctrinam de Christi naturis, summo suo periculo, cum maximis molestijs & laboribus, ad posteritatem (quantum in ipsis fuit) propagare. Nec sunt ueriti corruptelas & errores, etiam Imperatorum edictis & gladijs munitos, uerbo Dei, confes-

sione, oratione, constantia, cruce, exilijs & morte sua oppugnare. Nemo igitur, ut opinamur, tam erit excors uel inhumanus, uel etiã impius atq; crudelis, qui nobis uitio uertet, quòd historica illa uetera ad nostram ætatem atq; utilitatem deflectimus: neminem iniuria afficimus: atq; ex toto pectore ita statuimus, quòd ista dignissima sint consideratione, resq; proponant omnibus scitu perquam necessarias.

¶ Nunc ad uos, Nobilissimi uiri, pietate, uirtute, prudentia, fortitudine præstantissimi, nostra sese conuertit oratio. Intelligitis, Historias, potissimum sacras, de rebus longè maximis, ad animæ salutem & uitam æternam spectantibus, grauissimè omnes commonefacere. Sæpe enim hallucinantur & aberrant homines, quia tantum suæ rationis ductum, quæ quidem plurimis rebus corporalibus fascinari potest, sequuntur, neque habent in conspectu ea quæ prius in Ecclesia gesta sunt. Vnde & de euentibus similibus iudicare, & quasi uaticinari, & commoda atque salutaria consilia capere liceret.

Vobis autem hanc SEPTIMAM CENTURIAM inscribimus atque nuncupamus, ob hæc præcipuas causas. Primum, quia scimus, uos Nobilitatem uestram, quæ eximia & uetusta est, non solum armis, & rebus domi foris que præclare gestis ornare: sed etiam insigni doctrina, qua nihil nobilius homini in hac quidem uita contingere potest. Non ignoramus, uos tribuere certas horas legendis atque considerandis omnium gentium historijs: atque degustare etiam, tanquam ciues Ecclesiæ Dei, regni Christi historiam, in qua plurima offeruntur quæ de rebus præsentibus instruere, & consilia atque actiones præclare dirigere ac gubernare possint. Quemadmodum igitur arma, equi, aliæque eius generis, ijs qui tantum prælia amant, accepta atque iucunda sunt, si quis eis exhibeat: ita nos, cum statuamus uos cum delectatione atque fructu eximio sanctas historias legere, quæ ad res spirituales & corporales plurimum habent utilitatis, speramus huius Centuriæ oblationem, atque perpetuam dedicationem, non fore ingratham: neque fallat nos spes nostra. Arma militaria & generosos equos ab alijs habetis: at historiam istam, nostro quidem iudicio, illis rebus longè præstantiorem ac durabiliorem, nos decet uobis mittere.

Deinde & hoc nos mouit, quòd ueræ atque sinceræ religioni & confessioni fauetis: & eiusmodi uestigia in omni antiquitate inquiritis, & magnificitis. Nulla autem felicitas, nullæ dignitates, nullæ opes plures sunt faciendæ, quàm si cui Dominus Deus animum, ad incorruptam pietatem propensum, largitus fuerit. Videmus enim eiusmodi animum non nasci ex paren-

parentibus naturaliter, sed à Deo ex ingenti bonitate distribui: non sine discrimine, uerùm quibus ipse, & quantum uult. Nouistis, sacrosanctam Scripturam inter huius seculi & lucis filios accuratè distinguere. Etsi autem de latebris cordium humanorum nemo iudicare potest, nisi solus DEVS: tamen amor incorruptæ ueritatis, & luculentæ confessionis, testimonium de cordibus dicunt. ut in Psalmo dicitur: Credidi, propter quod locutus sum. Speramus itaque, uobis nostrum consilium non displiciturum esse, quòd nos Ministri excelsi DEI, incorruptam doctrinam cœlestis ueritatis, coram ingrato mundo mediocriter, quantum quidem DEVS pro sua benignitate largitur, profitentes, uobis hanc Historiam nuncupamus: quam quidem à rebus potius sacris, quas exponit, quàm à uerborum splendore ut æstimetis, rogamus.

Tertiò: In amplissimis negocijs politicæ gubernationis uersamini quotidie, quæ non rarò etiam aliqua ex parte Ecclesiam attingunt, & ad posteritatem quoque sese extendunt. Itaque non putauimus inconueniens esse, si sacram uobis Historiam inscriberemus: in qua eiusmodi consilia, actiones, decreta, euentus, in uiuis quasi exemplis ob oculos conspiceretis. Quàm enim infelicitè & infructuosè arduis sæpe consultationibus intersint homines rerum prisca, & præsertim talium rudes, ipsimet & iudicatis acutius, & sapius re ipsa experimini.

Quartò: Et exempla alijs proponi utile est, quæ imitari queant. Confidimus igitur, hæc uestra exempla, quòd patroni huic sacrae Historiæ in ipsa fronte libri adestis, non tantum modò, sed etiam apud posteritatem, ad huius mundi usque ruinam, plurimos esse motura & excitatura, ut & ipsi hanc uestræ Nobilitatis præclaram uirtutem æmulentur, studia literarum ament, legant Historias, fauore suo complectantur pios uerbi Ministros, confessionem puræ doctrinæ prouehant, celebrent Deum: dent que operam, ut non modò in hoc caduco & perituro mundo, factis præclaris nomen & gloriam suam augeant: sed in uita æterna, ubi hæc carnalis Nobilitas cessabit, perpetuam laudem & coronam immarcescibilem assequantur. Quantulum enim refert, in hac breui & momentanea uita audire, Nobilem colli præ alijs uulgaribus hominibus: dignitate, functionibus, opibus, gratia potentum excellere: & postea, cum uita, omnem nobilitatem penitus amittere: atque in æterna uita, nunquam desitura ignominia, abiectio, contemptu, cruciatibus affici: cuius quidem rei aliqua umbra in opulento & Lazaro, à CHRISTO
b 4 depicta

depicta est. Optamus igitur, plurimos Nobiles, in hoc uestrum illustre exemplum doctrinae, pietatis, confessionis, honestatis intueri. Et oramus DEVM patrem Domini nostri IESU CHRISTI, ut uestras praestantias & generositates benignè gubernet; ut in uera pietate, constantia, confessione, honoribus, opibus, fortitudine, successu bonarum rerum omnium crescatis; atque existimetis uestram Nobilitatem, quae in pietate consistit, in omnem usque aeternitatem duraturam esse. Bene Valet.

Matthias Flacius Illyricus.

Iohannes Uuigandus.

Mattheus Iudex.

Septimæ Centuriæ Historia Ecclesiastica.

21

CAPVT I

22

VE M A D-
modum Secu-
lum Sextum,
si instituatur
collatio, lon-
go interuallo
à superiorib.
aliquot, rerū
amplitude &
dignitate
Doctorū præ-
stantium, di-

stat: ita uicissim hoc Septimum, in quo Imperatores uixerunt Phocas, Heraclius, Constantinus, Heracleonas, Constans, Constantinus Pogonatus, Iustinianus Secundus, & Leontius, quod nunc Deo iuuante describendum suscepimus, illo infelicis & tenebricosius multo Ecclesiæ Dei successit: rebus subinde in peius, iusto Dei iudicio & uindicatione aduersus mundi ingratitude-
nem & scelera, ruentibus.

Nam paucos præstantes & celebres habuit doctores Ecclesia hac ætate, qui in propaganda sincera doctrina cœlesti, & in refutandis erroribus & corruptelis hæreticorū, suam fidem, constantiam & zelum gnauiter præstitissent. Orientales pleriq; Monothelitarum errorem profitebantur, eumq; mordicus retinebant. Romani & occidentales ceremonijs condendis, nouisq; cultibus instituendis, & sese super Ecclesias Dei ambitiose efferendo, regnaq; huius mundi & gloriam eius aucupando, impensè superstitioseq; operam nauabant.

Mahometi deliria & uanas atque impias opiniones, qui sedulò impugnauerit, uix inuenias unum atq; alterum: quantum quidē nobis ex historia notum esse potest.

Vterq; Antichristus, quorum alterum in Ecclesia sub nomine Christi, alterum extra Ecclesiam abiecto Christi nomine, fore prædictum est, sua regna in apertum produxerunt & confirmarunt, tempore propemodū eodem. Nam cum circa annū Domini 606, pōtifex Romanus suum dominatum super omnes Ecclesias, gratia atque indulgentia Phocæ crudelissimi parricidæ extulisset: & Pantheon templum omnium deorum hæctenus clausum, suo Deo alieno Maosin aperuisset, omniumq; generum sanctis utri-

usq; sexus repleuisset: mox post annos sex Mahometus in Arabia, per annos quidem decem occultè suum uenenum spargere incepit: quibus absolutis, cum interea potentiam & principatum mira hominum fascinatione, dolo & ui esset adeptus, ipse quoq; regnare publicè cœpit, & ui atq; armis dogma suum propagauit, abolendo religionē Christi, & Romanum imperium atterendo, & aliam post aliam prouinciā occupando.

Imperatores autem plerique grauissimis sceleribus sese contaminabant: & non contenti gladio corporali, etiam Ecclesiæ potestatem sibi suisq; aulicis magna temeritate arrogabāt. Errore enim Monothelitarū imbuti, rectè sentiētes duriter affligebāt: & præpostera aulicorū sapientia fascinati, decreta de intēpestiua & perniciofa amnestia & silētio, p̄ autoritate dictabāt, stolidè somniātes eo pacto cōtrouersias de doctrina piē & salutariter componi & sedari posse. Sed re ipsa experti sunt, cum suo & aliorum maximo damno, eam rationem ut uerbo Dei contrariam, nec commodam esse, nec Deo placere. Nam Ecclesiæ uulnera hoc modo nequaquam sunt sanata, sed magis exulcerata & perdita. Nam passus est Deus Mahometum instinctu Diaboli in Ecclesiam ueluti illotis manibus irruere, qui omnium religionum Chaos horrendum fabricauit, illisq; Conciliatoribus quanta potuit ui obtrusit: & eos qui utroque gladio sese nefariè accinxerant, adeò in angustias coegit, ut neutrum ad sui defensionem & salutem usurpare possent.

Et si autem in ista turbulentissima tempestate, qua uterq; Antichristus tumultuosissime sursum ac deorsum omnia iactabant, Ecclesia miserabiliter conuassata & deformata est: tamen Dominus sibi aliquod semen sanctum reliquum fecit, quod quidem ipsum rectè cognouit ac celebrauit: & hæreticorum, Mahometi & Pontificum corruptelis, opinionibus, traditionibus & erroribus, imò delirijs ac blasphemijs repudiatis & dānatis, in medio generationis prauæ & tortuosæ, sua fide & confessione illuxit & resplenduit: id quod in sequentibus latius ostendendum erit.

CAPVT

CAPVT II

DE LOCO ET PROPAGATIONE Ecclesie.

DOMINVM nostrum Iesum Christi, etiam hoc seculo ministerio uerbi & sacramentorum passim collegisse & fouisse Ecclesias, testantur Patres & Historici, qui res horum temporum memoriae & posteritati tradiderunt. Sic enim in epistola Agathonis papae ad Constantinum Barbarum legimus, numerolam multitudinem Christianorum ad Oceanum usque extendi: Conciliorum tomo secundo. Et in epistola Leonis papae ad eundem imperatorem dicitur, quod Ecclesia per totum terrarum orbem diffusula ac dispersa sit. Et in Ecclesiastica historia Bedae, scribit Bonifacius papa ad Iustum episcopum: Verè per omnem terram exiuisse sonum eorum, uniuersalis gentium confessio suscepto sacramento Christianae fidei testatur. libro secundo, capite octauo. Idem Bonifacius ad Eduinum: Huc Deum patrem, filium & Spiritum sanctum, ab Ortu solis usque ad Occasum, genus humanum confessione & fide ueneratur. libro secundo, capite decimo. Isidorus libro 2 contra Iudaeos inquit: Mihi curuabitur omne genus, & iurabit omnis lingua in Domino. Hoc iam confitemur fuisse impletum, quia in omnibus terrae finibus Dei dilatatur Ecclesia. Adhelmus quoque in epistola ad regem Angliae, inquit: Deus inhabitare facit unanimes in domo: domus haec per totos mundi cardines diffusa est. Sed nunc in specie quaedam loca sunt recensenda, quorum quidem autores faciunt mentionem.

DE ECCLESIIS per Asiam.

ETIAM Palaestina uarijs motibus concussa est, tamen non omnino destitit Ecclesijs Christi prebere hospitium, etiam hac aetate. Nam Hierosolymitanæ Ecclesiae mentionem facit Paulus Diaconus, libro decimo octauo, in historia Heraclij. Et Sexto Concilio Constantinopolitano œcumenco, uicarius sedis Hierosolymorum interest: Tomo secundo Conciliorum.

Cæsareæ quoque Ecclesiam fuisse, Beda in libro de Ratione temporum ostendit.

Tyberiadis meminit Paulus Diaconus libro decimo octauo.

Gazæ Ecclesiam fuisse, tradit Speculum Vincentij lib. 22. cap. 110.

In supplemento Chronicorum fit mentio oppidi Saphat, non procul ab Hierosolymis, ubi inuenta fit inconsutilis tunica Christi (si credere fas est) in arca marmorea.

In Arabia Ecclesiam fuisse, testatur Con-

cilium œcumenicum sextum Constantinopolitanum, cui quidem Choenis, Magidorum & Coracensium episcopi interfuerunt. Multos autem Christianos in Arabia fuisse, commemorat Paulus Diaconus libro decimo octauo: ubi quidem etiam de persecutione scribit, quam Saraceni exercuerunt in Ecclesias eius loci.

Inter Syriacas præcipua hoc tempore fuit Antiochena, id quod successio episcoporum, & persecutio, & alia quam plurima argumta testantur. Fit eius etiam mentio Conciliorum tomo secundo. Et apud Nicephorum libro 18. capite 44. qui scribit, seditionem ibi ortam esse inter Iudaeos & Christianos.

Nominatur in eodem Concilio & Nazianzenus episcopus, & Philadelphia.

Apameæ quoque episcopus ibi pro hæretico damnatur.

Doriorum & Europæorum mentio fit actione decima septima eiusdem Synodi.

Meminit Hierapolitanæ Ecclesie Paulus diaconus libro decimo octauo: & Beda de Ratione temporum.

Emissenæ, Paulus Diaconus lib. 19.

Damascenæ, Pomponius Lætus.

In Mesopotamia, Efedæ ciuitatis mentionem facit Paulus Diaconus libro 18, ac inquit: Heraclium Imperatorem, eam Ecclesiam à Nestoriana hæresi ad unitatem fidei reduxisse.

In Asia Minori Cilicia est, in qua Ecclesia fuisse consentaneum est. Nominat enim Tarsensem episcopum Nicephorus libro 18. capite 42. & Conciliorum tomo secundus. Vbi etiam Anazarbensis, Adanensis, Flauiadensis & Corycensis commemorantur, actione decima septima sexti Constantinopolitani Concilij.

In Pamphilia celebrantur Ecclesie Vranopolitana, Carbaliensis, & Pergensis, Conciliorum tomo secundo. Et fit ibidem mentio Sidenis, Dadibrensis, Cratiensis, Conanensis, Magidensis, & Syluensis: actione decima septima.

Ex Pisidia, affuerunt in eodem Concilio Sozopolitanus & Antiochenus episcopus, & Timbriensis cum Philomeliensi.

Ex Caria, Staureonopolis & Neapolis episcopos suos ad sextum Constantinopolitanum Concilium miserunt.

Ex Lycia, Myrarum, Sidiniorum, Oenandrorum, Daddalorum episcopi nominantur ibidem. Facit & Phaselidis mentionem Paulus Diaconus libro 18.

Ex Ionia quoque affuisse scribuntur Ephesi & Mileti episcopi, in Sexto Constantinopolitano.

Ex Lydia Sardium, Celanding, Daldenæ & Septenæ, ibidem.

Ex Lycao-

27 Ex Lycaonia, Baratthanus, Iconienſis & Siblienſis. ibidem.

In Phrygia Hierapoli, Hypepæ, Anaſtaſiopoli, Laodicææ, Synnadiſ, Magniſiæ, Pergami, Priene & Amyzone.

In Eleuſa, Ancyra & Apyra: acta Synodi ſextæ, in tomo Conciliorum ſecundo.

Ex Aſia quoq; , quæ propriè ſic dicta eſt, nominantur Nacoliæ, Primneſiæ & Myndi episcopi. & Mauſtarorum, Niſorum, Amorianorum, Chryſopolitanus, Therenſis, Adramitenus, Methymnenſis & Daldenus.

In Bithynia celebriſ fuit Eccleſia, ſiquidè ex ea plurimi episcopi Concilio ſexto interfuerunt: ut Nicomediendiſ, Thienſis, Nicenus, quorum nomina extant. pagina 282. Et Priemenſis, Adrianus, Baſilinopolitanus, Pruſanus, Daſcilienſis, Cadenſis, Cæſareanus, Juſtinianopolitanus, & Amaſtrinus.

Fuit & in Hellesponto Eccleſia: quia Paulus Diaconus Cizyci Chriſtianos fuiſſe tradit, quos per ſeptem annos Saraceni affligerunt, libro 19. Et eiſdem episcopus Concilio Conſtantinopolitano ſexto interfuiſſe ſcribitur: ubi etiam Metilopolis, Ibus, Pentanium & Pœmanium annumerantur, actio ne decima ſeptima.

In Galatia Eccleſiam fuiſſe, Simeon Metaphraſtes ſcribit: & in uita Gregorij Agrigentini, inter reliquas Ancyranam eccleſiam prædicat.

Nominantur & in ſuprà dicto Concilio, Synopenſis, Peſſinuntina, Iuliopolitana, Aſponenſis, Anaſtaſionopolitana, Vranopolitana, Minicena, Theodoſiana, Sinophena, Cinnenſis & Claneenſis.

In Iſauro eccleſiæ fuerunt Seleuciæ, cuius episcopus interfuit concilio ſexto Leontopoli.

Daliſandi, & apud Cotyaios & Coraios.

Habuit & Paphlagonia eccleſias. Adrianopolitanæ enim & Euchaitanæ meminit Simeon Metaphraſtes. Ex Gangra uerò, Pompeioli & Claudianopoli, nominantur episcopi in Concilio Conſtantinopolitano.

In Ponto Eccleſiam fuiſſe, non dubiù eſt. Chalcedonenſis enim mentionem facit Beda de Ratione temporù. Dioſpolitaneq; uerò, Simeon Metaphraſtes. In Concilio quoq; fit mentio Daſciliij, Heracleæ, Pruſiados, tomo 2. Et Amaſiæ, Andrapæ, in Helenoponto.

In Cappadocia, Juſtinianopolitanæ, Barathanæ, Cefareenſis, Tyanenſis, Moſtenſis, Niſenſis, Fauſtinopolitanæ, Polemonienſis, Comanenſis, Thermenæ, Thianæ & Ceraſuntinæ mentio fit, Conciliorum tomo 2.

Sed & Armenos Chriſtianos fuiſſe, & præ cæteris pietatis ſtudioſos, inde apparet, qd Saraceni magnam ibi ſæuitiam & tyrannidem exercuerunt in Chriſtianæ religionis

confeſſores. Zonaras tomo tertio.

Scribit & Sergius papa ad Honorii, quòd Heraclius imperator diſputationem habuerit cum Paulo quodâ Seueriano in partibus Armeniæ: Conciliorum tomo ſecundo.

Leguntur & episcopi Armeniæ in concilio Conſtantinopolitano ſexto: Heracleopolitanus, Camelenus, Sirpenſis, Dariniſenſis, Veriſanus, Cottenenſis, Sebaſtianus & Architanus.

Ita nec apud Perſas Eccleſiã fuiſſe dubiù eſt. Paulus Diaconus enim libro 18 rerù Romanarum inquit: Chofroen regem Perſarù uictù ab Heraclio, omnes eccleſias Chriſtianorù in Perſide ſpoliaſſe, eiſq; Neſtorianam hæreſin obruſiſſe, tantum ut Heraclio ægrè faceret. Chofroe aut ſublato, Perſas ultrò ad uerã ſententiã, fidè & confeſſionè rediſſe, Bonfinius aſſerit, Decadis primæ lib. 3. Ac narrat Regino, tẽpore Conſtantij imperatoris, circiter annù Chriſti 683, Cæſareã Perſicã reginã, unã cù marito, cuius nomen non exprimitur, & quadraginta millibus Perſarù Conſtantinopolim ueniſſe, ac baptizatã eſſe. Id quod Sabellicus tamen de regina Parthorù, qui ſæpè etiã pro Perſis ſumuntur, factù cõmemorat. Regino lib. 1. Platina, Sabellicus Enneadis octauæ lib. 6.

DE ECCLESIIIS PER Aphricam.

Sergius Conſtantinopolitanus episcopus ad Honorium papam ſcribit, quòd omnis Alexandriæ populus, & penè cù eiſ uniuerſa Ægyptus, Thebais, Lybia, & ceteræ Ægyptiacę regiones, cù ſancta Eccleſia coadunatę fuerint, uno ore, labio & ſpiritu rectę Eccleſię dogmata conſitètes: Conciliorum tomo ſecundo.

Idè perſecutio oſtendit, qua Heraclij tẽpore Chofroen ſcribunt in Ægypto, Lybia, Alexandria, & Carthagine, immani crudelitate & tyrannide Chriſti confeſſores affeciſſe: Iohannes de Oppido, & Heinricus de Erphordia, capite quinquageſimo quinto. In ſexto quoque concilio Conſtantinopolitano, aſſuiſſe legimus episcopos ex Alexãdria, & Cynopoli Ægypti, Conciliorù tomo ſecundo. Et Rhinocururanæ Eccleſiæ meminit Simeon Metaphraſtes tomo quinto.

In Lybia apud Hesperios eccleſiã fuiſſe, Paulus Diaconus tradit libro decimo octauo rerum Romanarù. Ac Eccleſiæ Aureopolitanæ mentio fit in ſexto concilio Conſtantinopolitano, actio ne decima ſeptima.

Fuit in Aphrica quoq; uetuiſta Eccleſiæ Dei ſedes, Carthago, cuius meminit Paulus Diaconus libro decimo.

Mauritanæ ac Numidię eccleſiæ à Paulo Diacono lib. 18, rerù Romanarù celebrãtur.

DE ECCLESIIIS IN SVLA-
ribus in mari mediterraneo.

IN Cypro aliquot nominantur, in Concilio sexto Constantinopolitano Ecclesiae: Thremethuntina videlicet, Constantina, Stobæa, Solina, Citina, Therana, & alia, quarum Episcopi ibi affuerunt. Meminit & Amathuntinae Simeon Metaphrastes, in vita Iohannis Eleemosynarij, Tomo quinto. Et in genere multos Christianos in insula Cypro fuisse, tradit epistola Cyri ad Sergium, quæ extat Conciliorum tomo secundo.

Rhodi & Carpathi episcopi interfuerunt Sextæ Constantinopolitanæ Synodo: ut patet ex actis.

In Lesbo Eressorum episcopi mentio fit in iisdem actis.

Habuit & Creta suas ecclesias Christianæ religionis, ut ex epistola Vitaliani papæ ad Paulum archiepiscopum Cretensem apparet: in qua & Ecclesiæ Lappensis, & monasteriorum in uicinia fit mentio: Conciliorum tomo secundo.

Legimus etiam Basilium episcopum huius insulæ primarium, interfuisse Synodo sextæ Constantinopolitanæ, cum alijs multis eius loci: ut Lappensi, Candanensi, Choeni, Melino, Methymnensi, Chienensi, Mytilenensi, Gortyniensi, & aliarum urbiu in Creta: ut est Conciliorum tomo secundo.

Fuisse & in Sicilia Ecclesiam, persecutio docet, quam ibi Christianos à Saracenis perulisse scribit Paulus Diaconus, libro 18 reru Romanarum. Extat & Vitaliani papæ epistola quædam ad episcopum Syracusanum, Conciliorum tomo secundo. Ac in sexto Concilio Constantinopolitano nominantur episcopi ex Catina, Baijs, Syracusis, Messana, Thermis, Tauromino, Agrigento & Triocla. Panormitanæ quoq; Ecclesiæ meminit Simeon Metaphrastes.

DE ECCLESIIIS PER
Europam.

Accedimus nunc ad Europam, in qua præcipuas Ecclesias hac ætate fuisse constat. Ex uniuersa enim Europa, aut maxima certè eius parte, Episcopos conuenisse legimus in Sexto Concilio Constantinopolitano. Ac nominatim fit mentio Atheniensis episcopi, Corinthiaci, Lacedæmonensis, Iunopolitani, & Cleonensis ex Peloponneso: Archiui, Pariensis & Naxensis ex Achaia: Tinnensis & Therani ex Eubœa. Thesalonicensis & Lemnij ex Macedonia: Bizini, Selymbrini, Adrianopolitani, Sozopolitani, Chrisopolitani, Heracliani & Panensis ex Thracia: ubi & sedes Christianorum imperatorum fuit Constantinopolis.

In Chersoneso Taurica Ecclesia fuit, quia

Candaneensis episcopus fuit in Concilio Constantinopolitano sexto. Ibidem ex Mesebria ciuitate Mysiæ episcopus etiã fuit.

In Dacia circa Danubium, Paulus Diaconus Ecclesiam quoque fuisse tradit: sed postea eiectam & oppressam à Bulgaribus, irruentibus in eum locum: libro decimonono. Addit tamen Sabellicus, eam postea repurgatam esse per Cyrillum, & ipsos quoq; Bulgares Christianam fidem suscepisse, Enneadis octauæ libro sexto.

In Italia urbs Romana Christianis domicilium quidem præbuit, licet in ea mysteriū iniquitatis sese efferret. Et passim fit mentio aliarum Ecclesiarum. Blondus Papiensis & Forumpopoliensis meminit, decadis primæ libro nono, & Platina. Portuensis meminit Regino libro primo. Paternensis, & Rhegitanæ, Antoninus titulo decimotertio, capite quarto. §. 7. Magnus denique catalogus extat Conciliorum tomo secundo, in sexto Constantinopolitano, ubi longa Patrum series numeratur, qui ex Italia ad illud confluxerunt: ut Episcopus Rauennæ, Ostiensis, Terracinenis, Fundanus, Formianus, Curmanus, Misetanus, Puteolanus, Locrensis, Neapolitanus, Nolanus, Beneuentanus, Capuanus, Eurentinus, Veliternensis, Albanensis, Syluanus, Numetanus, Prænestinus, Spoletanus, Camerinus, Forostaminiensis, Nursinus, Alculanensis, Rheatinus, Vibonensis, Furconius, Balnensis, Tiburtinus, Mediolanensis, Bergomatis, Laudensis, Ticinensis, Cremonensis, Nouariensis, Sporedicis, Genuens, Dertonensis, Astensis, Valuentis, Albingaunensis, Vercellensis, Taurinus, Vuintiniliensis, Lunensis, Lucensis, Pisanus, Populoniensis, Florentinus, Rosellanus, Aretinus, Senensis, Volaterranus, Castroualentanus, Clusinus, Tusculanensis, Anagninus, Aletrinensis, Signinus, Bononiensis, Faentinus, Cæsenatis, Fidentinensis, Liuiensis, Placentinus, Rhegiensis, Mutinensis, Parmensis. Itè Hydruntinus, Crotonensis, Scyllanus & Tepsanus, Brutiorum. Tarentinus, Thurinus, Taurianus & Tropeianus, Calabriae. Aquileiensis, Pojensis, Parauiensis, Parentinus, Cenetensis, Velentanus, Tergestinus, Opitergiensis & Metauriensis, Histriae. Pisaurensis, Fanensis, Numanensis, Auxinensis & Anconitanus Pétapolis. Perusinus deniq; Tudertinus, Bleranus, Sutrinus, Nepefinus, Salernitanus, Amerinus, Polinartiensis & Narniensis, Thusciae.

Neque etiam de Longobardis dubitari potest. passim enim in autoribus eorum Ecclesiæ prædicatur: ut Gradensis, Aquileiense Concordiensis, Caprularum, Foroiulienis, Luxonensis & Bobiensis, apud Sabellicum Enneadis octauæ libro sexto.

Gallicæ uerò Ecclesiæ, tum in multis Synodis, quæ hoc tempore diuersis in locis coactæ fuerunt, tum in alijs scriptoribus celebrantur. Ac Antifiodoræ quidem oppidi in Gallia, quod à Ptolemeo Autricum nominatur, mentio fit tomo secundo Conciliorum: ubi additur, quod ibidem celebratū sit Concilium circa tempora papæ Deusdedit.

Dumiensis Ecclesia nominatur in eodē lib. Trecaſinæ uerò, meminit Regino lib. 1. & Sigebertus.

Traiectensis, Ottho Phriſingenſis libro 5. capite decimo tertio, & Platina.

Pictauiensis, Adon Viennensis.

Aurelianæ, Chronicon Iuonis in Cōſtate.

Hecluenſis & Auguſtodunenſis: idem in Iuſtiniano, & Adon Viennensis.

Belluacenſis, & Remenſis, Platina.

Lugdunenſis, Speculum Vincentij libro 23. capite 108.

Treuerenſis, Chronicon Sigeberti.

Taruanenſis, Speculum Vincentij libro 23. capite 108.

Leronenſem quoq; inſulam, mirificè laudat Cæſarius Arelatenſis: eamq; præ cæteris multarum Eccleſiarum nutricem fuiſſe tradit, Homilia uigeſima.

Heduoꝝ inſuper gentem eccleſias habuiſſe, Synodus teſtatur, quæ in urbe Cabelino fuit tempore Clodonei regis Galliarū, & Eugenij papæ, ut eſt Conciliorum tomo ſecundo. Plurimarum etiã Eccleſiarum in Gallijs ibi fit mentio: quarum epiſcopi aſuerunt, ut Lugdunenſis, Viennensis, Rothomagenſis, Senonum, Aurelianenſis, Ventinenſis, Lauſanneniſis, Sagienſis, Lingonenſis, Tarentaſienſis, Ambianenſis, Foroiulienſis, Gratiopolitanus, Rhegienſis, Conſtanti- nus, Voſontienſis, Matifconenſis, Antipolitanus, Ebredunenſis, Nouiomēſis, Belicē- ſis, Cabilonenſis, Valentinenſis, Trecaſinæ, Maurianenſis, Lexouienſis, Carnotenſis, Atrebatenſis, Antifidorēſis, Sentienſis, Vapincenſis, Vaſionenſis, Niuerneniſis, Ebroicenſis, Bituricenſis, Turonenſis, Nanneticus, Parhiſiacenſis, Lemnouicenſis, Cenomanicus & Rhedonenſis. Nominatur & Arelatenſis epiſcopus, qui ibidē ex cōmuni ſuffragio & decreto Synodi ab officio remouetur.

In urbe Valentia Eccleſiã fuiſſe, dicit Gan- guinus lib. 3. de geſtis Francorum.

In urbe Spirenſi, hoc tempore monaſterium Vuiffenburgenſe conditum eſſe, ſcribit Tritenhemius.

In Burgundia quoq; Eccleſiam hospitia habuiſſe, ſcribit Beda in historia Eccleſiaſtica, lib. 2. cap. decimo quinto.

Sic & apud Eburacēſes, Martinus in ſuo Chronico Eccleſiã fuiſſe dicit, de Conſtantino: & Vincentius lib. 23. cap. 128.

Viſcolonenſis Eccleſiæ meminit Regino libro primo.

Rothomagenſis uerò, Adon Viennensis ætate ſexta. Itē: Robertus Ganguinus lib. 2.

Deniq; & in Argentina, Nemea, Rubiaco & Vuiffenburgio, eccleſias non ignobiles fuiſſe, Nauclerus teſtatur generatione 21. & Hartmannus Bauarus.

Multa quoq; & præclara cœnobia ac monaſteria, paſſim hoc tempore in Gallijs fuerunt: ut ſunt, Latiniacum, Foſſenſe, Pontinēſe, Flauiacenſe & Niualenſe, quæ recitat Sigebertus in ſuo Chronico. Item alia duodecim, quæ Sigebertum regem extruxiſſe tradit, inter quæ præcipua fuiſſe dicit, Stabulaū & Malmudarium. Deinde & alia, quæ Landenus condidit: ut Lobiēſe, Alneum, Vuaf- lare, Criſpinenſe & Floriacenſe. Chronicon Sigeberti.

Fontanellę meminit Vincentius libro 23. capite 100.

Apud Moranenſium quoq; duo monaſteria maximè nobilia fuerunt, Quatinum & Sitthinum: Vincentius ibidem.

Post ea & Viromandenſe, Tornacenſe, Flandrenſe, Gaudenſe, & Corturiacenſe recitantur ab eodem Vincentio lib. 23. cap. 87.

Sueſionenſe ac Beluacenſe, cap. 101.

Quædam etiam à Bruſchio ex alijs annotantur: ut ſunt, monaſterium in Albo caſtro, & in Cella: monaſterium monialium apud Treueros, cui Horreum nomen fuiſſe dicit: monaſterium Sangallenſe, apud Heluetios: Tholegienſe, prope ſanctum Vuendelinum, ſub ueteri Shaumburgo, Lotharingiæ ducū, præclaro caſtro ſitum, cui nomē ſancti Mauricij: Heptinacrianum prope Lutzenburgū, cui nomē ad ſanctum Vuillibro- dum.

Deniq; Hohenburgenſe, nomine Ad ſanctam Otriliam.

Atq; hæc de Gallicis Eccleſijs, quarū tantum præcipuas, & maximè nobiles hic recitauimus. Nunc Hispaniam etiam paululum perluſtrabimus, & Lectori ob oculos annotabimus.

Fuiſſe autem in Hispania non exiguas aut ignobiles eccleſias, ſi nullum aliud eſſet teſtimonium, ex Synodis ſatis euidenter illud pateret: quarū hoc ſeculo plurimæ in ea regione celebratæ ſunt.

Ac primùm, in urbe Hiſpalenſi Synodus facta eſt tempore Honorij papæ, ut habet Pō- tifficialis liber, in quo nominantur ex Hispania aliquot epiſcopi: ut Malacitanus, Aſtigitanus, Eliberitanus, Agabrēſis, Cordubēſis, Celticenſis, Afindonenſis & Tuſcitanus.

Dicuntur ex Bética quoq; prouincia, ibi aliqui aſuiſſe.

In urbe uerò Toletana ſola nouem Synodos hac ætate fuiſſe legimus.

31 Ad Quintam, ex diuersis Hispaniæ provincijs episcopi confluxerunt, quorum nomina extant: ut sunt Palentinus, Accitanus, Bigastrensis, Bastianus, Complutensis, Vrcitanus, Setabiensis, Cæsaraugustanus, Valentinus, Mentefanus, Valerensis, Illicitanus, Oretanus, Oxoniensis & Segobiensis. Conciliorum tomo secundo.

In Sexta, præter has, plures nominantur Ecclesiæ: ut Narbonensis, Bracarësis, Hispalensis, Placentina, Cordubensis, Elnensis, Ilipensis, Carthaginensis, Dertusana, Auriensis, Tyraffonensis, Elborensis, Oscensis, Ilerdensis, Egabrensis, Lamecensis, Arcobricensis, Dumienensis, Lotenensis, Oretana, Egitana, Salamanticensis, Portugalensis, Barcinonensis, Olyfsipolensis, Tuccitana, Tudenensis, Lucensis, Cauriensis, Italicensis, Cominbricensis, Asturicensis, Auxitana, Iriensis, & Vifienensis. Conciliorum tomo secundo,

In Septima insuper etiam Emeritensis Ecclesiæ mentio fit, tomo Conciliorum secundo.

In Octaua, præter has omnes fit mentio Calogurritanæ, Gerundensis, Astigitanæ, Imopyrenæ, Castulonensis, Segontiensis, Carcaffonensis, Dartosanæ, Pacensis, Biggerrensis, & uicinarum. Conciliorum tomo secundo.

In citeriore denique Hispania apud Bracarenses, hac ætate aliquot Concilia celebrata sunt. Ac primū quidē tēpore Honorij primi, in quo omnes Galliciæ episcopi numerantur. Alterum paulo post secutum est: ac peculiariter ibi fit mentio Bracarensis, Vifensis, Magolenensis, Lucensis, Asturicensis, Auxiensis, & aliarum Ecclesiarum eius provincie. Conciliorum tomo 2.

In Germania ecclesias fuisse, multa sunt quæ testantur.

In Norico quidē, Vindelicia & Narisco, aliquot ecclesias recitat Auētinus: ut Laureacensem, Innauensem, Saleburgensem & Reginoburgensem: ac dicit ibi magnum gregem monachorum fuisse. Auētinus in Annalibus Boiorum lib. 3. & Honorius sub Leōtio.

In Sueuia similiter ecclesias fuisse, dubiū non est, cum ibi diuum Gallum, ac Columbanū docuisse, constet ex Auētino & alijs.

Meminit & Saltzburgensis episcopatus Chronicorum Cōpendium, ac dicit: Theodonem principem Bauariæ, quē beatus Rupertus baptizauit, illum fundasse tempore Heraclij Imperatoris.

Hoc quoq; tempore in Franconia ecclesias fuisse, consentaneum est. Scribitur enim de origine Francorum, quōd Conon papa, sanctum Chilianum in Germaniam miserit, qui superioris Franciæ populos circa Herbi-

idque factum anno sexcentesimo octuagesimo octauo, post annos ducentos, à quo Gallofranci conuersi fuerant. Regino libro primo: Ortho Phrisingenensis libro quinto, capite decimotertio.

Coloniæ, Moguntij: Auētinus lib. 2.

Vuormaciæ, Austriæ, Stiriz & Bauariæ, mentionem facit Hartmannus Schedel.

Erfordiz quoq; circa finem Septimæ Centuryæ, ueram Dei ecclesiam fuisse, Hartmannus Bauarus tradit.

Sic etiam Saxones ecclesias habuisse, Sabellicus innuit, Enneadis octauæ lib. 7.

Ac Bremę ciuitatis, cum uicino comitatu de Hoia, meminit Fasciculus temporum.

Ita Phrysijs Euangelium de Christo recepisse, Volaterranus asserit libro uigesimo primo: item Fasciculus temporum, & Tritenhemius de rebus Francorū, qui dicit: Pippinum Frācorum ducem hisce populis subiugatis, Vuilibrodū misisse Anglię episcopū, qui eos ad fidem conuerterit.

Deniq; etiā apud Vuestphalos hoc tēpore ueram doctrinā floruisse, Valentinus Mūzer testatur in Chronographia.

DE ECCLESIIS PER Oceanum.

In Britannia multis in locis ecclesias fuisse, Regino testatur lib. 1.

Eboracensę ciuitatis Episcopus legitur in sexto Concilio Constantinopolitano, quōd interfuerit. Conciliorum tomo 2.

Cantuariensis episcopi mentionem facit Beda in libello de Ratione temporum: & Adon Viennensis.

Dorouerni Ecclesiā fuisse, dicit idem Beda in historia Ecclesiastica gentis Anglię, li. 2. capite tertio.

Orientalis Anglos ad uerā religionē cōuersos esse, tradit Sigeberti Chronicō, & Beda in Ecclesiastica historia lib. 2. cap. 3.

Northanumbros quoq; Orientales & Occidentales Saxones, cum meridionalibus Anglis, omnes Christi fidem recepisse, Beda asserit lib. 3. capite sexto, & 21. 22.

Lindonensis prouinciæ, & Berniciorum gentis, idem Beda meminit libro secundo, capite decimosexto: & libro 3. cap. 2 & 3. Fit & mentio Hagulstadenensis, quæ alio nomine Bothelm dicitur, ibidem.

Apud Mercios quoq; Ecclesiā fuisse, Vincentius habet, lib. 23. cap. 17. Ac fit ibidem mentio Meldensis ecclesiæ.

Ailgensis deniq; meminit Beda de Ratione temporum.

Deinde & in Scotia fuisse ecclesias, Regino testatur libro primo, item Adon Viennensis ætate 6.

Ac in genere Anglos, Britones, Scotos ac Pictos, catholicos fuisse, Iuo indicat in Constantino.

In Hybernia ecclesias fuisse, Beda docet, qui insulam Vectam, ac Lindisfarnensem, ubi & monasterij Armoch mentionem facit, præ cæteris. ob ueram religionem commendat: in historia Ecclesiastica gentis Anglorum libro tertio, capite tertio: & libro 4, capite decimosexto.

DE PROPAGATIONE.

SUB PHOCA.

Augustino ueniente in Angliam, ut superiori libro dictum est, omnium primus Cantuariorum rex Edilbertus cum sua gente religionem suscepit, Augustino, Iusto, Mellito & alijs doctoribus sedes largiēs. Exinde uerò paulatim ad alias uicinas gentes est propagata. Ac narrat Beda in historia Ecclesiastica Anglorum, per Mellitum hoc tempore Orientales quoq; Anglos cum suo rege Sigeberto, ad fidem Christi esse conuersos, & Ecclesijs hospitia dedisse. Beda lib. 2, cap. 3. Et Sigebertus in Chronico.

SUB HERACLIO.

Northanumbri, id est Angli Septentrionales, ad flumen Humbrum habitantes, conuerso Heduino rege, à Paulino doctrinam Christi acceperunt. Postquam enim rex Paulino palam prædicandi Euangelium concessit potestatem, certatim omnes confluxerunt ad audiendum uerbum Dei: & templas, aras, fana & lucos, in quibus idola coluerāt, succiderunt & destruxerunt, anno Christi sexcentesimo uigesimo septimo. Ab aduentu uerò Anglorum, in Britanniam, anno centesimo octuagesimo in ipsa Paschatis die, pridie idus Aprilis, Eboraci in Ecclesia sancti Petri, quam ibidem ipse rex de ligno, cum catechizaretur, usque ad percipiendum baptismum, festinanter construi fecerat: postea quoque Paulino sedem Episcopalem magnis cum largitionibus donauit. Beda historiae Ecclesiasticæ libro secundo, capite decimo quarto.

Prædicauit & in prouincia meridianæ Humberæ idem Paulinus, eamq; usq; ad mare conuertit, & Ecclesiæ adiūxit. Beda cap. decimosexto, libro secundo.

Occidentales quoq; Saxones, prædicante Berino, quem papa Honorius ad eos miserat, cum rege Cynigildo hoc tempore sunt conuersi & baptizati. Beda libro tertio, capite septimo.

In Gallijs hoc tempore Amandus claruit. is cum Aichario Nouionensi episcopo, & Lædualdo archipresbytero in Mēpisco docens, multis tandem laboribus Gandauos ad ueram religionem conuertit: adiutus à Dagoberto rege, qui ipsi diploma tradiderat, quocogit eos iussit quicūq; sponte religionem su-

scipere detreçarēt: ut scribit Iacobus Meier in Chronico Flādię. Gandauij itaq; ad Christum deducti, aris Mercurij, quæ colebant, destructis, lucis succisis, & fanis euerfis, uero Deo seruire cœperunt: annum circiter Christi sexcentesimo & tricesimo tertio. ibidē.

Eiusdem Dagoberti tempore, Agilus & Eustafius in Gallijs claruerunt, qui doctrina & miraculis pollentes, Ecclesiam ibi latè propagarunt: ut habet speculum Vincentij libro 23. capite 102.

Venedi quoq; circa hoc tempus bello superati à Regulis Boiorum, qui iussu regis Dagoberti tribus exercitibus ipsorum regionem inuaserant, & in obsequium redegerant, coacti Christianæ religionis iugum susceperunt: ut scribit Auentinus in annalibus Boiorum libro tertio.

In Suenia Gallus & Columbanus, exulantes propter Theodericum & Brunichildin, docuerunt, & ecclesias plantare cœperunt. Auentinus libro 3.

In Bauaria Rupertus, cum esset pulsus Vuormacia à Berchario duce, qui illas ecclesias uastabat, ad Theodonem duce Bauariæ uenit: ipsoq; conuerso, antequam Saltzburgæ sedem Episcopalem construxit, per Noricum ad Pannoniam usque prædicauit, passim ecclesias plantans. unde & Boioarię, Austrię & Styrię Apostolus nūcupatur. Hartmānus Schedel, & Cōpendium chronicorū.

Scribit Auentinus, etiam Agrestinum discipulum Eustasij, circa Heraclij tempora Boios adijisse, ac sacras literas ibi docuisse, libro tertio.

Apud Gotthos uerò, sub Sifibutho rege, Iudæi quoq; in eius ditione hærentes, Christianam fidem suscipere sunt coacti. Ac scribit Iohannes Magnus in historia Gotthica, quòd eo tempore Iudæorum nonaginta milia simul baptisata sint: libro decimosexto, capite 14. Adon Viennensis.

Simile exemplum de Dagoberto recitat Annonius. Cum enim Heraclius ex astrorū aspectu cognosceret, imperiū suum à circumcisa gente uastandum, idq; de Iudæis intelligeret falsò, (nam postea euentus, de Saracenis ostensum fuisse, docuit) petijt à Dagoberto rege Francorū, ut quoquot sub ipso degerent Iudæi, ad Christianam fidem cogeret, uel regno expelleret. Id cum faceret Dagobertus, in gratiam Heraclij, multi Iudæi religionem & fidem acceperunt. Annonius de gestis Francorum lib. 4. cap. 22.

Deniq; & Attrebatensem prouinciam, sub Heraclio conuersam esse, Vincentius testatur: ubi Chillenus Scotus à Pharone episcopo Meldensi in eam missus legitur, qui sana doctrina & miraculis eam ab idololatria ad Christum deduxit: lib. 23. cap. 17.

SVB CONSTATE HE-
raclij nepote.

Sequentibus autem annis, dum Constas Heraclij nepos ad gubernacula rerū sedit, in Anglia etiam Merciorum gens ueram religionem accepit. Interfecto enim Penda rege gentili, Oluius rex Northanymbrorum primus apud eam gentem Christianus rex extitit: iteiusq; exemplum Mercij secuti, omnes intra biennium sunt conuersi & baptizati: ut refert Beda libro tertio historiae Ecclesiasticae gentis Anglorum, cap. 21. & 24.

Eodem quoq; tempore Eligius ex Gallijs peregrinatus, docendo uerbum Christi, Flandros à Bononia ad Ostburgum usq; cōuertit, & Ecclesiae adiunxit, circa annum Domini 649, ut testatur Iacobus Meyer in Chronico Flandriae.

SVB CONSTANTINO
Barbato.

Sub Constantino Barbato in Dacia ad Danubium, Bulgares conuersi sunt per Cyrillum: ut scribit Sabellicus Enneadis octauae libro sexto.

SVB IUSTINIANO.

Sub finem uerò huius seculi, Iustiniano regnante, plurimae accessiones ad Ecclesiam factae sunt. Hoc tempore Conon papa, Chilianum in Germaniam misisse legitur: à quo superioris Franciae populus, ad hunc Christi traductus perhibetur, circiter annum sexcetesimum octuagesimum octauum: ut scribit Sigebertus in Chronico.

Hoc tempore Vuestphali quoq; Christiana fides acceperunt, docentib. ibi Eualdo albo & Eualdo nigro, qui in comitatu de Hoia prope Bremam tandem martyres facti sunt. Valentinus Mützer in Chronographia sua: & Fasciculus temporum.

Non multo post Phrysijs etiam, deuicto duce Radobo, per Pipinum ducem Francorum ad Christianismum sunt conuersi: qui Vuilibrodum Anglum ad eos transmisit. idque factum est circiter annum Christi sexcetesimum nonagesimum sextum: ut colligit Tritenhemius de regibus Francorum.

Addit Volaterranus, quod etiā Vlfranius praesul Senonēsis, assumpto secū Ausberto, & quibusdam alijs ex Fontanello cœnobio, ad Phrysijs Euangeliū annunciātū hoc tempore profectus sit, lib. 21.

Erphordia apud Tyrigetis, sub finem huius seculi, cœpit propagari doctrina Christiana: ut Hartmanus Schedel asserit, in suo Chronico.

Abasgi, cum ad id tempus usque Christianae religionis rudes essent, lucos uenerantur, & arbores barbarica simplicitate pro dijs haberent, Iustiniano curae fuit eos ad pietatē traducere. Missis igitur sacris uiris,

Dei cognitione barbaros instruxit: extructaque praecleara aede uirginis Deiparae, & sacerdotibus in eam collocatis, eos à uita plane barbarica, ad pietatem & mores Christianorum traduxit. Zonaras lib. 3.

Insuper etiam Australes Saxones, quorū tota prouincia fuit diuini nominis & fidei ignara, hoc tempore conuersi & baptizati sunt, per Wilfridum episcopum exultantem: quo docente & baptizante, cum antea per tres integros annos, nulla in eam regionem pluuia decidisset, & inde magna esset fames secuta, ad eum ut homines passim interciderent: subito largissimus imber descendit, quo resoruit terra, & redijt uiridantibus aruis annus laetus & frugifer. Beda libro quarto Anglicae historiae, capite decimotertio.

Postremò etiam insula Vesta, quae sita est contra medium australe Saxonum, & Geuifforum, interposito pelago, ad uerae doctrinae cognitionem hac aetate peruenit, per Ceduallam regem Geuifforum, qui ea potitus, indigenas eius loci, quos omnes idololatriae deditos deprehendit, exterminauit, ac suae prouinciae homines eò deduxit. Beda libro quarto historiae Ecclesiasticae, capite decimosexto.

DE CONVERSIO-
nibus.

SVB HERACLIO.

Tempore Heraclij, Heduinus rex Northanymbrorum conuersus est à Paulino episcopo, non quidem temerario ausu, sed re diu multumque deliberata, ut ex sequentibus patebit. Primum enim ambiens Edilbergam, filiam Edilberti regis Cantuariorum, hac conditione ei spes connubij facta est, si religionem Christianam susciperet: quod dum promitteret, optatis nuptijs est potitus. Ac misit Edilbertus cū sponsa Paulinum episcopum, qui eum de doctrina Christi institueret: uerum ipso diu frustra laborante, tandem etiam Bonifacius papa, per literas ad ipsum & cōiugē eius scriptas, maxime operè argumentis & rationibus eum ad amplectendam religionem est hortatus. Accelsit & illud, quod peculiari uisione est admonitus. Fugiens enim aliquando Edilfridum, qui ante ipsum regnarat, diu in exilio uagatus, tandem ad Rhedwaldum Orientalem Anglorū regem diuertit, uitam ac salutem suam ipsi committens. Ibi cum Rhedwaldus ab Edilfrido sollicitatus, decreuisset uiuum ipsum hosti tradere, aut domi interficere: isque de ea re certior factus, per noctem uigilans sederet, tristi gemitu mortē expectans, uidit in tēpe nocte ad se uenientē uirū incognitū, qui cōsolatus

solatus eum, dixit: Se non solum ex hoc periculo ipsum uelle eripere, uerum etiam ad regni fastigium præter spem & opinionem suam euehere, si promitteret, quod postea de certiori salutis æternæ uia edoctus, itidem sibi obtemperare uellet. Ille de uita ad & regno anxie sollicitus, citra hæsitationem illud promittit. quare & diuinitus liberatus, mutante Redualdo sententiam, & ipsum armis contra Edilfridum propugnante, ad regnum peruenit. Oblitus autem postea huius diuini beneficii, cum Paulino prædicanti assentiri non uellet, aliquando rursus ipsi eadem uisio cõparuit, eum promissi cõmonefaciens. inde moueri cõcepit, ut cum suis consiliarijs rem deliberaret. Cognoscetes igitur illi de doctrina Paulini, cum promissiones de resurrectione mortuorum & æterna beatitudine audirent, manibus ac pedibus, ut dicitur, in eius sententiam iuerunt omnes, ac Regi, autores fuerunt, ut amplecteretur illam religionem. Ita demum Heduinus, relictis idolis conuersus est. Et memorabile est, quod eius archisflamen Coifi, qui antea Heduin adeo fascinuarat suis idolatricis ac superstitiosis cultibus, iam meliora edoctus, ipse suas aras & fana primus prophanauit & succendit. Beda libro secundò Ecclesiasticæ historiæ gentis Anglorum, cap. 9. 10. 11. 12. & 13.

In prouincia meridiane Humbre, primus omnium conuersus est præfectus Lindocolinæ ciuitatis, quæ Blecca dicitur, cum sua domo. Beda lib. 12. cap. 16.

In Gallijs, ab Amando episcopo Eluonenfi, Allouinum Bauonem ex prædone cõuersum esse, scribit Iacobus Meier in Chronico Flandriæ.

Anastasius Persa magus, à captiuis Christianis in Perside cõuersus, Hierosolymã uenit: ibi q; baptizatus, in monasteriũ Anastasij abbatis sese abdidit, ac septem annos ibi exegit. Adon Viennensis ætate sexta. Beda de Ratione temporum.

Non multo post Chosroem, ab Heraclio cõ filio maiori natu interfecto, paruulus Chosrois filius in Perside relictus, baptizatus est, & ab Heraclio regno præfectus: teste Anno nio de rebus Francorum libro 4. cap. 21. & Paulo Diacono.

Sisibuthus etiam rex Gothorum, gentilis & idololatriæ deditus, hoc tempore conuersus esse scribitur, in Supplemento Chronicorum, libro 10.

In Bauaria dux Theodo, à Ruperto exule est conuersus & baptizatus: ut est in compendio Chronicorum. Et apud Hartmannum Schedel.

In Austria uerò, Lupus à Clothario in exilium relegatus, ducem Bosonem Lande-

gisilum paganum cum exercitu suo, qui eodem errore tenebatur, conuertit & baptizauit. Vincentius lib. 23. cap. 9.

SVB CONSTATANTE NEPOTE Heraclij.

Tempore Constantis, qui fuit nepos Heraclij, etiam prouincia Mildienlorum, id est, mediterraneorum Anglorum, sub rege Pæada est conuersa. Is enim uiuo patre Pæada, illi regioni præfectus, ambiuit Aluchfledam filiam Osuuij, regis Northanymborum: eius q; connubiũ impetrauit ea conditione, si Christianus fieret. Cognoscens igitur de doctrina, & persuasus à filio regis Osuuij, illud non grauatim fecit. & amplexus doctrinam, baptizatus est à Sinano episcopo, cum omnibus qui secum uenerant, comitibus ac militibus: ac domum rediens, secum duxit quatuor presbyteros, Ceddã, Addam, Bettin & Diurnum: qui palam in eius prouincia prædicantes, multos quotidie conuerterunt. Penda quoque pater eius, licet ipse ab antiqua & auita sua religione nollet recedere, tamen alijs non prohibuit, ne Christiani fierent: imò ipse eos contempsit omnibus modis, quos fide Christi imbutos, opera fidei non habere deprehendit: inquit, Miseros illos esse, & execrandos, qui Deo suo, in quem crederent, obedi-
re contemnerent. Beda lib. 3. capite 21.

SVB CONSTANTINO Barbato.

Sequentibus annis plura conuersionum exempla passim accidisse leguntur: ut in Alfatia Adelricus Ethico regius præfectus, pater sanctæ Ottiliæ, qui furore percitus, proprium filium interfecerat, conuersus & baptizatus est à Theodato, ut scribit Bruschi-
us de monasterijs Germaniæ, & Franciscus Irenicus ex chronico Flandriæ Iacobi Meieri libro duodecimo.

Dicitur & hoc tempore Cæsarea regina Persica, unã cum marito & quadraginta milibus Persarum Constantinopolim uenisse, & baptizata esse. Regino libro primo. Alij uolunt, reginam Constantinopoli, ipsum uerò regem Antiochiæ baptizatum esse. Sabellicus tamen adductis aliquot rationibus non infirmis, de regina Parthorum illud mauult intelligi: Enneadis octauæ libro sexto.

SVB IUSTINIANO.

Andoinus in Hispanijs claruit, qui tũ doctrina, tum miraculis, præsertim quod aliquando suis precibus largissimũ imbrẽ de cœlo deduxit, cum ea terra per septem annos pluuiam non sensisset, multos passim incredula turba ad uerum Deum conuertit: ut de eo testantur Volaterranus lib. 21. & Vincentius lib. 23. cap. 92.

Tempore Iustiniani Cedualda Geuifforū rex, cum insulam Vestam oppugnaret, ad Christianam fidem est perductus. uoto enim se obligauit Deo, si uictoriam reportaret, se Christianā religionem amplexurū, & quartam partem eius regionis traditurum sacerdotibus. Potitus autem ea, à Vuilfrido discit fidem Christi, & Romam profectus à Sergio baptizatur, anno Domini 639. Et paulo post moritur. ibidem: ut patet ex Epitaphio eius apud Bedam libro quinto, capite septimo.

*Culmen, opes sobolem, pollentia regna, triumphos,
Exuias, proceres, mœnia, castra, lares:*

*Quæq; patrum uirtus, & quæ congeserat ipse
Armipotens Cedoald, liquit amore Dei:*

*Vi Petrum, sedemq; Petri rex cerneret hospes,
Cuius fonte sacras sumeret albus aquas.*

*Splendificumq; iubar radianti carperet haustu,
E quo uiuificus fulgor ubiq; fluit.*

*Per spiciensq; alacer rediuiue premia uitæ,
Barbaricam rabiem, nomen & inde sumit*

*Conuersum conuertit ouans, Petrumq; uocari
Sergius antistes iussit, & ipse pater.*

*Vnda renascentum (quæ Christi gratia) purgans
Protinus albatum uexit in alta poli.*

*Mira fides regis, clementia maxima Christi,
Cuius consilium nullus adire potest.*

*Sospes enim ueniens supremo ex orbe Britanni,
Per uarias gentes, per freta, perq; uias:*

*Urbem Romuleam uidit, templumq; uerendum
Aspexit Petri, mystica dona ferens.*

*Candidus inter oues Christi sociabilis ibit:
Corpore nam tumultum, mente superna tenet.*

*Commutasse magis sceptrorum insignia credas,
Quem regnum Christi promeruisse uides.*

DE AMPLIATIONIBUS.

SVB HERACLIO.

Baptizatus Heduinus in sacello ligneo, ut supra dictum est, curauit maiorem basilicam ex lapidibus construi. Verum, antequam opus fuit consummatum, ille humanis rebus exemptus est, ac Osualdo absoluentum reliquit. Docuit tamen Paulinus ipso Heduino uiuente sex annos, ac conuertit quotquot ad uitam æternam fuerunt ibidem præordinati. Tantus autem fuit feror audiendi uerbum, ut cum aliquando cum rege ac regina in regiam uillam expaciatus esset, ac ibi triginta sex dies moraretur, nihil quicquã egerit illis diebus, quàm quod à summo mane usque in seram nocte, confluentem ex omnibus uiculis ac locis, plebem Christi, uerbo salutis instrueret, ac instruatam in proximo flumine Gleni baptizaret. Beda libro secundo historię Ecclesiasticę gentis Anglorum, cap. 14.

In Gallijs, Dagobertus templum Dionysij martyris solido argento texit, ac corpora sanctorum eò collocari fecit, condito Pheretro aureo, & additis multis preciosis muneribus, eo quod illud templum aliquando ipsi contra patris iram asylum fuerat, ita ut serui, qui eum inde extrahere iussu Patris uoluerant, ante sacellum fixis pedibus stupentes constitissent, nec potuissent intrare. Regino in Chronico. Et Nauclerus secundo uolumine, pagina 579. & 580.

Idem Dagobertus oppidum Rubiarum, cum omnibus suis redditibus, & facultatibus, Argentinensi Ecclesię dedicauit, propterea quod filius eius Sigebertus, infans triginta dierum, baptizatus ab Aman-do Argentinensi episcopo, cum ad orationem eius de more nemo responderet, ipse expedito sermone Amen dixerat: & quod idem Sigebertus postea mortuus, ab Arrogasto eiusdem Ecclesię episcopo, à mortuis ad uitam reuocatus fuerat: ut testatur Nauclerus, ibidem.

Idem Dagobertus anno sui regni tertio, fundauit cœnobium, quod Album castrum, uel Vucissenburg dicitur, instituti Benedictini, circa annum Christi 623. Dotauit uerò & auxit anno Christi 664, ac diuo Petro & Stephano dedicauit. Diploma primæ foundationis integrum recitatur in Chronicis Abbatis Tritthenemij de regibus Galliæ, pagina octuagesima-quarta. Reseruatur adhuc in eodem monasterio corona, quam Dagobertus obtulit, cuius metallum nemo agnouit: ut scribit Franciscus Irenicus ex Chronico Flandriæ, libro undecimo, pagina ducentessimaprima. Et Bruschius de monasterijs Germanicis, folio quinto.

Idem Dagobertus sub diocesi Treuerica, Tholegiense cœnobium sancti Mauricij, quod itidem est Benedictini instituti, fundauit, ac munificentissimè donauit: anno Christi 627. Absolutum illud est postea à suo filio Sigeberto, rege Austrasiæ: ut habet Bruschius, pagina 124.

Sangallensis quoque ablatia apud Heluetios potentissima, intra muros urbis sancti Galli, quæ totum comitatum Dockenburgensem sub sua potestate habet, cepit hoc tempore extrui, impensis, fundationibus, donationibus, sumptibus ac immunitatibus Sigerberti Austrasiæ regis, & Fridbergæ coniugis eius: quam sanctus Gallus, qui primus apud accolos illos Acroniani lacus, id est Bigantinos & Arbonenses, Euangelium plantauit, à demonio liberauerat: ut habet Bruschius pagina 124. Cœptumque est hoc opus anno Christi sexcentesimo trigesimo: ab solutum uerò, anno sex-

no sexcentesimo quadragesimo.

Circa hoc tempus quoque Gandauj ad Christum deducti, fundarunt in suis montibus cœnobium Blandini, & Cellam Bauonis, in honorem recens agniti Dei: ut scribit Iacobus Meier in Chronico Flandriæ, folio 7.

Sabellicus scribit, Heraclij tempore aliquos Longobardos, propter persecutionem Arianorum, ex Italia in Torcellum & Metamaucum fugisse, ac ibi extruxisse ecclesias. Enneadis octauæ libro sexto.

Sigebertus, cum aliquot annos in sterili coniugio uixisset, & deinceps de prole suscipienda desperasset, religionis ergò duodecim alia monasteria extruxit: inter quæ præcipua habentur, Stabulaum & Malmudarium: ut refert Chronicon Sigeberti. Numerantur alia ibidem: ut Lobien-²⁰ se, Alneum, Vuaslarè, Crispinense & Floriacense, quæ Landelinus hoc tempore fundauit.

Sunt & alia in Gallijs, quæ Brunichildis extruxisse fertur: ut apud Lugdunum, apud Heduos, apud Burgundos Autrasiosque, & in alijs diuersis locis. Ganguinus libro tertio, capite trigesimo sexto, de gestis Francorum.

In Bauaria à Theodone principe, quem Rupertus baptizauit, episcopatus Saltz-³⁰ burgensis est fundatus: ut est in compendio Chronicorum, pagina 10 & 11. Et apud Hartmannum Schedel, pagina 172.

SVB CONSTATE.

Sub Constate in Anglia Osuius, deuotus Merciorum rege Penda, primus in ea gente Ecclesiæ Dei hospitia præbuit, templa ac monasteria ædificauit plurima, inter quæ præcipuum legitur in insula Cerui, in⁴⁰ quod ipse filiam suam uirginem abdidit, in gratiam uisitorum à Deo concessæ. Beda in historia Ecclesiastica libro tertio, capite 21. & 24. Et Sigebertus.

Bertinus, monasterium Sithim extruxit: & postea aliud in finibus Flandrorum & Mempiscorum: quæ si Scholæ fuerunt Theologicæ, non parum Ecclesijs profuerunt. Vincentius libro uigesimo tertio, capite 110.

De Andoino idem narrat, quòd monasterium ad torrentem Resbacem extruxerit: ubi antea in arbore noctu sedes, claritatem celestem uiderat. Vincentius libro uigesimo tertio, cap. 92.

In Leronensi insula Ecclesiam hoc tempore floruisse & crenisse, Cæsarius Arelatensis abundè testatur, qui inquit: Beata & felix insula Leronensis, quæ cum paruula & plana esse uideatur, innumerabiles tamen mōtes ad cœlum misisse cognoscitur. Hæc est⁶⁰

illa, quæ eximios nutrit monachos, & præstantissimos per omnes prouincias erogat sacerdotes. Hæc, si quos accipit filios, reddit patres: quos nutrit paruulos, reddit magnos: quos ueluti tyrannos excipit, reges facit. nam omnes quoscunque felix & beata habitatio ista suscipit, charitatis pennis ad excelsa uirtutum culmina, Christo sublimare consueuit. Cæsarius Arelatensis homilia 20.

SVB IUSTINIANO

Secundo.

Circa Iustiniani tempora, in radice Vogesi montis, cœnobium à posteris Ethiconis condicæpit, quod Nidermünster uocatur. Absolutum autem & locupletatum est ab Ottilia, quæ crucem eò ex laminis argenteis posuit: ut Bruschius commemorat de Monasterijs, pagina 154: & Franciscus Irenicus ex chronico Flandriæ libro duodecimo, pagina 220.

Paulò antè ab eiusdem Ottiliæ patre Adelrico Ethicone, regio præfecto in Alsatia, monialium cœnobium Hohenburgense conditum est, circa annum Christi 690. ut colligit Bruschius folio 154, & Franciscus Irenicus lib. 12. pag. 220.

Postea circa annum septingentesimum, ad Nigram syluam prope Kemetzingum, non procul à Rheno, fundatum est cœnobium instituti Benedictini, quod Cella uocatur, à Vuiggero monacho: qui postea Argentinen-^{sis} Ecclesiæ episcopus factus est. Aucum uerò & renouatum illud est circa annum Christi 734, ab Ethone comite Habsburgio. Bruschius folio 36.

Anno Christi 696. Pipinus senior dux Francorum, S. Vuillibrodi cœnobium, intra septem altissimorum montium iuga, unde Heptinasianum dicitur, fundauit, & maximis priuilegijs donauit. Bruschius de monasterijs Germanis, pagina 141.

Circa finem quoq; huius seculi, Erfordiæ in monte extructum est à Dagoberto celeberrimum monasterium ordinis Benedictini, & dedicatum sancto Petro, unde mons S. Petri appellatur. Ibidem quoq; Ecclesia sancti Gangolfi est dotata, cum nondum urbs esset muris circūdata, aut turribus munita. id quod postea anno Christi 1066 demū fieri cœpit, ubi edibus, templis ac monasterijs est repleta. Hartmannus Schedel folio 175.

Ediluah rex australium Saxonum, totam insulam Vituli marini Vilfrido donauit: ubi is monasterium sibi extruxit, & omnes eius loci homines baptizauit: inter quos ducenti & quinquaginta serui ac ancillæ numerantur, quibus ipse libertatem donauit:

ut refert Beda libro quarto, capite decimotertio.

ANno Christi Sexcentesimo decimo-
tertio, cum Edilbertus rex Cantuario-
rum, qui primus Ecclesie in Anglia hospiti-
um dederat, mortuus esset, filius eius Cad-
bald, seu Cedualda, non solum Christi fidem
recipere recusauit: uerum etiam dissolutissi-
me uiuens, uxorem patris sui duxit. quo sce-
lere occasionem dedit suis subditis, ad genti-
lium superstitiones reuocandas. Ad eam re-
etiam non parum adiuuenti afferebant tres
Sigeberti filij, palam ethnici.

Sæuientibus igitur regibus illis, coacti
sunt pij doctores aufugere ex Anglia: & iam
Mellitus ac Iustus in Gallias redierant. Cum
uerò Laurentius quoque ipsos sequi uellet,
& iam fugam adornaret, ecce noctu uisio ip-
si apparuit, quæ duriter ipsum flagellans, mi-
nas in super addidit, ne propter uitæ pericu-
la gregem suum desereret. Illud cum mane
regi Cadbaldo significaret, simul uibices ip-
si in corpore ostendens, flexit eum, ut ille-
gitimo coniugio abdicato, fanisq; idolola-
triciis destructis, ad pietatē rediret. Inde Ec-
clesia collapsa restaurata est, & reuocati sunt
Iustus ac Mellitus ex Gallijs, qui post annū
in sua loca redierunt. Beda Ecclesiasticæ hi-
storie libro 2, capite quinto & sexto.

Apud Orientales uerò Anglos, uaria fuit
Ecclesie fortuna. Primū, Redualdus rex
fauens religioni Christianæ, in Cantua est
baptisatus. postea autem domum rediens, à
coniuge & quibusdam seductoribus persua-
sus, eam abiecit, & idololatrias cultus rece-
pit. Mortuo illo, filius eius Carpualdus per
Heduinum adductus, Christianus factus est.
Verū postquam fuit baptisatus, non diu
mansit superites: sed interemptus est à quo-
dam gentili Richberecho nomine, cui ea
doctrina erat inuisa. Exinde tribus annis
prouincia in errore uersata est, donec regnū
accepit Sigebertus frater Carpualdi. is in
Gallijs, ubi antea propter religionem exula-
rat, baptisatus, ad se Felicem episcopū Bur-
gundorum uocauit, qui totam illam prouin-
ciam ad Christum perduxit. Beda libro se-
cundo, capite 15, & 22.

In Northanimbriorum quoq; gente, dum
Heduinus regnauit, floruit Ecclesia, & fuit
maxima in polities tranquillitas, quam Deus
ueluti halcyonia concessit Ecclesie, colligē-
ti suos cœtus per annos 17. Verū postquā
Heduinus à Cedualda Britonum & Penda
Merciorum regibus fuit occisus, misera fa-
cies Ecclesie subsecuta est, sæuientibus Ce-
dualda & Penda: quorū hic paganus, & Chri-
stiani nominis ignarus, ille moribus ac ani-
mo barbarus erat. Paulinus igitur, assumpta

secum regina Edilberge, redijt Cantuam na-
uigio: atque ibi Rosensis ecclesie curam su-
scipiens, usque ad mortem permansit: sicq;
in Northanimbriorum insula relapsa est re-
ligio, & rursus creuit ac dominari cœpit ido-
lomania, donec Osualdus Heduiui nepos
ex sorore successit: qui parua manu, fide au-
tem Christi munita, configens cum Cedual-
da, ipsum cum immensis copijs suis fudit ac
interemit, & regnum & religionem instau-
rauit: & in Berniciorum gente primus tem-
pla, altaria ac crucem erexit. Beda libro se-
cundo, capite 20. Et libro 3. capite 1.2 & 3.
Sed tamen Sigebertus in suo Chronico ex
historia Britonum colligit, ipsum Osualdum
à Cedualda interemptum, & Cedual-
dam diu post illum regnasse.

In Perside Chosroes uictus ab Heraclio,
ecclesias eius loci non solum tyrannicè affli-
xit, sed etiam Ariano furore contaminauit.
Sed illæ, postquam Chosroes fuit sublatus,
ultrò ad uerā fidem, & Ecclesie unanimem
consensum redierunt: id quod Bonfinius te-
statur Decadis primæ libro octauo, pag. 121.
Gotthos etiam anno Christi 693 ab Ari-
anismo liberatos, ad ueram Ecclesiam reuer-
sos esse, Chronicon Sigeberti testatur, pa-
gina trigesima nona.

SVB CONSTATE.

Tempore Constantis in Gallijs, Taruanē
sis Ecclesia post obitum Fusciani & Victori-
ci martyrum, ad idololatriam & gentilem re-
ligionem relapsa, ad ueritatis uiam reducta
est ab Audomaro, qui tum temporis doctri-
na & miraculis ibi claruit. Vincentius lib.
23, capite 108.

SVB CONSTANTINO

Barbato.

Constantinus Barbatus studuit unire ec-
clesias, quæ ob Monothelitarum hæresin,
iam inde à proauo suo Heraclio dissidebāt.
Indixit itaque concilium Constantinopoli,
quod in ordine Sextum est: ac cum in eo de-
cretum fuisset, duas uoluntates, & duas a-
ctiones in Christo credendas esse, anathema-
tizatis hæreticis, Ecclesie ab errore liberatæ
sunt, & plurimi ad ueram mentem redierūt.
Acta Concilij tomo 2.

SVB IUSTINIANO

Secundo.

Orientales Saxones sub Iustiniano peste
afflicti, templa, fana & aras idololatrias in-
staurabant, tanquam contra pestem *antidoto-*
rop, sed à Iarunia episcopo persuasi, ad Chri-
sti fidem reuersi sunt. Beda libro tertio, ca-
pite trigesimo.

DE REFORMATIONE SEV
deformatione Ecclesiarum.

ROmani pōtiffices suos characteres, hoc
est corruptelas sanæ doctrinæ, & cere-
monias

45 monias superstitiosas, tum multis alijs Ecclesijs, tum etiam Britannicis obtruserunt, & quasi scabiem quandam affricuerunt: cuius pruritu excitatæ, ueram doctrinam, & simplices ritus maiorum suorum abraferunt, & nouam formam induerunt. Nam Io- hannes quartus, anno Domini 637. ab Anglis petijt, ut Pascha Romano more celebrarent, teste Beda: & Anglorum episcopi tonsuras, unctioes, cantus latinos, & or- 10 gana, à Vitaliano papa susceperunt, Anno Domini 666. & Missa latinè celebrari priuatim cœpit, quam postea Agatho publicè fieri iussit: & coniugia sacerdotū aboleuit, anno Domini 681. Balæus Centuriæ 1. cap. 80. Scriptorum Britannicorum, ex Beda.

CAPVT III

DE PERSECVTIONE ET 20
Tranquillitate Ecclesiæ.

SVB PHOCA.

POST Mauricij cædem, Constantinopoli Phocas à militibus & populo imperator electus est, anno Christi sexcentesimo quarto: regnauit annos octo. Libidinibus & crudelitate insignis erat: & ebrietate administra usus, plurimos 30 nobiles & prudentes uiros interfecit, multasq; castas matronas & uirgines ui cōprescit & stuprauit.

Et si autem ab ipso res Ecclesiasticæ non admodum expetitæ sunt, rebus profanis in oriente simul & occidente uarijs calamitatibus omni ex parte turbatis atque confusis, ut Nicephorus inquit libro 18. capite 61. habuit tamen suas alioqui afflictiones Ecclesia ab exteris gentibus, ut patet ex epistola 40 Gregorij ad Phocam: in qua queritur, quòd gladijs & incursionibus hostium quotidianis Ecclesia & respublica Romana grauiter afflicta & quassata sit. apud Nauclerum pagina 575. Longobardi enim, Mauricij nece animati, maiori immanitate quàm antea sæuierunt, & Cremonam funditus euerterunt: Mantuam uerò mœnibus ac ciui- bus spoliarunt.

Auarum & Longobardorum bellū, quo Gifulphus à Cacanno uictus, & Forumu- lium à Romilda proditum & direptum est, Ecclesijs multis fuit funestum & exitiale. Nam plurimi Christiani à barbaris sunt trucidati, nec infantibus parcitum est: ut scri- bunt Paulus Diaconus libro quarto de gestis Longobardorum, capite 12. Sabellicus folio 175. Nauclerus 576. Chronicon Iuonis, in Phoca. Blondus libro nono Decadis pri- mæ, pagina 118 & 119. Supplementum Chro-

nicorum libro decimo, pagina 244 & 245. Auentinus pagina 275.

Antiochiæ Iudæi, excitato tumultu, Christianos partim ferro, partim igni perdunt: ac inter reliquos Anastasium, eius loci episcopum, comprehendunt, & pudenda excisa ei in os ingerunt, & per urbem fune pedibus alligatum trahunt, rogoq; impositum denique cremant. Nicephorus libro decimo- octauo, capite 44. Paulus Diaconus libro 18, rerum Romanarū. Zonaras tomo tertio, anno Phocæ septimo.

In Anglia, cum mortuo Edilberto, filius eius Cadbald regnum adeptus esset, Ecclesiam uarijs modis affixit. Is enim uoluptatibus indulgens, non solum pietatem, uerū etiam omnē honestatem abiicit, & nouercā suam in uxorem duxit: propter quod obiurgatus à pijs doctoribus, cum non posset ferre monita, ignes & fulmina spirans, eos nō solum ex aula, sed etiam procul ex agris & finibus exterminauit, idolomaniam restaurauit, & suos passim fana deorum restaurare & colere passus est. Hac moti crudelitate Iustus & Mellitus, in Gallias redierunt, ibiq; per annum spacium latitarunt, donec rege mitescente, & diuinitus ad uiam renocato, rursus eodē sunt reducti, ut testatur Beda in historia Ecclesiastica gentis Anglicæ, lib. 3. cap. 5. & Polydorus Vergilius lib. 4. Angli- cæ historiæ, pagina 65.

DE PERSECVTIONE ET
Tranquillitate

SVB HERACLIO

Heraclius ad imperium anno Domini 612 accessit, perēpto & cremato Phoca: regnauit annos 30, iuxta Paulum Diaconum & Sigebertum. Reperit is Pempubli- cam & Ecclesiam ualde dispersam & attritā. Europam enim Auares uastarunt: Asiam uerò Persæ, aded ut imperium Romanum non obscure inclinationem & ruinam minaretur. Auxit ipse etiam non parum Ecclesiæ calamitates incesto connubio neptis suæ, & approbatione & propagatione hereseos Monothelitarum, licet ab initio ingens studiū pietatis simularit.

Chosroes rex Persarū, Romanū imperiū infestās, passim Christianos duriter affligit, & expugnata Hierosolyma 90000 hominū Iudæis trucidanda cōmittit: & patriarchā Zachariā, & numerosam multitudinē ciuiū, & uexillū Dominicæ crucis secū abducit, anno 5. Heraclij. Paulus Diaconus lib. 18. rerū Romanarū. Zonaras tomo tertio. Adon Viennē sis ætate sexta. Immani odio erga Christū, & in explebili cupiditate fundendi sanguinis flagrans, ipsam etiā Ægyptū adoritur, Alexā dria & Lybiam ad Æthiopiam usque uastat, neq; pacis ullam conditionē se amplexurū,

Hera.

Heraclio respondet, nisi prius Christo abnegato, solem se adoraturus Christiani promittant. Anastasius Persa, monachus, à Persis captus, propter confessionem ueritatis, cum alijs septuaginta martyrio coronatus est, anno Domini 620, ut tradit Sigebertus. Iussu autem Chosrois primùm supinus in terra iacuit, & impositum est super eius tibias lignum, in cuius extremitatibus utrinque duo robustissimi uiri steterunt, alternis sese motibus sursum ac deorsum librantes. Deinde cum illos dolores fortiter pertulisset, iussus est una manu ex alto suspendi, alligato ingenti lapide ad pedes, quo deorsum traheretur. Tandem cum alijs 70 socijs, fune collo aptato suffocatus, uitam finiuit: & ad extremum etiam decollatus, caputque ad regem delatum est. Vincentius libro 23. capite 14. Adon Vienneſis ætatis 6. pagina 176. Chronicon Sigeberti pagina 37. Simeon Metaphraſtes in uita eius.

Porrò Heraclius, ut Christianorum religionem & Romani imperij dignitatem contra Persas tueretur, pace cum Auaribus facta, & copijs omnibus contractis, in Asiam traiecit, atque in hostes mouet exercitum suum. Ad fortitudinem uerò oratione pia & castris si suos excitat. Inter alia enim inquit: Videte fratres & filij, quod inimici Dei conculcarunt regionem nostram, & urbes exterminarunt: altaria concremarunt, mensas incruetorum sacrificiorum sanguinibus & homicidijs repleuerunt: & ecclesias, quæ flagitia non admittunt, flagitiosissimis repleuerunt uoluptatibus. Amorem igitur Dei in mente sumamus, & iniuriam horum requirere satagamus. Stemus fortiter aduersus inimicos, qui multa dira in Christianos operati sunt. Reuereamur Romanum imperium, quod sui ipsius est Domini, & non alterius: & stemus aduersus hostes, impijs telis armatos. Induamus fidem, nec formidemus interemptionem & interemptricem getem. Vindicemus corruptiones uirginum: recisa commilitonum nostrorum membra uidentes, corde doleamus. Non sunt hæc ullam mercedem habentia, sed uitæ perennis præmia. Stemus uiriliter: & Dominus Deus cooperabitur, & perdet inimicos nostros.

Progressi deinde in Persidem irruunt, & ad Gazacroen Chosrois exercitum concidunt, & ipsum in fugam uersum insectantur ex uno loco in alium. Pugnatur ad annos sex. Persa in Christianos nihilominus crudelis existit, & Nestorianam hæresin amplecti ui cogit, in odium Imperatoris. Tandem ducibus omnibus Persarum cum militibus cæsis, nouissimo prælio Chosroes superatus, ad Ctesiphontem fugit, ibique à Syroë filio interfectus est: propterea quod Medarsen natu

iuniorum successorem in regno declarauerat. Firmata est inde pax, inter Heraclium & Syroem: ac recepit Heraclius omnes Christianos captiuos, cum Zacharia præfule, & ligno Dominicæ crucis. Indeque anno septimo ex Persia, ad suos Constantinopolim est reuersus. Paulus Diaconus rerum Romanarum libro 18. Zonaras tomo tertio. Chronicon Iuonis de Heraclio.

Cæperat exinde altam & perennem pacem sperare Ecclesia, deuiſto iam ac sublato crudelissimo hoste Chosroë. Verum ecce aliud atrocius malum euestigio est subsecutum. Ipse enim Heraclius, post actum summa gloria triumphum, horribiliter uirtutis suæ decus deformauit. Nam præterquam quod pauldantè neptem suam, uel, ut alij uolunt, filiã Epiphaniam in uxorem duxerat, pietatis etiam & religionis curam omnem abiecit, ac ad studia mathematicarum, aruspicinæ, & incantationum conuersus, se totum illis præstigijs dedit. Deinde circumuentus à Pyrrho Constantinopolitano, & Cyro Alexandrino episcopo, alijs reprobis doctoribus, in Monothelitarum hæresin consensit. & licet de errore ab orthodoxis conuinceretur, tamen sibi probrosum ducens, retractare semel latam sententiam, decretum promulgat: quo edicit, neque unam, neque duas operationes aut uoluntates in Christo esse fatendas. Serpsit illud uenenum longè lateque ad posteritatem, & ecclesias aliquot annos, usque ad Constantinum Barbatum, non parum exercuit & turbauit, ut postea dicemus.

Præterea Isacius exarchus & Mauricius, Lateranensem ecclesiam Romæ spoliarunt, in qua ingens thesaurus gemmarum, auri & argenti cum omni supelleſtile sacra, per multa secula à pontificibus, Imperatoribus & regibus congestus erat. Blondus decadis primæ libro nono, & Platina. Sed Romanus pontifex eam pœnam, sua *πολυπραγμοσύνη* probè commeruit.

Paulo post per Arabes, & Mahometum, non modò respublica Romani imperij, sed etiam Ecclesia Dei in Asia & Africa affligi cœpit. Occasionem isti malo præbuit Heraclij præfectus: qui cum deberet stipendia militibus numerare, Arabes ignominiosè canes appellabat. Id indignè homines barbari ferentes, freti multitudine & uiribus suis, in Syriam à Constantinopoli secedunt, Damascum & Phœniciam occupant, & Mahometum nacti ducem, nouæque religionis architectum, in Christianos, parère seditiosis & absentiri falsis dogmatibus recusantes, crudeliter sæuiunt: & aliquoties copias Heraclij profligantes, à Romano imperio Phœniciam, Syriam, Mesopotamiã, & Aegyptum auellunt, Ecclesiasque euertunt, & Christi no

men summis uiribus delere conantur.

Deinde etiam Persas adorti, illud totū imperium, regia stirpe funditus excisa, sibi subreecerunt, ita ut ab eo usq; tempore Persę nūquam ab ipsorū iugo ad libertatē pristinā aspirare auli sint. Quotidie autē in his locis, Christiani non aliter quā oues magno cū agmine sunt mactati: ut tradit Paulus Diaconus lib. 18. & Simoneta lib. 1. epistola 4.

Apud Longobardos quoq; hac tempestate maxima in Ecclesijs facta est perturbatio & confusio. Rhotaris enim rex, Arianę impietati fauens, edicto suo effecit, ut in omnibus ferē Italıæ urbibus duæ essent Ecclesię, & duo diuersi antistites: orthodoxę fidei unus, alter Arianus: quæ quidem res multis pijs funesta & exitialis fuit. Nam Ariani spiritu mendacij & cædium excitati, nō potuerunt sibi à ui & seditionibus temperare.

Fortunatus enim quidam improbus, & Arianę hærësis homo, Aquileiensis ecclesię episcopus, fretus armis Longobardorum, Gradensem ciuitatem ex improuiso occupat, templum diripit: eosq; qui uim arcere conantur, interfecit: ac tandem præda in nazus translata, Aquileiam redijt, relictis post se quibusdam Longobardis, omnia Gradensem sacra & profana latrocinijs fœdantib. Petijt Gradensem ecclesię antistes ab Heraclio auxiliū aduersus istius gentis iniurias: sed rebus imperij tum toto Oriente maximè periclitantibus, nihil impetrauit, præter uas quaedam aurea argenteaq; ad ecclesię dāna resarcienda. Rhotaris uerò armis progressus, omnem Hetruriam & Liguriā sibi subiicit. illoq; successu elatus, in Venetos etiam bellū uertit. Opitergiū iam magna ex parte instauratū, subita ui adortus, capit, captū immaniter diripit, direptū solo æquat. Erat tūc eius urbis antistes Magnus Altinus, uir sanctitate illustri. is Opiterginorū fortē miseratus, Longobardorūq; impietatē fugiens, in Raguis locū cœpit cōdendę urbi, quam in principis gratiā Heracliā dixit. Eadē tempore intemperies, eiecit ex Altino Paulū eius urbis episcopū: qui & ipse per idē tēpus, quo Opitergiū est destructū, cū magna piorū manu in Torcellū insulā migravit. Horū exemplū secutus Paulus Patauinus, cum orthodoxę fidei cultoribus, ob Arianorū furorem Metamaucū perfugit. Sic breui tēpore quin

que Antistitū sedes sunt insulanis quæsitæ, Gradēsis, Heracliāna, Torcellana, Metamanensis & Caprulana: quam paulò antè Iohānes Cōcordiensis episcopus, fugiēs immanitatē Gifulphi, occupat: ut scribūt Sabellius Enneadis octauę li. 6. pag. 175. 177 & 178. & Blōdus Decadis primę lib. 9. pag. 119.

Hic status, hæc fortuna fuit Ecclesię, quā diu quidem Heraclius imperium tenuit,

In Gallijs uerò Theodericus, à Brunichilde auia incitatus, multis pijs molestus fuit. Nā Columbanū abbatē Luxoniensis monasterij, propter reprehensum illegitimū eius cōnubium, & propter taxata Brunichildis maleficia, bis in exiliū eiecit: & Theodebertū regē Metensū, fratrem suū, cum triginta millibus hominum occidit, eo quod Columbanum excepisset hospitio. Sigebertus in Chronico pag. 36. Auentinus in Annalib. Boiorū, Hermannus Gygas folio 102. Chronicō Martini in Mauricio, & Speculum Vincentij libro 22. capitibus 4. 5 & 6.

Idem Theodericus, suauē Brunichildis Desiderium episcopum Viennensem, præter omnem culpam, nisi quod flagitia eius reprehenderat, in exilium extrudit: & post quatuor annos reuocatum, lapidibus obrui iussit. Sigebertus in Chronico. & Annonius de gestis Francorum lib. 3. cap. 80 & 90.

Sublato Theoderico, regnum totius Gallię ad solum Clotharium deuenit: sub cuius tutela, Ecclesię tranquillam pacem in eo loco habuerunt, donec filius eius Dagobertus successit. is uarijs sese polluit flagitijs, & duas uxores duxit, & plurimas concubinas aluit, aded ut quocunq; incederet comitata sint eum pellicum cateruæ: ultra eas, quas compluribus in locis comptas, & reginarū instar ornatas habebat. Ecclesias quoque passim spoliavit ac destruxit. Annonius libro quarto, capite uigesimo, de gestis Francorum. Sed postea ad pœnitentiam adductus, pro eo quod antea ecclesias spoliarat, cumulatim illas exornare immensis sumptibus ac munificentia laborauit: sicut ipso publico edicto in fundatione monasterij Vuissenburgensis, de se testatur hisce uerbis:

Qualiter nos Deus in brachio uirtutis suę terruerit, & qualiter percutiens & sanans rursus nos uisitauerit, omnibus ad exemplum correctionis notum fieri duximus: præcipuè, ut quisque fidelis audito nostro periculo, ab Ecclesiarum Dei uastatione se contineat, & honorem congruum rebus Deo dicatis exhibeat. Nam patre meo Clothario defuncto, patrij regni curam suscepi: sed uiuendi ductus leuitate, dominantique cupiditate distractus, Regalis officij debitum neglexi, nihil exhibens commissis sollicitudinis uel diligentię, nihil faciens uel iudicans mansuetudinis aut zelo iusticię. Inter alios excessus meos, Ecclesiarum destructor & dissipator esse cœperā, quarum defensor esse debueram: nec diuinę maiestatis oculos, nec hominum ueritus acclamationē: tandē Dei benignitas obstinatę mentis superbiā cōterens, uirga correctionis iniquitates meas uisitauit, & castigato mihi ueniā nō negauit. Integrū diploma

extat

extat

extrat in Tritenhemio de regibus Francorū: & in Nauclero pagina 579. Habuerunt igitur sub hoc rege Galliarum Ecclesie mediocrem pacem, nisi quod sæpe à paganis, Sarcenis, Gothis & Vasconibus irruptiones facte sunt in regnum Aquitania: unde eius loci Christiani sunt afflicti: ut est in gestis episcoporum Metensium.

In Anglia porro, postquam Edbaldus apud Cârthuos respuit, Heduinus uerò apud Northanymbros cum sua gente ad Christum cõuersus est, & deniq; Sigebertus apud Orientales Anglos regnare cœpit, per annos 17. habuit Ecclesia halcyonia, ut scribit Beda libro secundo historiae Ecclesiasticae gentis Anglorum, capitibus 6. 15 & 16. Verum cum Heduinus à Cedualda & Penda in bello uictus cecidisset, magna subsecuta est in religione & imperio mutatio. Hostes enim superiores, quorum alter Christiani nominis ignarus, alter Cyclopica feritate barbarus, non solum in homines sæuieunt, aded ut nec muliebri sexui, nec innocuæ turbæ paruulorum parcerent: sed etiam in agris & urbibus omnia uastarunt, oppidis, arcibus & templis succensis, excisis & euerfis. Ideoque fides Christi etiam concussa est, aded ut multi fracti malis & ærumnis deficerent, & idololatricam reciperent, donec Osuualdus ad rerum gubernacula accessit, qui collapsam Ecclesiam & politiam instaurauit: ut scribit Beda in Ecclesiastica historia libro secundo, capite 14. 20. & Sigebertus.

DE PERSECUTIONE ET
Tranquillitate Ecclesie, sub Constantino, Heraclona, & Constante.

Heraclio hydrope extincto, Constantinus filius eius succedit: qui cum uix menses quatuor regnasset, à nouerca sua Martina & Pyrrho patriarcha, ueneno est sublatus, & suffectus ipsi Heraclonas nouercæ filius cum matre Martina, qui similiter non diutius imperauit, quam menses sex. Sub initium autem eius cœperunt Arabes Cæsaream Palestinæ, quam septem annos continua osidione cinxerāt, & in ea septem milia Christianorum trucidarunt. Paulus Diaconus lib. 18 rerum Romanarum.

Eodem deinceps anno, Constantinopolitanus senatus Martinam lingua, & Heraclonam naso truncat, & utrosque in exilium relegat. Cõstantem uerò, filium Constantini, nepotem Heraclij, Imperatorem designat, qui imperauit annos uiginti septem. Imitatus hic Heraclium auum, non solum Monothelitarum hæresin utraq; manu recepit: uerum etiam instigante ipsum Paulo Constantinopolitano episcopo, extremè eos persecutus est, quoscunq; contrariū sentire aut do-

cere deprehendit. Habuit & alia uitia non exigua, ut quod auariciæ deditus, opibus aded inhiavit, ut etiam thesauros sacros deripere non dubitaret: ut scribunt Paulus Diaconus & Zonaras.

Primum autem cum ea hæresi esset infectus, antequam contagium uires sumeret, plurimum laborauit Martinus pontifex Romanus, ut eum inde abstraheret: misitq; ad eum aliquot legatos, qui cum eo de emendatione agerent. illos iste partim carceribus, partim exilijs, partim uerberibus excepit: & altare ipsorum in domo Placidie consecratum destruxit, prohibens ibidem missas celebrari. Ea iniuria irritatus Martinus, Romæ Synodum uo Episcoporum colligit, & condemnationem Cyri Alexadrini, Sergij ac Pyrrhi Constantinopolitanorum patriarcharum renouat: & Paulum patriarcham anathematizat, ac patriarchatu deicit. Imperator furore percitus, in ipsum etiam Papam persecutionem conuertit: & Olympio exarcho Italiæ in mandatis dat, Romanum pontificem, & omnes orthodoxæ fidei antistites, ad Monothelitarum hæresin amplexandam adigat: aut eum reluctantem capiat, ac sibi mittat: uel si capi non possit, interficiat. Olympius Italiam ingressus cum Rauennate exercitu, Romam uenit: ubi cum nihil hortatione aut minis proficeret (quia manum in pontificem iniicere parum sibi tutum arbitrabatur, quem utiq; populo Romano sciebat gratissimum) consilium cœpit de eo interficiendo. Mirum hic accidisse aiunt. Sicarius ædè diuæ Virginis rumpere iussus, ut parricidium patraret, repente amittit uisum: & pontificem quem decreto petebat, obortis tenebris, internoscere nequit. Ea aut re territus Olympius, destitit ab incepto. Imperator uerò nihil de sua sententia mutans, Theodorum Calliopan mittit, eiq; mandat ut Martinum ad se uinctum abducat. Ille tollens Martinum de Ecclesia Saluatoris, quæ & Constantina appellatur, cathenas illi iniicit, uinctumque ad Constantem misit. Eum impius princeps lingua manuq; truncatum, in Thracia Chersonesum relegauit: ubi inopia & egestate pressus, sexto anno pontificatus sui obiit. Similiter & in Aphrica doctissimum & sanctissimum uirum Maximum, cum duobus discipulis, alijsque multis episcopis, qui in Aphrica penes Bizantium, Numidiam, & Mauritaniam, habita Synodo hæresin Monothelitarum anathematizarant, Constans grauissimo supplicio affecit. Alios quoque passim orthodoxos, proscriptionibus & exilijs damnauit.

Neque uerò Imperator solus has turbas in Ecclesia dedit, sed ipsi etiam episcopi huius hæresis Patroni, non minore furore & imma

immanitate sequerunt quam ipse tyrannus: sicut Constantinus Pogonatus in sua epistola ad Occidentis ecclesias testatur: Pyrrhum & Paulum & Petrum Constantinopolis episcopos, & Cyrum Alexandrinum, & Macarium Antiochenum, & Stephanum & Polychronium, in tantum æmulatos esse impietate, ut etiã discerpere atq; dissecare membra Christi nõ dubitarent: nec barbaros tantum, quantũ Christiani Christianos oppugnasse: actione 18. sextę Constantinopolitanae, Tomo Conciliorũ secundũ. Paulus Diaconus libro decimo octavo rerum Romanarũ: Zona ras tomo tertio: Beda de Ratione temporũ: Adon Viennensis: Blondus decadis primæ, libro nono, pagina 126.

Saraceni Hierosolymis templum extruere cœperunt: sed cũ subinde structura collaberetur, suasu Iudæi cuiusdã crux, quæ in templo montis Oliuarũ stetit, est sublata, & postea constitit ædificium. De crudelitate uerò ipsorum, quam Hierosolymis exercuerunt, conqueritur Sophronius in epistola ad Sergium, quæ extat in Synodo sexta Constantinopolitana, actione undecima, inquit: Omnia eos sacra & prophana diripuisse, crudeli feralique proposito, & impia prophanã que audacia.

Idem porrò dissidio Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ cognito, in Aphricã classe trajiciunt, & magnam partem eius occupant: indeq; cum maximo tumultu Rhodum perueniunt, & urbem expugnant: ibiq; colossum, qui 1360 annos steterat, demoliuntur: cuius ære nongentos camelos onerarunt. Postea Cyprum & Constantiam uastant. Aradum porrò ciuitatem incendunt, & insulam illam hominib. trucidatis, urbibus & agris euerfis, inhabitabilem reddunt. In Mauriam postea delati, occisis plurimis, & captis quinque millibus, præter centum & quinquaginta millia hominum, quos in his tumultibus interemerant, pacem cum Imperatore Romano faciunt ad annos duos. Paulus Diaconus, Henricus de Erphordia, Chronicon Iuonis de Constante, & Supplementũ Chronicorum lib. 10. pagina 247.

In Gallijs hoc tempore mortuo Dagoberto, duo eius filij, Sigebertus & Clodoueus, regnum sortiti sunt. Horũ ille pietati deuotus, non solũ ecclesias & religionem à patre, quasi per manus traditas & acceptas, fouit, iuuat, & auxit: sed ipse insuper multa noua cœnobicia suis sumptibus extruxit: & multis pijs uiris ex Anglia pulsis, ac ibidem exulantibus, grata hospitia concessit. Hic uerò luxuriam magis quàm religionem curans, ea quæ ad gulam, libidinem & auariciã faciebant, sectabatur. Is tempore famis Dionysij templum, quod pater eius magnis im-

penfis solido argento texerat, diripuit: & aperto feretro, de Dionysij corpore os brachij fregit: & quia aureũ erat, sibi attribuit. quã obrem superstitionum patroni eum in furorem incidisse, & post annos duos mortuum esse nugantur. Regino libro primo, & Robertus Gaguinus libro tertio, pagina 42. de Gestis Francorum.

In Anglia porrò Osualdus Northanymbrorum rex, similiter ut Heduinus, à Penda Merciorum rege bello uictus est, & trucidatus. Vnde recruduit uix sopitum malum, ac creuit Ecclesiarum eius loci persecutio: quæ postea inualescens sumptis uiribus, ad orientales quoq; Anglos sese extendit: ubi perinde Christianissimus rex Sigebertus, qui populum istum magnis laboribus ad Christũ deduxerat, cum magna strage Christianorũ est interemptus: ac in ecclesias longè lateq; sæuitum, ut scribit Beda libro tertio Ecclesiasticæ historię gentis Anglorum, capite nono, usq; ad decimum nonum: & Polydorus Vergilius libro quarto Anglicæ historiæ, pagina 83: & Speculum Vincentij libro 23. capite 79. Tandem uerò Osuius filius Osualdi ad imperium accedens, uoto facto ad Deum cœli, Penda Merciorum regi occurrit, cum paruo exercitu, ipsumq; Penda inter ingentem Merciorũ stragem interemit, ac ecclesias ab eius tyrannide liberauit. regnauit is postea per annos 27 apud Northanymbrus, & gentem Merciorum ad Christum adduxit, Pictosq; regno Anglorũ subdidit. Beda libro tertio Anglicæ historiæ, capite uigesimo quarto & sequentibus. Et Sigebertus in Chronico.

DE PERSECVTIONE ET
Tranquillitate Ecclesiæ, sub Constantino quinto, qui Pogonatus nuncupatur.

Interfecto Costante in Sicilia, milites Mezentium quendam coronant, hominem aded formosum, ut nec pictæ imagini cederet. Hoc uerò natu maximus Constantis filius audiens, quem ipse pater insignibus imperij ornat, in Siciliam cum magna classe perrexit, & Mezentio cum intersectoribus patris sublatis, ipse imperialem purpuram sumpsit. Quoniam uerò à Bizantio soluens, tenera adhuc lanugine fuerat: & postea à Sicilia rediens, promissam barbam referebat, Pogonati uel Barbati nomen accepit. Cœpit is in initio regnare cum duobus fratrib. Verum postea dominãdi libidine captus, cũ uideret reliquos duos fratres in æquali honore secum esse, aded ut populus trinos Imperatores in Trinitatis honorem coleret, naribus utrumq; truncauit, & solus sibi imperium rapuit: idque per annos decem & septem

septem retinuit. Fuit tamen aliàs non adeò impius, ut ceteri sui antecessores: sed magna cura ac studio res religionis promouit. Ideoque cum uideret, ob Monothelitarum hæresin ecclesias passim esse distractas, prima ipsius cura fuit, illas controuersias rectè & legitimè componendi, & Ecclesiam ad unitatem fidei reducendi. Conuocauit igitur ex omnibus nationibus doctissimos ac præstantissimos quosq; episcopos, ac habita Synodo Constantinopoli, quæ sexta Oecumenica uocatur, pestiferum illud dogma de unica uoluntate Christi, cum omnibus suis patronis ac defensoribus damnauit, & ex Ecclesijs penitus remouit.

Pacatis ad hunc modum Ecclesijs, ad res imperij sese conuertit, non parum desudans, ut illas quoq; collapsas restauraret. Opposuit sese fortissimè incursionibus Saracenorum per annos septem cõtinuos: eosq; adeò fregit, ut ipsi desperatis rebus, ultrò pacem peteret: quã quidè illis dedit hac conditione, ut quotannis Imperatori Romano tribuerent tria millia librarum auri, & uiros captiuos quinquaginta. Deinde cum Auarijs quoque pacem iniit, & sic in Oriente & Occidente omnia pacauit, ut Ecclesiæ non solum uno ore, uerumetiam tutò sine metu hostium, celebrarent Deum. Paulus Diaconus libro decimonono Rerum Romanarum.

Ecclesia apud Gothos regnante Cindafuindo, per annos decem adeò fuit tràquilla, ut ubiq; sincerus Christi cultus, ubiq; uera inter homines charitas, nusquã hæresis, nusquam in regem aut Rempublicam rebellio existeret. Iohannes Magnus in historia Gothica lib. 16. cap. 20.

Priuaras tamen persecutiones passim in Ecclesijs excitauit diabolus, quib. pios ministros affixit: inter quos fuit Gregorius Agri-
40 gentinus, uir insigni doctrina, pietate, & miraculorũ donis à Deo ornatus. Nã Sabinus & Crescentinus collegæ eius, eo quòd grauius ab eo essent reprehensi ob facinora sua mala, inuito fœdere, in eius perniciem conspirant: & mulierem impudicam subornant, eamque pecunia corruptam in eius thalamum clam, ipsoque in scio, abduunt: ac cum ad eam esset ingressus episcopus, in cubile irruunt, omnia clamoribus ac tumultu
50 implent, & comprehensum per totam urbem trahunt: ac tandem custodiæ, inclusis ligno pedibus, tradunt. ubi ille aliquandiu detentus, cum per Exarchum, urgentibus accusatoribus, causa non posset componi, Romam uinctus ad pontificem deportatur, ibique similiter carcere in tertium usque annum excruciat. Sed in Synodo innocentiam eius Deus per multa miracula omnibus patefacit, eiusque perse-

cutores horredis pœnis uindicat. Metaphrastes in uita eius.

Lappensem episcopum Paulus Cretensiũ archiepiscopus, ex inuidia uarijs molestijs affecit: atq; etiam in carcerem coniecit, & citra cognitionem causæ diu detinuit. Sed re delata ad Vitalianũ papam, ab eius iniuria uindicatur. ut patet ex epistola Vitaliani prima, in secundo tomo Conciliorum.

In Gallijs, cum Clodoueus rex Germaniæ & Galliæ obijisset, tres reliquit filios, Lotharium, Hildericum & Theodericum. Maior autem natus Lotharius, regnum per annos quatuor obtinuit solus. Is domi delitescens, in delicijs habuit aulæ principem Ebroinũ, uirum impium & sceleratũ, cui omnia regni negocia cõmisit pro libitu agenda. Ab hinc reges Francorum usq; ad Pipinum Caroli Magni patrem, per annos ferè nonaginta, à solita fortitudine degenerantes, solo nomine regnarunt, nihil dignum regibus suscipientes. Sigebertus in Chronico.

Post Lothariũ uerò, alter eius frater Theodericus successit: is propter insolentiam Ebroini, à proceribus, cum uix unum annum regnasset, regno exutus est: & attõsus in monasterium Dionysij, quod Lutetijs erat, relegatus, ut inter monachos uiueret. Paulo post Ebroinus etiam maior domus, in monasterium Luxouienſe reconditur: & Hildericus tertius frater regnat annos duodecim, ac tandem à satellite quodam aulico Bobilone, quem ipse ligatum ad stipitem flagellari præceperat, in uenatione unã cum uxore prægnante, pugione est confossus. Exinde reuocatus est Theodericus de monasterio, & regnauit denuò per annos quatuordecim. Erupit etiam Ebroinus, & uiribus resumptis, optimum quenque oppressit. In Theodericum uerò irruens, omnes thesauros eius diripuit: eumque tamdiu insectatus est, donec pristinae dignitati & gratiæ restitueretur. Affixit etiam mirum in modum Ecclesias, spolians passim templa, & pios doctores morte ac exilijs afficiens. Nam Leodegarium Augustudonensem episcopum, post diuturnam famem, & carceris squalorem, & oculorum euulsionem, plantarum concisionem, & linguæ ac labiorum amputationem, gladio tandem ferit iussit. Adon Viennensis ætate sexta. Vincentius in Speculo lib. uigesimotertio, capit. ceteresimo uigesimo quarto & 125. Sigebertus in Chronico.

Non multo post frater Leodegarij Gerinus, eiusdem tyranni iussu lapidibus est obrutus. Præter hos, Theodericus etiam in gratiam Ebroini, Amatam, Lambertum, & alios plurimos episcopos in exilium eiecit: fueruntque pij in magna afflictione, qui
60 regia

regia facinora approbare aut dissimulare nō didicerant. Sigebertus in Chronico, Vincen-
tius lib 23. capite 125.

Circa hoc tempus discipuli S. Galli in mo-
nasterio Sangallensi, magnam persecutionē
passi sunt, ab impio Alemannorum duce
Ottuino, eiusq; præfecto Erchonaldo: qui
oratorium ac sepulchrum S. Galli fregerunt,
ac sanctos patres ibi studijs pietatis operam
dantes, miserè & indignis modis tracta-
rūt. Bruschijs libro de Monasterijs Germa-
niæ, pagina 113.

Proiectus, item, Aruernensis episcopus, à
primoribus suæ ciuitatis martyrio affectus
est, in ultionem Hectoris Mafsilienfiū patri-
cij: quē Hildericus Francorum rex, ob iniu-
rias illatas Aruernensi Ecclesiæ, ad supplicium
damnarat. Platina, & Chronicon Sigeberti.

Inter Anglos & Scotos uerò magna facta
est contentio de obseruatione paschatis: u-
trū Romano more celebrandum esset pascha:
& subasti Picti ac Scoti, occasionem deinde
quesiuerūt, sese ab Anglorū iugo liberandi.
Mortuo igitur Lothere rege Anglorum, &
Olinu apud Northanimbros, Egfridū filiū
Oluij interfecerunt Picti: indeq; coniunctis
copijs cum Scotis & Britonibus, magna stra-
ge passim fuderunt Anglos. sicq; denuò Ec-
clesiæ Anglorum fuerunt in maximis turba-
tionibus, angustijs & difficultatibus: ut scri-
bit Sigebertus in Chronico.

In Geuissorū etiam prouincia, Cedualda
quidā iuuenis, de regio genere Geuissorum,
cum diu exulasset, reuersus in patriā, ipsum
regem Geuissorum Euildach interfecit: ac
prouinciam illam aded attriuit, ut per mul-
tos annos in tota illa terra episcopus nul-
lus inueniretur. Perrexit deinde ad insu-
lam Vestam, omnesq; incolas eius loci dele-
uit penitus. Regijs tamen pueris, alijsq; qui
uellent, hoc beneficij concessit, ut quoniam
ea gens Christum ignorabat, prius baptiza-
rentur, antequam necarentur. Beda libro
quarto historiæ Anglicæ, cap. 15 & 16.

DE PERSECVTIONE ET
Tranquillitate Ecclesiæ, sub Iustinia-
no secundo, Leontio, & Ab-
simaro.

ANNO Christi sexcentesimo octuagesi-
mo septimo, mortuo Cōstātino, filius
eius Iustinianus in imperio successit: idque
tenuit per annos sedecim, licet non conti-
nuè. nam decimo anno à Leontio expulsus,
per annos totidē in exilio errauit: & postea
reuersus, reliquos sex adiecit. Occasio eius
rei talis ab historicis recensetur. Cum ipse
per decem annos satis superq; in populum
laxiisset per sese, habuit in super duos impu-
rissimos & sceleratissimos homines, quorū
alter præfectus Stephanus, alter Theodorus

monachus, illi præter inauditam tyrannidē,
qua miseros subditos passim torquebat, no-
tè quadam militibus in mandatis dederāt,
ut omnes ciues Constantinopolitanos inter-
ficerent. Hos uerò nefarios conatus, impedi-
uit interueniens forrè Leontius quidam pa-
tricius, & quondam magister militum Oriē-
talium. isq; populum sibi adiungens, hosce
adortus cum manipulo captiuorum repres-
sit: ac ipsum quidē Iustinianū lingua, nasoq;
ac auribus etiam, ut aliqui uolunt, truncatū,
in Cherfonam relegauit. Stephanum uerò
& Theodorū post longa tormenta, damna-
uit ad taurū ignitum, ut cremaretur. Indeq;
imperium Leontio mansit per annos tres,
& fuit in Imperio & Ecclesia tranquillitas.
Paulus Diaconus. Postea uerò ab exercitu
electus est Absimarus, à quo Leontius simi-
li fortuna naribus est truncatus, & detrusus
in monasteriū, ubi in custodia fuit per an-
nos septem, quam diu Absimarus imperium
tenuit. Tunc uerò Iustinianus, cum iam pe-
nes Cherfonam ad annos decem exulasset,
de recuperando imperio consilium inijt: ac
fugit primū ad Caianum Cazarorū princi-
pem, eiusq; sororē in uxorē accepit, sperans
se uires ac suppetias belli ab eo impetraturū.
Verū Caianus ab Absimaro pecunia & lar-
gis pollicitationibus sollicitatus, cogitauit
ipsum clām interficere. quo comperto Iusti-
nianus fugit ad Terbellin dominū Bulgarię,
eiusdēq; filiā similiter ambiēs, largaq; mune-
ra ipsi Terbelli promittēs, exercitū Bulgaro-
rū ab eo impetrauit: cū quo ille Cōstantino-
polim pergens, foediēdo urbē cepit: eaq; po-
tius, plurimos ciues suspendit & iugulauit.
Absimaru uerò atq; Leontium captos ac uin-
ctos, in pōpa sibi præduci fecit, eosdēq; pedi-
bus cōculcans, acclamāte populo, Super a-
spidē & basiliscū ambulabis, & cōculcabis
Leonē & Draconē: tandē iussit decollari, &
sic imperio denuò recepto, tyrannidem suā
per annos sex cōpleuit. Laudatur à Martino
& Mariano Scoto in Chronicis, quod fuerit
bonus, prudēs & pius princeps: uerū con-
tradicūt reliqui scriptores oēs, qui eum per-
turbasse ecclesias asserūt, altera Synodo Cō-
stantinopoli indicta, in qua multa impia &
ab orthodoxa fide abhorrentia decreta sint:
que tamē qualia fuerint, infra in cap. de Sy-
nodis indicabimus, Nō aut fuerūt aded ma-
la, nisi quod Romanis pontificibus, quorum
ambitioni & superstitionib. aduersabantur,
taliam uisa sunt. Reprehendūt in eo, quod Ser-
giū iussit capi, & Bizantiū mitti. Sed ponti-
fex dignior erat reprehensione, quod suorū
legatorum subscriptionem damnauit, & pia
acta Synodi rescidit, ac Rauennatensem mi-
litem cōtra imperatorem muneribus corrup-
pit: ut patet ex Blondo, Sabellico & alijs.

In uindicandis suis aduersarijs crudelior quam iustior fuit. Chersonenses qui eum prodere exulem machinati erant, prorsus delere instituit: septem ex primarijs eius loci, ueribus ligneis infixos assauit: uiginti uero aquis submersit, & reliquam multitudinem acerbo mortis genere sustulit: ad infantes, quibus sicarij pepercerant, extirpandos classem instruxit. Sed ea tempestate concussa, ministros illos cedis ad septuaginta milia, antequam in Chersonam ueniret, in profundum maris exonerauit. In ciues adeo saeuijt, ut quoties pituitam a naribus truncatis profluentem abstergeret, toties aliquem ex eis trucidari iuberet: ideoque omnibus exosus, a Philippico praefecto exercitus tandem interfectus est. & hanc laudem sibi reliquit, ut haereticus, adulter & tyrannus ab omnibus proclamaretur. Paulus Diaconus libro decimonono: & uigesimo, rerum Romanarum, & Iuo in Chronico, & Henricus de Erphordia.

Porro hoc tempore apud Longobardos, Alachis tyrannus saeuijt, qui Chunibertum regem profligauit, & plurimos Christianos interfecit: & sacerdotibus adeo fuisse infensus scribitur, ut dixerit, si regno potiretur, se puteum testiculis clericorum impleturum. Occasionem autem ei praebuit clericorum impuritas, quos dixit immunda habere scemoralia. Verum a Chuniberto tandem post aliquot praelia est deuictus, & trucidatus: ut Paulus Diaconus libro quinto, capite 14. de gestis Longobardorum testatur.

Arabes quoque hac tempestate in Armeniam sese magnis copijs infuderunt. Iustiniano aliquoties foedera rumpente, magnam stragem inter Christianos ediderunt.

Damasci quoque Vlid rex Arabum, Christianorum templum diripuit: & uertit in posterum codices scribi Graecis literis, sed tantum Arabicis. Paulus Diaconus libro 20 rerum Romanarum.

Neque etiam Sclauae ac Auares, ecclesias incendijs uastare, & Christianos in seruitutem abducere destiterunt: ut scribit Zonaras Anналиum tomo tertio.

Hisulphus Beneuentorum dux, in Capaniam irruens, urbibus ac templis euersis, plurimos Christianos abduxit: quos postea Iohannes Sextus pontifex Romanus, multo aere ab ipso redemit. Regino lib. 1. Adon Viennensis aetate sexta. Paulus Diaconus lib. 6. capite 9. de gestis Longobardorum.

In Gallijs, cum Ebroini furor & immanitas subinde cresceret, Hermesfridus quidam nobilis eum per insidias sustulit: & Pipinus praefectus domus Austrasiae, Theodericum deuicit, & totum regnum Francorum sibi subiugauit. idque pro arbitrio suo, licet Theodericum, eiusque fi-

lios Clodouem (ac Hildebertum, regio titulo non priuaret) rexit & moderatus est annis tribus & uiginti. Etsi autem hic Pipinus, tyrannide Ebroini nequaquam imitatus est, cum praefertim uerbum Dei longè lateque; armis propagasse legatur (ut quod totam gentem Frisonum deuictam, ad fidem Christi amplectendam coegerit) tamen suos etiam habuit nauos non exiguos. Nam Lampertum, quem antea propter confessionem exulante reuocarar, iussit, aut saltè permisit trucidari, propter reprehensum adulterium. Legitima enim uxore neglecta, Alipiade pellice sibi adiunxit. Sigebertus in Chronico: Sabellicus Enneadis octauae libro septimo, pagina 184. Milites etiam suos impunè praedari sacra & prophana loca concessit, cenobium & domunculam diui Austregisili in agro Bituricensium, direptum incenderunt. Vincentius lib. 23. capite 26.

In Hispanijs, Vitiza rex Gotthorum, in aetate iuuenili Christianam religionem unam cum episcopis suis diligenter promouit: sed ubi ex ephebis excessit, & togam uirilem induit, animum mutauit, & episcopos & sacerdotes grauius afflixit. Sacras denique constitutiones, & omnem Ecclesiae auctoritatem, quae eius facinoribus aduersabatur, sustulit. Iohannes Magnus Gotthicae historiae libro 16. capite 25.

Circa hoc tempus, ex Anglia duo praecleari doctores, Eualdus albus, & Eualdus niger, uenerunt in antiquam Saxoniam: & ibi praedicantes Euangelium de Christo, martyrio affecti sunt prope Bremam, in comitatu de Hoia: ut habet Fasciculus temporum. licet alij in Gallijs ipsos interfectos scribant, & sepultos esse iussu Pipini in Agrippinensi Colonia. Sigebertus in Chronicis: Beda libro quinto Ecclesiasticae historiae Anglorum, capite undecimo. Addit Beda, corpora ipsorum fluuio iniecta, contra alueum per 40000 passuum natasse, & ad suos rediisse. Autor uero cedis fuit uillicus quidam, apud quem diuerterant, petentes ut ad satrapam ducerentur. Is autem uidens eos esse alterius religionis, ac metuens ne satrapa conuersus, auitos ipsorum cultus mutaret, communicato consilio cum alijs barbaris, eos interemit, ac album quidem Eualdum uelociter gladio sustulit, Nigrum uero longis tormentis mebratim dissecuit.

Apud Ostrofrancos, Chilianus, eiusque socij Dolomanus & Tholmanus, quorum fidei opera dux Herbipolensis cum toto ductu Christi fidem edoctus est, trucidati feruntur. Occasio eius rei fuit, quod dux iste coniugem habuit Geilanam nomine, quae antea fratris sui uxor fuerat. Ea igitur cum Chilianus iuberet dimitti, subornauit ipsa aliquot sicarios,

ficarios, qui pios uiros clam è medio sustulerunt: quæ tamen res postea miro iudicio Dei innotuit. nam autores cædis cum Geilana demonib. correpti, rem totâ euulgarunt, anno Domini 697. iuxta Sigebertum.

Rupertus episcopus in urbe Vâgionû seu Vuormaciæ, à duce Berchario uirgis cæsus, in exilium pellitur. Vnde ad Theodonem peruenit in Bauariam, ibique magno cum fructu Christum prædicauit. Hartmannus Schedel pagina 172.

Celebre etiam est Heimerani martyrium, quod paulo pòst accidit. Fuit is episcopus Reginoburgensis apud eundem Theodoné, ducem Boiarię. eius filia Vra, cum esset compressa à Sigeberto quodam decurione equestri, ipsa honestioris patrociniij nomine in Heimeranum uicium còtulit. cumq; is tum fortè pietatis ergò Romam iter suscepisset, frater uitiatae puellæ Landobertus, ipsum infecutus in uia comprehendit: ac nequicquam tantum scelus abnuentem, supra scaldas arctissimè colligauit, & membratim dissecuit. Auentinus in Annalibus Boiorum lib. tertio, pagina 280.

In Anglia Picti rerum summa potiti, non solum immaniter sæuierunt in deuotos Anglos: sed etiam totas ecclesias, unâ cum doctoribus pijs eiecerunt ex terra sua. Beda libro quarto, cap. 15.

DE POENIS PERSECUTORUM.

DEus perpetuus iusticiæ custos, nec hoc seculo neglexit pœnas de hostib. & persecutoribus suę Ecclesiæ sumere: idq; in terrorem impijs, & consolationem piorû. Phocas enim cum à Romanis pontificibus, ob concessum primatum, & alijs episcopis de nimia in Mauricum eiusq; familiam crudelitate non argueretur, putabat rem benè gestam esse. Sed istis tacentibus, Dominus ipsi pœnitentiam concionatur calamitatib. horrendis. Ex una enim parte Chosroes rex Persarum, fœdera rumpens cum Romanis, perniciosum illud orbi classicû cecinit: quo Syria, Palæstina, Phœnicia, Armenia, Cappadocia, Galatia, Paphlagonia, & plurimæ alię regiones ab imperio sunt auulsæ. Ex altera, Auares per Europã omnia uastates sequerunt: & cedes hominû plurima grassata est, nò tantum ciuib. passim, sed ipsis etiam militibus copijs interemptis, quibus mirabiliter iudicium Dei in pugna Persica innotuit: adeò ut ipso conflictus tempore, ignis cœlitus, quasi cum largo imbre in eos irrueret, & dimicantes impediret, quo minus uictoria potirètur. Suntq; in illa pugna omnes quot quot Mauricij sanguinè sese cruentarant, miserabiliter trucidati: ut cù paulo pòst He-

raclius exercitum lustraret, tantum duò sceleris eius socij, ex immensis illis copijs Phocæ, superstites essent. Nicephorus libro decimo octauo, cap. 41.

Accessit etiam horrenda fames & pestilentia, quæ animantia simul cum hominibus perdidit: & frugum prouentus passim fuit rarus. Hyemes item ingentes, naturam suam superantes: ita ut mare frigore congelatum, pisces postea emortuos eiecerit.

Tandem facta est coniuratio in ipsum Phocam, à Prisco eius genero: & quotquot Senatorij ordinis reliqui fuerunt, illi secretò per literas ab Heraclio, Heraclij ad quem postea imperium deuenit, patre, tunc in occidentali Africa & Lybia cum exercitu ualidissimo Rempublicam administrante, petierunt, ut populum Romanum ab impia eius tyrânide liberaret. quibus lectis, filium Heracliû cum pedestri naualiq; apparatu contra tyrannum misit. hic uerò uictoria potitus, tyranno Phocæ primùm manus ac pedes resecari: deinde, quia honestis matronis multum intulerat, quasi in publicum monumentum luxurię, pudibunda excindi, tandem caput amputari. & postremò corpus eius in boue æneo comburi iussit, omni eius stirpe cù ipso extincta. Hic tyrannidis & scelerû Phocæ finis fuit. Nicephorus libro decimo octauo, capite 56.

Gisulphus Longobardorum rex, ob studium præposterum pacis, in suo regno tum Arianis, tum orthodoxis ecclesias suas concedebat. Sed Dominus, cuius gloriam contaminari sinebat, excitat ei hostes. Auarum enim dux Caianus, nulla iniuria lacessitus, in eum arma mouet: & obuium factum cum exercitu suo delet, urbesq; atque oppida Arianorû, hospitia & officinas blasphemiarû euertit: inter quę Forumiulium erat celeberrimum. Romilda Gisulphi uxor stuprata paulo affigitur: uiri & adolescentes interficiuntur: pueri & puellæ uenduntur. Paulus Diaconus libro quarto, capite duodecimo: Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto. Hæc scilicet est merces eorû, qui in suis urbibus hospitia blasphemijs præstant.

De Iudæis, qui Antiochiæ turbas dederant, plurimos Christianos interficientes, scribit Nicephorus, quòd in pœnam facinoris sint tum tormētis subiecti, tum urbe expulsi. libro 18. capite 44.

Theodericus item in Gallijs, qui consilio Brunichildis sese sanguine proprij fratris, aliorumque Christianorum permultorum onerarat, ab ipsa sua cõsultrice uita est priuatus. Cum enim pacatis rebus, neptem ex fratre occiso reliquam, in matrimonium ducere uellet, speciosa eius forma ille &us, obstetit Brunichildis, ditans: Incestum esse cõ-

nubiū, quod cum fratris filia contraheretur. Illud ægrè ferens Theodericus, cum antea sibi ab eadem persuasum esset, Theodebertū non suū germanum, sed ex adulterino cōcubitu prognatū fuisse: cum impetu in eam irruit, gladio uolens traicere. Verū illa aulicorum ope, qui fortè aderant, tunc ex ipsius inanibus elapsa, nō multo pōst ueneno eum sustulit. Trittenhamius de regib. Francorū: itē Robertus Gaguinus lib. 2. Sunt tamē qui scribāt, eū profluui iisse alui intero, postquā regnasset annos decē & octo. Auentinus asserit eū fulmine ictū, cum post parricidium fratris Matricum urbem sit ingressus: in annali bus Boiorum lib. 3. pag. 278.

Bestia uerò illa immanis Brunichildis, cū iam præter infinitam uulgi multitudinē, de cē etiā reges morti tradidisset: infelici tandē bello moto cōtra Lothariū, cui regnū cedere nolebat, capta est, & ad horrendū supplicium ex sententia omniū procerū totiusq; exercitus dmanata. Quate renim fustibus cæsa traditur, antequā ad Clothariū est deducta: deinde corā omni exercitu, scelera eius sunt proclamata: & tandē pedib. & brachijs alligata ad caudam indomiti & ferocientis equi, membratim est discerpta. anno Domini 618. Sigebertus, Trittenhamius, Ganguinus, & Auentinus.

Chosroes uerò rex Persarum, cum miserabiliter ecclesias Palæstinæ & uicinarum regionum uastasset, magnāq; cum felicitate, pmissu Dei, qui uindictam ab interemptorib. Mauricij exigebat, contra Romanos aliquādiu pugnasset: tandem etiā grassationis suæ pœnas dedit. sicut plerūq; solet Deus uirgā, qua suos castigat, ut est in prouerbio, tandē frangere, eamq; ipsam in ignem conijcere. Nam cum ab Heraclio per annos sex bello esset in Persia exagitatus, & filium suū natu minorem regē designasset: Syroes filius eius natu maximus, uindicaturus ius suum, cum militibus in eum irruit, & captum indignis tractauit modis. Primū manibus pedibusque ligatis, à collo etiam ferreo pondere suspensus, eum in altissimam turrim, quam is ad recondendas pecunias condiderat, demisit: ibique solo pane & aqua parcissimè paut. addens sæuissimas exprobrationes, ut de auro comederet, quod tam multorū sanguine, tamq; immani uastatione orbis terrarum in eum locum collegisset. Deinde extructum, fecit spectare atrocissimam necem filij sui, cui antea regnum destinarat. illum enim coram eius conspectu, cum reliquis filijs omnibus, trucidari iussit. Tandem per dies quinque exposuit eum omnium conuicijs. ultimo uerò arcub. in eum collimari, & certatim telis peti ordinauit. Et sic magnus ille terror orbis terrarum, infeliciter animā

exhalauit. Paulus Diaconus lib. 18 rerū Romanarum: Regino lib. 1 Chronicorum.

Heraclius porro, de quo supra dictum est, quod Monothelitarum hæresin in Ecclesiā Dei primus inuexerit, pios doctores turbavit, & insuper moribus aded degenerarit, ut incæstum connubium neptis peteret, seque superstitionis obseruationibus astrorum & auium, & id genus impietatis dederet: horredam quoq; sensit pœnam, quæ in hodiernū usq; diem totum orbem terrarum infestat. Excitauit enim is sua temeritate furores Arabum & Saracenorum, qui & religionem & imperium miserè dilacerarunt, & ipse in proprio corpore tormenta non exigua est expertus. Tradunt enim Scriptores, quod aqua intercute perierit: & insuper aliquot annis antè diem suū, in monumentū sui incæstus hoc uitij habuerit, ut in guine conuerso faciem suā perminxerit: nisi per tabellam infimo uentri oppositam auerteretur. Zonaras tomo 3. Paulus Diaconus lib. 18. & Sabellicus Enneadis octauæ lib. 6.

Cum duo in una domo, Vualaricum Columbani discipulū de pœnitentia concionātem irrisissent, Dei iusto iudicio alter oculis captus, alter genitalibus putrescentibus mortuus est. Vincentius libro uigesimali tertio, cap. 23.

Noddo quidam, homo Epicureus, & contemptor Arnulphi Metensium episcopi, cū in Symposio ei maledixisset, domum reuersus, flamma cum focijs cœpit ardere in extingibili: sed precibus episcopi curatus, cum nec postea uitam emendasset, unā cum filio in scelere quodam comprehensus, pœnas capitis luit. Vincentius lib. 22. cap. 76.

Constans Monothelitarum patronus, & orthodoxorū persecutor, ut supra diximus, omnibus Cōstantinopolitanis factus est inuisus atque exosus: & cum Romam transferre imperij sedem studeret, iugressus iter, incidit in Saracenorū manus: cum quibus infeliciter dimicans, uix fuga est elapsus.

Narrat Paulus Diaconus, eum tunc temporis, antequam nauale prælium iniretur, somnium habuisse, quasi apud Thessalonicenses degeret. idq; ipsum, interpretem somniorum de amissione imperij intellexisse, quasi diuinitus esset significatum *ὅτι ἀπὸ τοῦ ἡλίου*, regnum ab eo auferendum esse. Et si autem hostium manus effugit, iudicium tamē Dei non potuit effugere. Nam in Siciliam reuersus, à satellite quodam, dum cœperat sapone gallico deliniri, situla interficitur. Paulus Diaconus lib. 19.

Incidit in hæc tempora Gregorij Agrigentini tribulatio, quam supra breuiter attigimus: operæ precium autem est hic euentum causæ considerare, & pœnas quoque eorum

eorum qui tantopere & tam malis artibus
 pientissimum uirum oppugnare ausi sunt,
 expendere. Scribit uerò Metaphrastes, cau-
 sam tandem, postquam iam Gregorius an-
 nos duos & menses sex in custodia fuisset
 decentus, delatam esse ad Synodum, ac con-
 uenisse centum quinquaginta patres ad le-
 gitimam cognitionem eius. Citati sunt ibi
 simul actores Sabinus & Crescentinus, qui
 cū ipsa Eudocia puella, quā ad fraudē antea
 subornarant, alijsque centum ac decem tes-
 tibus conductis comparuerunt, magnoque
 cum applausu, longoque ordine actionem
 replicarunt. Adductus & Gregorius uin-
 ctus, postquam uidit tantum agmen hostiū
 contra se stare, & tam ingentia plaustra ac-
 cusationum & criminationum effundere,
 nihil aliud respondit, quā quod alta uoce
 querelam illam ex Psalmo ingeminauit: In-
 surrexerunt contra me testes iniqui, quæ i-
 gnorabam, obiecerunt mihi, mala mihi pro
 bonis rependebant. His actis, statim iudi-
 cium Dei innotuit: & correpta puella à dæ-
 mone, ad pedes eius corruit, miserabiles la-
 mentationes edens. Illis omnibus stupe-
 scentibus, Gregorius suspirans, oculosque
 in cœlum leuans, mandauit Satanæ in no-
 mine IESU, ut exiret de puella, eamque si-
 neret uerum fateri. Continuo ille egressus,
 auolauit cum fremitu, & iacuit puella tan-
 quam mortua, sine motu. Manu autem ap-
 prehensam erexit Gregorius, sanamque co-
 ram iudicibus statuit. Inde inquisitio facta
 est, utrum Gregorius unquam eius concubi-
 tum perijisset. illa uerò sanctè iurat, se homini
 illi nunquam in uoluptate fuisse: sed à dela-
 toribus Sabino & Crescentino larga pecu-
 nia conductam, crimen illud obiecisse, & de-
 precatur culpam. Nacta est hinc lis & conten-
 tio exitum: & solutus Gregorius magna cū
 reuerentia à pontifice, alijsque assessoribus o-
 mnibus. Puellam quoque iudicum clemen-
 tia inultam habuit: uerum de accusatoribus
 & iniquis testibus cœptum est deliberari. ef-
 fetque duriter in eos statutum, nisi Grego-
 rius sua intercessione illis subuenisset. no-
 luit enim is grauius in eos animaduerti, cū
 sibi satis esset, innocentiam suam esse patefa-
 ctam. Sed mirū hic accidit. Statim ut pax i-
 p̄s est concessa, orta est subito ingens tem-
 pestas, quæ densissimis tenebris claram diei
 lucem cœpit obscurare penitus. His cessan-
 tibus, omnes actores isti, nigri partim u-
 na, partim utraque gena apparuerunt: Sa-
 bino uerò ac Crescentino non modò facies,
 sed etiam labia atro colore infecta sunt, ut
 nec illa constringere, neque illis quicquam lo-
 qui possent: & sic animo pariter & corpore
 ipsorum patrem diabolum representarunt,
 toto illo tempore quod postea uixerunt.

Fides esto penes autorem. Metaphrastes in
 Vitis patrum.

De listore Leodegarij, quem Ebroinus in
 Gallijs interfici mādarat, refert Vincentius,
 quod ille post patratam cædem, statim à dæ-
 mone sit arreptus, & ardore interno quasi i-
 gni in corpore succenso consumptus. Vincē-
 tius lib. 23. cap. 125.

Ipse Ebroinus maior domus Francorū, qui
 hunc Leodegarium, aliosque innumeros do-
 ctos Ecclesię partim interfecit, partim in
 exilium eiecit: tandem exosus suis, ab Hermē
 frido quodā nobili, dolo est necat⁹: & uisus
 à diabolis in infernū deportari, ut scribunt
 Hartmannus Schedel ætate sexta, pag. 174.
 Trittenhamius de regibus Francorum.

Dodo, frater Alpiadis, qui propter sororē
 Alpiadem, pellicem Pipini, Lambertum in-
 teremit, atrocissimo morbi genere, quod Græci
 phthiriasin nominant, perijt: teste Sabellico
 Enneadis octauæ lib. 7. pagina 184.

Similiter in Aruernensi ciuitate, occisores
 proiecti episcopi puniti sunt. Alter enim eo-
 rū Radbertus nomine, uiuus est à uermibus
 corrosus & cōsumptus: alter brachiū fregit,
 alij multam pecuniariam templo eius con-
 tulerunt. Vincentius lib. 23. cap. 119.

Milites Pipini sacra Austrogisili spoliātes,
 alij sese inuicem dentibus discerperunt, alij
 membra sibi amputarunt, unus incendio pe-
 rijt. Vincentius lib. 23. cap. 26.

In Anglia successores Hedui, Osuicus
 apud Northanimbros, & Eanfridus Berni-
 ciorum rex, statim postquam à doctrina Euā-
 gelij defecerunt, & ad pristinam idololatriā
 reuoluti sunt, sperantes se eo modo persecu-
 tiones posse effugere, & incolumitatē regni
 tueri, regnū simul & uitā amiserunt: uterque
 enim à Penda est trucidatus. Ipse uerò Pen-
 da iam multis cædibus Christianorum no-
 bilitatus, tandem suæ etiā impietatis & per-
 secutionis pœnas perfoluit, & ab Osuio fi-
 lio Osuualdi est interemptus. neque id accidit
 sine iudicio Dei. Cum enim Penda numero-
 so & maximè ualido exercitu pientissimum
 regē Osuuiū esset adortus, isque numero &
 uiribus longè esse inferior, uocatus in castrā
 Deus suppetias tulit: & factō confictu à pa-
 ua manu, fusæ sunt & prostratę ingentes co-
 pię Pendæ, inter quas ipse etiam tyrannus
 cecidit. Beda lib. 4. historiæ Ecclesiasticę gē-
 tis Anglorum, cap. 1 & 24.

De uillicis illis in Saxonia, qui duos E-
 ualdos interemerant, scribit Beda, quod re-
 cognita, satrapa eius loci omnes illos truci-
 darit, simulque uicum ipsorum incendio per-
 diderit: libro quinto Angliæ historiæ Eccle-
 siasticæ, capite undecimo.

Apud Ostrofrancos quoque, nulla arte oc-
 cultari potuit Chiliani, eiusque sociorū marty-
 rium:

rium: sed mirabiliter innotuit. Cum enim clam essent interfecti, & una cum libris ac uetibus sepulti, ne quid suspicionis relinqueretur, contigit iustissimo Dei iudicio, ut unus ex intersectoribus in rabiem uersus, proprijs dentibus se lanaret: alter sibi præ timore & desperatione, cruentas manus inferret: Geilana uerò dæmonibus multis obsessa, miserimè torqueretur: & sic sponte singuli factum proderent, ut scribit Sigebertus in Chronico.

In Boiaria uerò, nec diuus Haimeranus, quem Landobertus propter suspicionem tantum crudeli morte necarat, diu inultus mansit. Patefacta enim innocentia eius, Theododux Bauariæ filiam Utam in Italiam relegauit: & fugit Landobertus ad Auares & Hunnos, ubi exul etiam obiit. Exinde omnis soboles eius à ducatu & fastigio Boiariæ deturbata, & in equestrem ordinem redacta est. Auentinus in annalibus Boiorum libro tertio, pag. 280 & 281.

De Iustiniano denique Imperatore Romano, supra dictum est, quantam is tragediam suis sceleribus, tyrannide & persecutione in imperio excitauit, & quomodo à Deo sit correptus, & tandem oppressus. Cùm enim ab initio in imperium euectus, non faceret quæ Deo placerent, in pœnam imperio exutus est, & insuper naso abscisso in exiliū relegatus. Suntq; simul faces illæ, quæ ipsum ad omnis generis facinora accendebant, Theodotus nempe & Stephanus, in aëne tauro à populo combusti. Postea cum restitutus in imperium, prioribus malis nihil emendatus, in immensum sæuire pergeret, & optimos quosque ex Ecclesia & Republica tolleret, per Eliam suum spatarium est in te remptus, & translatum imperium ad Philippicum. Paulus Diaconus libro 20 rerum Romanarum: & Iuo in Chronico.

CAPVT IIII

DE DOCTRINA.

UOD superiori Centuria monuimus, doctrinæ lucem, & studium incorruptam ueritatem tradendi, paulatim refrixisse, eo quòd ceremoniarum, & cultuum humanorum amor immodicè cresceret & expeteretur: id nunc hoc seculo magis demonstratur. Pauci enim extiterunt doctores Ecclesiæ, doctrina & scribendi dono illustres: & illi quidem ipsi satis impurè doctrinæ celestem tradiderunt.

Nobis quidem isti tantum fuerunt: Isidorus, Cæsarius, Adelhelmus, Iulianus Pometius, & quædam Rom. pontificum epistolæ,

& Concilia istius ætatis. Sed ex istis præsentibus, quæ rectè & commodè prolata sunt, quæ ue incommodè, uel etiã malè dicta sunt, exponenda nobis ueniunt.

Symbola, in quibus præcipua capita doctrinæ Christianæ solent recitari, aliquot extant.

In Concilio quarto Toletano, recitatur eapite primo hæc confessio. Secundum enim diuinas Scripturas & doctrinam quam à sanctis patribus accepimus, Patrem & Filium & Spiritum sanctum, unius deitatis atque substantiæ confitemur: in personarum diuersitate Trinitatem credentes, in diuinitate unitatem prædicantes: nec personas confundimus, nec substantiam separamus. Patrem à nullo factum, uel genitum dicimus: Filium à patre non factum, sed genitum asserimus: Spiritum uerò sanctum nec creatum, nec genitum, sed procedentem ex patre & filio profitemur. Ipsum autem Dominum IESVM Christum, Dei filium, & creatorem omnium, ex substantia patris ante secula genitum, descendisse ultimo tempore pro redemptione mundi à patre, qui nunquam desinit esse cū patre. Incarnatus enim est ex Spiritu sancto, & gloriosa sancta Dei genitrice uirgine Maria, & natus ex ipsa solus idem Dominus IESVS Christus, unus in sancta Trinitate, anima & carne perfectus, sine peccato suscipiens hominem: manēs quòd erat, assumēs quòd non erat: æqualis patri secundum diuinitatem, minor patre secundum humanitatem, habens in una persona duarum naturarum proprietatem. Naturæ enim in illo duæ, Deus & homo. Non autem duo filij, & dii duo, sed idem una persona in utraque natura, perferens passionem & mortem pro nostra salute, non in uirtute diuinitatis, sed in infirmitate humanitatis. Descendit ad inferos, ut sanctos, qui ibi tenebantur, erueret: & deuicto mortis imperio resurrexit. Assumptus deinde in cælos, uenturus est in futurum ad iudicium uiuorum & mortuorum. Cuius morte & sanguine mundati, remissionē peccatorum consecuti sumus: resuscitandi ab eo in die nouissima, in ea qua nunc uiuimus carne, & in ea qua resurrexit idem Dominus forma: percepturi ab ipso, alij pro iusticiæ meritis uitam æternam, alij pro peccatis supplicij æterni sententiam. Hæc est Ecclesiæ catholicæ fides. Hanc confessionem seruamus, atque tenemus. Quam quisquis firmissimè custodierit, perpetuam salutem habebit.

Item sexto Concilio Toletano: Credimus & profitemur sacratissimam, & omnipotentissimam Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritum sanctum, unum Deum solum, non solitarium, unius essentiæ, uirtutis, potestatis, ma-

tis, maiestatis, uniusq; naturæ, discretâ inseparabiliter personis, indiscretam essentialiter substantia deitatis, creatricem omnium creaturarum, Patrem ingenitum, increatû, fontem: & originê totius diuinitatis: Filiû à patre intemporaliter ante omnê creaturâ sine initio genitû, nō creatû. Nā nec pater unquā sine filio, nec filius exitit sine patre: sed tamê filius Deus de patre Deo, nō pater Deus de filio Deo: ille aut filius patris, & Deus de patre, per omnia coequalis patri, Deus uerus de Deo uero. Spiritû uerò sanctû neq; genitum, neq; creatû, sed de patre filioq; procedentê, utriusq; esse spiritû: ac per hoc substantialiter unû sunt, qui & unus ab utroq; procedit. In hac aut Trinitate tanta est unitas substantiæ, ut pluralitate careat, & æqualitate teneat. Nec minor in singulis quàm in omnibus, nec maior in omnibus quàm in singulis personis manet. Ex his igitur trib. diuinitatis personis solû filiû fatemur ad redemptiōnē humani generis, propter culpam debitam, quæ per inobedientiam Adæ originaliter & nostro libero arbitrio cōtraximus, resoluen-
 da, à secreto patris arcanoq; prodisse, & humanitatē sine peccato de sancta semper uirgine Maria assumpsisse. ut idem filius Dei patris esset filius hominis, Deus perfectus, & homo perfectus, ut homo & Deus esset unus Christus, naturis in duabus una persona: ne quaternitas Trinitati accederet, si in Christo geminata persona esset. Ergo à patre & spiritu sancto separabilis creditur persona: ab homine aut assumpto, natura idem cū eodê homine, unus extat persona cū patre ac spiritu sancto, natura ac (sicut diximus) ex duab. naturis, & una persona, unus est Dominus noster I E S U S Christus, in forma diuinitatis æqualis patri, in forma serui minor patre. Hæc est enim uox eius in Psalmō: De uentre matris meæ, Deus meus es tu. Natus itaq; à Deo sine matre, natus à uirgine sine patre, solum uerbum caro factû est, & habitauit in nobis. Et cum tota cooperata sit Trinitas formationem suscepti hominis, quoniam inseparabilia sunt opera Trinitatis: solus tamen filius suscepit humanitatem in singularitate personæ, non in unitate diuinæ naturæ, id est, in eo quod proprium est filij, non quod commune est Trinitati. Nam si unam nati hominis, Dei alteram confecisset personam, tota Trinitas corpus assumpsisset: quoniam constat naturam Trinitatis esse, non tamen personam. Hic ergo Dominus noster I E S U S Christus missus à patre, suscipiens quod non erat, nec amittēs quod erat, inuolabilis de suo, mortalis de nostro, uenit in hunc mūdum peccatores saluos facere, & credentes iustificare: faciensq; mirabilia, traditus est propter pec-

cata nostra, mortuus est propter expiationē nostram, resurrexit propter iustificationem nostram: huius liuore sanati, huius morte Deo patri reconciliati, huius resurrectione sumus resuscitati. Quē etiā uenturum in fine expectamus seculorū, cum resurrectione omnium, æquissimo suo iudicio redditurum iustis præmia, & impijs pœnas. Ecclesiā quoque catholicā credimus, sine macula & ruga corpus eius esse, regnūq; habiturā cū capite suo omnipotente Christo Iesu, postquā hoc corruptibile induerit incorruptionē, & mortale immortalitatē: ut sit Deus omnia in omnibus. Hac fide corda purificantur, hac hereses extirpantur, in hac omnis Ecclesia, collata iam cœlesti regno, deinceps in seculo præsentī gloriatur. & nō alia fide est salus: nec enim nomen aliud est sub cœlo datû hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. In octauo Toletano repetitur Nicenum symbolū. Item in Bracarenli.

Epistola Agathonis, in sexta synodo Cōstātinopolitana. Hic igitur status est Euāgelicę, & Apostolicę fidei, regularisq; traditio, ut confitentes sanctam & inseparabilē Trinitatem, id est Patrem & Filium & Spiritû sanctum, unius esse deitatis, unius naturę & substantiæ siue essentię: unius eam prædicemus, & naturalis uoluntatis, uirtutis, operationis, dominationis, maiestatis, potestatis & gloriæ. Et quicquid de eadē sancta Trinitate essentialiter dicitur, singulari numero, tanquam de una natura trium consubstantialium personarum, comprehendamus regulari ratione hoc institui. Cum uerò de uno earundem trium personarum ipsius sanctæ Trinitatis, filio Dei, Deo uerbo, & de mysterio admirandæ eius secundū carnem dispensationis cōfitemur, omnia duplicia, unus eiusdēq; Domini saluatoris nostri I E S U Christi, secundū Euāgelicā traditionē asserimus. id est, duas eius naturas prædicamus, diuinam scilicet, & humanā: ex quibus, & in quibus, etiā post admirabilē atq; inseparabilē unionē subsistit. Et unāquamq; eius naturam proprietatem naturalē habere confitemur, & habere diuinā omnia quę diuina sunt, & humanam omnia quę humana sunt, absq; ullo peccato. Et utraq; unius eiusdēq; Dei uerbi incarnati, id est humanati incōfusse, inseparabiliter immutabiliter, esse cognoscimus, sola intelligentia, quæ unita sunt, discernentes, propter confusionis duntaxat errorem. Aequaliter enim & diuisionis & commixtionis detestamur blasphemiam. Cum duas autem naturas, duasque naturales uoluntates, & duas naturales operationes confitemur, in uno Domino nostro I E S U Christo: non contrarias eas, nec aduersas ad alterutrum dicimus (sicut
 à uia

à uia ueritatis errantes, apostolicam traditionem accusant: absit hæc impietas à fidelium cordibus) nec tanquã separatas in duabus personis uel subsistentijs, sed duas dicimus, unum eundemq; Dominum nostrum *IESVM* Christũ, sicut naturas, ita & naturales in se uoluntates, & operationes habere, diuinam scilicet, & humanã: diuinam quidem uoluntatem & operationem habere ex æterno, cum coessentiali patre communem: humanam, temperaliter ex nobis cum nostra natura susceptam. Hęc est Apostolica atque Euangelica traditio, quam tenet spiritalis uestri felicissimi imperij mater Apostolica Christi Ecclesia. Hęc est mera confessio pietatis. Hęc est Christianæ religionis uera atque immaculata professio: quam non humana adinuenit uersutia, sed Spiritus sanctus per Apostolorum principes docuit.

In eadem Synodo, Actione quarta. Hęc est perfecta nostra scientia, ut terminos catholicæ atque Apostolicæ fidei, quos usque hæctenus Apostolica sedes nobiscum & tenet & tradit, tota mentis custodia conseruemus: credentes in Deum patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, uisibilem omnium & inuisibilem: & in filium eius unigenitum, qui ante omnia secula ex eo natus est, uerum Deum de Deo uero, lumen de lumine, natum non factum, consubstantialem patri, id est eiusdem cum patre substantiæ, per quem omnia facta sunt quæ in cœlo & quæ in terra. Et in Spiritum sanctum Dominum & uiuificantem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio coadorandum, & cõglorificandum: Trinitatem in unitate, & unitatem in Trinitate: unitatẽ quidem essentiali, Trinitatem uerò personarum, siue subsistentiarum, Deum Patrem cõsistentes, Deũ Filium, Deum Spiritum sanctum: non tres deos, sed unum Deum, Patrem & Filium & Spiritum sanctum: non trium nominũ subsistentiam, sed trium subsistentiarum unã subsistentiam, quorum una essentia siue substantia uel natura, id est, una deitas, una æternitas, una potestas, unum imperium, una gloria, una adoratio, una essentialis eiusdem sanctæ & inseparabilis Trinitatis uoluntas & operatio: quæ omnia condidit, dispensat & continet. Confitemur autem unum eiusdem sanctæ coessentialis Trinitatis Deum uerum, qui ante secula de patre natus est, in ultimis seculorum temporibus pro nobis nostraq; salute descendisse de cœlis, & incarnatum de Spiritu sancto, & sancta immaculata semperq; uirgine gloriosa Maria, domina nostra, uerè & propriè Dei genitricẽ, secũdũ carnem scilicet, ex ea natum, & uerè hominem factum, eundem Deum uerum, eundemque hominem uerum, Deum quidem ex Deo pa-

tre, hominem autem ex uirgine matre incarnatum, ex ea carne animam habentem rationalem, & intellectualem, consubstantialẽ eundem Deo patri secundum deitatem, cõsubstantialẽq; nobis eundem ipsum secundum humanitatem, & per omnia similitudo nobis, absq; solo peccato: crucifixum pro nobis sub Pontio Pilato, passum sepultũq;: & resurgentem, ascendentem in cœlos, sedentem ad dextram patris, iterumq; uenturum iudicare uiuos & mortuos: cuius regni nõ erit finis. Vnum quippe eundemq; Dominũ nostrum *IESVM* Christum, Filium Dei unigenitum, ex duabus, & in duabus substantijs inconfusẽ, incommutabiliter, indiuisẽ, inseparabiliter subsistere cognoscimus, nusquam sublata differentia naturarũ propter unitatem, sed potius salua proprietate utriusq; naturæ in unam personam, unam subsistentiam concurrentem, non in dualitatem personarum dispersitũ, uel diuisum, neq; unam cõpositam naturam cõfusam, sed unũ eundemq; filium unigenitũ, Deum uerbum Dominum nostrum *IESVM* Christum: neq; alium in alio, neq; alium & alium, sed eundem ipsum in duabus naturis, id est in deitate & humanitate. Et post subsistentiale adunationem cognoscimus, quia neq; uerbum in carnis naturam conuersum est, neq; caro in uerbi naturam trãformata est: permansit enim utrũq; quod naturaliter erat. differentiam quippe adunatarum in eo naturarũ sola contemplatione discernimus, ex quibus inconfusẽ, inseparabiliter & incommutabiliter est cõpositus. Vnus enim in utrisq; & per utraq; quia simul sunt, & altitudo deitatis, & humilitas carnis seruãte utraq; natura etiã post adunationem sine defectu proprietatem suam, & operante utraq; forma cũ alterius cõmunionem, quod proprium habet, uerbo operante quod uerbi est, & carne exequente, quod carnis est: quorum unum corulcat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Vnde consequenter, sicut duas naturas siue substantias, id est, deitatem & humanitatẽ, inconfusẽ, indiuisẽ, incommutabiliter eum habere ueraciter confitemur: ita quoq; & duas naturales uoluntates & duas naturales operationes habere, utpote perfectum Deum, & perfectum hominem, unum eundemq; ipsum Dominum *IESVM* Christum, pietatis nos regula instruit: quia hoc nos Apostolica atq; Euangelica traditio, sanctorumq; patrum magisterium, quam sancta Apostolica atq; catholica Ecclesia & uenerabiles synodi suscipiunt, instituisse monstratur. Ex quorum doctrinis hęc recolligentes, in breuitate perstrinximus.

In Synodo Theodori: Credimus consonãter, & confitemur secundum sanctos Patres, pro-

73
 propriè & ueraciter Patrem, & Filiū, & Spiritum sanctū, & Trinitatem in unitate consubstantialē, & unitatem in Trinitate, hoc est, unum Deum in tribus subsistentijs, uel personis consubstantialibus, æqualis gloriæ & honoris, &c. Suscipimus, & glorificamus Dominum nostrum IESVM Christum, sicut isti glorificauerunt, nihil addentes uel subtrahētes: & anathematizamus corde & ore, quos anathematizauerunt: & quos suscepunt, suscipimus, glorificantes Deum patrem sine initio: & filium eius unigenitum, ex patre generatum ante secula: & Spiritum sanctum, procedentem ex patre & filio inenarrabiliter, sicut prædicauerunt hi quos memorauimus supra sancti Apostoli, & Prophetæ & doctores. & nos omnes subscribimus, qui cum Theodoro archiepiscopo fidem catholicam exposuimus. In Bedæ historiæ Ecclesiasticæ libro quarto, capite decimo septimo. Ex synodo Theodori in Herfeld.

 DE SACRA SCRIPTURA
 Veteris Testamenti.

DE sacra Scripturâ inquit Isidorus libro primo de Summo bono, cap. decimonono. Sanctarum Scripturarum altitudo quasi montes pascuæ sunt, ad quos dum quisque iustorum conscendit, pascuæ indeficientis refectioem se inuenisse cõgaudet. In Scripturis sanctis quasi in montibus excelsis & uiri perfecti habent sublimia intelligentiæ, quibus gressus contèplationis quasi cerui erigant, & simplices quasi parua animalia inueniunt modicos intellectus, ad quos ipsi humiles refugunt. Scriptura sacra infirmis & sensu paruulis secundum historiam humilis uidetur in uerbis: cum excellentioribus autem uiris altius incedit, dum eis sua mysteria pandit, atque per hoc utrisque manet communis, & paruulis, & perfectis. Scriptura sacra pro uniuscuiusque lectoris intelligentia uariatur, sicut Manna quæ populo ueteri pro singulorum delectatione uarium dabat saporē. Iuxta sensuum enim capacitatem singulis sermo Dominicus congruit, & dum sit pro uniuscuiusque intellectu diuersus, in se tamen permanet unus: ideo in libris sanctis quædam obscura, quædam aperta reperiuntur, ut intellectus lectoris & studium augeatur. Nam si cuncta paterent, statim intellecta uilescerēt. rursum si cuncta clausa existerent, confestim diffidentiam gignerent. Ne ergo de obscuris desperatio fiat, ea quæ manifesta sunt faciunt: & ne de intellectis fastidium existat, ea quæ clausa sunt desiderium excitant. Nam pleraque quanto magis latent, tanto magis exercitium præbent. In Scripturis sanctis

sæpe ea quæ futura sunt, quasi facta narrantur. sicut illud est: Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me acetum. Sed cur futura quasi præterita scribuntur, nisi quia ea quæ adhuc facienda sunt in opere, iam sunt facta in diuina prædestinatione? Nobis igitur temporaliter accidunt, quæ à Conditore omnium sine tempore prouidentur: propterea prophetia rerum futurarum gesta præsentibus miscet rebus, ut ita credantur illa quæ futura sunt, quemadmodum ista cernuntur esse complera. More enim suo per præsentiam de futuris loquitur, sicut in persona Hierusalem de Ecclesia, & sicut in persona Ephraim de hæreticis. Pro factis diuinis plerumque dicta ponuntur, idcirco quia non operatione manuum Deus, sed dicendi imperio operatur. sicut scriptum est: Dixit, & facta sunt: mandauit, & creata sunt. Quod in Scripturis sanctis una bis repetitur sententia, aut confirmationis causa est, aut mysterij: sicut lex & gratia, sicut initium & perfectio, sicut bonum & melius. Isidorus ita diuidit Scripturam ueteris Testamenti: Lex diuina in tribus distinguitur partibus, id est, in historia, in præceptis, in prophetijs. Historia est in his quæ gesta sunt, præcepta in his quæ iussa sunt, prophetia in his quæ nunciata sunt futura. Lex diuina triplici scienda est modo: primò ut historicè, secundò ut tropologicè, tertio ut mysticè intelligatur. Historicè namque iuxta literam, tropologicè iuxta moralem scientiam, mysticè iuxta spirituales intelligentiam. Ergo sic historicam oportet fidem tenere, ut eam & moraliter debeamus interpretari, & spiritua liter intelligere.

40
 Iulianus Pomerius libro primo contra Iudæos inquit: Ignorantia Scripturarum est ignorantia Christi.

Regulas aliquas de locutionibus Scripturæ sanctæ recitat Isidorus, quas Lectoris gratia adscribemus, ex libro primo de Summo bono, capite 20. Septem esse inter cætera regulas locutionum sanctarū Scripturarum, quidam sapientes dixerunt.

Prima, regula est de Domino, & eius corpore, quæ de uno, aut ad unum loquitur, atque in una persona modò caput, modò corpus ostendit. sicut Esaias ait: Induit me uestimento salutari, & quasi sponsam decoratum corona, & quasi sponsam ornatam monilibus suis. In una enim persona duplici uocabulo nominata, & caput, id est sponsum, & Ecclesiam, id est sponsam manifestauit. Proinde notandum in Scripturis, quando specialiter caput describitur, quando & caput & corpus, aut quando ex utroque transit ad utrumque, aut ab altero ad alterum: sicquid

quid capiti, quid corpori conueniat, prudēs lector intelligat.

Secūda regula est, de Domini corpore uero, & permixto. Sic enim ad omnes loquitur Scriptura, ut & boni redarguantur cum malis, & mali laudentur pro bonis. Sed quid ad quē pertineat, qui prudēter legerit, discer.

Tertia regula est de litera & spiritu, id est de lege & gratia. Lege, per quam præcepta facienda admonemur: Gratia, per quam ut operemur iuuamur: uel quod lex non tantū historicè, sed etiam spiritualiter sentiēda sit. Namq; & historicè oportet eandem tenere, & spiritualiter legem intelligere.

Quarta regula est de specie & genere, per quam pars pro toto, & totum pro parte accipitur: ueluti si uni populo uel ciuitati loquatur Deus, & tamen intelligatur omnem contingere mundum. Nam licet aduersus unam ciuitatem Babyloniam per Esaiam prophetam Dominus comminetur: tamen dum cōtra eam loquitur, transit ad genus de specie, & uertit contra totum mundum sermonē. Certè si non diceret aduersus uniuersum orbem, nō adderet infrā generaliter, Et disperdam omnem terram, & uisitabo super orbē mala: & cætera quę sequuntur ad internicionem mundi pertinentia. Vnde & adiecit: Hoc est consilium, quōd cogitauī super omnem terram, & hæc est manus extenta super omnes gentes. Item priusquam sub persona Babylonie arguit uniuersum mundū, rursus ad eādē quasi de genere ad speciem reuertitur, dicens quæ eidem ciuitati specialiter contigerunt: Ecce ego suscitabo super eos Medos. Nam regnante Balthasar, à Medis obtenta est Babylonia. Sic & in onus Aegypti ex persona eiusdem totum uult intelligere mundum, dicendo: Et concurrere faciam Aegyptios aduersus Aegyptios, regnū aduersus regnū: cum Aegyptus non multa regna, sed unum habuisse describitur regnū.

Quinta regula est de temporibus, per quā aut pars maxima temporis per partem minore inducitur, aut pars maxima temporis per partem minorem intelligitur: sicut est de triduo Dominicę sepulture, dum nec plenis tribus dieb. ac noctib. iacuerit in sepulchro, sed tamen à parte totū triduū accipitur. uel sicut illud, quod quadringentis annis prædixerat Deus, filios Israel in Aegypto seruituros, & sic inde egressuros: qui tamen dominante Ioseph Aegypto dominati sunt, nec statim post quadringentos annos egressi sunt, ut fuerat promissum, sed quadringentis triginta annis peractis ab Aegypto recesserunt.

Sexta regula est, de recapitulatione. Recapitulatio enim est, dum rerum præteritarum causæ futuris miscentur gestis, sicut in Ge-

nesi, dum sexto die hominem dicit fuisse factum, denuò recapitulatur formatum dicens: Formauit igitur Dominus hominem delimo ad imaginem suam. Nec non & ubi expletis omnibus operibus, cum dicit, Deum septima die requieuisse: recapitulando subiungit: Istæ generationes cœli & terræ, quando creatæ sunt, in die quo creauit cœlum & terram & omne uirgultum agri, antequam oriretur super terram. nondum enim pluerat Dominus Deus super terram, & homo non erat qui operaretur terram: sed fons ascendebat de terra, irrigans uniuersam superficiem terræ. Hæc omnia recapitulando in serie narrationis rebus futuris nectuntur, cum intra sex dies etiam patrata uideantur.

Septima regula est de diabolo, & eius corpore: quia sæpe dicuntur ipsi capiti, quæ suo magis conueniunt corpori. Sæpe uerò eius uidentur dicta membrorum, & non nisi capiti congruunt: sicut in Esaia, ubi dum contra Babyloniam, hoc est contra diaboli corpus multa dixisset sermo propheticus, rursus ad caput, hoc est ad diabolium oraculi sententiam deriuat, dicens: Quomodo cecidisti de cœlo lucifer, qui manè oriebaris.

De induratione, & obcæcatione Dei, inquit Isidorus libro secundo de Summo bono, capite quinto: Sic & obdurare Deus dicitur hominem, non eius faciendo duriciam, sed non auferendo eam quam sibi ipse nutriuit. Non aliter & obcæcare dicitur Deus quosdam, non ut in eis eandem ipse cæcitatem faciat: sed quōd pro eorum inutilibus meritis, cæcitatem eorum ab eis ipse non auferat.

DE DEO.

¶ De proprietatibus quibusdā Dei sic scribit Isidorus libro septimo Etymologiarum, capite primo: Omnipotens, quia ipse sunt omnia quæ ubique sunt. Solus enim totius mundi habet imperium. Dicuntur autem & alia quædam in Deum substantialiter nomina: ut, Immortalis, Incorruptibilis, Incommutabilis, Aternus: unde & meritò cunctæ præponitur creaturæ. Immortalis, sicuti de eo scriptum est: Qui solus habet immortalitatem, quia in eius natura nulla est commutatio. Nam omnis mutabilitas non incommutabiliter dicitur mortalis, secundum quod & anima mori dicitur, non quia in corpus, uel in aliquam alteram substantiam mutatur, & uertitur: sed in ipsa substantia, quicquid alio modo nunc est, aut fuit, secundum id quod destitit esse quod erat, mortalis utique deprehenditur: ac per hoc solus Deus dicitur immortalis, quia solus incommutabilis. Incorruptibilis appellatur, quia corrumpi & dissolui nō potest, nec diuidi. Quicquid enim capit diuisionem, & interitum capit:

capit. Ille nec diuidi potest, nec interire, inde incorruptibilis est. Incommutabilis est, quia semper manet & mutari nescit: nec proficit, quia perfectus est: nec deficit, quia æternus. Æternus est, quia sine tempore est: non enim habet initium, neq; finem. Hinc & sempiternus, eo quòd sit semper æternus. A quibusdam autem æternus ab æthere creditur dictus, quoniam cœlum sedes eius habetur. Vnde est illud, Cœlum cœli Domino. Et ista quatuor unum significant: nam una eademque res dicitur, siue dicatur æternus, Deus, siue immortalis, siue incorruptibilis, siue immutabilis. Inuisibilis, quia nunquã per substantiam suam apparuit oculis mortalium Trinitas, nisi per speciem subiectæ creaturæ, eiusdemq; corporeæ. nam nemo potest ipsam manifestationem essentiæ Dei uidere, & uiuere: sicut & dictum est Moysi. Vnde & Dominus in Euangelio dicit: Deum nemo uidit unquam. Res est enim inuisibilis: ideoq; non oculo, sed corde quærendus est. Impassibilis est, quia nullis perturbationibus afficitur, quibus fragilitas humana succumbit. Non enim attingunt eum ullæ passiones, ut libido, iracundia, cupiditas, timor, mœror, inuidia, & cætera, quibus humana mens perturbatur: sed cum Deus dicitur irasci aut zelari, aut dolere, nostro usu dicitur. Apud Deum enim perturbatio nulla est, apud quæ tranquillitas summa est. Simplex autem dicitur, siue non amittendo quod habet, seu quia non aliud est ipse, & aliud quod in ipso est: sicut in homine, cuius aliud est esse, & aliud sapere. nam & esse potest, & sapiens non esse: Deus autem habet essentiã, habet & sapientiam: sed quod habet hoc, & est, & omnia unus est. Ac proinde simplex est, quia non in eo aliquid accidentis, sed quod est, & quod in ipso est, essentialiter est: excepto quòd relatiuè ad quamcunq; personã est. Summè bonus, quia incòmutabilis est, creatura uerò bonum, sed non summum est, quia mutabilis est: & dũ sit quidem bonum, non tamè esse potest & summũ. Incorporeus aut uel incorporalis ideo dicitur Deus, ut spiritus credatur & intelligatur esse, non corpus: nam dum dicitur spiritus, eius significatur substãtia. Immensus, quia cuncta concludit ipse, & à nullo còcluditur: sed omnia intra eius omnipotentiã coarctãtur. Perfectus dicitur, quia nihil ei possit adijci.

Æternus. Isidorus inquit: Omnia temporã præcedit diuina æternitas, nec in Deo præteritum futurum ue aliquid creditur: sed omnia præsentia in Deo dicuntur, quia æternitate sua cuncta complectitur. libro primo, cap. 6. de Summo bono.

Incòmutabilem esse, inquit Isidorus: Summum bonum Deus est, incòmutabilis est, &

corrupti non potest. Itaq; bene & substantialiter sunt ista in Deo, incorruptio, immortalitas, incòmutabilitas: inde & meritò cunctæ præponitur creaturæ. lib. primo de Summo bono, capite primo.

Creator. Isidorus libro septimo Etymologiarũ, cap. 1. Creator dictus pro totius mundi rebus ab ipso creatis. Nihil enim est, quod non originem à Deo traxerit.

DE VNITATE DEI.

¶ Vnum esse Deum profitentur. Isidorus: Deus in omnibus, & ante omnia, & super omnia, in omnipotentia, & magnificentia, & incomprehensibili maiestate sua unus est. sicut scriptum est: Audi Israel Deus tuus unus est. Quis enim in cœlo & in terra, aut sub terra in æternitate, in potestate, in trinitate & unitate, in diuinitate, in humanitate, Deo soli similis esse potest? Ideo utiq; unus, id est solus Deus dicitur: quia nec antea, nec tunc, nec postea ei alius similis esse in cœlo inuenitur, aut legitur. de Numero, in Præfatione. Item libro septimo Etymologiarum, capite primo: Ipse est unus, quia diuidi non potest: uel quia nihil esse aliud potest, quod tantundem capiat potestatis. Eandem doctrinam & alios Ecclesiæ Doctores professos esse, constat ex Symbolis supra annotatis.

DE TRINITATE.

¶ Tres esse personas diuinitatis, sedulò tradunt, ut Isidorus: Tres trinitatis in una maiestate & potestate, Pater, Filius & Spiritus sanctus, quæ tres personæ: sic & apud Hebræos uocantur, Aba, Ben, Ruah. Trinitas itaq; dicitur, propter diuersitatem personarum: unitas uerò, propter Deitatis substantiã inseparabilem. Pater dicitur, eo quòd habet filium, & omnis paternitas quæ in cœlo & in terra est, in eo & de eo nominatur. Filius dicitur, eo quòd habet patrem: Spiritus sanctus uerò, eo quòd à patre & filio procedat. Dicitur autem Deus, propter potestatem & dilectionem: Dominus, propter dominationem: Omnipotès dicitur, quia omnia potest, cui nihil impossibile est. & si Dominus omnipotens est, quid est quod ei impossibile est? id est, nõ potest falli, nec mori, nec peccare. Per Patrem uiuimus, mouemur & sumus: per Filium intellectu & rationem habemus: per Spiritũ sanctum, omnibus bonis illustramur. Isidorus de Numero, de duobus.

Item libro septimo Etymologiarum, capite quarto: Trinitas appellatur, quod fiat totum unum ex quibusdam tribus, quasi trinitas, ut memoria, intelligentia, & uoluntas, in quibus mens habet in se quandam imaginem diuinę trinitatis. Nam dum tria sint, unum sunt: quia singula in se manent, & omnia in omnibus. Pater igitur, &

e Filius

Filius, & Spiritus sanctus, trinitas, & unitas: idem enim unum, idem & tria: in natura unum, in personis tria. Vñ propter maiestatis communionem, tria propter personarum proprietatem. Nam alius Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus: sed alius quidem, non aliud: quia pariter simplex, pariterq; incommutabile bonum, & coæternum.

Adelhelmus inquit: Alma trinitas, una deitatis substantia, & trina personarum substantia, totius mundi monarchiam gubernat.

Bracarense Concilium: Si quis Patrem, & Filium, & Spiritum S. non confitetur tres personas unius substantiæ, & uirtutis, ac potestatis, sicut catholica & apostolica Ecclesia docet: sed unam tantum, ac solitariam dicit esse personam, ita ut ipse sit pater, qui filius: ipse etiam paraclerus spiritus, sicut Sabellius & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Cap. 1. Bracarense Concilio 1.

De differentia personarum Isidorus lib. 7. Etymologiarum, cap. 4. inquit: Pater solus non est de alio, ideo solus appellatur ingenuus: Filius solus de patre est natus, ideo solus dicitur genitus: Spiritus sanctus solus de patre & filio procedit, ideo solus amborum nuncupatur spiritus. Item de uocabulis adijcit: In hac trinitate alia sunt appellatiua nomina, alia propria sunt. Propria sunt essentialia, ut Deus, Dominius, Omnipotens, Immutabilis, Immortalis. & inde propria, quia ipsam substantiam significant: quia unum sunt. Appellatiua uero, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, ingenuus, & genitus, & procedens. Eadem & relatiua, quia ad se inuicem referuntur. Cū enim Deus dicitur, essentia est, quia ad seipsum dicitur: cum uero dicitur Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, relatiue dicuntur, quia ad se inuicem referuntur. Nam pater non ad seipsum, sed ad filium relatiue dicitur, quia est ei filius. sic & filius relatiue dicitur, quia est ei pater. sic & spiritus sanctus, quia est patris filijq; spiritus. His enim appellationibus hoc significatur, quod ad se inuicem referuntur, non ipsa substantia, qua unum sunt. Proinde Trinitas in relatiuis personarum nominibus est. Deitas non triplicatur, sed in singularitate est: quia si triplicatur, deorum inducimus pluralitatem. Patres in Bracarense Concilio inquirunt: Si quis extra sanctam Trinitatem alia diuinitatis nomina introducit, dicens quod ipsa diuinitas sit Trinitas, sicut Gnostici & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Capite 3.

DE CHRISTO.

De appellationibus ita inquit Isidorus, contra Iudæos libro primo, cap. 1. Christus enim in eo quod a patre genitus est, filius Dei uocatur: in eo uero quod sæpe a patre mis-

sus ad annunciandum patribus legitur, Angelus nominatur.

Cur *λόγος* appelletur, exponit Isidorus libro septimo Etymologiarum, capite secundo: Verbum autem ideo dicitur, quia per eum pater omnia condidit siue iussit.

Filium esse *ὑπόστατον* patri, docet Isidorus libro septimo Etymologiarum, capite secundo. Hoc autem uocatur *ὑπόστατον*, quod est, Ego & pater unum sumus: hoc est, eiusdem cum patre substantiæ. Quod nomen, etsi scriptum in sanctis literis non inueniatur, in asserptione tamen totius trinitatis defenditur: quia datur ratio, unde recte dici ostendatur: sicut & pater in illis libris nusquam ingenuus legitur: sed tamen dicendus esse, atque credendus, non dubitatur. Cæsarius: Qui (Christus) cum Patre & Spiritu sancto uiuit & regnat Deus, in secula seculorum. Homilia secunda.

Constantinopolitanum Concilium: Dominus noster IESVS Christus, cum Patre & Spiritu sancto diuinam & omnipotentissimam naturam communem habet. Actione prima.

De æterna generatione filij, ait Isidorus: Filij Dei perfecta natiuitas nec cepit esse, nec desijt, ne præterita sit, si desijt: & ne imperfecta, si adhuc sit. sed sic æterna, sic & perfecta, quatenus in ea natiuitate æternitas & perfectio habeatur. de Summo bono libro primo, capite 14. Item contra Iudæos libro primo, capite primo: Christum Dei filium esse credimus, quia genitum illum ab omnipotente Deo cognoscimus, ipso testate: Tecum principium in die uirtutis tuæ, in splendoribus sanctorum, ex utero ante luciferum genui te. Ex utero namq; Dei, id est, ex illa intima & incomprehensibili patris substantia, siue ex illo diuino atq; immenso paterni pectoris arcano, quo pater, quo genitor, de corde bonum eructauit uerbum. sicut & ille aliàs ait: Eructauit cor meum uerbum bonum. Siquidem & ipse Pater sic dicit ad Christum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quod non fuit Dauid dictum, nec ulli sequentium regum. nam ibi additur: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: quod neq; Dauid, neq; genti Hebræorum concessum est, nisi tantummodò Christo, cuius nomen est per omnes gentes diffusum: cui & reges obediunt, & gentes seruiunt, sicut de eo scriptum est: Adorabunt eum omnes reges, omnes gentes seruient ei. Item: Salomon dum patris nomen, mysteriumq; natiuitatis Christi secundum deitatem uellet agnoscere, his uerbis intonat in Prouerbijs, dicens: Quis ascendit in cælum, atque descendit? Quis cõculcauit aquas quasi in uestimento? Quis suscitauit omnes terminos terræ? Quod nomen est

81
est eius? aut quod nomen filij eius, si nostis?
Hunc filium Dei in Daniele rex ille aspiciens,
dixit: Ecce ego uideo quatuor uiros solutos
& ambulantes in medio ignis, & species quar
ti similis filio Dei: quem fideliter credimus,
nec ullatenus dubitamus Dominum saluato
re. Item lib. 1. cap. 2. Quod si queritur quando,
uel quomodo pater filium genuerit? respondeo:
Cur queritur tempus, quando filius Dei sit
genitus, dum sit sua in natiuitate æternus, si
10 cut scriptum est de eo: Egressus eius à princi
pio, à diebus eternitatis, & tantum ante solē
permanet nomen eius, & ante lunam sedes
eius: sed & pater eundem ante luciferum, id
est ante omnia tempora genuisse se testatur,
sicut & ipse filius Dei, uerbum, uirtus, & sa
pientia, de sua natiuitate confirmat dicens:
Nec dum erant abyssi, & ego iam concepta
eram: nec dum fontes eruperant aquarū, nec
20 dū mōtes graui mole cōsisterant, ante colles
parturiebar. Ibidē: Illud etiā de illo cur queri
tur, quando sit genitus, dum sacre Natiuitatis
eius arcana, nec Apostolus didicit, nec Pro
pheta cōperit, nec natura cognouit, nec ange
lus sciuit, Esaiā testante, qui ait: In humilita
te iudiciū eius sublatū est, generationē eius
quis enarrabit? Et idcirco si natiuitas eius à
propheta nō potuit enarrari, quis profitebitur
nosse, quomodo potuit à patre filius ge
nerari? Hinc est illud in libro Iob: Sapientia
30 Dei patris unde inuenies? Latet enim ab
oculis hominū, & uolucris cœli abscondita
est: id est, etiā ipsis angelis incognita. Item
ibi: Radix sapientiæ cui reuelata est? Origo
scilicet filij Dei. Sed gignendi filij quæris ra
tionē, dicens: Filius nō nisi ex duobus nascitur.
Habeat inquam sibi huiusmodi generis
ortum cōditio caduca mortalium. Christus
enim à patre ita emicuit, uelut splendor à lu
mine, uelut uerbum ab ore, uelut sapientia
40 ex corde.

Bracarense Conciliū, capite tertio: Si quis
dicit, filium Dei Dominum nostrū, antequā
ex uirgine nasceretur, non fuisse, sicut Pau
lus Samosatenus, & Photinus & Priscillia
nus dixerunt, anathema sit.

DE HUMANITATE.

¶ Spalense Conciliū, actione decima ter
tia: Omnes in Christo infirmitates humani
tas sola portauit.

Bracarense Conciliū, capite secundo: Si
quis Christū in hominis uera natura esse nō
credit, sicut Cerdon, Marcion, Manichæus
& Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Agathonis epistola: Christus perfectē su
sceperit humanam naturam absque ullo pec
cato, ut hanc etiam perfectē saluaret. Quod
enim ab eo non susceptum est, nec salua
tum est.

De fine incarnationis inquit Isidorus: Per
incarnationem Christi non solum Deo recō
ciliatus est homo, uerum etiam pax inter ho
mines & angelos reformata est. libro primo
de Summo bono, capite decimo. Item li
bro septimo Etymologiarum, capite secun
do: Ipse Dei patris unigenitus filius, dum es
set æqualis patri, propter salutem nostram
formam serui accepit. Item contra Iudæos
10 libro primo, capite sexto: Filius Dei propter
nostram salutem incarnatus, & homo factus
est. sic enim de eo prædicat Esaias: Paruulus,
inquit, natus est nobis, & filius datus est
nobis. Item: Paruulus enim est Christus,
qui homo natus est nobis, non sibi. Quod
enim homo factus est, nobis proficit, & i
deo natus est. Filius autem datus est no
bis, cuius nisi Dei filius: Principatus eius su
per humerum eius, siue quia crucem pro
prijis portauit humeris, siue quia titulum re
gni super humeros & caput eius Pilatus scri
psit. Ibidem.

De duabus naturis ita scribit Isidorus: Ex
utero uirginis minor dicitur patre Christus,
scilicet iuxta humanam assumptionem, nō
iuxta diuinitatem. Christus & in forma ser
ui, seruus: & in forma serui, non seruus. In
forma quippe serui Domini seruus, in for
ma serui hominum Deus. Christus in forma
30 serui propter conceptionis excellentiā Do
minus est hominum, quia etsi suscepit car
nem, non tamen ex carnis libidinosa conta
gione. Mediator Dei, & hominum Christus
IESVS nequaquam alter in humanitate, al
ter in Deitate est, sed in utraq; natura idem
unus est: nec purus homo conceptus est,
nec purus homo editus est, nec postea me
ritum, ut Deus esset, accepit: sed Dei uer
bum manens incommutabili essentia, quæ
illi cum patre & Spiritu sancto est cœter
na, assumpsit carnem pro salute humana, in
qua & impassibilis pati, & immortalis mor
ri, & æternus ante secula temporalis posset
ostendi. Mediator Dei & hominum homo
Christus IESVS, quamuis aliud sit ex patre,
aliud ex uirgine, non tamen alius ex patre,
alius ex uirgine: sed ipse æternus ex patre,
temporalis ex matre: ipse qui fecit, ipse qui
factus est: ipse de patre sine matre, ipse de ma
tre sine patre: ipse conditoris templū, ipse cō
ditor templi: ipse autor operis, ipse opus au
toris, manens unus de utraque & in utra
que natura, nec naturarum copulatione cō
fusus, nec personarum distinctione gemina
tus. Ideo Deus in homine uenit, quia per
se ipsum ab hominibus cognosci non po
tuit. Item libro septimo Etymologiarum,
capite secundo: Vnde bis genitus dicitur, si
ue quia pater eum genuit sine matre in æter
60 nitate, siue quia mater sine patre in tempo
re. I.

re. Item: Sic autem Dei filio coniuncta est humana natura, ut ex duabus substantijs fieret una persona. Solus igitur homo pertulit crucem, sed propter unitatem personæ & Deus dicitur pertulisse. Hinc est q̄ scribitur: Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Filium ergo Dei crucifixum fatemur, non ex uirtute diuinitatis, sed ex infirmitate humanitatis: non ex suæ naturæ permanſione, sed ex nostra susceptione.

Spalense Concilium actione decimateria: Sicut immaculata fides, & sancta Dei Ecclesia docet, Cōfitemur Dominum nostrum IESVM Christum intemporaliter ex patre Deum natum, temporaliter ex utero glorioſæ uirginis Mariæ hominem editum, & ob hoc in una existente persona duas naturas habentem: deitatis qua ante secula genitus est, & humanitatis in qua diebus ultimis editus est: in illa secundum formam Dei, in ista secundum formam serui consistens: in illa patri manens æqualis, in ista sine peccato similis nostræ conditioni: in illa inuiolabilis, in ista passibilis: in illa ex qua mori non potuit, in ista in qua mortem suscepit. Item Concilium secundum Spalense: Unus est Christus Deus & homo, caro & uerbum. Sed unde Deus, inde habet immortalitatem: unde homo, inde pertulit passionem: & unde caro, inde mortuus: & unde uerbum, inde æternus. Neq; enim potest esse deitate passibilis, qui est uirtute paternæ gloriæ naturæ æqualis.

Toletanum Concilium, cap. 10. Incōprehensibilis natura pietatis diuinæ, se conditioni mortalium in unitatem personæ cōiunxit, mysterio redemptionis humanæ.

Agathonis epistola: Dominus noster IESVS Christus, & Deus perfectus est, & homo perfectus est, ex duabus, & in duabus naturis: ut post admirabilem incarnationem existens, nec deitas sine humanitate, nec humanitas eius sine deitate possit intelligi. Reddere itaq; necesse est quæ diuina sunt eidem Christo ut Deo, quæ humana sunt eidem ut homini, & utraq; per substantialem adunationem unius eiusdemque Domini nostri IESV Christi ueraciter cognoscenda. Itē: Veraciter creditur, quod idem ipse, scilicet Christus, duas habeat naturales operationes, diuinam scilicet, & humanam: inconditam, & conditam, ut uerus & perfectus Deus, uerus & perfectus homo, unus idem ipse mediator Dei & hominū Dominus IESVS Christus. in actis 6. Constantinopolitanæ synodi.

Actione octaua Constantinopolitani Concilij, plurimi patres duas naturales actiones & uoluntates in Christo Iesu post incarnationem eius consentur, & contrarium sen-

tientes damnant. Secundo tomo Concil.

Christi facta ex prophetis: quiddam demonstrari, Isidorus docet libro cōtra Iudæos primo, in epilogo: Testes prophetas habemus, ex quibus diuinitatē Saluatoris nostri, & nomen, gentem quoq; & genus & patriam, natiuitatē, passiones, uirtutes, curationes, comprehensiones, palmas, flagella, conspurationes, suspensionē, fellis & aceti potationem, tituli crucis inscriptionem, sepulchrum, infernum, incorruptionem corporis, resurrectionem carnis, ascensionēq; eius in cælos, regnum atq; iudicium declarauimus.

Iulianus Pomerius libro primo contra Iudæos ait: Christus est signaculum omnium prophetarum, adimplens omnia quæ retro de eo prophætæ nunciabant.

DE SPIRITU SANCTO.

DE Spiritu sancto sic docet Isidorus: Spiritus sanctus creator est, sicut pater: & uerbum Spiritus sanctus patris & filij est: & inde unum sunt, pater, filius & spiritus sanctus: quia nihil habet pater, quoddam non habet filius: non enim res una, & duorum substantialis, poterit similiter ab eis procedere, & simul inesse, nisi unum fuerint à quibus procedit. Spiritum sanctum pignus accepit Ecclesia, ut per eū unū corpus fieret credentes, per quem pater & filius unum essentialiter sunt, ipso Saluatore ad patrem dicente: Ut sint unum, sicut & nos unū sumus. Christus non tantum à patre, sed etiam à Spiritu sancto se missum testatur, dicente Propheta: Accedite ad me, & audite. Non à principio in abscondito locutus sum, & ex tempore antequam fieret, ibi eram: & nunc Dominus misit me, & Spiritus eius.

Spiritus sanctus pro eo q̄ cōsolator sit, Paracletus nūcupatur. Et reuera dū dona Sacramentorū distribuit, cōsolationē animæ præbet. Credo equidem quod magnam læticiā sentit, qui aliquid reuelante Spiritu dicit: Donum Dei sancti Spiritus in membris Ecclesiæ singillatim diuiditur, & in singulis singula dona tribuuntur. Christus autem omnem pulchritudinem gratiarū habuit. In Spiritu sancto omnis gratia donorum consistit: ipse enim prout uult, gratiarum dona largitur. Libro primo de Summo bono, capite decimoquinto.

Quod sit Deus, Isidorus inquit libro septimo Etymologiarum, capite tertio: Spiritus sanctus ideo prædicatur Deus, quia ex patre, filioque procedit, & substantiam eorum habet. Neque enim aliud de patre procedere potuit, quàm quod ipse est pater.

De donis Spiritus sancti scribit Isidorus: Septem

Septem sunt dona Spiritus sancti, quæ enumerantur, Spiritus sapientiæ & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus scientiæ & pietatis, Spiritus timoris Domini. Quæ primus homo habuit ante lapsum, postea hæc omnia perdidit. De numero, tractatu de Sex.

Differentiam Spiritus sancti ab alijs personis sic declarat Isidorus lib. septimo Etymologiarum, capite tertio: Spiritus sanctus ideo non dicitur genitus, ne duo in Trinitate filij suspicentur. Ideo non prædicatur ingenus, ne duo patres in ipsa Trinitate credantur. Item: Hoc autem interest inter nascentem filium, & procedentem Spiritum sanctum, quod filius ex uno nascitur, Spiritus sanctus ex utroque; procedit. & ideo dicit Apostolus, Qui autem Spiritum Christi non habet, hic non est eius.

Spiritum sanctum regere homines, testatur Cæsarius: Sanctæ, inquit, & spirituales animæ feruore accensæ, Spiritu sancto aguntur, & ad omne opus bonum iugiter præparantur. Homilia 31.

Quomodo Deus ad sit rebus, declarat Isidorus dicens: Non ideo cælum & terram implet Deus, ut contineant eum: sed ut ipsa potius contineantur ab eo. nec particulatim Deus implet omnia: sed cum sit idem unus ubique; tamen est totus. Non ita putandus est esse Deus in omnibus, ut unaquæque res pro magnitudine portionis suæ capiat eum, id est maxima maius, & minima minus, dum sit potius ipse etiam totus in omnibus, siue omnia in ipso. Omnipotentia diuinæ maiestatis cuncta potestatis suæ immensitate concludit, nec euadendi potentias eius quis inuenire aditum poterit, quia ille omnia circumquaque constringit. Cuncta enim intra diuini iudicij omnipotentiam coarctantur, siue quæ continenda sunt, ut salua sint: seu ea quæ amputanda sunt, ut pereant. Nullatenus ergo posse est effugere Deum quempiam: qui enim non habet placatum, nequaquam euadit iratum. Immensitas diuinæ magnitudinis ista est, ut intelligamus eum intra omnia, sed non inclusum: extra omnia, sed non exclusum: & ideo interiorem, ut omnia contineat: ideo exteriorem, ut incircumscrip-
tæ magnitudinis suæ immensitate omnia concludat. Per id ergo quod exterior est, ostenditur creator esse: per id uerò quod interior, gubernare omnia demonstratur. libro primo de Summo bono, capite 2.

Nemo Deum potest uidere, ut Isidorus docet: Nemo, inquit, ualeat essentiam Dei plenè uidere, etiam nec Angelus. quia dictum est: Quis cognouit sensum eius? libro primo de Summo bono, capite 2.

De phrasibus de Deo, sic scribit Isidorus

libro septimo Etymologiarum, capite primo: Sunt autem & quædam uocabula ex usu nostro ad Deum sumpta de membris nostris, siue de inferioribus: & quia in propria natura inuisibilis, & incorporeus, pro efficientijs tamen causarum in ipso rerum species adscribuntur, ut more locutionis nostræ facilius seipsum insinuet. ut quia omnia uidet, dicitur oculus: propter quod audit omnia, dicitur auris: pro eo autem quod auertitur, ambulat: pro eo quod expectat, stat.

Toletanum Concilium octauum capite secundo: Incommutabilis, eademque semper existens Dei natura, parcens, sua sæpe in Sacris literis legitur mutasse promissa, & pro misericordia temperasse sententiam. unde quamlibet sit impassibilis, atque immutabilis, eiusdemque deitatis, licet sint dicta firmissima, crebrò tamen eius & iuramenta leguntur, & pœnitentia, quæ sacris extant mysterijs adoperta. Iurare namque Dei est, à seipso nullatenus ordinata conuellere: pœnitere uerò, eadem ordinata, cum uoluerit, immutare.

DE CREATIONE.

Bracarense Concilium inquit: Si quis dicit, Creationem uniuersæ carnis non opificiū Dei esse, sed malorū angelorū, sicut Manichæus & Priscillianus dixerūt, anathema sit. capite 13.

Sophronius Hierosolymorum episcopus in epistola ad Sergium Constantinop. patriarcham: Omnia, non tantum uisibilia, sed & inuisibilia, unus Deus condidit, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: illa sempiterna natura, quæ nescit exordium, & ex non existentibus protulit, ut existerent, & non existentia repente protulit, & horum multorū millium differentias prudenter produxit. Omnia enim per unigenitū filium pater in Spiritu sancto fecit, quæ & sapienti prouidentia continet. in actis 6. Constantinopolitanæ.

Dextera Dei cuncta creauit, & continet. In acclamatorio sermone Episcoporum ad Cōstantinum Imperatorem, tomo secundo Concil. pag. 402.

Confutatur error quorundam in Bracarensi Concilio, capite primo: Si quis credit quod aliquantas immundas creaturas diabolus fecerit, & tonitrua, & fulgura, & tempestates, & siccitates ipse diabolus sua auctoritate facit, sicut Priscillianus dixit, anathema sit. Tomo secundo Concil. pag. 216. Item: Si quis plasmationem humani corporis diaboli dicit figmentum esse, & conceptiones in uteris matrum operibus dicit demonum figurari, propter quod resurrectionem carnis non credit, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Concilium Bracarense capite duodecimo.

DE PRAESCIENTIA DEI.

¶ Isidorus inquit: Sicut Deus praesciuit hominem peccaturum, ita & praesciuit qualiter illum per suam gratiam repararet, qui suo arbitrio potuisset deperire. lib. 1. de Summo bono, capite undecimo.

DE PRAEDESTINATIONE.

Gemina est praedestinatio, siue electorum ad requiem, siue reproborum ad mortem. utraque diuino agitur iudicio, ut semper electos superna, & interiora sequi faciat: semperque reprobos, ut infimis & exterioribus delectentur se deserendo, permittit. Quamuis iustorum conuersatio in hac uita probabilis sit, incertum tamen hominibus est, ad quem sint finem praedestinati: sed omnia reseruantur futuro examini. Mira dispensatio est supernae distributionis. Isidorus libro secundo de Summo bono, capite sexto.

DE ANGELIS.

¶ Angelorum nomen, inquit Isidorus, officij est, non naturae. nam secundum naturam, Spiritus uocantur. Libro primo de Summo bono, capite decimo.

Naturam angelorum esse mutabilem, Isidorus docet: Natura angelorum mutabilis est, quia inest eis mutabilitas in natura, sed facit eos incorruptos sempiterna charitas. Gratia, non natura esse incommutabiles. Nam si natura incommutabiles essent, diabolus non utique cecidisset. Mutabilitati itaque naturae suffragatur in illis contemplatio creatoris. Libro primo de Summo bono, cap. 10.

Quando creati sint, suam recenset opinionem Isidorus. Ante omnem creaturam facti sunt angeli, dum dictum est: Fiat lux. De ipsi enim dicit Scriptura: Prior omnium creatura est sapientia. Ante omnem creationem mundi creati sunt angeli, & ante omnem creationem angelorum diabolus conditus est, sicut scriptum est: Ipse est principium uirum Dei. Vnde & ad comparationem Angelorum, Archangelus appellatus est. Libro primo de Summo bono, capite undecimo. & de completionem angelorum ait: Bonorum angelorum numerus, qui post ruinam angelorum malorum est diminutus, ex numero electorum supplebitur, qui numerus soli Deo est cognitus. Ibidem.

DE BONIS ANGELIS.

¶ Angelos non esse ex natura Dei, Bracarense Concilium primum capite quinto docet: Si quis animas humanas uel angelos ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichaeus & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Tomo secundo Concilior. pagina ducentesima decimasexta.

Gradus esse angelorum, testatur Isidorus. Inter angelos distantia potestatum est, & pro graduum dignitate ministeria iisdem sunt distributa, alijsque alij praeferruntur, tam culmine potestatis, quam scientia uirtutis. Subministrat ergo alij aliorum praecipis, atque obediunt iussis. Vnde apud Ezechiã angelus angelum mittit. Nouem esse distributiones uel ordines angelorum, sacrae Scripturae testantur, id est: Angeli, Archangeli, Throni, Dominationes, Virtutes, Principatus, Potestates, Cherubim, & Seraphim. Libro primo de Summo bono, cap. 10.

De ministerio angelorum Isidorus monet: Boni, inquit, angeli ad ministerium salutis humanae deputati sunt, ut curas admittant mundi, & regant omnia iussu Dei, testante Apostolo. Singulae gentes praepositos habere angelos creduntur, quod ostenditur testimonio angeli Danieli loquentis: Ego, inquit, ueni ut nunciarem tibi haec, sed princeps regni Persarum restitit mihi. Item: Omnes homines angelos habere probatur. Libro primo de Summo bono, cap. 10.

DE DIABOLIS.

¶ Mortis nomine diabolus appellatur, sicut de eo scriptum est: Et erat illi nomen Mors. Concilium Toletanum duodecimum, capite undecimo.

Substantiam habet diabolus à Deo. Bracarense Concilium capite septimo: Si quis dicit, diabolum non fuisse prius angelum bonum à Deo factum, nec Dei opificium fuisse naturam eius: sed dicit eum ex tenebris emersisse, nec aliquem sui habere autorem, sed ipsum esse principium absque substantia mali, sicut Manichaeus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

De casu diaboli, inquit Adelhelmus, ueraciter credendum esse, Luciferum parasitorum sodalibus uallatum, & apostatarum satellitibus glomeratum, in profundum superbiae barathrum, ante hominis creationem corruisse, & propterea à Deo punitum esse.

De natura & machinatione diaboli sic scribit Cæsarius: Exultat aduersarius noster (diabolus) quando nos uidet maxima contempnisset, ut minimis deformius uinceremur. Homilia 15. Item: Diabolus uocat crudelē humani generis hostem, qui solet incautos & negligentes iniqua calliditate decipere. Hom. 9. Item: Diabolus blādatur ut perdat, &c. Ipse breuissimo tempore per uiam latam & spaciosam superbientes, uel luxuriantes ducit ad mortem. Homil. 16. Aduersarius noster diabolus regnat in mundum: & nos putamus, quod nos patiamur persecutionem. Homilia 21. Diabolus tunc nos maximè impugnare consuevit, quando nos contra se spiritualibus armis praeparatos esse cognouerit.

uerit. Et quia nos non potest corporaliter de Ecclesie conuentu repellere, in ipsa Ecclesia infructuosus nos studet sermonibus occupare. Homilia 30. Item: Astutus & crudelis hostis diabolus, calliditate ueteris artificij, ac multiformis ingenij, animas quas semel persuasione nequissima desides, ac tepidas, uel negligentes effecerit etiam malorum subuersione, sibi seruire compellit. Homilia 31.

Adelhelmus inquit: Diabolum infatigabiliter, etiam si aliquando Christi gratia uincat, homines tentare, & impugnare. Gastrimargie draconem, qui Adamum decepit, abstinentia explodendum. Superbie natricem, qui celi familiam turbauit, ex latebris animae eliminatum procul diuino terrore trudendum docet.

Bracarense Concilium: In hac lachrymaru ualle uersutissimus insidiatur hostis, mille nocendi artibus instructus. Item: Aduersarius Satanas requiescere minimè finit: sed tamquam armigeros, & telorum portatores aduersus Christum proprios ministros exscitat, errorum doctrinis uelut occultis gladijs multorum mentes fraudulenter perimetas. in acclamatorio sermone episcoporum ad Constantinum Imperatorem. Et: Desiderabile est dæmoni, qui generi humano semper infestus est, separare hominem à Deo, qui factus est ad imaginem Dei, & multimodis deceptionibus fallere. Sic nihil est ei sic studiosum, atque officiosum, quam pietatè oppugnare, & Ecclesiasticæ pacis statum perturbare.

DE HOMINE

De materia hominis inquit Adelhelmus, Homo ex duplici & gemina materiae substantia constat: & sicut exterioris hominis natura, qui in proptulo formatus uisibiliter conspicitur, haud difficilimè deprehendi potest: ita interioris qualitas cœlesti afflata spiraculo, iuxta Geneleos relatum creditur.

De dignitate hominis inquit Isidorus: Vni ueritatis creaturæ homo magna quedam portio est: tantoque gradu est cæteris excellèntior, quanto imagini diuinæ uicinior. Libro 1. de Summo bono, cap. 11.

Cæsarius ait: Animam ad Dei imaginem factam, carnem uerò de limo terræ formatam esse. Homilia prima. Item: In anima & in mente ad imaginem Dei facti sumus, secundum carnem uerò de limo terræ formati sumus. Qui ergo plus amat carnem, quam imaginem suam, imaginem Dei uult deponere deorsum, & terram erigere sursum. Homilia 12.

Bracarense Concilium inquit: Si quis animas humanas ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Capite quinto, tomo se-

cundo Concilior. pag. 216. Et cap. 6. Si quis animas humanas dicit prius in cœlesti habitatione peccasse, & pro hoc in corpora humana in terram deiectas, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

De lapsis hominibus ait Cæsarius: Humana uita misera uita, laboribus & doloribus plena, in qua usus breuis est, & ipsa breuitas semper incerta. Homilia 26.

10

DE PECCATO.

¶ Distinguit inter peccatum capitale, & minutum, Cæsarius. Capitalia peccata uocat, la crilegiu, homicidiu, adulteriu, &c. minuta quoties aliquis in cibo aut potu plus sumpserit quam necesse est, aut plus loquitur quam oportet. Homil. 1. Item, mortalia crimina uocat homicidium, adulterium, furtum, falsum testimonium. Hom. 38.

Vnde fit peccatum, docet Isidorus lib. 1. de Summo bono, cap. 9. Malum à diabolo non est creatum, sed inuentum: & ideo nihil est malum, quia sine Deo factum est nihil, Deus autem malum non fecit. Creditur ab hæreticis, mentem à Deo, uitia à diabolo fuisse creata. unde & ab ipsis duæ naturæ, bona & mala putantur. Sed uitium natura non est: & dum uerè à diabolo fit, non tamen creatum est, non quia alicubi, aut aliquando erat malum, unde fieret diabolus malus: sed quia iuitum est, dum esset angelus bonus, superbiendo effectus est malus. Et ideo rectè dicitur, ab eo inuentum malum.

Cæsarius: Homines ex humana fragilitate, & diaboli calliditate inuolui peccatis, ait Homilia 7.

Naturam peccati ita explicat Cæsarius: Habet hoc infelix consuetudo peccandi, ut quantum amplius unusquisque peccauerit, tantum minus ipsa peccata intelligat: & tantum, cum plus peccare delectatur, ueniet illud quod propheta peccatoribus clamat: Non est Deus in conspectu eius. Etenim quando subrepat peccandi delectatio, statim futuri iudicij die abscondit obliuio. Homilia 25.

De fine peccati inquit Cæsarius: Peccatum si diu dominari permittitur, omnibus sanctis & Dominum timentibus putorem terribilissimum exhalare cognoscitur. Hom. 16.

Omnes esse peccatores, Cæsarius docet: Nullus sine peccato esse potest. Hom. 35.

De superbia scribit Adelhelmus: In conflictu octo principalium uitiorum licet ultima ponatur superbia, tamen quasi atrox regina, monarchiam præ cæteris sibi usurpare dinoscitur. In hanc diabolus ante hominis creationem cecidisse dicit.

DE ORIGINALI

peccato.

Vnde fit peccatum originis, Adelhelmus docet: Hominem materna fecunditas, natiuitatis matrice immundum edidit.

Toletanū Concilium duodecimum, capite 2. Paruulorum infantium uita originali peccato obnoxia est. pag. 420.

Effectum originalis peccati Cæsarius exponit, dicens: Omnes populi, peccatores & iusti, exeuntes de corpore in infernum descēdebāt, propter originalia peccata, quæ de Adam traximus: pro eo quòd primus homo Adam in paradiso transgressus fuit mandatum Dei. Homil. 38.

Adelhelmus ait: Cuncti uiolentis naturæ legibus addicti, & primæ præuaricationis nexibus adstricti, quasi ineuitabile uestigal, & fiscale tributum, generalem mortem pendere coguntur.

DE IUSTIFICATIONE.

¶ Deum uelle homines recipere, docet Agatho: Dominus omnium, non uult mortē peccatoris, sed ut magis conuertatur & uiuat, gaudet super unum pœnitentem magis quàm super nonaginta nouem iustos, ad liberandam ouem perditam suæ maiestatis inclinans potentiam, de cœlis ad terras descendit. In epistola quæ in 6. Constantinopolitana extat.

Christum nos redemisse suo sanguine docent, ut Cæsarius: Nos non argento, nec auro, sed precioso sanguine Christi redēptos esse. Homilia quinta. Item: Quòd diabolus per superbiam deiecit, Christus per humilitatem erexit, quia ad uulnus superbiæ medicamentum humilitatis exhibuit. Homilia II. Item: Attende precium tuum, respice Dominum tuum, considera quale precium pro te dedit, sanguinem suum pro te fudit: charum te habuit, quem tam carè redemit. Homilia 25. Et: Sed quia uidit Deus quòd totus mundus perierat, misertus est humani generis, misit filium suum natū ex muliere, factum sub lege, &c. Descendere dignatus est filius Dei de sede patris, hoc est, uerbum in uterum sanctæ Mariæ semper uirginis. In tanta humilitate uenit, ut per humilitatem uinceret diabolus mortis autorem, & liberaret humanum genus per crucem passionis suæ. In cœlo cum patre fulgebatur, in terra pannis inuolutus in præsepio iacebat. Homilia 38. Item: Videte quàm charos nos Dominus habuit: non auro, non argento, non speciebus, sed de suo sancto sanguine nos redemit. Homilia 38.

Adelhelmus inquit: A summo cœlorum fastigio ueneranda Dei proles descendens, ouem erroneam redemptura, & drachmam perditā quæsitura, aliuū incontaminatē puer peræ uirginali puerperio præditæ, sine periculo perpetuæ puritatis, & dispendio castitatis intrat. Itē: Christus passus patibula, atq; lethi latibula, uirginē uirgo uirginis cōmendabat tutamini. Ibidē, Christū uerū medicū

uocat, ipsum quē nobis cœlestis medicinæ antidotum aduersus peccata sua passione propinasse dicit: Christus saluator unica mundi redemptio, & conseruandæ castitatis alma præfiguratio, propter uirginalis pudicitiae gloriam inter cæteros peculiariter Iohannē dilexit. Christum dicit protoplasti piacula expialse, & totius mundi statum profugatis tenebrarum principibus beasse. Item: Christo patrociniū adminiculum præstante, beatitudinis coronam nos assequi. Item: Dominus & saluator noster, à summo cœlorum fastigio descendit, ut chirographum protoplasti deleteret, & mundum pacē sequestrare conciliaret. In epistola Adelhelmi ad Geruthium regem.

Agathonis epistola: Ipse conditor omnium ac redemptor, cum posset in suæ diuinitatis maiestate in seculum ueniendo mortales perterrere, humanitate magis inæstimabilis clementiæ humiliter ad nostra descendens, quos creauit, dignatus est & redimere, qui & spontaneam de nobis ueræ de se fidei confessionem expectat. Tomo secundo Conciliorum.

Concilium Toletanum sextum, capite primo: Solum filium fatemur ad redemptionē humani generis propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter & nostro libero arbitrio contraximus, resoluenda à secreto patris arcano quē prodidisse.

Sextum Toletanum Concilium inquit: His ergo Dominus noster IESVS Christus missus à patre uenit in hunc mundum peccatores saluos facere, & credēs iustificare, faciens quē mirabilia traditus est propter delicta nostra, mortuus est propter expiationem nostram, resurrexit propter iustificationem nostram: huius liuore sanari, huius morte Deo patri reconciliati, huius resurrectione sumus resuscitati. Et paulo post: Hac fide corda purificantur, hac hæreses extirpantur, in hac omnis Ecclesia collata iam cœlesti regno, deinceps in seculo præsentis gloriatur: & non alia in fide est salus. nec enim nomen aliud est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Ex Confessione fidei patrum, capite primo. Item: Considera quanta pro absolutione nostri, & liberatione, creator Dominus quē noster pertulerit, quibus ne contumelijs se afficiendum traderit. ut nos à uinculis potestatis diabolicæ liberaret. Ex epistola Martini ad Amandum episcopum, tomo 2. Conciliorum. Item: Patres in undecimo Toletano concilio dicunt, Christum sibi sponsam suam preciosissimam sui sanguinis effusione conciliafle. pag. 263. Ibidem pag. 266. Christus sine peccato natus, sine peccato mortuus creditur, qui solus pro nobis peccatum factus est, id est sacrificium

cium pro peccatis nostris: tamen passionem ipsam, salua diuinitate sua, pro delictis nostris sustinuit.

De passione Christi etiam Spalense Concilium secundum ait: Ecce pronunciata est passio corporis Christi ex lege, & prophetis. Cuius quidem fidei ueritas est tam efficax, ut eam nec tyranni sua potuerint crudelitate confundere, nec hæreticorum subdola circumuentio pessundare, nec hypocritarum diminuere fallax simulatio. Actione 13.

De fide inquit Isidorus libro octauo Etymologiarum, capite secundo: Fides est, qua ueraciter credimus, id quod nequaquam uidere ualemus. Nam credere iam non possumus, quod uidemus. Proprie autem nomen fidei inde est dictum, si omnino fiat quod dictum est, aut promissum. Et inde fides uocata, ab eo quod fit illud quod inter utrosque placitum est, quasi inter Deum & hominem. Hinc & fœdus.

Fidem pro confessione accipit Agatho in epistola: Sola est nostra substantia fides nostra, cum qua nobis uiuere summa est gloria, pro qua mori lucrum æternum est. Tomo secundo Concil. Item: Quod nulla ueritate fundatum est, necesse est ut erroris inconstantia uarietur. Nam uera fides immutari non poterit, nec aliter nunc, aliter postmodum prædicari. ibidem. Item: Constantinus Imperator dicit: Inflexibilem & inconcusibilem fidem in Deum, esse fundamentum reipub. Christum in ea tanquam propriam domum suam construxisse Ecclesiam. Tomo 2. Concil. pag. 405.

Omnia peccata remissibilia agentibus penitentiam, docet Cæsarius. Sed fortè cogitat aliquis, se tam graua admisisse peccata, ut Dei misericordiam promereri non possit. Absit hoc à sensibus omnium peccatorum. O homo quincunque ille es, peccatorum tuorum multitudinem attendis, & omnipotentiam cœlestis medici non attendis? Cum enim Deus uelit misereri, quia bonus est: & possit, quia omnipotens est: ipse contra se diuinæ misericordiæ ianuam claudit, qui Dominum sibi misereri aut non uelle, aut non posse credit, & eum aut bonum aut omnipotentem esse diffidit. Nemo ergo nec post centum peccata, nec post mille crimina, de Dei misericordia desperet. Sic tamen non desperet, ut sine ulla mora Dominum sibi propitiare festinet: ne fortè si consuetudinè peccandi fecerit, etiãsi uelit, iam se à diaboli laqueis liberare non possit. Hom. 7.

Iulianus Pomerius libro primo contra Iudæos inquit: Dimissa sunt peccata, quæ per fidem nominis Domini nostri IESU Christi omnibus in eum credentibus remittuntur.

Christum diabolum uincere, docet Cæsarius: Aduersatur quotidie diabolus, sed præsto est Christus: ille uult premere, ille leuare: ille uult occidere, ille uiuificare. Sed securi estote fratres: plus ualeat ad erigendum Christus, quàm ad deprimendum diabolus. Homil. 12.

Sua humilitate humilitatem docere Christum, Cæsarius monet dicens: Christus Dominus noster per arctam & angustam uiam humiles & obediens perducit ad uitã. Et illi qui Christum per angustam uiam sequuntur, post breues angustias ad æterna merebuntur præmia peruenire. Hom. 11.

DE BONIS OPERIBUS.

Tantum in Ecclesia fieri bona opera, docet Adelhelmus Bonorum, inquit, operum emolumenta nihil profunt, si extra catholicam gerantur Ecclesiam. in epistola ad Gerunthium regem. Item: Sine Ecclesiæ catholicæ unitate, & Christianæ religionis concordia fides ociosa torpescit, & merces futura fatiscit. Ibidem.

De bonis operibus inquit Cæsarius: Hæc sunt præcipua sacrificia, hæc pingua holocausta, quæ in conspectu Domini, in odorem suauitatis ascendunt. Suauis benignusque sermo, mens ab omni maledicto, & ab omni malicia libera: & deuitatis his quibus Spiritus sanctus offenditur, humilitati & quieti operam dare. Homilia uigesima sexta.

De dilectione sic scriptum est Concilio Toletan. 11. Dilectione sola discernitur quis, ex quo genitus approbetur. Postea additur: Ecce homicida esse probabiliter declaratur, qui à fraterna societate diuiditur. Nã etsi manus nõ moueat ad occidendum, pro eo tamen quod immitis est ad ignoscendum, iam à Deo homicida tenetur. Viuit ille, & iste iam interfecto esse cõnincitur. Capite quarto.

Nihil propius ad Deum pertingit dilectione, quæ per fidem est erga ipsum. In epistola Constantini Imperatoris ad Synodum Rom. 2 tomo Concil. pag. 409.

Ibi Christianæ fidei ueritas lucet, ubi gemina, Dei uidelicet & proximi, charitas feruet. In epist. Leonis Papæ ad Constantinum Imperatorem, tomo secundo Conciliorum, pag. 411.

DE INVOCATIONE.

Quod sit orandum, monet Cæsarius dicens, Christus non indigebat quicquam, sed nobis exemplo suo orationis remedia præparabat. Hom. 30.

Quis sit inuocandus, docet Adelhelmus, inquiens

inquiens: Orantem pro nobis beatitudinē uestram alma Trinitas una Deitatis substātia & trina personarum subsistentia, totius mundi monarchiam gubernans, ab alto cœli culmine iugiter tueri dignetur.

Toletanum Concilium octauum, capite secundo: Adspira sancte Spiritus, & ducito nos in portum uoluntatis tuæ, sedatis fluctibus ignorantiae nostræ. Ecce enim periculis tyrtes in littore cursus nostri proueniunt, atque hinc inde obuiantibus naufragiorum obicibus, quod disputationis nostræ uela pandamus, attentionis consideratione nō cernimus. Sed adspira rursus tu sancte Spiritus, & dato nobis, te donante, nosse quod iubeas: ac te iubente, implere posse quod iusseris: ut perlustrando illumines, quod nescimus: & adiuuando perficias, quod implere pauemus. Simus ergo in te requiescentes, & erroneorum fluctuum pauoribus abiectis, 10 commercia nos iube disponere pacis. inchoemus illa quæ & in gloriā tuā omnipotentiae conferantur, & humanæ saluti te annuente donentur. secundo tomo Concilior. pagina 240.

Pro rege orandum, monet sextum Concilium Tolet. cap. 3. Gratias omnipotenti Domino cœlorum agimus, ob feruorem fidei regis nostri, eo quod ei tam illustrem creauerit animam, & sua repleuerit sapientia: ipse 30 quoque donet ei, & in præsentī seculo longæuam uitam, & in futuro gloriā æternā. Tomo 2. Concil. pag. 211. Item: Ex totis præcordiorū uisceribus damus gloriā, & honorē soli æterno & immortalī Deo, Patri & Filio, & Spiritui sancto, cuius dono collatū nobis agnoscimus pro eius Ecclesię statu & gerere curā, & posse sacri regiminis cōpetētia disponere iura: à quo petimus & optamus, ut porrecta in longitudine felicium dierum sacratissimi 40 Principis uita, eum omni gloriarum decore perpetim faciat pollere salutē. Nos quoque attribuat susceptum Ecclesię suę regimen cum æquitate disponere, ac sollicitudine gubernare, & in pace tenere: ut post huius mundi suscepta pericula, peruenire possimus ad cœlestia regna. Concilium Tolet. decimū, tomo 2. Concil. pag. 255. Et Sophronius Hierosolymorum episcopus in epistola sua Sergium Constantinop. patriarcham 50 monet, ut pro Imperatoribus oret, ut Deus eis annorum copiosam multitudinem condonet, uictoriasq; maximas aduersus Barbaros intendat, & trophæa & filios filiorū eorum coronet. Ibidem pag. 360. Et: Domine saluum fac regem nostrum, qui post te corroborauit fidei fundamentum: benedicito uitam eius, & dirige gressus cogitationum eius. Conterat uirtutem inimicorum suorū, & resistentes ei continuò corruant, quia fe-

cit iudicium, & iusticiam sempiternam, & periclitanti ueritati manus porrexit, populumq; tuum saluauit, ad eadem sapere eos concilians. In acclamatorio sermone, tomo 2. Concil. pag. 404.

De fine Orationis inquit Cæsarius: Quomodo nauis sentinatur à sirula, sic anima ab omnibus malis oratione Dominica liberatur, si dicat, & uerum dicat: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus 10 debitoribus nostris. Homil. 28.

Toletanum Concilium quartum, cap. 9. Delet ergo hæc quotidiana oratio Dominica, minima & quotidiana peccata: delet & illa, à quibus uita fidelium etiā sceleratè gesta, pœnitendo in melius mutata discedit. Ergo sicut Christus præcepit, sicut Apostolus monuit, & quemadmodum Doctores Ecclesiastici instituerunt, quia quotidie uel cogitatione uel uerbo delinquimus, quotidie hæc orationem in conspectu Dei effundere debemus. 2 tomo Concil. pag. 199.

Gratiarum actionis exemplum est: Grates exoluimus immortalī Domino soli, cuius dispositione mirabili ad hūc sanctæ congregationis cœtum meruimus adunari: obsecrantes eius misericordiam largam, ut serenissimo Domino, & amabili Christo, Recesuintho principi glorioso, ita præsentis uitæ felicitatem impendat, ut Anglicę beatitudinis gloriā post longæua tempora concedat, atque ita nos eiusdem felicitatis lætos efficiat, ut in terra uiuentium remunerādos attollat. Tolet. Concil. nonum, cap. 17. tomo 2. Concil. pag. 252.

DE PŒNITENTIA.

¶ Agendam esse pœnitentiā, docet Cæsarius: Quoties euenierit, ut in quocunq; graui peccato, aut etiam crimine aliquis (ut se 40 habet humana fragilitas) cadat, nec quia Deus iustus est, desperare: nec quia misericors est, debet nimia securitate cōfidere. Sed sic timeat iusticiam, ut quærat misericordiā. Sic de misericordia confidat, ut tamen iusticiam contremiscat. Quia quanto nos Deus diutius expectat, ut corrigamur: tanto grauius uindicat, si de conuersione tardius cogitemus. Homil. 6. Item: Erubescimus modò paruo tempore pœnitentiā agere, & nō 50 timemus sine ullo termino æterna supplicia sustinere. O' infelix homo, de ipso uulnere non erubescis, & de ligatura uulneris erubescis? Peccatum enim uulnus est, pœnitentiā ligatura uulneris. Ibidem. Item: Nemo desperet, sed nemo malè speret. Malè desperat, qui credit, quod etiam si pœnitentiā agat pro peccatis suis, diuina misericordia nō indulgeat. Malè autem sperat, qui se post multa tempora ad pœnitentię medicamenta reseruat. Homilia 6. Item: Non erubescat pœnitentiā

nitentiam agere, qui non erubuit pœnitentiam committere, sed citò in se bonis operibus contendat Dei imaginem reparare, ut inter filios mereatur agnosci à patre: ne ab illa æterna beatitudine exclusus, & à conuiuio nuptiali proiectus, ligatis manibus & pedibus projiciatur in tenebras exteriores. Homilia septima. Et: Vbi aliquis ex nobis cuiuslibet peccati uulnus acceperit, antequam longa consuetudine putrescat, & fœreat, omni celeritate ad pœnitentiæ medicamenta confugiat. Homil. 16.

Quòd Deus uelit peccatores agentes pœnitentiam recipere, docet Cæsarius Homilia septima, inquit: Deus paratus est nobis, si in ueritate conuertimur, non solum peccata dimittere, sed etiã æternã beatitudinẽ dare.

Hic agendam esse pœnitentiam, docet Cæsarius Homilia 12. Donec adhuc uiuimus in hoc corpore, possumus nos cum Dei adiutorio emendare, atque corrigere. Si uerò nos multis criminibus inuolutos ultimus dies inuenerit, corrigendi tempus non erit. Erit enim tunc sicut omnibus sanctis æternum gaudium, ita peccatoribus sine fine supplicium: sed illis hoc erit, qui se per pœnitentiã emendare noluerunt.

De fine pœnitentiæ inquit Cæsarius: Ille qui in presenti uita semetipsum per pœnitentiã iudicat, ad iudicium iterum non reuocatur: quia hic in præsentia uita terminatur. Homilia 38. Et: Qui egerit uerã pœnitentiam, & solutus fuerit à ligamẽto, quo erat constrictus, & à Christi corpore separatus, & bene post pœnitentiam uixerit, post reconciliationem cum defunctus fuerit, ad Dominum uadit, ad requiem uadit, & à regno Dei non priuabitur, & à consortio diaboli separabitur. Homilia trigesima nona, & quadragesima.

Cabillonense Conciliũ, capite octauo: Pœnitentiam peccatorum, quæ est medela animæ, uilem omnibus hominibus esse censemus. 2 tomo Concil. pag. 258.

Non posse nimis seram esse pœnitentiam, Isidorus rectè docet in libro de Officijs: Duplex est pœnitentiæ gemitus: uel dum plangimus, quod malè gessimus: uel dum non egimus, quod agere debuimus. Ille ueram pœnitentiam agit, qui nec pœnitere præterita negligit, nec pœnitenda committit. Ergo qui per gratiam Dei ad pœnitentiam conuertitur, perturbari non debet, quia terminus est ulcimæ uitæ. quoniam Deus non respicit, quales antea fuimus, sed quales circa finem uitæ existimus. Ex fine enim suo unumquemq; iustificat, aut condemnat. sicut scriptum est: Ipse iudicat extrema terræ. Et alibi: Vniuersorum finem ipse considerat. Proinde non dubitamus, circa finem iustifi-

cari hominem per pœnitentiæ compunctio nem: sed quia rarò id fieri solet, metuendum est, ne dum ad finem differtur conuersio, antè occupet mors, quàm subueniat pœnitentia. Pro qua re etsi bona ad extremũ est conuersio, melior tamen est quæ longè ante finem agitur, ut ab hac uita securus transeat.

DE BAPTISMO.

¶ Tantum in Ecclesia Christi esse salutarem baptismum, Isidorus testatur inquit: Sola Ecclesia catholica habet baptismum ad salutem. Libro primo de Summo bono, capite uigesimo tertio.

Cæsarius inquit: Per aquam, quæ de latere Christi emanauit, Baptismi sacramentum significatur. Homilia 28.

De unico Baptismo inquit Toletanum Concilium undecimum: Intra Ecclesiæ gremium cõstituti, unum baptismũ credimus. 2 tomo Concil. pag. 266.

De Baptismi utilitate inquit Toletanum Concilium quartũ, capite quinto: In aquismersio, quasi ad infernũ descensio est: & rursus ab aquis emersio, resurrectio est. Item uideat in eo unitatem diuinitatis, & trinitatem personarum ostendi: unitatem, dum semel mergimus: trinitatem, dum in nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti baptizamus. Paulo pòst: Mare rubrum significat baptismum Christi sanguine consecratum, per quòd populus sub columna ignis & nubis semel transijt: ubi tamen tota trinitas erat, præcedente populum columna ignis & nubis. In igne quippe significatur Pater, in columna Filius, in nube Spiritus sanctus. Iordanis quoq; fluens cum arca populus Dei semel trãsijt: per quod significatur simpla mersio baptismatis, cuius sacramento Ecclesia abluitur: & de seculi huius laboribus per baptismum, quasi per Iordanem, ad terram cœlestis repromissionis ingreditur. Tomo secundo Conciliorum, pag. 198.

De infantibus non baptisatis tale iudicium profert Isidorus: Pro solo peccato originali luunt in inferno nuper nati infantuli pœnas, si renouati per lauacrum non fuerint. Proinde pro hac causa nuper natus damnatur infans, si non regeneratur, quia originis noxitate perimitur. Cur paruuli originali peccato carentes per baptismum, & nec dum proprium habentes delictum à bestijs pœnisque cæteris laniantur, hæc causa est: Baptismus enim à pœna æterna, non à præsentis uitæ supplicio liberat. Quòd si à pœna præsentis homines liberaretur per baptismũ, ipsum putarent baptismi præmiũ, nõ illud externũ. Ergo soluto reatu peccati, manet tamen quædam temporalis pœna, ut illa uita feruentius requiratur, quæ sit à pœnis omnibus aliena. Nullus negat fidelium, etiam post

post baptismum, quo peccata delentur quotidie, quamdiu in isto seculo sumus, ad Deū nos debere conuerti. libro primo de Summo bono, capite 23.

DE COENA DOMINI.

Coenā Domini uocat Cæsarius spirituale & diuinum conuiuium. Homilia 5. Et paulo post, cibum animæ.

Isidorus sacramenta recensens libro 6 Etymologiarum, capite 18. nominat cœnā corpus & sanguinem Christi, unde manifestum est, quod de altera specie laicis subtracta, nihil adhuc doctorib. Ecclesiæ constiterit. Deinde, quod uerè ibi dari & accipi corpus & sanguinem Christi crediderint.

In libro de Officijs inquit: Omnes inuicè dignè sacramēto corporis & sanguinis Christi cōsocioentur. Ergo omnes utraq; parte cœnæ hoc tempore uli sunt, non tantum sacerdotes, sed etiam laici.

Vinum & calicem miscuerunt. Bracarense Concilium tertium: Non enim potest calix Domini esse aqua sola, aut uinum solum, nisi utrumque sibi misceatur. Tomo secundo Concil. pag. 272.

Sacramenta per malos etiam administrata, esse efficacia testatur Isidorus, dicens libro sexto Etymologiarum, capite 18. Vnde seu per bonos, seu per malos ministros intra Dei Ecclesiam dispensentur, tamen quia Spiritus sanctus mysticè illa uiuificat, qui quondam Apostolico in tempore uisibilibus apparebat operibus, nec bonorum meritis dispensatorum amplificantur hæc dona, nec malorum attenuantur: quia neq; qui plantat est aliquid, neq; qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Vnde & Græcè mysteriū dicitur, quod secretam & reconditam habet dispensationem.

DE ECCLESIA.

¶ De appellationib. Ecclesiæ ait Isidorus libro 8. Etymolog. cap. 1. Ecclesia dicitur cōuocatio: quia omnes ad se conuocat catholica uniuersalis. Item paulo post: Pro peregrinatione autem præsentī Ecclesia Sion dicitur, eo quod ab huius peregrinationis longitudine posita, promissionem rerum cœlestium speculetur: & idcirco Sion, id est speculatio nomen accepit. Pro futura uerò patriæ pace Hierusalem uocatur. nam Hierusalem pacis uisio interpretatur. Ibi enim absorpta omni aduersitate, pacem, quæ Christus est, præsentī obtutu possidebit.

De duplici Ecclesia inquit Cæsarius: Discernuntur filij Dei & diaboli filij, humilitate atque superbia. Quemcunq; superbum uideris, diaboli filium esse non dubites. Quemcunq; humilem conspexeris, Dei esse filium confidenter credere debes. Homilia 11. Itē: 60

Duo ædificia, & duæ ciuitates à mundi initio construuntur: unam ædificat Christus, alteram diabolus: unam ædificat humilis, aliā superbus. una humiliatur, ut firmiter surgat: alia erigitur, ut infeliciter cadat. In fabrica Christi, qui ædificantur de imis, leuantur ad summa: in fabrica uerò diaboli, de summis ad ima præcipitantur. Homilia eadem.

De fundamento Ecclesiæ Isidorus libro septimo Etymologiarum, capite nono inquit: Petrus à petra nomen accepit, hoc est à Christo, super quem fundata est Ecclesia. Nō enim à Petro petra, sed Petrus à petra nomen sortitus est: sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo uocatur. ideoque ait Dominus: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. quia dixerat Petrus, Tu es Christus filius Dei uiui. Deinde ei Dominus: Super hanc petram quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam. petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus. Et Cōstantinus Imperator dicit: Christum, tanquā propriam domum suam, super fidem, suam construxisse Ecclesiam. Tomo 2 Conciliorum, pag. 405.

Colligi Ecclesiam uerbo, Adelhelmus docet: Ecclesia bis acuto testamentorum mucrone, hominū uitaliter corda trāsuerberas, hæreditariam legitime æternitatis sobolem casto uerbi fœcundat semine.

Caput Ecclesiæ Christus est. Toletanum Concilium octauum, capite quarto: Nam dū secundum carnis assumptæ mysterium Ecclesiæ suæ fuerit dignatus caput existere Christus, meritò in membris eius, intentio episcoporum, officia peragere cernitur oculorum. Tomo 2 Concil. pag. 243.

Leo II. Papa in epistola sua ad Constantinum Imperatorem uocat Christum caput Ecclesiæ, ipsam uerò corpus eius, quam toto terrarum orbe diffusam dicit. Tomo secundo Concil. pag. 411.

Omnes gentes uocandas esse, monet Isidorus contra Iudæos libro secundo, capite primo: Omnes gentes ad unius Dei uerū cultum esse uocandas Dauid testatur: Reminiscuntur, & conuertentur ad Dominum uniuersi fines terræ, & adorabunt in conspectu eius uniuersæ familiæ gentium: quoniam Domini est regnum, & ipse dominabitur gentium. Et Elaias: Gentium, inquit, populus, qui sedebat in tenebris, uidit lucem magnā: habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis. Et iterum: Cōgregamini, inquit, & uenite, & acceditis simul, qui saluati estis ex gentibus. Qui alij sunt saluati, nisi qui crediderunt ex gentibus? Quod uerò dicit, Cōgregamini, & accedite: ostendit, in unam debere gentes communemq; fidem conglobari, nec

ri, nec in hæreses & schismata diuidi. Idem ipse: Conuertimini ad me, & salui eritis omnes fines terræ: quia ego Deus, & non est alius. In memetipso iuravi, Egredietur de ore uerbum, & non reuertetur, quia incuruabitur omne genu, & iurabit omnis lingua in Domino. Hoc iam contuemur fuisse impletum, quia in omnibus terræ finibus Dei dilatatur Ecclesia.

Ecclesia alterius uitæ describitur Sexto Concilio Toletano, cap. 11. Ecclesiam quoque catholicam credimus sine macula & ruga corpus Christi esse, regnumque habituram cum capite suo omnipotente Christo Iesu, postquam hoc corruptibile induerit incorruptionem, & mortale immortalitatem, ut sit Deus omnia in omnibus, in fide omnis Ecclesia collata, iam cœlesti regno deinceps in seculo presenti gloriatur. Tomo secundo Concil. pagina 211.

DE MINISTERIO VERBI.

¶ Esse grauisimum onus, uerbi diuini administrationem, Cæsarius docet inquit: Agnoscitis fratres charissimi, quam grauis sarcina ceruicibus immineat sacerdotum, à quibus omnium animæ requirendæ sunt. Homilia 8.

Agatho: Væ mihi si silētio texero ueritatē, quæ erogare num mularijs iussus sum: id est, Christianum populum imbuere, & docere. Quid dicam in ipso Christi futuro examine, si hic (quod absit) prædicare eius sermonum ueritatem cōfundor? Quid de meipso, quid de commissis animabus satisfaciam, quid de commissis rationem districtam exegerit? Qui me cōfessus fuerit, &c. Qui me negauerit, &c. Vbi itaque; talis imminet deprauantibus uel tacentibus ueritatem poena supplicij, quomodo nō est fugienda de fidei dominicæ ueritate subtrahitio? Ex epistola ad Constant. Imperat. Tomo 2 Concil. pag. 291.

Alligatos esse ministros ad uerbum, docet Cæsarius: Sicut uaccæ duo ubera habet, ex quibus nutriat uitulū: ita & sacerdotes duobus uberibus, ueteris scilicet & noui Testamenti debent pascere populum Christianū. Homilia 22.

Legem prædicandam esse, monet Cæsarius: Prædicatio aspera ægrotis medicamenta prouidet, sanis ornamenta componit. Non enim est leue, quod per prophetam Spiritus sanctus sacerdotibus Domini comminatur: Si non annunciaueris iniquo iniquitatē suā. hom. 8. Et: Nos qui licet minus digni, tamē qualescūque medici spirituales esse uidemur, necesse nobis est, nō semper blāda & mollia, sed aliquoties aspera & dura illis qui in anima ægrotare uidentur, ingerere. Ibidem.

Quibus prædicandum, monet Cæsarius: Volentibus audire, uerbū Dei offerendū est, 60

fastidientibus ingerendum, ne fortè contra nos ante tribunal Christi stantes dicant, Se à nobis non fuisse admonitos, & animarum illorum sanguis de nostris manibus requiratur. Hom. 22.

De præmijs, ait Cæsarius: Qui contemnit præconem, sentiet iudicem. Ille autem qui me libenter audierit, & quod supplicauit implere cōtenderit, credo de Dei misericordia, quod illi & in hoc seculo, & in futuro repensabuntur præmia gloriosa. Ille uerò qui contemnere uoluerit, non se poterit ante tribunal Christi excusare dicendo, se nec à malis prohibitu, nec ad ea quæ sunt sancta, & Deo placita, admonitione assidua prouocatum. Homil. 5. Item: Lumen animæ, & cibus æternus non est aliud nisi uerbum Dei, sine quo anima non uiuere potest, nec uidere: quia quomodo caro nostra moritur, si non capiat cibū: ita & anima nostra extinguitur, si non accipit diuinum uerbum. homil. 13. Et: Quomodo caro reficitur cibo terreno, sic & anima pascitur Dei uerbo. Et paulò post: Sacerdotes diuinis sanctarum Scripturarum montibus assidue legendo, uerbi Dei debent flores decerpere, ex quibus spiritualis lactis filijs suis ualeant cibū ministrare. Homilia 22. Et: Ad Ecclesiam quasi ad fontem uiuum, & ad spiritualem fluuium conuenire debemus, ut accipiamus aquam illam uiuam, de qua Dominus dixit: Qui sitit, ueniat, & bibat. Homilia 30.

DE CRUCE.

¶ Vnde sint calamitates, Cæsarius docet, inquit: Aut uolente, aut permittente Deo multis tribulationibus pro minutis istis peccatis affligimur: & si Deo gratias agimus, liberamur. Homilia prima. Item: Si peccata nostra cessarent; statim flagella nobis debita, diuina misericordia remoueret. Homilia trigesima tertiam.

Cur impij non puniantur in hac uita, declarat Cæsarius, dicens: Ideo in hac uita minime flagellabuntur impij, quia pro nimietate scelerum suorum, æterno supplicio reseruantur. Non enim breui tempore castigari poterunt, quibus necesse erit sine fine torqueri. Nā Dominus ac Deus noster, qui istos pro sua iusticia castigare dissimulat, filios suos diuersis tribulationibus exercere nō cessat: secundum illud quod scriptum est, Flagellat Deus omnem filium quem recipit. Hom. octaua.

De fine crucis dicit Cæsarius: Inde est, quod frequenter tribulationes & angustias sustinemus, quia nobis Deus uicem quodammodo reddit. Nolumus nos amare animam nostram, quam ille amat: & ille uillam, quā uos amamus, dimittit, ut pereat.

Martinus papa intelligens Amādum episcopum,

scopum, propter contumaciam & inobediē-
tiam sacerdotum uelle officium suum relin-
quere, hortatur illum ad perseuerantiam in
cruce, spe futurorū: item comparatione mise-
riarum huius uitæ, ac futuri gaudij; item la-
borum nostrorum paucitate, & gaudij futuri
uberitate, ab exemplo aliorum. Nam oportere
omnes qui piē uolunt uiuere in Christo
Iesu, persecutionem pati. Ab exemplo Christi,
qui quibusuis contumelijs se afficiendū
tradidit, ut nos à uinculis potestatis diabolicæ
liberaret. Item à debito: debere enim nos
calicē salutaris accipere. Requirit etiā à nobis
non plus, quàm famulatus nostri obsequio
præstare possumus. In epistola Martini pape
ad Amandum. Tomo secundo Cōciliorum,
pag. 233.

DE ANTICHRISTO.

¶ Vocem Antichristi generaliter exponit
Isidorus: Omnis qui secundum professionis
Christianę normam aut non uiuit, aut aliter
docet, Antichristus est. Lib. primo de Sūmo
bono, capite 26.

Opinionem hanc Toletanum concilium
undecimum ponit: Hinc cernentibus, quo-
modo Babylonicæ confusionis olla succensa,
nunc tempora auerteret Cōciliorum, nūc
sacerdotes Domini de resolutis moribus ir-
retiret. purpuratæ enim meretricis sequebā-
tur incitamenta. Tomo 2 Concil. pag. 263.

DE TRADITIONIBVS
humanis.

Concilium Toletanū quartum: Quia si-
ue simpla siue trina immersione utatur,
utrumq; rectum, utrumque irreprehensibile
in sancta Dei Ecclesia habetur: propter uitan-
dum tamen schismatis scandalum, uel hereti-
ci dogmatis usum, simplā teneamus bap-
tismi immersionem, ne uideantur apud nos, qui
tertio mergunt, hæreticorum approbare as-
sertionem, dum sequuntur & morē. Cap. 5.
Tomo 2 Concil. pag. 198.

DE VOTIS.

¶ In octaua Toletana synodo, capite secū-
do, prolixè disputatur, no mine diuino nō esse
abutendum, et iuramenta facta obligare fa-
cientem. Impia tamen atq; coacta uota non
esse præstanda, similitudinibus, sacra Scriptura,
ac patrum sententijs probatur, quod ita I-
sidori sententia cōcluditur: In malis promissis
rescinde fidem, in turpi uoto muta decre-
tum: quod incautè nouisti, non facias. Impia
est promissio, quę scelere adimpletur. Tomo
2 Concil. pag. 240.

DE MONACHATV.

¶ De monachatu Cæsarius scribit: Venire
ad eremum, summa perfectio est: sed nō per-
fectè in eremo uiuere, summa damnatio est.
Hom. 23. & 27. Itē: Verè dico, si hic (in mona-
sterio) uiginti aut triginta annos Domino

impēdissemus, cui utiq; totū nos scimus de-
bere esse quod uiuimus: & ut satis unū annū
ageremus in seculo, inæstimabile esset, quā-
tum nobis de æternæ uitæ gaudijs fraudare-
mus. quia spes nostræ omnes in consumma-
tione atq; sine consistunt. Homilia 25.

DE VIRGINITATE.

¶ Adelhelmus ait: Qui uirtutū supplemen-
to & morum sanctitate uirginitatis gloriam
accumulare noscuntur, his cedit omnis cō-
tinentium eminens magnitudo, cedit omnis
coniugatorum sublimis celsitudo. Quamo-
brem nullus hanc solam puritatis prærogati-
uam, sine cæterarum adiumento uirtutū lusu
cere sibi ad capefcendam plenè perfectionē
confidat.

DE SCANDALŌ.

¶ Cæsarius scribit: Si superbix, iracundię,
inarmurationis, & inobediētię formā ad-
mitandum te alijs dederis, nō solum pro te,
sed etiam pro illis quos destruxeris, gehēnę
supplicium sustinebis. Hom. II. Item: Qui in
Ecclesia ineptis & incongruis fabulis occupa-
tur, quali uenenum & gladium reliquit
hominibus ingerere uel præbere cognoscitur,
dum uerbum Dei nec ipse audit, nec alios
audire permittit: qui enim talis est, &
pro sua, et pro aliorum destructione in die iu-
dicij redditurus est rationē. Sicut enim fide-
liter psallentes, & humiliter supplicantes, &
pro se & pro alijs, quib. exemplum uitæ præ-
buerint, accepturi sunt gloria: ita illi q̄ econ-
trariō non ædificationis, sed destructionis e-
xempla præbuerint, & pro se & pro alijs pas-
suri sunt poenā. Qui psallere dissimulat, uel
taceat, & silentiū præbeat, ut si se nō edificat,
uel alios exēplo malo nō destruat. Hom. 30.
Et: Omnis homo quantiscūq; exēplū sanctæ
cōseruationis præbuerit, cū tātis & pro tan-
tis ad præmia eterna perueniet. Et cōtrā, qui
exēplum malæ uitæ & peruersæ actionis of-
fēderit, quātiscūq; suis malis moribus ad
iniqua opera prouocauerit, cum tātis & pro
tantis perpetua supplicia sustinebit. Nos ue-
rō non solum exemplum malè uiuendi cæte-
ris non præbeamus, sed etiam sancta & salu-
bri admonitione ad humilitatem, & charita-
tem, uel obedientiam iugiter prouocemus.
Homilia 31.

DE CONIUGIO.

Definitionē coniugij talē recitat Adelhel-
mus: Iugalitas est, quæ ad propagandum po-
steritatis sobolem, & liberorū procreandorū
gratia, licitis connubij nexibus nodatur.

Bracarense Concilium, capite undecimo:
Si quis cōiugia humana damnat, & procrea-
tionē nascentiū perhorrescit, sicut Manichęus
& Priscillianus dixerūt, anathema sit. Tomo
2 Cōciliorum, pagina 216. Anno ab incar-
natione Domini 673, in Anglia, in synodo
quam

qua Theodorus archiepiscopus cōuocauerat, statuitur, ut nulli liceat nisi legitimū habere coniugium. Nullus incestū faciat: nullus coniugem propriam, nisi ut Euangelium docet, fornicationis causa relinquat: quod si quis propriam expulerit cōiugem, legitimo sibi matrimonio coniunctam, si Christianus esse rectē uoluerit, nulli alteri copuletur, sed ita permaneat, aut propriæ reconcilietur cōiugi. Beda historiæ Ecclesiasticæ libro quarto, capite quinto.

Rectē Cæsarius dixit de collatione coniugij & uirginitatis: Melior est humilis coniugalitas, quā superba uirginitas. Beda in Scintillis suis.

De diuortijs scribitur in Toletano Concilio duodecimo, cap. 8. Præceptum Domini est, ut excepta causa fornicationis uxor à uiro dimitti non debeat: & ideo quicumq; citra culpam criminis supradicti uxorem suā quacumq; occasione dimiserit, tam diu ab Ecclesiastica cōmunionē priuatus, & à cœtu omnium Christianorū maneat alienatus, quā diu societatem relicte coniugis sinceriter amplectatur & foueat.

DE MAGISTRATV.

¶ Sextū Toletanū Concilium inquit: Qui primatu dignitatis atq; reuerentiæ, uel gratiæ ob meritū in palatio uenerabiles habentur, his à iuniorib. modestus honor per omnia deferatur. quinetiā minores à senioribus, & dilectionis amplectatur affectu, & utilitatis imbuatur exēplo. cap. 13. tomo 2 Cōcil. pag. 213. Item Cōcilio Toletano 7. cap. 1. statuitur, ut siue clerici siue laici, qui cōtra Gothicos reges aliquid moliantur, aut ab eis ad hostes transfugiunt, & bonis omnibus priuentur, & excōmunicatione ex Ecclesia eijciantur. Cōtinet etiā quædā Magistratus officia. Illud quoq; obseruandū, quod episcopi regi non imperant, sed orant. Item hic canon à rege Recesuinto in octaua synodo Toletana repetitur: Orat Rex, ut hic canon emēdetur, seu temperetur: ita uidelicet, ne regibus contra fidem ac pietatem quicquā præcipiētib. obediatur: & ne hæc obedientia pro iuramenti seu uoti transgressione habeatur.

Item: Seruiendum est Deo cœli, & prædicto principi nostro Eringio regi, eiq; pia deuotione obsequendū, & promptissima uoluntate agendum & enitendum, quicquid eius saluti proficiat, quicquid gentis suæ utilitatibus & patriæ suæ consuluerit. Vnde nō erit iam deinceps ab anathematis sentētia alienus, aut diuinæ animaduersionis ultione securus, quisquis contra salutem eius deinceps aut erexerit uocem, aut commouerit cædem, aut quamcunq; exquisierit lædendi ultionem. Episcopi in Concilio Toletano duodecimo.

DE RESURRECTIONE.

¶ Cæsarius inquit: Ut cū die ultimo caro nostra putrescere cœperit in sepulchro, anima nostra in Abrahe gremio angelorū manibus eleuetur, & in die iudicij recepto corpore per resurrectionē audire mereamur: Euge serue bone, intra in gaudiū Domini tui. Hom. 1.

Toletanū Conciliū undecimū: Christus uerā carnis mortē accepit, tertio quoq; die uirtute propria suscitatus, à sepulchro surrexit. Hoc ergo exēplo capitis nostri, confitemur uera fide resurrectionē carnis omnium mortuorū: nec in aere, uel alia qualibet carne (ut quidā delirāt) resurrecturos nos credimus, sed in ista qua uiuimus, consistimus & mouemur. Tomo 2 Cōcil. pag. 266. Itē: Nā & carnis resurrectionē exquirimus cōfiteri, ad salutarem baptismū accedentes. In epistola Sophronij Hierosolymorum episcopi, tomo 2 Conciliorum, pag. 356.

DE EXTREMO IUDICIO.

¶ Extremum iudicium Cæsarius uocat tempus iudicij, & diem reddendæ rationis. Homilia sexta.

Isidorus ait: Geminū est diuinū iudicium: Vnū, quo & hic iudicātur homines, & in futuro: alterū, quo propterea hic iudicātur, ne illic iudicentur. Ideoq; quibusdā ad purgationē tēporalis proficit pœna: quibusdam uerò hic inchoat dānatio, & illic perfecta speratur perditio. In iudicio reprobī humanitatē Christi, in qua iudicatus est, uidebūt, ut doleāt: diuinitatē eius nō uidebunt, ne gaudeant. Quibus enim diuinitas ostēditur, utiq; ad gaudiū demonstratur pro diuersitate conscientiarū: & mitis apparebit in iudicio Christus electis, & terribilis erit reprobis: nā quæ quisque conscientia tulerit, talē & iudicē habebit, ut manēte in sua tranquillitate Christo, illis terribilis appareat, quos conscientia in malis accusat. Item: Duæ sunt differentia uel ordines hominū in iudicio, hoc est electorū & reprobōrū, qui tamen diuiduntur in quatuor. Perfectorū ordo unus est qui cū Domino iudicat, & alius qui iudicatur: utriusque tamen cum Christo regnabunt, lib. 1. de Summo bono, capite 28.

Qualis sit futurus iudex, meminit Cæsarius: In illo utiq; corpore ueniet Christus, quod pro nostra salute susceptū, pro nostra absolute natum, & pro nostrorū uulnere medicina, lancea clauisq; confixum est. Prima enim erit in reos intoleranda sententia, reuerendarum præsentia cicatrici. Hom. 23. Item: Illa clauorum signa bonis salutaria, malis terribilia, quæ usq; ad diem iudicij nō delentur. Homilia 23.

Toletanū Concilium sextum, cap. 1. Dominum nostrū IESVM Christū in fine expectamus seculorum, cum resurrectione omnium

equissimo suo iudicio redditurū iustis præmia, & impijs pœnas. Tomo 2 Cōcil. pag. 211.

Excusantes nos in iudicio Dei, imminente nobis iuxta quod constituti sumus, serua-
re fidem sanctam & immaculatam, quā percepimus uno quoq; proprio sensu abundante, rationem reddituri ante sanctum & terribile tribunal Dei nostri. In epistola Constantini Imperatoris, tomo 2 Cōcil. pag. 280.

Christus iterum ueniet, iudicium uiuorū & mortuorum facturū, & singulis redditurus secundum opera quæ unusquisq; operatus est, siue frugi quæ bona gessit, seu nequā & uituperabilia operatus est. In epistola Sophronij Hierosolymorum episcopi, ad Sergium Constantinop. patriarchā. tomo 2 Cōcil. pag. 356.

DE INFERNŌ.

De pœnis inferni inquit Isidorus: Duplex damnatorum pœna est in gehenna, quorū & mentem urit tristitia, & corpus flamma, iuxta uicissitudinem. Ignis gehennæ ad aliquid lumē habet, ad aliquid non habet: hoc est, habet lumen ad damnationem, ut uideāt impij unde doleant: & non habet ad consolationem, ne uideant unde gaudeant. Libro primo de Summo bono, capite 29.

Cæsarius ait, in inferno animam cum corpore cruciari: Homilia prima. Item: Quanto maiora commiserunt tormenta, tanto feruentius sæuit in illos ignis æternus. Et rursus: Omnis homo qui post baptismum mortalia crimina admiserit, hoc est adulterium, homicidium, furtum, falsum testimonium, uel reliqua crimina perpetraverit, unde per legem mundanam mori poterat, si pœnitentiam non egerit, eleemosynam iustam non fecerit, nunquā habebit uitam æternam, sed cum diabolo descendet in tormenta. Homilia 38. Item: Verendum est autem, ne illam uocem Resurrectionis, preciosæ crucis uestigia protestantem, etiam in iudicio suo ad uasa iniquitatis prolaturus sit: Infer digitum tuum huc, &c. Et post hæc quid sequitur, nisi illud interpositū inter uiuos ac mortuos expauescendum chaos, uastumq; discriminē, exclusē à natura uiuentium tenebræ exteriores, dura separatiō à dulci intuitu sanctorum, & à societate felicium: & contrariō ire inter lachrymabiles gemitus planctusq; lugentium, & collegium triste miserorum, & ante beatam patriam æternam subire teterimæ mortis exilium. quā lugubre erit homini, Dominum uidere & perdere, & ante Creatoris sui perire conspectum? Hom. 23.

Sophronius in epistola: Immortale credimus supplicium, incessabiliter affligens, nec non & crucians eos qui hic affectatores maiorū effecti sunt, & pœnitentiā agere noluerunt, priusquam hinc euaderent & exirent. 60

Vermis enim eorum non morietur (inquit Christus iudex & ueritas) & ignis eorum non extinguetur. tomo. 2 Cōcil. pag. 356.

DE VITA AETERNA.

¶ Cæsarius scribit: Vita illa, quæ nec oculis potest cerni, nec tacita mentis cogitatione perstringi, quam utiq; consequi est facilius quā enarrare: cuius erit cursus sine termino, usus sine fastidio, refectio sine cibo, adiutoriū sine defectu, requies sine nocte, ociositas sine senio, indeficiēs sub uultu Dei charitas, & sub antiquis perpetuisque gaudijs semper noua iucūditas, & sine ullo amittēdi periculo felicitas. Homilia 26.

Sophronius: Vitam illam quæ post præsentem uitam futura est, credimus permanfurā, & quidem indefinenter exhilarantem laudabilium operum patratores. In epistola ad Sergiū Constantinop. patriarcham. tomo 2. Cōcil. pag. 356.

DE ASTROLOGIA.

Si quis animas, et corpora humana fatali signo (fatalibus stellis) credit adstringi, sicut Pagani & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Concilium Bracarense primum, capite 9. Tomo 2 Cōcil. pag. 216. Ibidem, capite decimo: Si quis duodecim signa, id est sidera, quæ mathematici obseruare solent, & per singula animæ uel corporis mēbra dissipata credūt, & nominibus patriarcharum adscripta dicūt sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

INCLINATIO DOCTRINAE
complectens peculiare, & incommodas
opinionēs, stipulas & errores
Doctorum.

DE LIBERO ARBITRIO.

¶ Vetur Isidorus eam sententiam, quod uoluntas adiuta à Spiritu sancto, possit aliquid in spiritualibus cooperari, licet ex se tantum nihil ualeat: ut, Sicut homo libero arbitrio conditus, sua sponte diuertit à Deo: ita ex propria mentis conuersione credēdo recurrit ad Deū, ut & libertas agnoscat arbitrij per propriam uoluntatem, & beneficium gratiæ per receptam fidei firmitatem. lib. secundo de Summo bono, capite secundo. Item: Sciant liberi arbitrij defensores, nihil posse in bonum sua præualere uirtute, nisi diuinæ gratiæ sustententur iuuamine. Ibidem, cap. 5.

Adelhelmus inquit, uirginitatem spontaneæ libero uoluntatis arbitrio offerri: hominem libero uoluntatis arbitrio deditum, electionis examine præditum, facultatem uiriū experiri, qualitatemq; propriæ uirtutis indagare posse.

Toletanū Conciliū quartū, cap. 5. De Iudejs autem præcepit sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum uim inferre: cui enim

enim uult Deus miseretur, & quem uult indurat. Non enim tales inuiti saluandi sunt, sed uolentes, ut integra sit forma iusticiæ. sicut enim homo propria arbitrij uoluntate serpenti obediens perijt: sic uocante se gratia Dei, propriae mentis conuersione homo quisq; credendo saluatur: ergo non ui, sed liberi arbitrij uoluntate, ut conuertantur suadendi sunt. Tomo 2 Concil. pag. 204. Item: Nihil aliud constituit humanæ substantiæ integritatem, nisi essentialis uoluntas, per quã liberi arbitrij uigor in nobis designatur. In acclamatorio sermone episcoporum ad Constantinum Imperatorem, Tomo 2 Concil. pag. 404.

DE IUSTIFICATIONE.

¶ Fide & operibus Isidorus docet, homines uitam æternam consequi. nam sic ait: *Vacua est sine operibus fides, & frustra sibi de sola fide blanditur, qui bonis operibus non ornatur.* Libro secundo de Summo bono, capite secundo. Item in libro de Numero, tractatu de Tribus, inquit: *Tribus causis sacris homo habet uitam æternã in cœlis, fide uera, spe recta, caritate perfecta. Fidem habere sacrae religionis initium, & omnium bonorum operum solidum fundamentum. Tribus modis uera fides ostenditur: id est, corde, ore, opere.* Scriptum est enim: *Corde creditur ad iusticiam, ore autem cõfessio fit ad salutem: & tamen fides sine operibus mortua est.* Non possumus peruenire ad ueram beatitudinem, nisi per ueram fidem: quia sine fide nemo potest Deo placere. Omne enim quod ex fide non est, peccatum est: Deus namq; fidem respicit in corde, ubi homines se non possunt excusare. Quod simulat ore fidei ueritatem in professione, sed impietatem retinent in corde, & errorem suum ostendunt in opere. Beatus uero ille est, qui recte credit: & credendo recte, bene uiuit: & bene uiuendo, fidem custodit rectam: quia scriptum est, *Iustus ex fide uiuit.*

Cæsarius inquit: *Hoc diuinæ misericordiæ officium est, ut dum pauperes patienter egestatem tolerant, indulgentiam peccatorum accipiãt.* Similiter & diuites, dum superflua misericorditer erogant, & à peccatis se redimant, & ad præmia æterna perueniant. Considerate fratres charissimi, & uidete, quia nulla excusatio nobis potest remanere, per quam dicamus peccata nostra non potuisse redimere. Hom. 2. Item: *Primum ac principale medicamentum est animæ ægrotanti, ita charitatis dulcedinem retinere, ut non solum amicos, sed etiam inimicos uelit toto corde diligere, propter illud quod scriptum est: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet uobis Pater uester peccata uestra.* Homilia quarta. Item: *Ad salutem perpe-*

tuam conquirendam abstinentia corporalis sola non sufficit, nisi & animæ quoque ieiunium per abstinentiam uitiorum fuerit sociatum. Hom. 23. Imò aliquot species iustificationum recitat, in quibus tamen non meminit fidei in Christum. Nam sic Homilia 34. scribit, de duodecim Remissionibus peccatorum. Prima remissio peccatorum est, qua baptizamur in aqua: *Nisi quis renatus.* 2. Charitatis affectus: *Quia dilexit multum.* 3. Eleemosynarum fructus: *Sicut aqua, &c.* 4. Lachrymarum perfusio: *Quia fleuit in conspectu meo, &c.* 5. Criminum confessio: *Cõfitebor aduersum me, &c.* 6. Afflictio corporis & cordis: *Dedi huiusmodi hominem, &c.* 7. Emendatio morum, hoc est, abrenunciatio uitiorum: *Noli ultra peccare.* 8. Intercessio sanctorum: *Si quis infirmatur, &c.* 9. Misericordia, fidei meritum: *Beati misericordes.* 10. Conuersio & salus aliorum: *Qui conuerti fecerit, &c.* 11. Indulgentia & nostra remissio. 12. Passio martyrij, spe unica salutis & indulgentiæ: & latroni cruceo respondente Domino: *Amen dico tibi, Hodie mecum eris in Paradiso.* Item: *Continuis orationibus & frequentibus ieiunijs, & largioribus eleemosynis, & per indulgentiam eorum qui in nobis peccant, assidue redimantur (peccata scilicet minuta) ne simul collecta cumulum faciant, & demergant.* Quicquid enim de istis peccatis à nobis non redemptum fuerit, illo igne purgandum est, de quo Apostolus dicit: *Quia in igne reuelabitur, &c.* Aut enim dum in hoc seculo uiuimus, ipsi nos per penitentiam fatigamur: aut certe uolente & permittente Deo, multis tribulationibus pro istis peccatis affligimur: & si Deo gratias agimus, liberamur, &c. Hom. 1. Item: *Hæc (scilicet minuta peccata, quorum magnum recenset catalogum) si ex eo tempore quo sapere cœpimus in unum cumulum colligatur, etiam si capitalia crimina non addantur, quantis & qualibus bonorum operum copijs redimi poterunt, nisi præponderante diuina misericordia, per humilem & compunctam penitentiam, additis secundum uires nostras largioribus eleemosynis, Dei seueritas uel iusticia fuerit mitigata.* Homil. 6. Item: *Debet in hoc mundo misericordiam dare, qui illã optat in cœlo recipere. & ideo, quia omnes misericordiam uolumus, faciamus nobis illam patronam in hoc seculo, ut nos ipsa liberet in futuro.* Est enim in cœlo misericordia, ad quam per terrenas misericordias peruenitur. Homilia 15. Item: *Pro eo quod non potest ieiunare infirmus, amplius debet erogare pauperibus, ut peccata quæ non potest ieiunando curare, possit eleemosynas dando redimere.* Hom. 18. Et: *Nullus sine peccato esse potest, sed peccata sua om-*

nis homo (Deo auxiliante) eleemosynis redimere potest. Dominus enim ait: Qui esurientem non pauerit, &c. mittetur in ignem eternum. Hom. 35. Item: Illos qui ad dexteram sunt, sola misericordia liberabit: eos qui ad sinistram sunt, sola auaritia condemnabit. Nō ideo audituri sunt, Venite benedicti, quia nō peccastis: nec illis diciturus est, Discedite à me maledicti, quia peccastis: sed, quia peccata uestra eleemosynis redimere nolulistis. Homilia 35. Et: Omnis homo quāuis peccator, quāuis criminofus fuisset, quanta mala perpetrasset, si pœnitentiam egerit, & eleemosynā iustā fecerit, nunquā descēdet in infernū, sed ab angelis eleuatur in cœlū. Homilia 38.

Iusticiam ita definit Cæsarius: Regnū Dei non est esca & potus, sed iusticia, pax & gaudiū. Iusticia uera & perfecta ipsa est, quæ nō facit alijs quod sibi non uult: quæ omnibus hominibus, quæ sibi uelit, optat: & hoc q̄ sibi uult, illis uenire desiderat. Homilia 12.

Adelhelmus iustificationem bonis operibus tribuit, præsertim uirginitati. Item, opera ad eō facit necessaria, etiam ab hominibus excogitata, ut ijs neglectis ac contemptis, regni cœlestis ianuam contemptoribus præcludat. In epistola ad Gerunthium regem.

Opinionem de saluandis Iudæis in postrema mundi ætate habet Isidorus libro secundo contra Iudæos, capite undecimo: Quia uerò antè gentes crederēt, postea Iudæi, David propheta ostendit, uident enim quòd ad Iudæam redimēdam ueniret Domiuus, sed antè gentilitas crederet, & postmodum Iudæa sequeretur, dicit: Aethiopia præueniet manus eius Deo. id est, priusquā Iudæa credat, saluandam se offert omnipotenti Deo, peccatis nigra gentilitas. sicut & Esaias ait: Donec plenitudo gentium introiret, & sic omnis Israel saluus fieret. Et in Deuteronomio: Eritis gentes in caput, incredulus autē populus in caudam, quasi in nouissimo conuersus.

De satisfactionibus habet Cæsarius Homilia prima eam opinionem, quòd capitalia peccata perpetrantes, in nouissimo die in æternū ignem conijcientur: qui uerò minuta peccata admiserūt, per ignem transitorium, ut uocat, sint purgandi ad tempus, ut postea salute potiantur.

DE INVOCATIONE SAN-
ctorum.

Episcopi in concilio Cabillonensi congregati, S. Vincentij martyris intercessionē deposcentes, ut longæuitatem Clodouei regis suo suffragio mererentur: inspiratione q̄ diuina interueniente, de canonibus significatur, quòd si fuisset aliquid prætermisum, uel per ignorantiam uitiatum, in pristinum statum debeat, auxiliante Domino Christo, reformari. 2 tomo Concil. pag. 258.

Constantinus Imperator dicit, se nunc sperare ueram atque celerem salutem intercessionibus sanctæ & immaculatæ Dei genitricis, & episcoporum in Concilio congregatorum. tomo 2 Concil. pag. 402. Mens & uox Clodulsi, morti proximi, precib. quibus poterat, animā suam angelis & archangelis, & omnium sanctorū agminibus, cōmendabat, & ut sibi suffragio essent studiosissimè inuitabat. Ex gestis episcoporum Metensium. Item: Romaricus ad basilicam S. Martini perrexit, atq; in pauimento proiectus, mox tali uoce affatur: O beate Martine commendauit me tibi, ubi es? quid agis? affer opem misero, ut nullus deinceps tuis patrocinijs mancipetur. Ibidem: Crux in Ecclesia Constantiniana adoratur & osculatur. Regino libro 1. Iohānes Eleemosynarius præcipiebat colationes pro defunctis impigrè facere, probans quadā historia id illis prodesse. Vincentius libro uigesimo secundo, cap. 110.

DE PœNITENTIA.

¶ Pœnitentiā docens Isidorus, nō facit fidei in Christum mentionem. nam sic ait: Ille pœnitentiā dignè agit, qui reatum suum satisfactione legitima plangit, condemnando scilicet & deslendo quæ gessit. Ille pœnitentiā dignè agit, qui sic præterita mala deplorat, ut futura iterum non committat. Libro 2. de Summo bono, capite 13. Item: Quamuis per pœnitentiā propitiatio peccatorum sit, sine metu tamen homo esse non debet: quia pœnitentiæ satisfactio diuino tantum iudicio pensatur, non humano. proinde quia miseratio occulta est, sine intermissione flere necesse est. Neq; enim unquā oportet pœnitentem habere de peccatis securitatem. Ibidem. Cæsarius similiter fidei non meminit. Non dicimus, inquit, pœnitentiā prodesse nō posse. certum est quia prodest, si cum grādi eleemosyna illā unusquisque accipiat, & omnibus inimicis indulgentiam, & quibuscunq; fecit iniuriam, ueniam petat: & ita toto corde deliberet, ut si euaserit, quamdiu uixerit, totis uiribus illā cum rugitu, & gemitu, & cum multis eleemosynis humiliter ac fideliter agat. Et tamē tu homo sapiens inter ista omnia considera, si iustum est, ut per totam uitam tuam uitijs & peccatis seruias, et ad acquirendam uitam semiuuius assurgas. Homilia 6.

Minus commodè definit Isidorus pœnitentiā, libro Etymologiarum sexto, capite 18. Perfecta est pœnitentia, præterita deslere, & futura non ad mittere.

DE SACRAMENTIS.

¶ De numero Sacramentorū inquit Isidorus libro Etymologiarū sexto, capite 18. Sūt autem Sacramenta: Baptismus & Chrisma, Corpus & sanguis Christi.

De effectu inquit ibidem Isidorus: Sicut in baptismo remissio peccatorum datur, ita per unctiorem sanctificatio spiritus adhibetur: & hoc de pristina disciplina, qua ungi in sacerdotium, & in regnum solebant, ex quo & Aaron à Moise unctus est. Quod dum carnaliter fit, spiritualiter proficit, quomodo & in ipsa Baptismi gratia uisibilis actus est, quod in aqua mergimur: sed spiritualis effectus, quod à delictis mundamur. Hoc significat illud unguentum, quod peccatrix mulier super pedes, & ea que dicitur non fuisse peccatrix, super caput Iesu fuisse descriptur.

DE BAPTISMO.

¶ De aliena fide inquit Toletanum Concilium duodecimum, cap. 2. Paruulorum infantium uita originali peccato obnoxia, nisi ex sponse fidelium Baptismi accipiant sacramentum, nullo sensu, nulla etiam discretionis industria id appetere possunt. Vnde sicut Baptisma quod nescientibus paruulis sine ulla contentione, in fide tantum proximorum accipitur: ita poenitentiae donum, quod nescientibus illabitur, alijsque impugnantia uiolationis, hi qui illud acceperint, obseruabunt. Tomo 2 Concil. pag. 420.

DE COENA DOMINI.

¶ De Missa pro defunctis, & de Purgatorio, ita nugatur Isidorus in libro de Officijs: Sacrificium pro defunctis ab apostolis primo traditum est, quia dimittuntur defunctis peccata per sacrificium & eleemosynam: nisi de peccato in spiritu sancto, quod non remittitur, neque in hoc seculo, neque in futuro. Demonstrat illuc dimittenda peccata, & purgatorio igne purganda. Et sanctus Augustinus dixit: Defunctorum animas sine dubio pietate suorum uiuentium releuari, cum pro illis sacrificium offertur, uel eleemosynae fiunt: si tamen ille defunctus dum uixit, meritum praeparauit, nam non omnibus profunt sacrificia. Et si non sunt adiumenta mortuorum, qualescunque uiuorum consolationes sunt, aut ut plena sit remissio, aut certe ut tolerabilior sit ipsa damnatio.

DE ANTICHRISTO.

¶ Opinionem suam de Antichristo recitat Isidorus libro octauo Etymologiarum, cap. undecimo: Christum enim se mentietur dum uenerit, & contra eum dimicabit, & aduersabitur Sacramentis Christi, ut ueritatis eius Euangelium soluat: nam & templum Hierosolymis reparare, & omnes ueteris legis ceremonias restaurare tentabit.

DE TRADITIONIBVS
humanis.

¶ Doctrina illa prophetica & apostolica, quae Deus frustra colatur traditionibus & preceptis hominum, propemodum extincta est:

& irrepsit in doctorum & auditorum animos opinio, quod maxima uere pietatis uis in illis electicis operibus à sacerdotibus, pontificibus, monachis & eremitis excogitatis consistat: nimirum in templorum & monasteriorum aedificatione, in cultu imaginum & reliquiarum: in peregrinatione ad loca sancta, in tonsuris, in discrimine ciborum, uestium & locorum: in ieiuniorum & orationum multiplicatione, in obseruatione rituum Ecclesiasticorum, & similibus. Haec autem satis constant ex ipsa huius seculi historia, & ex capite de Ceremonijs, & ex scriptis Patrum. Nam plerique omnes, qui hoc tempore aliquid scripsisse dicuntur, in traditionibus humanis cumulandis, aut nimium praedicandis occupati fuerunt. Caesarius inquit: In quadagesima non ieiunare, peccatum est. Homilia decima octaua. Agatho docet, oportere omnem animam saluandam, Romanae traditionis formam confiteri. In Epistola, quae extat inter acta 6. Constantinop. Et plerique doctores & monachi Pictos & Scotos infectati sunt, quod à pontificis ceremonijs abhorrent: ut patet ex uitis eorum.

DE CONIUGIO.

¶ Deus dedit Papa praecipit, ut parentes qui filios suos ex lauacro sancto suscepissent, separarentur. Item: Ne quis contra matrem suam in coniugem recipiat: contrarium faciens, perpetuo anathematis uinculo relegatur. Tomo 2 Concil. pag. 184. Item: Non licet presbytero in uno lecto, post acceptam benedictionem, cum presbytera dormire: nec in peccato miscere, nec diacono, nec subdiacono. Ex Concilio Antisiodorensi, Cano. 21. Tomo 2 Concil. pag. 185. Item: Non licet relictae presbyteri, nec relictae diaconi, post eius mortem maritum accipere. Canone 22. Concilij Antisiodorensis. Item: Ut coniuges, quorum alter fidelis, alter infidelis est, ab episcopo separentur. Cano. 62 Concil. Antisiod.

DE EXTREMO IUDICIO.

¶ Isidorus ait: Tres turbae erunt in extremo iudicio: id est, Valde boni, ut sunt angeli & sancti: Valde mali, ut demones & impij: Nec ualde boni, nec ualde mali, hi per ignem purgantur. libro de Numero.

DE INFERNIS.

¶ Caesarius scribit: Ante aduentum Domini Saluatoris diabolus regnabat in mundo: & omnes homines exeuntes de corpore propter originalia peccata, quae de Adam traherent, in infernum descendebant. Hom. 38.

DE PURGATORIO.

¶ Sentit Caesarius, Purgatorium ignem post iudicium extremum secuturum in eos, qui peccata minuta non expiauerunt suis operibus. sic inquit: Si autem nec in tribulationi.

bulationibus Deo gratias agimus, nec bonis operibus ipsa peccata redemimus, tamdiu in illo purgatorio moras habebimus, quamdiu minuta peccata tanquam lignum & fœnum & stipula consumantur. Homilia 1. Item: Purgatorius ignis durior erit, quàm quid potest pœnarum in hoc seculo aut uideri, aut cogitari, aut sentiri. ibidem. Et eadem Homilia, ignem purgatorij uocat ignem transitoriũ. Item: Quicquid de minutis peccatis à nobis 10 continuis orationibus, et frequentibus ieiunijs, & largioribus eleemosynis, &c. redemptum non fuerit, illo igne purgandum est, de quo Apostolus dixit 1. Cor. 3. Quia in igne reuelabitur. Ibidem. Et: Ita peccata ipsa in hoc seculo purgantur, ut in futuro ignis ille purgatorius aut nō inueniat, aut parũ inueniat quod exurat. Ibidem.

DE LIBRIS SACRIS.

DE scriptorib. librorũ ueteris Testamēti hæc Isidorus refert in lib. de Officijs: Veteris autem Testamenti, secundum Hebræorum traditionem, hi scriptores habentur: Primus Moyses, Petateuchum, Iesus Naue edidit librum suum. Iudicum autem & Ruth & Samuelis primam partem, scripsit Samuel: sequentia Samuelis usq; ad calcem, scripsit Dauid. Regum totum edidit Ieremias: nam antè sparsus erat per singulorum regum historias. Iob librum Hebræi asserunt Moisen scripsisse, alij unum ex prophetis. Psalterium uerò scripserunt decem Prophete: id est Moyses, Dauid, Salomō, Asaph, Emã, Ethan, Idithũ, & filij Chore: id est, Helcana & Eleazar, & Abiazab. Sunt qui Ezram, & Aggæum, & Zachariã scripsisse dicunt. Salomon scripsit Prouerbia, Ecclesiasten, & Cantica Canticorum. Esaias scripsit librum suum: Ieremias librum suum, cum Lamentationibus suis. Viri synagoge sapientes scripserunt Ezechielẽ, & Prophetas duodecim, Daniele & Paralipomenon & Esther. Esdras scripsit librum suum. Omnes autem hos libros idem Esdras scriba post incensam legem à Chaldæis, dũ Iudæi regressi fuissent in Hierusalem, diuino afflatus spiritu reparauit: cunctaq; prophetarum uolumina quæ fuerant à gentibus corrupta, correxit: totumq; Testamentum in uiginti & duos libros constituit, ut tot libri haberentur in lege, quot habentur & literæ. Primam post Esdras editionem de Hebræo in Græcum, Septuaginta interpretes ediderunt sub Ptolemæo Ægyptiorum rege, successore Alexandri, qui in legendo studiosus fuit, omniumq; libros gentium congregauit. Iste enim ab Eleazaro, qui erat princeps sacerdotum, multa dona mittens ad templũ, petijt, ut senes de duodecim tribubus Israel transmittrentur, qui interpretarentur o-

mnes libros. Et ut fidem interpretationis aduerteret, singulis eorum qui fuerant destinati, singulas cellulas tribuit, assignas omnibus, Scripturas iussit interpretari. Qui cum per septuaginta dies istius rei negocium adimplessent, omnium simul interpretationes, quas per diuersas segregatim cellulas, nullo ad nullum appropinquante fecerunt, congregauit in unum: atque ita omnes libri interpretati per Spiritũ sanctum inuenti sunt, ut non solum in intellectu, uerumetiam in sermonibus consonantes inuenirentur. Hæc fuit prima & uera interpretatio, ac diuina. hos libros meditari omnium gentium Ecclesiæ primò cœperunt, eosdemq; de Græco in Latinum interpretantes primi Ecclesiarum prouisores tradiderunt. Post hæc secundã editionem Aquila, terciã & quartam Theodotion & Symmachus ediderunt, ambo Iudæi profelyti. Quintam uerò editionem, & sextam Origines reperit, & cum cæteris supradictis editionibus comparauit. Hi sunt itaque tantum, qui Scripturas sacras de Hebræo in Græcum uerterunt, quiq; etiam & numerantur. Nam Latinorum interpretum, qui de Græco in nostro eloquio transtulerunt, ut meminit S. Augustinus, infinitus est numerus. Si cui enim, inquit, primis fidei temporibus ad manus uenit, quod ex Græco, atque in aliquantulum sibi utriusq; lingue peritiam sensit, ausus est statim interpretari: atque inde accidit, tam innumerabiles apud Latinos extitisse interpretes. De Hebræo in Latinum eloquium tantummodò Hieronymus presbyter sacras Scripturas conuertit, cuius editione generaliter omnes Ecclesiæ usquequaq; utuntur, pro eo quòd ueracior sit in sententijs, & clarior in uerbis. Librum Sapientiẽ Salomon scripsisse probatur testimonij illis, quibus ibi legitur: Tu me, inquit, elegisti regem populo tuo, & dixisti edificare templũ in nomine sancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ. Hoc opus Hebræi, ut quidam sapientium meminit, inter canonicas Scripturas recipiebant: sed postquam comprehendentes Christum interfecerunt, memorantes in eodem libro tam euidentissima de Christo testimonia, ubi dicitur, Dixerunt inter se impij, Comprehendamus istum, quia inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, &c. collatione facta, ne nostri eos tam aperto sacrilegio derogarēt, à prophetis eum uoluminibus reciderunt, legendumq; suis prohibuerunt. Librum autem Ecclesiasticum composuit Iesus filius Sirach Hierosolymitani, nepos Iesu sacerdotis, de quo meminit Zacharias. Quilibet apud Latinos propter eloquij similitudinem Salomonis titulo prænotatur. Præterea Iudith, & Thobias, & Machabæorum libros qui 60 autores

autores scripserint, minimè constat. Actus apostolorum scripsit Lucas euangelista. Iohannes euangelista eo tempore scripsit Euangelium, quo ob Euangelij prædicationem in insula Pathmos alligatus, ab eadem insula est reuersus. Hi sunt scriptores, qui hos libros scripserunt. Autor eis fuit Spiritus sanctus: ipse scripsit, qui prophetis suis scribenda dictauit.

Adscribemus huc etiam catalogum librorum, quem Isidorus recenset in libro de Numero: eumq; lectorũ iudicio relinquimus.

Ordo de libris legendis.

Duob. modis sine dubio tota Scriptura intelligenda est. Primus modus itaq; intelligendi est libros, q sunt scribendi, legendi, retinendi in catholica Ecclesia. Secundus modus intelligendi, qui libri nõ sunt legendi, nec scribendi. Ordo est diuinorum librorum, quos Ecclesia catholica scribere & legere debet, secundum traditionem uirorum sanctorum, & orthodoxorum patrũ, hoc est secundum traditionem Gelasij Papæ, & 175 episcoporum eruditissimorum in sede Apostolica urbis Romæ, & secundum traditionem sancti Athanasij episcopi Alexandria. Testamentum Thorach Hebraicè, Nomos Græcè, Latinè Lex appellatur. Primus itaq; liber ueteris Testamenti Beresit Hebraicè, Genesis Græcè, generatio Latinè dicitur. Secundus liber, qui Ensaenoth Hebraicè, Exodus Græcè, Exitus Latinè uocatur. Tertius liber, qui Vagetra dicitur, & apud nos Leuiticè uocatur. Quartus, q Viuedabar Hebraicè, Rhythmos Græcè, Numerus Latinè dicitur. Quintus, qui Abdabarim Hebraicè, Deuteronomius Græcè, Secunda lex Latinè. Hi sunt quinque libri Moysi, quod apud Græcos Pentateuchum. Sextus itaq; liber, qui Hebraicè Beunõ dicitur, Græcè Soter, Latinè Saluator. Septimus autem liber, qui apud Græcos & Ebræos Sothim, & apud Latinos Iudicum uocatur. Hi sunt septem libri, quos Græci Heptateuchos uocant. Post hos septem libros quatuor libri Regum sequuntur, qui apud Hebræos Saprim appellantur. Duo primi Samuel, secundi Malchim, ex nomine Iudeorum Iudicis. Samuel duos primos Regum libros appellauerunt secundum proprietatem linguæ eorum: alios duos Malchim uocauerunt. Samuel precium Dei interpretatur, Malchim Latinè dicitur regnum. Nomina itaq; librorum qui post istos sunt, nouem hæc sunt. Vabre lamim Hebraicè, Paralipomenõ Græcè, Prætermisorũ uel uerba dierũ Latinè: qui diuiditur in duos libros. Eldra duo libri sunt. Psalmodũ libri, qui Nabla Hebraicè, Psalteriũ Græcè, Latinè Organum dicitur. Salomonis libri tres sunt: Primus Masloch Hebraicè, Parabola Græcè, Prouerbia Latinè dicitur. Deinde ter-

tius, q Hebraicè Syrafrim, Latinè Cãtica Cãticorũ. Sapientia, q dicitur liber Salomonis. Et sapietia Iesu filij Syrach. Liber Iob. Liber Thobie, qui nõ inter hagiographa ponitur. Prophetæ maiores quatuor sunt, quatuor libri nominantur nominibus eorũ: Esaias Hebraicè, Salus Domini Latinè: Ieremias Hebraicè, Excelsus Domini Latinè: Ezechiel Hebraicè, Fortitudo Domini Latinè: Daniel Hebraicè, iudicium Domini Latinè. Baruch Hebraicè. Deinde libri simul prophetarũ omnium, cũ capitulis suis. Libri Hesther quatuor. Iudith liber. Libri ueteris Testamenti simul numero uersuũ 75348. Noui Testameti libri sunt, quatuor Euagelia, qui magistrorũ suorum nominib. sunt nominati: Matthæus Hebraicè, donatus dicitur Latinè. Marcus, excelsus: Lucas, cõsurgens. Iohãnes, gratia Dei interpretatur. Deinde actus Apostolorũ, Epistolæ canonicæ, Epistolæ Pauli apostoli. Apocalypsis, quod interpretatur reuelatio. Post hos itaq; libros Canonicales sequuntur opuscula sanctorũ, catholicorũ & beatorũ uirorũ, quos Ecclesia catholica scribit & legit, & recipit. Opuscula itaq; beatæ Cecilie, & Cypriani martyris Carthaginensis episcopi, & beati Theophili Alexandriæ episcopi, & beati Hilarij Pictauiensis episcopi, & beati Ambrosij Mediolanensis episcopi, & tam innumerable opuscula beati Augustini Hipponensis episcopi, & beatissimi Hieronymi presbyteri, & beati Prosperi, & beati Cyrilli Alexandriæ episcopi, & beati Leonis papæ Cõstantinop. urbis episcopi. Itẽ, Opuscula tractatus que omnium patrũ orthodoxorũ, q in Romana Ecclesia clarè & celebriter sine dubitatione & sine errore retinentur, & usq; hodie leguntur. Item, Epistolæ quas beatissimi Pape diuersis temporibus ab urbe Romana, pro diuersorum consolatione ediderunt: inter quos quasi sol inter sidera sanctus Gregorius papa refulsit, qui mellifluos libros, & luculentissimas homilias, non dico ipsum, sed Spiritum sanctum locutum fuisse, & in digitis eius hæc conscripsisse, & cunctis Christianis celeberrimè conscripsit. Hæc omnia opuscula, que supra diximus, tota fide & deuotione omnibus Christianis legenda & scribenda sunt & recipienda. Item sanctorum Martyrum gesta, quæ multiplicibus cruciatibus, & mirabilibus cõfessorum triumphis irradiant. Quis ista catholicorũ dubitet, maiora eos in agonibus perpeßos, nec in suis uiribus, sed Dei gratia & adiutorio tolerasse uniuersa? Sed ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela non leguntur in sancta Romana Ecclesia, quia eorum nomina qui scripserunt penitus ignorantur, & ab infidelibus & idiotis superflua, aut minus aperta, quàm rei ordo fuit, putatur esse sicut

ficut Cyriaci & Iulitæ, Georgij & aliorum huiuscemodi passiones, quæ ab hæreticis perhibentur esse conscriptæ. Propter hoc quidē, ut dictum est, ne leuis subsannandi occasio oriatur, in sancta Ecclesia, non leguntur. Nos tamen cum prædicta Ecclesia omnes martyres, & eorum gloriosos agones, qui Domino magis quam hominibus noti sunt, Dei deuotione ueneramur. Item uitas Patrum, Pauli, Antonij, Hilarionis, & omnium Eremitarum, quas tamen beatissimus uir Hieronymus conscripsit & recepit, suscipiamus. Item actus libri Syluestri præsulis, licet scriptoris nomen ignoretur, à multis tamen urbis Romæ catholicis legi nouimus, & pro hoc quoq; usu multæ hoc imitatur Ecclesiæ. Item: Scriptura de inuentione sanctæ crucis, & alia scriptura de inuentione capitis Ioannis Baptistæ, nouellæq; reuelationes, sicut & nonnulli eas catholici legunt. Sed cū hæc ad manus catholicorum peruenerint, beati Pauli præcedat sententia: Omnia probate, quod bonum est tenete. Item, Ruffinus irreligiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam B. Hieronymus eum in aliquib. de Arbitrij libertate notauit, illa sentimus, quæ prædictum Hieronymum sentire cognoscimus: & non solum de Ruffino, sed etiam de uniuersis, quos uir sapius nominatus zelo Dei & fidei religione reprehendit. Item, Origenis non nulla opuscula quæ uir beatissimus Hieronymus recepit, suscipimus: reliqua autem cum autore suo dicimus esse renuenda. Item, Chronica Eusebij Cæsariensis, itemq; eiusdem Ecclesiastici libri, quamuis in primo narrationis suæ libro posuit eius dicta. In laudibus uerò, atq; excusatione Origenis atq; Chismatici unum conscripserat librum reprehensibilem: propter rerum tamē sequentium noticiam, quod ad instructionem pertinet, usquequaq; non dicimus esse renuendos. De Origenis quoq; conuersatione sic uir plenus gratia Dei beatissimus Martinus ait: Ego miror eundem hominem tam diuersum ad se esse potuisse, ut in ea parte qua probatus est, neminem post Apostolos habeat æqualem: in ea uerò qua in re reprehenditur, neminem deformius errasse doceatur. Item, Orosinum uirum eruditissimum collaudamus, quia ualde nobis necessarias aduersus Paganorum calumnias ordinauit historias, miraq; breuitate cōtexuit. Itē, Venerandū Sedulij Paschale opus, quod heroicis uersibus conscripsit, insigni laude referimus. Itē, Iuuēci nihilo minus laboriosum opus non spernimus, sed miramur. Huc usq; primus modus, id est primus ordo recipendorum librorum. Nunc ergo secundus modus, id est secundus ordo sequitur, de li-

bris non scribendis, non legendis, non recipiendis in Ecclesia catholica.

De libris non legendis.

Ariminensem synodum à Constantino Cæsare, Constantini Augusti filio, cōgregatam mediante Tauro præfecto, ex tunc & nūc, & usq; in æternū confitemur esse damnatā. In primo itinerariū Petri apostoli nomine, & appellatur sancti Clemētis libri octo, apocryphi. Actus nomine Andree apostoli apocryphus, & actus nomine Thomæ apostoli apocryphus, libri numero decē. Itē actus nomine Petri apostoli alius, & actus nomine Philippi apostoli, apocryphus. Euangeliū nomine Thaddæi, & Euangeliū nomine Barnabæ, & Euangeliū nomine Iacobi minoris, & Euangelium nomine Petri apostoli, & Thomæ quo utuntur Manichæi, & Euangelium nomine Bartholomæi apostoli, & nomine Andree, apocrypha. Euangelia quæ falsauit Lucianus, apocrypha: exceptis quatuor Euangelijs, Matthæi, Marci, Lucae & Iohannis. Liber de infantia Saluatoris & de Maria, uel de obstetrice, apocryphus. Liber Pastoris apocryphus. Libri oēs quos fecit Lenticus diaboli discipulus, apocryphi. Liber q appellatur fundamentum, & nomine thesaurorum liber, & liber de filiabus Adæ, & liber Teclæ & Pauli apostoli, sunt omnes apocryphi. Liber qui appellatur Nepotis, & liber Prouerbiorum, qui ab hæreticis conscriptus est, & sancti Sixti nomine prænotatur, apocryphi. Reuelatio quæ dicitur Thomæ apostoli, & quæ dicitur Pauli apostoli, & quæ dicitur Stephani, apocryphæ sunt. Liber qui dicitur Assumptio sanctæ Mariæ, & liber qui dicitur Pœnitentia Adæ, apocryphi sunt. Liber qui dicitur de Oza gigante, qui cū dracone post diluuium ab hæreticis pugnassee perhibetur. Liber qui dicitur Testimoniū Iob, & liber q dicitur Pœnitentia Origenis, & Pœnitentia Cypriani, & Pœnitentia Iamne & Mābre, & liber qui dicitur Sortes Apostolorum, omnes apocryphi sunt. Liber qui dicitur Physiologus, qui ab hæreticis conscriptus est, & liber Ambrosij nomine prænotatus: historia Eusebij Pamphili, & liber qui dicitur Canones Apostolorū, apocryphi sunt. Opuscula Tertulliani & Lactantiani, & Africani, & Pasturarij & Galli, apocrypha sunt. Omnia opuscula Mōtani, & Priscillæ, & Maximillæ, apocrypha sunt. Omnia opuscula Faustini Manichæi, & opuscula alterius Clementis Alexandrini, et Tharsis Cypriani, et Arnaboli, et Faustini Regiensis Galliarum, omnia apocrypha sunt. Opuscula Frumenticij & Anticonij, & Casiani presbyteri Galliarum: & opuscula Victorini, & Pictauiensis episcopi Centonini de Christo Virgiliani uersus compaginati, apocrypha sunt. Epistola Iesu ad Abgarū regem,

gem, & epistola Abgari ad Iesum, apocryphæ sunt. Scripta quæ dicuntur Contradictio, apocrypha sunt. Passiones Cyriaci, & Iulite, & Georgij, apocryphæ sunt. Phylacteria omnia, quæ nõ Angelorũ, ut illi cõfingant, sed magis dæmonũ arte cõscripta sunt, & hæc & his similia, quæ scripserũt Simon magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Basilides, Ebiõ, Paulus Samolatenus, Photinus, Bonosius, & qui simili errore decepti sunt, Montanus quoq; cũ suis obscenissimis obsequacibus, Apollinaris, Sabellus, Arius, Eustasius, Iulianus, Pelagius, Iulianus Elamenis, Maximianus, Petrus, & alius Petrus, è quibus unus Alexandria, alius Antiochiã maculauit: quorũ nomina nominetenus retinentur, non solum repudiata ab omni Romana Ecclesia catholica, & Apostolica eliminata, sed cũ suis autoribus, et eorũ sequacibus sub anathemate, & indissolubili uinculo in æternũ cõfitemur esse damnata. Hæc Isidorus.

Iohannem Apocalypsis autorem non obscure facere uidetur Adelhelmus, dũ inquit: Quartus paradisi gurgis potissimũ septenas ecclesias Asiæ inexhaustis dogmarũ imbribus irrigabat. Et paulo post: Vbi dicit Iohannem in Pathmum relegatum, septies uicena & quaterua uirginum cantica audisse, quæ sequuntur agnum. Item, Sobolẽ materteræ Domini (Iacobũ) epistolæ quæ ipsi inscribitur autorem facit idem Adelhelmus.

Apocalypsin librum multorum Conciliorum autoritas & synodica sanctorum presulum Romanorum decreta, Iohannis Euangelistæ esse prescribunt, & inter diuinos libros recipiendum constituerunt. Et quia plurimi sunt qui eius autoritatem nõ recipiunt, eũq; in Ecclesia Dei predicare cõtemnunt, si quis eũ deinceps aut non receperit, aut à Pascha usq; ad Pentecosten missarũ tẽpore in Ecclesia nõ prædicauerit, excõmunicationis sententiã habebit. Toletanum Concilium quartum, cap. 16. Tomo 2 Concil. pag. 200.

De uersione Hieronymi inquit Isidorus in Etymologiarũ libro sexto, cap. tertio: Presbyter quoq; Hieronymus trium linguarum peritus, ex Hebræo in Latinum eloquiũ eadem Scripturas cõuertit, eloquenterq; strãfudit. Cuius interpretatio meritò cæteris antefertur. Nam est & uerborum tenacior, & perspicuitate sententiæ clarior.

CAPVT V

DE HAERESIBVS.

DE studio & conatu hæreticorum, in Toletano Concilio undecimo dicitur: Sponsam Christi, quam sui preciosissimi sanguinis effusione conciliauit, cõspicere & polluere conata est hæreticorum

subdola machinatio, & inconfutibilem Domini ueste diuidere, unitatẽ fidei scindere, charitatis tollere fomẽta, cũ suo proprio pertinaciter, sensui uolẽs inherere, sacrae Scripturæ puritatẽ suæ prauitatis intelligentia pphanet.

SVB PHOCA ET RELI-

quis Imperatoribus.

ARIANISMVS.

Incredibilis impudẽtia, & potẽtia satanæ ex eo satis conspicitur, q; ueteres errores quãtũuis crassos, & magna dexteritate, grauitate & perspicuitate ab excellentib. Ecclesiæ Dei doctoribus refutatos, subinde renouat, & ministros quosdam ad eam rem idoneos inuenit. Durarunt enim hoc Septimo etiã post Christi natiuitatẽ seculo uariæ corruptelæ, & inter eas quoq; Arii deliria, à tot præstãtib. uiris tam illustribus Scripturæ sanctæ testimonijs prostrata, & conculcata.

Lõgobardos hac pestilẽti doctrina demẽtatos hac ætate fuisse, Chronica & historici testantur. Fortunatus quidã Ariana peste infectus, Gradũ occupat. Sabellicus Enneadis 8. libro sexto.

Recharedus rex Hispaniam ab Arianismo purgauit, ut scribit Michael Ritus de Regibus Hispaniæ, libro primo.

In ciuitate Ticinensi Anastasius quidã, Arianus episcopus, præfedit, ad catholicam fidem postea conuersus: ut habet Paulus Diaconus de Gestis Longobardorũ lib. 4. ca. 15. Et Nauclerus generatione 22. queritur, Constantium Arianae hæresi passim inualescanti non restitisse.

Hypotheses Arianorũ, Paulus Diaconus de Gestis Longobardorũ lib. 4. cap. 15 has recenset: Filiũ patre esse minorẽ, Spiritum sanctum quoq; minorem Patre & Filio.

Pugnarunt autẽ contra istam hæresin, Seuerus quispiam, qui contra Vincentium Cæsaraugustanum, quia ad Arianorum hæresin declinasset, scripsit. Platina.

Iohannes Gerundenis episcopus, in Lusitaniam reuersus, ibidem Arianam pestẽ suã doctrina extirpat. Supplementũ Chroniconũ, Isidorus de uiris illustribus, & Platina.

Concilium Toletanum quoq; blasphemã istam doctrinam damnauit: qua quidem occasione & autoritate Recharedus eam pestẽ ex regno amouit.

SEVERITARVM HAERESIS.

Quod semper solet fieri, semel turbata Ecclesia prauis opinionibus, ut postea absurdæ plures sententiæ inde enascantur, & à monstrosis ingenijs defendantur, id hic etiã accidit. Nam ex uno Seuero postea quasi examina multa Seueritarum prodierũt, sententijs inter se dissidentia. Cæterum Seueri huius supra in Centuria sexta mentio facta

facta est, ubi diximus Antiochenum fuisse episcopum, qui sectæ initium & nomen dedit. Verum Platina in Gregorio, Aquileiensem fuisse testatur, qui plurimarum heresiu quasi seminarium quoddam extiterit. Fieri autem potuit, ut plures fuerint Seueri, qui diuersis in locis eadē uenena disseminarint.

Enumerat autem Nicephorus quinque Seueritarum sectas, quæ à diuersis patronis, & uariantibus sententijs, suas quasdam accepere appellationes.

I. CONTOBABDITAE.

Hi Seuerum tantum receperunt. Scriptum Theodosij de Trinitate repudiarunt. Episcopos non admittebant. Nomen uerò à loco acceperunt, ubi conuenire solebant. Nicephorus libro 18. cap. 49.

II. THEODOSIANI.

Secunda Seueritarum cohors fuit Theodosianorum, ab eo sic nuncupati, qui præcipua inter ipsos autoritate præditus erat, Alexandria istius sectæ Papa. Et hisce quidem ritulis ab alijs uolebant esse seiuncti. Nicephorus ibidem.

III. ANGELITAE.

Tertium genus Seueritarum erat, qui Angelitæ & Damianistæ uocabantur. Angelitæ quidem à loco Alexandria, qui Angelij dicebatur, ubi frequentes agebant conuentus: Damianistæ uerò, à Damiano quodam, suo antesignano.

Hypotheses Theodosianorum & Angelitarum.

1.

Alium esse dicunt Patrem, alium Filium, alium Paracletum, spiritum uidelicet sanctum.

2.

Non esse autem horum quenquam per se ipsum naturam, sed habere communem Deum, siue deitatem in eis existentem: atque de ea deitate indiuisibili modo participantem, quemlibet esse Deum.

3.

Vnam autem substantiam opinantur esse Patrem & Filium & Spiritum sanctum: communem uerò ipsum Deum substantiam, & naturam. Nicephorus lib. 18.

III. PETRITAE.

Quarta Seueritarum pars fuit à Petro quodam, suo primario episcopo, cognominata Perrita. Ea Seuero & Theodosio approbato, Paulum ac Damianum reiecerunt, synodum quartam approbarunt, eamque ob causam alios fastidierunt.

Mutuis itaque inter se odijs & conuicijs certarunt. Nam Paulus & Damianus ipsos nominarunt Tricheitas: hi rursus eos Traditas, & Sabellianistas proclamarunt.

Hypothesin ipsorum sic recitat Nicephorus, quamuis perplexè satis. Profitentur, in-

quit, illi Deum secundum ueritatem, & substantiam, & naturam, quamque per se ipsam, Patrem & Filium & Spiritum sanctum, dicentes, non numero, sed per omnia simili substantia. libro 18. capite 49.

V. CONONITAE.

Quintum etiam genus Seueritarum exortum est, quod à Conone titulum accepit.

Hypotheses.

1.

Corpora dixit non secundum materiam, sed tantum iuxta formam occidere: eaque denudè conformari, præstabiliorem specie materia ipsa recipiente.

2.

Mundi ille quoque creationem, iuxta materiam & formam, interitum autem eiusdem iuxta formam solummodò, non autem secundum materiam, fieri dicit.

3.

Resurrectionem uerò mortuorum esse, corporis istius cum anima rationali unionem indissolubilem decernit. Nicephorus lib. decimo octauo, capite 47.

AGNOSTARVM, HOC

est, ignorantia heresis.

Seueritarum propago & ista heresis fuit: ideo sectæ illæ omnes, quas modò exposuimus, hisce communicarunt. imò ulterius adhuc originem suam extendunt, nempe ad Arianos usque. Nicephorus Themistium philosophum narrat olim huius sectæ choragum fuisse sub Valente.

Hypotheses istorum ita exponit Nicephorus.

1.

Dicunt Deum quidem uerbum omnia nosse: humanitatem uerò, secundum substantiam ei unitam, per multa ignorare.

2.

Nescire sanè horam & diem mundi totius consummationis, utpotè Patre minorem, propterea quod in Euangelio secundum Matthæum & Marcum dicat: De die autem illa, & hora, &c. Nicephorus libro decimo octauo, capite 50.

Sed propter istam sententiam non tam fuissent damnandi, quam propter alia dogmata Arianismum redolentia, quæ tamen non sunt in literas relata, quantum nos quidem scimus.

ACEPHALORVM

Heresis.

Pertinet & hæc secta ad Seueritas, dicta Acephalorum, ut inquit Nicephorus: quia sub episcopis non fuerunt. de qua etiam superiori libro diximus.

Hypothesis.

Vnam uerbi & carnis naturam esse. Nicephorus libro 18. capite 45.

Ceremo-

Ceremonias quasdam huius gregis Nicephorus recitat: ut quod defuncto episcopo aut sacerdote, non baptizarint, neque cenam distribuunt. Quoties autem ferijs Paschalis communione celebrabant, eam quam longo tempore asseruarat, in minutissimas concisam partes hominibus distribuunt. Quilibet porro sibi potestatem fingendi, asserendi atque faciendi quaelibet sumebat, ea de causa ex plurimis capitibus plurimae hereses prognatae. Nicephorus ibidem.

Episcopus quidam Syrus ex haeresi Acephalorum, in Concilio Spalensi secundo, conuersus est, actione duodecima. Initio autem mordicus turatus est haeresin, pernegans duarum in Christo naturarum proprietatem, & asserens deitatem passibilem, sed tandem ueritate conuictus, & susceptus, hanc edit confessionem: Duas naturas, & unam personam in uno eodemque Domino nostro IESV Christo confessus est, credens impassibilem naturam deitatis, atque in sola humanitate suscepisse infirmitates passionis & crucis.

APHTHARDOCITARUM HAERESIS.

Commemorat Nicephorus, a Iuliano Haelicarnasseo (cuius in sexta Centuria mentionem fecimus) complures haereses, ueluti ex equo Troiano, quod dicitur, exiisse: ut Tricheitarum, Agnoetarum, Theopaschitarum, Iacobitarum, Seueritarum, & aliarum. Fuitque tantus inter ipsos contentio ardor, ut non uerentur, eos quos sibi aduersari uidebant, Phantasiastas & Manichaeos nominare: a quibus uicissim audiebant Phthartolatras & Scenolatras. Omnes autem hoc ingenti conatu egerunt, ut Leonis tomus tolleretur, quod is quartam Synodum uideretur firmissime munire.

Hypothesis.

Creatum quidem esse Domini corpus, sed idem ab ipsa conceptione incorruptibile esse. Nicephorus lib. 18. capite 45.

Restiterunt eis, Elogius Alexandrinus, & Anastasius Sinaites. Nicephorus ibidem, ut superiori libro dictum est. Sed qui hac aetate eis sese opposuerint, ignoratur Scriptorum penuria, seu desidia.

SUB HERACLIO ET ALIJS IMPERATORIBVS.

MONOPHYSITARVM HAERESIS.

Eutychianorum propago est haec Monophysitarum haeresis, opposita Nestorianis: nam a sua doctrina nomen habet. Eius patroni fuerunt, Iacobus & Iohannes Philoponus Grammaticus in primis, qui & librum

scripsit arte philosophica ita figuratum, ut difficilis refutatu fuerit. Nicephorus lib. 18. capite 45. In Syria magnos excitauit tumultus ista haeresis: ac dicti sunt Iacobitae, qui eam defenderunt: Melchitae uero, qui eam restiterunt.

Hypothesis.

Quando duae naturae in Christo sunt unitae, unam in Christo duntaxat naturam esse effectam, non duas remansisse. Nicephorus libro 18. capite 46. Rationem sumpserunt ex philosophia. nam hominem anima & corpore constare dixerunt: non tamen duas, sed unicam tantum esse hominis naturam, licet ante unionem duplex sit natura corporis & animae. Idem capite 47. Item sic ratiocinati sunt: Si duas in Christo demus esse naturas, consequetur eas necessitate quadam omnino duae etiam uoluntates. Si uero hoc concessum fuerit, eadem necessitate duae inducentur personae, & duae uirtutes operatrices inter se contrariae prorsus. Nicephorus libro 18. capite 51.

Refutarunt istam haeresin Leontius Monachus, qui librum triginta capitum opposuit. Et Georgius Pisides, Diaconus & Referendarius, cuius Iambos ex Nicephoro adscribemus:

*Υπάρξειαι θάρσος μίαν τε καὶ μίαν.
 ἢ γὰρ μίαν τε καὶ μίαν λόγος μίαν.
 γίγνεται τὸ λεχθὲν γίγνεται καὶ πᾶσι.
 Vnam atq; mox unam lapillo computat.
 At unam & unam sorte si unam dixeris,
 Pueri uel ipsi tale dictum riserint.*

Quod autem uersiculis his expressit, sic habet. Profiteris, inquit, Philopone, philosophorum omnium laboriosissime, & sapientissime, duas naturas in uerbo unitas esse, unam diuinitatis, & unam humanitatis. Si ergo duas naturas dicis in eo conuenisse, quomodo duas in unam rursus contrahis? Vna namque & una duae sunt, non una. Itaque si quis in eadem subiecta re, duo quaedam praedicando indicet, eaque ipsa rursus in unum redigat, ridendum se merito praebet. Nicephorus libro decimo octauo, capite quadragesimo octauo.

Producit ipse Nicephorus quoque ex Gregorio Nazianzeno testimonium contra hanc doctrinam libro decimo octauo, capite quadragesimo sexto. Quapropter, inquit, & magnus Theologus Gregorius, de duabus naturis sententiam suam exponens, sapientissime simul & subtilissime dicit, naturam suam eas seruare, ex quibus scilicet, & in quibus, & quae sint. Nam Ex quibus, propterea posuit, ut ex diuinitate, & humanitate naturam declararet: In quibus uero, ut naturas post unionem seruaret, neque eas propter mutuam unionem confunderet,

quæ sint autem, ne quis aliud Christum post naturarum unionem factum esse existimaret. Dogmatis istius exactiorem rationem inde considerabimus. Corpus nostrum ex quatuor elementis, igne, aere, aqua & terra constitutum esse, in confesso est, in quibus etiam consistit. Atque in corpore ea ex quibus, & in quibus est, conseruantur. Quæ autem sint, non itidem. Siquidem post elementorum unionem corpus nostrum non purè ignis est, neque syncerè aer, neque incorruptè aqua, neque germanè terra, sed aliud quiddam quàm quatuor ista. Id satis ex sensu ipso patet. Vnaqueque enim corporis nostri pars aliud quiddam, quàm elementa, est. Verùm in diuina unionem non aliud quiddam, post duarum naturarum concursum, factum est: sed idem ipsum est, Christus uidelicet, Deus & homo.

EUTYCHIANA

Heresis.

Exponit Nicephorus capita istius heresis, idque eam ob causam, quia Monophysitæ plurimum inde usurparunt. Beda testatur, hisce temporibus fidem ecclesiæ Constanti nopolitanæ heresi Eutychetis esse turbatam, in historia Ecclesiastica lib. quarto, capite decimo septimo.

Hypotheses.

1.

In Christo fictam carnem fuisse.

2.

In speciem Christum esse passum.

3.

Reliquas etiam actiones Christi, ut humanas, tantum fuisse phantasias. Nicephorus libro decimo octavo, capite 84.

4.

Naturam humanam cum natura diuina unicam tantum effectam esse. Nicephorus libro decimo octavo, capite quinquagesimo secundo.

THEOPASCHITARVM,

Iacobitarum, Armeniorum

Heresis.

Et si diuersa nomina sortiti sunt isti hæretici, omnes tamen fuerunt Monophysitæ, licet alius alio crassius eandem hæresin, ut solet fieri, profiteretur. Theopaschitæ dicti sunt ab opinione, quia diuinitatem asseruerunt passam esse. Iacobitæ nominati sunt, qui quidem à Iacobo apostolo feruntur esse conuersi: sed postea degenerantes, erroribus se adiunxerunt. Armenij, à loco cognominati sunt: à Petro Gnaphæo ipsos traxisse originem, Nicephorus affirmat, & ait apud Syros plurimum damni dedisse.

Hypotheses.

1.

Vnam tantummodo in Christo post unio-

nem, naturam existere. Nicephorus libro 18. capite 52.

2.

Filium Dei carnem anima carentem suscepisse, ut Arius docuit. Nicephorus libro 18. capite 53.

3.

Corpus Domini mentem non habere: eiusque loco diuinam esse naturam, ut Apollinarianij senserunt. Nicephorus. ibidem.

4.

Interdum docent, Filium Dei, corpus in corruptibile, increatum, celeste, subtile, & omni passione alienum accepisse. ibidem.

5.

Non mortuum, neque passum, neque resurrexisset Christum: sed alium à Iudæis eius loco captum, & trucidatum, & resuscitatum. Antoninus titul. 13. cap. 5. §. 9.

6.

Interdum dicunt, Christum tantum speciem tenens passum, Simonis deliria imitantes. Nicephorus locis citatis.

7.

Interdum negant filium Dei ex uirgine corpus assumpsisse, & transisse tantum per uirginem. Nicephorus ibidem.

8.

Interdum docent Christum de uirgine natum, & in cælos ascendisse, sed nequaquam Deum fuisse. Martinus in Heraclio.

9.

Diuinitatem Christi affixam cruci, & passam esse distant. Nicephorus.

10.

Sacram quartam Synodum repudiant. Nicephorus libro 18. cap. 52.

11.

Omnes sanctos Patres reijciunt. ibidem.

De ceremonijs ipsorum.

Porrò quemadmodum doctrina, ita & moribus atque ceremonijs à reliquis discesserunt. Ieiunium non ut reliqui per interualla, sed ad decimum quintum Ianuarij diem extendunt. Sabbatis ac Dominicis diebus Quadragesimæ lac, caseum & oua comedunt. Tertium sanctum hymnum non Trinitati, sed unigenito uerbo subijciunt. Non miscent calicem aqua: utuntur in cœna azymo, non pane. Mactant & immolant in Paschatis festo ritu Iudaico boues, & oues, & agni sanguine postea aspergunt: & non ibi utuntur Testamento Domini, sed more Iudeorum ueteri agnum assatum comedunt. Quando hominem baptizant, crucem honore afficiunt. In media cruce clauum sanguine uictimæ tinctum affigunt. Tres cruces connectunt, quas sanctam Trinitatem nominant, significantes Trinitatem esse passam. Imagines Patris & Spiritus S. effigiant.

Alias

129 Alias quoq; sacras imagines honorant. Sed non osculantur, oblationem suã oleo inungunt. A læua dextrã uersus seiplos cruce cõignant. Sanctam crucem die Parasceues sub terram abscondunt, postea uagantes quærunt & proferunt. Nicephorus libro decimo octauo, capite 53.

Patriarcha Iacobitarum etiam Heraclium Imperatorem in eum errorem perduxit. Paulus Diaconus in Heraclio.

CHAZINZARIORVM ET

Stauolatrarum Hæresis.

Monophysitarum sectarij sunt & isti, in quibusdam tamen ab ipsis discrepantes: à cultura crucis sic appellati. nam Chazus apud ipsos crux uocatur.

Hypotheses.

1. Non unã confuse naturam, sicut Iacobite, in Christo esse opinatur: sed duas, quemadmodum & nos.

2. Duas personas in uno Christo esse, fabulãtium more nugatur, iuxta Anthropolatram, id est hominem adorantem Nestorium.

3. Passioni tempore, alteram personam in cruce passam, alterã autem ab ea segregatam seorsim sterisse, passionisq; spectatricẽ fuisse, dicunt. Nicephorus lib. 18. cap. 54.

Crucem autem uenerantur, & adorant. in reliquis itidem cum Monophysitis cõcordantes, communicationem azymam, & poculum absq; aqua, se à Gregorio illo magnæ Armeniæ antistite accepisse asseuerant. Nicephorus lib. 18. cap. 54.

MONOTHELITARVM

error.

Monophysitarum riuus est ista quoq; hæresis. Est autem Constantinopoli orta, ex Eutychianorum posteris. Autores fuerunt, Sergius, Macarius, Pyrrhus, Petrus, & Paulus Georgius, patriarche Constantinopolitani. Paulus Diaconus libro 6. Cyrus Alexandrinus, epistola Agathonis. Totum autẽ Orientem ista lues occupauit, & Aphricam etiã infestauit: in sexta Synodo Constantinopolitana, actione 13. In epistola Agathonis dicitur, hosce hæreticos secutos esse Apollinarem, Seuerum, Nestorium, Epiphanium Mysium, & Theodosium.

Hypotheses de Christo.

¶ Post unitionem in Christo, unicam tantum in ipso esse naturam, unam operationẽ. Paulus Diaconus lib. 18. luo in Constante.

Asecte fuerunt multi. ac Heraclius quoq; in eum errorem deductus est. Paulus Diaconus lib. 18. Paulo quodam huius secte patrono ipsum decipiente, ut ex epistola Sergij in

vi. Constantinopol. Synodo, act. 13. apparet.

Paulus Diaconus libro 18. ita exponit: Heraclio imperator cum esset, Athanasius Iacobitarũ patriarcha, uir acris, & nequam ingenij, accedit ad imperatorem, de religione cũ eo sermones miscet. Heraclius eius industriam cernens, promittit eum Antiochie patriarcham futurum, si Chalcedonensi Synodo de duarum in Christo naturarũ unitione subscripturus esset. Iste prædæ inhians, astute simulat se approbare. postea subijcit: Quid igitur de uoluntatibus et operationibus sentiẽdum aut loquendum esset? simpla ne an duplex esset? Imperator subtilitates istas nõ intelligens, Sergium Constantinopolitanum episcopum, & Cyrum Phaselidis cõsultat: qui, ut erant corrupto iudicio præditi, de una uoluntate respondent. Hoc modo implicitus Imperator, alios quoq; in eam sententiã pertrahere, & cogere nititur, uerũ frustra.

Pyrrhus Constantinopolitanus patriarcha Romam ueniens, istam hæresin reuocauit. Sed reuersus in Orientẽ, ad uomitum redijt: ideoq; à Theodoro papa excõmunicatus est, ut in uita Theodori extat, 2. Tomo Conciliorum.

Temporibus Martini papæ, Paulus patriarcha Constantinopolitanus, Constantio etiam persuasit, ut formulã doctrinẽ cõderet, & omnes ad suscipiendum cogeret. Legatos pontificis Romani malẽ tractauit. Qua quidem causa adducti Romani sacerdotes, Romæ Concilio congregato, Sergium, Pyrrhũ, Paulum excommunicant.

Misit Cõstantius Romam Olympiũ, ut omnes episcopos & sacerdotes ibi compelleret in hæresim cõsentire: & Martinũ papã uel iugularet, uel uinctum Constantinopolim adduceret. Verũ is re infecta, ad Imperatorem redijt. Postea Theodorus exarchus eadẽ de causa ablegatus est. is simulans amicitiam cũ Martino, eum comprehensum ad Imperatorem abduxit: ut in uita Martini narratur, Tomo conciliorum secundo.

Defenderunt istam hæresim, & Macarius Antiochenus patriarcha, Stephanus presbyter & monachus, Petrus Metropolitanus Nicodemiæ, Salomon Cleonæ. & quidem in Sexta Synodo isti hæretici conuincuntur Patrum scripta falsasse.

In sexta Constantinopolitana Synodo Gregorius Agrigentinus in Sardonijs locum subrogatus, Monothelitas insigni dexteritate & grauitate refutauit. Simeon Metaphrastes, in uita eius. item Paulus Diaconus.

Martinus papa decreta synodica in Orientem atque Occidentem contra istos hæreticos misit, ut est uidere in decretis Synodicis Martini, 2. Tomo conciliorum.

Agatho papa in epistola ad Constantinũ,

13^e ex sacris literis errores Monothelitarum refutat. Quarta actione 6. Synodi Cōstantinopolitanę, sic inquit: In Christo etiam post incarnationem sunt duę naturę, scilicet diuina & humana. ergo etiam duę operationes, & uoluntates. Item, Heretici unam uoluntatem asserentes, differentiã tollunt. aut enim humanam, aut diuinam naturam docet, aut ex utrisq; commixtam & confusam. Epistola Agathonis. Item, docet ex operum qualitatibus naturarum differentias cognosci.

Sophronius quoq; Hierosolymorum episcopus fortiter sese isti hæreſi opposuit.

Refutat etiam Monothelitas Constantinus Imperator in confessione sua, actione 18. Idem facit Leo 2.

Quod sibi inuicem cōtraria sepe dixerint, seseq; mutuo destruxerint, in actione quarta Synodi sextę Cōstantinopolitanę dicitur.

De duratione huius sectę inquit Diacōnus libro 19. Cōstantinus præcipuum studium iuuandi Ecclesias habuit, quę ubiq; diuisę fuerant à temporibus Heraclij proauis sui, & Sergij uestani, & Pyrrhi, qui indignè Cōstantinopoleos throno præfuerunt. Idem Iuuo in Chronico dicit, in Cōstantino.

PELAGIANA.

IN Scotia, & Anglia, temporibus Heraclij heresis Pelagiana reuiuiscēbat. Beda de Ratione temporū, Honorius, Adon Viennēsis.

Hildefonsi Toletani archiepiscopi tempore Pelagianam & Heluidianam hæreſes ex Gallijs in Hispanias imperum fecisse, scribit Iohannes Magnus historię Gothicę libro 16. cap. 21.

Hypothesis.

Homo potest sine peccato existere, idque ex propria uoluntate, & non ex gratia Dei. Beda libro 2. cap. 29. historię Ecclesiasticę.

Iohānes papa ad Scotos scribit, eosq; hortatur, ut hæreſin ante ducentos annos damnatam abijciant, elegantius utens sermone, ne eorum quorum arma combusta sint, cineres conentur resuscitare.

NESTORIANA.

Monachos quosdam in Syria Nestorij errores amplexos esse, scribit Platina in uita Doni papę. Et in uita Honorij inquit: Gręcos Nestorianorum, Iacobitarum & Hebionitarum errores esse secutos.

Hypothesis.

1. Mariam non peperisse Deum, sed hominem: eamq; ob causam nō esse Dei, sed Christi genitricem. Vincentius libro 23. cap. 51. Nicephorus lib. 18. cap. 48.

2.

Naturas non esse in Christo unitas, sed habitu tantum, & affectione, sicut amicus amico se per affectionem unit. Nicephorus lib. 18. capite 48.

3. Christum esse tenuem, & sublimem hominem. Tenuem quidem, quia sit substantiali unione Dei destitutus. Sublimem uero, quia à prima natiuitate sit uirtutibus perfectus. Idē.

4.

Propter duas naturas, duas etiam substantias seu personas numerat. Idem.

Fallebat autem plurimos ista secta, quia de unione Dei, & hominis quędam in speciem differebant: uerum declarabant id fieri per affectionem.

Durauit autem, Heraclio imperiū Romanum gubernante. nam anno imperij eius decimo quinto, Chosroes rex Persię cogebat Christianos fidē Christianam abijcere, ut Heraclium percelleret: ut scribit Paulus Diacōnus libro 18. Anno uerò 19. imperij ipsius, orthodoxis ecclesiam restituit, quę à Nestorianis tempore Chosrois fuerat occupata: ut idem memorię reliquit.

SUBCONSTANTE-CHARVGITARVM

Heresis.

DE ista hæreſi ita scriptum reliquit Paulus Diacōnus lib. 19. de Cōstante: Anno 19. imperij Constantis, apparuit hæreſis Arabij, eorum uidelicet qui dicuntur Charvgitę. Muhauias autē hos aggressus, eos qui erant in Perside humiliavit, eos uerò qui in Syria erant exaltauit. Et alios quidem uocauit Hisamitas, alios autem Heraclitas. Et Hisamitarum quidem donatiua sublimauit usque ad ducenta numismata. porro Heraclitum deposuit usque ad triginta. Verba Diacōni ideo huc retulimus, quia non satis liquidum est, qualem describat hæreſin. Verisimile est autem, Monophysitarum, aut Monothelitarum fuisse cohortem. Huc & illud pertinet, quod ibidem inquit, anno 23 Constantis factum esse errorem (schisma opinor) Ieiuniorum.

BONOSIACA

Heresis.

MEMINIT Antoninus, Eustasium abbatem Columbani successorem, ad extirpandā Bonosiacam hæreſin, in Germaniam esse profectum: titulo 13. cap. 6. §. 7. Non tamen explicatur qualis ea fuerit. uidetur autē fuisse illud certamen, quod pij quidam uiri susceperunt cōtra monachos Benedictinos, tum tēporis sese suis nouis ceremonijs in Germania, & Gallijs diffūdētes, & homines à uero Dei cultu, ad traditiones humanas abducētes: ut infra in Matisconēsi Synodo cōmemorabitur.

PRISCILLIANISTARVM

Heresis.

DVRUIT hoc etiã seculo Priscillianistarum quędā factio: id quod testantur Concilia in Hispania citeriore cōtra ipsos celebrata.

Hypotheses.

1. Vnam tantum & solitariam esse personam Patrem, Filiū, & Spiritum Sanctum. Sicut & Sabellius docuit. Bracarense Concilium primum, Capite primo.
Item extra Trinitatem alia nomina diuinitatis inducunt. Capite secundo.
2. Filium Dei, antequam ex uirgine nasceretur, non extitisse: ut Samosatenus & Photinus docuerunt. ibidem.
3. Christum non esse uerum hominem: ut Cerdō, Marcion, Manichęus. ibidem Cap. 4.
4. Angelos & animas ex Dei substantia esse. Capite quinto.
5. Animas humanas prius in cœlesti habitatione peccasse, eamq; ob causam in terram & in corpora hominum deiectas esse.
6. Diabolum uon esse à Deo creatum, sed à semetipso extitisse: nec fuisse initio bonum angelum. Capite septimo.
7. Diabolum quasdam immundas creaturas fecisse: ut tonitrua, fulgura, tempestates, siccitates. Capite octauo.
8. Homines fatalibus stellis astringi. Cap. 9.
9. Humana corpora à diabolo, non à Deo formari. Capite 11.
10. Coniugia & procreationē damnāt. Cap. 11.
11. Cibos carniū esse immundos. Cap. 14.
Solēt autem Priscillianistę clericis & monachis potestatem facere, ut aliquas fœminas quasi adoptiuas secum retineant. Festū cenę Domini ab hora tertia per Missas defunctorum, solo ieiunio colunt. Scripturas deprauāt & detorquent ad suas opiniones. Salutationem ad populum immutant.
Contra istos præstigiatores in Hispania ceteriore duę Synodi celebratę sunt, in quibus errores cum assertoribus damnati sunt.

CAPVT VI

DE CEREMONIIS ET RITIBUS ECCLESIAE.

Sana doctrina de ritibus et ceremonijs deprauata seu penè sublata, erroneę opiniones plurimorū animos occuparūt, in primis, uerò quasi præcipuus cultus Dei existeret in illis externis. Quę

quidē res in causa fuit, ut subinde magis magisq; ociosi homines, & ambitiosi ac superstiosi, Ecclesijs traditionib. humanis oneraret, & studiū discendi ac meditandi uerā doctrinā, & benè ac piè uiuendi ferè in uniuersum opprimerent.

DE CONGRESSIBVS PUBLICIS.

Templorū, in quę Christiani solebant ad sacras actiones conuenire, passim fit mentio in historijs huius seculi. Nā in Bethlehē, ubi natus est Saluator, fuit Ecclesia beatę Marię, in ea ipsa spelunca extracta, quę Christo nascēti cunas præbuit, precioso marmore testata, & mira arte elaborata. Hierosolymis fuit Ecclesia martyriū, quam superioribus seculis Constantinus Magnus regio cultu construxit. Ecclesia Resurrectionis Dominicę rotunda, tribus cincta parietibus, duodecim columnis innitens, usq; ad summum culmen tota marmore testata: in summitate uerò auro exornata, habēs portas quaternas ad singulas mundi plagas, & in medio monumentum Domini excisum petrā cum lapide, qui ad ostiū monumenti fuerat positus.

In monte Oliueti, ubi Dominus ad cœlos ascēdit, locus iste in Ecclesiam mutatus est, quę habet ternas cameratas porticus: & in medio eius adhuc ultima Domini uestigia cernuntur, nō deficiente illa forma, licet quotidie terra à peregrinantibus inde tollatur: si credere licet.

In Mambre, ubi quercus Abrę, duorum hominum altitudinis truncus existit, templum est extractū: sicut de his omnibus prolixè differit Beda, lib. quinto Anglicę historię, cap. 17. 18.

Apud Paphlagones, in urbe Adrianopolitana, Eufemię templum construxit Alipius Cionita. Metaphrastes in uita eius.

Cizyci item templum beatę Genitricis fuisse, refert Paulus Diaconus li. decimo octauo, de Gestis Romanorum.

In monte Gargano, fuit templum Michælis archangeli, quod postea deprædati sunt Saraceni, teste Paulo Diacono li. 4. de Gestis Longobardorum, cap. 16.

Alexãdrię Iohānes Eleemosynari⁹ septuaginta oratoria cōstruxit. Metaphrastes.

Byzantijs fuit templum Iohannis Baptistę, item Mamantis martyris. Nicephorus libro 18. cap. 40 & 41. Item templum Stephani. Paulus Diaconus de Gestis Romanorum libro 18. Item Ecclesia magna, ex qua Heraclius mutuatus est candelabra & uasa aurea, cum fusciperet expeditionem Persicam. Paulus Diaconus ibidem. Item templum Marię, quòd tamen hoc tempore destruxit Iustinianus secundus, & in eius locum erexit phialam, in qua populus Imperato-

peratorem exciperet. Paulus Diaconus libro decimonono. Ecclesia Sophiae, ecclesia in domo Placidiae, cuius altare destruxit Paulus haereticus, Bizantinus episcopus. Liber pontificalis, in Honorio.

In Gallijs omnia plena fuerunt templis. Apud Metenses fuit ecclesia Stephani & Petri, ut patet ex gestis Metensium. Brunichildis, licet extremæ malitiæ scæmina, passim tamē extruxit templa in honorem Martini. Robertus Ganguinus. Parisijs templū Dionysij, cuius restū fecit ex solido argento Dagobertus. Regino libro primo.

Exstructa sunt multa etiam templa à doctoribus, ut Eligius Nouiomenis ædificauit templum Germani, Seuerini, Quintini, Luciani, & aliorum martyrum. Vincentius libro 23. capite 88.

Leufredus templum sanctæ crucis, & Andoini, in prædio quod Fiscannus dicitur: & templum sancti Stephani, in insula Beluonica. Vincentius libro uigesimotertio, capite nonagesimotertio.

Deicolus abbas duo templa construxit, alterum in honorem Petri, alterum Pauli, in uilla Callonis: quam ei Bertildis donauit, & Lotharius dotauit. Idem Deicolus seorsim sibi oratorium peculiare extruxit. Vincentius libro uigesimotertio, capite secundo & 5.

Vigilius Antisiodorensis episcopus, extra muros ecclesiam Mariæ construxit. Capite 126.

Aureliæ fuit ecclesia Aniani. Chronicon Iuonis, in Constante.

In sylua Chrsiacensi, templum Richarij Pontinensis. Cap. 96 & 97.

In Cabellina ciuitate templum Vincentij, in quo & Concilium Cabillonense celebratum est. Conciliorum tomo secundo.

In Italia similiter longus catalogus templorum recitari posset: ut Papiæ, templum Agathæ, apud Blondum. Taurini, Baptistæ templum & Michaelis: Nauclerus Generatione uigesimatertia. Ticini, Petri templum, in quo Petrus cantor fulmine ictus est. Paulus Diaconus de Gestis Longobardorum libro quarto, capite decimo. Basilica Romani martyris: idem libro sexto, capite tertio. Item, Oraculum Saluatoris, quod construxit Aripertus rex Longobardorū.

Venetijs fuerunt templa Petri, Raphaelis, Saluatoris, Mariæ formosæ, Baptistæ, Bragete, Zachariæ, Iustinae, & iodecim Apostolorum. Chronicon Palmerij. Item nouem templa, quæ Magnus Altinas Opiterginorum antistes, circa Riuum altrū extruxit. Sabellicus Enneadis octauæ libro 6.

In Germania item plurimæ Ecclesiæ nominantur: ut Colonia Pipinus ex Capitolio

castro fecit ecclesiam beatæ Mariæ. Fasciculus temporum, Chronicon Iordanij de translatione imperiorum. Extra muros est ecclesia Clementis, quæ nunc Guniberti ab autore nuncupatur. Iacobus Curio. Erfordiae Dagobertus ecclesiam Gangolſi ditauit. Hartmannus Schedel ætate 6. Saltzburgij, Rupertus ecclesiam Petri. Apud Ostrofrancos Gotbertus baptizatus à Chiliano, passim ecclesias ad Menum extruxit & instituit. Iacobus Curio de Origine Francorum.

In Anglia Heduinus rex Northanymbrorum Eboraci, antequam baptizaretur, templum Petri citato opere construxit. postea illud ipsum Augustinus fecit de lapide, præparatis fundamentis per quadratos lapides: sed in opere illo extinctus, perficiendum Osualdo reliquit. Beda libro secundo, capite decimoquarto Anglicæ historiæ.

In Berniciorum regione, Osualdus sanctam crucem erexit, & adiecit ecclesiam, cū antea nulla apud illam gētem fuisset. postea subinde plures sunt ibidem extructæ. Beda libro 3. cap. 2 & 4.

Londoniæ fuit templum Pauli, ubi & sedem episcopalem habuit Mellitus.

Dorouerni ecclesia Andreæ. Beda libro secundo, capite tertio.

In monasterio Petri Cātue extruxit Cadbaldus templū Mariæ. Beda libro secundo, capite sexto.

In monasterio Lentisgeu fuit ecclesia Mariæ. Beda libro 3. capite 23.

In monasterio Stenuelspach, templum Petri. Beda libro 3. capite 24.

In insula Lindisfarnensi, Finan episcopus ædificauit templū de robore secto: idq; texit arundine. postea ab Eattbrecht plūbi laminis parietes cum testo sunt ornati. Beda libro 3. capite 25.

Vintoniæ rex Ceuualchius condidit templum opere magnificum, in quod sedem episcopalem locauit, quæ postea Sarisberiam est translata. Polidorus Vergilius historiæ Anglicæ libro quarto, pagina 88.

Porro antequam res sacre in illis templorum ædificijs fierent, solebant episcopi ea consecrare & dedicare certis quibusdam ritibus & ceremonijs, orando uidelicet, psallendo, missificando, benedicendo, exorciscando, & id genus alijs. Sicut in Cabillonensi Concilio idem decernitur, proposita excommunicationis pœna, si quis aliud agat: præsertim si quæ mulierculæ inhonestas, obscenas ac amatorias cantiones, ibi sonent. Ac inter consecrandum solebāt tēplis nomina uel Saluatoris, uel angelorū, ut Michaelis, Raphaelis, uel sanctorū Apostolorū, uel martyrorū, in quorū honorē ea dedicabāt, imponi.

imponi. hinc sunt Mariæ, Petri, Pauli, Iohannis, Stephani, Dionysij, & aliorum cognomina.

Acut ea res plus admirationis & autoritatis haberet, ad superstitiones confirmandas de cultu sanctorum, & ad explendam auariciam sacrificarum, signa mendacia cõficta sunt, quibus magno studio applausum est. Sic, cum quidam episcopus prædæ inhians, Parisijs templum à Dagoberto ædificatum, dedicare cuperet, alij sacerdotes qui inuidebant illi consecrationis aucupium, subornabant quendam qui diceret, se noctu in eo templo uidisse Christum, & apostolos Petrum & Paulum, & Dionysium, Rusticum & Eleutheriũ, id cõsecrantes: ac se leprosum à Christo in eius rei testimonium esse sanatum, impresso uestigio manus in parietem. atque ita altera consecratio fuit impedita. Vincentius libro 23. capite 36. Robertus Ganguinus libro tertio de Gestis Francorum.

Sic in dedicatione templi, quod Andoinus in Burgenfi saltu ædificarat, inter dedicandum, Parium marmor quod debebat in altare consecrari & erigi, delapsum, & in partes comminutum, precibus consecrantium, Andoini, Pharonis, Amandi & Eligij, concreuit in unum, ut nulla fractura animaduerti in eo posset. Vincentius libro uigesimotertio, capite decimonono.

De Meldensi episcopo idem refert, quòd cum uoluisset templum aliquod, ex studio auariciæ conditum, consecrare, illud non sustinens uim diuinorum uerborum, totum corruerit. libro uigesimotertio, capite uigesimo quinto. Et quòd idem Hildentius Meldensis, suam ecclesiam, quam septem milliaribus ab urbe cõdiderat, cõsecraturus, chirothecas suas in radios solares proiecerit, illæque ita in aere pependissent per integras horas tres, donec is preces & missas confecisset. Cap. uigesimo quinto.

Adrianopoli, cum Alipius templum Eusebiæ consecraret, conspecti sunt diaboli magnis turmis auolare, uel potius inuolare ad cultum idololatricũ & supersticiosum exercendum, & seducendum impios. Metaphrastes, in uita eius.

Erant autem templa ubiq; locorum plurimis imaginibus & statuís exornata: ut de Mauritio imperatore scribit Nicephorus, quòd illi imago quædam in templo martyrum sito apud Bizãtinos, mortem suam & miserabilem exitum, qui postea secutus est, prædixerit clara & euidenter uoce. libro 18. capite 42. Et Alexandriæ per statuas, hoc est per diabolos, qui in ijs statuís habitant, ea ipsa hora qua Mauricius est interemptus, rem totam ut gesta erat, indicatam esse cui obambulati: idem refert libro decimo octauo,

capite quadragesimoprimo.

De Sulpitio Bituricensi episcopo in Aquitania, Vincentius dicit, quòd is aliquando domo sua ardente, & rebus omnibus desperatis, uexillum crucis ex templo arripiens, contra ignem steterit: eumque ita quasi largo imbri, aut cum magna undarum uire presserit. libro uigesimotertio, capite uigesimo octauo.

Hierosolymis, Beda scribit, in templo martyrum inuentam fuisse crucem Christi, ab Helena matre Constantini, eamque adhuc ibi referuari cum magna religione.

In ecclesia Golgathana, conspici rupem illam, in qua Christus fuit cruci affixus, & adhuc ibi stare prægrandem crucem. Beda libro quinto Anglicæ historiæ, ca. decimo septimo.

Secundo anno Constantis, Asiatici Christiani, ex superstitione multas passim cruces erexerunt, propterea quòd templum idololatricum ab Haumaro Saracenorum principe in urbe Hierosolymitana extructum, diu non potuerat cõsistere, sed aliquoties corruerat, donec crux quæ stabat supra templum montis Oliueti, esset sublata. Paulus Diaconus libro uigesimoprimo.

Constantinus item quintus, in sexta Synodo Constantinopolitana, multas imagines & picturas fecit, & proposuit populo: quarum magnam etiam partem Romam misit, & in ecclesijs referuari mandauit, ut habet catalogus episcoporum Treuirensium.

Polydorus scribit, in hac synodo statutum fuisse, ut imagines diuorum in templis haberentur, magnaque ueneratione colerentur, utpote quæ imperitoribus loco sacrarum literarum forent: ad quas etiam Romanorum ritu, thus & cærei incenduntur. Factum est hoc anno Christi 681. sub Agathone papa.

Neque in templis solum, sed etiam in alijs locis imagines habuerunt. Sic in nauibus Heraclij Mariæ imago sculpta fuit. Paulus Diaconus libro 18. rerum Romanarum.

Habebant & altaria in templis. Sic Beda refert, quòd Hierosolymis in ecclesia Golgathana fuerit altare, in quo pro defunctis sacrificium soliti sunt offerre, positis interim in platea corporibus defunctorum: ita in ecclesia Resurrectionis, dicit fuisse tria altaria, in tribus locis parietis, uersus Austrum, Boream & Occasum. Item ante ostium monumenti Christi, quòd ibidem fuit petra excisum, stetit quadratũ altare, factũ ex minori parte illius lapidis, qui monumento fuerat impositus: alterũ quadrangulum, ex eiusdem lapidis maiori parte fuisse uersus Ortum. Aliud quoque sub lintheaminibus Christi. Sic in monte Oliueto altare stetit uersus ortũ spectans, assenerat idem libro 5. historiæ Anglicæ, cap. 17 & 18.

In Gallijs item, in monasterio Sithin, q̄ Berthinus extruxerat, altare stetit in medio templi, asserit Vincentius libro uigesimo tertio, capite 111.

In monasterio Kala, altare fuit consecratum Mariæ uirgini deipare. Idem cap. 116.

Ticini in templo Petri, extructum est altare in honorem Sebastiani, tempore Constantini quinti: & cessauit pestis in eo loco. Chronicon Iuonis in Constantino.

De Redualdo Orientalium Anglorum rege Beda dicit, quod in eodē sano altare Christi & dæmonum habuerit: libro secundo historiae Anglicæ, capite decimo quinto. Idem in Lindocolinda ciuitate, dicit extructum esse templum de meris lapidibus, in quo aliquot altaria numerari potuissent: capite decimo sexto.

In Campo Dono, ubi Heduinus basilicā erexerat, quæ postea à Paganis incensa fuit, solum altare dicit ignem euasisse: idq; adhuc reseruari in monasterio, quod est in sylua Elmete, magna cum religione. Beda libro secundo, capite 14.

Discum argenteum librarum septuaginta duarum, Arnulphus Metensiu episcopus, ac eiusdem quantitatis Gericus successor eius, in ecclesiam illam collocarunt: ut patet ex gestis Metensium.

Baptisterij in templo Iohannis Baptistæ Taurini, meminit Nauclerus Generatione uigesimatercia.

Candelis quoq; usi tum noctu, tum interdium passim leguntur. Hierosolymis in Ecclesia Golgatana, dicit Beda, duodecim lampades diu noctuq; arsisse: quatuor intra sepulchrum Christi, & reliquas octo exterius supra sepulchrum. libro quinto Anglicæ historiae, capite 17.

In Galicia & Hispania idem fuit moris, id quod ex Toletano Concilio quarto colligitur, ubi capitulo octauo hoc ipsum præcipitur & commendatur, his uerbis: Lucerna & cæreus infra uigilias à nobis solenniter benedicuntur, propter gloriosum noctis ipsius sacramentum, ut sacræ resurrectionis Christi mysterium, quod tempore huius noctis uoti ue aduenit, benedictione sanctificati luminis suscipiamus. Et in Cōstantinopolitano sexto inquit Patres. Conueniendum est Sabbato die cum luminaribus, cuiuslibet Christiano, ad Ecclesiam: conueniendum est ad uigilias, siue ad officium matutinum. Conciliorum tomo 2.

Ac in templis, distincta loca clericorum & laicorum fuerunt: & inter clericos uicissim alij in primo choro, ut presbyteri: alij in secundo, ut diaconi, sessiones suas habuerunt: ut patet ex canone 38. Tolerani quarti. Habuerunt etiam episcopi suas cathedras,

ut patet ex Sabellico Enneadis octauæ libro sexto: & Bedæ libro tertio, capite decimo septimo Anglicæ historiae, ubi sedem episcopi in Farne insula, templo bis conflagrato, illam māsisse narrat. Ac inter episcopos ipsos, ordinem quendam obseruatum esse, inde constat, quod in Constantinopolitano sexto testatur Constantinus presbyter magnæ Ecclesie, quod aliquando Photinus episcopus Carthaginensis Constantinopolim uenisset, & acturus Missas in templo Mariæ, quæsiuisset, ubi deberet sedere, utrum ante Metropolitanos qui ibi morabatur, an post eos. Ibi inuentum esse in bibliotheca libri quinti Concilij Latinum, qui singulis ordine sua loca & sedes distribueret. Concilioru Tomo secundo.

Tempus uerò publici conuentus indicat Cæsarius, fuisse antelucanū, ubi inquit Homilia prima folio septimo: Ad uigilias frequenter conuenimus.

In Antisiodorensi Concilio, canone undecimo, decretum legitur de uigilia Paschatis, quod ea ante secundam horam noctis non sit expedienda.

In Toletano quarto, canone secundo, fit mentio uespertini quoq; officij & cōuentus.

Inter dies plurimum nominatur Dominica. Nam die Dominica Lupus apud Senonenses peregit sacrificium. Vincentius libro 23. capite 10.

Apud quosdam etiam dies Sabbati inuenitur. Erat dies Sabbati, hora tertia, cum populus in foro Popilio à Grimoaldo in templo opprimeretur: Sabellicus Enneadis octauæ libro 2.

Conuenerunt tamen extraordinariè quoties aliqua angustia ipsos circumuenit. Nam preces fiunt à clero populoq; tempestatis tempore: Blondus decadis primæ libro nono.

Ad conuocandum populum campanis utebantur. De Lupo scribit Vincentius, quod is pulsando campanas, in templo Stephani apud Senonas, quo signo conuocare solebat populum, exercitum Clotharij, qui muros obsidione cinxerat, ad eum terruerit, ut omnes sese in fugam uerterint. libro uigesimo tertio, capitibus 9 & 10.

Sabinianum pontificem tintinnabula inuenisse & ordinasse, Polydorus, libro sexto, capite duodecimo indicat.

Cū aut conuenissent, cantabāt, orabāt, lectiones sacras & conciones audiebant, sacræ Synaxin administrabant & usurpabant, elemosynas conferebāt, & similes ceremonias exercebant.

De cantionibus passim extāt testimonia. In Toletano quarto expressè Psalmi & hymni in laudem Dei, Apostolorum & martyru compoliti,

compositi, cani iubetur: & statuitur, ut in fine non tantum, Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto, &c. dicatur: sed addatur, Gloria & honor Patri, Filio, &c. idque sub pena excommunicationis. Item, ut in laetis cantionibus tantum subiiciatur Gloria, in tristioribus uero repetatur principium. Capite 12. 13. 14. & 15.

In Bracarenſi adduntur quædam circumſcriptiones: ut uidelicet Lectores in Ecclesia non psallant in habitu ſeculari: ut ex ueteri Testamento nihil psallatur poetice. Capitibus 29 & 30.

De modo psallendi, Isidorus in libro de Diſſiniſ officijs inquit: Primitus Ecclesia ita psallebat, ut modico flexu uocis, faceret resonare psallentem, ita ut pronuncianti uicinior esset quam canenti: propter carnales autem in ecclesia, non propter spirituales, consuetudo canendi est instituta, ut qui uerbis non copunguntur, suauitate modulaminis moueatur.

Hymnos, hoc est carmina in laudem Dei & aliorum composita ab Hilario Pictauiensi, & Ambrosio Mediolanensi episcopo, in ueteros per totius Occidentis ecclesias cantari, Isidorus lib. eodem indicat.

Antiphonas primum a Grecis inuentas, & ab Ambrosio in Latinas ecclesias introductas, in cunctis Occidentis regionibus in usu esse, idem narrat lib. eodem.

Responsoria ab Italis inuenta, & sic dicta quod uno canente, chorus consonando respondeat: nunc interdum ab uno, interdum a duobus, interdum a tribus cantari, choro in plurimis respondente, idem refert lib. eodem.

Alleluia in Africanis regionibus tantum Dominicis diebus, & 50. post resurrectionem cantatur: in Hispania uero præter dies ieiuniorum, alijs diebus, omnibus canitur. Isido. de Officijs.

In Tolerano quinto præcipitur, ut idibus Decembris quotannis per triduum peragatur Litania, pro indulgentia delictorum. cap. 1.

In Ecclesia seculares cantiones prohibentur. in Concilio Antisiodorensi, canone 9.

Omnia uero in ecclesijs Latino sermone fieri uoluit Vitalianus papa: idque cepit anno 666, ut collegit Baleus Centuria 1. pag. 81.

Ante lectionem Diaconus clara uoce de silentio populum admonebat: & populus adorans Dominum, præsignata fronte, aures accomodabat. Lector uero ita lectionem dispensabat, ut edificaret audientes, & corda eorum emolliret, ut pinguior oratio fieret. Isidorus ab. de Officijs.

In Tolerano Concilio 4. decretum legitur, ut post Apostolum non laudes, sed Euangelium legatur: ut a Paschate usque ad Petrecosten missarum tempore lectio fiat ex Apocalypsi. canone 16. Et Isidorus dicit, nihil in Ecclesia legi nisi ex Scripturis sanctis, hoc est ex Septua-

ginta duobus. canonicis libris. lib. de Officijs.

In Bracarenſi concilio 1. præcipitur, ut omnes easdem lectiones legant. Ut omnes uno modo populum saluent, his nimirum uerbis: Dominus uobiscum. Et ut respondeat populus, Et cum spiritu tuo.

Post lectionem secuta est concio, & recitata prius sunt uerba textus antequam explicatio eius cepta: ut apparet ex uerbis Cæsarij Arelatenſis, cuius concio sic incipit: In lectione Apostolica, quæ nobis paulo antequam recitata est, fratres charissimi audiuius, &c. Homil. 12. & alibi.

In Concilio Spalensi concionandi munus solis episcopis iniungitur, sicut & dedicatio templorum, erectio altarium, benedictio ecclesie, saluatio & exhortatio populi, &c. act. 8. pag. 188.

Conciones sacras magno studio plebs audire solebat. Diebus Dominicis certatim confluerunt, audiendi uerbum gratia. Item si quis sacerdotum in uicium forte deueniret, mox congregati uicini concionem petierunt. Ipsi enim propter hanc unam causam, ut concionarentur, baptizarent, infirmos uisitarerent, & animas curarerent, exierunt sæpe. Beda lib. 3. historie Anglice, cap. 26.

Ac solebat ad eam rem episcopi suos auditores cohortari, ut patet ex Cæsario, qui in Hom. 33. pag. 201. inquit: Iterum atque iterum rogo uos, ut qui ad Ecclesie aluaria, quasi ad dulcissimi Christi fauim, plena deuotione concurrunt, uelut apes prudentissimæ de diuersis diuinarum Scripturarum floribus intrare cellulas præparent, ubi sancta & celestia mella suscipiant, perseuerent in opere bono: & ociosas fabulas respicientes, magis psallere & orare conentur.

Finita autem concione, plurimi exiisse leguntur, qui noluerunt esse spectatores idolomanie, quæ in missarum populo perpetrabatur: sicut Beda de suis Anglis testatur lib. 3. Anglice historie, cap. 26. inquit: Potentes seculi nunquam ad ecclesiam, nisi orandi & audiendi uerbum causa ueniebant. Rex ipse cum opportunitas exegisset, cum quinque aut sex ministris ueniebat, & expleta concione rursus discedebat. Similiter passim in alijs locis factum est: ideoque tot ubique obiurgationes & exhortationes in concionibus inueniuntur, quæ hunc zelum dant & improbant: ut Cæsarius aliquoties hanc ipsam ob causam in suos auditores inuehitur Hom. 33. Qui discedunt, nec uolunt spectare diuina mysteria, illi non sunt inter Christi examina reputandi, quia non spiritualia mella conficiunt. Item: Qui abscedunt, in eo loco sibi præparant mortem, ubi inuenire poterant uitam. pagina 201 & 202. Et Iohannes Eleemosynarius cum uideret aliquando omnes abire, ipse simul relicto sacrificio exiit, inquit: Sibi nihil opus esse hoc labore, sed se synaxin celebrare propter populum utilitatem.

utilitatem. Cum illi igitur non uellet inter-
esse, inanem operam le sumere. Metaphra-
stes in uita eius, pagina 77 & 78.

De orationibus Cæsarius Homilia trige-
sima inquit: Venientes ad Ecclesiam, hoc so-
lum quod in Ecclesia expedit fieri, agite: id
est, aut orate, aut psallite, ut orando peccato-
rum ueniam accipere, & psallendo ad spiri-
tualem possitis læticiam peruenire.

In Sexto Constantinopolitano Concilio ¹⁰
statutum est, ut singulis diebus in templis
mane & uesperis preces fierent, & præ
reliquis Symbolum, oratio Dominica, item
Qui plāsti me, Miserere mei, uel Deus esto
propitius mihi peccatori. Item, ut Deo gra-
tiæ agerentur pro quotidianæ uitæ cōmea-
ribus. Item, ut sancti inuocarentur pro in-
tercessione apud Deum, &c. id quod in sa-
cris literis non præcipitur. Conciliorum to-
mo secundo, pagina 416, cap. 7.

Soliti autem sunt flexis genibus, aut incli-
natis capitibus, & eleuatis manibus illas præ-
catiunculas recitare, ut Cæsarius Arelaten-
sis testatur Homilia trigesima: Adhelmus in
Præfatione.

De Eucharistiæ administratione & com-
munionem, in quarto Toletano, capite deci-
mo septimo statuitur, ut Oratio Dominica
recitetur, & postea populo benedicatur, &
tertio communio fiat. Isidorus in libro de ³⁰
Officijs, ordinem orationum, quibus oblata
Deo sacrificia consecrentur, in hunc modum
refert. Prima oratio, qua exercitantur omnes
ad orandum. Secunda inuocatio ad Domi-
num, & suscipiat præces. Tertia pro offeren-
tibus, & pro defunctis. Quarta, pro osculo pa-
cis. Quinta, in sanctificatione oblationis Chri-
sti, & Osanna cantatur. Sexta, confirmatio
sacramenti. Septima, oratio Dominica. Has
septem orationes dicit præfigurare septem ⁴⁰
dona Spiritus sancti in Ecclesia.

Tempore illo nondum Missas habuerunt
in Anglia, sed tota fuit sollicitudo Doctores
seruendi Deo: ideoq; & in magna uenera-
tione tunc fuit religionis habitus, ita ut ubi-
cunque clericus aliquis, aut monachus ad-
ueniret, gaudenter ab omnibus tanquā Dei
famulus exciperetur. Sed anno demum
Christi 664, post disputationem illam de Pa-
schatis obseruatione, sacerdotium cum ton-
sura simul induerunt Anglorum prælati. nā
antea apud Bedam tantum presbyteri, non
sacerdotes nuncupati leguntur. Tandem an-
no 666, in pleno numero nominis Bestiæ A-
pocalypsis 13, cantum Latinum cum orga-
nis ecclesiæ à Vitaliano pontifice susceperunt,
Missamq; deinde Latinam cōflare, altariaq;
cum idololatricis imaginibus erigere cœpe-
runt: unde & mortuorum inuocationes, ex-
orcismi, atque alia Papistarum portenta sunt ⁶⁰

secuta. Hæc Balens ad citatum locum Bedæ
addit, in Centuria 14. Scriptorum Anglico-
rum, cap. 21. in Appendice.

Deniq; & oblationum meminerunt pas-
sim scriptores: ut in Constantinopolitano
sexto, capite octauo, iniungitur omnibus
auditoribus, ut cum oblationibus concu-
rant ad Missarum solennia. Idem Cæsarius
monet, inquit: Quando ad Ecclesiam ue-
neritis, secundum uestras uires elemosynas
pauperibus exhibete: qui potest, offerat ar-
gentum: qui non potest, offerat uinum. Si
nec hoc habeat, exhibeat esurienti buccellā.
si non habeat integram, saltem particulam
exiguam, ut impleat illud, Frange esurien-
ti panem. Homilia decimaquinta, pagina
98 & 100.

Inter offerendum solebant cantilenas oc-
cinere, quas Offertoria uocat Isidorus in lib.
de diuinis Officijs. ²⁰

De Gregorio Agrigentino Metaphrastes
scribit, quod is sacrificijs peractis in templo,
uiduas ac pupillos pauerit, illisque admini-
strauerit ad mensam, ac pedes deinde ipso-
rum lauerit.

Oblationes uerò omnes apud fidelē quē-
dam clericum sunt collectæ, ut est in Braca-
rensi Cōcilio primo, capite trigessimono,
tomo secundo, pag. 218.

Benedictionis, qua sacerdotes solebant cor-
tui iam iam dimittēdo bona precari, memi-
nit etiam Isidorus in lib. de Officijs.

DE RITIBVS CIRCA Baptismum.

Qui baptizarint.

Baptizandi officium in omnibus ferè
Ecclesijs fuit penes episcopos & pres-
byteros. Sic Sergius episcopus Constantino-
polis filium Heraclij baptizauit. Paulus Dia-
conus rerum Romanarum libro decimo-
octauo. Rupertus Theodonem ducem Baua-
riæ, Vilfridus regē Euildach apud Mercios
in Anglia, aliosq; eiusdem prouinciæ duces,
reliquam uerò plebeculam presbyteri. Vin-
centius libro 23. capite 116. Beda libro tertio,
capite quarto, & lib. quarto, capite decimo-
tertio. Acoluthis uerò, Diaconis, & Subdia-
conis non fuit licitum baptizare quenquā,
ut est in decretis Bonifacij in libro pontifica-
li. Presbyteris quoq; & Chorepiscopis, in
Concilio Spalensi actione septima, idem in-
terdicitur. Monachis tamen singulari priui-
legio cōcessit Bonifacius 16. q. 1. ut refert An-
tonius titulo 13. cap. 1. §. 1. Et Vincentius exē-
plum allegat, ubi Monachus mulierem He-
bræam baptizauit: libro uigesimosecundo,
capite decimo.

Vbi?

Baptizabant autem ferè in templis. Hera-
clij fi-

125
 clij filium Sergius baptizauit, Bizātij in Blacernis. Cedualdum Sergius papa, in templo Petri & Pauli Romæ. Chronicon Iuonis in Iustiniano. Adalualdum filium Agilulfi regis Longobardorum, episcopus Modoetiae in templo Iohannis Baptistæ. Paulus Diaconus de Gestis Longobardorum libro quarto, capite octauo. Foro Popilij quoq; in templo trucidati leguntur sacerdotes cum infans, inter baptizandum. Sabellicus Enneadis octauæ lib. 6. pagina 180.

In priuatis tamen domibus etiam interdum, cū necessitas postulabat, baptizati sunt. Nam Iudæum quendam conuersum, Heraclius cū Tyberiadem trāsiret, in hospitio baptizari curat. Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum.

Sic in initio nascentis Ecclesiæ apud Britānos, ubi tam citò tēpla nō potuerunt extrui, passim ad flumina turba baptizata est: ut Beda de Northanymbris libro secundo Angliæ historiæ, cap. 14. refert.

Ad eam uerò rem baptisteria in templis habebant in promptu, quorū passim fit mentio apud Paulum Diaconum lib. quarto, capite decimo octauo de rebus gestis Longobardorum: & apud Bedam libro 2. ca. 14. Angliæ historiæ.

Paschali autem solennitate plerunq; id fieri solebat, id quod exemplo probant. ut Cedualda Romæ baptizatus est die Paschatis: Chronicon Iuonis in Iustiniano. Itē Adalualdus: Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 4. cap. 8. Heduinus in Anglia: Beda lib. 2. cap. 14. Extat quoq; decretū in Concilio Antiodorēsi, ne extra tēpus Paschæ baptizetur quisquā, nisi qui morti sit uicinus.

Leo Papa tamen cōcessit necessitate urgente, omni die baptizari: ut refert Hartman Schedel ætate sexta, pagina 176. Sic quadragesima die post partum, quosdam infantes baptizatos legimus, ut Dagoberti filium in Gallijs: Regino libro decimo. Quinquagesima uerò Heduii filiam, quæ nata fuit in die Paschatis, & baptizata in die Pētecostes. Beda lib. 2. capite nono.

Paulinum in meridie iuxta ciuitatē Tro-uulsingam, plurimos in fluuio Trehenta baptizasse, Beda narrat libro secundo, capite decimo sexto.

Baptizarunt autē tam adultos quàm infantes. Hierosolymis Anastasius Persa baptizatur: Beda de Ratione temporum, pagina 62. Constantinopoli regina Persarum Cæsarea, cum marito & sexaginta millibus hominū, quos secū adduxerant. Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 4. cap. 17.

In Bauaria Theodo dux cum proceribus, & magna populi frequentia. Hartmannus Schedel, pagina 172.

In Hispania sub Sisebutho Gotthorum rege, nonaginta millia Iudæorum: Iohannes Magnus de historia Gotthorum libro decimo sexto, capite decimo quarto. In Neustria exercitus Frācicus, cum duce Bosone, à Lupo episcopo. Vincentius libro nigesimo tertio, capite nono.

In Anglia Eduinus: Chronicon Sigeberti. Occidentalium Anglorū rex cum suis: Beda libro tertio, capite 7. Pæada mediterraneorū Anglorum rex cum multis nobilibus, comitibus ac militibus: Sigebertus Orientalium Saxonum rex: Siudhelm successor Sigeberti: Osuuius apud Northanymbros: Euildach in prouincia Merciorum. Beda libro tertio historiæ Angliæ, capite 21. 22. 25. & libro 4. capite 13.

Infantum uerò mentio fit in Cōcilio Toletano octauo, cap. 7. & in Decretis sexti Cōstantinopolitani, cap. 2. ubi inter alia sic habetur: Infantes etiam nondum rationis capaces baptizamur. Et: Paruulo ægrotanti nullo modo baptismus denegetur: si quis neglexerit eius morientis animam, ille pro ea reddet Deo rationem.

Ad baptismum tamen nemo fuit admittus, præsertim ex adultis, nisi qui in doctrina Christiana prius fuit mediocriter instructus: ideoq; præcesserunt catechizationes & examina. Sic in Concilio Bracarense primo, capite primo, decretū extat: Viginti diebus ante baptismum catechumeni conueniant cum clericis, & discant, Credo in Deum patrem, &c. omnes specialiter & seorsim. Item in sexto Cōstantinopolitano, cap. secundo, constitutum est, ut nullus chrismetur, neq; baptizetur, nisi Symbolū & Orationem Dominicam firmiter teneat, exceptis his qui propter ætatem loqui nondum possunt. Idem etiam in exemplis indicatur. nam Ammandus Dagoberti filium antequā baptizaret, catechumenon fecit: Regino libro primo, pagina decima. Apud occidentales Saxones Birinus eundem morē seruat, regēq; cum populo non nisi catechizatum baptizat. Beda lib. tertio, cap. septimo. Sic Cedualda in insula Ueſta duos regios pueros occidendos, prius per Cynibrehtam presbyterum finit in doctrina Christi instrui & baptizari. Beda libro quarto, capite decimo sexto. Monachus itidem quidam Hebræa puellam, antequam baptizat, catechismo informat. Metaphrastes pagina 74.

Patrinos itē baptizandis tum infantibus, tum adultis affuisse legimus. ut Persicę reginæ patrinus Cōstātinus Imperator fuit: Regino li. 1. Occidentalium Saxonū regis, Osualdus apud Northanymbros, Euildach Merciorū regis Vulferus rex. à quo idē in filiū postea adoptatus, duas prouincias Ueſtā & Meāna
 60
 rorum

rorum insulam accepit. Beda libro quarto, capite decimotertio. Pharonis episcopi Meldensis, rex Lotharius. Vincētius libro uigesimotertio, capite decimoseptimo. Idem & Meroneum, regis Theoderici filium, infantem de baptismo suscepit. Naucerus generatione 21. Heribertus, Dagoberti filium. Regino lib. primo.

Nemo tamē ad munus patrini seu fideiuforis est admissus, nisi qui Symbolum & orationem Dominicam firmiter tenuit, ut est in decretis sexti Constantinopolitani, capite septimo. Sic neque abbates neque monachi admisi leguntur. Antiochenis Concilij canone decimonono, pagina 185.

Fuitque huius sacramenti magna ueneratio, aded ut patrinis nō licuerit coniugali copulatione misceri. Conciliorum Tomo secūdo, pagina 184.

Forma uerborum non expressē ponitur: quare consentaneum est, illos usitatam institutionē Christi retinuisse, ut in nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti fieret baptismus. In sexto tamen Constantinopolitano mentio fit peculiaris confessionis de Resurrectione carnis. Conciliorum Tomo secūdo, pagina 356.

Exorcismi, quo infantes baptizandi purgari debeant, meminit Synodus Bracarenfis secūda, capite nono. & Isidorus in lib. de Officijs inquit: Propterea exorcizatur pueri, ut relictū à diabolo, securiter ueniant ad baptismum.

Soliti sunt insuper plurimi homines huic ceremoniæ interesse. Siquidem in publicis congressibus, & plerunque in solenni festiuitate peragi consueuerat. Exemplum Zonaras allegat de Heraclij filio, quod ad eius baptismū totus Senatus Constantinopolitanus fuerit inuitatus. tomo tertio, pagina 68.

Appellationes quę baptizatis fuerunt impositę, plerunq; uel sanctorum uel amicorum memorię inseruerūt, ut Anastasius Persa, antea Magundat dictus, in baptismo id nomen accepit. Metaphrastes. Dagoberti filius, Sigebertus nominatus est: Chronicon Sigeberti. Cedula baptizato nomen Petri fuit impositum à Sergio papa. Beda libro 4. capite 7.

Peculiari quoque uestitu utebantur, tum baptizantes, tum illi qui baptizabantur. Sic de Heduno Beda tradit, quod post baptismum fuerit cum suis proceribus in albis positus: libro secūdo, capite decimoquarto. Et de Cedula Chronicon Iuonis sub Iustini ano memorat, quod Romę baptizatus, cum adhuc in albis staret, mortuus sit. Et sacerdotes baptizantes in sacro amictu in Foro Popilij interfectos esse, dicit Sabellicus libro 6 Enneadis octauę.

Iudæorum liberi baptizati, aut in monasteria, aut cuidam Christiano tradebantur, à quo tam in moribus quàm in uita rectē instruerentur. Toletanum concilium quartum, capite 59.

Illos deniq; quos nō rectē baptizatos putarunt, denuō rebaptizandos esse statuerūt. Et narrat Beda exemplū de quodā Iohanne Hagulstadenſi episcopo, qui ministrum suum Herberd nomine de integro baptizari, cum audisset eum antea à presbytero quodam baptizatum, cui munus baptizandi fuerat interdictum: propterea quod præ stupiditate & tarditate ingenij catechisandi & baptizandi ritum non rectē potuisset administrare. libro quinto historię Anglicę, capite sexto.

DE CONFIRMATIONE.

Baptizatis insuper soliti sunt imponere manus, chrismateque ipsorum frontes signare, ut est in Concilio Spalēsi: ubi illud ipsum presbyteris interdicitur, ac solis episcopis demandatur, actione 7. In Bracarenſi secūdo additur, ut modicum balsami consecrati & benedicti in eo ritu usurpetur: capite quarto. Neque potuit ullus presbyter illud chrisma aut facere, aut consecrare: sed fuit illud penes episcopos solos, ut ibidem decernitur. Nec minor fuit huius ceremoniæ reuerentia & dignitas, quàm ipsius baptismi. Nā Deus dedit sanxir, de septem donis baptismatis, à primo pabulo salis sacrati, usque ad cōfirmationem Spiritus sancti per chrisma, quod ab illo primo dono usque ad septimū nulli Christiano licuerit commatrem suam in coniugium recipere. Luthprandus in uita eius, & Sigebertus in Chronico.

Ad hoc quoque officium nemo est admissus, ut coram episcopo ad cōfirmandū quęlibet teneret, nisi qui in catechismo erat instructus, aut saltem Symbolum ac Orationē Dominicam memoriter tenebat: ut patet ex sexti Constantinopolitani capite septimo.

VARIJ CASVS.

¶ Casus præterea uarij circa baptismum sæpe accidisse leguntur. Ut de Dagoberti filio, Regino scribit libro primo, quod is quadragesimo die post partum, ab Amando baptizatus, finita precatione, cum reliqui omnes tacerent, ipse responderit Amen, clara & expressa uoce. Idem Sigebertus annotat.

De Arnulpho item refert Vincētius, quod ab eo leprosus quidam baptizatus, statim inter baptizandum cœperit sanari, et aliam induere carnem. libro 23. capite 76.

Sæpe etiam Catechumeni ante baptismū sunt extincti: & illis neque oblationis cōmemoratio, neque psallendi officium est impeditum. Concilium Bracarenſe 2. cap. 35.

De Hildentio Meldensium episcopo Vincētius habet, quod is aliquando puerum si-

ne baptismo mortuum, resuscitavit ex mortuis, & tandem baptizavit, & nomen fecerit Adelberti patris sui. lib. 23. capite 25.

DE RITIBVS CIRCA

claves.

Clauum quoq; potestate hac ætate in usu fuisse apud Christianos, tñ Canonum statuta, tum exempla abundè testatur. Fuit autem hæc potestas penes Episcopos & sacerdotes solos, nisi quòd postea monachis quoq; Bonifacius eam concessit, anno Domini 618. Sigebertus in Chronico. Presbyteris uerò & chorepiscopis nõ licuit quèquam uel ligare uel absoluerè: ut est in Concilio Spalensi actione septima, Cõciliorum tomo secundo.

In ipso autem excommunicationis actu adhibiti sunt plurimi tum sacerdotes, tum clerici: est que facta renunciatio publicè coram populo, ut testatur Cæsarius Homilia prima, folio 7.

Excommunicati à conuentibus Christianorũ penitus sunt exclusi & segregati, aded ut neq; cum illis conuersari, neq; cibum capere cuiquã qui Christiani nominis esse uoluit, licuerit. Tale decretum extat in Antiocheni Concilio, canone uigesimo octauo his uerbis: Excommunicatis non communitur, neq; cibus cũ ipsis sumatur. Item canone 29. Omnis recipiẽs excõmunicatũ sciens, eandẽ excõmunicationis pœnã subeat.

Agentes pœnitentiã quando sufficienter, ut illi loquuntur, doluerunt uel planxerunt peccata, rursus sunt recepti. Sic plurimi sunt canones, qui rãtum de excommunicatione ad certum tempus loquuntur. ut: Quicunq; paganorum consuetudine utitur, uel maleficia inuenit, is excõmunicatus sit ad annos quinq; Antoninus titulo decimotertio, capite primo. 6.3. Item: Qui Ecclesiasticis personis iniuriam facit, excommunicatus sit, donec legitime satisfaciatur. Concilio Toletano II. capite 6.

Illà quoq; receptio publicè facta est, ut Cæsarius testatur inquiens: Iustum est, ut qui cum multorum destructione se perdidit, cũ multorum ædificatione se redimat. Homilia prima, folio 7.

Absolutionem præcessit confessio, in qua postulata est enumeratio omnium peccatorũ, tam à cetera turba confitentiũ, quàm ab excõmunicatis. Sic in Gestis episcoporũ Mentensium, Amatus coram fratribus ea quæ minerat delicta omnia, in cilicio & cinere publica uoce recitasse dicitur. Sic præcipitur in Toletano undecimo, cap. 7. Quotiescunque quilibet ex subditis corrigendus est, aut publica debet à sacerdote disciplina curari, aut duorum uel trium fratrum spiritualium testimonio adhibito, & modus criminis agno-

scatur, & modus pœnitentiæ irrogetur: ita tamen ut is qui sententiã profert, si exilio uel retrusione dignum sit factum, sua manu sententiæ subscribat.

Canones satisfactionum uarij leguntur, & innumeri, quibus creditum fuit peccatorũ molem expiari posse. Capita tamen præcipua recensentur à Cæsario, ut Hom. I. folio 7. Visitatione infirmorũ & captiuorum, ieiunando, et pedes hospitibus abluendo, minuta peccata redimuntur. Pro capitalibus uerò criminibus hæc nõ sufficiunt, sed addendæ sunt lachrymæ, rugitus & gemitus, cõtinnua ieiunia longo tẽpore, largiores elemosynæ, ultrò nos ipsos à cõmunionemouentes, in luctu & tristitia longo tẽpore permanentes, & pœnitentiã etiã publicè agentes. Item: Oportet unumquemq; super seipsum quasi super mortuũ conclamare, & maghos super extinctã animã dare planctus, & quomodo solet mater super unicum mortuum filium lamentari, ita super unicã animã nostram criminis gladio interfectam oportet totum pòdus doloris effundi, si fortè possit lachrymarum fomentis & calore fidei suscitari. Hom. 10. folio 62. Item: Omne peccatũ quod hic pœnitendo non corrigitur, in futuro seculo punietur. Homil. 28. folio 171.

Aliqui horum rursus de perpetua pœnitentiã, aliqui de finita, & ad certum tempus præstanda loquuntur. ut: Qui semel post suã ordinationem in lapsum incidit, deponatur, & deinceps nullam unquam Ecclesiasticam dignitatem adipiscatur, sed sufficiat ei lametationibus, fletibusq; assiduis quoad usq; uixerit, in pœnitentiã perdurare, ut cõmissum delictum extinguere ualeat. Martinus papa in epistola ad Amandum. Et: Qui deprædationes fecerint, quadraginta dies pane & aqua contenti sint. Toletano undecimo, capite 7.

Extant etiã exempla, ubi pro delictis sponte quidã sibi huiusmodi exercitia constituerunt, spe uana de satisfactione fascinati. Aurea abbatissa propterea, quòd aliquando sacriculo ineptã pronunciantem uerba interlegendũ, ipsa sibi munus sacerdotis rapuerat, sponte hanc pœnitentiã sibi irrogauit, ut per annos septẽ in paruo oratorio inclusa, seorsim ab hominibus uiueret. Vincetius lib. 23. cap. 75. Hildetius, propterea quòd apud Meldenses templum uoluerat consecrare, auariciæ studio extractum, Romam profectus coram Pontifice culpam est confessus, & postea spõte in exilium migravit: in quo tam diu uagatus est, prædicans uerbum Dei, donec diuinitus per angelum reuocaretur. Vincentius libro 23. cap. 25.

Moribũdos tamen agentes pœnitentiã receperunt, licet anni quibus pœnitentiæ fuerant

151 rant destinati, nō dum essent exacti: ut habet Toleranum Cōcilium undecimum. In mortis periculo pœnitens manuum impositione reconcilietur, & memoria talium in Ecclesia commendetur, oblatio quoq; pro eorum delictis accipiatur, &c. capite duodecimo. Impœnitentes uerò & pertinaces eodē loco habuerunt post mortem, quo uiuōs: id quod Sabellicus testatur Enneadis octauæ libro sexto, pagina 182.

CASVS.

¶ Episcopus quidam Anglus, nobile prædiuitem Comitem, propter illicitum conuigium excommunicarat: & prohibuerat, ne quis Christianus domum istius intraret, aut cibum cum eo caperet. Contempserat uerò Sigebertus rex præceptum Episcopi, & intrauerat epulaturus cū Comite. Id ubi rescuit Episcopus, sola imprecatione effecit, ut subita morte rex extingueretur. Beda historię ecclesiasticæ Anglicæ libro tertio, capite uigesimo secundo.

RITVS CIRCA COENAM Domini.

Administrarūt cœnam Domini omnes Episcopi, sacerdotes, presbyteri, & monachi: idq; palam in templis, ac publicis cōgressibus. ut passim est uidere in historijs.

De loco decernitur in Cōcilio Toletano quarto, ut in choro clerus, extra chorum populus communicet: capite decimo septimo. In monasterijs uerò peculiarem locum huic rei destinatum fuisse, Beda refert: eum uidelicet, ubi ægroti morituri quieuerunt. lib. 4. historię Ecclesiasticæ, capite 24.

Altaria ad eum usum in templis extructa fuisse, eaq; mirificè ornata, Polydorus testatur libro quinto, capite sexto, folio 321. Et de Eualdo Albo ac Nigro Beda narrat, quòd in Saxoniam proficiscentes, altare portabile, aliaq; uascula semper secum tulerint: libro 5. capite 11.

Vasa, ut calicem & patinam auream, passim habuerūt. De Paulino enim Beda dicit, quòd is interfecto Heduino rege Northanymbrorū, Cantuam reuersus, plurima uasa aurea ad ministerium altaris cōsecrata secū attulerit: historię Ecclesiasticæ libro tertio, capite secundo. Et in Synodis aliquoties decretum legitur, ne quibusuis liceat uasa illa contrectare, portare, nedum ad profanos usus adhibere. Bracarensi prima, capite 28. Et Constantinopolitana 6. capite 3.

Quo tempore, quibus ue diebus ac festis cœnam Dominicam distribuerint, nō satis constat: nisi quòd Paschatis mentionem facit Cæsarius, ubi inquit: Paschali tempore uidete ut libera conscientia ad altare Domini accedatis, ut corpus & sanguinem eius non ad iudicium, sed ad remedium possitis acci-

pere. Homilia 18. folio 116. Ante meridiē aut ieiunij distribuerūt: Isidorus in lib. de Officijs. & quotidie licere cœna uti, nisi intercedat peccatum aliquod: idem asserit.

Rauennæ Theodorus in natali Christi, & quidem ante exortum solis, Eucharistiā celebrasse dicitur: apud Nauclerū generatione 23. pagina 589. Et in Antisiodorensi Cōcilio uidetur singulis Dominicis administrata. Inter alia enim ibi Canon extat, ut mulier cōmunicans habeat suū Dominicale: si nō, differat communionem in proximā Dominicam. Canone quarto.

Admissi autem sunt ad huius cœnæ usum, quotquot Christianam doctrinam fuerunt amplexi, nisi qui baptismi lauacrum nondū acceperant: ut habetur exemplum apud Bedam, ubi Episcopus regijs adolescentibus apud Orientales Saxones, licet à religione Christiana non admodum dissentirent, tamen quia non uellent baptizari, cœnam Dominicam negauit. Beda lib. 2. cap. 5. Coniuges aliquot dies ante cœnæ usum à cōsuetudine connubij abstinere, & continentius uiuere, Isidorus iubet lib. de Officijs.

Materia qua usi sunt in cœna, nusquam alia inuenitur, nisi azyma, & uinū cum aqua mixtū. Isidorus de Officijs. Præterquā quòd de solis Armenijs Nicephorus scribit, illos azymam & uinum absq; aqua usurpasse: lib. 58. cap. 54. Alioqui passim hoc decernitur, ut uinum mixtum cum aqua offeratur: ut in Antisiodorensi concilio, canone 8. & in Bracarensi 3. cap. 1. ubi simul damnatur quidā, qui lac pro uino usurparant. Itē alij, qui uuis expressis uinum obtulerant, Conciliorum Tomo secundo.

Ratio utriusq; materiæ in sexta Constantinopolitana, interrogante Constantino, exponitur his uerbis: Oblatio quæ in sacrificij um altaris offertur, nullam commixtionē fermenti debet habere. Siquidē Christi corpus fuit sine corruptione genitum. In calice uerò debet uinum & aqua offerri: nam si solum uinum offerretur, sanguis Christi inciperet esse sine nobis: si sola aqua, plebs sine Christo, ideo miscetur utriq; &c. ut patet ex epistola Humberti aduersus Nicetū. Et Antoninus inquit: Nō oportet aliud dari, nisi uinum & aquā: quia ex corpore Christi fluxit sanguis & aqua. titulo decimo tertio, cap. primo. §. 3.

In cōsecratione nō tā institutionis uerba, quàm alias precationes obseruasse uidetur. ideoq; innumeræ cantionū & precationum formulæ subinde à Pōtificib; & episcopis inuentæ sunt, & auctæ: sicut harū lōgum catalogum recitat Sigebertus in Chronico. Et Cæsarius Homilia quinta hūc ordinē ponit, ut in consecratione sacerdos dicat, Sursum corda,

corda, &c. Respondeat populus, Habemus ad Dominū. Item: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Benedictus qui uenit, &c. Postea recitetur oratio Dominica, sequatur benedictio in populum, & eadem corporis et sanguinis Christi sacramentum sumatur. folio 33.

Elevationem quoq; in usu fuisse, Iohānes de Oppido testatur, ubi de Isidoro Hispalensi episcopo disserens, inquit: Quando leuatur Sacramētū, canit, Videte in quē creditis.

Vestimenta quibus distribuentes cœnam fuerunt amicti, hac ætate nō nihil cœperunt uariare. Plurimi enim solam stolam induerunt, secuti constitutionem Syluestri pontificis, qui neq; in serico, neq; in panno tincto, sed tantum in lineo terreno eucharistiā celebrari uoluit. Si quidem & Christi corpus nō nisi in syndone fuisset sepultum: ut habet liber Pontificalis de Syluestre, & epistola Humberti contra Nicetam.

Neq; uerò mutilatē Cœna Domini, sed integra omnibus ex æquo est administrata: sicut id probatur tum ex historia Conciliorū, præsertim ex Toletano undecimo, ubi capite undecimo claris & perspicuis uerbis utraque pars exhiberi præcipitur: tum ex scriptoribus, qui exempla eorū qui hoc modo cœnam acceperunt, referunt. Nam de Bauone quodam scribit Vincentius, quod is moriturus utramq; partem sumpsit: libro 23. capite 7. Sic de Furseo & Richario Pontinensi idem asserit, libro 23. cap. 81. & 97. Et de Cead da rege Anglorum, Beda libro quarto, cap. 3.

Quomodo autem & quibus ritibus communicantes acceperint cœnā, non certò traditur. Consentaneū tamen est, illos manibus accepisse, nec passos sibi per ministros in os inferi aut infundi. In Antiochiensi enim Concilio habetur, ut mulier manu nuda eucharistiā nō sumat: canone uigesimo septimo. Sic de Cedmonno Beda tradit, quod ægrotans sibi allatā eucharistiā, ipse in manus accepit: libro 4. capite 24.

Post exhibitionē cœnæ benedictio super populum recitata est, & peracta fuerunt sacra, ut habet Cæsarius Homilia quinta. Interdum etiam secutū est conuiuium in ipso templo, sicut de Ausberto Rothomagēsi episcopo Vincentius scribit, quod is expletis cœnæ Dominicæ solennibus, cunctos ciues in templum duci iusserit ad præparata conuiuia: libro 23. capite 100.

Ægrotantibus etiam domum miserunt cœnam eucharisticam: ut habetur in Toletano Concilio undecimo, cap. undecimo, ubi inter alia hæc uerba extant: Sacramentum ægrotis domum portetur.

DE SACRIFICIO MISSÆ.

Missā à Romanis pontificibus inuenta, & subinde aucta hoc seculo, alijs pas-

sim Ecclesijs uel obtrusa est inuitis, aut studio nouitatis ultrò recepta. Nā Britannicis ecclesijs Agatho misit Iohannem monachū, archicantorem Romanum, ut celebrationū & sacrificiorum ritum eas doceret, circa annum Domini 679. Beda libro 4. capite 18, de gestis Anglorum.

Et anno Domini 681, in octaua Paschæ Iohannes Portuensis legatus Papæ Constanti nopoli coram imperatore & patriarcha, & plebe, primus in templo Sophiæ Latinā missam celebrauit: approbātibus omnibus, qui tum aderant, illam nouitatem, aut nuper inuentū prodigiū. Beda de Ratione tēporum.

Sic de duobus Eualdis idem tradit, quod in Saxoniā migrantes, quotidie missas celebrarint, habentes secum altare portabile & uasa sacra: Ecclesiasticæ historiæ gētis Anglicæ libro quinto, capite undecimo. Idē & Goericus Metensium episcopus fecit: & Vitalis monachus in sua cellula, quæ dicebatur Porta solis: ut habet gesta Metensium episcoporum.

Sed quibus ceremonijs usi sint in illa theatrica gesticulatione, infra dicemus de Romanæ ecclesiæ ritibus.

RITVS CIRCA

Orationes.

Quod Christiani soliti sint conuenire ad preces, suprā dictum est in genere. nunc uerò sigillatim, quādo, ubi, & quomodo, publicè uel priuarim orarint, breuiter subiūgens. Ac primū iuxta antiquos Canones in Hispanijs hoc receptum fuit, ut in singulis prouincijs, una & eadem esset orandi consuetudo: id quod reperitur in Toletano Concilio quarto, capite secundo.

Gestibus autem uarijs ac diuersis usi sunt. Quidam enim genibus flexis, quidam prostrati ad terram, quidā erectis ad æthera palmis, quidam alijs motibus & gesticulationibus preces fecerunt: ut passim est uidere. Heraclius reportans lignum Dominicæ crucis ad Caluariæ locum, depositis preciosis uestibus, in uili habitu, & nudis pedibus iter est ingressus. Inde quotannis in commemoratione passionis Christi adoraturi crucem, discalceati soliti sunt accedere: teste Blōdo, Decadis primæ libro nono.

Osualdus rex Anglorum, propter crebrū orandi morem, ubicunq; sedit, super genua sua manus habere solitus est. Dicitur et inter precandum circumuentus ab hostibus, diem clausisse cū hac uoce: Deus miserere animarum nostrarum: teste Heinrico de Erfordia capite 56. & Beda libro 3. capite 12.

Trudo Metensis prostratus humi, inter orandum multas fundere lachrymas, frontē terræ allidere, pectusq; manibus contunde- re sepius uisus est. Gesta Metensium.

Ad orientem orantes sese uertunt, apud Metaphrasten. & cum crucibus circumeunt: apud Vincentium libro uigesimotercio, cap. septuagesimosexto.

Sic ad aras, statuas & imagines passim innocasse leguntur. Hierosolymis (inquit Blodius) quotannis in recitatione passionis Christi, ad lignum Crucis adorant. Decadis primae, li. 9.

Grimoaldus maior domus in aula Hildeberti, Leodij ad aram Lamberti adorans, à satellite per insidias transfossus traditur: apud Henricum de Erphordia, capite 60.

Et ad monumenta Sanctorum. Sic monachi ad sepulchrum Austregisili cum lachrymis orantes, impetrarunt uindictam aduersus hostes: Vincentius libro 23, capite 29. Ita cum Parisijs aliquando ex Columbae templo furtim sublata essent ornamenta, Eligium accessisse nugatur, & ad Sanctum orasse haec uerba: Nisi reduxeris ornamenta, obserabo templum perpetuo, ut omnis tibi cultus detrahatur. & statim altero die omnia ornamenta fuisse restituta, Haec sunt furiosa, ideo malus Spiritus eos ita ludit, libro 23, capite 88.

Ad cenobia etiam & certa templa, quidam preces suas alligarunt: Quidam ad terram Sanctam orandi causa profecti sunt: alij domi in angulis: alij foris in agris inter condensa ueprum & conuexa uallium preces suas facere maluerunt: teste Beda historiae Ecclesiasticae libro tertio, capite decimo sexto, & libro quarto, capitibus 3. et 10. Metaphraсте in uita Eleemosynarij: & Vincentio libro 23, capite 24.

Certis horis Ecclesias orasse, ex gestis Metensium apparet: ubi de Goerico Aquitaniae rege scribitur, quod septies in die cum Ecclesia Deo laudem dixerit. Sic uespertinarum precum, itemque matutinarum passim fit mentio apud Metaphrasten, Vincentium libro 23, cap. 98. 103. & Bedam lib. 4. capite 19. & Isidorum in lib. de Officijs.

Quidam dimidias, quidam totas etiam noctes insomnes duxere orando: ut Fursus apud Vincentium lib. 23, cap. 81. Philibertus ibidem, capite 95. Gregorius Agrigentinus cum sociis in itinere & domi, apud Metaphrasten. Laurentius episcopus in Anglia lectum suum habuit in templo, & noctu lachrymas & preces ad Deum effudit. Beda libro secundo capite 6.

Daniel & tres pueri Chaldaei supplicationibus deuouerunt, ut tres horae nobis Trinitatis reuerentiam declararet, ut ter in die Trinitas rogata colatur. Et tertia orandum est, eo quod Spiritus sanctus hora tertia descendit ad terras: sexta, pro eo quod hora sexta Christus in cruce suspensus est: nona, quia patibuli cruciamenta pertulit: & per quaternarium usque in uespertinum officium, quia quater

nis significationibus mundus quadrifarie diuisus, in trinitate saluatus est, & in nocturnis horis, qua septies Trinitatis mysterium ueneramur. Isidorus de Officijs.

Quidam ad numerum preces recitare soliti sunt, praesertim Psalmos: ut de Aurea abbatisa, Saliberga, & alijs monialib. scribit Vincentius libro 23, capite 30. Henricus de Erphordia capite 56.

Formae preces potissimum fuerunt Psalmi, aut ex Psalmis decerpta. Itemque Litaniae, quibus hoc tempore addita est contra Dei uerbum inuocatio mortuorum, ut colligit Balzus Ceteria prima scriptorum Britannicorum, in Honorio.

Priuararum precum passim exempla recitantur, quibus miracula etiam attribuuntur. Sic Bauo mortuum sua oratione excitauit. Vincentius lib. 23, capite 6. Idem Andoinum, cum in Hispanijs per septem annos pluuia non uisa esset, largissimos imbres sua preces impetrasse dicit libro 23, cap. 28. Similiter Iodocus inuocato nomine Iesu, aquam ex petra extraxit, libro uigesimotercio, capite centesimo sexto.

Oidiluald monachus saepe precibus insistens, tumida aquora placauit: apud Bedam libro 5, cap. 1.

Fabulosum est quod narrat Sigebertus in Chronico, anno Domini 613. mulierem galli canam apud Mauriennam urbem, septem dies ieiunasse, & assidua preces pollicem Iohannis, quo monstrauit Christum, ab altari accepisse.

Precationum ante cibum, & gratiarum actionum post sumptum cibum, mentio fit in Chronico Aeditui, de Martino.

RITVS CIRCA VOCATIONEM et ordinatio-

nem.

Ordinationem Episcoporum & aliorum ministrorum, praecessit electio, quae facta est suffragijs populi & aliorum Episcoporum in uicinia: teste Cabillonensi concilio, capite decimo: & Vincentio libro 23, capite 119. qui dicit, proiectum Aruernensem episcopum, à clero & populo fuisse electum. A Magistratu tamen necesse fuit peti assensum & confirmationem, ut inquit Christophorus Gradensis apud Sabellicum de sua prouincia: Sacerdotia quibus à clero populoque decreta fuerint, dux Venetus per manus tradat. Enneadis octauae libro sexto. Ita in electione Pharonis episcopi Meldensis, populus eligit, & assensum petit à Lothario rege. Vincentius lib. 23, cap. 17.

Romani pontifices suum quoque uoluerunt regi assensum, ut infra in loco de Politia dicemus. Rauennati tamen ecclesiae Leo papa concessit, ut electio cleri & populi eius loci sine

ponat

pontificis Romani autoritate ualeret: teste Nauclero, Generatione uigesimalertia.

Electio secutum est examen eorum, qui ordinationem peterent: ut habet Bracarense Concilium secundum, cap. 3. Oportet ergo non per gratiam munerū, sed per diligentem prius discussionem, & deinde per multorum testimonium clericos ordinari. Et Honorius iussit, ut illi quibus munera Ec-

clesiastica cōmitterentur, uenirent Romā ad expositionem fidei suę: Luithprandus in uita eius. Et de Aidano presbytero Beda scribit, quod postquā prudenter in cōuentu seniorū respondisset, electus sit ad episcopatū: historię Ecclesiasticę Anglicę lib. 2. cap. 5.

Facta electione, ordinatio ultra tres mēses non differebatur: iuxta decretum Honorij, quod extat apud Luithprandum.

Facta autem est ea uel per pontificem Romanum, uel per alios episcopos, quibus ille potestatem dederat: ut exemplis est uidere. De Iohanne pontifice in libro pontificali scribitur, quod plerosq; episcopos presbyteros & diaconos ordinari ipse. Sed Bonifacius multis episcopis eam potestatem dedit, ut possent alios ordinare, quo feliciter Euan-

geliū ad gentes spargeretur: Beda lib. 2. ca. 8. Sic Augustinum, Mellitum, Iustum, Laurentium, Paulinum, Sinanum, Ceddā, Theodorum, & quosdam primarios episcopos in Anglia, plurimos coepiscopos, ministros & collegas ordinasse, testatur Beda historię Ecclesiasticę lib. 2. capitibus 3. 4. 8. 9. 18. & lib. 3. cap. 22. libro 4. capit. 1. 3. 5. 6. 12.

Conuocati sunt & alij episcopi eius provincię ad ordinationem, ut de Chuniberto Hagulstadenſi episcopo Beda dicit, quod in pręsentia septem episcoporum ordinatus sit: libro quarto, capite 28.

In ipsa autem ordinatione, soliti sunt ad sacram mēsam assistere omnes, ubi primū ordinandus iuramento testatus est, se nullo pręmio mercatum esse illam dignitatem. Si quid enim tale innotuit postea, ipse ordinandus cum ordinatore suo omnibus suis bonis est exutus. Toletanum Concilium 6. capite quarto.

Deinde sub cautione promisit, quod uellet iustissimē uiuere, & obedire episcopo suo iuxta canones. Toletanum Concilium undecimum, capite decimo.

Edidit perspicuam confessionē fidei suę coram omnibus, ibidem.

Impositę sunt ipsi manus ab astantibus, & data benedictio. Concilij Spalense actione quinta.

Tandem baculum accepit in manus, & cōstitutus est in cathedram: cęperūt cani hymni, orationes & gratiarū actiones. Gesta Metensium. Exorcistę cum ordinantur, acci-

piunt de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, accipientes potestatem imponendi manus super energumēnos, siue catechumenos. Isidorus de Officijs.

Peculiari pallio usus esse uidetur is qui ordinauit episcopos: sicut de Honorio papa Beda scribit, quod Paulino in Angliam aliquot eius generis uestimenta ad ordinationes miserit. historię Ecclesiasticę lib. 2. capite decimo octauo.

Tonsuram denique in usu fuisse, Vincencius tradit libro 23. capite 91. & Isidorus in libro de Officijs ostendit, eam in capite debere fieri, quia in mente debet esse religio.

Ordinati autem sunt ad Ecclesię administrationem, qui ea maximē uisi sunt digni. In Toletano Concilio septimo statutū fuit, ut nulli officium docendi committeretur, nisi qui prius in monasterijs esset institutus, & secundum regulas monasticas planē eruditus: capite quinto. In octauo Toletano extat, ne quis cuiuscunq; dignitatis Ecclesiasticę gradum percipiat, qui non totum Psalterium, cantica usualia, hymnos & morem baptisandi perfectē norit: cap. 8.

Ex laicis tamen nonnulli interdum in ministerium recepti leguntur: ut Arnulphus, qui fuit maior domus in aula Theodeberti, in episcopum Metensem ordinatus est. Gesta Metensium. Landelinus ex prædone conuersus à Martino papa, ad prædicandum ordinatus est. Chronicon Sigeberti. Tolganes rex Visigothorum tonsuram clericatus accepit. ibidem.

Cum reliquis uerò plerūq; Bracatensis Concilij primi statutum obseruarunt, quod præcipit, ut ex laico ad gradum sacerdotij nemo ueniat, nisi prius anno integro in officio Lectorum uel Diaconatus, disciplinā Ecclesiasticā discat: & sic per singulos gradus eruditus ad sacerdotium ueniat. cap. 38.

Neq; etiam quisquā uxoratus, aut homicidij reus, aut qui sibi ipsi uirilia amputarat, ordinatus est: ut testantur Antoninus titulo 13. §. 3. capite 1. Liber pontificalis in Eugenio & Leone. Chronicon Æditi in Martino. Neque qui manu missus, si non omnino liber esset. Toletanum Concilium quartum, capite 71.

Eleemosynarius, ut scribit Metaphrastes, aliquando clericum qui secundas nuptias contraxerat, etiam magnam summam auri & frumenti pollicentem, ad Diaconatū admittere noluit.

Sic & uiduarū mariti ad Leuitarū ordinē sacrati, rursus gradu suo deiecti sunt. ex edito Concilij Spalensis, actione 4.

Probarunt & iustam ac cōpetentem ætate doctoris ita: ut Leuitę ante uigesimalū quintum annū, presbyteri uerò ante trigesimalū

non ordinati fuerint, iuxta Conciliū Tolertanum quartum, cap. 19.

Per gradus deniq; iusto ordine, ad officia Ecclesiastica singulis fuit ascendendum. Vt Vuandragifilus primū subdiaconus fuit, deinde leuita factus, tandē sacerdos cōsecratus est: Vincentius lib. 23. cap. 130.

Beda anno decimonono ætatis factus est diaconus, anno 30. presbyter. Heinricus de Erfordia, capite 59.

CASVS CIRCA ORDINATIONEM.

¶ Metaphrastes de Gregorio Agrigentino nugatur, quod propter eximiam eius pietatem, pontifex Romanus uisione quadam iussus sit eum ad episcopalem dignitatem uocare, & quod inter ordinādum columba in capite eius uisa sit.

RITVS CIRCA EXORCISATIONEM.

Presbyteri fuisse exorcismum dicere: Beda libro tertio, capite undecimo testatur, ubi hunc casum cōmemorat. Abbatissa cum presbytero ibat ad hominem, qui nocturnis horis grauissimè ab immundo spiritu uexabatur. Dicebat presbyter exorcismos, & quicquid poterat pro sedando miseri furore agebat. Sed nihil ualebant illa. Tandem puluere pauimenti, ubi aqua qua Osualdi regis corpus lotū fuerat, effusa erat, liberabatur.

Quibus præterea uerbis aut ritibus facta sit exorcisatio, nō fit mentio, nisi q. Isidorus de Officijs meminit libellorū in quibus exorcismi sunt scripti, qui soleāt exorcistis tradi in ordinatione. Item dicit exorcismū esse sermonem increpationis cōtra immundum spiritū in energumenis, siue in catechumenis, à quo per insufflationem expellitur diaboli malicia. lib. eodem.

RITVS CIRCA IEIUNIA.

Ieiunia hac ætate magna cū religione seruata esse, aded etiā, ut non leue peccatum æstimatum fuerit ieiunia soluere, Cæsarius testatur Hom. 6. ubi inquit: Inter peccata refertur, ieiunante Ecclesia prandere.

Quando autem & quibus diebus ieiunarent, uarijs modis traditur.

Triduanū ieiunij Beda meminit libro secundo, capite 2. idq; in Tolertano undecimo Concilio seuerissimè obseruari præcipitur. Et Isidorus in lib. de Officijs, triduanū ieiuniū dicit à Ninuītis originem ducere.

Feriam sextam ieiunari, Martinus papa ordinauit, ut scribit Ædituus in Chronico suo. Idq; in Tolertano Concil. 4. hisce uerbis repetitur: Die sexta feriæ passionis Domini, dū passio prædicatur, ante peractas indulgētiæ preces, nemo soluat ieiuniū. cap. 7. Ibidem

etiā, cap. 10. decernitur, ut in Calendis Ianuarij, præter piscem & olus nihil comedatur.

Quadragesimale ieiunium diuerso tēpore apud diuersas gentes obseruatum est. Eadcombarechtus Cantuariorum rex ante Paschatis festum illud obseruari præcepit. Ecbrecht monachus illud ter in anno, ante Pascha, Pentecosten, & Natalem Domini, cum suis obseruauit. Eadbrecht episcopus bis in anno, ante Pascha & Natalem, celebrari uoluit. Beda historiæ Ecclesiasticæ gētis Anglicæ lib. 3. cap. 8 & 28. & lib. 4. cap. 30.

Apud plerosq; tamen ante Paschatis festū tantum obseruari consuevit. idq; ab omnibus superstitiosissimè, ut scribit Blondus de Heraclio Imperatore: quod contra Chosroen bellum moturus, per quadragesimam ieiunio summa diligentia fuerit intentus, & ad omnes sacras & des oratum profectus sit: Decadis primæ lib. 9. Et Cæsarius inquit: Alijs diebus ieiunare remediū est: in quadragesima non ieiunare peccatum est. uerū non id probat ex uerbo Dei. Hom. 18.

Isidorus in libro de Officijs inquit: Ieiuniorum tempora quatuor sint. Primum ieiunium quadragesimarum, quod à ueteribus cœpit per Moysen, & quod tot diebus Dominus ieiunauit, &c. Secundum, quod post Pentecosten in alia die inchoat. Tertium est, quando agebatur à Iudæis primū tabernaculorū solenitas decimo Septembris. Quartum ieiunium, est Calendis Nouembris. Itē legitima ieiuniorum tempora: Sexta feria, propter passionem Domini: & Sabbathum, eo quod Dominus iacuit in sepulchro, ieiunium consecratum habetur.

Abstinerunt autem ieiunij tempore à carnibus, ut in Tolertano octauo decernitur: Quicumque intra quadraginta dies carnem gustauerit, ille reus erit resurrectionis Domini, alienus erit à sancta communione eiusdem diei, & insuper per totum annum illi interdictus erit esus carniū: nisi quos ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas coarctat, illis à sacerdote impetrantibus permissum sit. capite nono. A prandio prorsus abstinerunt. Cæsarius Homilia decima octaua.

Quidam etiam à uino abstinerunt. Tolertanum quartum, capite 10.

Ecbrecht monachus, qui quadragesimam ter in anno celebrauit, tantum semel in die gustauit panem, ac lac tenuissimum cum mensura. Beda libro tertio, capite uigesimo octauo.

À coniugali deniq; consuetudine itidem sibi temperabant. Cæsarius Homilia decima octaua, pagina 116.

Finis autem horum exercitiorum is fuit, ut essent satisfactiones quædam pro peccatis,

catis, sicut expresse docet Cæsarius: Ieiunio ab Ecclesia indicto minuta peccata redimuntur. Hom. 1. folio 7. cōtra illud: Frustra me colunt mandatis hominum.

Priuatorum insuper ieiuniorum plurima passim exempla occurrunt. Gregorius Agrigentinus, ut scribit Metaphrastes, sæpe totā septimanam ieiunus transiegit. Vualaricus in tota septimana, nisi in die Dominica, à cibis abstinuit prorsus. Vuandragisilus tantū in prima & quinta feria cibum gustauit: idē Adamannus monachus factitauit. Vincētius lib. 23. capitibus 24. & 130. Et Beda lib. quarto, capite 25.

Edildrina regina rarè amplius quàm semel manducauit in die. Hennigil monachus in Hybernia, tantum pane & aqua usq; ad mortem uisitauit. Beda libro quarto, capite decimo nono: & libro quinto, capite decimo quarto. Cedda uolens ædificare cœnobium, ieiunijs prius & orationibus locum purgare cœpit: ideoque per quadraginta dies quotidie, excepta Dominica die, ieiunium usq; ad uesperam pertraxit: nec tunc quidē quicquam nisi modicum panem, & ouum gallinaceum, cum paruo lacte aqua mixto gustauit. Beda libro tertio, capite uigesimo tertio.

Triduanum quoque ieiuniū Gregorius Antiochenus, Thomas Hierosolymitanus, & Iohannes Byzantinus obseruauerunt, antequam tunicam Domini ex Zaphat, Hierosolymam transportare ausi sunt. ut est in Chronico Vrspergensis, pagina 157.

Arnulphus pane hordaceo, et lymphę poculo totam uitam transiegit. Vincentius lib. 23. cap. 74. & 75.

RITVS CIRCA

Festa.

Dominicum diem, propter memoriam resurrectionis, solennem fuisse Christianis, patet ex Concilio Antiodorense: in quo præcipitur, ne liceat die Dominica arare, aut alia opera exercere. canone decimo sexto. Repetitur idem in sexto Cōstantinopolitano, capite octauo: Dominicæ diei tanta debet esse obseruantia, ut præter orationes, & Missarum solennia, & ea quæ ad uescendum pertinent, nihil aliud fiat. Quod si autem necessitas fuerit nauigandi, aut iter faciendi, licentiã damus, modò Missæ & Orationes non negligentur. Diei Dominici Isidorus quoq; in lib. de Officijs meminit.

Sic & alia festa religiose sunt obseruata, ut in Cæsario passim est uidere: qui Homilia trigesima tertia, dies festos uocat animæ medicinales. Diei Palmarum, & Quintæ feriæ, qua Cœna est à Christo instituta, & Sextæ feriæ seu Parasceues, qua Christus crucifixus est, & Sabbathi meminit Isido. de Officijs.

Circa Paschatibus obseruationem Britanni

à Romanis ecclesijs uariabāt. Et scribit Beda in Anglia, inter Scotos & Anglos factā disensione contigisse, ut sæpe bis in uno anno celebraretur. libro tertio, cap. uigesimo quinto. Extant & duæ epistolæ, quarū altera Honorij, altera Iohānis ad Scotos, in quib. Scoti propter eam dissonantiam reprehenduntur. Regino libro primo, & Beda.

In Synodo uerò quam Theodorus in Anglia postea coegit, statutū est, ut Pascha ubique seruetur Dominica post decimā quartam lunam primi mēsis. Beda libro quarto, capite quinto.

Sic in Hispanja etiam aliquando accidisse, ut diuerso tēpore celebraretur Pascha, quartum Toletanum Concilium refert cap. 4. Ideoq; in Bracarēsi secūdo decretū est, ut unusquisq; episcopus in Natali festo, populo denūciat, quora luna Pascha celebrari debeat.

Honorius papa instituit, ut in Sabbato Paschæ fieret benedictio cærei, Henricus de Erphordia capite quinquagesimo sexto.

Cæsarius de Præparatione ad hoc festum, inquit ad suos auditores: In Paschate quoque castitatem, sicut in quadragesima, seruate, abstinentes ab uxoribus, castitatis luce uestiti, eleemosynis dealbati, orationibus, ieiunijs & uigilijs ueluti quibusdam margaritis cœlestibus ornati, pacifici cum amicis & inimicis, ut possitis libera conscientia ad altare Domini accedere. Homilia 18.

Ascensionis Domini meminit Isidorus de Officijs, & Vincentius 23. cap. 100.

Retinuit & Pentecostes festiuitatem hoc seculum, itemq; Natalis Domini, quas eadē solennitate celebrarunt, qua Pascha: ut meminit, Beda, qui hæc festa Maiora solennia uocat, libro quarto, capite decimono: & Isidorus de Officijs.

Epiphaniarū mentio fit in Toletano Concilio quarto, cap. 4. Et apud Bedam lib. 4. capite 19. Apud Paulum Diaconum hæc dies Luminū festum appellatur, libro 18. & apud Isido. lib. de Officijs.

Festum Dominicę cœnæ in Aprili obseruari papa Leo præcepit. Liber pontificalis in Leone.

Crucis festum Heraclius instituit, ob memoriam crucis, Chosroë Persico regi ereptę, & Hierosolymam reductæ, anno Domini sexcētesimo trigesimo primo, iuxta Sigebertum. Ortho Phrysingensis lib. 5. cap. 9.

Sergius etiam repertam portionem ligni Dominicæ crucis erexit Romæ, eamq; osculari & adorari anniuersario die præcepit. Regino libro 1.

Annunciationis Mariæ Platina meminit in uita Sergij: quē instituisse refert, ut à sancto Hadriano quotannis per urbem die annunciationis Marię, ac Simonis, litanie cāten

tur. Et in decimo Toletano, capite primo precipitur, ut octauo die ante natalem Christi celebretur.

Natiuitatis & assumptionis Mariæ meminit Sigebertus in Chronico, sub Sergio: & Isidorus in lib. de Officijs.

Dedicationis festi meminit Isidorus ibid.

Martyrum porro festiuitates, in omnibus Ecclesijs plurimæ fuere solennes, de quibus Polydorus Vergilius in huc modum scribit: Sancti patres huiusmodi sacrorum dierum rationem edocti, ut commodius plebs Christiana cõueniret ad sacram cantionem, & ad cultum diuinum celebrandum, habito Lugduni antistitum conuentu, & illos sanxerunt esse dies colendos: & alios complures constituerunt, qui Christianis perpetuo festi essent: quibus aut sancti è uita hac calamitosa in cœlum migrassent, aut aliquid in religione sanctum esset gestum, qui nempe dies his sunt diuis sacri: Stephano protomartyri, Innocentibus, Syluestri, Baptistæ, duodecim Apostolis, Paulo gentium doctori, Deiparæ uirgini, Laurentio, Martino, Michaeli, & communiter omnibus sanctis, quod Bonifacij quarti est, qui Pantheon consecrauit. Item cruce qua pepederat salus nostra, solennis dies data est. libro sexto, capite octauo.

Fuerunt & natales, & laudatorum quorundam uirorum memoriæ solennes. Anastasij Persæ dies celebrata est decimo Calendas Februarij. Supplementum Chronicorum. Isidori Hispalensis, decimo octauo Calendas Februarij. ibidem. Vandregifili, Ausberti, & Vulfrani, pridie Calendas Aprilis: Vincetius libro 23. capite 131. Dies notalis Richarij Pontinensis, quarto Calendas Maij. Idem lib. 23. cap. 97. Fursei, quarto Nonas Maij. libro 23. capite 83. Leonis papæ, quarto Calendas Iunij. in Supplemento Chronicorum. Eutropij episcopi apud Hispanos, sexto Idus Iunij. ibidem. Arnulphi, decimo septimo Calendas Septembris: Vincentius lib. 23. capite 78. Lupi, Calendis Septembris: Vincetius libro 23. capite 10. Salabergæ abbatissæ, decimo Calendas Octobris. libro 23 capite 30. Aureæ abbatissæ, quarto Nonas Octobris. lib. uigesimo tertio, cap. septuagesimo primo. Magnobodi Andegauensis episcopi, decimo septimo Calendas Nouembris: Vincentius libro 23. capite 19. Pharonis episcopi Meldensis, 5. Calen. Nouembris: Vincentius lib. 23 cap. 19. Martini Papæ, quarto idus Nouembris, libro 23. capite 84. Eligij, pridie Calendas Decembris. Supplementum Chronicorum.

Non licuit autem Christianis festa gentiliū uel Iudeorum celebrare. 26. q. 5. ex Cõcil. Martini: Antoninus titulo 13. capite 1. §. 3.

Fuerunt & Calendarum obseruationes ipsi interdicitæ. ibidem.

Quo sine denique festa coluerint, in gestis Metensium his uerbis traditur: Sancti stola immortalitatis induti, non indigent nostra ueneratiõne, & nostris annuis solenitatibus. sed prouisa sunt nostræ infirmitati hæc diuina subsidia, ut quotiescunque per tempora reuoluta, perque assignatos dies sanctorum merita recordamur, & in recordando dulces uenerationis affectus exhibemus, eosdẽ sanctos nobis ad euitanda mala, & ad acquirenda bona dulces patronos & pios exoratores apud Deum mereamur.

RITVS CIRCA NUP-
tias.

Coniugationes seu initiationes coniugum publicas fuisse & solenes, cõstat ex Martini decreto, distinct. 24. capite Sponsus. ubi iubentur sponsi & sponsæ ante carnalem consuetudinem in templum uenire, & à sacerdote benedictionem accipere. Bergomensis libro decimo, in Martino primo. De nuptiarum conuiujs, Antisiodorensis Cõcilium innuit, ubi abbatibus & monachis ea frequentare prohibet: canone 25.

RITVS VISITANDI
ægtos.

Quod ministri uerbi tam Episcopi quam inferiores, soliti sint ægrotantes uisitare, passim in historijs est uidere. Ad Bauonem decumbentem presbyter uenit: Vincetius libro 23. capite septimo. Ad Sebbin monachum, Valdherus episcopus Londoniæ, cum duobus ministris: Beda libro quarto, capite undecimo. Sic de Iohanne Eleemosynario Metaphrastes scribit, quod magna cura accesserit ad ægrotos, ac sæpe oculos mortuum suis manibus condiderit.

Quid porro egerint apud ægrotos, ex istis colligi potest. De Adunato, in gestis Metensium scribitur, quod astantes circa lectum eius Euangelia legerint, & Psalmos hymnosque cecinerint. Apud Andomarum uero preces fecerunt ad Deum, quibus animam ægrotantis Deo commendarunt. Vincentius libro 23. capite 108. Sic quoque confessiones interdum flagitarunt ab ægrotis, illisque cœnam Domini exhibuerunt: ut Vincentius libro 23. cap. 95. de Philiberto tradit. Et in gestis Metensium extat formula confessionis, quam Amatus ante agonem recitasse dicitur, his uerbis: Amatus antequam animam exhalaret, iussit sibi prælegi epistolam papæ Leonis ad Flauiam, in qua fides catholica continetur. & prælecta, dixit: Sic credo, Trinitas ineffabilis: sic cõfiteor, Deus omnipotens: ita de te sentio, fili Dei Iesu Christe, qui pro nostra salute dignatus es uenire in hunc mundum: sic de te intelligo, Deus eterne Spiritus sancte: unum Deum in trinitate, trinumque in unitate cõfiteor. Ita edoctus de tua sentio in-

DE CEREMONIIS
tio incarnatione pijsime Christe, quod as-
sumpta carne sint duæ naturæ unitæ in unâ
personam.

RITVS SEPVLTVRÆ.

¶ Magna cura corpora defunctorum un-
xerunt, & aromatibus condierunt: ut Anno
nisi lib. 4. cap. 33. testatur. Secuta est deinde
funerum deductio, cū multorū lamentatio-
ne, eiularu & planctu, teste Metaphraste: &
in Gestis Metensium Goerici funeri interfu-
isse dicitur infinita multitudo peregrinorū,
monachorum, clericorum & laicorum, uiro-
rum ac mulierum. Et in Toletano Concilio
præcipitur, ut quicumq; clericus ad humada
Episcopi sui membra tardius ueniat, per an-
num spaciū ab officio suspēdatur. cap. 3.

Campanis populus ad deductionem fu-
neris uocabatur. Beda libro quarto, cap. ui-
gesimo tertio.

Moris etiam fuit, mortuis præferre faces,
aut lampades: ut de exequijs Vitalis mona-
chi scribit Metaphrastes.

Viciniū episcopum oportebat funus al-
terius curare, ac pro eo labore recipiebat cer-
tum precium: ut est in Toletano Concilio
nono, capite nono.

In Antifiodorenfi decernitur, ne mortuis
eucharistia aut osculum detur, nec uelo aut
pallijs corpora eorum inuoluantur: canone
duodecimo.

Loca sepulturæ erant publica cœmeteria,
templis adiuncta aut uicina. Quidā in tem-
plis etiā sepulci tradūtur, ut de Chilianio in-
terfecto apud Herbipolim Franciæ, Balæus
scribit, quod cum socijs in Ecclesiā sit depor-
tatus: Centuria 14. Scriptorum Britannico-
rum. Sic Clotharius rex Francorum in Basili-
ca Vincentij conditur Parisijs. Regino libro
primo. Brunichildis in tēplo Martini apud
Heduam. Chronicon Iuonis in Phoca. Gun-
diberga Ticini in tēplo Baptiste: Paulus Dia-
conus in Gestis Longobardorum libro quar-
to, capite decimo sexto. Iohannes Hagulsta-
densis episcopus in porticu sancti Petri: Bō-
finius libro octauo Decadis primæ, pag. 125.

In Bracarenfi tamen primo Concilio de-
cretum legitur, ne corpora defunctorum
intra basilicas sanctorum tumulentur, sed
fiant omnes sepulturæ extra ciuitatem: capi-
te trigesimo sexto.

Antequam funus in sepulchrum fuit de-
positum, habita est oratio de uita defuncti
pro concione. Vincentius libro uigesimo ter-
tio, capite 16.

Secutæ sunt sepulturam Cationes & o-
rationes, quibus animam Deo commenda-
runt. Beda libro quarto historiae Ecclesiasti-
cæ, capite uigesimo quinto. Et de Glodul-
pho Metensium episcopo, gesta eorundem
habent, quod ipsi sepulto, clerici per dies

triginta Missarum solennibus, orationibus
continuis, uigilijs & psalmodijs iusta fece-
runt, more Ethnico, sine uerbo Dei.

Impijs uerò neq; in loco solito iuxta cæte-
ros Christianos tumulus datus, neque quic-
quam talium ceremoniarum fuit exhibitū:
sicut scribit Beda libro quinto, capite 15, de
fabro quodam, quem fratres eius monaste-
rij in quo mortuus erat, in ultimis monaste-
rij locis humarūt: nec Missas facere, aut Psal-
mos pro eo canere uoluerunt, ppter ea quod
in desperatione mortem obijisset.

Memorias defunctorum uel cantionibus,
uel orationibus quotannis celebrarunt: ut
de Dagoberto Ganguinus scribit, quod post
mortem eius omnes sacerdotes illius, quib.
beneficia contulerat, per annos tres singulis
septimanis ter rem diuinam pro eo, quisque
suo loco fecerit. Sic ad crucē quam Osual-
dus in Anglia erexerat, fratres Hagulstaden-
sis Ecclesiæ, quotannis pridie ante illū diē
quo is occisus fuerat, uigilias cum plurima
Psalmorum laude continuare, & uictimā sa-
cræ oblationis pro salute animæ eius offer-
re soliti sunt. Beda libro tertio, capite secun-
do. Osuius quoq; rex in loco ubi Osuinū
regem interfici curarat, eo nomine monaste-
riū extruxit, ut quotidie preces pro utrius-
que anima ibi fierent: teste Beda lib. 3. cap. 2.
Sic de monialib. idem scribit, quod ex pleris
matutinis horis, quotidie ad fratrum sepul-
chra, certas Deo laudes canere soleant: libro
quarto, capite 7.

Epitaphia passim monumentis affixerūt.
ut Augustini sepulchro inscriptum fuit: Hic
requiescit diuus Augustinus Dorouernen-
sis episcopus primus, qui olim huc à Grego-
rio Romano pontifice directus, & à Deo mi-
raculorū operatione suffultus, Edilbertum
regem, & gentem illius ab idolorum cultu,
ad fidem Christi perduxit. Beda libro secun-
do, capite tertio.

In Mauricij Imperatoris, quē Phocas inter-
fecerat, monumento tale Epitaphiū legitur:
O' ego mille modis regum miseranda duorum,

Mauricij coniux, filia Tiberij, &c.

Nicephorus libro 18. capite 41. Zonaras to-
mo 3. pagina 68.

Amatus monachus antequā mortuus est,
petijt ut in introitu basilicæ Mariæ sepelire-
tur, addita hac inscriptione: Omnis homo
Dei, qui in hunc locū ad orandū introieris,
si obtinere merearis quæ postulas, pro ani-
ma Amati pœnitentis, hic sepulti, Domini
misericordiam deprecari digneris, ut si quid
mea paruitas de meis multis peccatis obti-
nere nō potuit, tepidē pœnitēdo, obtineat ue-
stra tantorū charitas, sedulō Domini miseri-
cordiā deprecādo. Gesta Metensiu. Sed hæc su-
pstitiosa fortē ab autore inferioris seculi sunt
admixta.

admixta nam apud uetustiores & probatores similia haud reperias.

Longobardi in locis defunctorum perticas, id est trabes erexerunt, ut quisq; sciret, quo loco sui iacerent: teste Paulo Diacono de Gestis Longobardorum libro quinto, capite decimotertio.

CASVS.

¶ Cum Iohannes Eleemosynarius esset sepultus, mulier quaedam per triduum sepulchro assidens, cōtinuō fleuit, propterea quōd tradidisset ei schedam, in qua grande peccatum ei aperuisset: indeq; metueret, ne illa ad alienas manus deueniret, ut facinus fieret manifestum. Ibi Eleemosynarius apparuit mulieri, reddiditq; schedam obsignatam, cui deleta priori scriptura, ita erat inscriptū: Propter Iohannem seruum meum, deletum est peccatum tuū. Metaphrastes in uita eius.

Alius.

Cum Dagobertus rex Francorum obiisset, uisa est anima eius à dæmonibus deportari: & rursus per Dionysium aliosq;, quos charos habuerat dum uiueret, ex ipsorum manibus eripi, & ad cœlum deduci. Sigebertus in Chronico, ex uisione cuiusdā refert, Ganguinus libro tertio, pagina 41. Sed Regino eius rei nullam mentionem facit: & alij plura, quàm Sigebertus habet, de his rebus nugantur.

Alius.

Baoune moriente, spiritus eius, imò potius malus, Gertrudi uirgini procul à se disitæ apparuit, & petijt sibi uestem ad sepulturam mitti. Vincentius lib. 23. capite 7. Signum superstitiosum & mendax. contra illud: Magnus est hiatus inter nos & uos, ut qui uelint hinc ad uos ire, nequeant. Lucæ 14.

Alius.

Cum tumulandum esset corpus Sebbi regis orientalium Saxonum, qui monachus factus erat, & feretrum lapideū iusto minus esset ad palmi latitudinē, uisum est sub manibus astantium feretrum dilatari, ut cadaver capere posset. Beda libro 4. capite 11. Miraculum ficticium.

Alius.

Cum Rhomarius abbas mortuus esset, densissima nubes cellā eius operuit, in qua uisus est globus igneus penetrare ad cœlos, quem animam eius esse somniarūt. Postquā uerò corpus fuit sepultum, in tumba auditū est murmur, & quasi colloquium quoddam defunctorum sese excipientium. Vincentius libro uigesimotertio, capite 73. Mirū quomodo anima, quæ ad cœlum uolare uisa fuerat, iterum in sepulchro cum manibus subterraneis colloqui potuerit.

Alius.

In transitu Agili audierunt choros uirgi

num in aere canentium hæc uerba: Hodie Agilus cum summis laudibus pergat ad præmia. scilicet quæ debentur uanis & superstitiosis hominibus. Apocalypsis 22. Incredulis & idololatriis, & omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure. Vincentius libro uigesimotertio, capite 103.

Alius.

¶ Andregisilus post quadraginta annos in sepulchro, carne & uestibus adhuc integer inuentus est. Vincētius libro 23. cap. 131. Aufbertus post undecim annos, Vulfranius post nouem. ibidem. Edildrida abbatissa post decem annos. Beda libro 4. capite 19. Chidberchtus post undecim annos. Beda lib. quarto, capite 30.

Alius.

Cum Arbogastus Argentinensis episcopus esset in agone, petijt ut iuxta patibulum ad imitationē fati Christi sepeliretur: quod etiam factum est. sed melius fortē fecisset, si uiuum sese suspendi curasset: refert Balæus Centuria 14. cap. 81. ex Cosmographia Munsteri & Brulchij.

DE RELIQUIIS SANCTORUM, earumq; translatione & cultu.

¶ Hoc seculo ex nimia sanctorum prædicatione, et falsa superstitione de ipsorum intercessione apud Deum, magna cum ueneratione eorum reliquæ sunt collectæ, & ab hominibus cultæ.

Osualdi regis reliquæ, cutis uidelicet, nerui, & brachia, in monasterium Beardam prouinciæ Lindisi translatae sunt, & ibi magna cum superstitione cultæ. Beda libro tertio, capite 11.

Corpora Dionysij & sociorum eius, prope uicium Catulianum condita fuerunt, & ibi per 530 annos religiosè obseruata: tandem uerò à Dagoberto in templū, cuius tectum argento condidit, translata, & in aureū feretrum posita leguntur, apud Nauclerum Generatione 23. pagina 578. Reseruata quoque fuit in illo templo cutis leprosi cuiusdā, propterea quōd ab ipso Christo in dedicatione templi attestata crederetur. Vincentius libro 23. capite 37.

Calsinensi monasterio diruto, Galli corpus Benedicti & Scholasticæ eius germanæ secum transtulerunt in monasterium Floriacense. Regino libro 1.

Goar in suburbio Treuerensi ecclesiam extruens, omnes angulos eius loci sanctorū reliquijs impleuit. Hartmannus Schedel, pagina 171.

Britones quoque, dispersi in Britanniam & Galliam, multas secum reliquias sanctorū deportarunt. Sigebertus in Chronico.

Deicolus

Deicolus abbas, ea de causa Romam profectus est, ut sanctorum reliquias inde ad suum monasterium deferret. Vincentius libro 23. capite quinto.

In translatione autem reliquiarum, usi sunt prorsus iisdem ritibus, quibus & in funeribus. Nam & hic cantiones, preces, uigiliae, missae, & oblationum dispensationes factae sunt, perinde ut ibi. quod ex Gestis Metensium, in translatione corporum Arnulphi ac Metini, & de Adelphico abbate Luxouienfi apparet. Item praecedebant ieiunia triduana. nam Floriacenses translaturi reliquias Benedicti, triduum ieiunasse scribuntur.

Miracula superstitiosa circa reliquiarum translationes, multa finguntur. Ut, cum corpus Vigilij Antiodorensis episcopi per urbem Senonum ueheretur, dicuntur undique uincti carceribus ruptis accurrisse, & exequias eius celebrasse. Vincentius libro uigesimalmoterio, capite 126.

De Chidberecho Beda scribit, quod indumenta eius multos sanarint: libro 4. capitibus 30, 31 & 32.

De Ceadda idem nugatur, quod non nihil pulueris de tumba eius, cum aquae potione sumptum, presentissimum remedium sit pro omnibus morbis, tam pecudum quam hominum. lib. 4. cap. 3. Quis dubitat de illo? Ex pijs certe nemo hoc credit.

DE MONACHATV, Eiusque ritibus.

Monasticam uitam hoc seculo magno in precio fuisse apparet. Na ut recte quidam inquit, Vitaliani tempore tria magna mirabilia fiebant: Monachorum coenobia erigebantur, reges in monachos tondebantur, & quotidiana scortatio erat in sanctum statum canonizata. Centuria prima, in Vitelliano. Idem uero res ipsa confirmat. Nam monasterijs passim omnia loca repleti coeperunt, mira hominum ad superstitionem promptitudine, & prodiga liberalitate. Vnde apparet, quantam uim error de traditionibus humanis habeat.

Dagobertus rex Francorum, monasterium Vuensenburgense extruxit in dioecesi Spirensi: idque eximij priuilegij, immunitatibus, & alijs concessionibus dotauit. Idem Dologense in dioecesi Treuironum ordinis Benedictini fundauit: teste Trittenhamio. Idem Erphordiae sancti Petri coenobium, unde mos hodie nomen habet. Hartman Schedel, pagina 175.

Sigebertus rex de posteritate prolis desperans, duodecim monasteria extruxit, inter quae Scabulaus & Malmudarium praecipua aestimantur: ut est in Chronico Sigeberti. Idem monasterium Vuest, ut quidam uolunt, condidit: quamuis alij Lucio regi adscribant, teste

Polydoro libro quarto, pagina 71.

Trudo condidit in Gallicano regno, Halba siense monasterium.

Madelgarius, qui ex duce factus est monachus, Cellense, Altitonense, Sonogenense & Melbodiense extruxit: eaque omnia Benedictini ordinis esse uoluit. Trittenhamius.

Landelinus Lobienense, Alneum, Vuaslare, Crispinense. Chronicon Sigeberti.

10 Batildis regina Corbeiam. Chronicon Sigeberti.

Vulfradus maior domus Hilderici, monasterium S. Michaelis in parochia Virduensi erexit. Sigebertus.

Leodeboldus abbas Floriacensis coenobij autor creditur, in quod Benedicti & Scholasticae corpora fuerunt ex monte Casino deportata. Regino & Sigebertus.

20 Furseus Latiniacum, Foillanus Fossense condiderunt. Chronicon Sigeberti.

Eligius primum aurifaber, deinde monachus, multa passim coenobia extruxit: deditque exemplum, ut inde in Gallijs infiniti monachi fierent. Supplementum Chronicorum.

Columbanus Luxouienense & Bobiense monasterium in monte Apennino fundauit. Sabellicus Enneadis octauae lib. 6.

Vuandregifillus Fiscanum & Fontinellam construxit. Sigebertus. Berthinus Sittdin: 30 Vincentius libro 23. cap. 110.

Gallus, discipulus Columbani, qui primus Alemannorum gentem ad Christum conuertit, anno 630 abbatiam Sangallensem in Heluetia instituit primus. Bruschius de monasterijs.

Thessalonus in lacu Chinino Noricorum, duo monasteria condidit Benedictini ordinis, quae post annos 500. Augustini regulam sunt amplexa. Auentinus lib. 3. Annalium, 40 pagina 278.

Theodo dux Bauariae, ad placandos manes Haimerani episcopi, quem filius eius interfecerat, extra moenia Saltzburgij coenobium aedificauit Benedictini ordinis. Auentinus libro 3. pagina 280.

Boiorum principes Variopagum, Vindeliciae inferioris monasterium, prope arcem suam Neoburgum condiderunt, in quo sepeliri uoluerunt. Auentinus libro tertio, pagina 281.

Compertus Longobardorum rex, Papiam monasterium Georgij martyris constituit. Supplementum Chronicorum, pag. 251.

Pipinus senior Francorum dux, Heptinarianum coenobium Vuillibrodi apud Treuerim anno 696 fundasse legitur, apud Bruschiu de Monasterijs, pagina centesima quadragesima prima.

Troanus frater Gotberti ducis Ostrofrancorum, a quo Chilianus interfectus est, condidit mo-

dit monasterium ante uastam syluam quodd Holtzkirchen beim Oedenuald germanicè appellari consuevit. Valentinus Muntzer, pagina 51.

Iohannes Gerundensis, in patria sua monasterium cōdidit, rationemq; uiuendi monachis p̄scribit. Platina in uita Bonifacij 4.

In Anglia, postquam Romanæ superstitiones receptæ sunt, creuerunt etiam cœnobia. Benedictini monachi cum Augustino archiepiscopo Cātuariensi anno Christi 596 irreperāt, quos & Canonici regulares cū Birino archiepiscopo Dorcestrensi secuti sunt, anno Christi 636. ut colligit Balæus Centuria prima capite 82.

Maildulfus Scotus beneficio Eleutherij Musæum cōdidit, quodd postea in magnum monasterium excreuit, & Malmesburia dictum est. Eodem tempore & Pharense monasterium est extructum. Balæus Cœtura prima, capite 84.

Botulpho & Adolpho ab Erhelmundo regulo Australium Anglorum in Iuanno locus datus est, non procul à principe Lindorum urbe, ubi monasteria uterq; condiderunt. Concidit tamen paulo post Botulphi monasterium, crudelitate Danici exercitus. Balæus Centuria 10. capite 9. ex Lelando.

Osuualdus rex multas possessiones et territoria donauit ad instituenda monasteria. Aidanus totam insulam Hu dono accepit, ibique multa cœnobia extruxit. Beda lib. 3 capitibus 3 & 5.

Osuuius rex propter eadem Osuini, quā perpetrarat, monasteriū Engethlingū ædificauit, ut ibi quotidie preces pro interfecto & interfectore fierent. Beda libro 3. cap. 14.

Colmánus relicto episcopatu Lindisfarnensi in Hebridis, collegiū Apostolici ordinis extruxit, in quod se cū suis Scotis & triginta Anglis recepit. Balæus Centuria decima quarta, capite uigesimo primo.

Ediluah Wilfrido episcopo insulam Vituli Marini octoginta septem familiarum donauit, ad monasterij locum. Beda libro quarto, capite decimo tertio.

Sexuulfus monasterium Medeschamstedii in regione Giruorum fundauit. Beda libro quarto, capite 6.

Apud australes Saxones in Bosanham syluis & mari circundatum, septem fratres monasticam uitam exercuerūt, nemine prouincialium eos curante. Beda libro quarto, capite decimo tertio.

Benedictus abbas quidam duo monasteria condidit, in quibus monachos sexcētos congregasse traditur. Chronicon Sigeberti.

Nominantur & alia p̄sīm complura monasteria, quorum autores non adduntur: ut monasterium Seleseu. Beda libro quarto, ca 60

capite decimo quarto. Monasteriū Reichford: libro quarto, capite decimo sexto. Tumiace: libro quarto, cap. uigesimo secundo. Monasterium Clasconiæ, Mailrofa, Raiculf. Beda libro quinto, capitibus nono & decimo. Barchonaburg, lib. secundo, capite secūdo. Portaneu: libro secundo, cap. decimo sexto. Monasteria in sylua Elnete: libro secundo, cap. decimo tertio. Capreaput, Lentisgeu: libro tertio, capitibus uigesimo primo & uigesimo octauo, &c.

In tanto autem precio erat uita monastica, ut nonnunquam principes & reges, relictis splendidissimis regnis, sese in monasteria recipere. Sic Sigberechtus rex Anglorum Orientalium relicto septro, uitam monasticam suscepit. Beda libro tertio, cap. decimo quarto. Idem de Edilred rege Merciorum scribit Henricus de Erphordia, capite 61. sic Bamba 32. Rex Westgotthorum & Trebellus primus Bulgarorum rex, monasticā uitā sunt secuti: teste Sabellico Enneadis octauæ libro sexto, pagina 181. Leontius quoque imperator Romanus, tandem ab Abfimarō in monasterium detrusus est. Paulus Diaconus libro 19. de rebus Romanis.

Monasteria etiam quædā fuerunt, in quæ non nisi nobiles sunt recepti: ut Rathurelfigi apud Scotos. Beda libro tertio, capite uigesimo septimo.

Monialium cœnobis plurima reperiuntur. Dagobertus Irminæ filia suæ in palatio antiquissimo, quod Horreū dicebatur, apud Treuerenses monasterium puellarum extruxit, instinctu Modoaldi Treuirensis episcopi, qui & ipse duo monasteria in eadem urbe monialibus construxit. Tritthenemius de gestis Francorum.

Batildis regina uxor Clodouei, Calense monasterium ampliavit, & ibi facta est abbatissa. Ganguinus libro tertio, pagina quadragesima secunda.

Eligius aurifaber monasterium uirginum in Nouionio in honorem Aureæ ædificauit: teste Platina in Bonifacio quinto.

Amatus infra Vosagi castrum, monasterium instituit, ubi duodenæ uirgines per septem turmas psallerent: ut est in gestis Metesum.

Sub Childerico Francorum rege Hohenburgense Odilia cœnobium, anno Christi 690 inchoatum est. Bruschius de monasterijs pagina 154.

Nominantur & alia sine autoribus, ut Niualense, in quo temporibus Cōstantis, Gertrudis filia Pipini mortua est abbatissa, teste Chronico Sigeberti, Item Benedicti & Scholasticæ in Aurelianensium regione, apud Paulum Diaconum libro sexto, capite secundo de gestis Longobardorum.

173
In Italia, Pertharich rex Longobardorum, in urbe Papia monasterium Agathæ condidit. Blodus Decadis primæ libro nono. Chunnibertus intra Ticinum monasterium condidit, in quod puellam à se stupratam detruisit: teste Paulo Diacono in gestis Longobardorum libro quinto, capite decimo quarto. Theodorera coniunx Romualdi ducis Beneuentanorum, extra muros cœnobium Petri extruxit, ubi multas ancillas Dei congregauit. Paulus Diaconus libro sexto, capite primo, de Longobardis.

In Anglia. Theodorus Cilix à Vitaliano papa missus, Vestales uotarias multis in locis fecit, ac Mildredam primùm cum septingentis mulierculis in insula Tanetos superstiosè uelauit. Baleus Centuria decimateria, capite sexto.

Osinus rex, ad pagum Vuittbi, in insula Cerui, cœnobium monialium condidit, cui præfecit Congildam, ei que in disciplinam tradidit Edelfredam filiam: teste Polydoro libro quarto, pagina septuagesimasecunda. In hoc cœnobio postea congregata est Synodus de Paschate, teste Beda lib. tertio, capite uigesimo quinto.

Præsul Lindisfarnensis cœnobium Carli condidit, teste Baleo Centuria prima, capite 81. Carcanualdus apud Orietales Saxones in Bericingo monasterium extruxit, in quo soror eius abbatissam egit. Beda libro 4. capite sexto.

Nominantur præterea Strenuelpach, Ebercurn, Veradam, & alia apud Bedam lib. quarto, capite uigesimosexto: libro quinto, capite tertio, & alibi passim. Suprà etiã in loco de ampliacionibus Ecclesiæ plurima cœnobio commemorata sunt, que huc possunt referri.

Atq; hæc de monasterijs, ubi, quãdo, & qui bus autoribus cœperint: nunc de generibus & statutis, studijs, ceremonijs, habitu monachorum, & alijs quibusdam pauca monebimus.

De uarijs monachorũ ordinib. Isidorus in lib. de Officijs sic scribit: Vnde prius monachorum ordo siue studium creuerit, si quis inquirere satagit, sciẽdum est, quia ab Helia & Helisæo, nec non & Ioanne siue Paulo seu Antonio, Macario quoque & Hilarione hæc sancta prius inchoata iusticia extitit. Secundum genus est heremitarum, qui ab hominibus recedẽtes, deserta loca & uastas solitudines sequuntur, & habitant ad imitationem Helia & Iohannis qui heremum peruetrauerũt. Sola solitudine delectantur, herbis agrestibus utuntur, pane tãtum & aqua contenti sunt, secretissimè à conspectu hominum remoti, diuino tãtum eloquio perfruuntur, hominum consortia reliquerunt.

Tertium genus est Anachoritarum, qui dũ cœnobialem conuersationem perficiunt, includunt semetipsos in cellulis, procul ab hominum conspectu remoti, se in sola contemplatione Dei uiuentis persistunt. Quartum genus est, qui sibi in Anachoritarũ imagine bladiuntur, in primordijs suis feruore quodam breui in cœnobij perfectione uidentur: sed cõtinuò tepesfacti, pristinos mores ac uicia reserare contemnunt, nec iugum humilitatis ac patientiæ diutius sustinere contenti sunt, subdiq; seniorum imperio dedignantur: separatas expetunt cellas, & solitarij sedere desiderant, ut nemine laceffente mansueti uel humiles existimentur. Quorum institutio, imò tepor, hos quos similes infecerit, ad perfectionem nunquam permittit accedere: non solũ quòd uicia non abscedunt, sed in deterius uadunt, & in uicia conualescunt: & dum animi prouocati, quod iã letale & intestinum uirus est, quantum amplius cælatum fuerit, tãtum profundius serpens, insanabilem morbum generat ægrotandi. Pro reuerentia singularis cellæ nullus iam uicia solitarij audet arguere, quæ ille ignorare maluit quàm superare. Quintum genus est Circumcellionum, qui sub habitu monachorum usquequaque uagantur, uenalem circumferentes hypocrisin, circumeuntes prouincias, nusquam missi, nusquam fixi, nusquã stantes, nusquam sedentes, habentes pro Deo membra martyrum, eaque plerunque uendunt alijs: simbrias & phylacteria sua magnificant, gloriam capantes ab hominibus: alij comam non incidunt, sicut antiqui patres: honores quos non acceperunt, habere se dicunt. Sextum genus est monachorum, & ipsum terribilissimum & neglectum, quod per Ananiam & Saphiram in exordio Ecclesiæ pullulauit, qui se à cœnobiali disciplina sequestrant, suasque liberè appetunt uoluntates: Aegyptiorum lingua Sarabita, siue Rennuita nuncupati sunt. Construunt sibi cellulas, quæ falso nomine monasteria nuncupant: libereque ab imperio seniorum, arbitrio suo uiuunt, certant in operibus laborantes, non ut indigentibus tribuant, sed ut quærant pecunias, sicut Hieronymus dixit: quasi ars sit sancta, non uita. Solent certare ieiunijs, & uentrem secreto uictu reficiunt. Apud hos affectata, inquit, sunt omnia, fluxæ manica, caligæ follicantes, uestis grossior, crebra suspiria, uisitatio uirginum, detractio clericorum. Et si quando dies festus uenerit, satiantur usq; ad uomitum.

Bono consilio & sine ab initio cœnobio extructa esse, dubium non est. Sic enim de Luxouiensis monasterio Vincentius scribit. Adducebantur Columbano multi passi

sim discipuli in monasterium. unde apparet, monasteria nihil aliud fuisse quàm scholas: libro uigesimotertio, capitibus decimo-septimo, decimo octauo & decimonono. Sic Tholegiense cœnobium sub ueteri Schaumburgo, Lotharingiæ ducum castro, anno Christi sexcentesimo uigesimoseptimo, hoc uno sine conditum fuit: ut esset schola & Ecclesia Theologorum: teste Bruschio de Monasterijs.

In monasterio Haimerani Saltzburgi, Sacras literas & bonas artes interpretati sunt monachi: teste Auencino de Gestis Boiorum, libro tertio, pagina ducentesimo octuagesima.

Sic Maildulfus Scotus philosophus, Malmesburienſe cœnobium anno Christi 685 fecit, in quo scholam tam Græcæ quàm Latinæ linguæ aperuit, & artes prælegit: teste Baleo Centuria decima quarta, capite uigesimosexto. qui ibidem addit: Habebant in monasterijs solennioribus priuatas scholas tunc prælati, futuris commodis prospicientes, cum adhuc non essent in Anglorum gente gymnasia publica, propter sibi contrarias Britannorum & Scotorum opiniones. Et Beda testatur, in Angliam uenisse Scoticos monachos, & informasse iuuentutem: historiæ Ecclesiasticæ libro tertio, capite tertio.

Exempla quoque testantur, aliquos non parum profecisse in monasterijs. Anastasius Perſa Græcam & Latinam linguam caluit. Sic frater quidam illi astans in martyrio, exterum regem aduenientem Græca lingua allocutus est, & prolixam ad eum orationem habuit: teste Metaphraſte, in uita Anastasij.

Gregorius Agrigentinus, postquam ab Hierololymis reuerſus eſſet, in monasterio quodam Grammaticam, Rhetoricam, Poëſin, Græcam linguam, & alia initia philosophiæ mediocriter percepit. Idem in uita eius.

In Pharenſi monasterio Cedmannus didicit carmina scribere, cum antea fuiſſet bubulcus. Beda libro quarto, capite uigesimo quarto.

In Callistrati monasterio, monachus quidam ex astrologiæ cognitione prædixit Philippico amiſſionem imperij. Zonaras tomo tertio, pagina 80.

Virgines quoque Vestales eo nomine commendat Adelhelmus, quòd sacris literis incumbant, quòd historias euoluant, uariasque patrum expositiones, Chronographos, Poetas, & Grammaticos legant: in libro de Virginitate.

Statuta porrò, quibus in monasterijs fuerunt aſtricti, multa recensentur, & ua-

ria. Primum singulos oportuit eſſe ſubiectos abbati, isque in singulis monasterijs tantum fuit unicus: teste Cabillonensi Concilio, capite duodecimo. Deinde ſemel facta deuotione, non licuit ad mundum redire. Si qui autem egreſſi ſunt, & nuptias contraxerunt, illos reuocarunt, & in monasterio perpetuæ penitentia deputarunt. In Toletano Cœcilio quarto, capitibus quadragesimo octauo & quinquagesimo primo. Neque ex uno loco in alium migrare conſeſſum fuit. Beda libro quarto, capite quinto.

Nuptiarum ſolennitatibus monachis penitus fuit interdictum: imò ex clauſtris non licuit exire icuiuis, niſi impetrata uenia ab abbate. Antiodoreniſe Concilium canone uigesimo quinto. Sic mulierem in monasterium intrare, planè fuit interdictum. ibidem canone 26.

Scoticis monachis mos fuit, exorto bello ſimul cum rege exire, & orando pugnare: ſicut apparet ex bello inter Edilfredum Northanymbrorum, & Ean Scotorum regem, in quo centum & uiginti monachi trucidati leguntur. apud Bedam libro ſecundo, capite ſecundo.

Pecunias aut alias opes cumulare, aut proprium tenere, monacho impietas erat, ut ex Iſidoro apparet, qui lib. tertio de Summo bono inquit: Qui huic ſeculo renunciant, omnia ſua derelinquant neceſſe eſt, ac ſeipſos abnegent: id eſt, propriis uoluntatibus renúcient. capite decimo octauo. Et Cæſarius: Hunc ſibi ſpecialiter modum religioſus monachus ponere debet, ut tantum habeat, quantum neceſſitas poſtulet. Homilia uigesima tertia.

Sic in iurgia, lites aut contentiones prorumpere, non fuit impune: teste Cæſario, Homilia 25.

Semper autem intentum eſſe lectionibus & orationibus oportuit eum, qui probè officio fungi uoluit, ut inquit Iſidorus: Dei ſeruum ſine intermiſſione legere, orare, & operari oportet, ne fortè mentem eius ocio deditam, ſpiritus fornicationis ſurripiat, folio ſexageſimosexto. Et Cæſarius: Vnuiquique ueltrùm ſit in opere Dei promptior, in oratione frequentior, in lectione ſollicitior, in caſtitate purior, in ſobrietate pareior, in corpore honeſtior, in corde ſyncerior, in ira mitior, in manſuetudine moderatior, in riſu rarior, in cõpunctione feruentior quàm alij. Homil. uigesima ſeptima. De Alipio Metaphraſtes ſcribit, quòd ſuis fratribus mada- rit ſepties in die laudes & pſalmos cantare: in uita eius.

Moniales quoque, ſuas habuerunt leges, hiſce non diſſimiles. Primum enim ſingulis

gulis cœnobijs una quædam Abbatissa præerat, sub cuius iugo reliquæ puellæ uiuebāt. Habuit tamen illa suum quoque inspectorem, & quasi cœnobiij curatorem, ex monachis aliquem uirum probatum: isque habitauit seorsim, cui nec cum alia uirgine sola, nisi cum abbatissa, unquam colloqui licuit. Concilium Spalense, actione septima, & undecima.

In quibusdam tamen cœnobijs simul habitabant monachi & uirgines. ut in monasterio Berincingensi, tantum habitacula ab inuicem fuerunt discreta, matutinas laudes simul cantarunt, item ad sepulchra mortuorum simul laudes dixerunt, & denique etiam in oratorijs uirginum simul fuerunt: teste Beda lib. 4. capite 7. Sic in monasterio, quod erexit Elerius Cambrius circa uallem Clutinam, fuit insignis numerus uirorum & feminarum: inter quas Vuenefrida nobilissima uirgo, quæ gladium impotentis iuuenis Caradoci abscessa ceruice pertulit: ut scribit Baleus ex Lelando, Centuria decima, capite decimo.

Reliqua exercitia monialium, Adelhelmus libro de Virginitate, pagina 8 commemorat: quod uidelicet in uirginitatis perpetuo proposito perseuerent, seq; ad cœlestem patriam frugalitatis parsimonia, psalmodiæ cantibus, lachrymarum fontibus, & crebris suspirijs præparent.

Nec tamen licebat eis in ecclesia loqui, uel docere, uel contingere, uel offerre, uel ullius sacerdotalis officij ministerium usurpare. Isidorus de Officijs.

Plerisque monasterijs certi redditus assignati fuere, ijque non exigui: unde communiter uniuersi uictarunt. Aliqui tamen manuum labore uictum quæsiuisse leguntur. Vt in Luxembourgensi cœnobio Baleus dicit, monachos labores manuum suarum manducasse: Centuria decimaquarta, capite decimoquinto. Idem de Colmano Lindisfarnensi episcopo, qui apud Hebrides cœnobium condiderat, eiusque fratribus, Anglis & Scotis, recitat, capite uigesimo primo. Vincentius similia exempla colligit libro uigesimo secundo, capitibus 108. 109. 110. & libro uigesimotertio, capitibus 6 & 7.

Habitus porro monasticus erat, pannus uilis & exiguus, ut ex Anastasij Persæ uerbis apparet: qui cum opibus & dignitatibus sollicitaretur, ut à fide in Christum descisceret, respondisse fertur: Vilis pannus & habitus meus restatur, me delicias mundi, splendorem & diuitias iam dudum contempsisse, &c. Metaphrastes. Et in Toletano Concilio decimo, capite quarto decernitur, ut uidea quæ petat habitum religionis, sumpta ueste, illa utatur ubique, etiam in lectulo quie-

scens: sitque ea uestis nec uarietate colorum, nec diuersitate specierum notabilis, sed religiosa, & non suspecta: pallio quoque nigro uel purpureo caput tegat semper. Adelhelmus tamen aliquoties uidetur in monachis & monialibus reprehendere luxum preciosarum uestium. Vnde apparet, hanc contemptam formam non ubique fuisse receptam.

Superstitionibus denique & abusus hæc uita plena fuit, & subinde plures accesserunt. Vt quod impurum cœlibatum fascinati homines prætulerunt coniugio, quod putarunt sese eiusmodi exercitijs abolere peccata, promereri sibi & alijs uitam æternam, & quicquid præterea fuit impietatis: ut passim in scriptoribus est uidere. Nam de Pharone Vincentius tradit, quod ecclesiastico ordini sociatus, uxorem quoque suam in monasterium detruserit: & quod huius exemplo gens Anglorum inuitata, suas quoque uirgines monasterijs manciparit: libro uigesimotertio, capite uigesimotertio. Sic apud Northanymbros Beda scribit, quendam à mortuis resuscitatum, noluisse coniugem ac liberos recipere, sed se in monasterium Mailrosam contulisse: libro quinto, capite decimotertio. Ecberechtus quidam tam diu petijt uiuere, donec pro peccatis suis satis fecisset, & auctiora merita cumulasset. Beda libro tertio, capite uigesimoseptimo. Ad eundem modum Cæsarius suos hortatur, inquit: Taliter uos debetis exhibere fratres, tam sanctè, tam iustè, & tam piè, ut merita uestra non solum uobis sufficere, sed etiam peccantibus alijs in hoc seculo possint ueniam impetrare. Homilia 11. folio 72. & Homilia decima septima, pagina 108. 109. & Homilia 20. pagina 124.

In ritibus quoque ualde fuerunt superstitionosi. Alipius Cionita miraculosam uitam in columna egit per annos septuaginta: habuitque sibi adiunctas tres classes canentium, duas monachorum, & unam mulierum, quæ perpetuos clamores ad cœlum miserunt. Proposuit idem suis monialibus hanc legem, ut nunquam oculis masculorum aspicerentur. Eam illæ ad eundem sanctè obseruarunt, ut etiam in mortis periculo destitutæ, noluerint à parentibus uisitari. Metaphrastes in uita Alipij. * Fides sit penes autorem, alioquin nugacem.

Anastasius Persa cum martyrio esset afficiendus, petijt, ut sibi liceret habitum monasticum exuere, ne ille simul cum suo corpore probro afficeretur. Metaphrastes in uita eius.

Postremò omnes ritus monasticos Isidorus in libro de Officijs summatim complectitur, his uerbis: Inter cœnobium & monasterium ista distinctio est, quod monasterium ista distinctio est, quod monasterium

rium possit etiam unius monachi habitatio nuncupari, cœnobium non nisi plurimorum uiuentium in orationibus, in lectionibus, in uigilijs, in ieiunijs, in silentio, nulla superbia tumidi, nulla inuidia, sed modesti, regno Dei placiti, concordēs, cogitationes suas alterutrum reuelantes: in inuicem confitendo, inuicem se discutiunt & corrigunt, nihil peculiare defendunt: pulchras uestes non induunt, sed uilissimas & mediocres: lauacra non frequentant, nisi pro languoris consultu. Abbatis nunquam progrediuntur mandata, nihil sine scito Abbatis faciunt, ad possibilitatem operantur, ut mens impediri non possit. Canunt autem cum laborant, & ubicunque abierunt semper psallunt, diuino celeumate consolantur. Conueniunt autem omnes nocte dieque dato signo, & in festinatione properat ad orationem solennium horarum, celebrantes fixa intentione cordis, & usque ad consummationem Psalmorum sine fastidio persistentes. Cōueniunt diebus singulis interpositi, dum adhuc ieiuni sunt in collatione audientium patrum: audiunt autem cum incredibili studio, summo silentio: affectusque animorum, prout eos prouocauerint, differunt, orationem autem gemitu uel fletu significant. Corpus deinde cum magno silentio reficiunt, tantum quantum saluti necesse est, cohercente unoquoque per parsimoniam cibi aut potus concupiscentiæ gulam, ne grauetur eorū cor, & ea ipsa quæ præstō sunt parca & uilissima sunt. Itaque non solum à carnibus & à uino abstinere pro sufficientia damnandæ libidinis, sed etiam ab omnibus quæ uentris prouocant appetitum, & quod necessario uictu superest ex operibus manuum & epularum restrictione egentibus distribuunt, ut nihil remaneat quod abundauerit. Ad quorum exemplum & cœnobium uirginum ita persistit: & tam cauta debet esse earum religio, ut neque iuuenis neque senex inter ipsas conuerterentur, propter incertas cogitationes, nisi ad uestibulum monasterij confabulentur quod eis opus est.

VARIIS CASVS IN VITAMONASTICA.

¶ Vt inuentum illud humanum pro cultu Dei eximio haberetur, oportebat diabolum mendacibus signis homines demerare. quod sanè Dei irati permisso, gnauiter & solerter præstitit per somnia, aut uanas uisiones, aut spectra, aut hominum malitiosorum inania commenta: sicut infra in loco de miraculis superstitiosis dicemus, quibus & hæc sequentia non sunt dissimilia.

In monasterio Selesu cum pestis grassa-

retur, uisi sunt apostoli Petrus & Paulus (spectra diabolica fuerunt) qui iusserunt per cuncta monasterij oratoria celebrari missas, & sic propter Osualdi intercessionem cessaturam esse pestem. Beda libro quarto, capite decimo quarto.

Alius.

In monasterio cui Amatus præ fuit, puella quædam à diabolo obsessa fuit: eiusque rei causam crediderunt, quod pomum sine licentia senioris comidisset: liberata tandem est per Amatum, ut habent Gesta Metensiu.

Alius.

Cum Gregorius Agrigentinus esset Hierosolymis, uidit in monasterio quodam tempore passionis Christi, quosdam homines, à terra in cœlum tolli, aliosque cibi expertes de gere: uidit & fluctus lachrymarum, fontium flumina superantes. Metaphrastes.

Alius.

Vuandregisilus Fiscani & Fontanellæ monasteriorum fundator, cum esset in agone, & uarias grauissimasque sentiret tentationes à diabolo, nihil aliud opposuit, quam se Christi lauacro tinctum esse, & hac uoce omnes diabolos fugauit. Nihil ei profuit monastica uitæ splendor & meritum. Vincentius lib. 23. capite 100. At alij quos Deus non ita singulari beneficio tamquam per ignem in uiam, & ad uerum fundamentum, nimirum ad fidem in Christum reduxit, illi in desperationem abierunt, ut est exemplum apud Bedam libro 5. capite 15.

DE EREMITIS.

Hoc seculo non solum monasticam, sed etiam eremiticam uitam, propter fucam pietatis speciem multis placuisse, testatur historia, seu potius monachorū fabulæ.

Arbogastus in Alsatiam ueniens, in nemo re quodam, ubi nunc Haganoa sita est, oratorium sibi construxit, ibique ieiunijs & precibus Deo seruijt. Baleus Centuria decima quarta, capite 81.

Florentius Scotus, ex nobili familia natus, cum Arbogasto, Theodato, & Hildolpho eremiticam uitam elegit: & condico oratorio ad flumen Haselum in densissimis nemoribus, operam dedit agriculturæ & precibus. Extructum tamen est postea in eo loco splendidum cœnobium à Sigeberto Francorum rege, cuius filiam Rathildin cæcam & mutam ille sanitati restituerat. Baleus Centuria 14. pagina 22. ex Bruschio de monasterijs.

Arnulphus ex maiore domus aulæ regis factus est primū episcopus, & tandem eremita. Vincentius libro uigesimo tertio, capite 77.

Iodocus Britonum regis filius, in eremo multis miraculis claruit. Bergomensis.

Amatus

Amatus cū triginta annos monachus fuisset, eādem factus est eremita, & ibi uitam finijt. Arbores eradicans construxit sibi agellum, ad quartam partem modij capientem, ubi seminauit hordeum ad uictum: molam fecit, quam agitauit manibus ipse. Gesta Metensium.

In dicecesi Treuirensi Paulus, Vandalini duo, Vualaricus, Ingobertus, Carilephus, Volfricus, Banzius, Volfi, Disibodus, eremitas egerunt. Trittenhamius de Gestis Francorum.

MORES CHRISTIANORUM.

ET si hoc seculo ueri cultus Dei, ueraque uirtutū officia humanis traditionibus, earumq; superstitionis obseruationibus, magna ex parte obscurata erant: tamē studium seruiendi Deo, & piē iusteq; uiuendi, misere plebeculæ non defuit. Quantus enim fuerit amor pietatis, quantus ardor hominum erga religionē, inde æstimari potest, quod nullus modus fuit cumulandi opes Ecclesiasticas: ut supra de templis & monasterijs satis est ostensum. Neq; uerò auidē pro se quisq; tantum dogmata sacrificulorū & monachorum arripuit, sed subinde etiam alij alios inuicem erudierunt, & ad religionis amorem instigarunt: ut Cæsarius de suis auditoribus prædicat Homilia 5, pag. 35. Sic tanta fuit religio locorum in quibus congressus facti sunt, ut etiam mortis rei si eō confugerent, tuti essent. Apud Dagobertum Francorum regem, legati Vasconum rebellionis condēnati, in templo Dionysij incolumes seruantur, & recipiuntur in gratiam. Ganguinus libro 3, pagina 41.

Precationibus porrò adēd fuerunt intenti, ut serē totum diem illis tribuerint. Nec Christiani nominis fuit ignorare, aut nō aliquoties recitare usitatas formulas precationum, præsertim orationem Dominicam, & Symbolum: ut est in Cabillonensi Concilio, canone decimonono.

Plurimum tamen hac ipsa pietate ab illis peccatum est, dum inuocationi ueri Dei sanctorum interpellationes miscuerunt: id quod ibidem constitutum legitur, Concilio rum tomo 2.

Sic ab omnibus præstigijs & deceptionibus magicis oportuit Christianum esse alienum, ut pulcherrimè Martinus in Concilio suo inquit: Non liceat Christianis tenere traditiones gentilium, obseruare uel colere elementa, aut lunæ ac stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam, pro domo faciendā, uel propter segetes ac arbores plantandas, uel coniugia focianda. Nec in collectionibus herbarum quæ medicinales sunt, aliquas incantationes attendere, nisi tantum

cum Symbolo & oratione Dominica. Item: Nemo inueniat maleficia, aut faciat lustrationes paganorum: qui fecerit, quinque annis pœnitentiæ sit deputatus. Mulieres quoque in lanificio suo non obseruent uanitatem. 26. q. 5.

Cum Iudæis aut hereticis conuersari, sub anathematis uinculo prohibitum fuit, in Toletano Concilio 4. cap. 57. In Hispania quoque nouum regem oportebat sacramento confirmare, quod sub se Iudæos non uellet tolerare. Toletanum sextum, capite 3.

Quanta fuerit reuerentia erga ministerium & ministros, quantus concursus ad conciones publicas, dictum est supra de cōgressibus. Anathemate enim damnati sunt, quicumque ministrum iniuria, aut contumelia affecerunt: in Antisiodorensi Cōcilio, canone 42 & 44.

Magistratibus honorem & obedientiam exhibuerunt debitam. Estque in Toletano quinto constitutum, ut excommunicaretur quicumq; principi malediceret: capite quinto. Et Corbulum quendam nominat Bonfinius, qui læsa maiestate regia sibi metipso effodit oculos. Decadis primæ libro octauo, pagina 126.

Amicitia, concordia & societatis erant studiosissimi, adēd ut iniurias & offensas citra negocium remitterent. ac memorat Vincentius de Magnobodo quodam Andegaue si episcopo, quod is æmulum quendam, qui subornarat sibi ueneficium, re cognita, humanissimè tractarit: & non nisi blandis uerbis monuerit, ut à proposito desisteret. libro 23. capite 38.

Coniugij dignitas, non nihil quidem per impurum cœlibatum cœpit deformari: sed fuerunt tamen, qui rem altius introspectentes, plures fecerunt ordinem diuinitus sanctum, quàm humanum cōmentum. ut Cæsarius Homilia trigesima prima, pagina 191. inquit: Multo melior est humilis cōiugalitas, quàm superba uirginitas. Idem aliquoties grauissimè inuehitur in illam impiam consuetudinem, quod sacrificuli nonnulli cōctū binas alerent: ut Homilia 9. & alibi.

Alioqui magna laus fuit, in uel extra coniugium tueri casti pudoris decus: & in Toletano duodecimo statutū est, ne quis citra culpam adulterij, ulla alia de causa uxorem dimitteret. Sic in contrahendis matrimonijs honestatem maximè spectari oportebat. Nam Annonius exemplum recitat, quod comes Burgundiæ nouercam suam ducens, coactus sit eam repudiare: libro quarto, capite decimo quarto.

In honesta quoque uocatione & labore uersari singulis studio fuit, ne exerceant artes ludicras.

Neq; etiam militiam exercere Christianis interdictum fuit, modò cum pietate, & propter causas necessarias susciperetur. Sicut eius rei insignè exemplum proponit Paulus Diaconus in Heraclio. Is enim ante expeditionem Persicam, in qua crucem Domini recuperavit, in omnibus templis cum populo uota prius fecit ad Deum. Postea parta uictoria, redeunti populus cum patriarcha obuiâ processit, eumq; cū hymnis & gratiarum actione excepit: ipse quoq; Imperator ad terram procidit, Deoq; gratias egit: libro 18, rerum Romanarum.

In egenos & peregrinos maximè fuerunt humani & liberales. Osuualdus rex Anglorum peculiarem ministrum constituit, ad curam pauperum. Beda libro tertio, capite sexto. Eleemosynarius sine discrimine omnibus mendicantibus stipem distribuit: teste Metaphraсте. Plurimi etiam more Apostolorum, omnia bona uendiderunt, & dispensarunt pauperibus. Alipij Cionitæ mater iniquum putauit, si duos asses possideret. Metaphrastes. Oborta fame in Gallijs, rex Clodoueus tectum argenteum de templo Dionysij auferri, & pauperibus diuidi mandauit. Annonius libro quarto, capite 41, de rebus Francorum. Sic Cælius suos auditores passim prædicat à frugalitate in cõuiujs, à temperantia, uisitacione infirmorum & captiuorum, & liberalitate in pauperes. Homilia prima, pagina tertia. In sexto quoq; Concilio Constantinopolitano statutum fuit, ut Christiani essent hospitales, & nihil acciperent ab hospitibus, nisi quis sponte aliquid daret: capite nono.

In iudicijs denique & contractibus, maximè ueritatis fuerunt amantes. Et in Bracarenensi secundo, capite octauo, lex promulgata fuit, ut accusans aliquem de delicto, si non posset probare, ipse actor pœnam accusati pateretur.

DE RITIBVS ET CEREMONIJS Romane Ecclesiæ.

DE PVBLCIS CONGRESSIBVS.

Roma multis templis exornata fuit, in quælibet tam ad cultum Dei, quàm ad superstitiones peragendas conuentum est.

Pantheon hæcenus occlusum, concessu Phocæ Bonifacius aperuit, & pro dijs Ethnicis, Mariam & omnes martyres seu sanctos, Ethnico more ibi colit instituit, iuxta uaticinium Danielis undecimo. Sigebertus & Regino. Fuit id ipsum laminis argenteis tectum, sed illas postea abstulit Cõstans Imperator ut refert Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto.

Honorius addidit ecclesiam Agnetis, Pancratij, quatuor martyrum, Vaticanam, quam æneis tegulis texit. Apollinaris martyris, Cyriaci, Seuerini, in Tyburti uigesimo ab urbe miliario, Petri & Marcellini, Adriani in tribus foris: & in aquis Saluijs ad Pauli decolacionem Anastasij martyris, cuius corpus ex Perside delatum, Romam misit Heraclius, & Lucie uirginis. Liber pontificalis in Honorio, Sabellicus, Platina. Blondus addit, horum operum hodie nullum cerni, nisi tectum in basilica Petri, quod ex tabulis aureis fuit totum: Decadis primæ libro nono, pagina 123.

In ecclesia Petri Seuerinum papam, pulcherrimum Musæum condidisse, refert Onuphrius.

Iohannes Dalmata fecit ecclesiam Venatio, Anastasio, Mauro, alijs martyribus, quorum reliquias ex Dalmatia & Hiltria accepit: easque recondidit in ecclesia Lateranensi iuxta oratorium Iohannis Euangelistæ, quam ornauit arcubus argenteis, quorum singuli ad libras quindecim pensabant. Liber pontificalis in Iohanne.

Theodorus primus templum Stephani in monte Cœlio: oratoria duo, unum Sebastiani apud Lateranensem ecclesiam, alterum Eupuli in uia Hostiensis, & ante portam templum Pauli extruxit. libro eodem: & Platina in uita eius.

Theodatus in uia Hostiensi restaurauit ecclesiam Apostolorum, & in uia Appiana Eufemiæ templum extruxit. Platina.

Donus marmoribus strauit uestibulum beati Petri quadriporticum, quod Paradisum nominat. Liber pontificalis de eodem: & Platina.

Leo fecit ecclesiam Pauli ad sanctam Bavianam, in quam corpora Simplicij, Faustini & aliorum martyrum reposuit. Damasus de eodem. Benedictus Barionæ templum in Vaticano, Laurentij martyris in Lucina, Valentiniani in uia Flaminia, Deiparæ uirginis ad Martyres magno sumptu restituit, ophtico atque porphyritico lapide, & parietum incrustatione, opereque uermiculato. Contulit idem ex auro & argento uasa, uestem holosericam & auro intextam ad sacrorum usum. Platina de eodem. Sabellicus Enneadis octauæ lib. 6.

Sergius fecit tugurium in Cosmæ & Damiani basilica. Item patinam auream, fumi-gatorium aureum, uela & ornamenta alia: renouauit & oratoria Susannæ, Eufemiæ & Aureæ. Liber pontificalis in Sergio.

Multas quoque passim in templis imagines habuisse leguntur Romani, tum Christi, tum Apostolorum, martyrum, & aliorum, qui bene meriti fuerunt de ipsorum dignitate. Nam

Nam impij Phocæ imperatoris & conjugis eius Leontiaë imagines in ipso oratorio Lateranensis ecclesiæ collocarunt Romani pontifices: quod non fecissent isti parricidæ, nisi eis priuilegium de principatu super omnes ecclesias dedisset. Blondus lib. nono Decadis primæ. Sergius imaginem Petri auream fecisse scribitur, in libro Pontificali.

Altaria quoq; in templis fuisse, inde patet, quod Honorius tuguriolû ex argento 287 10 librarum, super altare in templo Pancratij fecisse dicitur: libro eodem.

Simile quiddam de Iohâne legitur, quod in basilica Petri super altare Marci operculû fecerit: in Supplemento Chronicorû lib. 10.

Candelæ item in usu apud illos fuerunt.

Nam Sabinianus inter alia hoc decretum reliquit, ut lampades in templis continuè arderent. Supplementum Chronicorum libro 20.

Sic Honorius tria candelabra templo Pancratij destinauit, ex solido auro fabrefacta. Liber pontificalis. Et Agatho ad luminaria ecclesiæ Apostolorum & Mariæ, cui nomê Adpræsepe, bis mille centum & sexaginta solidos erogauit: libro eodem.

Sic quoq; distinctas fuisse sedes in tēplis apparet. De Pyrrho enim heretico in Lib. pontificali dicitur, quod cum damnasset suos errores, curauerit ei Theodorus papa cathedram ad altare poni, summum illi locû præcæteris tribuens.

Dedicationes porrò omnibus tēplis, quæ hac ætate extructa esse, longo catalogo supra ostēdimus, sunt adhibite: ut in Lib. pontificali passim de Honorio, Seuerino, Iohanne, Theodoro, Vitaliano, Dono, Leone, Benedicto, & alijs, qui templa noua condiderunt, est uidere.

De Pantheo, quod antea fuerat idololatricum templum, Petrus Premonstratensis refert, quod ante dedicationem eius, Christiani sepe à dæmonibus percussi sint in illo tēplo: id uerò deinceps, post consecrationem eius, non amplius esse factum. Addit Baleus, ideo cessasse illa phatasmata, quod tunc Romani ea mutatione amici diabolorû essent facti, dum neglecta & corrupta doctrina, omnia replerent superstitionis ceremonijs, & traditionibus humanis. Baleus de Scriptoribus Britannicæ Centuria prima, in Bonifacio 40 quarto.

Quando uerò conuenerint, & quoties, nō expressè indicatur. Sabbati tamen & Domini diei plurimum fit mentio. ut de Cōstante imperatore scribitur in Libro pontificali, quod ueniens Romam quarta feria, ea ipsa die iuerit ad templum sancti Petri orationis causa, & die Sabbati ad sanctam Mariâ, Dominica item ad Petrum, &c. In Vitaliano.

Campanis quoq; in conuocandis popu-

lis ad cōcionem usi sunt: sicut illud Sabinianus in decretis reliquit, ut horæ diei cū campanis pulsarentur. Bergomensis libro 10.

In cantionibus hac ætate, nihil admodû mutatum fuit ab illo ordine, quem superioribus annis Gregorius Magnus instituerat: nisi q, Honorius adidit, ut omni Sabbato fieret processio solennis à templo Apollinaris ad Petri usq;, cum litanijs: & quod Sergius litaniam in omnibus festis cani uoluit: & instituit, ut in fractione Corporis Domini, Agnus Dei cantaretur. Liber pontificalis, in Honorio & Sergio.

Præter certas formulas precationû, quas quotidie in templis recitare soliti sunt, extraordinariè quoq;, quoties necessitas postulauit, ad preces confluxerunt in templa. Sicut de Theodato papa scribunt, quod ad auertenda mala, quæ prodigijs denunciabatur, frequenter populum conuocavit ad precationes. Platina & Liber pontificalis.

Oblationes denique & eleemosynas, magno studio collectas esse, multis in locis est uidere: præsertim in exēplis Imperatorum, regum, principum & nobilium, qui liberalissimè ad fouendos impios cultus contulerunt & cumularunt opes: ut de Constante extat, quod Romam delatus, obtulerit Vitaliano in templo pallium auro textum, cum alijs multis ac uarijs donis. Item quod miserit paulo antè Petro apostolo Euangelia aurea, albis gemmis miræ magnitudinis ornata circumcirca. Beda de Ratione temporum. Liber pontificalis in Vitaliano.

Sub Paschali quoque, antequam Sergius est electus & confirmatus, Italiae exarchus centum libras auri obtulit. Libro eodem in uita Sergij.

DE CEREMONIIS ROMANÆ

Ecclesiæ circa Baptis-

mum.

¶ Ritus Baptismi, quos supra recēsuimus, etiam Romanæ ecclesiæ fuerunt communes: ut facile est colligere ex superioribus.

RITVS CIRCA POTESTATEM

Clauium.

Clauium potestatem, præsertim excōmunicationem, Romæ in usu fuisse, dubium nō est. Administrata autem est tum per pontificem ipsum, tum per sacerdotes solos: nisi quod postea Bonifacius monachis quoque eam potestatem cōcessisse legitur: in Chronico Sigeberti.

Ex cōmunicatio facta est publicè & solenniter: ut exempla testantur. De Pyrrho heretico Cōstantinopolitano Beda scribit, quod eum Theodorus papa publicè conuocatis omnibus sacerdotibus, & omni clero, in ecclesiam Petri, condemnari sub uinculo anathematis: de Ratione temporum.

Sic & receptio eorum qui egerunt pœnitentiam cum satisfactione imposita, eodem modo facta est publicè. Nam idem Pyrrhus palinodiam canens, ubi Romam uenit, & Theodoro obtulit libellum, in quo errores suos cõfessus est, & damnauit, honorificè receptus, & in cathedram ante altare collocatus est. Liber pontificalis.

Sic & Leontius cū Anastasio receptus est, ubi Leoni papæ scripta retractationum obtulerunt. libro eodem, in Leone.

In receptione uerò certas ceremonias usurpabant. Nam pontifex cum clero imponebat manus pœnitentibus, orabant pro ijs, & cœnam Domini administrabant: ut patet ex libro eodem.

RITVS CIRCA MISSAM
Romanam.

¶ Vt cœnam Dominicam, in missam & sacrificium pro uiuis et mortuis, Romani pontifices seculo superiori transformare cœperunt: ita in eo opere perrexerunt, superstitionis & idolomanie artifices & noui uituli fores subinde magis magisque. Nam Bonifacius tertius autor fuit, ut altaria candidis ac lineis pannis operireretur: teste Polydoro Verghilio libro 5. cap. 6.

Benedictus duos calices aureos, item que uestem holosericam auro gemmisque intertextam, ad Eucharistie usum contulit. Liber pontificalis: & Sabellicus Enneadis 8. lib. 6. pagina 181.

Sergius patinam dedit habentem in margine gemmas, & in medio crucem ex hyacintho & smaragdo, pensantem libras uiginti. Item thymiaterium aureum, in quo odor suauitatis in missarum celebrationibus incenderetur. Liber pontificalis, in Sergio. Idem Agnus Dei, & Miserere nobis, cantari præcepit: teste Sigeberto in Chronico, & Platina in uita eius.

De Leone scribitur, quod instituerit in omnibus Christianorum ecclesijs, pacem circumferri & exosculari: apud Sabellicum Enneadis octauæ lib. sexto, Platina in uita eius.

Symbolum etiam cantari solitum, apparet ex Toletani octauæ capite primo.

Nec licebat uno die duas missas celebrare in uno altari: neque presbyter aut alius quisquam sumpto cibo uel missam tractare, uel saltem eius celebrationi interesse in templo potuit, ut est in Antifiodorensi Concilio, canone 10 & 19.

Oportuit & sacerdotem semper simul sumere communionem, nec aliter accedere, quam oratorio utroque humero circumseptum, ita ut dependente oratorio utrinque quasi signum crucis in pectore uideretur gestare: teste Toletano Concilio 12. cap. 5. & Bracarense tertio, cap. 3.

Denique quicquid præterea harum inepitiarum fuit, id omne sub pœna excommunicationis quam studiosissimè obseruari oportuit: ut extat in Antifiodorensi Concilij canone 45.

De oblatione pro uiuis
& mortuis.

¶ In tantum etiam progressa est audacia, ut pro uiuis & mortuis, contra institutionem Christi, celebraretur missa. Sic enim de Iohanne Eleemosynario traditur, quod præcepit impigrè fieri oblationes & sacrificia pro defunctis: apud Metaphrastem. Sic de Tuma presbytero Beda scribit, quod in monasterio Tumiacestir, pro fratre suo quem in bello interfectum putarat, sæpius Missas celebravit pro absolutione animæ eius: sicque factum, ut is in bello à nemine uinci posset. Hac rei nouitate permoti alij, similiter pro illis qui de seculo migrarant, oblationis sacræ uictimam tulerunt, putantes sacrificium missæ ad redemptionem animæ & corporis ualere. in historia Ecclesiastica libro quarto, capite uigesimo secundo.

Collectas pro defunctis fecerunt, eas que mortuis ad redemptionem animæ prodesse impie crediderunt: ut impudenter docuit Eleemosynarius, teste Vincentio libro uigesimo secundo, capite 110.

VARIJ CASVS CIRCA COENAM
Domini, & missam.

¶ Cum Olympius exarchus Italiae in mandatis haberet, ut Martinum patriarcham interficeret: eo nomine ad sacram synaxin accessit, ut id facinus perpetrare posset. Sed is sumpta cœna statim excæcatus est. Liber pontificalis, in Martino.

Alius.

Quidam ex discipulis Sulpitij, cum fuisset noctu in templo à diabolo cædibus exanimatus, statim infuso sacrificio surrexit incolumis. Vincentius libro uigesimo tertio, capite decimonono.

Alius.

Quosdam lac & uuas expressas, pro uino usurpasse in cœnæ administratione, patet ex Bracarense Concilij tertij cap. 1.

Alius.

De Theodoro Rauennate scribit Naucletus, quod ipsum aliquando missas inchoantem, omnis populus & clerus destituerit. Idem Eleemosynario aliquoties accidisse, Metaphrastes commemorat, & addit, ipsum aliquando infesto opere simul exiisse, cum uideret se solum. Inuehitur & longa concione Cæsarius in suos auditores, ob hunc contentum, Homilia prima, folio 33.

Alius.

De Lupo Senonensi Vincentius nugatur, quod illi aliquando missam celebranti, gema

ma de caelo in calicem illapsa fuerit: lib. 23. capite 10.

Sic inter missas Iodoci, regis Britanniae filij, dextra Dei, & ministerium angelorum apparuisse traditum est: ut meminit Gygas, & Chronicon Aeditui in Constante.

Alius.

Adelphus Merensium episcopus, mortuus etiam in monumento missas celebrasse fingitur: in gestis Merensium. O' fabulas.

Alius.

Ildefonso Toletano episcopo, Maria aliquando (si credere fas est) apparuit, & ueste attulit, qua uteretur in missarum celebratione. Fuit proculdubio cacodemon aliquis prophanationes coenae sacrae confirmans. Ioannes Magnus libro 16. capite 21.

Alius.

Vincentius dicit, presbyterum quendam ab Eligio excommunicatum, cum presumeret, missam celebrare, in ipso actu subito expirasse: libro 33. capite 87.

RITVS CIRCA
orationem.

¶ Habuisse etiam Romanos certas horas, quibus ad preces faciendas in ecclesiam conuenerunt, dubium non est. Praeter illas tamen etiam Adeodatus tempore tempestatu aut prodigiorum, peculiare conuentus fieri ordinauit. Platina, & Liber pontificalis in uita Adeodati.

Honorius papa praeter usitatos ritus instituit, ut in Sabbatis fieret processio: unde citationes originem duxerunt. Baleus Centuria prima de Honorio.

Sergius praeter alias aras, statuas & imagines, quarum non fuit numerus, in sacratio Petri capsula inuenit argenteam, in qua crux fuit auro gemmisque ornata, quae adhuc in Constantiniana ecclesia adoratur & exoscularur. Liber pontificalis in uita Sergij.

Vitalianus autor fuit, ut horae canonicae Latinae canerentur. Baleus Centuria prima, in uita eius. Et Honorius litanij inuocatione mortuorum addidit. ibidem.

Martinus constituit, ut clerici cum oratione cibum benedicerent, & post mesam Deo gratias agerent. Chronicon Aeditui de Martino.

RITVS CIRCA OR-
dinationem.

¶ Electio summi pontificis hac aetate aliquandiu, sicut & antea, fuit penes clerum & exercitum simul, itemque exarchum Italiae. Liber pontificalis de Conone & Sergio. Postea Constantinus quintus sanxit, ut quae clerus, populusque & exercitus Romanus in pontificem delegissent, eodem statim Christi uicarium esse omnes crederent, nulla Co-

stantinopolitani principis aut Italiae exarchi expectata autoritate. Liber pontificalis in Benedicto: & Sabellicus Enneadis octauae libro sexto. Polydorus Vergilius addit, hanc legem haud diu esse seruata. Nam cum paucis post annis Gregorius tertius, ac nonnulli alij deinceps pontifices, Longobardorum iniurijs pressi, nihil auxilij a Constantinopolitanis principibus haberent, ad Carolum primum Marcellum & Pipinum, deinde ad Carolum Magnum Pipini filium, Francorum reges, fugere coacti sunt. Quas ob res Leo tertius, ipsum Carolum Magnum fecit Imperatorem: cuius successores consueuerunt eisdem pontificis electionem confirmare. Atque sic usu uenit, ut tum primum tutela Romani pontificis, ab imperatoribus Constantinopolitanis, ad alios translata sit. Postremo circiter annum salutis 1079, Nicolaus secundus Concilio celebrato, pontificum electionem ad Cardinales illos qui animarum curam gerebant, tantum reduxit, idque hodie obseruatur, &c. Haec Polydorus libro quarto, capite 10.

Consecratio summi pontificis facta est a tribus ad minimum episcopis in Episcopio, postquam in templo fuit electus. Liber pontificalis, in Iohanne pontifice.

Reliquorum uero episcoporum & ministrorum ordinatio Romae facta est per ipsos pontifices, idque diuerso tempore. Sergius duas ordinationes habuit mense Martio, in quibus fecit episcopos 97, archipresbyteros 3, presbyteros 18, & diaconos 4. Reliqui plerumque in Decembri ordinationes suas instituerunt. ut Theodorus, qui ordinauit presbyteros 21, diaconos 4, episcopos 46. Eugenius episcopos 21. Vitalianus episcopos 97, presbyteros 22, diaconum unum. Donus episcopos 6, presbyteros 10, diaconos 5. Agatho episcopos 18, presbyteros 10, diaconos 31. Leo episcopos 23, presbyteros 9, diaconos tres.

Tertio tamen mense post electionem, Honorius ordinationem episcopi fieri uoluit. Luthbrandus in uita eius. Idem instituit, ut quibus officia Ecclesiastica commendarentur, Romam prius uenirent ad Examen, uel ad expositionem fidei suae. ibidem.

Idem in ordinationibus pallium usurpari uoluit. Beda in historia Ecclesiastica lib. secundo, capite 18.

Oportuit uero ordinandos, quotquot uel episcopi uel presbyteri, uel etiam diaconi aut subdiaconi officium petierunt, esse ceteros: id quod Martinus, Eugenius, Leo, & alij plurimi pontifices strictissime obseruauerunt, ut Liber pontificalis de illis testatur.

Ita etiam non nisi uiros integros, doctos, iustae aetatis, liberos, & nullo crimine notatos admiserunt, Aedituus in Chron. de Martino.

rino. Reliqui ritus congruunt cum illis, qui suprà sunt recitati.

RITVS CIRCA
ieiunia.

¶ Præter alia ieiuniorum tempora, quibus sese subinde macerarunt, Martinus papa sextam feriam, in memoriam passionis Domini ieiunari instituit. Chronicon Aeditui. Die uerò Dominica idem propter gloriam resurrectionis ieiunantes anathematizauit: teste Antonino, titulo 13. cap. 1. §. 3.

DE FESTIS.

¶ Bonifacius in Pantheo instituit Calendis Nouembris celebrari solennitatem omnium Martyrum, & postea uertit in festum omnium sanctorum. Chronicon Sigeberti. Theodorus constituit in sabbato Paschæ feri benedictionem cærei. Heinricus de Erphordia cap. 56.

Martinus abrogauit festa & traditiones gentilium, itemq; Calendarum obseruationem. 26. q. 5. Instituit & festum Martini. Chronicon Martini.

Leo festum Dominicæ cœnæ in Aprili ordinauit.

Benedictus festiuitates Theophaniæ & natalis Valèntini instituit. Liber pontificalis.

Sergius instituit festum Natiuitatis Mariæ. Sigebertus. Idem quoque autor fuit, ut die Annunciationis Mariæ, & Simonis, quo tannis litanie per urbem dicerentur. Platina. Adorationem quoque & exosulationem crucis inuenit. Sigebertus, & Regino libro primo.

RITVS SEPULTVRAE.

¶ Funerum deductionem Romæ hunc esse fuisse obseruatam, & religiose, inde apparet, quod de Gregorio Sabellicus scribit, totam ciuitatem eius funus ad Vaticanum templum magno cum fletu ac planctu deduxisse: Enneadis octauæ libro sexto, pagina centesima septuagesima quarta.

Tumulata autem sunt mortuorum corpora, uel in templis ipsis, uel in cœmeterijs sacris ædibus uicinis, ut Gregorius, itemque Sabinianus in templo Vaticano sepulti sunt: alij in alijs. Bonifacius uerò Nicomedis cœmeterium fecisse & dedicasse legitur: Iohannes Marcelliani & Marcij, apud Sabellicum Enneadis 8. libro 6.

DE RELIQVIIS SAN-
ctorum.

Romani episcopi doctrinæ & constantie ac pietatis sanctorum expertes, reliquias ossium eorum (ut aliquid ramentum de sanctis, sicut sus de homine stercus) summo studio & religione curauerunt. Nam Iohannes Dalmata Anastasij, Mauri, & aliorum martyrum reliquias de Dalmatia & Histria Romam adduci fecit. Liber pontificalis. Simplicij, Fau-

stini, Beatricis, & aliorum quorundam corpora à Leone papa in templum suum translata sunt, quod ipse Paulo dedicarat. Libro eodem.

Sebastiani ossa in basilicam Petri, quæ ad uincula dicitur, transportata sunt. Iuo in Constantino.

Anastasij Persæ reliquie Romam sunt translatae. Platina in uita Deu dedit.

Tempore Theodori leuata sunt corpora martyrum Primi & Feliciani, quæ erant in arenario uicæ Nomentanæ sepulta, & adducta in urbem Romam, in basilicam Stephani: ubi & dona obtulit Theodorus, aureas gabatas tres, tabulam argenteam, & arcus argenteos duos.

Reliquie Domini, quarum Romæ aliquas fuisse creditum est, in festis magna cum solennitate per urbem circumgestabantur, ut in Bracarensi Concilio 3. cap. 5. decernitur.

RITVS MONACHORVM.

¶ Romæ monasticam uitam in magno pretio fuisse, ex monasterijs, quæ ibi fuerunt in dies magis magisque aucta, facile apparet. Adeodatus ex monacho factus est papa, & deinceps monasterium suum in monte Caelio multis redditibus locupletauit. Platina in uita eius.

Bonifacius quartus propriam domum suam uertit in monasterium, ascripsitq; paterna prædia monachis in alimentum. Sabellicus Enneadis 8. lib. 6. pagina 17. 5.

Eugenius papa neminem cogi ad monasticam uoluit, sed semel id genus uitæ ingressos sine abbatis uenia ex monasterio exire uetuit. Hartmannus Schedel pagina centesima septuagesima tertia, & Supplementum Chronicorum.

Cœnobij Cecilie apud Romanos meminit Metaphrastes, in uita Gregorij Agrigentini.

CAPVT VII

DE POLITIA ET GO-
bernatione Ecclesie.

50 Hoc seculum superiori in felicitus est, ob Doctorum illustrium raritatem. Nam pauci admodum celebrantur, qui scriptis necessarijs & utilibus, Ecclesie Dei tuam præstiterunt operam: inter quos sunt, Iohannes Constantinopolitanus, Cæsarius Arelatenis, Maximus Cæsaraugustanus, Iulianus episcopus Toletanus, Ioannes Gerundensis, Isidorus, Adhelmus, Dado, Geolfrius, & pauci alij. Insuper paucorum monumenta extant.

60 Cœlibatum autem plerique omnes professi

felsi sunt, pro istius seculi nœuo, & vulgari errore, quem tamen paucissimi præstiterunt integrè. Nam concubinis & scortis operam dederunt plurimi. Vitica Hispaniæ rex lege permisit, ut sacerdotes, quot quisq; posset, concubinas alerent. Phrygio in Chronico. Presbyteris, diaconis & subdiaconis pcreatione liberorum, & adulteriũ prohibet Canon 20 Antistiodorensis Concilij. Et in secũdi Spalensis Cõcilij actione quarta prohibetur, ne amplius apud Astigitanã ecclesiã uidiuarũ mariti ordinetur Leuitæ. Et in 8. Toletano cap. 5 & 6, sacerdotibus, ac etiam subdiaconis in uitis & contradicẽtibus, sub graui pœna coniugiũ prohibetur. Et in 9 Toletano, cap. 10. planè prohibetur, ne clerici ab Episcopo usq; ad subdiaconũ deinceps procreent liberos.

Aliquot tamen in locis, etiam maritos Ecclesia habuit episcopos & ministros. Nã ex Arnulpho episcopo Metensi Anchises pater Pipini natus est, teste Honorio in Constantino. licet Trithemius in Epitome de origine Francorum fingat, Arnulphum post susceptum episcopatum uxorem suã Dodam à se dimisisse. Narrat Baleus Cẽturię 1. cap. 7. Beulanum presbyterum, ex Læta matre Samuelem suscepisse filium, cum adhuc Brytannicis sacerdotibus cõiugia essent libera. In Creta quidam Ioannes Ecclesiæ minister uxorẽ habuit, ob quam rem à Vitelliano accusatus est apud episcopum suum, ut patet ex Epistola 3 Vitelliani, in 2 Tomo Cocilio rum. Et in quarto Toletano, circa annũ Domini 639 celebrato, clericis legitimum concessum fuit coniugium, & uetitum concortium ancillarum, & extranearũ mulierum: Isidorus. Adhelmum mulierum confortia non spreuisse, Baleus narrat Centuria 1. cap. 83. Et Iohãnes Eleemosynarius clericũ uxorem & familiam alentem, ordinauit presbyterũ: ut indicat Metaphrastes tomo 5 in uita eius. Ex 4 Toletano Concilio cap. 43 apparet, clericis licuisse cum Episcopi sui consensu uxores ducere,

Ex præfectis & gubernatoribus politicis, etiam episcopi & presbyteri designati sunt. patres enim in 4 Toletano Concilio cap. 18. queruntur, in ecclesijs Hispanis hætenus quosdam seculari militiæ deditos, ad honorem sacerdotij peruenisse.

Nec raro accidit, ut uel ob munera, aut alias rationes, minus idonei ad episcopatus adhiberentur. Vnde Brunechildis reginæ, tẽpore, usq; ad Dagobertum Simoniacam pepetem in Gallijs uiguisse, Vincentius lib. 23 capite 87 indicat, in historia Eligij. Et in 4 Toletano Concilio, cap. 18 indicatur, in Hispanijs ecclesijs alios per ambitũ sacerdotia appetere, alios oblatiis muneribus adipisci pō-

tificatum, alios sceleribus implicatos nihilominus promoueri. Et patres in 11 Toletano cap. 9 queruntur, Simoniã quanto plus prohibeatur, tanto magis dominari: & pœnas statuunt graues in eos, qui data mercede episcopatum adipiscantur.

Cœtus ecclesiasticos Cæsarius in religiosos & laicos distinguit, Homil. 6. Isidorus de Officijs tres gradus facit: Primus est catechumenorum: erant aut illi, qui primò de gentilitate ueniebant & habebant uoluntatem credendi in Christum. Secundus est competentium, qui petebant baptismum, cum essent instructi de doctrina Christi. Tertius est baptizatorum.

DE GRADIBVS PERSONARUM.

OMnes qui in ecclesiasticis gradibus ministri ordinati sunt, generaliter clericici nominantur. Isidorus de Officijs.

Ordines ministrorum Ecclesiæ superioribus seculis usu recepti, etiam hoc manserunt. Nam Episcoporum, Presbyterorũ, Diaconorum, Archidiaconorũ, Subdiaconorũ, Acoluthorum, Exorcistarum, Lectorũ, Cantorũ, Ostiariorũ, Aedituorũ passim fit mentio apud Scriptores, & præsertim Isidorum lib. de Officijs.

Regulariũ canonicorum meminit Baleus Centur. 13. Scriptorũ Brytannic. ac seclã eorũ à Berino, circa annum Domini 636 in Angliam primũ esse propagatã indicat. Thomas diaconi & sacellarij munus obiit in Ecclesia. Nicephorus libro 18. capite 44.

Paschalis archidiaconus & Theodorus archipresbyter, de pontificatu contendunt. Blondus Decad. 1. libro 10.

Diaconi Regionani meminit Leo secundus in Epistola sua ad Constantinũ, in 18 actione Synodi Cõstantinopolitanæ. Archicantis Romani meminit Beda lib. 4. cap. 18 Historiæ Ecclesiasticæ.

Notariorũ Georgij archiepiscopi Cõstantinopoleos, mentio fit in actione 8 Cõstantinopolitanæ.

Apocriariorum Romanę ecclesiæ meminit Beda in libro de Ratione temporum: & Adon Viennensis ætate 6.

Ærarij Romanę ecclesiæ meminit Liber pontificalis in Agathone. Et Onuphrius dicit, Agathonem nouum ærarij officium instituisse.

Ianitorum & custodum Ecclesiarum meminit Vincentius lib. 23. cap. 36.

Diaconissæ mentio fit in uita Alipij apud Metaphrasten, quòd idem fit esse diaconissam, aut monacham.

Ac solebant fieri promotiones iuxta hos gradus: Sergius, cũ sub diuersis pontificibus in multis Ecclesiasticis officijs sese laudabiliter gessisset, à Leone presbyter Cardinalis Romanę

manæ ecclesiæ constitutus est. Antoninus, titulo 13. capite 1. §. 6. Sic Lupus primùm sit clericus, & postea episcopus, apud Vincen-
tium lib. 23. cap. 9. Et Vuadregillus primùm subdiaconus, deinde Leuita, postea sacer-
dos factus est. Vincentius libro eodem, capi-
te 130. Et in quarto Toletano Cōcilio, cap.
19. statuitur, ne ante 25 annum ætatis quis
quã Leuita, aut ante 30 presbyter ordinetur.

Ordinandos oportebat sub cautione pro-
mittere, quodd iustissimè & iuxta Canonicas
regulas uiuere uellent: & fidei suæ confes-
sionem edebant, & debitum honorem atq;
obedientiam Episcopo pollicebantur. Tole-
tanum 11. capite 10.

Omnes clerici, tam Lectores quàm Le-
uitæ & sacerdotes, in Hispanijs ita tonderi
iubetur, ut superiori parte capitis planè nu-
di sint, in inferiori uerò circuli coronã relin-
quant. canone 40 Concilij Toletani 4. Isido-
rus de Officijs.

Duo genera clericorum Isidorus facit in
libro de Officijs: unum ecclesiasticum, sub re-
gimine episcopi: alterum acephalorum, id
est sine capite: qui quæ sequantur ignorant.
Hos neque inter clericos, neq; inter laicos
religio recenset diuina, sed solutos atq; ob-
errantes sola turpis uita complectitur, & ua-
gatio, nullam metuentes explendæ uolupta-
tis suæ licentiam, quasi animalia bruta liber-
tate ac desiderio suo feruntur, habentes si-
gnũ religionis, nō religionis officium, hypocē-
tauris similes, nec equi nec homines, mix-
tũq; ut ait Poeta, genus, prolesq; biformis.

Episcoporum præ alijs munus erat, alta-
ria constituere, & consecrare diaconos, &
uirgines & presbyteros benedicere, manus
baptisandis imponere, aut de hæresi conuer-
sis, ut constat ex 7. actione Spalensis Conci-
lij secundi, tomo 2. Conciliorum. Et chris-
ma consecrare, & sacros ordines instituere,
ligare & absoluerè. Toletanum octauum,
capite septimo.

Docere. Augustinus Laurentio collegæ
oues suas commendans, inquit: Post habitis
rebus, quæso, ut orando & concionando, si-
cut bonum decet episcopum, salutem hominũ
tibi consulendum constituas. Polydorus li-
bro 4 Anglicæ historiæ.

Ordinare presbyteros & diaconos, ut in-
frã ostendetur.

Presbyterorum munus erat, baptizare in-
fantes, & ungere. unde in sexta Constanti-
nopolitana, capite secundo statuitur, ut æ-
grotantes paruuli à quibuslibet presbyteris
baptizentur.

Aperire Scholas, & docere pueros, in uil-
lis & uicis, ut patet ex sexta Constantinopo-
litana, capite 5.

Archipresbyterorum munus erat, obser-

ture presbyteros, diaconos, & subdiaconos,
procreantes liberos, aut adulterium cōmit-
tentes, eosq; indicare episcopo aut archidia-
cono: ut patet ex canone 23. Cōcilij Antisio-
dorensis.

Chorepiscopis uel presbyteris non lice-
bat altare constituere, uel consecrare, uel be-
nedicere, uel inungere: nec presbyteros, dia-
conos & uirgines benedicere, nec manus ba-
ptisandis imponere, aut ex hæresi conuersis:
ut patet ex 7. actione Spalensis Concilij 2.

Et nō licebat presbytero in altari eodem,
quo episcopus die missam dixerat, denuò
missam celebrare: ut patet ex canone 10 An-
tisiodorensis Concilij.

Diaconi officium erat, cum fiebant preces,
adhortari populum, ut genua flecterent. Cæ-
sarius Arelatenfis Homilia 30.

Subdiaconorũ officium erat, oblationes in
templo suscipere, & uasa sacra cum sanctis
munerib. ad altare offerre. Placuit patribus,
ut isti mundi & absq; uxoribus essent: quia
scriptum sit, Mundamini qui fertis uasa Do-
mini. Isidorus de Officijs.

Lectorum officium erat, doctrina & libris
imbutum esse & sensu & scientia ornatum,
& distinctiones sententiarum intelligere, &
scire quæ syllaba uocẽ extendat: & in simpli-
citate, & nō in elatione legere. Isidorus ibid.

Psalmista non tantum uoce, quantum
arte præclarus esse debet, ut oblectamento
dulcedinis animos incendat auditorum. I-
sidorus ibidem.

Exorcistarum munus erat, nosse secreta
de Scripturarum sacramentis & exercere do-
num à Spiritu sancto concessum, & impone-
re manus super energumenos & catechume-
nos. Isidorus ibidem.

De officijs communibus clericorum hæc
in genere Isidorus in libro de Officijs refert:
His igitur, sicut à patribus iubetur, cauendũ
est, ut à uulgari uita & uoluptate mundi, &
spectaculis & pompis abstineant, & conui-
uia publica fugiant, sed simplici habitu cor-
da ostendant. Viduarum ac uirginum uisita-
tiones frequenter fugiant, contubernia ex-
tranearum fœminarum non appetat. Casti-
moniam quoque inuiolari corporis perpe-
tuò conseruare studeant, in doctrina, in le-
ctione, in psalmis, in hymnis & canticis spi-
ritualibus iugiter incumbant.

DE RATIONE GV- bernationis.

Singulis Ecclesijs unus tantum uulgò præ-
erat episcopus, qui cū presbyteris & dia-
conis, & alijs collegis gubernabat Eccle-
siã. nam Cabillonensis Synodus, capite 4
uetat, ne in una ciuitate eodem tẽpore duo
episcopi habeantur.

Sed presbyterorum & aliorum clericorũ
nu-

numerus pro ecclesiarū amplitudine & necessitate variabat.

Si uerò obseruentur officia eorum, in historia huius seculi hæc ferè indicantur.

Instituere auditores suos in doctrina cœlesti, nam Beda lib. 4, capite 27 testis est, clericos & presbyteros egressos in uillas, docuisse plebem. Audomarus in Taruanensi oppido populum docuit ueram fidem, & idololatricam euertit. Vincentius libro uigesimo tertio, capite 108. Et Vuilfridus uerbum salutis paganos Anglos docet. Beda libro 4, capite 13 historiæ Ecclesiasticæ. Gregorius Agrigētinus in hoc incubuit maximè, ut sacris initiatos, tum ad uirtutem, tum ad eloquia diuina meditanda informaret, eorumq; sensus quàm commodissimè posset, explicaret. Metaphrastes in uita eius. In quarto Toletano Concilio, capite 24: Sciant sacerdotes Scripturas sanctas, & canones meditentur, ut omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina consistat, atque ædificent cunctos tam fidei scientia, quàm operum disciplina. Et Cæsarius monet suos auditores, ut attentè recolant & retineant, quæ pro salute animæ suggerantur. Hom. 13.

Contradicentes seu hæreticos, & errores & corruptelas refutare. Arbogastus idololatricos cultus, & fanaticas opiniones reprehendit. Baleus Centuria 14. Scriptorum Anglicorum. Patriarcha Hierosolymitanus, Gregoriū Agrigentinum apud sese retinuit, ut Monothelitarum errores refutaret. Metaphrastes in uita eius.

Vitia & peccata grauitè & liberè taxare, & ad pœnitentiam uocare singulos.

Lampertus Tungrensis episcopus Regiæ domum, zelo religionis accensus, grauitè increpat. Regino libro primo. Chylianus Gottbertum principem Vvurtzburgensem reprehendit, ob fratris sui uxorem Geilanam, quam duxerat. Sigebertus in Chronico. Et Goericum Metensem episcopum uehementem & acrem fuisse in taxadis uitij, constat ex gestis eius. Adhelmus Sergium pontificem, in simulatum de adulterio, admonuit de pœnitentia: sed nimis modestè. Baleus in uita Sergij. Ioannes Alexandrinus negligentes sacras conciones, & synaxin, obiurgauit. Metaphrastes in uita eius. Fœminas impia & obscœna cantica in dedicationibus basilicarum, aut martyrum festiuitatibus canentes, Synodus Cabillon. capite 19 reprehendit, & à locis illis arceri iubet. Cæsarius Homilia 6 & 10, sermō suos auditores hortatur ad pœnitentiam.

Idem Homilia octaua dicit, sibi tam pro sua, quàm pro auditorum salute necesse esse, dura & aspera prædicare.

Idem Homilia 23. inquit: Grande nobis

periculum est, aliena peccata non arguere.

Vnumquēque sui officij admonere. Sic Goericus populum & clerum ad benè agendum semper est adhortatus: ut patet ex gestis episcoporum Metensium: & Chunibertum episcopū, plebem sibi cōmissam admonitionibus saluberrimis ad cœlestia uocasse, Beda narrat libro 4, cap. 28. Martinus papa iussit sacerdotes docere seruos, ne contemnāt dominos suos. Antoninus titulo 13, ca. 1. & 3. Et Hispani episcopi in 4 Toletana Synodo regem Sisenādum sui officij admonent. Idē in quarta, quinta & sexta Synodis Toletanis, sedulò ad obedientiam regi præstandam singulos hortantur, & seditiosos damnant.

In die Dominico operas rusticas facere, patres in Cabillonensi Synodo, capite decimo octauo prohibent. Et Cæsarius Arelatis Homilia quinta, hortatur populum ne exeat templo, antequam sint peracta sacra. Homilia secunda monet eos, de dandis eleemosynis. Idem Homilia trigesima tertia: Ego quòd meum est, admoneo: qui despicit præconem, timeat iudicem.

Hæreticos obstinatos & facinorosos censura Ecclesiæ coercere, & excommunicare. Sic Arnulphus cum incœstuosum sepius de pœnitentia monuisset, ac ille nollet redire in uiam, tandem eum neglexit. Vincentius libro uigesimo tertio, capite 78. Eligius sacerdotem infamem excommunicauit. Vincentius libro eodem, capite 87. Et adulterū episcopus excommunicat apud Bedam, Ecclesiasticæ historiæ libro tertio, cap. 22. Ioannes Alexandrinus Damianum diaconum ab usu sacramentorum repulit, donec propinquo suo esset recōciliatus. Metaphrastes in uita eius, Tomo 5. Illegitimè ad regnum Hispaniæ adspirantes, aut regi maledicentes, excommunicantur à patribus in 5 Toletano Concilio, Canone 3 & 5. In Ecclesia aut atrio gladium euaginans, & aliū uulnerans, communionē priuatur: iuxta Canon. 17. Cabillonensis Concilij.

Absoluere pœnitentiam agentes. Arbogastus perturbatas conscientias, ita uerbo Dei erigebat, ut hilares ab eo discederent, qui tristi ac perturbato animo accesserant. Baleus Centuria decima quarta Scriptorum Brytannicorum Angliæ. In quarto Toletano Concilio, capite sexto, Patres sanciuūt: ut Passio Domini in die 6 feriæ passionis Christi, apertis basilicarum foribus palam prædicetur. Et populus clara uoce criminum indulgentiam præstoleatur, ut uenerabile festum Dominicæ resurrectionis, remissis iniquitatibus suscipere mereantur, corporisque eius & sanguinis sacramenta mundi à peccato sumant.

Sacramenta administrare. Sic Sergius patriarcha Constantinopoleos Heraclij filium baptizauit. Paulus Diaconus libro 18. Et Amandus Dagoberti filium sacro baptisate imbuit. Regino libro 1. Vuilfridus in prouincia Australium Saxonū multos baptizat. Beda libro 4. capite 13 Ecclesiasticæ historiæ. Clericos pro baptisatione munus exigere uetat, sed spontè oblatum accipere permittit Canon 7. Concilij Bracarenfis secundi.

Examinare & ordinare ministros Ecclesiæ. Sic Theodorus ordinauit episcopos, apud Bedam libro 4. capite 2 & 12. Ioannes Alexandrinus episcopus curauit ut ordinationes essent immunes à lacris & muneribus, & ne fieret sine examine. Metaphrastes in uita eius. Potamio episcopus Gregoriū Agrigentinum totondit, & in numerum clericorum adsciuit: ut pater ex uita Gregorij apud Metaphrasten. Et in Toletano 8. capite 8 statuitur, ne indocti ad sacra Dei mysteria tractanda admittantur: sed ij solum accedant, quos morum innocentia & literarum splendor reddiderit illustres.

Nouum est, q̄ ab alijs ordinatos, Pontificiorum mancipia denuò ordinare cœperūt. Sic Theodorus Cantuariensis Ceaddam ordinatum ab episcopo Orientalium Saxonum Vuini, in Paschate dissentientem à Romanis, denuò ordinauit. Beda libro quarto, capite secundo.

Nuptos sacris imbuerē, seu coniugibus nouis benedicere. cuius rei exemplum extat apud Paulum Diaconum libro 18. Rerū Romanarum.

Orare pro ecclesijs, & regibus. Chuni- bertus episcopus commissam plebem orationibus assiduis protegebat. Beda libro quarto, capite uigesimo octauo Ecclesiasticæ historiæ. Sacerdotes Scotiæ orasse p̄ uictoria contra regem Angliæ, indicat Beda libro 2, capite secundo Historiæ Anglorum. Sic Patres in quarta Toletana Synodo, Canone 74. pro rege & regni salute precantur. Idem fit in 5 Toletana, capite nono. & in 11 Toletana, capite decimo sexto. Regi Vuanbano post hanc uitam coronam regni æterni precantur. Et Cæsarius Homilia 8. dicit, se die noctuq̄ cum rugitu & gemitu Deo pro cōuersione impiorum supplicare. Idem Homilia decima sexta monet ecclesiam, ut oret pro energumeno, qui superiori Dominica tumultum excitauerit in templo.

Temporum rationem, & festorum, & ieiuniorum denunciare, ut omnes presbyteri ante Epiphaniam legatos suos dirigant, qui eis de principio quadragesimæ nuncient, & in ipsa Epiphania ad populum indicent. Canone secundo Concilij Antisiodorensis, Secundo Tomo Conciliorum. Infantes ferre

ad baptismum extra Paschæ solennitatem, uetat Canon 18 Antisiodorensis Concilij. In quarto Toletano Concilio, capite septimo statuitur, ut is qui ieiunium die passionis Christi soluat, ante peractas indulgentiæ preces, à Paschali gaudio depellatur, nec ad Cœnam Domini admittatur: exceptis tamē paruulis, senibus & languidis, quibus cibus permittitur.

In die natalis Domini, in singulis ecclesijs, post lectionem Euangelij, clerici iubentur populo denunciare, quota die mensis Pascha sit celebrandum. In 2. Cōcilio Bracarenfi, capite 9. Et in 10 Toletano, capite 1, festū annunciationis Mariæ octauo die ante Natiuitatem celebrandum indicatur. Et in sexta Constantinopolitana, capite 8, iubentur pij tanta obseruantia diem Dominicum agere, ut præter orationes, & missarum solēnia, & ea quæ ad uescendum pertinent, nihil aliud agant.

Seditiones excitatas sedare. Si c duo episcopi Parthenium Treuerim deducunt: & populum tumultuantem, suis concionibus ad lenitatem & pacem cohortantur: sed frustra. Annonius libro secundo, cap. 26 de gestis Francorum.

Cæremonas instituendi etiam sibi potestatem arrogarunt, maximè uerò Romani. Sic Honorius litaniam omni Sabbathi die fieri, & omnem populum cum hymnis & canticis à beato Apollinari ad b. Petrum sibi inuicem occurfare iussit: ut pater ex uita eius. Toletano secundo Concilio. Hispani episcopi in 12 Toletano, cap. 5. profus præcipiunt, ut sacerdotes Domini cœnam administrantes, semper unà communicent, cum hætenus ea res libera fuisset.

Monasteria & scholas Ecclesiasticas regere. Vnde fit, ut Arnual discipulus Chilianii Vuurtzburgensis episcopi dicatur apud Reginonem libro primo: & Dolonianus, & Tholmannus, apud Sigebertum in Chronico. Et Landelinus discipulos habuit Adolenum & Domitianū. Sigebertus. Vuilfridus in Seoleseu monasteriū fundauit, & regulis instruxit, & fratres quos secū adduxerat eo collocauit. Beda lib. 4. cap. 13. Ecclesiast. historiæ. Et 4 Toletano Concilio, capite 23, puberes & adolescentes in clerum adsciti, seniori alicui commendari iubentur, ut eum Magistrum disciplinæ & testem uitæ habeant. Et libertorum filios ab episcopo instituendos in doctrina sacra, monet Canon 10 Synodæ sextæ Toletanæ. Et in sexta Constantinopolitana, capite 4 decernitur, ut presbyteris liceat nepotes suos, ac consanguineos ad scholas mittere in Ecclesijs sanctorū, aut in cœnobijs, quæ nobis ad regēdū cōmissa sunt. Et Cæsarius fratres in monasterio existētes horra-

hortatur ad humilitatē ueram, quam à simu-
lata discernit. Homilia undecima. Et Adel-
helmus uirginibus monialibus librū de uir-
ginitate inscripsit, in quo id genus uite com-
mendat.

Ægros uisitare. Monachos & clericos
non adijisse uicos aliā ob causam, quā præ-
dicandi, baptisandi, & infirmos uisitandi gra-
tia, testatur Beda lib. 3. capite 26 historiæ Ec-
clesiasticæ. Et Baleus Centuria 14, pag. 195. 10
Ioannes Alexandrinus singulis septimanis
bis aut ter nosocomia uisitauit. Metaphra-
stes Tomo 5, in uita eius.

Hospitales esse erga peregrinantes. Sic
episcopus Carthaginensis, & Hierosolymi-
tanus, & plures alij, Gregorium Agrigentini-
um peregrinantem, palsim hospitio exce-
perūt, & honorificè tractarūt. Metaphra-
stes in uita eius.

Bono exēplo præire gregi. Sic Chuniber-
tus episcopus ea quæ agenda docebat, ipse
prius agendo præmōstrauit. Beda lib. 4. cap.
28. Ecclesiast. historiæ. Quantæ parsimonie
Colman episcopus fuerit, ipse cum suis præ-
decessoribus, testabatur etiam locus ille,
quem regebant: ubi abeuntibus eis excepta
Ecclesia, paucissimæ domus repertæ sunt,
nil pecuniarum absq; pecoribus habebant.
Beda libro 3. capite 26 Ecclesiasticæ historiæ.
Idem narrat Vuilfridum officium episcopa-
tus, & uerbo & opere exercuisse: libro 4. ca-
pitem 13. Gregorium Agrigentinum sese exem-
plar uitæ rectæ instituendæ præbuisse, Meta-
phrastes in uita eius indicat.

Sed tamen contraria exempla reperiun-
tur. Et Patres in 4. Toletano Concilio, cap.
31 queruntur, hastenns sacerdotes in Hispani-
is magna scandala præbuisse alijs, propte-
rea quòd in cōuersatione nō bonæ famæ exi-
titerint, ob cohabitates suspectas personas. 40
Et in 8 Toletano, cap. 4., Patres deslent epi-
scopum adulterio contaminatum.

Patres in 10 Toletana Synodo, capite 3:
queruntur, de Episcoporum negligentia, cō-
tra Petri præceptum: Pascite qui in uobis est
gregem Christi. Idem, in 11 Toletano, capite
5. enumerant multa sacerdotum uitia, quòd
cum debeant esse throni Dei, & iter ad iusti-
ciam, sint litis & rapinæ seminarium.

Pauperū curā & rationem habere. Ioānes
Eleemosynarius Alexandrinus episcopus, 50
in pauperes liberalis fuit, & xenodochia,
& nosocomia, & ptochotrophia extruxit,
eisq; frumentum attribuit. Pauperibus fœ-
minis, quibus non erant habitacula ad pa-
riendum, septem domos præparauit. Meta-
phrastes in uita eius. Et Cæsarius Homil. 14.
monet auditores, de alendis pauperibus pa-
rentibus, & alijs.

Causas matrimoniales tractare. Sic episco 60

pi Britanni de matrimonio canonem faci-
unt: apud Bedam lib. 4. cap. 5 Ecclesiasticæ
historiæ, quòd nulli liceat nisi legitimum ha-
bere connubium: & uetant incæstum & di-
uortium, nisi ob fornicationem.

Huc etiam pertinent ea, quæ ab ijs præter
rationem sui muneris affectata, & facta sunt:
qualia sunt.

Quòd neglecto officio docendi populum
oberrarunt ad alios, eosq; docuerunt canta-
re carmina Ecclesiastica in templis: quòd de
Putta Rossensi episcopo narrat Beda libro
quarto, capite 12.

Quòd superstitiones auxerunt. Sic Aida-
mus presbytero Vitæ nomine, oleum sancti
ficatum dedit, ad tempestates sedandas. Be-
da historiæ Ecclesiast. lib. 3. cap. 15. Et Calli-
nicus oratione Iustiniano impetrauit licen-
tiam destruendi basilicā Dei genetricis. Pau-
lus Diaconus lib. 19. Sergius in sacrario ma-
gnam portionem ligni Dominicæ crucis re-
perit, quæ in basilicā Constantinianā trans-
lata, adorari cœpit. Regino libro 1. Patres in 8
Toletano, cap. 9. prohibent usum carnum
in quadragesima.

Quòd uisiones & somnia uana, uel sua
uel aliorum, ad confirmandas superstitio-
sas opiniones inuulgarunt. Sic Ansoaldus
somnia Ioannis Insulani, quo uiderat Da-
goberti animā à diabolis abreptam, præ-
cibus sanctorum martyrum Martini, Mau-
ricij & Dionysij, quos honorauerat ædifica-
tione templorum & largitionibus opimis,
liberatā palsim per Gallias sparsit: & Andoe-
nus id in literas retulit. Robertus Gangui-
nus libro tertio de rebus Francorum.

Quòd propter auariciam Iudæorum per-
fidie parrocinati sunt: ut patet ex canone 57.
Concilij Toletani 4.

Quòd ut ad fidem homines cogere tenta-
runt, quòd patres in 4 Toletano Concilio
canone 56 prohibent: Ne Iudæi, inquit,
ui cogantur credere. Qui uerò dudum Chri-
stiani facti sunt, ut fidem quam susceperunt,
teneant, cogantur.

Et pœnitentibus imposuerunt satisfactio-
nis loco quædam facienda: ut patet ex Ca-
billonensis Concilij capite 8.

Ob usum rerum indifferentium, & cere-
moniarum dissimilitudinem alios schisma-
ticos & hæreticos accusarunt, ut facit Adel-
helmus in epistola ad Eterunthū occidenta-
lium Anglorum regem, qui Anglos dam-
nat eo, quòd non imitentur Romanam ton-
dendi & Pascha celebrandi consuetudinem.

Maleficos & notoriè peccantes carceri-
bus & supplicijs affecerunt. Nam Eugenius
pontifex statuisse scribitur, ut quilibet Epi-
scopus carceres habeat ad pœnitentiam de-
linquentium clericorū, distinctione 81. cap.
k 2 sacer-

faceros. Et in undecimo Toletano, capite septimo præcipitur, ne rectores Ecclesiarum modum excedant in corrigendis fratribus, ne per inconditam disciplinam subeant homicidij notam. Et in 3. Bracarenfi, capite 6. patres conqueruntur de prælatorum crudelitate, quòd tantis cædibus in honoratos efferuescant, quantas uix atrocitates possent præstare. Et in 6. Constantinopol. capite 1. in clericum per munera acquirentem Ecclesiam alterius, pœna carceris statuitur.

Nouum & enorme est, quod Aridius episcopus in aula Brunichildis reginæ, Romarico supplici pedem in faciem impegit: ut patet ex uita Romarici, in gestis episcoporum Tungrensiū.

Ecclesijs ædificandis, uel reparandis, uel consecrandis maiorem curam impenderūt, quàm populo docendo, & alijs officijs magis necessarijs. Nam de Ecclesiarum ædificationibus passim extant exempla. Rupertus ad fluuium Iuuarum, ubi nunc est Salisburga, ueniens, basilicam in honorem sancti Petri extruxit. Hartmannus Schedel in Chronico. Vigilus Antisiodorensis episcopus ædificauit ecclesiam in honorem Mariæ, de suo peculio. Vincentius libro uigesimotertio, capite 126. Narrat quidem Beda de monachis & clericis, quòd non nisi coacti à potestatibus seculi, territoria & possessiones ad constituenda monasteria acceperint: sed id de paucis uerè dictum, apparebit confidenti historiam. Beda libro 3. capite 26 Ecclesiasticæ historiæ.

De consecrationibus. Ioannes Hagulstadenfis ecclesiam in uilla Pieth dedicauit, & aqua benedicta ægotam sanauit. Beda libro quinto, capite quarto. Et Andoenum & quosdam alios episcopos ecclesiam in honorem Petri dedicasse, narrat Vincentius lib. uigesimotertio, capite 19. Et in 2. Cõcilio Bracarenfi statuitur, capite 5, ut non prius Ecclesiam aliquam consecrent episcopi, quàm de dote chartulam seu scriptum acceperint: & ne exigant munus pro cõsecrationis officio, sponte tamen datum accipiant.

Reliquias sanctorum superstitiosè uenerati sunt. unde in 3. Bracarenfi Synodo damnantur episcopi, qui in festiuitatibus martyrum ad ecclesiam procedentes appensis collo reliquijs, ab albatis diaconis in sellulis uectabantur. capite 5.

Eremitarum & monachorum superstitiosa & uana genera uitæ, nimijs laudibus extulerunt & promouerunt. Sic Pharo episcopus Meldensis, Fiacrio Scoto solitarium locum donauit. Robertus libro tertio de rebus Francorum.

Matrimonia sub fuco uoti, pietatis & castitatis dissoluerunt. Sic Vuilfridus persua-

fit Etheldredæ, ut inuito rege marito Egfrido diuortium faceret, & in cœnobium sese abderet. Baleus Centuria prima Scriptorũ Brytannicorum.

Aut sub prætextu spiritualis cognationis. Sic Deus dedit in epistola ad Gordianũ Hispaniæ episcopũ, sub anathematis pœna iubet separari coniugia, inter spiritualiter coniunctos contracta. Luitprandus in uita eius. Et 2. Tomo Conciliorum.

Aut ob diuersitatem religionis. Nam canon 62. quarti Toletani Cõcilio præcipit, ut coniuges, quorum alter fidelis, alter infidelis est, per episcopum separentur.

Aut propter ministerium Ecclesiæ. Sic in 8. Toletano, cap. 5. episcopi iubentur à clericis uxores abigere, & eas uendere.

Et quòd ciuilia negocia tractarunt, & reorum torturæ & inquisitioni interfuerunt: quòd patres in 4. Toletano Cõcilio, cap. 30. uetant, pœna depositionis, addita ratione: quia ad ministerium salutis electi sunt, & nõ ad causas sanguinum.

Aut rationem quærendi uictum tradiderunt. Sic Vuilfridus Australes Saxones, qui præter anguillas, nullos alios nouerant capere pisces, docuit piscari retibus in mari, & omnis generis pisces attrahere. Beda libro quarto, capite decimotertio Ecclesiasticæ historiæ.

Memorable est, quòd circa annũ Domini 630. pontifices Brytanni & prælati Angli ci, primũ ceperint equis ire: cum prius pedes, & in necessitate nõ nisi super equas uentri essent: ut annotant Beda, Ranulphus, Fabianus, teste Baleo Canturia 1. capite 74. in Appendice. Theodorus Ceaddam Merciorũ episcopum, pedibus incedentem, in equũ leuauit, & eo ire cõpulsit. Beda lib. 4. capite 3. historiæ Anglicæ.

Armis etiam, sed contra uocationem, usi sunt. nam Zeno diaconus Ticinensis Ecclesiæ, cum Alahi congressus occiditur. Paulus Diaconus libro 5, capite decimosextimo de Gestis Longobardorum.

Sacra loca uisitarunt. Gregorius Agri- gentinus, & tres monachi Hierosolymam ad uisendum montem Sion superstitione quadam proficiscuntur. Metaphrastes in uita eius Tomo 5.

Et Beda libro de Ratione temporum, sub Theodosio narrat, inter multos nobiles & ignobiles uiros & fœminas, etiam Ceolfri- dum abbatem suum, ex Brytannia Romam religionis ergò curfuisse.

Aut ijs quædam priuilegia sub decretis compararunt. Sic in 12. Toletano, capite 10. statuunt, ne intra 30. passus molestentur, qui ad ecclesiam confugiant, neq; ui abstrahan- tur à sacris illis locis.

DE SYNODIS PRI-

uatis.

Celebrabāt etiam Synodos priuatas, si res postulabat, in quib. episcopi, presbyteri, diaconi, ac etiā ex laicis aliqui tractabant de uocatione ministrorū Ecclesiæ. Cū Aidanus in cōuentu seniorū, cuidam qui ex Anglia in Scotiam reuersus narrabat, se nihil proficere docendo, gentem Anglorū duram & barbaram, respōdisset, Fortē nō iuxta præceptum Pauli infirmis lac primū præbuisse: seniores eū elegerunt & crearunt episcopum, & ablegarūt in Angliam. Beda libro 3. capite 5. Fundatores ecclesiarum quamdiu uiuebant, curam ecclesiarum habebant, & ministros eligebant, & episcopo ordinādos offerrebant: ut patet ex Toletano nono, capite secundo.

Monebant ecclesiæ doctores, ut uerbum Dei diligentius docerēt & explicarēt. Vnde Cæsarius Homilia 22. inquit: Quoties uobis oblatū nō fuerit (scilicet uerbū Dei à nobis doctoribus) per sanctā opportunitatem uestram, excitare nostrā pigritiam, & quōd uobis ex iure debetur exigite. Item: Boni sacerdotes debent fideliter desiderare uel cupere, ut filij pro salute animæ suæ assiduis eos interrogationib. inquietēt, ut dum filijs pulsantibus gratia diuina tribuitur, etiā sacerdotibus sanctarum Scripturarum secreta reuelantibus æternum præmium præparetur. Cupimus enim à uobis istam desiderabilem in quietudinem assidue sustinere, dummodò animas uestras uidere mereamur, in Christi amore proficere.

Examinabant dogmata. Ioannes Alexandrinus in congressu quotidie problemata dogmatica, & quæstiones Patrum ad Scripturam pertinentes proponere solebat: idq; propterea, quōd abundabat multitudo hæreticorum: ad quos euertendos, asciauerat Ioannem & Sophroniū. Erat ei studio conseruare confessum nulli detractioni affinem, & nulli uano sermone obnoxiiū. Quōd si quis ex ijs, qui confidebant, tale quid proposuisset, ille ingeniosè & aptè id repellebat, iniiciens bonam aliquam quæstionem, & animæ utilem. Si is autem esset crassus & plebeius, & qui non recedebat ab ijs quæ sunt cōfecta, præsentem quidē non malè tractabat, nec se iracundè & asperè in eū gerebat. Præcipiebat uerò, ne eum sinerent amplius esse cōsilio, ut per eum unum fierent alij cautiōres & diligentiores. Metaphrastes in uita Iohannis.

Inquirebant de peccatis accusatorum, & deliberabant de pœnitentia seu satisfactione irroganda. Vnde canon septimus Toletanæ undecimę sancit, ut duorum uel trium fratrum testimonio modus criminis agno-

scatur, & pœnitentia irrogetur.

Promulgabant excommunicationem hæreticorum. Sic Theodorus papa uniuersos sacerdotes & clericum in ecclesiam Petri conuocat, & Pyrrhum Constantinopoleos episcopum ob hæresin excommunicatum & depositum ab officio, denunciat. Liber pontificalis in uita eius.

DE DONIS.

Quidam tum doctores, tum monachi, tum laici, donis miraculorū & prophetiæ hoc seculo claruisse narrantur. Nam Chunibertus Herebretho eremitæ obitum suum prædixit: cuius socius, cum & ipse petijset ut sibi quoque impetraret à Domino mortem, illo orante, & ipse unā eodem die mortuus est. Beda libro 4. capite 29. Et Ioannes Hagulstadenis benedicendo mutū curauit, & puellam languentem orando sanauit. Beda libro quinto, capite secundo & tertio. Et comitis Addi filium mortuum resuscitauit, capite 5 & 6. Aidam regis mortem prædixit. Beda lib. 3. cap. 14. Et Agatho papa leprosum osculando sanitati pristinae restituit, ut Martinus narrat in Chronico: quod alij Theodato adscribūt. Goar ægrotos sanauit, & infantem triduo mortuum resuscitauit: Hartmānus Schedel in Chronico. Eualdus Albus, & Niger, presbyteri ambo in Vuestphalia, in uilla Laer, precib. suis fontē de rupe deduxerūt. ut annotatur in Fasciculo tēporū. Arbogastus Dagoberti filiū mortuū in uitā reduxit: Nauclerus Generatione 21, ex uita eiusdē. Paulus & Gregorius monachi, Leontio adhuc incarcerato prædixerūt imperium: Paulus Diaconus lib. 19 Rerum Romanarum: & Zonaras tomo 3. Amandū & cæcitate impœnitentes percussisse, & cæcos illuminasse, scribitur in uitis episcoporum Traiectensium. Bauonem monachum resuscitasse mortuum: Vincentius libro uigesimo tertio, cap. 6. Et Eustasium Pharan uirginem cæcitate liberasse, cap. decimo quinto scribit. Per Sulpicium Bituricensem episcopum nō minus signa esse facta, quàm per Apostolos: dæmones enim eum uerbo fugasse, ægros oratione curasse, mortuos excitasse, Vincētius refert libro uigesimo tertio, ca. 27 & 29. Arnulphū etiam miraculis claruisse, Vincentius libro uigesimo tertio, cap. 76 indicat. & Andoenum & Eligium, libro eodem, capite 92.

Similia narrat de Philiberto & Richario, lib. eodem, capite 96 & 97. Ansbertum futura prædixisse, capite 100 narrat. Hyldam colubros in serpētes conuertisse, rumor est: apud Balæum Centuria prima, capite octuagesimo Scriptorum Britannicorum.

DE BONIS EC-
clesiæ.

Ecclésiæ aliæ alijs fuerunt opulentiores: bona autem partim Imperatorum & Reginarum & Principum largitione acquisiuit & auxit. Dagobertus 200 millia solidorum Dionysij templo donauit. Regino libro 1. Christianos Imperatores patricos & consules multa *νεμύλια* Romanæ Ecclesiæ donasse, Liber pontificalis indicat sub Seuerino.

Partim communi contributione. Nā clerum monasteria, diaconia, & mansionaria oportuisse solidis mille nongentis Ioanni pontifici contribuere, apparet ex eius historia, in qua remisisse illis eam summam dicitur, in Libro pontificali. Sic de canone natrat ibidem, quod omni clero, monasterijs, diaconijs, & mansionarijs reliquerit benedictionem in auro, quam absq; dubio ei dari aliàs oportuit. Ioannes Eleemosynarius Alexandrinus episcopus oblationes in funeris curatione fieri iussit, ut colligeretur pecunia in usum pauperū, Metaphr. Tomo 5. in uita eius.

Partim hæreditate & legatione Episcoporum. Conon papa moriturus, clero & singulis urbis Romę monasterijs & sacris ædibus legauit pecuniã, quã coaceruarat. Nauclerus Gene. 23. Arnulphus episcopus prædia sua & suppellectilem Ecclesiæ donauit, ut patet ex uita eius: & Canō 68 Toletani 4, meminit sacerdotum res suas ecclesijs relinquitiū. Et de rebus conquisitis inter Ecclesiã & sacerdotis hæredes æqualis fiebat diuisio. Toletan. 9, capite 4.

Partim emptione. nam Remigius Remensis ecclesię uicum Spernacum precio acquisiuit. Vincentius libro uigesimotertio, capite centesimo decimo quarto.

Partim alia quadam uel fraude uel industria. Sic Cunibertus Coloninensi ecclesiæ oppidum Sulatense cum suo territorio, sua quadam industria acquisiuisse scribitur, in Catalogo episcoporum Colonienfium.

¶ Horū aut fit metio in historia huius seculi. Thesauri. Chosroes thesauros ecclesiarum tulit. Paulus Diac. libro 18, & Zonaras Tomo 3. Auro & argento abundasse Romanam ecclesiam, patet ex uitis pontificū, maximè Honorij & Sergij. 100 libras auri Iustius rapuit. Antoninus titulo decimotertio, capite 1. §. 2.

Vasa aurea. Theudelta da basilicam Ioannis prædijs & uasis aureis ornauit. Platina in Gregorio. Theodorus papa obtulit tres gabatas aureas. Liber pontificalis.

Vasa argentea. Theodorus tabulam ex argento, & duos arcus argenteos basilicę Stephani donauit. Liber pontificalis.

Preciosę uestes. Mauricius figillauit omne uestiarium seu *λεωύλιω* episcopi Romani. Liber pontificalis in Seuerino.

Villæ & prædia. Aripertus apud Ticinū oraculum Saluatoris condidit, & fundis locupletauit, & loco agrorum uestigia attribuit. Platina, & Sabellicus Eneadis 8. lib. 6.

Lotharius ecclesiam Stephani apud Meldenses ditissimis uillarum opibus cumulauit. Antoninus titulo 13. capite 6. §. 1.

Reditus. De annuis reditibus, Ioannes papa multum remisit Sicilię & Calabrię. Liber pontificalis in eius uita.

Frumenta. Sabinianus enim papa inuisit aperiri horrea Ecclesiæ, & uenundari frumenta. Vitæ pontificum.

Emporium annuū Dagobertus instituit, ac omnes prouetus eius ministris Ecclesiæ dedicauit. Robertus libro 3 de rebus Franc.

Pecora. Colman, præter pecora nihil pecuniæ sibi retinuit: sed omnem: quam à diuitibus accepit, in pauperes partitius est. Beda libro 3 capite 26 Ecclesiasticę historiæ.

Naues. Alexádrinam enim ecclesiam tredecim naues possedisse, cōstat ex uita Ioannis apud Metaphrasten Tomo 5.

Libertos & seruos. Nam aetione 8 Spalenfis Concilij secūdi, liberti Ecclesię superbiōtes, ad seruitium reuocari iubentur. Et Canon 67 Toletani Concilij 4, meminit mancipiorum Ecclesiæ. Sequentes aliquot canones agunt de libertis.

Bonis Ecclesiæ solebant præesse presbyteri, seu archipresbyteri, seu archidiaconi: ut patet ex capite 25 Bracarenfis Concilij 1.

Dispensatores bonorum Ecclesiasticorū facit episcopus Martinus, in Concilio 10. q. 2. Sed ita tamen, ut indigentibus cum omni reuerentia & timore Dei distribuunt, & nō sibi aut suis cognatis rapiant. Et Ioannes Alexandrinus præcepit, quibus deberent distribuere: nimirū omnibus petentibus, non examinata uita & statu mendicantium. ac illi paruerunt ei: ut patet ex uita ipsius apud Metaphrasten Tomo 5.

Vius bonorum erat, inde episcopis & alijs ministris Ecclesiæ stipendia soluere. Sic Martinus in Concilio, iubet episcopum & clericos participare de bonis Ecclesiæ, ne patiantur necessitatem. 10. q. 2. Andomarus habuit uineam sibi collatam: Vincentius libro 23. cap. 109. Bonifacius quintus, & Seuerinus, clero uiritim pecunias distribuērūt: ut indicat Onuphrius in uitis istorum.

Cæsius Homilia 17 hortatur diuites, ut conferant aliquid ad conseruandos Dei seruos, uigilijs, lectionibus, uel orationibus insistentes.

Ioannes Eleemosynarius clericis pecuniā annuam distribuit, & episcopos egētes

sumptibus iuuat. Metaphr. in uita eius. Et in sexta Toletana, cap. 5. mentio fit stipendiorum clericorum: & cauetur, ne à iure Ecclesiarum abalienentur. Et canon 25. primi Bracarenfis Concilij, iubet res Ecclesiasticas distribui in portiones quatuor, quarum prima episcopo, secunda clericis, tertia ædificijs reparandis & luminaribus destinatur: de quarta uerò archipresbyter seu archidiaconus episcopo rationes conficiat.

Ea quæ ex collatione fidelium, aut per festiuitates martyrum, aut per commemorationem mortuorum offerbantur, constituto tempore, semel aut bis in anno inter clericos diuidebantur, iuxta canonem 39 Bracarenfis Synodi primæ.

Exules reficere. Cum Perse Syriam depopularentur, multi exules tum laici, tum clerici, Alexandriam sese receperunt, quibus Ioannes episcopus de bonis Ecclesiasticis uitæ præbuit. Metaphrastes in uita eius.

Pauperibus & uiduis, & orphanis, & uirginibus subuenerunt. Colmannus episcopus, si quid pecuniæ à diuitibus accipiebat, mox pauperibus dabat. Beda historiæ Ecclesiasticæ libro 3, capite 26.

In fame egentes nutrire. Nam Clodoueus tectum argenteum Dionysij & sociorum martyrum auferri, & per abbatem indigentibus & peregrinis fame laborantibus distribui curauit. Robertus libro 3. de Gestis Francorū: & Naclerus Generatione 22. Magnobodus Andegauensis episcopus pauperes refecit: Antoninus titulo 13, capite 16.

Captiuos redimere. Iohannes pontifex Rom. omnes captiuos Dalmatas & Istrios redemit thesauro Ecclesiæ. Blondus libro 10 Decadis 1. & Platina in uita eius. Et 100 libras auri ab Imperatoribus datas esse, ut per episcopos pauperibus distribuere, & captiuos redimerentur, quas diripuit Isacius, indicat Antoninus titulo 13, capite 1 & 2: & Fasciculus temporum.

Iuuare calamitosos. Ioannes Alexandrinus mercatori infeliciter negociati, primum quinq; postea decem libras auri dari iussit, & postremò nauem Ecclesiæ cum frumento. Metaphr. tomo 5 in uita eius. Huc canon 37 Toletani Concilij 4. pertinet, ut fidelibus, qui propria deuotione Ecclesiæ aliquid contulerint, si ipsi aut filij eorum ad inopiam redacti fuerint, de bonis Ecclesiæ succurratur. Si enim clericis seu monachis uel peregrinis necessitatem sustinentibus, religionis inuitu, in usum res Ecclesiasticæ largiuntur: quanto magis consulendum est, quibus retributio iusta debetur?

Ecclesias ædificare, aut instaurare. Ausbertus celsus de uillis publicis, canonico ordine ad partem Pontificis pertinentes, presbyter-

ris concessit ad Ecclesiæ instauratione. Vincentius libro 23, capite 100.

Conferre in sumptus bellicos. Nam Heraclius multa candelabra, & alia uasa argentea & aurea Ecclesiæ magnæ confluxit, & nummos cudit, quibus exercitum aleret contra regem Persarum. Paulus Diaconus lib. 18: & Zonaras tomo 3.

Non licebat bona Ecclesiæ ad hæredes transmittere. Aidanus nihil propriæ possessionis habebat, excepta Ecclesia, & adiacentibus agellis. Beda Ecclesiasticæ historiæ libro 3, capite 17. Res Ecclesiasticas, uel suis facultatibus adscribere, uel fratribus aut filijs, aut alijs propinquis elargiri, uetat Martinus papa 10. q. 2. Sed tamen Toletanum 9. capite 6. permittit episcopo, ut tertiam partem Ecclesiasticarum rerum sibi debitam, cui uelit, conferat.

DE BIBLIOTHECIS.

Bibliothecæ Constantinopolitanæ, unde Constantinus patribus in sexta Synodo libros antiquorum patrum, quos petebant, deprompsit, meminit Beda libro de Ratione temporum. Ac in ea, opera Ambrosij, Athanasij, Ioannis Constantinopolitani, Cyrilli, Augustini, Leonis, Basilij, Gregorij, Dionysij & Hilarij extitisse, apparet ex actione 8 Synodi Constantinopol. Et indicat Honorius, & Antoninus titulo 13, cap. 4. §. 7.

Benedictus episcopus in Dorobernensi cœnobio Bibliothecam instruxit Latinis & Græcis autoribus, hinc inde ex Italia & Gallia cõquisitis. Baleus in Centuria prima Scriptorum Brytannicorum. In Romana Bibliotheca ingens librorum thesaurus & multitudo fuit, ut patet ex Ioanne Magno Gothicæ historiæ libro 16, capite 20. Martinus etiã in epistola ad Amadum meminit bibliothecæ Romanæ.

Cura Bibliothecarum committi solebat idoneis hominibus de clero. Sic Donatus archidiaconus sacrorum uoluminum curam egit. Metaphrastes in uita Gregorij. Et Georgius diaconus & Chartophylax, codices ex bibliotheca Constantinopoleos, Vigilij scilicet epistolam ad Menam, & Menæ libellum, patribus ad Synodum obtulit.

DE SCHOLIS.

Scholas passim habuerunt, & fit mentio Scholarum in Gallijs apud Bedam libro 3, capite 3 Ecclesiasticæ historiæ: quas Sigebrecht imitatus, & ipse in Anglia similes aperuit. In schola Constantinopolitana Ioannes Gerundensis episcopus operam literis dedit, & Græca & Latina didicit. Platina in uita Bonifacij quarti.

Romæ studiorum gratia multos ex Britannia abijisse, Baleus passim meminit in Centuria 1 Scriptorum Brytannicorum.

Ad sinum Pharium scholam fuisse, ex qua multi doctores Anglo saxonum prodierint: Beda & Leladus, & Baleus Centuria 10 Scriptorum Brytannicorum indicant.

Scholę Cantabrigiensi, institutę à Sigeberto, meminit Polydorus libro. 9 Anglicę historie: ac eam ad formę synagoge Cantiorum factam esse, Baleus Centuria 13 indicat.

In scholis pueros literis imbuerunt magistri & pedagogi. Beda libro 3 capite 3, Ecclesiasticę historie. Vualericus cum cognouisset, quomodo pueri nobilium in scholis solet erudiri, tabellam sibi fecit, & impetrauit à Magistro infantum, ut sibi scriberet alphabetum. Vincentius libro 23, capite 21. Potamio episcopus Gregorium Agrigentinum puerum, rogatu parentum suorum, Damiano Gramatico tradidit erudiendum. Metaphrastes in uita eius.

Et tradiderunt capita doctrinę cęlestis: ut patet ex Beda libro 4, capite 2 historie Ecclesiasticę.

Et psalmos Dauidis, & hymnos Ecclesiasticos: ut patet ex uita Gregorij Agrigentini apud Metaphrasten.

Et artes dicendi, & mathemata. nã Theodorus archiepiscopus Cantuariensis, & Ebroinus abbas, suis discipulis non tantum sacra, sed etiam Latinam & Gręcam linguam, Poësin, Astronomiam, Arithmeticam & Musicam tradiderunt. Beda libro 4, capite 2.

Scholarum etiam aliqua cura ad episcopum & presbyteros pertinuit. Nam Felice episcopo hortante, Sigebertus Cantabrigię scholam instituit, ut narrat Polydorus libro 4 Anglicę, & Beda libro 3 capite 3 historie Ecclesiasticę. Et Arnulphus Metensium episcopus Dagobertum Clotharij filium, puerum à parente sibi commendatum, instituit in religione Christiana: Regino libro 1. Et Theodorum & Ebroinum Cantuarię cõgregasse discipulos, narrat Beda lib. 4. ca. 2. historie Ecclesiasticę. Et canon 5 Sextę Cõstantinopol. inquit, ut presbyteri puillas et uicos scholas habeant, fidelium paruulos suscipere ac docere non renuant. Cum uerò eos docent, nihil ab eis precij exigant, neq; accipiant, excepto quòd eis parentes eorum charitatis studio sua uoluntate obtulerint.

Monasteria etiam scholę fuerunt, quibus Abbates præfuerunt. Donabatur aut munere regio ab Osualdo possessiones & rectoria ad instituenda monasteria: imbuebantur præceptoribus Scotis pueri Anglorum, unã cum maioribus studijs: Beda libro 3, capite 3 Ecclesiasticę historie. Furseus sacris literis & monasticis disciplinis eruditus est: Vincentius libro 23, capite 20. Adhelmus in Bladrinensi cœnobio gymnasiarcha, monachus, sacerdos & abbas deniq; fuit, & literas hu-

manas & diuinas nouit: ut tradidit Baleus Centuria 1, capite 83. Narrat idem Centuria 13 scriptorum Brytannicorum, Gregorium Magnum gymnasia Brytannorum transtulisse ad monasteria, ad hæresin Pelagianorum, quę in scholis tradebatur, extirpandam. Unde estimare licet, etiam hoc seculo id in usu mansisse, nisi quod apud Cantios & Cantabrigię denud scholę extra monasteria sunt aperta. Gregorius Agrigentinus à sene monacho in mote Oliueti Grammaticam, Rhetoricam, & Philosophiam, & Gręcam linguam edoctus est: & postea Cõstantinopoli apud monachum sapientię studiosum libros Ioannis Chryostomi legit. Metaphrastes Tomo 5. in uita eius. Anastasius Persa Hierosolymis in monasterio Gręcas literas & Psalterium didicit: Metaphrastes in uita eius.

Et uirginum cœnobias scholas fuisse, constat ex historijs. Hylida Pharense cœnobium proprijs sumptibus condidit, & doctrinam ueram ab Aidamo episcopo didicit. Baleus in uita eius, Centuria 1, cap. 80.

DE CONSOCIATIONE Ecclesiarum in una aliqua prouincia.

Ecclesię in eadem prouincia ad Metropolitim suam, eiusque episcopum plerunque respexerunt.

Fit autem harum Metropoleon ferè mentio in historia huius seculi.

Ephesi, in actione 17 Cõstantinopolitanę Synodi.

Nicę, in actione 17 Cõstantinopol.

Nicomedię, in actio. 17 Cõstantinopol. Chalcedonis, ibidem.

Cizyci. Stephanus enim episcopus eius Metropolitites appellatur apud Paulum Diac. lib. 18. Et in 17 act. Cõstantinopolitanę.

Ancyre, in actione 17 Cõstantinopol.

Sidæ: in actione 17 Cõstantinopol.

Sazorum prouincię metropolitanus Cyprius fuit, ut patet ex epistola Sergij in actione 12 Cõstantinopolitanę Synodi.

Sardium, actione 17 Cõstantinopol.

Amasię metropolis Hellepontis, in actione 17 Cõstantinopol. Synodi.

Gortyne, ut patet ex actione 17 Cõstantinopolitanę.

Heracleę, metropolis Europæorum, in actione 17 Cõstantinopol. Synodi.

Melitenensis, metropolis Armenię, in 17 actione Cõstantinopolitanę.

Tyanę, metropolis Cappadocię, ibidem.

Gangrę, metropolis Paphlagonię, ibid.

Pessinuntis, metropolis secundę Galatię prouincię, ibidem.

Myrę, metropolis Lycię prouincię, ibid.

Staureopolis Carię prouincię, metropolis, ibid.

Laodi-

Laodiceæ metropolis Phrygiæ. Et Synnada metropolis Phrygiæ Salutaris.

Iconij, metropolis Lycaoniæ: Antiochiæ, metropolis Pisidiæ.

Pergæ, metropolis Pamphylis.

Iustinianopolis, secundæ Cappadociæ metropolis.

Rhodi, metropolis Cycladû insularum.

Hierapolis, metropolis Phrygiæ Pacatianæ.

Tarfi, metropolis Ciliciæ.

Anazarbi, metropolis secundæ Ciliciæ.

Seleuciæ, metropolis Isauriæ.

Pompeiopolis, metropolis Paphlagoniæ.

ibidem.

Eboraci. Beda libro 4 capite 12 Eccles. historia.

Hagustalliæ, seu Lindissarniæ. Beda libro 4 cap. 12 historia Eccles.

Tituli metropolitanorum sunt, Præsules, in provincia Lindessarorum. Eadhedus ordinatur episcopus, & hunc primùm ea provincia proprium sortitur præsulem. Beda libro 4, capite 12 historia Eccles. Paulus Diaconus libro 18 rerum Romanarum.

Alij plures, alij pauciores sub se habebant ecclesias, Vuilfridus Eboracensis ecclesiæ episcopus, omnium ecclesiarum Nordanhumborum & Pictorû per totû regnum Osuij regis inspector fuit. Beda lib. 4 cap. 3 historia Ecclesiasticæ.

Interdum plures metropolitani fuerunt in una provincia. Sic in Anglia plures fuisse, patet ex Beda libro quarto, capite tertio historia Ecclesiast. In Phrygia, Laodicea & Synnada metropoles ambæ celebrantur in 17 actione Constantinopol. in Bithynia Nicæa, Nicomedia & Chalcedon metropoles sunt. ibidem. In Galatia, Ancyra & Pessinus: ibidem.

¶ Officia eorum erant:

Curare ut uera doctrina in ecclesijs sibi subditis doceretur ex authenticis, & non ex apocryphis libris sacra Scripturæ. Ceadda episcopus Eboracensis maximam cœpit Ecclesiasticæ ueritati & castitati curam impendere: humilitati, continentis, lectioni operam dare: oppida, rura, casas, uicos, castella propter euangelizandû, nō equitando, sed Apostolorum modò pedibus incedendo peragere. Beda libro 3. cap. 28 historia Eccles. Honorius in epistola ad Sergium, quæ extat in actione 12 Constant. inter alia monet, illa non esse prædicanda, quæ neq; Euangelicæ uel Apostolicæ literæ, neq; Synodalis examinatio super his habitæ, uisæ sint terminasse.

Cauere hæreses. Sic in prima Bracarensi Synodo statuitur, ut quisq; in sua diocesi Priscillianistarum errore infectos excommunicet. capite 40.

Excōmunicationem iuuare, ac de ea ad alios referre. Huc pertinet Canō 11. q. 1. Si quis excommunicatus fuerit in Cōcilio à suo exemplo, & post excommunicationem præsumpserit facere oblationem, &c. non liceat ei spem reconciliationis habere.

Cauere abusum sacramentorum. Sic in Toletano 11, capite 11, repetitur antiquus Canon: ut si quis Eucharistiam à sacerdote datam non sumperit, p sacrilego habeatur. Et in 3 Bracarensi aboletur consuetudo, in Cœna aliud quàm panem & uinum cum aqua mixtum offerendi: capite 1.

Episcopos & presbyteros in sua prouincia ordinare. Vilfridus in Ueſta insula donata sibi à rege, presbyterum Beornium ordinat, unà cum presbytero Hiddila, qui uerbum Dei prædicaret, & sacramenta administraret. Beda libro quarto, capite decimosexto Ecclesiasticæ historia. Cedam presbyter à Sinano episcopo Lindissarnensi ordinatur episcopus, præsentibus alijs duobus episcopis. Beda historia Ecclesiasticæ libro tertio, capite uigesimo secundo. Et pro ordinatione clericorû munera accipere uetat Canon tertius Bracarenſis secundi Concilij. Et in septimo Toletano, capite quinto: Indocti, uagi & inhonestæ uitæ ordinari prohibentur.

Alterius uerò episcopi clericos ordinare nō licebat, iuxta Canonem uigesimalm sextum Synodi 1. Bracarenſis.

Aut ab alijs ordinatos examinare quo pacto baptizaret, aut alia officia præstaret: ut patet ex Toletano quarto Concilio, capite uigesimo quinto. ubi presbyteri in alijs parochijs ordinati, iubentur officialem libellum offerre, unde cognoscere possit episcopus, quomodo administrarent Sacramenta.

Visitare Ecclesias. Clodulphus ordinatus pontifex in diocesi sua cœpit circuire, & quæ corrigenda erant correxit: ut patet ex eius uita, in libro Metensium episcoporum. Et in quarti Toletan. Concilij capite trigesimo quinto, iubentur episcopi per singulos annos uisitare suos, aut id facere per legatos, presbyteros, aut diaconos, & reditus basilicarum & reparationes & ministrantium uitam inquirere. In secunda Bracarenſi Synodo inquirunt Patres, capite primo: Placuit omnibus episcopis, atq; conuenit, ut per singulas ecclesias episcopi, & per dioceses ambulantes, primùm discutiât clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, uel missarum, & qualiter quæcunque officia in Ecclesia peragant. Et si rectè quidem inuenerint, Deo gratias agant: sin autem, minimè, docere debent ignaros, & hoc modis omnibus præcipere, sicut antiqui Canones iubent, ut ante dies uiginti baptismi ad purgationem exorcismi concurrant

currat Catechumeni. In quibus uiginti diebus omnes Catechumeni symbolum, quod est, Credo in Deum Patrem omnipotentem, specialiter doceantur. Postquam ergo in his suos clericos discusserint uel docuerint episcopi, alia die conuocata plebe ipsius Ecclesiae, doceant illos, ut errores fugiant idolorum, uel diuersa crimina: id est, homicidium, adulterium, periurium, falsum testimonium, et reliqua peccata mortifera: & quod nolunt sibi fieri, alteri non faciant: & ut credant resurrectionem omnium hominum, & diem iudicij, in quo unusquisque secundum opera sua recepturus sit. Et sic postea episcopus de Ecclesia illa proficiscatur ad aliam. Et capite 2 cauetur, Ne episcopus uisitans, de ecclesia una amplius accipiat quam duos solidos. Et in 7 Toletano, capite 4, Ne quinarium uestionis numerum excedat, nec ultra unum diem in una basilica moretur.

Cognoscere & componere controuersias & lites inter suos episcopos ortas, cum consilio comprouincialium. Vnde canone 43 Antisiodorensis Concilij prohibetur, ne clerici coram iudice seculari causam suam agant, sine episcopi consensu.

Sacerdotibus contra canones agentibus irrogare poenam. Sic metropolitanus iubetur, Sacerdoti negligenti uenire ad funus episcopi, interdicere missa & communione per annum integrum: In 7 Toletano Concilio, cap. 3. Clericis aduersus principis aut patriae salutem coniurantibus statuitur poena, amissio propriae dignitatis: In Toletano 10, cap. 2.

In causis matrimonialibus quid fieri oporteat, decernere, & alijs indicare: ut patet ex Bedae libro 4 capite 5 Eccles. historiae. Episcopos debere coniuges, si eorum alter fidelis, alter infidelis sit, separare, in Canone 62 Concilij Toletani quarti constituitur. Et in 12 Toletano, capite 8, diuortia nisi ob fornicationem profus prohibentur, & poenae statuntur in desertores coniugum.

Cauere, ne bona Ecclesiastica abalienentur: ut patet ex Toletano 4 Concilio, capite 32 & 35. eiusdem concilij Canon 66 prohibet, ne episcopi, qui ex proprio nihil contulerint Ecclesiae, famulos eius in libertatem asserant: quod si fiat, iubetur successor illos reuocare. Et cano 67 manumissionem iubet fieri coram concilio Ecclesiae, alijs sacerdotibus assentiens. Et in 9 Toletano, capite 1: Derebus Ecclesiae nihil sacerdotes, nihil episcopi aut metropolitani auferant. Et capite 9. iubentur episcopi facere inuentarium bonorum sacerdotis mortui, idque metropolitanis offerre.

Iura metropolitana sedulo conseruare. Constat id ex quarto Toletano Concilio, capite 33:

ubi statuitur, ut contra episcopum, qui alterius episcopi diocesim per annos 30 sine interpellatione aliqua possederit, actio repossidendi non instituat. Et capite 34, ut basilicae nouae ad eum episcopum pertineat, cuius conuentum esse constat. Et in Bracarensi Concilij primi capite 24. statuitur, ut conseruato metropolitani episcopi primatu, caeteri episcoporum secundum suae ordinationis tempus, alius alij sedendi deferat locum.

Celebrare Synodos prouinciales. In anno semel Synodum celebrare, episcopi Brytanniae consentiunt apud Bedam libro 4, capite 5 Eccles. historiae. Et omnes presbyteri & abbates ad Synodum in ciuitatem, caledis Nouembris uenire iubentur, Canone 7 Antisiodorensis Concilij. Et canon 3, Concilij Toletani quarti, iubet metropolitanos speciale Concilium conuocare in causis suae dioceseos, si non ad fidem aut totam Ecclesiam pertineat eius dijudicatio.

Ac in ijs tractare de doctrina uera, & refutare corruptelas. Sic in secundi Spalensis Concilij actione 13, Patres prolixè probant scriptis ueteris & noui Testameti, duas in Christo esse naturas, & unam personam, & humanam naturam tantum passam esse. Sic in Toletana Synodo quarta, capite primo, doctrina confirmatur de Trinitate, & duabus naturis in Christo. In undecimo Toletano, metropolitanus praesidens confessionem suae fidei recitat, quam alij comprobant. In 3 Bracatenfi, primum de fide tractatur.

Ac in ijs deponere haereticos & sceleratos. Non enim licebat soli episcopo, sine Concilij examine deponere presbyteros aut diaconos, eo quod solus episcopus honorem quidem dare solus possit, sed auferre solus non possit: ut patet ex 6 actione secundi Concilij Spalensis. In 10. Toletano, Potamio Bracarenfis episcopus deponitur.

Aut recipere & absoluerre poenitentes. Sic in actione 12 Spalensis Concilij secundi, episcopus Syrus natione, Acephalorum haeresein damnans, & confessionem suam de duabus in Christo naturis edens, recipitur, & absoluitur.

Aut in integrum restituere iniuste depositos: ut patet ex capite uigesimo septimo Toletani Concilij quarti.

Aut lites episcoporum discrepantium de finibus suae dioceseos componere. Sic in Spalensis Concilij secundi actione prima, fertur sententia, ut parochiae Ecclesijs restituatur, qui bus ante bellum fuerant subiectae, cum Malacitanus episcopus accusasset Astigitanum, Elibertanum, & Agabrensem, de occupatis suis parochijs.

Aut decreta ad gubernationem prouincialium Ecclesiarum necessaria facere. Sic de paschatis obser-

obseruatione, & ne episcopus aliquis inuadat alterius parochiam, & ne clericos alij alijs abalienent, & ne episcopus sese alteri præferat, & ne matrimonia illegitima & diuortia approbentur, episcopi plures Canones faciunt apud Bedam libro 4, capite 5. Item de moribus clericorum. Sic in Antisiodorensi Concilio, præter alia decreta statutum est, ne clerici sese inuicem accusent coram magistratu politico, ne inter epulas cantent aut saltent.

Aut decreta in uniuersalibus aut generalibus Synodis facta promulgare. Sic in 7 Canone quintæ Toletanæ Synodi decernitur, ut in omni Concilio episcoporum Hispaniæ, decretum uniuersalis Concilij in 4 Toletana, propter regum salutem constitutum, peractis omnibus, publica uoce pronuncietur, ut omnibus innotescat.

Tueri & conseruare Ceremoniarum conformitatem. Nam in 11 Toletana Synodo, capite 3 Patres sanciunt, ut in una prouincia diuersitas officiorum non teneatur, sed omnia teneantur ut in metropolitana sede nouerint institutum.

Ad Synodos uniuersales ire, aut pro se alios mittere, ac in ijs pro se & suis subscribere: ut patet ex historia de Synodis, maximè in actione 17 Constantinopol. ubi mentio fit legato rum, qui pro Romano pontifice, & pro Alexandrino patriarcha, & Hierosolymorum, & alijs subscribunt.

Monasteria consecrare & tueri. Vnde episcopi in Synodo Herfordensi statuunt, ne cui episcoporum liceat quidquam de rebus monasteriorum subtrahere: & ne liceat monachis hinc inde uagari. Beda libro 4, capite 5 Ecclesiasticæ historiæ. Et in actione 10 Spalensis Concilij secundi decernitur, ne quis in prouincia Bærica noua conuallat monasteria. Quod si quis audeat, iubentur omnes Bæricæ prouinciæ episcopi conuenire, ac illum sacrilegum à communionem suspèdere, & monasterium conuulsam instaurare. Nec tamè licebat episcopo, suos consanguineos præficere monasterijs aut ecclesijs, iuxta Toletani decimi caput 3.

Suis episcopis & ecclesijs tempus Paschatis denūciare: ut patet ex capite 4 Concilij Toletani quarti, ubi iubentur metropolitani ex collatione aliorum indagare tempus Paschatis, & suis comprouincialibus indicare. Idem statuitur in 2 Bracarensi, capite nono.

Iudices pauperum oppressores redarguere, & contumaces ad reges accusare: ut patet ex capite 31 Toletani quarti Concilij.

Custodes quoque erant disciplinæ monasticæ. In quadragesimo octauo capite Toletani quarti Concilij prohibetur, ne monachi ad seculum redeant. Et capite quadragesimonono, 60

clericis monachatum appetentibus datur potestas in monasterium ingrediendi. Et capite 50, abbates iubentur monachos sacerdotum de suo officio monere. Et in decimo Toletano Concilio, capite 4, 5, 6, inter alia etiam de religiosis hoc statuitur, quod post decimum annum ætatis, etiam inuitis parētibus, filijs liceat fieri religiosos: quod est contra quartum præceptum Decalogi. Non licebat abbatibus, absq; episcopi sui permissu, ad principem ire, sub pœna excommunicationis. capite 15 Cabillonensis Concilij.

DE CONSOCIATIONE

Ecclesiarum, in pluribus prouincijs.

In quibusdam prouincijs plures metropolitani, cum ecclesijs suis, ab uno aliquo archiepiscopo gubernabantur.

In Anglia, Theodorus episcopus primus fuit cui omnes ecclesiæ sese subiecerunt. Heinricus de Erphordia capite quinquagesimo nono: ex Bedæ historiæ gentis Anglorum capite 90.

Sed tamè Gradi & Aquileiæ in una prouincia duo ordinati sunt patriarchæ, cum episcopi inter sese disiderent, & alij Romanis essent addicti Pontificibus, alij uerò Aquileiensis ecclesiæ ius defenderent. Paulus Diaconus libro quarto, capite 10 de gestis Longobardorum.

¶ Sedes Archiepiscoporum fuerunt:

Hierosolyma. Archiepiscopi eius, Macarij nomine, mentio fit apud Metaphrasten in uita Gregorij Agrigentini: & in actione 17 Synodi Constantinopolitanæ.

Antiochia. Macarius enim archiepiscopus uocatur in actione 12 Constantinop. & in 18 actione eiusdem Synodi.

Alexandria. nam Cyrum Alexandriae magnæ ciuitatis patriarcham appellat Sergius in epistola sua ad Honorium, quæ extat in actione 12 Constantinopolitanæ.

Ephesus. In actione decima septima Synodi Constantinop. Theodorus episcopus Ephesiorum metropolis, & primatum tenens Asiæ dispensationis.

Thessalonica. In 17 actione Synodi Constantinopolitanæ.

Trimethuntis Cypri archiepiscopi mentio fit in 18 actione Constantinopolitanæ.

Cretensis archiepiscopi mentio fit in epistola Vitaliani ad Paulum, in secundo Conciliorum Tomo.

Constantinopolis. Archiepiscopus eius Georgius, passim in sexta Synodo Constantinopolitana celebratur.

Roma. nam episcopi eius semper inter archiepiscopos primi in uniuersalibus Synodis ponuntur, ut in decima octaua actione Constantinopol.

Rauenna hoc seculo subiecta est Romano pontifici, ut patet ex Leonis pontificis uita. Et Sergius Damianum eis archiepiscopum dedit, teste Platina. Theodori archiepiscopi eius nomen extat in sexta Constantino-pol. 17 actione.

Caralitano archiepiscopo etiam Territanæ ecclesiæ ordinatio adempta: ut patet ex uita Ioannis pontificis.

Aquileia. Patriarcham eius Ioannem celebrat Paulus Diaconus lib. 4, capite 10 de gestis Longobardorum.

Gradum. nam patriarchæ eius Epiphaniij nomine meminit Paulus Diaconus libro 4, capite 10 de rebus Longobardorum.

Mediolanum. nam archiepiscopi eius Manfueti nomine, meminit Platina.

Lugdunensis archiepiscopi meminit Beda libro 3, capite 23 historiæ Eccles.

Toletani archiepiscopi primatis meminit Ioannes Magnus, Gothicæ historiæ lib. 16, capite 22.

Eboracensis archiepiscopi meminit Vvilhelmus libro 1, capite 50 de gestis Anglorum.

Dorouerensis archiepiscopi meminit Beda libro 4, capite 5 historiæ Eccles.

Cantuariensis archiepiscopi meminit Baleus Centuria 1, capite 74 in Appendice.

¶ Tituli horum sunt:

Summus Pontifex. In sexta Toletana, archiepiscopi Hispaniarum & Gallicie, Summi pontifices uocantur.

Patriarcha. Bizantij antistitem Patriarchâ appellare homines solent. Nicephorus lib. 18, capite 40. Et Sergius Cyrum uocat patriarcham Alexandrinum, in epistola ad Honorium.

Archiantistes. Baleus Centuria 13 Scriptorum Anglicorum.

Archiepiscopus. Sic Beda Augustinum appellat Anglorum archiepiscopum, libro 2, capite 3 gentis Anglicæ.

Princeps pastorum. Sic enim Cyrus Alexandrinus appellat Sergium Constantinopolis patriarcham, in decimatertia actione Constantinopolitanæ.

Primum habens. Sic Philalethes dicitur primum habere Ponticæ dispensationis, in 17 actione Constantinopol.

Præsul. Sic Sergius appellat Sophronium Hierosolymitanum episcopum, in epistola ad Honorium.

Archimystra. Sic enim Boios appellasse suos archiepiscopos, Auentinus indicat libro 3 Annalium.

Papa. Sic Sophronius uocat Sergium Constantinopolitanum patriarcham, in 11 actione Constantinopolitanæ. Et sic Sergius nominat Cyrum Alexandrinum, in actione duodecima.

Ordinari solebant uel à pontifice Romano, ut infra dicitur: uel ab alijs archiepiscopis & metropolitanis uicinis.

Archiepiscopi autem alij plures, alij pauciores sub sese habuerunt ecclesias. Romanus sanè pontifex Agatho suorum numerosam multitudinem usque ad Oceani regiones extendi, & in medio gentium tam Longobardorum quàm Slauorum, nec non Fræcorum, Gallorum atque Gotthorum & Britannorum, plurimos confamilios suos esse gloriatur.

Tueri consensum in sana & pura doctrina, in ecclesijs suæ dioceseos. Omnes enim Ecclesiæ in Italia, in doctrina sincera, contra Monothelitarum opinionem, cum Martino Romano episcopo consentiunt, & Olympio uihæresin illam propagare conanti sese opponunt. Pontificalis liber in Martino.

Extirpare hæreses, & errantes in uia reducere. Ioannes Eleemosynarius, Alexandria designatus episcopus, zizania hæreticorum euulsit, & Petri Gnaphæi errores refutauit, & plebem ad sanam doctrinam reduxit: ut indicat Metaphrastes in uita eius. Cyrus Alexandrinus episcopus, Dioscori & Seueri errores amplectentes Alexandria, & in Aegypto & Thebaide, & in Lybia & uicinis regionibus, ad consensum catholicæ Ecclesiæ adduxit: ut testatur Sergius in epistola ad Honorium, in actione duodecima Constantinopolitanæ Synodi.

Idololatrias abrogare. In 12 Toletano, capite 11, episcopi Hispani uenerationes idolorum & statuarum damnant, & seuerissimè prohibent.

Distribuere paræcias suæ provincie, & clericorum officia in certos ordines. Sic Honorius archiepiscopus Cantuariensis, circa annum Domini 630 fecit: ut refert Baleus Centuria 1, capite 74, in Appendice.

Sua autoritate contractus ab episcopis & clericis celebratos confirmare: ut patet ex quarto Toletano Concilio, cap. 36.

Inspectores erant morum episcoporum suorum, & grauiter obiurgabant minus rectè se gerentes. Martinus pontifex Amandum Eluonensem episcopum hortatur, ut omnes sacerdotes & diaconos post ordinationem lapsos, ab officio remoueat, & nulli parcat. Vincentius libro 23, capite 113. Et clericos, quos constabat Magos consuluisse, deponi, & in monasterium relegari iubet Canon 28 Concilij Toletani quarti.

Vel etiam ab officio remouebant. Sic Theodorus, Merciorum episcopum Vuinifredum, ob inobedientiam deponit, & alium in locum eius ordinat: apud Bedam libro quarto, capite 6.

60 *Ordinare episcopos*, maximè uerò metropolitanos,

cano, eosque in episcopatu confirmare.

Vuighardus gradú archiepiscopi adeptus, debebat ordinare per totam Angliá antistites. Beda libro 3, capite 29. Et Vuilfridus ab Agilberto, conuenientibus pluribus episcopis, in uico regio ordinatur episcopus. Et Cantuariensi archiepiscopo mortuo, Vuini episcopus, assumptis duobus de Britonú gente episcopis, Ceaddá ordinauit episcopú Eboracensem. Beda li. 3, cap. 28. Et Theodorus ¹⁰ cuncta perlustrans, ordinauit locis opportunis episcopos. Idem libro 4, capite 2 & 12. Et in 12 Toletana Synodo, capite sexto, tota Synodus Toletano episcopo facit potestatem ordinandi episcopos alterius prouinciæ in urbe Regia, quoscunque Regalis potestas elegerit.

¶ Solebant etiam, absente archiepiscopo, alij ordinare. Sic Vuilfridus, absente Theodoro, Cantia presbyteros & diaconos, ²⁰ nec archiepiscopus ueniret, ordinauit. Beda libro 4, capite 2 historiæ Ecclesiast.

¶ Abbates consecrare. Sic Dalfinus Lugdunensis archiepiscopus, Vuilfrido Abbati cõsuræ Ecclesiasticæ coronam fecit: ut loquitur Beda lib. 3, capite 25 Ecclesiast. historiæ.

¶ Celebrare Synodos plurium prouinciarum. Ioannes Romanus præsul collecta episcoporum Synodo, Monothelitas anathematizauit. Idem in Africa penes Byzantium, Numidiá ³⁰ & Mauritaniam, diuersi episcopi conuenientes fecerunt. Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum. Et Theodorus Dorouernensis episcopus in Anglia, conuocatis alijs episcopis, celebrat Synodum, & statuta ad Ecclesiæ gubernationem necessariã condidit: apud Bedam libro quarto, capite quinto. In 4. Concilio Toletano Canone 3, Patres sanciuñt, ut ad minimú semel in anno Concilium celebretur. Si fidei, in quiñt, ⁴⁰ causa est, aut quælibet alia Ecclesiæ communis, generalis totius Hispaniæ & Galliciæ Synodus conuocetur. Si uerò nec de fide, nec de communi Ecclesiæ utilitate tractabitur, speciale erit Concilium, pro ut uniuscuiusque prouinciæ metropolitanus elegerit peragendum esse. In eadem Synodo, cum alij hætenus trina, alij una immersione in baptifando uñ fuissent, decernitur, propter hæreticos tantum una uice immergendum esse. Ibi ⁵⁰ dem capite octauo. Cum in Galicia hætenus non fuisset usitatum lucernam & cereñ cõsecrare, statuitur, ut propter unitatem pacis, etiam in illis Ecclesijs ille ritus benedicendi cereum instituatur. Et capite 9 iubetur omnes episcopi Hispaniæ, singulis diebus orationem Dominicam dicere, cum hætenus aliqui tantum die Dominico eam dixissent. In eodem Concilio, & plura alia ⁶⁰ statuta de conformitate cantandi in Ecclesijs,

& rituum ordinationis, de moribus clericorum, & de similibus rebus communi consilio conduntur & approbantur.

In Bracarenfi Synodo secunda, Galliciæ episcopi, tum ex Lucensi, tum ex Bracarenfi Synodo cum suis metropolitanis congregati sunt.

¶ Proficisci ad Synodos uniuersales, uel ad eas mittere literas, uel per alios id efficere. Sic Damianus Ticinensis episcopus, nomine Manfueti Mediolanensis archiepiscopi literas ad sextam Synodum uniuersalem misit. Platina in Agathone. Et Agatho ad eandem Synodum suos legatos & libros misit: ut patet ex epistola eius, in actione quarta. Et quidem sententiam suam, & omnium Septentrionalium & Occidentalium episcoporum prescribit: ibidem.

In Synodis uniuersalibus, unus aliquis aut plures ex archiepiscopis solebant præsedere. Sic in sexta uniuersali Synodo Constantinopoli, sub Constantino, Georgius patriarcha Constantinopolis, & Macarius Antiochiæ, præfederunt. Beda de Temporum ratione.

¶ Curabant Bibliothecas. Sic Benedictus Bishopius in Dorobernensi cœnobio Bibliothecam instituit, & locupletauit libris. Baleus in uita eius, Centuria prima de Scriptoribus Britannicis. Et Deusdedit in epistola ad Gordianú dicit, se priorum patrum dicta inquisuisse, & in archiuis Apostolicæ sedis inuenisse decretum Iulij, Innocentij, & Cælestini, ne quis commatrem ducat in uxore. Tomo 2 Conciliõrum.

Paulinus archiepiscopus, omnium liberalium artium armarium & sacrarium fuit, nobilissimamque bibliothecam Eboraci instituit. Vuilhelmus libro 1. de gestis Anglorum: Ranulphus in Polychronico libro sexto, capite 26.

¶ Vñ cum alijs sacerdotibus & primatibus regni, Reges eligere. Sic enim in 74 Canone quarti Toletani Concilij sancitur, ut rege mortuo in Hispanijs, alius à primatibus regni & sacerdotibus eligatur.

¶ Aut à iuramento obedientiæ absolucere subditos. Sic in duodecima Toletana Synodo, capite 1. episcopi à Vuambæ regis obedientia & iuramento subditos absoluñt, propterea quod ipse rex regno abdicato, alium pro se creari consensisset.

¶ Inaugurare Imperatores & Reges. Antistes Byzantij, & populi delecti, acciti Phocæ in templo Ioannis imperatoriam coronam imposuerunt. Nicephorus libro decimo octauo, capite 40. Sergius Constantinopoleos patriarcha, Heraclium Imperatorem & Eudociam Augustam coronauit. Paulus Diaconus libro decimo octauo. Et Dagobertus ¹ Metis

Metis in consilio pontificum & procerum, filium suum Sigebertum regno Austriæ præfecit. Regino libro primo. Bamba rex Gothorum, coronatus est ab archiepiscopo Toletano. Ioannes Magnus Gothicæ historiæ libro 16, capite 22.

Iussu Imperatorum quedam ciuilia negocia tractare: ut patet ex capite uigesimonono Concilij Toletani quarti. Vbi alijs sacerdotibus prohibetur, mandatum quodlibet ad gentem extraneam accipere: sed illis qui licentiam à regia potestate habent, id cõceditur.

Leges Imperatorum denunciare suis metropolitani. Sic Patres in 8. Tolet. decretum nomine principis promulgant de hæreditatibus, capite duodecimo.

Solemniter iniriare nuptos. Sic Sergius Heraclio & Eudochiæ coronas nuptiales imposuit. Paulus Diaconus libro 18.

A iudicijs Magistratus clericos immunes præstare. Huc pertinent decreta in Synodis, in hanc sententiam facta. In Cabillonensi Synodo, capite 11 prohibentur coram iudicibus publicis Ecclesiastici comparere.

DE CONSOCIACIONE ET
mutuis officijs Archiepiscoporum.

Archiepiscopi autem illi sibi ita erant deuincti, ut consensum in doctrina, pacem & concordiam, & Ecclesiæ ædificationem, & disciplinam singuli conseruare & promouere studeant: licet alij id magis, alij minus præstarent.

¶ Hinc sunt illi tituli, quibus sese inuicè compellant:

Coepiscopus. Sic Laurentius cum coepiscopis suis, Britonum sacerdotibus, scribit ad Scotos: apud Bedam libro secundo, capite 4. Ecclesiasticæ historiæ. Et papa Deusdedit Gordanum Hispanum coepiscopum appellat, in sua epistola.

Confacerdos. Sic Theodorus Dorouernensium episcopus, alios episcopos in Anglia uocat confacerdotes: apud Bedam libro 4, capite quinto.

Frater. Martinus papa Amandum Franciæ episcopum uocat fratrem & coepiscopum suum, in epistola quæ extat secundo Tomo Conciliorum. Et Sophronius sic Sergium uocat, in actione undecima Constantinopolitanæ Synodi: & Sergius Cyrum Alexandrinum episcopum appellat fratrem & confacerdotem, in epistola sua ad Honorium papam, in actione 12 Constantinopol. Et Honorius papa Romanus Sergium Constantinopoleos episcopum nominat fratrem suum: in eadem actione.

Seruus seruorum. Quem titulum quidem Romani pontifices superiori seculo usurpare cœperunt, quod etiam alij hoc seculo imi-

tati sunt. nam Laurētius, Mellitus & Iustus, Britonum episcopi, sese appellant Seruorum Dei, in epistola ad Scotos: apud Bedam libro secundo, capite quarto historiæ Ecclesiasticæ. Viralianus papa in epistola ad Paulum, etiam sese seruum seruorum nominat.

Symbolum quoddam istius consociationis, erant literæ Synodicæ, quæ aut recipi, aut repudiari solebant. Sophronius Hierosolymorum episcopus Synodicam Sergio Constantinopoleos misit, & Ioanni Romano pontifici: Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum. Et Martinus papa Amando episcopo Franciæ Encyclicas literas mittit, in epistola ad eum. Et cum Petrus patriarcha Constantinopoleos Eugenio papæ Synodicam misisset, à clero & populo ex Ecclesia est proiecta. Liber pontificalis. Et commemoratio nominum in dipthychis, &c. patet ex epistola Cōstantini ad Donum episcopum Romanum, in libro de sexta uniuersali Constantinopolitana Synodo.

¶ Hinc sunt officia, quibus sese inuicè uerunt: ut, *Quod in difficilioribus quæstionibus contulerunt sententias.* Cyrus Lazorum metropolitanus ad Sergium scribit, & quærit an duæ uel una in Christo sint uoluntates & operationes. cui ille mittit Mennæ sermonem de una operatione & uoluntate Christi, in actione duodecima Constantinopolitanæ Synodi. Et postea Sergius cum Sophronio de eadem re confert, ac petit ut is testimonia ex Patribus proferat, ubi asserant duas esse in Christo operationes: ut patet ex Sergij epistola ad Honorium, in actione duodecima Constantinopolitanæ Synodi. Idem Sergius etiam de ea quæstione iudicium petit ab Honorio papa Romano: qui ei perhumaniter respondet, neque unam neque duas operationes esse prædicandas, ne noua phrasi excitentur dissidia & scandala: sed docendum esse, IESVM CHRISTVM uerum Deum in duabus naturis diuinitus atq; humanitùs operatum esse. ibidem.

Quod contra corruptelas doctrinæ, & errores, cõmunes confutationes & confessiones ediderunt, subscriptis suis nominibus: ut patet ex sexta Toletana Synodo: & ex prima Bracarensi, ubi quisque episcoporum Hispaniæ promittit, se Priscillianistis repugnaturum, & decretis Synodi subscribit. Et in Synodo Romana à Martino conuocata, Monothelitæ & omnes alij hæretici ab episcopis Italiæ damnantur: ut patet ex actis. Et Agatho cum episcopis Occidentis & Septentrionis, suam sententiam de corruptelis Monothelitarum & aliorum edit, & scriptam Imperatori mittit ad Synodum, in quarta actione Constantinopolitana.

315 *Quòd sese inuicem admonuerunt de suo officio cõtra hereticos.* Sophronius Sergium monet, ut secum pascat gregem: in epistola sua, quæ extat in actione 11 Constantinopol.

Quòd in errorem prolapsum reuocare conati sunt. Ecclesiam Aquileiensem, quintam Synodũ non omnino probantem, Sergius sua doctrina & autoritate ad mentem saniozem reduxit. Platina in uita eius. Et Agatho in epistola sua ad Constantinũ, in quarta actione Constantinopolitana inquit: Apostolicæ memoriæ meæ paruitatis prædecessores, Dominicis doctrinis instructi, ex quo nouitas hæretica in Christi immaculatam Ecclesiã, Constantinopolitanæ ecclesiæ præfules introducere conabantur, nunquam neglexerunt eos hortari, atque obsecrando commone, ut à prauo dogmatis hæretico errore, saltem tacendo desisterent, ne ex hoc exordium dissidij in unitate Ecclesiæ facerent, unam uoluntatem, unamque operationem duarum naturarum asserentes, in uno Domino nostro IESV CHRISTO: quòd Ariani & Apollinaristæ, Eutychianistæ, Timotheiani, Acephali, Theodosiani & Caianicæ, & omnis omnino hæreticus furor, siue confundentium siue diuidentium incarnationis Christi mysterium, docuit. Tomo 2 Conciliorum.

Quòd à se excommunicatos aut absolutos, indicauerunt sibi inuicem. Sophronius cum hæreticos excommunicasset, retulit ea de re ad Sergium Constantinopoleos, & ad Ioannem Romanum. Paulus Diaconus libro decimo octauo.

Quòd de sui ordinatione literas Synodicas inuicem miserunt, eamque ut legitimam confirmarunt. Sergius negat Sophronium Hierosolymis præfulem ordinatum, sibi hæctenus, ut moris erat, Synodica misisse: in epistola ad Honorium, in actione duodecima Constantinopolitana Synodi.

Quòd hortabantur se inuicem ad concordiam. Sergius Sophronium disceptantem cum Cyro, qui hæreticis conuersis Alexandria prædicabat unam in Christo operationem, monuit, ne nouas exciter turbas illa disputatione: quibus Ecclesia illa Alexandrina, quæ uix pacata erat, denuò diuellatur: quod ille se facturum recepit, ut patet ex epistola Sergij ad Honorium.

Sese inuicem uenerabantur, licet dissimiles ceremonias obseruabant. Sic Aidam episcopus, quamuis more Scotorum Pascha celebraret, tamẽ ab Honorio Cantuariensi & Felice Orientalium Anglorum episcopis, in honore est habitus. Beda lib. 3, capite 25 Eccles. historię.

Veruntamen id perpetuò ab omnibus æquẽ non est factum. Nam Adelhelmus in epistola ad Gerunthum, occidentalis Angliæ

regem, accusat sacerdotes eius schismaticos, quòd non eodem tempore, quo alij, Pascha celebrent, neque sese tonderi patiantur.

Quòd de rebus ceremonialibus communicarunt sibi inuicem. Sic episcopi in quarto Toletano Concilio consenserunt, ut unus ordo psallendi & orandi per totam Hispaniam & Galliciam obseruetur: capite 2. Idem cap. 4 iubent metropolitanos sacerdotes sibi inuicẽ scribere, & inquirere de die resurrectionis Christi, quo Pascha uno & eodem tempore celebrent.

Et clericos aufugientes, sibi mutuo restituerunt. Sic in secundo Spalensi Concilio, actione tertia decernitur, ut desertores Clericis suis episcopis restituantur.

Quòd exemplaria codicum sibi commutato dederunt. Martinus pontifex Amando mittit uolumina gestorum Synodaliũ: ut patet ex epistola ad eum in 2 tomo Conciliorum.

Et ministros Ecclesiæ commendarunt, ac alios. Sic Sophronius Hierosolymorũ episcopus Sergio Constant. commendat Leontium, in epistola sua.

Quòd elemosynas, uel sanctorum reliquias, uel munuscula alijs alij miserunt. Ioannes Alexandrinus aurum, indumenta, frumenta, & alia misit Hierosolymam, & cõsolatus est afflictos: ut indicat Metaphrastes in uita eius.

Quòd coniunctim pugnabant contra affectantes primatum. Brytanni episcopi in Synodo Herefordensi, uetuerunt, ne sese alius alij præferret, sed quisque tempus suæ ordinationis cognosceret. Beda libro 4, capite quinto historię Angliæ.

Communicarunt consilia, quid pulsus in exilium faciendum. Sic cum Melletus esset pulsus ex Anglia, Cantuam uenit: & cum Laurentio & Iusto coepiscopis suis deliberauit, quid esset agendum: & communi sententia statuerunt, fatius esse ut in Gallias reuertantur, quàm rebelles barbaros sine fructu in Anglia doceant: ut narrat Beda lib. 2 Eccles. historię, cap. 5.

Et in superstitionibus mutuas præstiterunt operas. Nam tunicam Domini in Zaphath (si credere fas est) procul ab Hierusalem, in arca marmorea repertam, Gregorius Antiochenus, Thomas Hierosolymitanus, & Ioannes Cõstantinopoleos episcopus, cum multis alijs episcopis, facto tridua no ieiunio Hierosolymam in ipsa arca transportarunt. Vt spergen sis in Chronico.

Synodis uniuersalibus interesse, & in illis solebant cõmuni consilio aut de doctrina, aut de depositione hereticorũ, aut de restitutione, aut de ordinatione, aut de dissensionibus cõponendis, aut de conformitate Ceremoniarũ, aut de iure metropolitanorũ, & similibus rebus tractare. In sexta uniuersali Cõstantinopoli celebrata, tractatur de doctrina, an in

Christo sit tantū una uoluntas, ut Monothe-
litæ uolebāt, & postea Macarius, Cyrus, Ser-
gius, Honorius, & alij quidā ueritati cedere
delectantes, anathematizātur, & deponun-
tur, ac pro ijs alij suffiuntur, & Georgius
abiecto errore recipitur. Beda de Ratione tē-
porū sub Constantino: & acta Synodi in 14
& 15 actione.

Memorable est, quod in Synodos etiam
admisērūt errore infectos. Nā Marianus Sco-
tus testatur, in sexta uniuersali Cōstātinopo-
litana, Georgium Cōstātinopoleos & Ma-
carium Antiochiæ patriarchas præsedisse, li-
cet uterq; fuerit hæreticus.

Solebant autem testimonia Scripturæ & Pa-
trū, quæ ab hæreticis allegabantur, diligēter
examinare, & codicum exēplaria cōferre: ut
patet ex act. 8 Cōstātinopolitanæ Synodi.

Exigebāt interdū iusiurandū à dicturis sententiā
aut testimoniū. Sic in act. 14 sextæ Constan-
tinopoleos Synodi, Georgius Chartophy-
lax tāgens sacrosancta Dei eloquia dixit: Per
istas sanctas uirtutes, & Deū, qui loquutus
est per eas, hi duo libri membracci, libri san-
cti Concilij v, &c. tales sunt, quales inueni
in Bibliotheca.

Modestiam etiam in Synodis præstabant. Nā dissen-
tientes cogebātur sententiæ pluriū cedere,
aut cum ignominia à cœtu abire, aut excom-
municationem annuam ferre: ut est in To-
letano 8, capite 11. Et tumultus, risus, contu-
melia, & contentiones, in 11 Toletano Con-
cilio, capite 1 prohibentur.

Ac licebat cuilibet in ijs liberè suam de fide
profiteri & dicere sententiā. Id enim ut Im-
perator Constantinus concedat patribus in
sexta uniuersali Synodo, Agatho postulat in
epistola, in act. 4. & in actione 8 eiusdem Ma-
crobius Seleuciæ Isauriæ, & Eulalius Cyno-
polis episcopus, & alij quidā sub Antioche-
ni archiepiscopi diœcesū constituti, ueram
sententiam tuentur contra Macarium suum
archiepiscopum.

Decreta ueterum et probatarum Synodorum acri-
ter defendebant. Sic Hispaniæ episcopi in 8 To-
letano, cap 11 statuunt, ut uniuersalia Conci-
lia, præterita & præsentia & futura, inuiola-
ta seruentur. Et Synodus Cabillionensis, ca-
pite 1, normā fidei in Synodo Nicena factā,
& alijs Cōcilijs, seruari præcipit. Agatho in
epistola sua ad Constantinū, in 4 act. Constan-
tinopolitanæ Synodi, quinq; uniuersalium
Synodorum statuta de doctrina approbat.
Et in actione 14 eiusdem, diligenter inquir-
unt Patres de actis quinti Concilij uniuers-
alis corruptis, adiectis Menne & Vigilij scri-
ptis commenticijs.

Si quid noui accidisset, sibi inuicem cōmunicabant.
Sic Ansoaldus Pictauiensium episcopus, cū
ex Ioanne Insulano eremita audiuiſſet uisio

nē, q. Dagoberti animā à malis spiritib. arre-
ptā: sed Martini & Mauricij & Dionysij præ-
cibus liberatā somniasſet, Andoeno Rotho-
magenſi episcopo, & multis alijs cōmuni-
cauit. Robertus lib. 3. de gestis Francorum.

Alius pro alio orauit. Aidamus pro Vita præ-
bytero, & alijs Cantuam nauigantib. orauit.
Beda libro 3, capite 15 Eccles. hystoriæ. Et So-
phronius in epistola ad Sergiū, queritur de
molestia sui officij: & petit ut Sergius pro se
oret, ut à Domino confortetur.

Hac coniunctione sæpe schismata dissol-
uerunt, & dissensiones in doctrina. unde A-
gatho in epistola, quæ extat in 4. actione Cō-
stātinop. inquit: Saluare enim per Apostoli-
cā confessionē cōmissas nobis diuina digna-
tione animas magis cupimus, quàm per uer-
bosam loquacitatē in errorē audientes im-
mittere. Quicūq; p. inde sacerdotū hæc quæ
in hac nostræ humilitatis cōfessione cōtinē-
tur, nobiscū sinceriter prædicare desiderat, ut
nostræ Apostolicæ fidei cōcordes, ut confa-
cerdotes, ut cōministrōs eiusdē fidei, & (ut
simpliciter dicamus) ut spirituales fratres &
coepiscopos nostros suscipimus. Qui uerò
hæc cōfiteri noluerint, ut infestos Catholicæ
atq; Apostolicæ cōfessionī, perpetuæ con-
dēnationis reos esse cēsemus: nec aliquādo
tales in nostræ humilitatis collegio, nisi cor-
rectos suscipere parimur. Et Constantinus
Imperator in epistola sua ad Do nū narrat, se
ex Macario cognouisse, quod ex eo tempore
quo orta sit disputatio de duabus in Christo
uoluntatibus, Romana & Constantinopoli-
tana sedes sibi inuicem non cōmunicarint.
in actis 6. Constantinopol.

Et Adelhelmus in epistola ad Gerunthiū
Occidentalium Anglorum regem, indicat,
eius presbyteros se se profus à communio-
ne aliorum seiungere, nec in ecclesia cum ijs
orare, nec cum eis cibum capere, nec saluta-
re eos, nec cū eis habitare, nisi prius per dies
quadraginta pœnitentiam egerint.

DE ORDINE INTER AR- chiepiscopos, et de Primatu Ro- mani pontificis.

Id quod magno conatu hastenus Myste-
riū iniquitatis in Romanis episcopis e-
git, ut nimirū eos super oēs Ecclesias totius
orbis terrarū eueheret, tandē hoc seculo in
actum produxit. Nam cum ecclesiæ Con-
stātinopolitanæ episcopi, cum Romano
pontifice multis iam annis dimicassent de
principatu, usi illo argumento, quod cū Cō-
stātinopolis nunc esset caput Imperij, con-
ueniens esse & illam Ecclesiā ceteri omniū
primā: Bonifacius tertius, nactus Imperato-
rē sui in sceleribus ualde similem, Phocam
illum parricidam, magna contentione eò tā-
dam induxit, ut sanciret Romanam ecclesiā
omnium

omnium Ecclesiarum caput: & Pontificem eius Oecumenicum episcopum & dici & haberi debere: Anno salutis 607, iuxta Palmerium: iuxta Bedam uerò, 612. Meminerunt istius constitutionis Adon Viennensis ætate 6: Beda de Ratione temporum: Iuo in Chronico, sub Phoca: Platina in uita Bonifacii tertij.

Non carere mysterio uidetur, quòd Phocæ concessu, Bonifacius quartus Pantheon, 10 omnium Deorum gentilium fanum, in Diuæ Mariæ & omnium Martyrum honorem repurgari curauit. Debat enim Antichristus, uero Deo reiecto, Deum alienum Mao sin colere, & omnis generis idolomanias accumulare, & longè lateque disseminare, ad seducendum gentes. Et ab hoc tempore pontifices Romani cœperunt Vniuersales papæ appellari: ut patet ex epistola Constantini ad Dominum papam, in secundo Tomo Cõ 20 ciliorũ, & in subscriptione sextæ Constantinopolitanæ Synodi.

Et Constantinopoleos episcopi titulum uniuersalis patriarchæ obtinuerunt. Sic enim Constantinus Georgium appellat, in epistola ad ipsum, quæ extat inter acta Synodi Constantinopoli, secundo Tomo Conciliorum. Et Macarius Petrum uniuersalem patriarcham nominat, in 8 actione eiusdem. Et Cyrus sic appellat Sergium, in actione 13 30 Constantinopolitanæ.

Ordinabantur autem Romani pontifices à tribus episcopis, Hostiensis, Portuensis, & Veliterno. Nam Leo 11 & Ioannes v id hoc seculo inuenisse uidentur: ac eam consuetudinem Ioannes decreto firmavit, ut ab iisdem tribus episcopis in ecclesia Saluatoris ad Lateranum pōtifex ordinetur. Baleus in uita Ioannis, & Platina.

¶ Ar illi semel ab Imperatore confirmatum 40 dominatum, gnauiter exercuerunt, & auxerunt.

Nam suis mandatis & decretis ita singulos iusserunt obtemperare, ac si diuina uoce Petri essent prolata. Sic enim Agatho distinctione 19 inquit: Sic omnes sedis Apostolicæ sanctiones accipiendæ sunt, tanquam ipsius diuina uoce Petri firmatæ. Baleus autor est, Benedictum secundum, primum uicarium Christi, seu potius Sathanæ, in terris creditum esse: quod ex Platina uidetur collegisse.

Et asseruerunt Romanam ecclesiam nunquã errasse circa fidem, nec errare quidem posse: ut Agatho facit in epistola sua ad Imperatores, in quarta actione Constantinopolitanæ Synodi.

Et suum principatum in Synodis, decretis roborarunt. Nam Bonifacius tertius, impetrato à Phoca dominatu super Ecclesias, haud impigre & ipse coegit Synodum: ac in ea cõ 60

fuis adulatoribus statuit, ut Romana sedes cæteris omnibus deinceps anteferretur. Baleus Centuria prima Scriptorum Britannicorum, classe tertia.

Ad gentes nondum conuersas ablegarunt episcopos, per quos Ecclesias, si quæ fuerunt plantatæ, sibi deuinxerunt, & suo charactere imbuerunt. Sic Sergij uirtute & sanctitate Saxonum characterem Romanæ fidei suscepisse, Platina opinatur, in uita eius. Et Agatho in epistola ad Constantinum, suos antecessores dicit uiros in longè positas prouincias amandasse, ad prædicandum uerbum Christianæ fidei: actione quarta Constantinopolitanæ Synodi.

Monachorum ordinem altius euexerunt, quòd in regno Antichristi promouendo essent expeditiores. Cũ enim episcopi circa annũ Domini 607 inciperent partim politica magis quàm Ecclesiastica tractare, partim sese opponerent Reformationibus Romanorum pontificum: Bonifacius 1111 monachis suæ factioni additis potestatem soluendi & ligandi dedit, eosque sacerdotibus pares fecit, & misit ut in diuersis locis prædicantes sedi Romanæ ecclesias conformarent & subijcerent: refert Baleus Centuria 1, capite 74, in Appendice: ex libro 5, capite decimo Ranulphi Polychronici.

Accuratè cauerunt, ne quis à suis ceremonijs & doctrina recederet. Quare cum Vitellianus Theodorum Cilicem misisset in Angliam, & archiepiscopum Dorobernensem ordinasset, adiunxit ei Hadrianum Aphrum abbatem, qui obseruaret, ne homo Græcus quidquam fidei Romanæ contrarium moliretur. Beda libro 4, capite 1.

Archiepiscopis leges dictabant, & quid faciendum esset præscribebant. Sic Vitalianus iubet Paulum Cretensem, duo monasteria Ioanni Lappensi episcopo erepta restituere: & Ioannem Diaconum, qui uxorem duxerat, corrigere: & Eulampium, malæ uitæ hominem, à sese dimittere: in epistola ad ipsum secunda.

Eosdem & alios in heresin prolapsos, si admoniti non rediissent ad mentem meliorem, excommunicarunt pro sua autoritate, ac eos ab officio remouerunt. Sic Theodorus Pyrrhum & Paulum Constantinopoleos patriarchas, nolentes ab errore discedere, deposuit, & excommunicauit. Liber pontificalis in uita eius, & Paulus Diaconus libro 18. rerum Romanarum.

Vsi sunt externa uietiam contra episcopos. Sic pontifex Romanus fidem habens delationibus, Gregorium Agrigentinum indicta causa, manibus & pedibus catena uinctum, in carcerem conijcit. Metaphrastes, in uita Gregorij.

Iure ordinandi episcopos alias ecclesias spoliarunt. Nam Leo secundus effecit, Imperatoris iussu, ut Rauennas episcopus ordinandus Romam ueniret, & non (ut seculis superioribus) in propria Ecclesia consecraretur: ut patet ex uitis Pontificum. Blodus Decadis i lib. 9, sub Agathone id factum esse narrat: & archiepiscopum id sponte fecisse, in clerici sui, à quo spernebatur, inuidiam. Et Ioannes quintus ecclesiam Turritanam, quæ hætenus sub Caralitano archiepiscopo fuerat, sibi subiecit, fingens olim eam ecclesiam sub Romano pontifice fuisse, et archiepiscopum Caralitanum negligenter suo officio functum esse, ideoq; in posterum à se accipiendum episcopum: ut patet ex uitis Pontificum, apud Continuatores Damasi. Vnde Onuphrius nugatur, Ioannem iura Ecclesiæ Romanæ in episcoporum consecratione, quæ archiepiscopi sibi passim usurpauerint, restituisse. Sed historia superiorum temporum arguit eum & pontifices Romanos mendacij.

Archiepiscopos ordinarunt, & Ecclesijs præfecerunt. Sic Vitalianus papa Theodorum archiepiscopum consecrauit, ac primus ille inter archiepiscopos ab omnibus ecclesijs Brytannicis communi consensu susceptus est: ut narrat Henricus Erphurdensis capite 59, ex Bedæ Anglica historia cap. 90. & Regino libro 1, & Platina in uita Vitaliani. Sergius Vvillebrordum ex Brytannia in Galliam uenientem, Fri sonum episcopum designat, & ad eam gentem ablegat. Regino lib. 1. Idem Rauennatibus Damianum, Britannis uero Berslanardum archiepiscopos dedit: teste Platina.

Sedes episcopales & archiepiscopales pro suo lubitu uel instituerunt, uel ad alia loca transtulerant. Sic circa annum Domini 600, Gregorius pallium archiepiscopale Augustino Dorouernensis ecclesiæ episcopo dedit, ac ea dignitate Londinum spoliavit. Baleus in fine Centuriæ primæ Scriptorum Brytannicorum. Et Cindasuindus rex Hispaniæ, autoritate Pontificis, ab Hispali Toletum dignitatem archiepiscopalem transtulit. Ioannes Magnus Gothicæ historiæ libro 16, capite 20.

Pallium alijs miserunt. Honorius papa Eboracensi episcopo pallium misit. Vvillhelmus Malmesburiensis libro 1, capite 50, de gestis Anglorum. Leo 11. decretum fecit, ne quis archiepiscopus à Romano pontifice ordinatus, pro usu pallij quidquam cogatur numere. Sed in archiuis Ecclesiæ id decretum mansit: & qui nihil attulit, pallium haud accepit.

Et Sanctorum reliquias. Sic Martinus pontifex Amando reliquias sanctorum donat: ut patet ex eius epistola.

Ad sese appellantes absoluerunt. Sic cum Vvill-

fridus Eboracensis episcopus ad Apostolicam sedem de sua causa appellasset, absolutus est de certis & incertis rebus. Et Vitalianus Ioannem Lampeon urbis episcopum absoluit, contra Pauli archiepiscopi Cretenfis, & Synodi eius decretum & sententiam: ut patet ex epistola eius secundo Tomo Conciliorum.

Politicos uiros inserunt restituere in integrum à sese absolutos episcopos. Sic Vitalianus Vaano cubiculario, & Imperiali chartulario commendat Ioannem Lappæ episcopum: ac petit, ut suffragio eius ad Ecclesiam propriam redeat: ut patet ex epistola ad eum, in 2 Tomo Conciliorum.

Conuocant Synodos. Sic Martinus papa à Maximo incitatus, conuocauit Synodum centum & decem episcoporum: & Pyrrhum & Cyrum, & Paulum anathematizauit. Paulus Diaconus libro 18 rerum Rom. & Liber pontificalis in uita Martini. Et Agatho in Synodica ad Imperatores, in 4 actione 6 Constantinopolitanæ, sententiam uniuersarum Synodorum subiacentium Concilio Apostolicæ sedis perscribit.

In Synodis Oecumenicis decreta sua autoritate confirmant. Sic Leo 11 in literis suis ad Constantinum Imperatorem, acta sextæ Constantinopolitanæ Synodi approbat & corroborat, in 2 Tomo Concil. Et Iustinianus 11 à Ioanne v petijt, eiusdem Synodi acta confirmari: ut patet ex Imperatoris literis ad illum, in 2 Tomo Conciliorum.

Et acta per omnes Ecclesias inuulgauerunt. Martinus per omnes Orientis & Occidentis ecclesias exemplaria decretorum in sua Synodo contra Monothelitas factorum, sparsit per uiros pios & orthodoxos. Liber pontificalis in uita eius.

Aut in Synodos ab alijs conuocatas miserunt suos legatos, qui principem locum sibi uendicauerunt: ut apparet ex subscriptione sextæ Constantinopolitanæ. Sic Agatho papa Ioannem Diaconum, & Ioannem episcopum Portuensem, Constantinopolim in Synodum centum & quinquaginta episcoporum à Constantino Augusto congregatam ablegauit. Regino libro 1.

Suas Ceremonias alijs ecclesijs obtruserunt. Nā Agatho papa in Brytanniam Ioannem archicantorem misit, ut in monasterijs passim annum canendi morem, qualis Romæ apud sanctum Petrum obseruaretur, institueret: quod sedulo executus est, & nouitatis studium multos ad imitationem pellexit. Beda libro quarto Ecclesiasticæ historiæ, capite 18. Et Ioannes papa in epistola sua ad Scotos, reprehendit eos ob Pascharis obseruationem à Romana ecclesia uariantem. Beda libro secundo, capite decimonono Eccles. historiæ.

Tonsuras & unctiones, & missas Latinas, & ritum Paschatis, Romani pontifices Brytannis obrulerunt circiter annū Domini 666. aut paulo pōst: ut indicat Baleus Centuria decimaquarta.

¶ Huc pertinēt decreta impia, qualia sunt:

Prohibitio nuptiarum, distinctione 50. Si quis uiduam aut ab alio relictam duxerit, non admittatur ad clerum: quod si irrepserit, deiciatur. Idem Martinus papa distinctione 27. cap. diaconos. prohibuit diaconos ordinari, nisi castitatem profiteantur. Theodorus seu Deusdedit uetuit, ne filius patrini ducat in uxorem puellam à sacro fonte à patre leuatam: unde spiritualis cognatio traxit originem. Platina in uita eius. Extat in Tomo secundo Conciliorum, fragmentum epistolæ eius ad Gordianum episcopum Hispaniæ, in qua uetat, Ne quis à primo dono Spiritus sancti, usque ad septimum, suam commatrem ducat in uxorem. Quod si factum sit, iubet separari, & mulieri dotem restitui, & utrique permitti ut aliud matrimonium ineanit. Et Vitellianus papa Ioannem quendam in Creta ideo accusauit ad suum episcopum, quod coniugem haberet. Baleus Centuria prima, capite septuagesimo secundo Scriptorum Brytanniæ. Epistola extat in 2 Tomo Conciliorum, ad Paulū Cretensem episcopum.

Festa impia & superstiosa. Sic Bonifacius quartus festum omnium sanctorum instituit, ut Deorum alienorum cultus propagaretur per totam Ecclesiam: & Missam maiorem in eo die ab ipso Antichristo celebrari iussit.

Lingua ignota ceremonias in Ecclesia administrare. Sic Vitellianus horas canonicas, Canticiones, Missas, & alias Ceremonias Latinè in Brytannia fieri disposuit: iuxta Græcam distinctionem *λειτουργία*, quæ per literas numerum bestię exprimit. Apoc. 13. teste Ironæo, circa annum Domini 666.

Edicta de superstiosis ceremonijs. Theodorus papa benedictione Cerei in Sabbatho sancto fieri constituit. Chronicon Martini, in eius uita.

¶ Confirmarunt etiã dominatum Romani pontificis, subinde magis magisque Synodi uniuersales, Principem locum Romanis pontificibus aut legatis concedentes: & propter Petrum Apostolorum summum, etiam ipsis auctoritatem summam in Ecclesia attribuentes. Sic patres in sexta Constantinopolitana Synodo, actione 18 dicunt, se in certamine contra hæreticos secum habere summum Apostolorum principem, & illius imitatore & sedis successorem: & per Agathonem papam, Petrum esse loquutum. id quod horrendum auditu est.

Et episcopi sese illis ultrò subijciant: sicut de Ra-

uennatensi ex Blondo paulo antè retulimus. Et in Libro ponticali in uita Leonis 11, nō obscure quidē annotatur, episcopos Mauros typum Autocephaliæ, quæ sibi elicuerant ad amputanda scandala, sedi Apostolicæ restituisse: quod existimamus intelligendum esse de Canone Niceno, de Primatu Romanæ ecclesiæ falsato, & ad sextam Carthagenensem (ut suprā diximus) missō, quæ forte episcopi Mauritanie Romano pontifici restituerunt, uel illa ipsa acta Synodi, in quibus certamina illa erāt descripta. Nam sedulo operam nauarunt Romani, ne illa ad posteritatem peruenirent. Esse scum ergo est, ut Mauri episcopi Romanæ sedi sese subijciantes, illa sua antiqua iura Autocephaliæ (hoc est, quod non essent sub potestate Romani pontificis) prodiderint.

Aut confirmationem sui episcopatus ab ijs petentes. Sic Adelhelmus Schireburnensis ecclesiæ administrationem sibi à Sergio pontifice Romano concedi petijt: ut narrat Baleus in uita Sergij.

Aut de dominatu Romanæ ecclesiæ nimis præter rem & utilitatem philosophantes. ut Adelhelmus inquit in epistola ad Geruthium: Si ergo Petro clauis cælestis regni à Christo collatæ sunt, de quo poeta ait,

Clauiger æthereus portam qui pandit in æthra:

quis Ecclesiæ eius statuta principalia spernens, & doctrinæ madata contēnens, per cælestis Paradisi portā gratulantibus ingreditur? Et si ipse potestatem ligandi, atque monarchiam soluendi in cælo & in terra felici sorte, & peculiari priuilegio accipere promeruit: quis Paschalis festi regulā, & tonsuræ Romanæ ritū refutans, nō potius se strictis nexibus inextricabiliter obligandū, quàm elementer absoluendū ullatenus arbitretur? Ibidem dicit, nihil prodesse ueram fidei confessionem, sanam doctrinam & irreprehensibilem uitam, extra Romanæ ecclesiæ unitatem: Quia fides sine operibus mortua est: quia fides Catholica & fraternæ charitatis concordia inseparabiliter pari tramite tendunt. quod etiam Paulus testatur his uerbis: Si charitatem non habeam, nihil mihi prodest. Item inaniter gloriatur, qui dogma & regulam S. Petri non sectatur. Fundamentū quippe Ecclesiæ & firmamentum fidei principaliter in Christo, & sequenter in Petro collocatum, nequaquam ingruentibus tempestatum turbinibus nutabundum uacillabit, ita Apostolo promulgante. Fundamentum aliud nemo potest ponere, &c. Petro autem ueritas ita priuilegium Ecclesiæ sanxit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

Aut eos qui sese Romanæ meretrici non subijcerent, insectantes. Sic Adelhelmus scripsit aduersus Brytannos;

tannos, eosque reprehendit, quod non Romano more tonsuras, unctiones, Pascha, diuorum festa, cœlibatus, & alios ritus nouos probarent & obseruarent: ut patet ex eius epistola ad Gerunthum. Balcus Centuria prima, capite 83.

Deinde etiam Reges & principes, qui ex diuersis terris Romam miserunt eos quos elegerant episcopos, ut ab illis consecrarentur. Sic Oluuius Humbrosum & Ecgbert Cantuariorū reges persuasi, quod Romana ecclesia esset Catholica & Apostolica, Vuighardum presbyterum Romam ablegarunt, ut accepto gradu archiepiscopatus, per omnem Brytanniam ecclesijs Anglorum ordinaret antistites. Beda libro 3, capite 29. Agrigentinos Romam uenisse, & pontifici popouisse eum quem elegerant episcopum, & petijisse eius assensum: illum uero motū somnio quodam, Gregorium Agrigentinum eis ordinasse episcopum, Metaphrastes narrat in uita Gregorij.

CONTRA PRIMATVM.

Nectamen defuerunt, qui istum dominatum Romani pontificis improbant & damnarent. Nam Constantinopoleos episcopi molestè tulerunt Phocę constitutionem, & à Romanę ecclesię forma abhorruerunt: sicut Sabellicus refert de Petro Constantinopoleos episcopo, Enneadis 8 libro 6. Et Paulus Cretensis archiepiscopus, Ioanni Lampeon urbis episcopo, noluit cōcedere appellationem ad sedem Romanam, ut patet ex Vitaliani epistola, 2 Tomo Conciliorum. Et Rauennatensem ecclesiam Autocephalię causa à Romano pontifice fuisse segregatam, usq; ad Domnū papam, Liber pontificalis indicat.

Et sibi ius Imperatores adhuc aliquandiu reseruarunt & usurparunt, confirmandi Romanos pontifices, teste Platina in Seuerini primi uita, ubi inquit: Vana tunc habebatur clerici & populi electio, nisi eam Imperatores, aut eorum Exarchi confirmassent. Et Vitalianum papam legatos suos cum Synodica, iuxta consuetudinem, in regiam urbem ad Imperatorem misisse, & de sui ordinatione ad eum retulisse, & confirmationem Priuilegiorum petijisse, indicat Liber pontificalis in uita eius.

Sed tamen sub finem huius seculi, id ius negligentia quadam Imperatorum diminui cepit. Nam Constantinus Pogonatus Benedicto sanctionem misisse dicitur, ut quę clerus, populus & exercitus Romanus diligeret Pontificē, is euestigio confirmaretur, non expectata principis Constantinopolitani aut Exarchi Italię sententia: quod hastenus in usu fuerat. Blondus libro 9 decadis 1: & Platina in uita Benedicti secundi.

Et Exarchi, qui tum Italiam administrabant, spoliando urbem & templa, uires eorum frugerunt. Sic cum Paschalis cum Theodoro contenderet de Pontificatu, accersit Exarchū pollicitationibus: quas cum postea, Sergio nimirum electo, non præstaret, ille donaria ex Vaticano sustulit. Sabellicus Enneadis 8 libro 6. Et Isarius Exarchus pecuniam Lateranensis sacrorij diripuit, & partem militibus distribuit, partem Heraclio Imperatori misit, partem sibi uendicauit: ut refert idem ex Gulielmo Bibliothecario. Et Constantinus Imperator urbem ingressus, amice tandem eam, & omnia templa spoliavit. Regino libro 1.

Et fuit ipsa urbs Roma non in Pontifici, sed Imperatorū potestate & dominio. Quare Fasciculus temporum, & Nauclerus generatione 23, rectè negat, posse ex historijs probari, à Constantino Magno, usque ad Constantinum qui hoc seculo uixit, Romanam ecclesiam dominium tenuisse urbis, & aliorum quę in Donatione commentitia finguntur esse legata. Et Agatho in epistola ad Constantinum, urbem Romanam seruillem Principatus Serenissimi appellat: quod nullo modo faceret, si sub suo dominio esset. in actione Constantinopolitanę synodi.

DE OFFICIIS POLITICI MAGISTRATUS, in iuuanda Gubernatione, & conseruanda disciplina Ecclesiastica.

Imperatores, & alij gubernatores politici etiam hac ætate pro suo officio iuuerunt Ecclesię ædificationem.

Nā ut idonei & salutare præficerentur Ecclesijs amplioribus doctores, curā egerunt. Sic Pippinus, uicto Frisonū duce, Vvillebrordū genti illi episcopum misit. Sigebertus in Chronico. Oluuius misit Ceaddam, uirum sanctū & eruditum, Cantiam, ut Eboracensis ecclesię ordinaretur episcopus. Beda lib. 3, capite 28. Et clerus Antiochenus petit à Synodo Constantinopolitana, ut apud Imperatorem intercedat, & in locū Macarij alium archiepiscopum substituat. actio duodecima Constantinopolitanę.

Propagationem uerę doctrinę, quantum in ipsis fuit, adiuuerunt: & ad Christi fidem Iudæos & gētes hortati sunt. Sic Sisebutus rex Gothorum nonaginta millia Iudæorum, blanda exhortatione ad baptismum induxit: teste Ioanne Magno Gotthicę historię lib. 16, capite 14. Et Platina in uita Deusedit, affirmat, eum Iudæos istos coegisse fieri Christianos, ob Heraclij mandatum, qui sibi metuebatur à circūcis: propterea quod attrologus quidam ei prædixerat, circūcisos oppressuros Imperium Romanum.

Et Recensuindus Gothorum rex, curam de augen-

de agenda & conseruanda Christi fide suscepit. Ioannes Magnus historię Gothicę libro 16, capite 21. Et Bamba Gothorū rex iurauit, se fidem Christianam, et libertatem Ecclesię, leges & consuetudines integrę seruaturum. Ioannes Magnus Gothicę historię libro 16, capite 22. Et Osualdus Northumbrorum rex, Aidani episcopi, concionantis Scotica lingua, interpretem egit: & Angloaxonum lingua enunciauit, quę ille Scotico sermone proferebat: ut indicat Vvillhelmus libro 1, cap. trigesimoquarto de Anglorum gestis.

Idolatrias abrogarunt. Etelbertus Cantiorum rex, idolorum delubra in Christianorū templa & monasteria uerti permisit. Baleus Centuria 1, capite 73 Scriptorū Brytan. Ercombertus sacella idolorum ab auo & patre suo damnata quidem, sed tamen relicta, funditus euertit, & solo æquauit. Vvillhelmus Malmesburienfis libro 1, capite 10, de gestis Anglorum.

Blasphemos cohercebant. In sexta Toletana Synodo, capite 3 sancitur, ut nouus rex electus polliceatur se Iudęos blasphemos non toleraturum. In Iudęos blasphemantes Trinitatem, & à fide Christiana suos aut alios subtrahentes, & suam sectam defendentes, leges à Regibus Hispanię sunt conditę: quas approbat 12 Toletanum, capite 9.

Contulerunt cum episcopis de uera doctrina. Sic Imperator Heraclius à Paulo hæretico audiens, tantum unam esse in Christo uoluntatē & operationem, contulit cum Cyro Lazorū metropolitano: qui cum negasset se scire, anduę uel una dicendę sint: iussu eius ad Sergium de ea quæstione scripsit. actione 12 Constantinopolitanę.

Leges de rebus sacris & Ecclesiasticis nō sanciebant sine consilio episcoporū. Sic Imperator Gregorium Agrigentinum & patriarchā Constantinopolis in consilium adhibuisse dicitur, cum de sacris legibus promulgandis curam suscepisset. Metaphrastes in uita Gregorij, Recesuindus in 8 Toletana Synodo, totum suę fidei & decretorum patribus cęsendum offert.

Hæreticos damnatos à Synodis, & turbulentas factiones, legibus & suo neruo reprimebant. Senatus & tota ciuitas Constantinopolis Pyrium episcopum impium repulit. Paulus Diaconus rerum Romanarum libro 18. Constantinus, nepos Cōstantij, omnes clericos & laicos, principes & prælatos, Acephalorum & Monothelitarum hæresi infectos, grauitè reprehsit. Ioannes de Oppido,

Ad uisandas & instaurandas Ecclesias, ab hæreticis seductas, sepe doctos & solertes ablegarunt episcopos. Sic Dagobertus Argentinē si ecclesię turbatę, Arbogastum episcopum

præfecit, & mandauit eum audiri & honorari. Bruschius in Catalogo episcoporum, & Sebastianus Munsterus in Cosmographia.

Consuetudines & leges, cū pietate & honestate pugnantes, abrogarunt. Batilda regina Francorum, exactiones publicas pietati & æquitati contrarias, aboleuit. Vincentius libro uigesimotertio, capite centesimo decimo-sexto.

Pios doctores defendebant. Narrat Beda, Edilbrechtum regem statuisse legem ad defensionem bonorum quę episcopis donauerat, quorum doctrinam susceperat: libro 2, cap. 5 Ecclesię historię

Et recte agentes laudabant. Sic Constantinus laudat Romanos episcopos, quod necessariam nauauerint operam Ecclesię, in refutandis hæreticis: ut patet ex scripto eius ad Synodum Romanam.

Ministris Ecclesię immunitatem concedebant, ut fecit Sisenandus rex Hispanię, in 4 Toletana Synodo, cap. 46.

Ecclesias disidentes ad concordiam hortabantur. Constantinus, Heraclius & Tiberius, rogauerunt Agathonem, ut legatos Constantinopolim mitteret pro conciliandis ecclesijs, disidentibus ob errorem Monothelitarum: Beda de Ratione temporū. Et Constantinus legatos iussit, omisis philosophicis disputationibus, de fide uera inquirere. Ibidem.

Iuuabant episcoporum colloquia & disputationes, de religionis negotijs. Constantinus episcopis in sexta uniuersali Synodo Constantinopolitana, libros ex Bibliothecis supeditauit: eos quę monuit, ut ueritatem inquirerent. Beda libro de Ratione temporū.

Bonorum Ecclesiasticorum conseruationem & auctiorem promouebant. Sic Heraclius, cosso exercitu Chosrois, aurum & argentum ad instauracionem Ecclesiarum, quas hostis destruxerat, restituit: ut narrat Ioannes de Oppido. Batilda regina Francorum, Ecclesijs immunitates concessit. Vincentius lib. 23, capite 116. Et in sexta Toletana, Canone 15, Regis consensu statuitur, ut res Ecclesię à quibuslibet iustē collatę, in earum iure firma stabilitate permaneant.

Sedes Episcopales desolatas renouabant. Sigebertus enim Moguntiam, Spiram, Argentoratum per Romanos uastatas, instaurat, ac cumulat bonis: & subijcit iuri Ecclesiastico cathedrę Bormetomagensis. Iacobus Curio in epistola rerum Francorum.

Scholas & artium studia liberaliter fouebant. Sigebertus Anglorum Orientalium rex, anno Domini 630, non modò Cantabrigię, sed passim in regno suo plures instituit scholas. Polydorus libro quarto historię Anglorum: & Beda libro tertio, capite tertio Ecclesię historię.

Custodes agebant Ecclesiasticæ disciplinæ. Nam Si moniacam pestem Batilda regina in Francia extirpasse, & Francorum proceres episcopi Sigebanni superbiam molestè tulisse dicuntur, apud Vincentiū libro 23, capite 16. Regem secularibus archipresbyteris multam, si contemnant admonitiones ministrorum Ecclesiæ, statuisse, apparet ex Canone 44 Antiliodorensis Concilij.

Synodos conuocabant. Constantinus Sextam uniuersalem Constantinopoli indixit, ut patet ex Beda de Ratione temporum. Et in epistola sua ad Papam, monet eum, ut libros & legatos ad Synodum mittat, qui ueritatis studiosi sint inquisitores. Et Agatho & omnes præules in Septentrionalibus & Occiduis partibus orbis constituti, gratias agunt Imperatori Constantino, pro conuocata Synodo: in actione 4 Constantinopolitanæ. Et passim in actis repetitur, eam Synodum per sanctionem Imperatoris esse conuocatā. Sisebutus Gothorū rex, propter Acephalorū hæresin Synodum conuocauit, ac eidem interfuit, hæresin extirpauit, pœnitentiam agētibz pepercit. Ioannes Magnus Gothicæ historiæ libro 16, capite 14. Recinsuindus Hispaniæ rex, in 18 annis tria Concilia celebrari curauit, pro doctrinæ Christianæ conseruatione. Ioan. Magnus historiæ Gothicæ libro 16, capite 21. Et secundam Bracarensem Synodum regis præcepto coisse, constat ex 2 Tomo Conciliorum. Patres in 7 Toletana agunt gratias Regi, pro conuocata Synodo: capite 6. Et in 3 Bracarenfi gratiæ agunt regi Vvambano, pro conuocatione.

In Synodis aderant, & cauebant ut omnia ordine agerentur. Sic in quinta & sexta Toletana rex Hispaniæ interfuit, & Constantinus Imperator in sexta Constantinopol.

Communes expetebant preces ab episcopis pro felicitatū successu. Mauricius captiuorum iniuriam reputans, Deū orauit, ut in hac uita de se pœnas sumat: & quoquod uersum legatos misit, petens ab omnibus, ut id à Deo precibus impetrarent. Zonaras Tomo 3 Annaliū. Rex à Gregorio petijt, ut pro sese ad Deum preces faceret. Metaphrastes in uita Gregorij. Et Chintillanus rex Hispaniæ, in quinto Tolerano Concilio ingressus cum optimatibus & senioribus palatij sui, commēdat se orationibus patrum. Recinsuindus rex Hispaniæ, in octaua Toletana Synodo petit à patribz, ut pro se Deum inuocent.

Ad Bibliothecas etiam instituendas & conseruandas, suam operam & sumptus contulerunt. Constantinus ex Bibliotheca Constantinopoleos libros depromi curat apud Bedam lib. de Ratione temporum. Et Gotthorum rex Cinda suindus Romā misso legato, morales libros Gregorij petijt sibi communicari. Ioannes

Magnus historiæ Gothicæ libro decimo sexto, capite 20.

Templorum, monasteriorum, xenodochiorum ædificationes, & exornationes, collatione sumptuum, redituum, & priuilegiorum iuuabant. Brunichildis regina apud Burgundos, Austrasiosq; cōplura sacerdotum collegia & monachorum construxit, & prouentus templis assignauit. Robertus Ganguinus libro 3, de rebus Franco. Dagobertus templo Dionysij aureum testū obduxit, annuo prouētus ad sacerdotum uictum ordinauit, & eleemosynas pro pauperibus & egenis. Robertus Ganguinus libro 3 de rebus Francorum. Idem rex monasteriū Vveissenburgh in diocesi Spirensi ædificauit, eiq; multa bona & priuilegia & immunitates concessit. Trithemius in Epitome Francorū. Goericus rex ab angelo admonitus, ecclesiam in urbe Metensium extruxit, eamq; dotauit tota sua hæreditate, quæ ei iure à patre & matre obuenerat: ut patet ex uitis episcoporū Metensium.

Abusi tamen sunt interdū Imperatores & Magistratus, & aulici consiliarij sua potētia, dum ipsi hæreticas opiniones amplexi, conati sunt eas in alios quoque propagare suis edictis. Sic Constantinus Monothelitarum errorē, per Olympium exarchum per totam Italiā propagare instituit: ut narrat Platina in uita Martini primi. Et Rotharius Longobardorum rex Arianus, in suis ciuitatibus uolebat geminos episcopos esse, unum Arianum, alterum Catholicum. Paulus Diaconus de gestis Longobardorū lib. 4, cap. 15. & Blondus decadis 1. lib. 9.

Aut Imperarunt episcopis, ut quos ipsi in gratiā recepissent, & illi ad communionem admitterent: ut colligi potest ex 3 capite 12 Toletanæ Synodi, ubi patres consentiūt, ut hi quos Regia potestas aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes suæ mensæ effecerit, hos etiam sacerdotum & populorum conuentus in Ecclesiasticam communionem suscipiat: ut quod principalis pietas habet acceptum, à sacerdotibus Dei non debeat esse extraneum.

Synceros doctores in exilia expulerunt. Dagobertus rex, Amandum peccata sua arguentem, in exilium misit. Robertus libro tertio de rebus Francorum. Mellitum, regibus nondum baptisatis denegantem cōmunionem cœnæ Dominicæ, Anglia pulsum esse, narrat Beda libro secundo, capite 5 Ecclesiasticæ historiæ. Constans nepos Heraclij, Martinum & Maximum, ob damnatam hæresin Monothelitarum, in exilium eiecit. Paulus Diaconus libro octauo rerum Romanarum. Egfridus Vuilfridum episcopatu suo deiecit. Beda libro 4, capite 12 Ecclesiasticæ historiæ. Da-

ria. Dagobertus Scotorum gregem Regi-
narum habitu circumducebat: id quia Amā-
dus reprehendit, in exilium est actus. Balæ-
us Centuria prima, cap. septuagesimo quar-
to, in Appendice Scriptorum Anglicorum.
Columbanus à Theodorico in exilium pel-
litur, quòd prædixerat nothos regis non suc-
cessuros in Imperio.

Aut interfecerunt. Sic Clodoueus Lamper-
tum Tungrensium episcopum, peccata aule
sue arguentem, interfici curauit. Regino li-
bro primo, & Sigebertus. Et Chilianum, cū
discipulis suis Dolomanno & Tholmanno,
Geilana pellex clam occidi curauit. Sigeber-
tus in Chronico.

Bona Ecclesie suo fisco aut arario sine necessitate
publica uendicarunt, aut ecclesias spoliarunt.

Sic Lupus thesauros Aquileiensis Ecclesie
diripuit. Paulus Diaconus libro 5 capite se-
primo, de gestis Longobardorum.

Ex quadam superstitione magistratu sese abdicarunt, & clerici aut monachi aut eremitæ facti sunt. Iudocus regis Britonum filius, spreto regno heremitam egit in pago Pontiuo. Sigebertus. Et Vvambas Hispanie rex habitu religionis, & sacre tonsure (ut uocant) signo accepto, Eringium pro se regem creati iussit: ut patet ex capite primo Toletanæ 12 Synodi.

In Martyrum et mortuorum honorem magnas impensas fecerunt, ex superstitione. Robertus libro 3 de rebus Francorū narrat de Dagoberto, quòd præter multas alias largitiones, etiam emporium annuū eis dedit. Dagobertus ecclesie Argentinensi, & gloriosæ uirgini Mariæ donauit oppidū Rubiacum, motus filij sui mortui resuscitatione ab Arbogasto facta. Naucerus generatione 21, ex uita eiusdem. Imperatores, Patricios, & Consules multa bona beato Petro, pro redemptione animarum suarum contulisse, distribuenda pauperibus, uel ad redimendos captiuos. Liber pontificalis in Seuerino nugatur. Bertildis, locū in quo Martini ecclesia constructa est, cum omnibus suis appendicibus, & uillā quoq; abbati tradidit iure perpetuo possidendam. Vincentius libro 23 capite quarto.

In suscipiendis ceremonijs pontificijs, etiam superstitionis, nimium factes fuerunt, eas que suis Ecclesijs obrulerūt. Sic Excombertus rex Cantiorum, quadragesimalē ieiuniū in Angliam perduxit, teste Eruesteno: ut refert Balæus Centuria 1, capite 74, in Appendice. Vuilhelmus Malmesburienis libro 1, capite 10 de gestis Anglorum, asserit, eum legem de quadraginta dierum ieiunio in eum finē tulisse, ut gentem suam uentri & gulæ deditam, ad frugalitatem assuefaceret.

Superstitiosum et illud est, quòd monasteria

uirorum & uirginum instituerunt, & in ea suos filios & filias & alios incluserunt. Phocas Constantinam Mauricij coniugem, & tres filias eius ex tēplo eductas, in monasterium abdidit. Paulus Diaconus libro 17 & decimo octauo.

Et quòd illud ociosum genus uitæ hominum, confirmarunt largitionibus multorum bonorū. Lotharius syluas, piscationes, prata & pascua Deicolo abbati tradidit: Vincentius libro 23, capite 5. Androaldus, uir nobilis & prædiues, de consilio Audomari, Bertino & collegis eius omnia sua largitus est, ut cœnobium in honorem Petri extrueret, & monachorum turbam colligerent. Vincentius libro 23, cap. 110. Et Benjamin nobilis, plurimum ex hæreditate propria monasterio Sithidim contulit. Idem libro eodem, cap. 112. Batilda duo monasteria Calam & Corbeia extruxit: & alijs quoque monasterijs multa bona largita est. Vincentius libro uigesimotertio, capite 116.

Quòd Ecclesiasticis personis, nimis priuilegij & potestatis concesserūt in negocijs ciuilibus. Bamba rex Gothorum noluit rex appellari, antequam per Toletanum archiepiscopum esset solenniter unctus, & coronatus. Iohannes Magnus Gothicæ historie libro 16, capite uigesimosecundo. Apud Hispanos sacerdotes in Synodo Toletana octaua, capite decimo, decreta faciunt de electione Regum & Principum: à quibus illa, & quo in loco fieri debeat: & ad quos pertineant bona eorum, ipsis mortuis.

Quòd nimis liberales fuerunt in episcopos Romanos, eis que ecclesias subiecerunt. Sic Phocas Romanum pontificem œcumenicum declarauit, ut supra diximus. Et Dagobertus ecclesiam Dionysij Romano pontifici subiectā esse uoluit. Vincentius libro uigesimotertio, capite trigesimo septimo. Et Iustinianus secundus Rauennatem ecclesiam armis coegit, Romano Leoni subesse. Sabellicus Enneadis octauæ libro septimo. Codialdus Saxonum rex Romæ moriens, omnes suas fortunas in diuinum usum ex Testamento erogari curauit. Bonfinius decadis primæ libro octauo. Herechbertum regem Longobardorum, Alpes Coccias sedi Romanæ restituisse, & donationem hanc aureis literis scriptam misisse Romam, Beda narrat in libro de Ratione temporum. Sabellicus Arithbertum uocat: & præter Coccias Alpes, etiam omnem Ligusticæ oræ tractum attribuisse nugatur, Ennead. 8 lib. 6. Quòd an uerū sit, indicent alij. Nā Arithbertus seculo inferiori uixit. Ecombart & Ofuuius reges Anglorum, cum Vuigardum Romam miserunt, ad impetrandū gradū archiepiscopi, aurea atq; argentea uasa nō pauca Papæ miserunt. Beda li.

da libro quarto, capite 1. Eccles. historię.

Quod etiam erga alios ministros Ecclesie nimis fuerunt liberales, donando ijs amplas possessiones. Rex Ediluach donauit Vuilfrido antistiti terram 87 familiarum Selesteu, seu Insulam Vituli marini dictam, & omnes homines. Beda Ecclesiasticę historię libro 4, cap. 13. Et Ceadualla rex occupata insula Vecta, eidem Vuilfrido possessionem terrę 300 familiarum obtulit. Beda libro quarto, capite 16. Edilbrecht Iusto & Melito multa dona dedit: & territoria & possessiones, in usum eorum qui erant cum episcopis istis, adiecit. Beda historię Ecclesiasticę libro secundo, capite tertio.

Quod nimia tyrannide & crudelitate, ad seditionem occasiones præbuerunt subditis. Sic ob Heraclij asperitatem, Persas, Arabes, Chaldęos, & cõ fines nationes ab obedientia Imperij, & fide recessisse, narrat Ioannes de Oppido.

CAPVT VIII

DE SCHISMATIBVS.

DE SCHISMATIBVS sub Phoca.

DISSENSIO ROMÆ DE LIBRIS Gregorij.

NARRAT Sigebertus in Chronico, Romanos, cū parum in çrario Ecclesie reperissent post obitum Gregorij, uoluisse libros eius comburere, & memoriam illius delere: sed prohibitos esse à Petro, qui iureiurando fidem eis fecerit, quod Spiritum sanctum sæpe uiderit in specie columbæ capiti eius insidentem inter scribendum. Sed uidetur etiã hæc fuisse non leuis causa, cur Romani pontifices libros Gregorij habuerunt exosos, quod dilucidis uerbis scripserat, eum qui se uniuersalem sacerdotem uocaret, uel uocari desideraret, in elatione sua Antichristo præcurrere. quã quidem sententiam illi, anxie primatum affectantes, minimè alijs innotescere, publicisq; scriptis celebrari uolebant.

Contentio Romanorum & Constantinopolitanorum de Principatu.

Superiori libro diximus, inter Constantinopolitanos & Romanos episcopos contentionem esse exortam de titulo VNIVERSALIS, seu OECUMENICVS. Ea uerò, etsi morte Ioannis nonnihil est repressa: tamen, ut inter ambitiosos fieri solet, lis illa etiam inter successores mansit, usque ad annum Domini circiter Sexcentimum septimum, ut annotat Sigebertus in Chronico. Constantinopolitani autem episcopi, suę Ecclesie pri-

mas partes adscribebant, propterea q, esset præcipua sedes, & regia Imperatoris: Romani uerò suã præferebãt, quia esset maris, unde quasi colonia deducta sit Constantinopolitana ecclesia: & quia etiamnum sit Dominamundi, cum Imperatores Romani à Roma, & non Constantinopolitani toto orbe terrarum nomenclentur. Sabellicus Enneadis 8 libro 6. Platina uerò in uita Bonifacij 111, etiam hoc pro Romanę Ecclesie principatu argumentum adducit, quod Petrus Apostolorum princeps, solis Romanis pontificibus clauis regni celorum reliquerit, & nõ Constantinopolitanis episcopis: & quod Constantinus & alij principes Romanis derint potestatem Synodos conuocandi, & dissoluendi: & uel refutandi, uel suscipiendi & confirmandi, ea quę in Synodis decreta essent. Sed hisce rationibus Romanos tum temporis usos fuisse, haud equidẽ facile ex huius, aut mox sequentis seculi scriptoribus probaueris. nam Beda, Regino, Adon Viennensis, Sigebertus & alij, tantum dicunt, Phocam rogante atq; extorquere Bonifacio statuisse, sedẽ Romanę & Apostolicę Ecclesie esse caput omnium aliarum Ecclesiarum: quia nimirum ecclesia Constantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat: id quod Romanos pontifices, in credibili fastu turgentibus, male urebat.

Deinde, non audebant Romani pontifices tum temporis, sibi solis arrogare clauium potestatem, propter successionem Petri: id quod etiam supra in quinta Centuria indicatum est, in sexta Carthaginensi Synodo, in qua quidem non ullum uerbum Dei, sed canonem Nicenum falsatum ac deprauatum produxerunt, pro confirmando suo in Africanas ecclesias impio ac nefario principatu. Tertiõ, ex historijs nullo modo probari potest, Constantinum eam potestatem Romanis episcopis dedisse, quam Platina fingit. Phocas ergo alioquin minus erat equus Constantinopolitano patriarchę, sese nonnihil ipsius impietati & crudelitati opponenti: & quod Romani pontificis beneuolentia sibi opus esse iudicabat: & quod metuebat, ne si id quod petebat Romanus, recusaret, ab eo uicissim, tum propter parricidium, tum propter alia sua scelera male tractaretur: in postulata consensit, & statuit Romanam ecclesiam caput omnium aliarum haberi debere. Sed ea sententia Phocę, certamen illud nõ plane sustulit. Nam sicut Romani uniuersales papas, ita Constantinopolitani uniuersales patriarchas sese nominarunt: & ex odio aduersus sese inuicem, cõtrouersia de duabus in Christo uoluntatibus & operationibus renouata, alius aliam defendit, & propugnauit sententiam.

DE SCHISMATIBVS SVB
Heraclio.DISSENSIO AFRICANORVM,
Asiaticorum, Europæorum, de uoluntati-
bus & operationibus
in Christo.

Heraclius, dum aulicis consilijs, nō cō-
sulto ore Domini, Athanasio seu Pau-
lo (ut Diaconus libro 18 rerum Rom. refert)
Iacobitarum patriarchæ beneficium præsta-
re conatur, in Ecclesijs Orientis & Occiden-
tis tristitia excitat dissidia, quæ per annos qua-
draginta duos durarunt. Nam cum Hiera-
polim uenisset, & Athanasium hæreticum ad col-
loquium admisisset, ac in eo cognouisset, ui-
rum eum esse ingenio præstantem: promi-
sisti ei, si Chalcedonenſis Synodi decretum
de duabus naturis in Christo susciperet, se
eum Antiochenæ Ecclesiæ præfeturum. Ille
autem, ut erat homo uersutus, simulat se Sy-
nodum illam suscipere, & duas unitas natu-
ras in Christo confiteri. Verum Imperatorē
interrogat de operationibus & uoluntatibus,
duplexne an simplæ dicendæ sint? Imperator
minus in rebus sacris exercitatus, ad quæ-
stionem illam nescit respondere. Confert au-
tem cum Cyro Phaselidis episcopo, & cum
Sergio Constantinopoleos. Illi uerò, licet
hætenus Orthodoxi habiti erant, tamen hæ-
reticorū opiniones fouerant: quas nunc pro-
dūt, dum unam in Christo operationem &
uoluntatem asserunt. Imperator etiam ipse
eorum adſtipulatur sententiæ, nihil ueritus,
Ioannem pontificem Romanum eam im-
probare. Et Cyrum Alexandria curat ordi-
nari episcopum, qui dum præposterè dissi-
dium Orthodoxorum & hæreticorum, in
eo loco decertantium de duabus naturis in
Christo, tollere conatur, in hæreticorum ca-
stra & ipse descendit, & alios secum abdu-
cit. Nam inter uerum & falsum, hoc mediū
inuenit, in quo tandem utraque pars ac-
quitur: nimirum, quòd in Christo sint duæ na-
turæ unitæ, sed una sit operatio, unaque uo-
luntas. Hæc uerò uulnerum Ecclesiæ obdu-
ctio, nouas dedit turbas. nam Iacobitani &
Theodosiani cothurnum illum pro sese in-
terpretantur, & uulgò iactitāt, Chalcedonē-
sis Synodi approbatores iam in suam sen-
tentiam concessisse. Dum enim unam ope-
rationem & uoluntatem in Christo ponāt,
consequens esse, ut uelint nolint, unam tã-
rum, & non duas naturas in Christo statuāt.
Sophronius aut Hierosolymorū episcopus,
eā formulā reprehēdit, & duas in Christo ope-
rationes asserit. Sergius, qui eiusdē erat
opinionis, cum Cyro Sophronium cōpescere
conatur, asserēdo nouam esse formulam,
& Patribus inusitatam, dicere duas operatio-
nes in Christo: & tamen diffidens causæ, Cy

ro scribit, eūq; monet, ne cuiquam cōcedat
uel unā uel duas in Christo dicere operatio-
nes: propterea quòd alij hac, alij illa offendā-
tur sententia: & quòd tutissimū sit, ueteres
& approbatas formulas retinere, quàm no-
uas amplecti, ijsq; occasione dissidij præbe-
re. Quare dicendū esse, *IESVM* Christum ue-
rum Deum & hominē, tam diuinam quàm
humanam, & omnem Deo decibilem, & ho-
minē dignam operationem operatum esse.
Idem etiam scribit ad Honorium papam, &
rogat eum, ut Sophronium cohibeat, ne cre-
ſcant contentiones: ut patet ex epistola Ser-
gij ad Honorium, in 12 actione Constantino-
politanae Synodi. Sed paulo post Sophro-
nius Hierosolymis episcopus factus, cōuo-
cata Synodo, dānat errorē Monothelitarū:
& ad Sergiū & Ioannē Romanū episcopum
Synodicam epistolā mittit. Sergius in erro-
re manet, & partes Cyri defendit. Ioānes ue-
rò Romanus episcopus, alioquin Cōstanti-
nopoleos episcopis inſensus, probat Sophro-
nij sententiā, & collecta Synodo dānat Mo-
nothelitas. Idem faciūt episcopi in Africa, a-
pud Byzantiū, Numidiam, & Mauritiam.

Imperator uerò Heraclius Sergij sententiæ
addictus, profert Zenonis edictum, quòd ne
que unam neq; duas fas sit in Christo dicere
operationes. Ea res magis, ad calumniandū,
hæreticos excitat. Nam Seueri hæresim pro-
bantes, per calumniam obijciunt pijs, quòd
paulò antè, dum consensissent in unam ope-
rationem Christi, etiā unam naturam proba-
rint: nunc uerò pœnitentia ducti, utrunque
amiserint, neq; unam neq; duas in Christo
naturas constitentes. Sergij successor Pyrrhus,
Romam profectus, abiecto errore, re-
nouat consensum: sed inde Rauennam pro-
gressus, in errorem recidit, & à Theodoro
pontifice excōmunicatur. Paulus etiā Cōstā-
tinopolis episcopus, eūdē errorē amplectēs,
unā cū Cyro & Pyrrho in Synodo Romana,
à centū & decē episcopis, & Martino pōrifi-
ce excōmunicatur. Episcopi etiā Hispani Sy-
nodo collecta, duas in Christo uolūtates &
operatiōes asserūt, & Monothelitas dānant.

Constans autem Imperator, uti sui maio-
iores, Monothelitarum opinione infectus,
Martinum & Maximum captiuos Constan-
tinopolim ductos, in exilium Cherſonam
mittit, & Hispaniæ episcopos ob assertionē
affligit. Paulus Diaconus libro decimo octa-
uo rerum Romanarum, in Heraclio. Tan-
dem uerò in sexta Constantinopolitana Sy-
nodo, duodecimo Constantini Imperato-
ris anno, dissensio illa est extincta: ut postea
dicemus, in capite de Synodis.

*Lis inter Romanum episcopum, &
Caralitanum.*

Citonatus archiepiscopus Caralitanus,
m Ecclesiæ

Ecclesie Turritane præfecerat episcopum, inconsulto Ioanne Romano pontifice. Id ille egrè ferens, sacerdotum suæ parti fauentium cogit Synodum: & adulatorū assensu decernit, recens ordinatum episcopū, sub sua esse debere potestate, cum tota Ecclesia illa. Liber pontificalis, in Ioanne.

*Dissensio inter Longobardos
de Religione.*

Rotharis rex Longobardorum, haud parum disfidiorum & turbarum in Ecclesijs suis dedit. Nam Romani pontificis & Exarchi & Orthodoxorum consensum, ad suæ gētis opes euertendas arbitratus pertinere, edito publico iussit, in singulis Longobardorum ecclesijs duos esse Antistites, quorum alter, Arianam, alter Orthodoxam traderet doctrinam. Effectum ego est, ut penè in omnibus Italie oppidis duo dissentientes essent antistites: & Ariani regis autoritate muniti, suam hæresin longè lateque spargerent, unde totus orbis ea lue infectus est. Sabellius Ennead. 8 lib. 6.

*De tumultu Aquileiensi &
Gradensi.*

Quomodo patriarchatus Aquileiēsis trāslatus sit Gradū, libro superiori de Synodis diximus. Ea uerò res Longobardorū animos offendit: qui cum non possent obtinere, ut hoc seculo antistites Gradenses Aquileiam redirēt, Fortunatum Arianæ sectę deditū, Aquileiæ ordinant episcopum, consensu Regis Longobardorum. Is autem fretus præsidio suorum, Gradum ex improviso occupat, & templum diripit, & spolia in naues coniecta Aquileiam transportat. Honorius pontifex id scelus detestatus, Fortunatum Arianæ hæreseos damnatum, dignitate sua deiecit, & Primogenium Romanum diaconum ei surrogat. id indignè Longobardi ferentes, omnia Gradensium sacra & prophana latrocinijs infestant. Antistes Gradensis petit auxilium ab Heraclio, sed parum impetrat: nisi quòd quædam aurea & argentea uasa, ut diui Marci cathedram, quam uicō Chosroa ex Alexandria acceperat, Venetis, misit, ad resarcienda Ecclesie istius damna. Sabellius Ennead. 8 lib. 6.

*DE SCHISMATIBVS SVB
Constantino, Heracleone,
Constante & Con-
stantino.*

Dissensio de ferijs Paschatis.

Britanni non obseruabant Paschæ diem Dominicum suo tempore, sed à decima quarta usque ad uicesimam lunam. Id autē Augustinus legatus Romani pontificis, & reformator Ecclesiarum Anglicarum improbauit: & conatus est Britannis persuadere, ut Romano more Pascha celebrarent. Sed

frustra: ut patet ex Bedæ libro 2, cap. 2. Augustinum sequuti Laurentius, Mellitus, & Iustus, iussu Romani pontificis Britannos & Scotos ad Romanas ceremonias assuefacere conantur. Sed Columbanus & Dagamus Scotorum & Pictorum episcopi, adeo sunt tenaces suarum ceremoniarum, ut etiam noluerint cibum & hospitium cum reformatoribus illis habere comune: ut patet ex epistola Laurentij apud Bedam libro 2. cap. 4. Anno Domini 615, teste Capgrauio, in Mona insula, post disputationes peracres, Laurentius Scotos & Hybernos ad ritus papisticos per literas inuitat. Verum Britannis & Scotis monachis sese acriter opponentibus, parum efficit: & res à disceptatione ad arma uenit, & mille ac ducenti monachi patrios ritus defendentes, interficiuntur ab ijs qui erant additi Romanis: ut, Massæus narrat, referente Balæo Ceturia 1, cap. 74. Honorius papa suos legatos literis iuuat, & Scotos, ut in Paschatis obseruatione errantes redarguit: idē etiam Ioannes successor Senerini facit. Regi no lib. 1. Factum id circa annū 16 Heraclij, Beda in libro de Ratione temporū indicat: quatum temporis errorem illū circa Pascha primum exortū dicit, quod negat Lelandus, dū affirmat, illum (ut ipse uocat) errorem, centum annis Arium antecessisse: teste Balæo Ceturia 1. Scriptorū Anglicorū, cap. 72. Fragmentū epistolæ Ioannis extat apud Bedam lib. 2, cap. 19 historiæ Anglicæ. Id uerò Scotos in Australibus Hyberniæ Insulæ partibus fortè mouit, ut Romano more Pascha celebraret: sed tamen Septentrionalis Scotorū prouincia, & omnis quidē natio Pictorū, Athanasij scripta sequens, à quattadecima luna usque ad uicesimā diem, Pascha Dominicum obseruat. Beda lib. 3, cap. 3. Ac cogebantur Angli aliquandiu, propter Finanī, Aidanī, Colmānī, Hildæ, Ceddæ, & aliorum eruditionē, ferre illā deformitatem in Paschatis celebratione: licet interdū accideret, ut uno anno bis Pascha fieret: donec tandē in Srenashalch collecta Synodo, post disceptationē episcoporū, cum Scoti affirmassent, se consuetudinē istā à Ioāne apostolo per suos maiores accepisse: Angli uerò, seu potius potissij econtra, Petrū autorē sui moris facerent: Osunius rex pronūciaret, Petri, ut ostiarij et clauigeri regni cælorū, statutis esse obediendum, & pascha Romano more celebrandū, ne fortè ueniētes ad fores cæli, ab introitu arceat. Eam sententiam probarūt quidam: sed Colmānus cū suis assentiri noluit, ac potius episcopatu celsit, Anno Domini 665. Beda lib. 3, ca. 25 & 26. & Sigebertus in Chronico.

*Dissidium inter Paulum Cretensem, & Ioannem
Lapensem episcopum.*

Paulus Cretensis archiepiscopus: duo monasteria

steria inuasse, quæ ad diœcesin Ioannis pertinabant: & ea de re querentem malè tractauit, & in uincula coniecit. Verùm is è uinculis solutus, Romam abit, & Paulum accusat apud Vitalianum, qui causa cognita, Ioannem absoluit: & Paulo mandat, ut eum integrum restituat: ut patet ex epistola Vitaliani ad eundem, in secundo Tomo Conciliorum.

Dissensio in Ecclesijs Hispanis, ob dissimiles ceremonias Baptismi.

Apud Hispanos alij ter, alij semel immergebant aquæ, eos qui initiabantur. Eares apud illos, qui doctrinam de indifferentium rerum libero usu ignorabant, lites concitabat: cum nimirum in dubium uocarent, retene an secus essent baptizati. Sed Patres in Toletano quarto, cap. quinto, ea de re tractantes, unam tantum immersionem probant: propter hæreticos, qui trina solebant uti.

Schisma Hispanicum, de sede archiepiscopali.

Lis erat inter Hispalensem & Toletanum episcopos, utrius Ecclesia principem locum obrineret. Rex Cindasuindus pontificem Romanum de ea re consulit: & accepto oraculo, Toletanæ ecclesiæ dignitatem archiepiscopalem confert: propterea quod Theodiscus Græcus Hispalensium archiepiscopus, libros Isidori corrupisset, & Ecclesiam illam hæreticis opinionibus infecisset. Ioânes Magnus Gothicæ historiæ libro decimo sexto, capite 20.

DE SCHISMATIBVS
sub Iustiniano.

Schisma inter Rauennatem, & Romanam ecclesiam.

Vetus dissidium inter Rauennates & Romanos episcopos de autocephalia, hoc est pari dignitate & potestate, etiam hoc seculo, usq; ad Domnũ pontificem Romanum, qui anno Domini 677 uixit, durauit. Circa id enim tempus præsul Rauennas, Reparatus nomine, sese & suam ecclesiam Romano pontifici, sine consensu (ut uideatur) aliorum subiecit: & domum reuersus, statim mortem obiit: ut Liber pontificalis in uita Domni refert. Successor aut ipsius Theodorus, cum à clero suo in die natalis Christi, propter seueritatem disciplinæ esset in archiepiscopio desertus, & non pro more ad ecclesiam deductus, ulturus eam iniuriam, re deliberata cum Exarcho Olympio, ad Agathonem Romanum pontificem sese contulit: & in inuidiam sui cleri, Rauennatem ecclesiam Romanæ subdidit. Factum id anno Constantini Imperatoris decimo, iuxta

Blondum decadis 1 libro nono, qui fuit Domini 679: aut iuxta Palmerium, anno Domini 681.

Etsi autem Theodori factum Rauennates indigno animo ferebant: tamen Constantini Imperatoris autoritatem, cui optimè cum Agathone conueniebat, & Olympij Exarchi potentiam ueriti, ad tempus quiescebant. Sed post annos aliquot, regnante Iustiniano secundo, Felix Rauennas antistes pro concione affirmat, nec iustum nec æquum esse, propter Theodori stulticiam, Rauennatem ecclesiam suo antiquo iure & dignitate spoliari, & Romano pontifici subesse. Hac concione ciues excitati, ad libertatem suæ Ecclesiæ recuperandam animum adijciunt. Re autem illa cognita, Leo secundus pontifex, Iustinianum Imperatorem sibi parat patronum. Is uerò Theodorũ cum exercitu Rauennam mittit, ut aut Felicem cogat Romano pontifici parere: aut recusantem, uinctum cum senioribus ciuitatis ad se Byzantium mittat. Rauennates initio sese armis tuentur: sed Theodorus urbem expugnat, & Felicem cum alijs captum, Imperatori mittit, qui cum oculis priuat, cæteris in exilium misit.

Hoc autem modo Rauennati ecclesiæ uicrueliter oppressæ, Leo legem dicat, ne amplius electio cleri Rauennatis ualeat, nisi consensus Romani pontificis accessisset. Sabellicus Enneadis 8 libro 7. & Nauclerus Generatione 23, anno Domini 684, iuxta Chronicon Sigeberti.

Dissensiones Romanæ ob electiones pontificum.

1. Bonifacio quarto defuncto, usque aded in successoris electione discordes fuere, ut prius elapsi sint octo menses, quàm de successore potuerint consentire Patres. Blondus decadis 1 libro 9.

2. Mortuo Ioanne quinto, dissensio oritur in electione pontificis. nam Romani Petrum archiepiscopum conantur designare pontificem: sed exercitus Theodorum presbyterum mauult. Post longam autem altercationem, in Cononem utriusque consentiunt. Platina, in uita eius.

3. Conone mortuo, Theodorus & Paschalis de pontificia dignitate contendunt. Factio Theodori irrupit in interiorem partem episcopatus Lateranensis: Paschalis uerò exteriora occupat, ab oratorio Syluestri usque ad basilicam domus Iuliæ. Res spectabat ad arma & seditionem. Sed princeps ciuitatis, cleri & militiæ coeunt: & utroque competitore repudiato, Sergium eligunt. Paschalis Ioannem Platinam Exarchum Rauenna prolixis pollicitationibus euocat. Verùm cum ille uenisset, & om-

nium consensu de Sergio cognouisset, noluit pro Paschali suscipere laborem. Postulat autem à Sergio, ea quæ sibi à Paschali pro compescendis turbis erant promissa: quæ cum ille recusasset dare, irrupit in basilicam Petri, & quædam donaria rapit. Platina in uita Sergij, & Liber pontificalis.

DE SCHISMATIBVS
sub Leone.

Dissensio Aquileiensis, de Quinta uniuersali Synodo.

Aquileiensis ecclesia per Fortunatum Arianum turbata, ut sit, à ueritate magis quæ recessit: aded ut ob imperitiam fidei, Quintam uniuersalem Synodum, à Iustino primo & Vigilio papa celebratam, dubitarit suscipere, circa annum Domini 698, iuxta Siebertum. Res illa ubi ad Sergium pontificem est relata, redarguit patres, qui Aquileiæ conuenerant: & tandem ad mentem saniolem reduxit. Platina in uita Sergij, & Regino libro primo Chronicorum, in Leone.

CAPVT IX

DE SYNODIS,
SYNODI SVB
Phoca.

SYNODVS ROMANA
sub Bonifacio Tertio.

Bonifacius tertius, Romæ Synodum collegit Anno Domini 607. ex episcopis 62, iuxta Siebertum: aut 72, ut Platina & Liber pontificalis habent: & presbyteris triginta, & diaconis tribus, & omni clero. In ea autem Phocæ priuilegium de principatu Romanæ ecclesiæ promulgatur, & confirmatur autoritate pontificia: iuxta Baleum in Centuria prima, Classe tertia Scriptorum Britanicorum. Deinde prohibetur pœna anathematis, ne quis, uiuente episcopo ciuitatis suæ, de altero eligendo audeat loqui, aut aliorum ambire suffragia. Tertio, ne quis largitione & gratia ad episcopatum, aut pontificatum sibi paret aditum. Quarto edicitur, ut tertio die post mortem episcopi, & non prius, alius surrogetur. Quinto, ut electio episcopi à clero & populo pariter fiat, & à principe ciuitatis approbetur, & à summo pontifice per uerba Volumus & Iubemus confirmetur: quod nisi fiat, rata non sit electio. Platina in uita Bonifacij tertij, & Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto.

SYNODVS ROMANA SVB

Bonifacio Quarto.

Octauo anno imperij Phocæ, indictione decimatertia, die tertio Calendarum Martij, Bonifacius quartus coegit Synodum episcoporum Italiae: & de uita monachorum, & de quiete, decreta fecit, iuxta Bedam: & monachos sacerdotibus pares fecit, prædicandi, baptizandi, & clauium potestate eis permisa: ut Ranulphus in Polychronico indicat libro quinto, capite decimo. Huic Synodo interfuit Mellitus Londoniæ episcopus, tum temporis Romæ agens: & in Britanniam reuertens, Anglorum ecclesiæ decreta illa attulit, cum literis Bonifacij ad Laurentium archiepiscopum, & clerum uniuersum, & ad regem Edilberthum. Beda libro secundo, capite quarto.

SYNODVS LVCENSIS.

Lucensis Synodi fit mentio in actibus Bracarenfis sequentis. Et extat epistola Martini Bracarenfis episcopi ad Nigesium, & eam Synodum: in qua indicat, se, cum Canones Græcorum malè à quibusdam translatis, & corrupti sint, eosdem simplicius & emendatius instaurasse, & ordine digessisset eosque Synodo transmittit. secundo tomo Conciliorum.

CONCILIVM BRACARENSE.

Anno Domini 610, iussu regis Ariamiri, seu Gundemari (quem circa id tempus in Hispania Gotthis imperasse constat) conuenerunt Galliciæ episcopi, tam ex Bracarenfi quàm ex Lucensi Synodo, cum suis metropolitanis: inter quos fuerunt præcipui, Martinus, Nitigis, Remisol, Andreas, Lucentius, Adoriens, Victimier, Sardinarius, Viator, Auila, Polemus, Mailoc.

Martinus Bracarenfis episcopus præsidem agit. In initio autem, superioris Bracarenfis Synodi decreta de recta fide & Canonibus releguntur. Deinde recitatur ex epistola Petri locus: Seniores obsecro confenior, pascite qui in uobis est gregem: qua Patres commonefunt de suo officio. Tertio, Canones hos constituunt.

1. Placuit omnibus episcopis, atque conuenit, ut per singulas ecclesias episcopi, & per dioceses ambulantes, primùm discutiunt clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, uel Missarum: & qualiter, quæcūque officia in ecclesia peragant. Et si rectè quidem inuenerint, Deo gratias agant: sin autem minimè, docere debent ignaros, & hoc modis omnibus præcipere, sicut antiqui Canones iubent, ut ante dies uiginti baptismi, ad purgationem exorcismi concurrant catechumeni. In quibus uiginti diebus omnes in Deum patrem omnipotentem, speciali-

ter doceantur. Postquam ergo in his suis clericos discusserint uel docuerint episcopi, alia die conuocata plebe ipsius Ecclesie, doceant illos, ut errores fugiant idolorum, uel diuersa criminata id est, homicidium, adulterium, periurium; falsum testimonium, & reliqua peccata mortifera: & quod nolunt sibi fieri, alteri non faciant: & ut credant resurrectionem omnium hominum, & diem iudicii, in quo unusquisque secundum opera sua recepturus sit. Et sic postea episcopus de illa Ecclesia proficiscatur ad aliam. 10. q. 1. placuit omnibus episcopis. Item in decreto Iuonis libro primo, ante 20 dies. Et in decreto de consecratione, distinctione 4. ante 20. dies.

2. Placuit, ut nullus episcoporum per suas dioeceses ambulans, præter honorem cathedræ suæ, id est solidos duos, aliquid aliud per ecclesias tollat. Neque tertiam partem ex quacunque oblatione populi in ecclesijs parochialibus requirat: sed illa tertia pars pro luminaribus Ecclesie, uel recuperatione seruetur, & per singulos annos episcopo inde ratio fiat. Nam si tertiam partem illam episcopus tollat, lumen & sacra recta abstulit Ecclesie. Similiter & parochiales clerici, seruili more in aliquibus operibus episcopis seruire nõ cogantur: quia scriptum est, Neque ut dominantes in clero. 10. q. 3. placuit ut nullus.

3. Placuit, ut de ordinatione clericorum episcopi munera nulla accipiant: sed sicut scriptum est, Quod gratis donante Deo accipiunt, gratis dent. Non aliquo precio gratia Dei, & impositio manuum uenundetur: quia antiqua definitio Patrum ita de Ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens. Anathema sit danti & accipienti. propterea quia aliqui multis sceleribus obnoxii, sancto indigni ministrantes altari, non hoc testimonio bonorum actuum, sed profusione munerum obtinent. Oportet ergo non per gratiam munerum, sed per diligentem prius discussionem, deinde per multorum testimonium, clericos ordinare. 1. q. 1. placuit ut de ordinatione.

4. Placuit, ut modicum balsami, quod benedictum pro baptismi sacramento per ecclesias datur, quia à singulis tremisses pro ipso exigunt, nihil ulterius exigatur: ne forte quod pro salute animarum per inuocationem sancti Spiritus consecratur, sicut Simon Magus donum Dei pecunia uoluit emere, ita nos uenundantes damnabiliter uenudemur.

5. Placuit, quoties ab aliquo fidelium ad consecrandas Ecclesias episcopi inuitantur, non quasi ex debito munus aliquod à fundatore requirant: sed si ipse quidem ali-

quid ex suo uoto obtulerit, non respiciatur. Si uerò aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigetur ab illo. Attamen unusquisque episcoporum meminerit, ut nõ prius dedicerit ecclesiam, nisi antea dotem basilicæ, & obsequium ipsius per donationem chartulæ confirmatum accipiat. Nam non leuis culpa est ista temeritas, si sine luminarijs, uel sine substantiali sustentatione eorum qui ibidem seruituri sunt, tanquam domus priuata consecratur ecclesie. 1. q. 2. placuit ut quoties.

6. Placuit, si quis basilicam non pro deuotione fidei, sed pro quæstu cupiditatis ædificat, ut quicquid ibi de oblatione populi colligitur, medium cum clericis diuidat, eo quòd basilicam in terra sua quæstus causa condiderit: quod in aliquibus locis usque modò dicitur fieri. Hoc ergo de cætero obseruari debet, ut nullus episcoporum tam abominabili uoto consentiat: nec basilicam, quæ non pro sanctorum patrocinio, sed magis sub tributaria conditione est condita, audeat consecrare. De cons. distinctione 1. si quis basilicam.

7. Placuit, ut unusquisque episcopus per Ecclesias suas hoc præcipiat, ut hi qui infantes suos ad baptismum offerunt, si quid uoluntariè pro suo offerunt uoto, suscipiatur ab eis. Si uerò per necessitatem paupertatis aliquid non habent quod offerant, nullum illis pignus uolenter tollatur à clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios à baptismo retrahunt: qui si fortè, dum differuntur, sine gratia baptismi de hac uita recesserint, necesse est ut ab illis eorum perditio requiratur, quorum spolia pertimescentes, à baptismi gratia se retraxerunt. 1. q. 1. placuit ut unusquisque episcopus.

8. Placuit, ut si quis aliquem clericorum in accusatione fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli apostoli, duo uel tria testimonia requirantur ab illo. Quòd si non potuerit datis testimonijs probare quod dixit, excommunicationem accusati accusator accipiat. 2. q. 5. placuit ut si quis aliquem.

9. Placuit, ut postquam in Concilio sacerdotum fuerint ordinata, illud omnimodis obseruetur, ut superuenturum ipsius anni Pascha quota Calendarum die, uel quota luna debeat suscipi, à metropolitano episcopo nuncietur. Quod cæteri episcopi uel clerus reliquus breuiculo subnotantes, unusquisque in sua Ecclesia, adueniente natalis Domini die, astante populo post lectionem Euangelicam nuncient. In cuius principio conuenientes in unum Ecclesie uicinæ, per triduum cum psalmis, per sanctorum basilicas ambulantes, celebrent litanias. Tertiò

autem die, celebratis hora nona siue decima Missis, dimisso populo, præcipiant quadragesima ieiunijs seruire: & mediante quadragesima, ex uiginti dieb. baptizandos infantes ad exorcismi purgationem offerre. De consecratione, distinctione tertia: placuit ut postquam omnia.

10. Placuit, ut quia per stulticiam præsumpti nuper erroris, aut certè ex ueteris Priscilianæ adhuc heresis fœtore corrupto, cognouimus quosdam presbyteros in huius præsumptionis audacia retineri, ut Missas mortuorum, etiam post acceptum merum uel oblationem, ausi sunt consecrare: ideoq; hoc præfixæ euidenti sententiæ admonitione seruetur, ut si quis presbyter post hoc editum nostrum, amplius in hac uesania fuerit deprehensus, hoc est, non ieiunus, sed quocunque cibo præsumpto oblationem consecrauerit in altari, continuè ab officio suo priuatus, à proprio deponatur episcopo. His ita gestis, placuit omnibus, pro confirmanda horum obseruantia, unumquemque propria manu subscribere, eo placitorum facto, ut si quis eorum capitulorum terminum transgressus, ad inordinatas consuetudines reuerti uoluerit, totius Concilij excommunicatione correptus, uerissimam sibi de sui ordinis inclinatione nouerit imminere sententiam.

Martinus Bracarenfis metropolitanæ Ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Remisol Visensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Lucentius Conimbricensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Adoriens, Egitanæ ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Sardinarius, Lamecensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Viator, Magalonensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Nitigis, Lucensis ecclesiæ metropolitanus episcopus, his gestis subscripsi. Andreas, Iriensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Auila, Tudensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Pulensius, Asturicensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Mailoc, Britinorum ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi. Victimer, Auriensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.

SYNODI SVB HERACLIO.

SYNODVS HIEROSOLYMITANA.

Cyrus Alexandria episcopus designatus, ut dissentientes de doctrina ad consensum deduceret, hæreticis largitus erat, in Christo unam esse uoluntatem & operationem: & ab ijs uicissim impetrarat, ut dicerent in Christo duas unitas esse naturas, quod antea asserere abhorruerant. Illum cothurnum Sophronius reprehendit. Sed cum parum pro

ficeret priuata admonitione, congregat Synodum de episcopis suæ diœceseos: & facta collatione cum patribus, tandem decernit, eos qui unam in duabus Christi naturis uoluntatem & actionem affirmant, necessariò etiam unam naturam statuere, licet id agere uideri non uoluit. Et de hac sententia refert ad Iohannem Romanum pontificem, qui etiam eam approbat. Zonaras Tomo tertio, in uita Heraclij, & epistola eius ad Sergium Constantinopolitanum: Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum, in uita Heraclij: Acta 6. Constantinopol.

SYNODVS BAVARICA

sub Lothario.

Narrat Anentinus libro annalium Boiorum tertio, quod sub Lothario conuentus sacerdotum in Boiaria sint habiti contra Columbani & Galli nouas ceremonias, quibus populum Christi sanguine redemptum, liberatumque, in seruitutem redigere atque onerare, contra maiorum instituta conarentur: sed quales fuerint, non indicat. ualde utile esset eam Synodum extare.

SYNODVS MATISCO-

nensis sub Lothario.

Agrestinus Theodorici regis notarius cum omnibus suis bonis in Luxouie se cœnobium secessit. Cum autem isthicaliquandiu superstitiosos ritus spectasset, pertæsus eorum, Aquileiam abiit, & ad Ataliam Bobiensis cœnobij abbatem scribit, & reprehendit illas monachorum nouitates. ac postea ad Eustasium redit, eumque monet, ut à monasticis obseruationibus recedat. Sed malam gratiam inuit, & ex collegio relegatur.

Id moleste ferens, adiungit sibi Apellinum cognatum suum, & Genuesem episcopum, & uicinos aliquot: & Lotharium conatur etiam in suam sententiam pertrahere. At ille indicat, rem illam in Synodo rectè & legitime tractari & cognosci posse. Conuocat ergo episcopos Burgundiæ ad suburbium Matiscouensis urbis.

Agrestinus accusat Columbani & Eustasij nouas traditiones, quasi superfluas, & canonicæ institutioni contrarias: nimirum quod cochleam lambant, & crucis signo crebrò signentur, & tam in ingressu quam egressu benedictionem faciant, & sacra Missarum solennia multiplicatione orationum & collectarum celebrent.

Auditis huiusmodi obiectionibus, beatus Eustasius conuersus ad suæ partis episcopos, dixit: Vos o decus sacerdotij pbare debetis, quod in Ecclesijs ueritatis & iusticiæ seminarium distribuât, & quod ueritati ac à religione aliena tradat. Quicquid enim à norma ueritatis

257
 mitis dissecit, extra Ecclesie corpus segregari debet. Vestrum est discernere obiecta, an sint à Scripturarum serie aliena. Agrestinus ait: Tuo ore nobis edicito. nosse enim à te volumus, quod dignum sup hoc respōsum reddas. Sanctus Eustasius respondit: Nequaquā, ait, reor cōtrarium esse religioni, cochleā, quam Christianus lambit, uel quodcunq; uas aut poculum, crucis signo muniti: cum per aduer-
 10 rum signi Domini pellatur pestis aduersan-
 ris inimici. Introentem uerò monachū cellulā, uel exeuntē, benedictione Domini armari, ratū duco, iuxta Psalmistæ uocem: Dominus custodit te ab omni malo, custodiat animam tuam Dominus: Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum, ex hoc nunc & usque in seculum. Licet enim hoc ad unumquemque Christianum referatur, ut gratia baptismi per fidem in Ecclesia
 20 feruetur, in eo uidelicet qui ad eam ingreditur, & usque ad finem, perseverantiæ uigore firmetur, de quotidiano tamen motu siue ingressu uel egressu seu progressu, unumquemque nostrum signo crucis armari, uel benedictione sodaliū fas duco roborari. Multiplicationem uerò orationum in sacris officijs, credo omnibus proficere ecclesijs: quia dum plus Dominus quæritur, plus inuenitur: & cum uberius oratione pulsatur, eo citius exaudire probatur. Nihil enim
 30 amplius desiderare debemus, quam orationi incumbere, sicut Dominus sub Apostolorum numero hortatur: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Sic & Apostolicus omnis Scriptura sacra hortatur nos ad Dominum sine cessatione clamare. Nihil enim quidem tam utile, tamq; salutare, quam creatorem multiplicatione precum & assiduitate orationum pulsare.

Deinde Agrestinus reprehendit, quod capitis comam ineptè præcidant, & ab omnium hominum more desciscant. Eustasius autem inquit: Ego eius discipulus & successor, cuius tu disciplinam & instituta damnas, te ad diuinum iudicium cum eo, intra præsentis anni circulum causaturum inuito, ut iusti iudicis examine sentias, cuius famulum tuis detractionibus maculare procures. His dictis, metus quosdam
 40 eorum qui Agrestianæ partis fautores erant, perculit: hortanturque omnes, ut pacis nexu corda iungerent, & ut iste temeritatis audaciam tollerent, & ille paterno affectu labentem pijs correptionibus foueret. Ad hæc Eustasius: Vestris, inquit, libens satisfacere precibus, si misera mens duriciam uerborum molliret: & correctis cauterio morbis, uel antidoto uisceribus defectis, redux ad salutifera monita remeare nitatur. Co-

gentibus ergo cunctis, Agrestinus simulatam pacem postulat, quod postea actibus deprompsit. Eustasius uerò mitis animi suasionem flexus, poscentium pacem tribuit, & pacis osculum illi porrexit. Autor uitæ Eustasij, in tertio tomo operum Bedæ.

Si integra acta huius Synodi extarent, aut historia ista à non suspecto, & nouis monachorum traditionibus nimium dedito autore annotata esset, facile appareret, pios & graues uiros in Ecclesia huius seculi, abhoruisse à prodigijs monachorum superstitionibus.

SYNODVS FRAN-
cica.

LOtharium tria regna adeptum, conuocasse Synodum, in qua sit deliberatum & statutum de Agilo & Eustasio ablegandis ad gentes uicinas conuertendas, Vincētius refert ex gestis Agili libro uigesimotertio, capite centesimo secundo.

SYNODVS ANTI-
siodorensis.

IN secundo Tomo Conciliorum, circa tempora Deus dedit, Antisiodorensis Synodus celebrata dicitur, cuius isti Canones recensentur.

1. Nō licet Calēdis Ianuarij uecolo aut ceruo uolo facere, uel strenas diabolicas obseruare: sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus.
2. Ut omnes presbyteri ante Epiphaniam missos suos dirigāt, qui eis de principio qua dragesimę nuncient, & in ipsa Epiphania ad populum indicent.
3. Non licet compensas in domibus proprijs, nec uigilias in festiuitatibus Sanctorū facere: nec inter sentes aut arbores sacruos, uel ad fontes uota exoluere, sed quicumque uotum habuerit, in Ecclesia uigilet: & matricolæ ipsum uotum, aut pauperibus reddat, nec subtilia aut pede, aut hominem lineo fieri penitus præsumat.
4. Nō licet ad sortilegos uel auguria respicere, nec ad characteres: nec ad sortes, quas Sanctorum uocant, uel quas de ligno aut de pane faciunt, aspicere: sed quæcunque homo facere uult, omnia in nomine Domini faciat.
5. Omnino & inter supradictas conditiones, uigilias, quas in honore Domini obseruant, omnibus prohibemus.
6. Ut à media quadagesimæ presbyteri Chrisma petant: & si quis infirmitate detentus uenire non potuerit, ad archidiaconum suum, uel archisubdiaconum transmittat, & chrisuario & linteo imponāt, sicut reliquæ Sanctorum deportari solent.
7. Ut omnes presbyteri ad Synodum in ciuitatem

uitatem ueniant, & Calendis Nouembris omnes abbates ad concilium ueniant.

8. Non licet in altario in sacrificio diuino mellitum, quod mulsum appellatur, nec ullum aliud poculum extra uinum cum aqua mixtum, offerre. Quia ad grande reatum & peccatum pertinet presbytero illi, quicumque aliud poculum, extra uinum, in consecratione sanguinis Christi offerre præsumperit.

9. Nō licet in Ecclesia choros secularium, uel puellarum cantica exercere: nec conuiuia in Ecclesia præparare. quia scriptum est: Domus mea domus orationis uocabitur.

10. Non licet super uno altari, in una die, duas Missas dicere: ne in altari ubi episcopus Missas dixerit, presbyter in illa die Missas dicat.

11. Non licet in uigilia Paschæ, ante horam secundam noctis, uigiliam expedire: quia in illa nocte non licet post mediam noctem bibere, nec in natali Domini, nec in reliquis solennitatibus.

12. Non licet mortuis nec Eucharistiam, nec osculum tradi, nec uelo uel pallis corpora eorum inuolui.

13. Non licet diacono, uelo uel palla scapulas suas inuolui.

14. Non licet in baptisterio corpora sepelire.

15. Non licet mortuum super mortuum mitti.

16. Nō licet die Dominico boues iūgere, uel alia opera exercere.

17. Quicumque se propria uoluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato se suspendit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percusserit, aut qualibet occasione uoluntariæ se morti tradiderit, istorum oblata nō recipiantur.

18. Non licet absque Paschæ solennitate ullo tempore baptizare, nisi illos, quibus mors uicina est, quos grabatarios dicunt. Quod si quis in alio pago, contumacia faciente, post interdictum hoc infantes suos ad baptismum detulerit in Ecclesias nostras, non recipiantur. Et quicumque presbyter ipsos extra nostrum præceptum recipere præsumperit, tribus mensibus à cōmunionem Ecclesiæ sequestratus sit.

19. Non licet presbytero, aut diacono, aut subdiacono post acceptum cibum uel poculum, Missas tractare: aut in ecclesia, dum Missæ dicuntur, stare.

20. Quod si presbyter (quod nefas est dicere) aut diaconus, aut subdiaconus, post acceptam benedictionem infantes procreauerit, aut adulterium cōmiserit, & archipresbyter hoc episcopo aut archidiacono nō intimauerit, integro anno non communicet.

21. Non licet presbytero, in uno lecto, post

acceptam benedictionem, cum presbytero dormire, nec in peccato miscere: nec diacono, nec subdiacono.

22. Non licet relicte presbyteri, nec relicte diaconi, nec subdiaconi, post eius mortem maritum accipere.

23. Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut peculiare habere præsumperit, aut furtum fecerit, & hoc abbas per se non emendauerit, aut episcopo aut archidiacono nō intimerit, ad pœnitentiam agentem in alio monasterio retrudatur.

24. Non licet abbati, nec monacho, ad nuptias ambulare.

25. Non licet abbati filios de baptismo habere, nec monachis commatres habere.

26. Quod si quis abbas mulierem in monasterio ingredi permiserit, aut festiuitates aliquas ibi spectare præceperit, tribus mensibus in monasterio retrudatur, pane & aqua contentus.

27. Non licet, ut aliquis suam nouercam accipiat uxorem.

28. Non licet, ut filiam uxoris suæ quis accipiat.

29. Nō licet, ut relictam fratris sui quis in matrimonio ducat.

30. Non licet duas sorores, si una mortua fuerit, alteram in coniugium accipere.

31. Non licet consobrinam, hoc est, quæ de duobus fratribus, aut de duabus sororibus procreatur, in coniugium accipere: qui de ipsis nati fuerint, in coniugio socientur.

32. Non licet, ut nepos auunculi uxorem accipiat.

33. Non licet presbytero, nec diacono, ad trepalium, ubi rei torquentur, stare.

34. Non licet presbytero in iudicio illo sedere, unde homo ad mortem tradatur.

35. Non licet presbytero aut diacono, uel cuiquam clericorum, de qualibet causa conclicum suum ad iudicem secularem trahere.

36. Non licet mulieri nuda manu eucharistiam sumere.

37. Non licet mulieri manum suam ad pallas Dominicas mittere.

38. Non licet cum excommunicato communicare, nec cum eo cibum sumere.

39. Si quis presbyter, aut quilibet de clero, aliquem de populo excommunicatum, absque uoluntate ipsius qui eum excommunicauit, sciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, uel colloquiū habere decreuerit, simili sententiæ subiacet.

40. Non licet presbytero inter epulas cantare, nec saltare.

41. Nō licet presbytero, nec diacono, quæquam inscribere: sed in uice sua si causam habuerit, aut fratrem, aut puemcunq; secularem roget.

42. *Vt unaqueque mulier, quando communicat, Dominicalem suam habeat. Quod si quem non habuerit, usq; in alium diē Dominicum non communicet.*

43. *Quicumq; iudex, aut secularis, presbytero aut diacono, aut cuilibet de clerō, aut de iunioribus, absq; audientia episcopi, aut archidiaconi, uel archipresbyteri, iniuriam inferre præsumpserit, anno ab omnī Christianorum consortio habeatur extraneus.*

44. *Si quis ex secularibus institutionem aut commotionē archipresbyteri sui, contumacia faciente, audire distulerit: tam diu à liminibus sanctę Ecclesię habeatur extraneus, quam diu tam salubrem institutionē adimplere non studuerit: insuper & multā, quam gloriosissimus Rex Dominus pręce pro suo instituit, sustineat.*

45. *Si quis hanc diffinitionem, quam ex autoritate Canonica communi consensu & conuentione conscripsimus ac instituimus, tam ad clerum quàm ad populum commendandum, uel ad id quod scriptum est conseruandum, negligens inuentus fuerit, & hoc obseruare distulerit, aut eos qui ipsum audire neglexerint celauerit, aut suppresserit, & in noticiam episcopi non deposuerit, anno à consortio fratrum, uel ab omnium Christianorū cōmunionē habeatur extraneus.*

Subscriptiones Episcoporum qui huic Concilio interfuerunt.

Vnacharius, in Dei nomine episcopus, cōstitutionē hęc subscripsi. Vinobaudis abbas subscripsi. Baudonius abbas subscripsi. Frācolus abbas subscripsi. Cęsarius abbas subscripsi. Desideratus abbas subscripsi. Amādus abbas subscripsi. Tegred^o abbas subscripsi. Vigilus presby. subscripsi. Gregorius presbyter subscripsi. Claudi^o presbyter subscripsi. Amanus presbyter subscripsi. Saupādus presb. subscripsi. Theodulphus presbyter subscripsi. Roricus presbyter subscripsi. Niobaudis presbyter subscripsi. Antonius presb. subscripsi. Seuardus presb. subscripsi. Addo presb. subscripsi. Sindulphus presbyter subscripsi. Audonius presb. subscripsi. Medardus presbyter subscripsi. Badericus presbyter subscripsi. Siagrius presbyter subscripsi. Friobadis presbyter subscripsi. Eominus presbyter subscripsi. Elladius presb. subscripsi. Theodemodus presbyter subscripsi. Launonius presbyter subscripsi. Leonastis presbyter subscripsi. Medardus presb. subscripsi, p diaconū Leudegilylum. Eunius presbyter subscripsi. Filmatius presbyter subscripsi. Nonnonius presbyter subscripsi. Ballomeris presbyter subscripsi. Romacharius presbyter subscripsi. Medardus presbyter subscripsi. Audila presbyter subscripsi. Genulphus presby

ter subscripsi. Siagrius presbyter subscripsi. Sindulphus presbyter subscripsi. Vinobaudis presb. subscripsi. Apronius diaconus subscripsi. Barbario diac. subscripsi. Leudegilylus diaconus pro Medardo subscripsi.

SYNODVS HISPALENSIS

sub Sisebuto.

Circiter annum Domini 634, anno imperij Heraclij 24, celebrata est Hispali Synod^o.

Causam prębuerunt hęreses Acephalorum, & quędā alię episcoporū lites, & causę Ecclesiasticę, ut patet ex lib. 16. cap. 13 Iohānis Magni Gothicę historię.

Conuocauit aut eam Synodū Isidorus, iussu regis Sisebuti: et conuenerunt Hispali, Isidorus, Bisinnus, Ruffinus, Cābra, Fidentius, Theodulphus, Honorius, & similes. pręsedit Sisebutus rex, & Sualanes actor rerū fiscaliū: adstitit pro more, cętus clericorum.

Confessus tredecim facti sunt: & in singulis acta sunt quę ipsi exponunt in communi scripto, quod extat in secundo tomo Conciliorum, in hunc modum.

Prima actione, Theodulphi Malacitanę antistitis ecclesię, ad nos oblata precatio est. asserētis antiquā eiusdē urbis parochiā, militaris quodā hostilitatis discrimine fuisse decisam: & ex parte aliqua ab ecclesijs Astigitanę, Eliberitanę atq; Agabrensis urbiū esse retentā. Pro qua re placuit, ut omnis parochia quę ab antiqua ditione ante militarem hostilitatē, retinuisse Ecclesiā suā quisquis cōprobaret, eius priuilegio restitueretur. Sicut enim per legē Mundialē, his quos barbarica seueritas captiua necessitate trāsuexit, postliminio reuertētibus redditur antiqua possessio: nō aliter est Ecclesia receptura parochiā, quā antē tenuit, cū rebus suis, siue ab alijs Ecclesijs possideatur, siue in cuiuslibet possessionem trāsusa sit. Non enim erit obijcienda pręscriptio temporis, ubi necessitas interest hostilitatis.

2. Inter memoratos fratres nostros Fulgentiū Astigitanū, & Honoriū Cordubēsem episcopos, discussio agitata est, ppter parochiā basilicę cuiusdā, quā horū alter Celticēsem, alter Reginēsem asseruit. Et qa inter utraq; partes hactenus limitis actio uindicata est, cū quāuis uetusta retētio nullū iuris pręiudicium afferret, ideoq; ne in dubiū ultrā inter eos nostra denotaretur sentētia, p latis canonib. Synodalia decreta plecta sunt, quorū autoritas pręmonet, ita oportere inhiberi cupiditatē, ut ne quis terminos alienos usurpet. Ob hoc placuit, inter alternas partes inspectionis uiros mittendos: ita ut si in diocesi possidētis sitam basilicam, ueteribus signis limes pręuisus monstrauerit, Ecclesię, cuius est ius retentionis, sit eternum dominiū. Quod etsi limes legitimus eandem basilicā non

non recludit, & tamen longi temporis probatur obiecta præscriptio, appellatio repetitis episcopi non ualebit, quia illi tricenalis obiectio silentium imponit. Hoc enim & secularium principum edicta præcipiunt, & præfulum Romanorum decreuit autoritas. Sin uerò infra metas tricenalis temporis extra alienos terminos basilicæ iniusta retentio reperitur, repetitis episcopi iuri siue mora restituatur.

3. Tertia definitione ad nos oblata præcatio est, à reuerendissimo fratre nostro Cambra Italicensi episcopo, pro quodam clerico Passado, qui de Ecclesiæ suæ cultu, in qua dicitur ab exordijs infantia fuerat, ad ecclesiã Cordubensem se cõtulit: quem eligimus, ut si nihil proponeretur de eo, sine dilationis obiectu, proprio reformetur episcopo. Scribitur enim in lege mūdiali, de colonis agrorum, ut ubi esse quisq; iam cœpit, ibi perduret. Non aliter & de clericis, qui in agro Ecclesiæ operantur, Canonum decreto præcipitur, nisi ut ibi permaneant, ubi esse cœperunt. Ideoque placuit, ut si quis clericus in ministerijs Ecclesiæ propriæ destitutus, ad aliam transitum fecerit, compellente ad quæ fugerit sacerdote, ad Ecclesiam quam prius incoluerat, remittatur. Qui uerò eum susceperit, nec statim sine ullo nisu exceptionis ad propriam ecclesiam remittendum elegerit, 30 quandiu eum restituat, communionem se priuatum agnoscat. Desertorem autem clericum cingulo honoris atque ordinationis suæ exutum, aliquo tempore monasterio relegari conuenit, sicq; postea in ministerio ecclesiastici ordinis reuocari. Nam non poterit in talibus peruagationibus aboleri licentia, nisi fuerit in eis propter correptionem disciplinæ subsecuta censura.

4. Quarta actione nunciatum est nobis, apud Astigitanam ecclesiam nuper quasdam ordinationes illicitas extitisse, ita ut quidam uiduarum mariti, Leuitarum ministerio sacrarentur. Quos quidem conuenit à gradu suscepto in irritum deuocari, nec ultra prouehi ad diaconij ministerium, qui contra diuina arque Ecclesiastica iura instituti reperiuntur.

5. Quinto iudicio ad agnitionem nostri examinis, Agabrensis diaconi relatu deductum est, de quibusdam ipsius Ecclesiæ clericis: quorum dum unus ad presbyterium, duo ad Leuitarum ministerium sacrarentur, episcopus eorum oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos tantum posuisse: & presbyter quidam illis, cõtra Ecclesiasticum ordinem, benedictionem dedisse: qui licet propter tantam præsumptionis audaciam poterat accusatus iudicio præfenti damnari, si adhuc in corpore positus,

non fuisset mortis uocatione præuentus: sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest, hi qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominie elogium perceperunt, ne sibi licentiam talis ultra usurpatio faciat, decreuimus, ut à gradu sacerdotalis uel Leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, deponiti æquo iudicio abijciantur. Tales enim merito iudicati sunt remouendi, quia prauè inuerti sunt constituti.

6. Sexta actione comperimus, Fragitanum Cordubensis ecclesiæ presbyterum, à pontifice suo iniuste olim deiectum, & innocente exilio condemnatum: quæ rursus ordini suo restituentes, id denuò aduersus præsumptionem nouam decreuimus, ut iuxta præscriptum Patrum decretum, Synodali sententia, nullus nostrum sine concilij examine, deijcendum quemlibet presbyterum uel diaconum audeat. Nam multi sunt qui indiscussos, potestate tyrannica, non autoritate Canonica, damnant. Et sicut nonnullos gratia fauoris sublimant, ita quosdam odio inuidiaq; permoti humiliant, & ad leuem opinionis auram condemnant, quorum crimen non approbant. Episcopus enim sacerdotibus ac ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest. Si enim hi qui in seculo à dominis suis honorem libertatis adepti sunt in seruitutis nexum reuoluuntur, nisi publicè apud prætoris tribunal in foro fuerint accusati: quanto magis hi qui diuinis altaribus consecrati, honore Ecclesiastico decorantur? qui profecto nec ab uno damnari, nec uno iudicante poterunt honoris sui priuilegijs exui: sed præsentati Synodali iudicio, quod Canon de illis præceperit, definiri.

7. Septimo examine relatum est nobis, uenerabilissimum quondam Agapium Cordubensis urbis episcopum, frequenter chorepiscopos uel presbyteros destinasse (qui tamè iuxta canones unum sunt) qui absente pontifice altaria erigerent, basilicas consecrarent. Quod quidem non est mirum, id præcepisse uirum Ecclesiasticæ disciplinæ ignarum, & statim à seculari militia in sacerdotale ministerium delegatum. Ergo ne ultra talis à nobis licentia usurpetur, communi sententia statuendum oportuit, scientes, quia sicut presbytero uel chorepiscopo illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In diuinis enim literis, præcipiente Domino, solus Aaron in tabernaculo erexit altare, solus ipse unxit, quia summus utiq; sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo: Moses & Aaron in sacerdotibus eius. Ideoque id quod tantum facere principibus sacerdotum iustum est, quorum typum Moses & Aaron tenuerunt: præf-

presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arripere non præsumant. Nam quamuis cum episcopis plurima illis mysteriorum communis, sit dispensatio, quædam tamen autoritate ueteris legis, quædam nouellis & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint: sicut presbyterorū & diaconorū ac uirginum cōsecratio, sicut constitutio altaris, benedictio, uel unctio. Siquidem nec benedicere eis liceat ecclesiam, uel altaria consecrare: nec per impositiones manus fidelibus baptizandis, uel conuersis ex hæresi, Spiritū sanctū tradere: nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare: sed nec publicè quidem in Missa quæquam pœnitentem reconciliare, nec formatas culiberepistolâs mittere. Hæc omnia illicita esse presbyteris uel chorepiscopis, quæ pontificatus apicē nō habent, quem solis debent episcopis, autoritate Canonum præcipitur: ut per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi Pontificis, demonstratur. Sed neq; corā episcopo licere eis in baptisterium introire, nec præsentē antistite infantem tingere aut signare, nec pœnitentē sine præcepto episcopi sui recōciliare, nec eo præsentē Sacramentū corporis & sanguinis Christi cōficere: nec eo coram posito, populum docere, uel benedicere, aut salutare, nec plebem utiq; exhortari: quæ omnia eis à sede Apostolica prohibita esse noscuntur.

8. Octaua discussio agitata est de quodam Helisæo, ex familia Agabrensis ecclesiæ, qui ab episcopo suo traditus libertati, de libertate confestim ad contumaciæ morbū transiit. Sicque per superbiam non solum eiusdem episcopi ueneficis artibus salutem lædere uoluit, sed etiam patronam ecclesiā, libertatis immemor, prædam nauit. Aduersus quem ingratus actio Canonum, ac legum autoritas iuste dirigitur: scilicet ut immeritæ libertatis damno mulctatus, ad seruitutis nexum reuocetur. Talium enim status, qui contra episcopum suum, uel patronā ecclesiā nituntur, decidi potius quàm cōseruari conuenit: ut quorum libertas perniciofa est, sit salutifera seruitus: & qui superbiere nouerint adepta libertate præditi, discant obedire subiecti.

9. Nona actione didicimus, quosdam ex nostro collegio contra mores Ecclesiasticos, laicos habere in rebus diuinis cōstitutos cœconomos. Proinde pariter tractantes eligimus, ut unusquisq; nostrū, secundū Chalcedonensium patrū decreta, ex proprio cœconomū sibi cōstituat. Indecorū est enim, laicum uicariū esse episcopi, & seculares in Ecclesia iudicare. In uno enim eodemq; officio non debet dispar esse professio. Quod etiam in lege diuina prohibetur, dicente Mo-

se: Non arabis in boue simul & a sino. id est, homines diuersæ professionis in officio uno non sociabis. Vnde & oportet nos & diuinis libris, & sanctorum Patrum obedire præceptis: constituentes, ut hi qui in administrationibus Ecclesiæ pontificibus sociantur, discrepare non debeant nec professione, nec habitu. Nam cohærere & coniungi non possunt, quibus & studia & nota diuersa sunt. Si quis autem episcopus posthac Ecclesiasticam rem, aut per laicalem procuratorem administrandam elegerit, aut sine testimonio cœnomici gubernandam crediderit, uerè ut contemptor Canonum, & fraudator Ecclesiasticarum rerum, non solum Christo de rebus pauperum iudicabitur reus, sed etiam Concilio manebit obnoxius.

10. Decima actione poscentibus monasteriorum Patribus, pari sententia statuimus, ut cœnobita nuper condita in prouincia Bætica, sicut & illa quæ sunt antiqua, immobili & inconcussa stabilitate permaneant solida. Si quis aut (quod absit) nostrū, uel nobis succedentium sacerdotum, quodlibet monasteriū aut uic cupiditatis expoliadum, aut simulatione aliqua fraudis conuellendū aut dissoluendū tētauerit, anathema effectus maneat, & à regno Dei extraneus: nec proficiat illi bonū fidei uel operis ad salutem, qui tantæ & tam salutaris uitæ destruxerit trauitē. Super hoc etiam uniuersū Bæticæ prouinciæ episcopi congregati, eundem sacrilegum, cœtusq; sui euerforem, à communionē suspendant, & conuulsū monasterium cum rebus suis restaurent: & quod impiè unus subuerterit, omnes reforment.

11. Undecima actione communi consensu decreuimus, ut monasteria uirginū in prouincia Bætica, monachorum administratione ac præsidio gubernentur. Tunc enim salubria Christo dicatis uirginibus prouidemus, quando eis Patres spirituales eligimus: quorum non solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ædificari possint. Ea tamen circa monachos cautela seruata, ut remoti ab earum familiaritate, nec nisi usq; ad uestibulum habeant accedendi familiarē permiffum. Sed neque abbati, uel ei qui præficitur, extra eam quæ præest, loqui uirginibus Christi aliquid quod ad institutionem morum non pertineat, licebit. neque cum ea sola quæ præest, frequenter eis loqui oportet, sed sub testimonio duarum uel trium sororum: ita ut rara sit accessio, & breuis omnino locutio. Absit enim ut monachos (quod etiam dictu nefas est) Christi uirginibus familiares esse uelimus: sed iuxta quod iussa Regularum uel canonum admonent, longè discretos atque seiunctos

eos, tantum earūdem gubernaculis deputamus:constituentes, ut unus monachorum probatissimus eligatur, cuius curæ sit, prædij earum rusticis uel urbanis intendere, fabricas extruere, & si quid aliud est ad necessitatem monasterij prouidere, ut Christi famulæ pro animæ tantum suæ utilitate sollicitæ, solis diuinis cultibus, operibusque sanctis inseruiat. Sanè is qui ab abbate præponitur, iudicio sui episcopi comprobetur. Vestes autem illè iisdem cœnobijs faciant, à quibus tuitionem expectant: & ab iisdem denud (ut prædictum est) laborum fructus, & procurationis suffragium receptoræ. Si qui autem monachorum hanc ordinationē aut contempserint, aut qualibet inertia dissolutione neglexerint: sciant, quòd eorum temeritas atque superbia, excommunicationis sit plectenda censura.

12 Duodecima actione ingressus est ad nos quidam ex heresi Acephalorum, natione Syrus (ut asserit ipse) episcopus, duarū in Christo naturarū proprietatem abnegas, & deitatem passibilem asserens. Cuius dum nostris sensibus tanti erroris confusio patuisset, prolatis illi de incarnatione Domini IESV CHRISTI testimonijs, sanctorumque Patrum sententijs recitatis, omni eum deinde exhortatione ad ueræ fidei rectitudinem sacerdotali modestia inuitauimus. Qui salutaribus monitis pertinaciter per multos diuturnosque conflictus renitens, tandem gratia diuina edoctus, cunctis coram astantibus, hæresin propriam abdicauit: duasque naturas, & unā personam in uno eodemque Domino nostro IESV CHRISTO confessus est, credens impassibilem naturam deitatis, atque in sola humanitate suscepisse infirmitates passionis & crucis. Conuersus itaque, atque receptus, susceptæ fidei confessionem cum ad stipulationem protulit, atque ab omnibus suis erroribus purgatus apparuit. Taliq; pro merito gaudentes, Christo gratias egimus, quòd eūdem post prauitatem hæresis, ad rectitudinē fidei diuina gratia promouisset: quem optamus, ut permanens in Christi fide, purè ac deuotissimè conseruetur.

13. Tertiadecima prosecutione breuiter narrandum putauimus, ad refutationem eorundem hæreticorū, qui duas naturas Christi post unionem delirantes confundunt, & passibile in eo diuinitatis substantiā asserūt. Contra quorum blasphemias oportet nos in una persona Christi, geminæ naturæ proprietatem ostendere, passionemque eius in sola humanitate susceptione manifestare: ut si forte aliqui stultorum, huius sententiæ errore decepti sunt, dū ista legerint, resipiscant, retractaque fidei ueritatem firmiter teneant. Nam procul dubio multi sunt, qui secundum A-

postoli uocem prurientes auribus, à ueritate auditum auertunt, ad fabulas autem conuertuntur. Ergo sicut immaculata fides, & sancta Dei Ecclesia docet, confitemur Dominum nostrum IESVM CHRISTVM intemporaliter ex patre Deum natum, temporaliter ex utero gloriosæ uirginis Mariæ hominem editum. & ob hoc in una existente persona, duas naturas habentem: deitatis, qua ante secula genitus est: & humanitatis, in qua diebus ultimis editus est: in illa secundum formam Dei, in ista secundum formam serui consistens: in illa patri manens æqualis, in ista sine peccato similis nostræ conditioni: in illa inuolabilis, in ista passibilis: In illa ex qua mori non potuit, in ista in qua mortem suscepit. Cuius geminæ naturæ distinctio primū ex literis Legis, deinde ex Prophetis & Euāgelicis atque Apostolicis depromenda est paginis, ut ea quæ asserimus, non argumentis, sed exemplis Scripturarū firmemus. Lex in una eademque persona Saluatoris nostri sic demonstrat utramque naturam. Diuinam, Domino loquente ad Mosen: Ecce, inquit, mitto angelum meum qui præcedat te, obserua eum, et audi uocem eius, quia est nomen meum in illo. Humanā, loquente eodem Domino ad Abraham: In semine tuo benedicentur omnes gentes. id est, in carne Christi, quæ de Abraham stirpe descendit. Prophetia in Psalmis sub una eademque Christi persona sic ostendit utramque naturam. Diuinam, secundum illud: Ex utero ante luciferum genui te. Humanam, secundum hoc: Et homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus. Diuinam, secundum illud: Eructauit cor meum uerbum bonum. Humanam, secundum hoc: Speciosus forma præ filijs hominum. Prophetia in Proverbij, in una eademque Christi persona sic declarat utramque naturam. Diuinam, secundum illud: Ante colles genui me. Humanā, secundum hoc: Dominus creauit me in initio uiarum suarum. Diuinam, secundum illud: Necdum erant abyssi, & ego iam concepta eram. Humanam, secundum hoc: Sapientia ædificauit sibi domum. corporis utique sui templū, in quo filius Dei inhabitaret, dum uerbum est caro factum. Prophetia in Esaia sub una eademque Christi persona sic demonstrat utramque naturam. Deitatis, secundum illud: Nunquid qui alios parere facio, ipse non pariam? dicit Dominus. Humanitatis, secundum hoc: Ecce uirgo in utero concipiet, & pariet filium. Diuinitatis, secundum illud: Rotate cœli desuper, & nubes pluant iustū. Humanitatis, secundum hoc: Aperiat terra, & germinet saluatorem, & iusticia oriatur simul. Item alibi, Humanitatis secundum hoc: Paruulus natus est nobis. Diuinitatis, secundum illud:

illud: Filius datus est nobis. Paruulus enim natus, ad susceptæ humanitatis naturam pertinet, quia homo est factus: Filius autem datus, ad diuinitatem, quia Dei filius. Et ut ostenderet, in utraque natura unam esse personam paruuli nati, & filij dati, adiecit: Vocabitur nomen eius Magni consilij angelus, Deus fortis, Pater futuri seculi. In Euangelio quoque, in uno eodemque Christo, diuinæ naturæ significatio: Ego & Pater unum sumus. Humanæ naturæ insinuat: Pater maior me est. Diuinæ naturæ significatio: Ego sum uia, ueritas & uita. Humanæ naturæ insinuatio: Tristis est anima mea usque ad mortem. Diuinæ naturæ significatio: Omnia per ipsum facta sunt. Humanæ naturæ insinuatio: Non ueni facere uoluntatem meam, sed uoluntatem eius qui misit me Patris. Paulus quoque apostolus in uno eodemque Christo naturam diuinitatis exprimit, cum dicit: Primogenitus omnis creaturæ. Ipse est ante omnes, & omnia in illo constant. Humanitatis declarat naturam, cum dicit: Ipse est caput corporis Ecclesiæ. Et alibi: Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinuit, formam serui accipiens. Per hoc enim quod dicit, Qui cum in forma Dei esset, naturam in eo diuinæ maiestatis ostendit. Per hoc autem quod adiecit, formam serui accipiens, naturam humanitatis significat. Et iterum: Cum esset, inquit, diues, pauper factus est, ut illius inopia nos diuites essemus. Vbi enim dixit, Cum esset diues, diuinæ naturæ gloria panditur. & ubi adiecit, Pauper factus est: humanæ infirmitatis subiectio demonstratur, atque seruilis habitus assumptio. Item in ipso initio Apostolici Symboli gemina sic ostenditur in uno eodemque Christo naturæ distinctio. Deitatis ex patre, cum dicit: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem: & in Christum IESVM filium eius unicum, Dominum nostrum. Humanitatis ex matre, dum adiecit: Natum de Spiritu sancto, ex utero Mariæ uirginis. Ecce ex utroque Testamento duæ naturæ in Christo, diuinitatis una, humanitatis altera. Quæ quidem gemina unam fecit personam: quia unus idemque mediator Dei & hominum, homo CHRISTVS IESVS. Iam uerò de passione eiusdem Saluatoris nostri & Domini IESV CHRISTI, quam in sola humanitate, non in deitate sustinuit, sicut superius Legis & Prophetarum autoritas, Euangeliorum quoque & Apostolorum prædicatio adhibenda est. Lex de passione corporis Christi sic dicit: Lauabit in uino stolam suam, & in sanguine uuæ pallium suum. Quid hic pallium, 60

quid stola, nisi caro Christi passionis sanguine decorata? Hæc enim sola contumelias crucis sustinuit, diuinæ uerò naturæ maiestas nihil iniuriæ sensit. Prophetia quoque in Psalmis passionem Christi in carne sola sic asserit: Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Vbi non deitatis, sed tantum crucifixi corporis iniuria intelligitur. Ibi enim membrorum significatione, sola caro clauis suspensa in ligno, atque suffixa, pronunciat. Sicut & in Hieremia legitur: Venite, mittamus lignum in panem eius: id est, crucem in corpore eius. Neque enim diuinitas ligno suspendi potuit, sed sola humanitas in cruce suffixa pependit. Cuius etiam caro, tolerantiam mortis perpeffa sic ostenditur alibi, dum dicitur: Caro mea requiescet in spe. utique, quia sola in Christo materia carnis, mortis fragilitate defuncta, spè resurrectionis suæ expectabat. & sine corruptione recepturam, dum adiecit: Nec dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Salomon autem in Canticis canticorum, passionem carnis Christi sic prædicans, dicit: Manus, inquit, meæ distillauerunt myrrham, & digiti mei guttam. Vbi specialiter ostenditur, in manibus ac digitis solam carnem Christi infixam stipite. sicut in Psalmo centesimo decimo octauo legitur: Confige clauis timoris tui carnes meas. Esaias autem Christum sola humanitate, quæ apparuit, passionis iniuriam suscepisse, ita prædixit: Homo, inquit, in plaga existens, & sciens ferre infirmitates, uerè languores nostros ipse portauit. Quis Ipse, nisi utique homo? Nam pati & deficere in illo natura Dei non potuit: sed homo portauit in eo passionem & mortem, in quo & ipsa mors habet conditionem. Nam & cum eundem diceret uenire de Edom, tinctis uestibus de Bofra, adiecit: Quare rubrum est uestimentum tuum, & indumentum tuum tanquam calcantium in torculari? Quid hic per indumentum & uestimentum rubrum uoluit ostendere, nisi solam Christi carnis passionem, crucis infectam cruore? Vnde & in ipsa passione chlamyde coccinea Christus induitur, ut imago sanguinis tantum in carne demonstretur. Esaias quoque corpus suum obtulisse Christum in passione, sic loquitur: Non sum, inquit, contumax, neque contradico, corpus meum dedi percutientibus. Non dixit, diuinitatem, quæ passionem nescit perferre. Et iterum: Posui scapulas meas ad flagella, maxillas ad palmas. Quod & ipsum ad carnis patientiam, non ad deitatis refertur iniuriam. Et Zacharias: Videbunt, inquit, in quem confixerunt. Quem alium, nisi indubitanter hominem.

quem Iudæi crucifixerunt, & in carne iudicantem uidebunt? Ecce pronunciata est passio corporis Christi ex lege & prophetis. Cuius quidem fidei ueritas est tam efficax, ut eam nec tyranni sua potuerint crudelitate confundere, nec hæreticorum subdola circumuentio pessundare, nec hypocritarum diminuere fallax simulatio. Transeamus inde ad Euangelia, ibi quæramus Christum filium Dei in sola carne portasse ualitudines passionis, & iniuriam crucis, loquente ipso discipulis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur: & postquam flagellauerint, occident eum, & die tertio resurget. Quod totum in Christo secundum hominem dictum, non ad substantiam deitatis, sed ad naturam pertinet carnis. Quod etiam in sequentibus docetur, Iudæis dicentibus Christo: Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Et dixit Iesus: Soluite templum hoc, & post triduum subsctabo illud. Hoc autem dixit de templo corporis sui. Nam & in passione sua, dum corripit proditorem diceret: Iuda, osculo filium hominis tradis: quem tradere proditorem significat, nisi hominem, quem & comprehenderunt? non deitatem, quam cæcati perfidia agnoscere non potuerunt. Beatus autem apostolus Paulus Christum in homine solum pertulisse crucem, sic asserit: Ut homo, inquit, humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Qui proinde dixit, Ut homo: ut nuncupatione hominis, distinctio naturæ insinueretur passibilis. Quod confirmans alius ait: An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus? qui in uobis non infirmatur, sed potens est in uobis. Nam et si crucifixus est ex infirmitate nostra, sed uiuit ex uirtute Dei. Passus est ergo Christus, & mortuus, sed ex nostra infirmitate. Viuit autem impassibilis & immortalis, sed ex sua uirtute: quæ tanta est, ut in se nec passionem recipiat, nec mortem admittat. Petrus quoque apostolus, princeps Apostolorum, Christi supplicium sic prædicat, in solo corpore consummatum: Qui peccata, inquit, nostra pertulit in corpore suo, super lignum, ut peccatis mortui, iusticiæ uiuamus: cuius liuore sanati sumus. Et paulo post: Christo igitur passo in carne. Ergo si Christus in carne passus est, non secundum Deum, sed secundum hominem crucifixus est. Ecce perpatuit de filio Dei, quod passus est, quod mortuus est, corporis hoc tantum fuisse, non deitatis. Aliena

sunt enim ista à Deo, testante Propheta de illo: Deus sempiternus, Dominus creans fines terræ, non laborabit, neque deficiet. Et in Psalmo: Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Omnes enim in Christo infirmitates humanitas sola portauit. Caro enim habuit uagitus infantie, non diuinitas. Caro est pannis inuoluta, non deitas. Caro habuit alimenta, caro portauit ætatum commercia. Nam & quod fatigatus est, quod esuriit, quod dormiuit, quod fleuit, quod passioni proximus tristis fuit, quod postremo ipsam passionem & mortis conditionem sustinuit, totum hoc ad infirmitatem pertinet humanitatis, non ad incomprehensibilem substantiam deitatis. Unus est enim Christus, Deus & homo, caro & uerbum: sed unde Deus, inde habet immortalitatem: unde homo, inde pertulit passionem. Et unde caro, inde mortuus: & unde uerbum, inde æternus. Neque enim potest esse deitate passibilis, qui est uirtute paternæ gloriæ naturæ æqualis. Unde & patri derogatur, dum natura deitatis in filio passibilis creditur. Nam si una patris & filij substantia est, utique sicut pater, ita & filius immortalis est. Et si, ego & Pater unum sumus: sicut in Patre non est mors, ita nec in Dei filio mors. Et si uerum est, Omnia quæ pater habet, mea sunt: ergo immortalitas patris, cum filio communis est. Nam quod ait Apostolus de infidelium ignorantia: Si eum cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent: non quasi Dominus gloriæ sit crucifixus, ut natura deitatis uideatur esse passibilis, sed quia unus in utraque natura est Christus, secundum assumpti hominis formam Dominus gloriæ dicitur passus. sicut econtrario est illud: Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, filius hominis. dum de cælo non descendisset, nisi tantum Dei filius, nondum idem factus filius hominis. Propter personæ ergo unitatem, & ad hominem referuntur in Christo, quæ Dei propria sunt: & diuinitati ascribuntur, quæ hominis sunt. Et ideo dum pati & mori dicitur, non est deitatis, sed carnis proprium: sic tamen propter unitatem personæ ipse Deus & natus ex uirgine, & passus & mortuus prædicatur, sed infirmitate carnis nostræ, non uirtute diuinitatis suæ. Quod uerò idem Apostolus ait: Si enim, cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius: sic dicitur Dei filius mortuus, sicut dicitur de martyribus passis ac mortuis, quorum tamē non sunt animæ occise in corporis passione, ore ueritatis testate: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autē non possunt occidere. Vbi ageretur oportet

oportet, si animę martyrū corpore perempto supplicij extingui non possunt: Deus qui conditor est animarū, quomodo per crucem carnis pati potuit exitiū mortis? Quod etiam alibi apertius declaratur, eodem filio Dei loquere: Potestatem habeo ponendi animā meā, & potestatem habeo iterū sumendi eā. Quod si ipsa Deitas mortua extitit, quęro quis animam ipsius resumpsit? Stultū est ergo, crucis passionē diuinę applicare naturę, sed tantū creabili & humanę. Sola enim caro crucis exitiū sensit, sola caro lanceam pertulit, sola caro sanguine & aqua manauit. Ipsa sola mortua, ipsa sola in sepulchro posita, ipsa sola tertia die resuscitata: quę etiam glorificata cęlos adiit, in qua & uenturus est iudicare in gloria Patris, iudicaturus de uiuis & mortuis. Prolatis ergo noui ac ueteris Testamēti testimonijs, in quibus duę naturę Christi patefactę sunt, in una subsistentes persona, in quibus & passio eius apparuit, in homine sola expleta, deinde oportuit sententias subnecti sanctorum Patrum, qui in Sacris literis ingenti gloria resulerunt: ut etiam eorum traditione pateat, quia Dominus noster **IESVS CHRISTVS**, ex duabus naturis & una persona subsistit, & quia mortem & passionem in sola carne suscepit. Sanctus ergo Hilarius in explanatione epistolę ad Timotheum, sic loquitur: Nam & cum dicit Scriptura, Homo Christus: & cum dicit, Christus mortuus est: & cum dicit, Verbum caro factum est, non est spoliandus per fraudulentiam legentis expositionibus suis sermo. Nam ubi homo Christus est, præcedit mediator Dei atque hominum: ut ex utroque, Deo & homine, unus subsistat, sitque inter Deum & hominem medius, confelione in se utriusque naturę. Vbi uerò Christus mortuus est, subiicitur: Qui resurrexit, qui est in dextera Dei. In morte eius, carnis nostrę infirmitas est: in resurrectione, uirtus eius: in confelso Dei dignitas. Sanctus quoque Ambrosius in expositione Euangelij secundum Lucam, sic asserit: Non enim suam, sed nostram crucem Christus ascendit: nec mors illa diuinitatis, sed quasi hominis fuit. Et paulo post: Etenim Christus omnia, & in Christo omnia, licet in singulis Christus operetur, caro tamen moritur, ut resurgat. Item in eodem libro, exponens inter alia dicit: Tristis est anima mea. Et alibi: Nunc anima mea turbata est ualde. Non ergo suscipiens, sed suscepta turbatur. Anima enim obnoxia passionibus, diuinitas libera. Etenim spiritus promptus, caro autem infirma. Tristis autem non ipse est, sed anima. Non est tristis sapientia, non diuina substantia, sed anima. Suscepit corpus

meum: non me sefellit, ut aliud esset, & aliud uideretur. Sanctus Athanasius in Tractatu quem scripsit de Christi natiuitate, sic dicit: In hoc sit ergo, fratres charissimi, fides nostra, in hoc tota salus & uita consistat, ut credamus, Deum Dei filium primū ante omnia secula à Deo patre inuisibiliter genitum: deinde à Maria uirgine secundum hominem natum, secundum hunc hominem passum, mortuum, sepultum, resurrexisse ab inferis, ascendisse in cœlum. Item idem in expositione fidei: Verbum, inquit, nascitur de Maria uirgine, accipiens corpus animale: sed neque sermo comprehensus est carne, sed in carne, & supra carnem: & sicut Deus præsciens, ita Dei uirtus, Dei ueritas. Passus autem humana carne, sed sermo Dei impassibilis est. In passione quidem moritur homo, ut uiuificaret protoplastum, qui ceciderat per inobedientiam. Sanctus Gregorius scribens ad Celidonium, dicit: Naturę enim duę in Christo, Deus & homo: non autem duo filij, nec dii duo. Item idem in sermone de filio: Vno autem, inquit, capitulo moneo, ut altiora quidem ascribas diuinitati, & illi naturę quę passionibus & corpore probatur esse superior: humiliora autem naturę humanę attribuas, quę ex parte infirmitatis nostrę assumpta est. Idem ipse in quarto libro contra Eunomium: Et ne aliquis incorruptibili naturę deitatis crucem passionis applicet, per alia manifestus talem emendat errorem, mediatorem ipsum Dei & hominum, & Deum ipsum nominans, ut cum duo denuò dicantur, congruum intelligatur circa utrumque: circa deitatem quidem impassibilitas, circa humanitatem autem dispensatio passionis. Sanctus quoque Basilius, in quarto libro contra Eunomium, ita scribit: Quid est, Dominus creauit me, & ante omnes colles genuit me? Vbi intelligendum est hoc quod dicit, Genuit, de Dei filio. Hoc autem quod dicit, Creauit, de ea parte, qua in forma serui est, ut utramque naturam in una persona ostenderet. Sanctus Cyrillus in prima ad Successum epistola dicit: Ergo quātum quidem ad intellectum pertinet, & ad fidem, tantumdem oculis animę, quemadmodum incarnatus est unigenitus, duas naturas esse dicimus: unum autem filium, & Christum & Dominum, Deum uerbum incarnatum, & Deum factum confitemur. Item in secūda ad eundem Successum epistola sic ait: Cum unus, inquit, sit, & solus filius Christus, idem ipse Deus & homo, sicut in deitate perfectus, ita & in humanitate perfectus. Nō autem ipsum unigenitum filium Dei, secūdam quod intelligitur & est filius

Dei, passum esse in sua natura dicemus. Oportet enim necessariò utraque seruari uni & uero filio, & non pati secundum deitatem, & dici, passum esse eundem secundum humanitatem. Ipsi enim passa est caro. Item in expositione Leuitici, inter alia: Totum in his igitur circumspecte Saluatoris nostri mysterium, & emundationem, quæ per sanctum baptismum fit. Duas enim auiculas sumi iubetur, uiuas & mundas: ut intelligas per uolatilia, cœlestem hominem simul & Deum in duabus naturis, quantum pertinet ad rationem, diuidendum, unicuique conuenientem. Item sanctus Augustinus: Neque enim illa susceptione alterum eorum in alterum conuersum atque mutatum est. Nec diuinitas quippe in creaturam mutata est, ut desisteret esse diuinitas: nec creatura in diuinitatem, ut desisteret esse creatura. Nam si substantia hominis (quod absit credere) in diuinitatem conuersa est, augmentauit aliquid deitatis. Sed absit, ut augmentum recipiat ineffabilis & incomprehensibilis plenitudo. Manet ergo utraque filij Dei natura, & una persona. Rursum ipse aduersus Maximinũ: Si ergo attendas distinctiones naturarum, filius Dei de cœlo descendit, filius hominis crucifixus est. Si unitatem personæ, & filius hominis de cœlo descendit, & filius hominis crucifixus est in terra. Idem in sequentibus: Oportet Christum pati, & resurgere à mortuis die tertia. Vbi resurgit, nisi in eo quod potuit cadere? Vbi resurrexit, nisi in eo ubi mortuus? Quære mortem, in uerbo nunquam esse potuit. Quære mortem in anima, nunquam ibi fuit. Quære mortem in carne, planè ibi fuit. Et ideo ibi fuit, quia mors uera fuit. Et paulo post: Quid miraris? Certè uita est Christus. Quare mortua est uita? Nec anima mortua est, nec uerbum mortuum est: caro tantum mortua est. Quare? ut in ea mors moreretur. Idem in expositione Iohannis euangelistæ: Quis rogo est, per quem factus est mandus? Christus Iesus, sed in forma Dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Idem ipse Iesus Christus, sed in forma serui. Beatus quoque Leo, Apostolicæ sedis antistes, in sua epistola quam scripsit ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum, sic ait: Salua ergo proprietate utriusque naturæ, & in unam coeunte personam, suscepta est à maiestate humilitas, à uirtute infirmitas, ab æternitate mortalitas. Et ad resoluendum conditionis nostræ debitum, inuolabilis natura est unita naturæ passibili, ut quod nostris remedijs congruebat, unus atq; idem mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, & mori posset ex uno, & mori non

posset ex altero. In integra ergo uerè hominis perfectaque natura, uerus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Et paulo post: Qui manens in forma Dei fecit hominem, idem in forma serui factus est homo. Tenet enim sine defectu proprietatem suam utraque natura. Et sicut forma serui, Dei formam non ademit: ita forma Dei, formam serui non minuit. Item paulo post: Agitur enim utraque forma cum alterius communiõne, quod proprium est, uerbo scilicet operante quod uerbi est: & carne exequente quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Et sicut uerbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, ita caronaturam nostri generis non relinquit. Sanctus quoque Fulgentius in libro quem de incarnatione Domini nostri IESU CHRISTI scripsit, inter alia sic intulit: Dico itaque uobis, iuxta sanctorum Patrum traditionem Dominum nostrum IESUM CHRISTUM in duabus naturis inconfusis, id est diuinitatis & humanitatis, unam personam siue substantiam confiteri. Idem post alia: Si quis ergo in Domino nostro IESU CHRISTO, aut duas naturas, aut unam noluerit siue dubitauerit credere aut prædicare personam: uel si quis noluerit confiteri eundem Deum atque hominem, id est uerbum incarnatum de Maria uirgine, pro nostra salute ueraciter natum: tantum à catholica fide deprehenditur ac demonstratur extraneus, ut sacramento redemptionis humanæ resistat ingratus. Et paulo post: Verbum caro factum, unus & plenus est Christus, unus ex utraque & in utraque, id est, in humana diuinaque natura: in quo sic utriusque naturæ prorsus unio gloriosa persistit, ut siue diuinitati Christi humanitatem quis demat, siue humanitati diuinitatem detrahat, Christum sacrilega infidelitate & blasphemia prædicatione dissoluat. Item paulo post: Christus pro nobis carne est passus, qui à Deo Patre natus solus est impassibilis Deus. Ipsum itaque Christum filium Dei pro nobis mortem carne gustasse, salua immortalitate diuinitatis eius, ueraciter credimus. Itè post hoc: Quia non est alter Deus, alter homo, sed idem unus est Christus, Deus & homo: profectò idem Deus Christus, qui & mortem suam carne suscepit: & idem homo Christus est, qui mortem suam diuinitate destruxit. Idem quippe Christus Dei filius, qui diuinitate mori non potuit, carne mortuus est, quam mortalem Deus immortalis accepit: & ideo Christus Dei filius carne mortuus resurrexit, quia immortalitatem suæ diuinitatis, carne mortuus non amisit. Hinc est quod

quod etiam post resurrectionem suam, sicut in cicatricibus ueris, & in uera comestione piscis & mellis, soliditatem in se ueræ carnis edocuit: ita clausis foribus ingredienti, ueram in se uirtutem sempiternæ diuinitatis ostendit, ut agnosceretur & naturalis fuisse Christi morientis infirmitas, & eidem resurgenti naturalis inesse maiestas. Hæc quidem quæ tam diuinæ Scripturæ, quam etiam sanctorum Patrum eloquia docuerunt, decretis nostris breuiter inserta protulimus, demonstrantes geminam carnis & deitatis naturam in una Domini & saluatoris nostri persona: passum quoque eundem in ea natura quæ corporis est, non passum in ea natura quæ deitatis est. His ergo cõcordi sententiis in tribus secretarijs definitis, pro cõfirmatione sui propriam subscriptionem subiecimus. Isidorus, in Christi nomine Ecclesiæ Hispalensis episcopus, subscripsi. Bisinnus, in Christi nomine ecclesiæ Eliberitanæ episcopus, subscripsi. Rufinus, in Christi nomine ecclesiæ Afindonensis episcopus, subscripsi. Cambra, in Christi nomine ecclesiæ Italicensis episcopus, subscripsi. Fidentius, in Christi nomine ecclesiæ Tuccitanæ episcopus, subscripsi. Theodulphus, in Christi nomine ecclesiæ Malacitanæ episcopus, subscripsi. Honorius, in Christi nomine ecclesiæ Cordubensis episcopus, subscripsi.

SYNODVS SVB HERACLEONA.

SYNODVS TOLETANA QVARTANA numero, respectu superiorum, tempore Sisenandi.

Regnante Heraclio, ut aliq scribunt: uel Heraclione ut, Regino libro primo habet: in Hispania quartum Toletanum Concilium celebratur, anno tertio regis Sisenandi, Domini uerò 639.

Occasionem præbuit diuersitas ceremoniarum, & disciplina Ecclesiastica & politica in regno Hispaniæ.

A rege autem Sisenando conuocati Hispaniæ & Galliciæ sacerdotes, circiter septuaginta & ultra, ad urbem Toletanam conueniunt, in basilica Leocadiæ. Iohannes Magnus libro decimo sexto, capite decimo septimo Gothicæ historiæ, Eugenium narrat præsedisse, cuius tamen nomen in subscriptione decretorum non annotatur in secundo Tomo Conciliorum: sed Isidori, & aliorum.

Rex Sisenandus cum magnificis & nobilibus uiris ingressus primùm coram sacerdotibus Dei, humi prostratus, exoptit eorùm pro sese preces. Deinde Patres exhortatur, ut iuxta Canones maiorùm iura Ecclesiastica repetant, & confirment: & ea quæ tum in sacra-

mentorum administratione, tum in moribus rectè fiant, corrigant & emendent.

Synodus ergo initid edit confessionem fidei, & postea de alijs rebus Canones condidit, in hunc modum.

1. Secundum diuinæ Scripturas, & doctrinam quam à sanctis Patribus accepimus, Patrè & Filiùm & Spiritum sanctum unius Deitatis atq; substantiæ cõitemur, in personarum diuersitate Trinitatè credentes, in diuinitate unitatem prædicantes: nec personas confundimus, nec substantiã separamus. Patrem à nullo factum uel genitum dicimus: Filium à patre non factum, sed genitum asserimus: Spiritum uerùm sanctum nec creatum, nec genitum, sed procedentem ex Patre & Filio profitemur. Ipsum autè Dominum *IESVM CHRISTVM*, Dei filium, & creatorem omnium, ex substantia Patris ante secula genitum, descendisse ultimo tempore pro redemptione mundi à patre, qui nunquam desinit esse cum patre. Incarnatus est enim ex Spiritu sancto, & gloriosa sancta Dei genitrice uirgine Maria, & nat⁹ ex ipsa, solus idè Dominus *IESVS* Christus, unus in sancta Trinitate, anima & carne pfectus, sine peccato suscipiens hominè, manens quod erat, assumens quod non erat: æqualis Patri secundum diuinitatem, minor patre secundum humanitatem, habens in una persona duarum naturarum proprietatem. Naturæ enim in illo duæ, Deus & homo. Non autem duo filij, & dii duo, sed idem una persona in utraque natura, perferens passionem & mortem pro nostra salute, non in uirtute diuinitatis, sed in infirmitate humanitatis. Descendit ad inferos, ut sanctos qui ibi tenebantur, serueret: & deuicto mortis imperio resurrexit. Assumptus deinde in cœlos, uenturus est in futurum ad iudicium uiuorum & mortuorum. Cuius morte & sanguine mundati, remissionem peccatorum consecuti sumus, resuscitandi ab eo in die nouissima, in ea qua nunc uiuimus carne: & in ea qua resurrexit idem Dominus, forma, percepturi ab ipso, alij pro iusticiæ meritis uitam æternam, alij pro peccatis supplicij æterni sententiam. Hæc est Ecclesiæ catholicæ fides. Hanc confessionem seruamus atq; tenemus: quam quisquis firmissimè custodierit, perpetuam salutem habebit.

2. Post rectæ fidei confessionem, quæ in sancta Dei Ecclesia prædicatur, placuit omnes sacerdotes, qui catholicæ fidei unitate complectimur, ut nihil ultra diuersum aut dissonum in Ecclesiasticis sacramentis agamus, ne quælibet nostra diuersitas apud ignotos seu carnales schismaticis errorem uideatur ostendere, & multis extet in scandalum uarietas Ecclesiarum. Vnus ergo ordo orandi atq; psallendi à nobis per omnem Hispaniã

atq; Galliciã conseruetur, unus modus in Missarũ solennitatibus, unus in uespertinis officijs: nec diuersa sit ultra in nobis Ecclesiastica consuetudo, quia in una fide continemur, & regno. Hoc enim & antiqui Canones decreuerunt, ut unaquæque prouincia & psallendi & ministrandi parem consuetudinem teneat.

3 Nulla penè res, disciplinæ mores ab Ecclesia Christi magis depulit, quàm sacerdotũ negligẽtia: qui contẽptis Canonibus, ad corrigendos Ecclesiasticos mores Synodũ facere negligũt. Ob hoc à nobis uniuersaliter definitũ est, ut quia iuxta Patrũ antiqua decreta bis in anno difficultas tẽporis fieri Conciliũ nõ finit, saltem uel semel à nobis celebretur: ita tamẽ, ut si fidei causa est, aut quẽlibet alia Ecclesiæ cõmunis, generalis totius Hispaniæ & Galliciæ Synodus cõuocetur. Si uerò nec de fide, nec de cõmuni Ecclesiæ utilitate tractabitur, speciale erit Cõcilium, prout uniuscuiusq; prouinciæ metropolitanus elegerit, peragendũ esse. Omnes autẽ qui causas aduersus episcopos ac iudices ac potentes, aut contra quoslibet alios habere noscũtur, ad idem Concilium concurrant: & quæcunque examine Synodali à quibuslibet prauè usurpata inueniũtur, regij executoris instantia iustissimè his quibus iura sunt, reformentur: ita ut pro compellendis iudicibus, uel secularibus uiris ad Synodum, metropolitani studio quidam executor à principe postuletur. Quintadecima autem Calendarum Iuniarum congreganda est in unaquaq; prouincia Synodus, propter uernale tempus, quãdo herbis terra uestitur, & pabula germinum inueniuntur. Hora itaq; diei prima ante solis ortum, eiiciantur oēs ab Ecclesia: obseratisq; foribus cunctis ad unã ianuam, per quam sacerdotes ingredi oportet, ostiarij stent. Et conuenientes omnes episcopi, pariter introeant, & secundum ordinationis suæ tempora resideant. Post ingressum omnium episcoporum, atq; confessum, uocentur deinde presbyteri, quos causa probauerit introire: nullus se inter eos ingerat diaconorum. Post hos ingrediantur diaconi probabiles, quos ordo poposcerit interesse. Et corona facta de sedibus episcoporum, presbyteri à tergo eorum resideant, diaconi in conspectu eorum stent. Deinde ingrediantur laici, qui electioni Concilij interesse meruerint. Ingediantur quoq; & notarij, quos ad recitandum uel excipiendum ordo requirit. Et obserentur ianuæ. Sedentibusque in diurno silentio sacerdotibus, & cor tantum habentibus ad Deum, dicat archidiaconus: Orate. Statimq; omnes in terram prosternentur, & orantibus diutius tacitè cum sletibus atque gemitibus, tunc unus ex epi-

scopis senioribus surgens, orationem palam ad Dominũ fundat, cunctis adhuc in terra iacentibus. Finita autem oratione, & respõso ab omnibus Amen, rursus archidiaconus dicat: Erigite uos. Et confestim omnes surgant, & cum timore omni & disciplina, tam episcopi quàm presbyteri sedeant. Sicque omnibus in suis locis in silentio confidentibus, diaconus alba indutus, codicem Canonum in medio proferens, capitula de Concilijs agendis pronunciet. Finitisq; titulis, metropolitanus episcopus Conciliũ alloquatur, dicens: Ecce, sanctissimi sacerdotes, recitatae sunt ex Canonibus priscorum Patrũ sententiæ de Cõcilio celebrando. Si qua ergo quẽpiã uestrũ actio cõmouet, corã suis fratribus proponat. Tũc si aliquis quãcunq; querelã, quẽ contra Canonẽ agit, in audientiã sacerdotalẽ protulerit, nõ prius ad aliud transeat Capitulum, nisi primũ quẽ proposita est actio terminetur. Nã etsi presbyter aliquis, aut diaconus, uel clericus siue laicus, de his qui foris steterint, Cõcilium pro qualibet re crediderit appellandũ, Ecclesiæ metropolitanæ archidiacono causam suã intimet, & ille Cõcilio denunciẽt. Et tunc illi & introeundi & proponendi licentia concedatur. Nullus autem episcoporum à cõtutu communi secedat, antequam hora generalis secessionis adueniat. Cõcilium quoque nullus soluere audeat, nisi fuerint cuncta determinata: ita ut quæcunq; deliberatione communi finiuntur, episcoporum singulorum manibus subscribantur. Tunc enim Deus suorum sacerdotum Concilio interesse credendus est, si tumultu omni abiecto, sollicitè atque tranquillè Ecclesiastica negocia terminentur.

4. Solet in Hispanijs de solennitate Paschali uarietas existere prædicationis. Diuersa enim obseruantia laterculorum Paschalis festiuitatis, interdum errorem parturit. Proinde placuit, ut ante tres menses Epiphaniarum metropolitani sacerdotes literis se inuicem inquirant, ut communi scientia docti, diem resurrectionis Christi comprovincialibus suis insinuent, & uno tempore celebrandum annuncient.

De Baptismi autem sacramento, propter quod in Hispanijs quidam sacerdotes trinam, simplam quidam merisionem faciunt, à nonnullis schisma esse conspicitur, & unitas fidei scindi uidetur. Nam dum partes diuersæ in baptizandis aliqua contrario modo agunt, ab alijs non baptizatos esse contendunt. Proinde quid à nobis in sacramenti diuersitate faciendum sit, Apostolicæ sedis informemur præceptis: nõ nostram, sed paternam institutionem sequentes. Beatæ ergo memoriæ Gregorius, Roma-

Romanæ ecclesiæ pontifex, qui non solum partes Italiæ illustravit, sed & longè existentes ecclesias sua doctrina perdocuit, efflagitante sanctissimo Leandro episcopo, de hac Hispaniæ diuersitate, quid potius esset sequendum, quam ipsi sensistis: quia in una si de nihil officit sanctæ Ecclesiæ, consuetudo diuersa. Nos autè quòd tertio immergimus, triduanæ sepulturæ sacramenta signamus: ut dum tertio infans ab aquis educitur, resur-¹⁰ rectio triduanæ temporis exprimat. Quòd si quis fortè etiam pro summæ Trinitatis ueneratiõe existimet fieri, neq; ad hoc aliquid obstitit, baptizandum semel in aquas mergere: quia dum in tribus subsistentijs una substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptisate in aquã uel ter uel semel mergere, quando & in tribus²⁰ merisionibus personarum trinitas, & in una potest diuinitatis singularitas designari. Sed si hucusque ab hæreticis infans in baptisate tertio mergebatur, faciendum apud uos esse non censeo, ne dum merisiones numerant, diuinitatem diuidant: dumque quod faciebant faciunt, morem uestrum se fecissè gloriantur. Quapropter quia de utroq; sacramèto, quod sit in sancto baptismo, à rãto uiro reddita est ratio, quod utrũq; rectum, utrũque irreprehensibile in sancta Dei Ecclesia habeatur: propter uitandum autem schismatis scandalum, uel hæretici dogmatis usum, simplam teneamus baptisati merisionem, ne uideantur apud nos, qui tertio mergunt, hæreticorum approbare assertionem, dum sequuntur & morem. Et ne fortè cuiquam sit³⁰ dubium huius simpli mysterium sacramenti, uideat in eo mortè & resurrectionè Christi significari. Nam in aquis merisio, quasi ad infernum descensio est: & rursus ab aquis emerisio, resurrectio est. Itè uideat in eo unita⁴⁰ re diuinitatis, & trinitatè personarũ ostendit unitatem, dũ semel immergimus: trinitatem, dum in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti baptizamus. Panditur huius singularis baptisati mysterium etiam Scripturarũ sanctarum exemplis, Paulo apostolo attestante: Nolo uos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerũt, & omnes mare transierunt, & omnes in Mose baptizati sunt in nube & in mari. Mare quippe rubrum significat, baptismum, Christi sanguine consecratum, per quod populus Dei sub columna ignis & nubis semel transijt: ubi rãmen tota erat Trinitas, præcedente populum columna ignis & nubis. In igne quippe significatur Pater, in columna Filius, in nube Spiritus sanctus. Iordanis quoque fluens, cum arca populus Dei semel transijt: per quod significatur simpla merisio baptismatis, cuius sacramento⁶⁰

Ecclesia abluatur, & de seculi huius laboribus per baptismum, quasi per Iordanem, ad terram cœlestis re-promissionis ingreditur. De Consec. distinctione quarta, De trina merisione. Item De consecratione distinctione quarta, propter uitandum. Et in dec. Iuonis lib. 1.

6. Comperimus, quòd per nonnullas Ecclesias in die sextæ feriæ passionis Domini, clausis basilicarum foribus, non celebratur officium, nec passio Domini populis prædicatur, dum idem Saluator noster Apostolis suis præcepit, dicès: Passionè, & mortem & resurrectionem meam omnibus prædicare. Ideoque oportet eodem die mysterium crucis, quod ipse Dominus cunctis annunciandum uoluit prædicari, atque indulgentiam criminum, clara uoce omnem populum prætolari, ut pœnitentiæ compunctione mundati, uenerabile festum Dominicæ resurrectionis, remissis iniquitatibus suscipere mereamur, corporisque eius & sanguinis sacramentum mundi à peccato sumamus.

7. Quidam in die eiusdem passionis Dominicæ ab hora nona ieiunium soluunt, conuiujs abutuntur: & dum sol ipse eadem die tenebris palliatus, lumen subduxerit, ipsaq; elementa turbata, mœsticiam totius mundi ostenderit: illi ieiunium tanti diei polluit, epulisque inseruiunt. Et quia totum eundè diem uniuersalis Ecclesia propter passionè Domini in mœrore & abstinentia peragit, quicumque in eo ieiunium, præter paruulos, senes & languidos, ante peractas indulgentiæ preces soluerit, à Paschali gaudio depellatur: nec in eo sacramentum corporis et sanguinis Domini percipiat, qui diem passionis eius per abstinentiam non honorauit.

8. Lucerna & cereus infra uigilias apud quasdam Ecclesias nõ benedicuntur: & à nobis cur benedicatur, inquirunt. Propter gloriosum enim noctis ipsius sacramentum, hæc solenniter benedicimus, ut sacrę resurrectionis Christi mysteriũ, quod tẽpore huius noctis uotiue aduenit, benedictiõe sanctificati luminis suscipiamus. Et quia hæc obseruatio per multarum loca terrarum, regionesq; Hispaniæ, in ecclesijs commendatur: dignum est propter unitatem pacis, ut in Gallicianis ecclesijs conseruetur. Nulli autem impune erit, qui hæc contempserit: sed Patrum regulis subiacebit.

9. Nonnulli sacerdotum in Hispanijs reperiuntur, qui Dominicã orationem, quam Saluator noster docuit & præcepit, non quotidie, sed tantũ die Dominica dicant. Et quia sine intermissione ut oremus, Apostolus docuit: qualiter autè oremus, Christus præcepit dicens, Cũ autè oratis, dicite, Pater noster

qui es in cœlis, &c. Quomodo ergo quotidie non dicitur, quod sine intermissione dici iubetur? Nam in tantum quotidie hæc oratio dicenda est, ut etiam ipso titulo utatur: nã uocatur Oratio quotidiana. Sic eam sancti Patres nuncupauerunt: quod etiam apud doctores, quorum illustris doctrina est, inuenitur. Sanctus quoque Cyprianus dicit: Itaque in oratione Dominica panem nostrum, id est Christum, dari nobis quotidie petimus: ut qui in Christo manemus & uiuimus, à sanctificatione & corpore eius non recedamus. Sanctus Hilarius dicit: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Quid enim tam uult Deus, quàm ut quotidie Christus habitet in nobis, qui est panis uitæ, & panis è cœlo? Et quia quotidiana oratio est, quotidie quoque ut detur, oratur. Sanctus Augustinus dicit: De quotidianis autem breuibus leuibusque peccatis, sine quibus uita hæc non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit. Eorum est enim dicere, Pater noster qui es in cœlis, qui iam Patri regenerati sunt ex aqua & Spiritu sancto. Delet ergo hæc quotidiana oratio minima & quotidiana peccata: delet & illa, à quibus uita fidelium etiam sceleratè gesta, pœnitendo in melius mutata discedit. Ergo sicut Christus præcipit, sicut Apostolus monuit, & quemadmodum doctores Ecclesiastici instituerunt, quia quotidie uel cogitatione uel uerbo delinquimus, quotidie hanc orationem effundere in cōspectu Dei debemus. Quisquis ergo sacerdotum uel subiacentium clericorum hanc orationem Dominicam quotidie aut in publico, aut in priuato officio præterierit, propter superbiam iudicatus, ordinis sui honore priuetur.

10. Item cognouimus, quosdam Hispaniæ sacerdotes, qui in quadragesimæ diebus Alleluia decantant, præterquam in ultima hebdomada Paschæ: quod deinceps fieri interdiximus, statuentes, ut in omnibus prædictis quadragesimæ diebus (quia tempus non est gaudij, sed mœroris) Alleluia non decantetur. Tunc enim opus est fletibus ac ieiunijs insistere, corpus cilicio & cinere induere, animum mœroribus deijcere, gaudium in tristitiam uertere, quousque ueniet tēpus resurrectionis Christi, quãdo oporteat iam Alleluia in læticia canere, & mœrorem in gaudium commutare. Hoc enim Ecclesiæ uniuersalis consensus in cūctis terrarum partibus roboraui, quod & à nobis omnibus ut conferretur per Hispanias Galliciasque prouincias, oportebit. In temporibus uero reliquis, id est Calendis Ianuarij, quæ propter errorem Gētilitatis aguntur, omnino Alleluia non decantabitur: in quibus etiam præter piscem & olus, sicut & in illis quadraginta diebus,

cæteris carnibus abstinetur, & à quibusdam etiam nec uinū bibitur. Si quis ergo episcopus aut presbyter, aut diaconus, aut quilibet ex ordine clericorū fuerit repertus, qui arbitrium suum huic constitutioni æstimet præferendum, ordinis sui officio carere cogatur, & communione eiusdem Paschæ priuetur.

11. In quibusdam quoque Hispaniarum Ecclesijs laudes post Apostolum decantantur, priusquam Euangelium prædicentur: dum Canones præcipiant, post Apostolum non laudes, sed Euangelium annunciarum. præsumptio est enim, ut anteponantur ea quæ sequi debeant. Nam laudes ideo Euangelium sequuntur, propter gloriam Christi, quæ per idem Euangelium prædicatur. Circa omnes igitur sacerdotes hic ordo deinceps retineatur: excommunicationis pœnam suscepturis, qui hunc ordinem perturbauerint.

12. De hymnis etiam canendis, & Saluatoris & Apostolorum habemus exemplum. Nam & ipse Dominus hymnum dixisse perhibetur, Matthæo euangelista attestante: Et hymno dicto exierunt in montem Oliueti. Et Paulus apostolus ad Ephesios scripsit, dicens: Implemini spiritu sancto, loquentes uobismetipsis in psalmis & hymnis, & canticis spiritualibus. Et quia à nonnullis hymni humano studio in laudem Dei, atque Apostolorum & Martyrum triumphos compositi esse noscuntur, sicut hi quos beatissimi doctores Hilarius atque Ambrosius ediderunt: quos tamen quidam specialiter reprobant, pro eo quod de Scripturis sanctorum Canonum, uel Apostolica traditione non existunt: respuat ergo & illum hymnum, ab hominibus compositum, quem quotidie publico priuatoque officio, in fine omnium psalmorum dicimus, Gloria & honor Patri & Filio & Spiritui sancto, in secula seculorū Amen. nã & ille hymnus quē nato in carne Christo angeli cecinerunt (Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bone uoluntatis) reliquaque quæ ibi sequuntur, Ecclesiastici doctores composuerunt. Ergo nec ipsi in Ecclesijs canendi sunt, quia in sanctorum Scripturarum libris non inueniuntur? Componuntur Missæ, siue preces, uel orationes, siue commendationes, seu manus impositiones, ex quibus si nulla decantentur in Ecclesia, uacant officia omnia Ecclesiastica. Admonet hæc fieri atque hortatur Timotheum Apostolus, dicens: Obsecro ergo primò omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & pro omnibus qui in sublimitate sunt. Sicut ergo orationes, ita & hymnos in laudem Dei compositos, nullus nostrum ulterius

297
 zeri^{us} improbet, sed pari modo in Gallicia Hispaniaque celebrent, excommunicatione plectendi, qui hymnos reijcere fuerint ausi. De cons. dist. 1. De hymnis.

13. Hymnum quoque trium puerorum, in quo uniuersa cœli terræque creatura Deum collaudat, & quem Ecclesia catholica per totum orbem diffusa celebrat, quidam sacerdotes in Missa Dominicorum dierum, & in solennitatibus martyrum canere negligunt. 20 proinde sanctum Concilium instituit, ut per omnes Hispaniæ ecclesias, uel Galliciæ, in omnium Missarum solennitate idem in publico decantetur: cõmunionem amissuri, qui antiquam huius hymni consuetudinem, nostramque definitionem excelsent.

14. In fine psalmorum, non sicut à quibusdam hucusque, Gloria patri, sed, Gloria & honor patri, dicatur. David propheta dicente: 20 Asserte Domino gloriam & honorem. Et Iohannes euangelista in Apocalypsi audiuit uocem cœlestis exercitus, dicentem: Honor & gloria Deo nostro, sedenti in throno. Ac per hæc duo sic oportet in terris dici, sicut in cœlis resonant. Vniuersis ergo Ecclesiasticis hanc obseruationem damus, quam quisquis præterierit, communionis iacturam habebit.

15. Sunt quidam, qui in fine Responsoriorum Gloria non dicunt: propterea quod interdum inconuenienter resonat. Sed hæc est discretio, ut in lætis sequatur Gloria, in tristioribus reperatur Principium.

16. Apocalypsin librum multorum Conciliorum autoritas, & Synodica sanctorum præsulorum Romanorum decreta, Iohannis Euangelistæ esse præscribunt, & inter diuinos libros recipiendum constituerunt. Ea quia plurimi sunt qui eius autoritatem non recipiunt, eumque in Ecclesia Dei prædicare cõtemnant: Si quis eum deinceps aut non receperit, aut à Pascha usque ad pentecosten Missarum tẽpore in Ecclesia non prædicauerit, excommunicationis sententiam habebit.

17. Nonnulli sacerdotes post dictam orationem Dominicam statim communicant, & postea benedictionem in populo dant: quod deinceps interdiximus: sed post orationem Dominicam benedictio in populum sequatur: & tunc demum corporis & sanguinis Domini sacramentum sumatur, eo uide licet ordine, ut sacerdotes & Leuitæ ante altare communicent, in choro clerus, extra chorum populus.

18. Perniciosa consuetudo nequaquam est recipienda, quæ maiorum statuta præteries, omnem Ecclesiæ ordinem perturbauit, dũ alij per ambitum sacerdotia appetunt, alij oblati muneribus pontificatum assumunt. 60

Nonnulli etiam sceleribus implicati, uel seculari militiæ dediti, indigni ad honorem summi ac sacri ordinis peruenerunt. De quorum scilicet causa atque remotione, oportuerat quædam statuere. Sed ne perturbatio quæ plurima Ecclesiæ oriretur, præteritis omiſſis: deinceps qui non promoueantur ad sacerdotium, ex regulis Canonum necessaridẽ cre dimus inferendum: id est, qui in aliquo crimine detenti sunt, qui infamiæ nota aspersi sunt, qui scelera aliqua per publicam penitentiam se admisisse cõfessi sunt, qui in hæresin lapsi sunt, uel qui in hæresi baptizati aut rebaptizati esse noscuntur, qui semetipsos absciderunt, aut naturali de sectu membrorum aut decisione aliquid minus habere noscuntur, qui secundæ uxoris coniunctionem sortiti sunt, aut numerosa coniugia frequentauerunt, qui uiduam uel à marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt: qui concubinas aut fornicarias habuerunt, qui serulii conditioni obnoxij sunt, qui ignoti sunt, qui neophyti uel laici sunt, qui seculari militiæ dediti sunt, qui curiæ nexibus dediti sunt, qui inscij literarum sunt, qui nondum ad triginta annos peruenerunt: qui per gradus Ecclesiasticos non ascenderunt, qui ambitu honorem querunt, qui muneribus honorem obtinere moliantur, qui à decessoribus in sacerdotium eliguntur. Sed nec ille deinceps, sacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegit, uel autoritas metropolitani, uel comprouincialium sacerdotum assensus non exquisiuit. Quicumque ergo deinceps ad ordinem sacerdotij postulatur, & in his quæ prædicta sunt exquisitus, in nullo horum deprehensus fuerit & examinatus, probabilis uita atque doctrina extiterit, tunc secundum Synodalia uel decretalia constituta, cum omnium clericorum uel ciuium uoluntate, ab uniuersis comprouincialibus episcopis, aut certè à tribus, in sacerdotem die Dominica consecrabitur, conuenientibus cæteris qui absentes sunt, literis suis, & magis autoritate uel præsentia eius qui est in metropoli constitutus. Episcopus autem comprouincialis ibi consecrandus est, ubi metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem non nisi in ciuitate metropoli, & comprouincialibus ibidem conuenientibus. Si quis autem deinceps contra prædicta uetita Canonum, ad gradum sacerdotij indignus aspirare cõtenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. Distinct. 51. qui in aliquo crimine.

19. In ueteri lege ab anno uicesimo quinto, Leuitæ in tabernaculo seruire mandatur, cuius autoritatem in Canonibus & sancti Patres

tres secuti sunt. Nos & diuinæ legis, & Conciliorum præcepti immemores, infantes & pueros Leuitas facimus ante legitimam ætatem, & ante experientiam uitæ. Ideoque ne ulterius fiat à nobis, & diuinæ legis & Canonum admonemur sententijs. Sed uiginti quinque annorum ætatis, Leuitæ consecrantur, & triginta presbyteri ordinantur: ita ut secundum præceptum Apostolicum probentur primum, & sic ministrent, nullum crimen habentes. *Distinc. 77. in ueteri lege.*

20. Quicumque in sacerdotio Dei positi sunt, irreprehensibiles esse debent, Paulo attestante: Oportet episcopum irreprehensibile esse. Inoffensus ergo & immaculatus decet Dei existere sacerdotes, nec ullius eos fornicationis contagio pollui: sed castè uiuentes, mundos semetipsos celebrandis exhibeant sacramentis. Abstineamus ergo nos ab omni opere malo, & ab omni inquinamento carnis liberi maneamus, ut mundi corpore, purgati mente, possimus ad sacrificium Christi digni accedere, & Deum pro delictis omnium deprecari.

21. Quamuis conscientiam puram apud Deum nos habere oporteat, tamen & apud homines famam optimam custodire conuenit: ut iuxta præceptum Apostolicum, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus, uitæ sanctæ testimonium habeamus. Quidam enim hucusque sacerdotum, non modicum scandalum creauerunt, dum in conuersatione uitæ, non bonæ famæ existunt, ut ergo excludatur deinceps omnis nefandæ suspicionis occasio, & ne detur ultra secularibus locus obrectandi, oportet episcopos testimonium probabiliū personarum conuersationis & uitæ in conclauis suo habere, ut & Deo placeant per conuersationem bonam, & Ecclesiæ per optimam famam.

22. Similiter placuit, ut quemadmodum antistites, ita presbyteri atque Leuitæ, quos fortè infirmitas atque ætatis grauitas in conclauis suo manere non sinit, ut et iisdem in cellulis suis testes uitæ habeant: uitamque suam sicut nomine, ita meritis teneant.

23. Prona est omnis ætas ab adolescentia in malum. Nihil enim incertius, quàm uita adolescentium. Ob hoc constituendum oportuit, ut si qui in clero puberes aut adolescentes existunt, omnes in uno conclauis atrijs commoretur, ut lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quem & magistrum disciplinæ & testem uitæ habeant. Quod si aliqui ex his pupilli existunt, sacerdotali tutela foueantur, ut & uita eorum à criminebus intacta sit, & res ab iniuria improborum. Qui autem his præceptis resultauerint, monasterijs deputentur, ut uagantes animi &

superbi, seueriori regula distringantur. *12. q. 1. omnis ætas.*

24. Ignorantia mater cunctorum errorum, maximè in sacerdotibus Dei uitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt: sacerdotes enim legere sanctas Scripturas frequenter admonet Paulus apostolus, dicens ad Timotheum: Intende lectioni & exhortationi, doctrinæ quoque, & semper permans in his. Sciant igitur sacerdotes Scripturas sanctas, & Canones meditentur, ut omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina consistat, atque ædificent cunctos tam fidei scientia, quàm operum disciplina. *Distinc. 38. ignorantia mater.*

25. Quando presbyteri in parochijs ordinantur, libellum officialem à suo sacerdote accipiant, ut ad Ecclesias sibi deputatas instruendi succedant, ne per ignorantiam etiam in ipsi diuinis sacramentis offendant: ita ut quando uel ad litanias, uel ad Concilium uenerint, rationem episcopo ut reddant, qualiter susceptum officium celebrent, uel baptizent. *Distinc. 38. quando presbyteri.*

26. Quando presbyteri aut diaconi per parochias constituuntur, oportet eos primum professionem episcopo suo facere, ut castè & purè uiuant, sub Dei timore: ut dum eor talis professio obligauerit, uitæ sanctæ disciplinam retineant. *Distinc. uigesima octaua. quando presbyteri.*

27. Episcopus, presbyter, aut diaconus, si à gradu suo iniuste deiectus, in sancta Synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altari de manu episcoporum. Si episcopus est, orarium, annulum, & baculum: si presbyter, orarium & planetam: si diaconus, orarium & albam: si subdiaconus, patenam et calicem. Sic & reliqui gradus ea in reparationem sui recipiant, quæ cum ordinarentur per ceperant. *11. q. 3. episcopus, presbyter.*

28. Si quis episcopus, aut presbyter, siue diaconus, uel quilibet ex ordine clericorum magos, aut aruspices, aut hariolos, aut ceteros augures, uel sortilegos, uel eos qui profectur artem magicam, aut aliquem eorum sublimia exercentem, consuluisse fuerit deprehensus, ab honore dignitatis sue depositus, monasterij censuram excipiat, ibique perpetuæ poenitiæ deditus, scelus admissum sacrilegij soluat. *26. q. 5. si quis episcopus.*

29. Confinitimi hostium sacerdotes, præter eos qui è regia potestate sublimi licentiâ acceperunt, quodlibet mandatum ad gentem extraneam occultè accipere uel dirigere non præsumant. Qui autem deprehenditur aut conuincitur, denunciatus principi, apud Conciliū cõdigna animaduersione mulcabitur.

30. Sæpe principes contra quoslibet maie

statis obnoxios, sacerdotibus negocia sua committit. Et quia sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi consentiant, rebus fieri iudices, ubi iureiurando supplicio indulgentia promittitur, non ubi discriminis sententia preparatur. Si quis ergo sacerdotum, contra hoc commune consulum, discissor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud Ecclesiam perdat proprium gradum. 23. q. 8. sepe principes.

31. Episcopi in protegendis populis, ac defendendis, impositam à Deo sibi curam non ambigant. Ideoq; dum conspiciunt iudices ac potentes pauperum oppressores existere, & prius eos sacerdotali admonitione redarguant: & si contempserint emendari, eorum insolentiam regis auribus intimet, ut quos sacerdotalis admonitio non flectit ad iusticiam, regalis potestas ab improbitate coerceat. Si quis autem episcoporum id neglexerit concilio erit reus.

32. Avaricia radix est cunctorum malorum, cuius fitis etiam sacerdotum mentes obtinet. Multi enim fidelium, in honorem Christi & martyrum, in parochijs episcoporum basilicas construunt, oblationes sanctas conscribunt: sacerdotes hæc auferunt, atq; in usus suos conuertunt. Inde est, quod cultores sacrorum deficiunt, dum stipendia sua perducunt. Inde labentium basilicarum ruinæ non reparantur: quia avaricia sacerdotali omnia auferuntur. Pro qua re constitutum est à presenti Concilio, Episcopos ita dioceses suas regere, ut nihil ex earum iure præsumat auferre: sed iuxta priorum auctoritatem Conciliorum, de oblationibus quàm de decimis, tributis ac frugibus, tertiam consequatur. Quod si amplius quippiam ab eis præsumptum extiterit, per Concilium restauretur, appellandis aut ipsis conditoribus, aut certe propinquis eorum, si iam illi à seculo discesserunt. Non uerint ergo conditores basilicarum, in rebus quas eisdem Ecclesijs conferunt, nullam se potestatem habere: sed iuxta Canonum institutionem episcopi pertineat. 16. q. 1. constitutum est à presby. Item 10. q. 1. nouerint.

33. Quicumq; episcopus alterius episcopi diocesis per triginta annos sine aliqua interpellatione possederit, quia secundum ius legitur uidetur esse diocesis, admittenda contra eum non est actio reposcendi. Sed hoc intra unam parochiam, extra uerò nullo modo, ne dum diocesis defenditur, prouinciarum termini confundatur. 16. q. 3. quicumq; episcopus.

34. Sicut diocesis alienam tricenis possessio tollit, ita territorij conuentum non adimit. Ideoque basilicæ quæ nouè conditæ fuerint, ad eum proculdubio episcopum perti-

nebunt, cuius conuentus esse constiterit. 16. q. 1. sicut diocesis.

35. Episcopum per cunctas dioceses parochiasq; suas per singulos annos ire oportet, ut exquirat quo unaquæq; basilica in reparatione sui indigeat. Quod si ipse aut languore detentus, aut alijs occupationibus implicatus id explere nequiverit, presbyteros probabiles aut diaconos mittat, qui & redditus basilicarum, & reparationes, & ministratum uitæ inquirent. q. 2. professio. 10. q. 1. episcopum per cunctas.

36. Quicumq; episcopi suffragio cuiuslibet aliquid ecclesiasticæ utilitatis prouiderint, & pro eo quodcunq; commodum in remunerationem promiserint, promissi solutionem eos soluere oportebit, ita ut ad conciliū prouinciale deferatur, ut eorum conuentia confirmetur. quia sicut Paulus ait: Dignus est operarius mercede sua. 12. q. 2. quicumq; suffragio.

37. Præbendum est à sacerdotibus uitæ solatiū indigentibus, & maximè his quibus restituenda uicissitudo est. Quicumq; ergo fidelium de facultatibus suis Ecclesiæ aliquid deuotione propria contulerint, si forte ipsi aut filij eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadē ecclesia suffragium uitæ pro temporis usu percipiant. Si enim clericis seu monachis, uel peregrinis, aut quolibet necessitate sustineribus, pro solo religionis intuitu, in usum res Ecclesiasticæ largiuntur: quāto magis consulendum est, quibus retributio iusta debetur? 6. q. 7. quicumq; fidelium.

38. Nonnulli diaconi in tantam erumpunt superbiam, ut sese presbyteris anteponant, atq; in primo choro ipsi priores stare præsumant, presbyteris in secundo choro constitutis. Ergo ut sublimiores sibi presbyteros agnoscant, tam hi quàm illi in utroq; choro consistant. dist. 93. nonnulli diacones.

39. Si oraria duo nec episcopo induere quid dèlicet, nec presbytero: utiq; multo minus diacono, qui minister eorum est. Unum ergo orarium oportet Leuitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, id est prædicat. Dexteram autem oportet habere liberam, ut expeditius ad ministerium sacerdotale discursat. Caueant ergo amodò Leuitæ gemino uti orario, sed uno tantum, & puro, nec ullis coloribus aut auro ornato. dist. 25. unum orarium.

40. Omnes clerici uel leutores, sicut Leuitæ & sacerdotes, deorsum superius capite toto, inferius solam circuli coronam relinquāt. Non sicut hucusq; in Gallicia partibus facere leutores uidentur, qui prolixis ut laici comis, in solo capitis apice modicum circulum tondent. ritus enim iste in Hispanijs hucusq; hereticorum fuit. Unde oportet, ut pro amputando ab Ecclesijs scandalo, hoc signum dedecoris auferatur, & sit una tonsura uel habitus, sicut totius Hispaniæ est usus. Qui autem hoc non custodierit, fidei catholicæ reus erit.

41. Cum clericis extraneæ fœminæ nullatenus habitent, nisi tantum mater & soror, filia, amita, in quibus personis nihil sceleris æstimari naturæ fœdus permittit. Id enim & constitutio antiquorum Patrû decreuit.
42. Quidam clerici legitimum non habentes coniugium, extranearum mulierum uel ancillarum suarum interdicta sibi consortia appetunt. Ideo quæ coniuctæ taliter cum clericis sunt, ab episcopo auferantur, & uenundentur: illis pro tempore relegatis ad pœnitentiam, quos sua libidine infecerunt. Dist. 81. quidam clerici.
43. Clerici qui sine consultu episcopi sui uxores duxerint, aut uiduam, aut repudiatâ uel meretricem in cõiugium acceperint, separari eos à proprio episcopo oportebit.
44. Clerici qui in quacunque factione arma uolentes sumperint, aut sumperunt, repètè amisso ordinis sui gradu, in monasteriũ contradâtur perenniter. 13. q. 8. clerici.
45. Si quis clericus in demoliendis sepulchris fuerit deprehensus, quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguine uindicatur, oportet Canonibus in tali scelere proditum à clericatus ordine submoueri, & pœnitentiæ triennio deputari.
46. Præcipiente Domino nostro atque excellentissimo Sisenando rege id cõstituit sanctum Concilium, ut omnes ingenui clerici, pro officio religionis, ab omni publica indictione atq; labore habeantur immunes, ut liberi Deo seruiant: nullaq; præpediti necessitate, ab Ecclesiasticis officijs retrahantur.
47. Eos quos œconomos Græci uocant, hoc est, qui uice episcoporum res Ecclesiasticas tractant, sicut sancta Synodus Chalcedonensis instituit: omnes episcopos de proprio clero ad regendas ecclesias habere oportet, qui autem deinceps contempserit, obnoxius eiusdem magni Concilij erit.
48. Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit. Quicquid horû fuerit, alligatû tenebit. Proinde his ad mundũ reuertedi intercludimus aditum, & omnes ad seculum interdiciamus regressus. 20. q. prima, monachum.
49. Clerici qui monachorum propositum appetunt: quia meliorem uitam sequi cupiunt, liberos seips ab episcopo in monasterijs largiri oportet ingressus: nec interdici propositum eorum, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur. 19. q. 1. clerici qui monachorum.
50. Nunciatû est præsentî Concilio, quod monachi episcopali imperio seruili operi mancipientur, & iura monasteriorum contra instituta Canonum illicita præsumptione usurpentur, ita ut penè ex cœnobio possessio fiat, atque illustri portio Christi ad ignomi-
- niam seruitutemq; perueniat. Quapropter monemus eos qui Ecclesijs præsumunt, ut ultra talia non præsumant: sed hoc tantum sibi in monasterio uendicet sacerdotes, quod præcipiunt Canones: id est, monachos ad cõuersationem sanctam præmonere, abbates aliq; officia instituere, atq; extra regulâ facta corrigere. Quod si aliquid in monachos Canonib. interdictum præsumperint, aut usurpare quippiam de monasterij rebus tentauerint, non deerit ab illis sententia excommunicationis, qui se deinceps iniquaquam sustulerint ab illicitis. 18. q. 2. hoc tantû sibi.
51. Nonnulli monachorum egredientes à monasterio, non solum ad seculum reuertuntur: sed etiam & uxores accipiunt. Igitur reuocati, in eodem monasterio, à quo exierat, pœnitentiæ deputentur: ibique desinant crimina sua, unde decesserunt.
52. Religiosi propriæ regionis, qui nec inter clericos, nec inter monachos habentur, siue hi per diuersa loca uagi feruntur, ab episcopis, in quorum conuentu commorari noscuntur, licentia eorum coherceatur, ut aut in clero, aut in monasterio deputentur: præter eos qui ab episcopo suo aut propter ætatem, aut languorem fuerint absoluti.
53. Hi qui in discrimine constituti pœnitentiã accipiunt, nulla manifesta scelera confidentes, sed tantum se peccatores esse prædicantes: huiusmodi si reualuerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus Ecclesiasticos peruenire. Qui uerò ita pœnitentiã accipiunt, & aliquod mortale peccatû se perpetrasse publicè fateantur, ad clerû uel honores Ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.
54. Quicumq; ex secularibus, accipientes pœnitentiã, toronderunt se: & rursus præuaricantes, laici effecti sunt: comprehensi ab episcopo suo, ad pœnitentiã, ex qua recesserunt, reuocentur. Quod si aliqui p potentia irreuocabiles sunt, nec admoniti reuertuntur, ut ueri apostatæ corâ ecclesia anathematis sententiã condénentur. Non aliter & hi, qui à parentibus detonsi fuerunt, aut sponte sua, amissis parentibus, seipsos religioni deuouerunt, & postea habitum secularem sumperunt, ut ijdem à sacerdote comprehensi, ad cultum religionis, acta prius pœnitentiã, reuocentur. Quod si conuerti non possunt, uelut apostatæ anathematis sententiã subijciantur. Quæ forma seruabitur etiã in uiduis, uirginibusq; sacris, ac pœnitentibus fœminis, quæ sanctimoniale habitum induerunt, & postea aut uestem mutauerunt, aut ad nuptias transierunt.
55. Duo sunt genera uiduarum, seculares & sanctimoniales. Seculares uiduæ sunt, quæ ad-

adhuc disponentes nubere, laicalem habitum non deposuerunt. Sanctimonialia sunt, que iam mutato habitu seculari, sub religioso cultu in conspectu sacerdotis & Ecclesie apparuerunt. Hæc si ad nuptias transferint, iuxta Apostolum, non sine damnatione erunt: quia se primum Deo uouentes, postea castitatis propositum abiecerunt.

56. De Iudæis autem præcepit sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum uim inferre. Cui enim uult Deus miseretur, & quem uult indurat. Non enim tales inuiti saluandi sunt, sed uolentes, ut integra sit forma iusticie. Sicut enim homo propria arbitrij uoluntate serpenti obediens perijt: sic uocante se gratia Dei, propriae mentis conuersione homo quisque credendo saluatur. Ergo non ui, sed libera arbitrij uoluntate, ut conuertatur suadendi sunt, non potius impellendi.

Qui autem iam pridem ad Christianitatem uenire coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi Principis Sisebuti, quia iam constat eos sacramentis diuinis sociatos, & baptismi gratiam suscepisse, & chrismate unctos esse, & corporis Domini & sanguinis extitisse participes: oportet, ut fidem etiam, quam ui uel necessitate susceperunt, tenere cogantur, ne nomen Domini blasphemetur, & fides quam susceperunt uilis ac contemptibilis habeatur. dist. 45. de Iudæis.

57. Tanta est quorundam cupiditas, ut quidam eam appetentes, iuxta quod ait Apostolus, etiam a fide errauerint. Multi quippe hucusque ex sacerdotibus atque laicis accipientes a Iudæis munera, perfidia eorum suo patrio fouent: qui non immerito ex corpore Antichristi esse noscuntur, quia contra Christum faciunt. Quicumque ergo deinceps episcopus siue clericus, siue secularis, illis contra fidem Christianam suffragium uel munere uel fauore præstiterit, uere (ut prophanus & sacrilegus) anathema effectus, ab Ecclesia catholica & regno Dei habeatur extraneus: quia dignus est, ut a corpore Christi separetur, qui inimicus Christi patronus efficitur.

58. Plerique qui ex Iudæis dudum ad Christianam fidem promoti sunt, nunc blasphemantes in Christum, non solum Iudaicos ritus perpetrare noscuntur, sed etiam abominandas circuncisiones exercere præsumpserunt. De quibus consulti pijsissimi ac religiosissimi Domini nostri Sisenandi regis, hoc sanctum decreuit Concilium, ut huiusmodi transgressores, pontificali autoritate correcti, ad cultum Christiani dogmatis reuocentur: ut quos uoluntas propria non emendat, animaduersione sacerdotalis coherceat. Eos autem quos circunciderunt, si filij eorum sunt, a parentum consortio separentur: si serui, pro iniuria corporis sui libertati tradantur. De consec. dist. 4. plerique;

59. Iudæorum filios uel filias baptizatos, ne parentum ultra inuoluantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus, deputandos autem monasterijs, aut Christianis uiris, aut mulieribus Deum timentibus, ut sub eorum conuersatione cultum fidei discant: atque in melius instituti, tam in moribus quam in fide proficiant. 28. q. 1. Iudæorum filios.

60. Iudæi baptizati, si postea præuaricantes in Christum, qualibet pœna damnati extiterint, a rebus eorum fideles filios excludi non oportebit: quia scriptum est, Filius non portabit patris iniquitatem. 1. q. 4. Iudæi baptizati.

61. Sæpe malorum consortia etiam bonos corrumpunt, quanto magis eos qui ad uicia proni sunt? Nulla ergo communio ultra sit Hebræis, ad fidem Christianam translatis, cum his qui adhuc in ueteri ritu consistunt, ne forte eorum participatione subuertantur. Quicumque ergo amodò ex his qui baptizati sunt, infidelium consortia non uitauerint, & hi Christianis donentur, & illi publicis cædibus deputentur. 29. q. 1. sæpe malorum.

62. Iudæi qui Christianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab episcopo ciuitatis ipsius, ut si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quod si admoniti noluerint, separentur: quia non potest infidelis in eius permanere coniunctione, que iam in Christianam translata est fidem. Filij autem qui ex talibus nati existunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Similiter & hi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelibus uiris, Christianam religionem sequantur, non Iudaicam superstitionem. 28. q. 1. Iudæi qui Christi.

63. Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidelis. Iudæi ergo qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem præuaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti non debent, quamuis esse Christianos annuncient: quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita in testimonio humano dubij habentur. Infirmari ergo oportet eorum testimonium, qui in fide falsi docentur: nec eis est credendum, qui ueritatis a se fide abiecerunt. 2. q. 7. non potest.

64. Præcipiente Domino, atque excellentissimo Sisenando rege, constituit id sanctum Concilium, ut Iudæi, aut hi qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant: quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt. Ideoque iudices prouinciarum cum sacerdotibus, eorum subreptiones fraudulenter relictas suspendant, & officia publica eos agere non permittant. Si quis autem iudicium hoc permiserit, uelut in sacrilegum excommunicatio proferatur:

& is qui subreperit, publicis cædibus depu-
teretur. 17. q. 4. constituit sanctum.

65. Ex decreto gloriosissimi principis hoc
sanctum elegit Concilium, ut Iudæis non li-
ceat Christianos seruos, nec Christiana man-
cipia emere, nec cuiusquam consequi largi-
tate. Nefas enim est, ut membra Christi ser-
uiant Antichristi ministris. Quod si deinceps
seruos Christianos, uel ancillas Iudæi
habere præsumperint, sublatis ab eorū domi-
natiu, libertatem à principe consequantur. 10

66. Et si illi qui nulla ex rebus suis pau-
peribus Christi distribuunt, æterni iudicis
uoce in futuro condemnabuntur: quanto
magis qui auferunt pauperibus, quæ non dede-
runt? Quapropter episcopi qui nihil ex pro-
prio suo Ecclesiæ Christi compensauerunt,
hanc diuinam sententiam metuant, & liber-
tos ex familijs Ecclesiæ ad condemnationem
suam facere non præsumant. Impium est enim,
ut qui res suas Ecclesiæ Christi non contule-
rit, damnum inferat, & ius Ecclesiæ alienare
contendat. Tales ergo libertos successor e-
piscopus absq; aliqua oppositione ad ius Ec-
clesiæ reuocabit: quia eos non æquitas, sed im-
probitas absoluit. 12. q. 2. & si illi qui nulla.

67. Episcopus, qui mancipium iuris Eccle-
siæ non retento Ecclesiastico patrocínio ma-
numitti desiderat, duo meriti eiusdem, & pe-
culij, coram Concilio Ecclesiæ cui præemi-
net, per commutationem, subscribentibus
sacerdotibus offerat, ut uera & iusta inue-
niatur diffinitio commutantis. Tunc enim
liberam manumissionem sine patrocínio Ec-
clesiæ concedere poterit: quia eum quem li-
bertati tradere disponit, iam iuri proprio ac-
quisiuit. Huiusmodi autem liberto aduer-
sus Ecclesiam, cuius iuris extitit, accusandi
uel testificandi denegetur licentia. Quod si
præsumperit, placet, ut stante commutatio-
ne, in seruitutem propriam reuocetur, cui no-
cere conatur. 12. q. 2. Episcopus qui.

68. Consensus totius Concilij definiuit,
ut sacerdotes qui aut res suas Ecclesiæ relin-
quunt, aut nihil habentes, aliqua tamen præ-
dia aut familias ecclesijs suis conquirunt, li-
cebit illis aliquos de familijs eiusdem eccle-
siæ manumittere, iuxta rei collatæ modum,
quem antiqui Canones decreuerunt: ita ut
cum peculio & posteritate sua, ingenui sub-
patrocínio Ecclesiæ maneant, utilitates iniū-
ctas sibi, iuxta quod potuerint prosequentes.

69. Liberti Ecclesiæ, quia nunquam mori-
tur eorum patrona, à patrocínio eiusdem nū-
quam discedant, nec posteritas quidem eo-
rum: sicut priores Canones decreuerunt, Ac
ne fortè libertas eorum in futura prole non
pateat, ipsa q; posteritas naturali ingenuita-
te obnitens, sese ab Ecclesiæ patrocínio non
subtrahat, necesse est ut tam hi liberti, quam

ab eis progeniti, professionem episcopo suo
faciant, per quam ex familia Ecclesiæ liber-
tos effectos se esse fateantur: eius q; patroc-
nium non relinquunt, sed iuxta uirtutem suam
obsequium ei uel obedientiam præbeant. 12.

q. 2. liberti ecclesiæ quia.
70. Liberti Ecclesiæ qui à patrocínio eius
discedentes, quibuslibet personis adhæserunt,
si admoniti redire contempserint, manumis-
sio eorum irrita sit: quia per obedientiæ con-
temptum, ingrati actione tenentur. 12. q. 2. li-
berti Eccl. qui.

71. Liberti Ecclesiæ qui à quibuscunq; ma-
numissi sunt, & Ecclesiæ patrocínio cōmen-
dati existunt, sicut & regulæ antiquorum Pa-
trum constituerunt, sacerdotali defensione,
à cuiuslibet insolentia protegantur, siue in
statu libertatis eorum, siue in peculio quod
habere noscuntur. Dist. 87. liberti quia.

72. Quicumque libertatem à dominis suis
ita percipiunt, ut nullum sibi in eis obsequi-
um patronus retinet, isti si sine crimine ca-
pitali sunt, ad Clericatus ordinem liberi sus-
cipiantur: quia directa manumissione abso-
luti noscuntur. Qui uerò retento obsequio
manumissi sunt, pro eo quod adhuc à patro-
no seruituti tenentur obnoxij, nullatenus sunt
ad Ecclesiasticum ordinem promouendi: ne,
quando uoluerint eorum domini, fiant ex
clericis serui. Dist. 54. quicumq; lib.

73. De familijs Ecclesiæ cōstituere presby-
teros & diaconos per parochias liceat, quos
tamen uitæ rectitudo & probitas morū cō-
mendat: ea tamen ratione, ut antea manu-
missi, libertatem status sui percipiant, & de-
nuò ad Ecclesiasticos honores succedat. Est
enim irreligiosum, obligatos existere serui-
tuti, qui sacri ordinis suscipiunt dignitatem.
Quicquid autem talibus aut per libertatem,
concessum, aut successione extiterit datum,
aut à quolibet quoquo modo collatum, non li-
cebit eis quippiam inde in extraneas personas
transmittere: sed omnia ad ius eius Ecclesiæ,
à qua manumissi sunt, post eorum obitum per-
tineant. His quoq; sicut & cæteris Ecclesiæ
libertis, accusandi uel testificandi aduersus
Ecclesiam aditus intercluditur: ad quod si ar-
spirauerint, non solum libertatis beneficio care-
ant, sed etiā honoris gradu, quæ non dignitate
nature, sed temporis necessitate promeruerunt.

74. Post instituta quædam Ecclesiastici or-
dinis, uel decreta, quæ ad quorundam perci-
nent disciplinam, postrema nobis cunctis sa-
cerdotibus sententia est, pro robore nostro-
rum regum & stabilitate gentis Gothorum,
pōtificale ultimū sub Deo iudice ferre decre-
tū. Multarū quippe gentiū (ut fama est) cōtra
extat perfidia animorū, ut fidem sacramēto
promissam regibus suis obseruare contem-
nant: & ore simulent iuramēti pfessione, dū
recineant

retineant mente perfidiæ impietatem. Iurât enim regibus suis, & fidem quâ pollicentur, præuariantur: nec metuunt uolumen illud iudicij Dei, per quod inducitur maledictio, multa; pœnarum cōminatio super eos qui iurant in nomine Dei mendaciter. Quæ ergo spes talibus populis, contra hostes laborantibus erit? Quæ fides ultrâ cum alijs gentibus in pace credenda? quod fœdus nō uiolandū? quæ in hostibus iurata sponſio stabilis permanebit, quando nec ipsis proprijs regibus iuratam fidem conseruant? Quis enim ad eum furiosus est, qui caput suum manu sua propria desecet? Illi (ut notum est) immemores salutis suæ, propria manu seipſos interimunt, in semetipſos suosq; reges proprias conuertendo uires. Et cū Dominus dicat, Nolite tangere christos meos: & Dauid, Quis (inquit) extendet manum suam in Christum Domini, & innocēs erit? illis nec uitare metus est periurium, nec regibus inferre exitium. Hostibus quippe fides pacti datur, nec uiolatur. Quod si in bello fides uigeat, quanto magis in cæteris seruanda est? Sacrilegium quippe est, si uioletur à gentibus regum suorum promissa fides: quia nō solum in eos fit pacti transgressio, sed & in Deum, in cuius nomine pollicetur ipsa promissio. Inde est, quod multa regna terrarū, cœlestis iracūdia ita permutauit, ut pro impietate fidei & morum, alterum ab altero solueretur. Vnde & nos cauere oportet, casum huiusmodi gentium, ne similiter plaga feriamur præcipiti, & pœna puniamur crudeli. Si enim Deus angelis in se præuariantibus non pepercit, qui per inobedientiam cœlestis habitaculum perdidit (unde & per Esaiam dicit, Inebriatus est gladius meus in cœlo:) quanto magis nos nostræ salutis interitum timere debemus, ne per infidelitatem eodem sæuiente Dei gladio pereamus? Quod si diuinam iracundiam uitare uolumus, & seueritatem ad eius clementiam prouocare cupimus, seruemus erga Deum religionis cultum atque timorem, custodiamus erga principes nostros pollicitam fidem atque sponſionem. Non sit in nobis, ut in quibusdam gentibus, infidelitatis subtilitas impia, non subdolæ mentis perfidia, non periurij nefas, & coniurationum nefanda molimina. Nullus apud nos sub præsumptione regnum arripiat, nullus excitet muruas seditiones ciuiū, nemo meditetur interitus regū: sed defuncto in pace principe, primates totius gentis cum sacerdotibus successorem regni concilio communi constituent, ut dum unitatis concordia à nobis retinetur, nullum patriæ gentisq; dissidium per uim atq; ambitū moliatur. Quod si hæc admonitio mētes nostras nō corrigit,

& ad salutem cōmunem cor nostrū nequam perducit, audi sententiā nostrā. Quicumq; ergo ex nobis, uel totius Hispaniæ populis, qualibet cōiuratione uel studio sacramentū fidei suæ, quod pro patriæ gentisque Gotthorū statu, uel conseruatione regiæ salutis pollicitus est, temerauerit, aut regē nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigiū usurpauerit: anathema sit in conspectu Dei Patris & angelorum, atq; ab Ecclesia catholica, quam periurio prophanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu Christianorū alienus, cum omnibus impietatis suæ socijs: quia oportet, ut una pœna teneat obnoxios, quos similis error inuenerit implicatos. Quod iterum secūddō replicamus, dicentes. Quicumque amodō ex nobis, uel cunctis Hispaniæ populis, quolibet tractatu uel studio sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ gentisque Gotthorum statu, uel conseruatione regiæ salutis pollicitus est, uiolauerit, aut regem nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigiū usurpauerit, anathema in conspectu Christi & Apostolorum eius sit: atque ab Ecclesia catholica, quam periurio prophanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni cōfortio Christianorum alienus, & damnatus in futuro iudicio Dei, habeatur cum participibus suis: quia dignum est, ut qui talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eorum participatione obnoxij teneantur. Hoc etiam tertidō acclamamus, dicentes: Quicumque amodō ex nobis uel cunctis Hispaniæ populis, qualibet meditatione uel studio, sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ salute, gentisque Gotthorum statu, uel in columitate regiæ potestatis pollicitus est, uiolauerit, aut regem nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigiū usurpauerit, anathema sit in conspectu Spiritus sancti & martyrum Christi: atque ab Ecclesia catholica, quam periurio prophanauerit, extraneus efficiatur, & ab omni communionem Christianorum alienus, nec partem habeat iustorum, sed cum diabolo & angelis eius æternis supplicijs condemnetur, unā cum eis qui eandem coniurationem nituntur: ut par pœna perditionis constringat, quos in perniciem praua societas copulat. Et ideo si placet omnibus qui adestis, hoc tertidō reiteratam sententiā uestræ uocis consensu firmate. Ab uniuerso clero uel populo dictum est: Qui contra hanc nostram definitionem præsumperint, anathema maranatha: hoc est, perditio in aduentu Domini sint, & cum Iuda Iscarioth partem habeant ipsi & socij eorum, Amen. Quapropter nos ipsi &

sacerdotes omnes, sanctam Ecclesiam Christi ac populum admonemus, ut hæc tremenda & toties reiterata sententia, nullum ex nobis præsentem atque æterno condemnet iudicio: sed fidem promissam erga gloriosissimum dominum nostrum Sisenandum regem custodientes, ac sincera illi deuotione famulantes, nõ solum diuinæ pietatis in nobis clementiam prouocemus, sed etiã gratiã antefati principis percipere mereamur. Te quoq; præsentem regem, ac futuros ætatum sequentium principes, humilitate debita deposcimus; ut moderati & mites erga subiectos existentes, cum iusticia & pietate populos à Deo uobis creditos regatis: bonamq; uicissitudinem, qui uos nobis constituit, largitori Christo rependatis, regnantes in humilitate cordis, cum studio bonæ actionis. Nec quisquam uestrum solus in causa captiuum aut reum sententia feriat: sed consensu publico cum rectoribus ex iudicio manifesto delinquentium culpa patescat, seruata à uobis in offensis mansuetudine, ut non seueritate magis in illis quàm indulgentia polleatis: ut dum omnia hæc (autore Deo) pio à uobis moderamine conseruentur, & reges in populis, & populi in regibus, & Deus in utrisque læteretur. Sanè de futuris regibus hanc sententiam promulgamus, ut si quis ex eis contra reuerentiam legum, superba dominatione & fastu regio, in flagitijs & facinore siue cupiditate, crudelissimã potestatem in populis exercuerit, anathematis sententia à Christo Domino condemnetur, & habeat à Deo separationem atq; iudicium, propter quod præsumpserit mala agere, & in perniciem regnum deducere. De Semithilana uerò, qui propria scelera metuens, seipsum regno priuauit, & potestatis fascibus exiit, id cum gentis consultu decreuimus: ut neque eum, uel uxorem eius, propter mala quæ comiserunt, neq; filios eorum unitati nostræ unquam cõsociemus: nec eos ad honores, à quibus ob iniquitatem deiecti sunt, aliquãdo promoueamus. Quiq; etiã, sicut in fastigio regni habetur extranei, ita à possessione rerum quas de miserorum sumptibus auxerãt maneãt alieni, præter id quod pietate pijsissimi principis nostri fuerint cõsecuti. Nõ aliter & Geillanè, memorati Semithilanae & sanguine & scelere fratrem, qui nec in germanitatis fide stabilis exiit, nec fidẽ glorioso Domino nostro pollicitã conseruauit: huc ergo cù cõiuge sua, sicut & antè factum est, à societate gẽtis atq; cõsortio nostro placuit separari: nec in amissis facultatibus, in quib. per iniquitatẽ creuerãt, reduces fieri, præter id quod cõsecuti fuerint pietate clemētissimi Principis, cuius gratia bonos donorum præmij ditat, & malos à beneficentia

sua nõ separat. Gloria autẽ & honor omnipotenti Deo nostro, in cuius nomine cõgregati sumus. Post hæc pax & salus & diurnitas pijsissimo & amatori Christi domino nostro Sisenãdo regi, cuius deuotio nos ad hoc decretũ salutiferũ cõuocauit. Corroboret ergo Christi gratia regnũ illius, gẽtesq; Gothorũ in fide Catholica annis & meritis. Protegat illũ usq; ad ultimã senectutẽ summi Dei gratia: & post præsentis regni gloriã, ad æternũ regnũ trãseat, ut sine fine regnet, qui in seculo feliciter imperat: ipso præstante, qui est Rex regum & Dominus dominorũ, cum Patre & Spiritu sancto, in secula seculorum, Amen. Definitis itaq; his quæ superius cõprehensa sunt, annuente religiosissimo Principe, placuit deinde, nulla in re impediẽte, à quolibet nostrum, ea quæ cõstituta sunt temerari, sed cuncta salubri consilio conseruari. Et quia profectibus Ecclesiæ & animæ nostræ conueniunt, etiam propria subscriptione (ut permaneant) roboramus. Ego Isidorus, in Christi nomine Spalensis ecclesiæ metropolitanus episcopus, hæc constituens subscripsi. Similiter & alij episcopi subscripserunt, numero septuaginta.

Baleus Centuriæ primæ, capite septuagesimo quarto, in Appen dice, affirmat, Isidorum testari, in hac Synodo clericis legitimã coniugium esse concessum, & consortio ancillarũ & extranearũ mulierum interdictũ.

TOLETANA SYNODVS

Quinta, sub Chintilla rege.

A Nno primo Chintillæ regis Gothorum, quinta Toleti Synodus celebrata est, imperante Heracleone: ut Regino annotat. Iohannes Magnus Gothicæ historiæ lib. 16. cap. 18 narrat, Isidorum Hispaliensem archiepiscopum præfuisse. Verum nomen eius, inter eos qui subscripserunt Canonibus, non extat: sed Eugenij.

Canones huius Concilij referuntur hoc ordine.

1. Vt in cuncto regno à Deo sibi concesso, specialis & propria hæc religiosa omni tempore teneatur obseruantia, ut à die Iduum Decembrium Litania tridud ubique annua successione peragatur, & indulgentia delictorum lachrymis impetretur. Quod si dies Dominica intercesserit, in sequenti hebdomada celebretur: ut quoniã deficiente charitate, eò usq; preletur malicia, ut noua exerceantur facinora: noua quoq; hæc ipsa surgat consuetudo, quæ possit ante omnipotentis oculos nostra esse purgatio.
2. Summa autẽ nobis uigilantia & grandis religionis cura prouidendum est, ut mala quæ assidue prohibita perpetrantur, circumspecta disciplina Ecclesiastica extirpentur.

Non

Non enim est in easum scriptum: Pestilente flagellato, stultus sapientior erit. Quamobrem, quoniam præponderante onere delictorum, experientia penè semper ac sæpe fieri discimus, quod magnopere uitare debemus: quod etiam custoditur, cum hoc quod diuinis sacramentis spondimus, te meritate uiolamus: ideo que frequenter cõpescendum, quod crebrò inuenitur transgressum. Sed ne succedentes præcedentibus, ac deinde sequentes inuideat anterioribus, & cuncta quæ quæta & pacata permaneant: hæc in Concilio cõmuniter cõsiderata defertur sententia, ut seruetis quæcũq; in uniuersali & magna Synodo prouisa cõscriptaq; circa principũ salutẽ & utilitatẽ sunt. Hæc quoq; adiecta custodiãtur, uidelicet ut omni benignitate omniq; firmitate circa omne posteritatem principis nostri Chintilliani regis teneatur dilectio, & præbeatur rationale defensionis adminiculũ: ne res iustè prouisã, aut etiã parentũ digna prouisione procuratã, ad iuris proprietatẽ pertinentes, iniustè fraudulenterq; auferatur: nec à quoquã causa illicitè exquisita lædẽdi eos præbeatur: nec quocunq; modo, quibuslibet rebus, sprete dilectione molestantur. Hæc enim licetia efficit & principes in subiectis suspectos, & subiectos in bonis principum cupidos. Quocirca ne & præmissa cõtemnantur, & ut cupiditas radix omniũ malorũ auferatur, cõtestamur omnes præsentẽs & absentes, uel etiam futuris temporibus cõsequentes, coram Deo & angelis eius, quod si quisquã nostræ cõtestationis remerator extiterit atq; contẽptor, & quacunque argumentatione odiosè eos molestante, aut in aliquo fuerit conatus lædere, sit anathema in Christianorum omniũ cœtu, atq; superno cõdemnetur iudicio: sit exprobrabilis omnibus Catholicis, & abominabilis sanctis angelis in ministerio Dei constitutis. Sic in hoc seculo perditus, & in futuro cõdemnatus, qui tam rectè prouisioni noluit præbere consensum.

3. Inexpertis & nouis morbis nouam decet inuenire medelam. Quapropter quoniã sunt inconsideratæ quorundam mentes, & se minimè capientes, quos nec origo ornat, nec uirtus decorat, qui palsim putant licenterq; ad regalia maiestatis peruenire fastigia: huius rei causa, nostra omniũ cum inuocatione diuina profertur sententia, ut si quis talia meditatus fuerit, quem nec electio omnium præficit, nec Gothicæ gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, sit consortio catholicorum priuatus, & diuino anathemate cõdemnatus.

4. Ergo quia & religioni inimicum, & hominibus constat esse perniciosum, futura illicitè cogitare, & casus principum exquire-

re, ac sibi in posterum prouideri: cum scriptum sit, Non est uestrũ nosse momenta uel tempora, quæ Pater posuit in sua potestate: hoc decreto cõsemus, ut quisquis inuentus fuerit talia perquisisse, & uiuente principe, in alium attendisse, pro futura regni spe, aut alios in se propter id attaxisse, à conuentu catholicorum cum excommunicationis sententia expellatur.

5. Sed & hoc pro pestilentiosis hominum moribus, salubri deliberatione cõsemus: ne quis in principem maledicta congerat. Scriptum est enim à legislatore: Principi populi tui ne maledixeris. Quod si quis fecerit, ex cõmunicatione Ecclesiastica plestatur. Nã si maledici regnũ Dei non possidebunt, quanto magis talis ab Ecclesia necessariò pellitur, qui diuinę uiolator sententię inuenitur?

6. Simili prouidentia pro fidelibus regum nostra datur sententia, ut quisquis superstes principum extiterit, iustè in rebus profligatis, aut largitate principis acquisitis, nullam debeat habere iacturam. Nam si licenter & iniustè perturbentur fidelium mentes, nemo optabit proprium ac fidele præbere obsequium, dum cuncta nutant in incertum, & in futuro discrimine formidant causam, sed saluti & rebus eorum principalis pietas debet præbere suffragia. Exemplis enim ceteri prouocantur ad fidem, cum fideles non fraudantur mercede.

7. Propter malarum mentium facilitatem, & memorię obliuionem, hoc sacratissima statuit Synodus, ut in omni Concilio episcoporum Hispaniæ, uniuersalis Concilij decretum, quod propter principũ nostrorum est salutem cõstitutum, peractis omnibus, in Synodo publica uoce debet pronunciari: quatenus sæpe replicatũ auribus, uel assiduitate, iniquorũ mens territa corrigatur, quæ ad præuaricandum & obliuionẽ & facilitate perducitur.

8. In his omnibus quæ præmissimus, potestatem indulgentiæ in culpis delinquentium Principi reseruamus: ut iuxta bonitatis suæ & pietatis moderamen, ubi emendationem prospexerit mentium, ueniam tribuat culparum.

9. His uerò omnibus finem & robur subscriptione nostra facientes, gloriam & laudem omnipotenti Domino Deo, in quantũ mortalium ualetudo finit, reddimus. Post hæc gratias excellentissimo & gloriosissimo principi nostro Chintillano regi peragimus, cuius ardor fidei, & studium bonæ intentionis, & unanimitatis concordiam nobis tribuit, & charitatis. Donet ei Dominus de inimicis triumphum, & de beatitudine gaudium: custodiat eum protectione assidua, & munit bonæ uoluntatis suæ circum-

spectione tutissima, cuius regnum manet in secula seculorum.

Ego Eugenius, Toleranæ ecclesię prouincię Carthaginens̄ metropolitanus episcopus, his omnibus decretis annuens subscripsi. Similiter & alij episcopi subscripserunt, numero uiginti.

SYNODI SVB CON-
stante Imperatore.

SYNODVS ROMANA
sub Theodoro.

Pyrhus Constantinopoli expulsus, in Africam ad Maximum uenit, ac cum eo contulit de quæstione, Vna ne an plures in Christo asserendæ sint uoluntates à Maximo autē uictus & persuasus, Romā ad Theodorum abiit, eiq; libellū de sua sententia offert, in quo duas in Christo naturas, & duas uoluntates & operationes asserbat. Theodorus eum, ut rectè sentientem, in cōmunione admittit. Ille uerò Roma discedens, cū Rauennam uenisset, redit ad ingenium, & errorem suum defendit. Ea re cognita, Theodorus sacerdotes Romanos & Ecclesiam cōuocat, & Pyrrhum denunciatur excommunicatum, & ab officio remotum, scriptis literis atramento madefacto uino ex calice diuino. Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum.

SYNODVS AFRICANA.

Narrat Paulus Diaconus lib. 18 rerum Romanarū, in Africa penes Byzantium, Numidiam & Mauritaniam, in Synodos episcopos diuersos coijisse: & de mota cōtrouersia, an duæ uoluntates & actiones in Christo sint statuendæ, an uerò una tantum, disceptasse, & opinionem Monothelitarum damnasse. In Synodo sub Martino papa, recitatur scriptum de actis in Africa, quod subiicimus.

¶ Domino beatissimo, Apostolico culmini sublimato, sancto Patri patrū, Theodoro pape, & summo omniū præsulū Pōtifici, Colūbus primę sedis episcopus Cōcilij Numidicę, & Stephan⁹ primę sedis episcopus Cōcilij Vizacini, & Roparatus episcopus primę sedis Cōcilij Mauritanicę, & uniuersū episcopū de trib. Cōcilij antè dictis, Africanę prouincię Magnū & indeficientē, omnib. Christianis fluēta redūdantē, apud Apostolicā sedē consistere fontē, nullus ambigere possit, de quo riui prodeūt affluētes, uniuersum largissimē irrigātes orbē Christianorū. Cui etiā in honore beatissimi Petri, Patrū decreta peculiare omnē decreuere reuerentiā, in requirendis Dei reb. quas omni & sollicitē deberet, maximē uerò iusto, quę ab ipso præsulū examinare, uertice Apostolico: cuius uelusta sollicitudo est, tā mala damnare, quam

probare laudanda. Antiquis enim regulis censitū est, ut quicquid, quāuis in remotis, uel in lōginquo positis ageretur prouincijs, nō prius tractandū uel accipiendū sit, nisi ad noticiā almę sedis uestre fuisset deductū: ut huius autoritate iuxta quę fuisset & pronūciatio firmaretur: indeq; sumeret ceteræ Ecclesię, uelur de natali suo fonte, prædicationis exordiū, & per diuersas rotius mūdi regiones puritatis incorrupta maneat fidei sacramenta salutis. Quocirca humilimum uestro Apostolico culmini persoluētes obsequiū, cum lachrymis suggerimus, quod sine cordis gemitu reticere non ualemus: ante hoc tēporis spaciū exosum, apud Cōstantinopolitanā ciuitatē nouitatis cōmentum, ad nos usq; opinanter fuisse delatū. Et ut haetenus siluissimus, putauimus seuerissimæ examinis uestre Apostolicę sedis fuisse desertum. Quod ubi pertinaciter cognouimus inualescere, relegētes uidelicet libellū Pyrrhi nostri fratris & coepiscopi, dudū eiusdē Constantinopolitanę ciuitatis apud uestra uenerabilē sedē prolatis, relationē, qualē necessitas exigit, fratri Paulo, nūc Cōstantinopolitanę ciuitatis ecclesiā occupanti, emisimus, exhortātes cū nimio fletu, iam dictum nouitatis cōmentū, nō quidē suis temporibus adinuentū, à suo uidelicet autore cōfutatū, à se quoq; uel ab omni ecclesia cui præfider, repellere, & chartas omnes præforib. ipsius sanctę ecclesię, ad scandalū populorū suspensas, proijcere, qualiter fides, quæ nūc usq; permansit integra, & Apostolica eruditio illibata seruetur. Certū est enim, quod tales sermonum nouitates, de malo glorię amore nascuntur: dum sibi nonnulli uolunt acuti, perspicaces & sapientes uideri, quærunt quid noui proferant: nescientes, quia Deus infirma mundi eligit, ut confundat fortia, & sapientes per mundi stulta confundit. Ad Timotheum quippe Doctoris gentiū sollicitē legant sermones, quibus ait: Ut nouitates uitę uocum profanas: ad impietatem nempe ista proficiūt, quæ super spinas & tribulos intulerunt. Et Ephesi remanens denūciat quibusdam, ne quis aliter prædicaret. & ut aliqua de ueteribus proferamus, Hieremię prophetę uerba sunt: Horribilia, inquit, facta sunt super terra: Prophetæ iniquitatem prophetant. Multa sunt diuinę legis documenta, quæ de largo uestre culminis fonte nostris riuis infundantur. Quia uerò in quandam suspensionem nostra Africana, à malignis hominibus apud memoratam regionem ciuitatem, recitata est prouincia, antè dictam relationem memorato fratri Paulo Constantinopolitano antistiti transmissam, uestre Deo amabili beatitudini diximus: quam rogamus humiliter per uestra sa-

315
 stræ sacratissimæ sedis responsales trans-
 mittere: qualiter prosperè cognoscamus, si
 memoratus superius frater Anefandas, è no-
 uicatis adinventione ad integram reforma-
 uerit orthodoxe fidei prædicationem. Quod
 si dissimulauerit, autoritas alme sedis uestre
 iuxta Patrum sanctiones salubri consilio per-
 tractauit, à sano corpore separare uulnus in-
 sanum, remotoq; morbi sæuicitiæ flatu, cauti-
 us quæ sunt syncera perdurent: & grex puri-
 or ab hac mali cõtatione, spiritali uestri cul-
 minis ferramento purgetur. Nouissimè hoc
 necessitatis euentum, quod accidit, in ueri-
 tate suggerimus. Quia nobis specialiter pro
 unaquaq; provincia Synodos cõtrahētibus
 uenerandas, dum ex nostro collegio fratri-
 bus electis plenam transmittere nitimur le-
 gationem cum nostris Relationibus, quædã
 oborta sunt, quæ nostram intentionem rati-
 onabiliter prohiberent. Sed huius rei, quã
 memorauimus urgente necessitate, genera-
 li Africane provincie cõstitutos per legatos
 diuersorũ Conciliorũ inuito, generalem hanc
 prosperè uestro Culmini demandamus re-
 latione, postulantes non nobis, sed ipsi quæ
 euenit necessitas scribere. Ora pro nobis Do-
 mine sancte, ac beatissime Patrum Pater.

BYZANCENA SYNODVS.

DE Byzancena Synodo extat ibidè scriptũ
 ad Constantinum: Domino clementissi-
 mo, terræ marisq; Domino, Constantino
 Augusto, Stephanus primæ sedis episcopus,
 uel uniuersi episcopi Concilij Vezevani, ue-
 stre pietatis ultimi famuli. Omnipotens
 Deus ecclesiæ suæ prouidens, præscitos ac
 prædestinatos in præsidio eius cõstituit Ro-
 mani nominis reges, ut quoties turbo dia-
 bolicæ factiõnis quiddam contraxium exci-
 tare tentauerit, à uestræ clementiæ rigore ui-
 deat comprimi, quatenus quies eius procu-
 rare uestræ potentie suffragio debeat defen-
 sari: quia ei potestatem uestram feruendo
 subijcitis, cuius munere & protectione im-
 peratis. Vnde diuinitus præordinati, eius cu-
 ram singularem habetis, aut primam. Scri-
 ptum est igitur de uobis, & de eadem sancta
 Ecclesia, toto terrarum orbe diffusa: Erunt
 reges nutricij tui. Pariterq; scriptum est: Ho-
 nor regis iudiciũ diligit. Quia dum diuina
 rebus humanis præponitis, & orthodoxam
 fidem curis secularibus præfercis, quid aliud
 quam iudicium rectum Dei cultui immola-
 tis? Pro qua re pietati uestræ, cuncti uestræ
 Africæ domini sacerdotes, coram Domino
 supplicamus, ut nouellæ præsumptiõis scan-
 dalum, quod aduersus fidem nostram atten-
 tatum est, auferatur: fratremq; nostrum Pau-
 lum Constantinopolitanæ ecclesiæ episco-
 pum, regali autoritate, ut nobiscum, id est
 cum omni generalitate, orthodoxe sapere

debeat, coarctare dignemini. Fidem namq;
 rectam à sanctis Patribus nobis traditam, si-
 ne adiectione aut imminutione custodire de-
 bemus: quia quicquid auctũ fuerit, aut sub-
 tractum, nequaquam probatur fuisse perfe-
 ctum. Et quid hostes Christi hæretici dicturi
 sint, nulli uenit in dubium. Scripsimus enim
 prædicto fratri & coepiscopo nostro Paulo,
 per latores præsentium; & ut nostra eum uice
 cum uestræ clementiæ præceptione ad-
 moneant destinantes iniunximus: quos ue-
 stræ mansuetudini commendantes, peti-
 tionis nostræ uota ut effectui mancipentur,
 omnes unanimiter genu mentis flexo de-
 precamur. Pro qua re expedit censuræ eius
 & famæ, ut quod autor tantæ præsumptio-
 nis correxit, à se uel ab alijs non sinat in cor-
 rectũ, iam iamq; scandalũ, defensari. In iun-
 ximus aut legationi nostræ, supplici pietatis
 uestræ, ut ea quæ prædicto fratri nostro
 scripsimus, pias ad uestræ serenitatis aures de-
 ducere nõ morentur: quatenus pietas uestra
 diuinitatis amore instructa, pro pace Eccle-
 siarum Dei regale præcipiat largiri præsidium,
 ut pace Dei fruētes, quæ omnem superat in-
 tellectum, regnũ uestrũ in pace securũ annis
 innumeris propagetur. Omnipotens Deus
 noster, cuius potestate cõsta reguntur, beni-
 gnus ad uestrũ respiciat principatũ: paganas
 que gētes, quæ de sua feritate cõfidunt, pote-
 tiæ suæ dextra pietatis uestræ Christianissimæ
 ditioni subiugare dignetur. Et subscriptio:
 Stephanus primæ sedis episcopus, pijs his
 precibus nostris subscripsi.

Secundus, gratia Dei episcopus sanctæ eccle-
 siæ Tagasensis, his pijs precibus nostris
 subscripsi.

Dacianus, gratia Dei episcopus sanctæ ec-
 clestiæ Turrebladis, his pijs precibus sub-
 scripsi.

Saturinus, episcopus sanctæ ecclesiæ Miricia-
 nensis, his pijs precibus subscripsi.

Ioannes, gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ
 Mibiarcensis: Ianuarius Gadianensis.

Benerius, humilis misericordia Dei episco-
 pus sanctæ ecclesiæ ciuitatis Turditanæ.

Rumulus, humilis misericordia Domini epi-
 scopus sanctæ ecclesiæ ciuitatis

Candidus, gratia Dei episcopus sanctæ ec-
 clestiæ Patricædinensis.

Restitutus, Dei misericordia sanctæ ecclesiæ
 Lubalidiensis.

Fortunus, gratia Dei episcopus sanctæ eccle-
 siæ Cellensis.

Crescentinus, gratia Dei episcopus ecclesiæ
 ciuitatis Leptis.

Stephanus, gratia Dei episcopus sanctæ ec-
 clestiæ Talaptensis.

Ebasius, episcopus Ateriensis.

Donatus, episcopus Limmisensis.

Theodorus episcopus ciuitatis Camazeni.
 Optatus, episcopus ecclesie Amentensis.
 Constantinus, episcopus Heliensis.
 Stephanus, episcopus Tiaræquensis.
 Victorinus, episcopus Temunianensis.
 Paschasius, episcopus Decorianensis.
 Iulianus, episcopus Ruspeis.
 Salustius, episcopus Rebianensis.
 Donatus, episcopus Vinziuerensis.
 Theodorus, episcopus Hirinensis.
 B. Stephanus, episcopus ecclesie Questoria
 nensis.
 Musculus, episcopus ecclesie Cebarad de-
 fensis.
 B. Laurentius Tarasus, episcopus Ecclesie ci-
 uitatis Vsilabis.
 Stephanus, episcopus Gummasis.
 Bonifacius, episcopus ecclesie Iustini ac Ma-
 ximienfis.
 Cyriacus, episcopus.
 Iannarius, episcopus ecclesie Banensis.
 Felix, episcopus Thenisfis.
 Quintus, episcopus Acolitaneus.
 Spes, episcopus Setrepedulensis.
 Nepus, episcopus.
 Felix, episcopus ecclesie Municipijs & Ger-
 nifis.
 Pentasius, episcopus ecclesie Turxiunta-
 malus.
 Bonifacius, episcopus Safuritanæ.
 Numidius, episcopus Sofianæiuncis.
 Benadus, episcopus Hermianensis.
 Rodibaldus, episcopus Valentiniensis.

SYNODVS IN AFRICA

Proconsulari.

DE huius Synodi actis extat rescriptum in
 Synodo Martini pape, quod subiicimus,
 Domino beatissimo & honorabili, San-
 cto fratri Paulo patriarche, Gulofus Probus,
 & cæteri episcopi sancti Concilij proconsula-
 ris, qui subter scripturi sumus.

Caput & fundamentum fidei Catholicæ,
 uel uniuersalis Ecclesie noster Deus est,
 Dominus IESVS CHRISTVS: qui cum
 Patre & Spiritu sancto indiuisam habens na-
 turam deitatis suæ, sicut nos Euangelium
 docet, ait discipulis: Euntes docete omnes
 gentes, baptisantes eos in nomine Patris &
 Filij & Spiritus sancti. Dum ergo In nomine
 diceret, & nõ In nominibus, unitatẽ insepa-
 rabile, nõ schisma, fideliter eũ colentibus, &
 in eũ sincerẽ credentibus, demõstrauit. Bea-
 ti igitur Apostoli, præceptũ sui Magistri, no-
 stri Domini IESV CHRISTI, perficientes,
 sanam et rectam doctrinam in omni orbe ter-
 rarum prædicauerunt, quo nõ modo sit Deus
 colendus, & Christus eius filius, qui noster
 Deus & Dominus dicitur, & homo creden-
 dus: & coæternus & coequalis Patri & Filio
 diuinitate Spiritus sanctus. In hac ergo, sine

querela, uera Dei cultura, Catholica sancta
 Ecclesia manẽte unita, inuidia Diaboli mors
 introiuit in corda infidelium, qui à uia ueritatis
 deuiantes, secundum suæ errorem pra-
 uæ conscientie, à fide, sicut Apostolus loqui-
 tur, errauerunt, & inseruerunt se doloribus
 multis, iuxta uniuscuiusque malum intelle-
 ctum, per hæreses fidei Catholicæ aduersan-
 tes. Contra quas Concilia uenerabilium Põ-
 tificum, per sacras Christianissimorum Prin-
 cipum uisiones congregata tunc esse noscũ-
 tur, in quibus de hæreticorum diuersorum
 uersutia, uel astuta ac subtili aduersus rectã
 fidem eorum fallacia, sancti & ueri Pontifi-
 ces exquirentes, mundam fidei orthodoxæ
 & liquidius declaratã, omnes hæreticos præ-
 damnantes, unisonam dixere sententiã: lan-
 cientes, quomodo fidelis populi credulitas
 obtineret, solidata & ineuulsibiliter radica-
 ta, Christi que Domini nostri, quem admodũ
 confitemur, personam: eo qui supra hæc au-
 deret quippiam adijcere aut mutare, uel e-
 xinde quiddã adimere, perpetuo anathema-
 te condemnando. Quam piã & sanctã,
 & Deo placitam determinationem, hominis
 suscepit libenter fidelis Ecclesia: & per totẽ
 porum curricula habetur & retinetur à recte
 credẽtibus, hæc definitio immaculata & im-
 mutilata firmissima.

Quia uerò comperimus, quod quedã con-
 traria in Cõstãtinopolitana sunt ciuitate, cõ-
 tra instituta fidelium & antiquissimorũ Pa-
 trum uniuersalium Conciliorum proposita,
 per chartulẽ cuiusdam uenenosæ dicta: mira-
 mur, imò dolemus, cur à uobis hæc sunt per-
 manere permiffa, aut non statim conscilla,
 & recto sacerdotali proposito radicitus am-
 putata. Nos ergo omnia quæ aduersus de-
 finitiones Patrum, uel sanctorum Orthodo-
 xorum Conciliorum Catholicam fidem, per
 Apostolorum doctrinam fundantium, &
 iam nouiter temporibus Sergij tunc in tem-
 pore patriarchæ, fuerint adsumpta uel prædi-
 cata, utpote execranda damnamus: illa scilicet
 amplectentes, quæcunque à sanctis Pa-
 tribus determinata sunt, in quibus fides no-
 stra firma et recta permanet inconuulsa, et fa-
 uete Christo inuolabiliter incorrupta. nec
 necessarium nobis est eadem repetere, quæ
 semel sunt bene posita & decreta: ne ad con-
 tentionẽ prouocati, in periculo incedamus:
 suscipientes iuxta Patrum definitionem ana-
 thema super eos, qui insuper aliquid dicere,
 uel mutare, uel minuere (quod absit) præsum-
 ferint: qualia noua quædã, quæ iam intelli-
 guntur peruersa, hæretica, & Deo aduersan-
 tia capitula: cum in assumptibus talia, ultio
 infertur iusta diuina: nisi pœnitentiæ scribã.
 ad Christum, in quo delinquant, conuerte-
 rint purissima sua corda. Hoc autem quod
 sancta

319
 sancta suscepit recta fides & uera, sicut prædicauit & faceret uniuersalis immaculata Ecclesia, colimus & tenemus: Patrem & Filiū & sanctum Spiritum inseparabilem esse Trinitatem, unum Deum: unum autem sanctæ Trinitatis filium Dei, id est Christum Dominum Deum nostrum, carnem ueram habere humanam, cū anima rationali & intellectuali, nullatenus Deitate omīsa aut diminuta: sed eundem nostrū Dominum *I E S V M* Christum, Deum & hominem confitemur dicentes: & diuinam naturam, uoluntatem & operationem, ut Deum habere perfectū: et quod est hominis, eundem ipsum, sine quolibet duntaxat peccati uel concupiscentiæ modo: similiter naturam, uoluntatem & operationem habere plenissimam: id est, in Deo Domino nostro *I E S V* Christo duas esse naturas, duas operationes, duasq; uoluntates naturales, sicut Catholica docuit, & docet semper, 20
 Ecclesia. Vt autem etiā exemplis sanctorum Patrum, quæ præmissa sunt, multo amplius roborentur: eorū exempla huic nostro epistolari eloquio, ex multis parua inseri maturauimus. Ex libro sancti Ambrosij Mediolanensis episcopi. Inter alia Apostolus dicit: Nō rapinam arbitratus est, esse se equalem Deo. Quod enim quis non habet, rapere conatur. Ergo non quasi rapinā habebat equalitatem cum patre, quā in substantia sui tanquā Deus 30
 & Dominus possidebat. Vnde addidit, Formā serui accepit. Contrariū utiq; seruus: æqualis ergo, in Dei forma: minor, in susceptione carnis, & hominis passione. Nā quomodo eadē posset minor esse, equalisq; natura? Quomodo autē, si minor est, eadē similiter facit, quæ pater facit? nam quomodo eadē operatio diuersæ est potestatis? Nū quid potest minor, quemadmodū maior, operari: aut una operatio potest esse, ubi diuersa substantia est? Itaq; accipe, Christum secundum diuinitatē, minorē dici non posse. Itē, cuius supra: Timet ergo Christus: cū Petrus non timeat, Christus timet. Petrus dicit, Animam meā ponā pro te: Christus dicit, Anima mea turbatur, utrūq; uerū est, & plenū utrūq; ratione: quōd & ille qui est inferior, nō timet: & ille qui est superior, gerit timentis affectū. Ille enim quasi homo uim mortis ignorat: iste autē quasi Deus, in corpore cōstitutus, 50
 fragilitatē carnis exponit, ut eorū qui sacramentū incarnationis abiurāt, excluderetur impietas. Deniq; & hæc (dixit) & Manichæus nō credidit, Valētinus negauit, Marcion phantasma iudicauit: eō usq; autem hominē, quē ueritate corporis demonstrabat, æquabat affectus, ut diceret: Sed tamē nō sicut ego uolo, sed sicut tu uis. Itē ex libro cuius supra: Audi etiā ipsum agere, quod uult. dixit enim: Vt faciā uoluntatē tuā Deus meus, 60

uolui. Et alibi: Voluntaria sacrificabo tibi, et confitebor. Item ex libro cuius supra: Quid est quod pater uelit, & filius nolit: aut filius uelit & pater nolit? Pater quos uult uiuificat, & filius quos uult uiuificat: sicut scriptū est. Dic nūc, quos uiuificauerit filius, & pater uiuificare noluerit. Cū autē filius quos uelit uiuificet, & operatio una sit: inde non solum filius uolūtate patris, sed etiā pater filij facit uolūtate. Quid est autē uiuificare, nisi per filij passionem? Passio autem Christi, uolūtas est patris. Quos ergo filius uiuificat, per patris uiuificat uoluntatem. Vna igitur uoluntas. Quæ autē uoluntas patris, nisi ut ueniret Iesus in hunc mundum, & nos mundaret à uitijs? Audi leprosum dicentem: Si uis, potes me mundare. Respondit Iesus: Volo. & statim sanus effectus est. Videtis, quia filius suæ arbiter est uoluntatis: & Christi uoluntas eadem quæ paterna est. Quanquam cum dixerit, Omnia quæ pater habet, mea sunt: sine dubio, quia nihil excipitur, quam pater habet, eandem & filius habet uoluntatem. Vna ergo uoluntas, sub una operatione. In Deo enim uoluntatis series, operationis effectus est. Sed alia uoluntas hominis, alia Dei. Denique ut scias unam uoluntatem hominis esse, quia mortem timet: passionem autem Christi in uoluntate diuina, ut patere tur pro nobis. Cum Petrus uellet Dominum à passione reuocare, Dominus ait: Non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum. Suscepit ergo uoluntatem meam, suscepit tristitiam meam. Confidenter tristitiam nomino, quia crucem prædico. Mea est uoluntas, quam suam dixit: quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut homo locutus est. & ideo ait: Non sicut ego uolo, sed sicut tu uis. Mea est tristitia, quam meo suscepit affectu. Nemo enim moriturus exultat mihi, compatitur mihi, tristis est mihi, dolet mihi. Ergo pro me, & in me doluit: quia pro se nihil habuit quod doleret. Doles igitur Domine *I E S V*, non tua, sed mea uulnera: non tuam mortem, sed nostram infirmitatem. Sicut ait Propheta: Quia pro nobis dolet, & nos, Domine, existimauimus te esse in doloribus, cum tu non pro te, sed pro me dolueris. Et quid mirū, si pro omnibus doluit, qui propter unū fleuit? quid mirum, si moriturus unus pro omnibus * qui Lazarum resuscitaturus illachrymat? Verū & ibi piæ sororis lachrymis cōmouetur, quia mentē humanā tangebatur: & hic alto operatur affectu, ut sicut mors eius mortē abstulit, liuor eius ulcera nostra sanauit: ita etiā mœrorē nostrū mœror eius aboleret. ut homo ergo dubitat, ut homo turbatur: non turbatur uirtus, non turbatur eius diuinitas: sed turbatur anima, turbatur

turbatur humanæ fragilitatis assumptio. Et ideo, quia suscepit animam, suscepit & animæ passionem, non enim Deus, eo quod Deus erat, aut turbari, aut moueri posset. Denique, Deus Deus (inquit) meus, quare me dereliquisti? Vt homo ergo loquitur, meos circumferens metus: quod in periculis positi à Deo desereri nos putam⁹. Turbatur ut homo, flet ut homo, crucifigitur. Sic enim & apostolus Paulus inquit: Quia Christi carnē crucifixerūt. Et alibi apostolus Petrus ait: Christo passo secundū carnē. Caro igitur est passa, diuinitas autē à mortis libera passione: corpus humanæ naturæ lege concessit, an uerò mori diuinitas potest, cum anima non possit? Nolite, inquit, timere eos qui corpus possunt occidere, animam autem non possunt. Ergo si anima occidi non potest, quomodo diuinitas potest? Item ex libro S. Augustini Hipponensis episcopi, aduersum Arianos: Est in homine simile quiddam, quamuis nequaquam illius Trinitatis, qua Deus est, excellentiæ comparandum. Ille enim Deus est, iste creatura: habet tamē aliquid, quo distat: ut qualicumque modo, id quod de illa ineffabili Dei natura dicitur, possit intelligi. Neque enim frustra non est dictum: Faciam⁹ hominem ad imaginem tuam: tanquam pater filio loqueretur. aut, Ad imaginē meam: sed dictū est, Ad imaginem nostrā: quod ex persona ipsius Trinitatis rectissimè accipitur. Tria itaq; ista in hominis animo cogitemus, Memoriam, Intelligentiam & Voluntatem. Ab his tribus fit omne quod facimus: & cum tria ista bene recteque sese habent bonum & rectū est omne quod facimus: si nec memoriam decipiat obliuio, nec error intelligentiam, nec iniquitas uoluntatem. ad Dei quippe imaginē reformamur. Omne igitur opus nostrum ab his tribus fit. nihil enim agimus, quod nō hæc tria simul agāt. Deinde cū de singulis loquimur, etiā quod ad singula pertinet, ab omnib. agitur. Neq; enim sermonē, quē de sola memoria facimus memoria sola facit: sed intelligentia uolūtasq; cooperatur eum, quamuis ad solā memoriā pertinentem. Hoc & de duobus cæteris uidere facilimum est. Nam qui de ipsa intelligentia loquitur, sine memoria & uoluntate non loquitur: sed quicquid de sola se ipsa uoluntas dicit aut scribit, sine intelligentia memoriaque non facit. Item ex libro S. Augustini de gratia noui Testamenti, ad Honoratum: O homines, nolite desperare uos fieri posse filios Dei: quia & ipse filius Dei: hoc est, uerbū Dei, caro factū est, & habitauit in nobis. Reddite uicem, & effici mini spiritus, & habitate in illo qui caro factus est, & habitauit in nobis. Neque enim iam desperandum est, participationē uerbi fieri posse homines filios Dei,

quando filius Dei participationē carnis factus est filius hominis. Nos itaque mutabiles, in melius commutandi, participes effici mur uerbi. Verbum autem in mutabilem nihil in deterius commutatum, particeps carnis effectum est rationali anima mediante. Neque enim homo Christus, ut Apollinariæ hæretici putauerunt, aut non habuit animam, aut non habuit rationem aut uoluntatem: sed more suo Scriptura, ut & Christi humilitatē magis ostenderet, nec carnis nomē quasi indignum aliquid, refugisse uideretur, carnē pro homine posuit. Neq; quia scriptū est, uidebit omnis caro salutare Dei, animæ ibi non sunt intelligendæ.

Gulosus, episcopus ecclesiæ Puppitanæ, huic libello rectæ fidei nostræ subscripsi.

Probus Montanensis, Pariator Lulcensis, Theodorus Biltensis, Mellosus Geliensis, Constantinus Talbomensis, Felix Pariensis, Paulus Tabucensis, Florentius Eugulensis, Donatus Hipporizamenis, Valerius Tibursicensis, Vitalis Zarnensis, Crescis Cæsalesis, Augustalis Abitinentis, Gentilis Cubdensis, Crescens Tuburnicensis, Maximus Racumensis, Victor Municipirogiæ, Ioannes Cilibiensis, Bonifacius Zelenis, Felix Timidensis, Fructuosus Vinenis, Benenatus Semitenis, Cyprianus Radduensis, Bassus Carpitanae, deodatus Abbiritanæ, Victor Membresitanæ, Vitalis Tizinenis, Petrus Culcitanæ, Ianuarius Libertinenis, Redemptus Neapolitanus, Felix Aborensis, Pariator Scilitanæ, Victor Balnensis, Dominicus Absafallensis, Stephanus Tuccaborientis, Bonifacius Pappianensis, Valentinianus Visicensis, Germanus Tuburbo Fortunius Ofitanæ, Redemptus municipij Canapu, Cresciturus Busitanæ, Reparatus Meglapolitanæ, Ianuarius Muscitanæ, Maximus Sicensis, Iulianus duarum Senepsaltinarum, Donatianus Nummulitanæ, Clarissimus Tauracina, Constantinus Altoburitanæ, Lucianus Sucubensis, Cresconius Vculensis, Candidus Sicensis, Donatus Horrensis, Florentius Zencensis, Guobulus Ceciritanæ, Felix Trisipellis, Benenatus Bacariensis, Stephanus Clipiensis, Victorinus Auleritanæ, Mellosus Bulleniensis, Cyprianus Villæ magnensis, Nabigius Tigimenis, Tripolius Vcitanæ, Benenatus Nauaggaritanus Flauianus Vticensis, Benenatus Turbitanæ, Fortis Agenis.

SYNODVS ROMANA SVB
Martino, contra Monothelitas.

Anno Domini 652, Imperij Constantis nono, aut 650. iuxta alios, mense Octobri,

323
 bri, indictione octava, Martinus pontifex
 Synodum Romæ celebravit. Occasionē præ-
 buit Paulus Constantinopoleos episcopus,
 qui suorum antecessorum opinionem, de una in
 Christo uoluntate, non modò approbat,
 sed etiã defendebat: & alios in errorē induce-
 bat, & à se dissentientes persequabatur: & edi-
 ctum Constantini Imperatoris, quo nec u-
 nam, nec duas in Christo uoluntates aut o-
 perationes cõfittendas imperauerat, in huc 10
 modum.

¶ Cõsuetudinē habētes de omnib. curam
 agere, & intendere quæ respiciūt ad utilita-
 tē Christianissimæ Reipublicæ, & præcipuè
 quæ ferūtur ad immaculatā nostrā fidē, per
 quam nobis omnia prosperè fieri credimus,
 cognouimus in multa perturbatiōe esse no-
 strū Orthodoxū populū: utpote dicentibus
 quibusdā, unam uoluntatē in dispensatione
 magni Dei & Saluatoris nostri IESV CHRI- 20
 STI, & eundē ipsum operari diuina & huma-
 na: alij aut dogmatizatibus, duas uolūtates
 & duas operationes in eadē dispensatione
 incarnati uerbi, & illis quidē in satisfactione
 propter unā personā, esse Dominū nostrum
 IESVM Christū, in duab. naturis incõfule &
 indiuisē uolentē & operantē, diuina & hu-
 mana: alij aut propter cõuenientes naturas 30
 indiuisē in ipsā una personā, & ut saluetur
 & maneat earū differentia, secundū naturas
 eundē ipsum unū Christū naturaliter ope-
 rari diuina & humana: & ex hoc in multa
 dissensionē & contentione Christianissimā
 Reipublicā produci, ut discordantes inui-
 cē non cõuenirent, & ex hoc secundū mul-
 tos modos eam lædi oportere. Igitur arbi-
 trati sumus, ab omnipotenti Deo inspirati,
 sicut talem accensam discordiæ flammā ex-
 tinguere, & nō cõcedere eam ulterius huma-
 nas animas depasci. Quapropter sancimus, 40
 nobis subiectos, qui cõsistunt in orthodoxa
 & immaculata nostra Christianorum fide, qui
 sunt Catholicæ & Apostolicæ ecclesiæ, nō ha-
 bere licentiã, inuicē à præsentī, de una uolū-
 tate aut una operatione, aut duarū uolunta-
 tū, aut duarū operationū, qualēcunq; profer-
 re altercationē, aut contentionē, aut rixam.
 Hęc aut sancimus, nihil aliquid interficien-
 tes penitus de pijsimīs dogmatibus, quæ à
 sanctis probabilibus Patribus de dispensa- 50
 tione incarnati Dei uerbi dogmatizati sunt:
 sed ulterius cõtentionē, quæ gratia proposi-
 tæ quæstionis orta est, cessare præuidētes, &
 tantūmodò de eis sequi & sufficiēter habere
 diuinas Scripturas, & traditiones sanctorum
 quinque uniuersaliū Conciliorū, & simplici-
 bus, sine quæstino sanctorū probabiliū Patrū
 uisibus, sine uocibus, quorū dogmata Regu-
 lę & leges, sanctæ Catholicæ & Apostolicæ
 ecclesiæ cõsistunt, nihil eis addētes propriū, 60

neq; minuētes, aut per suā intentionē eas
 interpretantes, sed priorē habitū ubiq; custo-
 dirificuti antē quàm procederet contentio
 prædictarū quæstionum, quasi nulla de eis e-
 xorta cõtentione de omnibus cuiusq; ad præ-
 sens, unā uoluntatē & unā operationem, aut
 duas uolūtates & duas operationes dogma-
 tizarunt. Siquidem eam querelam huius gra-
 tia, aut accusationem factam, nisi tātummo-
 do qui ex sanctis quinque uniuersalibus Cou-
 cilijs & cæteris orthodoxis probabilibus Pa-
 tribus, eiecti sunt hæretici, cū impijs eorum
 dogmatib. & cõscriptis. Er ut cõpendiosè di-
 camus: Quos sancta catholica & Apostolica
 Ecclesia nō accepit, sed abiicit. Ad perfectā
 aut unitatem sanctarum Dei Ecclesiarum, &
 cõmunem concordiam, & ut nulla occasio
 relinquatur eis qui sine fine uolunt cõten-
 dere, & chartas quæ positæ fuerunt in ar-
 chiuo Sanctissimæ magnæ Ecclesię, huius à
 Deo conseruandæ regiæ nostræ urbis, quæ
 continet prædictas quæstiones iussimus le-
 uari. Qui autem ea præsumperint præuari-
 care, primū quidē subiacebūt iudicio ter-
 ribilis omnipotentis Dei. Deinde aut, & nō
 qualemcunq; Regalē indignationem reue-
 reatur, per quā siquidem episcopi aut clerici
 qui sunt sui sacerdotij siue sui cleri, modis
 omnibus excedant. Sin autem monachi sint,
 segregentur, & alieni sint de suis locis. Sin
 autem dignitatem, aut cingulum, aut mili-
 tiam habeant, nudentur de eis. Sin autem
 sunt priuati, siquidem Nobiles consistunt,
 suarum substantiarum proscriptione puni-
 antur. Sin autem ignobiles consistunt, non
 solum in corpore uerberentur, sed & in exi-
 lio perpetuo castigentur: ut omnes timore
 Dei compressi, & comminata eis digna sup-
 plicia reuerentes, immobilem & sine turba
 pacem sanctarum Dei ecclesiarū custodiāt.

¶ Excitabant autem Martinum tum mul-
 ti alij Doctores, tum præcipuè Maximus ab-
 bas: ut patet ex Pauli Diaconi libro 18 rerum
 Romanarum.

Conuenerunt itaque à Martino uocati
 Romam, in ecclesia Saluatoris, iuxta Epi-
 scopium Lateranense, episcopi centum &
 quique, iuxta Bedam, Iuonem, Sigebertum:
 uel centum & decem, iuxta Paulum Dia-
 conum lib. 17. rerum Romanarū: aut ducenti,
 iuxta Palmerium, quorū nomina hoc or-
 dine referuntur: Martinus papa, Maximus
 Aquileiensis episcopus, Deusdedit Carali-
 tanus, Maurus & Deusdedit legati Rauenna-
 tensis episcopi, Sergius Tempfanensis,
 Reparatus Mantunanensis, Epiphanius
 Abbanensis, Benedictus Aiacensis, Iu-
 lianus Hostanus, Papinius Vibonensis,
 Maximus Pifaurensis, & Lucianus Leonti-
 nensis, Viator Hortonensis, Bonitus
 Formianus

Formianus, Maiorianus Prænestinus, Germanus Numanensis, Laurentius Perusius, Carosus Faralitanus, Marcianus Mebienis, Barbatus Sutrinus, Calumniosus Alesinus, Romanus Cetellitanus, Peregrinus Messanensis, Crescens Lucrentis, Felix Agrigentinus, Marcellinus Clusinus, Geminianus Boluterranus, Marinianus Populoniensis, Luminosus Tifernisti, Berinorum episcopus, Potentius Belliternensis, Maurus Tuscanensis, Martinus Grauinatae, Adeodatus Spolitinus, Iohannes Pestanus, Gaudiosus Reatinus, Laurentius Taurianensis, Ioannes Trapctanus, Luminosus Salernitanus, Sabbarius Buxentus, Ioannes Tarantinus, Rufinus Sipontinus, Adeodatus Amerinus, Gaudiosus Capuanus, Bonicus Ferentinatæ, Maurus Sinogalliensis episcopus, Maurosius Anconitanus, Bonus Ficudensis, Fortunatus Auximatae, Thomacus Lunensis, Bonicus Ferentispolimarcus, Maximus Trocalitanus, Paschalis Blandang, Luminosus Marforu, Gloriosus Camerinus, Decoratus Tiburtinus, Amabilis Hostensis, Albinus Portuensis, Palumbus Fundanus, Theodosius Contronensis, Scholasticus Fanensis, Helias Lilibitanus, Aquilinus Asisfinacus, Eusebius Attellanus, Martinus Centumcellensis, Lubertinus Stabienis, Maurus Senatae, Leo Lucanus, Theodorus Rosellanus, Andreas Ydrontensis. Iustus Tauromenitanus, Felix Panormitanus, Laurentius Tudestinus, Ioannes Carinensis, Albinus Signensis, Augustinus Squillacinus, Ioannes Regitanus, Barbatus Cumanus, Felix Terracinenis, Opportunus Anagninus, Firminus Bleiranus, Lobianus Firmabus, Anastasius Narniensis, Theodorus Tyn-daritanus, Sapientius Numentanus episcopus, Maximus Mesmatæ, Gratius Nepesinus, Leontius Neapolitanus episcopus, Paschalis Termitanus, Opportunus Pisanus, Donatus Macianensis, Bonosus Alerinus, Peregrinus Lyparitanus, Boetius Cornenensis, Videntinus Turritanus, Luminosus Bonensis, Crescentius Libienis, Stephanus Popiliensis, Gallionistus Hadrianensis, Ioannes Vicofabinatae, Potentius Polensis, Leontius Fabentinatæ, Donatus Sassinatae, Ioannes Vnnogoritanus, Stephanus Dorensis, Ioannes Gabopolitanus, Vvictoricanus Vzalenis.

In prima actione Martinus narrat, Gyrum ante annos octodecim, in nouem suis capitulis, unam in Christo uoluntatem & operationem, cum Acephalis hæreticis asseruisse. Et Sergium in epistola ad Cyrum, eundem

errorem approbasse: & sub nomine Imperatoris Heraclij edictum scripsisse, in quo unã uoluntatem Christi, iuxta Apollinaris hæresin confessus sit: idq; foribus ecclesie affixisse, & episcopis suis obtrusisse. & eam sententiam refutaq; testimonijs Basilij, Cyrilli, Leonis, & Chalcedonenis Synodi. Deinde commemorat, quomodo Pyrrhus idem edictum approbarit, & ad eius subscriptionem episcopos suos partim blanditijs, partim ui adegerit: sed postea pœnitentia ductus, obtulerit libellum Apostolicæ sedi, in quo omnia sua & suorum maiorum acta & scripta aduersus ueram doctrinam & fidem damnarit. uerum paulo post, ut canis ad uomitum reuersus, in eundem errorem reuolutus, ab officio remotus sit. Tertio exponit etiam, quomodo Paulus Pyrrhi successor, in epistola sua ad ecclesiam Romanam eundem errorem asseruerit, & ueram doctrinam euertere conatus sit: & Imperatori Constantino hortator extiterit, ut edictum promulgaret, neque unam neque duas in Christo uoluntates aut operationes esse confitendas. Et quã impia sit hæc sententia ostendit, ut quæ omnes sanctorum Patrum definitiones, & neruos contra hæreticos tollat, & Christo uoluntatem & operationem, atque ipsam naturam & essentiam adimat. Accusat etiam eum, quod altare sedis Romanæ in domo Placidie destruxerit: & legatos sedis Romanæ prohibuerit, isthuc sacram Synaxim celebrare: ac eos cum alijs episcopis, qui eum monuissent de errore, insectatus sit uerberibus & exilio. Quarto indicat, multos pios à sede Apostolica petiisse auxilium, contra illos Constantinopoleos hæreticos: quibus motis, antecessores suis per scripta & legatos illos studuisse ab errore reducere. Sed omnia frustra fuisse. Quare se propter irreuocabilem eorum mentem, & propter animas quæ per eorum fallacem deceptionem pereant, & propter piorum preces, & propter metum iræ Dei, ob neglectum officium, conuocasse Synodum, ad controuersiam illam dignoscendam & dijudicandam. Postremò ergo hortatur Patres, ut suas operas in timore Domini conferant, ad ueritatis inquisitionem, & errorum refutationem & damnationem.

Secundo loco, legati Maurum Raucenatis episcopum absentem excusant, & epistolam eius offerunt, in qua suam sententiam exponit: quæ à Patribus approbatur, & actis Synodi inferi iubetur. Ea autem sic habet:

¶ Domino sancto, & meritis beatissimo, totoque orbe Apostolico & uniuersali pontifici, Martino papæ, Maurus Seruus seruorum Dei, episcopus: Vnicum omnibus & singularare

gulare est redemptoris Dei & Domini nostri ^{IESV CHRISTI} concessum remedium, ad animarum nostrarum salutem, ut ea quæ per Apostolorum prædicationem percepimus, & Patrū doctrina proculdubio teneamus. Ergo quia Apostolatus nostri præceptionibus admonitus, ut pro his quæ aduersum eorum doctrinam cōmentata sunt, debeant ad sanctam & Apostolicā ecclesiam, uestramq; præsentiam referri: & unā cum cæteris episcopis, quæ de his Patres præcipiunt, debeant terminari: meq; etiam præparatum, dum ab exercitu & plebe huius ciuitatis, uel etiam Pentapolitanorum detinerer: pro incertis Gentiliū incurſionibus, & non se habentibus, præsentia excellentissimi Exarchi, ad hanc suggestionis meæ satisfactionē uenire compullus sum. Quod cum summo merore satisfaciens, supplico: ut me nō sicut absentem, sed ut præsentem & festinantem suscipere Apostolatus uester dignetur. Nam in his quæ mouentur, & contra Patrum orthodoxorum decreta proponuntur, me non aliter sentire profiteor, nisi quomodo sancta uestra Apostolica doctrina & orthodoxa tenet Ecclesia: & omnē nouitatē repellens atq; respuens, nō solum ecclēsiā, quæ à Pyrrho Constantinopolitano episcopo defendebatur, abijcio: quippe quia ut hæretica, de ædibus Constantinopolitanae ecclesiae est deposita: sed & quæ ad eiusdem defensionem nouiter conscripta sunt, omnimodò nec consentio, nec suscipio, sed cum anathemate repello. Sed & duas operationes, duasq; uoluntates profiteor: & Deum & hominem, Dominū nostrum ^{IESVM} Christum, per Spiritum sanctum in utero uirginis conceptum & natū, in duabus naturis uerum Deum & hominē, in una persona utraq; operantem quæ deitatis & humanitatis sunt, tenere me profiteor. Nec aliud quàm quod sanctas quatuor uniuersales Synodos inuenimus prædicasse, & quintam sub pię memoriæ Iustiniano, suscipere: sed solam fidem à Patribus constitutam, per quam uerum Deum, uerumq; hominem, totum in suis, totum in nostris prædicauerunt, omni constantia profiteri: ad quod hanc satisfactionis meæ suggestionem, per confamilios meos Maurum Cese-nate episcopū, & Deum dedit presbyterum dirigere non omisi: eosq; uice mea, ut quicquid aduersum ecclēseos, uel alia conscripta, ad eius defensionem nouiter commentata describerent, me sine dubio esse conseruatum. Et subscriptio: Ora pro me Domine sancte, & meritis beatissime, totiq; orbe Apostolice papa.

Tertio Patres Synodi petūt, ut legitimus instituat processus, & unus aut plures cō-

situantur actores, & producantur testimonia contra accusatos.

¶ In secunda actione Stephanus Dorensis episcopus primus, sanctę Synodi sub Hierosolymitana Patriarcha sede, offert libellū, in quo Theodorum Faranitanę ecclesiae episcopum, & Cyrum Alexandrinum, & Sergium Constantinopoleos, & successores eius Pyrrhum & Paulum, accusat turbatores Ecclesiae, & assertores opinionis Apollinarius & Seueri, in eo quod unam uoluntatem & unam operationē diuinitatis & humanitatis in Christo docuerint, & scriptis euulgauerint: & Imperatores in errorem adduxerint, ut decreta contra fidem promulgarint.

Secundo loco offertur & legitur libellus abbatum & monachorum in Africana prouincia, in quo eodem modo accusantur hæreseos illi quos supra nominauimus.

Tertio recitatur suggestio Cyri Cyprensis archiepiscopi, ad Theodorum papam.

Quarto recitatur scriptū expressidis Concilij Columbæ Numidię, & Stephani præsidis Concilij Byzanteni, & Reparati præsidis Concilij Mauritanie, in quo accusant autores nouitatis: & hortantur Theodorum pontificem, ut contra commenta nouitatis suo fungatur officio: transmittunt suum libellum, quem contra Paulum Imperatori miserint: & Synodi eam epistolam, qua Paulum hortati sint, ut ab errore Sergij recedat.

Quinto recitatur scriptum Stephani, & Concilij Byzanteni, in quo Patres Constantino Augusto supplicarunt, ut Paulum iubeat ab errore discedere, & scandalum remouere.

Sexto recitatur scriptum Patrum Concilij, & Proconsularis prouincię ad Paulum: in quo indicant se mirari, cur Paulus errores, qui in Constantinopolitanam ecclesiam irreperūt, de una uoluntate & operatione in Christo, non damnet & tollat: & ostendunt, se cum uniuersa Ecclesia sentire & cōfiteri, duas in Christo naturas, & duas uoluntates & operationes. & hanc sententiā confirmant Ambrosij dicto, super textum: Cum esset in forma Dei, non arbitratus est rapinam: Philip. 2. Et Augustini aduersus Arianos.

Septimo, Victoris episcopi Carthaginensis Synodica ad Theodorum papam legitur, in qua ille suam ordinationem indicat, & nouam illam adinventionem accusat: & petit, ut à sede Apostolica damnetur.

Octauo, instituitur parasceue ad actionē tertiam, per Martinum indicantem, oportere cognosci scripta accusatorum: ut manifestum fiat, eos erronea affirmasse.

¶ In actione tertia, cum iidem episcopi confedissent, ex libro Theodori Farantini episcopi leguntur loci, in quibus asserunt, unam unius eiusdemque Christi operationem: & omnia quæ in humanitate Christi dicantur, oportere unam operationem scire: opificem autem eius, & creatorem, Dominum uerbum. Verba ipsa subiicimus:

Theodori episcopi Farentini, de sermone, scripto ab eo ad Sergium:

Quicquid igitur scribitis dixisse aut operari Dominum, per sensum & intellectum & sensibilia & dixit, & operatus est. Et hæc ita, utpote de toto, atque unius una operatio uerbi intellectus, sensibilis & organici corporis, omnia dicenda sunt eiusdem de eodem uerbo. Ergo quia præcipue per quandam diuinam & prudentissimam dispensationem, somnum & laborem, esuriam & sitim suscepit quando uoluit, quammaximè meritò, & in his motum & quietem ualidissime & prudentissime operationis uerbi applicamus, ac per hoc unam unius eiusdemque Christi operationem fatemur. Eiusdem de eodem uerbo: Sufficenter, ut arbitror, per requisitionem sermo nobis aperuit: quoniã omnia quæ scribuntur de Domino Christo, siue de Deo, seu animæ seu corporis, siue utriusque, animæ dico & corporis, sint, singulariter ac indiuisè agebatur, incipientes quidem, ac si de fonte sapientiæ uerbo & bonitatis uel uirtutis, mediante intellectu animæ & corpore procedentes. Et propterea una operatio totius, sicuti de uno eiusdem Saluatoris nostro, hæc omnia existunt atque dicta sunt. Eiusdem, de eodem uerbo profecto: Habemus in his luculenter, quomodo opus Dei est omnia, quanta in Christo audimus & credimus, siue diuinæ naturæ adpertinent, siue humanæ: & propterea una operatio hæc diuinitatis eius & humanitatis piè nominata sunt. Eiusdem de eodem uerbo: Ut esset omnis incarnatio ab initio usque ad finem, & quantacunque parua & magna eius sunt, una secundum ueritatem altissima & diuina operatio. Eiusdem, de sermone quem fecit in interpretationibus paternorum testimoniorum: Diuina uerò uoluntas, quod est ipsius Christi: quoniam ipsius uoluntas una est, & hæc diuina. Eiusdem de eodem sermone: Per hæc igitur sine quadam difficultate docemur, quoniam omnia quæ salutiferæ dispensationis sunt, siue diuina seu humana, de saluatore nostro Christo dicuntur. Initiũ quidem à diuinitate, utpote permissum, & exordium accipiebat: Mediante autem intellectu & rationali anima ministrabatur à corpore, siue mirificam quandam dixeris uirtutem, seu naturalem quandã ho-

minis motum: id est, ueluti cibi desiderium, somnum, laborem & dolorem, participationem, tristitiam & afflictionem, quæ passionem secundum usitationem nominum ex consuetudine nuncupantur: specialiter autem naturalis motionis propria, per animatum & sensibile animal existunt, sed ipsæ, quæ specialiter sunt & dicuntur passionem, utpote crux, mortificatio, fixuræ, liuor, catrices, sputa, colaphus: omnia hæc rectè & meritò una eiusdemque unius Christi operatio nominabitur. Eiusdem de eodem sermone: Intelligitur ergo à nobis modis omnibus, omnia quæ sunt humanitatis Christi saluatoris, diuina & salutifera secundum ueritatem operatio. Eiusdem de eodem sermone: Ex his namque omnibus, atque similibus, bene & maximè iuste una Dei operatio cuncta propria humanitatis credatur atque dicatur. Eiusdem de eodem sermone: Quoniam nostra quidem anima non est tantæ uirtutis, ut & naturales corporis proprietates à se, uel ab eo projiciat: sed neque domina tantum uisa est rationalis anima proprii corporis, ut coherens sibi & coniunctæ tumidam molem, quod Græci dicunt *βυνορ* atque defluxionem uel colorem obtineat, & foris hæc constituat eum aliquando. Quæ omnia in dispensatione saluatoris nostri IESU Christi & dicta & facta sunt, in diuino & uiuifico corpore existunt. Nam sine tumore, & (ut ita dicatur) incorporaliter, sine distinctione processit ex utero, & sepulchro & ianuis, & cum super solum maris deambulat. Eiusdem de eodem sermone: Oportet igitur ita sapere & dicere nos, omnia quæ in incarnatione Saluatoris dicuntur esse, unum scire operationem. Huius autem opificem & creatorem Deum uerbum, organum uerò humanitatem. Consistere ergo quæque uelut de Deo, aut humanè de ipso dicuntur, omnia una operatio est uerbi diuinitatis.

¶ Deinde Martinus papa, ex ijs quæ lecta sunt, colligit errores, & refutat eos auctoritate & testimonijs Patrum, in hunc modum inquit: Age ergo nunc compendiò hoc faciamus, per comparisonem dogmatum istius, atque catholicæ Ecclesiæ prædicationum, & ordinabiliter distinguamus. Ita Theodorus Farentianus quidã episcopus dixit: Incorporaliter ex utero processit Dominus. Cyrillus gloriosus Alexandrinus episcopus dixit: Corporaliter ex uirgine natum fuisse Dominum. In primo enim de duodecim Capitulis ab eo compositis, ad Nestorium, & Synodalem eius epistolâ sic ait: Quisquis non confitetur Dominum esse ueraciter Emanuelem, & propterea Dei genetricem sanctam uirginem, genuit namque

que carnaliter carnem factum ex Deo uerbum, anathema sit. Et iterum theologus Gregorius ad Didonium scribens ait: Quisquis ueluti de fistula per uirginē transisse, non autē in eam plasmari diuinē pariterq; humanē, dicit: diuinē quidem, quoniā sine uiro: humanē autem, quia ritu parientis genuit, similiter sine Deo est. Theodorus Farenitanus episcopus dixit, Corporalem magnitudinem non habuisse secundū carnem Dominū, sed absq; mole, & incorporealiter eum super mare deambulare. Dionysius egregius, & molem carnalē habere eum secundum carnem, prædicat, & pondus corporeum, & cum mole & pondere corporeo incedere super aquas, non infusus pedibus. & hoc in opusculis eius de Diuinis nominibus docēs ait: Ignoramus qualiter de uirgine is alia lege præter naturalem formatur, & qualiter non infusus pedibus, corporalem molem habentibus, & materiale pōdus, deambulat humidam & instabilem substantiam. Atq; iterum in epistola eius ad Caium scripta ait: Et supra hominem operabatur quæ hominis sunt: & hoc ostendit uirgo super naturam pariens, & aqua instabile terrenorū & materialium pedū supportas pondus, & non obediens, sed supernaturali uirtute sine diffusionē consistens.

Theodorus Farenitanus episcopus dixit: Quoniā Dominus propriū corpus de coherentibus eidē corpori, id est, defluxionis & coloris foris constituit. Item sanctus Basilius, non solum defluxionē ex lachrymis habuisse corporaliter perhibet Christū, sed etiam ex nutrimentis solidis & humidis digestionem & consumptionē, & ex itineribus neruorū extensionē, ita in sermone de gratiarū actione docens: Sicut ergo suscepit eum Dominus de solido cibo, digesto ab eo: & sitim adsumpsit, humiditate quæ in corpore eius erat cōsumpta, & fatigat⁹ est, musculis & neruis ex itinere distensis: non utiq; deitate ex labore fatigata, sed corpore quæ natura sequitur passionē suscipiente: ita & lachrymas admisit, naturalem passionem carni superinduci permittens.

Theodorus Farenitanus episcopus dixit: Absq; naturalibus corporis proprietatibus, ut hominē factū fuisse Dominū, & has naturales eius proprietates à se abijcere.

Sancta & uniuersalis Chalcedonēsis Synodus, in sua definitione prædicat, nunquā sublata differētia naturarū propter unionē, magis aut saluam diminuta proprietate utriusq; naturæ, in unam personā atq; unam substantiā concurrentem. His itaq; nobis opportunē declaratis, ut dissentiens ille sanctis adprobat, ac paternis ac Synodalibus definitionibus apertissimē cōtradicens, ab

his rationabiliter condemnatur, eo quod nullā habeat cum eis cōmunionem, apertā autē per proprios sermones alienationem.

¶ Tertio profertur septimum Capitulū Cyri Alexandrini, quod sic habet:

Si quis unum Dominū nostrum 125 VM Christum, in duabus dicens uideri naturis, non cōfiteretur hūc unum esse Trinitatis, qui ante secula à patre natus est Deus uerbum: in ultimis aut seculi tēporibus, eundem incarnatum, & genitum de sancta & immaculata Domina nostra Dei genitrice, semperq; uirgine Maria, sed alium hūc scit, & alium: nō enim unū eundemq; (secūdum sapientissimū Cyrillum) in deitate perfectū, & humanitate perfectū: eundem & secundū hoc tantūmodō in duabus naturis existentem, ipsum passibilem & impassibilem, secundū aliud & aliud, ut prædictus sanctæ memorię Cyrillus asseruit, patientem quidē humana carne, eo quod homo est: manentem autē impassibilem, ut Deū, in proprijs passionibus carnis, & eundē unum Christū & unum filium, operantem Deo decibilia, & humana una Dei & uiri operatione. Secuti tum beatus Dionysius, per contemplationem tantūmodō discernens ea ex quibus unitas facta est, & hæc intellectualiter considerans in cōuertibilia & inconfusa, post eorū naturalem & substantialē unitatem manētia, & in his indiuisē & inseparabiliter unum eundemq; Christū & filium, cognitum ex hoc, quod ea quæ ab inuicem in cōfusse conueniunt, per intellectū considerat, ueracē eorum contemplationem faciens. Non enim fantasia falsa & inanibus sensus functionibus, nullatenus autem diuidit, utpote iam intenta in duabus partitione, propter inefabilem & inconfusam & incomprehensibilem unitatem, dicens secundum beatum Athanasium mox caro, mox Dei uerbi caro, mox caro animata intellectualis, mox Dei uerbi caro animata intellectualis: sed in diuisione pro parte huiusmodi suscipit uocē, anathema sit.

¶ Exēplar epistolæ scriptæ à Sergio quodam præfule Constantinopolitanæ ecclesiæ, ad Cyrum præfulem ecclesiæ Alexandrinæ, in qua laudat eum pro una operatione, & confirmat eam quasi pro unitate Acephalorum hæreticorum. Sacras syllabas uestræ à Deo honoradæ sanctitatis suscepimus, per gratiā diuini Spiritus & Deo placitum studiū à Deo cōseruandi & sereni. nostri Principis atq; diuina institutiōe, nec nō totius orthodoxę plena sacratissimę uestræ beatitudinis, adnunciātes factū in Alexandrinā Christi dilectā magnam ciuitatē, & in omnes regiones eius: uidelicet qui prius dicebantur Theodosiani, in catholi-

cam atque Apostolicam atq; orthodoxam Ecclesiasticam unitatem, pro quibus spiritali atque ineffabili gaudio repleti, gratiæ laudes, omnipotenti Deo, & saluatori nostro IESU Christo, ex toto corde retulimus: quoniam tandem aliquando cooperatione diuina, medio pariete discordiæ abstracto, per quem prius cõmunis omniũ inimicus à fratribus fratres separare studuit, coniuncti & cõparticipes paruerunt, & facti sunt omnes unum labium, & una lingua, bonam cõfessionem & glorificationẽ, ut oportet, gloriosæ atq; uiuificæ Trinitati celebrates: & prædicatur ab omnibus cõsonanter unus Dominus, una fides, unum baptisma. Dicta enim ostendẽtes eis uenerabiliũ & uniuersalium sanctarum Synodorũ, per gratiã sancti Spiritus cõuenerunt, & unam eandemq; orthodoxam fidem definiẽtiũ: id est, Nicenam, Constantinopolitanã, Ephesinam primã, & Chalcedonensem: atq; iterũ Constantinopolitanam, sub temporibus diuæ memoriæ Iustiniani cõgregatam, sanctam quintam Synodum: atq; omne scandalũ de medio per eas, sicut aliquas petras à semita iactantes, apertam & nimis facilem, uel Deo amabilem unitatem transitũ effecistis: pro qua re multa uestre profectioi sacræ, tum apud Deum tum omnes homines merces & laus reposita est. Aseruistis igitur in Capitulis quæ ad ipsos facta sunt, cõhæri (bonũ est enim, ut ipsis sacris uocibus uestris utamur) Patrẽ & Filium & Spiritũ sanctum, Trinitatem consubstantialem, unã Deitatem in tribus substantijs: ipsum aut unum de sancta Trinitate Deum uerũ, qui ante secula ex Patre genitus est, descendere de cœlis in ultimis diebus, & incarnari ex Spiritu sancto & domina nostra secundum ueritatẽ Dei genitricem semperq; uirgine Maria, carnem assumentem ex ipsa, nobis consubstantialem, animatam anima rationali & intellectualem: eandemq; ex ipsa conceptione unire sibi unitate naturali & substantiali: & ita natum ex ipsa unum existentem, inconfusum, indiuisum, perfectum in Deitate, perfectumq; in humanitate: eundemq; passibilem & impassibilem, secundum aliud & aliud, quomodo beatus Cyrillus adseruit: patientem quidem humaniter carne, quia homo: manentem autem impassibilem eundem, quomodo Deum in passionibus suæ carnis. Atque eundem unum Christum operari Deo decibilia, & humana, una operatione. Quia omnis diuina & humana operatio, ex uno eodemq; incarnato Deo uerbo procedebat. Secundum hunc piũ intellectum, & Leo sanctæ memoriæ Romanus archiepiscopus sapuit & docuit, dicens: Operatur utraque natura cum alterius communionẽ,

Vnde & ex duabus naturis, id est diuinitate & humanitate, unum Christum uenerari cõuenienter docuistis: & unam naturam Dei uerbi incarnatam, secundum beatæ memoriæ confelsi estis Cyrillum: unamq; substantiam cõpositam, quæ est ipse Dominus noster IESVS Christus: unus de sancta & cõsubstantiali Trinitate, similiter autem & in duabus naturis eundem confiteri prædicantes. Non alium & aliũ eum esse asseruistis, sed unum eundemq; secundum sapientissimum Cyrillũ: contemplatione tantum discernẽtes ea ex quibus unio facta est, & hæc per intellectum considerantes, incõuertibilia & inconfusa post eorum naturalem & cõsubstantialem unitatem permanentia, ueracem eorum uisionem exponẽtes. non enim phantasiã falsam, & inanibus factio-nibus mentis utique interempta in duas diuisiones, propter ineffabilem & inconfusam atque incircumscrip-tam unitatem. Hæc piẽ & nimium acribiosius exponẽtes, omnes sequenter impiorum hæresium auctores, anathemati submisistis. Cum quibus & omnes contradistores duodecim Capitulorum sapientissimi & admirabilis Cyrilli: quos minimẽ pœnitentes, sed in eodem usque in finem permanentes errore similibus execrationibus cõdemnastis. Igitur hanc uestram orthodoxam relegendes doctrinã, per quam gloriæ beneplacitum est Domino, tantorum fratrum nostrorum unitionẽ dispensare, ipsius benignitatem glorificauimus. Laudauimus autem & uestram sacratissimam sanctitatem, in tali miraculo, & ultra omnem spem intercedere dignatam negotio, tam per gratiam sancti & uiuifici atque electione & doctrinã à Deo sapientissimi, & ueraciter pacifici magni Imperatoris, qui sanctificatum eius cor in manu Dei habet, & ab ipso secundum ueritatem in omnibus actionibus suis ducitur & gubernatur: quem super omnes solus potens Deus in amplius exaltet, saluet, conseruans eum in firmamentum sanctarum Dei ecclesiarum, & immaculatæ Christianorum fidei: commodans ei longinquitatem temporũ, multitudinem pacis, & omnium hostilium gentium subiugationem in filios ex filijs regalem succedentem imperium. Donet autem & tuæ sanctæ & sacræ charitati abundantius suam gratiam in labijs, & uerbum in apertione oris, per quem & quod forsassis residuum est, eorum qui nobis stultè & ineptè contradicunt, saluetur: uestigia sequentes nuper nobis adunatis dilectissimis filijs nostris, quos uidelicet per uos beatissimos, spiritalibus brachijs amplectentes, & osculo sancto salutantes oramus, hos omnium bonorum ex Deo percipere iucunditatem.

Et sub-

335 Et subscriptio: Saluus in Domino, ora pro nobis reuerendissime frater.

Quarto, confertur testimonium Dionysij à Cyro adductum in septimo Capitulo, & demonstratur ab eo esse corruptum: & pro Nouam quandam Domini uirilem operationem, unam esse scriptum.

Quinto, Themistij hæretici, præceptoris Sergij & Cyri, codex profertur: & demonstratur eos inde hausisse suum uirus.

Sexto, profertur ecthesis seu decretum Heraclij, Sergij consilio scriptum, in hunc modum: Expositio orthodoxæ fidei, facta ab Augusto & pijsimo nostro Domino magno Principe Heraclio, propter emerfam ab aliquibus altercatione, pro requisitione operationis, cõsonans in omnibus sanctis, & uniuersalibus quinq; Concilijs. Quam cum multa satisfactioe & gratia exceperunt Patriarchicis sedibus præsules, & gratanter ei consenserunt, utpote pacem sanctis Dei ecclesijs inferente.

¶ Credimus in Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem cõsubstantialem, unam Deitatem, siue naturã & essentiam, uirtutemq; & potestatem in tribus substantijs siue personis cognoscetes, uniuscuiusq; substantiæ familiaritate, unitatem in Trinitate, & Trinitate in unitate: unitatem quidẽ secundum essentiam siue deitatis ratione, Trinitatem autẽ secundum substantias siue personas. Nec enim unum secundum essentiam cõfitemur, à personarum differentia excedimus: neq; aut Trinitatem personarum confitemur, unã denegamus Deitatem. Unus Deus pater, unus Deus filius, unus Deus spiritus sanctus, unus hæc tria Deus in eadem & immutabili Deitatis ratione. Nam personarum differentia Deitatis, siue essentiam non infert diuisionem. Vnam igitur confitemur Deitatem, familiaritates inconfusas seruantes, & nõ in unam personam tribus nominibus nuncupatam adhærentes, hæc tria secundum Sabellionem. Neq; autẽ in tres essentias unam Deitatem diuidetes, aut extraneantes à Patris essentia Filium aut Spiritum sanctum, secundum insaniam Arii. Vnũ enim est in tribus Deitas, ut dicit Magnus Gregorius in Theologia: & tria unum, in quibus Deitas, siue, ut uerissimè dicatur quæ Deitas. Confitemur autẽ, unum sanctæ Trinitatis unigenitum filium Dei Dominum uerbum, à Patre progenitum ante omnia secula, lumen de lumine, splendorem gloriæ uultus paternæ substantiæ, per quem omnia facta sunt: in extremis diebus, propter nos, & propter nostram salutem descendere de cœlis, dignariq; in intacto utero sanctissimæ Dei genitricis & semper uirginis Mariæ habitare: & ex ea conglomerantem sibi carnem, in una

substantia animam habentem rationalem atq; intellectualem, natum esse ab ea, & semper manentem perfectum Deum, eundemque perfectum fieri hominem, inconfuse atque indiuisè, consubstantialem Deo & Patri secundum Deitatem, & consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem: & per omnia similem nobis, sine peccato. unde & duas natiuitates eiusdem unigeniti

10 Dei uerbi confitemur: unam ante secula à Patre, sine tempore & incorporaliter: alteram ipsius in extremis diebus, à sancta intactaque Dei genitrice & semper uirgine Maria, cum animato intellectualiter eius corpore. Quapropter sanctam & nimis laudabilem semper uirginem Mariam, rectè & ueraciter Dei genitricem prædicamus. Non quia Dei uerbum initium ab ea accepit, ut esset: sed in extremis diebus incarnatus, ex
20 ea immutabiliter homo factus est, et passionem pro nobis spontaneam carne sustinuit. Compositum autem Christum glorificamus, sanctorum Patrum sequentes doctrinam, pro mysterio quod in Christo est per compositionem unitio, & confusionem & diuisionem eiicit, & seruat quidem in utraque natura proprietatem, unam autem substantiam & unam personam Dei uerbi cum animata intellectualiter eius carne ostendit: neque coæternitate nobis pro sancta Trinitate introducta, absit. neque enim quartæ personæ additamentum sancta Trinitas suscepit, & incarnatum uno ex ea Deo uerbo. neque enim alter erat qui miracula operabatur, sicut Deus: alter autem quàm ipse, qui passiones sustinuit: sed unum eundemque filium confitemur, Deum simul & hominem, unam substantiam, unam personam, passibilem carne, impassibilem Deitate, perfectum deitate, & perfectum eundem humanitate: & ipsius miracula & passiones, quas sponte sustinuit corpore. Vnde & ex duabus naturis unum CHRISTVM confitemur, unum filium, unum Dominum, unam personam, unam substantiam compositam, & unam naturam Dei uerbi incarnatam corpore animata intellectualiter, sicut Cyrillus magnus sapuit & docuit, & in duabus naturis eundem esse glorificantes, ut in Deitate & humanitate, unum Dominum nostrum
30 IESVM Christum, uerum Deum cognitum esse confitemur: differentiam per hunc modum solum significantes naturarum, pro quibus inconfuse ineffabilis unitas facta est. Nec enim Deitas transmigravit in carnem, neq; caro in Deitate transmutata est: sed in proprietate naturali, & pro uniuscuiusque substantiæ unitate utrumque permanit: unde unum scimus filium Dominum nostrum
40 IESVM Christum ex initium non habente

Patre, & ex intacta matre, eundem ante se-
cula, & in extremis diebus constitutum im-
passibilem arque passibilem, uisibilem &
inuisibilem, unius eiusdemque miracula &
passiones predicamus: & omnem diuinam
& humanam operationem, uni eidemque
incarnato Deo uerbo tribuimus, & unam
ei offerimus uenerationem, sponte & uera-
citer propter nos crucifixo carne, & exur-
genti ex mortuis, & in cœlos ascendenti, &
residenti in dexteram Patris, & iterum uen-
ienti iudicare uiuos & mortuos. Nullo
modo concedentes alicui ex omnibus u-
nam uel duas dicere siue docere operatio-
nes, in diuina Domini incarnatione: sed
magis, sicut sanctæ & uniuersales tradide-
runt Synodi, unum eundemque filium uni-
genitum Dominum nostrum IESVM Chri-
stum, uerum Dominum confiteri, operari
diuina & humana, & omnem Deo congruâ
& homini operationem, ex uno eodemque
incarnato uerbo indiuisè & inconfuse pro-
cedere, & in unum eundemque fortire: eo
quod unius quidem operationis uox, licet
ab aliquibus Patribus dicta est, tamen tur-
bat extraneas quorundam aures, arbitran-
tium in interitum eandem prolatam esse dua-
rum naturarum, quæ in una subsistentia u-
nitæ sunt in Christo Domino nostro: simi-
liter autem duarum operationum uocem
multos scandalizare, utpote à nemine di-
ctam sanctorum & præcipuorum Patrum.
Sed & sequi in eo, ut duas confiteamur uo-
luntates contrariè adinuicem uenientes:
Deo quidem uerbo uolente saluberrimam
passionem explere: incarnationem autem
in eo factam, obuiam euntem ipsius uolun-
tati, oppugnante: & exinde duo contraria
uolentes introduci, quod impium est & ex-
traneum Christianici dogmatis. Si enim
infanus Nestorius, licet diuidens diuinam
Domini nostri humanitatem, & introducens
filios, duas uoluntates istorum dicere non
ausus est: econtrariò autem consonantem
uoluntatem, in eo formatis duabus perso-
nis, confessus est: quomodo possibile est,
orthodoxam consistentes fidem, & unum
filium Dominum nostrum IESVM Christum
uerum Deum glorificantes, duas, & has con-
trarias uoluntates in eo suscipere? Vnde san-
ctos Patres in omnibus, & in hoc sequentes,
unam uoluntatem Domini nostri IESV Chri-
sti uerissimi Dei confitemur, utpote in nul-
lo tempore animatæ & intellectualiter eius
corporis separatæ, & ex proprio impetu cõ-
trario motui unito ei Dei uerbi in una sub-
stantia naturalem eius producere motio-
nem: sed quando, & qualem, & quam ip-
se Deus uerbum uoluerat, hæc pietatis do-
gmata tradiderunt nobis, qui ab initio præ-

338
fentialiter uiderunt & ministri uerbi facti
sunt, eorumque discipuli & successores, quique
sequentes à Deo inspirati ecclesiæ docto-
res, id est sanctæ & uniuersales quinque Syn-
odi beatorum à Deo susceptorum Patrum:
id est, qui in Nicæam, & in hanc Regiam ci-
uitatem, nec non in Ephesum primum, & in
Chalcedona, & iterum in Constantinopo-
lim in quinto congregati sunt Concilio. &
hæc in omnibus sequentes, & diuina eorum
suscipientes dogmata, omnes quos exceperunt
excepimus, & quos eiecerunt eiecinimus,
& anathematizamus: præcipuè Nouatum,
Sabellionem, Arium, Eunomium, Mace-
donium, Apollinarium, Origenem, Eua-
grium, Didymum, Theodorum Mopsue-
stium, Nestorium, Eutychea, Dioscorum,
Seuerum, & impia cõscripta Theodori quæ
contra rectam fidem & Ephesinam primam
Synodum & duodecim Capitula sancti Cy-
rilli, & quanta pro Theodoro & Nestorio
conscripta sunt, & nuncuparam Ibas episto-
lam. & hortamur omnes Christianos, sic fa-
pere, & sic glorificare, nihil addentes his,
nihil subtrahentes, nihil transmutantes æ-
tternales quæ à Deo inspirati Ecclesiæ sa-
cerdotes ad salutem cunctorum præfixerunt.
Et subscriptio Principis: Heraclius fidelis
in Iesu Christo Deo Princeps subnotauit.
Septimò præferuntur scripta & acta, quibus
probat, Sergium & Pyrrhū & Cyrum, quibus
Imperatoris edictum approbasse, defendisse, &
disseminasse, aliosque ad ascensum excitasse.
¶ In quarta actione Martinus, post lon-
gam præfationem, in qua damnat Cyrum, Ser-
gium, Pyrrhū, ob probatam ethesin Heraclij,
indicat ex collatione Canonum quinque Con-
ciliorum uniuersalium, demonstrandum esse,
uanam esse professionem istius etheseos, quod
uelit sanctorum Conciliorum uniuersalium de-
creta salua & incorrupta. * Deinde Benedic-
ti Aracensis episcopi, & totius Synodi hor-
tatu etiã inquiritur de ijs, ob quæ Paulus e-
rat accusatus. ac profertur primum eius e-
pistola ad Theodorum, in qua confitetur se
cum suis, unam tantum, & non duas uoluntates
& operationes in Christo docere. Secundo
proponitur typus Imperatoris Constantini,
persuasus Pauli contra fidem Catholicam pro-
mulgatus: in quo prohibetur, ne quis siue
unam siue duas in Christo dicat uoluntates
& operationes: quem supra adscripsimus.
Patres uero respondent, illum Typum sa-
nè bonum intentum habere, sed uirutem in-
tentui contrariam. Nam dissensiones &
altercationes pro causa fidei cohibere, om-
nibus timentibus Deum esse desiderabi-
le: sed non esse utile, orthodoxorum Patrum
dogmata & uerba cum malo destruere, hoc
est,

est, uera & falsa dogmata simul damnare: sed oportere uera probari, & falsa & impia sola reprobare & damnari.

Porro ut ostendatur, Typum illum & opinionem Cyri, Sergij, Pyrrhi & Pauli, de una uoluntate & operatione Christi, pugnare cum Decretis & Canonibus quinque uniuersalium Synodorum: proferuntur Symbolum Nicenum, Symbolum seu Canones apud Ephesum à ducentis episcopis conscriptum, & definitio Chalcedonensis Synodi, item definitio Quintæ Synodi. Et Maximus episcopus Aquileiensis pronunciat sententiam, Cyrum, Sergium, Pyrrhū, Paulum oppugnasse doctrinam in Concilio quinquæ asserram, de duabus in Christo naturis, uoluntatibus & operationibus: ideoque eos iure damnari & deponi, iuxta Canonem Chalcedonensis Synodi: Si quis præsumpserit, contraria his quæ à nobis piè statuta sunt, credere, aut docere uel scribere, siquidem episcopus fuerit, aut in clero connumeratus, hic ut aliena à sacerdotibus & Ecclesiasticæ disciplinæ peragens, denudabitur ab episcopatu uel clericali: si autem monachus uel laicus, anathematizabitur.

¶ In quinta actione, primū Patrum rogatu relegitur Canon Chalcedonensis Synodi, quo damnantur omnes qui contra decreta quatuor Synodorum doceant: & non omnia uerbo & mente suscipiant, quæ in Synodis contra hereses sunt exposita. Deinde proferuntur Patrum testimonia, de naturalibus operationibus Christi. Tertio, Synodus pronunciat, Cyrum, Sergiū, Pyrrhum & Paulū, in scriptis & sine scriptis sanctos Patres & quinque Concilia uniuersalia per calumniā suæ impiæ opinionis asseruisse patronos: ac falsum esse quod dixerint, eos nihil definitiue de uoluntatibus & operationibus Christi exposuisse. Inquiunt enim: Ecce etenim non solum definitiue, sed & dogmaticè & syllogisticè ac naturaliter demonstratiue, & secundū Scripturas agonisticè, & per exempla & compendiosè, per omnem modum & per uerbū intellectualis eorum & prudentissimæ doctrinæ, utpote legitime & uiriliter pro ipso incarnato Deo uerbo contradicentibus, resistentes & repugnantes hereticos, Arium, Apollinarem, Nestoriū, & omnes omnino sequentes impietates illorum, eiusdemque unius Christi Dei uoluntates & operationes professi sunt, & profiteri prædicauerunt, per numerū & nomina hæc proferentes, per pronomina, per alterius intellectum, per eiusdem significationē, per qualitatē, per proprietatem, per uirtutem: & compendiosè omne uerbum & positionē, per quam potuisset approbari eorundē uo-

luntatū & operationum uera fide distinctio & constantia: id est, per numerū, ex hoc quod dicunt, in unū eundemque Christū duas uoluntates & operationes, & duplicem operationem, per nomina, ex hoc quod dicunt, diuinam uoluntatē & humanam uoluntatem, deificatam & deificatam: & iterū diuinam operationem & humanā operationem. per pronomina uerò, ex hoc quod dicunt, aliam uoluntatem esse diuinā, & aliam humanā, & aliam atque aliam operationē. per alterius autē intellectum, ex hoc quod dicunt, quoniam quæ alterius generis sunt, siue nature, similem operationē habere, nullus sapiens dabit. per eiusdem autē significationem, ex hoc quod dicunt, quoniam quæ eiusdem operationis sunt, utique eiusdem substantiæ consententur, & cōmunio uoluntatis unitatē ostendit substantiæ. per qualitatem uerò, ex hoc quod dicunt, sicuti habent diuersam substantiam, & qualitatis rationem, ita & diuersam operationem. Per proprietatem autē, ex hoc quod dicunt: Si enim tantum possibile est, quicquā de diuinis proprietatibus inesse alicui, qui nō est eiusdē substantiæ, & ita potest esse quomodo & ipsa deitas: dic mihi, quid est quod impediatur, ut iā omnia que sunt deitatis cedant? quid nam ex hoc euenit? cōfusa sunt omnia nobis, & alta cedent imis: ima autē ascendunt in alta. Per uirtutem uerò, ex hoc quod damnat, quæ eadem operatione & eadē naturali uirtute utuntur, eiusdem esse substantiæ, & modis omnibus necesse est, & nulla natura alterius substantiæ uel generis indistinctim habebit potestates & operationes. & hæc quidem ipse sanctorum Deus, Dominus noster IESVS Christus, multifariè multisque modis per sanctos Patres de seipso loquutus, illuminauit nos, fidem suam orthodoxam, sic & intransgressibiliter tenere eam, sicuti Patres prædicauerunt.

Quartò proferuntur testimonia hæreticorum, & demonstratur hos eadem cum hereticis dicere, & eosdem oppugnare: scilicet Patrum & Conciliorum dogmata, quæ illi hæretici oppugnarunt.

Quintò refutatur à Maximo Aquileiensi, & à Deo dedit Sardinia episcopis, argumentum illorum, quo illi moti, noluerant concedere duas uoluntates & operationes in Christo, ne uiderentur cōtrarias uoluntates & operationes uni personæ attribuere.

Sextò, Synodus sententiam suam de ista controuersia profert, & contrarias opiniones damnat, in hunc modum: Licet auctores nouitatis, ut iam nobis ex omnibus approbatum est, utpote non solum sermonibus eorum ab inuicem confusis, sed & hereticorum doctrinis per omnia consonanti-

bus eis, nec nō paternis ac Synodalibus prædicationibus, catholicę ecclēsię ab eis extraneas non intellexerunt omninō, sicut per propheticum uaticinium dictum est: Quoniam obscurati sunt, ne uideant oculis suis, & intelligant cordibus suis: Venerabilium Patrum nostrorum sana decreta & definitiones, quas posuerunt in conseruatione orthodoxę fidei, sed & nos corde credentes in iusticia, ore autem confitentes in salutem, consonanter, & absque ulla nouitate, sicut ab eis percepimus, ita intransgressibiliter credimus, unum eundemq; filium Dominum nostrum & Deum IESVM Christū, perfectum eundem in Deitate, & eundem perfectum in humanitate, Deum uerē, & hominem uerē, eundem ex anima rationali & corpore, consubstantialē Patri secundum Deitatem, & consubstantialē nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato: ante secula quidem de Patre genitum secundum Deitatem, in nouissimis diebus autem eundem propter nostram salutem ex Maria uirgine Dei genitrice secundū humanitatem, unum eundemq; Christum filium Dominum unigenitum in duabus naturis inconfusē, immutabiliter, indiuisē, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata differentia naturarum propter unitionem, magis que salua indiminuta proprietate utriusque naturę, & unam personam atque substantiam concurrentem: non in duas personas partitum atque diuisum, sed unum atque eundem filium unigenitum Deum uerbum, Dominum IESVM Christum: & duas eiusdem sicuti naturas unitas inconfusē, indiuisē, ita & duas naturales uoluntates, diuinam & humanam, & duas naturales operationes diuinam & humanam, in approbatione perfecta & indiminuta: eundem ueraciter esse perfectum Deum, & hominem perfectum, secundum ueritatem: eundem atque unum Dominum nostrum, & Dominum IESVM Christum, utpote uolentem & operantem diuinē & humanē nostram salutem, sicut superius Prophetę de eo, & ipse Dominus noster IESVS Christus docuit nos, arque sanctorum Patrum tradidit Symbolum, & generaliter omnes sanctę & uniuersales Synodi & omnes probabiliū catholicę Ecclēsię doctorum chorus. His itaq; nobis pię atque orthodoxę, iuxta diuinitus inspiratam doctrinam eorum professis, consonanter dicimus omnes,

DECRETA SYNODICA
Martini Papę primi, contra Theodorum & Cyrum, quondam episcopos, ac socios eorum hereticos: damnantis eos, quōd unam naturam & unam uoluntatem atq; operationem in filio Dei assererent: que transcribens, misit per orthodoxos uiros in Orientem atque Occidentem.

CAPITVLVM PRIMVM.

10 **S**I quis non confitetur, secundum sanctos Patres, propriē & uerē, Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem in unitate, unitatē in Trinitate, hoc est, unum Deū in tribus subsistentijs consubstantialibus, & æqualis glorię, unam eandemque trium deitatem, naturam, substantiam, uirtutem, dominationem, regnum, potestatem, uoluntatem, operationem, herilitatem inconditam, sine initio, infinitam, immutabilem, creatricem omnium prouidam, & protectricem, sit condemnatus.

2 Si quis non confitetur secundū sanctos Patres, propriē & uerē, ipsum unum sanctę & consubstantialis & adorandę Trinitatis Deum uerbum, descendentem de cœlis, & incarnatum de Spiritu sancto, & Maria femper uirgine, & hominem factum, crucifixū carne pro nobis, & pro nostra salute, sponte & passum & sepultum, & resurgentem tertia die, & ascendentem in cœlos, & sedentem ad dexteram Patris, & uenturum iterū cum paterna sua gloria, ac cum assumpta ab eo intellectuualiter animata uiuos & mortuos, sit condemnatus.

3 Si quis non confitetur secundū sanctos Patres, propriē & uerē Dei genitricē semper sanctam uirginē immaculatā Mariam, utpote ipsum propriē ac uerē ex Deo patre natū ante omnia secula Deū uerbum, in ultimis seculorū, absq; semine cōcepisse ex Spiritu sancto, & incorruptibiliter enixā esse, & indissolubili permanēte & præ & post partum eiusdem uirginitate, sit condemnatus.

4 Si quis non confitetur secundū sanctos Patres, propriē & uerē, ipsius & unius Domini nostri & Dei IESV Christi duas natiuitates existere, unam quidem ante secula ex Deo Patre incorporaliter & sempiternaliter, alteram autem de sancta semper uirgine Maria carnaliter in ultimis seculorum: & eundem & unum Dominum & Deum IESVM Christum, consubstantialē Deo patri secundum Deitatem, & consubstantialē uirgini secundū humanitatem: ac eundem passibilem carne, impassibile Deitate, circumscriptum corpore, incircumscriptū Spiritu, eundē inconditum & cōditum, terrenum & cœlestē, uisibilem & intelligibile, 60 capacem & incapacem, ut toto homine eundemq;

demq; Deo totus homo reformaretur, qui ceciderat sub peccato, sit condemnatus.

5 Si quis non cōfiteatur secundum sanctos Patres, propriè & uerè, unam naturam Dei uerbi incarnatam, ex hoc quòd incarnata dicitur nostra substātia, perfectè in ipso Christo Deo, & indiminutè (absq; tantūmodò peccato) significata, sit condemnatus.

6 Si quis non confiteatur secundum sanctos Patres, propriè & uerè ex duabus naturis Deitate & humanitate secundum substantiam unitis, inconfuse & indiuisè, eundem & unum Dominum nostrum IESVM Christum esse, sit condemnatus.

7 Si quis non confiteatur secundū sanctos Patres, propriè & uerè substantialè differentiam naturarū post ineffabilem unionem, ex quibus unus existit Christus inconfuse & indiuisè in eo saluatam, sit condemnatus.

8 Si quis nō confiteatur secundum sanctos Patres, propriè & uerè secundum compositionem, id est, secundum substantiam naturarum unionem, ex quibus unus & solus existit Christus, inconfuse & indiuisè in eo cognitam, sit condemnatus.

9 Si quis non cōfiteatur secundum sanctos Patres, propriè & uerè naturales proprietates Deitatis Christi, & humanitatis, indiminutè in eo & sine defectione saluatas, in affirmationem ueracem, eundem ipsum Deū perfectum & hominem perfectum, secundum naturam existere.

10 Si quis non confiteatur secundū sanctos Patres, propriè & uerè duas eiusdem & unius Christi Dei uoluntates coherenter unitas, diuinam & humanam, ex hoc in utraque eius natura uolūtarium secundum naturam eundē existere nostræ salutis, sit condemnatus.

11 Si quis non cōfiteatur secundum sanctos Patres, propriè & uerè duas eiusdē & unius Christi operationes coherēter unitas, diuinam & humanam, ex hocq; in utraque eius natura efficacem secundū naturam eundem existere nostræ salutis, sit condemnatus.

12 Si quis cōfiteatur secundū sceleratos hereticos, deitatis & humanitatis Christi unam naturam, aut unam uoluntatem, aut unam operationem in peremptionem quiddam sanctorum Patrum confessionis, abnegationem aut eiusdem Saluatoris nostri dispensationis, sit condemnatus.

13 Si quis secundū sceleratos hereticos, in Christo Deo unius substantialiter, saluatis, & à sanctis Patribus nostris piè prædicatis, duabus uoluntatibus & duabus operationibus, diuinam & humanam subterfugit simul confiteri, asserens cōtra sanctorum doctrinam, & unam uoluntatem & unam operationem, sit condemnatus.

14 Si quis secundum sceleratos hereticos, cum una uoluntate & una operatione, quæ ab eisdem hereticis in Christo Deo impiè confunduntur, & duas uoluntates, & duas operationes, diuinam & humanam, quæ in ipso Christo Deo, secundum unionem naturaliter saluatas, & à sanctis Patribus orthodoxè in ipsis prædicatas, simul abnegat, & simul respuit.

15 Si quis secundum sceleratos hereticos, Dei uerilem operationem (quod Græci dicunt *θεωπρωτο*) unam insipienter suscipit, & non duplicem eam confiteatur, secundum sanctos Patres, hoc est, diuinam & humanam: aut ipsam nouæ dictionis uirtutem, unius esse designatiuam operationis, & non utriusq; gloriosæ & præ natura unionis demonstratiuam, sit condemnatus.

16 Si quis secundum sceleratos hereticos, in peremptionem in Christo Deo secundum unionem saluatis essentialiter, & à sanctis Patribus piè prædicatis duabus uoluntatibus, & duabus operationibus, diuina & humana, dissensiones & diuisiones insipienter in mysterio dispensationis eius innectit: & propterea Euangelicas & Apostolicas, de eodem Salvatore uoces, non uni & eidem personæ essentialiter tribuit, id est, ipsi Domino nostro & Deo IESV Christo, secundū beatum Cyrillum, ad cōfirmationem Deum esse natura & hominem uerè eundem, sit cōdemnatus.

17 Si quis non confiteatur secundum sanctos Patres, propriè & uerè omnia quæ tradita sunt & prædicata sanctæ & Apostolicæ Dei ecclesiæ ab ipsis sanctis Patribus, & probabilibus & uniuersalibus quinque Concilijs, usque ad unum apicem uerbo & mente, sit condemnatus.

18 Si quis secundum sanctos Patres cōsonanter nobiscū eadē credens, non respuit & anathematizat anima & ore, oēs quos respuit & anathematizat nefandissimos hereticos, cum omnibus impijs eorū conscriptis, usque ad unū apicem, sancta Dei catholica & Apostolica ecclesia, hoc est, sanctæ & uniuersales quinque Synodi, & ipsi oēs consonanter probabiles Ecclesiæ patres: dicimus aut Sabelliū, Arium, Eunomiū, Macedoniū, Apollinarem, Polemonē, Eutychen, Dioscorū, Timotheum, Aelurum, Seuerum, Theodosium, Colutū, Themistium, Paulū Samosatenu, Chodorum, Nestoriū, Theodorū Periam, Origenē, Didymum, Euagriū, & cōpendiosè alios oēs hereticos, qui à catholica Ecclesia reprobati atq; abiecti sunt, quorū dogmata diabolicę operationis sunt genimina, & eos qui similia cum his usque ad finem sine pœnitentia sapuerūt aut sapient uel sapient: cum quibus meritò, utpote eadem

eadem dogmatizantes & docentes, sicut ostensum est, & in proprio errore uitam suā destruētes, dicimus autē Theodorum quondam episcopū Pharatritanum, & Cyrum Alexandrinū, & Sergium Constantinopolitanum, & eius successores Pyrrhum & Paulū in sua perfidia permanētes, & omnia impia eorū conscripta, & eos qui similia cum his usq; ad finem sine penitētia sapuerūt, aut sapiunt, uel sapient: hoc est, unam uoluntatem aut unam operationē deitatis & humanitatis Christi, & cum his impijssimā eḥthesin, quæ persuasione eiusdem Sergij facta est ab Heraclio quondā Imperatore aduersus orthodoxam fidem, unā Dei Christi uoluntatem, & unā ex adinventione maligna deficiente operationē confiteri: ac omnia quæ pro ea impiē ab eis scripta uel acta sunt, suscipiunt: & cum his iterum impijssimū typum, factum ex eiusdem suasione, eiusdem Pauli, nuper à serenissimo Principe Cōstantino Imperatore cōtra catholicam Ecclesiā, utpote duas naturales uoluntates & operationes diuinam & humanam, quæ à sanctis Patribus in ipso Christo Deo uero & Salvatore nostro piē prædicātur, cum una uoluntate & operatione, quæ ab hæreticis impiē in eo dogmatizantur: simul denegare, & simul tacere promulgantem, & propterea cū sanctis Patribus, & sceleratos hæreticos ab omni querela & condemnatione iniuste ab soluere deficiente, in interemptione catholice Ecclesie definitionum & regularum. Si quis igitur, iuxta quod dictum est, consonanter nobis, cū omnia impijssima hæc hæreseos illorum dogmata, & ea quæ pro illis, aut in definitionem eorum à quolibet impiē conscripta sunt, & eos prædictos hæreticos, Theodorum dicimus & Cyrum, & Sergium & Paulum, non respuit & anathematizat, rebellis catholicæ Ecclesie existens: aut si quis aliquem de his qui ab illis, aut similia cum eis sapientibus, in scripto uel sine scripto, quocunque modo uel loco aut tempore temerè depositi sunt aut condemnati, ob id quod minimè illorum sapientem, sed sanctorum Patrum nobiscū consistentem doctrinam, uti condemnatum habet, aut omni modo depositum: sed non magis huiusmodi, quicunque fuerit, siue episcopus, siue presbyter uel diaconus, siue alterius cuiuscunque Ecclesiastici ordinis, aut & monachus & laicus, pium & orthodoxū censet, & catholicæ Ecclesie propugnatorem, & ex ipsa firmiter consolidatum, in quolibet uocatus est à Domino ordine: illos autē impios, ac detestabilia eorum pro hoc iudicia, id est, sententias uacuas & inualidas atq; infirmas determinat, magis autē prophanas & execrabiles, uel re-

probabiles, huiusmodi sit condemnatus.
 19 Si quis ea quæ scelerati hæretici, manifestius confitens & dogmatizans, per audacem insipientiā dicit, hæc pietatis existere dogmata, quæ tradiderunt qui ab initio speculatores & ministri uerbi fuere: hoc est dicere, sancte & uniuersales quinque Synodicalumnias, ipsos sanctos Patres, & eandem sanctas & uniuersales quinque Synodos in deceptione simpliciū, id est susceptione sue profanæ perfidiæ, huiusmodi sit condemnatus.
 20 Si quis secundum sceleratos hæreticos quocūq; modo aut uerbo, uel tempore aut loco, terminos transmutās illicitè, quos posuerūt firmiter sancti catholice Ecclesie Patres, temerè adinuenire, & fidei alterius expositiones, aut typos, uel leges, aut definitiones, aut libellos, aut relationes, aut epistolas, aut cōscripta, aut subiectiones, aut testimonia falsa, aut Synodos, aut actus monumentorū, aut ordinationes uacuas, & Ecclesiasticæ regulæ incognitas, aut loci seruaturas incōgruas, & sine regula & cōpendiose dicere: Si quis aliquid, quod impijssimis hæreticis cōsuetū est agere, pro diabolica operatione tortuose & callidè agit cōtra pias orthodoxorū catholicæ Ecclesie, id est, paternas eius & Synodales prædicationes, ad peremptionē sincerissimæ in Dominū nostrū IESVM Christū confessionis, & usq; in finē sine penitētia permanet: hæc impiē agens, huiusmodi in secula seculorū sit cōdemnatus. & dicet omnis populus, fiat, fiat.
 His itaque à nobis piē definitis, & cum omni enucleatione, secundum Domini præceptum, zizania quidem, & omnes facientes scandala cum paleato eorum & hæretico intellectu, Canonica sentētia ab Apostolica arca proijciantes: triticum autē orthodoxæ & immaculatæ nostræ Christianorū fidei, in horreū, id est catholicam Ecclesiam per uentilabrū paternæ doctrinæ, communionē congregantes, uictrices ei cū propheta Sophonia cantemus hymnos: Iubilantibus ò filia Sion, prædica filia Hierusalē: abstulit à te Dominus iniquitates aduersariorum tuorū, liberauit te de manu inimicorū, Dominus in medio tui. Non uidebis mala ultra, omni explosa nouitate hæretica, & omni cōfirmata in te orthodoxa fide in professione uitæ æternæ, per ipsum Christum Deum saluatorem animarū nostrarum: cui gloria & honor, ueneratio & imperiū cum Patre & Spiritu sancto, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Et subscripserunt, Martinus papa ac ceteri episcopi, numero 105.

¶ De Actis uerò huius Synodi, Martinus ad alios passim episcopos & Ecclesias, in hunc modum scribit:

MARTINVS seruus seruatorum Dei, atque per gratiam eius episcopus sanctæ Catholicæ & Apostolicæ ecclesiæ urbis Romæ, unâ cum sancto Concilio nostro reuerendissimorum sacerdotû, regulariter huc nobiscum uenientiu, in confirmatione pijsimorum catholicæ Ecclesiæ dogmatum, his qui coequalem nobis fortiti sunt fidem Domini & saluatoris nostri IESV Christi, per lauacrum regenerationis, in omni loco dominationis eius, qui peregrinatur in sanctitate & iusticia, spiritualibus fratribus nostris, episcopis, presbyteris, diaconibus, abbatibus monasteriorum, monachis continentibus, atque catholicæ Ecclesiæ uniuersæ sanctæq; plenitudini, Gratia uobis & pax multiplicetur in agnitione & communionem sancti Spiritus, in hæreditatem incorruptibilem & immarcescibilem, conseruatam ante constitutionem mundi, nunc aut manifestatâ in nobis, qui credimus in Christo IESV Domino nostro, qui omnia nobis donauit quæ ad uitâ & pietatem respiciunt, per salutarem prædicationem, ut in hoc permanentes semper, & instructi per concordie sinceritatē, superædificemus fundamentum sanctorum Apostolorum & Prophetarû, in ipso summo angulari lapide Christo, qui super omnia Deus existit, & saluator nostrarû animarû: In quo omnis ædificatio constructa, crescit in augmentum eius, per archetoniâ spiritus in regale sacerdotium & templum sanctû, qualiter in eo proficietes à gloria in gloriam, uirtutes annunciemus eius qui de tenebris nos uocauit, in illud admirabile lumen suû: apud quem non est cõmutatio, nec momenti obumbratio, omnium aut bonorû perfectio: ex quo illuminati, tenemus in eum cõfessionem immobilē, donec occurramus oēs in unitatem fidei, & in agnitionem eius in uirum perfectû, in mensuram ætatis plenitudinis eius, ut nõ simus paruuli fluctuantes, & circûferamur omnino uento doctrinæ, in nequicia hominum, in astutia ad machinationem erroris diaboli, qui semper propria festinat operari in filios diffidentie. Itaq; notum facimus uobis dilectissimi fratres, quod & uos sine dubio nobiscû cognoscitis, uigilantem & bene uolentem Dominum habentes propriû: quoniam catholica Dei & Apostolica Ecclesia in quiete & pace cõsistente, ueluti leones rugientes & quærentes quæ deuorarent, subintroierunt quidâ homines, qui olim proscripti sunt, in hoc iudiciû impietatis spõte procedere: hoc est, Theodorus quidâ episcopus Faratinus, Cyrus Alexandria, Sergius Constantinopolitanus, & eius successores Pyrrhus & Paulus, magni Dei & saluatoris nostri dispensationē in hæreticam nouitatem

retorquentes, & eum qui emit eos Christû Dominû denegâtes: ex hoc quod in scripto adserunt, minimè cum habere secundû formam serui, uel secundû quod propter nos factus est homo, uoluntatē aut operationē naturalem: sed sine substantia eum, & sine natura, & non solum sine anima, & irrationabile & insensibile secundû eos existere: quia sicut nos gloriosi Ecclesiæ Patres docuerunt, quicquid absq; uoluntate cõsistit, & operatione, ab omni caret substanciali natura: pro qua re ipsum gloriæ Dominû & Deum nostrum IESVM Christû, per utranq; ex quibus cõsistit naturis, atq; adpertinentibus eisdem naturalib. proprietatibus perfectû esse in omnibus, absq; tantummodo peccato, prædicarunt. Si ergo perfectum in omnibus, quomodo non & in uoluntate & operatione secundû nostram naturâ? Certum est enim, quia proprietas naturalis nostræ substancie cõsistit essentialis & operatio & uoluntas: qua proprietate amputata, utiq; & ipsa natura cum illa perimitur. Quia tum natura cognosci nullo modo potest per essentialē designantem eam naturalē proprietatem: propterea & pari numero unitis substancialiter ei naturis, eiusdem uoluntates & operationes sapere nobis tradiderunt: hoc est, increatâ & creatam, diuinâ & humanâ coherentem unitas testantur uerba eorû, aetibus nostris in approbationē ueritatis inserta, & super oēm radium solis nitentis. Igitur eorundem sanctorû Patrum, qui hæc nos docuerunt, rectâ uiam, hoc est orthodoxam cõfessionem, superius dicti contra ueritatem respicientes ac derelinquentes, ambulauerunt in uia Balaam Debor, hoc est in perfidia hæreticorû, & in spontaneo eorû errore effusi sunt, atq; in cõditione inobedientie suæ obdurati sunt, sidera existentes erroris, & nubes sine aqua: nec nõ arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicate: fluctus feroces maris, spumantes proprias cõfusiones: quibus caligo tenebrarû in æternû cõseruata est, minimè pœnitentibus, sed huc illucq; maculâ propriæ hæreseos absq; timore iactatibus, qui cõmutauerunt ueritatē Dei in mēdacio: & coluerûnt & præposuerûnt catholicæ Ecclesiæ pijs dogmatibus, hæreticorû seductiosa cõscripta: properantes omnib. modis aut decipere simpliciores, aut persequi eos qui in Dño permanent, quod iâ & in plures orthodoxos uiros operati sunt, corporaliter eos afficientes, quoniam animâ captare nõ ualent, in petra orthodoxæ fidei illorû collisi. Ideoq; propter prauas eorû adinventiones, & prauiores nouitates, commota & in interiora cordis, iuxta beatû Hieremiam, cõturbata, catholicæ recordationis antecessores nostri Pontif-

Pontifices non destiterunt admonentes eos & contestantes, recedere à sua huiusmodi heresi, & sanam doctrinam amplecti: ne quando irascatur Dominus, & pereant funditus de uia iustorum, hoc est pia sanctorum Patrum confessione. Hoc autem consultius non solum ipsi effecisse noscuntur, sed & id in plures diuersas prouincias habitantes reuerendissimi episcopi, & quod maius est dicere, generalitates Synodorum, per sua scripta, non solum illos inuitantes emendare propriam heresim: sed & nos ipsos, id est, Apostolicam nostram sedem, cõiurantes & protestantes, erigere se secundum regularem auctoritatem, & non usque ad finem per tot tempora permittere, contrariorum nouitatem sanctas Dei Catholicas ecclesias depasci. Ideoque ex omnibus penè sacerdotibus, cum charitate admoniti, non inclinauerunt aurem suam ad audiendam uocem postulantium eos, neque cordis sui ceruicem mitigare uoluerunt, ut conuerterentur ad Dominum. Sed quod ait Dominus de inobedientibus, hoc & in eis prouenire certum est. Dicit enim per Prophetam: Misi ad eos omnes seruos meos prophetas, per diem, cõsurgens diluculo, & mandaui, & non audierunt me, nec inclinauerunt aurem suam: sed indurauerunt ceruicem supra petram, quia uilis es facta nimis, iterans uias tuas, addere peccata super peccata. properauerunt humanitatem Saluatoris, atque deitatem eius blasphemare ac denegare per impiissimum typum, qui ex maligna instigatione eorum factus est, contra immaculatam nostram Christianorum fidem, à serenissimo Principe: de finientes in eodem typo, nec unam nec duas uoluntates aut operationes: hoc est, neque diuinam neque humanam uoluntatem & operationem in ipso Salvatore nostro quempiam omnino confiteri. Hæc autem prædicauerunt, ut non solum in humanam eius naturam, sed etiam in utraq; omnino eum sine uoluntate & operatione, hoc est, absque natura & essentia esse denunciant, quatenus cum perfidis hæreticis & orthodoxos Patres abijciant, & cum scelerorum uirorum uocibus, hoc est, una uoluntate & operatione, pariter denegari faciunt orthodoxorum doctrinas, id est, duas eiusdem Christi uoluntates & operationes, sicuti & naturas unitas, inconfuse & indiuisè promulgantes, illicitè etiam sine reprehensione uel condemnatione consistere in suis confessionibus hæreticos, hoc est, in ipsa quæ ab eis prædicatur una uoluntate & operatione. atque eadem sine periculo libertate perfrui eos qui in dogmatibus reprehenduntur hæreticos, cum eis qui in doctrina usque ad finem irreprehensibiliter delitescunt, sanctis Patribus,

quos utique Catholicæ ecclesiæ sacratissimas regulas destruere certum est, magis autem totius à Deo inspiratæ doctrinæ sanctam prædicationem, quæ nullatenus noxios excusat, neque liberat de iudicio culpantes innoxios: hoc enim prauum, & diuinæ æquitatis est alienum. Quoniam autem & illud cum cæteris contrarij præsumperunt, in deceptione simplicium, & cooperimentum suarum prauitatum in scripto audacter proferre impiissimæ suæ nouitatis inualida dogmata, dicentes hæc esse pietatis dogmata, quæ tradiderunt hi qui ab initio speculatores & ministri uerbi facti sunt: & sequenter successores eorum à Deo inspirati Ecclesiæ patres, sanctæque uniuersales quinque Synodi: ideo consultius pertractantes terribile esse, & diuinam prouocans indignationem, hæc omnia despiciere quæ oppugnant catholicam Ecclesiam: ut ne condemnemur, utpote imperfectos atque inefficaces habentes intellectus animæ ad discernendum malum & bonum, prompti secundum gratiam Dei conuenisse dinoscimur in hac Romana Christianissima ciuitate, ad confirmationem quidem impiissimarum Ecclesiæ prædicationum, condemnationem autem impiissimorum nouitatis dogmatum, per similitudinem decessorum nostrorum sanctorum Patrum, qui per sinceram concordiam & in idipsum Deo amabilem conuentionem destruxerunt heresim, & omnes hæreticos superasse noscuntur, eripientes de eorum errore Catholicam ecclesiam. Quæ enim ex sacra concursione, hoc est spiritali consonantia sanctorum Patrum exequantur, ualidiorem habent contra aduersarios, & inexpugnabilem uirritem: In ore enim, inquit, duorum aut trium testium stabit omne uerbum: Et funiculus triplex difficile rumpitur: & frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma, præualebit autem sicuti fundatum imperium. Propterea & nos, ut dictum est, secundum indiuisam communionem spiritus in idipsum conuenientes, properauimus per gestorum seriem comparisonem adinuicem per destructionem discerum efficere, tum sanctorum Patrum & uniuersalium quinque Synodorum sacras promulgationes, & dogmata infidelium hæreticorum, tam anteriorum quam nunc emergentium contra fidem, cum impia eorum eclesiæ, nec non impiissimo typo proferentes, ut omnibus ostendamus relegendibus, differentiam luminis & tenebræ: hoc est, claræ Patrum doctrinæ, & remulentæ hæreticorum uesaniæ: & quia nulla communio hæreticis existit cum sanctis Patribus: sed quantum distat Oriens ab Occasu, tantum distant impij hæretici uerbo & mente,

& mente, à Deo inspiratis uiris. Propterea sanctos quidē Patres sententialiter cōfirmamus, cū omnib. sacris prædicationib. eorū, nec nō eis qui nobiscū sincerē ipsos & eiusmodi suscipiunt. Impios autē hereticos, cū omnibus prauissimis dogmatibus eorum, & impiā ethesi, uel impijssimū typū, & omnes qui eorū quidquam quæ de eis exposita sunt, in eis suscipiūt aut defendunt, seu uerba pro eis faciūt, in scripto anathematizauimus: ut & uos oēs, q̄ per omnē orbē terrarū inhabitare noscimini, pij & orthodoxi, hæc piē à nobis gesta cognoscentes, pro tutione catholicæ Ecclesiæ cōsonanter nobiscū similia & sequamini: & omnes quidem sanctos Patres confirmetis in scripto, consonantes illis & nobis, quæ in orthodoxam fidem. Anathematizetis autē omnes hæreticos, qui præsumptiue hanc olim & nūc expugnauerunt, unā cum scelerosa Ethesi, & impijssimo typo: sed & qui eos, aut quiddā quod ab eis implicitē expositum est susceperint, quatenus fructū piæ confessionis uestrarum animarum hæreditare ualeatis salutem. Propterea enim ea quæ à nobis pro catholica Ecclesia Synodaliter gesta sunt, omnibus direximus, ut nostri studij perficientes opus, nos quidē ipsos innoxios esse approbemus coram Deo & electis angelis eius, ante quos ab eo iudicaturi sumus, cum eis qui hæc à nobis susceperint, in terribili eius aduentu: inexcusabiles autem eos qui non obediunt demonstramus, utpote nullam habentes occasionem, pro sua perfidia post ueritatis ostensionem, Domino dicente: Si non uenissem, & locutus eis fuisset, peccatū non haberēt. nūc autē excusationem non habent de peccato suo. Sed & Apostolus iterum perhibet: Consideremus inuicem in prouocationem charitatis & bonorum operum, non deserentes collectionem nostram, sicut est consuetudo quibusdam: sed consolamini, & tanto magis, quantum uiderimus appropinquarem diem. Voluntariē enim peccantibus nobis, post acceptam noticiā ueritatis, iam nō relinquitur hostia pro peccatis: terribilis autem quædam expectatio iudicij, & ignis æmulatio, quæ consumptura est aduersarios. Scimus enim dicentem: Mihi uindictam, & ego retribuā, dicit Dominus. Propter quod præmuniens nos, præcepit dicens: Et tu fili hominis, loquere ad filios populi tui, & dices ad eos: Terra super quā inductus fuerit gladius, & tulerit populus terræ uirū unum de nouissimis suis, & cōstituerit eū super se speculatore, & ille uiderit gladiū ueniētem super terrā, & cecinerit buccina, & adnūciauerit populo, ut quisquis ille sonitū buccinæ audies nō se obseruauerit, ueneritq; gladius & ceciderit eū, sanguis illius super caput ip-

sius erit: quia sonū buccinæ audiuit, & nō se obseruauerit, sanguis eius in ipso erit. Si autē custodierit, animā suā saluauerit. Quod si speculator uiderit gladiū ueniētem, & non infonuerit buccina, & populus nō se custodierit, ueneritq; gladius, & tulerit de eis animā, ille quidē iniquitate sua captus est, sanguinē autem eius de manu speculatoris requiram. Propter quod testificamur omnibus in hodiernum diem, sicut inquit beatus Paulus, quia mundi sumus à sanguine omnium uestrum. Nō enim subtraximus nos, nō annūciare omnibus, quæ tradita est nobis à sanctis Patribus & Synodis orthodoxā confessionē, per ea quæ nuper apud nos Synodaliter gesta sunt. Attendite itaq; uobis, & omni gregi, in quo Spiritus S. cōstituit episcopos, regere Ecclesiā Dei, quā acquisiuit proprio sanguine, ut nō sit qui uos decipiat aut seducat in subtilitate sermonis, per philosophiā & inanē fallaciā. Apertissimē enim Spiritus sanctus per Apostolū dicit: Quia in nouissimis temporibus recedent quidā à fide, attendentes spiritibus seductoribus, & doctrinis dæmoniorū, in hypocrisi mendaciloquiorū, cauteriatam habentiū suā conscientiā. Propter quod uigilate, & orate, ut nō intretis in tentationē. Nā mentis transgressio operatur in his qui nō crediderunt ueritati, sed cōsenserunt iniquitati, eo quod charitatē ueritatis nō perceperunt, ut salui fierent. Deus enim intentator malorum est, ipse autē neminē tentat. Vnusquisq; uerò tentatur à cōcupiscētia sua, ab abstractis & illectis de cōcupiscētia, cū cōceperit peccatū. Peccatum uerò cū consummatū fuerit, generat mortē. Nolite itaq; errare, fratres mei dilectissimi, doctrinis uarijs & extraneis circūducti: & licet nos, aut angelus de celo euāgelizauerit uobis, præter quod accepimus, tū à sanctis Apostolicis & probabilib. Patribus, & uniuersalibus quinq; Synodis, anathema sit. Igitur sicut prædiximus, & nūc iterū dicimus, si quis uobis euāgelizauerit præter id quod accepimus ex ipsis, anathema sit. Modò autē hominib. suademus, an Deo? aut quærimus hominibus placere? Si adhuc hominib. placere, inquit beatus Paulus, Christi seruus nō essem. Sicut ergo accepistis Christū à sanctis prædicatoribus, sic in eū credite: bonū depositū usq; in finē custodite, per Spiritū sanctū qui habitat in uobis. Quoniā firmū fundamentum Dei stat, habens signaculū hoc: Nouit Dominus qui sunt eius: & discedat ab iniquitate, omnis qui inuocat nomen Domini. Propterea fratres, profanas uocum nouitates euitantes, nullatenus eos qui de terra clamant, & non ex ore Domini loquuntur, suscipiatis aduersus fidem: typos aut leges, uel definitiones aut expositiones hæ-

reticas agnoscentes: quoniã hæc omnia requisiturus & iudicaturus est ipse glorię Dominus: & quia nullus hominum, quorum sicut fœnum dies illorum, pro nobis crucifixus est, neque in nomine cuiusquam eorum baptisari sumus: sed in mortem Christi Dei, per lauacrum regenerationis renouari dinoscimur, qui crucifixus est pro nobis sub Pontio Pilato: maximè apertissimè considerantes, quoniam & pro se sua dogmata destruit contraria. Dicit enim Dominus: Omne regnum in se diuisum, non stabit: & omnis sententia & lex aduersum se diuisa, non stabit: & sic Typus destruit Esthesin, sed & Esthesis destruit Typum: illa quidē dicēs unam habere, hic autem adserens non unam habere Dominum nostrum uoluntatem & operationem.

Ergo in se diuisum est utrunq;: & quomodo stabit aduersariorū hæresis, magis à semet ipsa inualida & inanis existens, quàm à nobis destructa? Ergo nullo modo, per transitoriam umbram potius, aut corruptelã dissolutam Christi Dei, uestrã orthodoxam fidem amittatis, mirantes personas quęstus causa: quoniam sicut flos pertransiet. exortus est enim sol cum ardore, & arefecit fœnũ, & flos eius cecidit, & decor uultus eius deperijt. Ita & diues in itineribus suis marcescit: ut ne dilectionem mundi compatientibus nobis, dicatur etiam de nobis, Dilexerunt gloriam hominum magis quàm gloriam solius Dei: & subiaceamus eterno iudicio. Horrendum est, fratres, incidere in manus Dei uiuentis, qui protestatur dicens: Quicumque me negauerit, & uerba mea, coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui in cœlis est. Reuelatur enim ira Dei de cœlo super omnem impietatem & iniusticiam hominum, qui ueritatem per illicitam hæresin expugnant, aut denegant: quia quod notum est de Deo, manifestum factum est in illis. Deus enim manifestauit hoc per sanctos Apostolos & prophetas & doctores, & uniuersales quinque Synodos, quarum dogmata lex catholicę Ecclesię existunt: & tamen de his omnibus, propriam nouitatem præposuerunt. Nemo ergo uos seducat inanibus uerbis. propterea enim uenit ira Dei super filios dissidentię. Nolite ergo effici participes dogmatum eorum, neque comuniceris infructuosis uerbis illorum: magis autem & redarguite, quoniam cœtus præuicatorum sunt, & extenderunt linguam suam quasi arcum mendacij, & nõ ueritatis. ¶ Completum est in eis, quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus. Veritatem enim non loquentur: docuerunt autem linguam tuam loqui mendacium, ut impiè agerent:

laborauerunt, & reuenerunt scire me, dicit Dominus.

State ergo uos, dilectissimi, super uias, & uidete & interrogate de semitis Domini antiquis, & uidete quę est uia bona sanctorum Patrum, & ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus uestris. Sed etsi patimini propter Christũ, beati eritis. Metum autem eorum ne timueritis, neq; cõurbemini. Dominũ autem Deum sanctificate in cordibus uestris, ipso dicente: Nolite timere eos qui corpus occidit, animã autem nõ possunt occidere: sed potius eum timere, qui potest animã & corpus perdere in gehennam. Non ne duo passeris asse ueniunt, & unus ex illis non cadet super terram sine patre uestro? Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere eos: multis passeribus meliores estis uos. Rememoramini ergo fratres, eum qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis uestris deficientes, nondum enim usq; ad sanguinem certauimus, aduersus peccatum repugnantes. Confidimus autem de uobis, fratres charissimi, meliora & uiciniora salutis. Quia neque mors, neq; uita, neque angeli, neque principatus, neq; instantia, neq; futura, neque fortitudines, neq; altitudo, neq; profundũ, neq; creatura alia (magistro gentiũ docente) poterit uos separare à charitate Domini nostri IESU Christi, & quę in ipso est recta fides. Nolite itaq; amittere cõfidentia uestra, quę magnã habet remunerationẽ. Patientia enim nobis necessaria est ad colluctationes aduersariorũ, quatenus fidem intemperatam usq; in finem cõseruantes, repromissionem percipiamus, quã repromisit his qui legitime certare deproperant. Adhuc enim modicum, quantum qui uenturus est ueniet, & non tardabit. Ecce enim iudex ante ianuam adstitit, coronas hilariter promittens his qui pro eo passionibus submittuntur. Quod si subtraxerit se quis, non placebit animæ meę: sed cadet de promissione, propter negationem. Nos autem non sumus subtractionis in perditionem, sed fidei in acquisitione animæ. Propter quod assumite arma Dei, ut possitis resistere in die malo, aduersus omnem hæreticum uirum, & dogmata: & induite uos lorica m iusticię, calcetis pedes in præparatione Euangelij pacis: in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi ignita extinguere, & galeam salutis accipere, & gladium spiritus, quod est uerbum Dei, per omnem orationem & obsecrationẽ radicari & fundari, ut id ipsum nobiscum dicatur omnes: & non sint in uobis schismata, diuidentes bonum & integrum corpus Ecclesię in totos

tuofas nouitates. Sitis autem perfecti & integri, in eodem sensu, & in eadem scientia firmati, ut per eam uias nostras dirigentes, in eundem inflexibiliter occurramus. Quia nobis creditur Dominus, ad quem accedentes, lapidem uiuum, ab hominibus quidem reprobaturum, per eorum impiam hæresin, à Deo autem electum & honorificatum, magis autem Deum naturaliter existentem, licet propter nos caro factus sit, & uos tanquam lapides uiui ædificemini in domo spiritali, in sacerdotium sanctum, offerentes spirituales hostias ipsi in odore suauitatis.

Sed & nunc fratres commendamus omnes uos Domino, & uerbum gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæreditatem in omnibus sanctificatis. Ipse autem Deus pacis & consolationis, det uobis id ipsum sapere alterutrum, ut in ipso semper & in omnibus unanimes, uno ore & uno corde honorificemus eum, in concordiam orthodoxæ fidei: qui potens est confirmare nos secundum Euangelium eius, secundum reuelationem mysterij temporibus æternis taciti: patrefacti autem per Scripturas sanctas & patrum Orthodoxorum doctrinas: secundum præceptum æterni Dei, ad obediendum fidei in omnibus nobis cognitæ. Soli sapienti Deo, Domino nostro **I E S U C H R I S T O**, cum Patre & Spiritu sancto, gloria, honor, imperium, potestas, in secula seculorum, Amen. Dominus uos incolumes custodiat, dilectissimi fratres.

¶ Et idem in epistola ad Amandum, inter alia in hunc modum scribit: Credimus ad uos peruenisse, quomodo in conturbatione rectæ fidei, & catholicæ Ecclesiæ conculcatione, ante hos plus minus 15 annos, à Sergio falso episcopo Constantinopolitano, in auxilio habente tunc imperantē Heraclium, execranda & abominanda hæresis pullulauit: & Apollinaristarū, & Seuerianorum, & Eutylianistarū, atq; Manichæorum errores renouante; quam successor eius Pyrrhus, idemq; episcopus, qui ambitionis fastu Constantinopolitanam sedem arripuit, in deterris auxiliis, Pro qua re sapius Apostolica sedes persuasionibus, contestationibus atque increpationibus plurimis admonuit eos, & ad lumen pietatis, ex quo lapsi sunt, remearent. Et non solum quia hoc facere nullatenus uoluerunt, sed & nunc successor eius Paulus, temerator fidei episcopus Constantinopolitanus, aliud nequius excogitauit in præiudicio Catholicæ fidei conamen: quia quæ à prædecessoribus suis hæreticè exposita fuerant destruens, & Imperialem typum sacrilego ausu totius plenum perfidiæ, à clementissimo Principe nostro fieri

peruasit: in quo promulgatum est, ut omnes populi Christiani credere debuissent: ideoq; necesse habuimus, ne pro quadam negligentia, & animarum detrimento, quæ nobis commissæ sunt, culpæ reatu astringamur, cœtum generalem fratrum & episcoporum nostrorum in hac Romana ciuitate congregare: quorum præsentia, memoratorum hæreticorum scelerosa conscripta examinata atque denudata sunt: & Apostolico mucrone, Patrumque definitionibus, uno ore, unoque spiritu condemnauimus: ut agnoscetes uniuersi errorem qui in eis continetur, eorum pollutione nullatenus maculentur. Vnde præuidimus, uolumina gestorum Synodaliū in præsentem uobis dirigere, una cum Encyclia nostra, ex quorum serie omnia subtiliter potestis addiscere, & tenebras illorum nobiscum, ut filij lucis, extinguere. Idcirco studeat fraternitas tua, omnibus eadem innotescere, ut tam abominandam hæresin nobiscum execrentur, utq; suæ salutis sacramenta addiscere ualeant: atque Synodali conuentione omnium fratrum & coepiscoporum nostrorum, partium illarū, esse & ta, secundum tenorem encycliæ à nobis directæ, unā cum scriptoribus uestris scripta nobismet destinanda cōcelebrent: confirmantes, atq; consentientes eis, quæ pro orthodoxa fide & destructione hæreticorū uesaniæ nuper exortæ à nobis statuta sunt, & Signebertum, præcellentissimum filium nostrū, regem Francorum, pro suæ Christianitatis remedio consultissimè admonere atq; precari, dirimere nobis ex corpore fratrum nostrorum dilectissimorum episcopos, qui sedis Apostolicæ legatione, diuina concedente propitiatione, fungi debeant, & quæ nostro cōsilio peracta sunt, cum his Synodalibus apicibus nostris ad clementissimū Principem nostrū sine dubio asportare ualeant, ut nostrorum laborum particeps effectus, mercedis cumulū adipisci ualeat, & sui regni pro rectorem inuenire eum, cuius causa flagitari dinoscitur. Hoc namq; & in eius epistola exhortari eum cognouimus. Reliquias uerò sanctorū, de quibus præsentium lator nos admonuit, dari præcepimus. Nā codices iam exinanti sunt à nostra Bibliotheca: & unde daremus, nullatenus habuimus. Transcribere autē nō potuit, quoniam festinanter de hac ciuitate egredi properauit. His igitur ita prælibatis, quæ à nobis per epistolā uobis scripta sunt, effectui mancipare fraternitatem uestram hortamur. Deus te incolumē custodiat, dilectissime frater.

SYNODVS HISPANA.

Hispani episcopi Constantis, Heraclij nepotis, persecutione moti, in Synodum coeunt, & Monothelitarum hæresin damnant:

& cōtra Imperatoris edictū duas uoluntates & operationes in Christo asserunt, Anno no no Constantis. Paulus Diaconus libro decimo octauo.

SYNODVS ANGLICA-
na, Herudfordiana.

ANno Domini 673 iuxta Bedā, aut 674 iuxta Sigebertū, celebrata est Herudfordiana Synodus: cuius acta apud Bedam libro quarto, capite quinto, in hunc modū referuntur.

¶ In nomine Domini Dei, & Saluatoris nostri IESV Christi, regnante in perpetuum ac gubernante Ecclesiam suam eodem Domino nostro IESV Christo, placuit conuenire nos iuxta morem Canonum uenerabilium, tractaturos de necessarijs Ecclesie negocijs. Conuenimus autem die 24 mensis Septembris, Indictione prima, in loco qui dicitur Herudford: ego quidem Theodorus, quamuis indignus, ab Apostolica sede destinatus Douernensis ecclesie episcopus: & consecrator ac frater noster reuerendissimus Bisi Orientalium Anglorum episcopus: quibus etiam frater & consecrator noster Vuilfridus Nordahumbrorū gentis episcopus, per proprios legatarios affuit. Affuerunt & fratres ac consecrator noster, Putta episcopus Castellii Cantuariorum, quod dicitur Rottsche ster: Leutherius episcopus Occidentaliū Saxonū, Vuinfridus episcopus Prouinciæ Meritorum. Cumq; in unum conuenientes, iuxta ordinem quique suum resedissemus: Rogo, inquam, dilectissimi fratres, propter timorem et amorem redemptoris nostri, ut in cōmune omnes pro nostra fide tractemus, ut quęcunque decreta ac diffinita sunt à sanctis & probabilibus Patribus, incorrupte ab omnibus nobis seruentur. Hęc & alia quā multa, quę ad charitatem pertinebant, unitatemque Ecclesie conseruandam, profectus sum. Cumque explestem prolocutionem, interrogauī unumquenque eorum per ordinem, si consentirent, ea quę à Patribus canonicē sunt antiquitus decreta custodire? Ad quod omnes consecrator noster respondentes dixerunt: Optimē omnibus placet: quęque definierunt sanctorum Canones Patrum, nos quoque omnes alacri animo libentissimē seruare. Quibus statim protulī eundem librum Canonum: & ex eodem libro decem capitula, quę per loca notauerā, quia maximē nobis necessaria sciebam, illis coram ostendi: & ut hęc diligentius ab omnibus susciperentur, rogauī.

Primum capitulum, ut sanctum diem Paschæ in commune omnes seruemus, Dominica post decimam quartam lunam primi mensis. Secundum, ut nullus episcoporum

parochiam alterius inuadat, sed contentus sit gubernatione creditæ sibi plebis. Tertium, ut quęque monasteria Deo consecrata, nulli episcoporum liceat ea in aliquo inquietare, nec quicquam de eorum rebus niolenter abstrahere. Quartum, ut episcopi monachi non migrent de loco ad locū, hoc est, de monasterio ad monasterium, nisi per dimissionem proprii abbatis: sed in ea permaneant obedientia, quam tempore sue conuersionis promiserunt. Quintum, ut nullus clericorum relinquens proprium episcopum, passim quolibet discurrat: neque alibi, ueniens absque commendaticijs literis sui præsulis, suscipiatur. Quod si semel susceptus est, & noluerit inuitatus redire, & susceptor, & is qui susceptus est, excommunicationi subiacebit. Sextum, ut episcopi atque clerici peregrini, contenti sint hospitalitatis munere oblato: nullique eorum liceat ullum officium sacerdotale, absque permisso episcopi, in cuius parochia esse cognoscitur, agere. Septimum, ut bis in anno Synodus congregetur. Sed quia diuersæ causæ impediunt, placuit omnibus in commune, ut calendis Augusti, in loco qui appellatur Clofeshoch, semel in anno congregetur. Octauum, ut nullus episcoporum se præferat alteri per ambitionem, sed omnes agnoscant tempus & ordinem consecrationis suæ. Nonum capitulum in commune tractatum est, ut plures episcopi, crescente numero fidelium, auerentur: sed de hac re ad præsens silemus. Decimum, pro coniugijs: ut nulli liceat nisi legitimum habere connubium. Nullus incestum faciat: nullus coniugem propriam, nisi, ut sanctum Euangelium docet, fornicationis causa relinquat. Quod si quisquam propriam expulerit coniugem, legitimo sibi matrimonio coniunctam, si Christianus esse recte uoluerit, nulli alteri copuletur: sed ita permaneat, aut propriæ reconcilietur coniugi. His itaque Capitulis in commune tractatis ac diffinitis, ut nullum deinceps ab aliquo nostrum oriatur conuentionis scandalum, aut alia præ alijs diulgarentur: placuit, ut quęque diffinita sunt, unusquisque nostrum manus propriæ subscriptione confirmaret. Quam sententiam diffinitionis nostræ, Titillo notario scribendam dictaui. Actum in mense & Indictione supra scriptis. Quisquis igitur contra hanc sententiam, iuxta decreta Canonum, nostra etiam consensione ac subscriptione manus nostrę confirmatam, quoquo modo uenire, eamque infringere tentauerit, nouerit se ab omni officio sacerdotali, & nostra societate separatam. Diuina nos gratia, in unitate sanctæ Ecclesie suę uiuentes, custodiat incolu-

359 incolumes. Facta est autem hæc Synodus, Anno ab incarnatione Domini Sexcentesimo, septuagesimo tertio, quo anno rex Cantuariorū Egbert mense Iulio obierat, succedere in regnum fratre Lothere, quod ipse annos undecim & menses septem tenuit.

SYNODVS BRITANNICA
de Paschatis controuersia.

Anno Domini 664, iuxta Bedam & Sigebertū, celebratur Synodus in monasterio Pharenfi. Causam præbebat controuersia de Pasche obseruatione, & tonsura clericorū, & alijs Pontificijs ceremonijs, à quibus Scoti abhorrebāt: quos eam ob causam Britanni, characteribus papisticis insigniti, oderant & damnabant.

Conuocata est autem Synodus à regibus Osuio & Alchfrido, filio eius, rogatu Hyldæ abbatissæ cœnobij Pharenfis.

Conuenerunt autem, Colmannus Lindisfarnensis episcopus, & episcopi & clerici de Scotia, & Cedda Eboracensis archiepiscopus, & Hylda abbatissa, qui auersabatur ceremonias pontificias, & suas tutabantur: & Agilbertus Occidentalium Saxonum episcopus, & Vuilfridus abbas, & Agarho presbyter, & Iacobus Diaconus, & Romanus qui Pontificias ceremonias amplexabatur.

Præsedit autem Osuius rex, qui & ipse deditus erat parti Scotorum: & Alchfridus filius, qui sentiebat cū Anglis, interpretem egit utriusq; partis in Concilio, Cedda.

Primus rex, præmissa præfatione, quod oporteret eos qui uni Deo seruirent, unam uiuendi regulam tenere: nec discrepare in celebratione Sacramentorum cœlestium, qui unum omnes in cœlis regnum expectarent: inquirendum potius, quæ esset uerior traditio, & hanc ab omnibus cōmuniter esse sequendam: iussit primò dicere episcopum suum Colmannum, qui esset ritus, & unde originem ducens ille, quæ ipse sequeretur. Tunc Colmannus: Pascha, inquit, hoc quod agere soleo, à maioribus meis accepi, qui me huc episcopum miserunt: quod omnes Patres nostri, uiri Deo dilecti, eodem modo celebrasse noscuntur. Quod ne cui contemnendum & reprobandum esse uideatur, ipsum est quod beatus euangelista Ioannes, discipulus specialiter Domino dilectus, cum omnibus quibus præerat Ecclesijs celebrasse legitur.

Quo hæc & his similia dicente, iussit Rex & Agilbertum proferre in medium, morem suæ obseruationis, unde initium haberet, uel qua hunc autoritate sequeretur. Respondit Agilbertus: Loquatur obsecro uice mea discipulus meus Vuilfrid presbyter, quia unum ambo sapimus, cum cæteris qui

hic assident Ecclesiasticæ traditionis cultoribus. & ille melius ac manifestius ipsa lingua Anglorum, quàm ego per interpretem, potest explanare quæ sentimus. Tunc Vuilfrid, iubente Rege ut diceret, ita exorsus est: Pascha quod facimus, inquit, uidimus Romæ, ubi beati apostoli Petrus & Paulus uixere, docuerunt, passi sunt, & sepulti, ab omnibus celebrari: hoc in Italia, hoc in Gallia, quas discendi uel orandi studio petrauiimus, ab omnibus agi conspeximus.

Hoc per Africam, Asiam, & Ægyptum, Græciam, & omnem orbem, quacunque Christi Ecclesia diffusa est, per diuersas nationes ac linguas, uno, ac non diuerso temporis ordine geri comperimus: præter hos tantum, & obstinationis eorum complices, Pictos dico, & Britones: cum quibus, de duabus ultimis Oceani insulis, his non totis, contra totum orbem stulto labore pugnant. Cui hæc dicenti respondit Colmannus: Mirum, quare stultū appellare uelitis laborem nostrum, in quo tanti Apostoli, qui super petrus Domini recumbere dignus fuit, exempla sectamur: cum ipsum sapientissimè uixisse, omnis mundus nouerit. At Vuilfridus: Absit, inquit, ut Iohannem stulticiæ reprehendamus, cum scita legis Moysaicæ iuxta literam seruaret, Iudaizante adhuc in multis Ecclesia, nec subito ualentibus Apostolis omnem legis obseruantiam, quæ à Deo instituta est, abdicare. Quomodo simulachra, quæ à dæmonibus inuenta sunt, repudiare omnes qui ad fidem ueniunt necesse est, uidelicet ne scandalum facerent eis qui inter gentes erant Iudæis. Hinc est enim quod Paulus Timotheum circumcidit, quod hostias in tēplo immolauit, quod cum Aquila & Priscilla caput Corinthi rotundit: ad nihil uidelicet utile, nisi ad scandalum uitandum Iudæorum. Hinc, quod eidem Paulo Iacobus ait: Vides frater, quot milia sunt in Iudæis, qui crediderunt, & omnes ij æmulatores sunt legis: nec tamen hodie clarescente per mundum Euangelio, necesse est, imò nec licitum fidelibus, uel circumcidi, uel hostias Deo uictimarum offerre carnalium. Itaque Ioannes secundum legis consuetudinem, decima quarta die mensis primi, ad uesperam incipiebat celebrationem festi Paschalis: nil curans, utrum hæc sabbatho, an alia qualibet feria proueniret. At uerò Petrus cum Romæ prædicaret, memor quia Dominus prima Sabbathi resurrexit à mortuis, ac mundo spem resurrectionis contulit: ita Pascha faciendum intellexit, ut secundum consuetudinem ac præcepta legis, decimam quartam lunam primi mensis, æquè sicut Ioannes, orientem ad uesperam semper expectaret. Et

ret. Et hac exorta, si Dominica dies (quæ tunc prima Sabbati uocabatur) erat mane uentura, in ipsa uespera Pascha Dominicum celebrare incipiebat, quomodo & nos omnes hodie facere solemus. Sin autem Dominica non proximo manè post lunam decimam-quartam, sed sextadecima aut septimadecima, aut alia qualibet luna, usque ad uicesimam-primam esset uentura, expectabat eam, & præcedente Sabbatho uespere sacrosancta Paschæ solennia inchoabat. Sicque fiebat, ut Dominica Paschæ dies non nisi à quinta-decima luna usque ad uicesimam-primam seruaretur. Neque hæc Euangelica & Apostolica traditio legem soluit, sed potius adimplet: in qua obseruandum Pascha, à quartadecima luna primi mensis ad uesperam, præceptum est: in quam obseruantiam imitandam, omnes sancti Iohannis successores in Asia, post obitum eius, & omnis per orbem Ecclesia conuersa est: & hoc esse uerum Pascha, hoc solum fidelibus celebrandum, Niceno Concilio, non statutum nouiter, sed confirmatum est, ut Ecclesiastica docet historia. Vnde constat, nos, Colmannæ, neque Iohannis (ut autumatis) exempla sectari, neque Petri, cuius traditioni scientes contradicimus, neque legi, neque Euangelio, in obseruatione uestri Paschæ congruere. Iohannes enim ad legis Moysaicæ decreta tempus Paschale custodiens, nil de prima Sabbathi curabat: quod uos non facitis, qui non nisi prima Sabbathi Pascha celebratis. Petrus à decimaquinta luna usque ad uicesimam primam, diem Paschæ Dominicum celebrabat: quod uos non facitis, qui à decimaquarta usque ad uicesimam lunam, diem Dominicum Paschæ obseruatis, ita ut tertiadecima luna ad uesperam sæpius Pascha incipiatis, cuius neque lex ullam fecit mentionem: neque autor ac dator Euangelij Dominus in ea, sed in quartadecima luna, uel uetus Pascha manducauit ad uesperam, uel noui Testamenti sacramenta in commemorationem suæ passionis Ecclesiæ celebranda tradidit. Itemque lunam uicesimam-primam, quam lex maximè celebrandam commendauit, à celebratione uestri Paschæ funditus eliminatis. Sicque, ut dixi, in celebratione summa festiuitatis, neque Iohanni, neque Petro, neque legi, neque Euangelio concordatis. His contra Colmannus: Nunquid, ait, Anatolius, uir sanctus, & in præfata historia Ecclesiastica multum laudatus, legi uel Euangelio contraria sapuit, qui à quartadecima usque ad uicesimam Pascha celebrandum scripsit? Nunquid reuerendissimum patrem nostrum Columbam & successores eius, uiros Deo dilectos, qui eodem modo

Pascha fecerunt, diuinis paginis contraria sapuisse uel egisse credendum est? Cum plurimi fuerint in eis, quorum sanctitati celesti signa, & uirtutum quæ fecerunt miracula testimoniū præbuerunt: quos ut ipse sanctos esse non dubitās, semper eorum uitam, mores & disciplinam sequi non desisto. At Vuilfridus: Constat, inquit, Anatolium uirum sanctissimum, doctissimum, ac laudè esse dignissimum: sed quid uobis cum illo, cum nec eius decreta seruetis? Ille enim in Pascha sua regulam utique ueritatis sequens, circulum nouendecim annorum posuit, quæ uos aut ignoratis, aut agnitis & à tota Christi Ecclesia custoditum pro nihilo contemnitis. Ille sic in Paschæ Dominicam decimam-quartam lunam computauit, ut hanc eadem ipsa die, more Ægyptiorum, decimam-quintam lunam ad uesperam esse fate-retur. Sic idem uicesimam diem Dominico Paschæ annorauit, ut hanc, declinata eadem die, esse uicesimam-primam crederet. Cuius regulam distinctionis uos ignorasse probat, quod aliquoties Pascha manifestissime ante plenilunium: id est, in tertiadecima luna facitis. De patre autem uestro Columba, & sequacibus eius, quorum sanctitatem uos imitari, & regulam ac præcepta celestibus signis confirmata sequi perhibetis, possum respondere, quia multis in iudicio dicentibus Domino, quod in nomine eius prophetauerint, & dæmonia eiecerint, & uirtutes multas fecerint: responsurus sit Dominus, quia nunquam eos nouerit. Sed absit, ut de patribus uestris hoc dicam: quia iustus multo est de incognitis bonum credere, quàm malum. Vnde & illos Dei famulos & Deo dilectos esse, non nego, qui simplicitate rustica, sed intentione pia, Deum dilexerunt. Neque illis multum obesse Paschæ talem reor obseruantiam, quam diu nullus aduenerat, qui eis instituti perfectioris decreta, quæ sequerentur, ostenderet. Quos utique credo, si qui tunc ad eos Catholicus calculator aduenisset, sic eius monita fuisse secuturos, quomodo ea quæ nouerant ac didicerant, Dei mandata probantur fuisse secuti. Tu autem & socij tui, si audita decreta sedis Apostolicæ, imò uniuersalis Ecclesiæ, & hæc literis sacris confirmata sequi contemnitis, absque ulla dubietate peccatis. Etsi enim patres tui sancti fuerunt, nunquid uniuersali, quæ per orbem est Christi Ecclesiæ, horum est paucitas una de angulo extremæ insulæ præferenda? Etsi sanctus erat ac potes uirtutibus ille Colúba uester, imò & noster, si Christi erat, nū præferri potuit beatissimo Apostolorum principij cui Dominus ait: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi

363
 feri nō praeualebūt aduersus eā, & tibi dabo
 clauēs regni cœlorū? Hęc perorante Vuilfri-
 do, dixit Rex: Vere ne Colmane hæc illi Pe-
 tro dicta sunt à Domino? Qui ait: Verè, Rex.
 At ille: Habetis, inquit, uos proferre aliqd tā-
 tæ potestatis uestro Columbæ datum? At
 ille ait: Nihil. Rursum autem Rex: Si utriq;
 uestrum, inquit, in hoc sine ulla controuer-
 sia consentiūt, qudd hæc principaliter Petro
 dicta, & ei clauēs regni cœlorum sint datæ
 à Domino? Responderunt: Etiam, utrique.
 At ille ita concludit: Et ego uobis dico, quia
 hic est ostiarius ille, cui ego contradicere no-
 lo: sed in quantum noui uel ualeo, huius cupio
 in omnibus obedire statutis, ne fortè
 me adueniente ad fores regni cœlorū, nō sit
 qui referat, auerso illo qui clauēs tenere pro-
 batur. Hęc dicente Rege, fauerunt assiden-
 tes quique, siue astantes, maiores unā cum
 mediocribus: & abdicata minus perfecta in-
 stitutions, ad ea quæ meliora cognouerant,
 sese transferre festinabant.

Finito q; consilio, ac soluta concione, A-
 gilbertus domum redijt. Colman uidentis
 ipseam suam doctrinam, sectamque esse de-
 spectā, assumptis his qui se sequi uoluerunt:
 id est, qui Palcha Catholicum & tonsurā co-
 ronæ (nam & de hoc quæstio non minima
 erat) recipere uolebant, Scotiam regressus
 est, tractaturus cum suis quid de his facere
 deberet. Cedda relicti Scotorum uestigij,
 ad suam sedem redijt: utpote agnita obserua-
 tione Catholici Paschæ.

SYNODVS TOLETA-
 na sexta.

ANNO tertio Chintillæ, Domini uerò
 653, sexta Tolertana celebrata est. Con-
 uenerunt aut quinquaginta duo episcopi.
 præsedijt Isidorus, iuxta Iohannem Magnum
 Gothicæ historiæ libro 16, cap. 18. uel secun-
 dum Catalogum subscriptorum, Eugenius.

Occasionem præbuerunt quidam erronei
 spiritus, qui hæreses resuscitabant, & priorū
 Conciliorum acta in dubium reuocabant. ad
 quos reprimendos, in hoc congressu omnes
 priorum Conciliorum constitutiones sunt
 confirmatæ, & multæ de nouo additæ.

¶ Canones uerò hi referuntur:

1. Cum primū omnipotenti Deo pro co-
 rona fratrum ita numerosæ gratiæ in nobis
 fuissent peractæ: nihil melius nihilque salu-
 brius omniū infedit animo quàm more Sy-
 nodi uniuersalis post solennia perfunctę ora-
 tionis, quod mente interius ruminabamus,
 lingua narraremus: & quod corde credebam-
 us, ore ructaremus, superna fauente sentē-
 tia, quæ ait: Eructauit cor meum uerbum bo-
 num. & iuxta Prophetam: Verbum fecit Do-
 minus abbreviatum super terram. Quamo-
 60

brem ex abundantia nostri cordis sit cōfessio
 tuocis, ut fidem quam omnium mens intrin-
 secus gestat, in confessione interpret lingua
 foris effundat. Itaq; credimus & profitemur
 sacratissimam & omnipotentissimam Tri-
 nitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum san-
 ctum, unum Deum solum, non solitarium,
 unius essētę, uirtutis, potestatis, maiestatis,
 uniusq; naturæ, discretā inseparabiliter per-
 sonis, indiscretam essentialiter substātia dei-
 tatis, creatricem omnium creaturarum: Pa-
 trem ingentum, increatum, fontem & ori-
 ginem totius diuinitatis: filium à patre intē-
 poraliter ante omnem creaturam sine initio
 genitum, non creatum (nā nec pater unquā
 sine filio, nec filius extitit sine patre: sed tamē
 filius Deus de patre Deo, nō pater Deus
 de filio Deo: ille autem filius patris, & Deus
 de patre, per omnia cœqualis patri: Deus
 uerus, de Deo uero) spiritum uerò sanctum
 neque genitum, neque creatū, sed de patre fi-
 lioque procedentem, utriusque esse spiri-
 tum: ac per hoc substantialiter unum sunt,
 qui & unus ab utroque procedit. In hac au-
 tem Trinitate tanta est unitas substantię, ut
 pluralitate careat, & æqualitatē teneat. Nec
 minor in singulis quàm in omnibus, nec ma-
 ior in omnib; quàm in singulis personis ma-
 net. Ex his igitur trib; diuinitatis personis,
 solum filium fatemur ad redemptionem hu-
 mani generis, propter culparum debita, quę
 per inobedientiam Adæ originaliter, & no-
 stro libero arbitrio cōtraximus, resoluenda
 à secreto Patris arcanoq; prodijisse, & huma-
 nitatem sine peccato de sancta semper uirgi-
 ne Maria assumpsisse, ut idem filius Dei pa-
 tris, esset filius hominis: Deus perfectus, &
 homo pfectus, ut homo & Deus esset unus
 Christus, naturis in duabus una persona: ne
 quaternitas Trinitati accederet, si in Chri-
 sto geminata persona esset. Ergo à Patre &
 Spiritu sancto separabilis creditur persona:
 ab homine autem assumpto, natura. Idē cū
 eodem homine, unus extat persona, cum Pa-
 tre & Spiritu sancto, natura: ac (sicut dixi-
 mus) ex duabus naturis, & una persona, u-
 nus est Dominus noster IESVS CHRIS-
 TVS, in forma diuinitatis æqualis pa-
 tri, in forma serui minor patre. Hęc est
 enim uox eius in psalmo: De ventre matris
 meæ Deus meus es tu. Natus itaq; à Deo si-
 ne matre, natus à uirgine sine patre, solū uer-
 bū caro factū est, & habitauit in nobis. Et cū
 tota cooperata sit Trinitas formationē susce-
 pti hominis, quoniam inseparabilia sunt o-
 pera Trinitatis, solus tamē filius suscepit hu-
 manitatem in singularitate personæ, non in
 unitate diuinæ naturę: id est, in eo quod pro-
 prium est filio, nō quod commune est Trini-
 tatis.

tati. Nam si unam nati hominis, Dei alteram confecisset personam, tota Trinitas corpus assumpsisset: quoniam constat naturam Trinitatis esse, non tamen personam. Hic ergo Dominus noster IESVS CHRISTVS, missus à patre, suscipiens quod non erat, nec amittens quod erat, inuolabilis de suo, mortalis de nostro, uenit in hunc mundum peccatores saluos facere, et credentes iustificare: faciensq; mirabilia, traditus est propter delicta nostra, mortuus est propter expiationem nostram, resurrexit propter iustificationem nostram: huius liuore sanati, huius morte Deo patri reconciliati, huius resurrectione sumus resuscitati. Quem etiam uenturum in fine expectamus seculorum, cum resurrectione omnium, æquissimo suo iudicio redditurum iustis præmia, & impijs pœnas. Ecclesiam quoq; catholicam credimus, sine macula & ruga corpus eius esse, regnumq; habituram cum capite suo omnipotente CHRISTO IESV, postquam hoc corruptibile induerit incorruptionem, & mortale immortalitatem, ut sit Deus omnia in omnibus. Hac fide corda purificantur, hac hæreses extirpantur, in hac omnis Ecclesia collata iam cœlesti regno, deinceps in seculo præsentis gloriatur, & non in alia fide est salus. nec enim nomē aliud sub cœlo datum est hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.

2. Religiosissimi principis nostri deuotionem, & nostrorum cōsacerdotum primo anno regni sui constitutionem, cum magna reuerentia & ueneratione suscipientes, quam cōstat iam in omni regno suo annua uice celebrari, quam placuit etiā nostra assensione firmari. Proinde uniuersalis autoritate censemus Concilij, ut hi dies litaniarum, qui in Synodo præmissa sunt instituti, eodem in tempore quo iussi sunt excoli, annuo recursum omni obseruatione habeantur celeberrimi: ut pro illis quibus nunc usque simul sumus implicati delictis, sit nostra expiatio ante oculos Dei omnipotentis.

3. Inflexibilis Iudæorum perfidia, deflexa tādē uidetur pietate & potentia superna. Hic enim liquet, quod inspiramine summi Dei excellentissimus & Christianissimus Princeps, ardore fidei inflammatus, cum regni sui sacerdotibus præuaricationes & superstitiones eorū eradicare elegit funditus: nec finit degere in regno suo, eum qui non est Catholicus, ob cuius feruorem fidei gratias omnipotenti Domino cœlorū agimus, eo quod ei tam illustrem creauerit animam, & sua repleuerit sapientia. Ipse quoq; donet ei, & in præsentis seculo longæuam uitam, & in futuro gloriam æternam. Illud autem prouida nobis cura, & ualde est discernendum uigilanti solertia, ne eius fidei calor, & noster la-

bor quandoque in posteris tepes factus liqueat. Quocirca consonam cū eo corde & ore promulgamus Deo placituram sententiam, simul etiam cum suorū optimatum illustriūque uirorum consensu & deliberatione sancimus, ut quisquis succedentium temporū regni sortitus fuerit apicem, non antè consecranda regiam sedem, quàm inter reliqua conditionum sacramenta pollicitus fuerit, hanc se Catholicam non permissurum eos uiolare fidem: sed & nullatenus eorum perfidiae fauens, uel quolibet neglectu aut cupiditate illectus, tendentibus ad præcipitia infidelitatis aditum præbeat præuaricationis: sed quod magnopere nostro est tempore cōquistum, debeat illibatum perseuerare in futurum. Nam incassum bonum agitur, si non eius prouidetur perseuerantia. Ergo postquàm ordine præmissa ad gubernacula accesserit regni, si ipse temerator huius extiterit promissi, si anathema maranatha in conspectu sempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni, similiq; cum eo damnatione percussis, quicumque sacerdotū, uel quilibet Christianorum, eius implicati fuerint errori. Nos etenim ita in præsentia decernimus, ut præterita quæ in uniuersali Synodo de Iudæis conscripta sunt, confirmemus: quoniam ea quæ necessaria pro eorum saluatione scribi potuerunt, in eadem esse cautū scimus. Quapropter quæ tunc decreta sunt, ualitura esse censemus.

4. Sæpe pullulantia prauitatis germinat, licet sapissimè patrum iusta nouerimus seueritate damnata: quia tamē crebris conspiciuntur denuò uigere radicibus, iusticiæ acriore uigore radicibus amputare sancimus. Proinde quicumq; Simonis imitator, Simoniacæ quoque hæresis extiterit sectator: ut Ecclesiasticorū ordinū gradus non dignitate morum obtineat, sed munerū impensio- ne conquirat, & per oblata munera capiat, quibus hūc nec rationis ordo, nec dignitatem morum ulla commendat: talis inuentus, sacerdotū ordinum apices penitus adipisci nullo modo permittatur. sed & si adeptus fuerit, communionem priuatus, cum ordinatoribus suis priorum bonorum amissione damnetur.

5. Sæpe fit, ut proprietati originis obsistat longinquitas temporis. Quapropter prouidentes decernimus, ut si quis clericorū stipendium de rebus Ecclesiæ cuiusquam Episcopi percipit largitate, sub precarij nomine debeat professionem scribere: nec per retentionem diuturnam, præiudicium afferat Ecclesiæ: & quæcunque in usu perceperit, debeat utiliter laborare, ut nec res diuini iuris uideantur aliqua occasione negligi: & subdium ab Ecclesia, cui deseruiunt, percipere possint.

possint clerici. Quod si quis eorum contempserit facere, ipse se stipendio suo uidebitur priuare. 12. q. 2. sæpe fit ut prop.

6. Procliuis cursus est ad uoluptatem, & imitatrix natura uitiorum. Quamobrem quisquis uirorum uel mulierum habitum semel induerit spontaneè religiosum, aut si uir deditus Ecclesiæ choro, uel fœmina fuerit, aut fuerit delegata puellarum monasterio, in utroque sexu præuaricator, ad propositum inuitus reuerti cogatur, ut uir detodeatur, & puella ad monasteriũ regrediat. Si autem quolibet patrocínio desertores permanere uoluerint, sacerdotali sententia ita à Christianorum cœtu habeantur extorres, ut nec locus eis ullus sit communionis. Viduæ quoque, sicut uniuersalis Synodus iam statuit, professionis uel habitus sui deserrices, superiori sententia condemnentur. 20. q. 3. procliuis autem.

7. Quamuis priora nunquam siluerint de tanto facinore Concilia: ratio tamen deposcit, ut ea quæ frequenti præuaricatione iterantur, frequenti sententia condemnentur. Et ideo, quoniam tanta existit peruersitas hominum, ut hi quos sub religioso habitu penitentia profectio pro uenia peccatorũ, ad manum sacerdotis deducit uel abduxit, iterum rediuita malicia ad uitæ pristinae sortibus reuocet. Huius rei causa sancta Synodus decernit, ut si qui ingenuorum, utriusque sexus, sub nomine penitentis in habitu religioso sunt conuersati: post hæc autem comam nutriendas, uel uestimenta secularia sumentes, ad id quod reliquerant redierunt, ab episcopo ciuitatis, in cuius territorio sunt conuersi, comprehensi, rursus legibus penitentia in monasterijs subdantur inuiti. Quod si heri propter alicuius potestatis uigorem difficile fuerit: tunc sicut prius Canonum statuerunt decreta, quousq; ad dimissam ordinem reuertantur, excõmunicati, & anathemate cõdemnati habeantur. Similiter & hi, qui post excõmunicationem uel interdictũ cũ ipsis cõmunicauerint. Sacerdos aut, ad quem pertinere noscuntur, si eos quolibet munere uel fauore aut negligentia admonere noluerit, ut aut reuertentes suscipiat, aut cõtemnentes de Ecclesia reijciat, simili sententia plectatur, quousq; emendationis eorũ uel damnationis sententia ab eo promulgetur.

8. Antiqui & sanctissimi est patris sententia papæ Leonis, ut is qui in ætate adulescentia positus, dũ mortis formidat casum, peruenire ad penitentia remedium, si cõiugatus, & fortè fuerit incontinens, ne postea adulterij incurrat lapsum, redeat ad pristinũ coniugium, quousq; possit adipisci temporis maturitate continentia statũ. Quod nos

sicut de uiris, ita de fœminis æquo modo censemus, non quidẽ hoc generaliter & canonicè præceptũ, sed constat à nobis pro humana fragilitate indultum, ea duntaxat ratione, ut si is qui penitentia non est legibus deditus, antè ab hac uita decesserit, quàm ex consensu alter ad continentiam eat, unde fuerit regressus, superstiti non liceat denuò ad uxoris trãsire amplexus. Si autem illius uita extiterit superstes, qui nõ accepit benedictione penitentis, nubat, si se continete non potest: & ulterius consortio fruatur uxoris. Quod de utroq; sexu pari modo à nobis manifestũ est decretũ esse, ita uidelicet, ut in his omnibus sacerdotis ordinatio expectetur, ut iuxta quod ætatè aptam prospexerit penitentia, absolutionis uel distinctionis tribuat legem. 33. q. 2. antiqui & sancti.

9. Longinquitate sæpe fit temporis, ut non pateat conditio originis. Vnde iam decretũ est in anteriori uniuersalis Cõcilij Canone, ut professionem suam liberti Ecclesiæ debeant facere, qui profiteantur se & de familijs esse Ecclesiæ, & Ecclesiæ obsequium nunquam relicturos. Vnde his quoque nos adiicimus, ut quoties cursum uitæ sacerdos impleuerit, & de hac uita migrauerit, mox cũ successor eius aduenerit, oēs liberti Ecclesiæ, uel ab eis progeniti, chartulas suas in cõspectu omnium debeant ipsi qui substituitur pontifici publicare: & professiones suas in conspectu Ecclesiæ renouare, quatenus status sui uigorem & illi obtineant, & obedientia eorum Ecclesia non careat. Si autem aut scripturas libertatis suæ, intra annum ordinationis noui sui pontificis manifestare contempserint, aut professiones renouare noluerint, uacua & inanes chartulae ipsa remaneant: & illi, origini suæ redditi, sint perpetuò serui. 12. quaestione 2. longinquitate.

10. Etenim decet, ut hi quorum parentes titulum libertatis de familijs Ecclesiæ perceperunt, intra Ecclesiã, cui obsequiũ debent, causa eruditionis enutrientur. Contemptus quippe est patronorũ, si ipsis neglectis, alijs ad educadũ detur progenies manumissorũ. Itaq; censemus, ut sine status sui preiudicio, ab Episcopo habeantur in doctrina obsequio, quatenus & illi debitũ reddant famulatum, & nullum patiantur suæ ingenuitatis detrimentũ. Eos uerò qui aliter, quàm sententia nostra decreuit, agere tentauerint, inuitos iubemus ab episcopis ad hoc ipsum reduci. Quod si fortè parentes eorum eos pontificibus suis dare contempserint, & alios sibi patronos adoptauerint, ingratorum feriantur lege libertorum.

11. Dignũ est, ut uita innocentis nulla maculetur peruicie accusatoris. Ideo quisquis à quolibet

quolibet criminatur, non antè accusatus supplicio detur, quàm accusator præsentetur, atque legum & Canonum sententia exquiratur. Quod si indigna ad accusandum personam inuenitur, ad eius accusationem non iudicetur, nisi ubi pro capite regie maiestatis causa uersatur. 3. quæstione 9. dignum est ut uita.

12. Pruarum audacia mentium sæpe aut malicia cogitationum, aut causa culparum refugium appetit hostium. Vnde quisquis patrator culparum extiterit talium, uirtutem petens defendere aduersariorum, & patriæ uel genti suæ detrimenta intulerit rerum, in potestatem regis ac gentis suæ reductus, excommunicatus & retrusus, longinquioris pœnitentiæ legibus subdatur. Quod si ipse mali sui prius reminiscens, ad Ecclesiam fecerit confugium, intercessu sacerdotum & reuerentia loci, regia in eos pietas re-
seruetur comitante iusticia.

13. Qui primatu dignitatis atque reuerentiæ uel gratiæ ob meritum in palatio honorabiles habentur, his à iunioribus modestus honor per omnia deferatur. Quinetiam minores à senioribus, & dilectionis amplectantur affectu, & utilitatis imbuantur exemplo.

14. Præmio fraudare fideles, non solum inhumanum, sed etiam existit iniustum. Ideoque cum fidei meritum, tam in rebus diuinis quàm in humanis, non habeatur ingratum: dignum uidetur, ut sacerdotali sententiâ consulamus fidelibus regis. Proinde ut anno primo serenissimi Principis nostri decreuit Concilium sanctum, omnes fideles, qui obsequio & sincero seruitio uoluntatibus uel iussis paruerint Principis, totaque intentione salutis eius custodiam habuerint, à regni successoribus nec à dignitate, nec à rebus pristinis repellantur iniusta: sed nunc ita pro uniuscuiusque utilitate Principis moderentur discretionem, sicut eos perspexerit necessarios esse patriæ. Et sic illis impertiatur benignitas, ut in cæteris magnæ monstretur gratiæ potestas, quatenus ita omnia in rebus iuste conquisitis lucrentur, ut posteris relinquendi, uel quibus uoluntas eorum decreuerit, conferendi spontaneo fruantur arbitrio. Cæterum si infidelis quisquam in capite regio, aut inutilis in rebus commissis præsentis Domino nostro pijsimo Chintillano regi extiterit, in clementia eius ac nutu maneat potestatis constituenda huiusmodi moderatio. Nefas est enim, in dubium deducere eius potestatem, cui omnium gubernatio superno constat delegata iudicio. Quod si post eius discessum quispiam repertus fuerit, eius uitæ fuisse infidelis: quicquid largitate ipsius in rebus habuit conquisitis, careat confiscandum, & fidelibus largiendum.

15. Quia his qui principibus dignè deseruiunt, atque deferentibus fidele illis obsequium, constat nos optimum ministrasse suffragium, dum iuste à principibus acquisita, in eorum iure persistere sancimus indiuisa: æquum est maximè, ut rebus Ecclesiarum Dei adhibeatur à nobis prouidentia opportuna: adè ut quæcunque res Ecclesijs Dei à principibus iuste concessæ sunt, uel fuerint, uel cuiuscunque alterius personæ quolibet titulo, illis non iniuste collatæ sunt uel extiterint, ita in earum iure persistere firma stabilitate iubemus, ut uelli quoquo casu uel tempore nullatenus possint. Opportunum est enim, ut sicut fidelium hominum seruitia non existere censuimus ingrata: ita Ecclesijs collata, quæ propriè sunt pauperum alimenta, earum in iure pro mercede offerentium maneant inconuulsa.

16. Sicut insolentia malorum regum, odiosa & execrabilis semper existit subiectis: ita bonorum prouida utilitas amabilis efficitur populis. Quocirca quis ferat, aut quis Christianus toleranter uideat, regiam sobolem aut posteritatem expoliari rebus, aut priuari dignitatibus? Quod ne fiat, generalis hæc promatur de Principis filijs sententia, & de præsentis excellentissimi Chintillani regis posteritate dentur aperta decreta à nobis, ut ea quæ Synodus præterito anno in hac Ecclesia habita constituit, circa omnem posteritatem eius, uniuersitas regni sui conseruet: hoc est, ut præbeatur filijs eius dilectio benigna & firma: & tribuantur, ubi loci opportunitas exhibuerit, defensionis adminicula iusta, ne de rebus iuste profligatis, aut parentum dignitate procuratis, uel largitate principum, uel alicuius impensis, aut etiam proprietate debitis fraudentur quibuslibet insidijs caliditatis, neque à quoquâ lædendi eos præbeantur argumenta machinationis: quia dignum est, ut cuius regimine habemus securitatem, eius posteritati (decreto Concilij) impertiamus quietem. Denique tanta erga nos nostri Principis extant beneficia, ut longum sit, singulatim ea promerere lingua. Ipse enim autore Deo nobis pacem, ipse quasi captiuam reduxit charitatem, ipsius ope quieti, ipsius sumus largitione ditati: ipse medicamine bonitatis suæ & reis pepercit, & re-
ctos sublimauit. Cui si dignis uoluerimus respondere beneficijs, non tantis extamus copijs uirtutis, quibus tantæ uoto sufficiamus uoluntatis.

17. Quoniam in Concilio anteriori, quod anno primo gloriosi Principis nostri habitum est, de huiusmodi re fuerit promulgata sententia: tamen placet iterare, quod conuenit custodiri. Itaque regis uita constante, nullus sibi aliquo opere uel deliberatione, seu cuiuscunque

cuiuscunq; dignitatis laicus, seu gradu episcopi aut presbyteri aut diaconi consecratus cæterisque clericatus officijs deditus, futurum regem prouideat, contra uiuentis regis utilitatem, & proculdubid uoluntatem: nullo blandimento, uel suasionem, pro eadem spe aut alios in se trahat, aut ipse in alium acquiescat. Iniquum enim, & ualde execrabile Christianis debet haberi, futuri temporis illicita prospicere, & uitæ suæ ignaros uentura disponere. Quod si quisque iam talia iniqua deliberatione cum quocunq; est meditatione concessu, si uenerabiliter poscit, ut hoc sine mora præsentis principis auribus studere at publicare. Si autem retineat, & deliberationis suæ machinamenta noluerit dicere, pessimo plectatur anathemate. Rege uerò defuncto, nullus tyrannica presumptione regnum assumat: nullus sub religionis habitu deconus, aut turpiter decaluatus, aut seruilem originem trahens, uel extraneæ gentis homo, nisi genere & moribus dignus, promoueatur ad apicem regni. Temeror autem huius præceptionis sanctissimæ, perpetuo anathemate damnetur.

18. Iam quidem in antecedenti uniuersali Synodo, salutis nostrorum principum constat esse consultum. Sed libet iterare bene sancta, & digna autoritate munire salubriter ordinata. Ideoque testamur coram Deo, & ordine angelorū, coram Prophetarū & Apostolorum, uel omni martyrum choro, coram omni Ecclesia catholica & Christianorum cœtu, ut nemo intendat in interitum Regis, nemo uitam Principis atrestet, nemo tyrannica presumptione apicem regni sibi usurpet, nemo quo libet machinamento in eius aduersitate libi coniuuratorum manū associet. Quod si quicquam horū quisquā nostrorū temerare præsumpserit, anathemate diuino percussus, abiq; ullo remedij loco habeatur condemnatus æterno iudicio. Is autem qui eius sedem fuerit assecutus, si uult tanto expiari piaculo quasi proprii patris eius ulciscatur interitum, in cuius defensionis auxilium uniuersum regni Gothorum consentiat fortitudo. Si autem desidæ causa, & minori zelo tam funestum noluerint uindicare scelus, sint omnes ex nostra sententia opprobrium cæteris gentibus.

19. His omnibus ritè dispositis, & diurna collatiõe deliberatis, benedictionem, gloriam & honorem inuisibili omnium auctori rependimus, luminum Patri: & in his conseruandis eius imploramus opem suffragij, ut constitutionibus nostris robur tribuat, seu uirtutem: fragilitatemque humanam huic dispositioni reddat efficacem & saluam.

lubrem, ut nō iudicet præuaricatricem. Nos ergo omnia suprâ scripta omni autoritate priscorum Canonum, subscriptione nostrâ firmamus: & gratias agimus Christianissimo & gloriosissimo Chintillano principi nostro, cuius studio aduocati, & instantia collecti sumus: cuius uoluntas probata, ordinatio extitit religiosa. Donet ei Dominus optimo principi, diuturnum in seculo præsentis triumphum, & in parte iustorum perpetuum regnum, felicibusque annis felix ipse in longa felicitate fruatur, & diuinæ dexteræ protectione ubique muniatur. Ego Silua, etsi indignus, ecclesiæ Narbonensis episcopus, his constitutionibus à nobis editis subscripsi. Similiter & alij episcopi scripserunt numero quinquaginta duo.

SYNODVS TOL-

letana Septima.

Anno sexto Chindasuinidi, Domini uerò (iuxta Francum) 680, uel 662, iuxta Funcium, celebratum est septimum Toleranum Concilium.

Occasionem præbuit Theodiscus, homo Græcus, archiepiscopus Hispalensis. Is enim corruerat libros Isidori, & multos errores sparserat in sua Ecclesia, & litigabat cum Toletano episcopo de principatu.

Conuenerunt autem iussu regis quatuor archiepiscopi, & triginta episcopi cum alijs compluribus sacerdotibus, & nuncijs eorum qui adesse non poterant.

In eo autem Theodiscus damnatus, & ab officio deiectus est, & dignitas archiepiscopalis Toletum translata, designato Eugenio archiepiscopo.

Multæ etiam utiles & necessariae constitutiones pro Christiana fide factæ sunt, referente Iohanne Magno historiæ Gothicæ lib. 16, cap. 20.

¶ In secundo tomo Conciliorum referuntur sex Canones: in quib. prohibetur, ne laici aut clerici quid contra salutem patriæ moliantur, siue per seditionem, siue per prodicionem.

Deinde præcipitur, ut pro clerico, inter ad ministrationem cænæ Dominicæ morbo correpto, alius succedat, qui perficiat incceptum.

Tertid, ut ad funus episcopi conueniant presbyteri & clerici.

Quartò prohibent, ne episcopi in prouincia Gallicæ nimium exigat ab Ecclesijs, prouisione.

Quintò, inclusos religionem profitentes, iubet prius discere in monasterijs, quam alios docere.

Sextò, uicinos episcopos iubent parere Toletano, & ad eius iussum in urbem comparere.

Iussu Clodouei regis Francorum, Cabillo nem conuenerunt episcopi Gallicani circiter 44: quibus praesedit Gandericus Lugdunensis, & Landelenus Viennensis. Theodorum Arelatensem poenitentiam professum, & comparere detestantem, iusserunt ab officio abstinere, usque ad Synodum sequentem: ut patet ex literis Synodi ad eundem, in secundo tomo Conciliorum. Condiderunt autem Canones nouendecim, quos subiicimus.

1. Omnes inspirante Domino, & conuiuente, uno animo definiuimus, ut fidei norma, sicut in Niceno Concilio pia est professione firmata, uel à sanctis patribus tradita, atque ab ipsis exposita, uel in postmodum etiam à sancto Chalcedonensi concilio firmata, in omnibus & ab omnibus conseruetur.

2. Canonum uerò statuta, ab omnibus intemerata seruentur.

3. Licet iam prioribus Canonibus fuerit statutum, placuit tamen renouare: ut si quis episcopus, presbyter, aut diaconus, uel quicumque ex sacerdotali catalogo, praeter personam quae in ipsis Canonibus continentur, cum qualicumque extranea muliere familiaritatem habere praesumpserit, quae dedecoris uel adulterij possit asserere suspicionem, iuxta statuta Canonum ab ordine degradetur.

4. Ut duo in una ciuitate penitus uno tempore nec ordinentur, nec habeantur episcopi, nec res Ecclesiae saeua diuisione debeant partiri.

5. Seculares uerò, qui necdum sunt ad clericatum conuersi, res Parochiarum, uel ipsas Parochias minimè ad regendum debeant habere commissas.

6. Ut nullus ante audientiam, res quorūlibet inuadere aut auferre praesumat: quod qui fecerit, ut necator pauperū habeatur.

7. Ut defuncto presbytero uel abbate, nihil ab episcopo auferatur, uel archidiacono: uel à quocumque de rebus Parochiae, uel Xenodochij, uel monasterij, aliquid debeat minuere. Quod qui fecerit, iuxta statuta Canonum debet coerceri.

8. De poenitentia uerò peccatorum, quae est medela animae, utilè omnibus hominibus esse censemus, & ut poenitentibus à sacerdotibus (facta confessione) indicatur poenitentia, uniuersitas sacerdotū noscitur cōsentire.

9. Pietatis est maximè & religionis intuitus, ut captiuitatis uinculū omnino à Christianis redimatur. Vnde sancta Synodus noscitur censuisse, ut nullus mancipium extra fines uel terminos qui ad regnum Clodouei regis pertinent penitus debeat uenundare: ne (quod absit) per tale commercium, aut

captiuitatis uinculo (quod peius est) Iudaicae seruituti mancipia Christiana teneantur implicita.

10. Si quis episcopus de quacumque ciuitate fuerit defunctus, nō ab alio, nisi à comprouincialibus, clero, & ciuibus suis, alterius habeatur electio. Sin aliter, huius ordinatio irrita habeatur.

11. Peruenit ad sanctam Synodum, quoddam dices publici, contra ueteranam consuetudinem, per omnes Parochias uel monasteria, quas Moses episcopus circuire consuevit, ipsi illicita praesumptione uideantur discurre: etiam & clericos uel abbates, ut coram eis compareant, inuitos atque districtos ante se faciant exhiberi. Quod omnimodis religioni non conuenit, nec Canonum permittit autoritas. Vnde omnes unanimiter censuimus, sententiantes, ut deinceps ista debeant emendare. Et si praesumptione uel potestate qua pollent, excepta inuitatione abbatum aut archipresbyteri, in ipsa monasteria uel parochias aliqd fortasse praesumpserint, à communione omnium sacerdotū eos conuenit sequestrari.

12. Ut duo abbates in uno monasterio esse non debeant, ne sub obtentu potestatis, si multas inter monachos & scandalū generetur. Veruntamen si quilibet abbas elegerit successorem, ipse qui sic eligitur, de facultatibus ipsius monasterij ad regendum nullam habeat potestatem.

13. Ut nullus alterius Clericū retinere praesumat, sicut priscis est Canonibus institutum: nec ad sacrum ordinem, sine uoluntate sui episcopi, penitus promouere.

14. De oratorijs quae per uillas sunt, nonnulli ex fratribus & coepiscopis nostris residentes in sancta Synodo querimonias detulerunt, quod oratorium per uillas potētum iam longo constructorum tempore, & facultatum ibidem collatarum, ipsi quorum uillae sunt, episcopi administrationi contradicant: ita ut nec ipsos clericos, qui ad ipsa oratoria deseruiunt, ab archidiacono coerceri permittant. Quod conuenit emendari ita dūtaxat, ut in potestate sit episcopi, & de ordinatione clericorum, & de facultate ibidem collata, qualiter ad ipsa oratoria & officium diuinum possit impleri, & sacra libamina consecrari. Quod si quis contradixerit contra priscos Canones, communione priuetur.

15. Ut abbates uel monachi, aut agentes monasteriorum, patrocinio seculari penitus non utantur: nec ad principis praesentiam sine episcopi sui permisso ambulare audeant. Quod si fecerint, à suis episcopis excommunicentur.

16. Ut nullus episcopus, neque presbyter, uel abbas, seu diaconus, per praemium ad sa-

crum ordinem penitus accedat. Quod qui fecerit, ipso honore, quem præmijs comparare præsumpserit, omnino priuetur.

17. Et quia multa per præsumptionem proueniunt, quæ Deo minus placita, & sacris Canonibus uidentur esse contraria, quæ à sacerdotibus necesse est coherceri: ita sancta Synodus instituit, ut nullus secularium nec in Ecclesia, nec infra atrium ipsius Ecclesiæ, qualecunque scandalum aut similitates penitus excitare præsumat, nec armatrahare, aut quemcunque ad uulnerandum uel interficiendum penitus appetere. Quod si quis fortasse præsumpserit, ab episcopo loci illius, ubi factum fuerit, ipse iuxta statuta Canonum cõmunionem priuetur.

18. Licet generaliter ab omnibus Catholicis & Deum timentibus, de die Dominico, quæ est prima sabbati, conuenit obseruare: & sicut superius in Canonibus est statutum, non aliquid noui condentes, sed uetera renouantes, instituit, ut in ipso die Dominico ruralia opera, id est arare, menses metere, exactus facere, uel quicquid ad ruris culturam pertinet, nullus penitus præsumat. Quod qui inuentus fuerit faciens, sub disciplina distriktionis omnimodis corrigatur.

19. Multa quidem eueniunt, quæ dum leuiter corriguntur, sæpius ad maiora conascunt. Valde enim omnibus noscitur esse indecorum, quod per dedicationes basilicarum, aut festiuitates martyrum, ad ipsa solennia confluentes, chorus scemineus turpia quidem & obscena cantica decantare uidentur, dum aut orare debeant, aut clericos psallentes audire. Vnde conuenit, ut sacerdotes loci, talia à septis basilicarum, uel porticibus ipsarum, ac etiam ab ipsis atrijs uerare debeant, & arcere. Et si uoluntarie noluerint emendare, aut excommunicari debeant, aut disciplinæ aculeum sustinere.

SYNODI SVB CONSTANTINO Pogonato.

SYNODVS ROMANA

sub Agathone.

Paulo ante inchoationem sextæ uniuersalis Constantinopolitanæ Synodi, Agatho Romæ coegit conuentum episcoporum Occidentalium & Septentrionalium: nimirum Italarum, Gallorum, Longobardorum, Francorum, Gotthorum, Britannorum, Sclauorum.

Occasionem autem præbuit Constantinus Pogonatus, qui in literis suis ad Donum pontificem postulauerat, ut coacta Synodo episcoporum sub se existentium, de controuersia illa, de uoluntatibus & operationi-

bus Christi, an una uel duæ rectè asserantur, sententiam ferat: & legatos istius Synodi circiter duodecim metropolitans Constantinopolin ad Synodum mittat, qui eam sententiã scriptã asserant, & Synodo intersint.

Conuenerunt autem 125 Episcopi, iuxta Iuonem in Chronico: quorum nomina in epistola ad Constantinum extant, in quarta actione Constantinopolitanæ Sextæ.

Facta autem collatione sententiarum, decernunt, duas uoluntates & operationes in Christo rectè asseri, iuxta uerbum Dei, & quinque Conciliorum & Patrum sententiam: & Synodi à Martino celebratæ decreta confirmant: & Theodorum Faranitanum, Cyrum Alexandrinum, Sergium Pyrrhum Paulum Constantinopolitanos damnant. Huius Synodi gestis, referente Iuone in Chronico, sub Constantino, Vuilfridus in hunc modum subscripsit: Vuilfridus amabilis episcopus Eboracæ ciuitatis Apostolicam sedem de sua causa appellans, absolutus est de certis & incertis rebus: & in Synodo cum alijs centum uiginti quinque, residens episcopis, ueram & Catholicam confessionem est fidem: quam Aquilonares populi, gens uidelicet Hybernæ, Anglorum & Britonum, Scotorum & Pictorum inuiolabilem conseruabant, & hanc subscriptione sua corroborauit.

Et hanc suam sententiam ad Imperatorem Constantinum perscribunt in hunc modum:

¶ Pijssimis Dominis, & Serenissimis uictoribus ac triumphatoribus, dilectis filijs Dei & Domini nostri IESU CHRISTI, Constantino magno Imperatori, Heraclio & Tiberio Augustis, Agatho episcopus, Seruus seruorum Dei, cum uniuersis Synodis subiacentibus Concilio Apostolicæ sedis. Omnium bonorum spes inesse prænoscitur, dum Imperiale fastigium eius, à quo se coronatum & hominibus præstitutum ad salubriter gubernandum cognoscit, ueram de eo confessionem, qua sola præ omnibus muneribus delectatur, inquirat fideliter, & niuaciter amplecti desiderat. Et hoc Deo præstantissimum munus est, à quo procedit omne quod bonum est: ad quem redigitur, quod de eius maiestate perceptum est: cuius spiritu perstruente in mentis arcanis, & conualescente spiritali fragrantia, piæ intentionis radij circumquaque perlustrant, & inauitatis odor de sacrificio cordis ascendit ad Dominum, qui tali munere complacatur. Vnde & in terrestribus felicitatem donet, & gentes subiuguet uniuersas, quas ad ueræ de se cognitionis confessionem adsciscat, quas subiectas Christiano imperio de potestate liberet.

beret tenebrarum, ut felices faciat humiliatōs, quos infeliciter exaltari ad eorum dejectionem permiserat. Quia uerò pijsissime atque fortissime Principum Auguste, uestræ pietatis cum laude admiramur Deo dignum propositum, quod circa Apostolicam nostram fidem habere dignamini: Deo seuerius satisfaciente, non uerbis fluentibus, non loquacitate fallaci, sed diuina sua gratia commonente, omniq; ambiguitate sublata, desideratis cognoscere, quæ ueritas orthodoxæ & Apostolicæ fidei contineat, omnes nos exigui Ecclesiarum præfules, uestri Christiani imperij famuli, in septentrionalibus uel occidentis partibus constituti, licet parui & simplices scientia, fide tamen per Dei gratiam stabiles, pro his quæ per diualem sacram perceptam cognouimus, cōregnati ac dispensanti uobiscum conditori & dispensatori omnium Deo exhilarati, pro huiusmodi pio proposito cum intimis cordis fletibus gratias reddere cœpimus, quod tam laudabile, tam mirificum, tam saluberrimum, tam singulariter Deo præ omnibus terrenis sacrificijs acceptabile, tranquillitas uestra opus creditur concupisse: quod multis quidem pietate & iusticia præditis regibus desideratum, paucissimis tamen, raroque ad effectum Deo placitum, cum sinceritate Apostolicæ fidei perducī possibile demonstratum est. Credimus autem, quia quod paucis raroque concessum est, à Deo coronato uestro imperio diuinitus concedatur: & per ipsum catholicæ atque Apostolicæ ueræ nostræ fidei splendidissimum in omnium mentibus emicet lumen, quod ex ueri luminis fonte, tanquam de radio uiuifici fulgoris, per ministros beatos Petrum & Paulum apostolorum Principes, eorumque discipulos & Apostolicos successores, gradatim usque ad nostram paruitatem Dei opitulatione seruatum est, nulla hæretici erroris tetra caligine tenebratum, nec falsitatis nebulis confœdatum, nec intermixtis hæreticis prauitatibus uelut caliginosis nebulis perumbratum, immune atque syncerum, & suis radijs perlustratum, pijsissimis conatibus conseruare cupit uestrum à Deo coronatum fastigium. In hoc enim tam Apostolicæ sedis, quàm nostri exigui famulatus prædecessores, usque hætenus non sine periculis desudarunt, nunc decretali cōmonitione cum Apostolicis pontificibus consulentes, nunc Synodali definitione, quæ ueritatis regula continebat, omnibus innotescentes, & terminos quos transgredi nefas est, usque ad animæ ipsius exitum constanter defendentes, non seducti blanditijs, non periculis territi, ut illam in Euangelijs Domini nostri sententiam operi-

bus demonstrarent, qua sententialiter præcepit dicens: Qui me confessus fuerit coram hominibus, & ego confitebor illum coram patre meo qui in cœlis est. Et subsequenti pœna deterret, quia seueriter comminatur: Qui me negauerit coram hominibus, nego & ego eum coram patre meo qui in cœlis est. Execratur enim uera confessio pietatis, iuxta diuersitates temporum uariari: sicut nec ipse ueritatem admittit, de quo est ipsa uera confessio, qui dicit, ego sum, & non sum mutatus. Igitur quia tranquillissimæ fortitudinis uestræ clementia personas de episcopali numero ditigi iussit, uita atque scientia omnium Scripturarum prædicas, de uitæ quidem puritate, quamuis quisquam munditer uixerit, confidere tamen non præsumit: perfecta uerò scientia, si ad ueræ pietatis scientiam redigatur, sola est ueritatis cognitio: si ad eloquentiam secularem, non æstimamus quenquam temporibus nostris reperiri posse, qui de summitate scientiæ gloriatur, quandoquidem in nostris regionibus diuersarum gentium quotidie æstuat furor, nunc confingendo, nunc discurrendo ac rapiendo. Vnde tota uita nostra sollicitudinibus plena est, quos gentium manus circumdat, & de labore corporis uictus est, eo quod pristina Ecclesiarum sustentatio paulatim per diuersas calamitates deficiendo succubuit. Et sola est nostra substantia fides nostra, cum qua nobis uiuere summa est gloria, pro qua mori lucrum æternum est. Hæc est perfecta nostra scientia, ut terminos catholicæ atque Apostolicæ fidei, quos usque hætenus Apostolica sedes nobiscum & tenet & tradit, tota mentis custodia conseruemus, credentes in Deum patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, uisibilem omnium & inuisibilem: & in filium eius unigenitum, qui ante omnia secula ex eo natus est, uerum Deum de Deo uero, lumen de lumine, natum, non factum, cōsubstantialē patri, id est eiusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt quæ in cœlo & quæ in terra: & in Spiritum sanctum, Dominum & uiuificantem, ex patre procedentem, cum Patre & Filio adorandum & conglorificandum: Unitatem in unitate, & unitatem in trinitate: Unitatem quidem essentiæ, Trinitatē uerò personarum siue subsistentiarum Deum Patrem consentes, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum: non tres deos, sed unum Deum, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: non trium nominum subsistentiam, sed trium subsistentiarum unam subsistentiam, quorum una essentia siue substantia uel natura, id est, una deitas, una æternitas, una potestas, unum imperiū, una gloria, una adoratio, una essentia-

lis eius.

lis eiusdem sanctæ & inseparabilis trinitatis uoluntas & operatio, quæ omnia condidit, dispensat & continet. Confitemur autem unum eiusdem sanctæ coessentialis Trinitatis Deum uerum, qui ante secula de Patre natus est, in ultimis seculorū temporibus pro nobis nostraq; salute descendisse de cœlis, & incarnatum de Spiritu sancto, & sancta immaculata semperq; uirgine gloriosa Maria, Domina nostra, uerè & propriè Dei genitricis, secundum carnem scilicet ex ea natum, & uerè hominem factum: eundem Deum uerum, eundemq; hominem uerum, Deū quidem ex Deo patre, hominem autem ex uirgine matre incarnatum, ex ea carne animam habentem rationalem & intellectualem, co-substantialem eundem Deo patri secundum deitatem, consubstantialemq; nobis eundem ipsum secundū humanitatem, & per omnia similem nobis absq; solo peccato, crucifixū pro nobis sub Pontio Pilato, passum, sepulcrumq; & resurgentem, ascendentem in cœlos, sedentem ad dexteram Patris, iterumq; uenturum iudicare uiuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Vnum quippe eundemq; Dominum nostrū *IESVM CHRISTVM*, filiū Dei unigenitum, ex duabus & in duab. substantijs inconfuse, incommutabiliter, indiuisè, inseparabiliter subsistere cognoscimus, nusquam sublata differētia naturarum propter unitatem, sed potius salua proprietate utriusque naturæ in unam personam, unam substantiam concurrentem, non in dualitatem personarum dispersitum uel diuisum, neque unam compositam naturam confusam, sed unum eundemq; filium unigenitum, Deum uerbum, Dominum nostrum *IESVM CHRISTVM*, neque alium in alio, neque alium & alium, sed eundem ipsum in duabus naturis, id est, in deitate & humanitate. Et post substantialem adunationem cognoscimus, quia neque uerbum in carnis naturam conuersum est, neque caro in uerbi naturam transformata est: permanet enim utrumque quod naturaliter erat. differentiam quippe adunatarum in eo naturarum sola contemplatione discernimus, ex quibus inconfuse, inseparabiliter, & incommutabiliter est compositus. Vnus enim in utrisque, & per utraque, quia simul sunt & altitudo Deitatis, & humilitas carnis, seruante utraque natura etiam post adunationem sine defectu proprietatem suam, & operante utraque forma cum alterius communione quod proprium habet, uerbo operante quod uerbi est, & carne exequente quod carnis est, quorum unum coruscet miraculis, aliud succumbit iniurijs. Vnde consequenter, sicut duas naturas siue substantias, id est deitatem & humanitatem incon-

fulè, indiuisè, incommutabiliter eum habere ueraciter confitemur: ita quoque & duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes habere, utpote perfectum Deum & perfectum hominem, unum eundemque ipsum Dominum *IESVM CHRISTVM*, pietatis nos regula instruit: quia hoc nos Apostolica atque Euangelica traditio, sanctorumq; Patrum magisterium, quam sancta Apostolica atque catholica Ecclesia, & uenerabiles Synodi suscipiunt, instituisse monstrantur. Ex quorum doctrinis hæc recolligentes, in breuitate perstrinximus.

Hoc enim credimus, quod per traditionem Apostolicam accepimus, cuius auctoritatem in omnibus sequimur, à qua & institutos hoc ipsum nostræ humilitatis præcessores cognouimus, quem & usque ad finem seruari nobis siue per uitam, siue per mortem optamus. Hanc igitur meræ catholicæ atque Apostolicæ cōfessionis regulam, & sanctum Concilium, quod in hanc Romanam urbem seruilem uestri Christianissimi imperij, sub Apostolicæ memoriæ Martinum papam conuenit, prædicasse Synodicè, atque constanter defendisse, omnes nos, quisquis ubique est, humilimi Ecclesiarum Christi antistites, cognoscimus: in qua & nostræ paruitatis prædecessores conuenientes, Apostolicam confessionem, quam à principio perceperunt, etiam Synodali præconio prædicarunt, & absque cuiuspiam nouitatis errore citra ambiguitatem determinarunt. Pietatis itaque zelo, atque amore ueræ Apostolicæ confessionis, uestre serenitatis benignitas mota, amplius declarare fastu regali & fomite multo magis * fulgeat, elaborare procuret: cuius uotum quia ex Deo est, à Deo perficitur, ut & ueritas adhuc in ancipiti positus clareat, & eam sinceriter amplectentibus robur accrescat, & zizaniorum genimina spiritali falce, ut offensionis ac deceptionis occasio de medio Christi Ecclesiarum tollatur, abscindantur. Quorum autores extiterunt Theodorus Faritanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius Pyrrhus & Paulus Constantinopolitani, uel quiqui eis consentanei usque in finem demonstrati sunt, qui noui erroris autores, perfectæque dispensationi, qua saluati sumus, infesti, non solum ueræ confessionis aduersarij, sed (utpote à uia ueritatis errantes) sibipsis contraria docuerunt, aliter & aliter asserentes, & alterutrum dogmata destruentes. Quod enim nulla ueritate fundatum est, necesse est ut erroris inconstantia uarietur. Nam uera fides immutari non poterit, nec aliter nunc, aliter postmodum prædicari. Quia sit sermo uester (ut Apostolus docet) Est est, non non: quod plus

est, à malo est. Præterea satisfaciendum est nostro exiguo famulatu apud serenissimorum Dominorum nostrorum clementiam, pro tarditate missarum ex Concilio nostro personarum, quas dirigi per suam augustissimam sacram uestrum piissimum fastigium iussit. Primum quidem, quoddam numerosa multitudo nostrorum usque ad Oceani regiones extenditur: cuius itineris longinquitas, in multi temporis cursum protelatur. Sperabamus deinde, de Britannia Theodorum confamilum atque coepiscopum nostrum, magnæ insulæ Britannia archiepiscopum & philosophum, cum alijs qui ibidem usque hactenus demorantur, exinde ad nostram humilitatem coniungere, atque diuersos huius Concilij episcopos in diuersis regionibus constitutos, ad generalitatem totius Concilij seruilis nostra suggestio adunare, ne si tantum pars quod agebatur agnosceret, partem lateret: & maxime, quia in medio gentium tam Longobardorum, quamque Sclauorum, nec non Francorum, Gallorum atque Gothorum seu Britanno- rum, plurimi confamilorum nostrorum esse noscuntur, qui & de hoc curiose satagere non desistunt, ut cognoscant quid in causa Apostolicæ fidei peragatur: qui quantum prodesse possunt, dum in consonantia fidei nobiscum tenentur, nobisque concorditer sentiant, tantum, quod absit, si quid scandali in fidei Capitulo patiantur inueniuntur infesti atque contrarij. Nos autem, licet humilissimi, summis uiribus nitimur, ut Christiani uestri imperij Respublica, in qua beati Petri Apostolorum Principis sedes fundata est, cuius auctoritatem omnes Christianæ nobiscum nationes uenerantur & colunt, per ipsius beati Petri apostoli reuerentiam omnium gentium sublimior esse monstratur. Personas autem de nostræ humilitatis ordine præuidimus dirigere ad uestræ à Deo protegendæ fortitudinis uestigia, quæ omnium nostrum, id est uniuersorum per Septentrionales uel Occiduas regiones episcoporum suggestionem, in qua & Apostolicæ nostræ fidei confessionem prælibauimus, offerre debeant: non tamen tanquam de incertis contendere, sed ut certa atque immutabilia compendiosa definitione proferre: simpliciter obsecrantes, ut à Deo coronato uestro imperio fauente, hæc eadem omnibus prædicari, atque apud omnes obtinere iubeatis, ut Deus qui ueritatem & iusticiam diligit, omnia prospera uestre serenissimæ benignitatis temporibus donet, in quibus Apostolicæ prædicationis pietatis ueritas fulgeat, meliori ac prospero successu eorum fortissimæ

tranquillitatis imperium lætari de hostium subiectione concedens. Suscipere itaque dignamini piissimi Principum, à nostra humilitate directos episcopos, cum reliquis Ecclesiastici ordinis uiris atque religiosis seruis Dei, cum solitæ tranquillitatis clementia, quatenus ex ipsorum testimonio cum gratiarum actione in propria remeantium, apud omnes nationes laus clemenciæ uestre crebrescat: sicut magni illius Cōstantini, cuius post obitum laudabilis fama nihilominus uiget, cuius insigne non tantum potestatis est, sed pietatis, cum quo illud sacratissimum Concilium trecentorum decem & octo antistitum in Nicena ciuitate, in defensione consubstantialis Trinitatis conuenit. Et sicut Theodosij Magni, cuius inter alias eius uirtutes singularis pietas prædicatur, quo adnitente, per sancti Spiritus gratiam centum quinquaginta Patrum sententia, quibus eis inspirabat, Spiritus sanctus consubstantialis Patri & Filio prædicatus est. Et sicut egregij ueritatis amatoris Marciani Principis, qui & primum Concilium Ephesinum, utpote Catholicam & Apostolicam fidem prædicans, à sancta Chalcedonensi Synodo suscipi fecit, & errores qui accreuerant, de Dei Ecclesia repulit, sacrum illum totum amplexus Apostolici uiri papæ Leonis, quæ beatus Petrus apostolus uerbis eius ediderat. Et sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium magni illius Iustiniani, cuius ut uirtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restaurauit: cuius instar fortissime uestre clemenciæ principatus, uirtutis quidem conatibus Rempublicam Christianam tuetur, & restaurat in melius, pietatisque studijs catholicæ succurrit Ecclesiæ, ut in unitate ueræ ac Apostolicæ confessionis perfectius copuletur, quam nunc usque nobiscum sancta Romana seruat Ecclesia: quatenus siu ceræ pietatis arcanum, tuba clarius per totum orbem prædicetur, & ubi huius ueræ confessionis sinceritas pij uestri imperij fauoribus obtinet, laus simul ac meritum serenissimi uestri imperij prædicetur, ut cum pietatis laudibus etiam regni eorum Deo annuente dilatentur insignia: quos que ueræ pietatis inuitat confessio, impietatis fortitudo possideat. Nam & nos (licet indigni) Dei clementiam deprecamur, ut sine aliquo lapsu usque ad ipsius uitæ terminum, immaculatam nos seruare ac prædicare concedat: & per ea in suo conspectu gloriarum. Quia etsi seculi sapientiam & inanem fallaciam (ut beatus Paulus apostolus dicit) penitus ignoramus, ueræ tamen prædicationis normam simplici ueritate docemus atque defendimus: quia non uerborum pompas habere cupimus, ut contentionibus occu-

pemur. nec enim licet in angustijs nobis de-
 gentibus, sed qui conuerti ad ueritatem uo-
 luerit, rectæ nostræ fidei ordinem cum sim-
 plicitate cordis uerborumque lenitate pro-
 ferimus. Saluare enim per Apostolicæ con-
 fessionis, commissas nobis diuina dignatione
 animas magis cupimus, quam per uerbo-
 sam loquacitatē in errore audientes immit-
 tere. Quicūq; proinde sacerdotū hæc, quæ in
 hac nostræ humilitatis cōfessione cōtinentur,
 nobiscū sinceriter prædicare desiderant;
 ut nostræ Apostolicæ fidei cōcordes, ut con-
 sacerdotes, ut cōministros eiusdem fidei, &
 (ut simpliciter dicamus) ut spirituales fra-
 tres & coepiscopos nostros suscipimus. Qui
 uerò hæc cōfiteri noluerint, ut infestos cat-
 holicæ atq; Apostolicæ confessioni, perpetuæ
 cōdenationis reos esse censemus: nec
 aliquando tales in nostræ humilitatis colle-
 gio, nisi correctos, suscipere patimur. Nec
 transgredi nos quisquam eorum arbitretur,
 quod à prædecessorib. nostris percepimus.
 Præterea gaudium magnum erit in cœlo &
 in terra, si uestra benignissima pietate me-
 tens Deus ad effectum perduxerit, ut cœlum
 iocundetur, & terra exulter, dum pax mul-
 ta sit diligentibus ueritatem, & non est
 eis scandalum: & auferatur de domo Dei
 abominatio scandali, quæ erit ad ruinam
 multorum inconstantium uel simplicium,
 ut sit una fides, unum os & labium, una a-
 pud omnes Apostolicæ prædicationis con-
 fessio, dum omnes unanimes loquerentur ma-
 gna Dei, quam uestræ serenissimæ felici-
 tatis temporibus misericors Deus concede-
 re dignabitur, dum dissipata in ædificatio-
 nem Ecclesiæ Dei construuntur, segregata
 in compagine ueritatis conueniunt, disso-
 ciata in charitatem Apostolicæ fidei copu-
 lanentur, dispersa in unitate continente Apo-
 stolicam ueritatem concurrunt, ut concor-
 diter nobiscum omnes hoc bonum operan-
 tes, Dei maiestatem ualeant fideliter obse-
 crare pro longæuitate atque perfectâ pro-
 speritate uestræ fortitudinis imperio diui-
 nitus condenda, ut eorum inuictissimæ mā-
 suerudinis laboribus congregentur ex gen-
 tibus, ad confitendum nomini sancto eius,
 & gloriandum in laude ueræ eius confessio-
 nis, qui facit mirabilia magna solus: qui facit
 prodigia super terram, auferens bella usque
 ad fines terræ: qui dispersa congregat, & con-
 gregata conseruat: qui tam pijsimos Princi-
 pes super populum suum regnare præcepit,
 quem per uigili pietate & inuictis laboribus
 Deo cooperante custodiunt.

Subscriptiones Episcoporum.

Agatho, episcopus sanctæ Dei catholicae
 atque Apostolicæ ecclesiæ urbis Romæ, 60

huic suggestioni cum generalitate totius A-
 postolicæ sedis Concilij, pro rectitudine A-
 postolicæ confessionis factæ (sicut superius
 continetur) consensu & subscripsi. An-
 dreas, gratia Dei episcopus sanctæ Ostiensis
 ecclesiæ, in hanc suggestionem quam pro
 Apostolica nostra fide unanimiter constru-
 ximus, similiter subscripsi. Agnellus, gra-
 tia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Terraci-
 nensis prouinciæ Campaniæ, in hanc sug-
 gestionem quam pro Apostolica nostra fide
 unanimiter construximus, similiter subscri-
 psi. Agnellus, gratia Dei episcopus san-
 ctæ Fundanæ ecclesiæ prouinciæ Campa-
 niæ, in hanc, &c. Adeodatus, gratia Dei
 episcopus sanctæ Formianæ ecclesiæ pro-
 uinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem,
 &c. Petrus, gratia Dei episcopus sanctæ
 Cumanæ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in
 hanc, &c. Agnellus, gratia Dei episcopus
 sanctæ ecclesiæ Misenatæ prouinciæ Cam-
 pania, in hanc suggestionem, &c. Gaudio-
 sus, gratia Dei episcopus sanctæ Puteolanæ
 ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc, &c.
 Stephanus, gratia Dei episcopus sanctæ Lo-
 crensis ecclesiæ, in hanc suggestionem, &c.
 Agnellus, humilis episcopus sanctæ Neapo-
 litanæ ecclesiæ, prouinciæ Campaniæ, in
 hanc suggestionem, &c. Aurelius, humi-
 lis episcopus sanctæ Nolanæ ecclesiæ pro-
 uinciæ Campaniæ, in hanc, &c. Barbatius,
 gratia Dei episcopus sanctæ Beueuantanæ
 ecclesiæ, prouinciæ Campaniæ, in hanc sug-
 gestionem, &c. Décorosus, gratia Dei epi-
 scopus sanctæ ecclesiæ Capuanæ prouinciæ
 Campaniæ, in hanc suggestionem, &c.
 Iulianus, indignus episcopus sanctæ Con-
 sentinæ ecclesiæ prouinciæ Brutiorum, in
 hanc suggestionem, &c. Ioānes, gratia Dei
 episcopus sanctæ Hydruntinæ ecclesiæ pro-
 uinciæ Brutiorum, in hanc suggestionem,
 &c. Germanus, humilis episcopus S. Taren-
 tinæ ecclesiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc
 suggestionem, &c. Theophanius humilis
 episcopus sanctæ Thurinæ ecclesiæ prouin-
 ciæ Calabriæ, in hanc &c. Petrus, humi-
 lis episcopus S. Cortonesis ecclesiæ prouin-
 ciæ Brutiorum, in hanc suggestionem, &c.
 Paulus humilis episcopus sanctæ Scyllanæ
 ecclesiæ prouinciæ Brutiorum, in hanc sug-
 gestionem, &c. Georgius humilis episco-
 pus sanctæ Taurianæ ecclesiæ prouinciæ
 Calabriæ, in hanc suggestionem, &c. Theo-
 dorus, humilis episcopus sanctæ Tropeiænæ
 ecclesiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc sugge-
 stionem, &c. Abundantius, humilis epi-
 scopus Tempisanæ ecclesiæ prouinciæ Bru-
 tiorum, in hanc suggestionem, &c. Hya-
 cinthus, humilis episcopus sanctæ Surrenti-
 næ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc
 sugge-

suggestionem, &c. Placētius, humilis episcopus, sanctæ Veliternensis ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestionē, &c. Iuuenalis, humilis episcopus sanctæ Albanensis ecclesiæ, in hanc suggestionem, &c. Vitus, humilis episcopus sanctæ Syluæ Candidæ ecclesiæ, in hanc suggestionem, &c. Paulus, humilis episcopus sanctæ Numentanæ ecclesiæ, in hanc suggestionem, &c. Iohannes, humilis episcopus sanctæ Portuensis ecclesiæ, in hanc suggestionem, &c. Stephanus, humilis episcopus sanctæ Prænestinæ ecclesiæ, in hanc, &c. Felix, exiguus episcopus S. Spoletanæ ecclesiæ, in hanc suggestionē, &c. Honestus, exiguus episcopus sanctæ Efinatis ecclesiæ, in hanc, &c. Felix, exiguus S. Camerinæ ecclesiæ, in hanc, &c. Florus, exiguus episcopus sanctæ Fulginatis ecclesiæ, in hanc, &c. Decentius, exiguus episcopus S. Florostaminienensis ecclesiæ, in hanc, &c. Iohannes, exiguus episcopus sanctæ Nursinæ ecclesiæ, in hanc, &c. Felix, exiguus episcopus ecclesiæ sanctæ Esculanensis, in hanc, &c. Adrianus, exiguus episcopus sanctæ Reatinæ ecclesiæ, in hanc, &c. Florus, exiguus sanctæ Furconis ecclesiæ, in hanc, &c. Clarentius, episcopus sanctæ ecclesiæ Balnenensis, in hanc, &c. Orestes, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Vibonensis, in hanc, &c. Theodosius, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Syracusanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc, &c. Benedictus, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Messanensis prouinciæ Siciliæ, in hanc, &c. Iohannes, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Thermitanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc, &c. Iohannes, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Mylanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc suggestionē, &c. Petrus, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Taurominitanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc, &c. Iulianus, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Catanensis prouinciæ Siciliæ in hanc, &c. Georgius, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Trioclitana prouinciæ Siciliæ, in hanc, &c. Georgius, exiguus episcopus S. Agrigentina ecclesiæ prouinciæ Siciliæ, in hanc, &c. Adeodatus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Leucorum, legatus uenerabilis Synodi per Galliarum prouincias constitutæ, in hanc suggestionē, &c. Vuilfridus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Eboracensæ insulæ Britannia, legatus uenerabilis Synodi per Britanniam constitutæ, in hanc suggestionem, &c. Mauricius, humilis episcopus sanctæ Tiburtinæ ecclesiæ, in hanc suggestionem, &c. Felix, humilis episcopus Arelatenensis ecclesiæ, legatus uenerabilis Synodi per Galliarum prouincias constitutæ, in hanc suggestionem, &c. Taurinus, indignus diaconus sanctæ ecclesiæ Te-

lonensis, legatus uenerabilis Synodi per Galliarum prouincias constitutæ, in hanc suggestionem, &c. Mansuetus, Dei gratia episcopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, in hanc suggestionem, &c. Iohannes, indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Bergomatis, in hanc suggestionem, &c. Donatus, episcopus sanctæ ecclesiæ Laudensis, in hanc suggestionem, &c. Anastasius, episcopus sanctæ ecclesiæ Ticinensis, in hanc suggestionem, &c. Valentinus, episcopus sanctæ ecclesiæ Aquensis, in hanc suggestionem, &c. Desiderius, episcopus sanctæ ecclesiæ Cremonensis, in hanc suggestionem, &c. Gratianus, episcopus sanctæ Ecclesiæ Nouariensis, in hanc suggestionem, &c. Desiderius, episcopus sanctæ ecclesiæ Eporediensis, in hanc suggestionem, &c. Iohannes, episcopus sanctæ ecclesiæ Genuensis, in hanc suggestionem, &c. Deusdedit, episcopus sanctæ ecclesiæ *, in hanc suggestionem, &c. Audax, episcopus sanctæ ecclesiæ Dettonensis, in hanc suggestionem, &c. Benenatus, episcopus sanctæ ecclesiæ Astensis, in hanc suggestionem, &c. Benedictus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Valuentis, in hanc suggestionem, &c. Bonus, episcopus sanctæ ecclesiæ Albingaunensis, in hanc suggestionem, &c. Theodorus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Vercellenensis, in hanc suggestionem, &c. Rusticus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Taurinatis, in hanc, &c. Iohannes, episcopus sanctæ ecclesiæ Vintimiliensis, in hanc, &c. Seuerus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Lunensis, in hanc, &c. Eleutherius, episcopus sanctæ ecclesiæ Lucensis, in hanc, &c. Maurianus, episcopus sanctæ ecclesiæ Pisanæ, in hanc, &c. Serenus, episcopus sanctæ ecclesiæ Populonienensis, in hanc, &c. Similiter subscripti, Reparatus, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Florentinæ, in hanc, &c. Valerianus, episcopus sanctæ ecclesiæ Rosellensis, in hanc, &c. Cyprianus, episcopus sanctæ ecclesiæ Aretinæ, in hanc, &c. Vitalianus, episcopus sanctæ ecclesiæ Volaterranæ, in hanc, &c. Agnellus, episcopus sanctæ ecclesiæ Vulturnensis Siciliæ, in hanc, &c. Custoditus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Castroualentanæ, in hanc, &c. Theodorus, episcopus sanctæ ecclesiæ Clusina, in hanc, &c. Vitalianus, episcopus sanctæ ecclesiæ Tusculanensis, in hanc, &c. Mauricius, episcopus sanctæ ecclesiæ Anagninæ, in hanc, &c. Saturninus, episcopus sanctæ ecclesiæ Aletrinæ, in hanc, &c. Valerianus, episcopus sanctæ ecclesiæ Rosanæ, in hanc, &c. Gaudiosus, humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Signinæ, in hanc, &c. Agatho, episcopus sanctæ ecclesiæ

clesiæ Aquileiensis provincie Istriæ, in hanc, &c. Cyriacus, episcopus S. ecclesiæ Polensis Istriæ, in hanc, &c. Aurelianus, episcopus S. ecclesiæ Parëtinæ, provincie Istriæ, in hanc, &c. Virinus, episcopus sanctæ ecclesiæ Cenerensis provincie Istriæ, in hanc suggestionem, &c. Andreas, episcopus sanctæ ecclesiæ Veientanæ provincie Istriæ, in hanc, &c. Gaudentius, episcopus sanctæ ecclesiæ Tergestinae provincie Istriæ, in hanc, &c. Benenatus, episcopus sanctæ ecclesiæ Opitergiensis provincie Istriæ, in hanc, &c. Virinianus, episcopus sanctæ ecclesiæ Paduanæ provincie Istriæ, in hanc, &c. Paulus, episcopus sanctæ ecclesiæ Patavinæ provincie Istriæ, in hanc, &c. Paulus, episcopus sanctæ ecclesiæ Altinensis provincie Pentapolis, in hanc, &c. Beatus, episcopus sanctæ ecclesiæ Pisarenensis provincie Pentapolis, in hanc, &c. Domini- 20 cus, episcopus sanctæ Fanensis ecclesiæ provincie Pentapolis, in hanc, &c. Adrianus, episcopus sanctæ ecclesiæ Numanatis provincie Pentapolis, in hanc, &c. Iohannes, episcopus sanctæ ecclesiæ Auximatis provincie Pentapolis, in hanc, &c. Iohannes, episcopus sanctæ ecclesiæ Anconitanæ provincie Pentapolis, in hanc, &c. Benenatus, episcopus sanctæ ecclesiæ Perusinae provincie Tusciæ, in hanc, &c. Bonifa- 30 cius, episcopus sanctæ ecclesiæ Tudertinae provincie Tusciæ, in hanc, &c. Amator, episcopus sanctæ ecclesiæ Bleranæ provincie Tusciæ, in hanc, &c. Gratiolus, episcopus sanctæ ecclesiæ Sutrinæ provincie Tusciæ, in hanc, &c. Exhilaratus, episcopus sanctæ ecclesiæ Metaurenensis provincie Istriæ, in hanc, &c. Theodorus, episcopus sanctæ ecclesiæ Nepesinae provincie Tusciæ, in hanc, &c. Iohannes, episco- 40 pus sanctæ ecclesiæ Salernitanæ provincie Tusciæ, in hanc, &c. Theodorus, episcopus sanctæ ecclesiæ Amerinæ provincie Tusciæ, in hanc suggestionem, &c. Barbati- 50 anus, episcopus sanctæ ecclesiæ Polimartienensis provincie Tusciæ, in hanc, &c. Deusdedit, episcopus sanctæ ecclesiæ Narnensis provincie Tusciæ, in hanc, &c. Theodorus, exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Rauennatis, in hanc, &c. Step- 50 hanus, episcopus sanctæ ecclesiæ Saranatis, in hanc, &c. Barbatius, episcopus sanctæ ecclesiæ Corneliensis, in hanc, &c. Victor, episcopus sanctæ ecclesiæ Bononiensis, in hanc, &c. Florus, episcopus sanctæ ecclesiæ Casenatis, in hanc, &c. Vitalis, episcopus sanctæ ecclesiæ Faentinæ, in hanc, &c. Iustinus, episcopus sanctæ ecclesiæ Fiden- 60 tinentis, in hanc, &c. Vincentius episcopus sanctæ ecclesiæ Liuiensis, in hanc, &c.

Placentius, episcopus sanctæ ecclesiæ Placentinae, in hanc suggestionem, &c. Mauricius, episcopus sanctæ ecclesiæ Regiensis, in hanc suggestionem, &c. Petrus, episcopus sanctæ ecclesiæ Mutinensis, in hanc suggestionem, &c. Gratiolus, episcopus sanctæ ecclesiæ Parmensis, in hanc, &c. Magnus, episcopus sanctæ ecclesiæ Papiensis, in hanc suggestionem quam pro Apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

SYNODVS BRITANNICA
Hedtsfeldensis.

AGatho, acceptis literis Constantini, quibus indicebat Synodum Constantinopolitanam, Ioannem archicantorem in Angliam mittit, ut cuius essent fidei illæ Ecclesiæ cognoscat: eique tradit Synodum Martini contra Monothelitas celebratam, quam illic spargat: ac simul Theodoro Britannorum archiepiscopo scribit, eumque monet, ut conuocata Synodo episcoporum sub se, de controuerfia à Monothelitis mota suam sententiam exponat. Ille uerò haud grauatim obtemperans, conuocat sacerdotum, doctorumque plurimorum cœtum, inter quos etiam Vuilfridus & Iohannes archicantor fuerunt, & sedulo inquirat, singulorum fidem & sententiam, & unanimum in fide catholica reperit consensum. Omnes enim quinque uniuersalia Concilia amplectuntur, & probant Martini sententiam in Synodo contra Monothelitas latam, de duabus in Christo uoluntatibus & operationibus: & damnant omnes hæreticos his contraria asserentes. De hac sententia literas Synodales confecerunt, quarum fragmentum recitat Beda libro quarto Historiæ gentis Anglicæ, capite 17.

In nomine Domini IESU CHRISTI saluatoris, Imperantibus Dominis pijsimis nostris Ecgrido rege Humbernensium, anno decimo regni eius, sub die quintadecima Calendar. Octobris, Indictione octaua: & Edilredo rege Mercensium, anno sexto regni eius: & Aldulfo rege Elstranglorum, anno decimosextimo regni eius: & Lothario rege Cantuariorum, regni eius anno septimo: præsidente ipso Theodoro gratia Dei archiepiscopo Britannia infulæ, & ciuitatis Dorouernis, unâ cum eo sedentibus cæteris episcopis Britannia infulæ, uiris uenerabilibus, propositis sacrosanctis Euangelijs, in loco qui Saxoni co uocabulo Hedtsfeld nominatur, pariter tractantes fidem restam & orthodoxam exposuimus, sicut Dominus noster IESVS incarnatus tradidit discipulis suis, qui præsentialiter uiderunt & audierunt sermones eius, atq; sanctorum Patrum tradidit Sym-
bolum,

bolum, & generaliter omnes sanctę & uniuersales Synodi, & omnis probabiliū catholicę Ecclesię doctorum chorus. Hos itaque sequentes nos, pię atque orthodoxę, iuxta diuinitus inspiratam doctrinam eorum, professi credimus constanter, & cōfitemur secundum sanctos Patres, proprię & ueraciter Patrem & Filium & Spiritum sanctū, Trinitatem in unitate consubstantialē, & unitatem in Trinitate: hoc est, unum Deum in tribus subsistentiis uel personis consubstantialibus, æqualis glorię & honoris. Et post multa huiusmodi quę ad rectę fidei confessionem pertinebant, hæc quoque sancta Synodus suis literis addidit: Suscepimus sanctas & uniuersales quinque Synodos beatorum & Deo acceptabiliū Patrum, id est qui in Nicena congregati fuerunt trecentorum decem & octo, contra Arium impiissimum & eiusdem dogmata: & in Constantinopoli centum quinquaginta, contra uesania Macedonij & Eudoxij, & eorum dogmata, & in Ephesina prima ducentorum, cōtra nequissimum Nestorium & eiusdem dogmata: & in Chalcedone ducentorum & triginta contra Eutychem & Nestorium, & eorū dogmata: & iterum in Constantinopoli quinto congregati sunt Cōcilio, in tēpore Iustiniani minoris, cōtra Theodorū & Theodoretū & Ibę epistolās, & eorū dogmata: cōtra Cyrillū paulo pōst: & Synodum quę facta est in urbe Roma, in tempore Martini papę beatissimi, Indictione octaua, imperante Cōstantino piissimo, anno nono. Suscipimus & glorificamus Dominum nostrū *IESVM CHRISTVM*, sicut isti glorificauerunt, nihil addentes uel subtrahentes: & anathematizamus corde & ore, quos anathematizauerunt: & quos susceperunt, suscipimus, glorificantes Deum patrem sine initio, & filium eius unigenitū ex Patre generatum ante secula & Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio inenarrabiliter, sicut prædicauerunt hi quos memorauimus supra, sancti Apostoli & Prophetę & Doctores. Et nos omnes subscribimus, qui cum Theodoro archiepiscopo fidem Catholicam exposuimus.

Has uerò literas, aut similes, cū eodem Ioanne archicantore, qui in itinere quidem mortuus est, Beda libro 4, capite 18 Ecclesiasticę historię, & Vuilfrido ad Synodū Romanam miserunt, quę sub Agathone est celebrata. Nam in subscriptione, Vuilfridus legatus Synodi per Britanniam constitutę dicitur.

SYNODVS GAL-
licana.

Eodem tempore literis Agathonis excitati in Gallijs episcopi conuenerunt, & de controuersia, duæ ne an una in Christo sint uoluntates & operationes, disputarunt, 60

suamque sententiam cum legatis Adeo dario Leucorum & Felice Arelatensi episcopis, & Taurino Telonenſi diacono, ad Synodum Romanam sub Agathone miserunt: ut patet ex subscriptione Synodi Romanę, in quarta actione Constantinopolitanę, in secūdo tomo Conciliorum.

SYNODVS BRITANNICA
Adzuuifordiana.

Meminit Beda libro quarto, capite uigesimo octauo, huius Synodi, iuxta fluuiū Alnæ, in loco qui dicitur Ad duplex uadum, Germanicę Adzuuiforda, celebratę: ubi præſente rege Ecfrido, Theodoro archiepiscopo præſidente, omnium sacerdotū consensu, Chudbertus eremita in episcopū Lindisfarnensem sit electus.

SYNODVS FRANCICA.

Sigebertus in Chronico narrat, Theodoricū sub annum Domini 685, Synodum coegisse, & ex sententia Ebroini multos episcopatu deieciſſe, quosdam etiam ad perpetuum exilium damnasse. Sed causa non indicatur. Vincentius libro uigesimo tertio, capite uigesimo quinto, in gestis Leodegarij, subindicat, iusto Dei iudicio in ea Synodo illos esse punitos, qui manum in episcopum mittere præsumpſſent. Sed non ſatis liquet, an Leodegarij causa ibi tractata sit. Tritemius, inter depositos ab officio, etiam Lepertum Traiectensem episcopum refert, in annalibus Francorum.

TOLETANA O-
ctaua.

Anno quinto Reſeſuindi regis Gothorum, qui fuit Domini 671, Cōſtanti Pogonati ſecundus, Toleti indicta & habita est Synodus octaua.

Conuenerunt autem pontifices numero 52, aliquot abbates & legati episcoporum absentium: rex ipse Reſeſuindus, & uiri illustres, & Comites non pauci: ut constat ex ſubſcriptorum Catalogo, in ſecundo tomo Conciliorum.

In initio Rex offert tomum, in quo primum testatur, se puram & ſinceram doctrinam non modò amplecti: ſed etiam ſtudere ut ſubditis ſuis tradatur, & ad poſteritatem propagetur.

Deinde proponit quæſtionem de iuramento, in hunc modum: Reuolutis retrò temporibus, ita uos, omnem quę populū iuraſſe recolimus, ut cuiuſcunque ordinis uel honoris persona: quę in necem regiam, excidium quę Gotthorum gentis ac patrię detecta fuiſſet, uel cogitaſſe noxia, uel egiſſe, irreuocabilis ſententię mulctatus atrocitate, nuſquam mereretur uenię remedium, uel alicuius temperantię perciperet qualecunque ſubſidium. At nūc quia graue onerofumqu;

rosūq; cōfetur, dum pietatis actibus gra-
ui contradictione, hęc sentētia resultare per-
penditur, & sic funditūs damnationis astipu-
lacio retinetur, ne pietati, quę (Apostolo prę-
cipiente) ad omnia utilis est, quicunque adi-
tus referuerur, uestris hęc committo fidenti
animo sacris pertractanda iudicijs, ac dirimē-
da sententijs. Vnde iam uestrum erit, inspirā-
te uobis miseratione diuina, ita utriusq; di-
scriminis temperare mensuram, ne aut in iu-
ramento condicio teneat reos, aut impieta-
tis ultio habeat inhumanos: sicq; uestri nos
instruat forma iudicij, ut subiectos populos
nec in prophanationibus habeamus subdi-
tos, nec impietatis uinculis doleamus con-
taminatos.

Tertiò hortatur eos, ut in negocijs & con-
trouersijs dirimēdis iusticiam & æquitatem
obseruent.

Quartò hortatur uiros illustres, ut senten-
tię Synodi acquiescant: idem & se facturum
promittit.

Quintò consilium petit, quid cum Iu-
dæis agendum, quorum alij adhuc suam
religionem amplectebantur: alij uerò ba-
ptizati quidem erant, sed tamen à fide de-
sciuerant.

Patres lecto tomo, laudant regis fi-
dem & studium, & pro confessione suę
fidei repetunt Symbolum Nicenum: Cre-
dimus in unum Deum patrem omnipoten-
tem, &c.

In secundo confesso disputatur de iura-
mento, in quo rota Synodus sese astrinxerat,
de non mitiganda pœna profugis & perfu-
dis: ac tandem iuxta Ambrosij & Agustini
& Gregorij & Isidori sententiam decerni-
tur, non esse conferuandum sacramentum,
quod malè & incautè sit promissum, ac in-
ter alia inquit patres: Promissionis in-
cautę crudam cruentamq; temperare sen-
tentiam, illa quàm maximè compellimur
causa, quòd hęc duo mala, licet sint om-
nino cautissimè præcauenda, tamen si per-
iculi necessitas ex his unum tentare com-
pulerit, id debemus resolvere, quod mi-
nori nexu noscitur obligari. Quid autem
ex his leuius, quid uel sit grauius, pietatis a-
camine inuestigamus. Etenim dum per-
fendimus, sed nos tatummodo maculamus.
Cum uerò nobis promissa cōplemus, & Dei
iussa superbè contemnimus, & proximis im-
pia crudelitate nocemus, & nos ipsos crude-
liori gladio trucidamus. Illic enim duplici
culparum telo percutimur, hic tripliciter iu-
gulamur. Restat ergo, ut hęc nostra pergat
sentētia, quā misericordię patuerit uia. Quę
ita in Domino probatur accepta, ut plus eā
cupiat, quàm sacrificia ueneranda, dicente i-

pso: Misericordiam uolo, & non sacrificium.
Hac indulgentiæ concessa licentia, misera-
tionis ipsius opus in gloriosi Principis pote-
statē redigimus, ut quia Deus illi miserendi
aditum patefecit, remedia pietatis ipse quo-
que non deneget. Quę ita principali discre-
tione moderata persistant, ut & illis sit ali-
quatenus misericordia contributa, & nus-
quam gens aut patria per eosdem aut peri-
culum quodcunque perferat, aut iacturam.
Hęc miserationis obtentu temporasse suf-
ficiat. Cæterum quęcunque iuramenta
pro regię potestatis salute, & contutatione
gentis & patrię, uel hætenus sunt exacta, uel
deinceps extiterint exigenda, omni custo-
dia, omniq; uigilantia indissolubiter de-
cernimus obseruanda, à membrorum trun-
catione mortisq; sententia religione peni-
tūs absoluta.

In tertiò, decretum faciunt cōtra eos qui
largitionibus acquirebant episcopatus.

Denique, quod non sine magno dolore di-
cendum est, reperiuntur quàm plurimi, ne-
gocio muneris perituri, mercari uelle gra-
tiam Spiritus sancti, dum uile præmium do-
nant, ut pontificalis ordinis sublime cul-
men accipiant, obliti uerborum Petri, qui
dixit ad Simonem: Pecunia tua tecum sit in
perditionem, quoniam donum Dei existi-
masti per pecuniam possideri. Proinde,
quia & usitatum est tantum malum, & ma-
iorum frequēter constat mucrone succisum:
nos quoque huic uulneri canceroso igni-
tum (quod superest) adhuc iniicimus fer-
rum: decernentes omnino, ut quicunque
deinceps propter accipiendam Sacerdotij
dignitatem, quodlibet præmium fuerit de-
tectus obtulisse, ex eodem tempore se noue-
rit anathematis opprobrio condemnatum:
atque à participatione Christi corporis &
sanguinis alienum, ex quo illum constat exe-
crabile Christo perpetrasse flagitium. Quod
si aliquis extiterit, qui accuset, ille qui hunc
ordinem munerum fuerat acceptione lu-
cratus, & suscepto honoris gradu priuetur,
& in monasterio sub perenni pœnitentia re-
legetur. Illi uerò qui hac causa munerum
acceptatores extiterint, si clerici fuerint, ho-
noris amissione mulctentur: si uerò laici, ana-
themate perpetuo condemnentur.

In quarto, de episcopo adultero tractatur,
& communi decreto sancitur, ut si deinceps
episcopi detecti fuerint, execrabilibus flagi-
tijs cum quibuslibet fœminis pollui, ac fami-
liari peculiaritate uersari, noerint se irreu-
ocabili sententia Patrum ulcisci: id est, loci &
ordinis dignitate priuari.

In quinto confesso, sacerdotibus uxoribus
& omnium aliarum fœminarum societas
& prohibetur, malè detortis Scripturę testimo-
nijs:

nijis. Sancti estote, sicut ego sanctus sum. Et Colof. 3. Mortificate membra uestra, quæ sunt supra terram. Hæc patres hauserunt absque dubio ex decretis Romanorum pontificum, & contra quartum Concilium Toletanum statuerunt.

In Sexto, subdiaconi pro suis uxoribus retinendis disceptant, opposites, quod sibi à Pontifice in consecratione non data sit benedictio: seu potius, quod cū ordinati sint, non interdictus sit usus coniugij: quare, nunc se nō rectè suis uxoribus priuari. Sed uincit studium nouitatis, & characteres Antichristi. Quare illi in hunc modum decernunt: Relatum est nobis, quosdā subdiaconos, postquam ad sacri ordinis peruenerint gradum, non solum carnis immundicia fordidari, cū scriptum sit, Mundamini qui fertis uasa Domini: sed etiam (quod dictu quoque nefas est) nouis uxoribus copulari, asserentes hoc ideo sibi licere, quia benedictionem à Pontifice se nesciunt percepisse. Proinde omni excusationū discisso uelamine, id præcipimus obseruari, ut cū ij dē subdiaconi ordinantur, cum uasis ministerij benedictio eis ab episcopo detur, sicut in quibusdam ecclesijs uetustas tradit antiqua, & sacra dinoscitur cōsuetudo substare, prolata omni penitens ab illis forde mulierū, ac familiaritate remota. Quod si hoc uulnere deinceps fuerint sauciati, mox erunt sub poenitentię oneribus, usq; ad extremum uitæ monasterijs relegandi.

In Septimo tractatur de episcopis, qui in ordinatione uxores suas inuiti reliquerant: & postea malebant repudiato episcopatu ad uxores redire, quàm mala conscientia sine uxore episcopi esse. & decernitur, id nullo modo licere: Quia sicut baptismi character, licet etiā inuitus quis eū accepisset, non possit deponi: ita nec sanctū chrisma collatum, nec honorem altaris posse euelli. Inquiunt ergo: Quod si post hoc perennis dispositionis edictum, non sinceriter sacris inhæserit cultibus, et abiiciēs à se gratiam quam accepit, relabitur ad coniugium, mores que seculi attentauerit, uel eum redire ad hoc cōstitit, mox omni Ecclesiastici ordinis dignitate priuetur: & ut apostata, à sanctæ Ecclesiæ liminibus & societate fidelium habeatur profusus exclusus, monasterij claustris, donec uixerit, sub poenitentia retrudendus. Hæc sanè horribilia sunt, & ex diametro doctrinæ Paulinæ opposita.

In Octauo decernitur, ne indocti ad Ecclesiæ mysteria tractanda admittantur.

In Nono prohibetur, ne quis sine inuitabili necessitate atque fragilitate, & euidenti languore seu impossibilitate ætatis, diebus quadragesimæ carne uescatur, nisi à sacerdote ei sit permissum. Rationes sunt: Primò, 60

quia dies quadragesimæ totius anni sunt decimæ, quæ iure Deo consecrentur. Secundò, quia Christus ieiunando dies quadraginta expiauit peccata generis humani. Tertiò, quia par est, ut homo formatus ex quatuor elementis, propter transgressionem Decalogi, quater decies affligatur. Ecce quàm firmas rationes doctrina dæmoniorum de interdicto ciborum habeat. 1. Timoth. 4.

In decimo congressu, legem condunt de electione Regis, & qualis esse debeat. Abhinc ergo deinceps ita erunt in regni gloriam proficiendi rectores, ut aut in urbe regia, aut in loco ubi Princeps decesserit, cum Pontificū, maiorumque palatij omnimodo eligantur assensu, non forinsecus cœtu aut conspiratione paucorum, aut rusticarum plebium seditionoso tumultu. Erunt catholicæ fidei assertores, eamq; contra hanc quæ imminet Iudæorum perfidiam, & cunctarum hæresium iniuriam defendentes. Erunt actibus iudices, & uita modesti. Erunt in prouisionibus rerum parci plus quàm extensi, ut nulla ui aut factione Scripturarum uel definitionum quali umcunque contractus à subditis uel exigant, uel exigendos intendant. Erunt in conquisitis obligationis gratissimæ rebus non prospicientes proprii iura commodi, sed cōsules patrię atque genti. De rebus paratis ab eis, illas tantum sibi uendicent partes, quas distauerit autoritas principalis: uerum quæcunque inordinata reliquerint, hæreditabunt successores proprii eorum: & ante regnum iustissimè conquistata, aut filij aut hæredes capiant iure proximitatis. De affinuum successione uel munere, quamnis inordinatè relicta sunt, aut primò tantū filiis aut hæredibus sequenter proficiant, uel propinquis: atque ita in eorum cunctis actibus, moribus ac rebus præfatæ legis autoritas erit ualitura, ut & perenniter maneat inconvulsa: & non prius apicem regni quisq; percipiat, quàm se illa per omnia suppleturum iurifurandi taxatione definiat. Cui etiam legi uel decreto episcopale non solum in futuro, sed etiam in præsentem reuerentiam apponentes, decernimus, ut quicumque detractor, & non potius uenerator decreti eiusdem atque legis esse maluerit, siue religiosus ille sit, siue laicus, non solum ecclesiastica excommunicatione plestatur, uerum & sui ordinis dignitate priuetur.

In Vndecimo edicunt, ne cui liceat contra decreta Synodi generalia agere, aut ea conueller.

In Duodecimo, cum Iudæis decernunt agendum esse, secundum canones quarti Toletani Concilij, nimirum iuxta 56. 57. 58. 59. 60. 92. Actandem Deo & regi gratias agunt, & ex ordine subscribunt: Orontius, Emeritus

tenſis metropolitanus episcopus: Antanius, Hispalensis metropolitanus: Eugenius, regiae urbis metropolitanus: Potamius, Calagurritanus episcopus: Potamius, Bracarēſis metropolitanus: & cæteri episcopi, & episcoporum legati, & abbates, & uiri illustres officij Palacini.

Postremò, duo promulgantur decreta, quæ adſcribimus.

DECRETVM VNIVERSALIS CONCILII, editum in nomine Principis.

¶ Soliditatem reddidisse fracturæ, atque fecisse conſurgere quod extiterat collisum, & incrementum est uſitatæ mercedis, & plenitudo consummatæ perfectionis. Ponderi etenim collidentis ruine, si equalium proximorum cura conuenit obuiare: quanto grauior erit culpæ prælatos incuriæ discrimen incurere, si non quo ualent, ex communi onere sibi commissos procurent populos subleuare: Properandum ergo est inter ruinas collisionum, cateruas eripere collisorum, ut ex hoc iugiter & ultra nec uigorem nocēdi habeat execranda pressura, & omnis compressus nouerit sanctæ sanctionis esse sibi collata remedia. Cum decursus ergo temporibus dure dominationis sese potestas attolleret, & in subiectis populis imperium dominantis non formaret iura regiminis, sed excidia uultionis: adſpeximus subditorum statum non ex ordine uegetari rectoris, sed deijci ex grauedine potestatis. Contraxerunt enim reges elata fastigia in bifronti disſidio motionis, & aut in culpis lex ardua sæuiebat, aut in spolijs fauorē lex uoluntaria cōmodabat. Inde moestos animos non spes fouebat ex munere, sed tolerantia uexabat in funere. Vnde iam in reparationis occursum non tantum nos abire sola ratio cogit, uerum & ipsa comonitio rerum impellit, ut ex omnium de liberatione animorum concordia, illa maneat sententia dicti, quæ & finem ausibus ritè ponat illicitis, & consilium saluandis iure ferat populis. Quosdam namque conspeximus reges, postquam fuerint regni gloriam allecuri, extenuatis uiribus populorum, rei propriæ congerere lucrum: & obliuati quod reges sint uocati, defensionem in uastationem conuertunt, & uastationem defensione pellere defugiunt: illud grauius inuenientes, quod ea quæ uidentur acquirere, non regno deputant honori uel glorie, sed ita malunt in suo iure confundi, ut ueluti ex debito decernant hæc in liberorum posteritatem transmitti. Quamobrem in proprietatis illa conantur redigere finem, quæ pro solo constat illos imperij percepisse fastigio: & illud in iuris proprii collocant antro quod pu-

blicę utilitatis acquisitum esse constat obtutu. Nā nunquid ad illos aut populorū aduentus, aut rerū poterat cōcurrere cęsus, nisi extitissent gloriæ sublimiati culminibus? Aut ab equalibus illi potuerunt rerum coarceruatione ditari, nisi per subiectos glorioso apice potuissent attolli? Omnia certè totius plebis membra subiecta, dum ad principale caput releuant attentum, debitæ iusionis obtutu negociorum, ab illo prospiciant remedium, cui modò gratum, modò debitum irrogant censum. Regalis proinde orthodoxa sublimitas, hæc cuncta sibi deberi conuincit, ex quo se regem recognoscit: & inde conquisita non alteri, quàm sibi, iustè defendit. Vnde non personæ, sed potentia subdi hæc debere non ambigit. Regem terrenum iura faciunt, non persona: quia non constat sui medio citate, sed sublimitatis honore. Quæ ergo honori debentur, honori deseruiant: & quæ reges accumulunt, regno relinquunt: ut quia eos regni gloria decorat ipsi quoque regni gloriam non extenuent, sed exornent. Habeant deinceps iure conditi reges in regendo corda sollicita, in operando facta modesta, in decernendo iudicia iusta, in parcendo pectora prompta, in conquirendo studia parca, in conseruando uota sincera: & tanto gloriam regni cum felicitate retinent, quanto iura regiminis & mansuetudine conseruaerint, & æquitate direxerint promissæ præmiuditionis, ne non prodisse putetur ex fomite rationis, reuelare conuenit euidentissima specie operis, ut ex illo nos idoneos assertores habeat probitas ueritatis, ex quo semper semetipsam reseruauerit qualitas actionis. Ecce enim ita ex gentis nostrę medio cribus, maioribusque personis multos hætenus corruisse reperimus, & deflemus, ut eorum agnitis ruinis, nō aliud possimus quàm diuinę iudicia cōsiderare promissionis, quorum domorum spolia, & potentiarum diuitias, simulac prædia ita conspiciuntur profusus exinanita, ut nec fisci uſibus commoda, nec palatinis officijs reperiantur in remedium salutare collata. Cuius rei serie ex utroque concurrente defectu, dum & iudicatos sententia iudiciorum elisit, & in eorum bonis ad ipsorum uicem munificatus nemo surrexit, penè non tenuisse disciplinam in ordine, sed defectum posuisse pensantur in gente: illo maioris salutis dispendio cumulato, quod tam hæc quæ à iudicatis uigor iudiciorum abstraxerat, quàm illa quæ qualiscunque prouentus ordine profligationis cōtriuerat, tota proprietatis Principum amplitudo in sinū suæ receptionis incluserat: sicq; solo principali uentre suppleto, cūcta totius membra gentis uacuata, languerent ex defectu. Vnde euenit, ut nec subsidium mediocres

mediocres, nec dignitatem ualeant obtinere maiores: quia dum solius potestatis uigor maxima occupauit, totius plebis status nec minima iura defendit. Itaque cum omni Palatino officio, simulque cum maiorum minorumque conuentu, nos omnes tam pontifices, quàm etiã sacerdotes, & uniuersi sacris ordinibus famulantes, concordĩ definitione decernimus & optamus, ut omnis conquisitionis profligatio, in omnium rerum uiuentium & non uiuentium, immobilium quoque & moueri ualentium, corpore uel specie, forma uel genere, quæ à gloriosæ memoriæ Chindasuintho rege, à die quo in regnũ dinoscitur conscendisse, reperta quolibet modo extiterit, omnia in serenissimi atque clemētissimi Domini nostri Reccesuinthi principis perenni transeant potestate, & perpetuo deputentur in iure, non habenda parentalis successione, sed possidenda regali con-
gressione, ita ut iuste sibi debita quisque percipiat, & de reliquis reb. ad remedia subiectorum quæcunque elegerit principis uoluntas exerceat: illis tãtũmodo exceptis, quæ memoratus diuę memorię Chindasuinthus princeps ante regnum, aut ex proprijs, aut ex iustissimè cõquisitis, uisus est habuisse. In quibus cunctis filijs eius, unã cum glorioso Domino nostro Reccesuintho rege, maneat diuisio libera, & possessio pace plenissima. Sed & illę res quas prædictus princeps de iustis prouentibus filijs suis uel quibuslibet iustissimè uisus est contulisse, uel reliquisse, omnes in eorum iure maneat inconuulsæ: illa huius negocij seruata ueritate, ut quia grata uoluntas Domini nostri Reccesuinthi regis reddere decernit uincuique iustissimè debita, nemo inuasionis calumniam moueat, aut damna requirat, præter quę gloriosæ memorię genitorem eius quędam in debite ha-
uisse constiterat.

Lex edita in eodem Concilio, imperante Principe glorioso.

¶ In nomine Domini, Flauius Reccesuinthus rex. Eminentię celsitudo terrenæ tũc salubrius sublima probatur appetere, cum saluti proximorum pia cernitur compassione prodesse. Vnde solet contingere, ut plus cõmodi de aliena salute cõquirat, quàm de propria utilitate quisque proficiat. In multis enim quia multorum salus attenditur, maioris lucris summa perficitur. In se autem, quia priuati cõmodi fructus appetitur, non satis est, si unius beneficij præmium cõquiratur. Hinc & illa regendarum tantũdem salus est plebium, quæ non suos fines priuata uoluntate concludit: sed quę uniuersalitatĩs limites cõmuni pietatis lege defendit. Quapropter, ne salutaris ordo imperialibus uideatur uerbis potius obtineri quàm pactis, de sublimitatis

obtentu declinamus ad uota supplicũ, tranquillæ uisionis aspectum: ut inde salutaris compassio habeat cõmodum, unde plebes adeptæ fuerint supplicationis effectũ. Cum ergo præcedentium serie temporum immoderatio auaritas principum sese prona diffunderet in spolijs populorum, & auerere eis proprietatis censum ærumna flebilis subiectorum: tandem supernæ respectiõis afflatu nobis est diuinitus inspiratũ, ut quia subiectis leges reuerentię dederamus: principum quoque excessibus retinaculum temperantię poneremus. proinde sincera mansuetudinis deliberatione tam nobis quàm cunctis glorię nostris successoribus affuturis, Deo mediante, legem ponimus, decretumque diuinalis obseruantię promulgamus, ut nullus regũ impulsioni suę quibuscunque motibus aut factio nibus, scripturas de quibuslibet reb. alteri debitis, ita extorqueat, uel extorquendas instituat, quatenus iniuste ac uiolenter in debitarum sibi quisque probare possit dominium rerum. Quod si alicuius gratissima uoluntate, quippiam de reb. à quo cunq; perceperit, uel euidenti præstatione lucratus aliquid fuerit, in eadem scriptura patens uoluntatis & præstiti conditio annotetur, per quam aut oppressio principis, aut conferentis fraus euidentissimè deregatur. Et si patuerit, à nolente fuisse scripturam exactam: aut respiscat improbitas principis, ut euacuet quod malè contraxit: aut ceret post eius mortem, ad eũ cui exacta est scriptura, uel ad hæredes eius res ipsæ sine cunctatione debeant renouari. Si autem res quæ remota omni reprehensionis argumentatione, directo modo trãsierunt in principis potestate, in eius perenniter iure perdurent, & quicquid ex reb. ipsi idem princeps ordinare uoluerit, suę potestatis arbitrio subiacebit. uerũm ut omne huius negocium actionis roborer sinceritas ueritatis, cum quarumcũque rerum scripturæ in principis nomine extiterint factæ, mox testes, qui in eadem scriptura elegerint scriptores accesserunt, ab his quos elegerit princeps, diligentissimè perquirantur, si nõ aliquod indicium, aut de impressione principis, aut de fraude scripturam facientis, modo quocunque cognouerint, ut sic aut ritè facta series scripturæ permaneat, aut irritè confecta uanescat. Similis quoque sententia de terris, uineis atque famulis obseruetur, si sine scripturæ textu tantummodo coram testibus quælibet facta fuerit definitio. De reb. autem omnibus, à tempore Simitillani regis hucusque à principibus acquisitis, aut deinceps, si prouenerint, acquirendis, quęcunque forsitan princeps inordinata siue relinquit, siue reliquerit, quæ pro regni apice probantur acquisita fuisse, ad successorem tantummodo

modò regni decernimus pertinere: ita habita potestate, ut quicquid ex his elegerit facere, liberum habeat uelle. In illis autem rebus quæ ipsi aut de bonis parentum, aut de quorumcunque prouenerint successio- nibus proximorum, ita eidem Principi, eiusque (si filij defuerint) hæredibus legiti- mis hæreditatis iure patebunt, sicut cæ- teris lege uel successione paterna patuisse noscuntur. Quòd si aliquid de rebus quo- rumcunque parentum & proximorum, nõ solum successione, sed etiam qualibet col- latione, aut quocunque contractu ad ius ip- sius prouenisse patuerit, si contingat hæc inordinata relinqui, non ad successorem regni, sed ad filios uel hæredes eius qui cõ- quisit specialiter, omnis eadem conqui- sitio pertinebit. Nam de illis rebus, quæ i- dem Princeps ante regnum aut ex proprio, aut ex iustissimo conquisto dinoscitur ha- buisse, irreuocabili ordine aut faciendi quod uoluerit potestas manebit, aut certè filijs e- ius successio plena patebit. Quòd si filij de- fuerint, legitimis hæredibus ex his quæ in- ordinata reliquerit, hæreditario iure adire licebit. Huius sanè legis sententia, in solis e- rit Principum negocijs obseruanda, atque ita perpetim ualitura, ut nõ ante quispiam solium regale conscendat, quàm iuramenti federe hanc legem se in omnibus implere promittat. Quemcũq; uerò aut per tumul- tuosas plebes, aut per absconsa dignitatis publicè machinamenta, adeptum esse con- stiterit regni fastigia, mox idem cum omni- bus tam nefariè sibi consentientibus, & ana- thema fiat, & Christianorum cõmunionem amittat, tam diræ percussiois ultione col- lisus, ut omnis diuini ordinis cultor, qui illi cõmunicare præsumperit, simili cum ipso damnatione disperat, & pœna tabescat. Nam si quis legis huius seriem ex officio Pa- latino, malè uolendo aut detrahendo lace- rare uoluerit, aut euacuandam quandoque uel silenter mulsitans, uel apertè resultans proloqui detectus extiterit, cunctis Palati- næ dignitatis consortijs & officijs mox nu- datus, omnium rerum suarum dimidiam partem amittat: & in deputato sibi loco re- dactus, à totius Palatij maneat societate se- clusus. Religiosus etiam, qui se in hanc cul- pam deuoluerit, simili rerum proprietatis suæ dispendio subiacebit.

NONA TOLETANA

Synodus.

A Nno septimo Recesuindi, Domini uerò 673, iterum iussu regis sedecim episcopi Toletum cõuenerunt: & hæc Capitula, quæ in prijs Canonibus extabant, promulga- runt obseruanda.

1 Omnis rei Ecclesiasticæ quantitatis, si- cut remedium ueniæ tribuit conferenti, ita damnatum ritè præparat fraudatori. Et ideo nullus sacerdotum uel ministrorum, ex re- bus Ecclesiæ, quæ in quibuscunq; locis à fi- delibus largiuntur, aliquid auferat, uel iuri suo aut cathedræ propriæ unitate cõnectat. Deuotio enim uniuscuiusq;, sicut gratan- ter uotum contulit Deo: ita definitur, quòd plenitudo uotorum conseruaretur in loco, in quo uelut si collata tenentur, manet gra- tia offerentis: ita si frustrantur, imminet per- nicies defraudantis. Verùm ut huius rei po- tior soliditas habeatur, condignis filijs uel nepotibus, honestioribusq; propinquis e- ius qui construxit uel ditauit Ecclesiam, li- citum sit hanc bonæ intentionis habere so- lertiam, ut si sacerdotem seu ministrum ali- quid ex collatis rebus præuiderint defrau- dare, aut commonitionis honestæ conuen- tione compescant, aut talia episcopo uel iu- dici corrigenda denũcient. Quòd si talia e- piscopus agere tenter, metropolitano eius hæc insinuare procurent. Si aut metropoli- tanus talia gerat, regis hæc auribus intimare nõ differant. Ipsi tamè hæredibus in eisdem rebus nõ liceat quasi iuris proprii potestaté præferre, non rapinam, non fraudem inge- rere, nec uolentiã quamcunq; præsumere: sed hoc solum in salutarem sollicitudinem adhibere, quòd aut in nullã noxam opera- tio nocens attingat, aut ut in multam par- tem aut aliquam salutaris merces assumat. Si quis uerò deinceps hæc monita temere uoluerit, & malè rapta cum confusione restituet, & excommunicationis annuæ sen- tentiam sustinebit.

2 Cùm sæpe sit solitum, etiam illa quæ non debentur, prece supplicationis & ui quodammodo extorqueri doloris: quan- to magis & sine obstaculo concedi debent, exquisita simul & ordine iuris, & dolore compassionis? Quia ergo fieri plerunq; cog- noscitur, ut Ecclesiæ parochiales uel sa- cra monasteria, ita quorundam episcoporu uel insolentia, uel incuria horrendam deci- dant in ruinam, ut grauior ex hoc oriatur ædificantibus mœror, quàm in struendo gaudij extiterit labor: ideo pia compassio- ne decernimus, ut quamdiu earundem fun- datores ecclesiarum in hac uita superstites extiterint, pro eisdem locis curam permit- tantur habere sollicitam, & sollicitudinem ferre præcipuam, atque rectores idoneos in eisdem basilicis ijdem ipsi offerant epi- scopo ordinandos. Quòd si tales forsitan non inueniantur ab eis, tunc quos episco- pus loci probauerit Deo placitos, sacris cultibus instituat, cum eorum conuen- tia seruituros. Quòd si superstites eis- dem

dem fundatoribus, rectores ibidem præsumpserit episcopus ordinare, & ordinationem suam irritam nouerit esse, & ad uerendum suam alios in eorum loco, quos ijdem ipsi fundatores condignos elegerint, ordinari. 16. q. 7. Decernimus ut quamdiu.

3 Si sacerdos uel minister de rebus Ecclesiæ quippiam alicui sub præstationis obtentu concedat, instrumenti causam præstiti euidenter exponat, ut hoc aut iuste confecta transactio innotescat: aut fraus incompetens, quæ later, appareat. aliter uerò pro huius negocij causa deinceps scriptura non ualeat.

4 Sacerdotes, uel quicumq; illi sunt quibus Ecclesiasticarum rerum cura commissa est, quæcunq; administrationis suæ tēpore emerint, si de rebus proprijs uel uile, uel charum habuerint, ad Ecclesiæ nomen, cui præsent, chartarum instrumenta conficere procurent. Non enim conuenit, ut Ecclesia quem suscepit externum, efficiat in alieno diuitem, & in suo retineat fraudatorem. Hi uerò qui suarum rerum noscuntur habere compendium, ex omni re quam post ordinationis suæ diem uisi sunt acquisisse, siue nulla siue aliqua sint instrumenta confecta, compensata tam iuris sui quàm Ecclesiasticarum rerum habitudine, si se utriusque rei quantitas exæquauerit, inter Ecclesiam & decedentis hæredes, æquo iure conquisitio pertinebit. Si autem quælibet pars maiori cumulo sui iuris excreuerit, maiorem portionem etiam in diuisione percipiet. Quicumque uerò de prædictis sacerdotibus uel ministris, pro sui utilitate atque amicitia, uel præstatione, aut quocunq; modo, aut per Scripturæ seriem aliquid meruerint à quolibet percipere, in rebus Ecclesiasticis non poterit numerari: sed quod exinde uoluerint facere, in ipsorum uoluntatis arbitrio subiacebit. Quòd si hoc post eorum mortem ordinatum fortasse remanserit, Ecclesia hoc sibi, cui præfuit, uel minister extiterit, in perpetuum uindicabit. 12. q. 4. Sacerdotes uel. Item 12. q. 3. Quicumque de sacerdotibus.

5 Bonæ rei dare consultum, & præsentis habetur uitæ subsidium, & æternæ remunerationis expectare cernitur præmium. Quisquis itaque episcoporum in parochia sua monasterium construere fortè uoluerit, & hoc ex rebus Ecclesiæ, cui præsidet, ditare decreuerit: non amplius ibidem quàm quinquagesimam partem dare debet, ut (hac temperamēti æquitate seruata) & cui tribuit, competens subsidium conferat: & cui tollit, damna graua non infligat. Ad ecclesiam uerò quæ monasticis non informabitur regulis, aut quam pro suis magnifica-

re uoluerit sepulturis, non amplius quàm centesimam partem census Ecclesiæ, cui præsidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela seruata, ut unam tantummodò quæ placuerit, ex his duabus remunerationem asumat. 12. q. 2. Bonæ rei dare.

9 Cum præteritis sanctionibus notissimum habeatur, quæ de rebus parochialium ecclesiarum pars episcopo conferatur: opportunè tamen duximus decernendum, ut si episcopus tertiam partem, quam de rebus earundem sanctione sibi debitam nouit, aut ipsi Ecclesiæ cuius res esse patebit, aut alteri Ecclesiæ quam elegit, conferre decreuerit, & licitum maneat, & irrenocabile robur eius sententia ferat. 12. q. 3. Episcopus si tertiam partem.

7 Propinqui morientis episcopi, nihil de rebus eius, absq; metropolitani cognitione, usurpare præsumant. Quòd si is qui recesserit, metropolitanus fuerit, successoris eius sententiam aut concilium sustinebit, ne passim hæreditatis adeundæ danda licentia, de rebus Ecclesiæ aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quòd si presbyteri aut diaconi fuerint, quos obisse constiterit, non sine agnitione sui episcopi rem eius hæredibus adire licebit. Quiquis sanè posthæc transgressor inuentus extiterit, pro his quæ non expectato ordine adierit, inuasionis damno legis sententia subiacebit.

8 Si sacerdos uel minister, dum gubernacula Ecclesiarum administrare uidetur, contra Patrum sanctissimas sanctiones, de rebus Ecclesiæ definisse aliquid dinoscitur, non ex die quo talia scribēdo decreuit, sed ex quo talia moriendo definita reliquit, supputationis ordo substabit. Nunquam enim ad triennium temporis pertinere poterit potestas irritè hoc iudicantis: quia statutus contractuum initia non sumpsit ab origine æquitatis. 16. q. 3. Si sacerdotes.

9 Pleriq; dum rapinis inhiant, quòd non debent, aut miserationis opus condignè non implent, aut indebita ipsi miserationi damna permiscunt. Ideoquæ ne amplius misericordiæ opus execrabile labatur in scelus, id communi decreto sancimus, ut cum Pontificem mori contigerit, episcopus qui ad humadum corpus aduenerit, descriptis thesauris atque ornamentis omnibus, si locuples decedentis ecclesia fuerit, non amplius quàm libram auri in rebus quibus ei placuerit, exceptis ornamentis Ecclesiæ, cum gratia offerentium auferre pertinet. Si uerò minor rebus extiterit, dimidiam libram sibi licenter usurpet. Nam & hæc usurpare ipsa, ratio nulla permetteret, nisi eius qui conuenit, sacerdotis iniuriæ con-

templatione antiquitas hoc usurpata seruauerit. Porro breue descriptarum rerum sub fideliratione hic qui descripsit, dirigere metropolitano curabit. Metropolitanus autem ex eadem morientis ecclesia nihil profusus auferre præsumat, sed solam quæ ad eum pertinet curam salutarem impendat.

10 Cum multæ super incontinentia ordinis Clericorum, hætenus emanauerint sententiæ Patrum, & nullatenus ipsorum reformari quierit correctio morum, usque ad sententia iudicantium protraxere commissa culparum, ut non tantum ferretur ultio in autores scelerum, uerum & in progeniem damnatorum. Ideoq; qui liber ab episcopo usque ad subdiaconum deinceps, qui uel ex ancillæ, uel ex ingenuæ detestando connubio, in honore constituti filios procreauerint, illi quidem ex quibus generati probantur, Canonica censura damnentur: proles autem aliena pollutione nata, non solum hæreditatem parentum nunquam accipiet, sed etiam in seruitutem eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis uel ministri ignominia nati sunt, iure perenni manebunt.

15. q. 8. Cum multæ.
11 Qui ex familijs ecclesiæ seruituri, deuocantur in clerum, ab episcopis suis libertatis necesse est ut percipiant donum: & si honeste claruerint meritis, tunc demum maioribus fungantur officijs. Quos uero flagitij sordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua seruitus conditionis religet in catenam. dist.

54. Qui ex familijs.
12 Si sacerdos libertatē seruis Ecclesiæ conserre uoluerit, non à die consecrationis scripturæ, tempus annorum computatum tenebit: sed ex eo, cum eum qui scripturam consecuit, uerius obijisse constiterit.

13 Excelsibus libertorum Ecclesiæ, plerumq; patronam uidemus Ecclesiam conuexare, & bicipiti coacti sumus tædio condolare. uno, dum per superbiam reluctantis autor cõtemnitur libertatis: altero, dum libertas superbientis in conditione relabi cogitur seruitutis. Ideo cum iam præteritis Patrum regulis multæ super hoc diuersæ constitutionis emanauerint sanctiones: tamē quoddam ad plenitudinem rei aptum conspeximus adhuc innectere complementum. Igitur sicut legum reuerenda sanctio censuit, ita seruari totius generis nobilitas debet, ut in nullo aliena cõmixtio maculet, quod generositas propria decorauit. Vnde cunctis ecclesiarum libertis, tam uiris quàm fœminis, eorumq; propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps causa connubij aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gotthis. Quod si hoc factum quandoque patuerit, permixtionē tali genita proles, nunquam merebitur ius

debitæ dignitatis: nec ecclesiæ unquam carebit obsequijs, cuius beneficio donum meruisse noscitur libertatis.

14 Si contingat quemcunque de libertis Ecclesiæ, eorumq; profapię contra primæuas modernasq; Patrum regulas, aut Gotthis aut Romanis ingenuis copulari, tam illis quàm eorum stirpi non licebit ab Ecclesiæ patrociniõ euagari, sed ad debita obsequia reuerti cogendi sunt. aut si redire noluerint, quæcunq; uel parentes eorum, uel ipsi ab Ecclesia sunt adepti, uel in eius patrociniõ uisi sunt conquisisse, insistente pontifice, in ditionem propriam reducantur Ecclesiæ

15 Ecclesiæ liberti, eorum progenies, eidem basilicæ, de qua libertatis gratiam meruerunt, obsequia prompta sinceraq; parabunt: qui sicut hoc in obsequio pro possibilitate sui, quod utiles ingenui dabunt: ita quoque in emendatione culparum, quod inutiles, ingenui sustinebunt.

10 Libertis Ecclesiæ, eorumq; propagini, ex omnibus quæ de iure Ecclesiæ noscuntur habere, nihil licebit in extraneum dominum transactione quacunque deducere: sed si ex his quælibet uendere fortasse uoluerint, sacerdoti eiusdem Ecclesiæ offerant conuenienter emenda: earumq; precia rerum, ut eis placuerit, aut dispensent, aut habeant. Nam & in dominum partis alterius, rei suæ censum nullo modo transire permittimus. Suis ergo filijs uel propinquis, eiusdem Ecclesiæ uel seruitio, uel patrociniõ subiugatis, quæcunque uendere uel donare uoluerint, aditus omnino patebit.

17 Baptizati Iudæi, quocunq; loco, certo tempore cõuersentur. Festis tamen præcipuis, noui Testamenti serie consecratis, ac diebus illis quos olim sanctione ueteris legis sibimet censebant esse solennes, in ciuitatibus publicisq; cõuentibus cum summis Dei sacerdotibus celebrare præcipimus, ut eorum cõuersationem & fidem & pontifex approbet, & ueritas seruet. Huius uerò temerator edicti, prout episcopus permiserit, aut flagris, aut abstinentiæ subiacebit. Expletis omnibus quæ ad honestatis regulam in collationem uenire fraternam, grates exoluimus immortalis Domino soli, cuius dispositione mirabili, ad hunc sanctæ congregationis cœtum meruimus adunari, ut communis uisio prosperitatem nostram ostenderet, & pari definitione concordiam assignaret: obsecrantes eius misericordiam largam, ut serenissimo Domino & amabili Christo Recesuintho, Principi glorioso, ita præsentis uitæ fœlicitatem impendat, ut angelicæ beatitudinis gloriam post longam

gæua tempora concedat: atq; ita nos eiusdem felicitatis lætos efficiat, ut in terra uiuentium remunerandos attollat. Antiquitatis dehinc ordinem saluberrimè retinentes, postquam rationem festi Paschalis fraternitas uestra cognouit, nouerit se anno uenturo die Calendarum Nouembrium, causa peragendi Concilij in hac urbe, fauente Domino, congregari: ut simili disceptatu, aut quæ prospexerimus cõgrua decernamus, aut folius pacis conuentu lætemur. Consummatum est hoc sanctum Concilium die octauo Calendarum Nouembrium, Anno feliciter septimo regni serenissimi atque clementissimi Domini nostri **Recesuinthi regis.**

DECIMA TO-
letana.

A Nno octauo Recesuinthi iterum conueniunt Toleti episcopi uiginti unus, inter quos præcipuus est Eugenius: & primum statuunt, ut per omnes ecclesias decimoquinto Calendarum Ianuarij celebretur natiuitas Mariæ, & octauo Calendarum eandem natiuitas Christi.

Deinde, ut clerici & monachi generalia iuramenta, in salutem regiam, gentisq; & patriæ data uiolantes puniantur, propria dignitate & loco & honore suo habeantur exclusi.

Tertiò, ne quis suos cognatos aut amicos minus idoneos præficiat Ecclesijs, propter sua commoda aut lucra.

Quartò, ut uiduæ religionem profitentes, accipiat uestem à sacerdote, isti religioni conuenientem.

Quintò, pœnæ promulgantur in feminas, à professione religionis recedentes.

Sextò, ne parentes ante decimum octauum annum ætatis religioni tradant liberos suos.

Septimò, Potamius Bracarensis episcopus propter adulterium ab officio remouetur, & Fructuoso Dumien[s]i episcopo commendatur illius ecclesia.

TOLETANA VN-
decima.

CUm circiter annos duodecim in Hispanijs nulla esset habita Synodus, & passim in Africa grassarentur hæreses, Bamba-
50 rex Toletum ex Carthaginensium prouincia episcopos conuocauit, imperij sui anno quarto, seu potius septimo. Volaterranus, & Iohannes Magnus Gotthicæ historiæ libro decimosexto, capite 22, decimum septimum Toletanum Concilium uocant: sed qua ratione, uiderint ipsi. Conuenerunt autem episcopi circiter nouendecim, & abbates septem. Præsedit Quiricus, Toleti episcopus.

In initio patres collaturi & disputaturi de doctrina, & hæreticorum opiniones examinaturi, Canonem faciunt de modestia in Concilio adhibenda, in hunc modum.

¶ In loco benedictionis confidentes Domini sacerdotes, nullis debent aut indifferētis uocibus perstreperere, aut quibuslibet tumultibus perturbare, nullis etiam uanis fabulis uel risibus agi, & (quod deterius est) obstinatis disceptationib. tumultuosas uoces effundere. Si quis enim (ut Apostolus ait) putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius uana est religio. Cultum enim suum iusticia perdit, quando silentium perit, & iudicium obstrepentium turba confundit, dicente Propheta: Erit cultus iusticiæ, silentiũ. Debet ergo, quicquid aut consultationibus confidentium agitur, aut ab accusantiũ parte proponitur, sic mitissima uerborum relatione proferri, ut nec contentiosis uocibus sensus audientium turbent, nec iudicũ uigorem de tumultu eneruent. Quicumque ergo in conuentu Concilij hæc quæ præmissa sunt, uiolanda crediderit, & contra hæc interdicta aut tumultu, aut contumelijs uel risibus Concilium conturbauerit, iuxta diuinæ legis edictum, quo præcipitur, Eijce derisorem, & exibat cum eo iurgium, cum omni dedecore de confessione abstractus, à communi cœtu secedat, & trium dierum excommunicationis sententiam perferat.

Deinde de sanctæ fidei puritate incipiunt tractare: & per triduum facta collatione, hanc confessionis formulam promulgant.

¶ Confitemur, & credimus sanctam atque ineffabilem Trinitatem, Patrem & Filium & Spiritum sanctum, unum Deum naturaliter esse, unius substantiæ, unius naturæ, unius quoque maiestatis atque uirtutis. Et Patrem quidem non genitum, nõ creatum, sed ingenitum profitemur. Ipse enim à nullo originem ducit, ex quo & Filius natiuitatem, & Spiritus sanctus processionem accepit. Fons ergo & origo totius diuinitatis ipse est. Ipse quoque Pater essentia quidem ineffabilis substantiæ suæ filium ineffabiliter genuit: nec tamen aliud, quàm quod ipse est, genuit, Deus Deũ, lux lucem. Ab ipso ergo est omnis paternitas in cœlo & in terra. Filium quoque de substantia Patris sine initio ante secula natum, nec tamen factum esse fatemur, quia nec pater sine filio, nec filius sine patre aliquando extitit. Et tamen ut filius de patre, ita pater de filio: quia non pater à filio, sed filius à patre generationem accepit. Fi-
60 lius

lius ergo Deus de patre: Pater autē Deus, sed non de filio. Iste autē filius patris, & Deus de patre, æqualis tamē per omnia filius Deo patri: quia nec nasci cœpit aliquando, nec desijt. Hic etiam unius cum patre substantiæ creditur, propter quod & homouios Patri dicitur: hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ. *quod* enim Græcè unum, *ouia* uerò substantia dicitur: quod utrunque coniunctum, sonat una substantia. Nec enim de nihilo, neque de alia aliqua substantia: sed de patris utero, id est, de substantia eius, idem filius genitus uel natus esse credendus est. Semper enim quoque est & filius: quoniam si pater semper fuit, semper habuit filium, cuius pater esset: & ob hoc, filium de patre natum sine initio confitemur. Nec enim eundem filium Dei, pro eo quod de patre sit genitus, defectæ naturæ partium eulam nominamus: sed perfectum patrem, perfectum filium, sine imminutione, sine deflectione genuisse asserimus: quia solius diuinitatis est, inæqualem filium non habere. Hinc etiam filius Dei, natura est filius, non adoptione: quem Deus pater nec uoluntate, nec necessitate genuisse credendus est, quia nec ulla in Deo necessitas cadit, nec uoluntas sapientiam præuenit. Spiritum quoque sanctum, qui est tertia in diuinitate persona, unum atque æqualem cum Deo patre & filio credimus esse Deum, unius substantiæ, unius quoque esse naturæ: non tamen genitum uel creatum, sed ab utrisque procedentem, amborum esse Spiritum. Hic etiam Spiritus sanctus, nec ingenuus, nec genitus creditur, ne aut si ingenuum dixerimus, duos patres dicamus: aut si genitum, duos filios prædicare monstremur. qui tamen nec patris tantum, nec filij tantum, sed simul patris & filij Spiritus dicitur. Nec enim de patre procedit in filium, uel de filio procedit ad sanctificandam creaturam: sed simul ab utrisque processisse monstratur, quia charitas sine sanctitas amborum esse agnoscitur. Hic ergo Spiritus sanctus missus ab utrisque creditur, sed minor patre & filio non habetur: sicut filius propter assumptam carnem, minorem se Patre & Spiritu sancto esse testatur. Hæc est sanctæ Trinitatis relata narratio: quæ non triplex, sed Trinitas & dici & credi debet. Nec rectè dici potest, ut in uno Deo sit Trinitas, sed unus Deus Trinitas. In relatiuis uerò personarum nominibus Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Spiritus sanctus ad utrosque refertur: quæ cum relatiuè tres personæ dicantur, una tamen naturalis substantia creditur. Nec sicut tres personas, ita tres substantias prædicamus: sed unam substantiam, tres autem personas. Quod enim Pater est, non ad se, sed ad

Filium est: & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est. Similiter & Spiritus sanctus non ad se, sed ad Patrem & Filium relatiuè refertur, in eo quod Spiritus patris & filij prædicatur. Item cum dicimus Deus, non ad aliquid dicitur, sicut pater ad filium, uel filius ad patrem, uel Spiritus sanctus ad patrem uel filium, sed ad se specialiter Deus dicitur. Nam si de singulis personis interrogemur, Deum necesse est fateamur. Deus ergo pater, Deus filius, Deus Spiritus sanctus singulariter dicitur: nec tamen tres Dij, sed unus est Deus. Item & pater omnipotens, & filius omnipotens, & Spiritus sanctus omnipotens singulariter dicitur: nec tamen tres omnipotentes, sed unus omnipotens: sicut & unum lumen, unumque principium prædicatur. Singulariter ergo unaqueque persona unus Deus confitetur, & creditur una illis & indiuisa atque æqualis deitas, maiestas siue potestas. Nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus: quia nec minus aliquid habet, cum unaqueque persona Deus singulariter dicitur: nec amplius, cum totæ tres personæ unus Deus enunciantur. Hæc ergo sancta Trinitas, & quæ unus & uerus est Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero. In relatione enim personarum numerus cernitur: in diuinitatis uerò substantia quid enumeratum sit, non comprehenditur. Ergo hoc solo numerum insinuant, quod adinuicem sunt: & in hoc numero carent, quod in se sunt. Nam ita sanctæ huic Trinitati unum naturale conuenit nomen, ut tribus personis non possit esse plurale. Ob hoc ergo credimus illud in sacris literis dictum: Magnus Dominus noster, & magna uirtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Nec quia tres has personas esse diximus unum Deum, eundem esse patrem quem filium, uel eum esse filium qui est pater, aut eum qui Spiritus sanctus uel Patrem & Filium dicere poterimus. Non enim ipse est pater qui filius, nec ipse filius qui Spiritus sanctus, nec Spiritus sanctus ipse qui est uel Pater uel filius: cum tamen ipsum sit pater quod filius, ipsum filius quod pater, ipsum pater & filius quod est & Spiritus sanctus, id est natura unus Deus. Cum enim dicimus, non ipsum esse patrem quem filium, ad personarum distinctionem refertur. Cum autem dicimus, ipsum esse patrem quod filium, & ipsum filium quod patrem, ipsum Spiritum sanctum quod patrem & filium, ad naturam qua Deus est, uel substantiam, pertinere monstramus, quia substantia unum sunt: personas enim distinguimus, non deitatem separamus. Trinitatem igitur in personarum distinctione agnoscimus, unitatem

propter naturam uel substantiam profitemur. Tria ergo ista, unum sunt, natura scilicet, non persona: nec tamen istae tres personae aestimandae sunt separabiles, cum nulla ante aliam, nulla post aliam, nulla sine alia uel extitisse, uel quippiam operata esse aliquando creditur. Inseparabiles enim inueniuntur & in eo quod sunt, & in eo quod faciunt: quia inter generantem Patrem, & generatum Filium, uel procedentem Spiritum sanctum, nullum fuisse credimus temporis interuallum, quo aut genitor genitum aliquando praecederet, aut genitus genitori deesset, aut procedens Spiritus Patre uel Filio posterior apparet. Ob hoc ergo inseparabilis & inconfusa haec Trinitas a nobis & creditur & praedicatur. Tres igitur personae istae dicuntur, iuxta quod maiores definiunt, ut agnoscantur. Nam si attendamus illud quod Scriptura sancta dicit, de Sapientia, Splendor est lucis aeternae: sicut splendorem lucis uidemus inseparabiliter inherere, sic confitemur Filium a Patre separari non posse. Tres ergo illas unius atque inseparabilis naturae personas, sicut non confundimus, ita separabiles nullatenus praedicamus: quandoquidem hoc nobis dignata est ipsa Trinitas euidenter ostendere, ut etiam in omnibus quibus uoluit singulatum personas agnosci, unam sine altera non permittat intelligi. Nec enim Pater absque filio cognoscitur, nec sine patre filius inuenitur. Relatio quippe ipsa uocabuli personalis, personas separari uetat. Quae etiam non simul nominat, simul insinuat. Homo enim audire potest unumquodque istorum nominum, in quo non intelligere cogatur & alterum. Cum ergo haec tria sint unum, & unum tria: est tamen unicuique personae manens sua proprietates. Pater enim aeternitatem habet sine natiuitate, Filius aeternitatem habet cum natiuitate, Spiritus uero sanctus processione sine natiuitate. De his tribus personis solum filij personam pro liberatione humani generis, hominem uerum, sine peccato, de sancta & immaculata Maria uirgine credimus assumpsisse: de qua nouo ordine, nouaque natiuitate est genitus. Nouo ordine, quia inuisibilis diuinitate, uisibilis monstratur in carne. Noua autem natiuitate est genitus, quia intacta uirginitas, & uirilem coitum nesciuit, & fecundata per Spiritum sanctum, carnis materiam ministravit. Qui partus uirginis nec ratione colligitur, nec exemplo monstratur. Quod si ratione colligitur, non erit mirabile: si exemplo, non erit singulare. Nec tamen Spiritus sanctus pater esse credendus est filij, pro eo quod Maria eodem Spiritu sancto obumbrante concepit, ne duos patres filij uideamur asserere, quod utique nefas est dici. In quo mirabili conceptu, edificante sibi Sapientia donum, uerbum caro factum est, & habitauit in nobis. Nec tamen uerbum ipsum ita in carnem conuersum atque mutatum est, ut desisteret Deus esse, qui homo esse uoluisset: sed ita uerbum caro factum est, ut non tantum ibi sit uerbum Dei & hominis caro, sed etiam rationalis hominis anima. atque hoc totum, & Deus dicatur propter Deum, & homo propter hominem. In quo Dei filio duas credimus esse naturas, unam diuinitatis, alteram humanitatis: quas ita in se una Christi persona uniuert, ut nec diuinitas ab humanitate, nec humanitas a diuinitate possit aliquando seiungi. Vnde perfectus Deus, perfectus & homo, in unitate personae unus est Christus. Nec tamen quia duas in filio diximus esse naturas, duas causabimur in eo esse personas: ne Trinitati (quod absit) accedere uideatur quaternitas. Deus enim uerbum non accepit personam hominis, sed naturam: & in aeternum persona diuinitatis, temporalem accepit substantiam carnis. Item unius substantiae credimus esse Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: non tamen dicimus, ut huius Trinitatis unitatem Maria uirgo genuerit, sed tantummodo filium, qui solus naturam nostram in unitate personae suae assumpsit. Incarnationem quoque huius filij Dei, tota Trinitas operata esse credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. Solus tamen filius formam serui accepit in singularitate personae, non in unitate diuinae naturae, in id quod proprium est filij, non quod commune Trinitati, quae forma illi ad unitatem personae coaptata est: id est, ut filius Dei & filius hominis unus sit *CHRISTVS*. Item, idem Christus in his duabus naturis & tribus exstat substantijs: uerbi, quod ad solius Dei essentiam referendum est: corporis & animae, quod ad uerum hominem pertinet. Habet ergo in se geminam substantiam diuinitatis suae, & humanitatis nostrae. Hic tamen, per hoc quod de Deo patre sine initio prodijt, natus tantum (nam neque factus neque praedestinatus accipitur:) per hoc tamen quod de Maria uirgine natus est, & factus & praedestinatus esse credendus est. Ambae tamen in illo generationes mirabiles, quia & de patre ante secula sine matre est genitus, & in fine seculorum de matre sine patre est generatus: qui tamen secundum quod Deus est, creauit Mariam: secundum quod

quod homo, creatus est ex Maria: ipse pater Mariæ matris, & filius. Item, per hoc quod Deus est, æqualis est patri: per hoc quod homo, minor est patre. Item, & maior & minor seipso credendus est. In forma enim Dei etiam ipse filius seipso maior est, propter humanitatem assumptam, quia diuinitas maior est. In forma autem serui seipso minor est idem humanitate, quæ minor diuinitate accipitur. Nam sicut per assumptam carnem, non tantum patre, sed seipso minor accipitur: ita secundum diuinitatem, qua est æqualis patri, & ipse & pater maior est homine, quem sola filij persona assumpsit. Item in eo quod quaeritur, utrum possit filius sic æqualis & minor esse Spiritu sancto, sicut patri unus æqualis, nunc minor patre creditur esse, respondemus: Secundum formam Dei æqualis est & Patri & Spiritui sancto, secundum formam serui minor est & Patri & Spiritu sancto: quia nec Spiritus sanctus, nec Deus pater, sed sola filij persona suscepit carnem, per quam minor esse creditur illis personis duabus. Item, hic filius à Deo patre & Spiritu sancto separabiliter discretus, creditur esse persona: ab homine autem assumpto, natura. Item, cum homine unus extat persona: cù Patre uerò & Spiritu sancto, natura diuinitatis suæ sine substantia. Missus tamen filius, non solum à patre, sed à Spiritu sancto missus esse credendus est, in eò quod per Prophetam dicitur: Et nunc Dominus misit me, & Spiritus eius. A seipso quoque missus accipitur, pro eo quod inseparabilis non solum uoluntas, sed operatio totius Trinitatis agnoscitur. Hic enim qui ante secula unigenitus est uocatus, temporaliter primogenitus factus est: unigenitus propter diuinitatis substantiam: primogenitus, propter assumptam carnis naturam, in qua suscepta hominis forma, iuxta Euangelicam ueritatem, sine peccato natus, sine peccato mortuus creditur: qui solus pro nobis peccatum factus est, id est, Sacrificium pro peccatis nostris: tamen passionem ipsam (salua diuinitate sua) pro delictis nostris sustinuit, morti que ad iudicatus, & cruci, ueram carnis mortem accepit: tertio quoque die, uirtute propria suscitatus, à sepulchro surrexit. Hoc ergo exemplo capitis nostri, confitemur uera fide resurrectionem carnis omnium mortuorum: nec in aere uel qualibet alia carne (ut quidam delirant) resurrecturos nos credimus, sed in ista qua uiuimus, confissimus, & mouemur. Peracto huius sanctæ resurrectionis exemplo, idem Dominus noster atque Saluator, paternam a-

scendendo sedem repetijt, de qua nunquã per diuinitatem discessit. Illic ad dexteram Patris sedens, expectatur in fine seculorum iudex omnium uiuorum & mortuorum: inde cum sanctis omnibus ueniet adferendum iudicium, reddere unicuique mercedis propriæ debitum, prout quisque gessit in corpore positus, siue bonum siue malum. Ecclesiam sanè catholicam, precio sui sanguinis comparatam, cum eo credimus in perpetuum regnaturam: intra cuius gremium constituti, unum baptismum credimus, & confitemur remissionem omnium peccatorum: sub qua fide & resurrectionem mortuorum ueraciter credimus, & futuri seculi gaudia expectamus. Hoc tantum orandum est nobis, & petendum, ut cum peracto finitoque iudicio, tradiderit filius regnum Deo & Patri, participes efficiat nos regni sui: ut per hanc fidem, qua illi inhesimus, cum illo sine fine regnemus. Hæc est confessionis nostræ fides exposita, per quam omnium hereticorum dogma perimitur, per quam omnium fidelium corda mundantur, per quam & ad Deum gloriose acceditur.

¶ Tertio Canones condunt, ad Ecclesiasticam gubernationem & disciplinam utiles.

Quod episcopi debeant diligenter sacras literas legere, & ueram doctrinam discere, & docendi officio rectè fungi.

Quod metropolitani debeant diligenter examinare eos qui in sua sunt diocesi, & profectum eorum cognoscere, aut nescientiam eorum corrigere, iuxta Canonem octauum Concilij Toletani octaui.

Quod idem in psallendo modus debeat obseruari in alijs Ecclesijs, qui in metropolitana sit institutus.

Quod discordantes ante reconciliationem non debeant ad altare Domini accedere.

Quod episcopi non debeant ante causæ cognitionem ferre sententiam.

Vt nullus alterius Clericum retinere presumat, sicut priscis Canonibus est constitutum: nec ad sacrum ordinem, sine uoluntate sui episcopi penitus promouere.

Vt episcopi cuiusquam magnatis uxorem, filiam, neptem, aut cognatam, adulterina pollutione foedantes, aut cædem perpetrantes, amittant gradum proprii honoris, & sub exilij relegatione perpetuam excommunicationis sententiam perferant, usque ad finem uitæ, quo relaxari possint, & iuxta legum secularium statuta puniantur.

Ne liceat episcopis & alijs clericis iudicium

cium sanguinis agitare, sub pœna perpetuæ excommunicationis.

Vt plus erga corrigendos beneuolentiæ, quàm seueritatis adhibeatur.

Ne pro baptizandis, consignandisq; fidelibus, aut pro collatione chrismatis, uel promotionibus graduum, precia uel præmia, nisi uoluntariè oblata, accipiantur.

Vt ordinati episcopi antequam in sedem episcopalem collocentur, iuramentum præstent, se pro acquisitione istius dignitatis nulli unquam quidquam præmij dedisse, aut duros esse.

Vt ad Ecclesiasticos gradus accessurus, non prius consecratur, quàm promiserit se Catholicam fidem conseruaturum, & iuxta canones Ecclesiasticos omnia facturum.

Ne quis acceptam à sacerdote Eucharistiam negligat sumere.

Vt in mortis periculo denunciatur absolutio, licet nondum sit impleta satisfactio.

Ne demoniacis, & alijs passionibus obnoxii, liceat administrare sacra.

Vt inter sacrificandum semper plures adsint ministri.

Vt quotannis Concilium celebretur.

BRACARENENSIS SY-
nodus Tertia.

ANNO quarto Bambe, ad Bracarensem Synodum conuenerunt decem episcopi, & initio pro fidei consensu repetunt Symbolum Nicenum. Deinde decreta faciunt octo.

Primum: Vt repulsis omnibus opinionibus superstitionum, panis tantum & uinum aqua permixtum, in sacrificio offerantur.

Secundum: Ne uasa Domino sacrata, humanis usibus seruiant.

Tertium: Ne sacerdos sine orario Missam audeat celebrare.

Quartum: Ne sacerdotes, siue quicumque ex clero, sine testimonio, cum quibilibet foeminis habitent.

Quintum: De damnata præsumptione quorundam episcoporum, qui in festiuitatibus martyrum ad Ecclesiam procedentes, appensis collo reliquijs, ab albatis diaconis in sellulis uestantur.

Sextum: De honestate honoratorum, & disciplina.

Septimum: Ne promissione munerum, honoris gratia uenundetur.

Octauum: Ne rectores Ecclesiæ prius propria, quàm Ecclesiastica iura laborare intendant.

Postremò, Deo & Regi gratias agunt pro congressu isto, & subscribunt.

SEXTA VNIVERSALIS
Synodus Constantinopoli
habita.

SEXTA uniuersalis Synodus collecta est anno imperij Constantini duodecimo, iuxta Sigebertum, & Iuonem, & Paulum Diaconum: seu 13. iuxta Palmerium. Nam quod in prima Actione annus uigésimus-septimus Constantini reperitur adscriptus, omnino mendosum est. Constat enim, omnium historicorum sententia, tantum septendecim annos imperasse Constantinum Pogonatum. Annum uerò Domini Sigebertus annotat 681. alij uerò unum annum adijciunt, alij plures, alij pauciores etiam numerant.

Indixit autem istum Conuentum imperator Constantinus, & fratres eius Heraclius & Tiberius, & non Romanus pontifex: ut pater ex Constantini Diuali sacra, ut uocant, ad Donum Romanum episcopum, & Georgium Constantinopolitanum, quas subiicimus:

Diualis Sacra, directa ad Donum sanctissimū papam senioris Romæ, contradita uerò Agathoni sanctissimo ac beatissimo papæ eiusdem antiquæ Romæ, eo quòd idem Donus de presenti uita decessisset.

Superscriptio Sacræ.

¶ In nomine Domini & Saluatoris nostri IESU CHRISTI, Imperator Flauius Constantinus fidelis, magnus imperator, Sacra Dono sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo antiquæ nostræ Romæ, & uniuersali papæ, data pridie Idus Augustas Constantinopoli, indictione sexta.

Per omnia nouit uestra paterna beatitudo, & plures uestræ sanctæ Ecclesiæ antiquæ Romæ, quia ex quo iussit Deus principaliter nos imperare, dum uoluissent multoties quidam motionem facere de uerbis, de quibus est contentio pro dogmate pietatis, inter Patres tam sanctæ uestræ Ecclesiæ, quamque huius sanctæ magnæ Dei Ecclesiæ, ut ambigerent: & hoc prohibuimus fieri, tempore non admittente: cognoscetes, quòd ex particulari contentione non solum unitas fieri non posset, sed magis malum accresceret. Et licet animo doleremus, ultra omnem dolorem tam pro exprobratione, quæ nobis ob hoc ab inimicis inferebatur, & propter ipsam ueritatem, quòd pontifices secundum nos, & orthodoxus noster populus, propter quasdam nouitates uocum in schisma incidisset, exultatioque ex hoc fieret impijs & here-

415
 hæreticis: attamé Deo nostro commissimus, ipso pro nobis potiora providente, & dum eius benignitas iusserit correctionem huius rei fieri, tunc nobis condonare opportunitatem temporis ad generalem collectionem faciendam utrarumq; sedium, quatenus considerantibus eis definitiones sanctorum quinque Synodorum, & editiones sanctorum probabilium Patrum, satisfacerent sibi metipsis, & cõuenirent in uno ore, unoque corde, ad glorificandũ honorificum nomen Dei nostri. Sed quoniam, sicut homines, cogitamus: sicut autem iubet Deus, omnia perfecit: (ipse enim nouit futura, & quæque nobis expediunt, sic ei placitum est, ut ad effectum perducantur) cognoscere facimus uestram paternam beatitudinẽ, quoddum ordinatus esset Theodorus sanctissimus & beatissimus patriarcha à Deo conseruandæ huius nostræ regiæ urbis, suggestit nostræ serenitati suspectum se esse, dirigere consueta Synodica ad uestram paternam beatitudinem, ne forsan non recipiantur, sicut & sub prædecessoribus eius patriarchis factum est. Sed quia magis præuidit adhortatoriam epistolam facere ad uestram paternam beatitudinem, quam & direxit, eius per omnia scientiam habet uestra paterna beatitudo: & non præuidimus, per præsentem nostram piam Sacram, de huiusmodi epistola uti multiloquio: sed posteaquam directa est eadem epistola ad uestram paternam beatitudinem, interrogauimus eundem sanctissimum & beatissimum patriarcham, & Macarium sanctissimum patriarcham ciuitatis Theopolitanæ, quæ nam esset difficultas, quæ prouenerat inter uestram paternam beatitudinem, seu uestram Apostolicam sedem, & ipsos: olim omnibus expletis, quæcunq; sunt de immaculata nostra & incommutabili Christianorum fide, tam per doctrinam sanctorum Apostolorum, quamque per diffinitiones sanctorum quinque Synodorũ, & doctrinam sanctorumq; probabilium Patrum, & omnibus hæresibus iam manifestatis atque condemnatis, & nullo deinceps remanente modo, quopossit diuisio aut schisma sanctæ & immaculatae fidei nostræ inferri: satisfecerunt nobis iidem ipsi sanctissimi patriarchæ, quoddum uerba quædam nouitatis intromissa sunt, aliquibus quidem ex imperitia hæc intromittentibus, aliquibus uerò incongruè scrutantibus incomprehensibilia opera Dei: & quia, ex quo hæc uerba moueri cœperunt, & usque hætenus, utraque sedes in se minime conuenerunt, ut inquirentes sibi met satisfacerent pro ueritate. Propter uiles igitur inquisitiones non sit finita contentio, ne nobis insultent Pagani & hæretici,

neque in nobis usquequaq; locum accipiãt semina aduersarij. Cadens namq; ab humano genere, quod ei seruebat, & cõfusus per apparitionẽ Domini nostri IESV CHRISTI, ueri Dei nostri, etiã in his cõfunderetur per studium uestræ paternæ beatitudinis: & secundum quod scriptum est, Deponentibus nobis omnem zelum & omnem contentionem, omnemq; inuidiam, ueritati concurramus. Veritas enim Deo chara est: & secundum Domini uocẽ, Quicumq; uoluerit omnium primus esse, sit omniũ minister. Et iterum dictũ est: In hoc cognoscẽt omnes quod mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Postquã igitur tempus recipit perfectam congregationem fieri, adhortamur uestram paternam beatitudinem, per præsentem nostram piam Sacram, dirigere uiros utiles, modestos, noticiam habentes totius à Deo inspiratæ doctrinæ, & peritiam irreprehensibilem habentes dogmatum, indutos personam uestræ Apostolicæ sedis, eiusq; Concilij, deferentes & libros quos oportet proferri, & omnem auctoritatem habentes, quatenus conuenientes cum hîc posito sanctissimo ac beatissimo patriarcha, & Macario sanctissimo patriarcha Theopolitanæ ciuitatis, perscrutentur cum omni mansuetudine & modestia, & per gratiam sancti Spiritus, ueritatẽ insistere & consentire: munitionem habentibus eis qui huc aduenerint ex parte sedis uestræ, per præsentem nostram piam Sacram. Per Deum enim omnipotentem, non est apud nos partis cuiuslibet fauor: sed æqualitatem utrisque partibus conseruabimus, nullatenus necessitatem facientes in quocunq; capitulo, eis qui à uobis diriguntur quoquo modo: sed & omni honore, cum competenti munificentia & susceptione dignos eos habebimus. Et si quidem utrique conuenerint, ecce & bene. Sin autem minimè conuenerint, iterum cum omni humanitate eos ad uos dirigemus: decæterò nos excusantes in iudicio Dei imminente nobis, iuxta quod constituti sumus seruare fidem sanctam & immaculatam, quam percepimus, unoquoque proprio sensu abundante, rationem redditori ante sanctum & terribile tribunal Dei nostri. Inuitare enim & rogare possumus ad omnem commendationem & unitatem omnium Christianorum: necessitatem uerò inferre nullatenus uolumus. Per personas uerò quæ dirigentur à paterna uestra beatitudine, ita decernat: ex uestra quidem sancta Ecclesia (si utiq; uidetur ei) tres personas: quodd si & plures, quantæ ei placuerint, dirigat. De Cõcilio uerò, usq; ad duodecim metropolitans episcopos. De quatuor uerò mona-

monasterijs Byzantenis, ab unoquoq; monasterio monachos quatuor. Nam si receperit tempus, ut dictum est, perfectam congregationem studuissimus facere: sed quoniam tempus non admittit, Deus autem noster proprio consilio protulit, quod nos differebamus in hoc tempore, per omnia iubemus uestram paternam beatitudinem, minimè effici impedimentum uoluntati Dei, sed eos dirigere. Sic enim speramus in eius benignitate, quoniam qui uoluerit huiusmodi Capitulum moueri in presenti, per Spiritum sanctum concedere habet, ut ueritas clareat, & instruantur omnes sine schismate atq; cōtentione ueritatem profiteri, & uno ore unoq; corde glorificare nos omnes eius bonitatem. Tacere quippe hoc, terribile estimamus, ut ne plebs, quæ ut sanctificetur, accedit ad sanctas Dei catholicas & Apostolicas ecclesias, contrarijs cōgregationibus occupetur, cōsiderans antistitum ad inuicem dissonantiã. Multã enim nobis instantiam fecerunt tam hic sanctissimus patriarcha, quamq; Macarius sanctissimus patriarcha Theopoleos, ut eijceretur Vitalianus beatissimus de diptychis, propter honorẽ Apostolicæ sedis antiquæ nostræ Romæ. Nam non acquieuerunt, ut memorentur Patriarchæ, qui postmodum fuerunt in prædicta sancta Romana ecclesia, donec conquestio & satisfactio proueniat uerborum, de quibus contenditur inter utraq; sedes: & ita uestra paterna beatitudo consequenter memoretur. sed hoc nos non acquieuimus: id est, ut eijceretur idem Vitalianus de diptychis. Hoc quidem, utpote omnem æqualitatem seruantes, & utrosque orthodoxos habentes: hoc autem, ut propter collatam nobis charitatem ab eodem Vitaliano, dum superesset, in motione tyrannorum nostrorum. Sed sic polliciti sumus prædictis sanctissimis patriarchis, quod per omnia dirigit uestra beatitudo homines, qui debeant conquirere cum ipsis: & tunc secundum quod claruerit, perfecta dispositio fiet. Nam ante hoc nullo modo nos acquiescere, ut idem beatissimus Vitalianus eijceretur. Hæc cognoscens uestra paterna beatitudo, studeat sequi uoluntatem Dei. Sicut enim prædictum est, spem habemus in coronatore nostro Deo: quia dum præuiderit super hoc feruentem nostrum affectum, eius benignitas etiam ingruentes nobis perturbationes gentium sedabit. Omnem uerò concursum ueniētibus iussimus præbere Theodorum gloriosum patricium & exarchum Christo amabilis nostræ Italiæ prouinciæ, tam in nauis quamque in expensis & omni utilitate eorum: & si necessitas exegerit, etiam castellos dromones præbere ad eo-

rum munimen, ut ex omnibus illæsi, & sine periculo (Deo cooperante) iidem ad nos perducantur. Et subscriptio: Diuinitas referuet per multos annos sanctissime ac beatissime pater.

Diualis sacra, directa ad GEORGIVM sanctissimum archiepiscopum huius magnæ Constantinopolitanæ urbis Nouæ Romæ.

Et superscriptio.

¶ In nomine Dei & Saluatoris nostri IESU CHRISTI, Imperator pius, pacificus, Flavius Constantinus, fidelis in IESU CHRISTO Deo, Georgio sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo Constantinopoleos, & uniuersali patriarchæ, data quarto idus Septembris Constantinopoli, imperante Domino pijsimo perpetuo Augusto Constantino imperatore, anno uigesimo octauo, & post consulatum eius anno duodecimo.

Quamquam sollicitudinibus tam militaribus quamq; ciuilibus indefinenter nostra serenitas coarctetur: attamen omnes Christo amabilis nostræ Reipublicæ causas insequendo, ob Christianam nostram fidem ponentes, qui & in bellis propugnatricem tam nostri quamq; Christo dilectorum nostrorum exercituum habemus, necessarium iudicauimus, presenti nostra pia Sacra ad uestram paternam beatitudinem uti: per quam adhortantes eam sancimus, congregare uestram paternam beatitudinem omnes qui ad eius sanctissimam sedem pertinent, sanctissimos metropolitans & episcopos, in hanc à Deo conseruandam nostram regiam urbem: quatenus cooperante omnipotente & misericorde Deo nostro, diligentissima inquisitio dogmatis fiat, quod olim ante multum tempus exortum est de uoluntate & operatione in dispensatione incarnationis unius de sancta Trinitate Domini nostri IESU CHRISTI, ueri Dei nostri, quod & dissidium non minimum per quasdam personas sanctæ Dei Ecclesiæ intulit, innorescere quoque super hoc & Macario uenerabili archiepiscopo Antiochenæ magnæ ciuitatis, quatenus & ipse de propria Synodo Deo amabiles metropolitans & episcopos præparatos faciat pro hoc ipso huc congregari. Iam enim super hoc adhortati sumus per pios nostros apices adhuc interuiuos existentem, & Donum sanctissimum Apostolicæ sedis antiquæ Romæ præsulẽ: & illo de hoc seculo migrante, Agatho sanctus nuper ordinatus papa in Apostolica sede prædictæ antiquæ Romæ, huiusmodi nostros pios suscipiẽs apices, destinauit in præsentem propriã eius induros personam,

sonam, Theodorum & Georgium Deo amabiles presbyteros, & Iohannem Deo amabilem diaconum: ex persona uerò totius eius Concilij, Iohannem & Abundantium & Iohannem uenerabiles episcopos, cum cæteris clericis & monachis, qui debeant inuenire in prædicto Capitulo quæstionem: qui & nunc ad nostra conuixerunt uestigia, porrigentes nobis etiã duas suggestiones, unam quidem eiusdem sanctissimi Agathonis papæ, aliam uerò Concilij eius. Sciens igitur uestra paterna beatitudo, quia primum & præcipuum (ut prædiximus) hoc orthodoxiæ existit Capitulum, festinet prædictos uenerabiles metropolitanos episcopos celeriter aduenire in hanc à Deo conferuandam nostram regiam urbem, quatenus prædictum tractetur Capitulum, & maiorum donorum datore atque coronatore nostro Deo cooperate, cauta atque orthodoxa diffinitio huiusmodi dogmati imponatur.

De numero Patrũ qui conuenerunt Constantinopolim ad hanc Synodum, uariant auctores. Nam alij numerant centum quinquaginta: ut Regino libro primo, & Beda de Ratione temporum, Ado Viennensis, & Honorius in Chronico, Sleidanus libro secundo de Monarchijs. Alij, 289: ut Paulus Diaconus libro 19 rerum Romanarum, Iuo in Chronico, & Simoneta libro quarto, capite 46. Hugo centum & septuaginta. In Catalogo subscriptorum extant 162. Chronicon Martini trecentos, minus uno, habet. Idem annales Constantinopolitani testantur.

Præcipui in hoc congressu fuerunt, legati Agathonis papæ, Georgius Constantinopolitanus, & Theophanes Antiochenus. nam neque Alexandria, neque Hierosolyma, à Sarracenis occupatæ, patriarchas hoc tempore habebant. Zonaras Tomo tertio.

Causam autem præbuit controuersia de duabus in CHRISTO uoluntatibus & operationibus, quæ ad annos circiter quadraginta sex & amplius, in Ecclesia agitabatur: & ecclesias Orientis & Occidentis non modò turbârat, sed etiam diuulserat: sicut supra in loco de Schismatibus indicauimus.

In prima Actione, quæ habita est 7. Nouembris, indictione 9, cum in Secretario sacri Palatii Trullo nomine consedissent, Imperator Constantinus, & à latere eius dextro gloriosi patricij & consules, nimirum Nicetas gloriosus exconsul patricius, & magister imperialium officiorum: Theodorus gloriosus exconsul patricius, & Comes imperialis obsequij, & substrategus Thraciæ: 60

Sergius gloriosus exconsul patricius: Paulus gloriosus exconsul patricius: Iulianus gloriosus exconsul patricius, & militaris logotheta: Constantinus gloriosus exconsul patricius, & curator imperialis domus Hormisdæ: Anastasius gloriosus exconsul patricius, & locum agens imperialis Comitibus excubiti: Iohannes gloriosus exconsul patricius & quæstor: Polyeuctus gloriosus exconsul: Thomas gloriosus exconsul: Paulus gloriosus exconsul & dispositor Orientalium prouinciarum: Petrus gloriosus exconsul: Leontius gloriosus exconsul, & domesticus Imperialis mensæ. A sinistro uerò primùm legati Agathonis archiepiscopi antiquæ Romæ, & eius Synodi, Theodorus Rauennæ & Basilius Gortynæ episcopus: & Georgius presbyter & monachus, uicarius Theodori Hierosolymitani episcopi: & rursus à dextra parte Georgius archiepiscopus Constantinopolitanus, & Macarius archiepiscopus Antiochiæ, & Petrus presbyter & monachus, locum tenens archiepiscopi Alexandrini, & Theodorus episcopus Ephesi, & reliqui episcopi qui tum Constantinopolitani, tum sub Antiocheni diocesi erant, proposita sunt pro more sacrosancta Euangelia Christi.

Initium autem sermonis faciunt legati Agathonis & Synodi Romanæ centum & uiginti quinque episcoporum, & cõmemorant, quòd ante annos quadraginta sex Constantinopolitani præfules, Sergius, Paulus, Pyrrhus & Petrus, & Cyrus Alexandrinus, & Theodorus Faranitanus, nouitates uocum contrarias orthodoxe fidei, introduxerint, docentes unam uoluntatem in incarnationis dispensatione unius sanctæ Trinitatis Domini nostri IESU CHRISTI, unãque operatione: ijsque non parùm turbârunt ecclesias Dei per totum orbem terrarum, nec potuerint ullis admonitionibus ab errore reduci. ac ab Imperatore petunt, ut iubeat eos qui partes illorum tueantur exponere, unde huiusmodi uocum inuenta sit nouitas. Facta ergo potestate dicendi, Macarius archiepiscopus & suo & Constantinopoleos, & aliorum episcoporum nomine inquit: Nos quidem uocum nouitatem non edidimus, sed quicquid percipimus tam à sanctis uniuersalibus Synodis, & sanctis probabilibus Patribus, quamque à præsulibus huius regie urbis, id est Sergio, Paulo, Pyrrho & Petro, necnon & Honorio, qui fuit papa antiquæ Romæ, & Cyro, qui fuit papa Alexandriæ, hoc est, de uoluntate & operatione, sic & credimus, & prædicamus, & docemus, & parati sumus de hoc ostendere.

Constantinus pijsissimus Imperator dixit: Si uul-

Si uultis nobis de hoc ostendere, non aliter uos suscipimus, nisi probationes proferentes, quemadmodum dixistis, à sanctis uniuersalibus Synodis, & sanctis probabilibus Patribus.

Macarius Deo amabilis archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eo erant, dixerunt: Pijssime Domine, iubeto per Chartophylacem huius sanctæ magnæ ecclesiæ Dei libros sanctarum Synodorum, ex uenerando Patriarchio in medium proferri. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Iubemus acta earundem sanctarum Synodorum uniuersalium ex uenerando Patriarchio à Deo conseruandæ huius regiæ urbis, confestim per competentem chartophylacem, ad medium deduci atque relegi. Et paululum egrediens Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, & ueniens in bibliothecâ uenerandi Patriarchij, protulit libros sanctarum uniuersalium Synodorum. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Georgius religiosus diaconus & chartophylax, codices quos præ manibus gerit, sanctorum Conciliorum porrigat ad legendum.

Accipiens Stephanus religiosus presbyter & monachus, discipulus Macarij uenerabilis archiepiscopi Antiochiæ, primum librum gestorum sanctæ tertiæq; Ephesinæ prioris Synodi relegit: & ueniens ad sermonem prophaneticum, qui scriptus est à sanctæ memoriæ Cyrillo Alexandrinæ magnæ ciuitatis præfule, ad Theodosium piæ memoriæ Imperatorē, cuius est initium: Quod apud homines quidem eminet. & post pauca: Firmamentum autem immobile huiusmodi uestri Deo amabilis & religiosi imperij ipse Dominus noster IESVS CHRISTVS est: per ipsum enim reges regnant, & potentes decernunt iusticiam, secundum quod scriptum est: Est enim eius omnipotens uoluntas, &c. Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochenæ ciuitatis, dixit: Ecce Domine, ostendi unam esse uoluntatem in Christo. Et exurgentes qui locum præsentabant Apostolicæ sedis Romanæ, & quidam episcoporum Synodi Constantinopolitanæ, & gloriosissimi iudices, reclamauerunt dicentes: Superflue, & non secundum quod iacet, Macarius uenerabilis archiepiscopus magnæ Antiochenæ ciuitatis, ex nunc relecto textu uidetur affirmare, unam esse uoluntatem in duabus naturis unius Domini nostri IESVS CHRISTI, id est, Deitatis eius & humanitatis. Hoc enim sanctissimus Cyrillus in diuina ipsius Domini nostri IESVS CHRISTI, & omnipotentissima eius natura accipiens, scripsit, quam cum Patre & sancto Spiritu communem & omnipotentem habet. Propter quod & omnipotentē eam

idem sanctæ memoriæ Cyrillus appellauit aliàs, nec numeraliter posuit eandem uoluntatem unam. Et relecto ex integro eodem libro, Constantinus pijssimus Imperator dixit: Et ille alter liber sanctæ tertiæ Synodi relegatur. Et accipiens Salomon Deo amabilis diaconus & notarius sanctissimi Patriarchæ Constantinopoleos, relegit à principio usq; ad finem. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Sufficenter nobis lectio in præsentī die facta est, in qua finem susceperunt, quæ in sancta tertiâq; Ephesina priorē Synodo gesta sunt. In subsequente uerò, & quæ in sancta Chalcedonensi quarta Synodo acta sunt, nobis relegantur.

In secūda actione, cū iterum conuenissent Imperator & episcopi, die decimo Decembris, indictione 9, Constantinus Imperator dixit: Proferantur & acta prædictæ sanctæ quartæ Chalcedonensis Synodi, & coram nostro relegantur auditu. Et accipiens Antiochus religiosus lector & notarius sanctissimi Patriarchæ Constantinopoleos, primum librum eiusdem sanctæ Chalcedonensis Synodi relegit. Et relegente epistolam quæ in eis continetur, sanctæ memoriæ papæ Leonis magnæ ciuitatis Romanæ, & ueniens ad textum, in quo scriptum est: Agit enim utraq; forma cum alterius communione, quod proprium habuit, uerbo quidem operante quod uerbi est, carne autem exequente quod carnis est: & horum unum coruscat miraculis, aliud uerò succumbit iniurijs, &c. exurgentes qui ex parte Apostolicæ sedis erant antiquæ Romæ, exclamauerunt: Ecce benignissime Domine, manifestè duas naturales operationes inconfusè & indiuisè in Domino nostro IESU CHRISTO, præsens sanctissimus prædicat pater, cuius præsentem sermonem sancta quarta Synodus firmamentum orthodoxæ fidei conscripsit in damnatione uniuersæ hæresis, utpote professioni beatissimi principis Apostolorum Petri conuenientem, & quid pro hoc dignum sentit Macarius uenerabilis, & qui cum eo sunt Deo amabile uiri, dicant. Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiæ dixit: Ego, Domine, duas operationes non dico: sed nec sentio, quod beatæ memoriæ Leo per hunc sermonem duas operationes dixerit. Constantinus pijssimus Imperator dixit: sed unam operationem intelligis eum dixisse? Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit: Ego numerum non dico, sed Deiuirilem eius operationem, secundum sanctum Dionysium. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Et quomodo intelligis Deiuirilem operationem? Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit: Ego non superiudico. Et relectis

relictis eiusdem libri usque ad finem, Constantinus piissimus Imperator dixit: Relegatur & alius liber eiusdem sanctae quartae Chalcedonensis Synodi. Et accipiens Antiochus religiosus lector & notarius eorundem actorum librum, relegit. Constantinus piissimus Imperator dixit: Sufficit & liber gestorum sanctae quintae Synodi proferatur.

In tertia Actione cum iidem resedissent 13. Nominibus, indictione nona, Antiochus lector & notarius iussus legere libros quintae Synodi, exorsus est principium praedicti libri, qui ita continebat: Sermo sanctae memoriae Mennae archiepiscopi Constantinopolensis, ad Vigilium beatissimum papam Romanum, de eo quod una sit Christi uoluntas. Et exurgentes legati Apostolicae sedis Romae, exclamauerunt: Piissime Domine, falsatus est praesens liber quintae Synodi. Nequaquam relegatur sermo qui dicitur Mennae ad Vigilium, quia fictus est: sed iube diligenter aduertere praesentem librum. Satisfieri enim habet piissimum uestrum imperium, quia non est tunc temporis positus in exordio, cum fieret acta in sancta quinta Synodo. Iste qui dicitur sermo Mennae ad Vigilium, nuper appositus est in principiis praesentis libri, eo quod 21 anno Iustiniani diuinae memoriae obiit Mennas. Quinta autem Synodus 26 anno imperij eius congregata est, episcopatum tenente huius regiae urbis Eutychio uenerabilis memoriae. Et inspicientes tam piissimus Imperator una cum gloriosissimis iudicibus, & quibusdam ex sancta Synodo Deo amabilibus episcopis, & aperientes ac discernentes, inueniunt tres quaterniones in principio libri additos, non habentes subnotationem numeri qui secundum consuetudinem affiguntur in quaternionibus: sed in quarto quaternione habente primum numerum, & in sequenti quaternione secundum & tertium, atque quartum subsequenter: alias uero & dissimiles esse literas eorundem in exordijs submissorum quaternionum, in quibus continebatur sermo qui dicitur Mennae ad Vigilium, aliteris quae prius scriptae sunt in eodem Codice. Constantinus piissimus Imperator dixit: Huiusmodi non relegatur sermo. Postmodum enim gestorum eiusdem sanctae quintae Synodi ordinabiliter relegatur. Et relictus est primus liber. Constantinus piissimus Imperator dixit: Subsequenter & secundi libri gestorum eiusdem sanctae quintae Synodi lectio proueniat. Et accipiens Petrus religiosus diaconus & notarius sanctissimi patriarchae Constantinopolensis, librum relegit. Et dum relegeretur septima Actio, reperti sunt in ea duo libri, quasi ex nomine Vigilij sanctae memoriae, qui fuit papa Romanus: unus quidem ad Iustinianum piiae recordationis quondam Imperatorem, alter uero

ad Theodoram piiae memoriae quondam Augustam, in quibus continebatur ita: Anathematizamus autem & Theodorum, qui fuit episcopus Mopsuestiae, tanquam qui alienus semper exiit ab Ecclesijs, & sanctis patribus aduersarius, qui non confitetur incarnatum esse Deum uerbum: id est, Christum esse unam substantiam, & unam personam, & unam operationem. Et exurgentes iterum legati Apostolicae sedis antiquae Romae, unaque, qui cum eis erant Deo amabilibus uiris, exclamauerunt dicentes: Non faciat Deus, Domine: non dixit Vigilus unam operationem. Non sunt libelli Vigilij. Falsatus est hic liber, sicut exordia primi libri praesentis quintae Synodi. Nam Domine, si unam operationem docuit Vigilus, & susceptus est a Synodo, utique & in definitione eiusdem sanctae quintae Synodi de una operatione uox habuit comprehendi. Dum relecta ergo fuerit, piissime Domine, ipsa definitio, inueniet Dominus omnem ueritatem. Consequenter itaque & secundum ordinem relecto eodem libro, ipsaque definitione usque ad finem relecta, nullo modo aliquid de una operatione in eadem definitione inuentum est contineri. Theodorus & Georgius uenerabiles presbyteri, & Iohannes uenerabilis diaconus legati sanctissimi papae antiquae Romae, dixerunt: Perimus a Deo instructam uestram serenitatem, ut reuestiue praedictus liber examinetur, ut adinuentio quae in eo facta est, manifestetur. Constantinus piissimus Imperator dixit: Quod postulat est, in subsequenti proueniat. Praesens uero liber usque ad finem relegatur. Et relictus est. Constantinus piissimus Imperator dixit: Cognitione praedictorum Synodicorum librorum percipientes tam sancta Synodus, quaque gloriosissimi iudices, edicant, si inuenitur definitum ab eisdem sanctis Synodis, sicut pollicitus est Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae, & qui cum eo sunt religiosi uiri, demonstrare unam uoluntatem, & unam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri IESU Christi. Sancta Synodus & gloriosissimi iudices dixerunt: Ex lectione sanctorum Conciliorum, sicut nostis piissimi, non inuenimus in incarnationis dispensatione unius sanctae Trinitatis Domini nostri IESU Christi, unam uoluntatem & unam operationem. Constantinus Imperator piissimus dixit: Macarius uenerabilis archiepiscopus, & qui cum eo sunt, prosequatur, si secundum quae ab eis promissa sunt, paratum habent proferre testimonia sanctorum probabiliu Patrum, quae debeant approbare (sicut polliciti sunt) unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri IESU Christi, & haec proferant. Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiae, & qui cum eo sunt, dixerunt: Secundum iussa uestri imperij inducta

t a nobis

425
 à nobis data testimonia, quæ proferre promissimus, sanctorum, proferimus. Constantinus piissimus Imperator dixit: Macarius uenerabilis archiepiscopus, & qui cum eo sunt, hæc in subsequenti peragant. Georgius sanctissimus archiepiscopus Cōstantinopoleos, & quæ sub eo est Synodus, dixerūt: Piissime Domine, petimus uestrā tranquillitatem, suggestiones directas ad à Deo uestrā instructam fortitudinem, tam ab Agathone
 10 sanctissimo papa Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, quâq; ab eius Synodo, relegi: ut auditum capiamus, quatenus cognitione & nos accipiamus totius uirtutis quæ in eis continetur. Constantinus piissimus Imperator dixit: Quod à uobis postulatum est, in subsequenti proueniat.

¶ IN QUARTA ACTIONE, quæ facta est die 15 Nouēbris, indictione nona, primū iussu Imperatoris epistola Agathonis papæ ad Constantinum, Heraclium & Tyberium Imperatores Augustos prelecta est, cuius capita sunt: Primū enim laudat Imperatoris studium in conuocanda Synodo. Deinde excusat sese, quod aliquanto serius legatos mittat. Tertio narrat, se pro obedientia, quam debeat Imperatori, ad iussionem eius ablegasse Abundantium, & duos Iohannes episcopos, Theodorum & Georgium presbyteros, & Iohannem diaconū, & Constantinū subdiaconum
 20 Romanæ ecclesiæ, & Theodorū presbyterum legatū ecclesiæ Rauennatis, & quosdā religiosos monachos: ac cōmemorat, quod ijs testimonia sanctorū Patrum à sede Apostolica approbatorū, & libros eorū tradiderit, certā formā mandati præscripserit, à quo eis nō liceat recedere in actionib. aliquid addendo aut minuendo. Quarto, legatos istos Imperatori cōmendat, ut eos audiat sicut Deum ipsum, & tutū ac securū præstet eis aditū & reditum.
 40 Quinto, edit suæ fidei confessionem iuxta quinque uniuersaliū Conciliorū consensum: & testimonijs Scripturæ & Patrū probat, in Christo esse duas uoluntates & operationes. Allegat autem hæc Scripturæ testimonia: Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: ueruntamē non sicut ego uolo, sed sicut tu uis. Item: Non mea, sed tua uoluntas fiat. Matth. 26. Marci 14. Lucæ 22. Item: Factus obediēs Patri usq; ad mortem, mortem autem crucis.
 50 Philip. 2. Et: Erat subditus parentibus suis. Lucæ 2. Et: Spiritus promptus est, caro autem imbecillis. Matth. 26. Descendi de cælo, non ut faciam meam uoluntatem, sed eius qui misit me Patris. Ioh. 6. Et: Hæc est uoluntas eius qui misit me, ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo. Item: Non quero uoluntatem meam, sed uoluntatem eius qui misit me. Ioh. 5. Omnia quæcunq; uoluit Dominus in cælo & in terra, fecit. Psal. 60

426
 134. Sicut pater suscitatur mortuos, ita & filius quos uult uiuificat. Ioh. 5. Et leproso dicit: Volo, mundus esto. Matth. 8. Nemo potest cognoscere patrem, nisi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Matth. 11. Cum per Galilæam transiret, noluit ut quisquam cognosceret. Matth. 14. Nolebat per Iudæam ambulare, quia quærebant eum Iudei interficere. Et ingressus in domum, noluit aliquem scire, & non potuit latere. Marci 7.

Deinde etiam ex Ambrosio, Athanasio, Augustino, Gregorio Nazianzeno, & ex quinta actione Chalcedonenſis Concilij, & Constantinopol. quintæ Synodi definitione septima, ex Gregorio Nyſſeno, Iohanne Chryſostomo, Cyrillo, Iohanne Constantinopolitano, Hilario, Dionysio Areopagita, Leone papa, citat testimonia pro sua sententia.

Per argumentationem etiam demonstrat, asserentes unam uoluntatem & operatione, negare animam in Christo.

Sexto demonstrat, ex quibus hæreticis illam opinionem de una in Christo uoluntate & operatione hauserint: ac citat Apollinarius, Seueri, Epiphanius, Theodosius, Cyri, Theodori dicta.

Septimo ostendit, Sergium, Paulum, Petrum, Constantinopoleos episcopos, modò unam, modò duas in Christo asserere naturas: & modò nullam. ac monet Imperatorem, ut cogitet quales fuerint illi doctores, qui modò hoc, modò illud dicant: & ut in eam curam incumbat, ut ueritas errore abiecto uincat & floreat.

Octauo planè affirmat, nullo alio modo posse cōcordiam sanciri, nisi error damnetur & abijciatur: & promittit redeuntibus in uiam, pacem: in errore uerò perseuerantibus, denūciat excommunicationem.

Secundo loco recitatur epistola Synodi Romanæ ad eosdem Imperatores, in qua Patres ueram doctrinam de duabus in Christo uoluntatibus & operationibus asserunt: & auctores diuersæ sententiæ, Theodorum Faranitanum, Cyrum, Sergiū, Pyrrhum & Paulum, & omnes eorum asseclas damnant. Deinde excusant sese ob moram, & cōmendant Imperatori suos episcopos legatos. Tertio ostendunt, se eos qui secum eandem sententiā amplectantur, in communionem recipere: dissentientes uerò damnare, & excommunicare. Paulus Diaconus libro sexto, capite secundo, de rebus gestis Longobardorum, dicit: Damiani epistolam de recta fide, sub nomine Mansueti Mediolanensis, lectam & approbatam esse, quæ fortè hæc ipsa est, sub Synodi Romani nomine transmissa.

¶ IN QUINTA ACTIONE, cū confederent 7. Decēbris, indict. 9, Patres, ab Imperatore ita etā potestate dicēdi, Macarius Antiochenus episcopus

episcopus cū suis asseclis duos codices offert, in quos diuersa testimonia sanctorū ac probabiliū Patrū conscripserat, ad probandū unam Domini nostri IESV Christi uolūtatem, quæ esset etiā Patris & Spiritus sancti. Isti autem codices cum in Synodo lecti essent, Imperator ei ulterius potestatem concedit, plura, si uellet, pro suæ sententiæ cōfirmatione in sequenti confessu proferendi.

In sexta Actione, die 12. Decēbris, indictio ne nona, Macarius adhuc unū codicillū, testimonia Patrū de una uoluntate cōtinentem, proferit: quo lecto, Imperator inquit: Et horū sciētiam accepimus. Siquidem uult pars Macarij Deo amabilis archiepiscopi Antiochiæ, aliud quid proferre ad stabilitatem eorū quæ ab eo promissa sunt, edisserat. Macarius archiepiscopus Theopoleos Antiochiæ, & Stephanus presbyter monachus, eius discipulus, & qui cū eis sunt, dixerunt: Sufficientes sumus Domine, in his, quæ iam à nobis prolata sunt, testimonijs sanctorum ac probabiliū Patrū, & aliud proferre nolumus. Pijssimus Imperator Cōstantinus dixit: Tres codices, qui prolati sunt à parte uenerabilis Macarij, sigillantur tam à gloriosissimis iudicibus, quam à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, nec non & à parte sanctæ sedis huius sanctissimæ magnæ Ecclesiæ. Et sigillati sunt.

Theodorus & Georgius uenerabiles presbyteri, Iohannes uenerabilis diaconus, qui locum præsentabant sanctissimi papæ Apostolicæ Romanæ sedis, & qui cum eis erant Deo amabiles episcopi, & religiosi clerici & monachi, dixerunt: Pijssime Domine, adhuc aliquid de una uoluntate & una operatione nõ ostenderūt Macarius Deo amabilis archiepiscopus Antiochiæ, & Stephanus eius discipulus, & Petrus Deo amabilis episcopus Nicomediæ, & Salomon Deo amabilis episcopus Clanei, in incarnationis dispensatione Domini nostri IESV Christi, per testimonia ab eis prolata. Sed & ipsa testimonia quæ protulerūt corā uestra pietate ac sancta Synodo, detrūcauerunt: & quæ ad Trinitatis quidem attinent rationē de una uoluntate, pro incarnationis dispensatione Domini nostri IESV Christi protulerūt: quæ uerò conueniunt, & quæ propriè pro huiusmodi incarnationis dispensatione Domini nostri IESV Christi posita sunt, tam sensum quàm uerba detrūcauerūt. Vnde petimus uestrā pijssimam fortitudinē, authenticos codices prolatorum ab eorum patrum testimonijs proferri ex uenerabili patriarchio huius regiæ ciuitatis, & cōferri cum codicibus ab eis oblati: & demonstrabimus, quæ ab eis in his facta est celeratio. Præ manibus igitur habentes codicē continētē plurima testimonia sanctorū ac probabiliū patrū, clarè ostendentia duas naturales

uolūtates, & duas naturales operationes, inconfusè atq; indiuisè in incarnationis dispensatione Domini nostri IESV Christi, ueri Dei nostri: nec nõ & prophanorū hereticorum testimonia, insinuantia unā uolūtate, & unam operationem, quæ consonant cum dogmate super una uoluntate & una operatione Macarij Deo amabilis archiepiscopi Antiochiæ, & eorum qui cum eo contradicunt, quæsumus ut coram uestra pietate hæc legantur.

Pijssimus Imperator Constantinus dixit: In subsequenti, eorum prolatio fiat.

In Septimo confessu, qui factus est 13. Februarij, Paulus magnificus Imperialis Secretarius inquit: Meminit à Deo uestrū instructū imperiū, quod hesterno die polliciti sunt Theodorus & Georgius Deo amabiles presbyteri, & Iohannes Deo ualde amabilis diaconus, locum præsentantes sanctissimi papæ Apostolicæ sedis antiquæ Romæ Agathonis, & qui cum eis sunt Deo amabiles episcopi, & religiosi clerici & monachi, proferre testimonia sanctorum Patrum, luce clariū prædicantia duas uoluntates naturales, & duas operationes naturales in incarnationis dispensatione Domini nostri IESV Christi, ueri Dei nostri: insuper & prophanorum hereticorū testimonia, manifestantia unam uoluntatem, & unam operationem. & suggerimus, Ad quod uidetur. Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Proferant, qui locum adimplent Agathonis sanctissimi papæ urbis Romanæ, memorata ab eis testimonia. Et protulerunt codicem superscriptum ita: Testimonia sanctorum ac probabiliū patrum, demonstrantia duas uoluntates, & duas operationes in Domino Deo & saluatore nostro IESV Christo. Quem accipiens Stephanus religiosus presbyter & monachus monasterij quod cognominatur domus Arsitia, unus existens partis Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, relegit ab initio usq; ad finem, tam sanctorum ac probabiliū testimonia, quamq; prophanorum hereticorum. Pijssimus imperator Constantinus dixit: Prolatorum nūc testimoniorum atq; relectorum ex parte sanctissimi Agathonis papæ urbis Romanæ scientiam percipientibus nobis, edicant Theodorus & Georgius uenerabiles presbyteri, & Iohannes uenerabilis diaconus, si & alia proferre uelint testimonia. Theodorus & Georgius uenerabiles presbyteri, & Iohannes uenerabilis diaconus, dixerunt: Licet & plura alia nobis idoneū est proferre testimonia, sed ne fastidium ingeramus à Deo instructis uestris auribus, hæc sufficiunt nobis ad ueritatem demonstrandam. Petimus autem à Deo firmatam uestram fortitudinem, interrogari Georgium sanctissimum archiepiscopum huius à Deo conseruandæ uestre regiæ

urbis, & subiacentem ei Synodum, nec non & Macariū archiepiscopum Antiochiæ ciuitatis, & subiectos ei episcopos, si cōuenit eis tenor relectarū duarū suggestionum: id est, Agathonis sanctissimi papæ Apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & Cōcilij ei subiacentis. Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos, & Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochiæ, & qui cū eis erāt, dixerunt: Pijssime Domine, petimus ut exemplaria prædictarū suggestionū percipiamus. Requirentes namq; & conferentes testimonia quæ in eis sunt sanctorū probabiliū Patrum, cū codicibus huius uenerabilis patri archij, in subsequenti competens dabimus responsum. Pijssimus imperator Constantinus dixit: Citra dilationē, quod postulatum est, fiat. Prolatus autē codicillus à præsentarib. locum sanctissimi papæ Romæ sub signaculis tam gloriosissimorū iudicū, quamq; utrumq; partium, fiat ad instar codicillorum qui à Macario Deo amabili archiepiscopo Antiochiæ oblati sunt. Et signatus est.

¶ IN OCTAVA ACTIONE, septimo die Martij, indictione 10, legati Rom. pontificis petūt ab Imperatore, ut iubeat, Georgium Constantinopoleos episcopum, & Macarium Antiochenum, cum suis, declarare suam sententiā, probent ne an improbent Agathonis & Synodi eius doctrinā, testimonijs Patrū assertā, de duab. in Christo naturis, uolūtatis. naturalibus, & operationibus. Ab Imperatore ergo iussi ordine sentētiās dicūt in hūc modū.

Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos dixit: Inspiciēs pie Domine, omnē uirtutē suggestionum, directarum ad pijssimam uestram fortitudinem, tam ab Agathone sanctissimo papa Romæ, quàm ab eius Synodo: & scrutans sanctorum ac probabiliū Patrū, qui repositi sunt in uenerabili patriarchio, inueni cuncta testimonia sanctorū ac probabiliū Patrū, quæ in eiusdē suggestionibus continentur, consonantia, & in nullo discrepātia à sanctis & probabilib. Patribus: & consentio eis, & sic profiteor & credo.

Theodorus Deo amabilis episcopus Ephesi, dixit: Ita, Domine, profiteor, & sic credo, quemadmodū habent suggestiones sanctissimi papæ antiquæ Romæ Agathonis: id est, duas naturas, & duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes in uno sanctæ Trinitatis Domino nostro IESV Christo, uero Deo nostro.

Sisinnius Deo amabilis episcopus Heracleiæ Thraciæ, dixit: Auditū percipiens suggestiōes Agathonis sanctissimi papæ Romæ, quæ directæ sunt ad pijssimū nostrū Dominū, inueni in nullo eas aduersari sanctis Patribus: & profiteor duas uolūtates & duas operationes in uno sanctæ Trinitatis Domi-

no nostro IESV Christo, uero Deo nostro. Georgius uenerabilis episcopus Cyzici, dixit: Inspiciens suggestiones sanctissimi papæ Romæ Agathonis, & positorum in eis testimoniorum scientiam percipiens, de duabus uoluntatibus & operationibus, & consentiens omnibus quæ in eis continentur, sic sector & sic credo, in uno sanctæ Trinitatis Domino nostro IESV Christo, uero Deo nostro. Ego etenim, & dum hic relegerentur eadem suggestiones, ita credidi, & credo.

Iohannes Deo amabilis episcopus Chalcedonæ, dixit: Sic cōfiteor, & sic credo, secundū uirtutē suggestionū directarū ab Agathone sanctissimo papa antiquæ Romæ, ad pijssimū & à Deo firmatū nostrum Dominum & magnum uictorē Imperatorem, quæ continent duas naturas, & duas naturales uoluntates, & duas operationes similiter naturales, in uno sanctæ Trinitatis Domino nostro IESV Christo, uero Deo nostro, incōsufē inconuertibiliter: & anathematizo eos qui dicūt unā uoluntatem, & unam operationē in dispensatione eiusdem Domini nostri IESV Christi, ueri Dei nostri.

Sisinnius Deo amabilis episcopus Hierapoleos Phrygiæ, dixit: Suscipio ea quæ suggesta sunt Domino nostro pijssimo & magno uictori Imperatori, ab Agathone sanctissimo papa antiquæ Romæ: & profiteor duas naturas in uno sanctæ Trinitatis Domino nostro IESV Christo, & duas uolūtates naturales, & duas operationes naturales indiuisē, incōuertibiliter: & anathematizo eos qui dicunt unam uoluntatem & unam operationem in dispensatione Domini nostri IESV Christi, ueri Dei nostri.

Georgius Deo amabilis episcopus Byziciæ Thraciæ, dixit: profiteor duas naturales uolūtates, & duas operationes in dispensatione unius sanctæ Trinitatis Domini nostri IESV Christi, ueri Dei nostri: suscipio autem & suggestiones directas ab Agathone sanctissimo papa Romano, ad pijssimū & à Deo firmatū nostrū Dominū & magnum Imperatorem, hoc ipsum prædicantes, & in omnib. eas sequor.

Gregorius Deo amabilis episcopus Mitylenæ, dixit: Profiteor ita, & credo duas naturas, & duas naturales uoluntates, & duas operationes similiter naturales in uno sanctæ Trinitatis Domino nostro IESV Christo, uero Deo nostro. Super his autem sequor & suggestiones directas ab Agathone sanctissimo papa antiquæ Romæ, ad pijss. nostrum Dominum & magnum Imperatorem, & omnem uirtutem quæ in eis continetur.

Andreas episcopus Methymnæ, dixit: Sequor suggestiones sanctiss. papæ Romæ Agathonis, & testimonia sanctorū Patrum quæ in eis cōtinētur: & ita credo, & ita profiteor duas naturas,

431 naturas, & duas uoluntates, & duas operationes in uno sanctæ Trinitatis Domino nostro IESV Christo, uero Deo nostro.

Sergius, Deo amabilis episcopus Selymbrie, dixit: Sequor suggestiones patris nostri Agathonis sanctissimi papæ Romæ, & ita suscipio, & ita amplector eas, tanquã epistolas sanctæ memoriæ Leonis prædecessoris eius beatitudinis: & profiteor in Domino nostro IESV Christo, uero Deo nostro, duas uoluntates naturales, similiter & duas operationes.

Domitius episcopus Prusianos, dixit: Suggestiones directas à patre nostro Agathone sanctissimo archiepiscopo Apostolice, & principalis sedis antiq; Romæ, ad à Deo coronatū & māfincissimū nostrum Dominū & magnū uictorē Imperatorem, tanquã ex Spiritu sancto dictatas, per os sancti ac beatissimi Principis Apostolorū Petri, prædico, & digito ter beatissimi papæ Agathonis scriptas suscipio & amplector: & ita credo, ita sentio, duas naturas in uno sanctæ Trinitatis Domino nostro IESV Christo uero Deo nostro, & duas naturas uoluntates, similiter & duas operationes naturales in una persona, in una substantia inseparabiliter atq; indiuisē: & anathematizo eos, qui dicunt unam uoluntatem & unam operationem post incarnationem Domini nostri IESV Christi, nisi duntaxat in sancta Trinitate solummodò.

Genesius episcopus Anastasiopoleos dixit: Secundū uirtutē relectarū suggestionum sanctissimi papæ Romanæ urbis, sic credo & confiteor in incarnationis dispensatione Domini nostri IESV Christi, ueri Dei nostri, duas naturas, & duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes.

Et surgentes cæteri omnes Deo amabiles episcopi, qui sub sedē Constantinopolitanā fuerant, exclamauerunt dicentes: & nos pijs sine Domine, notionē accipientes suggestionis directæ ad mansuerissimā uestrā fortitudinē ab Agathone sanctissimo ac beatissimo papa antiq; Romæ, & alterius suggestionis quæ facta est à subiacente ei Concilio, & sequentes sensum qui in ea cōtinetur, sic sapimus & profiteamur, & credimus in uno Domino nostro IESV Christo uero Deo nostro, duas naturas incōfufē, inconuertibiliter, indiuisē, & duas uoluntates naturales, & duas operationes naturales: & omnes qui docuerunt & dicunt unam uoluntatem, & unam operationem in duabus naturis unius Domini nostri IESV Christi, ueri Dei nostri, anathematizamus.

Theodorus autem episcopus Meletinæ, chartā offert, in qua indicat pares in sanctis Synodis uniuersalibus, non duas uoluntates & operationes dixisse, sed unum Christum in duabus naturis, in una persona indiuisē &

inseparabiliter operari diuina & humana. & & petit ut Imperator caueat, ne quid contra Synodorum decreta noui statuatur.

Imperator quærit ex Theodoro, qui secū chartam illam composuerit? Ille uerò, Petrum Nicomediæ episcopum, & Salomonē Cleonē, Antonium Hypēporum, & Georgiū diaconum, & Anastasium diaconum, & Stephanum Cancellarium, & Dionysium diaconum & Cancellarium, Anastasium presbyterum & monachum ex Secretario patriarchæ Constantinopoleos, & Georgiū monachum patriarchij Antiochiæ, indicat. Deinde Imperator quærit, Quis sibi tradiderit chartulā offerendam? Theodorus monstrat Stephanū abbatem de patriarchio Antiochiæ.

Synodus iubet Theodorum cum istis prodire in medium, & sententiam suam proponere. Illi ergo surgentes, omnes, excepto Stephano discipulo Macarij, Theodorum mendacij redarguunt: & negant se in chartulā illam consensisse, ac ostendunt se paratos esse suam fidem orthodoxā confiteri. Imperator iubet, ut id scripto faciant. Georgius episcopus Constantinopoleos monet Imperatorē, ut iubeat nomen Vitaliani papæ in diptycha referri: fore enim ut ea ratione à communione recedant, qui non uerā amplectantur sententiam. idq; annuente Imperatore efficitur, & sequitur Patrum acclamatio.

Secundo loco Macarius Antiochiæ episcopus iussus dicere, an cōfiteatur in uno sanctæ Trinitatis Domino nostro IESV Christo, uero Deo nostro, duas uoluntates naturales, & duas operationes naturales, inconfusē & indiuisibiliter: & an probet Agathonis sententiam & testimonia ex patribus annotata? Respondet: Nō dico duas uoluntates, aut duas operationes in incarnationis dispensatione Domini nostri IESV Christi: sed unā uoluntatē, & deiuirilē operationē. Sed Macrobius Seleuciæ Isauriæ, & Eulalius Cynopolis, & Cōstantinus Dalisandi, & Theodorus Olbis, episcopi & legati Concilij Antiochiæ, à Macario sese disiungunt, & amplectuntur & confitentur duas in Christo naturales uoluntates & operationes indiuisē, inconuertibiliter, inconfusē, in incarnationis dispensatione.

Quia uerò Macarius in sua sententia perseverat, Synodus surgere eum de sede iubet: ac adferuntur tres eius codicilli, quos in superioribus actionibus ad confirmandam suam opinionem proposuerat: quos ubi pro suis agnouit Macarius, Imperator inquit: Edicat Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiæ, & Stephanus religiosus presbyter & monachus eius discipulus, quid sibi coacervantes, huiusmodi deflorauerunt testimonia.

Macarius sanctissimus archiepiscopus dixit: De ipsa unā uoluntate, quæ est Patris & Do-

433
mini nostri IESV Christi, & sancti Spiritus. Constantinus piissimus imperator dixit: De dispensatione Domini nostri IESV Christi, unius sanctæ Trinitatis Dei uerbi, quomodo sentis? Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit: Cōfiteor Dominū IESVM Christū unū sanctæ Trinitatis esse, & post incarnationem in duabus perfectis naturis incōfule & indiuisiue in una persona, & una subsistentia, nusquam naturarū differentia perempta propter unitiōnem, sed saluata potius proprietate utriusq; naturæ, & in unam personam atq; unam subsistentiam concurrente. Quoniam uerò alteram personam, & post humanationem unius sanctæ Trinitatis non assumpsit, propter hoc nec aliquid peccati dicimus eum assumere, quia absque carnalibus uoluntatibus & cogitationibus hominis in imagine nouitatis confitemur unum Dominum nostrum IESVM Christum. Qui enim unam uoluntatem habens, est ad susceptionem harū omnium passionum idoneus, unam eadēque habuit uirtutem ad tolerantiam horū omnium, secundū sanctū & acceptabile Augustinū. De hoc enim & confessionē fidei iam pridem exposuimus, & cōsentimus tam sanctis quinq; Synodis, quāq; Honorio à Deo erudito, Sergio & Paulo atq; Petro, & reliquis, quorū mentionem & in his quæ Domino porreximus, testimonijs fecimus, confiteces unam uoluntatē subsistentialem, in uno Domino nostro IESV Christo, & Deiuirilem eius operationē. Nec enim quæ diuina sunt, secundum Deum: neq; quæ humana sunt, secundum hominem, sed humanam & Dei nouam quandam uirilem operationem in conuersatione demonstrasse, confitemur secundum sanctum Dionysium.

Postea iussu Imperatoris legitur confessio Macarij, quā ad Imperatorē scripserat. In ea autē Macarius inter alia affirmabat quinq; uniuersales Synodos, & sanctos probabiles patres unā uoluntatē in Domino IESV Christo Deo nostro, & Deiuirilem eius demonstrasse operationem: & impium esse dicere, in eodem Christo Deo nostro duas uoluntates ad inuicē cōtrarias seu dissimiles. Ac proponit similitudinē. Quemadmodū nostrū corpus regitur, & ornatur atq; ordinatur ab intellectuāli & rationali anima nostra: ita & in Domino Christo tota hominis eius conspersio, ab eiusdem uerbi diuinitate semper & in omnibus mota *θεοκίνητος* Deo mobilis fuit, secundum Gregorium Nyssenum.

Imperator & patres iterum interrogant Macarium, an dicat duas naturales uoluntates, & duas operationes in incarnationis dispensatione Dei nostri? Ille uerò respondet: Non dico duas naturales uoluntates, aut duas operationes naturales in incarna-

tionis dispensatione Domini nostri IESV Christi, nec si membratim incidar, & in mare mittar.

Synodus ergo testimonia à Macario ex Athanasio collecta confert cum authenticis exemplaribus ex bibliotheca prolatis, & demonstrant eum antecedentia & subsequētia decurtasse, in quibus planē asserat Athanasius duas in Christo uoluntates & operationes. Quærunť autem ex eo, cur illa amputarit, cum sciat hæreticorum esse circumtruncatas sanctorum Patrum uoces deflorare? Ille respondet, se pro sua sententia stabilienda ea accepisse, quæ uisa sint idonea. Ad hanc responsionem Synodus exclamat: Hæreticum seipsum manifestē demōstrauit: Nono Dioscuro anathema: Huiusmodi deponatur, Nouum Dioscorum foras mitte, Nouo Apollinario malos annos, Meritò ab episcopatu alienetur, nudetur circumposito ei pallio. Et denudato eo, atq; in medio astante, unā cum Stephano eius discipulo, Theophanes uenerabilis presbyter & abbas monasterij Baias, interrogauit eosdem Macarium & Stephanum: Habuit humanam uoluntatem Dominus noster IESVS Christus, & impeccabilem? Macarius & Stephanus dixerunt: Nos uoluntatem humanam in Christo non dicimus, diuinam uerò etiam absq; carnalibus uoluntatibus & cogitationibus humanis, sicut prolatum à nobis testimonium sancti Athanasij continet. Voluntas enim Deitatis tantum. Theophanes, Deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Et quomodo intelligitis carnales uoluntates, & cogitationes humanas? Macarius & Stephanus dixerunt: Voluntates carnales & cogitationes humanas, hominum similia nobis sunt: Christus uerò nihil eorum habuit. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas dixit: Si testimonium quod detruncastis, in integro posuissetis, inueniebatur, quoddam carnales uoluntates & humanas cogitationes, culpabiles & uoluptuosas accepit sanctus pater Athanasius, quæ ex seminatione diabolica illarū sunt humanæ naturæ: sicut idē sanctissimus pater superius asserit. Nam & ego dico, nō habuisse Dominū nostrū IESVM Christū uerbū, Deum nostrum, ex supersatione uoluntatem carnalem, aut peccabiles cogitationes: absit, sed naturalem uoluntatem, quam ipse Deus creans Adam, ei indidit. Et hoc autem ipse interrogo uos: Habuit animam rationabilem ipse Adam? Macarius & Stephanus dixerunt: Eriam. Theophanes, Deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Naturalem habuit uoluntatem? Stephanus, religiosus monachus, dixit, *προαιρετικῶν καὶ ἀναγκαστικῶν*, quod est, arbitrale & liberum. Etenim ante præuariationem, diuinam habuit uoluntatem, & con-

& conuoluntarius erat Deo. Domitius, Deo amabilis episcopus Prusados, dixit: ubi it uanitas tua blasphemae? Si conuoluntarius erat Adam Deo, ergo & concreator. Theodorus & Georgius Deo amabiles presbyteri, & Iohannes Deo amabilis diaconus, locum praesentantes Agathonis sanctissimi Papae Apostolicae sedis antiquae Romae, & qui ex persona eius fuerunt Concilij Deo amabiles episcopi dixerunt: si Adam ante praeariaricacionem diuinam habuit uoluntate, ergo & consubstantialis fuit Deo, & inconuerlabilis, ac uiuificatrix fuit uoluntas Ade. Et quomodo mutatus, transgressus est mandatum, & morti succubuit? Qui enim conuoluntarius est, utiq; & consubstantialis est. An ignoras sanctum Cyrillum clamantem: Sicut est consubstantialis, ita & conuoluntarius proprio genitori? Vnius enim essentiae, una utiq; est uoluntas. Theophanes, Deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Quod iam uos interrogauit, dicite, Habuit naturalem uoluntatem Adam etiam, an non? Macarius & Stephanus dixerunt: Et superius iam diximus, *προαιρουνησαι αυτην εβουλην*, quod est arbitrale & liberum. Theophanes Deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Aut assentire, quia habuit naturalem uoluntatem, aut renunciare: & hoc ostendo a sanctis probabilibus Patribus. Diu igitur perseverantibus eisdem Macario & Stephano, & neque assentire uolentibus, neque abnuere, Constantinus piissimus imperator, & sancta Synodus dixerunt: Proferat Deo amabilis Theophanes presbyter & abbas, quae effatus est testimonia sanctorum & probabiliu Patrum. Et protulit duo testimonia. Vnum quidem sancti Athanasij archiepiscopi Alexandri, de libro Humanationis aduersus Apollinarium, sic habens in uerbis: Quando Adam in principio formauit Deus, nunquid congenitum ei dedit peccatum? Quid ergo iam opus erat mandari? Quomodo ergo eum condenuit peccantem? Quomodo autem & ante praeariaricacionem ignorabat bonum & malum Adae, quem formauit Deus ad incorruptionem & imaginem suam aeternitatis? Fecit eum natura impeccabile, & uoluntate liberum. Aliud autem sancti Augustini episcopi Hipponis, ex quinto libro aduersus Iulianum Pelagianista, continentem ita: Motus animi quid est, nisi motus naturae? anima enim sine dubitatione natura est: & ideo uoluntas motus naturae est, quia motus est animae. Sancta Synodus dixit: Luce clarius & ueraciter ostendit Theophanes, Deo amabilis presbyter & abbas, per prolata ab eo testimonia sanctorum ac probabiliu Patrum, naturalem esse uoluntatem. Si igitur primus Adam naturalem habuit uoluntatem: qui per omnia similis illi factus est absque peccato, secundus Adam Dominus noster Iesus Christus, uerus

Deus noster, quomodo non habuit in humana eius natura naturalem uoluntatem? Si itaque & humanam impeccabilem uoluntatem assumpsit Dominus noster & Deus Iesus Christus humanae suae naturae, & diuinam ante secula cum Patre & Sancto Spiritu habuit uoluntatem, proculdubio duas naturales uoluntates in ipso, orthodoxos oportet cõfiteri inconfuse atq; indiuise: sicut & plurimis paternis testimonijs duae naturales uoluntates in una persona, siue una subsistentia, per incarnationis dispensationem, unius de sancta Trinitate Domini nostri Iesus Christi Dei nostri comprobatae sunt.

Deinde etiam Ambrosij, Dionysij Areopagitae, & Iohannis Chrysostomi testimonia, cum authenticis exemplaribus collata, ostenduntur truncatae, & contra autorum perpetuam sententiam allegata.

¶ IN NONA ACTIONE, quae habita est octauo Martij, indictione decima, iterum conferuntur testimonia cum exemplaribus authenticis: & quidem ex quodam Athanasij dicto ab istis allegato, Basilius Gortynae episcopus demonstrat, duas uoluntates recte asseri per ea quae omissa sunt.

Deinde Stephanus monachus, discipulus Macarij, dixit: Sanctus Gregorius theologus in libro secundo de Filio, manifeste ostendit unam uoluntatem in Domino nostro Iesu Christo, inquit: Illius enim uelle nec contrarium est Deo, deificatum totum. Basilius, Deo amabilis episcopus Gortynae, dixit: Qualem uoluntatem dicis, quae deificata est: diuinam, an humanam? Si enim diuinam dixeris, quod diuinum est, deificatione non indiget: Si autem humanam, proculdubio duas uoluntates, & ex praesenti testimonio etiam nolens significas. Domitius, Deo amabilis episcopus Prusados, dixit: Postulo a Deo coronatam Domini fortitudinem & sanctam Synodum, ut ueniat in medium Georgius, religiosus monachus, condiscipulus huius Stephani, & interrogetur si bene dogmatizet Stephanus. Constantinus piissimus imperator & sancta Synodus dixerunt: edicat Georgius religiosus, si recte dogmatizat Stephanus monachus, condiscipulus eius. Georgius, religiosus monachus, dixit: Omnino, Domine, extra intentionem sanctorum Patrum disputat, aduersarius Patrum existens.

Item relectum est ex eodem codicillo alterum testimonium sancti Cyrilli de interpretatione Euangelij secundum Matthaeum, sermone duodecimo, quod collatum est similiter cum libro chartaceo bibliothecae huius uenerabilis Patriarchij, textu testimonij habente sic: Ergo id (Non sicut ego uolo, sed sicut tu) transformationem & transfigurationem naturae humanae, de exuperata

formidine, in audaciam spiritualem benè nimis significat. Sunt autem & ante hoc testimonium, quæ callidè prædictus Macarius & Stephanus non deflorauerunt, hoc modo: Recusat itaque ipsum calicem, crucifigentes se, Dei amatores non esse, tanquam per hoc accusans. & subest quidem in eo pavor passionis propter humanitatem: cōpescitur autem continuè uirtute inhabitantis uerbi, ac fortitudine. Considera namque, quomodo ostendit quidem quoddam humanum est, ipsa recusatione: quoddam autem deitatis est inflexibile, effulsit statim. Ait enim ad Patrem qui in cœlis est: Veruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu uis. Humanitas uerò condecenter & hoc ait. Nam secundum quod Deus est, non extra est uoluntatem Patris, magis autem ipse est uoluntas Dei & Patris: sicut in sapientia & ipsum uelle est patris, sapientia uerò est filius. Quia igitur & uoluntas patris nominatur unigenitus, exclamat dicens laudabilis cantor: Domine, in uoluntate tua præstitisti decori meo uirtutem. In Christo namque est omne donum cœlestium bonorum à Deo & Patre. Aliàs autem una consubstantiali sancta existenti Trinitate, & una deitate in ea intelligenda, quomodo non erat uoluntas eadem Patris & Filij & Spiritus sancti? Congruentissimè igitur ad humilitatis habitum, & ut homo, subformidat tacitè mortem, quæ extra naturam & ex maledicto intromissa est, respiciens: iterum autem ut Deus, Non sicut ego uolo, ait, sed sicut tu. Caro itaque quæ quo modo in Christo ad summam post hoc fiduciam hominis transformabatur, natura docebatur, quippe iam nec ipsam seueram mortem pertimescere, si præsertim utiliter ad eam accederet propter Deum. In hoc enim plurima est merces, quia ad id quod ita odibile & nature infestum est, accedimus propter Deum, discente & incipiente nostra natura in primo Christo uiriliter agere, & præualere contra sic uehementes & noxios uenientium incurfus.

SENTENTIA SYNODI

Definitiuæ.

¶ Sancta Synodus dixit: Tu Stephane, & tuus magister Macarius, non ostendistis in incarnationis dispensatione Domini nostri IESU Christi, ueri Dei nostri, per codicillū à uobis oblatum: sed & duas uoluntates, in testimonij in eodem codicillo positis inuenimus apertè, clamante Athanasio laudabili, quamuis detruncata & obcælata sint, iuxta quod soliti estis, eadem testimonia, quæ peruersè interpretates protulistis. Definimus igitur, postquā apertè approbati estis, ad subuersionem diuinorum dogmatum festinare, & sanctorum ac probabilium patrum doctrinas corrumpere, & hæreticorum magis sensum assumere, & quæque ab eis dogmatizata

sunt, sectari, ad contagium orthodoxæ plebis, ab omni uos sacerdote tali dignitate & ministerio alienos existere. Eos autem qui iam pœnitentiam egerunt, & superius nominatos tam episcopos quàm clericos, qui & nunc in medio assunt, & rectè unā nobiscum cōfitentur, præuidimus quidem in proprijs locis residere. Libellos autè quos promiserunt, propriæ eorum fidei, cum iureiuratio in subsequenti nobis offerent. Sancta Synodus exclamauit: Multos annos Imperatori, orthodoxo Imperatori multos annos: Hæreticum foràs mitte. Nouo Eutycheti malos annos, nouo Apollinari malos annos: Hæreticum foràs mitte.

Executio.

¶ Et impulsus est Stephanus discipulus Macarij, & foras missus est. Petrus Deo amabilis episcopus Nicomedie, Theodorus Deo amabilis episcopus Meletinæ, Salomon Deo amabilis episcopus Cleonæ, Antonius Deo amabilis episcopus Hypēpæ, Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, Anastasius diaconus & notarius, Stephanus diaconus & cancellarius, Dionysius diaconus & monachus, & Georgius monachus Macarij dixerunt: Parati sumus in subsequenti, rectè nostræ fidei cum iureiurando libellos offerre. Sancta Synodus dixit: Quod ab eis promissum est, fiat. Et quia sufficiunt quæ hodiernæ die mota sunt, in subsequenti qui dudū oblati sunt codicillus, à parte Apostolicæ sedis antiquæ Romæ ad legendum & conferendum, cum libris hic sitis uenerabilis patriarchij proferatur. Illos itaq; duos codicillos, qui tunc à Macario & Stephano dati atque lecti sunt, ad conferendum uenire nolumus, eo quoddam testimonia quæ in eis posita sunt, nullatenus ad præsentem dogmaticam causam respiciunt.

¶ IN ACTIONE DECIMA, die 18. Martij, postulantibus legatis Romani pontificis, cōfittente uerò Imperatore & Synodo, testimonia Patrum, nimirum Leonis papæ, Ambrosij, Chrysostomi, Gregorij Nysseni, Cyrilli, Epiphaniij, Gregorij Nazianzeni, Athanasij, Augustini, Iustini martyris, Iustiniani Imperatoris, Euphemij Antiocheni, Iohannis Scythopolis, ostendentia duas uoluntates & operationes in Christo, ab Agathone & Synodo Romano transmissa, & testimonia hæreticorum unam uoluntatem & unam operationem asserentium, relegendur, & conferuntur cum authenticis exemplaribus: & tota Synodus pronunciat, ea rectè esse allegata.

Deinde Petrus Nicomedie, & Theodorus Meletinæ, Salomon Cleonæ, Antonius Hypēporum episcopi, & Georgius diaconus & chartophylax, & Diouysius diaconus & cancellarius,

cellarius, & Anastasius diaconus & notarius defensor nauium, Stephanus religiosus diaconus & cancellarius, & Anastasius & Georgius monachi, præmisso iuramento libellos propriæ fidei offerunt, in quibus testantur se doctrinam de duabus in Christo uoluntatibus & operationibus uerè amplecti, & contrariam sententiam abijcere & damnare.

Tertio Georgius presbyter & monachus, legatus Theodori archiepiscopi Hierosolymorum, ab Imperatore & Synodo petit, ut Synodica Sophronij ad Sergium episcopum Constantinopoleos cognoscatur & dijudicetur, orthodoxa ne sint an secus. Sed Imperator & Synodus ad sequentem cõfessum eam re reiicit.

¶ IN ACTIONE undecima, die uicesimo Martij, proferuntur à Georgio Synodica Sophronij, & leguntur: quibus finitis, Imperator Constantinus caulis Reipublicæ occupatus, Constantinum & Anastasium patricios, & Polyeuctum & Petrum excõsules suo loco adesse & præsidere Synodo iubet, donec ad finem deducantur ea quæ restent agenda.

¶ IN DODECIMA actione, chartæ Macarij ad Imperatorem Constantinum missæ, quæ ab eodem nondum erant nec resignatæ nec lectæ, offeruntur Synodo iussu Imperatoris per Iohannem patricium relegendæ & dijudicandæ.

Inter eas autem erat sermo Macarij, acclamatus ad Constantinum Imperatorem: quæ cum cõpisset legere Antiochus, Synodus dixit, in alio codice lectum esse.

Et chartula quædam alia: quæ & ipsa cum eiusdem sit sententiæ, reiicitur.

Et epistola Sergij ad Cyrum Phasidis episcopum, quæ legitur.

Et sermo Mennæ ad Vigilium, quem Synodus reiicit ut fictitium, qui non sit in authenticis exemplaribus: sicut in tertia Actio- 40 ne supra est demonstratum.

¶ Et epistola Sergij Constantinopolis episcopi ad Honorium papam Romanum, quæ integra recitatur. Capita autem eius sunt: Primum, narratio quomodo Imperator à Paulo heretico in dubitationem, an duæ uel una in Christo sint naturæ, coactus, cõsuluerit Cyrum de ea quæstione: ad quã eum nec ipse posset respondere, iusserit eum ad Sergium scribere de eadẽ quæstione, quodd ei miserit Mennæ librum ad Vigilium de unauoluntate & operatione Christi.

Secundò, Quomodo Cyrus Alexandria disidentes ad concordiam reduxerit, concedendo ijs unam uoluntatem & operationem in Christo esse: ut ab ijs uicissim obtineret, duas in eodem esse naturas.

Tertio, Quomodo Sophronius isti formulæ cõpositionis cõtradixerit, asserendo, oportere duas in Christo operationes & uoluntates statui.

Quartò, Quomodo ipse Sophronium iusserit Patrũ testimonia proferre, quibus asserantur duæ operationes in Christo, quod cum non potuisset præstare, iusserit eum quiescere, ne turbæ excitentur nouis phrasibus. Nã utraq; phrasi plurimos offendi. & quodd Sophronius isti sententiæ acquieuerit.

Quintò, Quomodo ad Imperatorem Mennæ librum ad Vigilium, de una uoluntate & operatione scriptum miserit: eiq; suaserit ut permaneat in attrita Patrũ doctrina, & nõ sinat noua inquiri, quæ turbas dent in Ecclesia.

¶ Et epistola Honorij ad Sergium, quæ etiã tota legitur. In ea autem Honorius planè probat sententiã Sergij, inquit enim inter alia: Non oportet ad dogmata hæc Ecclesiastica retorquere, quæ neq; Synodales apices super hoc examinãtes, neq; autoritates Canonice uisæ sunt explanasse, ut unã uel duas energias aliquis præsumat Christi Dei prædicare, quas neq; Euãgelicæ uel Apostolicæ literæ, neque Synodalis examinatio super his habita, uisæ sunt terminasse: nisi fortassis (sicut præfati sumus) quidã aliqua balbutiendo docuerunt, cõdescendentes ad informãdas mentes atq; intelligentias paruulorũ, quæ ad Ecclesiastica dogmata trahi non debent, quæ unusquisq; in sensu suo abundans uideatur secundum propriã sententiã explicare. Nam quia Dominus IESVS Christus, filius ac uerbum Dei, per quæ facta sunt omnia, ipse sit unus operator diuinitatis atq; humanitatis, plenæ sunt sacre literæ luculentius demonstrantes. Vtrũ autem propter opera diuinitatis & humanitatis, geminæ operationes debet deriuatè dici uel intelligi, ad nos ista pertinere nõ debet: relinquẽtes ea grãmaticis, qui solent paruulis exquisita deriuãdo nomina uendicare. Nos enim nõ unã operationẽ uel duas Dominum IESVM Christũ, eiusq; sanctũ Spiritum, sacris literis percepimus, sed multiformiter cognouimus operatum. Scriptum est enim: Si quis Spiritum Christi nõ habet, hic eius non est. Et alibi: Nemo potest dicere, Dominus IESVS, nisi in Spiritu sancto. Diuisiones uerò gratiarũ sunt, idem autem Spiritus: & diuisiones ministratorum sunt, idem autem Dominus: & diuisiones operationum sunt, idem uerò Deus, qui operatur omnia in omnibus. Si enim diuisiones operationum sunt multæ, & has omnes Deus in membris omnibus pleni corporis operatur, quanto magis capiti nostro Christo Domino hæc possunt plenissimè coaptari? Ut caput & corpus unum sit perfectum, ut perfectio occurrat (sicut scriptum est) in unum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Si enim in alijs, id est in membris suis, Spiritus Christi multiformiter operatur, in quo uiuunt, mouentur & sunt: quanto magis per semetipsum mediatorem Dei

Dei & hominum, plenè ac perfectè, multisq; modis & ineffabilibus confiteri nos communi-
 one utriusq; naturæ condecet operatum? Et nos qui secundum sanctiones diuinorum eloquiorum oportet sapere uel sperare, illa uidelicet refutantes, quæ quidem nouæ uoces noscuntur sanctis Dei ecclesijs scandala generare: ne aut duarum operationum uocabulo offensi, sectantes Nestorianos, nos uesana sapere arbitrentur: aut certè, si rursus unâ operationem Domini nostri IESV Christi fatendam esse censuerimus, stultam Eutychnistarum attonitis auribus dementiam fateri putemur: præcauentes, ne quorum inania arma combusta sunt, eorû cineres & rediuu-
 uos ignes flammium arum denudè renouet quæstionum: simpliciter atq; ueraciter confitentes, Dominum IESVM Christum unum operatorem diuinæ atq; humanæ naturæ: electius arbitantes, ut uani naturarum ponderatores, ociosè negociantes, & turgidi aduersus nos insonent uocibus ranarum philosophi, quàm ut simplices & humiles spiritu populi Christiani possint remanere ieiuni. Nullus enim decipiat per philosophiam & inanem fallaciam discipulos piscatorum. Eorum enim doctrinam sequentes, omnia argumenta scopulosa disputationis callidæ atque fluctuosa intra eorum retia sunt collisa. Hæc nobiscum fraternitas uestra prædicet, sicut & nos ea uobiscum unanimiter prædicamus: hortantes uos, ut unius uel geminæ nouæ uocis inductum operationis uocabulum au-
 fugientes, unum nobiscum Dominum IESVM Christum, filium Dei uerum, Deum uerissimum, in duabus naturis operatum diuinitus atq; humanitatis, fide orthodoxa, & unitate Catholica prædicetis. Et subscriptio: Deus te incolumem custodiat, dilectissime atq; sanctissime frater.

Secundò, Patres epistolam Sergij ad Cyrum, & Sergij ad Honorium, & Honorij ad Sergium conferunt cum codice epistolarum ex bibliotheca allato, & pronunciant omnia constare.

Tertio, gloriosissimi iudices petunt, ut Synodus sententiam pronunciet de Synodicis Sophronij, & de epistolis Sergij & Honorij iam lectis. Verùm illi rei ciunt eam rem in sequentem confessum.

Quartò, Imperator per iudices quærit, an Macarium liceat in propriam sedem restitui, si abiecto errore ueram sententiam amplectatur? Sed Synodus respondet, Non posse eum restitui, cum adhuc mordicè defendat suam opinionem.

Quintò, episcopi & clerici sub se de Antiochena, petunt alium surrogari archiepiscopum in locum Macarij depositi.

¶ IN ACTIONE decimatertia, cum iterum

conuenissent Patres die 28. Martij, & relegissent pro more acta priora, iterum à iudicibus admoniti, huiusmodi proferunt sententiam de scriptis hæctenus lectis, in hunc modum:

Secundum promissionem, quæ à nobis ad uestram gloriam facta est, retractantes dogmaticas epistolas, quæ à Sergio quondam patriarcha huius à Deo conseruandæ regie urbis scriptæ sunt, tam ad Cyrum, qui tunc fuerat episcopus Phasidis, quàm ad Honorium quondam papam antiquæ Romæ: similiter autem & epistolam ab illo, id est Honorio re scriptam ad eundem Sergium: hasq; inuenientes omnino alienas existere ab Apostolicis dogmatibus, & à definitionibus sanctorum Conciliorum, & cunctorum probabiliû Patrum: sequi uerò falsas doctrinas hæreticorum, eas omni modo abijcimus, & tanquam animæ noxias execramur. Quorum autem (id est eorundem) impia execramur dogmata, horum & nomina à sancta Dei Ecclesia proijci iudicauimus: id est, Sergij quondam præsulis huius à Deo conseruandæ regie urbis, qui aggressus est de huiusmodi impio dogmate conscribere: Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri & Pauli, qui & ipsi præsulatu functi sunt in sede huius à Deo conseruandæ ciuitatis, & similia eis senserunt: ad hæc & Theodori quondam episcopi Pharan: quarum omnium supra scriptarum personarum mentionem fecit Agatho sanctissimus ac ter beatissimus papa antiquæ Romæ, in suggestione quam fecit ad pijsimum, & à Deo confirmatum Dominum nostrum & magnum Imperatorem, eosq; abijcit, utpote contraria rectæ fidei sentientes: quos anathemati submitti definimus. Cû his uerò simul proijci à sancta Dei catholica Ecclesia, simulq; anathematizari præuidimus, & Honorium, qui fuerat papa antiquæ Romæ: eo quòd inuenimus per scripta, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus eius mentem secutus est, & impia dogmata confirmauit. Pertractauimus autem & Synodica Sophronij uenerabilis memoriæ quondam archiepiscopi sanctæ Dei Hierosolymorum ciuitatis, & hæc reperiens cum uera fide conuenientia, Apostolicisq; & sanctorum atq; probabilium patrum doctrinis paria, utpote quæ sunt orthodoxa, recepimus, & ut salubria sanctæ catholice & Apostolicæ Ecclesiæ suscepimus, & nomina eius inseri sanctis diptychis sanctarum Ecclesiarum iustum esse iudicauimus.

Deinde iudices gloriosissimi iubent, Antiochena sedis episcopos & clericos decretum facere, de eo quem uelint episcopum habere, & Imperatori offerre: ac petunt à Synodo, ut scripta Pyrrhi, Pauli, Petri, Cyri & Theodori, ex bibliotheca proferant, & de ijs quoque sententiam ferant. Patres quidem respondent,

443
spondent, opus non esse, cum eorum hæresis sit aperta, & ab Agathone etiam ipsi damnati: sed instantibus iudicibus consentiunt, ut scripta illa proferantur, & legantur.

Recitantur autem in Synodo primùm duæ epistolæ Cyri ad Sergium, & exemplar satisfactionis factæ inter Cyrum & Theodosianos.

Deinde, codex Theodori ad Sergium.

Tertiò, Pyrrhi liber de uoluntate & operatione.

Quartò, exëplar epistolæ Pauli ad Theodorum papam Romanum.

Quintò, epistola Petri ad Vitalianum.

Synodus autem de ijs pronunciat, quòd iuste & rectè ab Agathone earum auctores sint damnati.

Porro releguntur etiam Synodica à Thoma, Iohanne & Constantino. Sed quia in ijs nihil reperitur de una uoluntate Christi, & Georgius Chartophylax iureiurando affirmat se nihil tale in alijs eorum libellis reperisse: Synodus pronunciat eos orthodoxos, & iubet nomina eorum in diptychis conseruari.

Profertur etiam Honorij epistola Latina ad Sergium, epistola Pyrrhi ad Iohannem papam Romanum, & alij libelli: quos lectos Synodus damnat, & concremari iubet.

IN ACTIONE decimaquarta, die 2 Aprilis, sic inquisitio de libro Mennæ ad Vigilium & de libris duobus Vigilij ad Iustinianum & Theodorum, repertis inter acta quinti Concilij in quibusdam codicibus: & deprehenditur certorum hominum testimonij, Macarium & Stephanum hæreticos libellos istos codicibus inseruisse. Quare Synodus tandem hæc promulgat sententiam:

Anathema libro qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & qui eum finxerunt siue scripserunt.

Anathema libellis qui dicuntur facti fuisse à Vigilio ad Iustinianum & Theodorum diuæ memoriae, qui & sunt demonstrati. Anathema simul, qui falsauerunt acta sancti & uniuersalis quinti Concilij. Anathema, qui docuerunt & exposuerunt, docentibusque uel postea doctoris unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri IESU Christi, ueri Dei nostri, unius de sancta Trinitate. Sanctorum quatuor Conciliorum sempiterna memoria: 40

Multos annos Imperatori Constantino, Magno Imperatori multos annos, pacifico Imperatori multos annos, Conseruatori rectæ fidei multos annos. Fili Dei, da illi uitam: Fili Dei, da uictoriam illi.

Deinde, episcopi in Cypro, ex Athanasio proferunt testimoniū de duabus in Christo uoluntatibus & operationibus.

Tertiò, Dometius Prusados episcopus Polychronium accusat, quòd Macarij & Ste-

phani errores passim disseminauerit, & multos seduxerit: & petit ut accersatur, & cognoscatur eius sententia. Sed Patres in sequentem sessionem ista reseruant tractanda.

IN ACTIONE decimaquinta, die 26 Aprilis, cū ad Patres ingressus esset Polychronius monachus, gloriosissimi Iudices & Synodus dixerunt: Edicat Polychronius religiosus presbyter & monachus, quæ de fide eius sunt, quomodo cõfiteatur incarnationis dispensatione Domini nostri IESU Christi, ueri Dei nostri, qui unus est de sancta Trinitate? Polychronius religiosus monachus dixit: Ego expositionem fidei meæ do in opere mortui, rogans pro eo filium Dei, ut suscitaret eum. Si autem non resurrexerit, ecce Conciliū & Imperator, quæ eis placuerint, in me faciant. Sanctū Concilium dixit: Qualem expositionem fidei uis supra mortuū ponere, ut resurgat, agnoscere uolumus.

Polychronius religiosus presbyter & monachus dixit: Ego pono expositionem meam supra mortuum, & tunc eam relegetis. Sanctum Concilium dixit: Ecce mortuus præparatus est. Expositionem ergo fidei tuæ profer, quæ debeat superponi mortuo, ut suscitaret eum, sicut dixisti. Et protulit idem religiosus Polychronius chartulam bullatam, bulla exprimente monogrammum Polychronij confessoris, quæ habebat superscriptionem: Constantino à Deo coronato & sapientissimo magno Principi Polychronius. Et dixit: In hoc est fides mea, & ita mihi ostendit Deus, ut ponam eam super mortuum: & si non surrexerit, ut prædixi, quia & Imperator est, & Concilium, & quomodo iusserint, iudicent. Sanctum Concilium dixit: Chartula quæ prolata est à Polychronio religioso monacho, disbulletur atque relegatur. Et disbullata est huiusmodi chartula. Quam accipiens Antiochus religiosus lector & notarius sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos, relegit prædictam chartulā, habentem his uerbis ita: Constantino à Deo coronato ac mansuetissimo magno Principi, ego Polychronius tanquā præsens, saluto & adoro: & quia uidi multitudinē uirorū & candidatorū, & in medio uirū, cuius uirtutem narrare non ualeo, dicentem mihi: Quia nouam fidem componis, festina, & dic imperatori Cōstantino, Non facias nouam fidem, neq; acquiescas. Et ueniēte me ab Heraclea Chrysolim, & stante me in solario (hora erat quali septima diei) uidi uirū terribilem cādidatum ualde, & stetit coram me, dicens: Quia qui non cõfiteatur unam uoluntatem & deiuirile operationē, nō est Christianus. Ego autē dixi: Hoc & Cōstantinus sapientissimus Imperator præfinit, unam uoluntatem & deiuirilem operationem. Ille autem dixit: Multum

Multum bene, & Deo placitè. Sanctum Concilium dixit: Edicat Polychronius religiosus monachus, si literæ quæ in presenti continentur chartula, propriæ eius manus existunt: & si ipsa est chartula, quæ debeat super mortuū poni, & resuscitare eum. Polychronius religiosus monachus dixit: Ita est, Domini. Propriæ meæ manus existunt. Et ista est chartula, quæ debet à me superponi mortuo, eumque resuscitare. Gloriosissimi Iudices & sanctum Concilium dixerunt: Præuidimus, ut chartula quæ relecta est, super mortuum poni ab eodē Polychronio, iuxta propositionem quæ ab eo facta est, extra hoc sacrum palatium, in loco publico, in præsentia nostra & plebis, quæquæ inuenta fuerit ad satisfactionem Christo amabilis populi, qualiter Deus ueritatem demonstrat. Et egredientibus tam gloriosissimis Iudicibus & sancto Concilio, & plurimo populo congregato, in atrio publici lauacri, quod dicitur Zeuxippus, appositus est ei in argenteo exequiali feretro mortuus: similiter coram gloriosissimis Iudicibus; & his qui erant ex sancto Concilio, plurimoque Christo amabili populo ibidem inuento, supersufficiens idem Polychronius, posuit supra ipsum mortuum huiusmodi fidei suæ chartulā. perque plures horas perseverans, & insufficiens ei, nihil horum quæ ab eo stolidè ac blasphemè promissa fuerant, ualens peragere, idem Polychronius dixit: Nullatenus se posse mortuum suscitare. Populus itaque qui ibidem aderat, exclamauit dicens: Nouo Simoni anathema, Polychronio seductori populi anathema. Et iterum ingredienti & gloriosissimi Iudices, & sanctum ac uniuersale Concilium in Secretario sacri palatii, quod appellatur Trullus, præsentem eodem religioso presbytero & monacho dixerunt: Edicat iterum Polychronius monachus, si confitetur duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes in incarnationis dispensatione Domini nostri IESU Christi, ueri Dei nostri, qui unus est de sancta Trinitate? Polychronius religiosus monachus dixit: Sicut continet chartula quam obtuli, & posui supra mortuum, ita credo, unam uoluntatem & diuinitatem operatione: & alterum quid non dico. Gloriosissimi Iudices & sanctum Concilium dixerunt: Chartam quam obtulisti, quis scripsit? Polychronius dixit: Propria mea manus existit. Sanctum Concilium dixit: Postquam Polychronius monachus in proprio errore usque in senium perseverauit, nunc autem etiam à nobis communitus, quomodo sentiat de humanatione Domini nostri IESU Christi, ueri Dei nostri, conatus est tentare Spiritum sanctum: & blasphemam componens chartulam, obstinanter affatus est ponere eam super mor-

tuam, & ad firmitatem blasphemie quæ in ea fuerat scripta, ut non dicamus fide huiusmodi mortuum resurrecturum: nos (iuxta quod dictum est à sancto Paulo apostolo) anathemati iam hunc secundum animam submittimus. sed ad satisfactionem Christo amabilium populorum, quorum plurimos præteritis temporibus tam ipse quam eius consentanei deceperat, permittimus talem eius præsumptionem, dæmoniosamque ac temerariam propositionem publicè fieri, & mortuū quem quaesierat, in medium deduci in præsentia nostra & gloriosissimorum Iudicum, & multitudinis Christo amabilis populi. Ille proposuit, tale eius impium scriptum superponens, & plurimam horam, quātam ipse uoluit, supersufficiens eidem mortuo, & supersufficiens intra semetipsum quæque putauit, donec dixit, Non se posse facere. Quomodo namque esset possibile, blasphemantem in Deum uirtutes operari? Vnde præuidimus, hunc tanquam seductorem populi, & deceptorem, & manifestum hæreticum, omni sacerdotali ordine & officio denudari. Et deposito eo, sanctum Concilium exclamauit: Polychronio hæretico, & consentaneis eius anathema: Macario & Stephano, similibus Polychronio, anathema. Trinitas istos tres deposuit. Gloriosissimi Iudices & sanctum Concilium dixerunt: Sufficiunt quæ hodierna die acta sunt.

¶ IN ACTIONE decimasexta, nono die Augusti, Constantinus presbyter ecclesie Apamensis secundæ Syriæ in confessum admissus, inquit: Veni ad sanctum nutu diuino congregatum uestrum Concilium, ut instrui uos. quia si auditus essem hoc anno, non habuissemus perpeti hoc, quod passi sumus in prælio. Volui enim ingredi in Synodo, & rogare ut pax fieret, quatenus aliquod Hænodicum, id est adunatorium fieret in medio, ut neque illi neque illi contristarentur: hoc est, qui dicunt unam uoluntatem, & qui dicunt duas uoluntates. Et profectus sum ad Theodorum patricium strategum, & rogavi eum, quatenus ipse pro me loqueretur ad Synodum, & fieret charitas & pax, quia pacem & charitatem plus omnibus diligit Deus. Et nunc, si iubetis, ut quod mihi Deus dedit de fide, conscribam Syriacè, & interpreteretur Græcè. Sancta Synodus dixit: Quemadmodum proprietatis indicia insinuasti nobis Græcè, similiter & quæ fidei tuæ sunt, dic tu. Constantinus presbyter dixit: Inducias, Domini, accipiam sex dierum, & scribam apud me fidem meam, & deferam eam ad sanctum uestrum Concilium. Gloriosissimi Iudices & sancta Synodus dixerunt: Iuxta propositionem tuam aduenisti ad nos, ut debeas quæ fidei tuæ sunt dicere, necessarium ergo existit, ut confestim quæ fidei tuæ sunt edicas nobis, & modum

modum henodici, id est adunatorij, quod dixisti fieri. Constantinus religiosus presbyter dixit: Ego duas naturas dico, sicut dictum est in Chalcedone: & duas proprietates, & de operationibus contentionem non habeo, sicut proprietates eas dicitis: uoluntatem uero unam dico personae Dei uerbi ipsius subsistentiae. Nam si uolueritis ediscere ueritatem bene, quid sit hypostasis, id est subsistentia, Graece nescio: uoluntatem uero dico esse personae Dei uerbi, & post incarnationem, Patris quippe, Filij, & Spiritus sancti, una est uoluntas. Gloriosissimi Iudices & sancta Synodus dixerunt: Ipsa una uoluntas quam dicis in dispensatione incarnationis Domini nostri IESU Christi, diuinae eius naturae est, an humanae eius naturae? Constantinus religiosus dixit: Diuinitatis dico esse uoluntatem. Gloriosissimi Iudices & sancta Synodus dixerunt: Humana natura Domini nostri IESU Christi habuit uoluntatem, an non? Constantinus religiosus dixit: Naturalem etiam habuit. Habuit namque eam ab utero usque ad crucem; & proprietatem hanc dico, & proprietatem est. Gloriosissimi Iudices & sancta Synodus dixerunt: Quid ergo? Ab ipsa cruce naturam humanam deseruit Christus? Constantinus religiosus dixit: Non mansit cum eo humana uoluntas, sed mansit cum sanguine & carne: quia non indiget neque comedere, neque bibere, neque dormire, neque ambulare.

Gloriosissimi Iudices & sancta Synodus dixerunt: Antè hoc effatus es, quod unam uoluntatem habuit persona Dei uerbi: & post hoc dixisti, quia naturalè habuit uoluntatem humanitatis eius, unde secundum sermones tuos unam habuit personalem uoluntatem, & unam naturalem: & quomodo tu unam uoluntatem sentis in Christo? Constantinus religiosus dixit: Christus deseruit & exiit eam in carne & sanguine. Gloriosissimi Iudices & sancta Synodus dixerunt: Vbi itaque remansit ipsa caro & sanguis? Constantinus religiosus dixit: Exiit eam. Gloriosissimi Iudices & sancta Synodus dixerunt: Quis exiit carne? Constantinus religiosus dixit: Christus. Gloriosissimi Iudices & sancta Synodus dixerunt: Et humanam uoluntatem simul exiit cum carne? Constantinus religiosus dixit: Etiam, Domini, uoluntatem illam. Gloriosissimi Iudices & sanctum Concilium dixerunt: Macarius, qui fuit patriarcha Antiochiae sic credebatur ut dicis? Constantinus religiosus dixit: Etiam Domini, sicut ego dicebam. Sic namque & ex eo audiui. Sancta Synodus dixit: Ita sentis, & ita persequeris usque ad finem in hac secta? Con-

stantinus religiosus dixit: Etiam Domini, sic sentio, & sic credo, & non est possibile aliter. Sancta Synodus exclamauit: Haec secta Manichæorum est: hæc est fides Apollinarij. Anathema illi cum dogmatibus suis. Nouo Manichæo anathema, Nouo Apollinario anathema: Foras mittatur Manichæus, omnibusque hæreticis anathema.

Deinde à Georgio episcopo Constantinopoleos Synodus admonita, in exclamationibus nominatim personas hæreticorum anathematizat: nimirum Theodorum Pharanitanum, Sergium, Cyrum, Honorium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, Macarium, Stephanum, Polychronium, Aspergium Pergensem, & omnes qui suffragantur hæreticis.

Tertio, gloriosissimi Iudices dixerunt: Edicat sanctum & uniuersale uestrum Concilium, si quicquam de his quæ ad scrupulosiorem indagacionem pertinent, relictum est super præsentem Capitulum, & debeat amplio rem scrutacionem & inquisitionem circa id adhibere sanctitas uestra. Sancta Synodus dixit: Sufficenter quidem habent quæque usque nunc gesta sunt ac decreta, & ad præsentem dogmaticam inquisitionem intendunt. In sequenti uero, inspiratione sancti & uiuifici Spiritus, definitionem rectæ fidei conuenientem Synodaliter statuemus.

¶ IN ACTIONE decima septima, undecimo septembris, in dictione decima, definitoria sententia Synodi promulgatur in hunc modum:

Vnigenitus Dei patris filius & Verbum, qui per omnia similis nobis absque peccato factus est, homo Christus, uerus Deus noster, per Euangelicas uoces flagranter prædicauit: Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen uitæ. Et iterum: Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis. Ac proinde diuinitus edita pacis doctrina, Deo instruente, mansuetissimus noster Imperator institutus, propugnator quidem est rectæ fidei, expugnator uero prauæ doctrinæ, hoc sanctum uniuersale nostrum congregans collegium totius Ecclesiæ adunauit compaginem. Unde hoc sanctum nostrum uniuersale Concilium impietatis errorem nunc usque, qui à quibusdam temporibus factus est, procul abiiciens, sanctorum autem ac probabilium Patrum inoffense recto tramite iter consecutum, sanctasque & uniuersales quinque Synodos pie in omnibus eis consonuit: trecentorum (inquimus) decem & octo sanctorum Patrum, qui in Nicæam conuenerunt aduersus Arium furiosum: & ei qui à C L à Deo inspiratis uiris post hanc apud Constantinopolim

nopolim aduersus Macedonium impugnato-
 rem Spiritus, & Apollinarem impium:
 similiter & ei quæ in Epheso prius, aduer-
 sus Nestorium Iudaicæ intelligentiæ con-
 gregata est ducentorum uenerabilium ui-
 rorum: atque ei quæ in Chalcedona, sexcē-
 torum triginta Deo inspiratorum Patrum
 aduersum Eutychen & Dioscorum Deo o-
 dibiles: super has & ultimæ harum quintæ
 sanctæ Synodi, quæ hic congregata est ad-
 uersus Theodorum Mopsuestenum, Orige-
 nem, Didymum & Euagriū, & scripta Theo-
 dori aduersum duodecim capitula lauda-
 bilis Cyrilli, & epistolam quæ dicitur Ibæ
 ad Marim Persam scriptā, immutatas qui-
 dem in omnibus pietatis renouans sanctio-
 nes, prophanas uerò impietatis expellens
 doctrinas. Et id quod est à trecentis decem
 & octo Patribus editum, & dehinc à C L
 Deo instituentem confirmatum est, quode-
 tiam cæteræ sanctæ Synodi ad extinguen-
 dam omnem pestiferam hæresin alacriter su-
 sceperunt & confirmauerunt Symbolum,
 & hoc nostrum sanctum & uniuersale à Deo
 inspiratum consignauit Concilium, Symbo-
 lum Nicenum trecentorum decem & octo:

Credimus in unum Deū, patrem omnipo-
 tentem, uisibilem & inuisibilem factorem:
 & in unum Dominum IESVM Christum, fi-
 lium Dei, qui natus est ex patre, unigenitū,
 hoc est, de essentia Patris: Deum de Deo,
 lumen de lumine, Deum uerum de Deo
 uero: natum, non factum, consubstantia-
 lem Patri, per quem omnia facta sunt quæ
 in cælo & quæ in terra: propter nos homi-
 nes & propter nostram salutem descenden-
 tem de cælo, incarnatumque & humana-
 tum, passum, & resurgentem tertia die, &
 ascendentem in cælum, & uenturum iudi-
 care uiuos & mortuos: & in Spiritum san-
 ctum. Eos aut qui dicunt, quia erat aliquan-
 do quādo nō erat: & antequam nasceretur,
 non erat: & quia ex nihilo factus est, uel ex
 altera substantia uel essentia dicentes esse,
 aut uertibilem filium Dei: hos anathematiz-
 at catholica Ecclesia & Apostolica. Et
 C L sanctorum Patrum Constantinopoli
 congregatorum:

Credimus in unum Deum patrem om-
 nipotentem, factorem cæli & terræ, uisibi-
 lium omnium & inuisibilem. Et in unum
 Dominum IESVM Christum, filium Dei u-
 nigenitum, qui ex patre natus est ante om-
 nia secula, lumen de lumine, Deum uerum
 de Deo uerum natum, non factum, consubstā-
 tialem Patri, per quem omnia facta sunt:
 propter nos homines & propter nostram
 salutem descendentem de cælis, & incarna-
 tum de Spiritu sancto & Maria uirgine: &
 humanatum, crucifixumque pro nobis sub

Pontio Pilato, & passum & sepultum, & re-
 surgentem tertia die secundum Scripturas,
 & ascendentem in cælos, & sedentem ad
 dexteram Patris, & iterum uenturum cum
 gloria iudicare uiuos & mortuos, cuius
 regni non erit finis. Et in Spiritum san-
 ctum, Dominum & uiuificantem, ex pa-
 tre procedentem, cum patre & filio coa-
 dorandum & conglorificandum, qui lo-
 cutus est per prophetas. Et unam sanctam
 catholicam & Apostolicam Ecclesiam.
 Confitemur unum baptisma, in remisio-
 nem peccatorum: speramus resurrectionem
 mortuorum, & uitam futuri seculi,
 Amen. Sufficiebat quidem ad perfectam
 orthodoxæ fidei cognitionem atque confir-
 mationem, pium atque orthodoxum hoc
 diuinæ gratiæ Symbolum. Sed quoniam
 non destitit ab exordio adinuentor malicie:
 cooperatorem sibi sepentem inueniens, &
 per eū uenenosam humanæ naturæ deferes
 mortem, & ita organa ad propriam sui uo-
 luntatem apta reperiens: Theodorum dici-
 mus, qui fuerat episcopus Pharan: Sergium,
 Pyrrhum, Paulum, Petrum, qui fuerunt hu-
 ius regiæ urbis antistites: insuper & Hono-
 rium, qui fuit papa antiquæ Romæ: & Cy-
 rum, qui Alexandria tenuit episcopatum:
 Macarium quoque, qui nuper fuerat Antio-
 chiæ præsul: & Stephanum eius discipu-
 lum: non uacauit per eos plenitudinem Eccle-
 siæ erroris scandala suscitare, unius ue uo-
 luntatis, & unius operationis in duabus na-
 turis unius de sancta Trinitate Christi ueri
 Dei nostri orthodoxæ plebi unisonè disse-
 minando hæresim, consentaneam insanæ
 ac maliciosa sectæ impiorum Apollinarij,
 Seueri atque Themistij: & perfectionem hu-
 manitatis unius eiusdemque Domini IESV
 Christi Dei nostri molita est per quandam
 dolosam adinventionem perimere, per hoc
 inuoluntariam & inoperatricem carnem e-
 ius, quæ intellectualiter animata est, insami-
 ter introducens. Excitauit igitur Christus
 Deus noster fidelissimum Imperatorem, no-
 uum Dauid, uirum secundum cor suum in-
 ueniens, qui non dedit (iuxta quod scriptū
 est) somnum oculis suis, & palpebris suis
 dormitationem, donec per hunc nostrum à
 Deo congregatum sacrumque conuentum,
 ipsam rectæ fidei reperit perfectam prædi-
 cationem (secundum enim à Domino edic-
 tam uocem: ubi duo uel tres fuerint congre-
 grati in nomine meo, ibi sum in medio eo-
 rum) quæ præsens sancta & uniuersalis Sy-
 nodus fideliter suscipiens, & expansis ma-
 nibus amplectens, tam suggestionem quæ
 à sanctissimo ac beatissimo Agathone pa-
 pa antiquæ Romæ facta est, ad Constā-
 tinum pijsimum atque fidelissimum no-
 strum

nostrum Imperatorem, quæ nominatim abiecit eos qui docuerunt uel prædicauerunt (sicut superius dictum est) unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri *IESU* Christi, ueri Dei nostri: ad æquæ amplexa est & alteram Synodalem suggestionem, quæ missa est à sacro Concilio, quod est sub eodem sanctissimo Papa centum uiginti-quinque Deo amabiliū episcoporum, ad eum à Deo instructam tranquillitatem, utpote consonantem sancto Chalcedonensi Concilio, & Tomo sacerrimi ac beatissimi papæ eiusdem antiquæ Romæ Leonis, qui directus est ad sanctum Flavianum, quæ & titulum rectæ fidei huiusmodi Synodus appellauit: ad hæc & Synodicis epistolis quæ scriptæ sunt à beato Cyrillo aduersus impium Nestorium, & ad orientales episcopos. Assequuti quoque sancta quinque uniuersalia Concilia, & sanctos atq; probabiles Patres, consonanterque confiteri definites Dominum nostrum *IESUM* Christum, uerum Dominum nostrum, unum de sancta & consubstantiali & uitæ originem præbente Trinitate, perfectum in deitate, & perfectum eundem in humanitate, Deum uerè, & hominem uerè, eundem ex anima rationali & corpore, consubstantialem patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem, per omnia similem nobis, absque peccato, ante secula quidem ex patre genitum secundum deitatem, in ultimis diebus autem eundem propter nos & propter nostram salutem de Spiritu sancto & Maria uirgine proprie & ueraciter Dei genetrice secundum humanitatem, unum eundemque Christum filium Dei unigenitum, in duabus naturis inconfuse, inconuertibiliter, inseparabiliter, indiuisè cognoscendū, nunquā extincta harū naturarū differentia propter unionem, saluataque magis proprietate utriusque nature, & in unā personā, & in unā substantiā concurrentē, non in duas personas partitū uel diuisum, sed unum eundemque unigenitum filiū Deū uerbum Dominū *IESUM* Christū, & ipse nos Dominus *IESVS* Christus erudiuit, & sanctorum Patrum nobis tradidit Symbolum: & duas naturales uoluntates in eo, & duas naturales operationes indiuisè, inconuertibiliter, inseparabiliter, inconfuse, secundum sanctorum Patrum doctrinam ad æquæ prædicamus: & duas naturales uoluntates non contrarias (absit) iuxta quod impij asseruerunt hæretici, sed sequentem eius humanam uoluntatem & nõ resistantem uel reluctantem, sed potius & subiectam diuinæ eius atq; omnipotēti uo-

luntati. Oportebat enim carnis uoluntatem moueri, subijci uerò uoluntati diuinæ, iuxta sapientissimum Athanasium. Sicut enim eius caro Dei uerbi dicitur, & est: ita & naturalis carnis eius uoluntas, propria Dei uerbi dicitur, & est. sicut ipse ait: Quia descendendi de cælo, non ut faciam uoluntatem meā, sed eius qui misit me, Patris. Suā propriam dicens uoluntatem, quæ erat carnis eius. nā & caro propria eius facta est. Quæ admodum enim sanctissima atque immaculata animata eius caro deificata est, non est perempta, sed in proprio sui statu & ratione permansit: ita & humana eius uoluntas deificata, non est perempta, saluata est autem magis, secundum deiloquum Gregorium dicentem: Nam illius uelle, quod in Salvatore intelligitur, nõ est contrarium Deo, deificatum est totum. Duas uerò naturales operationes indiuisè, inconuertibiliter, inconfuse, inseparabiliter in eodem Domino nostro *IESU* Christo, uero Deo nostro glorificamus: hoc est, diuinam operationem, & humanam operationem, secundum diuinū prædicatorem Leonem apertissimè asserentes. Agit enim utraque forma cum alterius communionem, quod proprium est, uerbo scilicet operante quod uerbi est, & carne exequente quod carnis est. Nec enim in quocumque unam dabimus naturalem operationem Dei & creaturæ, ut neque quod creatū est in diuinā educamus essentiā: neque quod eximū est diuinæ naturæ, ad cōpetentem creaturis locū deiciamus. Vnius enim eiusdemque tam miracula, quamque passiones cognoscimus, secundū aliud & aliud eorū ex quibus est naturis, & in quibus habet esse, sicut admirabilis inquit Cyrillus. Vnde igitur inconfusum atq; indiuisum cōseruantes, breui uocē cuncta proferimus unum sanctæ Trinitatis & post incarnationem Dominum nostrum *IESUM* Christum uerum Deum nostrum esse credentes, asserimus duas eius esse naturas in una eius radiantem substantiam, in qua tam miracula quamque passiones per omnem sui dispensationem conuersatus, non per phantasiā, sed ueraciter hæc demonstrauit, ob naturalem differentiam in eadem una substantia cognoscenda, dum cum alterius communionem utraque natura indiuisè & inconfuse propria uelit atque operetur: iuxta quam rationem, & duas naturales uoluntates & operationes confitemur, ad salutem humani generis conuenienter in eo concurrentes. His igitur cum omnī undique cautela atque diligentia à nobis formatis, definimus aliam fidem nulli licere proferre aut conscribere, componere uel aut sapere, uel etiam aliter docere. Qui tērdò præsumperit fidem alterā cōponere uel

proferre, uel docere uel tradere, aut Symbolum uolentibus conuerti ad agnitionem ueritatis ex gentilitate uel Iudaismo, aut ex qualibet hæresi: aut qui nouitatem uocis, uel sermonis adinventionem ad subuersionem eorum quæ nunc à nobis determinata sunt, introducere: hos, si quidem episcopi fuerint, aut clerici, alienos esse, episcopos quidem ab episcopatu, clericos uero à clerico: si autem monachi fuerint, uel laici, etiã anathemacizari eos.

Subscriptorum centum sexaginta duorum nomina, extant in secundo Tomo Conciliorum.

¶ IN ACTIONE decima octaua, die 16 Septembris, indictione decima, Synodus Imperatori offert suam definitionem subscriptam à Patribus: & rogat eum, ut ipse cognoscat & confirmet. Ille uero interrogat, num omnium episcoporum consensu ea sit facta? respondent Patres: Omnes ita credimus, omnes id ipsum sentimus, omnes consentientes & amplectentes subscripsimus, orthodoxè oēs credimus, hæc est fides Apostolorum, hæc est fides Patrum, hæc est fides orthodoxorum. Cōstantinus autem inquit: Deum testem proferimus sancto & uniuersali uestro Concilio, quod absque quolibet fauore & inuidia, principale desiderium & zelus extitit nobis, irreprehensibilem esse & immaculatam nostram orthodoxam Christianorum fidem, & cum stabilitate nos eam cōseruare in nomine Dei, secundum doctrinam atque traditionem quæ tradita est nobis tam per Euangelium quamque per sanctos Apostolos, & per statuta sanctorum quinque uniuersalium Conciliorum, sanctorumque probabilium Patrum. & non mediocriter nos pro hoc desiderium coarctabat, ex quo (iubente Deo nostro) autoraliter accepimus solium imperij nostri. Cum ergo Deo placuit tempus concedere, inuitauimus fieri collectionem uestram, ad considerandum uobis sanctas Dei Scripturas, omnemque uocis siue assertionis nouitatem, quæ adiecta est ad intemeratam nostram Christianorum fidem in his uicinis temporibus, à quibusdam praua sententibus expellendam, mundissimamque nobis hanc contradendam (sicut prædictum est) quatenus secundum sancta & uniuersalia quinque Concilia, & statuta sanctorum uenerabilium Patrum: ita eam & nos custodiamus usque in mortem. Ibi ergo iudicemur uobiscum apud terribile tribunal Dei, quando futurus est iudicare uiuos & mortuos, si forsitan aliquam unquam conscientiam habetis, fuisse intermissum in definitione, quæ à uobis promulgata est: sed & si quisquam ex uobis forsitan uult dicere, utique examinato sermone, qui fuerit à quolibet

ex uobis prolatus, ex omni parte per gratiam & inspirationem sancti Spiritus, summatim comprehendamus sanctæ & immaculatæ fidei, quæ tradita est nobis à sanctis Apostolis & discipulis Domini & Saluatoris nostri IESU Christi, ueri Dei nostri: & eis qui deinceps reperti sunt probabilibus Patribus, & sanctis quinque uniuersalibus Concilijs. quatenus uno ore, unoque corde omnes Ecclesiæ Dei hymnum offerant in tempore regni nostri misericordissimo Deo nostro, rectè annunciantes uerbum ueritatis eius, & perfectius extinguatur omnis hæreticæ præsumptionis iactantia ab eius benignitate.

Deinde sermonem acclamatorium Imperatori offerunt, qui eius assensu relegitur. exemplum extat in 2. Tomo Conciliorum: unde petat, qui uolet.

Tertio, ab Imperatore promulgatur editum, in quo occasio & sententia Synodi commemoratur, & confessio ueræ fidei repetitur: ac præcipitur, ut omnes hanc confessionem amplectantur: & recusantibus, præter æterna supplicia, etiã corporales pœnæ denunciantur: nimirum si episcopi uel clerici, uel monachi sint, deportatio: si uero politici, & in ordine dignitatis constituti, proscriptio, & cinguli ademptio. si uero plebei homines, expulsio ex ciuitate regia.

Durauit Synodus ultra biennium. nam octaua (licet alij nona uelint) indictione, legati Romani, in Nouembri, Cōstantinopolin uenerunt: & post decimam indictionem elapsam, mense Iulio reuersi sunt, ut patet ex epistola Leonis secundi, tomo 2 Conciliorum. Et Petrus Nicomediæ episcopus 14. anno Cōstantini eam finitam esse dicit, distinct. 16. cap. Habeo librum.

Finito Concilio, Imperator legatos Romanos remittit cum literis ad Concilium Romanum: in quibus commendat eorum studium in cōseruanda uera doctrina, & gratias agit Agathonis pontifici pro sua instructione, & transmittit simul acta Synodi: ut patet ex epistola Constantini in secundo tomo Conciliorum. Ad eam uero respondet Leo secundus, Agathonis successor, & Imperatoris pietatè celebrat, & acta istius Synodi approbat & confirmat, & contraria sentientes excommunicat: ut constat ex eius epistola ad Constantinum, in secundo tomo Conciliorum.

Narrat Beda in libro de Ratione temporum, & Marianus Scotus, & alij, Iohannem Portuensem episcopum, legatum Romani pontificis, Missas publicè Constantinopoli in ecclesia Sophiæ coram Imperatore & patriarcha Latinè celebrasse. Hübertus uero contra Nicetam, ex gestis Agathonis hæc addit: Tunc

455
Tunc pijsſimus princeps Conſtanti-
nus interrogauit eos, qualiter Romana eccleſia
de Sacrificio corporis & ſanguinis Domini
noſtri IESU Chriſti ordinem teneret? Il-
li reſponderunt: In calice Domini non ſo-
lum debet offerri uinum, ſed aqua mixtum.
Nam ſi ſolum uinum offertur, ſanguis Chri-
ſti incipit eſſe ſine nobis: & ſi aqua pura of-
feratur, ſola plebs Chriſtiana incipit eſſe ſi-
ne Chriſto: quoniam utrumque admisce-
tur, id eſt uinum & aqua, tunc ſacramentum
ſpirituale perficitur. Oblatio uero quæ in
ſacrificium altaris offertur, nullam commix-
tionem aut corruptionem fermenti debet
habere: ſicut beata uirgo Maria abſque om-
ni corruptione Chriſtum concepit, & pepe-
rit. Hinc in Eccleſia mos obtinuit, ut ſacri-
ficium altaris non in ſerico, aut in panno tin-
cto, ſed in lineo terreno celebretur. Sic cor-
pus Domini in ſyndone munda ſepultum
fit, & oblatio munda debet eſſe à fermento:
iuxta quod in geſtis pontificalibus à beato
Sylueſtro legimus eſſe ſtatutum. Tunc pijs-
ſimo Principi placuit hæc traditio Apoſto-
licæ ſedis. Hinc Chronici quidam de Miſſæ
celebratione dixerunt, in hac Synodo eſſe
conſtitutam.

SYNODI SVB IVSTI- niano.

ALTERA PARS SEX- te uniuerſalis.

Post annos quatuor aut quinque, Iuſti-
niano Imperator eoſdem patres ad Sy-
nodum reuocauit: uenerunt plerique om-
nes, atque etiam Romanus pontifex ſuos re-
milit legatos.

In eadem autem Synodo, cum repetita
eſſent acta ſuperiora, & approbata, Patres
dixerunt: Quoniam ſanctæ uniuerſales Sy-
nodi, quinta ſub Iuſtiniano Auguſto, &
ſexta ſub Conſtantino patre Auguſto, de
mysterio fidei pleniffimè diſputantes, Ca-
nones non fecerunt, ſicut cæteræ quatuor
uniuerſales Synodi: propterea nos conue-
nientes in hanc Imperialem urbem, ſacros
Canones conſcripſimus. Gratian. diſtin-
ctione 16.

Teſtatur autem Petrus Nicomediæ epi-
ſcopus, apud Gratianum diſtinctione 16.
capite. Habeo librum: Patres in hoc Conci-
lio ad correctionem Eccleſiæ condidiſſe,
promulgariſſe & ſubſcripiſſe Canones cen-
tum & duos: qui ſi extaret, de multis rebus
monere lectores poſſent. Nam non ſine cau-
ſa à Romano pontifice reiecti ſunt. quos dâ-
tamen hinc inde collectos adſcribimus.

II. Canon.

¶ Placuit huic ſanctæ Synodo, ut amo-
dò cõfirmata & rata ſint Canonum Apoſto-
licorum capitula octogintaquinque. Grati-
a n. diſt. 16, dicit fuiſſe ſecundum in ordi-
ne.

XIII. Canon.

Quoniam in Romani ordine Canonis
eſſe cognouimus traditum, eos qui ordi-
nati ſunt diaconi uel preſbyteri, conſiteri,
quod non ſuis iam copulentur uxoribus:
antiquum ſequentes Canonem Apoſtoli-
cæ diligentia, & conſtitutiones ſacrorum
uirorum, legales nuptias amodò ualere uo-
lumus, nullo modo cum uxoribus ſuis eo-
rum connubia diſſoluentes, aut priuantes
eos familiaritate adinuicem in tempore op-
portuno. Quicumque ergo diligens inuen-
tus fuerit in ſubdiaconali ordinatione, aut
diaconali, aut ſacerdotali, hi nullo modo
prohibentur ad talem ascendere gradum,
pro uxoris ſuæ cohabitatione: nec etiam
tempore ordinationis ſuæ profiteri caſtita-
tem cogantur, quod abſtinere debent à le-
gitimæ uxoris familiaritate. Item: Opor-
tet eos qui altari miniſtrant, in tẽpore obla-
tionis ſanctorum cõtinentes eſſe in omnibus,
ut à Deo poſſint conſequi quæ ſuppliciter
poſtulant. Si quis igitur præſumpſerit con-
tra Apoſtolicos Canones, aliquos preſbyte-
rorum & diaconorum priuare à contractu
& communionem legalis uxoris ſuæ, deponã-
tur. Similiter & preſbyter aut diaconus, qui
religionis cauſa uxorem ſuam expellit, ex-
communicetur: ſi uero in hoc permanſerit,
deponatur. Diſtinct. 31. cap. quoniam. Nice-
ta monachus dicit, hunc eſſe Canonem de-
cimum tertium ſextæ Conſtantinopoleos.

XI. Canon.

Nemo in ſacerdotali conſtitutus ordine,
aut laicus, ea quæ apud Iudæos ſunt comedat,
aut cū eis cohabitent, aut in infirmitatibus
eos inuitet, aut medicinam ab eis accipiat, uel
in balneis cū eis lauetur. Si quis hoc agere
initiauerit, ſiquidem clericus fuerit, deponatur:
ſi autem laicus, ſequeſtretur. Qui a-
zimum confecerit, & comederit, etſi nõ ac-
ceperit hoc à Iudæis, ſed imitator illorum
fuerit, in hoc ut Iudæus intelligeretur, & ex-
tra legem eſt: quemadmodum & ſi circum-
cidit ſeipſum, aut à Iudæis circumciditur,
finalis inſcientia eſt illius, Canonesque & in-
ſtituta Apoſtolorum patrumque transgredi-
ens. Hunc Canonem undecimum eſſe, Ni-
ceta in libello contra Latinos annotat.

LII. Canon.

In omnibus ſanctis quadrageſimæ iei-
uniorum diebus, præter Sabbathum, & Do-
minicum diem, & ſanctæ Annunciationis
diem, fiat Miſſa de antè ſanctificatis oblatio-
nibus. Hunc Canonem quinquageſimum-
ſecundum, dicit idem Niceta: & Hugo Ae-
thereanus, de Concilijs generalibus & ſpe-
cialibus.

¶ In quibus sanctarum imaginum picturis, agnus digito Præcursoris indicatus, expressus est, qui in formam acceptæ gratiæ, uerum nobis per legem agnum Christum, Deum nostrum ostendit. Veteres igitur typos, & adumbrata ueritatis symbola, præfigurationesq; Ecclesiæ traditas amplectentes, gratiam in primis curâtes, & ueritatem tanquam legis plenitudinem acceptamus. Quo igitur perfectius & in colorum uarietate omnium oculis subijciatur character ille, quo secundum hominem agnus Christus Deus noster, qui abstulit peccata mundi, effigiatus est, posthac in imaginibus pro ueteri agno erigi debere declaramus. Per hoc enim humilitatis altitudinē uerbi Dei considerantes, & ad memoriā in carne passionis illius & salutaris mortis, dispensationis, ueluti manu ducti, quæ mūdo illinc contigit liberatio, cognoscimus. Hunc Canonem legit Helias protopresbyter ex charta, quæ definitiones Sextæ uniuersalis continebat, cum subscriptionibus Episcoporum: in septimæ Synodi Actione 4.

L V. Canon.

Quando quidem comperimus quosdam in urbe Romana, tempore quadragesimalis ieiunij, in Sabbatis contra receptum Ecclesiæ morem ieiunare. Quare uisum est huic sacrosanctæ Synodo, ut etiam Romanā Ecclesiam modis omnibus obliget Canō, qui inquit: Si quis clericus fuerit deprehensus die Dominico aut sabbati ieiunare, excepto unico tantum sabbato, is deponatur. Si uerò laicus, excōmunicetur. Nicetas ibidē. In Catalogo restium ueritatis, 55 Canonem esse Sextæ uniuersalis, annotatur.

¶ Renouantes sancti Constantinopolitani decreta Concilij petimus, ut Constantinopolitana sedes similia priuilegia, quæ inferiori Roma habet, accipiat: nō tamen in Ecclesiasticis rebus magnificetur, ut illa: sed hæc secūda post illam existens, prius quàm Alexandrina sedes numeretur, deinde Antiochena, & post eā Hierosolymitana. Gratianus distinct. 22. cap. renouantes. Et Hugo de Concilijs affirmat, sextam Synodum definiisse, ut eandem habeat potestatem patriarcha Constantinopolitanus, quam haberet Romanus.

Si quis eorum qui ad clerū accedunt, uoluerit nuptiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinationem subdiaconatus faciat. Gratianus ex sexta Synodo allegat.

Hugo etiam hos citat ex sexta Synodo.

LXII. CANON.

Episcopum, siue presbyterum, aut diaconū, uerberantes fideles qui peccāt, siue infideles iniquē agētes, & per hoc timeri uolūt, deponi præcipimus. Nequaquam enim Do

minus hoc nos docuit: scilicet et cū ipsi malediceretur, non maledicebat. Sed uos Latini manifestè disciplinatis eos, quos absoluitis, & aliquādo usq; ad effusionē sanguinis: Ergo iuxta sanctiones Patrū estis deponēdi.

LXIII. Canon.

Item 63 dicit: Si quis episcopus aut presbyter, uel diaconus, aut omnino aliquis de Catalogo clericorū, comederit carnes in sanguine eius, aut captū à bestia, uel morticinum, deponatur. Hoc enim lex prohibet. Si uerò laicus fuerit, excōmunicetur. Sed constat, dicunt, quod Latini talibus indifferenter uescuntur: Ergo, &c.

LXIII. Canon.

Item 64 præcipit, ne quis ieiunet diem sabbati, nisi uigilia Paschæ sit. Si quis clericus inuentus fuerit diem Dominicum ieiunans, aut sabbatum, præter unum solum, deponatur. Si autem laicus fuerit, excōmunicetur. Sed Latini ferè omni die sabbati ieiunant: Ergo, &c.

LXXX. Canon.

Item 80 clamat sic: Episcopus aut presbyter uel diaconus militiæ uacans, & uolens utrumque Romanum principatum, & sacerdotalem dignitatem, deponatur. Nam quæ Cæsaris sunt, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Sed prælati Latinorum, & etiam papa, assumunt sibi talium dignitates, & uocantur quidam Comites, quidam Marchiones, & alij Duces, &c. Ergo.

De Canonibus huius Synodi, Petrus Nil comedienensis in secundæ Nicænæ actione quarta sic inquit: Quineriam habeo & alterum Codicem, sextæ sacre Synodi Canones continentem, quem in manibus sumptum, Victor uenerabilis diaconus & notarius legit, repetens eundem Canonem.

¶ Sanctissimus patriarcha dixit: Quæ est hæc ignorantia, qua plerique laborant circa hos Canones? Scandalum enim est, dubitare num sint sextæ Synodi. Cognoscant igitur tales, sextam Synodum temporibus Constantini fuisse congregatam, nimirum contra eos qui tantummodò unam actionem & uoluntatem in Christo collocant. Illi igitur hæreticos anathemate uerberantes, orthodoxamq; fidem confirmantes, sub annum decimum quartum imperij Constantini domum redierunt. Post annos igitur quatuor aut quinque, iidem illi Patres sub Iustiniano Constantini filio congregati, prædictos Canones ediderunt: neq; hæc de re quisquam dubitet. nam qui temporibus Constantini subscripserunt, iidem illi sub Iustiniano quoq; præsentem hanc chartam subsignarunt: quæ res satis clara est, ex eorundem proprietarum manuum immutabili similitudine.

Cum autem non tantum alij episcopi, sed etiam legati Romani subscripsissent istis Canonibus, & alijs actis huius Synodi in sex tomos descriptis: Imperator istos tomos Romanam misit, & à Sergio postulauit confirmationem. Sed ille prorsus recusauit eos approbare, propterea quod 13, & 36, & 46, & 52 Canones Romanæ ecclesiæ aduersarentur: Hugo, de Concilijs. Imò nec legere ista acta uoluit. Eare Imperator offensus, Iohannē 10 portuensem episcopum Roma Constantino polin abduci curauit: & misit Zachariam protospathariū, hoc est, principem militiæ, ut Sergium etiam captum deportaret. Verū Pōrifex Rauēnatis exarchi præsidio defenditur, & Zacharias de uita periclitatur. Liber pontificalis in uita Sergij, & Blondus Decadis primæ libro 10, & Beda de Ratione temporum, Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto, Paulus Diaconus lib. 6. cap. 4. de gestis Longobardorum.

Romani summo studio istos Canones à Latinis ecclesijs remouerunt. Vnde Sabellius & alij Historici negant se potuisse reperire, quæ nam in hac Synodo essent constituta ceremonijs Romanis contraria. Ideo tantum in genere asserunt, Iustinianum animo inquieto præditum, odio Romanorum pontificum ad sextam Synodum sub Agathone celebratam, euertendam, denud conuocasse 30 Patres. Sed tamen Gratianus suo decreto quoddam, ut annotauimus, inseruit: unde Chronici uidentur sumpsisse, qui affirmant, in sexta Synodo tria esse acta: Primum, damnatam hæresin Monothelitarum, ut est distinctio 16. cap. Synodus. Secundum, mutatum esse statum dignitatum. nam pro Alexandrina ecclesia, quæ secunda erat à Romana (distinctio 22. capite sacrosancta) Constantinopolitanam secundum locum 40 fortitam esse: uigesimam secundam distinctio cap. renouantes. Tertium, coniugium Græcis sacerdotibus concessum. distinctio 31. cap. quoniam. Iohannes Toletanus, Supplementum Chronicorum, Fasciculus temporum, Rudimentum nouitiorum, Cuspinianus, & similes infiniti.

SYNODVS TOLETANA

Diodecima.

Iohannes Magnus in Gotthicæ historiæ libro 16. capite 23. tempore Eurigij regis tria Concilia in Hispanijs Toleti habita dicit. In tomo uerò secundo extant duo, quorum alterum primo, alterum quarto eius regno inscribitur celebratum. Functius uideatur innuere, illud quod sub Bamba cœptum est, finitum esse anno primo Euringij.

Cæterum primo anno Euringij, quinto Idus Ianuarij, conuenerunt Toletum episco-

pi circiter 33, & aliquot abbates, & circiter tredecim illustres aulæ uiri. Præsedit Iulianus archiepiscopus Tolertanus teste Iohanne Magno Gotthicæ historiæ lib. & capite eodem: licet inter subscriptores, Iulianus Hispalensis archiepiscopus dicatur, in secundo tomo Conciliorum.

Rex ad Patres ingressus, offert tomum, in quo petit, ut Synodus terram prauitatis cōtagione repurget. inquit enim: Quia Dominus præcepit in Euangelio, dicens: Amē dico uobis, si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re quacūq; petierint, fiet illis à patre meo qui in cœlis est. Ob hoc uenerabilem paternitatis uestræ cœtum cum lachrymarum effusione conueni, ut zelo uestri regiminis purgetur terra contagione prauitatis. Exurgite, quæso, exurgite, culpatorum soluite nodos, trāsgressorum mores corrigite inhonestos, & excitate cœli disciplinam in perfidos, superbiorum mordacitates extinguite, oppressorum ponderibus subuenite: & quod plus omnibus est, Iudæorum pestem, quæ in nouam semper recrudescit insaniā, radicibus extirpate: leges quoque in eorundem Iudæorum perfidiam propter uanam gloriam nouiter promulgatæ sunt, omni examinationis probitate percurrite: & tam eisdem legibus tenorem inconuulsum adijcite, quàm pro eorundem perfidorum excessibus complexas in unum sententias promulgate. Etenim ualde nobis cauendum, ne tot antiquorū Canonum regulæ, quæ pro eorū erroribus sunt promulgatæ, nos illorum culpis obnoxios reddant, si nostri regni temporibus eorundem Canonum constructio dissoluta pertransseat, præsertim si legis illius (quod absit) serenitatis nostræ in tempore illa claræ fidei institutio cesset, ubi diuæ memoriæ Dominus atque præcessor noster Sisebutus rex, omnes successores suos sub perpetua maledictionis censura obstrinxit, quicūq; Regū mancipiū Christianū Iudæo seruire uel famulari permiserit, &c. Post hæc illud quoque uestris Deo placitis infero sensibus corrigendum, quod decessoris nostri præceptio promulgata lege sancit, ut omnis aut in expeditione exercitus non progrediens, aut de exercitu fugiēs, testimonio dignitatis suæ sit irreuocabiliter carens. Cuius seueritatis institutio, dum non per totos Hispaniæ fines ordinata decurrit, dimidiam ferè partē populi ignobilitati perpetuæ subiugauit: ita ut quia in quibusdam uillulis uel territorijs sine uici portis huius infamationis habitatores ipsorū locorū sint degeneres redditi: & quia testificandi nullā habent licentiā, ueritatis ex toto uideatur interijisse censura: sicque gemino malo terra at-

destituitur adiumento. Vnde licet eandem legem nostræ gloriæ mansuetudo temperare disponat: uestræ tamen paternitatis sententia hos, qui per illam infamiæ notam titulû dignitatis amiserant, reuestiri iterum claro pristinae generositatis testimonio, deuotissime optat. Nunc uerò misericordia præeunte, taliter hæc disponite, qualiter nec nostra gloria ministerium crudelitatis adhibeat, nec tam sæua præceptio terram sub diutino infamationis iugulo premat. Nam & hoc generaliter obsecro, ut quicquid in nostræ gloriæ legibus absurdum, quicquid iusticiæ uideatur contrarium, humanitatis uestre iudicio corrigatur. De cæteris autem causis atque negocijs, quæ nouella competenti institutione formari, uidentur sententijs tuis exarato conscribite, ut quia præstò sint religiosi prouinciarû rectores, & clarissimorû ordinum totius Hispaniæ duces, promulgationis uestre sententias coram positi prænoscentes, eo illas in commissa sibi terrarum latitudine inoffendibili exerant iudiciorû instantia, quo præsentialiter assistentes, perspicua oris nostri perceperint instituta. Omnes tamen in commune conuenio, & uos Patres sanctissimos, & uos illustres aulæ Regiæ uiros, quos interesse huic sancto Concilio delegit nostra sublimitas, per diuini nominis attestationem & terribilem cunctis futuri iudicij diem, ut sine personarum acceptione aliqua, uel fauore, sine alio quoque aut malignæ cõtentionis scrupulo, aut subuertendæ ueritatis studio, quæ uestris sensibus audienda se ingesserint, sana uerborum examinatione discutite, saniori que iudicio comprobate, ut collatarum habita prius deliberatione caufarum, discreta nostri ordinis condatur probitas titulorum: qualiter cum nos amor æquitatis in negociorum ac celeratione reddiderit feruidos, efficientia quoque iustorum operum connectat Deo perenniter sociandos: ut bonorum uestrorû actibus lætabundus, & præsentis uitæ capia lucrum, & æternarum perfruar uobiscû gaudijs mansionum.

¶ Patres autem, in initio, pro confessione fidei repetunt symbolum Nicænum.

Deinde recognoscentes scriptum Bambe, & seniorum Palatij manu & sigillis confirmatum, & testimonium Iuliani archiepiscopi, quibus indicabatur Bambam tonsura accepta, magistratu sese abdicantem, Euringiû eligere & exoptare successorem: eundem solenniter pronunciant Regem, & populum à Bambe fide & iureiurando absoluunt, & Euringio parere iubent.

Tertiò sanciant, ne quis accepta pœnitentia, & signo eius tonsura, ad cingulum militare redeat.

Quartò, sanè iuxta placitum aulicorum discernunt, ut quos Regia potestas in gratiam benignitatis receperit, aut participes mensuræ fecerit, hos etiam sacerdotum & populorum conuentus suscipiat in Ecclesiasticâ communionem: ut quod Principalis pietas habeat acceptum, non à sacerdotibus Dei sit extraneum.

Quintò, cû Stephanus Emeritenfis episcopus, humi prostratus, & ueniam petens indicasset, se Bambe regis coactu in monasterio Villulæ nouam episcopalis honoris ordinationem contra Canones fecisse, & Conuictum isthic episcopum consecrasse: Synodus, ex epistolâ ad Titum primo, & ex Concilio Nicæni Canone 8, & Laodicensi tit. 57, & ex Concilio 2. Africano, & alijs multis probat, tantum in ciuitatibus episcopos ordinari oportere, & in ijs locis ubi antea fuissent: ac pronunciat, in loco Villulæ supra dictæ: eodem episcopalem non debere manere, & Conuictum in sedem alicuius episcopi mortui transferendum esse: ac cauet, ne quis in posterum simile quippiam sub pœna anathematis audeat.

Sextò, corruptentes dictum 1. Cor. 10. Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris? inferunt: Certum est, quod hi qui sacrificantes non edunt, rei sint Domini sacramenti. & super hoc fundamento Canonem constituant: Quicumque ergo sacerdotum deinceps diuino altario sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa qua se indecenter priuauit, gratia communionis anno uno repulsum se nouerit. Nam quale erit illud sacrificium, cui nec ipse sacrificas particeps esse cognoscitur? ergo modis omnibus est tenendum, ut quotiescunque sacrificans corpus & sanguinem IESU Christi Domini nostri in altario immolat, toties perceptionis corporis & sanguinis Christi se participem præbeat.

Septimò, placuit omnibus pontificibus Hispaniæ atque Galliciæ, saluo privilegio uniuscuiusque prouinciæ, ut licitum maneat deinceps Toletano pontifici, quoscunque Regalis potestas elegerit, & iam dicti Toletani pontificis iudicium dignos esse præbuerit, in quibuslibet prouincijs, & in præcedentibus sedibus præficere præsules, & decedentibus episcopis eligere successores: sic tamè, ut quisquis ille fuerit ordinatus, post ordinationis suæ tempus, infra trium mensium spacium proprii metropolitani præsentiam uisurus accedat, qualiter eius autoritate uel disciplina instructus, condignè susceptæ sedis gubernacula teneat. Quod si per temporis metas excesserit, quibus nequeat metropolitani sui obtutibus præsentari, excommu-

communicatum se per omnia nouerit: ex-
cepto, si regia iussione impeditum se esse
probauerit.

Octauò, legem Bambe de proditorum in-
familia relaxant, & testandi potestatem illis
restituunt.

Nonò sanciant, ne quis uxorem repudi-
et, nisi ob fornicationem: & ut secus faciès,
palatinam dignitatem amittat.

Decimò, leges ueteres cõfirmant, quæ de
commemoratione priscarũ ceremoniarum,
& Iudæorũ transgressionibus promulgatæ
sunt, & de blasphematoribus sanctæ Trini-
tatis. Item, ne Iudæi aut se, aut filios suos
uel famulos, à baptisimi gratia subtrahant.
Itẽ, ne Iudæi more suo celebrent Pascha, uel
carnis circumcisiones exercent, ac ne Chri-
stianũ quenquã à fide Christi dimoueant. I-
tem, ne Iudæi sabbata cæterasq; festiuitates
ritus sui celebrare præsumant. Item, ut om-
nis Iudæus diebus Dominicis, & in præno-
tatis diebus ab opere cesset. Item, ne Iudæi
more suo dijudicent escas. Item, ne Iudæi
ex propinquitate sui sanguinis cõnubia du-
cant, & ut sine benedictione sacerdotis nu-
bere non audeant. Item, ne Iudæi religioni
nostræ insultantes, sectam suam defendere
audeant: nec à fide refugientes, alibi se trãs-
ducant. Et ne quilibet refugientes eos susci-
piat. Item, ne Christianus à Iudæis quod-
cunque muneris, contra fidem Christi, ac-
cipiat. Item, ne Iudæi libros legere audeat,
quos Christiana fides repudiat. Item, ne
Iudæis mancipia deseruiant uel adhæreant
Christiana. Item, si Iudæus se Christianum
esse testetur, & ob hoc non uelit à se reiice-
re mancipium Christianum. Item, profes-
sio Iudæorum, quomodo unusquisque ad
fidem ueniens, indiculum professionis suæ
conscribere debeat. Item, conditiones Iu-
dæorum, quas iurare debeant hi qui ex eis
ad fidem ueniens, professiones suas dede-
rint. Item, de Christianis mancipijs Iudæo-
rum, quæ se non prodiderint Christiana, si-
ue de publicatoribus eorum. Item, ne Iu-
dæi à quolibet potestate accepta, extra regi-
am ordinationem, Christianum quenq; im-
petere, pestere uel distringere audeant. I-
tem, ut si Iudæorum serui, necdũ adhuc con-
uerti, ad Christi gratiam conuolauerint, li-
bertati donentur. Item, ne Iudæi admini-
stratorio usu in ordinem uillicorum atque
actorum, Christianam familiam redigere au-
deant: & de damnis eorum, qui talia ordi-
nanda iniunxerint. Item, Iudæus ex alijs
provincijs uel territorijs, ad Regis nostri
ditionem pertinentibus ueniens, episcopo
loci uel sacerdoti se præsentare non diffe-
rat, ut sciat quid eum in toto obseruare con-
ueniat. Item, ut concursus Iudæorum die-

bus institutis ad episcopum fieri debeant.
Item, ut quicumq; Iudæum secum assequen-
tem habuerit, expetente sacerdote, eum a-
pud se retinere non audeat. Item, ut cura o-
mnis distringendi Iudæos, solis sacerdoti-
bus debeat. Item, de damnis sacerdotum
uel iudicum, qui Iudæis instituta legum
adimplere distulerint. Itẽ, ne iudices quic-
quam de perfidorum excessibus extra sacer-
dotum conuentionem iudicare præsumant.
Item, ut episcopi tunc immunes habeantur
à damnis, cum eorum presbyteros ad ea
quæ ipsi non correxerint, remiserint corri-
genda. Item, de seruata principibus mise-
rendi potestate, in his qui cõuersi ad fidem
Christi ueraciter fuerint. Item, ut episcopi
omnes Iudæis ad se pertinentibus, libellum
de suis editum erroribus tradant, & ut pro-
fessiones eorum uel condiciones in scrinijs
Ecclesiæ condant.

Vndecimò uerant, ne quis eos qui ad Ec-
clesiam fugiunt intra triginta passus ab ea a-
uellat aut capiat.

Duodecimò, pœnas in idololatrias & au-
gures statuunt.

Decimotertiò, singulis annis in unaqua-
que prouincia Calendis Nouembris iubent
Synodum celebrari.

Postremò, gratias Deo & principi agunt
pro conuocatione, & decretis subscribunt,
eaq; ab octauo Calendarum Februariarum
ualere indicant. Subscripsit & ipse rex Eu-
ringius, cum suis aulicis.

TOLETANA DECIMA- tertia Synodus.

Quarto anno Euringij iterum Toletũ
episcopi conuenerunt. Rex offert to-
mum, in quo indicat se uelle leges consti-
tuere de accusatis, ne cuiusq; uiolentia op-
primantur: & de relaxandis fiscalium exa-
ctionibus: & de libertis & seruis, ne ad pala-
tina transeant officia: ac rogat Synodum, ut
de ijs rebus dispiciat.

Patres primũ confessionem fidei ex Ni-
cæno & Constantinopolitano Symbolis cõ-
cinnant: deinde de capitibus propo sitis de-
creta faciunt, quæ non extant in secũdo to-
mo Conciliorum.

SYNODI SVB LE- ontio.

ALIAE TOLETANAE SY- nodi, sub Egita.

EGite iussu tria Concilia Toletana, pro
augenda & conseruanda fide Christia-
na, cõuocata sunt, quæ nõ solum sua Regia
autoritate confirmauit: uerũ etiam humili
prostratus, sese sacrosancti Concilij oratio-
nib. suppliciter cõmendauit. Iohannes Ma-
gnus historiæ Gothicæ lib. 16, cap. 24.

SYNODVS SVB TY-

berio, seu Absimaro.

Anno Domini 698, iuxta Sigebertum, Aquileiæ Synodus facta est: in ea patres quintum uniuersale Cōcilium, in quo statutum est, Mariam esse *θεοτόκον*, in dubiū uocauerunt, propter imperitiam fidei. Sed Sergius eos de errore admonuit, & ad mentem saniolem reduxit. Regino libro primo Chronicorum, & Beda in libro de Ratione temporum: Ado Viennensis ætate sexta: Paulus Diaconus libro sexto, capite quarto de gestis Longobardorum. Ottho Phrysingensis hanc Synodum appellat Septimam, & à Sergio congregatam asserit: libro 5. capite decimotertio.

CAPVT X

DE DOCTORIBVS
Ecclesiæ.ASIATICI, HIERO-
solymitani.ZACHARIAS,
& alij.

Hierosolymis hac ætate, sicut & in tota Asia, inualefcente passim Saracenorum furore, Ecclesiæ ferè penitus interciderunt: ideoq; rarus est Antistitum & Episcoporum numerus. Inueniuntur tamen ante *παραλειθῶν*, & ultimã direptionem Hierosolymorum, episcopi fuisse, Thomas, Ioannes, Neannus, Isaac, Zacharias & Sophronius: quorum nomina tatum refert Nicephorus libro decimo octauo, cap. quinti quagesimo sexto. De Zacharia autè addunt reliqui, quod expugnata urbe à Persis, cum multis alijs unà abductus, & retentus in captiuitate, integros annos quatuordecim, postea uerò per Heraclium deuicto Chosroe liberatus: & cū ligno Dominicæ crucis, quod simul abstulerant Persæ in pristinam dignitatè restitutus sit, anno Christi 624. Paulus Diaconus lib. 18: Pomponius Lætus, Honorius, & Iuo in Heraclio.

SOPHRONIVS.

Post Zachariam numeratur Sophronius, qui & ultimus Hierosolymorū episcopus habetur. Hic primum monachus fuit prope Alexandriam: postea precibus & importunitate quorūdam ad episcopatum Hierosolymitanum compulsus, & quasi coactus ascendit, cum illud propter laborum & periculorum magnitudinem, quæ illo turbulento tempore sibi subeunda uidebat, inui-

tus faceret, & sæpe multumq; relu stare cur: ut ipse de se cōqueritur in epistola ad Sergium Constantinopolitanum, ubi preces pro se fieri optat, ne oneri succumbat: in Actione 11. Synodi Constantinopolitanæ.

Multum concertauit cum Cyro Alexandrino, qui cum alijs quibusdam hoc tempore Monothelitarum hæresin mouit. Scripsit etiam eo nomine ad Sergium Constantinopolitanum: estq; illa epistola postea in sexta Constantinopolitana Synodo recitata, & à conuentu episcoporum tanquam orthodoxa & Catholica recepta ac approbata. Præcipua eius capita sunt:

1. Quòd unam essentiam, & tres personas distinctas in diuinitate credat.
2. Quòd in Christo duas naturas, diuinã ac humanam, integras, & cum utriusq; proprietatibus, unitas tamen, & in una tantum persona confiteatur.
3. Quòd cōfusionem naturarū in Christo, quã Eutyches uoluit, nequaquã admittat.
4. Quòd separationem etiam naturarum non concedat: neque sentiat cum Nestorio, qui unionem tantum de cōsiliis & affectuum concordia intelligat. Addit ibidè: Non alium illum fuisse qui miracula operatus sit, & rursus alium qui passus.
5. Damnat Arium Sabellicum, Manem, Valentem, Samosatenum, Nestoriū, Eutychem, Apollinarem, Dioscorū, aliosq; omnes qui aliter sentiant de Christo.
6. Inspersit quædam de creatione, de animæ immortalitate, de resurrectione mortuorum, de uita æterna & inferno: sed ea potius attingit, quàm explicat.

Ultimò damnat Origenis, Euagrij & Didymi fabulas, itemq; alias opiniones cū orthodoxa fide pugnantes: quarum longum catalogum annectit. Actione undecima Constantinopol.

Scripsit & aliam epistolam ad Honorium papam, in qua non nihil remissius agens, dicit: Se geminæ quoque operationis uocabulum nō uelle urgere amplius, si & Cyrus unam operationem abijceret. Ibidem.

Inualefcente tandem errore, cum admonitionibus nihil proficeret, Synodum in Palestina omnium episcoporum coegit, ibiq; Monothelitarum hæresin anathematizauit: teste Paulo Diacono libro 18, & Zonara Tomo tertio.

Vixit adhuc Sophronius, cum Saracenorum princeps Haumar urbem & templum ingrederetur: & spectator fuit ultimi in terris religionis, & tristissimarum calamitatum in populo eius loci. Paulus Diaconus lib. 18.

MACARIVS, ET

Helias.

Meminit Metaphrastes & Macarij cuiusdam

dā episcopi, itemq; Heliae presbyteri apud Hierosolymitanos: sed nō addit, quo tēpore uixerint: nec aliud quippiā de ipsis cōmemorat, nisi quōd nomina ipsorum ponit, in uita Gregorij Agrigentini.

In sexta quoq; Constantinopolitana Synodo, Theodorus quidam uicarius Hierosolymorum adfuisse legitur. Vnde apparet, aliquas fortē reliquias Ecclesiae ibi conseruatas esse, licet idolomania tota regio fuerit inquinata. *Actione 1.*

ANTIOCHENI.

ANASTASIVS.

Anastasius, qui & Sinaita dictus est (pretereā quōd in monte Sina aliquandiu se ieiunijs & durioribus exercitijs macerasset) Antiochia factus est episcopus post Gregoriū, temporibus Phocæ. Scripsit librū qui *de uita* inscribitur, id est dux uiae.

Item alium cui titulus *episcopi*, id est fines. Commentarium super psalmum sextū.

Duas orationes ad Antiochenos.

Libellum contra Monophysicos, & Accaphalos.

Alium item pro defensione 4 Synodi.

Anno Christi 610, mota seditione à Iudæis, qui simul Antiochia degebant cum multis à lijs Christianis trucidatus est, & fæda morte peremptus, nimirum proprijs excrementis in os ingestis. Nicephorus libro 18, cap. 44 & 45.

ANASTASIVS alter.

Successit Anastasio alius quidā eius nominis, natione Syrus, ex parentibus Iacobitis. Hic uir acris & peruersi ingenij, Eutychanam hæresin de una in Christo natura, quæ iam Orientem annos ferè 180 uario motu distraxerat, noua facie politam renouauit. Cum enim Heraclius Imperator apud Hierapolim esset, sæpe illum accessit: & cū in eius familiaritatem irrepisset, impetravit ut Antiochenus episcopus fieret, si Chalcedonensi Synodo subscriberet. quare si mulata religione, duas unitas in Christo naturas se confiteri dixit. At quo incautum in suas partes traheret Imperatorem, interrogauit eum, quid de uoluntatibus & operationibus in Christo esset sentiendum? num una, aut dupla dicenda? Imperator uocis nouitate perculsus, cum non haberet quid responderet, scripsit ad Sergium Constantinopolitanum, consilium huius rei poscēs. Is cum esset genere Syrus, unam uoluntatem, & unam operationem dicendam rescripsit. Accessit & huic sententiæ Cyrus Phaselidis episcopus, ab Heraclio interrogatus. Mox Anastasius uidens Imperatorem callidè circumuentū, secum sentire, acquie-

uit & ipse: non ignorans, posita una uoluntate, poni & unam naturam necesse esse. Sicque inualuit hæc hæresis in Orientalibus ecclesijs passim, donec per Saracenos omnis Christi fides & religio radicitus est extirpata. Paulus Diaconus lib. 18 rerum Rom. Sabellicus Enneadis octauæ libro 6.

MACARIVS.

Anastasio successit Macarius, qui simili modo Monothelitarum hæresin propugnans, in sexta Synodo Constantinopolitana damnatus, & ab officio remotus est: subuecto in eius locum Theophanio, abbate Siculo. Post hunc numerantur, Petrus, Thomas, & Iohannes: quorum nuda tantum nomina inueniuntur apud Nicephorum libro 18, cap. 44. & Bedam de Ratione temporum pag. 63. Otthonem Phrising. lib. 8, cap. 12. Blondum Decadis primæ libro 9. & Zonaram Tomo 3.

ALIORVM LOCORVM

in Asia.

THEODORVS.

GREGORIVS.

Theodorus fuit episcopus Amathuntinus: Gregorius, Rhinocurensis, eo tempore quo Palestina à Persis fuit direpta. Missi enim leguntur à Ioanne Eleemosynario Alexandrino in Persiam, cum magna uicinia, ut captiuos, quot possent, ex manu hostium redimerent: teste Metaphraste, in uita Eleemosynarij.

THEODORVS, ANTONIVS,

PETRVS, SALOMON.

Theodorus fuit episcopus Mitylenes, Antonius Hypæporū, Petrus Nicomediæ, Salomon Clonei, etiā eo adhuc tēpore, quo sexta Synodus Constantinopoli est celebrata: ut apparet ex *Actione nona*, & decima, ubi offertur scriptum, suadens *diuini* controuersiarum, quod ipsis tribuitur: cuius etiam nomine ipsi nonnihil suspecti, quod in hæresin inclinarent, coguntur scribere cōfessionis suæ libellos. *Act. 8. Constantinop. Synodi.*

THOMARICVS.

Thomarius episcopus Apameæ, tēpore Cōstantis, missus est à Muhauia Saracenorū ducē in Aradum ciuitatem, ut suaderet ipsis deditioem: sed retentus est ab oppidanis. Paulus Diaconus lib. 19.

STEPHANVS.

[Stephanus metropolitans Cyzici Heraclio contra Phocam pugnaturo stemma Mariæ uirginis ex ecclesia attulit. Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum.

MACROBIVS.

Macrobius episcopus Seleuciæ Isauriæ, interest

interest actioni decimequartæ Concilij Cōstantinopol. & iuuat ueritatis inquisitionē, quomodo acta Quinti Concilij Constantinop. falsata sint, additione, libri Mennæ ad Vigilium.

DOMITIUS.

Domitius Prusiados episcopus, in Sexta Constantinopolitana, Stephano monacho (dicenti, Adamum ante lapsum fuisse *μεγαλει* *τινδου νεα αβηριστου*, id est, habuisse uoluntatem diuinam, & fuisse conuoluntarium Deo) se opponit, & grauerit illud refutat. & subijcit: Si fuit conuoluntarius, ergo etiam fuit concreator. Actione 8.

BASILIUS.

Basilus episcopus Gortynæ, in Synodo Sexta conferens cum Macario hæretico, refutat eius argumentum ex Gregorio Nazianzeno prolatum: & per inuersionem, binā uoluntatem Christi inde extruit, & probat. Actione nona.

Nominantur ibidem plurimi etiam aliorum locorum in Asia, qui Synodo interfuisse & subscripsisse dicuntur. ut ex Arabia: Georgius Choenis, Plato Magidorum, Niceta Coracensium. Actione decimasextima.

Ex Syria: Theodorus Nazianzenus, Ioannes Philadelphix, Theodorus Doriorum, Sifinnius Europæorum. Actione decimasextima.

Ex Cilicia: Theodorus Tarsensis, Stephanus Anazarbensis, Ioannes Adanensis, Georgius Flauiadensis, Ioannes Corycensis. Actione 17.

Ex Armenia: Callynicus Coloniensis, Georgius Camelenus, Theodorus Sinensis, Georgius Daranensis, Theodorus Verisonensis, Theodorus Sebastianus, Georgius Architanus, Theodorus Phasidanus. Actione decima octaua.

Ex Pamphilia: Menas Carbalianus, Ioannes Sidenis, Phocas Dadibrensis, Georgius Cratiensis, Cosmas & Petrus Conanensis, Plusianus Siluensis. Actione 17 & decima octaua.

Ex Pisidia: Paulus Sozopolitanus, Stephanus Antiochenus, Constantinus Timbrius, Marinus Philomelius. Actione decimasextima.

Ex Lycia: Polyuctus Myrarum, Isidorus Rhodi, Zimarcus Sydoniorum, Georgius Oenandrorum, Ioannes Carpathi, Theodorus Daddalorum. Actione decimasextima & decima octaua.

Ex Ionia: Theodorus Ephesinus, Georgius Miletinus. Actione 17.

Ex Lydia: Marinus Sardensis, Andreas Celandinus, Theodorus Daldenus, Ioannes Septenus. Actione 18.

Ex Lycaonia: Constantinus Barathanus, 60

Paulus Iconiensis, Theodorus Siblientis. Actione 17.

Ex Galatia: Sergius Sinopenis, Ioannes Pelsinuntinus, Martyrius Iulopolitanus, Michael Asponensis, Genesis Anastasiopolitanus, Stephanus Vranopolitanus, Andreas Minicenus, Plato Cinnenis, Solomon Claneensis.

Ex Paphlagonia: Epiphanius Euchaitanus, Alipius Gangranus, Theodorus Popeniopolitanus, Cyprianus Claudionopolitanus.

Ex Isauero: Macrobius Seleucianus, Zacharias Leontopoleos, Alexander Coraïorum, Constantinus Dalisandi.

Ex Cappadocia: Constantinus Barathanus, Philalithes Cæsariensis, Ioannes Fanlianopolitanus, Anastasius Polemonienis, Ioannes Comanensis, Theodorus Thermenus, Iustinus Thianus, Theophylactus Cæsaranthinus. Actione 17.

Ex Phrygia: Sifinnius Hierapolis, Anonius Hypepæ, Genesis Anastasiopolis, Tyberius Laodicææ, Cosmas, Synnadorū, Patricius Magnesie, Theodorus Pergami, Theodorus Prienes, Tyberius Amizones, Patricius Eleusorum, Cyricus Ancyre, Petrus Apyræ. Actione 1. 12. 17.

Ex Asia, propriè sic dicta: Alexander Nacoliensis, Domitius Prymnesius, Ioannes Myndenensis, Zoitus Chrysoopolitanus, Theodorus Maustarorum, Ioannes Amathuntinus, Sifinnius Nifenus, Theodorus Amoriorum, Theodorus Pergamensis, Theodorus Adranitenus, Andreas Methymnenis, Theodorus Daldenus. Actione 17 & 18.

Ex Lesbo: Ioannes Ereforum, Gregorius Mytilenes. Actione 2.

Ex Bithynia: Petrus Nicomedienis, Theodorus Longinus, Photius Nicæus, Ioannes Chalcedonenis, Theodorus Prynensis, Cyricus & Ioannes Adriani, Sifinnius Basiliopolitanus, Polychronius Prufanus, Ioannes Dasciliensis, Georgius Cadésis, Theodorus Cæsareensis, Theopéptus Iustinopolitanus, Demetrius Prusiadensis, Nirenachus diaconus Amastrinus. Actione 17 & 18.

Ex Helleponto: Georgius Cicyzenus, Ioannes Metilopolitanus, Theodorus Ibenensis, Mercurius Pœmanetius. Actione 17.

AFRICANI.

ALEXANDRINI.

IN Africa hac ætate non minor fuit paucitas doctorum, quàm in Asia. Alexandria, antequam inualuit Mahometicus furor, numerantur: Eulogius, Scribo, Ioannes Eleemosynarius, Georgius & Cyrus.

EULOGIUS.

Eulogius in priori ætate cœpit, & tempore Phœ-

ra Phocæ attigit. præfuit autem in uniuersum annos 25. teste Nicephoro libro 18, capite 55.

DE EPISC. ET DOCTORIBVS.

de apparet, non nullas Ecclesiæ reliquias in hisce locis, licet sub tristi seruitute, & continuis concussionibus, mansisse superstites. In initio enim sæpe Imperatores Romani recuperationem horum locorum tentârunt, antequam potentia Turcica ad eum in immensum fuit aucta, & confirmata. ut,

THEODORVS SCRIBO.

Post Eulogium, secutus est Theodorus Scribo: isq; docuit annos tantum duos. Nicephorus ibidem.

IOHANNES Eleemosynarius.

Iohannes Cyprius, à beneficentia in pauperes Eleemosynarius dictus est. Scribit de eo Metaphrastes, quod sæpenumerò se uisibus, & Ecclesiâ omnibus bonis exuerit, ut pauperibus prospiceret: quod multum contulerit in exules, & captiuos: & quod nullâ unquâ iacturâ aut diminutione infortunarâ senserit, sed auxerit Ecclesiæ bona in immensum: quod cœlibatum monasticum acerrimè custodierit, quod collationes pro defunctis sedulo fieri mandarit: & id genus alia nugis & superstitionibus plena, in uita Eleemosynarij. Ioannis Alexandrini, episcopi insignis pietate & doctrina, meminit Platina in uita Sabiniani.

CYRVS.

Cyrus primùm in prouincia Lazorum Phasidis episcopus fuit: postea autem per Heraclium, eo quod Monothelitarum hæresin defenderet, Alexandriam est translatus. Multum turbauit Ecclesias suo errore, donec per Saracenos concessa fuit *xyrov* 30 soluit quotannis duci Saracenorum 200000 denariorum, pro libertate Aegypti, eamque per triennium retinuit integram. Postea nerò Heraclio cõditionem retractante, tota Aegyptus in hostium manus deuenit: teste Paulo Diacono libro decimo octauo rerum Rom. Plura de hoc Cyro inter hereticos dicemus.

DAMIANVS.

Damianus diaconus Alexandrinæ Ecclesiæ, ob similitudinem quam erga cœqualem aluit, à Ioanne Eleemosynario à communione remotus est publice, donec cum offenso reconciliaretur. Metaphrastes in uita Eleemosynarij.

LVCAS.

Lucas presbyter, & monachus in Africa alicubi, scripsit de noua hæresi Maximianorum. Familiaris fuit Macario Theopoleos archiepiscopo. Mentio eius fit in undecima 50 Actione sextæ Constantinop. Synodi.

LATINIANS.

Latinianus episcopus Carthaginensis, Ioâni Alexandrino & Seuero familiaris fuit: & uixit tempore Sabiniani. Platina in uita eius.

DE ALIIS AFRICAE

Episcopis.

Nominantur in sexta Constantinopolitana, etiam aliqui Africani episcopi. un-

10

20

30

40

50

60

PETRVS, qui adfuit nomine Alexandrinæ Ecclesiæ. Episcopum enim neq; Alexandria, neq; Hierosolyma hoc tempore habuerunt, occupatæ à Saracenis: teste Zonara Tomo tertio.

EVLALIVS, Cynopolitanus episcopus: Ihsidorus Abydensis, & Theodorus Aureopolitanus Lybiæ apud Hesperios. Actione decima octaua.

INSVLARES CIRCA

mare Mediterraneum.

CYPRVS.

IN sexta Constantinopolitana quorundam episcoporum mentio fit ex Cypro: ut sunt, Stratonicus episcopus Solorum, Ticon Citij, Theodorus Thremethuntis, Epiphanius Constantiæ, & Ioannes Strobæorum. Actione 17.

Ex Creta, ibidem aliqui recitântur: ut Paulus archiepiscopus Cretæ, Theognius Chienfis, Basilius Gortyniensis, Ioannes Lappensis, Gregorius Candaneensis, Georgius Choensis, & Euticius Melinus. Actione decima septima.

Ex Chersoneso Taurica, Georgius Candaneensis, Actione 18.

Ex Ponto, Iohannes & Stephanus Heraclenses, Theodorus Olbianus, Iohannes Amasianus, & Iohânes Andrapinus. Actione decima septima.

DOCTORES EV-

ropæi.

CONSTANTI-

nopolitani.

CYRIACVS.

DE Cyriaco quedam in superiori Centuria diximus: quia uerò etiam in hac uixit, hæc adijcienda superioribus uisa sunt. Cyriacus Mauritio Imperatori charus erat. quare orta seditione, milites etiam ipsi conuiciabantur. Phocas itaque ui compulsus inaugurat Imperatorem, cum prius ei extorsisset professionem de orthodoxa fide, & promissionem de non turbanda Ecclesia. Et postea cum Phocas Constantinam cum tribus filiabus ex Ecclesia abripere conaretur, fortiter ei sese opposuit: & iuramentum ab eo accepit, de illarum incolumitate. Præfuit annos undecim Ecclesiæ. Paulus Diaconus libro decimo septimo rerum Romanarum; Nicephorus libro decimo octauo, ca-

T H O M A S.

Mortuo Cyriaco, Thomas sedem eius accepit: qui antea diaconus, & facellarius eiusdem Ecclesiæ fuerat. Extruxit is in ædibus episcopalibus splendidissimam domum, quæ in memoriam autoris Thomaitis dici cepit. & probè perfunctus suo munere annos tres, menses duos, impio Sergio sede cessit: ut inquit Nicephorus libro 18, capite 44. Mentio istius fit in Actione 13, Synodi sextæ Constantinop. quod Synodicam ad Vitalianum papam scripserit, quæ ibi legitur: & expers erroris Monothelitarum iudicatur. Zonaras Tomo tertio, in uita Constantis, asserit Thomam Petre successisse, & orthodoxū fuisse: & annos duos ac menses septem Ecclesiam gubernasse.

I O H A N N E S.

CONSTANTINVS.

Post Thomã, Scriptores Sergiū ponunt: uerū in Cōciliorū libris alij duo adhuc recitantur, qui Thomæ successerunt, Ioannes uidelicet, & Constantinus: quorum uterque scripsit Synodica, quæ in Sexta Constantinopolitana prælecta, & examinata, pro orthodoxis recipiuntur: ideoq; & ipsorum nomina in sacris diptychis Ecclesiarum inueniuntur. Actione decimatertia Sextæ Constantinop.

S E R G I V S.

Fuit Sergius genere Syrus, Jacobita, sub Thoma ecclesiæ Bizantinæ diaconus: euectus ad Ecclesiæ gubernacula, Monothelitarum hæresi, quæ tunc quasi pullulascere uidebatur primū, uires addidit, eamque longè lateque propagauit. Ipso autore, Ioannes Philoponus Grammaticus librum de unione naturarum & uoluntatum in Christo, qui *diuinitus* inscribitur, edidit. Sed de eius impio commento, infra inter hæreticos plura. Coronauit Heraclium Imperatorem, & Eudochiam sponsam eius Augustam: itemque Epiphaniam filiam, & Heraclium filium Heraclij adhuc puerum: teste Paulo Diacono libro decimo octauo rerum Romanarum. Occupato Heraclio expeditione Persica, ipse Sergius episcopus domi politica negocia omnia cum filio Heraclij, & Bonoso patricio tractauit, & expediuit, in deliberationes omnes & consilia aulica sese importunè immiscens. Nicephorus lib. 18, capite 54: & Paulus Diaconus libro decimo octauo.

P Y R R H V S.

Post Sergium, Pyrrhus per ambitionis fastum Cōstantinopolitanam sedem arripuit, ut scribit de eo Martinus papa ad Aman-dum. Isq; telam inchoatam à Sergio, lon-

giorem texuit, multas Ecclesias errore suo implicans. Cum autem admonitus aliquoties per Romanam Ecclesiam de pœnitentia & emendatione frustra esset, à Theodoro pontifice & Synodo excommunicatus est: eiusdemq; opera tandem ab Heraclio relegatus in Africam. Mortuo autē Heraclio Romam adijt, cum libello, in quo palinodiam canens, errorem suum condemnauit: estq; à Theodoro papa non sine reuerentia & congratulatione in Ecclesiam receptus publico & solenni ritu. uerū uix Roma egressus, more canis ad uomitum redijt: atq; in Orientis partes secedens, non minori contentione suum dogma propugnauit, quàm antea. Theodorus ergo, cedit ad sepulchrum uerticis Apostolorum, & sumens calicem diuinum, instillat sanguinem Christi in atramentum, scribitq; cum eo excommunicationem Pyrrhi. Verū ille in sua impietate sine pœnitentia persistit, & post menses quatuor diem suum obiit. Paulus Diaconus libro decimo octauo, & Liber pontificalis in Sextæ Constantinop. Actione quarta, quinta, & decimatertia. Zonaras Tomo tertio.

P A V L V S.

Relegato Pyrrho, subrogatur Paulus. is autem antecessores suos & impietate & crudelitate superat omnes. Eius enim postulata non solum persuasione, sed etiam uis fuerunt armata. Impetrauit à Constante, passim affigi edicta, quibus cogerentur omnes Monothelitarum hæresi subscribere. Legatos papæ, qui ad emendationem eius missi erant, ipse autoritate Imperatoris partim exilio multauit, partim post uarios tormentorum cruciatus carceribus inclusit. Ipsum deniq; Martinum papam cum quibusdam alijs præcisa lingua, manuq; in Cherstonam curauit deportari. Paulus Diaconus libro 19 rerum Romanarum, & Liber pontificalis in uita Martini. & in sextæ Constantinop. Actione 4 & 13. De hoc plura inter hæreticos. Præfuit Ecclesiæ annos duodecim. Zonaras Tomo tertio.

P E T R V S.

Succesit Petrus, qui nonnihil mitius agens, licet unam uoluntatem in Christo nõ omnino abijceret, tamē duas etiam non negauit, sed utramq; locutionem in Ecclesia uoluit retineri: ut apparet ex eius epistola ad Vitalianum, quæ extat in Constantinop. sextæ Actione 4 & 13. Recensetur hic quoq; inter hæreticos. Præfuit annos duodecim. Zonaras Tomo tertio.

T H E O D O R V S.

Theodorus licet neutri parti cuperet esse addictus, tamen Monothelitarum hæresi æquior fuit. Interrogatus aliquando per Constantinop.

Constantinum imperatorem, quæ causa esset distractionum inter Romanam & Constantinopolitanam sedem? respondit: Ex nouitate uerborum, quæ essent in ecclesiam introducta, & quod aliqui scrutarentur incomprehensibilia Dei, hæc certamina esse mora. Infensus Romanæ ecclesiæ, subinde infligit apud Cōstantinū, ut Vitalianū papā tolleret. Sed restitit pius princeps: & cōmiserat afflicte Ecclesiæ sortē, ut uulnera eius sanaret, coegit uniuersalem Synodū: in qua explosa penitens, & anathematizata Monachelitarum hæresi, dissidia sunt sublata, ut patet ex actis.

G E O R G I V S.

Georgius Constantinopolis episcopus, errorem maiorum suorum defendebat. Sed in Synodo conuictus testimonijs sacræ Scripturæ & Patrum, suam opinionem abiecit, libere condemnans & suam & suarum partium errorem: ut patet ex Sexta Constantinop. & Libro pontificali, & in Agathone.

G E R M A N V S.

Zonaras Germanū quendam inter Constantinopolitanos patriarchas recēset, quem dicit à Constantino Pogonato post annos pubertatis castratum esse: Tomo tertio.

C A L L Y N I C V S.

Iustinianus ecclesiam Marię, quæ Metropolitana dicebatur, ad palatium sitam destruxit, ut in eius locum phialam erigeret, in qua uulgus Imperatorem exciperet, Callynicum iubebat pro more orationem recitare, qua existimabant diuos suos placari, ut sine ultione ferrent templorum suorum destructionem, & translationem. Sed illere spondebat, orationem se ad Ecclesiam constituendam habere, uerū non ad eius destructionem. Imperatore uerū illum cogente, nihil aliud dicere uoluit, quàm hæc uerba: Gloria Deo, qui iugiter sustinens nos patitur, nunc & semper, & in secula seculorum Amen. Exinde inuisus Iustiniano, Leontio adiumento fuit, ut imperio potiretur: teste Zonara. Verū postea cum Iustinianus postliminio ad imperiū esset reuersus, Callynicum effossis oculis in exilium Romam misit. Paulus Diaconus libro 19 & 20 rerum Rom. Zonaras tomo tertio, Blondus Decad. primæ libro decimo, Anno Domini 705. Sigebertus.

A D R I A N O P O L I T A N I.

A L I P I V S

Cionita.

Alipius episcopus Adrianopolitanus, cęgit miraculosam uitam per annos septuaginta in Columna, inter cœlum & terram pendens, & omnibus tempestarum iniurijs expolitus: unde & Cionita dictus est. Ha-

buit sibi adiunctos duos choros uirginum, & unum monachorū, cum quibus alternatim hymnos & psalmos diu noctuq; decantans, acrem assidua uociferatione compleuit. Mulierculas tam strictè custodijt, ut uirorum oculis nunquam aspiceretur, & moribundæ etiam parentum conspectum non ferrent. Tempore ieiunij, quando recitauit historiam Passionis, usus est quadam hypotyposi: faciem & corpus fœdauit unguibus, fudit lachrymas largo imbore, & adhibuit alias miras gesticationes, & captiuorum tragœdias, ut simplex turba putaret, se ipsum Christum in passione coram uidere. Commendatur à Metaphraste, quod fuerit præ Iobo sanctitate & patientia clarus. Sed pius lector iuxta normam uerbi diuini iudicet: Frustra me colunt mandatis hominum. Iob miseriam diuinitus immissam patienter tulit: sed hic ex superstitione sibi ipsi molestias exhibuit. Coloss. 2.

P L A T O.

Interfuit sextæ Constantinopolitanæ Synodo Adrianopolitanus quidam episcopus, nomine Plato. Act. 17.

E P I S C O P I I N T H R A C I A,

& uicinis locis.

Nominatur in eadem Synodo alij etiam horum locorū episcopi: ut Sisinus Heraclitanus, Georgius Bizinus, Georgius Selymbrinus, Petrus Sozopolitanus, Reginus Panensis.

Ex Carinthia: Theodorus Staurenopolitanus, Andreas Neapolitanus, Theodorus Miletinus.

Ex Achaia: Iohannes Atheniensis, Theodorus Lacedæmoniensis, Georgius Iunopolitanus, Iohannes Argorum, Stephanus Pariorum, Georgius Naxi.

Ex Eubœa: Demetrius Tinnensis, Georgius Therenis, Iohannes Thessalonicensis, Syluanus Lemneensis.

S I C V L I.

G E O R G I V S.

Georgius fuit episcopus Syracusanus, tempore Vitaliani papæ: ut apparet ex epistola ad eum scripta, quæ extat Conciliorum Tomo secundo.

T H E O P H A N I V S.

Theophanius fuit episcopus Baiarum. Conciliorum Tomo secundo.

T H E O D O R V S.

Theodorus fuit episcopus Thermanum. ibidem.

T O R C E L L A N I.

P A V L V S.

Paulus fuit episcopus in ciuitate Altina: ciectus autē à Longobardis Arianis, cum multis

multis pijs commigrauit in insulam Torcellum, & ibi extructa Ecclesia Deo seruijt. Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto.

M A V R V S.

Subrogatus est huic defuncto Maurus: isq; impetrauit à Seuerino pontifice Romano, ut rata esset hæc commigratio, & destinaretur ista insula exulibus, qui eò confugerant. Sabellicus ibidem.

P A V L V S.

Paulus episcopus Patauinus, propter sæuitiam Arianorum deseruit locum, & cum quibusdam rectè sentientibus secessit in insulam Metamaucum: ibiq; urbe & templo extructis, aliquandiu mansit, donec fluctibus absorpta ciuitate, Clodiam se receperunt. Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto.

M A G N V S A L T I N A S.

Magnus Altinas, episcopus Opiterginus, tempore Heraclij, uir sanctitate illustris, excisa Opitergio à Longobardis, in stagnis cepit locum condendæ urbis, quam in Imperatoris gratiam Heracleam dixit. nondum enim erat Heraclius in Monothelitarum hæresim prolapsus. Factus ibi episcopus, in somno edoctus dicitur, quanta futura esset Venetiarum ciuitas, quæ iam erat à Patauis fundata. Extruxit templa circa riuum altum. Sed Dandulus, qui scripsit de origine Venetiarum urbis, non adstipulatur. Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto, & Palmerius.

I O H A N N E S C O N -
cordiensis.

Iohannes episcopus Concordiensis, fugiens Arianum uirus, Cõcordiam reliquit, & sedem Capulas transtulit: teste Sabellico Enneadis octauæ libro sexto.

D O C T O R E S

Italiae.

P O N T I F I C E S

Romani.

S A B I N I A N V S.

Mortuo Gregorio Magno, successit Sabinianus: quem Palmerius Sabinum, Nicephorus Innocentium nominat, libro 18, capite 56.

Patriam eius Panuinius Bledium, & Patrem Batium ponit, libro primo: uerum alij Thuscum fuisse affirmant.

Fuerat hic uiuo Gregorio maximè charus, adeo ut in legationibus ad Imperatores semper adhiberetur solus. At postquam in sedem eius ascendit, parum gratus erga mortuum extitit. Statim enim ut uidit sibi defuncti laudes obstare, nihil non tentauit, quò memoriam eius aut penitus tolleret, aut apud omnes redderet exosam. Finxit cri-

mina in Gregorium, quòd ipsius tempore statuæ & alia urbis ornamenta fuissent collapsa, quòd exhaustum Ecclesiæ ærarium esset, & alia multa, quæ odiosè apud imperitum uulgus exagitauit. Aliquando cum summa fames urbem premeret, rogatus ut in subleuanda inopia hominum Gregorij pietatem imitaretur, respondit: Hominem istum nequam fuisse, & ambitiosum: captasse popularem auram, & sic omne Ecclesiæ patrimonium dilapidasse. Sabellicus Enneadis 8, lib. 6. Sed tamè sequius urgente malo, aperuit horrea Ecclesiæ, & uendidit frumeta per multos menses uili precio. Liber pontificalis.

Cogitauit de scriptis Gregorij tollendis: & parum absuit quin omnia illa igne fuissent consumpta, nisi restitisset Petrus archidiaconus, qui Gregorij pietatem & uirtutem prædicans, equiorem reddidit populum: teste Chronico Iohannis de Oppido, & Catalogo Treuirensium episcoporum.

Ne planè ociosus uideretur in Antichristi regno architectando, decreuit:

Ut Canonicae horæ distinguantur officij causa.

Ut campanis pulsetur.

Ut lampades perpetuè in templis ardeant, præsertim in Vaticano: teste Blondo Decadis primæ libro nono: Sabellico Enneadis 8 libro 6. & Platina.

Ad Pontificatum uenit anno imperij Phocæ secundo, Christi 604, ut Scriptores passim colligunt omnes, præter Panuinium, qui annum 606 ponit: perperam tamen, ut Bibliander notat tabula undecima: Otto Phrysiensis libro quinto, pagina 57. Regino libro primo.

Sedit annos duos, menses quinque, dies nouem: & ordinauit episcopos uiginti sex per diuersa loca: teste Ammonio libro quarto, capite quarto: & Honorio. Obijt die secundo mensis Februarij, à Gregorio in somno percussus. Sigebertus anno Domini 607. Vltimus Romanorum patriarcha fuit. Balæus Centuria prima, capite sexagesimo octauo, in Appendice.

B O N I F A C I V S I I I.

Anno Christi 607. imperij uerò Phocæ tertio, electus est Bonifacius tertius, patria Romanus, iuxta Sigebertum: & primus Papa, hoc est uicarius Antichristi, à Scriptoribus nominatur.

Inter Romanos & Constantinopolitanos de principatu erat contentio, quæ multis annis durauerat, ut patet ex superioribus. Nam Constantinopolitana ecclesia sese primam omnium assererat: iridem faciebat Romana. Cùm autem Bonifacius agnosceret, non posse Romanam ecclesiam summa illa dignitate potiri, sine Imperatoris consensu: & ui-

479
 & uideret Phocam Constantinopoleos patriarchæ esse iniquiorem, propter reprehensum scelus aduersus Mauricium perpetratum: sese insinuauit in Phocæ parricidæ amicitiam, & imaginem eius Româ missam honorificè excepit, & assentando, ac cædem eius probando effecit, ut Romana ecclesia caput omnium aliarum à parricida constitueretur. Rationes autem allegauit has:

1 Quia sedes Imperialis primitus fuisse Romæ, & postea Constantinopolim quasi per colonias translata.

2 Quia etiam Imperator non à Constantinopoli, sed à Roma nomen duceret, gaudens titulo Romanorum Imperatorum.

3 Quia ciues ipsi Constantinopolitani, non Græci, sed Romani scriberentur.

4 Quia Petrus Apostolorum princeps, successoribus suis Romæ, non Constantinopoli, aut usquam alibi clauis & potestatem sibi à Christo concessam, reliquisset.

Hæc sunt tam ardua & immota fundamenta, quibus ueluti columnis, omnis status Antichristi Romani, & dignitas papalis sedis nititur.

Annente igitur Phoca, Romana ecclesia Pontificatus & Papatu nomē accepit, cum plenaria potestate conuocandi & dimittendi Synodos, cōfirmandi & abolendi ea quæ in Synodis essent decreta, &c. ut de hoc Bonifacio differunt Sigebertus, Iuo, Platina, Pomponius Lærus, Egnatius, Honorius, & similes, in uita eiusdem. Et congruunt Regino libro primo, Adon Viennensis ætate 6. Blondus Decadis primæ libro nono: Speculum Vincentij libro 22, capite 107. Henricus de Erphordia, capite 55. Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto, pagina 174. Annonius libro quarto, capite quarto: & Paulus Diaconus libro quarto, capite undecimo: hæc in Bonifacium quartum conferunt.

¶ Decreuit in Synodo episcoporum sexaginta duorum:

Ne quis in mortui cuiusuis episcopi locum subrogaretur ante quatrimum elapsam.

Ne quis largitionibus episcopatum acciperetur.

Ne fieret electio, nisi consentiente omnino clero & populo, suffragante tamen magistratu politico, & addente summo Pontifice hæc uerba: Volumus & iubemus. Liber pontificalis, Platina, & Sigebertus.

Non diu autem in isto fastigio impietatis sedit: sed mense nono, morbo correptus, interijt. Sunt quæ decreta eius simul cum ipso sublata, ut scribit Annonius libro 4. capite 4. & Sabellicus Enneadis octauæ libro 6, pagina 175.

BONIFACIUS IIII.

Bonifacius quartus, natione Marfus, de

ciuitate Valeria, ubi pater eius Iohannes erigit medicum, teste Platina, & Stella. Hunc Annonius primatus autorem ponit. At Paulus Diaconus, loco horum unum tantum Bonifacium recitat, cui utrumque tribuit, libro quarto, capite undecimo, de gestis Longobardorum.

Petijt à Phoca Pantheon: idque dono acceptum, in ecclesiam Sanctæ Mariæ & omnium martyrum uertit, eiectis simulachris gentium, perlustrato templo anno Christi 609, iuxta Sigebertum. Beda libro secundo, capite quarto Anglicæ historiæ, & de Ratione temporum libro secundo: Regino libro primo. Atque ita Antichristus uero Deo abiecto, deum alienum, sanctos nimirum mortuos colere, gentilium more coepit. Præmōstratenſis narrat, in Pantheo sepius Christianos prius à demonibus fuisse percussos: sed posteaquam Sanctis dedicatum fuit, uō item. Nam hæc res demones Christianis reconciliauit: & hostis armatus atrio suo occupato, quieti se dedit.

Festum omnium Sanctorum instituit: & ut eo die ipse Pontifex Missam celebraret, ordinauit. Nitidum pannum in altari semper esse iussit.

Monachos in tribum Sacerdotum adscripsit: eisque ius concionandi, & administrandi sacramenta dedit. Antoninus titulo secundo, capite decimotertio, §. 1. Platina, & Liber pontificalis.

Beda mentionem facit duarum eius epistolarum, quas scripsit in Angliam: unam ad Edilbertum regem, alteram ad Laurætium eius loci archiepiscopum: sed exempla non extant. Anglicæ historiæ libro 2, capite 4.

In magno precio habuit uitam monasticam: ideoque & propriam domum in monasterium uertit, & prædia paterna eis adscripsit: teste Sabellico Enneadis 8. libro 6. pagina 175. Balgus Centuria prima, in uita eius.

Sedit annos sex, menses octo: & fecit ordinationes duas, ex quibus episcopi triginta sex, & diaconi nouem in diuersa prodierunt loca: teste Sabellico Enneadis octauæ libro sexto, pagina 175. Reginone libro primo, & Blondo Decadis primæ libro nono.

THEODATUS, VEL
 Deusdedit.

Sublato Bonifacio, pontificalis sedes mensibus septem, diebus uiginti quinque sterit uacua: propterea quod multis simul ad hoc fastigium honorum aspirantibus, non poterat conueniri de electione. tandem re diu multumque deliberata, cecidit fors in Theodatum, quem alij Deusdedit nuncuparunt. Fuit is Romæ Stephani cuiusdam subdiaconi filius, & elephantiacum osculo suo sanauit: ut narrant Platina, & Liber pontificalis.

Regni Antichristi gubernator, & ampliator, decretum fecit:

Ne liceret eam ducere, quam quis ex sacro fonte leuasset.

Ne parètes, qui proprios filios ex baptismo etiam ignari suscepissent, amplius in societate iugali unà uiuerent: sed ut fieret separatio, & mulier dotem reciperet, & post annum alteri nuberet. Hinc spiritualis cognatio suam traxit originem, quæ passim in Pontificum libris celebratur.

Autor idem fuit, ut secunda Missa in Ecclesia fieret. Sigebertus in Chronico. Item, ut contra Simonias testes esse possint meretrices, serui, & publica infamia homines notati. Luitpradus in uita eius, Blondus Decadis primæ libro nono. Platina.

Fecit ordinationes tres, presbyteros quatuordecim, diaconos quinque, episcopos uiginti nouem. Liber pontificalis. Obijt anno Pontificatus sui tertio, die tertio. Sabellicus Enneadis 8, libro 6. & Balæus notat, nullum ex Papis huius temporis diu fuisse superstitem: iusto Dei iudicio blasphemiarum architectos illos opprimente.

BONIFACIUS V.

Bonifacius quintus fuit natione Campanus, Iohannis cuiusdã filius. Subuectus ad pontificiam dignitatem, ædificauit ecclesiã Hadriani, in qua undecim sancti requiescunt, fecit item, & dedicauit cœmiterium Nicomedis, teste Platina.

Constituit, ut testamentum ualeat secundum iussionem Principis. Vincentius libro 23, capite decimo tertio.

Vt monachi habeant potestatem ligandi & soluendi.

Ne fugiens aliquis, quouis crimine patrato, ad sacras ædes, uolenter inde abstrahatur. Sigebertus.

Vt sacrilegi ubique sint anathemata. Platina.

¶ Scripsit aliquot epistolas in Angliam, quarum Beda meminit. Vna est ad Iustum Rossensem episcopum, cui concedit auctoritatem ordinandi episcopos, & mittit ad eius rei usum, itemque ad alia mysteria diuina, peculiare uestitus genus, quod Pallium nominat: hortatur denique, ut strenuè curet ea quæ ad maiestatem Romanæ sedis ampliandam facere uideantur: libro secundo, capite octauo.

In altera Heduinum regem hortatur, ut relictis idolis, ad ueri Dei agnitionem & cultum se conuertat. monet, ut sculptilia commenticiorum numinum confringat: probans ex sacris literis, uirtutem illorum nullam esse: & inspergit quædam de potentia, clementia & bonitate Dei, de operibus trium personarum, de creatione & redem-

482
ptione generis humani: quorum summa est, Nos iustificari fide in Trinitatem, & iustificatis dari Spiritum sanctum.

De peccato incommodè sentit, asserens nos per Christum ab originali peccato tantum esse liberatos.

Concludit denique cum inuocatione beati Petri, quem protectore Ecclesiæ nominat: offerens simul regi aliqua munuscula, quæ à benedictione & nomine Petri cõmendat. Beda historiæ Ecclesiasticæ gentis Anglorum libro secundo, capite decimo.

Tertia ad Edilbergam, Heduini regis coniugem, est directã: in qua ipsi primùm gratulatur de agnita ueritate, & uera conuersione ad Deum, prædicans simul bona opera, quibus illa studeat. Deinde monet, ut maritum etiam ad ueræ religionis amorem flectere laboret. Tandem concludit cum inuocatione Petri: ut par erat eum facere, qui uero Deo abiecto, deos alienos colebat argento & auro, iuxta Danielis uaticinium. Beda libro secundo, capite undecimo.

Sedit annos quinque, dies decem: & habuit ordinationes duas, in quibus presbyteros uiginti sex, diaconos quatuor, & episcopos uigintinouem in diuersa loca creauit. Regino, Iuo in Heraclio: & Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto, pagina 177. Platina.

HONORIUS.

Honorius, natione Campanus, patre Patronio uiro consulari natus, opera Antichristo competentia fecit. Nam diuorum templa uetustate collapsa restaurauit: ut templum Agnetis in uia Nomentana, Pancratij in uia Aurelia, Cyriaci in uia Hostiensis, Apollinaris & quatuor Coronatorum martyrum, Seuerini apud urbem Tyburtinam, Agnetis apud Syluestrum, Hadriani in tribus foris, & Anastasij ad aquas Saluias. Cœmiterium item Marcellini, & Petri in uia Labicana restituit: & uaticanam basilicam Petri, auro argentoque splendide decoratam, per torum, ut habet Chronicon Martini, tabulis aureis textit, uel (ut alij uolunt) æneis tegulis, quas ex Romuli templo Heraclij permissu accepit: Liber pontificalis, Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto, Platina: & Blondus, qui horum ædificiorum hodie nullum Romæ conspicit, præter Petri templum, affirmat, Decadis primæ libro nono.

Cum Monothelitarum hæresis grassaretur, etiam ipse Honorius pontifex, quem tamen somniant errare non posse, ea correptus est. Blondus Decadis primæ libro nono. Nam in sexta Synodo Constantinopolitana allegatur ab hæreticis ipsius auctoritas: & offeruntur literæ eius scriptæ ad Sergium,

Sergium, quæ partim manifestè unam uoluntatem in Christo profitentur, partim utramq; phrasin de una & duabus operationibus in Christo reijciunt, & ex Ecclesijs penitus explodunt, & ad Grammaticos & scholasticos eiusmodi quæstiones relegant. Quamobrem comburitur ista epistola, & damnatur ipse Honorius à toto Antistitum conuentu, Actione 12 & 13. Platina tamen, & Nauclerus, & alij Põtificij, conantur Honorij famæ mederi. & affirmant, eum Monothelitarum errorem damnasse: & ab Heracleo obtinuiffe, ut Pyrrhũ in Africam relegat. Sed in Synodo sexta si quid huiusmodi accidisset, absque dubio à Romanis esset prolatum.

Meminit Beda aliquot Epistolarum, quas in Angliam misit: ut ad Heduinum, quem ad constantiam in recens agnita doctrina hortatur. Ad Paulinum & Honorium episcopos, quibus pallia mittit, & potestatem concedit archiepiscopum creandi, si Eboracensis aut Dorouemensis intercederet, ne opus esset eo nomine Romanam candidatum mitti. Ad Scotos item scripsit, de Paschatis obseruatione errantes, & ueram rationem ostendit: teste Beda de Ratione temporum, & Reginone libro primo.

Sanxit, ut sabbato à S. Apollinari ad D. Petrum fieret processio cum Litanij: unde postea circuitiones in Encænij originem traxerunt. Idem inuenit festum Exaltationis crucis: & addidit Litanij Gregorij, inuocationem mortuorum. Liber pontificalis, Platina, & Balçus.

Eius tempore Mahometus sua falsa doctrina & aperta ui ecclesias Dei turbauit. ac debuiffent Honorius, & sequentes Romani pontifices, Oecumenicorũ titulis ornati, ei resistere, & oues Christi contra uenena illa salutari medicina præmunire: uerũ ea in re planè ociosi fuerunt, & permiserunt lupum illum extra Ecclesiam grassari, ipsi inuis omnia dilaniantes.

Sedit annos duodecim, menses undecim, dies septendecim. & ordinauit tribus uicibus presbyteros tredecim, diaconos undecim, episcopos octuagintaunum.

SEVERINVS.

Seuerus, uel Seuerinus, primus eius nominis, patria Romanus, patre Labieno natus est. Hunc Isacius, Italiæ exarchus, Romanum ueniens, in Pontificatu confirmauit. tunc enim temporis cleri & populi electio nihil ualebat, nisi confirmatio Imperatoris accederet. Cũ aut Isacius petiiffet, ut Romanus pontifex aliquid in sumptus militares conferret: & ipse denegaret: sacrariũ Lateranensis basilicę, ubi thesauri erant, di-

ripuit. Blondus Decadis primæ libro nono, pagina 124: & Platina.

Seuerinus erga pauperes largus, Ecclesiastica prædia pro uirili auxit: & clericos, spoliato templo, suis impensis diu sustentauit: ut refert Onuphrius, & Platina.

Arguit hic quoque Scotos, propter Paschatis intempestiuam celebrationem: teste Balço de Scriptoribus Anglicis. Ordinauit episcopos per diuersa loca nouem. Primo anno, mense 2, die 4. obiit, iuxta Platina. Martinus Stella, & Iohãnes de Oppido, tribuunt ei annum unum: Palmerius biennium.

IOHANNES IIII.

Iohannes quartus, de gente fuit Dalmata, patre Venantio. Platina. Accedens ad Pontificatum turbulento tempore, cũ Saraceni passim in Histria & Dalmatia sæuissent, omnibusq; direptis homines quoq; abducerent captiuos, multa millia Christianorum numerato lytro redemit. Martinus, & Liber pontificalis.

Anastasi quoque & Vincentij corpora, metuens ne in barbarorum manus deuenirent, inde Romam transtulit: & iuxta fontem Lateranensem in Oratorio S. Iohannis euangelistę recondidit. Fasciculus temporum.

Monothelitarum hæresin, collecta Synodo prouinciali, annuente Heraclio, unã cum autoribus & fautoribus anathematizauit: teste Paulo Diacono libro 18 rerum Romanarum.

Ad Scotos item scripsit, Pelagianam hæresin, quæ ibi rursus uires sumebat, & errorem de Paschatis obseruatione damnans: teste Beda de Ratione temporum, & Adone ætate sexta. Sedit annum unum, menses nouem, dies nouendecim. Platina tamen, eum mense nono, primo Pontificatus anno obiisse tradit.

THEODORVS.

Theodorus Græcus, filius Theodori episcopi Hierosolymitani, Põtificatum iniens, scripsit ad Rhorarin Longobardorum regem, monens ut ab Ariana hæresi desisteret: sed frustra, teste Blondo Decadis primæ libro nono. Monuit & Paulum Constantinopolitanum, Monothelitarum patronum, ut ad fidem rectam rediret: teste Nauclero Generatione 22. Pyrrhum redeuntem ex Africa, & palinodiam canentem, honorificè recepit, atque absoluit. postea ad uomitum relapsus, publicè in confessu omnis cleri & populi denud anathematizauit. Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum.

Non tam pro religionis puritate, quàm pro confirmando suo principatu in Eccle-

fias Orientis, Constantinopolitanos episcopos oppugnauit. Verum uicens se fascino Imperatore nihil posse proficere, à religionis cura ad templorum exornationem se conuertit. Aedificauit basilicam in uia Flaminia: & duo Oratoria, alterum ad Lateranensem ecclesiam, quod Basilio dedicauit: alterum in uia Hostiensis, Eupulo martyri. Primi & Feliciani martyrum reliquias in basilicam Stephani, in monte Caelio, collocauit, multis aureis & argenteis ornamentis appositis: teste Platina, & Libro pontificali in uita eiusdem.

Deinde decreta fecit: Vt benedictio cere fieret in sabbato Paschæ.

Vt nemo separaretur, qui uxorem duxisset post simplex uotum. Hartman Schedel pagina 173.

Henricus de Erphordia, putat hunc Theodorum librum pœnitentialem composuisse: sed Regino libro primo, & reliqui scriptores, Theodoro monacho & episcopo Cantuariensi illud opus ascribunt, capite 56. Sedit annos 6, mensem unum, dies 26. & ordinauit episcopos 56, presbyteros 21, diaconos 4: teste Honorio & Luitprando.

MARTINVS.

Martinus Thuscus, ex ciuitate Tudertina, patre Fabricio fuit. Huius tēpore Constantius imperator totus in Monothelitarum hæresin prolapsus, passim edicta in ecclesijs affigebat, quibus nec unā, nec duas uoluntates aut operationes Christo attribuendas cauebat, & imperabat: anno Domini 652. Verum Martinus fortiter se opponens, primū legatos misit ad Paulū archiepiscopum Constantinopolitanum, uel (ut alij uolūt) ad ipsum Imperatorem qui de emendatione cum ipsis agerent. At illi uerberibus & carcere excepti, & aliquan-
40 diu duriter tractati, tandem ad remotissimas insulas relegantur. Martinus autem conuocata Synodo centum & quinquaginta episcoporum Romæ, Monothelitarū damnationem denuò renouat: omnesq; sectatores huius hæresis, præsertim Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum ac Paulum Constantinopolitanos, anathematizat. Mittit illa decreta Synodica in Orientē atq; Occidentem: & inter cætera ad Amandum
50 quendam Senonensem episcopum scribit, ut ille similiter in Gallijs habita Synodo, hanc hæresin damnet, idq; per Sigebertum regem ad Imperatorem transmitti curet.

Constantius uerò, Olympium exarchum Italiæ Romā mittit, cum mandatis, ut Martinum interficiat, aut uinctum sibi transmittat. Olympius mandatum exequens, cum iam uellet Martinum in templo prehendere, repentē sibi obiecto glaucomate ante o-
60

culos, diuinitus (ut creditur) eluditur, ut præsentem proximeq; sibi astantem non uideat: & sic à cœpto desistit. Sigebertus, anno Domini 657. Mittitur alius ab Imperatore, Calliopa nomine: qui multis modis tentatis, tandem prehensum, catenis queligatum, Byzantium traducit: ubi lingua manuq; truncatus, in Cheronesum Thraciæ deportatur. Platina, Sabellicus Enneadis
octauæ libro sexto.

Adscribuntur ei statuta: Ne clerici comam alant, distinctione 24, cap. non licet.

Vt sponsi & sponsæ ante carnalem copulam à sacerdote benedicantur. Stella.

Vt feria sexta ieiunetur propter Domini passionem, & dies Dominica sit solennis propter gloriosam resurrectionem. Chronicon Aeditui.

Vt clerici cum oratione cibum benedicant. ibidem.

Vt episcopi quotannis conficiant christma. Supplementum Chronicorum pagina 247. & Antoninus titulo 13, capite 1. 63.

Conscripsit & alios multos Canones contra Monothelitas & alios hereticos, qui extant Conciliorum tomo 2, pagina 234. & apud Antoninum.

In epistola quam ad Amandum scripsit, rectè docet de cruce, monens illam infracta
30 mente ferendam esse, & leniendam, exemplo Christi, ac spe futurorum bonorum.

Errat de peccato, quodd delinquentibus post ordinationem negat ueniam. Item de lege, quam dicit nihil magis à nobis requirere, quàm quod possimus præstare.

Sedit annos sex, & in exilio defunctus, anno Domini 659. Sigebertus. Post mortem miraculis claruit. Regino libro primo: Paulus Diaconus libro 19 rerū Romanarū.

EVGENIUS PRIMVS.

Martino abducto, cum de eius morte diu nihil certi constaret Romæ, uacauit sedes mensibus quatuordecim: & subrogatus est postea Eugenius primus, patria Romanus, patre Rufiniano, è Caelio monte, iuxta Platina: cuius tamen Honorius & Bedanon meminerunt. Fuit uir (ut scribitur) multæ humanitatis erga omnes, & religionis amator eximius, ut qui inter clericos fuit educatus à cunabulis. Huius tempore Petrus, qui Byzantij Paulo successerat, suam confessionem Romā misit, in qua duas uoluntates & operationes in Christo negaret. Illa ita est explosa, ut clerus ipse Pontifici interdixerit, ne sacris manus admoueret, nisi prius recitatis coram populo, & damnatis illis literis. Platina, & Sabellicus Enneadis octauæ libro 6, pagina 179.

Statuta eius referuntur hæc:

Vt presbyteri, diaconi & subdiaconi ce-
libem

libem uitam agant. Chronicon Aeditui, & Herman. Gygas. Sebastianus Franck hoc Martino tribuit.

Vt quilibet episcopus habeat carceres, quibus delinquentes puniat. Supplementū Chronicorū, dist. 81. cap. Sacerdos. Volaterranus addit: Ita sensim ad pōtiffices & episcopos deuenisse potestatem ciuilibi gladij.

Vt iuxta templa, sacerdotum domicilia extruantur. Stella.

Ne quis monachus inuitus in monasterio detineatur. Supplementum libro 20. §. 2. cap. Si quī.

Ne quis monachus sine permisso superioris ē claustro suo exeat. Hartman Schedel, pagina 173.

Sedit annos duos, menses 6, dies quindecim, teste Bibliandro; uel, ut uult Hermanus Gygas, annos 2, menses nouem, dies uiginti quatuor. Palmerius tribuit ipsi tres annos integros. Blondus dicit, tertio nondum exacto illum obiisse: Decadis primæ libro nono. Idem ex Sigeberto constat.

VITALIANVS.

Vitalianus fuit natione Campanus, uel (ut Platina habet) Signius, ex oppido Volturni, patre Anastasio. In Pontificem electus, misit Constantinopolim, qui Imperatori, ut moris erat, de sua ordinatione referrent. Legati solēniter excepti, impetrata simul renouatione priuilegiorū sedis Romanæ, redierunt onusti uarijs donis: inter quæ fuerūt Euāgelia auro cōscripta, & preciosis gemmis ornata, quæ D. Petro exhibebat Constantius. qui tamen paulo post Romam delatus, quicquid inuenit auri & ornamenti, in uniuersum ex Ecclesijs abstulit. Chronicon Martini, & Rudimentum Nouitiorum.

Pro dignitate Romanæ sedis multū sollicitus, misit Theodorum & Adrianum in Britanniam, ad propaganda ea quæ per Gregorium fuerant cepta: teste Beda libro 2 de Ratione temporum, Annonio libro quarto, capite 32. & Platina.

Composuit regulas Ecclesiasticas, & instituit cantum adhibitis instrumentis Musicis, quæ uulgari nomine Organa dicuntur. Liber pontificalis. Reprehendit coniugium sacerdotum: ut apparet ex epistola quam scripsit ad episcopum Cretensem, ac habebat uxorem.

Sedit annos 14, menses 6, teste Honorio: uel annos 15, ut habet Palmerius.

ADEODATVS.

Adeodatus, patria Romanus, patre Iouiniano, ex monacho ad pontificiā dignitatem, ut plurimi scribunt, est euectus: licet Regino eū omittat. Ac fuit uix mitissimus,

qui summa cum omniū beneuolentia Pontificatum administravit: teste Blondo Decadis primæ libro nono.

Apparentibus hoc tempore multis tribus signis in cœlo & aere, quibus futuri motus, præsertim uerò Turcici furores, qui cæso Constantio secuti sunt, denunciari uidebantur: publicas preces quotidie fieri constituit, ad abolenda prodigia, & auertendā iram Dei: parū sollicitus de uera pœnitentiā, qua & ipse & sacerdotes debuissent agnoscere & emendare suas idololatrias, & blasphemias, & turpitudines. Platina, Liber pontificalis, & Sabell. Ennead. 8. lib. 6. pag. 160.

Ecclesiā Petri in uia Portuensi, iuxta portum Meruli, instaurauit, & dedicauit. Auxit insuper ædificijs & fundis monasterium Erasmi in monte Cælio, ubi ipse antea monasticam uitam erat secutus. Platina.

Sedit annos 4, menses 2, teste Palmerio: uel annos 4, menses 5, dies 5: ut habet Honorius & Bibliander.

DONVS.

Post Adeodatū, Gotfridus Viterbiensis Dionysij & Agapeti pontificū mentionē facit, parte 16 Chronicorū. Verū hi nusquā alibi inueniuntur. Sequitur Donus, quem Iuo Lonum, Martinus Bonū nominat: patria Romanus, patre Mauricio. Hic Pontificatum gerens, locum ante templū Petri, quī Paradisus nominatur, marmoribus strauit: ecclesiam Apostolorū in uia Hostiensis, item Euphemie in uia Appiana instaurauit. monasteriū Boetianum in Syria Romanis adiunxit: & monachos illos quod cum Nestorianis consensiebant, castigatos in uaria monasteria detrusit. Blondus Decadis primæ libro nono. & Platina.

Instituit, ut clerici in templo diuersis ordinibus starent, & certis honorum gradibus seiungerentur, Autor quoque fuit, ut ecclesia Rauennatum cum Romana in gratiam rediret, cum antea graui & diuturno odio essent distractæ. Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto, pagina 180.

Sedit annos tres, iuxta Palmerium: uel annos quinq; menses quinque, dies decē: ut habet Platina. Hermānus tantum unum annum ei tribuit, confusa temporum ratione: ut notat Bibliander tabula undecima.

AGATHO.

Agatho natione fuit Sículus, patre Pannonio, ex monacho factus Pontifex. Rogatus à Constantino Pogonato, ad sextam Synodū Constantinopolitanam misit legatos, qui suo nomine confessionē exhibuerūt: in qua tum ex Sacris literis, tum ex Patrū scriptis, Monothelitarū heresim refutat. Argumenta eius sunt. 1. Quòd in Christo sint duæ naturæ, atq; ideo & duæ uoluntates. 2. Quòd

2. Quod Christus perfecte susceperit humanam naturam, abique peccato tamen: quodque nihil saluetur, quod ab ipso non sit susceptum.

3. Quod Deus nihil sibi contrarium condiderit, uel in incarnatione assumpserit, &c.

Ex Patribus allegat Ambrosium, Anastasium, Augustinum, Gregorium Nazianzenum, Gregorium Nisenum, Chrysostomum, Cyrillum, Hilarium, & Dionysium Areopagitam.

Multos habet in ista Epistola nauos. Nam de primatu Romanæ ecclesiæ contendit, illam solam esse Apostolicam, nec errasse unquam, nec posse errare. Oportere omnem animam saluandam Romanæ traditionis formam confiteri: & sic omnes eius sanctiones accipiendas esse, tanquam ipsius Petri diuina uoce firmatas, Deinde damnat coniugia sacerdotum.

Tertio commendat Missam: & impudenter fingit Chrysostomi scriptum de Missa, cum in Chrysostomo Missæ uocabulum non extet.

De Magistratu recte sentit, in quibus Principes super populum a Deo constitui, & custodiri. Agnoscit se famulum Imperatoris, & uocat urbem Romam seruilem Imperij, &c. ut patet ex Actis 6 Constantinopolitanæ.

Leprosus dicitur osculo sanasse. Martinus in Chronico.

Iohannem archicantorem misit in Angliam, ut ibi Romanum quoque morem canendi doceret.

Dedit ad luminaria Ecclesiæ solidos 2160.

Instituit nouum officium ærarij Romani: & ordinauit, ut clericus ieiunans in sabbato deponeretur.

Imperator ei remisit pecuniam, quam solent offerre Pontifices pro confirmatione sui Pontificatus: & sanxit, ut nullus ordinetur Romæ Pontifex, priusquam Constantinopolim de eo esset relatum. Sigebertus, in anno Domini 680.

Sedit annos 2, menses 5, dies decem, ut habet Honorius: uel iuxta Bibliandrum, annos 2, menses 6, dies 4. Et fecit episcopos octodecim, presbyteros ac diaconos tres: teste Libro pontificali, & Platina.

LEO II.

Leo secundus, natione Siculus, patre Paulo, presbyter fuit, & Cardinalis, antequam ad gubernacula sedis Romanæ accessit: electus autem a tribus tantum episcopis, Ostriensi uidelicet, Portuensi, & Veliternensi est ordinatus, cum Albana ecclesia tum temporis uacaret. Græcæ & Latine linguæ fuit solide peritus, ut patet ex actis Synodice sextæ Constantinopolitanæ, quæ ex Greco in Latinum uertit. Musices etiam peritus fuit: nam psalmodiam composuit, & hymnos ad meliorem concentum redegit. Platina.

¶ Decreta eius referunt:

Utlamina illa argentea, quam Pacem uocant, in templo populis exosculanda detur.

Ut necessitate urgente, liceat quouis die baptizare.

Ut ad archiepiscopatum electus, non sit obligatus quicquam soluere Papæ pro suo pallio

Ut ad electionem cleri, necessarium accedat confirmatio Pontificis. Platina.

Præsules Raennates oppressit. Platina. Obijt mense decimo, die 17: ut habet Honorius in uita eiusdem.

BENEDICTVS II.

Benedictus patria Romanus, patre Iohanne, temporibus Agathonis fuit diaconus Romanæ ecclesiæ. Ab Imperatore confirmationem lucæ functionis petens, sanctionem accepit à Constantino, ut in posterum non opus haberent Pontifices confirmationem ex Aula petere: sed ut rata esset electio cleri, populi, & exercitus Romani, sine suffragio Imperatoris, aut exarchi. Blondus Decadis primæ libro nono, pagina 132.

Misit Chilianum in Germaniam, qui primus in Franconia semina Diuini uerbi sparsit, abolitis gentilitijs numinibus, & idolis: teste Hermanno Gygante, pagina 107. Restituit idem templum Petri, Laurentij martyris, Valentiniani, Mariæ, ad Martyres, magnis sumptibus: & obiit Pontificatus sui mense 10, die 12. Honorius in uita eius, & Platina.

IOHANNES V.

Iohannes quintus, natione Syrus, patria Antiochenus, patre Cyriaco, ex presbytero & Cardinale electus, a tribus episcopis perinde ut Leo ordinationem accepit. cleri quoque mos ille subinde deinceps seruatus: ut scribit Platina, & Luitprandus. Fuit in pauperes ualde liberalis: & apud Constantinum obtinuit, ut in Sicilia census, qui non sine onere à subditis exigebatur, remitteretur penitus. Antoninus titulo 13, cap. 1. §. 5. & Nauclerus Generatione 21. Scripsit libellum de Pallij dignitate: & sedit annum unum, & dies nouem. Platina & Honorius.

CONON.

Mortuo Iohanne, in diuersas partes popululus fuit distractus. Aliqui enim Petrum archiepiscopum, ceteri cum exercitu Theodororum presbyterum uoluerunt. Tandem in Conone incidit electio. Fuit is Thrac, patre Benedicto, &c. per gradus ad hoc fastigium ascendit, cum antea acolythus, clericus, presbyter & Cardinalis fuisset. Impe trauit, ut Brutij, Lucani & Siculi, multis operibus à Iustiniano lenarètur. Sedit tantum menses 11. Platina, Palmerius, Regino lib. 11.

SERGIVS.

Sublato Conone, denudè circa electionem orta est contentio. Aliqui enim Theodorum, alij Paschalem archidiaconum petierunt. Cumque neuter alteri cedere uellet, à deliberatione res ad arma deuenit, ac irruerat in Theo-

Theodorus cum factione sua, in interiorē partem episcopatus Lateranensis: exteriora uerò Paschalis occupauerat. tandem, ne quid grauius pateretur urbs, utroque reiecto, de tertio aliquo eligendo agitari cœpit. factumque est, ut uno ore omnes eligerent Sergium. electum autem humeris portant in oratorium Cæsarij martyris, deinde in Lateranensem episcopatum, eiectionibus qui locum occupauerant. Theodorus 10 cognito omnium consensu Sergiū esse pontificem electum, salutat & excolatur: idem facit & Paschalis, uerū inuitus & coactus, circumstrepētibus armis. Aegrè inferens repulsam, subinde consilia secum agitauit, quomodo iniuriam uindicaret: & aliquoties ad exarchum Italiae scripsit, Romam ipsum inuitans, & promittens centū libras, si restitutionem perficeret. Interim tamen malis artibus proditus, & Magiē cō- 20 uictus, archidiaconatu etiam priuatur, & in monasterium ad pœnitentiam detruditur, ubi in eadem pertinaciā mortuus traditur. Liber pontificalis: Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto, pagina 181. Pacatis ita rebus, Pontificatus Sergio mansit: qui fuit patria Antiochenus, patre Tyberio.

Huius tēpore Iustinianus Imperator Synodum habuit: in qua, ea quæ comprobata erant à legatis Pontificis, rescidit, ut suo loco diximus. Misit ergo Iustinianus Zachariam quendam protospatharium, qui hoc in mandatis habebat, ut manus in Sergium inijceret. uerū defensus fuit ab exercitu, qui conatus Zachariæ represit: ut scribūt Otto Phrysingensis libro quinto, capite decimo tertio. Adon ætate 6.

Misit Vvillibrodū ad Frisonum gentem, ut ibi religionē Romanā plantaret. Platina.

Ecclesiam Aquileiensem quoq; sextā Synodum non approbantem, ad sanitatem reduxit. Idem, & Liber pontificalis.

Inuenit in sacrario Petri magnā portionem Dominicæ crucis, uel (ut Liber pontificalis refert) capsulam argenteam, in qua crux fuit auro gemmisque ornata, quam in Constantiniana ecclesia adorari & excolari inuisit. Regino libro primo.

Anglosaxones item huius opera dicuntur Romanā fidē suscepisse. Venitq; Cederalda 30 occidentaliū Saxonū rex, ut Romæ à Sergio baptizaretur: sed baptizatus, dum adhuc in albis sterit, diem clausit. Iuo in Iustiniano.

Britannis Berflauardū dedit archiepiscopum, & Rauennatibus Damianū. Platina.

Multas præterea basilicas Romę extruxit, multas statuis exornauit: ut Platina scribit.

Statuta Sergij sunt: ut in fractione Dominici corporis Agnus Dei canatur. Item: Vt Litanis à S. Hadgiano quotannis di-

cantur per urbem, die Annunciationis, Purificationis, Natiuitatis, & Assumptionis Mariæ. Sigebertus in Chronico.

De cœna Domini ridicula somnia, ad defensionem Missæ idololatricę excogitauit, ponens triforme corpus Christi. Pars enim hostiæ, inquit, in calicē missæ corpus Christi, quod iam resurrexit, monstrat: pars comesta, ambulans adhuc super terram: pars in altari usq; in finem Missæ remanens, corpus in sepulchro, quia usq; ad finem seculi corpora Sanctorum erūt in sepulchris. Antoninus titulo 13. cap. 1. §. 6.

Balæus dicit, Sergium cœlibatū & casti pudoris decus tam sanctè custodisse, ut aliquando natus sit, qui illum cōpellārit patrē: ob quam rem Adelhelmus eum, sed satis frigide & timide, reprehenderit. Centuria prima Scriptorum Britannicorum.

Sedit annos tredecim, menses octo, dies 24, teste Honorio, & Bibliandro tabula undecima. Mortuus est anno Domini 701. Sigebertus & Balæus.

AQUILEIENSES. FORTVNATVS.

Fortunatus, episcopus Aquileiensis, tempore Honorij papæ propter Arianismū excōmunicatus est. Sabellicus Ennead. 8, lib. 6. Diripuit Gradensem ecclesiam. Ibidem, ex epistola Christophori Gradensis.

PRIMOGENIUS.

Eiecto Fortunato, subrogatus est in eius locū Primogenius, qui fuerat Romanæ ecclesię subdiaconus. Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto.

SEVERVS, & IOANNES.

Mortuo Seuero patriarcha, Ioannes abbas in Aquileia ueteri ordinatur episcopus. Paulus Diaconus libro quarto, capite decimo, de Longobardis.

RAVENNATES. THEODORVS.

Theodorus episcopus Rauennas, tēpore Doni pontificis, moribus tetricus, austerus, & tenax. Cū autē à populo & clero se contemni uideret, uindictæ cupidus, clam Rauennatis ecclesiæ libertatem Romanis prodidit. quare postea ex ecclesia est eiectus. Teste Blondo Decadis primæ libro nono, & Libro pontificali.

REPARATVS.

Successit ei Reparatus, inscius eorū quæ Theodorus gesserat. Audiens autem libertatem amissam, & Rauennatem ecclesiam subiugatam esse Romanis, euestigiō uitam finiuit: fortē ueneno extinctus à Romanis. Liber pontificalis.

FELIX.

Felix Rauēnas episcopus Romano pōtifi-
fici pecuniā, quam exigebat, in testimoniū
subiectionis dare recusat. Pontifex Cōstan-
tinus ægrè ferens bolum illū sibi ita eripi, Fe-
licem accusat apud Iustinianū Imperatorē.
Etū aut̄ is alioquin dissidebat à Papa, tamen
Theodorū cum copijs mittit, ut Felicem co-
gat Romano pōtifiçi parēre, & satisfacere.
Cū aut̄ exercitus Rauennā ire nūciaretur, 10
Felix in publica cōcione incitauit populū,
ut sumptis armis libertatē uindicarent. Pu-
gnatum est acriter: sed Imperatoria classis
tandē uicit, & urbe capta multos occidit, re-
liquos Constātinopolim abduxit: ubi Felix
oculis est priuatus, cæteri in Bithyniā sunt
relegati. Sabellicus Enneadis 8 libro 6. &
Blondus libro decimo Decadis primæ.

DAMIANVS.

Felici subrogatus est Damianus, à Sergio 20
pōtifice Romano: teste Platina, in uita eius.

PORTVENSES.

IOHANNES.

Iohannes Portuensis episcopus, ab Aga-
thone papa ad Concilium Constantino-
politānū lectum missus est: & isthic in eccle-
sia Sophiæ coram Imperatore & patriarcha
Latinā Missam Romano more celebravit.
Vixit adhuc tēpore Iustiniani ultimi, à quo 30
ad Sergium missus est, ut eum Constāti-
nopolim adduceret: teste Adone Viennēsi æ-
tate sexta, Blondo Decadis primæ lib. 9,
Libro pontificali in Sergio, & Platina.

GRADENSES.

CANDIDIANVS.

Candidianus, natione Romanus, fuit e-
piscopus Gradenſis: teste Paulo Dia-
cono, de gestis Longobar. lib. 4. cap. decimo.

EPIPHANIVS.

Post Candidianū successit Epiphanius. 40
Paulus Diaconus ibidem.

CHRISTOPHORVS.

Meminit Sabellicus Christophori Gra-
denſis episcopi, cuius orationē simul reci-
tat de officio Episcopi, de electione Ducis,
admodum eleganti sermone habitam: En-
neadis octauæ libro sexto.

TICINENSES.

ANASTASIVS.

50 Anastasius fuit episcopus Ticinensis, A-
rianus, qui Orthodoxis primū multas
afflictiones cumulauit: postea uerò cōuer-
sus ad fidē Catholicam, eorundē acerrimus
defensor & ppugnator extitit: teste Paulo
Diacono lib. 4 de gestis Longobard. cap. 15.

DAMIANVS.

Damianus fuit episcopus Ticinensis, eo
tēpore quo Alachis Tridentinus dux Tici-
num occupauerat: uir sanctitate præcipu- 60

& liberalibus artibus bene instructus. Scri-
psit cum Mansueto Mediolanensi archiepi-
scopo ad sextū Constantinopol. Conciliū,
asserens & probās duas naturas in Christo:
teste Paulo Diacono lib. 5. Longob. ca. 15. &
lib. 6. cap. 2. Sabellico Enneadis 8 lib. 6.

THOMAS.

Thomas Damiani diaconus apud Tici-
nenses, missus est ad Alachim, cū urbem
cepisset, ut nomine episcopi ipsi benedictio-
nem adferret, & simul pro Ecclesia sua de-
precaretur. At Alachis eum haud obscure
arguit impuritatis, cū quærit num ha-
beat munda fœmoralia: & cum probro di-
mittit. Paulus Diaconus libro 5, capite 15.

ZENO.

Zeno diaconus, & custos ædiū Baptista
apud Ticinenses, statura & habitu corpo-
ris penitus representauit Chunibertum re-
gem: ideoque eius nomine cum Alachi in
monomachia cōgressus, ab eodem interfe-
ctus est. Paulus Diaconus libro 5, cap. 17.

BERGOMENSES.

IOHANNES.

Iohannes episcopus Bergomēsis, tantæ do-
ctrinæ & sanctitatis uir, ut reges etiam &
Principes ei honoris gratia assurgere sole-
rent: teste Platina in Iohanne v. & Sabellico
Enneadis 8 lib. 6. In cōuiuio ab eo Iuni-
pertus rex offensus propter acerbiorē ad-
monitionē, ferocissimū equum, qui solebat
equites deijcere & discerpere, ei destinat,
sperās ita eum interfectū iri. At eo insidēte,
equus factus est placidissimus, & lēto gra-
du eū portauit domum. Ideoq; rex depreca-
tus culpā, equū et alia multa ei donauit, que
ab antecessorib. suis ab Ecclesia erāt abalie-
nata. Paulus Diacon. lib. 6, ca. 3 Longobar.

CARALITANI.

CITONATVS.

Citonatus fuit archiepiscopus Caralita-
nus, tempore Iohannis pontificis Ro-
mani. Liber pontificalis.

AGRIGENTINI.

POTAMION.

THEODORVS.

50 Verunt episcopi Agrigētini, ante Grego-
riū: teste Metaphraſte in uita Gregorij.

GREGORIVS.

Gregorius in Sicilia, in uico qui Præto-
rius dicitur prope Agrigentū natus, ex ba-
ptismate susceptus est à Potamione ante-
cessore. Octauo ætatis anno apud Damia-
num Grammaticum cœpit cognoscere lre-
ras: & intra quatuor annos tantum profes-
cit, ut in clericum reciperetur. Inde ad ter-
ram Sanctam profectus, Hierosolymis à Ma-
cario episcopo factus est diaconus. Postea
Antio-

sti. Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto.

GALLIAE DOCTO-
RES.

TRAIECTENSES.

IOANNES AGNVS.

Iohannes Agnus, ab ineunte ætate non literis, sed agriculturæ operam dedit, in locis transmarinis. Vacante autem sede Traiectensium, tempore Clotharij, qui tunc quatuor Francorum regna solus gubernabat, uisione quidam moniti sunt, ut eum ad episcopatum uocarent. Ablegantur ergo qui eum adducant. Verum is aliquândiu tergiversatus, propterea quod esset uxoratus, quod indignus tanto munere, quod literas penitus ignoraret: subiecit tandè, se non magis idoneum ad episcopatum, quàm aridum lignum, quod fortè in manu gestabat, ad fructificandum. Res mira accidit. lignum (si credere fas est) ilicò efflorescere cepit: & sic perductus est bonus ille Agnus ad episcopatum. Confirmatus inde à Clothario, ex Agno dictus est Iohannes: cum quo nomine statim simul & doctrinam, & reliquas uirtutes ad munus Ecclesiasticum necessarias, ex inspiratione diuina accepit: & functus est episcopatu multos annos. Herigerius abbas capite trigésimo primo.

REMACLVS.

Remaclus, qui à Platina Reualdus, & à Sabellico Raimoldus nuncupatur, ex Aquitania oriundus, in ciuitate Bituricensi, patre Albutio, & matre Matrina, nobilibus natus est. Cœpit autem à primis annis sub Sulpitio & Eligio episcopis, religionis studia auide amplecti, & cognoscere: ideoq; mortuo Amando, per Sigebertum regem Traiectensium episcopatu est præfatus. Cômendatur ab Herigerio, quod nò solum in réplis, sed etiã in scholis docuerit & aluerit multos discipulos, qui postea in Ecclesia præclari extiterint. In oratione quã habuit ante obitum, ad fratres, multa insperguntur ex Terentio, Cicerone, Ouidio & Horatio: unde iudiciam de eius eruditione sumi potest. Eius suasu rex Sigebertus de posteritate proliis desperas, duodecim monasteria magnis impensis extruxit, & dotauit. In fundatiõe Malmudarij monasterij demones fugauit, & ex saxo eduxit aquam. Post aliquot annos exosus episcopale splendorè, Ecclesiã suã cômendauit Theodardo, & ad heremiticã uitam se conuertit: quã exemplo Moïsi, Abrahamæ, Helix, Helisai, & ipsius deniq; Christi, quos omnes heremum petijisse dicit, putauit esse sanctiorem. Tandè ex eremo reuersus, in Stabulaum monasteriũ cômigravit: ibiq; uigilijs & alijs durioribus exercitijs reliquã uitam consumpsit. Post mortè, Godu-

y mus

497
Aniochiam petijt, hinc Cõstantinopolim, tandem Roman, ubi à pontifice in episcopum Agrigentinum est ordinatus. Claruit tanta sanctimonia, ut cæcos illuminaret, demones eijceret, & omnis generis morbos tantum manu contactu curaret. Aemulos habuit Sabinum & Crescentium diaconos. Illi ut è medio eum tollerent, aliquando noctu in honestam mulierculam in eius lecto occularunt: quam postea producetes in publicum, curarunt Gregorium habitæ secũ consuetudinis inculcare. Facto inde motu in ciuitate, Gregorius cõiectus est in uincula, & trãsmisus Romam. Verum diuinitus patefacta est eius innocentia, correpta nimirum muliercula à dæmone, & prodente dolum: quod pecunia & largitionibus ab accusatoribus fuisset conducta, ut tantum crimen in uirum sanctum confingeret: ideoque absolutus est, & magno cù honore suo loco restitutus. Metaphrastes in uita eius.

SABINVS, ET CRE-
scentius.

Sabinus fuit diaconus Gregorij, apud Agrigentinos, cuius filiã ille à diurno morbo sanarat. Inuidens autem Gregorio gloriam, cum Crescentino collega insidias ei struxit, ut diximus. Verum re patefacta, hic in Thraciã, ille in Hispaniam deportatus est. Metaphrastes ibidem.

DONATVS.

Donatus ecclesiæ Agrigentinae archidiaconus, Gregoriũ, cum adhuc clericus esset, in Ecclesiasticis disciplinis informauit. Metaphrastes ibidem.

ERASMVS PLATONICVS

PHILADELPHVS,
Euplus.

Hi præcipui fuerunt diaconi, quos Gregorius Agrigentinis suis ordinat, imitantes & pietatem & uirtutem Gregorij. Platonius Romam etiam cum Gregorio cõmigravit, ubi in uinculis, sed separatim in peculiari carcere fuit detentus, ne cum ipso esse possent: nisi quòd narrat autor, ipsum aliquando per angelos à uinculis solutum, & ad Gregorium noctu esse deductum. Metaphrastes ibidem.

ALIORVM LOCORVM

in Italia.

CAMBRA.

C Ambra, Italicensis episcopus, interfuit Concilio Spalensi: Conciliorũ tomo 2.

TAIO.

T aio, episcopus Gotthorum, missus est à Cindalauindo rege ad Romanum pontificè, pro libris Gregorij moralibus: quos & impetrauit. Iohannes Magnus lib. 16. cap. 20.

CYRILLVS.

Cyrillus conuertit Bulgares ad fidẽ Chri-

inus quidam abbas corpus eius ex oratorio Martini in templum D. Petri transtulit, & sepulchrum decorauit auro atque argento: factaque sunt ibi miracula multa: teste Herigerio capite 40, usque ad caput 55: Platina in uita Iohannis III, Sabellico Enneadis octauae libro sexto, & gestis episcoporum Traiectensium ac Tungrensiū.

THEODARDVS.

Theodardus discipulus Remacli, episcopus Traiectensium, proficiscens ad Regem, ut direptores honorum Ecclesiasticorum accusaret, in uia ab ipsodem trucidatur, in sylua Brymaldo, non procul ab urbe Metensi, anno Domini 658. Sigebertus. Cadaver eius a Lamberto Leodium est translatum, & decreta est ei dies festiua quotannis in memoriam cedis eius. Gesta Tungrensiū libro 2, & gesta Traiectensium.

LAMBERTVS.

Lambertus ex Apro uiro illustri natus, a Laudoaldo in pietate & artibus institutus, episcopus Traiectensis factus est a Childerico. Occiso autem rege, remotus est ab episcopatu, & secessit in monasterium Stabulum, ibique annos septem latitauit. A Pipino postea reuocatus est: & paulo post interfectus a Dodone, fratre pellicis Pipini, quam dimitti iusserat. factum hoc est anno Christi 698. Regi no lib. 1. Gesta Tungrensiū. Subrogatus est Lambertus, qui corpus Lamberti cum episcopatu transtulit Leodium: teste Vincentio lib. 23, cap. 135: Reginone lib. 1. Othone Phrising. lib. 5, cap. 12. Platina, Sigeberto anno Domini 638.

PICTAVIENSES.

ANSOALDVS.

Ansoaldus episcopus Pictauiensis, tempore Dagoberti regis ablegatus in Sicilia, paulo ante mortem Dagoberti, ex Iohanne Insulano anachorita fabulam de anima Dagoberti, ex demonum manu, intercessionem Dionysij & aliorum sanctorum liberata, audiuit: quae postea ex eius relatu, ab Andoeno Rothomagensium episcopo literis est mandata: teste Roberto Ganguino, lib. 3, de rebus Francorum.

DIDO.

Dido, uel Dodo, praceptor Leodegarij martyris, episcopus Pictauiensis, eo tempore quo defuncto Sigberto res Galliae collabi coeperunt. Scribunt historici, quod Grimoaldus maior domus uel marschalcus aule, sublato Sigberto, filium eius paruulum Dagobertum tonsuram Didoni sub disciplinam Ecclesiasticam tradiderit, isque eum transtulit in Scotiam. Adon Viennensis aetate sexta: Vincentius libro 23, capite 124: & Annonius de gestis Francorum libro quarto, capite 43. Sed Naucerus dicit, ipsum Didonem deportatum fuisse in Scotiam, & in eius locum substitutum filium

regium Dagobertum: Generatione 22.

PARISIENSES.

LANDERICVS.

Landericus, Parisiacae urbis praefulus, tempore Clodouei regis: ut apparet ex Naucero, qui dicit eum in gratiam Clodouei, solenni Synodo decreuisse, ut monasterium Dionysij ab omni mortalium dominio esset exemptum. Generatione 22. Annonius de gestis Francorum libro 4, cap. 41.

MEDIOLANENSES.

MANSVETVS.

Mansuetus episcopus Mediolanensis fuit. Mentio eius fit in sexta Constantiana Synodo, ubi epistola eius legitur, in qua duas in Christo naturas & uoluntates confitetur his uerbis: Vera est fides, quae duas in Christo uoluntates credit. Ego & pater unum sumus: diuinitatem probat. Pater maior me est, humanitatem testatur. Sic in nauis dormientem cernis, ut hominem: imperantem uentis & mari, ut Deum. Paulus Diaconus libro 6, capite 2, de gestis Logobard. & Epistola Humberti contra Nicetum monachum.

BENEDICTVS.

Benedictus fuit archiepiscopus Mediolanensis, uiregiae fidei, & sanctitatis: teste Paulo Diacono libro sexto de gestis Longobardorum, capite 10.

VIENNENSES.

DESIDERIUS.

Desiderius episcopus Viennensis, tempore Brunichildis & Theoderici regis eiectus est in exilium, propterea quod Brunichildem durius compellarat, ob flagitia quaedam insignia: & tandem anno quarto reuocatus, & obrutus lapidibus: teste Adone Viennensi, aetate 6.

DE ALIIS VIENNENSIVM EPISCOPIS.

Recitantur ibidem alij complures Viennenses episcopi, qui Desiderium sunt secuti: ut Clarentius, Sindolphus, Cadeolus, Dolenus, Bobolinus, Georgius, & Heccicus, quorum ultimus tempus Iustiniani secuntate 6. Et in Cabillonensi Concilio fit mentio Landelini cuiusdam Viennensis episcopi, qui uixit tempore Eugenij papae. Concil. como 2.

TREVIRENSES.

HILDOLPHVS.

Hildolphus genere Noricus, a pueritia instructus in monasterio Haimerani apud Reginoburgenses, consecutus est episcopatum Treuirensis: teste Auentino libro tertio annalium Boiorum.

RODOALDVS.

Rodoaldus, uel Modoardus frater Itte, & auunculus

annulus Gertrudis, exornauit Treuirē-
sem episcopatum doctrina & sanctitate insi-
gni, anno Domini 466. Aedificauit duo mo-
nasteria monialiu, Dolegiense & Sympho-
riani martyris, in quo etiam iacet sepultus.
Sigebertus, & Catalogus Treuerensium e-
piscoporum.

NUMERIANVS.

Succesit Rodoaldo Numerianus eo tem-
pore, quo Mahometicus furor grassabatur. 10
Catalogus Treuerens.

BASINVS.

Basinus frater ducis Lotharingie, abdic-
to seculari habitu, primū monasterij S. Ma-
ximini curā suscepit, Abbatis munere fun-
gens: postea succesit Numeriano in episco-
pato Treuerensi, circa ea tempora, quando
Arnulphus Metensium sedem accepit. Cata-
log. Treuerens. Quod fuit circiter annū Do-
mini 640. Sigebertus. 20

ARELATENSES.

THEODORVS.

Theodorus, episcopus Arelatensis, circa
tempora Concilij Cabillonēsis, ubi pro-
pter indecentes mores ab episcopatu remo-
tus est: ut patet ex epistola eius Synodi, to-
mo secundo Conciliorum.

CAESARIVS.

Cæsarius in Lirinensi cœnobio mona-
chum, & postea abbatem egit, regulam Be-
nedicti sectans: ut patet ex Homilia eius ui-
gesima, ubi Lirinensem in sulā laudat, quod
eximios nutriat monachos, & præstantissi-
mos per omnes prouincias erogat sacerdo-
tes: & ex tertio sermone, de pugna monachi
contra uicia. In Sacris literis mediocriter e-
ruditus, ingenio placidus, eloquio dulcis
& ornatus mira sententiarum breuitate de-
corus, & uita sanctus erat.

Episcopus Arelati constitutus est, & edi- 40
dit opuscula de Gratia & libero arbit. lib. 1.

Sermonum, seu Homiliarum lib. 1.

Decretū triū Cōciliorū Arelatensiu, lib. 3.

Quid senserit de singulis capitibus do-
ctrinæ, patet ex capite de Doctrina.

Beda in suis Scintillis, seu Locis cōmmu-
nibus tomo septimo, quædam eius dicta ci-
tat, qualia sunt.

De charitate: Veram charitatē & ueram o-
bedientiam retinētes, nihil de nostris me- 50
ritis præsumamus, sed de Dei uirtute con-
fidamus. Talia enim sunt sine charitate iei-
unia, qualis sine oleo lucerna. Nihil nobis pro-
dest quod nos cōtinuis uigilijs laboralibus
que conficimus intra nos charitatem nō ha-
bemus. Quia nihil prodest quod affligis cor-
pus tuū, quādo nihil proficit in corde tuo.
Si charitas uera, & humilitas non adfuerint,
de solo habitu religionis præsumere & cō-
fidere non debemus.

De humilitate: Nunquam uera humilitas,
& uera obedientia sine caritate aut erunt,
aut esse poterunt. Quia sicut ignis sine ca-
lore uel splendore nō est: ita & charitas sine
humilitate & uera obediētia esse nō potest.

De indulgētia: Qui in se peccanti clemēter
indulserit, nullum peccati uestigium in il-
lius anima remanēbit.

De oratione: Sic debetis lectioni & oratio-
ni incumbere, ut interdum etiam manibus
aliquid possitis exercere.

De pœnitētia: Valde dura & nimium dolen-
da conditio est, omni intentione studio tem-
pus impendere, & fructum nō recipere post
laborem. Dicit enim aliquis: Cum ad sene-
ctam uenero, tunc ad pœnitentiæ medica-
menta cōfugiam. Quare hoc de se fragilitas
humana præsumat, cum unam diem uitæ
sue in potestate non habeat? Iniquitatem
enim nostrā si nos agnoscimus, Deus igno-
scit. Multi enim se credebāt longo tempore
uicturos, & ita illos mors repentina subtra-
xit, ut nec ad illā momentaneam possint pœ-
nitentiā peruenire. Erubescimus modō par-
uo tēpore pœnitentiā agere: & nō timemus
sine ullo termino æterna supplicia susti-
nere? Qui enim pro peccatis sibi ipsi non par-
cit, Deus illi citō indulgentiam tribuet? 20

De abstinentia: Quid prodest, si carnem no-
stram ieiunijs & uigilijs affligamus, & men-
tem nostram non emendemus, aut quæ in-
teriora sunt, non curemus?

De mūdo relinquēdo: Nihil prodest quod
iustum locū exoptamus, si tales hic sumus,
quales in seculo esse poteramus.

De uirginitate: Nihil prodest uirginitatem
& integritatem corporis custodire, si cordi
um concupiscentias nolunt curare. Longa
castitas post peccatum imitatrix est uirgini-
tatis. Non enim carnis integritas seruatur,
ubi animus superbix tumore corrumpitur.
Virginitas in corpore nihil proderit, si cha-
ritas aut humilitas à corde discesserit. Meli-
or est humilis coniugalitas, quàm superba
uirginitas.

Et de silentio: Nihil prodest si in habitatio-
ne sit silentium, & in habitibus uitiorum tu-
multus, & passionum colluctatio.

Inter alios nauos etiam asserit, Pauperes
patienter egestatem ferendo, indulgentiam
peccatorum accipere, & diuites eleemosy-
nis peccata sua redimere. homilia secunda.

De ijs qui in agone pœnitentiā agunt,
dubitat an saluentur. homilia quarta.

Certamen ei fuit cum illis, qui asserebāt
criminalia peccata per ignem transitorium
purgari. Nam eos refutat: & non capitalia,
sed tantum minuta peccata eo igne purga-
ri asserit, homilia prima. quod tamen æquē
incertum est, ut illud. 60

Verlatus est etiam in lectione aliorum scriptorum. nam Augustini, Gregorij & Isidori dicta allegat Homilia 40.

Claruit anno Domini 670. Trithemius de uiris illustribus.

AVGVSTODVNENSES.

LEODEGARIVS.

Leodegarius ortus à parentibus nobilibus, ab ineunte ætate Didonis Pictauiensis episcopi discipulus fuit, à quo etiam archidiaconus est ordinatus. Mortuo autem Clothario rege, propter prudentiam, & pietatem insignem aliquandiu ad aulam est pertractus, ut iuniori Clothario esset à consilijs: & postea Augustodunensi, uel ut quidam uolunt, Heduenfi episcopatu præfectus. Inuisus aulæ propter taxationem criminum, in monasteriũ Luxouienſe aliquandiu commigravit. reuocatus autem ab Hebroino, coronam martyrij meruit. Ac primùm quidẽ oculis priuatus, per integrum biennium fuit in uinculis. Postea cum Garino fratre ductus in palatiũ, cum Garinus lapidibus obrueretur, ipse longioribus cruciatibus reseruatus, per integrum diem in flumine quodã super acutissimis lapidibus, pedibus incessit: ac cum Deum in medijs ærumnis laudaret, abscissa est ei lingua: amissa lingua, nihilominus beneficium uocis retinuit. Tandẽ gladio cæsus, uitam finiuit. Recitat Vincentius lib. 23, cap. 124. & 125, miraculosum eius cædis euentum, ac dicit: Eum qui caput eius amputarat, subito correptum esse furore, ac præcipitatũ à dæmone in ignem: & multa insuper facta esse miracula ad tumbã sancti, quib. diuulgatis, Ebroinũ misisse militem, qui fidem rei experiretur. istum uerò. cũ ad tumbam uenisset, ac cum suppleſiõe pedis dixisset, Moriatur qui mortuũ miracula face re credit: coneidisse statim, & exhalasse animã. Sed hæc fabulosa sunt, & ad confirmandam superstitionem ab autore conficta.

MELDENSES.

PHARO.

Pharo natione Burgũdus, patre Haugericico, matre Leondegũda, uixit aliquandiu in aula regia apud Theodebertũ & Clothariũ: postea relicto seculo factus est clericus, & episcopus Meldensũ. Vxorem suam Bliedchildam in monasteriũ detruxit, & sacro uelamine cõsecrauit. sentiens paulo post flamas libidinũ, eandem repatiit. At illa nolens uiolare deuotam Deo castitatem, induta cilicio, ac tonsa cæsariem, eum accessit: & deformitatis suæ specie, cupiditatem illius repressit. Vngens aliquando die Paschatis cathumenos, oleo puerum cæcum sanitati restituit. Consecrans templum Resbacensis monasterij, lapidem altaris fractum, si-

502
gno crucis conglutinauit. Vincos compedibus & cathenis soluit unico uerbo, Exite. Nauem submersam reuocauit ex abyſſo, flumen baculo suo quassans: credat qui potest, aut uelit. Gubernauit sedem Meldensium annos 66. Vincentius libro uigesimo quarto, cap. 17. 18. 19.

HILDEVNTVS.

Hildeuentus, natus in oppido Meldensũ, per quinquennium Pharonis discipulus fuit. Postea cũ monasticam uitam secutus aliquandiu fuisset, præceptore suo mortuo, factus est episcopus. Semper indutus cilicio incessit. Amicorum hortatu, templũ quoddam auariciæ causa conditũ consecrauit, unde tantum mœroris agnito peccato accepit, ut episcopatum desereret, & Romam cõmigraret pœnitentiam acturus. Iniunctum est ei ibidem à Bonifacio pontifice, ut prædicando uerbum, ueniam à Deo promereri studeret. Ideoq; peregrinationem suscipiens, Hierosolymas usq; peruenit, & ubiq; interdum prædicauit: reuersus, apud Meldensẽ uitam finiuit. Miracula quæ de eo Vincentius narrat, fabulosa uidentur: libro 24, capite 25.

Successores.

Gandoesseni, Gandoaldi ac Vualberti, episcoporum Meldensium, mentio fit apud Antoninum titulo 13, capite 6.

ROTHOMAGENSES.

ANDOENVS.

Andoenus, qui & Dado dictus est, ex oppido Suesonico, nomine Sanciato, ortus: à pueris traditus fuit Colũbano, à quo pietatem, & religionem didicit. Factus postea Secretarius Clotharij regis, sæpe antea blatheo præcinctus, & uestibus preciosis indutus, subtus habuit ciliciũ. Extruxit monasteriũ Resbacense in Burgensi saltu, super torrentẽ quem incolæ Resbacem dixerunt. Anno Domini 637. Sigebertus in Chronico. Multa loca peragrãs, exercuit se prædicãdo, unde Rhotomagensis episcopus designatus est. Cõmẽdatur ab autoribus, quod fuerit in functione sua humilis corde, grauis uultu, sapiens in colloquio, prudens in consilio, uehemens in arguẽdo, ardẽs in diligendo, & patiens in aduersis. Miraculis etiã claruit. Sanauit manũ aridam, & curauit demoniacam. Scripsit libellum de anima Dagoberti regis Francorum. Obijt in Clippiago uilla regia, prope Parisios, anno Christi 690. Sepultus iacet Rhotomagi in tẽplo D. Petri. Vincentius libro 23, capite 84. Trithemius de origine Francorũ, & Iacobus Meier in Chronico Flandriæ.

AUSBERTVS.

Ausbertus primũ fuit in aula regia scriba, & portitor

portitor annuli regalis: postea ab Andoeno consecratus, monachus factus est in Fontanella: inde abbas, tandem post Andoenū episcopus Rothomagensis. Andragis nā spōsam suam monialem fecit, dato libello: ut non sua, sed Christi sponsa uocaretur. Remi sit presbyteris censum: & monachis in Fontanella cum priuilegio concessit, ut ipsis liceret Abbatem eligere, quem uellent. Ad extremum accusatus falsō coram Pipino, deportatus est in exilium: & miserè errādo circa Altimontem, uitam finiuit. Volaterranus libro 21. Vincentius lib. 23, cap. 100.

RHOMANVS.

Meminit & Rhomani cuiusdam Rothomagensis episcopi Vincentius lib. 23, cap. 29.

ANTISIODORENSES.

ANNARIVS.

Nnarius auunculus Lupi, functus est episcopo Antisiodorensi, tempore Brunichildis reginæ. Vincentius lib. 23, cap. 9. & Robertus Ganguinus lib. 3.

VIGILIVS.

Vigilius genere nobilis, sedit in episcopatu Antisiodorensi annos 26. Aedificauit monasterium ad muros Antisiodorēses. Extruxit & hospitium pro pauperibus ac exulibus, idq; dotauit multis possessionibus. Inuisus autem, propter grauitatem in taxandis peccatis, Vuarachoni Seneschalco, ab eodem trucidatus est in Cocia sylua, prope Compendium. Vincentius libro 23, capite centesimo uigesimo sexto. Addit Hartman Scheddel, quod in reductione eius cadaueris, dum per urbem Senonicam ueheretur, uincti ruptis catenis & carceribus occurrerint liberi.

LVGDVNENSES.

DALVINVS.

Aluinus fuit archiepiscopus Galliarum in sede Lugdunensi. Ab hoc Vuilfridus, qui in Anglia docuit, primam Ecclesiasticæ tonsuræ coronam accepit: teste Beda libro tertio, capite uigesimo quinto, historiæ Ecclesiasticæ Anglicæ.

ETHERIVS.

Etherius Lugdunensis episcopus, floruit tempore Brunichildis. Ganguinus lib. 3.

EARNEALDVS.

Mentio fit & Earnealdi cuiusdam episcopi Lugdunensis, in Fasciculo temporum.

GANDERICVS.

Ganderici mentio fit in Cabillonensi Concilio, Tomo 2 Conciliorum.

ANDEGAVENSES.

MAGNOBODVS.

Agnobodus episcopus Andefagensis, doctrina & miraculis clarus, puerū exanimem à demone agitatū, & inter uepres

proiectum, sanauit. Parisijs captiuos & uinctos liberauit uerbo: & nauim in fluminis aduersa ripa stantem, sponte ad se tranare fecit. lib. 23, cap. 38: itē Antoninus titulo 13, cap. 6. §. 9.

EBROICENSES.

DESIDERIUS ET LEV-

FREDVS.

Desiderius, episcopus Ebroicensis, heremitam Leufredū prope Ebroicas in cellula, miraculis & doctrina populum sibi adiungentem, iussit equo circumuehi per urbē, & omnium ludibrio exponi, quod dū ministri facere tentarūt, statim corruit equus, & rupta sunt omnia eius uiscera. Cognouit inde Desiderius uiri sanctimoniam: & procidens ad genua eius, postulauit ueniā. Innotuit deinceps Leufredi uirtus subinde magis, sanauitq; moribundos, extinxit flammam uerbulo, fecitque alia admiratione digna: si credimus Vincentij nugis, libro 23, cap. 128.

ARVERNENSES.

FELIX.

Elix episcopus Aruernensis tēpore Brunichildis fuit. Post eum, archidiaconus quidam urbis episcopatum per Simoniam inuasit: sed obiit ille, die statim quadragesima. Vincentius libro 23, cap. 119.

PROIECTVS.

Vacante sede, ad Proiectum episcopatus deuenit, qui & ciuis fuit eius urbis. Verum hic à primoribus ciuitatis in agro Cameraensi, ob fidem Christi est interfectus. Vincentius lib. 23, cap. 119.

TRIDENTINI.

SECVNDVS.

Secundus, qui ab eximia sanctimonia diuitus est Seruus Dei, docuit apud Tridentinos tempore Agilulphi regis, eiusq; filium Adalaldum de sacro baptismatis fonte suscepit. Scripsitq; libellum de Longobardorū gestis succinctū & elegantem, & mortuus est eo tempore, quo Sclauī Istriam depredati sunt, circiter annum Domini 610. Paulus Diaconus lib. 4, cap. 8. & 14.

TARVARNENSES.

ANDOMARVS.

Andomarus, natus est in Aurēa ualle prope Constantiā urbē. Matre autē mortua, ipse cū patre in Luxouiese monasteriū secessit: ibiq; mortuo patre ipse in Taruarnensem episcopū est electus. Taruarnēses & Morinēses (qui, ut scribit Annonius, relapsi erant in idololatriā, post Fusciani & Victoris martyria) reuocauit in uia, & idola omnia destruxit: Monasteriū Sithim fundauit. Senex amittit uisum: quē cū precibus Lamberti Tūgrensis, & aliorū episcoporū recepisset, indi-

gnè tulit se à cæcitate liberatū, quam credebatur pro sua salute sibi à Deo immittam esse: & petijt à Deo, denuò orbari oculis: & exauditus est, & cæcitatē recepit. Anno Domini 658. Sigebertus. Aliquādo sentiens stimulos carnis, inter uepres & urticas nudum se uolutauit. Obijt anno Christi 695, & sepultus est in Sitthim monasterio. Vincentius libro 23, cap. 108.

NOVIOMAGENSES.

ELIGIVS.

ELigius natus est in urbe Lemonica, anno Constantini quarti: patre Eucherio, & matre Terrigia. Cum mater eius grauida esset, in somnis aliquando uidit aquilam uolantem, & ter inclamantē alta uoce. id cum postea in difficultate partus esset confessa, uir quidam religiosus ita interpretatus est: quòd puer uir sanctus & magnus esset eufurus. Adultum autem pater tradidit aurifabro. qua arte percepta, profectus est in Gallia, ad artificem regiū: ibiq; intra paucos annos splendore operū ita inclaruit, ut regi esset charissimus. Statura fuit prolixus, facie rubicūdus, cæsarie formosus, zonas habens comptas ex auro & gemmis, lineas metallo rutilas, uestimēta holoserica, ad carnē uerò ciliciū. Præfectus postea episcopatu Nouiomagēsi, insigne humilitatis exēplū alijs præbuit. Elegit certos dies singulis septimanis, quib; pauperibus, leprosis, & alijs infirmis inseruiret: excepit eos, pauit, & lauit. Suspētos etiā, & alio genere supplicij interfectos, de cruce & rotis passim collegit, & sepelijt. Edificauit in Nouiomago monasteriū ancillarū. Inuenit corpora Quintini, Crispini, Cupiniani & Luciani martyru. Ornauit sepulchra Germani, Seuerini, Quintini, Luciani, Geneueſe, Colūbe, Maxiani, Iuliani, Martini, Briccioniſ, & Dionysij, auro, argento & marmore. Miracula ei adscribūt, quæ internugas & fabulas suū locū & dignitatē tueatur. Claruit anno Domini 649. Sigebertus in Chronico. Obijt anno uitæ septuagesimo, Christi uerò 665. Vincentius libro 23, cap. 86. 87. 88.

MOMOLENVS.

Succesit Eligio Momolenus, qui cōmendatur, quòd fuerit uir sanctissimę uitę, & Latine lingue nō minus quàm Teutonice peritus, familiaris Berthino abbati Sitthinenſi: teste Iocabo Meier in Chronico Flandriæ.

ACHARIVS.

Acharius fuit episcopus Virmādorū, Thornacensis, & Nouiomagensis, tēpore Dagoberti regis. Vincentius lib. 23, cap. 87.

VIRDYNENSES.

PAVLVS.

PAulus aliquandiu heremiticā duxit ui-

506
tā, in monte Gehēna, qui prope urbem Treuericā situs, ab ipso mons Pauli, Paulsbergk dici cœpit. Inde in Dolegiensī monasterio monachus factus est, & tandem ad Virdunēsem episcopatum deuenit, uir miræ sanctimonie & pietatis: teste Trittenhemio in Epitome de origine Francorum.

TOLOSANI.

PALLADIVS.

PAlladius fuit episcopus Tolosanus, tēpore Clodouei regis: à quo etiā, propterea quòd in seditionē Vasconū cōspirasse putabatur, cū filio Sedoco pulsus est in exiliū: teste Annonio libro 4, cap. 14.

CAMERACENSES.

AVSBERTVS.

AVsbertus fuit episcopus Cameracensis, uir magnis uirtutibus & miraculis clarus, circiter annū Christi 650. Cōuertit Ladelinū ex prædone in Cōfessorem Christi. Sigebertus in Chronico, & Iacobus Meier.

EMEBERTVS.

Mentio fit & Emeberti cuiusdam Cameracensis episcopi: qui fuit frater Pharaïldis, apud Iacobum Meier.

SENONENSES.

LVPVS.

LVpus, patria Aurelianus iuxta Ligerim, præceptores habuit Austrenū, Aureliannū, & Aunariū, Antisiodorēses episcopos: & factus est clericus, postea Aurelianus episcopus. Miraculis innotuit. Exercitū Clotharij (forè muscarū aut graculorū) aliquando ab urbe, pulsu cāpanæ fugauit: ob eaq; causam deportatus est in Neustriā. Cōuertit ibidē ducē paganū, Bosonem Landefinum, cui cæco uisum restituit. Recōciliatus regi, reuocatus est in suū locū. Transiens in reditu per Luteciā urbem, soluit captos & uinctos, uerbo. Progressus ulterius, horreū ardens uindicauit à flammis. Reuersus Senonas, cum missam celebraret, de celo illapsa est in calicem eius gemma. Anno 616. Sigebertus. Inclusit diabolus in uasculū, quod eū magiæ & incantationis arguit. Vincentius libro 23, cap. 9 & 10.

AMATVS.

Amarus, fuit episcopus Senonensis, tēpore Theodorici regis, & Ebroini magistrī equitū: à quibus, propterea quòd impietatē ipsorū argueret, in exiliū est deportatus, & in eodē cōsumptus. Obijt Broyle, anno Domini 668. Et corpus eius postea 690, Normānis uasātib; Belgicā, trāslatū est hodie uicginū monasteriū D. Amato dicatū extat: teste Iacobo Meier in Chronico Flandriæ.

VLFRAIIVS.

Vlfranius, ex aula regum Franciæ progeni-

niē ducens, præful Senonensis factus est: & assumptis socijs, in Frisiam aliquando expatiatus est, & semina uerbi Dei sparsit. postea reuersus, episcopatu se abdicauit, & in Fontanella inter monachos uitam finiuit. Volaterranus libro 21.

BITURICENSES.

AVSTREGISILVS.

A Vstregisilus, sub rege Guntranno à primis annis in palatio uersatus est, solitus regi præbere mappam ad abstergendas manus. ac enituit multis uirtutibus, dum in aula uixit. Delatus apud regem, quòd nomine regis scripta confecisset: id cum negaret, iussus est cum accusatore armis congregari, & pugnando se iustificare. Quòd dum dicta die facere pararet, prius se imploratione nominis diuini muniuit probè. Cumque egressus cum rege, in circo expectaret hoste: pro-
20
tinus accepit nuncium, quòd is in uia ex quo collapsus fregisset ceruicem. sicque ostensa sua innocentia, cum rege redijt in gratiam, & postea episcopus Bituricensis designatus est, anno Domini 627. Sigebertus. Molitorem sanauit, cuius manui agglutinatum erat ferrum, propterea quòd die Domini molam emendasset. Milites barbaros, qui domum eius incenderant in uilla Carobria, de mente deturbauit, ut partim se in flammam præcipitarent, partim dentibus laniarent proprium corpus. Vincentius libro 23, capite 26.

SVLPITIVS.

Sulpitius primùm fuit Leuita, postea factus abbas in castris Lotharij, tandem Bituricensis episcopus, uir (ut scribit Annotarius) eruditus, pius & patiens laborum. Clonitharium graui febris laborantem restituit sanitati, ieiunando & orando per dies septem continuos. Ignem bis extinxit cum uexillo crucis, & baculo ei terminum figens. Archorem succisam, & iam ruentem in puerum quendam, qui incautus astat, signo crucis inclinauit in alteram partem. Furem irumpentem in suas ædes, cum deprehensus fugeret, ac præ metu insiliret in puteum, seruauit in aquis incolumem, & extractum ad penitentiam est hortatus. Rustico cædēt ligna die Dominico, fecit arefcere manum: eandemque sanauit rursus. Suscitauit mortuos, fugauit dæmones uerbo. Quæ si non magica, certè fabulosa & superstitiosa censeantur omnia. Vincentius lib. 23, cap. 27 & 28. & Annonius lib. 4, cap. 16.

METENSES.

ARIDIUS.

A Ridius, episcopus Metensis, tempore Brunichildis reginæ, tantæ fuit insolentia, ut supplicanti sibi Rhomarcum ab-

batem pedibus eculcarit. Gesta Metensium.

ARNVLPHVS.

Arnulphus, genere fuit insignis, filius uidelicet Arnoldi, pater Anfegisi, auus Pipini, & proauus Caroli Magni, dux Lotharingæ, Maior domus Theoberti, Clotharij & Dagoberti regum: teste Trittenhamio, Othone Phrisingo libro quinto, capite 9 & 12, Sabellico Enneadis octauæ libro sexto, & Vincentio libro 23, capite 72. Postponens autem uxoris & filiorum affectus, secularè habitum deposuit, & in heremo Deo seruire elegit. Postquam multos annos se ibi macerauit, peregrinationè suscepit ad loca sacra. Venit Hierosolymam, Damascum, Alexandriam, Constantinopolim, & ad multas insulas marinas. Inde domum repetens, tempestate abreptus est in Hyberniam: ac ibi conuersatus cum Adamanno, omnia exposuit quæ in terra sancta uiderat: suntque ea postea literis mandata, ut refert Beda lib. 5, cap. 16 historiæ Ecclesiasticæ gentis Anglorum. Reuersus in Galliam, factus est episcopus Metensium. Functus est eo numere sobriè & prudenter: plerumque uisitauit pane hordeaceo, & aqua pauperum insignis fuit amator, & patronus. Narrat de eo Vincentius, quòd in Mosellam fluuium abiecerit anulum, addita hac uoce: Si recepero hunc, certus ero de remissione meorum peccatorum. eundemque post multos annos rursus inuenit in pisce, quem coquus sibi apposuerat. ac dicit illum anulum adhuc in isto palatio haberi: lib. 23, cap. 76. 77. 78. Miraculis fuit clarus. Liberauit sceminam à dæmone, sanauit leprosum, extinxit ignem signo crucis, & similia. Integrum enim librum de miraculis, & abstinentia eius in Metensium ecclesia reseruari, dicit Paulus Diaconus in gestis Longobardorum libro 6, capite quinto. Postremò episcopalem sedem denuò reliquit, & in solitudinem migravit, ibique obiit: anno Christi 640. iuxta Sigebertum.

GOERICVS.

Goericus rex in Aquitania, ad Metensem episcopatum deductus per Arnulphum, qui eum à cæcitate sanarat, magnis inclaruit uirtutibus, ut refert Vincentius. Exigua cereuicis mensura multos populos pauit, scilicet magna parte aquam bibentes. Obijt anno episcopatus sui 17. libro 23, cap. 77. & Gesta Metensium.

GODO.

Goerico successit Godo. Gesta Metensium.

CLODVLPHVVS.

Post Godonem Clodulphus, filius Arnulphi, patre nulla uirtute inferior, præfuit annos quadraginta duos: & obiit anno ætatis 100. Gesta Metensium, & Chron. Sigeberti.

ALIORVM LOCORVM

in Gallia.

VINCENTIVS.

Vincentius episcopus Beluacensis, sancti-
tate & doctrina clarus, sub Ioanne IIII.
pontifice. Platina.

IOHANNES.

Iohannes episcopus Tungrensis, tempo-
re Heraclij, claruit anno Domini 627, sub
Austregifilo.

SIAGRIVS.

Siagrius, fuit episcopus Heduenfis, tem-
pore Brunichildis. Ganguinus lib. 3.

NIVARDVS, & RE-
OLVS.

Fuerunt episcopi Remenses, circa annum
Domini 661. Sigebertus. Platina in Ioanne
IIII, Muardi episcopi Remensis meminit.

LEVDENVNDVS.

Leudemundus, fuit episcopus Gedunen-
fis, tempore Clotharij regis, & Bertetrudis
reginæ: teste Annonio libro quarto, capite
sexto.

BRVNO.

Bruno fuit archiepiscopus Laureacensis,
Auentinus libro 3.

LANDELINVS.

Landelinus, qui aliàs Morofus dicitur, ex
prædone in confessorem Christi est conuer-
sus, per Ausbertum Cameracensem episco-
pum. & postea per Martinum pontificem
Romanum, ad prædicandum ordinatus: ex-
iitit fundator cœnobiorum Lobinensis, Al-
nei, Vuaslaris atq; Crispinensis: in quo etiã
corpore requiescit cum suis discipulis, Ado-
leno & Domitiano. Teste Sigeberto in
Chronico, anno 651.

AVSTERS.

Austerus fuit episcopus Aurelianus, tem-
pore Brunichildis. Ganguinus lib. 3.

SERAPION SINDONIVS.

Serapion uagatus est in Gallijs hinc inde,
& propter beneficentiam in pauperes pas-
sim innotuit. Iter faciens, obuianti mendi-
co tunicam dedit, & ipse incessit nudus. In-
terrogatus à quo spoliatus esset, ostendit li-
brum Euangeliorum, quem gestabat in ma-
nibus: & ab eo se ueste priuatū aiebat. Pro-
gressus ulterius, alij cuidam ipsum Euange-
lium dedit, ut uenderet, ac interroganti di-
scipulo de libro, dixit: Fili, hoc quod dixit
mihi, Vende quæ habes, & da pauperibus,
illud ipsum uendidi, & eis dedi, ut habeam
fiduciam in die iudicij. Postea obuius ui-
duæ factus, cum nihil haberet quod daret,
seipsum ei tradidit, ac Græcis se uendi pas-
sus est, quos ea occasione Christo est lucra-
tus, iuxta Vincentium libro uigesimo secun-
do, cap. 109.

BAVO.

Bauo, uel Allouinus, in iuuentute sua fu-
it prædo. habuit coniugem, filiam Odilio-
nis comitissæ. qua mortua, ab Amando pec-
nitere didicit, & clericus factus est in mona-
sterio apud Gandauum. Cum in quendam
incidisset, quem olim ut prædo captum uen-
diderat, ad pedes eius prouolutus est, & pe-
tijt ut se uicissim flagellis cederet, caput de-
tonderet, & uinctum manibus ac pedibus
publicæ custodiæ traderet. Vixit in illis uin-
culis usque ad finem uitæ, ac edita confessio-
ne anxia & sollicita omnium suorum pecca-
torum, & sumpto Sacramento corporis &
sanguinis Christi à presbytero, obiit anno
Domini 630. Vincentius lib. uigesimo quar-
to, cap. 6 & 7.

EVTROPIVS.

Eutropius episcopus Valentinensis, scri-
psit libellum de Chrismate, item de Distin-
ctionibus monachorum. Isidorus in Vitijs
illustribus.

FVRSEVS.

Furseus in Hybernia natus, & in literis
probe institutus, monasticum genus uita,
quod Benedictinorum uocāt, suscepit, & ad
id propagandum in Gallias abiit. & à Clo-
doueo Francorum rege benignè exceptus:
Latiniacum cœnobium anno Domini 647
fundauit, & monachis sui ordinis repleuit:
& in uicinis locis scholas instituit, ad propa-
gationem Christianæ fidei necessarias. Scri-
pta quædam edidit, sed quæ interciderunt.
Claruit anno 650. Balæus Centuria decima-
quarta, cap. 79.

Ridicula sunt quæ de eo commemorat
Vincentius libro 24, capite 81. Quod eo in
Scotia mortuo, anima eius ab angelis in cœ-
lum sit sublata, & per noctem ibi detenta, &
postea rursus corpori inserta. Item quod
postea denuð defunctus, cum ab angelis du-
ceretur ad cœlum, interceptus sit in uia à
diabolijs: à quibus post longam contentio-
nem tandem cōuictus, quod ab impio quo-
dam accepisset uestimentum, ideoq; secun-
dò iussus sit redire in corpus, ut pro illo quo-
que delicto inter uiuos satisfaceret. Beda li-
bro tertio, cap. 19, eadem propemodum nu-
gatur, ex libro de uita eius. Fuit, ut apparet,
homo plenus superstitionibus, & nouum
suum dogma de purgatorio & satisfactio-
nis conatus est uisionum & somniorum ue-
lamentis exornare, & commendare: ut infra
in loco de Miraculis dicemus.

IOANNES.

Ioannes discipulus Galli, in monasterio
Santgallensi, factus est episcopus Constan-
tensis pro eodem Gallo, cum is magis ama-
ret solitudinem. Balæus Centuria decima-
60 quarta, capite 14.

HISPALENSES.

ISIDORVS.

Isidorus siue Germanus, siue Hispanus natione, ab ineunte etate fuit discipulus Gregorij Magni, postea Leandro in Hispalé si episcopatu successit. doctrina & uirtute claruit, anno Domini 627. Sigebertus. Scripsit plurima præclara opuscula.

Etymologiarum lib. 20.

In Genesim allegoricè lib. 1.

In Exodum lib. 1.

In Numeris lib. 1.

In Leuiticum lib. 1.

In Deuteronomium lib. 1.

In Iosue lib. 1.

In Iudicum lib. 1.

In Regum lib. 1.

In Ruth lib. 1.

In Paralipomenon lib. 2.

In Esdras & Neemiam lib. 3.

In Thobiam lib. 1.

In Iudith lib. 1.

In Hester lib. 1.

In Iob lib. 1.

In Psalterium lib. 1.

In Proverbia Salomonis lib. 1.

In Ecclesiasten lib. 1.

In Cantica Canticorum lib. 1.

In librum Sapientiae lib. 1.

In Ecclesiasticum lib. 1.

In Esaiam prophetam lib. 1.

In Hieremiam lib. 1.

In Ezechielem lib. 1.

In Danielem prophetam lib. 1.

In XII Prophetas minores lib. 12.

In Machabæorum lib. 2.

In quatuor Euangelia lib. 4.

In epistolas Pauli lib. 14.

In epistolas Canonicas lib. 7.

In Actus Apostolorum lib. 1.

In Apocalypsin lib. 1.

Interpretatiõis noui & ueteris Test. li. 2.

Proæmiorum lib. 1.

Differentiarum lib. 1.

De ortu & obitu sanctorum lib. 1.

Ad sororem contra Iudæos lib. 2.

Synonymorum uel soliloquiorum lib. 2.

De illustribus uiris lib. 1.

De summo bono sententiarum lib. 3.

De origine officiorum lib. 2.

De sancta trinitate lib. 1.

De corpore, & sanguine Domini lib. 1.

De officio Missæ lib. 1.

Decretum Canonum lib. 1.

De computo, & natura rerum lib. 1.

De proprietate rerum lib. 1.

Sermonum lib. 1.

Ecclesiasticorum dogmatum lib. 1.

Lamentum penitentis lib. 1.

De Astronomia lib. 1.

Histo-

511
Nominantur in Cabillonensi Cõcilio & alij quidã episcopi, qui sub Eugenio ex Galijs ibi conuenerunt. ut Landolenus Vienensis, Andoinus Rothomagensis, Armenarius Senonensis, Ando Aurelianus, Arricus Lausanensis, Anilacarius Saginensis, Bertoaldus Lingonensis, Baudomerus Tarentinensis, Bertofredus Ambianensis, Claudus Rhegiensis, Charribonus Constantinensis, Donatus Visontinensis, Deodatus Mar-
10 tisconensis, Deocarius Antipolitanus, Ethe-
rius Ebredunensis, Ferreolus Augustodu-
nensis, Florentinus Belicensis, Infuldus Va-
lencinensis, Leusus Trecafinus, Licerius Ausci-
orum, Leborius Maurianensis, Lau-
bonodus Lexouienensis, Malardus Carnoté-
sis, Magnus Artrebatensis, Papulus Genuen-
sis, Palladius Antisiodorésis, Phrotasius Sen-
20 tiensis, Potentissimus Vapincensis, Petro-
nius Vasionensis, Latinus Turonensis, Sa-
lappius Nannetensis, Andalertus Parisiésis,
Felix Lemnouiésis, Chadoaldus Cenoma-
nicus, Durioterus Rhedonenensis.

DOCTORES HI-

spaniæ.

CÆSARAUGV-

Stani.

VINCENTIUS.

Vincentius Cæsaraugustanus episcopus, in Arianum errorem illapsus, Seruerum habuit aduersarium. Platina, in uita Sabiniani.

BRAULIO.

Braulio Cæsaraugustanus episcopus, De-
usdedit Romano pontifici, & Isidoro Hispa-
lensi familiaris fuit. Iohannes de Oppido.

TAIO.

Nominatur & Taio quidã Cæsaraugusta-
nus episcopus, in Toletano Concilio 8, cui
interfuisse dicitur. Conciliorum tomo 2.

CORDUBENSES.

AGAPIVS.

Agapius fuit uir ignarus doctrinæ & disci-
plinæ Ecclesiasticæ, ex militia ad Cordu-
bensem episcopatû afficitus. Sensit presbyte-
teris & chorepiscopis licere altaria erigere,
& basilicas consecrare: ut patet ex Spalensi
secunda, canone 7.

FRAGITANVS.

Fragitanus presbyter Cordubensis, ab A-
gapio episcopo iniuste depositus, in Conci-
lio 2 Spalensi restituitur: capite 6.

PHOSPHORVS.

Métio sit & Phosphori cuiusdam Cordu-
bensis, in 8 Concilio Toletano.

SEVERVS.

Seuerus, uir doctissimus, scripsit cõtra Vin-
centiũ Cæsaraugustanũ, & librũ de Virgini-
tate ad sororem, Platina in uita Sabiniani.

10

20

30

40

50

60

Historiam seu Chronicam lib. 3.

De Cosmographia lib. 1.

De Grammatica, & uocabulis lib. 1.

Allegoriarum quoq; lib. 1.

De hæresibus lib. 1.

Epistolarum ad diuersos lib. 1.

Acta Conciliorum Ioannes Gerson ab Isidoro collecta esse autumat: unde Iuo & Gratianus decreta sua decerpserunt, iuxta Vincentium, & Petrum de Natalibus libro 4, capite 30.

Coegit Synodum tempore Sisibuti regis: & exterminauit hæresin Acephalorum, quæ in Hispaniam irreperat: teste Ioanne Magno historiæ Gothicæ libro 16, cap. 14. Præfuit quinto & sexto Cōcilijs Toletanis sub Cintilla, 78 rege Gotthorum. Iohannes Magnus libro eodem, cap. 18.

Collegit & refutauit plus quàm septuaginta sectas, quæ in Ecclesia usque ad sua tempora surrexerant: teste Fasciculo temporum.

Venit eius tempore Mahometus in Hispaniam, antequam suum incendium excitaret: & postquam aspexit eum Isidorus, ex physiognomia præfagiens, iudicauit illum pestem fore Ecclesiæ & reipublicæ: iussitq; eum capi. Sed is admonitus à diabolo, fuga est elapsus. Antoninus titulo decimotertio, cap. 2. §. 6.

Mortuus creditur Isidorus sub Heraclio, in quo suum Chronicon finiuit: teste Orthone Phrisingensi libro quinto, capite 9, Sabellico Enneadis octauæ libro sexto, Platina sub Deusdedit.

THEODISCLVS.

Theodiscus natione Græcus, Isidoro successit. Hic corrupit scripta Isidori, & multis errorib. Ecclesiã implicauit, quare & remotus ab officio, in Africã delatus est: ubi non paucos inuenit suarũ ineptiarum admiratores. Extitit idẽ autor cõtentionis inter Toletanã & Hispalensem ecclesiam de primatu, quæ postea multas turbas dedit. Iohannes Magnus lib. 16. cap. 20.

GORDIANVS.

Gordianus episcopus Hispaniarũ, à Deusdedit pōtifice petijt consiliũ, quid cũ illis faciendũ esset, qui proprios filios ex baptismo suscepissent, incauti & nesciẽtes, præ magno populorũ cõkursu. Nũquid etiã possint amplius esse cõiuges? Cui respõdens pontifex, omnino asserit, ea ratione coniugij uinculũ dissolui: ut patet ex 2 Concil. Tomo, & Luithprando de uitis Pontificum.

BRACARENSES.

MARTINVS.

Martinus episcopus Bracarensis collegit capitula ex Græcorum Synodis, & seor

sim distribuit ea quæ ad episcopos pertinerent, seorsim quæ ad clericos, & seorsim in quæ ad laicos. Interfuit Concilio Spalensi secundo. Conciliorum tomo 2.

POTAMIVS.

Potamius episcopus Bracarensis, in decimo Cōcilio Toletano depositus est, & perpetuæ pœnitentiæ deputatus propter fornicationem. Conciliorum tomo 2.

FRVCTVOSVS.

Fructuosus, qui antea Dumensem ecclesiam gubernarat, Bracarensis designatur episcopus, in decima Toletana Synodo. Conciliorum Tomo 2.

TOLETANI.

EUGENIVS.

Eugenius, fuit ecclesiæ Toletanæ, & prouinciæ Carthaginensis episcopus metropolitanus, ut apparet ex Cōcilio Toletano quinto, cui ille præfuit. Cõmendatur à Scriptore historiæ Gothicæ, quod fuerit lumẽ omnium Ecclesiarum Occidentalium, sanctorum & Sacrarum literarum cognitione omnibus alijs prælucens. Obijt eo tempore, quo Recinsuindus uicit Vascones. Iohannes Magnus historiæ Gothicæ libro 16, capite 20 & 21.

ILDEFONSVS.

Ildefonsus monachus, successor Eugenij, Pelagianæ & Heluidianæ hæresi, quæ Galliam & Hispaniam ferè penitus occuparat, sese opposuit: & uictis autoribus in publica disputatione, utraq; ex agris & finibus exterrinauit, totamq; patriã Christo restituit. Addit author, quod præmij loco à beata genetrice Maria, cuius uirginitatem contra hæreticos defenderat, singulare uestimentum acceperit in uisione, quo in summis festiuitatibus uteretur. Iohannes Magnus libro 16, capite 21.

IULIANVS.

Iulianus fuit Toletanus episcopus tempore Erigij, 83 regis Gotthorum, quem ipse etiam in regem unxit. Conuocata sunt eius tempore tria Concilia in urbe Tolero: teste Iohanne Magno libro 16, capite 23, & Concilio Toletano duodecimo. Iulianus Pomerius scripsit tres libros contra Iudæos, eosq; dedicauit regi Erugio. In primo libro exterrinauit ueteris Testamenti demonstrat, Iesum Christum Messiam esse: & eo tempore exhibitum, quo prædictus est uenturus in carnem à Prophetis. In secundo libro ex nouo Testamento probat, Iesum Messiam esse exhibitum illo tempore, quo oportuit & Iudæos nunquã obiecisse Christo & Apostolis argumentũ de tempore, quasi nondũ illud adsit, in quo Messias debeat exhiberi. In tertio libro ostendit Iesum Christũ sextate

etate natum esse, & refutat Iudæorum præ-
posteram supputationem.

ALIORVM LOCORVM

in Hispania.

GENITINVS.

Genitinus, uel Gentinus, fuit episcopus
Tudensis: ut patet ex tertio Bracarenfi
Concilio.

Nominantur plurimi in octauo & undecimo Concilio Tolerano: ut, Orontius Eme-
ritensis, Antonius Hispalensis, Potamius Ca-
laguritanus, Potamius Bracarenfis, Epar-
tius Italicensis, Ansericus & Sinduitus Se-
gobienfes, Dumila Malacitanus, Toila Ge-
rundenfis, Stephanus Astigitanus, Tagon-
tius & Gaudetius Valerientes, Donus Imo-
pyreneus, Vninibal & Læander Illicitani, Io-
hannes Cauriensis, Floridius & Memorius
Segobricenfes, Egredus Salamanticenfis,
Marcus Castulonensis, Georgius Agathen-
fis, Vincentius Tuccitanus, Sylua Egabren-
fis, Vuidericus Segontiensis, Candidatus A-
sturicensis, Dalila Complutensis, Athanasius
Setabienfis, Goericus Aufonenfis, Abientidus
Elborensis, Filinicus Lamecenfis, Seruã-
dus Illipensis, Syluester Carcaffonenfis, Ala-
Eliberitanus, Vadila Vifensis, Amamingus
Elnensis, Afrida Dertosanus, Adeodatus Pa-
censis, Baucada Agabrenfis, Felix & Suinte-
ricus Valentinenses, Phosphorus Cordubẽ-
fis, Froila Mentefanus, Giberis Bigaltrenfis,
Maurellus Vrgellenfis, Hermefredus Lucẽ-
fis, Alcarius & Cõcordius Palatinẽses, Celi-
donius Caliabrenfis, Litorius Aufenus, Iu-
lianus Accitanus, Somtanus Auriensis, Ser-
uus Dei Bastianus, Sifebertus Conimbricẽ-
fis, Taiõ Cesaraugustanus, Eusebius Oscen-
retanus, Godiscalcus Oxouienfis, Felix Dia-
nensis, Rogatus Biterrenfis,

DOCTORES GER-
maniae.

SALISBURGENSES.

SOCII RVPERTI.

Domingus, Gisolarius, Maternus,
Chunaldus, Ifenardus, Ernfridus, Ge-
rarbus, & Ratherus, socij & discipuli Ruper-
ti fuerunt, & Boios aliosque populos nihil
de uera beatitudine cogitantes, ad sanctam
Christianæ fidei communionem perduxerunt.
Iacobus Curio rerum Chronolog. lib.
secundo.

VITALIS.

Post Rupertum episcopatum Salzburgẽ-
sem accepit Vitalis, uir eruditus admodum,
& populo acceptus. Auentinus libro tertio
annalium Boiorum.

Successores.

Post huius mortem successit Antiogofus,
uel Anzologus, ut Auentinus eum nomi-
nat. Inde Sauolus abbas, & Ethias, qui &
monachorum gregem cõeperunt alere. Auẽ-
tinus libro tertio annalium.

RATISPONENSES.

HAIMERANVS.

Haimeranus oriundus ex Pictauia Norico-
rum urbe, fuit episcopus Ratisponensis,
uiuente adhuc duce Theodone. Mẽbratim
diseftus est à Theodoni filio Landoberto,
propterea quod sororem eius Vtram uitali-
se falso delatus erat: quæ tamen compressa
à Segiboto decurione equestri, tantum ho-
nestioris patrocini nomine in eum confin-
xerat crimen. Auentinus libro tertio anna-
lium Boiorum.

VVIRTZBURGENSES.

KILIANVS.

Kilianus natione fuit Scotus. Cum apud
suos parum promouisset, assidua prædi-
catione rituum nouorum de Paschate, de
rosura & similibus, cum socijs suis in An-
gliam, & postea in Galliam, indeque in Ger-
maniam ad Francos secessit, eisq; concio-
natus est. Cum autem uideret Gosbertum
præfectum abhorreere à nouis ceremonijs
Papisticis, abiit Romam: & impetrauit à Co-
none, seu (ut Balæus uult) à Benedicto, ut
episcopus Vuirciburgensis ordinaretur: An-
no 686.

Discipulos habuit Arnualum, Adananũ,
Adelinum, Vuilfridũ, Dolomannũ & Thol-
mannum. Sigebertus in Chronico.

Scriptur contra peregrinos cultus lib. 1.

Interfectus est postea ab auditoribus ingra-
tis, teste Curione: qui ægè ferebant, religio-
nem antiquam ab ipso immutari, uel (ut Si-
gebertus annotat) à Gailana ducissa, quã ip-
se iusserat à Gotberto dimitti, pptererea quod
antea quoq; fratris sui fuisset coniunx: An-
no 697. Regino: Ottho Phrising. libro 5, cap.
13. Trithemius de origine Francorum: Balæ-
us Centuria 1, capite 79, in uita Cononis: &
Centuria 14, cap. 23.

COLONATVS, & TOT-
NANVS.

Colonatus, quem Dolomannũ, & Thot-
nanus, quem Tholmannum Sigebertus uo-
cat, Scoti natione fuerunt, & monachi Ki-
liani discipuli: alter presbyter, alter diaco-
nus factus: ad Herbipolim uenientes, cona-
ti sunt ueterũ ecclesiarũ sacras cõsuetudines
in Romanas ceremonias mutare: atq; ut he-
firmius animis inhererẽt, gẽtilitias supersti-
tiões, ac falsas de Deo opiniones illas fuisse,
& has esse ueritates irrefragabiles, monito-
re Pon-

re Pontifice, persuadebāt. Interfecti aut sunt cum Kiliano, anno Domini 689, iuxta Balæum Centuria 14, cap. 24. Sigebertus annū 698 annotat.

VVORMACIENSES.

VICTOR.

Victor fuit primus episcopus Vuormaciensis, tempore Clodouei regis: teste Irenico libro 3, capite 48.

MOGVNTINENSES.

LEVNISIVS.

Leuuisius fuit episcopus Mogūtinus, eo tempore quo furestu illud bellū inter fratres Theodericū & Theodebertū exarsit. cuius quoq; ille non exigua fax fuit, dum subinde Theodericum contra fratrem irritauit: teste Auentino libro 3, pagina 278.

ARGENTINENSES.

ARBOGASTVS.

Arbogastus ex Hybernia ortus, in Alsatiam uenit, & in sacro nemore Haganoa oratorium construxit, & prædicando uerbum Dei collegit Ecclesiam. Dagobertus eū Argentinam misit, ut turbas in religione excitatas sedaret, anno Domini 646. & ciuibus imperauit, ut eum audirent. Præfuit annos 12. Scripsit librum unum Homiliarum. Obijt anno Domini 658, sepultus iuxta paribulum. Scribit de eo Irenicus, quod Sigebertum filium Dagoberti ex morte resuscitauit: libro 3, cap. 46. Münsterus in Cosmographia, & Bruschius de episcopis: Balæus Centuria 14, cap. 81.

FLORENTIVS.

Florentius Scotus, nobili familia natus, oratorium sibi ad Haselium fluuium condidit, ibique operam sacris literis dedit. Dagoberti regis Francorum filiam cæcam & mutam oratione sanauit: ob quam rem Dagobertus ei cœnobium Haselachium extruxit, in quo sacras Scripturas discipulis tradebat. Rothario mortuo Argentinensis præsul ordinatur, anno Domini 663. Scotis ad se confluentibus, cœnobium ad amnē Bruschiū ædificauit. Præfuit annos duodecim, & obijt anno 675. Irenicus libro tertio, capite quadragesimo sexto, Balæus Centuria 14, cap. 22.

COLONIENSES.

CHVNIBERTVS.

Chunibertus filius Grallonis ducis Lotharingiæ, fuit præsul Coloniae Agrippinæ, temporibus Heraclij, Constantini & Constantis Imperatorum, regnante in Gallijs Dagoberto, cuius filium Sigebertum prima elementa sacrarum & prophanarum literarum docuit. Adiunxit Coloniensē eccle-

siæ Sufatense oppidū, & extruxit extra urbem Colonienſium ecclesiam in honorem Clementis: quæ postea mutato nomine in memoriam autoris, Chumberti ecclesia dici cœpit. Sepultus est in eadem Ecclesia, teste catalogo Colonienſium episcoporum.

Successores.

Nominantur in catalogo plures Colonienſes episcopi, qui hunc sunt secuti: ut Bocaldus sub Sigeberto rege, Stephanus sub Theoderico, Alduinus sub eodē, Gyſo sub Clodoueo & Hildeberto.

DOCTORES ANGLIÆ.

DOROVERNENSES.

LAVRENTIVS.

L Laurentius Italicæ nationis alumnus, & monachus Benedictinus, dialectice & philosophiæ peritus, à Gregorio pontifice unā cum Augustino & alijs missus in Angliam, adiutor ei fuit in propaganda noua religione: & fauore Ethelberti Cantiorum regis, in Anglosaxonum prouincia per interpres fidem Papisticā docuit. Augustinus eū adhuc superstes ordinat archiepiscopum Dorouernensem. Ad eam functionem cum defuncto Augustino accessisset, non solum Dorouernensem ecclesiā, aliasq; sibi subiectas rex, sed etiā pro alijs sollicitus multū sudauit, ut Scotos, qui in ceremonijs & ritibus Ecclesiasticis, præsertim in obseruatione Paschatis, in tonsura coronæ, & alijs nihil à Romanis discrepabāt, sibi & catholice Ecclesiæ cōiungeret. In Mona insula, in episcoporum Synodo superbè contra Britannos & Christianos dimicat, & ad reliquos Hyberniæ & Scotiæ episcopos scribit de obseruatione Paschæ librum unum, & ad Britannos de eadem librum unum.

Misit etiam Mellitum Romam, qui à Bonifacio pontifice pæneticas literas, tum ad istam gentem, tum ad regē afferret. Misit etiam Scoti ad Laurentium Daganum legatū colloqui gratia, ut is ad eū ab illo & alijs pontificijs abhorret, ut etiam cibum cum ipsis capere, aut sub eodem tecto dormire recuset. Beda libro 2, capite 3.

Anno Christi 603, mortuo Edilbrechto Cantuariorū rege, penitus etiā in Angliā col labi cœpit Romanorum religio. ideoque eiectionis plerisque doctoribus, ipse etiam Laurentius de fuga cogitauit. Verū cum iam uellet se in pedes conijcere, noctu per uisionem (si credere nugis fas est) retrahitur. Nā Petrus ei apparet, & multum cum eo de timiditate & mollitie exostulat, suum exemplū obijciens, quod & ipse propter cōfessio-

etiones

tionem constanti animo pertulisset: ac flagellum eum cecidit. Laurēcius manē ad regem adit, & cruentas uibices commonstrat, & somnium narrat: quibus rex & populus adedō mouentur, ut ad explosam iam religionem rursum animos conuertant. Reuocatis igitur illis qui antea erant expulsi, ipse etiā Laurentius mansit: & emēdato rege, tum ab idolomania, tum ab incesto coniugio (siquidem patris coniugem sibi iunxerat) in pacem finiuit. Beda libro secundo, capitibus 3. 4. 5 & 6. & Balæus Centuria decimatercia, capite secundo. Anno Domini 619, Siebertus.

MELLITVS.

Mellitus genere nobilis, corpore autem podagricus, missus est à Gregorio pontifice cum quibusdam alijs in Angliam, postquā iam per Augustinum prima fundamenta ecclesiæ essent posita. Ordinatus est primū episcopus orientaliū Saxonum, anno Christi 604. & sedem Londoniæ habuit: Beda libro secundo, capite tertio. Vnā cum Laurentio & Iusto scripsit literas ad Scotos, eosque hortatus est ad rituum conformacionem. Exemplum earum literarum recitat Beda libro secundo, capite quarto. Sed cum parum proficere uiderentur, iussu Laurentij Romam abiit, ut pontificijs bullis & decretis contra Scotos redeat armatus. Romam ubi uenit, anno octauo Phocæ, à Bonifacio ad Synodum episcoporum Italiæ adhibetur: & decreta eius Synodi, nimirum quod etiam monachi concionandi ligandiq; & absoluedi habeant potestatem reportat. Beda ibidē. Verū interea Angli repudiata omni Romana disciplina, ad pristinā religionē se conuertūt: & Sabarethi regis Orientaliū filij nondum baptizati, à Mellito postulāt sacrā cōnam. Ille uerō negat, se nō baptizatis dare posse. Quare eum expellunt. Is autē cōmunicato cum Laurēcio cōsilio, unā cum Iusto secedit in partes Galliæ. Beda lib. 2, cap. 5. Post annū cum rex Eadbaldus à Laurētio esset cōuersus, ambo reuocantur. nō redijt tamen Mellitus Londoniā, siquidem orientales Angli in Paganismo persistebant: sed adiunctus Laurentio, in Dorouernēsi ecclesia cōmunes labores aliquandiu subiit, donec ipso defuncto totū munus suscepit. Functus est archiepiscopatu annos quinq; cū laude & admiratione eius gentis: siquidē non solum uolubilitate linguæ ualuit, sed etiā miraculis fuit clarus, adedō ut aliquādo incēdiū flammis toti urbi excidiū minantibus, solis precib. restingeret. Beda lib. 2, cap. 7. anno Domini 624, iuxta Siebertum.

IUSTVS.

Iustus patria Romanus, abbas in Italia fuit. Missus autem est in Angliam cum Mel-

lito: & primū ordinatus est ab Augustino in episcopum ciuitatis Roffi, non procul à Dorouerno, anno Christi 604. Beda lib. 2, cap. 3. In ceremonijs Romanis propagādis ad Anglos & Scotos & Hybernos, suam operam gnauiter præstitit. Beda libro secundo, capite quarto. Inde relapsus Angliis ad priorem religionem, eiectus cum Mellito in Gallias secessit. Sed postea ab eadem ecclesia reuocatus est, & receptus. Beda libro secundo, capite sexto. Post Mellitum Dorouernensis archiepiscopus factus est, anno Christi 618. Beda libro secundo, capite septimo. Accepit à Bonifacio papa pallium, & potestatem ordinandi episcopos. Beda lib. 2, cap. 8. Et scripsit epistolam ad Bonificiū, teste Beda, & Capgrauio. Transmisit Paulinum ad Northanymbros, ut illos quoque ad Romanæ ecclesiæ societatem deduceret, anno Domini 625. Beda libro secundo, capite nono. Et tandem perfunctus suo munere, cum fide & diligentia humanis rebus sublatus, ad antecessores suos commigravit. Beda libro 2, capite 18.

HONORIUS.

Sublato Iusto, electus est Honorius Dorouernēsis episcopus. is à Paulino ordinatus est apud Northanymbros. Accepit etiam pallium, & potestatem ordinandi episcopos ab Honorio pontifice Romano. Beda lib. 2, capite 18. Ordinauit Thomam Giruanum, & Beretgilsum Bonifacium episcopos orientaliū Anglorum.

Sedit annos triginta, & plenus dierum obiit, anno Christi 654, cum fuisset electus anno 624. Beda libro secundo, capite 18: & libro tertio, capite uigesimo.

DEUSDEDIT.

Post Honorium uacauit sedes per annum integrum & semestrem, postea subrogatus est Deusdedit, seu Deodatus Phrytona, qui fuit de natione occidentalium Saxonum, ordine quidem præsulum sextus: sed de Anglorum gente primus archiepiscopus. Ordinatus est per Thamar, Rossensis ecclesiæ antistitem: & sedit annos nouē, mēses quatuor, dies duos. Beda libro 3, capite 20.

THEODORVS.

Defuncto Deusdedit, missus est Vuigardus quidam presbyter Romam, ut in archiepiscopum consecraretur. Is autē Romæ, grassante tum tēporis peste, obiit: & missus est eius loco per Vitalianum pontificem Theodorus. Fuit hic ex Tharso Ciliciæ, uir philosophicis magis quàm diuinis literis instructus: Græcæ linguæ peritissimus, annos habens ferè sexaginta sex: ordinatus à Vitaliano, anno Christi 678, septimo Calendas Aprilis (Balæus ponit annū Domini 666) secundo postea anno, sexto Calendas Ianuarij in

rij in Angliam uenit: & suscepto archiepiscopatu, præter ecclesias, instituit etiã Scholas, in quib. linguas, itemq; Astronomiæ, Arithmeticæ, Musices, Pœtices, Diuinationũ & exorcizationum studia ipse professus est: idq; tanto cum fructu, ut multi ex suis auditoribus Græcè & Latine pari facilitate, atq; natiua lingua, scribere & loqui discerent: teste Beda libro quarto, capite primo & secundo. Primus fuit archiepiscopus, cui omnis Anglorũ ecclesia manus dare consensit. Vestales uotarias in multis locis fecit: & Milredam cum septuaginta mulierculis in insula Tanetos uelauit. Anno Christi 673, coegit Synodum in loco qui dicitur Herutford: & proposuit articulos, quos cõmuni suffragio, approbatione & consensu receperunt omnes in uniuersa Anglia ecclesiæ, ut in capite de Synodis est dictum. Beda libro 4, capite 5.

Scripta etiam edidit. Summam poenitentialem lib. 1. ut indicat Regino lib. 1.

Priorum patrum Canones, lib. 1.

Ordinationes sui cleri, lib. 1.

De fide contra Eutychem, lib. 1.

Commentariorum, lib. 1.

Epistolarum lib. 1. Balæus Centuria 13, capite 6.

Inter alias opiniones impias & papisticas sensit, poenitentiaæ ceremonijs & ritibus unumquodque peccatum dilui: de fide in Christum, & gratuita remissione peccatorum, parum nouit.

Audiens ecclesias Italicas passim per heresin Eutychetis de una uoluntate in Christo turbari, coegit aliã Synodum in campo Hetfeld: ubi recitatis decretis quinque Conciliorum uniuersalium, præmuniuit suos, ne quis eam hæresin in Anglorum ecclesias introduceret. Beda libro 4, capite 17. Reconciliauit insuper Ecfridum Northanymbrorum & Edildredum Merciorum reges, inter quos longo tempore similitates erant: capite 21. Adrianũ Afrum abbatem habuit collegam, & obseruatorẽ à Pontifice ei adiunctum, ne quid homo Græcus moliretur fidei Romanæ contrarium. Sedit annos 21, menses tres, dies 26. & obiit Dorouerni, anno Christi 690, ætatis 88. Sepultus in ecclesia Petri, cum Epitaphio:

Hic sacer in tumba pausat cum corpore præsul,

Quem nunc Theodorum lingua Pelasga uocat.

Præceps pontificum felix, summusq; sacerdos,

Limpida discipulis dogmata disseruit.

Beda libro quinto, capite octauo.

BERECHVALD.

Defuncto Theodoro, subrogatus est Berechuald, uir scientia Scripturarum & ecclesiasticis simul ac monachicis disciplinis imbutus. Fuit antea abbas in monasterio Ra-

cuilse. Electus est anno Christi 692, Calædis Iulij: ordinatione, accepit anno sequenti. Calendarum Iulij, à Goduino metropolitano episcopo Galliarum: & in sedem suam ingressus est pridie Calendas Septembris. Beda libro 5, capite 9.

BERFLANARDVS.

Meminit & Berflanardi cuiusdam Adoni Viennensis, quem dicit à Sergio Anglis archiepiscopũ missum. Idẽ Platina in Sergio.

ROFFENSES.

ROMANVS.

Primus Roffensiu episcopus fuit Iustus, tempore Augustini. Postquam autem is ad archiepiscopatum euectus fuit, substituit in Roffensem ecclesiam Romanum: sed hic absorptus est in mari, cum Romam adiret, consecrationem petiturus.

ITHAMAR.

Ithamar de gente Cantuariorum ordinatur episcopus Roffensis, in locum Paulini, ab Honorio: Beda libro tertio, capite decimo quarto. Ordinauit Deus dedit episcopũ Dorouernensem, & post eum Damianum. Beda libro tertio, capite 20.

DAMIANVS.

De genere Australium Saxonum oriundus, Dorouernensis ordinatur episcopus, ab Ithamaro. Beda lib. 3, capite 20. Et postea Roffensis episcopus factus est: ut patet ex libro 4, capite 2.

PVTTA.

Putta, Ecclesiasticis disciplinis institutus, & simplicitate præditus, modulandi artem à discipulis Gregorij edoctus, episcopus Roffensis factus est. Beda libro 4, capite 2. Incidit in ea tempora, quibus per Edildred Merciorum regem, & Cantuariorũ & Holfensium fines uastati sunt: circiter annũ uidelicet Christi 676. Ideoq; fugiens ex sua ecclesia, secessit ad Sexulphum Merciorum antistitem, & accepta ab eo possessione cuiusdam ecclesiolæ, & agelli exigui, uitam ibi reliquam finiuit in pace, nihil penitus de restaurando episcopatu suo sollicitus. Beda libro quarto, capite 12.

CHELMVS, & GEB-
mundus.

Conualescentibus nonnihil rebus, ordinatus est per Theodorũ Chelmus quidam in Roffensem episcopatum. uerũ is destitutus sumptibus ad episcopalem splendorem & dignitatem sufficientibus, non diu ibi mansit: sed captans meliorem fortunam, in alium locum pinguiorem commigravit, & delatus est episcopatus ad Gebmundum: qui contentus sua sorte, afflictam ecclesiam rursus collegit, & instaurauit

cum laude: teste Beda, historię Ecclesiasticę gentis Anglorum libro 4, capite 12.

NORTHANYMBRO- rum Doctores.

PAVLINVS.

Paulinus, uir (ut à Beda describitur) longę staturę, paululum incuruus, nigro capillo, facie macilenta, naso adunco, uenerabilis simul & horribilis aspectu: primũ transmissus est ex Italia cum Iusto, Mellio, & alijs, per Gregorium in Angliam: ibi uerò ex presbytero ordinatus episcopus, per Iustum Cantuariensem, anno Christi 652. 13 Calendis Augusti, additus fuit Edilbergę filię Edilberti regis: & cum ea ad Northanymbros, quorum regi Heduinu ipsa nupsit, & in ea ecclesiam egregij operis de lapide extruxit. Turbatus autem postea rebus, & interfecto Heduinu per Cedualdam Britonum, & Pendam Merciorum tyrannos: Paulinus assumpta secum Edilberga regina, cum aurea cruce, & calice consecrato, nauigio reuersus est Cantuã: ibiq; Rossensiu ecclesię, quę fortę uacabat, præfectus, reliquam uitã consumpsit: donec annos nouen decim, menses duos, & dies uiginti unum episcopatu functus, diem suum obiit. Beda historię Anglicę libro 2, capitibus 9. 14. 16. 17. 20. & libro 3, capite 14.

IACOBVS DIACONVS.

Fugiens Paulinus reliquit in Eboracensiu ecclesia Iacobum quendam diaconum, qui uir utique ecclesiasticus & sanctus, sub tristi seruitute & tyrannide multas seruauit animas docendo & baptizando. Recuperata autę pace, cum esset cantandi peritissimus, exitit magister ecclesiasticę cantionis, iuxta morem Romanorũ in Eboracensiu ecclesia, & in officio cõsenuit. Beda lib. 4, cap. 2.

EDDI.

Successit ei Eddi cognomęto Stephanus, in eodem Cantoris officio lib. 4, cap. 2.

AIDANVS.

Aidanus genere Scotus, ex insula Auuina, discipulus Columbani, in Anglia factus est abbas & presbyter in monasterio Segerni: tandem apud Northanymbros Lindisfarnensem sedem erexit, & primus ibi extitit episcopus. Commendatur à Beda, Vincentio, & Balæo: quod cum doctrina eius, uita quoq; congruerit, opes & dignitatem, & alia quę in mundo sunt splendida, ex al-

to cõtempserit, nec quicquam charum duxit, quã æstimari inter Christi discipulos, & plurimos homines ad agnitionem ueri Dei deducere. Deinde diligentia eius tanta erat, ut quacunq; incederet, obuiantibus sibi concionaretur, ad fidem in Christum & opera pia sedulõ exhortans omnes. Diuitum & pauperum ex æquo taxabat peccata: nunquam passus se uel honoris aura, uel periculum metu à suo cursu dimoueri. Quicquid pecunię aut munerum accepit, illud omne in usum pauperum contulit, aut ad redemptionem captiuorum erogauit. Beda libro tertio, capite quinto. Donauerat ei Osuinus equum: cui cum insideret, pauper accedit & eleemosynam petit: ille equo descendens, pauperi eum donat. Beda lib. tertio, capite decimo quarto. Valde familiaris fuit regi Osualdo, aded ut sæpe inter concionandum ipse rex interpretis uerbi cœlestis extiterit, dum Aidanus Anglicam linguam non satis perfecte calleret.

Scriptis etiam ecclesię Dei profuit, nam edidit in scripturam Commentarios, lib. 1.

Et homiliarũ & cõcionũ lib. 1. Balęus Centuria prima, capite 76. & libro 14, capite 17.

Puram doctrinam de redemptione generis humani, per passionem & resurrectionẽ & ascensionem in cœlos mediatoris Dei & hominum, hominis Christi IESU, tradidit: teste Beda libro 3, capite 17.

Cum eo tempore certamẽ esset inter Doctores de obseruatione ceremoniarum papisticarum, Aidanus suadebat, non grauias legis, non ceremonias, non Pharisæorum onera populis proponenda: sed lac primum infirmis pectoribus ministrandum. Beda libro 3, capite 5.

De Paschatis obseruatione arguitur à Beda, quod in ea Scotos suos secutus, à Romana ecclesia dissenserit, solitum tempus festiuitatis illius ignorans: libro 3, capite 3 & 17. Sed excusat eum cõsuetudo ueteris ecclesię, & antecessorũ suorum. Et Iohannes Maior, theologus Parisiensis, in lib. 2. de gestis Scottorum, cap. undecimo inquit: Merebatur & bene egit Aidanus, celebrando sicut celebrauit. Probatio: Ad actum moraliter bonũ, nõ requiritur quod à uera prudentia regularetur actus: sed sat est, quod ab errore inuincibili regularetur. Et sic erat in isto patre. Erat ius Pontificium humanũ in oppositum, quod non tenebatur scire. Scripturis sacris & deuotioni se accõmodabat, & maiorũ uestigia in hoc secutus est. In humanis legibus positiuis, unusquisq; in suo sensu abundat. Balęus Centuria 14, cap. 17.

Miracula Aidani plurima recenset Beda. Eius uoto, regis Osualdi manus, cui propter eximiam beneficentiam & liberalitatẽ

in pauperes benedixerat, adhuc tēpore Bedæ inueterata, & sine putrefactione, miraculi loco conseruabatur in urbe regia Debba: libro 3. capite 6.

Sublato deinde Osuualdo, cum Penda Merciorum rex undiq; in ea regione sæuieret, & ad urbem regiam quoq; delatus, iam fructis multis lignorum rogis flammam inaretur: ipse fulis precibus ad Deum, surgētium flammarum impetum in hostium castra cōuertit, & urbem obsidione liberauit. Beda libro 4, capite 16.

Alia etiam Beda recenset, quæ tamen fabulosa uidentur, & nonnihil superstitionis habent: ut quod tempestatem prædixerit nautis, eaq; oleo infuso in mare rursus sedārit. Et quod locus templi, in quo ipse steterat animam expirans, ter inter flammam illius manserit, reliquo ædificio circumqua; igni consumpto. lib. 3, capite 15 & 17. Obijt anno pontificatus sui decimo septimo, anno Domini 651.

FINNANVS.

Finnanus Apostolicæ religionis professor, Nennij & Sigenij discipulus, in monasterio Huensu, episcopus Lindisfarnensis factus est, à Scotis missus, & ordinatus. Beda libro 3, capite 25.

Scripsit librū unū p̄ ritu ueteris Paschatis.

Christianæ libertatis contra iugum pontificium strenuus fuit propugnator.

Cum Rōnāno de obseruatione Paschatis acriter contendit: nec passus est sibi extorqueri consuetudinem ueteris ecclesiæ Asiaticæ, in obseruando Paschate.

Baptizauit in initio episcopatus sui Peadam, filium Pendæ regis Merciorum, cum is Aluchfledæ cōnubium petens, per ipsius parentem Osuuium regem Northanymbrorum ad societatem fidei esset pertractus. Aedificauit templum in Lindisfarnensi insula: idq; non de lapide, sed Scotorum more de ligno & robore secto totum composuit, atq; arundine texit. Beda libro 3, capite 21 & 25. Ab omnibus diligebatur, etiam ab his qui de Romanis ceremonijs multo aliter sentiebant, eo quod opera fidei, pietatis & dilectionis, iuxta morem sanctis hominib. consuetum, exequi curaret. Obijt anno Domini 661: decimo uerò sui episcopatus. Beda libro tertio, capite 26. & Balæus Centuria 14, capite 19.

COLMANVS.

Mortuo Finnano, Colmanus similiter ex Scotia missus, Lindisfarnensem sedem accepit. Huius autē temporibus, cum controuersia de Paschatis obseruatione acerbius agitareretur, idq; malum etiam regiam domum infestaret, aded ut sæpenumerò dum rex Osuuius cum suis, Scotorum more Paschatis

festiuitatem celebraret, regina Cantuarios suos sequens, adhuc in ieiunio persisteret, sicq; bis ageretur Pascha in uno anno. coacta est Synodus per Osuuium regem, & graui oratione præmissa postulatū, ut de certitudine rei cognosceretur, ne qui uni Deo seruirent, diuersam regulā uiuendi tenerēt: aut in ea re discreparent, quæ à Christo ad conglutinandā charitatem esset instituta. Disputatum est inter Colmanum & Vuilfridum pro utraq; parte, non sine contentione. Præcipuus autem neruus quo Colmanus suam sententiam uoluit stabilire, à Beda recensetur iste, quod accepisset hunc morē à Iohanne euangelista, ab Anatholio & Colūba patribus: à quorū autoritate, cum ea miraculis cœlestibus esset confirmata, non posset recedere. Responsum est à Vuilfrido multipliciter. Primum: Quod tempore Iohānis, adhuc tenera & imbecilli existente Ecclesia, in initio non potuissent omnes Mosaicę legis obseruationes tam subito abrogari, præsertim cum maxima pars istius Ecclesiæ collecta fuisset ex Iudæis: id quod ex Paulo etiam uidere liceret, qui nullam aliam ob causam, nisi ut scandalum uitaret, apud illos qui inter gentes erant Iudęi, Timotheum circumcidisset, hostias in templo immolasset, & Corinthi caput totò disset. Secundò: Quod Scoti Iohannis quoque exemplum non rectè imitarentur. Siquidem Iohannes secundum legē uniuersaliter decimo quarto die mensis primi ad uesperam Pascha inchoari uoluisset, nihil curans utrum in sabbatum an alium diem incideret. Scoti uerò non nisi de primo sabbato ordirentur, neglecto interrim dierum ordine, utrum uel 13. uel 14. esset. Tertiò: Quod Petrus, Paulus, & reliqui Apostoli, non sine graui consilio, abolita Mosaica consuetudine, in memoriam resurrectionis ordinassent, ut decima quarta luna primi mensis, si proximè sequens dies esset Dominica, eo ipso uespere, sicut lex iubebat, Paschalis solennitas inchoaretur. Sin uerò non statim adesset dies Dominica, sed caderet in 16. 17. 18. 19. 20. aut 21. expectaretur ea donec ueniret, & præcedente demū uespere sumeret initium Pascha, ita ut ipsa Dominica Paschæ non nisi à 15. luna primi mensis, aut proximè sequentibus usque ad 21. seruarietur. Quartò: Quod iste modus obseruandi Pascha, post Apostolorum tempora statim receptus esset in Asia à successoribus ipsius Iohannis, & in toto etiam orbe Christianitatis: quodque in Synodo Nicena recensens denud esset confirmatus. Quintò, quod Anatolius, quem allegasset, in eadem secum fuisset sentētia, teste Circulo nouemdecim annorum, quem ipse ad morem Aegyptium composuisset. Sextò: Quod Columba,

Colūba, ac reliqui eius successores, non studio contradicendi ita deliquissent, sed ex ignorantia, & de rei ueritate non admoniti. Septimò: Quòd denique ipsorum Patrum tanta non esset autoritas, ut Petro apostolorum principi, cui nimirū clauēs regni cœlorum à Christo essent cōmissæ, possent, aut deberent præponi, &c.

His ultro citroque longa disputatione agitata, tandem ab Osuuiō rege conclusum est, Petri partes debere potiores haberi: ne sibi aliquando ad cœlum uenienti, fores claudat, offensus. Sicque repudiata Scotorum cōsuetudine, Romano more apud Northanymbrōs Pascha celebrari cœpit: idque factum est anno Christi sexcentesimo sexagesimo quarto, Osuuij regis 22: & ex quo Scoti episcopatum in prouincia Anglorum gesserant, anno trigésimo. Aidanus enim illum tenuerat annos septendecim, Finnanus decem, & Colmanus tres.

Expulsus Colmanus, Lindisfarnensi sede celsit: & abducens secum quotquot ibi ex Scotis & Anglis suarum partium erant, hoc est, qui pascha Romanum, & tonsuram coronæ, de qua similiter non minima contentio erat, suscipere nolebant, in Scotiam est regressus: ubi duo monasteria extruxit, alterum in insula Inhisbouinde, id est Vitulæ albæ, quod Scotis reliquit: alterum in Magio insula, in quod collocauit Anglos, quorum successores hodie etiam ibi sunt Angli, proprio labore uisitantes: ut scribit Beda libro tertio, capite 25 & 26. & libro 4, capite 4.

Scripsit pro socijs Quartadecimanis lib. 1. Balæus Centuria 14, capite 21.

Qualis præterea fuerit Colmanus in uita & moribus, Beda eo ostendit, quòd dicit, ipsum cum suis abeuntem, nec domum nec agrum post se reliquisse: id est, nihil habuisse proprij, sed uictu solummodò cōtentum docuisse. Item, curam eius & sollicitudinem tantum fuisse seruiendi Deo, non seculo: saturandi animam, non uentrem. libro tertio, capite 26.

Claruit anno Domini 670. Balæus. Lindisfarnensem episcopatum tenuit annos 3. Beda libro tertio, capite 26.

T V D A.

Substitutus est Colmanno Tuda quidam, inter Scotos Austrinos eruditus, & in episcopum ordinatus. Is apud Northanymbrōs primus fuit, qui coronam tonsuræ Ecclesiasticæ recepit, & Paschatis festiuitatem iuxta morem Romanæ Ecclesiæ administrauit. Commendatur à Beda quòd fuerit uir bonus & religiosus, qui diligenter fidem non solum uerbo, sed opere etiã exornauit. Verum non diu præfuit, sed primo sui episco-

patu anno peste interijt: & sepultus est in monasterio Pegnalech: teste Beda libro tertio, capite 26 & 27.

V V I L F R I D V S.

Vilfridus à tenera ætate religioni deditus, decimoquarto anno ætatis monasticū habitū in Lindisfarnensi insula assumpsit: paulo post ætate progressus, Romam profectus est, ut Ecclesiasticam disciplinam perfectius disceret: idque intra paucos annos sub disciplina Bonifacij archidiaconi Romani, prout uoluerat, affectus est: aded ut Psalmos omnes, quatuor Euangelistas, & Computū Ecclesiasticum Paschæ exactè teneret. Perceptis illis in Galliam delatus, apud Dalsinum archiepiscopum, per triennium degens Lugduni, tonsuræ coronam accepit. Inde aut reuersus in Angliã, primū factus est præceptor Aluchfridi regis Osuuij: à quo postea propter fidem in officio, & eruditionem quã in disputatione ostendit, monasteriū 40 familiarum in Nyrrhypo dono accepit: & ibi presbyter ordinatus per Agilbrechtū occidētalium Saxonū episcopum, aliquandiu in religionis habitu uixit, donec post obitū Tudæ à rege in episcopatum Lindisfarnensem est euectus: & per eundem Agilbrechtum, qui iam relicta Britannia in Gallias secesserat, in urbe Parisiaca ordinatus. Beda libro 4, cap. secūdo.

Scripsit de celebratione Paschatis lib. 1.

Pro Clericorum tonsura lib. 1.

Edicta Pharenfis Synodi lib. 1.

Epistolas ad diuersos lib. 1.

Si libri eius extarent de doctrina ipsius, posset aliquid dici. Sed quia ijs destitui-mur, hoc tantū monemus, ex historia eius apparere, quòd rectè senserit, in Christo esse duas naturas, uolūtates, & operationes. Interfuit enim Synodo Romanæ, ubi ea doctrina est asserta.

Doctrinã uerò de libertate Christiana parum rectè nouit: quòd ex eius certaminibus apparet, quæ contra Colmannū & Ceddam & alios Scotos suscepit, propter Paschæ dissimilem obseruationem, & tonsuram, & similes ceremonias Pontificias.

De reliquijs superstitiose sensit, quòd felicitatem afferant gestatibus. Nam ipse circa collum reliquiarum capsulam, quã Romæ acceperat, tulit. Balæus.

Administrauit non solum Hagulstadensem ecclesiam, sed insuper inspector fuit & primarius gubernator omnium Ecclesiarum, quæ in Northanymbrorum, Berniciorum, Deirorum, Pictorum, Scotorum & Anglorum gente fuerunt. Ordinauit etiam in Cantua presbyteros, & diaconos: donec aduenit Theodorus archiepiscopus, quem

Vitalianus pontifex Romanorum post obitu-

tum Deus dedit Dorouernensi sedi destinauit. Mortuo autem Osuio rege, à filio Egfrido pulsus est in exilium: propterea quod uxori eius Etheldredæ persuaserat, ut deserto marito in cœnobium iret sub prætextu uoti, ut Balæus indicat, Centuria prima, capite octuagesimo octauo. Et substituti sunt in eius locum duo alij episcopi, Bosa uidelicet, & Eata: quorum hic apud Eboracenses, ille apud Hagulstadenfes sedem habuit. Vuilfridus autem Romam profectus, ut causam suam coram Apostolica sede ageret, inter nauigandum tempestatibus abreptus est in Frisiam: ibique per hyemem consistens, inritia Ecclesiæ in illa gente, quæ postea per Vuilibrodum aucta sunt, plantauit primus. Redeunte uere iter repetijt: & Romam ueniens, ab Agathone papa in confes-
 10 su 125 episcoporum, qui tum temporis propter Monothelitarum hæresin conueni-
 rant ad deliberationem, est absolutus ab omni crimine, quod inscriptum est actis Synodicis, his uerbis: Vuilfridus Deo amabilis episcopus Eboracensis ciuitatis, Apostolicam sedem de sua causa appellans, & ab hac potestate de certis incertisq; rebus absolutus est. Beda libro 5, capite 20. Post hæc reuersus in Britanniam, cum propter offensam Egfridi regis episcopatum non statim
 20 reciperet, aliquandiu uagatus est in prouincia Australium Saxonū: eamq; cum adhuc tota Paganismo teneretur, ad fidem Christi perduxit. Accepit ibidem ab Euildach rege locum in insula Vituli marini, familiarum 87, ubi monasterium pro exulibus quos secum habuit, extruxit, & episcopatu in illo loco sanctus est annos multos, usque ad mortem Theodori archiepiscopi. siquidem uacante Cantuaria sede, Suidbrechtrum Frisonum episcopum ordinasse legitur apud
 40 Bedam libro 5, capite 12. Baptizauit in ea insula, præter incolas, seruos etiam & ancillas 250, quos omnes libertate donauit. Sæuiente Cedualda in insula Westa, eius quoque terræ partem accepit trecentarum familiarum.

Post longum demū tempus, cum defuncto Egfrido Alfridus apud Northanymbros regnaret, reuocatus est in Eboracensem sedem, eamq; tenuit per annos quinq;. Inde
 50 secundo propter maleuolorū quorundam criminationes in exilium pulsus, denuò Romam abiijt, unà cum suis accusatorib. Contigit autem fortè dum ibi esset, ut Synodica acta Agathonis papæ, quibus ille antea subscripserat, iubente priore necessitate, populo prælegerentur: quare cum testimonium prioris innocentis suæ in illis contineretur, faciliores quoque in hac causa habuit iudices. Absoluit igitur illum papa Iohannes,

530
 & simul scripsit Edildredo ac Alfrido regibus, ut Vuilfridum in episcopatum suum reciperent, siquidem iniuste fuisset eiectus. Lectis literis apud Edildredum, redijt in gratiam: & paulo post defuncto Aldrido, omnibus fauentibus sedem suam recepit, sicque annis quatuor usque ad diem obitus sui uitam compleuit in pace. Docuit in uniuersum annos quadraginta quinque, & fuit familiaris ipsi Bedæ: ut est libro quarto, capite 19 indicatum.

Miraculis claruit: & ad Australes Saxones delatus, suis precibus à Deo pluuiam impetrauit, cum per annos tres nulla esset uisa in tota prouincia. Beda libro quarto, capite decimotertio. Defunctus est anno ætatis septuagesimo quinto, Domini uero septingentesimodecimo, sepultus est in monasterio Ripponensi. Epitaphium monumento eius inscriptum est hoc modo:

*Vuilfridus hic magnus requiescit corpore presul,
 Hanc Domino qui aulam ductus pietatis amore
 Fecit, ex eximio sacravit nomine Petri,
 Cui clauis cœli Christus dedit arbiter orbis,
 Atq; auro arctirio deuotus uestijt auro.
 Quin etiam sublime crucem radiante metallo
 Hic posuit trophæum, nec non ex quattuor auro
 Scribi Euangelij præcepit in ordine libros.
 Ac thecam è ruילו his condignam contulit auro.
 Paschalis qui etiam solennia tempora cursus
 Catholica ad iustum correxit dogma Canonis
 Quem statuere Patres, dubioq; errore remoto
 Certa suæ genti ostendit moderamina ritus.
 Inq; loco isto monachorum examina crebra
 Colligit, ac monitis cantat qua regula Patrum
 Sedulus instituit, multisq; domiq; forisq;
 Lactatus nimium per tempora longa periculis,
 Quindecies ternos postquam egit episcopus annos,
 Transijt, ex gaudens cœlestia regna petiuit,
 40 Dona Iesu, ut grex pastoris calle sequatur.
 Beda ecclesiasticæ historiæ gentis Anglicæ
 libro 5, capite 20. Vitam eius scripsit Heddius, Fridegodus, Odo, & Petrus Blesensis
 ut monet Balæus.*

EAPPE, PADDE, BRVCHELIS,
 Oiddi, Daniel.

Hi fuerunt presbyteri, coniuncti Vuilfrido in suo exilio, quorum opera australes & occidentales Saxones sunt conuersi, & baptizati. Beda libro quarto, capite decimotertio. Daniel in insula Westa eum præcipue adiuuit. Beda libro quarto, capite decimosexto.

BOSO, EATA, TRUMBEBECHUS, & Trumuiui.

Eata unus ex duodecim Aidani discipulis, studuit prope ripas Tuensis fluij, inter Mailrosenses: & Colmanno abeunte, abbas ibidem constitutus est. Beda libro
 60 tertio, capite uigesimosexto. Pulso

Pulso Vuilfrido ex Lindisfarnensi sede, diuisus est episcopatus bifariam. Estq; Boso Deiorum genti in Lindisfarnensi ecclesia præfectus. Lelandus tamen, referente Balæo Centuria decima, capite 16, asserit, Bosonem Eboracensem episcopum esse constitutum, opera Hyldæ abbatissæ: & annis decem præfuisse, & claruisse anno Domini 680. Eata uerò Berniciorum in ciuitate Eboracensi, quorum uterque ex monachorum collegio ad episcopatum est ascitus. Beda libro 4. capite 12. Scriptor uitæ Vuilfridi refert, Theodorum Cantiorum episcopum consecrasse Eatam Lindisfarnū & Hagulstadensem episcopum, quo integro honore tribus annis functus sit. Deinde sola cathedra Lindisfarnensi contentus, eam retinuit dignitatem, ac plura scripsit: donec permutacione facta, ipse Hagulstadunū reciperet: Chutbertus uerò Lindisfarnam. Balæus ex Lelando, Centuria 10, capite 15. Claruit anno Domini 680. Post annos tres rursus facta est subdiuisio, & positus Thrumbrechtus ad ecclesiam Hagulstadensem, Trumuiui ad prouinciam Pictorum. Beda libro quarto, capite 12.

CHVNIBERTVS.

Post Thrumbrechtum Hagulstadenfis episcopus factus est Chunibertus, qui ex stupro natus, ab ineunte ætate monachus fuerat, in monasterio Mailrosa, ad ripam fluminis Tuidi, sub Eata & Boisilo abbatibus: à quibus etiam magna cum religione in doctrina & disciplina fuit imbutus. Mortuo Boisilo, ipse in Abbatis locū successit: eoq; munere tam probè & sanctè perfunctus est, ut longè lateq; fama eius innoteret. Fecit enim genus adeò odit, ut decretum fecerit, ne qua mulier in suum intraret monasterium: & tamen nihilominus familiares habebat Ebbam, Elkedam & Vescam abbatissas, cum uestalibus suis. Balæus Centuria prima, capite 81. Subinde solitus est in uiciniam expaciari, & concionari populis, præsertim illis qui in uinculis, aut alioqui in arduis montibus positi, rarè à doctoribus uidebantur: idq; tanto cum ardore expediuit, ut sæpe integra septimana, aut etiam duobus, uel toto nonnunquam mense domum non reuerteretur. Cumq; propter sanctos illos labores multis inciperet esse admiracioni, translatus est ab Eata, qui iam Lindisfarnensem sedem regebat, in Lindisfarnensem insulam, ut ibi quoque monachis sanctimonix esset exemplum, eosq; ad alacritatem in operibus diuinis excitaret. Exinde ad anachoreticam uitam se contulit: & selecto loco in magna uastitate, ubi neq; aqua, neque arbor, neque frumenti ulla species apparebat, eò secessit solus, & per mul-

tos annos ibi duris exercitijs sese macerauit, uana opinione de cultu Dei fasciatus.

Coacta tandem Synodo per Theodorum archiepiscopum Angliæ, in loco qui Tuifridi dicitur, eo ipso anno quo Egfrid Northymbrorum rex trucidatus est, Christi uide licet 684, communi antistitum decreto ex solitudine reuocatus est, & Hagulstadenfi ecclesiæ, licet inuitus, præfectus. Suscepta conditione, non statim ordinatus est in episcopum: sed dilata res est per hyemem, usq; ad solennitatem Paschalem. & tunc Eboraci per Theodorum, præsentem Egfrido rege, consecratus est. Factus episcopus, cum Eata egit, ut sibi apud Lindisfarnenses, cum quibus antea uixerat, esse liceret, relinquens Eatæ Hagulstadensem episcopatum.

Scripsit ordinationes suæ Ecclesiæ lib. 1.

Et præcepta uitæ regularis lib. 1.

Functus autem isto munere per biennium reuersus in suam insulam, uitam cum morte commutauit, anno Domini 687.

Narrat Beda, quòd in ista solitudine aquam ex saxo euocauit, quòd fruges in hyeme produxerit ex terra, quòd mortem suam prædixerit socio cuidam suo Herebrechro, eumq; secum mori in una & eadem hora à Deo impetrauerit. Mortuus, ad Lindisfarnensem ecclesiam est reductus, & in ea sepultus. Ac mansit cadaver eius, si Bedæ credimus, per annos undecim incorruptum in terris: & curati sunt ad sepulchrum eius cæci, paralytici, & alij morbis affecti, libro 4. capitibus 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. ubi etià inter reliqua dicit, se totam eius uitam & prosa & ligata oratione descripsisse. Extat in Tomo tertio Bedæ, narratio de uita eius, quæ plena est superstitiosis & uanis miraculis: ad quam curiosum & ociosum laborem remittimus.

EADBRECHT.

Defuncto Chuniberto, Vuilfridus Lindisfarnensem sedem recepit. Huic tandem substitutus est Eadbrecht. Commendatur hic à Beda, quòd fuerit uir scientia scripturarum simul & præceptorum celestium obseruantia, ac maxime elemosynarum operatione insignis: ita ut iuxta legem quorannis decimam partem non solum quadrupedum, uerum etiam frugum atq; pomorum, nec non & uestimentorum, dederit pauperibus. Sedit annos 10. & defunctus, in tumulo Chuniberri repositus est, propterea quòd in uita etiam ipsi fuisset familiarissimus. Beda libro quarto, capite uigesimo nono & trigésimo.

Oidunald presbyter in monasterio Mhri po successit Eadbrechto: maris tempestates uerbo sedauit. Beda libro quinto, capite primo. Mansit in insula Farne duodecim annos, ibidemq; defunctus est: sepultus ta-

men apud Lindisfarnenses, iuxta antecessorum suorum tumbas. ibidem.

IOHANNES.

Hic post Eatam, apud Hagulstadenfes episcopus factus est. Recepto autem Vuilfrido quasi postliminid, ipse cedens ei, Eboracensem episcopatum accepit, cum forte Bosa eo tempore esset defunctus. Fuit pietate & miraculis, ut Beda refert, insignis. Homini muto à primis incunabulis restituit linguam, & uocem expeditam. Puellam Vestalem, iam agentem animam, sanauit: comitis cuiusdam coniugem & filium ab infirmitate liberauit. Clericū suum Herberd nomine, ex morte reuocauit, & rediuiuum baptizauit ab integro. Non tamen sine superstitione res tantas effecit: siquidem non solis precibus confisus, sed aqua etiamustrali usus esse perhibetur. Tenuit episcopatum annos 33. & bijs oanno Christi 721. Beda libro 4, capitibus 2. 3. 4. 5. & 6.

BERECHTVS.

Berechtus fuit diaconus Iohannis in ecclesia Hagulstadenfi. Postea factus est abbas in monasterio Inderanuda, id est deorum. Admodum familiaris extitit Bedæ, & ex eius relatu scripsit uitam & miracula Iohannis. Beda libro 5. capitibus 2 & 3.

MEDITERRANEO-

rum Anglorum, uel Merciorum Doctores.

CEDA, ADDA, BETTI, DIURNA, COLLACH, TRUMPHERI.

Homnes fuerunt presbyteri Lindisfarnenses, & simul à Sinanno Northanymbrorum episcopo, cum Peada Merciorū rex baptizatus fidē suscepisset, in eius regionem missi sunt, ut seminaria Ecclesiæ ibi plantarent. Beda libro tertio, capite 21. Primus episcopus factus est Diurna Scotus, successit ei Collach, & ipse Scotus: qui non multo post episcopatu relicto, reuersus est ad insulam Hu. Post Collachum episcopatum accepit Trumpheri. Fuit is natione Anglus, & cognatus ipsi Osuuiio regi, qui & monasteriū nomine Ingethlingum construxerat in eo loco, ubi Osuuius erat occisus: idque abbatis loco regebat. Ordinatus est episcopus à Scotis. Beda libro tertio, capite uigesimo primo.

IARVMANNVS.

Defuncto Trumphere, Iarumannus in eius locum substitutus est, uir bonus & religiosus. Is à Vulfere ad orientales Anglos ablegatus, regem Sigheri cum sua gētis parte ab apostasia cohibuit: & destructis fanis ac simulachris gentilibus, fidem Christi ibi restaurauit. Beda libro tertio, capite trigesimo.

CEADDA.

Subogatus est huic Ceadda, frater Cedd, qui à Vulfere rege episcopatus sedem accepit, in oppido Lindisfi, quod Lichtfeld uocatur: & præfuit Merciorum, mediterraneorum Anglorum, & Lindisfarorum ecclesijs. Mortuus claruit miraculis: adeo ut phreneticus, tatum dormiens ad eius tumbam, sanitati sit restitutus: & quouis morbo confictati, gustato puluere eius monumenti, curati. Beda libro 4, capite 3.

VINFRIDVS.

Vinfridus clericus Ceaddæ, à Theodoro archiepiscopo ordinatur: & post aliquot annos ab eodem rursus deponitur, & in monasterio suo Aetbearne uitam finit. Beda libro 4, capite 6.

SEXVLFVS.

Remoto Vinfrido, sedem accepit Sexulfus, qui fuerat abbas in monasterio Medeshamstedi, à se constructo in regione Giruorum. Deuicto autē & eiecto Vulfere rege ex Lindisfarorum prouincia, per Egfridum Northanymbrorum ducem, Sexulfus etiam eius loci episcopatu priuatus est, & retinuit tantum Merciorum & mediterraneorum Anglorum præfulatum. Beda libro quarto, capite duodecimo.

EADHED, EDELVINVS, EADGARIUS, CINTHBERTVS.

Deuenit hinc Lindisfarorū sedes ad Northanymbrorum, & primus eō transmissus est Eadhed: post illum Edeluinus, tandem Eadgarius, & ultimò Cynthbertus. Beda libro 4, capite 12.

ORIENTALIVM
Anglorum Doctores.

FELIX.

Felix episcopus in partibus Burgundiorum, audiens quodd Orientalium Anglorum regnum ad Sigberechtum uenisset, qui in Gallijs baptizatus suæ quoque genti doctrinam de Christo tradi cuperet: suscepta peregrinatione, uenit ad Honorium archiepiscopum Cantuariensem: & petijt, ut cum eius consensu illuc trāsmitteretur. consecutus illud, ad Sigberechtū uenit, & intra paucos annos, omnes illas ecclesias in papistarum laruas transformauit: quod Beda falsò appellat, ab iniquitate longa liberare. Episcopus in Dummock factus, Sigeberto successit, ut Cantabrigiæ gymnasium ad formam Cantuariorum institueret. Scripsit epistolā plures ad Honorium Dorobernensem. Sedit annos decem & septem. Beda libro 2, capite 15. Mortuus anno Domini 647. Baileus Centuria decimatertia, capite quinto.

CEDD.

Cedd in Merciorum ecclesia presbyter, per

per Osuuium regem translatus est in Orientalium Saxonum prouinciam ad Sigberchtum: ut ipsum, qui iam ab agnita ueritate in paganismum erat relapsus, cum omni sua gente in uiam reduceret. Ordinatus est ad hanc rem per Finnanum in episcopum: & assumptis secum alijs ministris, feliciter opus est aggressus. Collegit passim ecclesias, extruxit templa, & administrauit Sacramenta: precipue autem in ciuitatibus Ithancestris, & Tibaburgi. Excommunicauit comitem quemdam ob illicitum coniugium: & omnibus auditoribus suis consuetudine Comitis interdixerat. Contigit autem forte, ut Sigberchtus rex neglecto excommunicationis fulmine domum istam ingressus esset, & lætus cum eo ageret conuiuium. Egressus obuiam, offendit episcopum. is indignatus hominis temeritatem, petenti ueniam nihil quidem mali imprecatus est: sed prædixit, fore ut in ipsa domo interficeretur. Paulo post uaticinium comprobauit euentus, estque rex à Comite isto inter epulas, nihil tale metuens, per insidias trucidatus. Beda libro 3, capite 22.

Sublato rege, inuitatus est Cedd per Oilduualdum filium Osuualdi, ut in Deirorum partes secederet. Is autem nolens gregem sibi creditum relinquere, monasterium saltem in eius regione, Lentisgeu nomine, extruxit: idque 40 dierum ieiunio, modico salte pane & uno ouo gallinaceo per diem contentus, & continuis precibus consecrauit. Multis autem annis perfundus suo munere in episcopatu cum laude, grassante aliquando peste in ea gente, uolens illam deuotare, secessit in suum monasterium: & uix illud attingens à peste infectante est abreptus. Beda libro 3, capite 23.

CEADDA, CYMBIL,

Cælim.

Hi tres fuerunt germani fratres episcopi Cedd: ac Ceadda quidem post obitum Cedd, monasterium regendum accepit, & postea euectus est ad episcopatum Merciorum: Cymbil & Cælim fuerunt presbyteri. Beda libro tertio, capite 23.

BONIFACIUS, THEODORVS,

Balduinus, Ecclesiasticus, Bisi.

Inualecente peste, magna pars Orientalium Anglorum ad idololatriam relapsa est, sperans se idolorum cultu mortem effugituros. uerum à Vulfere Lindisfarësi rege missus est Iarumannus episcopus, qui errantes in uiam reduxit: & substitutus est ipsis episcopus Bonifacius, qui præfuit annos 17.

Hunc secutus est Theodorus, post ipsum diuisus est episcopatus bifariam. & accepit unam eius partem Balduinus, alteram Ecclesiasticus: tandem summa rei rursus deuenit ad Bisi, cuius mentio fit lib. quarto, capite quinto,

quod interfuerit Synodo Theodori in Herthford: libro tertio, capite uigesimo-quarto.

OCCIDENTALIVM

Anglorum, uel Geniifforum Doctores.

BIRINVS.

Birinus natione Gallus seu Italus (ut uult Balæus Centuria decimaquarta, capite quarto) cum Genuæ ordinatus esset episcopus, Romam adiit: & promisit Honorio papæ, quod in Britannia, ad ulteriora etiam loca quam antea uentum esset, per doctores uellet propagare ecclesias. ideoque illuc transmissus, primum gentem Geniifforum, qui Occidentales Saxones nuncupantur, Romanis imbuuit ceremonijs: licet Beda dicat, eam cum Cynigildo rege ab idolorum cultu conuersam, baptismum & fidem Christi suscepisse. In ciuitate Dorcestria primus episcopus factus est, anno Domini sexcentesimo trigesimoquinto. Beda libro tertio, capite septimo. Scripsit aliquot epistolas ad Honorium papam. Regularium Canonorum sectam primus in Britannia introduxit. Balæus loco citato.

AGILBERECHTVS.

Natione Gallus, ampliandæ ecclesiæ causa in Hyberniam profectus, diu ibi egit. Vacante autem Geniifforum sede, sponte se regi Cynigildo obrulit, & Dorcestensem episcopatum impetrauit. uerum non longè post, cum rex tantum Saxoniam linguam callens, peregrinæ linguæ pertæsus, alium suæ nationis subintroduceret episcopum, Vini nomine: Agilberechtus indignatus eam rem, Britanniam reliquit: & in Galliam reuersus, à Parisiensi urbe in præsulem est receptus: ubi etiam, licet reuocatus à Cynigildo, usque ad finem uite permansit. Beda libro tertio, capite septimo.

VINI.

Vini, de gente Saxonum oriundus, in Gallia ordinatus est episcopus: & à Cynigildo uocatus, Geniifforum factus est episcopus, præsentem adhuc Agilberechtum. & sedem habuit propriam in ciuitate Venta, que ab eo quoque Vintacestris nuncupari cœpit. Degenerante autem rege, ipse etiam ex prouincia pulsus est: & ad Vulferum Merciorum regem ueniens, precio Londoniæ ciuitatis episcopatum est mercatus, ibique plenus dierum obiit: libro tertio, capite septimo.

ELEVETHERIVS.

Emendatus Cynigildus aliquot grauibus cladibus, quos sibi diuinitus propter impietatem infligi animaduertit, misit in Galliam ad Agilberechtum, eumque de reditu precio

precio precibusque sollicitauit sedulo. uerum Agilberechtus occupatus Parisiensis ecclesie cura, non redijt ipse: sed ablegauit presbyterum & nepotem suum Eleutheriu, quem se dignum episcopatu aestimare rescriptit. Receptus Eleutherius, ordinatus est per Theodorum Dorouernensem archiepiscopum, & restituens quae collapsa erant in integrum, multos annos Geuillorum episcopus fuit. Eius beneficio Maildolphus Scottus monasteriu Malmesburiense cepit extruere. Scripsit de origine eius lib. 1. Obijt anno Domini 678, ut in Schalechronico annotatur. Beda libro 3, capite 7: & Balæus Centuria prima, capite 84.

ALIORVM LOCORVM

in Anglia.

V VITTHARDVS.

Vitthardus, uel Vuigardus (ut à Balæo uocatur) presbyter fuit in clero Dorouernensium, sub archiepiscopo Deusdedit. Missus autè à rege ad limina Apostoloru, ut ibi in episcopu ordinaretur, Romæ subita morte seu peste interceptus, mansit. libro tertio, capite 29. Anno Domini 664. Balæus Centuria 13, capite 53. ex Lelando.

V T T A.

Vita fuit presbyter Aidani, qui ab eo oleum illud accepit, quo sedauit mare: libro tertio, capite decimo quinto.

R O N N A N V S.

Ronnanus fuit natione Scotus, sed in Gallijs ad Romanæ ecclesie disciplinam assuefactus. Multum contendit cum Vinnano Northanymbrorum episcopo, de Paschatis obseruatione: sed frustra. Beda libro tertio, capite 25. Scripsit de Paschæ celebratione lib. 1. Claruit anno Domini 660. Balæus Centuria 14, capite 20.

E D E L V I N V S.

Edeluinus fuit episcopus Lindisfi. Beda libro 3, capite 11. Literaru sacrarum cultor assiduus, in magna gratia fuit apud Ostricham reginam Mercioru. Sororem habuit Ethelhildam, & fratrem Aldeuinum, abbatem in monasterio Bernig. Claruit anno Domini 710. Lelandus, referente Balæo Centuria 13, capite 19.

A D E L H E L M V S.

Adelhelmus Durotellus, seu Bladuinus Cernedi filius, & Inæ Visifaxonum, uel Anglorum occidentaliu regis ex patre nepos. In Bladunensi, seu (ut nuncuocant) Malmesburiensi cœnobio gymnasiarches monachus, sacerdos & abbas effectus est. Literis diuinis & profanis aded incubuit, ut omnes Theologos suæ ætatis superaret. Græcè & Latine doctissimus erat, ingenio & sermone nitidissimus: in edendo carmine Cælio Sedulio uati, teste Bostio, & Beda, per o-

nia similimus. Musices instrumentalis habuit peritiã. Romam missus, à Sergio Schireburnensis ecclesie ordinatur episcopus. Scripta reliquit:

De circulo Paschali contra Britanos lib. 1.
De uirginum laude contra Brit. lib. 2. Omnipotens genitor mundum.

Ad Hildelitham de uirginitate lib. 1. Reuerendissimis Christi uirginibus.

De uita monachorum lib. 1. Quid deceat monachum, uol.

De metrorum generibus lib. 1. Aonio rediens deducam uertice.

Ænigmaton uersus mille lib. 1. Altrix cunctorum sapientia.

De laude Sanctorum lib. 1. Metrica si beat.

De octo uitijs principalibus lib. 1. Digestissimum, quæ paulo.

De Septenarij dignitate lib. 1.

De charitate mutua lib. 1.

De fraterna admonitione lib. 1.

De pugna uitiorum lib. 1.

De natura insensibilium lib. 1.

De philosophorum disciplinis lib. 1. Symphosius

Super ænigmatibus lib. 1. uersificus poeta.

De Arithmetica lib. 1.

De Astrologia lib. 1.

De Metaplasmo lib. 1.

De Schematibus lib. 1.

Flores utriusq; Testamenti lib. 1.

Homilias ad populum lib. 1.

Dialogum meretricum lib. 1.

Epistolas ad diuersos lib. 1.

Hymnos & odas lib. 1.

Carmina diuersi generis lib. 1.

Cantiones Saxonicas lib. 1.

Psalterium quoq; transtulit in linguam Anglo-

saxoniam, & alia nonnulla fecit.

Phrases uetustas usurpat, quales sunt: tianimarum liburnas lugubriter submergere, in libro de uirginitate. Liber à Ruffino caraxatus in Narcisca, nauream peperit: pro, pe-

pellus est. Schematizarunt strophosis muscipulis, cõtusionib. exalapare, dignitosa innocetię palma Abelis, perfidi pellicatus stupro-

eneruiter deceptus, seculariter gloriatur, & inaniter gratiatur: seculi pompulenta uanitas, ulnarũ gremijs procax obuncabat: pel-

laces, pro fallaces: psalmista chirographatur, Euãgelij splendor aurorescit, & similes.

Virgilij, & aliorum poetarum uersus interispergit: ut,

Quadrupedante putrẽ cursu quatit ungula campũ, &

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Patrum etiam meminit, ut Calsiani, Eusebij, Gregorij Magni, Augustini, Ruffini, Basilij, Athanasi, Hieronymi, Cypriani, Prosperij, Origenis, Clementis Romani, A-

nato-

natolij, Sulpitij, Victorij, & similibus.

Cæterum quid de singulis capitibus fidei Christianæ senserit, & docuerit, patet supra ex Capite quarto.

Inter alios nequos hi sunt in eo conspicui. Quatuor modos Scripturam exponendi tradit, scilicet historicè, allegoricè, tropologicè, & anagogicè: in libro de Virginitate.

Matrimonium uocat illecebrosam lenocinium, & arctam ergastuli latebram. Virginitatem nimium extollit: & prædicat eas uirgines beatas, quæ propter seruandam pudicitiam sibi mortem consciscunt. & citat diuinitatem cuiusdam patris: Propria manu perire non licet, absq; eo, ubi castitas periclitatur: liber de Virginitate.

Ceremonias Romanas aded asserit obseruatu necessarias, ut non obscure damnet ab ijs alienos: in epistola ad Gerontium.

Certamen ei fuit cum Britannis, quos eductus est, quod non Romano more tonsuras, unctiones, Pascha, festa diuorum, cœlibatium, & alios ritus nouiter inuentos approbarent, & susciperent. Beda libro 5, cap. 19. Idem pater ex epistola eius ad Gerontium regem Anglorum.

Cum Sergio pontifice ei familiaritas intercessit: cui cum Romæ natus esset infans ex adulterio, non ausus fuit admodum ingenuè ueritatem dicere.

Mulierum consortia non planè damnauit, ut alij quidam tum faciebant.

Nugantur de eo, quod cum adhuc abbas esset, cum uirginibus pro subigendo carnis aestu pernoctauerit, illæ se semper uirginitatis eorum permanente pudore.

Curriculum uitæ eius fuit satis magnum. Nam 34 annis præfuit cœnobio, & 10 in episcopatu exegit: mortuus circiter annum Domini 709. Balæus Centuria prima, capite octuagesimo tertio.

ECBERECHT, ET Vitberecht.

Ambo fuerunt presbyteri in Hybernia: & communicato consilio, decreuerant in Germaniam proficisci ad plantandas ecclesias. uerum Ecberecht nocturna uisione admonitus detinetur: Vitberecht in Frisiâ excurres, cum nihil laude dignum ibi efficeret, post biennium similiter redit. Beda lib. 5, cap. 10.

VUILIBRODVS.

Vuilbrodus de Anglosaxonum genere natus, sub monachis Vuicberto & Egberto monachatum induit, Benedicti regulas obseruaturus. Missus autem per Egberchtum cum duodecim socijs ad prædicandum Frisionibus, primum uenit ad Pipinum. Accepto ab eo regio diplomate, ne quis manus ipsi inferret, Romam abiit: & à Sergio ordinatus est Frisionum, Sclauorum & Barauorum ar-

chiepiscopus. Ad Frisiones ubi accessit, Pipini auxilio Traiecti sedem episcopalem constituit, & Ratbodum Frisionum regem regno exuere prodicionibus iunxit.

Scriptis de sua peregrinatione lib. 1. Et, Ecclesiasticos Canones lib. 1.

Homilias & epistolas.

Multa tēpla & monasteria extruxit. Obijt anno ætatis suæ 81, & ordinationis 45. anno Domini 739. Beda libro quinto, capite undecimo & duodecimo: Regino libro primo, & Honorius in Sergio. Vitam eius Albinus carmine scripsit. Balæus Centuria secunda, capite quinto.

MAVORNVS.

Mauornus Glasconiensis cornobij monachus, in Britannia episcopus alicubi factus, annales patriæ suæ scripsit lib. 1. Claruit circa annum Domini 620. Lelandus in collectaneis suis, referente Balæo Centuria decima, capite septimo.

REUCHIDVS.

Reuchidus Cambrius, ex Banchorensi collegio doctor, & episcopus celebris, claruit anno Domini 640. Neniarius refert, eum multa scripsisse, sed interierunt omnia. Balæus Centuria 10, capite 8.

IN ARMORICA.

I V O.

Iuo Brauonis filius, in Transfabrina regione natus, præceptore usus est Chutberto Lindisfarnensi episcopo: & in sacris literis multum profecit. Armoricam regionem ingressus, Euangelij doctrinam tradidit, & multos conuertit. Claruit anno Domini 690. Balæus Centuria decima, capite 10. ex Lelando.

SCOTI.

Mentio fit quorundam episcoporum in Scotia, ut Tonnani, Chromani, Dimai, & Bagitani. Item presbyterorum, Chromanni, Hermiani, Lagistranij, Stellani, & Segeni, in epistola Iohannis pape, qui eosdem de obseruatione Paschatis reprehendit: apud Bedam libro 2 historiæ Ecclesiasticæ, capite 9.

LEVINVS.

Leuinus, natione Scotus, archiepiscopus Hyberniæ, Gandauum uenit cum tribus discipulis, anno Domini 631. & illic mansit unum mensem. Deinde profectus Escam, prædicauit Christum, & multos conuertit. Scripsit homilias aliquot librū unum. Et epitaphium Allouini, qui illum Gandau per annum unum morte præcesserat. Sed quidam obstinati homines eum interficiunt: qui decollatus erigit se, & caput suum deportat in Houthem. Massæus libro decimotertio Chronicorum. Balæus Centuria decima-quarta, capite 16.

BEVLANVS.

Beulanus presbyter, & præceptor Nennij, Samuelem filiū ex Læta matre, cum adhuc Britānicis episcopis libera essent coniugia, suscepit. Scripsit de Genealogijs gentium librū 1. Tempus quo Anglosaxones in Britanniam ingressi sint, inquisiuit, & ex qua gente post diluuium sint orti. Claruit anno Domini 600.

NENNIVS.

Nenius discipulus fuit Eluodugi, & Beulani, & postea Bannochoresis factus est pontifex, iuxta Capgrauum: & puram doctrinam Euangelij per Cambrorū fines, & propinquas Scotorum insulas profudit. Fuit unus ex illis quinquaginta fratribus, qui fuga saluati sunt. Beda libro secundo, capite secundo. Scripsit de origine Britannorum librum 1. De urbibus eorundem lib. 1. Eulogium Britanniae lib. 1. Apologiam quandam lib. 1. Cosmographiam historię mundi lib. 1. Additiones Gildæ lib. 1. Claruit anno Domini 620. Balæus Centuria prima, capite septuagesimo quarto.

CAPPA.

Cappa presbyter à Berino ad Vissfaxones missus est. & ad Vectanos insulanos perueniens, plebem docuit, & episcopus factus est: anno Domini 670. Balæus Centuria 10, capite 12.

DE MONACHIS.

MONACHI

Asiani.

ANASTASIVS.

Abbas Anastasij non procul ab Hierosolymis, meminit Beda in libro secundo Temporū, in historia Anastasij martyris.

MONACHI EV-

ropæi.

CONSTANTINO-

politani.

THEODORVS.

Theodorus, seu Theodosius (ut Zonaras Tomo tertio habet) monachus ab imperatore Iustiniano rebus Logothesij præfectus, tyrannidem in multos exercet, & imperatorem Iustinianū populo inuisum reddidit: & postea à populo in seditione, per plateam ad Taurum tractus, exurit. Paulus Diaconus libro 19 rerum Romanarum.

PAVLVS, & GREGORIVS.

Paulus & Gregorius monachi, & astronomi, Leontio prædicunt imperium. Paulus Diaconus libro 19 rerum Romanarum. Et postea idem Paulus in monasterio Callistrati ob hæresin inclusus, Philippico præ-

542
dicit Imperium: ac iuramento eum astringit de sexta Synodo abolenda. Paulus Diaconus libro 20 rerum Roman. Zonaras Tomo tertio, in uita Iustiniani.

MONACHI ITALIAE.

STEPHANVS.

Stephanus fuit monachus, & presbyter, in monasterio quod nominatur Domus Arsitia Romæ. Mentio eius fit inter legatos Romanos, in sexto Cōcilio Cōstantinopolitano: Conciliorum Tomo 2.

COLVMBANVS.

Columbanus superiori quidem seculo uixit: sed quia eius uita omissa ibi est, hic quædam adijcienda censuimus. Natus autem ex ueteri prosapia Scotorum, apud Hybernos & Scotos Drydum magister & princeps erat: sed postea in Bannochoresis cœnobium se contulit, & à Congello abbate institutus est. Inde in Burgundiam cum discipulis uenit, & Luxouienne cœnobium extruxit. Cum autem Theoderici regis Austrasiorum supra liberius reprehendisset, suauis Brunchildis in exilium pellebatur. Plura in ea peregrinatione loca Galliæ, Germaniæ & Italiæ peragravit. In Bauaria docuit, ut Auentinus indicat: Bobiense monasterium condidit, Pascha Dominico die Asianorum more celebrauit: ut patet ex Beda libro tertio, capite 25. & Trithemio in Annalibus Francorum.

Scripsit in Psalterium Cōmentarios lib. 1.

Collationes ad monachos lib. 1.

De moribus eorum metricè lib. 1.

Aduersus Arianos lib. 1.

Monasteriorum methodos lib. 1.

Epistolas ad commilitones lib. 1.

Aduersus regem adulterum lib. 1.

40 Futurorū prælagus, Brunchildi & Theoderico interitum, & Clothario regnum prædixit. Mortuus est in Italia, in Bobiensi monasterio, anno 598. Beda in uita eius, & Vincentius libro 23, capite 4. & sequentibus. & Balæus Centuria 14, capite 12 Scriptoris Britanniae.

ATTALA.

Attala natione Burgundio, ex nobili familia natus, in puericia artes liberales didicit apud Arrigium quendam sacerdotem. & postea cum duobus condiscipulis ad Lirinense cœnobium uenit, ibique aliquandiu moratus, ad Columbanum Luxouium abiit: & ad eum in monasticis disciplinis profecit, ut Columbano discedente constitutus sit abbas. In eo autem munere cum nimis rigidum sese præberet, monachi ab eo discedunt. Sed paulo post Roccoleno febre punito, plerique ad eum reuertuntur, & penitentiam agunt.

Commemorantur aliquot eius miracula in libello de uita eius, Tomo tertio Bedæ: quod undas Bobij fluminis represserit, & pollicem resectū agglutinarit, & Mediolani puerum uicinū morti sanarit, & quod paulo ante mortem cælos apertos uiderit. Memorabile est, quod moriturus non confidit suis operibus: sed intuēs crucem Christi, Deum precatur, ut ueteres maculas demerericordiam exercens, se à cœlesti munerere non abdicet. In eius monasterio Beda nouem annos egit, si autor est libelli de Vita eius.

GALLIAE MONACHI.

EUSTASIUS.

Eustasius discipulus Columbani, abbas in Luxouienſi cœnobio factus est. Variarum populorum partim idololatria, partim errore Photini hæretici fascinatū, conuertit: idem apud Boios effecit.

Commemorantur eius miracula in libello de Vita ipsius, inter opera Bedæ Tomo tertio: sed superſtitioſa, & fabuloſa. Nam Burgundoforam oculis orbatam propter parentes, qui uoluerant eiſnuptias facere, sanall, eamq; in monialem conſecraſſe dicitur. idem fecit Adelbergæ, & Agilum à febrili liberauit.

Celebrem ſcholam in monaſterio ſuo habuit, ex qua plures eccleſiarū præſules prodierunt: ut Chagnoaldus Lugduni, Acharius Viromandorum, & Nouiomenſis ac Tornacenſis epiſcopus, Audemarus Bononiæ & Tharonenſis oppidi.

Certamen Eustasio fuit de regula Columbani, & ceremonijs illis nouis monachorum Benedictinorum, cum Agreſtino Aquileienſi epiſcopo, & Apillino Genuenſi, ac conuocata eſt Synodus à Lothario in Matifconenſi urbe, ad quam multi Burgundi epiſcopi uenerunt. Reprehendit autem Agreſtinus, quod monachi Eustasij cochleam lambêtes, ſigno crucis ſignarēt, & introeuntes, & exeuntibus ex cœnobio benedictionum & collectarum celebrarent, & quod capitis comam præciderent. Sed Eustasius illa friuolis rationibus defendens, ad iudicium Domini intra annum Agreſtinoque ad concordiam.

Cum tandem in morbum incidisset, in uisione ab eo quaeritur, num uelit leuiori poena dies 40 curari, an uerò triginta dies feruentiori incendio affligi. Ille eligit dies triginta: quibus euolutis, sumpto uiatico obiit. Liber de Vita eius, Tomo tertio Bedæ: Iacobus Meyer in Chronico Flandriæ: Vin-

centius libro uigefimotertio, capite 15.

IONAS.

Jonas Columbani discipulus, & monachus non Benedictinus, sed iuxta Congelli institutum, in Galliam cum præceptore suo abiit, & in Luxouienſi cœnobio uixit, uir studiosus, & eruditus.

Scriptit uitam Columbani lib. 1.

Vitam Attalæ monachi lib. 1.

Vitam Eustachij abbatis lib. 1.

& similia, quæ tamen anilibus fabulis non carent, anno Domini 630. Trithemius, & Balæus Centuria decimaquarta, capite decimoquinto.

RHOMARICVS.

Rhomaricus fuit abbas Luxouienſis, tempore Arnulfi epiſcopi Merenſis. Regino libro primo.

VVALBERTVS.

Fuit comes Arctenſis. Exoſus autē mundanam uitam, reliquit comitatum: & seceſſit in monaſterium Luxouienſe: ibiq; abbas factus, uitā finiuit. Iacobus Meyer in Chronico Flandriæ. Mentio eius ſit in uita Eustasij, in Tomo tertio Bedæ.

DESIDERIUS.

Fuit abbas in monaſterio Germani apud Parhiſienſes. Obijt anno Clotharij regis 39. Annonius libro 4, capite 8.

GAUSCIO.

Successit Desiderio, Gauscio. Obijt hic anno Dagoberti decimoquinto. Annonius libro 4, capite 31.

Successores.

Huic successit Sigofridus, huic Babo, postea Childeranus, tandem Hunfridus. Annonius libro 4, capitibus 43, 44, & 47.

ARGVLPVS.

Nominatur & Argulphus quidam, quod fuerit abbas Parhiſienſis. Annonius libro 4, capite 41.

V VANDREGISILVS.

Vuandregifilus, qui & Vuandosegifi, maioris domus ex Vualchuso fratre nepos, clauit anno Domini 692: & cœnobium Fiſcanū & Fontinellam conſtruxit, ibiq; abbatem egit. Sigebertus, & Iacobus Meyer.

VVL MARVS.

Vulmarus patria fuit Bononiensis, parentibus Vulperto & Duda nobilibus. Primum autem secularem uitam sequens, uxore duxit Hoſtorholdan: postea deſeruit eandem, & in monaſterium Altimontis, quod in Neruijs ſitum eſt, ſeceſſit. Commoratus ibi aliquot annos in ſancta conuerſatione, denud patriam petijt: & in Mempifco uastam ſyluam ingreſſus, cauam arborem inuenit, in qua tridud absq; cibo conſedit. Extruxit postea in eadem ſylua monaſterium, in quo abbatis uice functus, reliquum uitæ ſpacium

A cium

cium consumpsit. Meyer in Chronico Flandriæ.

PHILIBERTVS.

Philibertus uixit penitus apud Dagobertum inter nobiles illustri loco. postea per Andoeni consortium, ad religiosam uitam est pertractus. Deposuit comam, & factus est monachus sub Agilone in Resbacensi monasterio. Agilone mortuo, extitit abbas ibidem. Extruxit hic monasterium in pago Gemetico, prope Rothomagum. Item monasterium sceminarum, Pauliacum nomine, non procul à Gemetico, Febricitatem sanauit uerbe: muto restituit uocem in agone, ut posset peccata cõfiteri. sedauit tempestates. Vasculum uini exhaustum, benedictione sua rursus impleuit. Vincentius libro 23, capitibus 94. & 95.

VVINNOCVS.

Fuit filius Iudicaildis, regis Britannie minoris, & frater Iudoci Pontinensis. profectus autem ex Anglia cum Ingenoco, Quadanoco, & Madoco socijs, uenit in Gallias ad Berthinum abbatem in Sithin, eiusque suasu monasterium candidit apud Mornhold, in confinio Flandrorum, & Mempiscorum, eiusque extitit Abbas primus. Obijt anno Christi 716. idib. Nouembris: teste Iacobo Meyer, pagina 12.

BERTHINVS.

Berthinus fuit abbas in monasterio Sithin. Mortuus est anno Christi 698. teste Iacobo Meyer.

DOMLINVS.

Domlinus fuit monachus & presbyter Turgoltenensis cœnobij in Flandria, cœtaneus Bauoni: cui etiam affuit in agone, & cœnam Domini ei communicauit, circiter annum Christi 630. Iacobus Meyer.

HATTA.

Hatta fuit monachus Gandauenfis, & factus est primus abbas monasterij D. Vedasti apud Attrebatenses. Meyer.

MAVRONTVS.

Maurontus, seu Morandus, fuit filius Ristrudis Marchianensis, factus est abbas Broylensis, ad ripam Lysæ, prope Minoriacum, uel minore uillam. Meyer in Chron. Flandriæ.

GERIMARVS.

Gerimarus oriundus ex uilla Guarandra, prope Beluacum ad fluuium Itera, patre Rigoberto, matre Aga, ex gente Francorum nobili: mortuis parentibus omnem substantiam paternam pauperibus erogauit: & ab Andoenio monachalem habitum accipiens, in monasterium Pentalli se conuertit, abbas ibidem factus. uerum cum insidias sibi à fratribus strui animaduerteret, alium locum elegit, & cõdidit monasterium Flauiacum, ibique uitam finiuit. Vincentius libro 23, capite 98. 50

HISPANIAE MONACHI.

Nominantur quidam in undecimo concilio Toletano, qui interfuerunt: ut Iulianus abbas S. Michaelis, Valderedus Leocadiæ, Gratinus abbas Cosmæ & Damiani, Absalio abbas Crucis, Florentius abbas Eulaliæ, Anila abbas Iuliani Agaliensis. Hi omnes fuerunt ex prouincia Carthaginensium, in Hispania.

BRITANNIAE

Monachi.

SEGENIUS.

Segenius Scotus abbas & presbyter collegij monachorum in Huenfi insula, preceptor Aidani, doctrinam Euangelij tradidit purè & syncerè, & bono exemplo pietatis & abstinentiæ suis discipulis præiuit. Claruit anno Domini 634. Balæus Centuria 14, capite 18.

ADAMANNVS.

Adamannus Coludius, fuit presbyter & monachus in monasterio Huenfi, profectus inde ad regem Alfridium, didicit Romanæ ecclesiæ ritus: ac postea in Hyberniam expatiatus, multis in locis obtinuit Pascha Romano more celebrari. Tandem reuersus in suum monasterium, cum de eadem re fratribus quoque litem intentaret, antequam quicquam efficeret, morte est sublatu: teste Beda Ecclesiasticæ historiæ lib. 5, cap. 16. Scripsit librum de Locis terræ sanctæ, in quo multa sunt superstitiosa: ut de loco natiuitatis, passionis & resurrectionis, & ascensionis Christi, de sepulchris patriarcharum (fateatur uerò autor, quod non ex *ad 1. 1. 1.* sed ex relatu Amulsi cuiusdam Galliarum episcopi, qui ea loca se uidisse dixerat, illa conscripserit) item de situ Hierusalem lib. 1. De Paschate legitimo lib. 1. Epistolæ lib. 1. Beda libro quinto, capitibus 16. 17. 18. Claruit anno Domini 690. Trithemius: Balæus Centuria decimaquarta, capite uigesimo quinto.

SIGBERECHT, VEL

Sigbertus.

Fuit filius regis orientalium Saxonum. Ab incunte autem ætate, propter Rhedualdum coactus est fugere ex patria. In Gallias itaque delatus, Romanam religionem cognouit. Reuersus post aliquot annos, potius est regno paterno: neque tamen diu illud tenuit, sed post paucos annos extructis pagis templis & scholis, sponte celsit Egrieco, & monasticam uitam elegit. Tandem moto bello à Penda Merciorum rege, ipse etiam in castra est pertractus: & ibi sine armis, tantum baculo & precatione militans, inter hostes uitam amisit. teste Beda historiæ

historiæ Ecclesiasticæ libro tertio, capite decimo octauo.

BOTVLPHVVS, ET Adolphus.

Monachi in Icano, non procul à principe Londonum urbe, Ethelmundi regis Anglorum Australium concessu monasterium condiderunt, circa annum Domini 650. Lelandus: Balæus Centuria 10, capite 9.

ELERIVS.

Elerius Cambrius, monasterium ad Clutinam uallem erexit: & uitâ Venefridæ scripsit, lib. 1. Claruit anno Domini 660. Balæus Centuria 10, capite 10.

VORGRESSVS.

Fuit monachus & abbas Glasconia. Balæus Centuria 10, capite 7. ex Lelando.

DEDA.

Abbas monasterij Portaneu, familiaris Bedæ. Beda libro 2, capite 16.

MALDVLPHVS.

Maildulphus natione Scotus, Latinè & Græcè doctus, ex longa consuetudine cum Gallis & Italis Romanas traditiones imbibit. Eo tempore in gente Anglorum nondum erant gymnasia publica, sed tantum scholæ priuatæ in celebrioribus monasterijs. Cum autem de obseruatione Paschatis, & tonsuræ, & cœlibatu crebrè inter Anglos & Britannos & Scotos essent concertationes, uisum fuit pontificijs cõ modum, si aperirent scholas in uicinia, ac in ijs opiniones suas iuuentuti infillarent. Nacti ergo Maildulphum idoneum hominem, collocant eum ad Cairbladon Wifisaxonum urbem, ut Britanis obstruat. Is uerò cœnobiũ erigit anno 685, & scholam publicam tam Græcæ quàm Latinæ linguæ aperit, & artes simul tradit, & disputatione & scriptis Britannos & Scotos oppugnat.

- Edidit de Paschæ obseruatione lib. r.
- Pro tonsura ac cœlibatu lib. 1.
- Regulas artium diuersarum lib. 1.
- De disciplinis naturalibus lib. 1.
- Hymnos & dialogos lib. 1.
- Epistolas quasdam lib. 1.
- Circa annum Domini 690, adhuc claruit senex. Balæus Centuria decima quarta, capite 26.

GERMANIAE MONACHI.

GALLVS.

Gallus, in Hybernia claris parentibus natus, Columbani discipulus factus est, & cum eo in Galliam uenit, & in Luxouienfi cœnobia aliquandiu uixit. Inde uerò unà cum Columbano pulsus, ad Theodobertum Austrasiorum regem abiit, & ad Brigantium lacum in loco Tuconia dicto col-

legit ecclesiam, & idolorum delubra exussit. Hinc quoque pulsus cum Columbano, Arbonam uenit, ibique triennium commoratus est.

Columbano in Italiam proficiscente, in Sueuia mansit, febre correptus. Sed Gunzonus eius regionis princeps, cum cognouisset Gallum idolorum suorum cultum abrogare, iussit eum terris suis excedere. Quod ubi factũ esset, cacadæmon filiam istius principis Fridbergam nomine inuadit. Gallus reuocatur ad eam sanandam. quo præfuto, ad Constantiensem episcopatum uocatur. uerum ille amans solitudinis, Iohannem diaconum suum ei functioni præficit, & formam gubernandæ Ecclesiæ præscribit. Petrus de Natalibus libro nono, capite 72.

De doctrina Galli Auentinus libro tertio annalium Boiorum refert, quod unà cum præceptore suo Columbano, nouas ceremonias tradiderit: quibus populũ Christi sanguine redemptum, liberatumque, in seruitutem redigere, atque onerare contra maiorum suorum instituta conatus sit.

Apud Helucios monasterium condidit, teste Cornelio Cornopolitano de Temporibus: quod in amplissimam urbem excreuit, Santgallensem dictam. Iacobus Curio libro secundo.

Scripsit orationum lib. 1. In electione Iohannis, & gubernandæ Ecclesiæ formam, librum. & quædam ad Vulmarum.

Adeo piè eum uixisse in Occidente, Platina narrat sub Bonifacio quinto, ut etiam in uita sua Sancti nomen consecutus sit.

Febre correptus, & languore pressus, cum esset annorum 95, obiit circa annum Domini 640. in castro Burguirio sepultus. Volaterranus libro decimosexto Commentariorum: Balæus Centuria decima quarta, capite 14.

OTHMARVS.

Fuit primus abbas in monasterio Santgalensi. Bruschius folio 113.

CHILDERICVS.

Rex Franciæ, factus est abbas in monasterio Nouiêto, Eberstein uel Munster, in Alsatia. Succesit ei Erhardus, huic Benedictus: teste Irenicò libro 12, folio 220.

ADELPHVS.

Fuit abbas Hasbaniensis. Gesta Metensiu.

TRVDO.

Monachus Hasbaniensis. Chronicon Sigeberti.

CYLLENVS.

Fuit abbas Cellensis.

MADELGARIVS.

Abbas Altitonensis ex duce factus. Chronicon Sigeberti.

DE MONIALIBVS.
MONIALES GAL-
licanae.

ANGADRISINA.

FVit cognata Lamberti Lugdunensis e-
piscopi, & uixit in monasterio Belloua-
censi magna cum castitate et religione, circa 20
annum Domini 668. Iacobus Meyer.

GERTRVDIS.

Fuit filia Ihæ, & extitit abbatissa in mona-
sterio Niuigellensi annis 14. obiit anno Chri-
sti 664. Meyer in Chronico Flandriæ.

GERMANIAE MONIALES.

IRMINA.

IRmina fuit filia Dagoberti, & prima Abba-
tissa in Horreo Treuirensi, quod ipsa fun-
dauerat. Successit ipsi Modesta, soror Vuili-
brodi: huic Iulia, huic Hilya, huic Anasta-
sia, huic Basilissa, &c. Bruschius.

VINCIANA.

Mentio fit Vincianæ cuiusdam monialis,
quæ fuit soror Landoaldi archipresbyteri,
apud Iacobum Meyer.

GVITLINDA.

Prima fuit abbatissa in cœnobio quod Ni-
dermunster dicitur, in radice Vogesi. Ireni- 30
cus libro 12.

ODILIA.

Fuit filia Adelrici ducis Alsatia, & prima
extitit abbatissa in monasterio Altitonensi,
uel Hohenburgensi, quod situm est in iugis
Heptinacrianis. Successit ei Eugenia. Bru-
schius de Monasterijs.

PHARAILDIS.

Pharaildis, fuit filia Vigeri uiri nobilis, &
Amelbergæ: quæ fuit sobrina, uel neptis Pi- 40
pini ex sorore. A teneris literas & pietatem
edocta à Gertrude Niuigellensi abbatissa,
in coniugio tandem multos annos illiba-
tam uirginitatem custodiuit: teste Iacobo
Meyer.

BRITANNIAE MO-
niales.

PHARA.

PHara, fuit soror Pharonis. cūq; pater uel- 50
let eam elocare in matrimonium, fugit ad
templum, & talia uota fecit: O Petre, qui iu-
stis regna referas cœlestia, & iniustis clau-
dis, huc ad tua perfugi limina, tua uolēs ef-
se uirguncula. Et tu ò Christe, qui semper
precibus flecteris, remittendo humilium
sordes, serua uirginitatem meam, oblatam
tibi, per æterna secula. Reuerfa domum pa-
tri dixit, se uitam malle amittere, quàm uir-
ginitatis florem. ide oq; inclusa est carceri, 60

& aliquandiu ibi retenta: tandem uoti com-
pos facta, intercessione Eustasij, secessit in
monasterium Hauguericum. Vincentius li-
bro 23, capitibus 15. 16. 17 & 18.

EDILDREDA.

Fuit regina Angliæ, in coniugio 12 annis
uixit, perpetuam uirginitatem custodiens:
tandem facta est abbatissa. & mortua, post
multos annos inuenta est corpore saluo in
monumento. Beda libro 4. historiae Eccle-
siasticæ, cap. 20. Epitaphiū eius ibi dē extat.

Alme Deus Trinitas, quæ secula cuncta gubernas,

Annue nunc ceptis, alme Deus Trinitas.

Bella Maro resonet, nos pacis dona canemus:

Munera nos Christi, bella Maro resonet.

Carmina casta mihi, scdæ non raptus Helena:

Luxus erat lubricis, carmina casta mihi.

Dona superna loquar, miseræ non praelia Troia:

Terra quibus gaudet, dona superna loquar.

20 *En Deus altus adit uenerandæ uirginis aluum,*

Libret ut homines, en Deus altus adit.

Fœmina uirgo parit, mundi deuota parentem:

Porta Maria Dei, fœmina uirgo parit.

Gaudet amica cohors de uirgine, matre Tonantis:

Virginitate micans, gaudet amica cohors.

Huius honor genuit casto de germine plures,

Virgineos flores huius honor genuit.

Ignibus usta feris uirgo non cessat Agathæ:

Eulalia perfert ignibus usta feris.

30 *Casta feras superat mentis pro culmine Teclæ,*

Eufemia sacras casta feras superat.

Lata ridet gladios ferro robustior Agnes,

Cecilia in flos lata ridet gladios.

Multus in orbem uiget per sobria corda triumphus,

Sobrietatis amor multus in orbe uiget.

Nostra quoq; egregia iam tempora uirgo beauit,

Edildreda nitet nostra quoq; egregia.

Orta patre eximio regali, & stemmate clara,

Nobilior Domino est, orta patre eximio.

40 *Percipit inde decus reginæ, & scepra sub astris:*

Plus supra astra manens, percipit inde decus.

Quid petis alma uirum, sponso iam dedita summo?

Sponsus adest Christus, quid petis alma uirum?

Regis ut ætherei matrem iam credo sequaris,

Tu quoq; sis mater regis ut ætherei.

Sponsa dicata Deo bis sex regnauerat annis,

Inq; monasterio est sponsa dicata Deo.

Tota sacrata polo celsis ubi floruit ælis,

Reddidit atq; animam tota sacrata polo.

50 *Virginis alma caro est tumulata bis octo Nouembres,*

Nec putet in tumulo uirginis alma caro.

Christe tui est operis, quia uestis in ipsa sepulchro

Inuiolata nitet, Christe tui est operis.

Hydros & ater abit sacra pro uestis honore:

Morbi diffugiunt, hydros & ater abit.

Zelus in hoste furit, quondam qui uicerat Euam:

Virgo triumphat ouans, zelus in hoste furit.

Aspice nupta Deo, quæ sit tibi gloria terris,

Quæ maneat cœlis, espice nupta Deo.

60 *Munera lata capis si stinis fulgida teadis:*

*Ecce uenit sponsus, munera leta capis.
Et noua dulcisono modularis carmina plestro:
Sponse hymno exultas & noua dulcisono.
Nullus ab altithroni comitatu segregat agni,
Quem affectu tulerat nullus ab altithroni.*

HYLDA.

Hylde Horesuuitah, Eduini Northumbrorum regis neptis, discipula Paulini & Aidani, Pharense cœnobium proprijs sumptibus extruxit: mulier in sacris literis probe instituta, dissensiones inter doctores de ceremonijs Romanis, nimirum de Paschate et tonsura & unctionibus, cupiebat rectè componi, quare effecit, ut in suo cœnobio fieret Synodus, circa annum Domini 664. In ea, Hylde Scotorum partes adiuuat, ac uidetur etiam postea in sua sententia permanisse. Nam contra Agilbertum Parisiensem, & Wilsaxonum episcopum, scripsit pro ueterum rituum obseruatione, librum unum: & Meditationes pias lib. 1. & uarias epistolas ad uiros eruditos.

In pauperes liberalis fuit. Consilij & doctrina etiam regibus & toti Britanniae profuit: & uixit annos 66, & obiit anno Domini 687. Beda libro tertio, capite 25. & libro quarto, capite trigesimo tertio. Balgus Centuria prima, capite 80.

DE EREMITIS.

FIACRIUS.

Fiacrius, natione Scotus, uenit tempore Clotharij ad Pharonem episcopum Meldensem: & ab eo impetrauit locum, in quo extruxit sacellum: & priuatus uixit non procul à Meldensium urbe, nec unquam feminam ad se uenire permisit. Vna aliquando extemeritate ingressa sacellum eius, statim de mentis sanitate est deturbata. unde hoc distichon de eo est compositum.

*Femina quæ læsit blasphemio murmure sanctum,
Fecit quod sancti non intret scemina templum.*

Robertus Ganguinus libro 3. de Francis.

INGO BERTVS, CARILEPHVS, Vuolfriehus, Bantus, Beatus & Vuolfius.

Hicum alijs multis, in diœcesi Treuitorum, circa tempora Dagoberti regis, uitam solitariam egerunt in eremo: teste Tritrenhemio.

IOHANNES.

Iohannes eremita in Sicilia, cum Ansoaldo Pictauiensi disputat de salute animarum: & negatur de anima Dagoberti, quod uiderit eam à dæmonibus deportari, & postea à Dionysio & Mauricio & Martino liberari, & in cœlum ferri. Sigebertus in Chronico, anno 645. Annonius libro 4, cap. 34.

VVENDELINVS.

Primum fuit monachus in cœnobio Theo-

logiensis: postea Eremiticam uitam eligens, secessit in eum locum, ubi nunc oppidum eiusdem nominis extat, ad sanctum Vvendelinum. Claruit in uita multis miraculis: & post mortem magnus cœcurus fuit ad eius tumulum: teste Tritrenhemio.

DISIBOTVS.

Disibotus eremita in diœcesi Moguntina, non procul à monasterio Spanhemesh, ad fluenta Nahi & Glaufl, ubi hodie etiã monasterium eius nominis reperitur: Tritrenhemius.

PAVLVS.

Paulus eremiticam duxit uitam in monte qui Gehenna dictus est, prope Treuerim. unde postea idem mōs mutato nomine Paulsperck dici cœpit. Tritrenhemius.

IUDOCVS.

Iudocus ex regia stirpe oriundus, mortuo patre Iudicail, spreto regno, cum quibusdã Romam peregrinãtib, sumpto baculo & tabula abiit, & clerici officio inter ipsos functus est. Postquam aut in pagum Pontium post annos undecim delati sunt, hospitium ab Haimone duce impetrarunt: factus q; est Iudocus presbyter, & Haimonis filium de sacro fonte leuauit. Post annos septẽ abdicã se ministerio, secessit cum discipulo Mirmaro in eremum: & in loco qui dicitur Brabic, cellulam extruxit, in qua assiduis precibus se macerauit. Mendicis ede deuenientibus, omnes suos commeatus distribuit. murmurãte aut eius famulo, quatuor naues onustas cibo & potu ad eius cellulã sine remige uenerunt. Vexatus à diabolo mutauit locum, & alium elegit Rumachum nomine. Eduxit uiuos latices ex arido solo, baculo terram percutiens, cum Haimo in uenatione sitiret. Romam abiit Sanctorum reliquijs secum abductis, cæcã puellam illuminauit: & ad suum sacellum delatus, in pago Pontio obiit, anno Domini 653, iuxta Sigebertum. Petrus de Natalibus lib. primo, capite sexagesimo quinto: & Vincentius libro uigesimo quarto, capite 105 & 106.

CAPVT XI.

DE HAERETICIS.

IACOBVS.

IACOBVS genere Syrus, uir obsecurus, & Zanzalus ob summam tenuitatem dictus, errores Eurychetis, Dioscori, Gnaphiei, & Petri, et Seueri amplectens, apud Syros propagare eosdẽ studuit. Nicephorus lib. 18, cap. 52. Discipuli & assessores eius dicti sunt Iacobitæ: capite 54.

ANASTASIVS.

Anastasius patriarcha Iacobitarum, anno 20

Heraclij ad Imperatorem Hierapolim accessit, & cum eo disputauit. Imperator ei promittit sedem Antiochenam, si Chalcedonensem Synodum suscipiat. Ille uerò calidè interrogat Imperatorem, si confiteatur duas in Christo naturas, quomodo dicere debeat de uoluntatib. & operationib. Christi: duplæ ne, an simplæ essent. Imperator uocis nouitate motus, à Sergio petit responsum ad eam quæstionem, & sic in errorem inducitur. Paulus Diaconus libro decimo-octauo rerum Romanarum, & Zonaras Tomo tertio.

C Y R V S.

Cyrus primùm fuit episcopus Phasidis in prouincia Lazorum. Interfuit colloquio, quod Heraclius imperator habuit cum Paulo quodam in partibus Armeniæ, de una natura & uoluntate in Christo, & ex eo tempore cum audisset argumenta Pauli esse rationi affinia, cœpit inclinare in eius sententiã, sed clam. Postea cum ipse etiam Imperator in istam hæresim esset prolapsus, fecit eum Alexandrinum episcopum. Erat autem illa ecclesia distracta ab hæreticis Theodosianis. Cui uulneri dum conatur præposterè emplastrum adhibere, maiorem efficit diuisionem. Nam propter hæreticorum amicitia, largitur eis unam tantùm in Christo esse uoluntatem & operationem: & uicissim obtinet apud eos, ut dicat in Christo duas naturas esse unitas. Sed Sophronius formulam illã pacis improbat: & priuatim aliquoties admonitum, cum obstinatum reperit, collecta synodo Hierosolymis excommunicat. Ille uerò apud Sergium Constantinopolitanum accusat Sophronium, eumq; in suam sententiam pertrahit. Epistolæ eius aliquot, & formula pacificationis, in Romana synodo sub Martino, & in Sexta Constantinopolitana recitantur, & damnantur unã cum autore: ut patet ex actis.

T H E O D O R V S.

Theodorus fuit episcopus Faranitanus, defensor Monothelitarum: ut apparet ex literis scriptis ad Sergium quendam Arsenitæ episcopum, quæ recitantur & damnantur in sexta Constantinopolitana, cum opusculo quod ille ex Patrum scriptis collegerat, excerptis quibusdam obscuris & mutilatis dictis, quibus suam sententiam stabilire uoluerat, ut patet ex Actis.

H O N O R I V S P A P A.

Honorius pontifex Romanus, tempore Heraclij, arguitur in sexta Constantinopolitana, ex epistola quadam, quam ad Sergium scripsit, quod à Monothelitarum partibus nõ omnino fuerit alienus: siquidem in ea habetur, quod huiusmodi quæstiones ad grammaticos, non ad doctorem ecclesiæ pertine-

ant: & quòd in Apostolorum monumentis neq; unius neq; geminæ operationis aut uoluntatis fiat mentio: quod denique utraque phrasis sit fugienda. Damnatur ergo & ipse, & epistola eius à Synodo, consentientibus etiam legatis Romani pontificis: ut constat ex Actis. Quare frustra excusatur ab alijs Scriptoribus.

S E R G I V S.

Sergius fuit episcopus Constantinopolitanus, eo tempore quo mota est Monothelitarum hæresis. Cumq; Heraclio primùm hæc quæstio ab Anastasio Antiocheno proponeretur, Vtrum una an dupla uoluntas in Christo esset credenda: per literas consultus ab Heraclio, quid respondendum esset, in gratiam Anastasij, qui eiusdem cum eo erat gentis, natione Syrus, genere Iacobita, rescripsit, Vnam solummodo uoluntatem dici oportere. & sic leui initio in hunc errorem prolapsus, postea subinde altius est cogitans & disputando immerfus: nec potuit eluctari, dum in uiuis fuit. Sophronius aliquoties ad eum scripsit, sed nihil eum mouit. A Martino pontifice Romano post obitum est excommunicatus. In sexta denique Constantinopolitana leguntur eius epistolæ, quas passim sparserat ad Cyrum, ad Honorium, & alios suos complices. Itemque peculiare opusculum, quod de operatione & uoluntate Christi unica conscripserat: quæ cum autore damnantur, & ex Ecclesia explicantur: & patet ex Actis.

I O H A N N E S P H I L O P O N U S.

Iohannes Grammaticus Philoponus, genere Alexandrinus, & philosophus, stylo quidem nõ admodum excellens, sed spinosus & argutus disputator, & in Aristotelis & Platonis doctrina probè eruditus: scripsit luculentas enarrationes in obscuras Aristotelis sententias, & multa alia.

A Sergio Constantinopoleos episcopo, cum actum esset certamen de uoluntatibus & operationibus in Christo, instigatus, scripsit libros plures contra quartam Synodum, maximè uerò *διὰ τὴν* arbitrium, seu de unione. omnem philosophiam ad suum errorem comprobandum commouit, & multos habuit asseclas. Nicephorus libro decimo-octauo, capite 47 & 48. & hæresis Tritheitarum dux fuit: capite 50. & Agnoitarum, & Contobabditarum, & Theodosianorum errores defendit: capite quadragesimo nono.

P Y R R H V S.

Pyrrhus fuit Sergij successor, & hæresis prædictæ acrior defensor, quàm Sergius. Admonitus est à Iohanne pontifice Romano, ut rediret in uiam, sed frustra. Postea à Theodoro

355
 doro excommunicatus est, & ab Heraclio relegatus in Aphricam. Reuersus inde post obitum Heraclij cecinit palinodiam, & Romæ Theodoro obtulit libellum retractationis: unde & in Ecclesiam est receptus. Inde digressus in itinere uersus Constantinopolim, errorem suum repetit: eumq; usque ad finem tuetur. Quare denud excommunicatur Romæ à Theodoro: & iterata est eadem excōmunicatio post eius mortem à Martino papa, & tandem in sexta Constantinopolitana: ut patet ex actis Synodorum.

PAVLVS.

Paulus episcopus Constantinopolis, non solum unam in Christo uoluntatem docuit: sed contrarium asserentes, ui etiam atque armis oppressit: & eiecit in exilium Imperatoria auctoritate fretus, non solum multos doctos, & de Ecclesia bene meritos uiros, sed ipsum etiam Romanum pontificem Martinum: legatos eiusdem carceribus ac uerberibus multatos, parim cum contumelia remissos, & de Ecclesia postulauit, ut suam sententiã amplectantur. Admonitus tamen est, & excōmunicatus à Theodoro ac Martinopolitana synodo nomen eius cum scriptis ex Ecclesia est reiectum. Liber pontificalis, in uita Theodori & Martini: & in sexta Constantinopolitana, Actione 4. 13.

PETRVS.

Petrus, & unam, & duas uoluntates in Christo asseruit. Scripsit ad Eugenium, itemque ad Vitalianum papas, opuscula: quibus hanc suam bicipitem sententiam confirmare conatus est. Sed explosa sunt tum ab illis, tum etiam in sexta Constantinopolitana: & declaratus est ipse hæreticus cum prioribus. Liber pontificalis, in uita Eugenij: & sexta Constantinopolitana, Actione 4. & 13.

MACARIVS.

Macarius fuit Antiochenus episcopus, & defensor Monothelitarum primarius, eo ipso tempore quo sexta synodus Constantinopolitana à Constantino Pogonato fuit congregata. Disputauit eoram tota Synodo pro sua sententiã acerrimè, allegatis multis testimonijs Patrum corruptis & mutilatis. Addidit etiam, se non uelle credere, etiamsi membratim discerendus, aut abijciendus in mare foret: imò se coram tribunali Christi, in die iudicij, cum ista sua sententiã absque metu compariturum. Damnatus itaque est à Synodo, & cum excōmunicationis fulmine ex Ecclesia eiectus: ut patet ex Actis.

STEPHANVS.

Stephanus fuit monachus & presbyter Antiochenus, discipulus Macarij, qui perstitit 60

cum præceptore suo in simili pertinacia: ideoq; in synodo Constantinopolitana non solum explosus, sed etiã ceruice eiectus, & anathematizatus est: ut patet ex Actis.

ANASTASIVS,

Leontius.

Anastasius expresbyter fuit, Leontius ex diacon Macarij. In sexta Constantinopolitana steterunt aliquandiu à partibus Macarij: sed tandem conuicti erroris, cesserunt, & Romæ absoluti sunt, & recepti à Leone pontifice: ut patet ex Actis.

PETRVS, & SOLON.

Petrus fuit episcopus Metropolitanus, & Solon episcopus Claneu, uel Cleonæ. Senferunt hi quoq; cum Macario, & emendati sunt in Synodo.

POLYCHRONIVS.

Polychronius fuit presbyter & monachus Macarij. In Synodo iussus exponere suam fidem, exhibuit chartam, in qua erat sententia Monothelitarum scripta. Asserebat autem, se impositurum eam mortuo alicui cadaueri, eiusq; resuscitatione demonstraturum uirtutem ueritatis. Synodus consentit ut charta mortuo imponatur: idq; facit ille in publico cōuentu. Expectatur mortui resurrectio ad multas horas. Polychronius insusurrando in aures cadaueris, nihil efficit: ac tandem cōfiteatur, se non posse mortuum excitare. Synodus iubet eum à falsa sententiã recedere, & uerã amplecti. Sed is aded obstinato fuit animo, ut diceret se cum præceptore malle errare, quam cum alijs rectè sentire. Ideoque dictus nouus Simon, qui phantasmate mortuos uoluisset excitare, cum reliquis similem fortunam subiit, & excommunicatus est.

DE ALIIS MACARIJ SOCIJS.

Recitantur & alij plures, qui cum Macario sunt excōmunicati: ut Petrus Syrus, Sergius Armenius, Damianus, Epiphanius, Anastasius, Iohannes, Thomas, Seuerus, Syrius Cōstantinus Apameensis, & Aspergius Pergensis. in Actis.

ELEUCIUS.

Eleucius hæreticus cum Gregorio Agrigentino sæpe disputauit de munere, quod Christus Dei patris in terris legatum agens obierat: sed ab eo uictus est. Postea uerò cum Gregorius Romam abductus esset, ab aduersarijs eius episcopus creatur, & altare in templo à Gregorio extractum euertit, & corpora sanctorum in mare proijcit, & delatores inuocat & confirmat. Sed tandem patefacta Gregorij innocentia, in Hispanias relegatur. Metaphrastes in uita Gregorij.

VVARNACHARIVS.

Autor uitæ Eustasij apud Bedam, in Tomo tertio, Vuarnacharium hæreticum appellat, qui in Synodo Matisconesi mortuus fit, antequam cum Eustasio contulerit. Sed ideo hæreticus dictus ab eo autore uidetur, quia improbavit nouos Columbanij & Eustasij ritus monasticos.

CAPVT XII
DE MARTYRIBVS.
SVB HERACLIO.
ANASTASIVS.

ANASTASIVS in Perside natus, à patre mago puer magicas artes discebat. à Christianis autem captiuus, de Christo eiusq; doctrina commone factus, ex Perside abiit: & Chalcedone & Hierapoli aliquandiu subsistens, doctrinam de Christo percepit. Hierosolymam dein progressus, baptismo initiatur. Anastasius abbas quarto miliario ab urbe, in monasterio discipulos alebat, eosque in sacris literis instituebat, & ad Ecclesiarum gubernationem præparabat. Ad eum accedit, seque in album monachorum adscribi impetrat, & per annos septem ibidem uitam exigit.

Opinionem de peregrinatione ad loca sancta orandi gratia, quæ uulgò in monasterijs tradebatur, imbiberat. Quare ex monasterio suo Cæsaream Palæstinæ oratum abiit: & à Persis irruptionem facientibus in illa loca, capitur. Carcere & uinculis à iudice Marzabana uexatus, & uirgis cæsus, in Persiam ad Chosroem regem mittitur.

Habebat autem regem & magos eo infensiores, quòd Christi doctrinam amplexans, incantationes & idololatrias illorum damnabat & execrabatur. Conabantur illi eum uerberibus emendare, & ad superstitiones suas ui reducere. Sed id frustra erat. Quare cum tertio eum uerberari publicè curassent, tandem una manu ad horas tres suspensum, capite truncharunt, anno Domini 620. Sigebertus.

Nugantur, ueste eius dæmoniacum indutum, statim curatum esse: ideoque Heraclium eius reliquias secum ex Perside in palæstinam deportasse, & postea Romam misisse. Atque hinc opinio in hominum mentes, de sanctitate uestium monasticarum, subreperere cœpisse uidetur. Beda libro secundo de Ratione temporum: Adon ætate sexta: Regino libro primo: Metaphrastes Tomo 5.

DE MARTYRIBVS
sub Constante.

MAXIMVS, ET DVO
discipuli eius.

Maximus, uir doctissimus, & sanctissimus, abbas alicubi in Africa, quòd Theodorum Constantinopoleos episcopum reprehenderat, & Romam profectus, in Synodo cum Martino papa damnauerat Monothelitarum errorem, à Constante cum duobus discipulis lingua & manu truncatus, in Cherfonam, anno eius nono, relegatus est. Zonaras Tomo 3. Paulus Diaconus libro 18 & 19 rerum Romanarum.

FOILLANVS.

Foilanus monachus Fossensis martyrizatur, iuxta Sigebertum, anno 654.

DE MARTYRIBVS SVB
HERACLEONA.

OSuualdus rex Britannia, pietatis studiosus, & in pauperes liberalis fuit, aded ut, cum aliquando ab episcopo admoneretur, multos pauperes esse præforibus, omnes dapes de mensa sua, & argenteum discum in eos distribui sine mora iusserit. A gente Merciorum, & rege eius Ethnico, in Masserfelt, pro religione & patriæ libertate fortiter dimicans, cæsus est. Beda lib. 3, capite 6 & 9. anno Domini 643. Miracula ad eum locum postea facta idem commemorat: sed mendacia & uana uidentur.

DE MARTYRIBVS SVB
Constantino Pogonato.

MEZELENDIS PSEVDOMARTYR.

Mezelendis, seu Maxelendis uirgo Cameracensis, cum propter uotum uirginitatis Haruini seu Ardeni sponsi sui recusat nuptias, interficitur: & illi ex cæcitate post triennium uisum restituit, si credere fas est: anno Domini 670. Sigebertus: Platina in Dono, & Sabellicus Enneadis octauo libro sexto.

MARINVS.

Marinus abbas à Proiecto, cum ægrota- ret, sanatus: cum eodem in itinere interficitur. Vincentius libro 23, capite 119.

BERCHARIVS.

Bercharius, in Luxouiesi monasterio sub Eustasio monastica doctus, primus Autuillarensum abbas factus, Dagouinum monachum suum non modò uerbis, sed etià uerberibus castigauerat. Id ille indignè ferens, dormientem lethali uulnere lædit. & postea campanas pulsat, conscientia sua & à malo spiritu exagritus. Ante obitum Bercharius parcidam suum monet de penitentia, eiq; culpam condonat, anno Domini 661. Sigebertus.

gebertus, & Vincentius libro 23, capite 115.

BERTHA.

Berthæ martyris, & abbatissæ in Gallia, meminit Sigebertus, anno Domini 661.

MARTYRES SVB

Iustiniano.

EVALDVS ALBVS, ET

Eualdus niger.

E Valdi duo, alter albus, alter niger, propter capillorum diuersitatem, Angli e-rant natione, monachi ambo, & presbyteri, & in Hybernia exulabāt. Niger in sacris literis instructior, albus uerò ad ceremonias (ut uideretur) peragendas promptior. ueniebant autem in prouinciam antiquorū Saxo-num (ut Beda habet: Sigebertus Galliam dicit: Fasciculus temporum putat in comitatū Hoesensem prope Bremam) nouas ceremonias papisticas instituturi, & propagaturi: quod Beda uocat aliquos Christo predicando acquirere. ac diuertebāt ad uillicum, & petebant se ad satrapam eius regionis duci, propterea quòd mandata ad eum haberent. Villicus eos apud se ad dies aliquot retinet. sed cum esset à barbaris cognitum, quòd alterius religionis esset (nam quoti-die hymnis & psalmis & orationib. uocabant, & misificabant, uascula & tabulā altaris uice secum portantes) suspecti habebantur, quasi ad nouam religionem homines pertrahere, & satrapæ eandem persuadere in animo haberent. Concurstantes itaq; pagani, eos comprehendunt, & album statim interficiunt: nigrum uerò longo suppliciorum cruciatu & membris discerpunt, & utrosque in Rhenum proijciunt: qui Pipini iussu Colonia sepulti sunt, anno Domini 693. Sigebertus: Beda libro quinto, capite undecimo.

MARTYRES SVB ABSI-

maro, seu Tyberio.

GRIMOALDVS.

Grimoaldus, filius Pipini, Ratbodi Frisonis filiam sibi despōsans, à Rangario satellite ethnici regis ad altare Lamberti orans perimitur. Erphordienſis capite 61, & Francorum annales.

CAPVT XIII

DE MIRACVLIS,

Et prodigijs sub

Phoca.

Anno Domini 604, iuxta Palmerium, frumenti & uini egestas fuit penè per orbem terrarum, maxime uerò in Italia: idque propter frigidissimam hyemem, qua uites perierunt; & uredi-

nem, qua fruges corruptæ sunt. Paulus Diaconus libro quarto, capite nono de gestis Longobardorum.

Anno Domini 605, in prælio Lotharij & Theoderici, angelus Domini euaginatam gladium super populum tenere uisus est. Sigebertus in Chronico.

Calligraphus quidam Alexandriae uenerabilis uir, ex matutina uigilia domum uadens, media nocte uidet statuas ex metallo æris abstractas, & uoce grandi dicentes, interemptum Mauricium & filios ipsius, atque omnes casus qui apud Byzantium fuerant gesti. Manè uerò facto pergens, hæc Augustali retulit. Qui præcepit ei, nulli hæc manifesta facere: scribensq; diem, præstolabatur exitum. Die uerò nona prætereunte: ecce nuncius uenit, indicans Mauricij interemptionem. Tunc Augustalis dæmonum uaticiniū corā populo publicauit. Paulus Diaconus libro decimo septimo rerum Romanarum, sub Phoca: et Nicephorus lib. 18, capite 41.

Anno Domini 606, mēse Aprili & Maio, apparuit in cælo stella crinita: & postea rursum Nouembri & Decembri. Paulus Diaconus libro quarto, capite decimo de gestis Longobardorum: & Platina in Sabiniano: & Sabellicus Enneadis octauæ libro 6. Eodem autē anno occisus dicitur Mauricius.

Cum pauper quidam circiter annum Domini 606, à nauis elemosynā petijset: illi uerò respondissent, se nihil præter lapides habere: mendicus inquit, Omnia ergo quæcunq; manducabilia in naui sunt, uertantur in lapides, quod & factum est. Lapidum enim duriciem omnia sortita sunt, licet color & forma rebus illis mansisset pristina. Sigebertus in Chronico.

Sabiniano pontifice, fame s grauis Romæ afflixit. Liber pōrific. & Iohānes Toleran^o.

Bonifacio quarto pontifice, pestem, famem, & aquarū inundationem passim afflixisse mortales, testatur Hartmanus Schedel, & Iohannes de Oppido.

Signum sanguineū in cælo apparuit, quasi hasta cruenta, & angelus eam hastam gestans: iuxta Valentinum Munsterū in Chronographia. & lux clarissima per totam noctem fulgens, Theopertum Francorum regem cum Clothario belligerantem afflixit. Paulus Vuanefridus lib. 4, cap. 15.

Sub pontificatu Deudedit, terræ motus accidit: & scabies elephantiaë similis grassata est. Platina, Liber pontificalis, Luitprandus, & similes in uita eius.

Lacus Dunensis, regnante Theodoberto & Theodorico apud Francos, tâto feruore ebullijt, et in eo pisces cocti ad ripas in esum accolarum uenirent, Robertus Ganguinus libro

libro secundo de gestis Francorum.

Ipsa tempore quando Persæ feliciter contra Romanos pugnarunt, & ab alia parte Barbari in Europam incursionem fecerunt, animata cladem plurimam acceperunt, & prouentus frugum nullus fuit. Accessere fames & pestilentie, hyemes item ingentes, ita ut mare frigore congelatum, pisces postea mortuos eiecerit. Nicephorus libro 18, cap. 43: Blondus Decadis primæ libro nono: Paulus Diaconus libro decimo septimo rerum Roman. sub Phoca.

DE MIRACVLIS ET PRODIGIJS sub Heraclio.

Anno decimotercio Heraclij, cum esset in expeditione aduersus Persas imperator in solstitio æstiuo, æther sudore factus est madidus, & animos Romani exercitus recreauit: ut narrat Paulus Diaconus libro 18 rerum Romanarum.

Anno Heraclij 16, grando miræ magnitudinis in Persarum exercitum irruit, & plerimos interfecit, sed aciei Romanæ pepercit: quod Paulus Diaconus lib. decimo octauo rerum Romanarum, superstitiosè affirmat, Dei genitricis intercessione effectum esse: cuius tamen Iuo in Chronico non meminit.

Eduinus cum esset in exilio, & angetetur de suis rebus propter pericula, nocte interpesta per hominem ignotum, & subito euanescentem, accipit oraculum de regno recuperando, & suscipienda Christiana religione. Polydorus libro quarto historiae Anglicæ.

Anno Heraclij uigesimo, ut Sigebertus annotat: aut uigesimotercio, ut Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum: per dies triginta: in Palæstina terra mouetur, & in cælo signum quod *rouens* appellatur, in modum gladij, à Mesembria usque ad Arcturum sese extendit: quo Saracenorum potentiam significaram uolunt. Sigebertus, anno Domini 632.

Anno Domini 617, Cometes per mensem apparuit: quod Hierosolymorum direptionem portendit. Polydorus libro 3 Prodigiorum.

Cum Sigebertus infans, filius Dagoberti, die quadragesimo à natiuitate, à sancto Amando baptizaretur, respondit clara uoce, Amen. Sigebertus in Chronico, anno Domini 633. Idem Regino asserit, & Robertus Ganguinus.

Ultimo anno imperij sui, Heraclius, cum contra Agarenos ex portis Caspijs eduxisset copias, de gente sanissima, quam Alexander Magnus ob immanitatem sui super mare Caspium inclusisse dicitur, Angelus Domini quinquaginta duo millia de exercitu eius concidit: quæ res tantum mœrorem ei fecit, ut eo extingueretur. Ortho Phrysiensis libro quinto, capite nono: & Gostri-

562
dus Viterbiensis parte 16 Chronicorum.

DE MIRACVLIS SVB

Constante, qui ex Constantinus dicitur.

Anno sexto imperij Constantis, qui fuit Domini 648, ingens procella multa germina euulsit, arboresque ingentes radicitus extirpauit, & multas columnas & chorum monachorum Constantinopoli deposuit: Paulus Diaconus libro 19 rerum Romanarum: Honorius in Chronico. Zonaras tomo 3 dicit, multas Romanorum prouincias terre motu & procellis uentorum afflictas esse. Paulus post Saraceni in Africam irruerunt, eaque sibi subiecerunt.

Anno Domini 650, ignitus lapis, quasi massa cadentis ferri, ab occidente uolitare, ut draco, uisus est. Lycosthenes de Prodigijs.

Anno Domini 654, imperij uero Constantis undecimo, cinere pluit. unde magnus metus Constantinopoli inuasit: ignis de celo cecidit, & pestis grauissima tribus æstiuis mensibus grassata est. Visum etiam est spectrum uenabulo circuire, & domos pulsare: & obseruatum est, totidem ex domo pulsata mori, quot uicibus pulsatum esset. Sigebertus: Paulus Diaconus libro decimono-

no rerum Romanarum. Carnifex ab Olympio iussus Martinum papam in templo interficere, cæcitate percussus, nequit pontificem agnoscere: ut narrat Blondus Decadis primæ libro nono, & Liber pontificalis in Martini uita: Sigebertus in Chronico, circiter annum Domini 657.

Anno Domini 664, quo in Britannia recepta est cleri tonsura, & alij characteres Romanæ bestiae, quinto nonas Maij hora decima, indictione septima, eclipsis solis facta est: quam sæua lues & pestis in Britannia, & tenebræ in religione, ut sunt missa Latina, inuocationes mortuorum, imagines, aliaque Ecclesiæ hactenus liberæ fuerant, rectè docebantur studio & cura, qui nunc opprimuntur) & mors Imperatoris sequuta est. Beda de Ratione temporum: & in Ecclesiastica historia libro tertio, capite uigesimo septimo: Balæus Centuria decima quarta, capite 21, in Appendice.

Cum Vuilfridus australes Saxones conuertisset & baptizasset, descendit pluuia serena, & refloruit terra, redijtque uiridantibus aruis annus lætus: cum tribus annis ante aduentum eius non pluisset in illa prouincia, & homines præ inedia seipfos præcipitent in mare. Beda libro quarto, capite decimotercio historiae Ecclesiasticæ Anglorum.

Uestiarum ducem Foroiulianorum, cum uiginti sex militibus, exercitum Sclauorum profli-

profligasse, diuinitus terrore immisso ad conspectu eius, Paulus Diaconus lib. 5, cap. 9. de gestis Longobardorum narrat.

DE MIRACVLIS ET PRODIGIJS sub Constantino Pogonato.

A Ripertus à Grimoaldo regno eiectus, cum esset in nau, & tenderet in Britannia audit uocè à littore, qua iubebatur in patriam suam redire, quia ante triduum Grimoaldus esset extinctus, ille autè ad littus rediens, neminè uider. unde cõcipit opinio nem, diuinum nunciu esse: ac in patriam redit, & regnum recuperat. Regino lib. 1: & Paulus Diaconus libro 5, capite 13: Sabellianus Enneadis 8 libro 6. factum anno Domini 670, iuxta Sigebertum.

Anno Cõstantini Pogonati secundo, Domini uerò 671, tempestas magna tum hominibus, tum bestijs nocumento fuit. Paulus Diaconus libro 19 rerum Romanarum.

Anno Constantini quarto, Domini uerò 673, in mense Martio, per dies decem in cœlo ignis emicuit, secundum Palmerium: seu itis cõspecta est, cum omniu terrore & opinione, quasi dies extremus ingrueret: Paulus Diaconus libro decimonono de rebus Romanorum, & Sigebertus.

Anno Constantini septimo, Domini uerò 676, cum Adeodatus pontifex Romanus obijset, per menses quatuor uisa sunt elementa in urbis Romæ & Italiæ excidium conuulasse. Nam continuatim bres tonitruis fulguribusq; immixti, armenta & homines interfecerunt, & fruges perierunt omnes præter legumina, quæ initio uentis excussa repullularunt, & ad maturitatem perueniunt: Blondus libro nono Decadis primæ: Sigebertus.

Anno Domini 677, iuxta Sigebertu (Be da uerò libro quarto Ecclesiasticæ historiæ, cap. duodecimo, annum 678 indicat) Constantini autem octauo, in Augusto, per tres menses Cometa excelsam flammam, quasi columnã præferens, à parte orientali, à gallicinio usque ad ortum solis apparuit. Sigebertus: Platina: Paulus Diaconus libro decimonono rerum Romanarũ. Sequuta est pestis in oriente.

Anno Constantini octauo, locustæ per Syriam & Mesopotamiã agminatim uolitarunt. Paulus Diaconus lib. 19 rerum Roma. & Honorius in Chronico.

Circiter annum Constantini nonum, Callinicus architectus ab Heliopoli Syriæ ad Romanos profugus, ignem in aquis ardentem inuenit: quo usi Romani, Saracenorum naues exusserunt. Sigebertus, & Zonaras Tomo tertio.

Anno uerò Constantini decimo, magnus

terramotus per Mesopotamiã factus est: ac in Edessena urbe babilicæ ascensus, & Trullus corruit. Paulus Diaconus lib. 19 rerum Romanarum.

Circiter annum Constantini duodecimũ, aut paulo post, ea hora qua Monothelitarũ hæresis in Synodo damnabatur, multæ aranearũ telæ de cœlo in medium populu deciderunt: in testimoniũ, sordes hereticę prauitatis depulsas esse. Regino in Chronico.

Anno Domini 682, paulo post Synodum sextam uniuersalem, Constantini decimoquarto, iuxta Palmeriu: aut decimo tertio, iuxta Sigebertu: solis eclipsis facta est, quinto Nonas Maij, hora diei decima, indictione octaua: Regino in Chronico. Sed Iuadiungit, etiam eclipsin lunæ penè eodem tempore factam: quam sequuta est grauissima pestis ad menles tres, Romæ & Ticini.

Ac narrat Regino, bonum & malum angelum oberrare uisus, & hunc ex illius præserto pro uocabulo roties pulsasse fores, quot mori deberent ex eadem domo. Chronicon Saxonie hæc anno Domini 615 accidisse narrat. Sed potuerunt diuersis temporibus similia euenire.

Anno Constantini decimosexto, mense Martio, Vesuuus exarsit, & ignes per aliquot dies & cinerem euoluit, aded ut omnia uirentia circumquaq; perderet. Secuta est Saracenoru in Aphricam irruptio, & excidium Carthaginis. Paulus Diaconus lib. 6, cap. 4. de gestis Longobardorum.

Anno Domini 687, sub pontifice Benedicto, stella iuxta Vergilias, per aliquot dies & noctes, cœlo sereno, inter natalem Domini & Epiphaniã apparuit omni modo adumbrata, ueluti cum luna sub nube est constituta. Paulus Diaconus libro sexto, cap. 4. de gestis Longobardorum. Platina & Sabellianus fatentur, Comeram fuisse, sed circa sidus Vergiliarum accidisse dubitant: cum constet Vergilias circa uernum æquinoctium, ad nonum Calendas Aprilis oriri. postea uerò mense Februario, in meridie, stella ab occasu exijt, & magno cum fulgore in partes Orientis declinauit. Paulus Diaconus ibidem.

Anno Constantini 16, fames & pestis in Syria & Libya grassata est. Paulus Diaconus libro decimonono rerum Romanarũ, & Honorius.

Anno eiusdem decimosextimo, in Anglia sanguine pluit. Henricus de Erphordia, capite 58.

Pontifice Leone, qui fuit sub finem imperij Constantini, 16 Aprilis, indictione 11, luna uesperis post cœnam Domini cœpit obscurari: & sanguineum uultum præ se tulit, usq; ad gallicinium. Liber pontificalis.

DE MIRACVLIS SVB

Iustiniano secundo.

ANno secundo imperij Iustiniani, fames Syriam afflixit, aded ut multi inde in Romaniam ingressi sint. Paulus Diaconus lib. 19 rerum Romanarum.

Anno Domini 690, qui fuit tertius Iustiniani, aquæ diluuium fuit in finibus Venetiarum & Liguriæ, ceterisq; regionibus Italiæ, quale maius post Noe tempora creditur non fuisse. Factæ sunt lacunæ possessionum seu uillarum, hominumq; pariter & pecudum magnus interitus: destructa sunt itinera, dissipatæ uix tantumq; Athesis fluuius excreuit, ut urbis Veronensis muri ex parte una subruti fuerint. Fuit autem inundatio illa Calendis Nouembris, quin & tantæ coruscationes & tonitrua tunc fuerunt, quantæ uix æstiuo tempore fieri solent. Tyberis quoque Romæ in tantum excreuit, ut aquæ eius supra muros influerent, & maximas in ea regiones occuparent. Tunc per alueum eiusdem fluuij, cum multa serpentium multitudine, draco etiam miræ magnitudinis per urbem transiens, usque ad mare descendit. Subsecuta est statim hanc inundationem grauisima pestis, quam inguinariam appellant, quæ tanta clade populum deuastauit, ut ex inexestimabili multitudine uix pauci remanerent. Lycosthenes de Prodigijs.

Anno Iustiniani, nono, Domini uerò 695, hora diei tertia, sol obscuratus aded est, ut stellæ in cælo conspicerentur. Paulus Diaconus libro decimonono rerum Romanarum.

DE MIRACVLIS ET PRODIGIJS SUB LEONTIO.

LEontio Constantinopoli Noresium portum emundante, bubonis pestis urbi incubuit, & in quatuor mensibus multos de plebe extinxit. Paulus Diaconus lib. 20 rerum Romanarum.

Cæcus quidam, cui Ebroinus effoderat oculos, cum ad ripam Sogonæ fluuij resedisset orandi gratia, audiebat impetum nauigantium contra flumen: cum uerò interrogasset, quod cum naue tenderent? respondebatur ei: Ebroinum ad Vulcaniam ollam deferimus, ut isthic scelerum pœnas luat. Adon Viennensis ætate sexta.

Anno Domini septingentesimo, in Campania, frumentum, hordeum, legumina instar pluuie de nubibus ceciderunt: ut indicatur in Chronico Aeditui, & à Nauclero Generatione uigesima quarta.

DE MIRACVLIS SVB PERSITIOSIS & FABULOSIS.

Crescente Antichristo, oportebat etiã signa mendacia magis magisque cumulari, iuxta Pauli uaticinium 2 Thessal. 2. 60

Talium uerò plurima in historia huius seculi occurrunt: quorum quædam annotabimus.

SIGNA MENDACIA PRO OPINIONE CONFIRMANDA, QUOD MORTUI POSSINT MIRACULA FACERE.

CVM esset Ebroino nunciatum, quod ad tumulum Leodegarij fierent miracula, misit eum militem exploratum. is autem calcans locum pedibus, inquit: Moriatur, qui mortuum posse miracula facere credit. Ad eam uocem concidit, & expirauit. Vincen. lib. 23, cap. 125.

SIGNA MENDACIA, PRO RELIQUIJS SANCTORUM COMMENDANDIS.

DE RELIQUIJS OSVALDI.

NVgatur Beda, in eo loco ubi Osualdus rex Anglorum interfectus est, equum, & postea puellam paralyticam esse sanatum, & puluerem ex eo loco ablatum, multorum curas se egritudines: & ab incendio postea, de quo suspensus erat, seruasse integrum, reliquis omnibus in cinerem conuersis: libro tertio, cap. 9 & 10. Capite uerò sequenti fabulatur super reliquijs eius tota nocte columnam lucis à carro usque ad cælum extensam, conspectam esse in prouincia Lindissa: & in loco in quo effuderant aquam, qua lauerant illas reliquias, dæmoniacos esse sanatos, & puluerem inde sublatum, ab alio dæmonico omnes dæmones abegisse: & ad tumulum eius puerum febricitantem esse sanatum, & quendam à morte resuscitatum, cap. 11, 12, 13. Tantum ualent superstitio & nugæ, si fides illis adhibeatur, quibus emolumento fuit talia in uulgus uerbi Dei ignarum, & nouarum rerum mirabilium auidum spargere.

De reliquijs Baptistæ.

De Iohanne baptista Sigebertus in Chronico sic scribit: Anno Domini 613, uirtus & nomen sancti Iohannis Baptistæ miraculis declaratur apud urbem Gallie Maurienne, de reliquijs corporis ipsius diuinitus illustrata, hoc modo: In ea olim mulier sancto Baptistæ nimis deuota, expebar ab eo, donari sibi aliquid de membris eius: & in hac orandi instantia per triennium persistens, cum alter quinis iam posset desperare, ipsa spem in Deo ponens, iurauit se non manducaturam, donec quod petebat acciperet. & sic septem diebus ieiunans, septima tandem die desuper altari pollicem mirri candoris apparere uidens, læta donum Dei accepit. Ad quod adorandum tres episcopi uenientes, cum de hoc sancto pignore partem elicere uellent, tres sanguinis guttas ex eo stillare in linteo supposito itulerunt, & singuli singulas se meruisse lætati sunt.

De reli-

DE RELIQUIIS SE-
bastiani.

Iuo in Chronico, & Paulus Diaconus lib. 6, cap. 2 de gestis Longobardorum, narrant: quod cum tempore Constantini, circa annum Domini 682, per tres menses, Iulium, Augustum & Septembrem, pestis Ticinum ad eum depopulata esset, ut ciuibus inde fugientibus herbe & fructicosa enasceretur in plateis, reuelatum esse quibusdam uiris, non prius pestem abituram, quam Sebastiani martyris altare in basilica Petri construeretur. atque euentum correspondisse. Reliquis enim Sebastiani Roma Tricinum translatis, altari extructo, lues illa quieuit. Atque hinc superstitio de Sebastiani contra pestem presidio, rudium animos occupauit.

DE RELIQUIIS ANASTASII.

Eodem pertinet etiam illud, quod Beda, Adon, & Otho Phrysingensis, narrant: daemoniacum indutum tunica Anastasii martyris, esse curatum.

DE RELIQUIIS BENEDICTI.

Et quae Iuo in Chronico, de Benedicti, eiusque sororis Scholasticae cadaveris per Aigulphum monachum in uentione, & traslatio ne Floriacum, & resuscitatione duorum mortuorum, & de loci caelitus indicatione per fulgur, quo reliquiae illae essent collocandae, narrant: quid aliud sunt quam nuge, ad ueroлатερίαν probandam summo studio confictae?

DE RELIQUIIS AIDANI.

Lecticam Aidani bis inter ipsas flammam seruata, multorum languores & morbos curasse, assulis inde excisis, & in aqua missis, narrant Beda lib. tertio, cap. decimo septimo Eccles. histor. Vide quid faciat superstitio? Simile est quod idem nugatur de Earcannuali Londonensis episcopi feretro curuli, quasi eo febricitantes, & alijs aegritudinibus correpti, sint sanati: libro 4. cap. 6. histor. Eccles. histor.

DE RELIQUIIS VEDASTI.

Anno 15. Constantis, Domini uero 658, Audomarus caecus Vedasti uirtute, ad preces episcoporum & abbatum uisum recepit: quem cum aegreferret, propterea quod pro sua salute aegritatem sibi immisissam existimabat, denuo excacatus est. Sigebertus in Chronico. Sed bonis illis uiris pro Sanctorum commendatione facile fuit haec & similia comminisci.

SIGNA MENDACIA PRO opinione, Sanctos posse nocere ijs quibus insensu sunt.

¶ Sigebertus in Chronico nugatur, Gregorium increpasse successorē suū Sabinianū, sibi detraherentē: ac postea caput eius percussisse, ex qua plaga mortuus sit.

DE MIRACVLIS.

Regino narrat, Clodoueu regem Francorum, propterea quod minus religiose corpus Dionysij discooperuerit, & os brachij eius fregerit & rapuerit, cofestim stupefactum in amentiam incidisse, & post duos annos uitam cum regno finisse. Idem Adon Viennensis aetate 6. & Nauclerus Generatione 23. Sigebertus annotat annum Domini 660.

Laurentius ex Britannia discessurus, ob regis impietatem, pernoctat in ecclesia diuini Petri. Apparet autem ei Petrus, & flagellis acrioribus eum cedat, ac uetat eum deserere gregem, quem sibi concredi differt. Ille ergo manens ad regem accedit, & plagas ei monstrat, & a Petro sese accepisse affirmat. Rex abiecto cultu idolorum baptizatur: & Mellitum ac Iustum, quos eiecerat, reuocat. Beda lib. secundo, capite sexto historiae Eccles. gentis Anglorum. Scitum a Laurerio ista uidentur esse conficta, ad stuporem regis Ethnici. uere enim a Petro eum flagellatum esse haud quisquam, nisi superstitiosus, credat.

Fabulatur Vincentius libro uigesimo tertio, capite nonagesimo, quod sanctus Quintinus nobilem quendam superbum, ac (ut uidetur) nihil basilicę eius conferentem, noctu ceciderit, ac iusserit uulnera populo ostentare: quae res tum alios, tum ipsum quoque liberaliter fecit erga sacrificos, idolum Quintini colentes. Simile est, quod ibidem de falso teste narratur: cui primò proprium, postea uero aureum nasum absciderit.

Simile est, quod idem capite in nugatur, sacrilegum in Bertini ecclesia a demonibus territum, & mente deiectum esse. Sic scilicet daemones sanctorum bona custodierunt, & defensasunt.

SIGNA MENDACIA, PRO opinione, quod Sancti tueantur bona suorum clientum.

¶ Rotharij Longobardorum regis defuncti sepulchrum sacerdos quidam aperuit, futururus quae cum eius cadauere erant recondita. Sed Iohannes Baptista, quem Rotharij us semper ueneratus fuerat, comparuit, & furem illum abegit. Henricus Erphordensis capite 57, ex Longobardorum gestis. Sabellus Enneadis octauae libro sexto miratur, quod homo Arianae impietatis superis tam charus fuerit. Sed diabolus uoluit superstitutionem de cultu sanctorum, hoc pacto confirmare.

SIGNA MENDACIA, PRO opinione, quod Sancti pro cultoribus suis intercedant, ac uicissim neglectores & hostes suos puniant.

¶ Constans in Longobardos moturus, e remitam consulit de exitu belli. Ille uero cum pro oraculo diuino diu inuocat, uidet

ad se uenire Michaelē archangelū, Iohannē Baptistā, & Petrū apostolū, quorum unus ad solitariū inquit: Dic imperatori Cōstanti, q̄ ad talē rē, quā habet in corde suo dispositā, Domini uolūtas adhuc nō est. Gens Longobardorū qui in Italia habitāt, superari nunc ab aliquo nō potest: quia regina quēdā, quę ex alia prouincia uenit, basilicam in honore Dei & sancti Iohānis Baptistę construxit in Longobardorū finibus, & ornauit eā facultatib. honorificis, fecitq; ut famuli & famulę & reliquę ibidē Deo seruiētib. subiecta sint, & sacerdotes in ipso oratorio Deo fideliter seruiūt, & propter hoc ipse sanctus Iohānes pro Longobardorū gēte cōtinuē intercedit. Ipsa uerō gens suppliciter ac deuotē de suis facultatib. in honore Dei & sancti Iohannis Baptistę, omni anno in die natiuitatis dicti Baptistę Domini munera offert, ad conseruandū ipsum oratoriū. Locus in Modęcia dicitur. Verūtā tē tibi dicturi sumus in Deo: Veniet tēpus & dies, quādo ipsum sup̄a memoratum oratorium omnes habitatores terrę huius habebūt despectui, & omnes eius facultates inde expellent, & famulos ac famulas qui ibi subacti sunt, propter facultates eorum sępe affligent: & sacerdotes qui nunc ibi Deo seruiunt die ac nocte, inquieti erunt nimis, & auferentur quę eorum sunt, propter quod duceret uita eorum in amaritudine. Quando hęc inchoabuntur, & uos cernetis fieri, certē tunc ipsa gens peribit cum omnibus quę ad illos pertinent, & stabunt in improperium omnibus gentibus quę in circuitu illorum sunt. Et dixit ad eos solitarius: Obsecro clementiam uestram, si conuersi fuerint ad superiorem promissionem & conuersationem suam, non ne inuenient misericordiam? Responderunt quę: Scis quę Veritas dixit? Cōuertimini ad me, & ego conuertar ad uos. Eādē autem hora à conspectu eius euauerunt. Facto autem manē, ita eidem Constanti Augusto, ut sup̄a scriptum est, per ordinem omniā diligenter reuelauit. Tunc Imperator libenter accepit uerba eius. Paulus Diaconus lib. 5. cap. 4. de gestis Longobardorum.

Vincentius libro uigesimotertio, capite trigésimo, nugatur, Mariam pro abbatissa Salaberga intercedentem, impetrasse ei uitam longiorem.

Nugas superstitiosissimas Robertus Ganguinus lib. 3. in Clotharij uita, refert: & Regino in Chronico: quōd Dionysius, Rusticus, & Eleutherius, martyres in sacello quōdā, ceruū à Dagoberto agitatū, contra canes defenderint: & postea Dagobertum eōdem profugum, iusserint sibi tumulos maiori apparatu extrui, quo à populo magis colantur: & pro eo beneficio promiserint se

iratum eius parentem placaturos.

Huic simile est, quōd postea cū templum in honore istorū à Dagoberto extructū, consecradū esset, cuidā leproso in eo pernoctati, uisus sit Christus cū Petro & Paulo, Dionysio, Rustico & Eleutherio per fenestrā in basilicam descendere, eamque consecrare. & quōd mandarit, ut diceret sacerdotibus, nō opus esse alia dedicatione: ac in eius rei testimonium lepram ab homine isto sustulerit, & lapidi cuidam agglutinarit, ut ab alijs spectaretur.

Huius farinę est etiam, quod idem Ganguinus refert, Iohannem anachoretam Angloaldo Pictauorum episcopo narraffe, se à quodam sene reuerendo ex somno excitatū esse, ac iussū orare pro anima Dagoberti eadem hora defuncti. id uerō cum fecisset, in medio mari se turbam dæmonū conspexit, se, qui animā regis cymba deuehētes ad pēnas rapuerint, illam uerō contra eos frequēter opem Martini, Mauricij & Dionysij martyrū in clamasse: ac mox procellā cum fulgore & crebris imbribus exortam esse, & tres illos uiros candidis uestibus ad se uenisse, profitentes se eos esse, qui inuocati uelint Dagoberto opitulari: ac sine mora animam supplicis regis tormentis exemisse, & secū in cælum asportasse. Hęc ex uanis somnijs & nugis profluentia, nihilominus suos inuenerunt approbatores. Nā Andoenus Rothomagensis episcopus, ea literis mandauit: ut narrat idem Ganguinus. Sigebertus in Chronico, circa annum Domini 645. paulatim narrat eam fabulam, sicut plerūq; in illis solent autores uariare: quōd nimirū cuidam reuelatum sit, animam Dagoberti ad iudiciū raptam, & accusatā à multis sanctis, propter ecclesiarū suarū expoliationē: ac malis angelis eam abripere conantibus, Dionysium Parisiensem martyrem interuenisse, eamq; liberasse, modo pēnitentię prescripto, ut ad honorem Dei & beatorū Petri & Pauli apostolorū, quos offenderat, ecclesiam ædificaret. Nauclerus Generatione 21. Sed quis nos certiores faciat, istam reuelationē nō fuisse diaboli illusionē? cū ex uerbo Dei certō cōstet, à mortuis non esse uertatē sciscitandam, & animas mortuorum nō reuerti neq; ex inferno, neq; ex sinu Abraham? Lucę decimoquarto.

Cum Chuniberrus cū præfeto suo clam inisset consilium, de Aldone & Graufone interficiendo, musca maiuscula in fenestra confidebat, cui ille cultello pedē absceudit. Cum autē Aldo & Grauso essent ad regē adituri, claudus quidā altero pede aperit eis insidias regis. Illi ergo statim in basilicam Romanam martyris fugiunt. Rex, re cognita perquirat, quis eis dixerit de insidijs? Illi respondent,

respondent, quendam claudū & truncum pede altero ab aula descendisse, & sibi nunciasse. Rex, qui suspicatus fuerat præfectum suum id fecisse, agnoscit, muscam illam dæmonem fuisse, & denunciasse illis: ac mutato consilio, in gratiam eos recepit. Hæc à præfecto & alijs fistauī dentur. Nam caco-dæmon, qui cædium autor est, haud impedit necem: nisi fottè ea ratione de Romano martyre superstitionem aliquam conatus sit confirmare. Paulus Diaconus lib. sex

SIGNA MENDACIA QVI-

bus confirmata est opinio de Sanctorum mortuorum inuocatione.

¶ Nugatur Vincentius libro uigesimali, capite nonagesimo, ex Gregorio Turo-nensi, Quintinum à presbytero inuocatum effecisse, ut latro suspensus de patibulo decideret. Quasi uerò non alia ratione id potuisset accidere, quàm commenticia martyris uirtute.

Idem cap. 119 nugatur, sicarium quendam proiecti, uota ad eum mortuum fecisse: & oleo lampadis templi eius inunctum, brachiū fractū sanasse, ac reliquos cædis eius autores magna ui pecuniæ templo eius illata, iram diui istius placasse.

SIGNA MENDACIA PRO

opinionē, Sanctos mortuos reuelasse de locis, ubi templa sibi edificari uelint.

¶ Narrat Palmerius, Petrum, Raphaelem, Iesum Christum, Mariam, Iohannem Baptistam, Iustinam, duodecim Apostolos, diuersis uicibus Magno Oppitergēsī episcopo reuelasse, ubi in ciuitate Veneta uellent sibi tēpla extrui. Verum supersticiosa ista sunt: & Sabellicus ipse Enneadis octauæ libro 6, eā opinionem à Dandulo, qui de origine Venetę urbis scripsit, improbari affirmat. Quid enim mortuus est negocij cum templis saxeis aut ligneis?

SIGNA MENDACIA PRO

opinionē, quòd alius locus alio sit sanctior ad orandum.

¶ Fabulam narrat Vincentius libro uigesimali tertio, capite nonagesimo tertio, de Andoeno. quòd ad locū, qui nūc crux Christi sancti Andoeni dicitur, muli eius cū curru immobiles substiterint: & ille ad cælos respiciens, uiderit uexillum crucis, indeque cognouerit Deū isthic uelle coli: ac noctu colūna ignea super eo loco uisa sit, & eò multi homines confluētes sanati sint. Sed quis sanus non intelligat, hæc uel fabulosa esse (uoluerūt enim sacrifici hoc modo homines excitare ad liberalitatem) aut certè ad superstitionem referēda: cum in uerbo Dei scriptū

fit, in omni loco Deum rectè inuocari. & cū Matthæi 24 Christus moneat: Si dixerint, Hic est Christus, aut illic, nolite credere, nolite exire.

Simile est, quod ibidem nugatur, eum iuxta insulam Beluonicam dormientem, angelicis colloquijs esse iustum, isthic basilicā in honorem Stephani edificare.

Simile est, quod idem capite 102 fabulatur, Andoenum in alio quodam loco, ubi uiderat figuram crucis, edificasse templum, & cœnobium extruxisse.

SIGNA MENDACIA PRO

Peregrinatione ad loca sancta.

¶ Goericum ab angelo monitum, profectum esse ad ciuitatem Merensem, ut limina Stephani uisitare: idem nugatur lib. 23, cap. 74. Quod sanè profuit ad superstitionem peregrinationem ad sanctorū cadauera.

SIGNA MENDACIA PRO

Purgatorio.

¶ Anno Domini 671, iuxta Sigebertū, quidā nomine Drithelmus in regiōe Northanūbrorum, quæ uocatur Incunningum, uir pius & honestus, incidit in morbum: eoq; aggrauescente, uesperī moritur. Diluculo uerò cum ad feretrum asiderent pro more flētes amici & uxor, reuiuiscit, seq; erigit. Perterriti omnes, fugiunt primū: sed tandē re ipsa cognoscunt, eum uiuere. Ille autem ad uxorem inquit: Noli timere, quia iam uerè resurrexi à morte, qua tenebar, & apud homines sum iterum uiuere permissus. Nō tamen ea mihi, qua antè consueueram, conuersatione: sed multum dissimili ex hoc tēpore uiuendum est. Statimq; surgēs abiit ad uillulę oratorium, & usq; ad diem in oratione persistens, mox omnem quā possederat substantiā in tres diuisit portiones. E quibus unam coniugi, alteram filijs tradidit: tertiam sibi ipsi retentans, statim pauperibus distribuit. Nec multo pōst seculi curis absolutus, ad monasterium Mailtos, quod Tuidi fluminis circumflexu maxima ex parte clauditur, peruenit. Acceptaq; tonsura, locum secretæ mansionis, quam præuiderat, abbas intrauit: & ibi usque ad diem mortis in tanta mentis & corporis contritione durauit, ut multa illum quæ alios laterent, uel horrenda uel desideranda uidisse (etiam si lingua faleret) uita loqueretur. Narrabat enim hoc modo, quod uiderat: Lucidus, inquit, aspectu & clarus erat indumento, qui me ducebatur: incedebamus autem tacentes (ut uidebatur mihi) contra ortum solis solstitialem: cumq; ambularem, deuenimus ad uallē multæ latitudinis ac profunditatis, infinitę autem longitudinis: quæ ad lēuam nobis sita, unum latus flammis feruentibus nimitū

B 2 terribile,

terribile, alterum furenti grandine ac frigore niuium omnia perfante atque uerrente, non minus intolerabile præferbat. Vtrumque autem erat animabus hominum plenum, quæ uicissim hinc inde uidebantur quasi tempestatibus impetu iactati. Cum enim uim feruoris immensi tolerare non possent, profliebant miseræ in medium frigoris infesti. Et cum neque ibi quippiam requiei inuenire ualerent, resilliebant rursus urendæ in medium flammaram inextinguibilem. Cumque hac infelici uicissitudine longè lateque, prout aspicerem poteram, sine ulla quietis intercapedine, innumerabilis spirituum deformium multitudo torqueretur, cogitare cœpi, quod hic fortasse esset infernus, de cuius tormentis intolerabilibus narrare sæpius audiui. Respondit cogitationi meæ ductor, qui me præcedebat: Nō hoc, inquit, suspicaris: non enim hic infernus est ille, quem putas. At cum me hoc spectaculo tam horrendo perterritum, paulatim in ulteriora produceret, uidi subito ante nos obscurari incipere loca, & tenebris omnia repleri. Quas cum intrarem, in tantum paulisper condensatæ sunt, ut nihil præter ipsas aspicerem: excepta dumtaxat specie & ueste eius qui me ducebat. Et cum progredieremur sola sub nocte per umbras, ecce subito apparent ante nos crebri flammaram terrarum globi ascendentes quasi de puteo magno, rursusque decedentes in eundem. Quod cum perductus essem, repente ductor meus disparuit, ac me solum reliquit in medio tenebrarum & horrendæ uisionis. At cum eidem globi ignium sine intermissione modò alta peterent, modò imbarathri repeterent, cerno omnia quæ ascendebant fastigia flammaram plena esse spiritibus hominum, qui instar fauillarum cum fumo ascendentium nunc ad sublimiora proiecerentur, nunc retractis ignium uaporibus relaberentur in profundum. Sed & foetor incomparabilis cum eisdem uaporibus ebulliens, omnia illa tenebrarum loca replebat. Et cū diutius ibi pauidus consisterem, utpote incertus quid agerem, quod uertirem gressum, qui uel mihi finis maneret, audio subito post terga sonitum immanissimi fletus, ac miserissimi: simul & cachinnum crepitantem, quasi uulgi indocti captis hostibus insultantis. Vt autem sonitus idem clarior redditus, ad me usque peruenit, considero turbam malignorum spirituum, quæ animas hominum mœrentes eiulantesque, ipsa uerò multum exultans & cachinnans, medias illas trahebat in tenebras. E quibus uidelicet hominibus, ut dignoscere potui, quidam erat attonsus ut clericus, quidam laicus, quædam fœmina. Trahentes autem

eos maligni spiritus, descenderunt in mediū barathri illius ardētis. Factumque est, ut cum longius subeuntibus eis, fletum hominum & risum dæmoniorum clarè discernere nequirem, sonū tamen adhuc promiscuum in auribus haberem. Interea ascenderunt quidam spirituum obscurorum de abyſſo illa flammuosa, & accurrentes circūdederunt me, atque oculis flammantibus, & de ore ac naribus ignem putidum efflantes,angebant. Forcipibus quoque igneis, quos tenebant in manibus, minirabatur me comprehendere, nec tamen me ullatenus contingere, tamen terrore præsumebant. Qui cum undique uersum hostibus & cæcitate tenebrarum conclusus, huc illucque oculos circūferrē, si forte aliquid de quid auxiliij quo saluaret adueniret: apparuit retro uia, quæ uenerā, quasi fulgor stellarum micantis inter tenebras, qui paulatim creſcēs, & ad me ocyus festinās, ubi appropinquauit, dispersi sunt, & aufugerunt oēs, qui me forcipibus rapere querebant spiritus infesti. Ille autem qui adueniens eos fugauit, erat ipse qui antè ducebat. Qui mox cōuersus ad dexterū iter, quasi cōtra ortū solis brumalē me ducere cœpit. Nec mora exemptū tenebris, in auras me serenę lucis eduxit. Cūque me in luce aperta duceret, uidi ante nos murū maximum, cuius neque longitudini hinc uel inde, neque altitudini ullus esse terminus uideretur. Cœpi autem mirari, quare ad murū accederemus, cū in eo nullā ianuā uel fenestram uel ascensum alicubi conſpicerem. Cum ergo peruenissemus ad murum, statim nescio quo ordine fuimus in summum ac lætissimum, tantaque fragrantia uernantium flosculorum plenus, ut omnem perfœtorem tenebroſę fornacis, qui me peruaserat, effugaret admirandi huius suauitatis odoris. Tanta autem lux cuncta ea loca perfuderat, ut omni splendore diei siue solis meridiani radijs uideretur esse præclarior. Erantque in hoc campo innumera hominum agminū lætantium. Cumque inter choros felicium incolarū medios me duceret, cogitare cœpi, quod hoc fortasse esset regnum cœlorum, de quo prædicari sæpius audiui. Respondit ille cogitatui meo: Nō, inquit, hoc est regnum cœlorum, quod autumas. Cumque procedentes transissemus, & has beatorum mansiones spirituum: aspicio ante nos multo maiore luminis gratiā quam prius, in qua etiam uocem cantantium dulcissimā audiui: & odoris fragrantia miri tanta de loco effundebatur, ut is quæ antea degustās, quasi uiciniu rebar, iam per modicum mihi odor uideretur. Sicut etiam lux illa campi florētis existima, in cōparatione eius quæ nunc apparuit lucis,

lucis, tenuissima prorsus uidebatur, & parua. In cuius amoenitatem loci, cum nos intraturos sperarem, repente ductor substitit: nec mora gressum retorquens, ipsa me uia qua nonimus reduxit. Cumq; reuersi perueniremus ad mansiones illas lætas spirituū candidatorum, dixit mihi: Scis quæ sint ista omnia quæ uidisti? Respondi ego: Non. & ait: Vallis illa quam aspexisti, flammis feruentibus & frigoribus horrenda rigidis, ipse est locus in quo examinandæ & castigandæ sunt animæ illorum, qui differentes conserui, & emendare scelera sua quæ fecerunt, in ipso tandem mortis articulo ad pœnitentiã cõfugiunt, & sic de corpore exeunt: qui tamen, quia confessionem & pœnitentiã uel in morte habuerunt, omnes in die iudicij ad regnũ cœlorũ peruenient. Multos autem preces uiuentium, & eleemosynæ, & ieiunia, & maximè celebratio missarum, ut etiam ante diem iudicij liberetur, adiuuat. Porro puteus ille flâmiuomus ac putidus, quem uidisti, ipsum est os gehennæ, in quo quicumq; semel inciderit, nõquam inde liberabitur in æuum. Locus uerò ille florifer, in quo pulcherrimam hanc iuuentutem iocundari ac fulgere conspicis, ipse est in quo recipiuntur animæ eorum, qui in bonis quidem operibus de corpore exeunt: non tamen sunt tantæ perfectionis, ut in regnum cœlorum statim mereantur introduci, qui tamen omnes in die iudicij ad uisionẽ Christi & gaudia regni cœlestis intrabunt. Nam quicumq; in omni uerbo & opere & cogitatione perfecti sunt, mox de corpore egres- si ad regnum cœlestis perueniunt. Ad cuius uicinia pertinet locus ille, ubi sonum cantilenæ dulcis cum odore suauitatis ac splendore lucis audisti. Tu aut, quia nunc ad corpus reuerti, & rursus inter homines uiuere debes, si actus tuos curiosus discutere, & mores sermonesque tuos in recitidine ac simplicitate seruare studueris, accipies & ipse post mortem locũ mansionis inter hæc beatõrum. Namq; ego cũ ad tẽpus abscessissem abs te, ad hoc feci, ut quid de te fieri deberet agnoscerem. Hæc mihi cum dixisset, delectatus sum reuerti ad corpus: multum detestatus sum reuerti ad corpus: delectatus nimirum suauitate ac decore loci illius quem intuebar, simul & consortio eorum quos in illo esse uidebam. Nec tamen ductorem meum aliquid rogare audebam. Sed inter hæc nescio quo ordine, repente inter homines me uiuere cerno. Historia Ecclesiastica Bedæ libro quinto, capite decimotertio. Hac illusione diaboli, eo tempore purgatorium, & missæ, & operum fiducia, Britannis & alijs supersticiosis hominibus sunt confirmatæ, & cõmen-

datæ, cum nolent audire sinceros doctores, ex uerbo Dei Romanorum ceremonias refutantes. Eadem, & quidem fabulosa plura, habet Vincentius libro uigesimalotertio, capite 19. Et Antoninus titulo 13, capite 3. §. secundo.

Huic similis est fabula de Furseo monacho, qui in ecstasi constitutus, angelos audiuit cantantes: Ibunt sancti de uirtute in uirtutem. Ac postea iterum ab iisdem iussus est respicere in mundum. At ille oculos in inferiora deflectens, uidit quasi uallem tenebrosam subtus se in imo positam. Vidit & quatuor ignes in aere, non multo ab inuicem spacio distantes. Et interrogans angelos, qui essent hi ignes? audiuit, hos esse ignes, qui mundum succedentes essent cõsumpturi. Primum, mēdacijs: cum hoc quod in baptismo abrenunciare nos sathanæ & omnibus operibus eius promissimus, minimè implemus. Secundum, cupiditatis: cum mundi diuitias amori cœlestium præponimus. Tertium, dissensionis: cũ animas proximorum etiam in superuacuis rebus offendere non formidamus. Quartum, impietatis: cum infirmiores spoliare, & eis fraudem facere pro nihilo ducimus. Crescentes uerò paulatim ignes usq; ad inuicem sese extenderunt, atq; in immensam adunati sunt flammã. Cumq; appropinquassent, pertimescens ille dicit Angelo: Domine, ecce ignis mihi appropinquat. At ille: Quod nõ incendisti, nõ ardebit te. Nã etsi terribilis iste & grãdis esse roguis uidetur, tamẽ iuxta merita operũ singulos examinat, quia uniuscuiusq; cupiditas in hoc igne ardebit. Sicut enim quis ardet in corpore per illicitam uoluptatẽ, ita solutus corpore ardebit per debitam pœnã. Tunc uidit unũ de tribus angelis, qui sibi in tota utraq; uisione ductores affuerunt, præcedentem ignis flammam uidere: & duos ab utroq; latere circumuolantes, ab ignium se periculo defendere. Vidit autem & dæmones per ignem uolãtes, incendia bellorum contra iustos struere. Sequuntur aduersus ipsum accusationes malignorum, defensiones spirituũ bonorum, copiosior cœlestium agminum uisio. Sed & uirorum de sua natione Scotorum, quos olim sacerdotali gradu non ignobiliter potitos, fama iam uulgante compererat: à quibus non pauca, quæ uel ipsi, uel omnibus qui audire uellent, multum salubria essent, audiuit. Qui cum uerba finisissent, & cum angelicis spiritibus ipsi quoque ad cœlos redirent, remanserunt cum beato Furseo tres angeli, de quibus diximus, qui eum ad corpus referrent. Cumque præfato igni maximo appropiaret, diuisit quidem angelus, sicut prius, ignem flammæ. Sed uir Dei,

ubi ad pate factam usque inter flammam ianuam peruenit, arripientes immundi spiritus unum de eis quos in ignibus torrebant, iactauerunt in eum: & contingentes humerum, maxillamque eius, incenderunt. Cognouitque hominem: & quod uestimentum eius morientis acceperit, ad memoriam reduxit, quem angelus sanctus statim apprehendens, in ignem reiecit. Dicebatque hostis malignus: Nolite repellere, quem ante suscepistis. Nam sicut bona eius peccatoris suscepistis, ita & de penis eius participes esse debetis. Contradicens angelus: Non, inquit, hoc propter auariciam, sed propter saluandam eius animam suscepit. Cessauitque ignis. Et conuersus ad eum angelus: Quod incendiasti, inquit, hoc arsit in te. Si enim huius uiri in peccatis suis mortui pecuniam non accepisses, nec pena eius in te arderet. Et plura locutus, quid erga salutem eorum qui peniterent, esset agendum, salubri sermone edocuit. Qui postmodum in corpore restitutus, omni uitae suae tempore signum incendij, quod in anima pertulit, uisibile cunctis in humero maxillaque portauit. Mirumque in modum, quod anima in occulto passa sit, caro palam praemonstrabat. Beda lib. 3, capite decimonono.

SIGNA MENDACIA, PRO

Missae, & ieiunij, & Purgatorio.

¶ Temporibus Iodoci heremitae, inter missas dextera Dei apparuit, & ministerium angelorum: ut habetur in Chronico Aeditui.

Nugatur Beda, re ipsa cognitum esse, sacrificium Missarum ad redemptionem & animae & corporis ualere. Nam Immam quendam nomine, non potuisse uinculis concludi & ligari, propterea quod frater eius presbyter, cum putasset eum in praelio esse interfectum, pro absolutione animae illius sepius missas fecerit, libro quarto, capite 22. Digna sane & firma probatio, ex rumore ad rem tam confirmandam.

Simile commentum Vincentius libro uigesimo secundo, capite centesimodecimo refert, de quodam a Persis capto, pro quo parentes quotannis ter Collectas fieri curarint in Theophania, in Dominica sancta, & in Pentecoste. Is enim liberatus, & domum reuersus, narrauit illis: statutis diebus ad se uenisse candidum uirum, seque liberasse a uinculis. Ex hoc fundamento Iohannes Eleemosynarius probauit, Collectas prodesse animabus defunctis.

Ad missarum & ieiuniorum uim confirmandam, mendax signum refert Beda, libro quarto, capite decimoquarto, in hunc

modum. Eodem tempore quo ipsa prouincia, scilicet Australium Saxonum, nomen Christi suscepit, multas Britanniae prouincias mortalitas saeva corripiebat. Quae cum praefatum quoque monasterium, cui tunc regendo reuerendissimus ac religiosissimus Christi sacerdos uocabulo Eappa praefuit, nutu diuinae dispensationis attingeret, multi que siue de his qui cum antistite illo uenerant, siue de illis qui de eadem prouincia Saxonum nuper ad fidem fuerant uocati, passim de hac uita raperentur: uisum est fratribus, triduanum ieiunium agere, & diuinam suppliciter obsecrarent, ut misericordiam sibi dignaretur impendere, siue periclitantes hoc morbo a praesenti morte liberaret, seu raptos a mundo a perpetua animae damnatione seruaret. Erat tunc temporis in eodem monasterio puerulus quidam, de natione Saxonum, nuper uocatus ad fidem: qui eadem tactus infirmitate, non pauco tempore recubans in lectulo iacebat. Cum ergo secunda memorati ieiunij ac supplicationum dies ageretur, contigit forte ipsum puerum hora ferme secunda diei, in loco in quo aeger iacebat, solum inueniri: cui diuina dispensatione subito beatissimi Apostolorum principes dignati sunt apparere. Erat enim puer multum simplicis ac mansueti animi, sinceraeque deuotione sacramenta fidei quae suscepit seruans. Salutantes ergo illum uerbis pijsissimis Apostoli, dicebant: Noli timere fili mortem, pro qua cœlestia regna sumus perducturi. Sed primum expectare habes, donec missae celebrentur ac uiatico Domini corporis ac sanguinis accepto, sic infirmitate simul & morte absolutus, ad aeterna in caelis gaudia subleueris. Clama ergo ad te presbyterum Eappam, & dicito illi: Quia Dominus exaudiuit preces uestras, & deuotionem ac ieiunia propitius aspexit, neque aliquis de hoc monasterio, siue de adiacentibus ei possessiunculis, hac clade ultra moriturus est: sed omnes qui alicubi de uestris hac aegritudine laborant, resurrecturi a languore ad pristinam sunt sospitatem recuperandi, praeter te solum, qui hodierna es die liberandus a morte, & ad uisionem Domini Christi, cui fideliter seruiisti, perducendus in caelum. Quod diuina uobis misericordia, per intercessionem religiosi ac Deo dilecti regis Olualdi, qui quondam genti Nordanubrorum, & regni temporalis autoritate, & Christianae pietatis, quae ad regnum perenne ducit, deuotione sublimiter praefuit, conferre dignata est. Hactenim die idem rex ab infidelibus in bello

corpo:

corporaliter extinctus, mox ad sempiterna
 animarum gaudia assumptus in cœlum, &
 electorum est sociatus agminibus. Quærât
 in suis codicibus, in quibus defunctorum est
 adnotata depositio: & inuenient illum hac
 (ut diximus) die raptum esse de seculo. Ce-
 lebrent ergo missas per cuncta monasterij
 oratoria huius, siue p̄ gratiarum actione ex-
 auditę suę deprecationis: siue etiam in me-
 moriam præfati regis Osuualdi, qui quondã 10
 ipsorum genti præerat. Ideoq; pro eis quasi
 pro suã gentis aduenis suppliciter orabat ad
 Dominũ, & cunctis conuenientibus ad Ec-
 clesiam fratribus, communicent omnes sa-
 crificijs cœlestibus: & ita soluto ieiunio, cor-
 pus quoq; suis reficiant alimentis. Quæ uer-
 bacum omnia uocato ad se presbytero pu-
 er narrasset, interrogauit eũ sollicitus, qua-
 les essent habitu uel specie uiri, qui sibi ap-
 paruissent? Respondit: Præclari omnino 20
 habitu & uultu erant, lætissimi ac pulcher-
 rimi, quales nunquam antè uideram, neque
 aliquos hominum tanti decoris ac uenusta-
 tis esse posse credebam. Unus quidem at-
 tonsus erat ut clericus, alius barbam ha-
 bebat prolixam. Dicebantque, quod unus
 eorum Petrus, alius uocaretur Paulus: & i-
 pli essent ministri Domini & saluatoris no-
 stri Iesu Christi, ad tuitionem nostri mona-
 sterij missi ab ipso de cœlis. Credidit ergo 30
 uerbis pueri presbyter, ac statim egressus
 requisit in annali suo, & inuenit eadem
 ipsa die Osuualdum regem fuisse perem-
 ptum. Vocatisque fratribus, parare prandi-
 um, missas fieri, atque omnes communica-
 re more solito præcepit: simul & infirman-
 ti puero de eodem sacrificio Dominicæ ob-
 lationis particulam deferri mandauit. Qui-
 bus ita gestis, non multo post eadem ipsa 40
 die puer defunctus est: suaque morte pro-
 bant uera fuisse uerba, quæ ab Apostolis
 Christi audierat. Sed & hoc uerbis eius te-
 stimonium perhibuit, quod nemo præter
 ipsum tempore illo ex eodem est monaste-
 rio raptus de mundo. Ex qua nimirum ui-
 sione multi, qui hæc audire potuerunt, &
 ad exorandam in aduersis diuinam clemen-
 tiam, & ad salutaria ieiuniorum remedia
 subeunda, sunt mirabiliter accensi. Et ex eo
 tempore non solum in eodem monasterio, 50
 sed & in plerisque locis alijs cœpit annua-
 tim eiusdem regis ac militis Christi natali-
 tuis dies missarum celebratione uenerari.

SIGNA MENDACIA

pro uita Mona-
 stica.

¶ Monasticum genus uitæ, cum in uer-
 bo Dei non habeat fundamenta, oportuit
 uanis somnijs & uisionibus commendari. 60

Vnde Beda libro quarto historiae Ecclesiasti-
 cæ Anglorum, capite 7. 8. 9. 10. multa eius
 generis commemorat de cœnobio uirgi-
 num Berecingensi, ut quoddam luce cœlitus
 missa locus sepulturæ monstratus sit, &
 quoddam puer moriens uirginem appellarit,
 quæ & ipsa paulo post sit peste extincta: &
 quomodo una ex sororibus uiderit quandã
 ex isto cœnobio aureis funibus in cœlum sub-
 moueri, quam uisionem secuta sit mors E-
 dilburgæ abbatissæ: & similes nugæ, quas
 omittimus.

Cœperunt hoc seculo Reges etiam abdi-
 cato magistratu, monasticæ uitæ sese dede-
 re. Eam impietatem mendacibus signis o-
 portuit exornari. Vnde de Sebbo, Beda re-
 fert libro quarto, capite undecimo historiae
 Anglorum, quoddam in uisione tres uiri ad eum
 ægotantem uenerint, eiq; diem obitus &
 facilem mortem prædixerint. Item quoddam
 lapideum sarcophagum ad cadauer eius ca-
 piendum, cum esset angustius, mirabiliter
 sese dilatauerit.

Nugatur Vincentius libro uigesimaliter-
 tio, cap. 114, niueam columbam Berchario
 & Niuardo, alteri somnianti, alteri spectan-
 ti, oculis designasse locum cœnobij Altiuil-
 laris. O' somniantes.

Ecgbertus adolescens peste in Scotia
 grassante, solus cum Edilho in monasterio
 relictus, cum & ipse cum sodale suo eo mor-
 bo corripere, à Deo obnixè petijt, ne si-
 nat se prius extingui, quàm præteritas ne-
 gligentias, quas in puericia sua commise-
 rat, perfectius castigaret, & in bonis ope-
 ribus se abundantius exerceret. Vouit eti-
 am uotum, quoddam nunquam in insulam, in
 qua natus erat, uellet reuerti: & quoddam
 quotidie totum Psalterium in Dei gloriam es-
 set decantaturus, nisi impediatur aduersa
 ualitudine: & quoddam in omni septimana di-
 em cum nocte esset ieiunus exacturus. So-
 dalis eius de somno expergefactus, ait: O' fra-
 ter Egberte, ò quid fecisti? Sperabam, quia
 pariter ad uitam æternam intrarem: ue-
 runtamen scito, quia quæ postulasti, acci-
 pies. Didicerat enim per uisionem, quid il-
 le petijisset, & quoddam petita impetrasset. Mor-
 tuus est ergo Edilhus: sed Egbertus conua-
 luit, & in suo uoto seruando multos labo-
 res & molestias cœpit, & in regnum cœlo-
 rum non intrauit, damnatus cum sua iusti-
 cia Pharisaica. Matthæi 5. Quod Edilhus
 absque dubio eo indicauit, quoddam dixit, Spe-
 rabam nos pariter uitam æternam intratu-
 ros, quod nunc non fiet, cum fiducia tuorum
 operum inniti præsumas. Narrat Beda li-
 bro tertio, capite uigesimo septimo Eccle-
 siasticæ historiae.

Plena etiã nugis & uanitate pleraq; sunt
 miracula,

miracula, quæ à monachis, nonnis & alijs hoc seculo referuntur facta, in Legedis (ut uocant) seu historijs & uitis eorū: qualia sunt, quod Aurea abatissa monachā mortuā, cui clauis commiserat, excitari: & acceptis rationibus ab ea, permiserit ei mori: ut refert Vincentius libro 23. cap. 69. Et quod ab angelo prohibita sit Euangelium in missa legere, cum id ob diaconi ruditatē præsumpsisset, & quod brachium eius cæcam sanarit: capite sequenti.

SIGNA MENDACIA PRO

*Commendandis operum
meritis.*

¶ Narrat Beda libro tertio, capite sexto Ecclesiasticæ historiæ: Aidanum Osualdo regi, pauperibus de mensa sua dapes & argenteum discum in frustra contusum minuatim distribuenti, dixisse: Nunquam inueterascat hæc manus, idque sic euenisse. Nam eam manum cum brachio, in acie à reliquo corpore auulsam, adhuc durare incorruptam.

SIGNA MENDACIA PRO

*Commendando cœli-
batu.*

¶ Eo die quo Agilus moriturus erat, Ado post matutinas oratiōes audiuit choros uirginum, in sublimi canentes: Hodie Sanctus Agilus cū summis laudibus pergat ad præmium, hodie cum sanctis in cœlo triumphat felix ualde: quia ab infantia seruauit castitatem, & uirgo centenarius ascendit ad gloriam. Vincentius libro uigesimotertio, cap. 103.

Adon Viēensis ætate sexta nugatur, Hediltrudam filiam Annæ reginæ Anglorum, duodecim annos thorum maritalem incorruptam seruasse: ac marito defuncto, uirginum matrem & nutricem egisse. ob quæ merito caro eius post annos sedecim, in sepulchro unā cum inuolucro integra & incorrupta sit reperta.

Fabulosum est quod narrat Vincentius lib. 23, cap. 76. Noddonem & socios eius ad lectum Arnulphi, quem calumniati erant ob libidinem, accedentes, flamma amburentes uestes & nates, & genitalia eorum, diuinitus punitos esse.

SIGNA MENDACIA PRO

*Errore de necessitate confessionis
omnium peccatorum.*

¶ Doctrina illa de necessitate confessionis omnium peccatorum, etiam indigebat confirmatione signorum mendacium. Quare Beda ad eam rem siue cōmentum quoddam, siue historiam ueram recitat, lib. quinto, capite decimo quarto, in hunc modum: Fuit quidam tēporibus Coenredi, qui post

Edilredum regnauit, uir in laico habitu atque officio militari positus: sed quantum pro industria exteriori, regi placens, tantum pro interna suimet negligentia displicens. Admonebat ergo illum sedulo, ut confiteretur, & emendaret, ac relinqueret scelera sua, priusquam subito mortis superuentu tēpus omnē pœnitēdi & emendādi perderet. Verum ille licet frequenter admonitus, spernebat uerba salutis, seseq; tēpore sequenti pœnitentiam acturum esse promittebat. Inter hæc tātus infirmitate, decidit in lectum, atque acripit dolore torqueri. Ad quem ingressus rex (diligebat enim eum) multum hortabatur, ut uel tunc, antequam moreretur, pœnitentiam ageret commissorum. At ille respondebat, Non se tunc uelle confiteri peccata sua, sed cū ab infirmitate resurgeret, ne forte exprobraret sibi sodales, quod timore mortis faceret ea, quæ sospes facere noluerat. Fortiter quidē, ut sibi uidebatur, locutus: sed miserabiliter, ut postea patuit, demoniaca fraude seductus est. Cumque morbo ingrauescente denud ad eum uisitandum ac docendum rex intraret, clamauit statim miserabili uoce: Quid uis modò? Quid huc uenisti? Non enim mihi aliquid utilitatis aut salutis potes ultra conferre. At ille: Noli, inquit, ita loqui: Vide ut sanum sapias. Non, inquit, infirmitas, sed pessimam mihi conscientiam certus præ oculis habeo. Et quid, inquit, hoc est? Paulo antè, inquit, intrauerunt domum hanc duo pulcherrimi iuuenes, & resederunt circa me, unus ad caput, & unus ad pedes. Protulitq; unus libellum perpulchrum, sed uehementer modicum, ac mihi ad legendum dedit, in quo omnia quæ unquam bona feceram intuens, scripta reperi, & hæcerant nimium pauca & modica. Receperunt codicem, neq; aliquid mihi dicebant. Tunc subito superuenit exercitus malignorum & horrendorum uultu spirituum, domumq; hanc & exterius obsedit, & intrus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille qui & obscuritate tenebrose faciei & primatu sedis maior esse uidebatur eorum, proferens codicem horrendæ uisionis, & magnitudinis enormis, & pōderis penè importabilis, iussit uni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem, inueni omnia scelera, non solum quæ opere uel uerbo, sed etiā quæ tenuissima cogitatione peccauit, manifestissimè in eo tetrus esse delicta literis. Dicebatque ad illos qui mihi assedebatis, scientes certissimè quia nolite estis? Responderunt: Verum dicis, accipite & in cumulum damnationis uestre ducite. Quo dicto, statim disparuerunt. Surgentes quoque dño nequissimi spiritus, habentes in manibus

33
 nibus furcas, percusserunt me, unus in capi-
 te, & alius in pede. Qui uidelicet modò cū
 magno tormento irrepunt mea uiscera, in
 interiora corporis mei: moxque ut ad inui-
 cem peruenient, moriar, & paratis ad rapi-
 endam me dæmonibus in inferni claustra
 pertrahar. Sicque loquebatur miser despe-
 rans: & non multo post defunctus, pœniten-
 tiam quam ad breue tempus cum fructu ue-
 nia facere superfedit, in æternum sine fru-
 ctu penis subditus facit. De quo constat,
 quia (sicut beatus Gregorius de quibusdam
 scribit) non pro se ista, cui non profuere:
 sed pro alijs uiderit, qui eius interitum co-
 gnoscetes, differre tempus pœnitentiæ
 dum uacat timerent, ne improviso mortis
 articulo præuenti, impœnientes perirent.
 Quod autem codices diuersos, per bonos
 sue malos spiritus sibi uidit offerri, ob id
 superna dispensatione factum est, ut me-
 10
 minerimus, facta & cogitationes nostras
 non in uentum diffuere, sed ad examen
 summi Iudicis cuncta seruari, & siue per a-
 micos / angelos in fine nobis ostendenda,
 siue per hostes. Quod uerò prius candi-
 dum codicem protulerunt angeli, deinde
 arum dæmones, illi perparuum, isti enor-
 mem: animaduertendum est, quòd in pri-
 ma ætate bona aliqua fecit, quæ tamen u-
 30
 niuersa prauè agendo inuenis obnubila-
 uit. Qui si contrariò errores puericiè corri-
 gere in adulescentia, ac benefaciendo à Deī
 oculis abscondere curasset, posset eorum nu-
 mero sociari, de quibus ait Psalmus: Beati-
 quorum remissa sunt iniquitates, & quorū
 tecta sunt peccata. Hanc historiam, sicut à
 uenerabili antistite Pechtelmo didici, sim-
 pliciter ob salutem legentium, siue audien-
 tium, narrandam esse putauī.
 Huic simile est, quod narrat capite se-
 40
 queati, de fabro in Berniciorum prouin-
 cia, qui ebrietati deditus, & fabrilis curans,
 neglexit in Ecclesiam ad psalmos & preces
 cum fratribus conuenire. Moriturus autem
 narrat, se cernere tartarum apertum, &
 in eo diabolos & Caypham, ac sibi apud e-
 osdem præparatum locum. Fratreshorta-
 bantur eum ad pœnitentiam: uerū ille re-
 sponder, frustra omnia esse, cum sibi de-
 monstratum sit iudicium. atque in hac de-
 50
 speratione obiit. Huiusmodi fructus af-
 fert doctrina illa legis, de operum neces-
 sitate ad salutem: doctrina Euangelij ab-
 iecta, aut ignorata, sicut in istis monaste-
 rijs reuerà fuit. Nemo enim de Christo e-
 iusque beneficijs, miseris istis & anxijs con-
 scientijs consolationes suggessit: ut satis ap-
 pareat ex narratione Bedæ libro quinto, ca-
 pite decimo quinto.

Simile est, quod Vincentius libro uigesi-
 60

motertio, capite 94. narrat: Philibertum pro
 fratre muto Deum inuocasse, ut ei usum lin-
 guæ concederet, ad cōfessionem delicti sui:
 quod & impetrauerit.

SIGNA MENDACIA PRO
opinionē, imaginibus sacris uim in-
esse diuinam.

¶ Superstitiosum est, quod Sigebertus
 in Chronico, & Paulus Diaconus libro de-
 cimooctauo rerum Romanarum, afferunt,
 Heraclium contra Persas bella mouentem,
 confisum esse imagine seu tabula, in qua
 Iesus erat pictus, seu Maria: ut uult Vin-
 centius libro uigesimotertio, capite un-
 decimo. de qua, fabula erat, quòd de cœ-
 lo cecidisset: ut annotat Blondus Decade
 prima, libro nono: Iuo in Chronico.

SIGNA MENDACIA, PRO
Crucis superstitiosa cultura
stabilienda.

¶ Cum Heraclius anno Domini 631 de-
 uicta Perside, Zachariam patriarcham cum
 captiuorum turba Hierusalem reduxisset,
 & sanctam crucem Domini regio uestitu or-
 natus, uellet per portam, per quam 125 vs
 ad crucem subeundam exiuit, transporta-
 re, porta diuinitus clausa est: ut Sigeber-
 tus ait. lapides enim concurrentes clausu-
 runt transitum, ut Vincentius nugatur: seu
 Imperator in ea immobilis substitit, non
 ualens, licet conaretur, progredi, ut Blon-
 dus habet. Id autem cur fieret, cum mira-
 retur: angelus (ut Sigebertus, dicit, & Vin-
 centius) seu Zacharias episcopus monu-
 it, ornatum regium deponendum, & nudis
 pedibus, sicut Christus fecisset, exeundum
 esse. Quod ubi fecit, porta ultro aperta est,
 seu Imperatori transitus est concessus. Hæc
 res licet ualde fabulosa uideatur, tamen
 causam præbuisse dicitur solenni ritui exal-
 tationis Crucis. Sigebertus in Chronico:
 Blondus Decadis primæ libro nono: Vin-
 centius lib. 23, cap. 12. Gotfridus Viterbien-
 sis parte 16.

Anno imperij Constantis primo, secun-
 dum Sigebertum: aut secundo, iuxta Pau-
 lum Diaconum libro decimonono rerum
 Romanarum: Haumar Saracenorum dux
 cœpit ædificare templum in Hierusalem.
 sed cum subinde extructa corruerent, sci-
 scitabatur causam à Iudæis, qui aiebant, cru-
 cem quæ erat super templo montis Oliua-
 rum, impedire ædificationem. His ille fi-
 dem adhibens, crucem illam amoliebatur:
 & sic ædificium suum consequebatur firmi-
 tatem. Hic rumor inter Christianos di-
 uulgatus, opinionem in seuit mentibus im-
 peritorum, crucem ualere contra omnis ge-
 neris mala.

SIGNA MENDACIA PRO

opinione, diabolum signum crucis fugere.

¶ Narrat Vincentius libro 23, capite 103, diabolum Agilo in specie draconis apparuisse, ac erecto capite uirus suum aduersus ipsum euomuisse: quem ille signo crucis facto abiecerit. Simile commentum de Sulpitio habet libro eodem, capite uigesimo nono.

CAPVT XIII

DE REBUS IUDÆICIS,

EXTERNIS SEU POLITICIS.

TIAM hoc seculo passim in multis locis, Iudæos à Christianorum religione alienos adhuc fuisse, & habitasse, in Historijs annotatur.

Nimirum Hierosolymis: Zonaras tomo tertio. unde ab Heraclio pulsi sunt: Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum.

Tyberide, ubi Iudæus quidam ab Imperatore conuersus est. Paulus Diaconus libro eodem.

Antiochiæ. nam isthic seditionem contra Christianos concitarunt. Zonaras tomo tertio, sub Phoca: & Paulus Diaconus libro 17 rerum Romanarum.

Gazæ. Iudæam enim mulierem à monacho isthic conuersam, narrat Vincentius libro 22, cap. 110.

In Arabia. nam Mahometum Iudæi cuiusdam Astronomi opera, in Alcorano cōficiendo usum esse, annotatur in Supplemento Chronicorum.

Emesæ. Iudæus enim quidam Emesenus emit colossum Rhodi fractam, & 900 camelos ære eius oneravit. Diaconus libro decimo nono rerum Romanarum, & Zonaras tomo tertio.

In Hispanijs. nam Gotthorum rex anno Heraclij quinto, eos aut fidem Christi amplecti, aut regno suo exire iussit. Adon Viennensis ætate 6: Sigebertus in Chronico.

In Gallijs. Ex Hispania enim pulsi, ad Fracos sese receperunt. Adon Viennensis ætate sexta. Quos tamen Dagobertus Heraclij imperatoris iussu, itidem aut baptizari, aut terris suis excedere coegit. Regino libro 1. in Chronico.

De Operibus eorum contra Christianismum.

Religionem Christianam blasphema - 60

CAP. XIII.

bant, & suam sectam commendabant & defendebant.

Christianos à fide abducere conabantur: ut patet ex Iuliani libro primo contra Iudeos. Suos uerò, ne fierent Christiani, impediebant. Quidam etiam profitentes Christianam religionem, nihilominus Iudaicè sentiebant & uiuebant. Synodus Toletana duodecima, capite nono.

Oblata occasione Christianos acerrimè persequabantur, & affligebant: ut supra in loco de Persecutione est commemoratum.

De socijs & patronis Iudæorum.

Nacti autem sunt hoc seculo Mahometum & Saracenos socios Iudæi, quibus sedulam nauarunt operam in Christianis affligendis. Zonaras tomo tertio.

Et Principes Iudæorum obscuras questiones suę legis Mahometo proponunt explicandas: ut constat ex libello adiuncto Alcorano.

Deinde multi etiam ex sacerdotibus & laicis munera ab eis acceperunt, & perfidiæ eorum patrocinio suo fouerunt, ut Patres in

Toletana Synodo quarta, cap. 57 indicant.

CAPVT XV

DE ALIIS RELIGIONIBUS EXTRA ECCLESIAM.

DE IUDAISMO.

DE doctrina & opinionibus Iudæorum, in autoribus huius seculi parum reperitur annotatum. Verum non est dubium, eos pristinos suos errores, & superstitiones patrias, mordicis retinuisse & obseruasse: licet subinde in tenebras densiores iusto Dei iudicio inciderint, adeo ut potius cum Mahometo & Saracenis sentire, quàm cum Christianis Melsiam uerum amplecti elegerint.

DE TRINITATE.

Iudæos Trinitatem blasphemare, patet ex capite nono Toletani Concilij duodecimi.

DE CHRISTO.

IESVM Christum Dei filium negabant: nisse: sed adhuc uenturum esse, temeraria calculatione annorum præsumebant demonstrare: dicentes, eo quòd adhuc quinta ætas seculi euoluatur, & necdum uenerit sexta ætatis curriculum, in quo uenturum nasci oporteat Christum. Iulianus Pomerius lib.

Negabant IESVM Christum esse filium Dei, utentes hoc sophismate: Quod Deus sit unus. Isidorus contra Iudæos libro primo, capite quarto.

De cruce Christi in monte Oliueti sensisse eos superstitiosè, quasi impediatur ne templum Hierosolymis possit ædificari, patet ex historia quã Sigebertus recitat, & paulo ante in capite de Miraculis indicauimus.

Multa capita opinionum Iudaicarum, Mahometi Alcoranus habet: quæ suo loco commemorantur.

De ritibus & ceremonijs eorum.

Pascha suo more celebrarunt, & sabbata, & cæteras festiuitates suas obseruarunt: nisi quod etiam diem Dominicum, cum Christianis feriari coacti sunt. Suos circumciderunt.

Connubia ex propinquitate sanguinis sui contraxerunt.

Libros, à fide Christiana alienos, legerunt. Cõstant hæc ex capite nono Toletani duodecimi Concilij.

Qui se Iudæis opposuerint.

Contra Iudaicos errores & superstitiones, primùm Doctores & ministri ecclesiarum sedulò pugnarunt. Sic Anastasius ad sanguinem usque Antiochiæ contradixit Iudæis. Zonaras tomo tertio: Nicephoras libro decimo octauo, cap. 44. Et Isidorus ostendit, IESVM Christum esse uerum Messiam: & ex ueteri Testamento demonstrat, omnia quæ à Christo facta sunt, ac circa eum acciderunt, & de regno eius, prædicta fuisse à prophetis. Et Iulianus Pomerius Toletanus episcopus tres libros contra Iudæos ad Hispaniæ regem Eringium scripsit, in quibus præcipuè refutat eorum obiectiõnem, qua uti solebant, de ætate sexta. Dicebant enim, Messiam, debere sexta ætate mûtere nasci, at nondum eam uenisse, ideo oportet Messiam adhuc expectari. His respondet Iulianus primùm, nusquam in sacris literis de sexta ætate esse aliquid expressè indicatum. Deinde ex Daniele & aliorum prophetarum uaticinijs probat, Iesum Messiam eo tempore uenisse, quo prædictus est: libro primo. Tertio, ex nouo Testamento demonstrat, à prophetis prædicta esse impleta in Christo: & Iudæos tempore Christi circumstantiam, ideo quæ: eos sensisse tempus illud adesse, quo Messias debeat exhiberi: lib. 2. Quarto, supputationes Iudæorum refutat, & in sexta ætate IESVM natum esse demonstrat: lib. 3.

Et Synodi. nam Toletana quarta, septima, octaua, & duodecima, cap. 9. multa de-

creta contra Iudæos condit.

Et Magistratus. nam Phocas Iudæos Antiochiæ tumultuantes, contra Christianos tormentis subdidit, & urbe expulit. Zonaras tomo 3. Paulus Diaconus lib. 17 rerum Romanarum. Et Heraclius interdixit, ne propius Hierosolymam accedant Iudæi, quàm ad tria millia passuum. Paulus Diaconus libro 18. Sisebutus Hispaniæ & Dagobertus Francorum reges, Heraclij iussu Iudæos aut Christianos fieri, aut regnis suis excedere imperarunt. Prædixerat enim astrologus quidam, à circumcisis uastatum iri sub Heraclio imperium. Regino libro primo: Annonius libro quarto, capite uigesimo secundo de gestis Francorum.

DE GENTILISIMO.

Gentilium superstitioni, in multis orbis terrarum partibus, non pauci homines addicti fuerunt. nam Persas & solem, & lunam, & regem suum adorasse, testatur Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum.

Et Thebarmæ, in Oriente, templum ignis & pecuniæ fuit: ut indicat ibidem.

Inter Arabes, Christianos quosdam etiam idola coluisse, constat ex Pauli Diaconi lib. decimo octauo. Et Mahometus, se cum uerfa sua gente Arabum idolis longo tempore seruasse, testatur in Alcorano: ut refert Antoninus titulo decimo tertio. §. nono, capite quinto.

Mechæ cultum Veneris ut reperit, ita Mahometus præstari præcepit. Vincentius lib. 23, cap. 60 ex Hugone.

In India duas gentes, Zenchiam & Albarachum, idola coluisse, patet ex Vincentij libro 23, cap. 60.

Nec est dubiũ, quin in Aphrica etiã gentium superstitiones adhuc uiguerint: cũ tam faciles plerique fuerint ad Saracenorum & Mahometi errores amplectendum.

In Europa. Apud Bulgaros filius Trebellij rex à patre designatus, abiecta religione Christiana, ad malorum dæmonum cultum redit, patris sui pietatem aspernatus. Sabellicus Enneadis octauæ lib. 6.

In Sclauonia. Nam eos idololatras Dagobertus uicit, anno 634. Sigebertus: & Iacobus Meier in Chronico Flandriæ.

Romæ in Pantheo, Cybele mater deorum, usque ad Bonifacium quartum uideatur esse culta à quibusdam. nam Phocæ beneficio, id fanum Mariæ & omnibus sanctis dedicatum est: ut annotant Libri pontificales, & Iuo in Chronico. Ac cessarunt dæmones in eo loco Christianos percutere, ut Præmõstratensis refert. Vide Balgum Centuria 1. Britannicorum Scriptorum.

In Gallijs, Taruanenses à sana doctrina ad idola

ad idola sese conuerterunt, post Fuscianum & Victorium interfectos martyres. Vincentius lib. 23, cap. 108.

In Hispanijs. Nam rex Sisebutus à gentiliū superstitione ad Christi fidem transijt. Supplementum Chronicorum. Et Gotthos hæreticos & paganos fuisse, testatur Martinus in Chronico, sub Tyberio.

In Anglia: ut patet ex Bedæ libro secūdo, capite quinto.

Londoniæ. Nam eius ciues propter idolatriæ studium, Mellitum nolebant recipere episcopum. Beda lib. 2, cap. 6 historiæ Anglorum.

Orientalium Saxonum reges, sunt pagani & idololatræ. Beda lib. 2, cap. 5 & 15: & libro 3, cap. 22.

Gens Nordanhumborum, cum Eduino rege idola adhuc colens, conuertitur. Beda libro 2, capite nono.

In Berniciorum prouincia, & Deiorum. Beda libro eodem, cap. 14.

In prouincia Lindisfi. Beda libro eodem, capite decimosexto.

Geniſſorum gens occidentalium Saxonum idola colit. Beda libro tertio, capite septimo.

Veſta inſula etiam uſque ad Ceadualiam, gentilis fuit. Beda libro quarto, capite decimosexto.

Prouincia mediterraneorum Anglorum, & Merciorum. Beda libro tertio, capite uigesimo primo.

Prouincia australium Saxonum, paganis cultibus ſeruijt uſq; ad Vuilfridum. Beda libro 4, cap. 13.

In Suecia, nam Arthus Gotthorum internus rex, qui uixit circiter annum Domini 630, ethnicus fuit, ſicut & antecellor eius Guſtauus: ut conſtat ex Iohannis Gotthiciæ historiæ libro octauo, capitibus 40. 41.

In Hoſſatia. nam uſque ad Carolum Magnum, Iouem Ammonem Hoſſati coluerunt: ut refert Iohannes Peterſius in Chronico Hoſſatorum.

In Friſia. Friſones enim paganos Vuilbrordus adiit, & quosdam conuertit. Beda libro quinto, capite undecimo. Et Radobodum regem Friſonum idololatræ appellat Auentinus libro tertio Annalium Gandauij: ut patet ex Iacobi Meieri Chronico Flandriæ.

In Saxonia. nam Saxones Euualdum utrumque, album & nigrum legatos interemerunt, ſuſpicantes eos uelle regem ſuum ad fidem Chriſti conuertere. Heinricus Erphordienſis cap. 59. Et Beda lib. 5, cap. 11. historiæ Angliæ.

In Alemannia. Gallus enim & Columbanus, apud eos idola deſtruxiſſe ſcribuntur. 60

In Francia Herbipoli. Ibi enim Diana culta eſt, uſque ad Chilianum. Hartmannus Schedel. Ac Francos idololatriam ſuã cutatos eſſe. Iacobus Curio de origine Francorum indicat.

In Boiaria, Ratiſbonæ. nam ibi Theododux, deſertis idolis baptizatus eſt, cum alijs. Hartmannus Schedel.

In Aſtria. nam in uilla Andefagina, ſuper Auciam fluuium, templa ſanatica fuerunt. Et Boſo Landegifilus, dux eius regionis, paganus fuit: ut indicat Vincentius lib. 23, cap. 9 ex geſtis Lupi.

CAPITA DOCTRINÆ

De Deo.

¶ Perſæ Solem, Mitram & unicum deum appellant & adorant. Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum: & Pomponius Lætus.

20 Venerabantur etiam lunam, & ignem, & pecuniam, & ſtatuas. ac ipſe Chofroes ſeſe, ut Deū, adorari iuſſit: & regē regū, & dominum dominantium appellauit. Paulus Diaconus, ibidem. & Antoninus titulo 13, cap. 4. 5. 3. & Otto Phyſingēſis lib. 5. Blōdus Decadis primæ libro nono.

Vniuerſa gens Arabum, cum Mahomero, Vnerem pro deo colebant: Antoninus titulo 13, cap. 5. 5. 9.

30 Obſeruabant & colebant elementa, aut lunæ & ſtellarum curſus, aut inanem ſignorum fallaciam, pro domo faciendā, uel propter ſegetes uel arbores plantandas, uel coniugia ſociandā. Martinus papa 26. q. 5, cap. non liceat.

Dianam coluerunt pro dea Herbipolenſes: ut teſtatur Hartmannus Schedel.

Mercurium Gandauij colebant. Iacobus Meier in Chronico Flandriæ.

DAEMONES.

40 Philoſophi gentiliū, non ſicut oportet Dominum quærentes, in angelos inciderunt præuaricatores: factus que eſt illis mediator ad mortem diabolus, ſicut nobis ad uitam Chriſtus. Iſidorus libro primo, capite decimo octauo, de Summo bono.

De ſine cultus idolorum.

50 Somniabant cultores idolorum, accipere ab ijs beneficia, & proſperari præ alijs: ut patet ex Pontificis gentilis confeſſione apud Bedam libro 2, cap. 13 historiæ Angliæ.

Sigherus, & populus eius, idolorum templa inſtaurant, & ſimulachra adorant, fide Chriſti poſtpoſita: liberationem à peſte eo modo ſeſe confeſcutores ſomniantes. Beda lib. 3, cap. 30 historiæ Eccleſiaſticæ.

De gratiarum actione.

Dijs ſuis agebant gratias pro nariſ filijs: ut patet ex Bedæ libro 2, capite 9. historiæ Eccleſiaſticæ. 60

De Gratiarum actione.

Dijs suis agebant gratias pro natis filijs, ut patet ex Bedæ libro 2, cap. 9. historię Ecclesiasticę.

De Baptismo.

Sacro baptismo sibi opus non esse ducēbant. Beda lib. 2, cap. 5 Anglicę historię.

De Lustrationibus.

Suis lustrationibus dediti erant, easq; māgnī faciebant. 26. q. 5, cap. Non liceat.

De Cœna Domini.

Reges orientalium Saxonum in Britannia, opinabantur in cœna nitidum panem distribui. Beda libro 2, capite 5 Ecclesiasticę historię.

De arte Magica.

Artem magicā adeo probabant, ut etiā in scholis eā docteri curarēt: ut patet ex Anastasij uita apud Metaphrasten.

De Incantationibus.

In colligendis herbis ad medicinam necessarijs, incantationes quasdā usurpabant, easq; prodesse censebant. 26. q. 5, ex Concilio Martini.

Item in lanificijs suis uanitates obseruabant. ibidem.

De Augurijs.

Auguria obseruabant, ijsq; fidem habebant. Beda libro 2, capite 10.

Diuinos & sortilegos putabant posse suis incantationibus malum ex domibus expellere, & omnia bene fortunare. 26. q. 5. ex Concilio Martini.

De Regimine sacro.

Habuerunt suos sacrorum ministros. nā Beda dicit, Londonienses suos idololatrias pontifices prætulisse Mellito: lib. 2, capite 6 Ecclesiasticę historię. Et pontificis Coisi meminit libro 2, capite 13.

Officia istorum erant, aras consecrare, & deos & idola colere. Beda libro 2, cap. 13.

Et res gestas describere. Sic apud Saxones & Holsatos Bardī erāt, qui res eorū gestas rhythmis Saxonice cōplexi sunt: ut refert Crantzius & Auentinus, & Iohānes Peterlius in Chronico Holsatorum.

Non licebat eis uel arma ferre, aut equitare, nisi super equa. Beda libro secundo, capite decimotertio.

De Ceremonijs & ritibus.

Habuerunt sua tēpla. Vnde Zonaras tomo tertio narrat, Heracliū Persarū tēpla incendisse. Et Paulus Diaconus libro 19 rerū Romanarum dicit, Hab dimelech misisse ad ædificandum templum Mucham.

Et sana: ut patet ex epistola Bonifacij apud Bedam libro 2, cap. 10.

Et idola & statuas. Nam Chosrois multas statuas incendit exercitus Heraclij. Diaconus libro decimo octauo. Et Chaian con-

cremauit domum idoli, unā cum idololatria eorum. Idem lib. 19. rerum Romanarū. Ac Chosroes, ligna crucis auro & gemmis intertexta in folio suo habuit. Ottho Phryngensis, Sabellicus Enneadis octauæ libro sexto, Vincentius libro uigesimo tertio, capite duodecimo. Et Sigebertus indicat Lōdonienses imaginem regis sui Caduualdi super equum æneum posuisse ad portam, subtus ædificata ecclesia.

Et aras & altaria, quæ septis erant circumdata. Beda libro secundo, cap. decimotertio. & Germanos Francos apud suos Salingos & Meningos deorum aras & statuas, & prisca sacra habuisse, Iacobus Curio de origine Francorum refert.

Et lucos: ut patet ex Iacobi Meieri Chronico Flandriæ.

Dijs suis sacrificia offerebant. Sic Perse Anastasium iusserunt dijs suis, scilicet Igni, Soli & Lunæ sacrificare: ut narrat Metaphrasten, in uita eius. Saxones & Holsatos Ioui Ammonio certis diebus sacrificasse hominē, in Chronico Holsatiæ narratur.

De cultura Veneris.

Duarum quarundā Indiæ gentium, quæ uocantur Zenchia & Albarachum, antiqua consuetudo fuit, nudos & decaluatos magnisque ululatibus personātes, simulachra dæmonum circumire, angulos quoque osculari, & proijcere lapides in aceruum, qui quasi pro honore dijs extruebatur. Inde enim est, quod in libro Salomonis dicitur: Qui proijcit lapidem in aceruum Mercurij. Faciebant autem hoc bis in anno, sole scilicet existente in primo gradu Arietis, & rursum cum esset in primo gradu Libræ: hoc est, in initio ueris & autumnii. Hęc ergo consuetudo, cum ab Indis ad Arabes descendisset, eamq; suo tempore apud Mecha in honore Veneris Mahomet celebrari reperisset, sic illam manere præcepit: cum tamen cæteras idololatriæ præstigijs remouisset. Illud uerò soli Veneri in illa celebratione dicitur exhiberi solitum, ut lapilli retrò, id est sub genitalibus membris proijcerētur, eo quod Venus illis maximè partibus dominetur. Vnde adhuc ita fit in domo Dei, quam tu uocas illicitam, id est, ubi nihil licet nisi quod sacrum est. Verūtamen cum hoc à nudis ex toto hominibus semper fieri soleret, nō tulit hoc humana uerecundia: institueruntq; aliqui, ut proiectores lapidum paruo saltem linteolo renes obtegerent, ne omnino denudati homines canum impudentiam imitarentur. Hanc ergo insaniam merito creditur Mahomet saluam & incolumem, cum reliquas dæmonum culturas cessare præciperet, dimisisse, ne dominam suam Venerem, in qua se esse potentissimum ipse iactabat,

penitus sine honore relinqueret. Vincētius libro 23, capite 60.

De statua Iouis Ammonij.

Hamburgi in templo Hammonis statua colebatur sacrificijs non modò pecudū, sed etiam uictimis humanis. Erat uerò huiusmodi. Regis simulachrum sedebat in sella, ex cuius ore ad latus unum exibat fulgur, ad alterum uerò tonitru: una manu sceptrum gerebat, altera gladium. ad dexteram eius 10 asidebant dij, Apollo, Mercurius, Neptunus, Mars, Vulcanus, Pluto: ad sinistra deæ, Iuno, Ceres, Vesta, Venus, Minerua, Diana. Iohannes Peterfius in Holfatorū Chronico.

DE MORIBVS GENTILIVM.

¶ Saxones & Holfati gentiles, adulteras & stupratas solebant interficere & comburere: & adulteros & fornicatores supra tumulos earundem suspendere.

Iidem poculis aded certarunt, ut dies noctesque perpotarent: ac eum qui alios superasset, laude & honore afficerent, corona ei de rosas, aut alijs bene olentibus herbis imposita. Iohannes Peterfius in Holfatorum Chronico.

A' quibus & quomodo Gentilifimus propugnatus.

Gentiliū superstitionū patroni & propagatores erant, eorum sacerdotes. Beda lib. 2, cap. 6 & 3 Anglica historia.

Et reges & magistratus. Chosroes enim ad legatos Heraclij dixit: Non parcam uobis, donec crucifixum abnegetis, quem Deū fatemini esse: & adoretis Solem. Paulus Diaconus libro decimo octauo.

Reges orientalium Saxonum, subditis suis colendi idola liberam dabant licentiā. Beda lib. 2, capite 5 Ecclesiastica historia. Maxime uerò illi reges, qui prospera fortuna aduersus pios principes usi sunt, aut à fide Christi defecerunt, uanitatem gentilium promouerunt: ut constat ex historijs Britanorum apud Bedam libro 2, capite 20. & libro 3, capite 1. Et narrat Sigebertus in Chronico, grassante peste, Sigherus orientalium Anglorum rex, cum suo populo, relicta fide Christiana, ceperunt sana restaurare, & adorare simulachra, opinione salutis. Beda libro tertio, capite 30.

Et alij homines superstitiosi. Sic Saxones 50 interimunt duos Henwaldos legatos, quos suspicantur satrapam suam uelle ad religionem Christianam suscipiendam persuadere: cum audissent eos psallere, & uiderent altare secum ferre. Henricus Erphordiensis capite quinquagesimo nono.

Item apostata. Nam pijs regibus seu doctoribus Ecclesie mortuis, plerūq; ad priorē superstitionē aliqui redierūt. Sic Eduino occiso, fides Christi in Anglia aded concussa 60

est, ut multi ea abiecta, idola repeterent. Sigebertus: & Beda lib. 2, cap. 20. & libro tertio, capite 1. Taruanenses, Fusciano & Victorico interfecto, ad idola sunt reuersi, sana doctrina posthabita. Vincētius libro uigesimo tertio, capite 108.

A' quibus & quomodo contra gentilium errores, & superstitiones pugnatum.

Dominus Zebaoth, etiam suam aciem contra regnum diaboli inter gentes instruxit: idq; tum repressit passim, tum etiam pedentim expugnauit.

Nam ecclesiarum doctores, armis spiritualibus gentilium errores & uanitates oppugnarunt. Sic Paulinus Eduinum & gentem Nordanhumborum, ab idololatriæ cultibus ad Christi fidem conatur adducere. Beda libro 2, capite 9 Ecclesiastica historia. Et Byrinus occidentales Saxones ad fidem Christi deducit. Beda lib. 3, capite 7. Audomarus Euangelij luce Taruanensium ab idolorum cultu reduxit. Vincētius lib. 23, cap. 108. Iaruma episcopus, Sigherum cum suo populo apostatā, ad Christi fidem retraxit concione penitentia. Beda lib. 3, cap. 30. Et Isidorus libro tertio de Summo bono, monet pios, ut caueant libros gentilium. Cauendi sunt tales libri, inquit, & propter amorem sanctarum Scripturarum uitandi. Quid prodest mundanis doctrinis proficere, & inanescere in diuinis? Amāndus apud Gandauos, lucos succidit, & Mercurij aram destruit. Iacobus Meier in Chronico Flandria.

Romani etiam pontifices, passim gentiles hortati sunt ad fidē. Sic Bonifacius Eduinum cohortatur, apud Bedam libro secundodo, capite 10. ubi etiam refutat opinionem gentiliū de idolis, & ostendit non esse deos. Idem fecit Honorius: Beda libro secundo, capite 17. Et Martinus papa, in Concilio suo hoc decretum piē contra gentilium superstitiones facit, 26. q. 5. Non liceat Christianis tenere traditiones gentilium, obseruare uel colere elementa aut lunæ, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam pro domo faciendā, uel propter segetes uel arbores plantandas, uel coniugia locianda. Scriptum est enim: Omnia quecunque factis in uerbo aut in opere, in nomine Domini nostri IESU CHRISTI facite, gratias agentes Deo. Nec in collectionibus herbarum, quæ medicinales sunt, aliquas obseruationes aut incantationes liceat attendere: nisi tantum cum Symbolo diuino & Domini ca oratione, ut solum Deus creator omnium & Dominus honoretur. Si quis autem paganorum consuetudinem sequens, diuinos & sortilegos in domum suam introduxerit, quali

595
quasi ut malum foris mittant, & qui maleficia inueniat, uel lustrationes paganorum faciat, quinque annis pœnitentiam agat. Mulieribus quoque Christianorum non liceat, in suis lanificijs uanitatem obseruare: sed Deum innocenti adiutorem, qui eis texendi sapientiam donauit. Antoninus titulo 13, cap. 1. §. tertio.

Item, quidam gentiles pontifices, post agnitam ueritatem, idolorum destruendorum 10
autores extiterunt: cuius rei exemplum est apud Bedam libro 2, capite 13: ubi Coifus sacerdos idolorum primus destruit aras, agnita ueritate.

Deinde etiam Magistratus politici, nam Heraclius templum Ignis atque Pecunię Eridifi Lydorum regis, & totam ciuitatē incendit, & multas statuas Chofrois. Iuo in Chronico. Zonaras tomo tertio. Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum. 20

Cantoberecht, seu Ercombertus, seu Ethelbertus, seu Erubertus rex Cantuariorum primus, in toto suo regno, anno Domini 640, idola deseri præcepit: & delubra in templis Christianorum, & monasteria seu scholas commutauit. Beda libro 3, cap. 5 historię Anglicę: Sigebertus in Chronico: Polydorus libro quarto historię Anglicę: Fasciculus temporum.

Eduinus persuasit Erpualdo, & filio eius Rodoaldo, qui à fide defecerant, ut nudum abiectis idolis, ad uerum Dei cultum redirent. Sigebertus in Chronico: & Beda libro secundo, cap. 15.

Pipinus Radobodum Frisorum regem idololatram, in obsequium redegit, & ecclesiarum plantationem adiuuit. Auentinus libro 3 Annalium.

Gotbertus princeps autor fuit, ut idolis 40
ad Mœnum destructis, ecclesię ædificarentur. Iacobus Curio de origine Francorum.

Dagobertus Gandauos legibus coegit, Christi religionem profiteri. Iacobus Meier in Chronico Flandrię.

DE MAHOMETHA

nismo.

50
Vn mysterium iniquitatis in urbe Roma (Apocalypsis decimo septimo) ad fastigiũ properaret, & Phosias esset eleuatus, circiter annum Domini 606: & Deus Maosin, hoc est MISSA, mortuorum reliquię, electicia opera, prohibitionum, discrimina ciborum & uestium, somnia de purgatorio, ceremonię superstiosę, & infiniti errores passim exundaret, ueramq; doctrinã & ueros Dei cultus opprimerent: tempus erat, etiam alterum hostem 60

regni Christi extra Ecclesiam exoriri.

Nactus ergo diabolus organum commodum in Arabia, Mahometum, hominem Ismaelitam genere ex colluione omnium errorum & scelerum compactum (circiter annum Domini 630, iuxta Sigebertũ: aut 621, iuxta Lucidum & Lutherum: aut 606, iuxta Robertum Cetenensem, & Bibliandrum in Tabula undecima:) alterum Antichristi regnum seu membrum exorsus est; horribili Ethnicę, Iudaicę & Christianę religionis confusione, & Ecclesię Dei persecutione, & Romani imperij (ut à Daniele erat predictũ) deterruncatione & mutilatione.

Iuuerunt autem eum duo heretici, Sergius Nestorianus, & Iohanes Antiochenus Arianus, & quidam Iudęi. Zonaras tomo tertio: Paulus Diaconus lib. decimo octauo rerum Romanarum: & Vincentius libro uigesimo tertio.

Arte magica, & sua hypocrisi & astutiã multos dementauit: & studium nouitatis, & licentia latrocinandi, & omnis generis scelera cum spe Paradisi perpetrandi, plurimos ei coniunxit, ac iusto Dei iudicio ob ueritatis contemptum efficaces Deus immisit errores & præstigias, ut mendacia & somnia amplexarentur tum Christiani, tum Iudęi, tum gentiles.

Vbi?

30
Pestis Mahometi in multas orbis terrarum sese longè lateq; hoc seculo diffudit partes.

In Arabia primũ cœpit. & licet initio sese Arabes opponerent, tamen paulatim ab eo uicti & subiecti sunt: ut indicat Bibliander in Apologia de Alcorano edito, & autor Summę contra Saracenos.

Et Saracenos, qui & ipsi natione Arabes sunt, Mahometi opiniones facilius amplexatos esse, narrat Simoneta libro quarto, capite trigesimo septimo: & Iacobus Curio libro 2 Chronologię.

Mechę cultum Veneris reliquit, ac ipse tandem ibidem cultus est. Antoninus titulo decimo tertio, capite quinto. §. nono, in Chronico ridiculoso Saracenorum.

In Iesrab, ciuitate Mahometi: ut patet ex colloquio eius cum Iudęis.

50
In Æthiopia: ut patet ex Zonarę tomo tertio, in uita Heraclij.

Cum circa annum Domini 617 Saraceni Persarum regno potirentur, etiam in ijs locis Mahometi uirus disseminatum est. Iacobus Curio libro secundo, Iohannes de Oppido.

In Syria. Nam Syros etiam uanitatem Mahometi amplexatos, indicat Iacobus Curio libro secundo Chronologię: & Zonarę tomo tertio, in Heraclij uita.

Hierosolymis. Nam manus & pes eius in templo ab Haumar extructo, ibi adorata sunt: & notat Ædituus in Chronico, sub Cōstantino: & Iohannes de Oppido, & Gygas.

In Africam etiam Mahometismus sparsus est. Nam Simoneta libro quarto, capite trigesimo octavo indicat, Mahometum illuisse Aphris noua superstitione: & Iacobus Curio libro secundo Chronologiae, Aphros & Ægyptios cœlesti doctrina explota, Mahometum inter prophetas & nuncios Dei numerasse testatur.

CAPITA ERRORVM MAHOMETANISTARVM.

Ex philosophorum & hæreticorum & Iudæorum opinionibus, erroribus, fabulis & nugis, monstrosum quoddam chaos blasphemiarum confarcinavit.

De scriptura Mahometi, Alfurcam & Alcorano.

Mahometus dicit, Deum sibi misisse scriptum Alfurcam: hoc est, sententias discretas, & figuras eius. Nec simul super se descendisse uerbum Dei, quemadmodum simul data sit lex Mosi, Psalmi David, & Euangelium Christo. In libro de doctrina Mahomet.

Alfurcam cōnumerat inter quatuor Scripturas sacras: ut sunt, Lex Mosi, Psalmi David, Euangelium, & Alfurcam. libro eodem.

Alcoranum dicit descendisse de summo cœlo usque ad infimum, indeque paulatim ad decimum quintum diem Ramadam mensis lapsum esse. libro eodem. Et in Azoara secūda affirmat, se librum suum cœlestis accepisse. Et in Azoara trigesima, introducit Deum dicentem: Hunc librum, uidelicet Alcoran, tibi nequaquam tuo malo misimus: sed ut per ipsum à rege cœli & terræ, &c. diuinam commemorationem, dilectionemque timentibus infundas. Azoara 5. Deus postremum librum ueracissimum, uidelicet Alfurcam, uestræ legis confirmatorem, uobis desuper præbuit. Isteque continet uerba quædam firmissima, & infringibilia, quæ sunt libri scilicet mater, ac materia: quædam uerò contraria, quæ nutantis peruersique cordis homines ad controuersiam cæteris inferendam, & ad expositionis suæ noticiam exequentur. Expositio uerò sua soli Deo & sapientissimis, qui toti libro credentes, totum à Deo datum esse testantur, cuius nulli nisi sapientes memores existūt, patet. Increduli quidem, & huic libro contradicentes, cruciatus grauissimos, & omnimodas angustias patientur, altissimo Deo uindice.

Alcoranum esse omnis falsitatis experte. Azoara 20 & 22. 42.

Iuxta Alcoranum suum iudicandum esse

de causis & dogmatibus, monet Azoara 10. Nullam doctrinam perfectam esse, quàm uetus Testamentum, & Euangelium, & Alcoranum. Azoara 12.

Contemptoribus Alcorani minatur penas æternas: Azoara 12. 13. 27. 41. 44.

Suscipientibus uerò eum promittit Paradisum, Azoara 12. 13. 27. 41. 44.

Nefas esse quidquam de Alcorano mutare, aut addere, uel etiam quæstionem de eo mouere, monet Azoara decimatertia & uigesima octaua.

Negat opus esse signis ad confirmandum Alcoranum, Azoara 16.

Alcorano credere recusantes, iubet bello & armis inuadi & opprimi, Azoara decimona: & tam diu oppugnari, donec obediāt, aut petentes pacem Alcoranum simul recipiant: Azoara quinquagesimanona. Huic

sententiæ ipse contradicit in Azoara 4. & 9. ubi affirmat, Deum iussisse, ut per uicaces post admonitionem dimittat, & ijs parcat. Et Azoara uigesima: An tu gentes ad fidem cogere studes? Nisi Deo uolente, nemo credere poterit.

Alcoranum adeò sublimem uult uideri, ut nullus hominum unam Azoaram simile possit facere, nisi Deo iuuante. Azoara uigesima. Et postea Azoara uigesimalima dicit, nullum hominum posse decem Azoaras similes facere. Et Azoara uigesimalima dicit: Licet homines & diaboli conueniret ad talem Alcoranum componendum, tamē nihil efficerent.

Alcoranum Arabicè factum, ad conuersionem & uiam rectam credentium: Azoara uigesimalima. Hunc librum super te posuimus, ut per ipsum homines ab umbris ad lucem, & uiam Dei extrahas: Azoara 24.

Item, ut hominibus suas contrarietates exponas, & uiam rectam atque misericordiam credentibus patefacias: Azoara 26.

In Alcorano tantum possibilia præcipi, Azoara 33.

Alcoranum componere, diabolis tum difficile, tum impossibile fuisse asserit ob eam causam, quòd procul sint ab audiētia remoti. Azoara 36.

Alcoranum esse euidētem & clarum, & nihil occulti prætermittere, & filijs Israel maximam partem eorum in quibus disident patefacere, & uiam rectam & ueniam bene credentibus ostendere: Azoara trigesimalima. Et legem Moyfi confirmare, Azoara nona.

Non nisi bonos, & præceptis Alcorani paratos, posse corrigi, asserit Azoara 38.

In Alcorano ueram historiam de Moyse & Pharaone, & cæteris credentibus cōtine

ri, fabulatur Azoara 38.

In Alcorano Arabico multas similitudines esse positas, ut homines memores & scientes efficiantur, ait Azoara 49.

Alcoranum nec mendacium aliquod præfens aut futurum indicare, nec à prophetis præteritis contrarium nunciare, asserit Azoara 51.

Alcoranum apud Deum sublimem & sapientem, in matre librorum contineri, ait Azoara 63. & in tabula castigatissima, Azoara nonagesima quinta.

Alcoranum à rege mundi compositum esse, & positum in loco tantum à mundis & bonis tangibili, Mahometus iurat per locum occultus stellarum, mangnum scientibus sacramentum: Azoara 66.

Tantam ei tribuit vim, ut si super montem quemlibet ponatur, diuino terrore eum dissoluat: Azoara 69.

Victorijs somniat Deum Alcoranum confirmare: Azoara 6.

SYMBOLVM MAHOMETICVM.

In nomine Dei misericordis, miseratoris: Gratias Deo Domino uniuersitatis, misericordis, miseratori, iudici diei iudicij. Te oramus, in te confidimus. Mitte nos in uiam rectam, uiam eorum quos elegisti: non eorum quibus iratus es, nec infidelium. Azoara prima.

DE MAHOMETO.

Fingit Deum, Mahometum commendatrem alijs, ut prophetam, quem de ipsis excitarit. & sic ad sese illud Deuteronomij decimo octauo, Alium prophetam excitabit nobis Dominus, accommodat. Azoara secunda.

In Testamento & Euangelio, Mahometi nomen esse, eiusque mentionem fieri, indicat in Azoara decima septima. Et Christum introducit, dicentem ad Iudeos: Vobis nuncium affero, de nuncio post me uenturo, cui nomen Mahometus. Azoara 71.

Mahometus uult uideri à Deo nuncius ad Iudeos & Christianos missus, ut eos doceat perfectiora, quam antea sciunt: Azoara 2 & 12.

Mahometus à Deo librum & benedictum spiritum accepit, ut cum eo castiget Arabice & manifeste: Azoara 36.

Lucem quandam nascituri Mahomet omnibus diebus resplenduisse in facie Adæ, tanquam sol in rota circuli sui, aut luna in nocte plenilunij, fingunt Saraceni, in libro de Generatione Mahometi. Et animam Mahometi in prima creatione animarum fuisse permixtam animæ Abrahæ: libro eodem.

Mahometo potestas data est iuramenta dissoluendi: Azoara 76.

Et uxores, quot uelit, ducendi: Azoara quæ dragesimatertia.

DE PROPHEtis.

Omnium prophetarum numerum esse, Saraceni asserunt, centum & uiginti millia.

Legatorum uerò Dei, trecentos & quindecim, inter quos, quinque Hebræi: Adam, Seth, Esdrick, Noe, Abraham: quinque Arabes, Huth, Schale, Ismael, Schaib, Mahometus.

Moysen Iudæorum primum, & Christum ultimum prophetam extitisse: in libro de Chronica Saracenorum.

Mille prophetas inter Christum & Moysen in populo Israel fuisse, & inter Christum & Mahometum quatuor: nugantur Saraceni in Chronico suo.

Prophetis cœlitus missos esse libros centum & quatuor: quorum quinquaginta Sethi dati Moysi testamentum, Christo Euangelium, Mahometo Alcoranum. libro eodem.

De semine & propagine Prophetarum, mōstrofa figmenta in Chronico Saracenorum extant. Creator Deus omnipotens, ut primum Adam creauerat, consurgens recens cerebrum subito contremiscens sonuit naturaliter, quasi frondes uento commotæ. Quod stupenti Adæ: Sonitus (inquit Dominus) quem miraris Adam, signum est prophetarum & nunciorum mandatum. Hoc ergo lucis semē, uirtutis meæ dono conceptum, non nisi dignis lumbis, mundæque uulua commendabis. Fuit itaque lux nascituri ex eo prophetæ Mahomet, omnibus diebus resplendens ex facie Adam, tanquam sol in rota circuli sui, aut luna in nocte plenilunij. Quotiescunq; Euam aggressurus erat, lauare & mundari castigabat, dubius qua hora Dominus semē lucis ex eo promoueret. Observabat ergo Eua præcepta maritri, quousque concepit Seth, patrem prophetarum, & caput nunciorum Dei. Qua ipsa hora lux splendens, à facie Adam migravit in faciem Eux. Fuitque exinde Eua cunctis diebus in formæ decore, lucisque splendore, addens usque aded, quod & aeris terræque animalia uultus eius nitore admirata stupent. Stupens & ipse Adam, se à tactu grauidæ cohibuit. Singulis itaque diebus angeli salutates adueniunt, odores Paradisi afferentes, quousque; genitus est Seth solus. Nam præter Seth, omnes partus Eux gemelli fuerunt, singuli ex masculo & femina. Nascens itaque Seth, maternæ lucis splendorem propria facie præfert, matre exuta. Posuitque Deus inter infantem & satanam terminum, quem transire nequiret usque ad septem annos. Stetitque lux erecta inter cœlum & terram, per quam angeli super Seth descendebant. Præco enim super thronos audiebatur,

tur, cunctis diebus clamans : Gaude terra, & exulta, digna luce Mahomet. Super eum oratio Dei, & salus. Fuit itaque luxilla resplendens à facie Seth cunctis diebus, quousque appropinquaret terminus Adæ. Adam uerò uidens imminere sibi terminum, acceptum manu filium Seth ducit ad locū oratorium, sicque affatur : Quæ seruanda commendo fili, omni uigilantia & cautela custodias. Deum siquidem, & Dei nostri præceptum habeo, ut ante obitum meum testamentum tibi faciam lucis, quam præfers: ne, quemadmodum ego quoque diuino iussu seruaui, eam unquam nisi sancto dignoque commendes. Conuersoque ad Dominum sermone, ait: Domine Deus meus, ecce ego, prout præcepisti mihi, semen lucis, quod priuilegio quodam mihi commisisti, uni de filiis meis commendaui. Mitte ergo de angelis tuis testimonium inter me & eum, antequam uitæ nostræ fiat separatio. Vix ita dictis, adest angelus Gabriel cum septuaginta millibus angelorum, singuli cum paginis albis, calamoque de calamis Paradisi, salutantes Adam, & dicentes: Audita est uox tua Adam. Edixit enim Dominus, ut ordo generationis procedat. Scriptum itaque edictum Adam hæredi sub angelorum testimonio reliquit, sigillo Gabrielis eadem hora signatum. Induit itaque Dominus Seth tunica duplici, punicea, splendente ut sol, tenui ut flos uiolæ. Eademque hora, in præsentia cætus angelici, sub omnium testimonio desponsatur Seth soror Machuueliet, candida, matri Euxæ statura & habitudine æqualis, formæ decore uultusque uenustate similis. Sic factis, mortuus est Adam. Seth uxorem cognouit, concepit Enos. Audit igitur grauida cunctis ex locis continuas angelorum salutationes, in gloriam & benedictionem lucis Mahomet : seruauitque eam omnis cætus angelicus, tam ab homine malo, quam à spiritu maligno.

De Libris.

Apud Deum dicit esse librorum matrem, eumque hoc pro uelle suo affirmare, illud uerò delere. Azoara 23. Et in matre librorum Alcoranū contineri, dicit Azoara quinquagesimatertia.

Duos libros fingit: unum iniustorum, qui malis insignitus, in terra infima recondatur: alterum iustorum, qui formosissimè scriptus, altissimo loco ponatur, legendus hominibus Deo propinquus, in Paradiso quiescentibus super puluinaribus feracis. Azoara 93.

De sacra Scriptura.

Ea quæ interdum ex sacra Scriptura refert, fabulis deformat, ut in Azoara decima-

septima, acta Mosis & Pharaonis: in Azoara 30, perperam recitat ea quæ Exodi decimo & quarto scripta sunt: in Azoara decimo octaua, ex Leuitici 26, & Deuter. 28 quædam male accommodat. Sic historiam Noe & Iosephi, Azoara 20 & 21. Et Iosephi, Azoara 22. De Mose & famulo eius nungatur Azoara 28. Sic mendacijs conspurcat historiam de Iohannis Baptistæ, & de Iesu Christi conceptu & natiuitate, in Azoara uigesimanona. Ascemeli in deserto fudisse taurum edentem mugitum, nungatur Azoara trigesima. Et Abraham idololatricam oppugnantem in ignem coniectum esse, unde diuinitus liberatus sit: Salomoni etiam dæmones subditos fuisse, nungatur in Azoara 31. Ac nubem quæ ad montem fuisse, nai, & postea conspecta sit, montem fuisse, fabulatur Azoara decima septima. Quod Pharaon uoluerit ædificium extrui, quod ad celum usque attingeret, nungatur in Alcorano Azoara 50. Ut Moyse, ita Abraham libros adscribit in Azoara 63 & 97.

In Psalterio negat haberi, quæ ad salutem profint: Azoara 64.

De Noa fabulatur, quod à Deo petierit, ut genus hominum diluuiio perderet, propter idola Huden, Schuan, Iaguta, Iannea, Nacen: Azoara 81.

Vicesimo die Ramadam, Psalmi descenderunt super David: & uicesimo primo Ramadam, natus est Salomon. Liber de doctrina Mahomet.

De Deo.

Rectè quidem Mahometus de Deo dicit, quod sit unus, immutabilis, uerus, uerus, sapientissimus, altissimus, ditissimus, incomprehensibilis, ueracissimus, benignus, misericors, expers iracundiæ, ueniam dador, præcipiens possibilia, omniscius, omnipotens, conditor cæli & terræ, bonis premia, & malis cruciatus tribuens: passim in Alcorano, Azoara 2. 3. 4. 5. 6. 9. 13. 14. 16. 17. 18. 19. 26. 86. & alijs. Et refutat eos, qui tres deos, aut plures asserunt: Azoara 12 & 62. Refutat etiam idola colentes, in Azoara 23. Rationes etiam affert, cur unus tantum sit Deus credendus: quia nimirum pluralitas seditionem, & omnium rerum interitum afferret: Azoara 27.

Sed falsum est, quod fingit eum esse auctorem Alfurcam, Azoara 5. & Alcorani, Azoara decima quarta: & nolle, ut omnes credant, Azoara uigesima prima.

Item negat Deum generare, Azoara centesima uigesima secunda.

Monstruosa opinio est, qua fingit Deum habere tabulam, in quam omnia sine scripta, quam singulis diebus & noctibus aspiciat centies & sexagies, & iuxta eam erigat

gar quem uelit, & deponat quem uelit. Liber de doctrina Mahometi.

De personis Diuinitatis.

Negar in unitate trinitatem, & solum binarium numerum in unitate confitetur: scilicet ipsam diuinam essentiam, & eius animam. Vnde Deum pluraliter loquentem introducit in Alcorano. Autot Summulæ contra Saracenos.

De sede Dei.

De sede Dei hæc nugatur. Quis modus deferentium sedem Dei? Respondit: Capitulum eorum sub sede Dei, pedes sub thronis. 7. tanta quidem ceruicis amplitudine, ut si cōtinuè uolaret auis, uix mille annis ab una aure perueniret ad alteram. Cornua super capita eorum implicata: uictus & potus eorū, laus & gloria Dei. Quorum prima acies, cuius dimidium nix, dimidium ignis: nec tamen uel ignis niuem consumit, uel nix ignem extinguit. Secunda acies, cuius dimidium tonitruus, dimidium fulgur impemixta. Tertia, cuius dimidium gleba, dimidium unda: nec tamen unda glebam diluit, uel undam ebibit gleba. Quarta, cuius medium uentus, dimidium aqua, incommoda ab inuicem. Quinta, cuius dimidium ferrum, dimidium ignis, inconfusa ab inuicem. Sexta, cuius dimidium aurum, dimidium argentum. Septima, cuius dimidium laus, dimidium gloria. Octaua, de fulgidissimo splendore. Liber de colloquio Mahometi cum Iudæis.

De filio Dei.

Negar Deum habere filium: & blasphemiam esse censet, Deo tribuere filios. Rationes autem eius sunt. Prima: Quia non uult habere filium. Alcoranus in Azoara uigesima sexta, & uigesimanona: Scindum hoc Deo nunquam contigisse, nec hoc uoluisse, ut filium unquam assumeret: qui quicquam perficere uolens, præcipit ut fiat, & factum est. Eadem, Azoara quadragesima nona reperit. Secunda: Quia est sublimis sublimitum, & omnium maximum: nec filium, nec participem in regno, nec adiutorem, nec iudicem habet: Azoara 27 & 35. Tertia: Quia est inopportunum & inhonestum Deo, scilicet dicere, eum sumpsisse filium, cuius iugo seruituti que subsunt uniuerfa cœlestia & terrestria: Azoara uigesimanona. Quarta: Quia ponens secundum Dei loco, gehennam introibit: Azoara 31. Quinta: Quia nemo ex incredulis sentit, Deum filios aut filias habere: Azoara 47. Sexta: Quia non habeat mulierem: Azoara 82.

De Christo.

De Christi conceptione & natiuitate,

hæc blasphemè nugatur in Azoara uigesimanona. Hic item liber minimè præmittit, qualiter Mariæ, uersus locum orientalem à sua gente discedenti, suisque uelamen & intercapedo contigit. Cui spiritum nostrum, qui uerum imitaretur hominem coram ea, quod & uerè fecit, misimus. Cuius uisu illa pauefacta, Deum obsecrat, ut se ab illo, si Deum timeat, tueatur. Contra quam ipse sic fatus est: Nil nisi Dei nuncius sum, qui tibi puerum optimè crescentem promittit. Respondit ipsa: Cum uirum non tetigi, nec hoc opus unquam dilexi, filium qualiter habebō? Inquit ille: Hoc quidem Deo leue est, atque possibile: ut hoc hominibus mirandum, unicumque miraculum, nostræque pietatis munus appareat. Istud quidem firmè constanterque diudicatum est. Illa igitur imprægnata, cum eo longinquum in locum aufugit. Tandem menstruo partum præcedente distillante, cum iuxta palmam consisteret, inquit: Utinam morti obliuioniq; succumberem, antequam hoc mihi contigisset. Christus autem subtus eam egressus, ipsam consolans, inquit: Ne timeas, en ego tecum alsideo. Deinceps Deus ipsam allocutus, iniunxit, ut palmam excuteret, sicque super eam arruteba recentia caderent: unde ipsa comedens & bibens, cor suum corroboraret atque mitigaret: nemini uerò uiso colloquium præberet, singulis innuens se Deo dies abstinentiæ ieiunijque uouisse. Eam deinceps afferentem puerum, sui non mediocriter increpabant, dicendo: O Maria, cum tuorum paritum neuter malus existeret, cur rem adeo malam perpetrasti? Illa uerò puerum ostendens, ut ipsum inde conuenirent, singulis innuebat. Quibus, qualiter infantulum huiusmodi conuenirent, sciscitantibus, ipse prius in uocem erumpens, inquit: Ego sum Dei seruiens, qui mihi libram tribuens, me prophetam constituit, & loco quocumque meliorantem & utilem posuit. Mihi quidem orationes fundere, & eleemosynas ac beneficia distribuere, & meam matrem honorare, dum inter homines conuersarer, iniunxit: nec me uirum difficilem, sed malorum expertem creauit. Et super me est diuina salus in die meæ natiuitatis & mortis, & qua uiuus iterum accedam. Hoc est de Christo Mariæ filio uerbum uerax: in quo tamen plurimi dissentiant homines. Sed sciendum quidem, hoc Deo nunquam contigisse, nec hoc uoluisse, ut filium unquam assumeret: qui quicquam perficere uolens, præcipit ut fiat, & factum est.

IESVM Christum negat esse uerum Deum. Iesus Mariæ filius, Dei nuncius, suusque spiritus,

tus, & uerbum Mariæ cœlitus missum existit. In Deum itaque, illique suo legato credentes, ne dicatis deos tres esse, cum non sit nisi Deus unus, qui filio caret. Eique omnipotenti uniuersa cœli terræque subiecta sunt. Christus quidem ipse minimè negare poterit, sicut & nec angeli, Deo propinqui, quin Dei subsit imperio. Azoara 11. Et Azoara 12. Deus Iesum Mariæ filium aflatu, cui tribuit animam mundam atque benedictâ, qua iuuenes & infantulos aflatu est, & formis uolatilium luteis à se factis insufflans uolatum præbuit: cæcum natum atque leprosum curauit: mortuos resuscitauit. què item librum, & sapientiam, nec non Euangelium & testamentum docuit, inquit: Te sic ad filios Israel cum uirtutibus meo uelle ueniente, eorum increduli magum esse perhibent. Tu uerò de bonis tibi matrique tuæ diuinitus datis, mihi gratias redde. Deo item, à uiris uestibus albis indutis querente, an in se nunciumque suum crederet? Responderunt: Ita credimus, & tu testis es. Inde eisdem à Iesu Mariæ filio quærentibus, an Deus super omnes mensam cœlestem ponere potens esset? Iesus ipse respondit: Si creditis in Deum, ipsum timete. Illis autem dicentibus: Volumus in de comedere, ad nostrorum cordium confirmationem, utrum te uerum dixisse sciamus, cū nostro testimonio confirmemus. Deum inde sic exorat: O Deus nobis mensam cœlestem, quæ sit nobis Pascha, omnibusque præsentibus, primis scilicet atque cæteris, atque miraculum tribue. Quem Deus exaudiens, inquit: Illis eam præbebo. Sed quisquis deinceps eorum incredulus factus fuerit, eum præ cunctis mundi gentibus, pœnis atque miserijs affligam. Ipsi iterum Deo, dicenti: O Iesu Mariæ fili, tu persuades hominibus, ut Dei loco te matremque tuam, duos deos habeant & uenerentur? Respondit Iesus: Nolit Deus, ut ego quid præter uerum dicam. Et si ego protuli, non nosti. Quia tu omnium secreta cordium noscens, mei cordis arcanum penetras: ego uerò nequaquam tui. Tu scis itaque, me nil hominibus nisi mandata tua dixisse, scilicet quòd te Deum meum atque suum inuocent & adorent: quorum quamdiu tibi placuit, testis affui. Nunc autem tu, qui es testis omnium, postquam ab illis ad te me sublimasti, eorum cognitor existas. Quibus si malum feceris, gens tua sunt: si condonaueris, tu es incomprehensibilis & sapiens. Dicit Deus: Nunc instat dies, quo sua uindictis ueritas proficiet. Eis etenim ueniam, quoniã me secuti sunt, quod sibi præ cæteris lucrum est maximū: & Paradisum aquarum fluxu dulcissimam, ubi perseuerent, tribuam. Ego namque De-

608
us omnipotens, cœlo & terræ & uniuersis que sua capacitas cōtinet, impero. Et Azoara 12. Sciendum quidem eos incredulos esse, qui Iesum Mariæ filium Deum esse dicunt. Quis enim eis quicquam faceret, inderet, si Deus omnipotens, omnia prout uult, factum atque Mariam, omnesque mundanos mori faceret? Itē: Omnes quidē dicētes Christum Iesum Mariæ filium Deum existere, mendaces & increduli reperti sunt. Cum Christus ipse dixisset: Filij Israel, in Deum Dominum meum atque uestrum credite. Cui quisquis socium atque participem posuerit, ingressum Paradisi illicitum sibi reperiturus & in ignem ibit est, perpetuus, experituri adiutoris atque uindictis. Sunt iterum increduli, firmātes deos tres esse, quia non est nisi Deus unus. Vnde si huiusmodi uerbum non mutauerint, malo grauissimo percutientur. Cur igitur se non conuertant ad Deum, ueniamque precantur, mirandum. Ille namque ueniam atque misericordiam illis tribuet. Christus quidem Mariæ filius non est nisi Dei nuncius, quem & plures nuncij præcesserunt: materque sua uera, & illi, uterque comestibilibus uescabantur. ibidem.

De officio IESU Christi hæc blasphemè nugatur, introducens angelos ad Mariam sic loquentes, Azoara 5: Deus filium tuum cum diuina uirtute uenientem, librum legiferum, omnisque magisterij peritiam, & testamentum ac Euangelium, mandatumque filijs Israel edocebit. Ille namque formis uolatilium luteis à se compositis insufflans, uolatile faciet, cæcos & mutos curabit, morpheaticos atque leprosos emundabit, mortuos Creatore cooperante uiuificabit: quidque comestui, quidque dispositio- ni deputatum sit, propalabit. Quæ cuncta in Deum à credentibus miracula censerent, uetus Testamentum confirmabit: quædam tamen prius prohibita, licitis annumerabit, seque cum diuina uirtute, potentiaque uenisse patefaciens, inquit: Timentes Deum me sequamini. Deus enim mei uestrique Dominus est. Quem adorantes, recto procedentis tramite. Sciens Iesus eos in sua incredulitate obstinaces manere, inquit: Quis in Dei nomine me sequetur? Viri quidem albis induti uestibus respondentes, in Deum Nos in Dei nomine te sequentes, in Deum credimus, te teste. Dixeruntque: O creator, nos huic libro fidem adhibentes, legatumque tuum imitantes, fidelibus atque credulis adscribe. Fraudulenti uerò, eum decipere nitentur, ab ipso, uelut à callidioribus, potius delusi sunt. Quem Creator taliter affarus est: Ego tuam ad me reducens animam, & exaltant.

tans, & ab incredulis te liberans, eos qui te secuti sunt, eis qui tuo uerbo non crediderunt, usque ad diem publicæ resurrectionis supponam: & tunc ad me tuo reditu facto, controuersiam tuam atq; litem discutiam: & incredulos omni uindice tutoreque carentes, summis cruciatibus hic seculo que futuro profligam. Fidelibus quidem & beneficientibus, merita sua cum gaudio perpetuo conferam, malos atque flagitiosos per-

20

horrescens.
 1337M Christum negat uerè passum esse. Sic enim inquit Azoara undecima: Iudæi Christum Mariæ filium se peremisse perhibent. Sed nequaquam eum, imò sui similes etiam se suæ cædis autores, cordibus suis non minimam ambiguitatem inde gerunt. Sed eum nullatenus interfecerunt: quia Deus incomprehensibilis & sapiens, eum ad se transmigrare fecit.

20

De Ascensione Christi.

Fingit Christum elapsum ex manibus Iudæorum crucifigere uolentiū, ascendisse ad alta, ibiq; in carne uiuere in presentia Creatoris, usq; ad aduentum Antichristi. In Summa contra Saracenos.

Præcepta Christi iubet facere eos, qui sub Evangelio esse uolunt: Azoara 12. Christū item Mariæ filium, cui commisimus Evangelium, quod est lumen & confirmatio testamenti, & castigamen, ac recta uia timentibus Deum, ad uestræ legis complementum misimus. Omnis igitur Euangelij seruus, ipsius præcepta iudicando sequatur: sin autem, malus erit. Ecijs qui non crediderunt Christo, grauissimum malum minatur Azoara 53.

30

Christum animam Dei appellat Azoara 31. Omnium rursus mulierum optimæ, ab omnibus intactæ uulvæ, nostram animam insufflauimus, & illam filium que suum manifestum miraculum gentibus posuimus. Et in Azoara quinquagesimatertia, in persona Dei de Christo hæc loquitur: A Christo quoq; Iesu Mariæ filio parabolas exponente, plures discesserunt, suas imagines præferendo, dicendoq; Christum eloquentem esse, suaq; præcepta contraria. Ille uerò non fuit nisi uir tantum, cui multam bonitatem contulimus, doctoremque filijs Israel præposuimus.

50

Vbi Antichristus aduenerit, nugatur Christum rediturum, eumq; interfecturum, & Iudæos residuos ad legem conuersurum: & postea Seraphim canente tuba, Christū cū suis moriturum, ac deinde resurrecturum, & ad iudicium suos ducturum, eisq; auxiliaturum. In Summa breui doctrinæ Mahometi, adiuncta Alcorano.

60

Inter alias blasphemias fabulas de Christo, etiam hanc refert, in libro de colloquio eius cum Iudæis. Christus dum rogaretur à discipulis, ut modum arcæ Noe, habitum que superstitis in ea generis humani exponeret, tacitus rogantes audiens, formulam ex luto inter manus suas confectam iecit humi, & ait: Surge in nomine patris mei. Et surrexit homo canus. Cui Christus: Tu qui es? Respondit: Ego Iaphet, filius Noe. Cui Iesus: Itā ne canus mortuus es? Respondit: Nequaquam. sed in hac ipsa hora, putans me ad diem iudicij surgere, metu canus effectus sum. Præcepit ergo Iesus, ut omnem historiam arcæ discipulis rogantibus exponeret. Tunc ille rem omnem à primordio narrans, ordine peruenit ad locum, ubi, Cū fecessus (inquit) pondere egestionis arcam inclinaret, timuimus ualde. Consuluit itaque pater Deum. Cui Deus: Adduc, inquit, elephantem, & uerte posteriora eius super locum. Et fecit. Vbi ergo elephas simum suum hominum egestioni iniicit, surrexit sus grandis. Satis ne uidetur ergo causæ, Abdia, uitandi animal immundum? Ait: Certè satis, dum prosequaris quid profecerit hac necessitate editus. Respondit: Quæ cum omnem (inquit) massam illam rostro fossorio dispergeret, conceptum insuetis naribus fœtorem efflans, murem edidit. Qui deinde, cum tabulas indesinenter roderet, consulto pater Domino, Leonem in fronte percutit. Leo concitus, flatu anhelotantum naribus eiecit.

Fingit Iesum Christum in extremo die, eos qui in se crediderint, ad Mahometum missurum, ut per eum saluentur. in libro de Mahometi colloquio cum Iudæis. Cōuersi ad Christum, dicent: Iesu Christe, spiritus, uerbum & uirtus Dei, moueat te pietas tua, & intercede pro nobis. Tunc dicet eis Iesus: Quod à me peritis, ipsi amisistis. Missus quidem fui uobis in uirtute Dei, & uerbo ueritatis: uos autem aberrastis, & me, plus quàm ego prædicauerim uobis, Deum uestrum fecistis. Hoc itaque beneficium meum amisistis. Sed ite ad ultimum prophetarum, hunc significans, cum quo loqueris Abdia. Ad quem conuersi dicent: O nuncie fidelis, & amice Dei, quàm male quidē peccauimus. Exaudi nos pie propheta Dei, spes una superstes. Nam post te, in quo sperabimus? Exaudi nos, potentia tibi à Deo collata. Aderit itaque Gabriel, nec impotentem sinet amicum suum uoluntatis suæ, Procedent socij ante faciem Dei, dicetque eis Deus: Scio ad quid uenistis. Absit itaque, ut fidelis mei uotum in aliquo quassem.

De Spiritu sancto.

Ipse namq; Deus, spiritusq; suus benedictus, Alcoranum composuerunt. Azoara 26.

De Creatione.

Rectè quidem Deum omnia illaboriosè & infatigabiliter, Azoara 56 & 60, creasse: & conseruare, passim asserit Azoara 29. Sed de modo creationis, & rebus conditis, multas monstrosas opiniones gignit, & ex suo cerebro fingit. Vt de rerù origine inquit: Deus fecit Adam delimo, limus autem erat de spuma, spuma autem de procellis, procella uerò de mari, mare autem de tenebris, tenebræ uerò de luce, lux de uerbo, uerbù de cogitatione, cogitatio uerò de hyacintho, hyacinthus autè ex præcepto, ESTO, & fuit. Liber de colloquio Mahometi cum Iudæis.

Tredecim esse stellas, nimirum undecim quæ Iosephum uisæ sunt adorare, & solè & lunam. Liber de doctrina Mahometi.

Et in libro Dei, fingit totum numerum duodecim mensium extitisse in die, quæ cælum & terram condiderit, & quatuor menses impugnandis hostibus consecratos esse: Azoara decimanona.

Deus proprijs manibus ædificauit Paradisum altiorem, plantauit arborè tubæ, plantauit Adam. Liber de doctrina Mahometi.

Deum bestiarum octo parilia fecisse, Azoara 49. animalium uerò par unum. Azoara 41.

Terram planam montibus quasi cardinibus firmatam esse, & septem res firmas superne fabricatas, & lampadem splendidissimam insertam esse: in Azoara 88.

Deum quatuor creasse: primò calamum, quo omnia usque ad mundi finè prænotentur: deinde Adam, tertio thronum quartò paradisum: Saraceni somniat in Chronico suo.

De tempore creationis sic inquit Azoara 51: Deus terram in biduo creauit, & in ea montibus firmata, cuncta comestibilia duorum æqualium exquisitè dierum spacio creans, ex illa semen omne multiplicatum edidit. posteaq; fumo cælos ascendente, illi terræq; dixit: Vtrum sponte uestra, an uis, uaditis atq; reditis: Illi uerò responderunt: Sponte. Cælos deinde septè biduo distinguens, in singulis eorum res pro uelle suo posuit, unde mundum fulgoribus & custodibus decorauit.

Deum tabulam, in qua scriptum sit quidquid fuit, est, & erit, in cælo & in terra, fecisse ex smaragdo purissimo: & uerba eius de margaritis, dorsum uerò eius de pietate: quam inspiciat per diem & noctem centies sexagies.

Et calamum de luce clarissima, longum itinera quingentorum annorum, latum uerò octuaginta itinera annorum, habentem dentes octuaginta, qui non cessent scribere

quidquid fit in mundo, usque ad diem iudicij. Liber de colloquio Mahometi cum Iudæis.

De Mundo.

Mundum in manu angeli teneri, in monte Caf, usq; ad diem iudicij, asserit in colloquio cum Iudæis.

Alium mundum, præter hunc, factum esse nungatur, qui sit perpetuus: libro eodem.

De Cælo.

Cælum de fumo, fumum uerò de uapore maris creatum esse: & uiriditatem suam ex monte Caf, qui sit ex smaragdis Paradisi, & orbè terræ cingat, & cælum sustineat: in libro de colloquio Mahometi & Iudæorum.

Cælum habere portas pendentes, in thesauro Dei: Libro eodem.

Septem cælos fingit: quorum primum de aqua uiridi, secundum de aqua clara, tertium de smaragdo, quartum de auro purissimo, quintum de hyacintho uiridi, sextum de nebula lucida, septimum de splendore ignis: libro eodem, & Azoara 2. 75. 77.

Inter nos & cælum fingit septem maria: libro eodem.

De intervallo inter nos & cælum inquit: A nobis quidem usq; ad infimum cælum, inter quingentorum annorum, tantumque per ordinem ab unoquoq; ad proximum & amplitudo uniuscuiusq; itinerum quingentorum annorum. Tot unoquoq; angeli, quot nemo numerare potest, nisi solus Deus: libro eodem.

Inter nos & cælum aues sunt, quæ nec cælum nec terram unquam attingunt. Ipsi colubri alibi iubas habentes equinas, comas ut comæ mulieris, alas ut aues. Oua pariunt super caudas suas: ibidemq; filios producunt, illinc usq; in diem iudicij. ibidem.

De Stellis.

Tres ordines stellarum fingit. Primum dependentium per catenas à folio Dei, lucentium usq; in septimum thronum. Secundus stellarum, quæ & cælum ornant: & quando diaboli ad insidiandum cælestibus filiis subintrare parant, occurrentes fugant. Sic enim ait in Alcorano: Et cælum cum eis ornauimus, & diabolis eas obiecimus. Tertius est in aspectu angelorum, ait: neq; hæc uspiam à ueritate recedunt. Liber de colloquio Mahometi cum Iudæis.

De Sole & Luna.

Solem & lunam asserit esse fideles, qui Dei mandato semper obtemperant. Causam autem cur non æqualiter luceant, hanc asserit: Aequali, inquit, uirtute & splendore eos creauit Deus. Euenit ergo ut incerta esset diei & noctis uicissitudo, quod usq; Gabriel præteruolans, motu uoluntatis, forte ut

611
 sic ala sua lunam tetigit, & ex inde luna ob-
 scurata est. Sic enim ait in Alcorano: Præpo-
 sui diei & nocti luminaria, & extinxi no-
 cturnum, & illuminavi diurnum. Liber de
 colloquio Mahometi cum Iudæis.

Interrogatus de loco solis, respondet: In
 fonte calido, foris uerò in colubro, coluber
 in interuallo, interuallum in môte Caf, Caf
 autem in manu angeli tenentis mundū uf-
 que ad diem iudicij: libro eodem.

De Ventis.

Inter nos & cælum fingit uentos tres. Pri-
 mus est sterilis, quem emisit Deus in gentē
 Abar. Secundus niger, eleuans mare: & hic
 exasperabit ignē in die iudicij. Tertius est,
 qui terris mariq; ministrat. Libro de collo-
 quio Mahometi cum Iudæis.

De Montibus.

Montes unde exierunt? Respondit: De
 monte Caf, fixitq; eos Deus palos in terra.
 Sic enim ait in Alcoran: Posui terram pla-
 nam, & montes palos terræ. Ait: Verum
 dicit. Dic consequenter: Quidnam restat
 sub his septem terris? Respondit: Bos.
 Ait: Et pedes bouis super quid? Respon-
 dit: Super lapidem album. Ait: Quæ for-
 ma bouis? Respondit: Caput eius in orien-
 te, cauda in occidente. Ei quadraginta cor-
 ner mille annorum. Ait: Et sub lapide, su-
 per quem stat, quid? Respondit: Mons, cui
 nomen Zohot. Ait: Cuius hic mons?
 Respondit: Inferni. Ait: Quæ ei amplitu-
 do? Respondit: Itineris mille annorum.
 Hunc ascendet omnis turba infidelium.
 Cumque uerticem confederint, omnis in-
 tremiscet mons, omnemque turbam deij-
 ciet in profundum inferni. Sic enim ait in
 Alchoran: Sour hicubu azohot, quod est,
 Destruet eos Zohot. Ait: Verum est quod
 dicit. Sed quid sub monte? Respondit: Ter-
 rea. Quid est ei nomen? Respondit: Vuere-
 lea. Quid sub ea terra? Respondit: Mare.
 Quod est ei nomen? Alkasem. Et quid in-
 fra? ut omnia per ordinem edisseras. Re-
 spondit: Terra Aliolen, infra mare Zere, in-
 fra terra Neama, infra mare Zegir, infra ter-
 ra Therib: infra alia terra Agiba, alba ut lac,
 redolens ut muscus, mollis ut crocus, luci-
 da ut luna. Super hanc congregabit Deus
 omnes iustos. Sic enim ait in Alcoran: In
 die illo mutabit terram pro alia terra. Infra
 hanc mare Alknitar. Infra piscis nomine Al-
 behbut, cuius caput in oriente, cauda in oc-
 cidente, super cuius dorsum terræ & ma-
 ria, tenebræ, aer, & montes usque in finem
 seculorum. Infra piscem, uentus piscem su-
 stinens: infra mons, infra tonitruus, infra
 fulgur. Sub his mare sanguineum, infra in-

fernus conclusus, infra mare igneum, in-
 fra mare opacum, infra mare po * infra ma-
 re nebulosum, infra laudes, infra glorifica-
 tio, infra solium, infra tabula, infra calamus,
 infra maius nomen Dei. Et quid infra? Re-
 spondit: Infinita querendo prosequeris Ab-
 dia. Quis ultra potest? Præter quod æqualis
 est undique uersum omnipotentia Dei.

Ordo rerum.

10 Supra septem cælos est mare uiuificum,
 & postea mare nebulosum, procedit desu-
 per mare aereum, desuper mare lapideum,
 desuper mare tenebrosum, desuper mare so-
 latij, desuper luna, desuper sol, desuper no-
 men Dei, desuper supplicatio, desuper Ga-
 briel, desuper pergamentum rasum, desuper
 plenum, desuper septuaginta interualla lu-
 cis, desuper septuaginta millia interuallorū
 uirtutes, desuper septuaginta millia monti-
 um, desuper mille spacia, in unoquoque
 septuaginta millia turbæ: in unaquaq; tur-
 ba quinque millia angelorum, nunquam
 cessantium laudare Dominum uniuersita-
 tis: desuper addet almuncihe, id est termi-
 nus angelicæ dignitatis: desuper uexillum
 gloriæ, desuper interualla de margaritis,
 desuper interualla gratiæ, desuper interual-
 la potentiæ, desuper interualla diuinitatis,
 desuper interualla dispensationis, desuper
 30 scabellum, desuper solium, desuper domus
 uniuersitatis. Liber de colloquio Mahome-
 ti cum Iudæis.

De Angelis bonis.

Angelos bonos in creationem hominis
 consensisse, ac eundem adorasse, fabulatur
 Azoara 2 & 25.

Angelos ante Adam uocabula rerum ig-
 norasse, Azoara 2.

40 Angelos animatos à Deo cui liber homi-
 ni mitti, ut doceant eum unum tantum esse
 Deum: Azoara 26.

Angelos post septē millia annorū, expul-
 so diabolo habitasse in terra annos mille, nu-
 gatur in libro de colloquio cum Iudæis.

Angelos uigiles custodes, & disertos
 scriptores, dicit præesse homini, & omnes
 eius actus notare: Azoara 92.

50 Angelos quosdam duas alas, quosdam
 tres, quosdam quatuor habere, nugatur A-
 zoara 45.

Angelos pro hominibus interpellare De-
 um, ne sinat cælum super eos cadere: asse-
 rit Azoara 52.

Angelos feroces & immensos, dicit esse
 custodes foci, nil nisi sulphur, & homines
 comedentis: in Azoara 76 & 84.

Angelis postulantibus, Deum fulmina
 hominibus immittere: Azoara 23.

60 Angelos morituros & resurrecturos asserit
 Azoara 88. & in colloquio cum Iudæis, ut
 infra

infra de Resurrectione dicemus.

Tres archangelos Secretarios deitatis asserit, Michaellem, Gabrielem, Seraphielem. Octo angelos in die iudicij thronū Dei portaturos fingit: & sedecim legiones angelorum Cherubim circa thronū Dei somniat, in colloquio cum Iudæis, & Azoara 80.

Singulos homines bini circumstant angeli, alter à dextris, alter à sinistris. Dexter uerò benefacta hominis scribit, sinister malefacta. Ait: Vbi assident homini, aut qualiter? in quo scribunt? Respondit: Super humeros hominis sedent. Calamus, lingua eorum: incaustum, salua linguæ: tabula notoria, cor eorum. in colloquio Mahometi cum Iudæis.

Angelum mortis, quem Adrielē uocat, primo ex Paradiso allato, cum nares ad olfaciendum Moses adhibuisset, animam ei per nares emunxisset: nugatur in colloquio cum Iudæis,

Eundem angelum totam Dei creaturam, ac postremò seipsum inter Paradisum & infernum interficere, somniat ibidem.

Septuaginta millia angelorū, pontē & stateram super infernum in Hierusalem in die iudicij portaturos, nugatur in colloquio cū Iudæis.

De angelis duobus, olim genus humanū iudicantibus & peccantibus, hanc refert fabulam in colloquio cum Iudæo, ubi respondet ad quæstionem, cur uinum prohibeat bibere? Erant angeli duo, Arot & Marot, missi olim à Deo de cœlis in terram, gubernando & instruendo generi humano: tribus his interdicitis, Ne occiderent, nec iniuste iudicarent, nec uinum biberent. Multo itaq; tēpore sic habito, nocti iudices essent per uniuersum orbē, uenit eis die quodā mulier præcunctis fœminis omnino pulcherrima, causam habens aduersus maritum. Quæ ut partu suæ accommodaret iudices, inuitauit ad prandium. Sequuntur. Illa satagens, conuiuantibus inter epulas & pocula uini apponit. Adstat ministrans, offert crebrò, instat ut fumant. Quid plura? Vicerunt blanditiæ mulieris. Inebriati poculis, inhospitā formosam incaluerunt. uicti, accubitus postulat. Sponder ea conditione, dum alter uerbum doceat, per quod ascendebant cœlos: alter, per quod descendebant. Placet conditio. Cum ergo didicisset, eleuata est subito, & ascendit cœlos. Quod cū uideret Deus, explorata causa, posuit eam luciferū, pulcherrimam inter stellas, ut fuerat inter fœminas. Illis autem in iudicium uocatis, proposuit eis Deus, ut eligerent inter pœnam huius seculi, & pœnam alterius. Elegerunt hanc. De peni sunt ergo per catenas ferreas, dem ipsis capitibus in puteo Bebil, usq; in diē iudicij,

Angelos singulis diebus ad Euam, post conceptum Seth uenisse, eamq; salutasse, & odores Paradisi attulisse, donec pareret Seth solum: nugantur Saraceni in libro de generatione Mahomet.

De diabolis.

Fingit Deum condidisse diabolū ante hominem, ex igne pestifero, Azoara 25. Diabolos ex ignis flamma condidit, Azoara 65.

De lapsu diaboli hæc nugatur: Nos hominem de terra & luto, diabolo prius ex igne pestifero creato, plasmuimus. Cūq; me plasmaturum hominē de luto, & eidem animæ meæ portionem insufflaturū angelis intimaui, illis iniungens, ut se corā eo proicerent: humiliantes omnes paruerunt, præter Beelzebub, se subicere nolētē. Qui cur hoc faceret, interrogatus à Deo, dixit: Qualiter homini, de luto cœnoq; nigro plasmato, me subijciam? Respondit Deus: Quoniam masculus es, & nequam, descende à me usq; ad alium diem reiiciende. Ipsi quidem terminū ad diem publicæ resurrectionis postulanti, Deus inquit: Ad diem horæ scitæ terminū posui. Ipse quidem nequicia plenus respondens, ait: Ob hoc in me perpetratum à te, faciam eis suisq; mūdana pulchra uideri, eos omnia mala docturus, præter gentem quæ bono puroq; corde te super omnia diligit. Azoara 2. & 25. Et Azoara 17. dicit, ideo Beelzebub recusasse hominem adorare, quia ipse sit de igne conditus, & præstantior homine.

De diaboli expulsionē à cœlo, sic inquit Azoara 77: Deus cœlum sideris ornauit lucernis, quæ diabolos expellant, illis timorē iniicientes. Et Azoara 47, stellas dicit persequi diabolos, & impedire, ne quid à ciuibus cœlestibus percipiant.

Diabolos septem millibus annorum ante Adam habitasse in terra, nugatur in libro de colloquio Mahometi cum Iudæis.

Diabolos magicam artē Salomonem docuisse, nugatur in Azoara 2.

Per Salomonem dæmones subitus terræ & aquas, ad mira gerēda, profectos esse Dei permisso, Azoara 21.

Diabolos procul ab audientia esse remotos: ideoq; tū difficile, tum impossibile illis fuisse, Alcoranū componere: Azoara 36.

Deum Salomoni uentos suo iussu leuiter currentes, & diabolos quorum liberæ artificiorum & machinarum structores & submersores: alios etiam ferro uinctos subiecisse, fabulatur Azoara 48.

Iobum pede diabolū à sese repulisse, iudicūle nugatur Azoara 48.

Diabolos per Alcoranum & Mahometum conuersos esse, & gentibus prædicasse, dicentes: O gens, iam audiuius librum missum

missum post Mosen, omnis sui dicti confirmatorem, & doctorem uia ueræ, rectæque: parete uocanti uos ad Deum, illiq; credite, uobis peccata uestra dimissuro, & à graui malo liberaturo. aliter aut in terra nihil uobis prodesse poterit: Azoara 56.

Diabolos humana corda penetrare, Azoara 124.

De diabolorum miseria & conciliabulo post natum Mahometum, hæc referuntur in libro de generatione eius: Ea hora quæ natus est Mahomet, arreptus Lucifer ab angelis, immerfus est profundo maris Alcazû. unde uix post quadraginta dies euadens, in montem Cobelz aufugit. Quò cum terribili fragore & horrendo mugitu omnes angelos suos conuocasset, quid causæ sit, anxij rogât. Causam exponens: Quia natus est (inquit) Mahomet filius Abdalla, quæ Deus produxit, missum in gladio radianti, acie cûcta penetrante, in nostrâ planè ruinam, ne quicquam nobis in mundo supersit: nec restet loquitur unitate Dei, qui cûcta creauit. Propter hunc etiam prophetâ damnauit me Deus, & posuit sathanam maledictum. Iste enim est propheta Alumni arabi de Alcoras Tuhennazzen, Dominus uirgæ & cameli, fidelis Deo: cuius unitatem prædicans, omnem participatum abiget. A quo, & gente eius, & cor & oculi mei obstruentur, ut nec supersit locus fugæ nostræ tutus. Cui satellitum suorum principes respondentes, aiunt: Nec hoc Domine rex noster, curæ tuæ causa sufficiens est. Meministi siquidè, ut Deus Adâ septem uirtutibus perfectum creauit. De quibus cû hoc tempore una tantû supersit, an metuis, qui in illum præualuimus, nos resistere huic non posse? Quibus ille: Nequaquam, inquit, confido. Hominem si quidem uideo, qui dolum & iniquitatem perdens, iusticiam & ueritatem seruabit. Aggrediemur, inquit, genus humanum per concupiscentias eorum, dolo & hypocrisis, omniq; ingenio mendacij. Multisq; huiusmodi frustra solantur.

De Homine.

Adam post octo millia annorum demum conditus est, cum diaboli terram septies mille, & post eos angeli mille annis terram habitassent. in libro de colloquio cum Iudæis.

In Adam spiritum Dei intrasse inuitum per os, & exiisse: libro de colloquio cum Iudæis.

Dicit Deum hominem ex humore, & ex ipso filios cæterosque posteros produxisse. Azoara trigesima quinta, octuagesima quinta. de Celcal seu umbra conditum hominè, ait Azoara 65.

Nugatur, Deum homini ex luto nigro formato, portionem de anima sua insufflasse, eumq; angelis adorandum proposuisse: idque omnes præter Beelzebub fecisse, Azoara 2. 25. 48.

Adamum primum rasum esse à Gabriele, & à seipso circumcisum, & peregrinatû ad Mecham: libro de colloquio cum Iudæis.

Item, Deum homines primò creare, & in matris aluo secundò formare: Azoara sexagesimatertia. Et de formatione hominis, in Chronico Saracenorum hæc referuntur. Eiusdem est, quod fœtus in aluo materna per 40 dies sperma perseuerat. Illud 40 diebus sequentibus in coagulum sanguineum condensatur. Vnde carnis fœtus corporis lineamenta suscipiens, in diebus 40 succedentibus formatur. Illi tandem, quadragenario dierum numero sequente, angelus à Deo mittitur, ut animam inspiret illi: quatuorq; necessaria præscribat, uidelicet quo uictu, quo uitæ termino, qua sorte fruetur. Eadè in Azoara 2.

Sexaginta sunt uenæ terræ singulorum colorum: quæ uarietas si non esset, nulla inter homines foret discretio noticiæ. Liber de doctrina Mahometi, additus Alcorano. Alij Saraceni dicunt, puluerem multicolorem, quem Deus pugno suo comprehenderit, cum crearet Adam, causam esse cur alij albi, alij nigri, alij boni, alij mali sint homines. in Chronico Saracenorum, & colloquio cum Iudæis.

De Lapsu hominis.

De lapsu Adæ hæc nugatur: Quid Deus dixit Adæ? Respondit: Habita tu & coniunx tua paradysum, comedite & bibite, tantum ne huic arbori appropinquetis. Ait: Quæ nam fuit arbor illa? Respondit: Arbor tritici. Ait: Quæ forma arboris? Respondit: Septem spicas habebat. unam rapuit Adam, in qua erant grana quinque, de quibus duo comedit Adam, duo dedit Euz, quintum detulit secum. Ait: Quantum fuit granum? aut quid inde fecit? Respondit: Maius fuit otio, quod ubi in sexcentas particulas comminisset, produxit ex eo cuncta seminum genera. Ait: Quà receptus est, paradiso expulsus? Respondit: Adam in India, Eua in Nubia. Ait: Quid induebant? Respondit: Adam tria folia de paradiso, Eua coma cooperiebat. Quà ergo conuenerunt? Respondit: In Arafæ. Ait: Vter de altero factus? Respondit: Eua ex Adam. Vnde est quòd mulier operitur? Ex costa eius sinistra. nam si à dextra, æquè fortis esset. libro de colloquio cum Iudæis. In Azoara secunda diabolus lapsus suam formam facit. sicut & in A-

zoara decima septima, ubi sic ait: Adæ uerò, suæq; mulieri præcepit, ut in paradiso manentes, quod sibi placeret comederent, unarantum arbore minus, nisi se malos esse malent. His itaque diabolus suggestionem faciens, & ad membrorum uirilium atque pudendorum detestationem nitens, Deum eis illam arborem uetuisse fallaciter insinua-uit: non ob aliud, nisi ut uel illi nequaquam angeli fierent, uel ibi perpetuò manerent. Diabolus itaque iurans, se nequaquam illis suo nociturum alloquio, eos in uiam prauam atque peruersam distorsit. Gustantibus igitur illis de arbore, sexus atque pudenda membra apparere cœperunt. Quæ ipsis è paradisi folijs tegentibus, Deus inquit: Nonne uobis hanc arborem interdixi, uobis hostilitatem atq; maliciam diabolicam enodans? Eadem, Azoara trigesima repetit.

De Peccato.

Nullum maius peccatum nouit Mahometus, quam Alcoranum contemnere, eiq; contradicere, & sibi detrahere: Azoara secunda, 10. & Azoara 19. prorsus irremissibile peccatum esse asserit, si quis Deo & legato eius resistat.

Vinum bibere, scachis & aleis & talis ludere, grauissimum peccatum esse asserit Azoara 3 & 13.

Catalogum peccatorum in Azoara decima septima ponit: Deus ipse nil nisi criminalia, modicaque peccata, ut falsas rapinas & iniurias, positionemque societatis & participationis in deitate, ipsique Deo falsum imponere, & his similia, statuit cuique uestrum illicita.

Dicere Deum habere filium, summum piculum existimat: Azoara 38.

Mahometi mulieres attingere, graue scelus pronunciat, Azoara 43.

De Lege.

Neque Iudæorum neque Christianorum legem bonam esse asserit, sed solam legem creatoris: quam se fingit asserre Mahometus, Azoara 1.

Legem Abrahæ commendat præ alijs omnibus, in Azoara 10.

Dei legem non esse impossibilem & intolerabilem, Azoara quarta & quinta. Deum enim leuia & possibilia præcepisse, cum hominem fragilem & debilem effecerit. Azoara nona.

Mosen non omnia scripsisse, sed plura in absconditis tradidisse, nec omnia patribus enodasse asserit in Azoara 16.

De promulgatione legis fabulosa multa recitat in Azoara 17.

Deum singulis gentibus suam, quam de-

beant sequi, legem imposuisse, Azoara trigesima secunda & 40.

Legem siue fidem prophetarum omnium unam esse, sed ritus diuersorum diuersos in colloquio cum Iudæis.

Mahomet dicit, se legem Dei prædicare, quæ doceat non esse plures deos, sed unum, sine particeps: libro eodem.

Deum modò in Synai monte, ut Azoara 38: modò in Hierusalem, dedisse præcepta mille quingenta & quindecim (ut in colloquio cum Iudæis) affirmat.

De uero usu legis, quòd scilicet reuellet peccata & iram Dei, nihil Mahometus nouit.

Legem seruantes, Deo coniugi, & saluari, opinatur Azoara 35 & 42.

De Euangelio.

Dicit Deum misisse Christum cum Euangelio, Azoara 67. Et Euangelio attribuit, quòd sit doctrina perfecta, sicut & Alcoranus, Azoara duodecima. Et de Dei promissionibus in Testamento & Euangelio & Alfurcam propositis dubitandum negat: Azoara decimanona.

Et Christo Mariæ filio misso Euangelium datum non ob aliud, nisi ut per ipsum Dei dilectionem & gratiam assequerentur homines, inquit Azoara 67.

De Euangelio, annunciantem remissionem peccatorum propter meritum Christi, nihil tradit Mahometus.

De Salute & Iustificatione.

Salutem adscribit operibus. Hæc sunt secreta Alcorani huius, libri clari, uiam rectam docentis, & spem bonam pollicentis orantibus, & decimantibus rectè, diei que futuræ credentibus. Incredulis autem, alio seculo perdendis, malumque grauissimum passuris, suos actus pulchros apparere facimus. Azoara 37.

Omnium sectarum homines saluari dicunt, modò in Deum credant, & iudicij diem expectantes bona opera faciãt: Azoara duodecima. Sciendum autem generaliter quod Christianam omnis rectè uiuens, Iudæus seu Christianus, seu lege sua relicta in aliam tendens, omnis scilicet Deum adorans, bonique gestor, indubitanter diuinum amorem assequetur.

Mahometum sequentes, ei que credentes, saluari asserit Azoara 5. & propter Mahometum, Deum sola gratia, misericordiaque peccata condonare, Azoara 6.

Post malum perpetratum penitentem & bonum facientem Deum ueniam dare, affirmat Azoara 12 & 17.

Humiliando sese in ingressu portarum, ueniam peccatorum consequi, docet Azoara 7.

Pro factis paradifum introite. Tale quid bonorum meritum exigit: Azoara 26.

Tria hæc ad paradifum intrandam necessaria, fides, credulitas, opera. Et contigit tamen, ut si quis ex Iudæis, aut Christianis, siue gentilibus ad fidem Saracenorum conuerfus, ante opus morte occupetur, sola fides sufficiat. Sicque siue Iudæus, siue Christianus, siue etiam gentilis, omni pietatis operi satisfaciens, nec id amore Dei, & ipsam & opus eius ignis absumet. Mahometus in colloquio cum Iudæis.

Militantes, & qui eos iuuant, gratiam peccatorum mereri: Azoara 19.

De Fide.

Rectè quidem fidem à Deo dari & augeri, falsim affirmat: sed malè id exponit, non de fide in Christum, sed fide in Deum, & in se, & Alcoranum intelligi: Azoara 45. 49.

Benefacientes, & ueritati super Mahometum posite credentes, ipsius Dei uiam & ueritatem sequuntur, qui condonaturus est illis peccata sua: Azoara 57 & 58. Mahometus dixit: Qui me uidit, & credidit, bonam mercedem habebit. Septuplum tamè, qui me non uiso crediderit. autor Chronici Saracenorum. Et in Azoara 59, negat eos in Deum credere, qui non prophetam sequantur, & in licibus cum pecunijs & animabus ei adsint.

Eriam dubitantes, & non credentes, saluari docet Azoara octuagesimasecunda. Scire nequimus, an terrenos odiat, diligat uel Deus. Cumque nostri quidam boni, quidam in terra simus, uias uarias proficiscimur. Nos autem opinati nihil Deum euadere, nec agere contra posse, rectam uiam patefactam credimus. Omnis enim in Deum credens, omnium malorum & iniuriarum timore carebit. Quibusdam itaque nostris credentibus, quibusdam minimè, credentes recta uia gradiuntur.

De Confessione.

Post fidem rectam incredulus ui, coactio neque factus, fidem legemque corde suo retinens, non damnabitur: sed hoc sponte faciens, quia huius mundi uitam alij prætulit, nunquam à Deo in uiam rectam dirigendus, grauissimis cruciatibus affligetur: Azoara 26.

De Pœnitentia.

Negat lapsis ueniam. Reuocantem peccata, sicut & omnem incredulum ac peccatorem, Deus abhorrens deprimit. in Alcorano, Azoara quarta & 5.

Sponte abnegantem doctrinam Mahometi, nunquam à Deo in uiam rectam reduci: Azoara 26.

Confessione & eleemosynis, & bonis operibus satisfaciendum pro peccatis com-

missis, nõ obscure indicat Azoara decimona & 37. Et 51, peccata cum beneficijs, cum sint disparia, remoueri. Et Azoara septuagesimatertia, ante mortis aduentum de bonis datis uobis benefacite, ne tunc necessitate cogente dicatis: O Deus uitam meam ad terminum propinquum protrahe. Eleemosynas enim faciam, & bonus efficiar. Et Azoara 35, Pœnitenti, credenti, ac benefacienti Deus pius condonator, peccatū pro beneficio commutabit. Et Azoara 68, itidem redemptionem per bona opera docet.

De fide in Christum, & de remissione peccatorum propter Christum, Mahometus planè nihil docet.

Pœnitentiam agentibus sæpe dubitatiuè promittit remissionem peccatorum. ut Azoara 74: Ille forsàn uobis peccata dimissurus est. Et Azoara 52: Forsàn eorum multis ueniam faciet.

De Bonis operibus.

Mahometus iubet suos amore Dei prædari. Sic enim inquit Azoara 71: O uiri boni, mercaturam uos à maximo malo defensionem patefaciam: uidelicet in Deum atque prophetæ credite, & prædatum ac expugnatum in Dei nomine cum uestris animabus atque pecunijs rendite. Hoc enim, si sapitis, est uobis optimum, cum Deus ob hoc uestra peccata dimittet, & in Paradiso habitatiões amœnas, domosque perpulchras uobis tribuet. Dabit item & aliud à uobis maxime dilectum, uidelicet uindictam, & terrarum leuem & facilem acquisitionem, bonisque magni gaudij nuncium. & Azoara 34.

Quædam tamen præscribit bona opera: ut sunt Deum honorare, Azoara 41. Et adorare, & gratias agere, Azoara 42. Deo & legato suo parère, Azoara nona. Et Deo, & Alcorano, & Mahometo credere, Azoara 10. 18. Credere libris positis à Deo, Azoara 52. Alcoranum pro uiribus, quantum uacat, legere, Azoara 83. 97. 106. Beneficentia erga parentes, Azoara 39. & propinquos & pauperes & mendicos, Azoara 40.

Matres iubet infantes suos per biennium nutrire: aut aliam nutricem, si ipsa non possit, substituere pro mercede iusta, Azoara tertia.

Abrahæ sectam iubet Saracenos imitari, Azoara sexta.

Cædem uiri boni ex ignorantia factam, iubet compensari alterius uiri boni redemptione, Azoara 10.

Templum Haran seu Mechæ inuisentibus promittit multa bona, Azoara trigesima secunda.

Orationes & eleemosynas & decimas facere falsim iubet, Azoara 32.

Consuetudinem cum uxoribus proprijs

& ancillis permittit, sed cum alienis uxori-
bus uetat, Azoara 33.

In Dei nomine peregrinari, & sua bona
deserere, aut prophetæ donare, prædicat
pro bono opere, Azoara 69.

Ieiunio certum tempus, tanquam à Deo
præscriptum definit, Azoara 2.

Bonis operibus adscribit salutem, Azoa-
ra trigesima octaua. Aliud seculum tibi com-
para, à malis operibus cessa. Item: Cre-
dentes, (scilicet Alcorano) & benefacien-
tes, bonis associabimus: Azoara trigesima-
nona. Credentes & benefacientes ueniã
& gaudium habebunt: Azoara 45. Omnis
boni operator, &c. ueniam à Deo omni-
potente consequetur: Azoara 11. Deus dans do-
num salutis, auxilium atque gaudium secū-
dum opera sua præbebit: Azoara 16. Secun-
dum optimum modum suorum operū, quæ-
que Deus remunerabit, ueram tribuens æ-
ternalium: Azoara 26.

Opera mereri gratiam & dilectionem
Dei: Azoara sexta. Plenam Dei gratiam, di-
lectionemque nostri nullus assequitur, nisi
prius de sibi dilectis distribuerit. In uis Dei,
hoc est in bello, morientibus, promittit ma-
ximam mercedem: Azoara 7. Terrarū pro-
pter Deum expugnatores, & è domibus su-
is propter Deum atque prophetam quæsi-
tum exeuntes, in terris abundantiam adipi-
scentur: Azoara 10.

De Perfectione.

Deus homines post adeptionem fidei nõ
errare permittit: priusque eos, quid time-
re debeant, ipse docet: Alcoranus in Azoa-
ra decimanona.

Bonos homines Deus mūdāt, & purgat:
incredulos autem, ut ferri purgamentū eij-
ciens, ad nihilum reducit: Azoara 6.

De Oratione.

Pro incredulis negat esse orandum, Azoa-
ra decimanona.

Non precandum ut Deus malos uiam re-
ctam doceat, Azoara 26.

In formulis precationum non Christi,
sed prophetæ, hoc est, Mahometi mentio-
nem facere docuit: ut Azoara septima. Tu
Domine misericors, nobis tuum præconem
exaudientibus, ut legem rectam sequere-
mur, nostra condona peccamina nosque de-
functos bonis adiunge, à te nobis per pro-
phetas atque legatum pollicitum complēs,
nec die iudicij nos contemnēs, ab ignis fer-
uore, quo malos sine remedio grauiter affli-
ges, libera: quia tu termino proposito, uera-
citer omnium causarum iudex existes.

In Azoara 33, iubet suos orare, ut Deus
custodiat, ne credant aut dicant Deum ha-
bere filium.

Deum cœli creatorem, qui careat filio, iu-

bet inuocari: Azoara 12. 14. 21. 26. 28. 31.
Quinque orationes Dei esse, quas Deus
Mahometo reuelauerit, asserit in colloquio
cum Iudæis.

Aues Deum inuocare, asserit Azoara tri-
gesima quarta.

Orationem maximum mereri meritum,
Azoara trigesima quarta, scilicet ex opere o-
perato affirmat.

Deum & angelos pro Mahometo dicit
orare, ut saluetur: Azoara 43.

Rectè diuorum & imaginum adorationē
uetat, Azoara 15. 17.

Orationem ex opere operato mercedem
mereri, fingit Azoara 30. Deum ante solis
ortum & occasum, nocte quoque, horis quo-
diurnis, usquequò mercedem ex meritis as-
sequaris, deprecare: nec oculos tuos unquā
ad uxores alienas, licet hoc mundo specio-
sas & preciosissimas, conuertas.

De Ecclesia.

Deum quosdam ita uelle errare, ut non
possint uiam uerā inuenire: Azoara 10. Et,
Deum quibus uelit, uiam rectam: & quibus
uelit, uiam malā præbere: Azoara 17. Si Deo
placeret totū genus humanū, una gens fe-
ret, atque bona. Sed quis ad rectam uiam di-
rigit, quem Deus aberrare facit? Azoara 23
& 24. 40.

Et tamen rursus interdum sibi contra-
dicit, dum asserit quosdam propria uolun-
tate errare, Azoara decima sexta. Et uolun-
tate propria ducti deos sibi constituerunt:
Azoara 55.

Mahometanos Ecclesiam Dei esse, & gen-
tem meliorem quàm Iudæos & Christianos,
nos, qui post uirtutes agnitas schismata fe-
cerint, & nunc Alcoranum suscipere detre-
ctent: Azoara 6.

In societatem Ecclesiæ Mahometicæ so-
los eos esse recipiendos, qui pro eoa doctri-
na pugnatum & prædatum proficiscantur:
Azoara 10. & qui prius conuersi, oratores &
benefici facti sint: Azoara 19 & 70.

Deum semper in medio eorum esse, Azoa-
ra sexagesima octaua.

De Ministerio.

Legatis meis nil aliud iniungo, nisi quodd
uobis bonum & gaudiorum effectum per-
suadeant, nefandaque prohibeant. Quibus
omnis credens, & se diligens, ac benefaci-
ens, nil timeat, cum nil mali passurus sit. Azo-
ara decima quinta.

Successores & uicarios suos, detrectan-
tes ire pugnatum, damnat Azoara 19.
Prophetas pro mortuis orare iubet, Azoa-
ra eadem.

In omnibus Prophetæ, scilicet Maho-
meto, obtemperandum monet, Azoara se-
xagesima nona.

De Excommunicatione.

Contra Alcoranum disputantes excommunicat, Azoara 5 & 12.

Consortium cum incredulis & malè agentibus, uetat sub pœna gehennæ; Azoara 21. 70 & 78.

De Cruce.

Contumelias & conuicia & iacturam rerum patientibus propter doctrinam Mahometi, æternum gaudium promittitur, Azoara septima.

Iudæos & Christianos ideo negat filios Dei esse, quod à Deo affligantur cruce & pœnis, Azoara 12.

De Miraculis.

Negat opus esse sanctum Alcoranum miraculis confirmari, quia Deus omnipotens edat miracula, quæ plures non uideant: Azoara 15, & quia Deus semper miraculose punierit contemptores suorum prophetarum: Azoara 17, 36. & quia miracula nihil iuuent incredulos: Azoara 20.

Ad integrè scribenda miracula Dei, non sufficerent omnes arbores in pennas redactæ, nec marium septuplum incaustum: Azoara quadragesima prima.

De Principatu.

Mahometus dixit, suum populum non posse obtinere principatû, nisi à Christianorum fide profus recedant, & sua dogmata suscipiant. Iohannes de Oppido.

De Vindicta.

Vindicans se post iniuriam illatam, nequaquam reus existit: patiens tamen, & dimittens, præ cæteris optimè facit: Azoara quinquagesima secunda.

De Coniugio.

Mahometus in Alcorano suo, uiro, quandoquæ uoluerit, qualibet de causa cõcedit repudiare uxore, & prohibet repudiatâ recipere. Vincentius lib. 23, cap. 59.

Mulieres cuilibet permittit parare proprias, & cum ijs consuetudinem habere: Azoara tertia.

Duas, tres aut quatuor permittit ducere, & aliam pro alia mutare: Azoara 8.

De ciborum discrimine.

Nullatenus quidquam, supra quod Dei nomen est inuocatum, comedatis: quia peccatum est: Azoara 16. Et carnes porcinas, & sanguinem, & cadauera mortua comedere uetat, Azoara 2.

Nec animalium fetus, quos illicitos dinaxero, cum omnes alij liciti sint, nisi peregrinantibus, comedere uelitis. Peregrinanti quidem cauendum, ne uenatus interficiat, Deo prohibente: nisi prius mense prohibitionis peracto. Tunc enim uenatus sumere fas censetur. Omnis Dei domum inuocans, nequaquam oblationes in altis ponat: & ut

misericordiam à Deo cõsequatur, in ipsum credat, nec ob homines prauos à uia recta se diuertat: Dei que dilectioni suis que bonis, nequaquam malis atque peccatis studeat, Deum timens: quoniam ipse grauis atque difficilis super rerum fines inuenitur. Sunt autem uobis hæc illicita: Sanguis, & morticinium, animal quodlibet nequaquam Dei nomine peremptum & suffocatum, ac igne combustum, uel ruina morti deditum; & à lupo tactum, nisi quis illud interfecerit: Azoara duodecima.

De Tempore.

Lunæ cursum, tempora peregrinationis & ieiunij discernere, indicat Azoara 2.

De Antichristo.

Antichristum à Christo denuò redeunte interficiendum, ante extremum iudicium: ut patet ex Summa de Saracenorum fraudibus.

De Hierusalem.

Sentit Hierusalem esse ceu umbilicum terræ, unde dispersæ sint gentes, eodem redituræ, in colloquio cum Iudæis.

Libro eodem somniat, Hierusalem ex Paradiso in mundum uenisse.

De Mecha.

Mecham ex Paradiso uenisse, in colloquio cum Iudæis nugatur: & templum isthic primum ab Abrahamo esse extructum, Azoara 2, indicat.

De Nationum differentia.

Omnium gentium sapientissimæ sunt quatuor: uidelicet, Arabes, Persæ, Romani & Iudæi. Chronicon Saracenorum.

De Maria uirgine.

De Maria uirgine hæc nugatur in Azoara quinta. Mulier Ioachim se grauidam sentiens, inquit: Tibi uentris mei conceptum Deus omnium creator uouens, ipsum tibi soli supplicem, seruientem deuotè, postulo colligere digneris. Cum natam autem peperisset, ei que nomen Maria posuisset, Deum testem sexus sui partus aduocans, inquit: Natam meam, suam que prolem, tuo penitus obsequio deuotas, à tentationibus & insidijs diaboli protege. Hoc matris uotum Deus benignè suscipiens, natæ suæ clementum optimum, cor que firmissimum præbuit. Hanc Zacharias in domum suam atque tutelam suscipiens, quoties ut orationes funderet ad altare processit, fructus optimos intempestiuos super eam inuenit. Quæ ab ipso quæsitæ, unde sumeret? inquit: A Deo, qui cui uult, dona facit innumera. Item asserit, Mariam annos 62 uixisse, & quinque annis post ascensum Christi superstitem fuisse: in Chronico Saracenorum.

De Zacharia & Iohanne baptista.

Zachariæ deinceps Deum, ut filium sibi gratum & honorificum tribueret, deprecanti, cum orationes ad altare coram Deo funderet, angeli responderunt: Deus uestrae petitioni satisfaciens, optimoque nuncio lætificans, filium permittit Iohannem, confirmantem uerbum Dei. Eritque uir bonus, uirgo perseverans, magnusque propheta. Zacharias inquit: Cum sim senex, mulierque mea sterilis, quomodo prolem creator faciam? Inquiunt angeli: Deo nihil est impossibile. Zachariæ poenitenti, sibi que difficile quid imponi postulanti, triduanam taciturnitatem, nisi signis tantum cum hominibus, & diuinam inuocationem precisque studium sero maneque Deus iniunxit. Azoara quinta & 29.

De Christianis.

Mahometus damnat Christianos, quod Iesum dicant filium Dei: & quod eundem, & sacerdotes & pontifices, ut suos dominos uenerentur: cum ipsis præceptum sit, non nisi unum Deum adorare: Azoara 19.

Item damnat Christianos quosdam, quod Mahometum pro mimo & mago, & mendaci, & demoniaco habeant, eiusque Alcorano contradicant: Azoara 20. 25. 42. 90.

Asserit Christum, post Antichristum interfectum, Christianos denuò legem suam perfectè docturum: ut est in Summa breui contra sectam Saracenorum, incerto auctore.

Asserit eos à gentibus uincendos: sed post nouem annos denuò uicturos. ibidem.

Credentes in Christum, meritum accepturos dicit Azoara 67. quos tamen per eum non saluari, sed per Mahometum, nugatur in colloquio cum Iudæis.

De Iudæis.

Christum Antichristo interfecto, omnes Iudæos ad legem suam conuersurum, Mahometus asseruit: ut testatur Summa Alcorano præfixa.

Iudæos Alcoranum reiicientes, à Deo simias & porcos & idololatrias esse constitutos, ait Azoara 12.

Iudæis docentibus Ozair esse filium Dei, malè precatur Mahometus Azoara 19.

Iudæos asserit negare resurrectionem mortuorum, Azoara 54.

Iudæos confert asino gestanti librum, Azoara septuagesima secunda.

De Alexandro Magno.

Nugatur Alexandrum in monte reperisse homines, nullum uerbum intelligentes. & rogatum à uicinis, montes illos conuexisse ferramentis, & cuprum infudisse, ne uastatores illi possent transire ad alios. murum autem illum ferreum sub aduentu extremi

diei, Dei præscripto interiturum, eosque homines cornu euocandos esse, Azoara uigesima octaua.

De Gog & Magog.

Ante extremum diem Gog & Magog extitutum, & gentes undique conuenturas, indicat Azoara 31.

De Magia.

Rectè quidem dicit, Deum artem magicam odisse & abhorrere, Azoara 20.

Sed falsè nugatur, Salomonem à demonibus artem magicam didicisse, Azoara secunda: & auium garritus intellexisse, Azoara trigesima septima & 44.

Et nato Mahometo, omnibus magis fortilegis, & ariolis eo die artificium suum defecisse. Liber de generatione Mahometi.

De Numeris.

Sensit numeris quædam inesse mysteria, quæ etiam usque ad centenarium satis môstrosè exponit Iudæorum legatis: in libro de doctrina Mahometi.

De Morte.

Rectè quidem dicit, omnes homines oportere mori: Azoara 7.

Sed môstrosam metamorphosin mortis in ariete fingit, in colloquio cum Iudæis, iniquiens: Post extremum iudicium mutabitur mors in arietem, & adducet eam inter paradysum & infernum. Eritque magnanter utriusque regionis incolas dissentio. Nam populus paradisi, metu mortis necem machinabitur. Infernales uerò, spe mortis, superstitem fore cupient. Vincet populus paradisi, & mortem inter paradysum & infernum occident.

Angelos & diabolos ab Adriele angelo mortis interficiendos, ac demùm ipsum Adrielem moriturum inter paradysum & infernum, nugatur in colloquio cum Iudæis.

De Purgatorio.

Omnes in ignem profecturos, sed tatum incredulos corporaliter in eo permanentes, asserit Azoara 29. & quosdam etiam bonos usque ad resurrectionem in igne futuros, indicat Azoara 33. & quosdam ignem gehennæ ad certum dierum numerum senturos, ait Azoara 5. Purgatorij ignis etiam meminit Azoara 46 & 18.

De Extremo die.

In extremo die terram otum fore, & nuntias alumnos suos remoturas, & prægnantes abortus facturas, & omnes ebrijs similes futuras, Azoara 32. Et puerilia capita canos crines emissura, Azoara 83.

Nugat se scire, utrum propè an procul absit dies extremus, Azoara trigesima prima, 43. Et tamen rursus Azoara 82 dicit, se scire ex Dei reuelatione.

In extremo die facies quorundam speciosas & hilares.

627 & hilares & ridentes fore: Incredulorum uero pallentes & cinericias, Azoara 90.

In extremo die montes in puluerem redigendos, equos concursuros, & bestias omnes conuenturas, docet Azoara 91. 92.

In extremo die beatis chartas traditū iri in manū dextram, damnatis uerò in tergū, qui uociferaturi sint, Heu heu quàm grauis quàmq; difficilis hora: Azoara 94.

De Resurrectione.

Rectè Deum omnes homines resuscitaturū, passim docet, Azoara 2. 10. 32. 33. ad buccinā sonitum, Azoara 46. 47.

Et resurat negantes resurrectionem, Azoara 27. 29. 37, & alijs: ab omnipotētia Dei, & creatione ex nihilo.

Sed monstrosas quasdam opiniones intermisit: quales sunt, quòd omne genus animalium, terrestre seu uolabile, sicut homines, resuscitari, & ad Deum redire, fingit Azoara 15. & omnes creaturas resurrectiones, in colloquio cum Iudæis asserit.

Quòd Deus resuscitatis uestes, quibus membra genitalia tegant, sit daturus, Azoara decimaleptima.

Quòd septē dormientes Ephesi sub Theodoto restati sint de mortuorum resurrectione, Azoara 28.

Quòd animas & angelos similiter ordinatim resurrectiones dicit, Azoara 88.

Has opiniones summam complectitur in colloquio cum Iudæis, in hunc modū: In die illo mandabit Deus angelo mortis, ut omnem creaturā spiritum habentem interimat, tam angelos omnes, & diabolos oēs, quàm homines, aues, pisces, beluas & petra. Sic enim ait in Alcorano: Omnia mortua, præter Deum. Post hæc uocabit angelū mortis, dicens: O' Adriel, est'ne quid super

40 stes ex omni creatura mea? Dicit: Nihil domine mi, præter me, seruum tuū imbecillē. Tunc dicit ei: Quoniam omnem creaturam meam occidisti, abi hinc inter paradysum & infernum, & occide postremò teipsum, ac morere. Abibit infelix, atq; in præscripto itinerallo proiectus humi, & alis suis inuolutus, seipsum suffocabit, cum tanto quidem

50 mugitu, qui & cœlestes spiritus & terrena animalia, si uiuerent, terrore exanimaret. Stabitque totus mundus uacuus per quadraginta annos. Post hoc, cœlum & terram

pugno continens, dicit: Vbi nunc reges & principes & potentes seculi? Cuius est regnum & imperium, atque rerum potentia? dicite, si ueridici estis. Et his uerbis ter repetitis, suscitabit Seraphielem, & dicit: Accipe tubam hanc, & descende in Hierusalem, & clangere. Tunc accepta Seraphiel tuba, cuius longitudo itineris quingentorum annorum, stans in Hierusalem, insufflabit tu-

bam, exintus omnes animas iustas & iniustas inibi interim seruatas. Animæ euolantes in omnem terram, quæque ad corpora sua, ubicunque sint, dispergentur: atque ad primum hunc sonitum omnium ossa congregabuntur. Transactis quadraginta annis, iterum sonabit: ad quem sonitum ossa carnem & neruos assument. Atque inde post quadraginta annos, ubi tertio sonuerit, omnes animæ corpora sua induent. Sic factò, ignis ab occidente accensus, omnes creaturas Hierosolymam agitabit. Quòd cum omnes peruenerint, cessabit.

In Alcorano Azoara 49 dicit, ad primum sonitū buccinæ omnes morituros, exceptis illis quos Deus protexerit: secundò sonante, singula reuictura: & Azoara 79.

De Extremo iudicio.

Dies iudicij continuabit spacium quinquaginta millium annorum. Liber de doctrina Alcorani.

Omnium actus libro scriptos, Deus reuelabit: Azoara 46.

Formam & processum iudicij extremi, in colloquio cum Iudæis fabulosè describit: ubi quadraginta annos (resuscitati à mortuis) in sudore suo natauerint, expectātes iudiciū, tot tandē miserijs affecti appellabūt Adā, sic dicentes: Pater Adā, Pater Adam, ad quid nos genuisti? Huiusmodi scilicet miserijs & tormētis? Itā ne pater filios sub incerto fine, inter spem & metum fluitare patris? Quinimò Deum ora, ut planè finiat de nobis quicquid inter paradysum & infernū facturū est. Respondebit Adam, & dicit: O filij, filij, scitis ut suadente diabolo, inobediens præcepto Dei extiterim: quæ causa, ut indignus hoc habitus officio, uel huiusmodi præsumā. Sed ite ad Noe. Cōuersi ad Noe, dicēt: Intercede pro nobis, electe Dei pater Noe. Respondebit Noe, dicēs: Feci quod potui, saluauī uos in diluuiō. Hic nihil mihi superest officij. Sed ite ad Abraham. Appellabunt Abraham, dicentes: Pater fidei & ueritatis, pater Abraham, respice nos miseros, & miserere. Quibus Abraham: Quid à me petitis? Non recolitis, ut diu uagabundus, idololatra, incircumcisus errauerim? Non sufficio. Sed appellate Mosen. Appellabunt Mosen, dicentes: Audi nos electe nuncie Dei, & propheta, famule Dei Moses. Quibus Moses: Quem appellatis? Nonne legē uobis dedi, miraculis cōfirmari, nec tamē credidistis? Si mihi credidissetis, facere possē quod postulatis. Sed ite ad Iesum Christū. Cōuersi ad Christum, dicent: Iesu Christe, spiritus, uerbum & uirtus Dei, moueat te pietas tua, & intercede pro nobis.

Tunc dicit eis Iesus: Quod à me petitis, ipsi amisistis, Misus quidem fui uobis in

uirtute Dei, & uerbo ueritatis: uos autem aberrastis, & me plus quam ego prædicauerim uobis, Deum uestrum fecistis. Hoc itaq; beneficium meum amisistis. Sed ite ad ultimum prophetarum, hunc significans, cum quo loqueris Abdia. Ad quem conuersi, dicent: O nuncie fidelis, & amice Dei, quam malè quidem peccauimus, Exaudi nos pie propheta Dei, spes una superstes. Nam post te, in quo sperabimus? Exaudi nos, potentia tibi à Deo collata. Aderit itaq; Gabriel, nec impotentem sinet amicum suum uoluntatis suæ. Procedent socij ante faciem Dei, dicentq; eis Deus: Scio ad quid uenistis. Absit itaq; ut fidelis mei uotū in aliquo quassem. Hic ergo ponte facto super infernum, ad caput pontis aderit statera, qua libratis uniuscuiusque factis, ambulabunt super pontem. Salui ergo transibunt, damnati in infernum decident.

Portam aut, & stateram super infernum eum fore in Hierusalem, ibidem asserit.

Diabolum in extremo die confessurum se homines decepisse: sed aliquam culpam in eos translaturū, quod sibi tam citò crediderint, docet Azoara 16 & 24.

Christum iudicem in extremo iudicio negant, sed tantum testem, ut alios prophetas: quos adfore, & qui sibi crediderint, testimonium perhibere, asserit: ut patet ex Summa fraudis Saracenorum, adiecta Alcorano, & Azoara 49.

In extremo iudicio Deum in tres partes homines distributurum, asserit Azoara 66. Fiet cunctorum cohors tripartita, scilicet dextra, sinistra & anterior, quæ Paradiso ditissimæ propius existunt. Gens uerò prior, posteriorq; pars minima, illic sedebunt accubitati, hi quidem in illorum directis. Quibus administrabunt adolescentes pulcherrimi cum phialis, cæterisq; uasis plenis optimo liquore, nec capitis dolorè nec ebrietatem parituro: electaq; poma carnesq; uolatilium afferent. Aderunt etiã & uirgines oculis immensis atq; pulchris. Talem itaq; suorum factorum remunerationem accepturi, nullum uerbum foetidum seu culpabile, sed tantum salutationis uerbum mutuum audient. Dextræ quoq; partis homines inter ficus arboresq; proceras manentes, umbram immensam cum optimis stramentis, amnemque fluentem, pomaq; multimoda illis nunquam prohibenda: uirginesq; coæquas, maritos suos maximè diligentes habebunt. Sunt & in hac cohorte pars priorum, parsq; posteriorum. Homines uerò sinistri focum pessimum, umbramq; fumigerrimi inibunt.

De Inferno.

Decem & septem nomina Dei inter imū

638
terræ & infernum, quæ si interposita non essent, erumpens æstus inferni, totū mundum corrumperet. in colloquio cum Iudæis.

Inferni descriptio extat in colloquio Mahometi cum Iudæis. Inferni solum sulphureum, fumo sum, crebra pice intersertū. Ipse totus flammis terribissimis æstuans. Sunt in eo lacus & putei profundissimi, pleni pice feruente, suppositis flammis sulphureis, quibus quotidie immerguntur damnari. Sunt illic & arbores, quarum fructibus uescuntur, quo cibo nihil grauius in toto mūdo excogitari potest.

Ignis infernalis custodes fingit angelos feroces, Azoara 64. & 76. Decem & nouè brachia Zachæ fluuij infernalis. in colloquio cum Iudæis.

Super infernum pontem esse, & ad caput pontis stateram, qua libratis uniuscuiusque factis, boni transibunt ad Paradisum: mali uerò decident in infernum. in colloquio cum Iudæis.

In inferno iudices, affligentes damnatos, ponit Azoara 77.

Damnatos septuaginta catenis uinciri, & in ignem conijci, Azoara 79.

Fingit in inferno esse arborè Ezetum, malos plantatā, gestantē ciros sicut diabolo rum capita, & ex sua radice gehennæ focum emittentem, unde cibandi increduli uetres suos farciant: potaturi deinceps quiddā ex ignibus uarijs cōfectum, & demum ad ignē redituri: Azoara 47. 54. Damnatos sambuca cibandos, qua tamen non saturentur: Azoara 98.

Puteum etiã in inferno fingit, in quem conijciēdi sint seductores: Azoara 3. & septimiputei ignei meminit Azoara 10. Electi ignei, in Azoara 17.

Ad infernum damnat eos, qui credunt Deū habere filium, Azoara 26. 29. 61. Et qui malè de Alcorano loquuntur, Azoara 43. Et qui nō orarunt, nec elemo synas dederūt, Azoara 84.

Domi manentes, nullo morbo grauati, euntibus prædatum atque certatum in nomine Dei, cum pecunia sua, nitaque, nullatenus meritis coæquantur. Hos namq; sic euntes, illis perendinantibus, Deus omnibus bona mandās, per gradum excelsum superponet, uelut maioris meriti, puriorisq; ueniam uiros. Ab angelis malis interfecti, detrimentumque suis animabus operati, quæstus qui nam essent, se debiles in terra fuisse restati sunt. quibus & hoc responsum est. Nonne terra Dei spaciōsa satis, & immensa, qua profectum iretis, extitit? Isti quidem gehennam, uiamq; malam incurrent, nisi uiri debilissimi, & mulieres ac infantes ingeniorum & itineris inscij fuerint: Azoara 10.

Beato

Beatos damnatis, in igne constitutis, postulantibus daturus aquam quasi stillicidiū oculis corrodens, potum nimirum pessimum, nugarum Azoara 28.

Impij in infernum deiectis, Deus interrogabit eum, an plenus sit? ille uerò respondit: Adhuc tribue plures: Azoara sexagesima.

Quatuor ciuitates ex inferno in mundum uenisse somniat: nimirum Vastat ciuitas Egypti, Antiochia Syriæ, Ehbera Armenia, Elmedæ Chaldeæ: in colloquio cum Iudæis.

De quodam ex inferno saluando, fabulam recitat in colloquio cum Iudæis: In medio uallis inferni, in ualle gurgis, in gurgite puteus, in puteo arca, in arca uinctus catenis, astrictus compede, spe constans, per mille annos incessanter misericordiam appellabit. Ait: Quid ergo faciet ei Deus? Respondit: Post mille annos adduci faciet eū, & dicet ei: Quid tibi uis miser, qui aureas meas inquietare non desinis? Quæ te fiducia ducit? Quo merito speras? Respondet gemens: Domine Deus meus, ego non habeo Deum nisi te, qui misereatur mei. Tu satis habes præter me, ubi iram tuam uindices. Miserere mei Domine, miserere mei. Ait: Quid tunc? Respondit, eum redi in inferno. Adducetur, nec adhuc inuocata misericordiam Dei cessabit. Misertus tandem misericors miserator, eripi præcipiet eum. Cumque pice nigrior eum infernalis calor tangat, interrogabunt angeli, qualiter paradisi incolis misceri possit? Tunc lauari præcipiet eum Deus in fonte aereo, & sicut albus totus, præter maculam in fronte. Mandatus ergo incedet per paradysum, in publico conspectu omnibus uocabulis. Hic ergo assignabunt eum in inuicem omnes uidentes, ereptumque inferno quasi improperando hinc inde murmurabunt, Ille uerecundus usque adeo pudore superabitur, quousque dicat: Mallem inferno reddi, quam huiusmodi probra longius ferre. Dicit itaque misericors miserator angelis suis, ut iterum eum in eodem fonte quinquies lauent. Quod ubi fecerint, auferetur nota de fronte eius, sicutque similis paradisi incolis, & ibi cessabit opprobrium.

De Paradiso.

Duas paradisos rerum multiplicium, omnimodique boni fecundas, fontiumque fluxu uicundas, fingit Azoara 65.

Hæc uerò bona in paradiso fabulatur futura, Azoara secunda: In Domini paradysum boni inducti, dulcissimas aquas, pomaque multimoda, fructus uarios, & decentissimas ac mundissimas mulieres, omneque

bonum in æternum possidebunt. Azoara quinta: In paradiso sponas decentissimas habebunt. Azoara nona: Umbra refrigerij. Azoara 19. Amœnitas ob aquas. Azoara 20. Dominium & pulchritudo facierum, plenum gaudium, & expers timoris. Azoara uigesima quinta, puritas ab omni malitia, immunitas ab omni labore. Azoara uigesimasexta, fontes & fluxus aquarum. Azoara uigesimo octaua: Paradysum fontibus amœnam, & illic annulos & torques aureos, & ornatus sericos uirides & deauratos possidebunt, & in lectis auleatis accumbent. Azoara trigesimasecunda: Credentibus & beneficientibus paradysum præbens, illis armillas aureas, & margaritas, moniliaque, uestesque sericas adaptabit, uiamque rectam, uerbumque gratum edocebit. Azoara 35, turres & mansio perpetua. Azoara 45, Torques aureos, margaritas, uestesque sericas habebunt. Azoara 46: Tunc uiri paradisi, mulieresque suæ, similiter de nullis solliciti, puluinariis sericis accubitati, de fructibus omnibus in umbra comedent, omne sibi placitum insuper accepturi, uerbum salutis & diuinæ pietatis alternatim audient. Azoara quadragesimaseptima, | puro corde deuoti. Tales enim uictum bonum, gaudiumque plenum, & honorem integrum omnium rerum & uoluptatem in paradiso, suis lectis in aliorum directio positis possidebunt, habentes mulieres oculis clarissimis & immensis uelut oua, nunquam illos nisi tantum ad maritos suos erecturas. Et eisdem uescientibus fructus quoslibet, porrigetur scyphus plenus humore clarissimo, & dulci, & saporifero. Aliorum uerò, perscrutantium alios, quidam inquirunt: Socium nobis dicentem habuimus, Quare creditis istud? Eo quod scimus nos mortuos, & in puluerem redactos, nunquam surrecturos. Respondent alij: Vultis ne scâdere, ut hoc uidendo notetis? Ascendentes itaque in igne medio positos uiderunt, & dixerunt: Nobis ferè multum obfuisit. Vobiscum enim iam essemus, nisi diuina pietas subuenisset. Nonne dixistis, nos primæ morti perpetuè succumbere, nec unquam ulterius resurgere? Nos quidem immensam gloriam adepti sumus. Hoc quidem est quod promeretur bene gerentes. Hoc quidem hospitium iucundius est, atque commodius, quam arbor ezetus. Azoara 48. Huiusmodi uiris portæ paradisi patebunt, in qua molliter discumbentes, pomis multimodis & syropo potientur. Mulieres etiam uerecundas & coæquas, nusquam uergentes uisum, nisi tantum ad maritos suos, habebunt. Azoara quinquagesima quarta: Timentes aut, locum hortis & fontibus secundum posside-

possidebunt, uestibusq; sericis & purpura uestiendi, puellas ducent cum oculis claris & immensis, quorum albugines candidissimæ, & pupillæ nigerrimæ. pro uelle quoq; suo fructus multimodos absque timore comedent, non gustaturi mortem nisi primâ: Azoara 86. Ex uase uerò camphora condito, & ex aperto fonte homines potabunt. Azoara 86. Deus dabit paradysum, ubi nec solis feruorem seu frigus sentient, sed arborum obumbraculum, sibi suos fructus collectos inclinantium, illic habituris. Et ibidem, cū uasis uitreis & argenteis optimæ compositionis, illis potus, uelut zinziber saporifer ex fonte Zelzebil administrabitur. Aderunt & iuuenes, uelut margaritæ speciosi, omniumque diuitiarum & bonorum copia. Vestes quidem sericas & deauratas illi iuuenes induent, torques argenteos in brachijs ferentes. uinum quoque benedictū illic Deo dante sufficiet. Huiusmodi quidem mercedem ob actus uestros gratos & commendabiles accipietis. Azoara 88. Illic possidebunt hortos palmarum & uitium, puellasq; consocias, & consimiles, papillis breuissimis, uasq; plena, nullum uerbum inhonestum seu mendax audituri. Azoara 93. Homines Deo propinqui puluinaribus, stramentisq; sericis paradiso quiescent, potaturi uinum sapidum, & uelut muscus odoriferum, suisq; faciebus omnis inerit decor atq; pulchritudo. Erit quidem illi uino comixtum de Thosui, fonte uidelicet à Dei propinquis potando.

Paradysum propter bona opera dari, passim affirmat in Azoara 26. Illis quos angeli mortis hora bonos inueniunt, dicent: Saluate, & pro factis uestris paradysum, domū optimam, ubi sunt fontes & fluxus aquarum idonei, introite, omne uelle uestro habituri. Tale quidem bonorum meritum exigit.

Pro lege Mahometi strenuè bellantibus, promittit paradysum: Azoara 32. 58.

Tria ex paradiso in mundū uenerunt: nimirum Mecha, Iesrab, & Hierusalem: in colloquio cum Iudæis.

Descriptio paradisi, & rerum eius, in colloquio cum Iudæis extat: Paradisi solum aureum, smaragdus & hyacinthis crebrè interpositis distinctum, omni fructifera constitū arbore, decurrentibus per amœna fluentis. Quorum alia quidem lac, alia mel album, alia uinum purissimum fundunt. Dies enim mille annorum, annus quadraginta milliū annorum. Quid ergo? Nunquid non ita beatitudini sufficere uidetur? Ait: Quinimò & uerè uideri poterit, dum incolarum eius habitum & ulum ex equaris. Respondit: Incolis quidem eius quicquid desiderari po-

test, statim aderit. Omni siquidē colore uentientur, præter nigrum: qui color neminem illic attingit, excepto præcone modo, qui ob insigne huius uitæ meritum proprium colorem singulari priuilegio retinebit. Perfecti omnes in statura quidem Adæ, in forma uerò Iesu Christi, nunquam incrementum aut detrimentum aliquod patientes. Ait: Hæc quidem ita uerè sunt. Assume iam de uictu & uoluptate eorum, à primo introitu incipiens. Respondit: Primum quidem ingressis uescendum proponitur iecur piscis Albebur, cib. quàm ultra mirari possis delectabilis. Succedunt fructus arborum potusque defluentis paradisi: deinde quicquid affectarint, præsto erit. Ait: Dic ergo cum quicquid influit, & effluere necesse habeat, nonne ut comedent, sic etiam egerere oportebit? Respondit: Non sequitur. Nam & infans in utero dum uiuit, uescitur, nec tamen egerit. Et quàm citò egerere incipit, mortalitatis legem subit. Quæ & illos, si egerent, necessitas cō sequeretur. Si quid tamen superfluit, id per sudorem exit, odor rem multi fragrantem. Ait: Bene quidem, & discretè huic obiectioni respondisti, diu si iungas, etiam ne panē & carnes comedent, ut fructus, & cætera? Respondit: Planè quidem, quicquid gestierint, oblectamenta tantum, non fame: præter illicita, quæ nec ipsi placebunt. Ait: Quæ nam? Respondit: Verbi gratia, caro suilla.

Paradisi capacitatem æqualem esse celo & terræ, Azoara 6. Et inter impios ad paradysum accedentes, beati turrim cum parente porta ædificabūt. Intra portam erit quies & gaudiū: ultra uerò, dolor omnis, atq; miseriam: Azoara 67.

De Filiorum infidelium salute.

De filijs infidelium sic nugatur in colloquio cum Iudæis: Veniēt in die iudicij ante faciē Dei, & dicet eis: Quis est Dominus uester? dicent: Tu Domine, qui creasti nos. Cui ergo seruistis? Quem adorastis? Domine noster, neque aurium neque lingue officio uti, neque nuncium tuum sequi potuimus. Dicit eis: Faceretis ergo aliquid, si præciperetur uobis? dicent: Digne Domine noster, & iuste, quicquid præcipere placet. Tunc effluere præcipiet unū de fluminibus inferni, & dicet eis: Insilite in gurgitem istū. Hinc ergo qui obedierint, illi exhibent, & in paradysum transibūt. Qui uerò renuerint, ait in Alcorano: Qui obedierint, erunt in paradiso: qui renuerint, in inferno.

De Regimine sacro.

Mahometus propheta super omnes principatum tenuit, & iussi sunt alij ei obtemperare. Azoara 69.

De bonis Mahometi.

Deus illi partem prædæ uestræ de bestiis & exuijs statuit, præcepitque quòd opes uillarum Dei sint atq; prophetæ, & propinquorum atq; orphanorum, & pauperum ac peregrinantium. Azoara 69.

OFFICIA MAHOMETI ET
Collegarum & successorum eius.

Alcoranum exponere, & ad eum suscipiendum homines allicere: Azoara 72. 75.

Credentes & incredulos discernere: Azoara trigesimaquarta.

Inter uirum & mulierem iudicare: Azoara sexagesimo octaua.

Diuortium facere: Azoara 75. & coniugia dissoluere: Azoara 76.

Negocia tractare: Azoara 83.

Leges & iura populo promulgare: ut patet ex Chronico Saracenorum.

Armis opprimere Alcoranum reijciantes: Azoara decimanona. Conuerti nolentes, ubicunque repertos, mensibus Haram

peractis sumite, & interficite, omnibus uijs insidiantes illis. Si uestram legem sequi, & orare, ac decimas dare uobiscum uoluerint, dimittendi sunt.

Pro ijs qui profitebuntur Alcorani susceptionem, orare: Azoara septuagesima. Tu

propheta nocte surgedo, eius medietatē, parum ue minus, plus ue, pro uelle tuo, uigilijs trahere, & Alcoran iugiter atque deuotē lege. Hanc tibi grauitatem iniijcio: quoniam

cum die cæteris intentus sis negocijs, horæ nocturnæ meliores sunt, atq; leuiores: Deiq; nomē inuocādo, qui Dominus est orientis & occidentis: Azoara 83.

Ceremonias ordinare. Sic Aomar singulis templis orationes in mense Romadam fieri præcepit: & ordinauit, ut mense completo Alcoranus totus perlegeretur: ut est in Chronico Saracenorum.

Quomodo sese populus erga prophetam debeat exhibere.

Nullus prophetæ domum comestura ingreditur, nisi uocatus. Pransus statim exeat, nec aliquod ibi ridiculū aut ludum agat. Quærens, extra portā maneat. Nemo propheta m lædat, aut uxorem eius cõtaminet. Nemo zelotypia torqueatur, ob mulieres ingrediētes ad ipsum. Omnes orent pro eo: Azoara 43. Opprimantur, qui negant opibus inuandis Mahometi sectatores: Azoara septuagesima secunda.

De Ceremonijs sacris Mahometi.

Habent Mahometani sua templa: ut Mechæ, id est in Haram, Azoara 18. & Cephæ, Azoara 2.

Ad templum tendentes, optimas suas ue-

stes induebat. Azoara 17. Vesperī autem & mane in templa ad inuocationem ueniebant, Azoara 34.

Alcoranus in templo auscultante populo legitur: Azoara 17. 26.

Sacrificabant in templo bestias, Deū nominantes: & pauperes & egenos pascebant, & uota sua complebant, & templum uetustum circuibant. Azoara 32.

In templo cum mulieribus coire uetat Azoara 2.

Ab aditu templi Mechæ incredulos arcet, Azoara 19. Nec apud Mecham licebat quæquam interficere, nisi hostes irruentes: Azoara secunda.

Ritus circa orationem.

Orantes sese uersus centrum templi Mechæ uertebant, Azoara 2. Non ebrii, sed sobrii oratum ibant: & post coitum, & egestionem, non prius orabant, quàm aqua aut puluere mundæ terræ abluti essent: Azoara 9.

Viri boni, cum oratum surrexeritis, facies uestras ac manus ac brachia usq; ad cubitū, & pedes usq; ad tibias abluere, & capillos reuoluendo caput abstergere, & post coitum mulierū balnari uos oportet. Infirmi quidem, uel in itinere ab egestu, uel mulierum coitu uenientes, & aquam minimè reperiētes, facies suas atq; manus terræ mundæ puluere tergant. Deus namque uestram diligit mundiciam, Azoara 12. Te humiliando, & infringendo, orationes funde: Azoara 25.

A mane usq; ad uesperam orationibus insiste: Azoara 27. Deum ante solis ortum & occasum, nocte quoq; horisq; diurnis deprecare: Azoara 30. Et caput bis ad teram inclina: Azoara 60. Surgentes circa aurorā, Deo gratias agite: Azoara 62.

Lapidem quendam Chabar, hoc est caput Veneris dictum, adorare & osculari solebant Saraceni, eo quòd Abraham super illo cum Agar coijisset, aut camelum alligasset, sacrificaturus Isaac. Damascenus, in libro de Centum hæresibus.

De Peregrinationibus.

Sua pauperibus distribuunt, aut prophetæ donant, & in Dei nomine peregrinatur: Azoara 69. Rasi caput, & circūcisi, peregrinabantur usque Mecham: ut patet ex colloquio Mahometi cū Iudæis. In itinere locum cui Cephæ nomen, adibant peregrinarij proponentes, facta praua cogitationesq; malas prorsus abiiciebant, nec aliquam cõtroversiam agebant. Impotens in itinere tres, & post reditum septē dies ieiunabat: Azoara 2. Dies peregrinationis licebat per biduum prius posterius uè incipere: Azoara 3. Omnis uenatus maris, Mechæ euntibus ac discedentibus ad comedendum licitus est, terræ uero uenatus minimè: Azoara 13.

Pere-

Peregrinantes ad templum Haran, potabant ibi aquam: nec licebat incredulos ad templum illud accedere, nisi lotos. Azoara 19.

De Iureiurando.

Mahometus per uentos, nubes, naues, angelos, & cœlum iurat, Alcoranum esse uerum: Azoara 60. Et per librum lineariter in chartis subtilissimis scriptū, Azoara 62. Per locum occasus stellarū, Azoara 66. Per res uisibiles & inuisibiles, Azoara 74. Per stellas combustas & retrogradas, atq; directas, atque noctem obscuratam, & auroram iurat, suam doctrinam esse boni prophetæ, & non diaboli, nec dæmoniaci, nec mimi, nec incantatoris, nec mathematici, Azoara 79 & 91. Per auroram, noctesque decem, & per Pascha, biduumq; præcedens: noctisq; transitū: hoc apud sapientes iusiurandū esse constat, Azoara 99.

Iuriurandi uiolati ueniam adipisci studens, decem pauperes pascat, sicut suam gentem pascere mediocriter consuetus est: aut eos induat, uel hominem redimat. Horum omnium impotens, tres dies ieiunet, Azoara 13.

De Ieiunijs.

Mense Romadam, in quo Alcoranum cœlitus datum nugatur Mahometus, imperat ieiunium omnibus, præter infirmos & uiatores: quos tamen alio tempore id facere iubet. Die tota ieiunantes, nocte comederant & bibebant, quantum libebat, ferè usq; ad principium horæ quæ solis ortum antecedit. Caput dolens, & ægrotus, suum ieiunium elemosynis persoluebat. Azoara 2. Cædem uiri boni duorum mensum ieiunio & pœnitentia expiari opinantur, Azoara 10. Et iuriurandi uiolationem ieiunio trium dierum compensari, asseri, Azoara 13.

De Festis.

Saraceni diem Veneris reuerenter colunt, sicut Iudæi Sabbatum: Antoni nus titulo 13. cap. 5. § 9.

Quando die Veneris oratum uocatur, omnis bonus forū atq; negocium dimittat, & Deum inuocatum eat. Hoc enim est optimum, si sapitis. Oratione quidem terminata, disgregemini, uestra captatum comoda: Deumq; in singulis rebus inuocatum atque precatum, ut sic uestra negocia procedant, Azoara 72.

De Circumcisione.

Mahometus docuit pueros circumcidere. Summa breuis contra Saracenos, addita Alcorano.

De ciborum discrimine.

Iussit carnē porcinam, sanguinem, morticinium, & omnem carnem non in nomi-

ne Creatoris mactatā, uitare: Azoara 2 & 20. Vel simul omnes edere, uel disgregatim solebant: Azoara 51. Vino abstinent, ut patet ex colloquio cum Iudæis, ob fabulam de angelis lapsis.

De oblationibus.

In templo Mechæ oportebat oblationes fieri: Azoara 13. Et holocaustorum meminit Azoara 16.

Ritus circa funera.

Super parentum & cognatorū cadauera orationes celebrarunt, ac postea ea terræ mardarūt: ut patet ex Chronico Saracenorum.

Lapidatio diaboli.

Diabolum lapidare sese dicebant, iactantur tenses lapides circūqua; super terrā: Gigas.

DE MORIBVS MAHOMETISTARUM.

Ritus circa contractus emptionis & uenditionis.

¶ Emptionibus ad terminum factis, adfit scriba fidelis, & Deū timens, qui nihil addat seu minuat, nec quid falsitatis immisceat. Et si bene promere nescius & infacundus fuerit, alius ueridicus pro eo dicat. Sincere duo uiri testes, uel unus uir, duq; mulieres idoneæ, ut alteram immemorem altera reducat ad memoriam. Diligenter quidem hoc intuemum, ut omnibus mercationibus ad terminum factis (aliter non semper esse necesse) testes atque scriptor adhibeantur, ut nullalis sit, aut controuersia de re ipsa uel termino breui seu longo oriatur. Sed si scriptorem uelut in itinere reperiri sit impossibile, pignus sumatur. Quod si alter alterius fidei mercaturam commiserit, debitori summe cauendum est, si Deum timeat, ne dolū aliquē seu molestiam inde faciat creditori. Testimonium nullatenus negetur, cū hoc magnum peccatum sit: & Deus, cuius sunt uniuersa cœlestia atque terrestria, omnia ocula perspicit, & omnia librat æquanimiter, tam corde retēta, quàm uoce patefacta, ijs ueniam & bonum, ijs malū pro uelle suo discreto conferens, super omnia potens. Testes atq; scriptorē nemo lædat, nec eis molestiam inferat. Sin aut, summē Deum offendet: Azoara quarta.

De Matrimonio.

Multos ritus matrimoniales refert Azoara 3, quos adscribimus. Alterius legis feminas in uxores nec ducatis, nec filias uestras uiris alterius legis nubere permittatis, nisi prius eorum ad uestram legem conuersione facta. Homo namque legalis præcellit ex legem, quamuis placidissimum, cum illius ad ignē omnis gressus intendat. Deus autem hominibus persuadens, ut sibi caueant, ad paradysum euocat. Menstruatas item nemo tangat, nisi prius mūdatis. Res nāq; munda

munda Deo placet. Mulieres uobis subie-
ctas penitus pro modo uestro, ubicunq; uo-
lueritis, parate, Deum timentes, ad quem
omnium sit reditus: qui bonis præmia, ma-
les estote, nec per ipsum, nomina ue sua sin-
gulis negocijs iurate, cum ipse sit omnium
adiutor & cognitor. In illis quidem solis
sacramentis, quibus falsitas ex corde firma-
tur, Deus appositus læsionem contrahit;
Mulieres à maritis relictæ, nemini nisi prius
peractis quatuor mensibus nubant, quas
maritis uolentibus renubete bonum est.
Sin autem, Deus audit & uidet. Non nu-
bant etiam aliquæ relictæ, nisi prius emun-
datæ tribus mensibus. Vuluæ conceptus
nullatenus (Deum timete) negetur maritis,
etiam si placuerit. Ipsi namque præsumunt mu-
lieribus. Secundò derelictæ nubant potius
quàm cæteris. Tertio uerò spretæ nequa-
quam, usquequò maritis alijs nupserint, &
ab illis relictæ fuerint, tunc aut ipsæ uolen-
tes, prioribus maritis antè bene reconcilien-
tur, aut nullis coactæ uiribus honestè dimit-
tantur. Aliquid primò datû illis auferre, ne-
fas est, & inhonestum. Mulieres fugam præ-
parantes, marito nolente, redimantur ab i-
pso: non tamen propter iram uel odium, ne
diuinam iram incurrant. Diuina præcepta
minimè cum ridiculo suscipientes, bonorû
uobis à Deo datorum, librorumq; cœlitus
missorum, castigati, Deumq; timentes, &
cum omnia scire credentes record emini:
uestrisq; mulieribus relictis, cum terminus
nubendi uenerit, nullâ uim inferatis: quin
pro uelle suo cuiilibet nubant. Et postea i-
terum: Mulieres suis maritis mortuis, ne-
mini nisi post quatuor menses, decèq; dies,
nubant: hocque deinceps pro uelle suo
faciant. Igitur absque molestia & impedi-
mento permittatis eas sua corpora adapta-
re atque polire, simul & nubere: quas uelle
uobis coniugio uincire, nec uox uestra pro-
mat, nec cogitatio perpendat, usquequò
termino peracto manifestè notificeris. Deo
namque placet res manifesta & determina-
ta, qui cogitationes omnes dignoscit. Eif-
dem item annum à maritis sumptum, ut
domos post mortem eorum non egredian-
tur accipientibus minimè, licet exeant, mo-
lestis sitis: cum Deus huius culpæ uindex e-
xistat. Eadem etiam coram bonis uiris pe-
cuniam determinatam accipiant. Repu-
dium sponsarum ante tactum suum neminè
aggrauet. Quisque namque maritus suæ sic
relictæ, pro facultate sua rem determinatâ,
uide licet dotis suæ medium, nisi patre uel
præsidente mulieri condonare uolète (quod
Deo teste melius est) persoluet, nec firmati
sæderis immemor esse debet.

Plures uxores ducere iubet Azoara 8. A-
liàs quoscunq; placuerit, duas scilicet aut
tres, uel quatuor uxores ducite.

Personæ prohibitæ, in Azoara octaua re-
citantur. Omnes hæ mulieres uobis inter-
dictæ sunt, & illicitæ: uestre scilicet matres
& filiæ, sorores & amitæ, neptes atque ma-
terteræ, nutrices atque germanæ collatæ:
matres etiam & filiæ mulierum uestrarum,
si à uobis tactæ fuerint: sin autem, licitæ
sunt. Nurus etiam, duæque germanæ:
quæ tamen alijs temporibus, quasi licitæ,
sumptæ sunt.

Vxores inobedientes uerberant, & casti-
gant: Azoara 10.

Mahometus à Deo potestaté habet, post
morâ mariti, sponsam, si ei placeat, ducere:
Azoara 43.

Vxores quatuor simul habent: quarum
quolibet, si uolunt, tertio mutant. Gigas.

Pœna adulterij.

Omnis adulterans, centû ictus suscipiat,
in multorû præsentia: ut sic tum correptus,
tum uerecundatus, ulterius ab illo peccato
omnib; bonis illicito cesset. Nec quis Deû,
legemq; diuinam timens, aliqua super hoc
pietate moueatur. Imponentes adulte-
rium bonis fœminis, nec hoc quatuor testi-
bus probantes, ictus octuaginta patiantur:
nec ulterius, quoniam iam uicti sunt, cre-
dantur, nisi se cõuerterint, & bene fecerint.
Illis etenim Deus dat ueniam. Imponentes
quicquam suis uxoribus absq; testimonio,
quater iurent se uerum dicere, quintaque
uice dicant: Maledicamur, si mentimur. Mu-
lieres quoque, ne puniantur, econuersò qua-
ter iurent, illos fuisse mentitos: & quinto
precentur se ipsas destrui, si illi ueridici fue-
rint, nisi Dei ueniæ datoris & sapientis pie-
tate subueniente: Azoara 33. Et Azoara 8:
Mulier adulterij quatuor fœminis testibus
cõuicta, in domo, usque dum illi uia Deus
aperiat, uel ipsa moriatur, sit detenta: & ac-
cedentibus ad illam malum ingeratur, nisi
malo relicto benefecerint.

De Repudio.

Mulieres desponsatas, intactas cû mune-
ribus dimittendas, Azoara 43.

Pœna inebriati.

Octuaginta ictus debetur inebriato: Ma-
hometus in colloquio cum Iudæis.

De Usura.

Usuram & fœnus damnat Azoara 4. De
hæreditatû distributione leges fert, in Azo-
ara 8 & 11.

De Furibus.

Furem, prima & secunda uice uerberant:
tertia, manum ei unam præcidunt: & quarta,
pedem amputant. Gigas.

De uestitu.

Semper uestem monachis similem, absq; caputio, gestant. ibidem.

Mores mulierum.

Bonæ feminae suos uisus quàm licet, tegant: mēbraq; genitalia similiter. Hoc enim est optimū apud Deum, omnes suos actus dinoscens. Mulieres itaq; bonę se curēt, ne lunaticū aspiciant: suoq; peplo tegentes collū & pectus, omnēq; suā pulchritudinē, nisi quantū apparere necessitas cogit, celēt omnibus, speciēq; pedū etiā eundo, nisi maritis suis, eorūq; suis parentibus & filijs, atq; priuignis & fratribus, atq; nepotibus & ancillis, omnibusq; nō suspectis, suę subiectis manui, uel prius nō pollutis: Azoara 34.

Mulieres annosæ, nuptijsq; desperatę, minimē se poliant uel ornent: sed bene cooperiant, & tegant: Azoara 34.

Pœna mariti, proferentis mendacium de uxore sua.

Omnis quidem huiusmodi uerbum proferens, uel aliquem redimat, uel captiuum suum liberum faciat, antequam rāgat eam. Sic enim præcipit Deus, omnes nostros a se dinoscens. Impotens autē huius rei, duos integrē continueq; menses ante concubitū eius ieiunet. Vel huius item impotēs rei, quadraginta pauperes pascat. Hos quidē fines Deus statuit, ut in se suoq; propheta credentes agnoscat: Azoara 68.

LEGES BELLII.

¶ Increduli à uobis in liribus uicti, usquequò multa fiet cædes, capita perdant. Captiuati firmiter stringantur, ut se benē redimāt: lis nec cesset ante telorum depositionem. Azoara 58. Acies bene disponere, & more firmiter structi ædificij procedere, iubet Azoara 71. In mensibus libertatis & quietis pugnam ingredi, maximē contra non inuocantes Deum, iustum est, & utile: Azoara 3. Fugientes increpat, & eis minatur gehennam, Azoara 18. & omnes hortatur ut uiriliter pugnent, Azoara 6. 9 & 10.

Socium belli neminem nisi confœderatū assumendum, monet Azoara 10.

De Oratione in bello.

Quando prædatū pugnātūq; profecti estis, orationē aliquā, uel omnes prætermittere nō timeatis. Si timueritis, malū uobis ab hostibus futurū, cum illi uobis summē inimicentur. Cum tu in exercitu ad orationem surrexeris, & tecū plures, quidam tecū orent, quidam arma teneant, qui deinceps uice mutata, fundāt orationes, uobis arma tenentibus. Secundū eorū namq; uelle, uobis illi superuenientes, & uos interficerent, & substantiam uestram tollerent. Vos item uel infernos, uel loco pluuioso, uel lutofo manentes, arma uestra ponere, uosq; bene

custodire, non sit uobis tædiosum seu difficile. Eis namq; Deus malū contemptibile dedit. Oratione terminata surgentes seu iactantes, Deum nominate. In loco uerō timoris experte, orationes uobis bonis impostas per suas horas dicite, nec ppter eos timidi, pusillanimesq; sitis: Azoara decima.

De Prædæ distributione.

Quintam partē prædæ Deo atq; prophetæ, & propinquis, & orphanis, & mendicis ac pauperibus deberi, asserit Azoara 18.

De Captiuis.

Captiuos aut occidendos, aut seruandos, & clementer tractandos: Azoara decimanona.

Contra quos bellum gerendum.

Contra finitimos & incredulos, & iururandum uiolantes, & legem Mahometi improbant: Azoara 19.

Qui immunes à bello.

Debiles & infirmi, & non habentes necessaria, immunes censet Azoara 19.

De Salutatione.

Ingrediētes domos, salutate repertos illic Deo enim placet saluatio. Azoara 34.

De Mendacio.

Cauebant sibi à mendacio, & dextra non tangebant uirilia membra: ut patet ex Chronico Saracenorum.

A QVIBVS, ET QVOMODO propagatus & propugnatus Mahometismus.

¶ Ut Mahometus autor istius sectæ fuit, ita etiā eam propugnauit mendacijs & armis: ut patet ex eius historia, & ex Chronico Saracenorū, in quo annotatur, eum nuncios ad regem Persarum, & Romanorum imperatorem, & ad regem Aethiopiæ, & ad regem Heshen, & ad regem Alexandriae misisse, eosq; monuisse ut susciperent suam religionem.

Idem fecerunt eius familiares. Eubocara enim ui coegit homines amplecti Mahometi uanitates. Chronicon Saracenorū. Et successores, quod etiam illis præcepit Azoara 7. inquiēs: Mahometo nō nisi legato Dei, quē & cæteri præcesserunt prophetæ, natura cæde uero perempto, uestram legem defendētes, de uobis Deo grates referentibus, suffragium atq; munimē tribuet diuina manus. Nullus igitur mortem subire poterit, nisi Deo uolente, tempore scilicet statuto. Deus omnī uota dinoscens, omnīq; diues, mundana querentibus temporale, petentibusq; cœlestia summū bonū tribuit. Constat item multorum prophetarū uiros summates, pluresq; bonos interfectos esse: nec inde detrimentū seu timor oppressit Deo pugnātes, q̄ fortis & in-

643 & induratos diligit atq; sustentat, & hanc suam orationem benignè suscipit, hic secutus ueniat dator, cum cunctis bene gerentibus benefaciat. Et in Azoara 19: successoribus suis minatur gehennam, si non strenuè bella gesserint.

Odmen, aliorum auxilio Alcoranum in integritatem primò collegit. Chronicon Saracenorum.

Et reliquum uulgus. nam Saracenos ubiq; Romanas literas deleuisse, & libros exulsisse, & suos substituisse, Jacob. Curio libro secundo Chronicorum annotat. Et Iohannes de Oppido inquit: Lege data per Mahometum, populi qui arma sumpserant contra imperium, si quas regiones occupabant, eos legem Mahometi suscipere compellebant: nolentes autem obedire, crudeliter trucidabāt. Vnde de Arabia intrauerunt Aegyptum, & ibi populum subuerterunt. Deum transferunt in Aphricam, & simile fecerunt. Postmodum debellauerunt Hispaniam, & eam in parte fidè pristinam dimittere coegerunt. Et sic multiplicati sunt super numerum plus uolentia belli, quam prædicatione sermonis. Et Azoara 36 ipse indicat, uulgus rude se primò secutum esse.

Et quidā Christianorū sacerdotes & præfules: si Mahometo est fides adhibenda, qui de ijs in Alcorano, Azoara 13 sic inquit: Gratiōis hostilitatis & infestationis Iudæi semper erga nos, amicitia uerò maioris Christiani reperiuntur. Christianorū enim sacerdotes & præfules nō indignantes, præsumptuosius, cum uerbū super prophetā posuissent, ueritatēq; cognoscunt, lachrymanis hominib. credentes, te nos illis associaturū summè speramus. Cur enim in Deū, & ei quod nobis de ueritate datū est, non crederemus? Hoc aut uerbo, sicut & omnes benefaciētes, paradysum aquarū fluxu dulcissimi promeretur. Increduli uerò, meisq; præceptis contradicentes, igni deputantur.

Fuerunt etiam medij quidam, qui de Alcorano quædam susceperunt, quædam uerò rececerunt, sed tamen sub spe ueniæ diuinæ: Azoara 17.

QVIBVS, ET QVOMODO
contra Mahometi uanitates repugnatum.

¶ Opposuerunt autem sese Mahometi & Saracenorū uanitatibus, absq; dubio doctores Ecclesiæ in illis regionibus, sed qui fuerunt, & quibus cōtra eum argumētis usi sint, & quos libros contra eius monstrosas opinionones ediderint, in literas relatū nō est: aut si fuit, incuriā hominum & Saracenorum scuitia perijt.

Quomodo uerò, & quàm infelicitè Magistratus, & ipsi Romanorum imperatores cōtra Mahometanos bella gesserint, ira Dei obstante, infra in capite de Mutationibus politicis indicatur.

In Azoara 3 Mahometus fingit, Deum sibi reuelare, quòd ab ipsius lege dissidentes absq; intermissione genti eius bellū sint facturi: donec eam ad suam religionem, si fieri possit, adducant.

Iudæi etiam nonnihil reluctati sunt, postquam agnouerunt eum non esse Messiam: Paulus Diaconus lib. 18 rerū Romanarū. Et sanè ipse eos in Azoara 2. grauitèr obiurgat, quòd Alcorano suo contradicant: & pœnæ eis minatur. Ibidem etiam Deū introducit prædicentem, quòd non omnes Iudæi Alcoranum sint amplexaturi.

Christianos quosdā grauitèr sibi restitisse, ipse Mahometus indicat in Azoara 2: ubi fingit, Deum sibi reuelare, quòd Christiani daturi sint operam, ut à Mahometi doctrina alios abducant: & quòd contradicenti sint Alcorano, libro à Creatore dato.

In Alcorano, Azoara 19 fatetur, Arabes quosdā litem & seditionē sibi mouere, neq; se ut legatum cœlestem suscipere.

Argumenta autem, quibus pij contra Alcoranum usi sint, ipse quædam refert. ut in Azoara 14 dicit, incredulos dixisse, Alcoranum esse librū magicū, manifestas incantationes & figmentū, & plenū contradictorijs: Azoara 20. Et quosdā ad sese dixisse: Tu quidem nō es nisi mēdax, cū aded uerba tua uaries, ipse testatur: quibus etiam frigidè respondet Azoara 25. Alios etiam hoc reprehendisse, quòd Latinæ linguæ uiros studeat docere: cum tamen Alcoranus sit Arabicus, & à Latino non intelligatur, quibus tantum respondet, Deum contradicentēs puniturū. ibidē. Et quosdā non creditū, Alcoranū à Deo esse datū, sed confictū à Mahometo, indicat Azoara 42. & 44.

Et quosdam iudicasse de Mahometi doctrina, quòd sit dæmoniāci, aut diaboli, aut mimi & Mathemaci, colligi potest ex Azoara 91. Et aliqui auscultant & irrident, indignando dicentes: Iste nil aliud quàm homo, sicut & nos, cum arte sua magica nobis accedit: cuius uolumen allatum, uel somnium est summè ficticiū: Azoara 91. Et in Azoara 23 inquit: Plurimi manebūt increduli: quòd etiam contingeret, quanquam hic Alcoranus montes applanaret, aut terras scinderet, aut mortuos loqui faceret. idem Azoara 27 repetit.

DE VITA MAHOMETI.

Adolescentia.

60 **M**Ahometus ex patre Abdalla, genere Persa seu Arabe, & matre Emina Iuda

dæa natus est, in Iesrab, die lunæ, duodecima die mensis Rabe, circa annum Domini 597, seu 621. Patre eius paulò ante natiuitatem mortuo.

Genealogia eius usque ad Seth & Adam, monstrosis & blasphemis fabulis textitur, in lib. de Generatione Mahometi, & in Chronico Saracenorum. Prodiit autem ex utero sine matris dolore, circumcisus & hilaris, si credere fas est. Et eadem hora idola 10 passim corruerunt, & denigrata sunt: & lucifer arreptus ab angelis, immersus est profundo maris Alcazum: unde post dies quadraginta elapsus, conuocato concilio caco-dæmonum, queritur de sui regni interitu. Plura fabulosa prodigia, quæ circa natiuitatem eius euenerint, commemorantur in libro eodem.

De nutritione eius, fabulæ & nugæ blasphemæ ibidem recensentur: quomodo nimirum uenti & aues, & nubes certauerint 20 de eius educatione, & quòd Deus Halimæ eum tradiderit educandum. & quòd asina sese inclinans dixerit de Mahomero: Hic est sigillum Prophetarum. & quòd tres uiri puerum euiscerant, & portionem diaboli ex corde eius repurgarint. & quòd aruspex eum uoluerit interficere, ut hostem & ruinam idolorum: & quòd euauerit ex manibus nutricis, & iuxta fluiuium Tuhene sub arbore repertus sit.

Puer, octo annos ab Abdaalmutalib auo suo nutritur.

In adolescentia eum camelos diuitis mercatoris Arabis pauisse, ac semper etiam sereno cælo atram nubem supra caput ipsius conspectam esse, scribunt.

Mahometus neq; legere neq; scribere nouit: ut ipse testatur in Alcorano, Azoara 17. Artium imperitus fuit. nam Ammonitidi 40 Meham attribuit, ex Geographiæ inscitia: Azoara 22.

Caput immensum habuit, faciem albedine & rubore mixtam, barbam prolixam, pedes agilimos. Chronicon Saracenorum.

Ingenio acri, uersuto & fallaci fuit: & cæteras sectas didicit. Simoneta lib. 4, cap. 36. Et Sergius Nestorianus Meham ueniens, eum idola colentem errore suo imbuit, & quædã de ueteri & nouo Testamento ei tradidit. 50 Vincentius libro 23, cap. 51.

Vxorem duxit Eadigam uiduã opulentã, quam artibus magicis in sui pellexit amore. Paulus Diaconus libro 18. Et Vincentius lib. 23. Zonaras tomo tertio.

Epilepsia laborans uxori persuasit, ut crederet se cum archægelo Gabriele colloquia habere, & ad eius aspectum uirtutem carnis suæ deficere. Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum.

Mahometus se dicit esse granum illud, de quo in Euangelio dicitur, quod multiplicè fructum ferat: Azoara 58.

Functiones.

Mahometus camelorum primùm pastor fuit: mox diuite ducta uidua, mercator: inde propheta: & Sergij monachi opera adiutus, dogmatistes. finxit autem se à Gabriele accepisse legem, anno ætatis 40. Tandem caput & dux militiæ factus, post menses 18. in Hierusalé se ab Gabriele archangelo trãlatum, & in cœlũ eleuatum, sua mytheria finxit se didicisse: ut est in Azoara 27 & 63. Ad cœlo uerò delapsus, socios sibi adiunxit Eucogarã, & Ali, & Zaid: & profectus, Athaiff, publicè docuit se prophetam esse, idq; fecit per annos decem hinc inde discurrens. Tandè contractis aliquot copijs, eos quos fanaticis suis oraculis & argutijs ad præscripã 20 à se religionis & legũ formulã perducere nō potuit, minis & armis ad consensum cōpulit. Iacobus Curio libro 2. Chronicorum: Iohannes Tolertanus: Vincentius libro 23, capite 41, & sequentibus: & Chronicon Saracenorum fabulosum.

Duos cœlestes consiliarios, Michaelẽ & Gabrielem: & duos terrenos, nimirũ Eubocaram & Aomarũ, habuisse indicatur in Chronico Saracenorum.

In legum promulgatione colũba arte asuesfacta aduolauit, & humeris eius infidès, grana ex aure eius legit. qua re demerati homines, Spiritum sanctum ei leges dictare 30 nugati sunt.

Res ambiguas ad sese referri, iubet Azoara nona.

Gentibus etiam sese castigatorem esse missum, ut unum Deum adorent, asserit Azoara 38. 56.

Operum Mahometi summã recitat Azoara 17. Gerenda præcipit, aliãq; prohibet: Bona, saporiferaq; uestro comestui licita: alia quidẽ illicita ponit, cogitationes prauas & errores rejicit. Et Azoara 19 Alcoranũ mani festat, & super oēs leges extollit. Et Azoara 26, hominibus suas cõtrarietates exponit, & uia rectam patefacit. Et Azoara 37 inquit: Mihi quidẽ nō est iniunctum, nisi Dominũ ciuitatis Haram adorare, & in eũ credere, cuius sunt uniuersa: & Alcoran hominib. cuius dēter legere, & per ipsam castigare. Et Azoara 52 asserit, se arbitrũ esse dissensionũ religionis. Et Azoara 95 & 76 sibi arrogat ius dispensandi, & coniugia dissoluedi.

Abrahæ legẽ se iussu Dei sequi indicat Azoara 26. Et dicebat se esse prophetã diuinitus missum ad salutem, ut legem Iudæis & Christianis, quæ rigida & seuera nimis esset, mitiorum præceptorum promulgatione tẽperaret. Vincentius libro 23. 60 In

847 In regno Saracenorum quatuor pretores constituit, qui Ammirei uocabantur: ipse uero Ammiras, uel protosymbolus, Sigebertus, & Paulus Diaconus lib. 18.

Bella eius in Chronico Saracenorum describuntur. Expugnauit Mecham, & Humaim, & ciues Tharf obsedit, regem Alien del tributarium fecit, reges circumquaq; ad legem suam inuitauit, nuncijs misis ad regem Persarum, & ad imperatorem Romanum. Ac Zonaras tomo tertio testatur, Mahometum ex Aethribo progressum, Heraclium ex Persia cum triumpho reuertentem accessisse, & regionem ad habitandum petitam accepisse, & populares suos deceptos subegisse, & Syriam direptionibus uexalle, & multas Romanorum prouincias uastasse.

Scripta.

Mahometus uir callidus, ut à fide Christiana infirmos abdicaret, hæreticos quosdã in componendis legibus imitatus, à sacris codicibus & Euangelijs multa excerpens, Alcoranum composuit. Simoneta libro 4, capite 34 & 38. Ac eum duorum hæreticorum profugorum, scilicet Sergij & Iohannis Antiocheni, & duorum Iudæorum apostatarum opera in Alcorani conscriptione usum esse, Bibliander in Apologia indicat. Ut autem plus autoritatis Alcorano suo cõpararet, finxit cœlitus eum esse sibi datũ. Iurat enim sese in cœlum raptũ, didicisse sua mysteria, in Azoara 63. Per stellã uespertinam cliens no ster, nullatenus errans, nil ex proprio uelle, nisi tantũ diuinitus sibi mandatũ, loquitur: quĩ subleuatus ad orientis celsitudinẽ, ad Deum ipsum instruentem illum atq; docentem efficaciter, accessit: tanti tamẽ spacij inter uallo, quantũ sagitta atcu missa bis transcurreret. Qui tunc præcepta Deum sibi dicente audiens, animum minimẽ dubitante inde tulit, ubi nec uos eum de diuina uisione calumniemini. Et Azoara 27, fingit Deũ testari, quòd Mahometũ à templo Haram, ad templũ longinquũ noctu transtulerit, & de uirtutibus & mirabilibus edocuerit.

Apparet etiam Mahometum uersus recitare solitum. Sic enim in Azoara 47 ipse asserit, quosdam dicere: Nos nequaquam nostrum cultum imaginum dimitemus propter illius mimi, uerũficeq; ludentis uerbũ. quod tamẽ negat Azoara 46, inquit: Nos quidem nequaquam cantus seu uersus, sed Alcoran euidentẽ, per quem castigentur uidentes, firmeturque uerbum super incredulos, docemus.

Doctrina.

Dogmata eius sunt confusum chaos, ex Ethnicorũ, Iudæorum & hæreticorũ uanis opinionibus. Iacob. Curio lib. Chronicorũ

Cum Sabellio trinitatem abnegat, cum suo Nestorio Christi diuinitatem abijcit, cũ Manichæis mortem Domini diffitetur: licet regressum eius ad cœlos non neget. Petrus Cluniacensis.

Dicebat se esse Messiam, quem Iudæi adhuc expectant uenturum. Iohannes Tolctanus, & Vincentius libro 23.

20 Suarum monstrofitatum doctorem & reuelatorem Gabrielem, in forma tũri apparentem, erectum, nunquã dormientẽ, neq; comedentem, neq; bibentem, nisi laudem & gloriam Dei, facit in colloquio cum Iudæis. Et Azoara 2, cui libet sectę suam doctrinam relinqui iubetur. Azoara 119. Homines incredulos sic alloquere: Ego quidem legem uestram minimẽ sequar, nec uos meam: igitur mihi mea maneãt uobisq; uestra. Azoara 119.

20 Dixit populum suum principatum non posse obtinere, nisi à fide Christiana omnino recederent, suaq; documenta seruarent. Iohannes de Oppido.

Suã doctrinã credi postulat sine miraculis: Azoara 17. Et tamen Azoara 64, fingit miraculum de lunã diuisa.

Deus ei prohibet, ne se aliud quid esse perhibeat quã hominem: & ut testificetur unum tantũ esse Deum, Azoara 28.

30 Se sequẽtib; remissionem peccatorum & bona promittit, Azoara 5. Et anathemate ferit à sese dissentientes: ibidem. Et penas gehennæ minatur, Azoara 14.

Historiam Numerorum 13 & 14. perperam replicat, ut solet. Historiã occisi Abel, Gen. 4, in fabulã uertit, Azoara 12. Historiam Noah, fabulis cõtaminat. Huth, Hath, Schale, prophetas fingit, Azoara 17. Et Iosephi historiam deprauat Azoara 22. De Mose & famulo eius fabulatur Azoara 28.

40 Afflictiones dicit sese sustinere ob ueritatem, et inuocationem unius Dei, Azoara 15.

Aenigmata Mahometi.

Quis filius patre fortior? Respondit, ferrũ. Quid ferro? ignis. Quid igne? aqua. Quid aqua? uentus. Et,

50 Quæ nam est terra, quam, semel uidit sol nunquam deinde uisurus usq; ad finem seculorum? Respondit: Quando mare diuisit Moses, denudatus est fundus pelagi, quem tunc uidit sol, post reditum undarum amplius non uisurus. Item:

Dic deinde, quæ nam est domus habens duodecim portas, per quas duodecim portiones exeunt, duodecim cum generationibus? Respõdit: Rupes illa, quam percussit Moses, aperuit duodecim portas, et emisit duodecim fontes, per duodecim tribus Israel. Ait, Verum dicis. Sed dic, cui terrę locutus est Deus? Respõdit: Monti Synai præ-

cepit, ut eleuaret Mosen usq; ad cœlum. Ait: Bene dicis. Dic deinde, qui uiuit, nec habes spiritum? Respondit: Nox, nec enim spiritus uenit usq; ad manè. Ait, Hoc quoq; uerum. Age ergo, quid in primis lignū, postea cum spiritu? Respondit: Virga Moyfi nunc lignum, nunc serpens. Ait, Ita est. Nunc itaque refer, si placet, quæ fœmina ex masculo tantum, & quis masculus de fœmina tantum? Respondit: Eua ex Adam solo, Christus ex Maria uirgine. Ait: Ira quidem refert ut uerum est, dum subiūgas, quæ sunt terrena illa, quæ sine uiri commixtione edita fuerunt? Respondit: Adam, aries Abrahamæ, & Iesus Christus. Ait: Verum est. Dic deinde, quod sepulchrum motum est cum sepulto? Respondit: Cetus cum Iona. Ait, uerum est. Dic ergo consequenter, qui sunt soli illi duo, quorum sepulchra ignorantur? Respondit: Abitabil & Moses. Ait: Id quomodo? ut breuiter de utroq; exponas. Respondit: Abitabil quidem cum mortem præsentiret, iniūxit ut post obitum camelus superposito funere suo, impelleretur ad eundem quocumque fors duceret, euntemque sequerentur, quousque sponte procumberet. Sic factō, ubi funus ab Abitabil deferens camelus procubuit, fodiendo repertum est monumentum, quod Noe præparauit Abitabil. Sepulto itaque amissus est locus, nec unquam postea repertus. Moses uerò cū solus per desertum uagaretur, sorte sepulchrū uacuum & apertum inuenit, rectè ad quantitatem suam effossum. Quod admirans, incœpit ad propriam staturam metiri. Interea angelus mortis aduenit, ad interficiendum Mosen. Quæ cū cognouisset Moses, quæsiuit dicens: Ad quid uenisti? Respondens, Missus sum pro anima tua. Cui Moses: Quæ ergo putas eam eripere? Per os enim nō poteris, quo locutus sum Domino: neque per aures, quibus audiui uocem Domini: neq; per oculos, quibus faciem Domini uidi: neq; per manus, quibus donum Dei recepi: neq; per pedes, quibus montem Synai cōscendi. His auditis abiit angelus, formaq; mutata, attulit pomum de paradiso, quod cum olfaciendum porrigeret, recepit Moses. Cumque naribus apponeret, arripuit eū angelus per nares, per quas tanquā emungens animam eius extorsit. Quo factō, remansit corpus eius in sepulchro, nemini unquam reperto. Ait: Ita quidem factum est, ut dicis. Sed dic, quis ignis comedit & bibit: & ex quo extinguitur, non accenditur usque in diem iudicij? Respondit: Ignis in corpore humano, uel sustinetur, & anima abeunte extinguitur: nec, antequam illa redeat, accenditur. Ait, Et ita uerum est. Dic deinde, quid paruum semper, quid magnum semper? Respo-

dit, Lapilli & montes. Ait, Bene est. Sed dic, ubi est medium terræ? Respondit: In Hierusalem. Inde namq; dispersæ sunt gentes, & illic congregabuntur. Ibi erit pons & statera super infernum, quod apportabunt illuc septuaginta millia angelorum per rotidem tenaces. Ait, Et ita est. Sed quare Hierusalem dicta domus benedicta? Respondit: Quia in directo cœlestis Hierusalem, quodque locutus est ibi Deus & angeli cum patriarchis & prophetis, deditque ibi Deus Moyfi præcepta tria millia quingenta quindecim. Ait: Et ita constans est. Dic deinde, quis humores neque de cœlo, neque de terra? Respondit: Sudor animalium laborantium. Ait, Bene dicis. Sed memora, si placet, quomodo facta est nauis? Respondit: Nauem incepit primus Noë, clauas dedit Gabriel, intrauitque Noë cum filijs, & procedens ex Arabia super Mecham, circuiuit septies. Inde nauigans super Hierusalem, & eam septies circuiuit. Peruenit in montem Iudææ, ibique decrescentibus undis, hærens resedit. Ait, Quidem ita est. Dic ergo, ubi fuit interim Mecha? Respondit: Assumpsit eam Deus in cœlum: Hierusalem uerò commisit monti Abikobez, & seruabit eam in uentre suo. Itē: Quæ sunt tria quæ de paradiso in hunc mundum uenerunt? Respondit: Mecha, & Iesrab, & Hierusalem. Ait: Verum dicis, do subiungas, quæ quatuor in hoc mundo ex inferno? Respondit: Vastar ciuitas Egypti, secunda Antiochia Syriæ, tertia Eberam Armeniæ, quarta Elmeden Chaldææ. Ait, Et hoc quoque uerum. Consequenter ergo metire mihi orbem. Respondit: Orbis quantitas iter unius diei. Ait, Quomodo? Respondit: Totum enim sol ab orcu suo usque ad occasum permeat. Ait, Argute quidem hoc animaduertisti. in colloquio Mahometi cum Iudæis.

Vaticinia Mahometi.

Vaticinatus est, post se duodecim ex natione Chorasæ dominaturos, & post eos fore dissidia.

Meæ quoque legis dignitas, inquit, & obseruatio perseuerabit, quamdiu de Chorasæ uiginti superstites erunt: mei quoque successores habitu uilissimo potientur usque ad triginta annos, ultra uerò ornatis gaudebunt, atque superbia. Chronicon Sacerdotum fabulosum.

Prædixit Alcoranū decursis mille annis interiturū. Iacob. Curio lib. 2. Chronologicæ.

Certamina.

Mahometus Christianorū religionē oppugnauit primū falsa sua doctrina: prorsus enim Iesum Christū filiū Dei esse negat, & in eum credentes damnat, ut dictum est.

Deinde calumnijs. nā fingit incredulos, quos

651
quos Christianos putat, asserere angelos cir-
ca Deum existentes, esse fœminas: in Azo-
ara 53 & 63. Et Mariam pro dea colere,
Azoara 13.

Et gratulatur sibi, quòd à Christianorum
opinionibus dissidentibus sit liberatus: A-
zoara 20.

Deinde contra suam ipsius professionē,
quod doctor, & non coactor à Deo consti-
tutus esset, ut patet ex Azoara 52. & 98. Etiā
10 aperta ut usus est, fingens se id Dei iussu
facere, in Azoara 76. Tu Propheta incre-
dulos expugnatum & prædatum profici-
scere, & ut te timeant aggredere. Ipsi namq;
gehennam, uiamq; malam semper inse-
quentur.

Etiā contra suos Arabes certamina su-
stinuit. Nam quidam dixerunt ad eum: A-
licum Alcoranum apporta, aut istum uaria:
quibus respondet, se id minimè facturum,
Azoara 20. Alij dæmoniacum & magū eum
uocant, quos refutat minis pœnarū gehē-
næ, Azoara 33, 44 & 59. Edictum promul-
gavit, quo sub pœna capitis uetuit, ne quis
de suis legibus disputaret, ambigeret aut
contenderet: ac iussit omnes in autoritate
dictatoris acquiescere. Vincentius libro
uigesimo tertio.

Contra gentes, earumq; idola, pugnat A-
zoara 56, 62. & cōtra negantes resurrectionē
mortuorum, Azoara 21.

Vitia & scelera.

Sicut fuit organum diaboli, ita etiam no-
tas eius gessit: mendacij nimirum, & homi-
cidij, & immundiciæ.

Mendacij & blasphemij eius, dictū
est in loco de doctrina ipsius.

Magiæ & incantationum eum fuisse pe-
ritum, Simoneta testatur libro quarto, cap.
34. Et in Azoara 64, accusatur de arte
magica.

Non in Dei ueri nomine iurat: sed per uē-
tos, nubes, uates, & angelos, Azoara 61. Et
per montem Synai, Azoara 62. Per stellam
uespertinam, Azoara 63. Per occasum, A-
zoara 66.

Furta & latrocinia & crudelitatem eius
Vincentius libro 23 describit.

Libidinibus adeò indulgit, ut diceret sibi
à Deo datum, ut plus quàm quadraginta ui-
ri (quod turpe auditu est) in coitu præstaret.

Vxorē quadraginta habuit, Gygis. Et in
Azoara 43 fingit Deum sibi facere potestaté
singularem exercendi libidines: Tibi quidē

Propheta, mulieres omnes, quibus donan-
do dederis, & omnes tuæ manui per em-
ptionē suppositas, & amictū tuę materteræq;
filias: omnes itē bonas mulieres, tibi uolē-
ti gratis succumbere cupientes (hocq; tibi
soli permittitur) licitās cōstituiamus. Iā notū

esse cœleo quid tibi & cæteris bonis, de mu-
lieribus uestris, atq; de suppositis manibus
uestris, agendum sit. Has à te semoue, illas
adiunge, pro uelle tuo: nec prius abiectis, si
dilexeris eas, molesteris. Illæ nāq; tuo uoto
parère debent. Deus autem sublimis & sa-
piens, uestrorum secreta cordium agnoscit.
post illas tamen non est tibi licitum alias,
licet placidiores & habiliores, pro tuis mu-
tuo sumere: nec aliquam etiam illarum ui-
ce sumere, nisi tantum tuæ manui subditas.
Et postea: Nemo tamen zelotypia torquea-
tur, ob patres uel fratres, seu filios seu
nepotes, aut mulieres ingredientis, seu
subditas.

Remissionem peccatorum futurorum et-
tiam sibi promissam esse à Deo, fingit A-
zoara 58.

Amicos & socios habuit, Eubocarā, Ali-
zaid, Thalha & Bibelcomen, Azubair & Ao-
mar: in Chronico Saracenorum.

Iudæi cateruatim in initio ad eum con-
fluebant, existimantes eum fore Messiam:
sed cū uidissent eum de camelo comedere,
cognouerunt eum non esse Messia. Paulus
Diaconus libro 16 rerum Romanarum.

Mortis genus.

Tandem uerò Dei manu uindice eum in
sectante, incidit in morbum pleuriticum: ut
refert Vincentius libro 23. cap. 47. ex uita
eius: seu epilepticum, quo aliàs laborare so-
lebat frequentius, ut Iohannes de Oppido
indicat: & in morbo sensum amisit, & uen-
ter eius intumuit, & minim⁹ ipsius digitus
incuruatus est retrò: & die à morbo decima
quarta expirauit, anno ætatis suæ 63, aut
40, ut Valentinus Munsterus in Chronogra-
phia annotat: Heraclij uerò 21, & Domini
632 iuxta Sigebertum in Chronico: cum re-
gnasset apud Saracenos annos decem. Chro-
nicon Saracenorum.

Præceperat autem, ne quis se sepeliret,
eo quòd tertia die assumendus esset in cœlū.
quod cū ad aliquot dies expectantes fieri
non cernerent, amici eius nudū eum pro-
iecerunt: ut Humbram retulit. Verūm Gu-
imbra dixit, eum ab Hali lotum, & uestibus
indurum, & sepultum esse. Vincentius in
loco citato.

In Mecha cadauer eius arcæ ferreæ est im-
positum, & colitur à toto Oriente. Sabelli-
cus Enneadis 8 libro sexto.

TESTIMONIA ALIORVM

de Mahumeto.

Multos de Mahometo sic iudicasse, ipse re-
fert Azoara 25. Ne sequamini uirum illum
dæmoniacum & amentem, per incantatio-
nes. Comedit ut cæteri, atque per fora ua-
dit. Quare non habet angelum custodem,
elicientem sibi thesauros, aut facientem hor-
tos;

ros, unde comederet? Et Azoara 44. Increduli inquit: Hic homo non est nisi magus & mendax, totum ficticium ab ipso compositum afferens, & nos sic à patrum nostrorum secta diuertere proponens. Azoara 56. Increduli audientes nostra præcepta, dicunt, illa magicam artem esse, meque finxisse. Sed ille, ut falleret incautos, fingebat Christum de Mahometo uenturo, & legem omnium excellentissimam allaturo, uaticinatum esse: Azoara 71.

Rabalachbar, in Scripturis Mahometum nasciturum didicit, omnemque historiam eius astrologico testimonio approbavit: in libro de generatione Mahometi.

Idolorum & cacadæmonum, & augurum testimonia, de Mahometo destructuro deos, libro eodem fabulosè commemorantur.

CAPVT XVI

DE MOTIBVS ET

MVTATIONIBVS

Politici.

IN hoc seculum, si quod aliud, turbis & mutationib. est feracissimum. Nam Persæ & Arabes in Oriente Asiam & Africam crudeliter afflixerunt, & de imperio Romano multa regna amputauerunt, religionemque Mahometi longè lateque diffuderunt, uastatis Ecclesijs Christi, & uera doctrina & cultu Dei: iuxta Danielis uaticinium, de cornu paruulo.

In Europa etiam Hunni, Auares, Bulgari, Gotthi, Longobardi, atque etiã Romani pontifices, bonam partem de imperio præcederunt: & omnia ubique ita gesta sunt, ac si in Romani imperij direptione & distractione omnes gentes cõiurassent: & uterque Antichristus, Romanus & Saracenus, re ipsa comprobant, se uirtutum patris sui, qui mendax & homicida est, esse studiosissimos. Deus aut iusto suo iudicio ista fieri permisit, ut ueræ religionis Christi corruptelæ, & ueritatis contemptus & odium, & persecutiones piorum doctorum, & omnis generis scelera, quæ uulgò grassabantur, & pœnitentiæ recusatio, suam consequerentur mercedem.

SVB PHOCA.

IN Asia Prasini & Venerici, accolæ sinus Arabici & Venerici, inter Aegyptum & Asiam, multis comissis prælijs sese inuicem conficiunt. Blondus Decadis primæ libro 9: Adon Viennensis ætate 6.

Cum Phocas pro more recepto, quinto mense ab inito imperio, literas ad Chosroem regem Persarum misisset, indicans se Imperij dignitatem assecutum esse: rex ille indi-

gnè ferens Mauricij amici sui tam crudelem internecionem, Phocæ bellū indicit. & anno secundo imperij Phocæ, in Romanū imperium exercitum ducit: Syriam, Palæstinā, Phœnicem subigit: Hierosolymam capit, & templa Christianorum passim spoliatur, & uexillum Dominicę crucis Hierosolyma abducit: ut annotat Beda in libro de Ratione temporum, & Adon ætate 6. Armeniam, Cappadociam, Galatiam, Paphlagoniam usque ad Chalcedonem depopulatur. Paulus Diaconus lib. 17 rerū Romanarū: Zonaras tomo

tertio: Nicephorus libro 4, cap. 43. Etiam in Africa motus fuisse, testatur Blondus: ad quos compescendos Phocas exercitum miserit: libro 9. Decadis primæ.

In Europa Huni, seu Auares, Thraciam uastat. Sigebertus in Chronico, & Paulus Diaconus libro decimo septimo rerum Romanarum. Et Sclauū omnem prouinciam Dalmatiæ & Illyrici, adiacentem Adriatico mari, subigunt. Blondus libro nono Decadis primæ: Auentinus libro tertio annaliū Bonifaciorum: Paulus Diaconus libro 4, de gestis Longobardorum, cap. 11.

Plurimæ passim cædes sunt factæ: non modo ciuium, sed etiam militarium copiarum: adeo ut intra annos quatuordecim, totus ille exercitus, qui cum Phoca contra Mauriciū imperatorem coniurauerat, ita concisus sit, ut tantum duo superferent, Heraclio ea de re inquirente: Nicephorus libro decimo octauo, capite 41 & 43. Et Paulus Diaconus libro 17 rerum Romanarum.

Agilulphus Longobardorum rex contra Romanos pluribus in locis prosperè pugnat, & Mantuam & Cremonam & Vulturianam capit. Paulus Diaconus libro quarto de gestis Longobardorum, cap. nono: Blondus Decadis primæ libro 9. factum circiter annum Domini 610, iuxta Sigebertum. Ac coguntur Romani ab eo pacem redimere, duodecim millibus solidorum aureorum. Paulus Diaconus lib. 4, cap. 10 de gestis Longobardorum. Et pacem cum eo Phocas ad annum facit: libro eodem, capite 11.

Brunchildis Theoderico persuadet, fratrem suū Theodobertū, Metensium regem, ex concubitu illegitimo esse natū: & thesauros patris sui, & regnum iniuste possidere. Ille ergo in fratrem mouet, sed procerum consilio disceditur ab armis.

Theodericus nuptias celebrat cum filia regis Hispaniæ: sed paulo post à Brunehilde persuasus, uxorem cum dote repudiatā, in Hispaniā remittit. quamobrem rex Hispaniæ Detericus, cū Clothario & Theodeberto, & Agone rege Longobardorū fœdus inito, qui copias contra Theodericū educit. Ille uerò uirib. impar, pacis cõditiones iniustas recipit,

recipit, & duos comitatus Turoniæ atque Campaniæ Theodeberto coactus restituit. Paulo post Theodericus, cum prius Clotharium sibi reconciliaffet, & impetrasset ne ferret opem Theodeberto, iterum copias educit aduersus fratrem: & signis collatis uictoriam obrinet, cæsis utrinq; circiter trigintamillibus: nec prius dat pacem Colonienfibus, quàm fratris caput ad sese afferant. Sed tamen non ita multo post ipse Theodericus ad Brunehilde ueneno necatur, & regnum ad Clotharium transfertur. Brunehildis propter plurima scelera, & decem reges extinctos, equorum indomitorum caudis alligata, iuxta Clotharij & procerum sententiã in iudicio latam, discerpitur. Regino libro 1, in Chronico: & Sigebertus in Chronico: Robertus libro secundo: Auentinus libro tertio annalium Boiorum: Vincentius libro 22, cap. 10, 4, & sequentibus.

Anno Domini 606 Franci cõtra Saxones pugnantes, magna suorũ strage superantur, Palmerius in Chronico: & Paulus Diaconus lib. 4, cap. 10, de gestis Longobardorũ.

Anno Domini 608. Theodericus & Theobertus, Vascones sibi subiiciunt. Sigebertus in Chronico.

In Hispanijs, Vestgotthorum rex Vitericus cum Romanis bellum gerit: sed uincitur. Iohannes Magnus historiæ Gothicæ libro 16, cap. 12.

In Anglia, anno primo Phocæ, Domini uero 603, Edilfridus Edan regem Scotõrum, cum omnibus penè suis bello extinguit. Ceteri sunt de monasterio Bãcor mille ducenti monachi, qui orandum pro uictoria conuenerant. Beda libro primo, capite 34: & libro 2, cap. 2, & Sigebertus, hæc facta narrat anno Domini 615.

Circa finem imperij Phocæ, anno Domini 610, ut Palmerius notat: uel 616, ut Sigebertus. Bauari, dicti Actares, Hunni in Norico seu Bauaria habitantes, inuadunt cõfines Venetiæ & Forijulij prouincias, rege Cacanõ: & Gifulphum & Longobardos sibi occurrentes, ingenti strage superant, & incendij & rapinis omnia uastant: & Forumiulij, quò Gifulphi uxor Romilda fugerat cũ thesauris, obsident. Romilda conspecto Cacanõ Bauarorum rege de muro, pulchritudine eius capitur, & per internuncios tractat cũ eo de nuptijs, & traditione oppidi. Cacanõ consentit, & copijs in urbem introdimittit: & postea impudicam mulierem duodecim Bauaris militibus concubitu tradit agendam ad lassitudinem usq; & omnes mares & fœminas educi urbe iubet: & direptis omnibus, ædificijs ignem subiicit: & non prius inde mouet, quàm omnia solo ef-

sent adequata. Blondus libro nono Decadis primæ. Romildam postea palo affigit. Filix autem Gifulphi, ut suæ castitati consulerent, crudas pullorum carnes sibi inter mammillas sub fascia ponebant, quæ ex calore putrefactæ, odorem fœridum exhalabant: quo Auares à concubitu earum arcebantur, dicentes: Omnes Longobardas fœtiditas esse. Paulus Diaconus libro quarto, capite duodecimo.

Phocas cum libidinibus & multorum cædibus sese adedè polluisset, ut nec propinquus parceret: Priscus gener eius, & alij Senatores, ex Africa Heraclium & Nicetam cũ exercitu euocâr: à quibus Phocas uictus, castratur. Nicephorus lib. 18, ca. 56: & Zonaras tomo 3. & ignibus crematur, cum imperiũ obtinuisset annos 8. anno Domini 612. Sigebertus: Paulus Diaconus libro quarto, capite 11, de gestis Longobardorum.

SVB HERACLIO.

Imperante Heraclio, Romanũ imperium multũ detrimenti accepit in Asia, Africa, & Europa. Nam mèse Maio, cum Heraclius esset coronatus, Persæ in Syriam irruerunt, & Edessam ceperunt: & exercitum Romanũ apud Antiochiam occurrentem adedè deleuerunt, ut uix duo de exercitu Phocæ remanerent. Zonaras tomo 3: Paulus Diaconus libro 18 rerum Romanarum.

Anno secũdo Heraclij, Persæ in Cappadociã ingressi, Cæsareã capiunt, & multa millia hominũ abducunt in captiuitatẽ. Paulus Diaconus libro 18 rerum Romanarum.

Anno uerò sequenti, Saraceni etiam in Syriam excursionem faciunt: & uicis nonnullis direptis & inflammatis recedũt. Diaconus libro eodem.

Anno quarto Persæ Damascum expugnant, & captiuos abigunt. ibidem: & Sigebertus, circa annum Domini 616.

Anno quinto Palæstina iterum infestatur à Persis, & Hierosolyma capitur, interfectis in ea per Iudæos 90 millibus. Zacharias episcopus, & statua Crucis, captiui abducũtur: Sigebertus anno 617.

Idem anno Heraclij 10, Ancyram Galatię expugnant. Paulus Diaconus libro 18.

Duodecimo uerò anno imperij sui Heraclius, in Aprili, expeditionẽ suscipit in Persidem, & Saracenos in Armenia Persis militantes uincit. Duodecimo Calendas Maij Persidem ingressus, Thebarmam & alias ciuitates expugnat & incendit. ac durat illud bellum per annos sex: nec ad ulla cõditiones pacis potest adduci Chosroes, licet Heraclius aliquoties exercitũ eius cõcidisset, & omnia igne uastasset. Sed tandẽ filius eius Syroes, patre suo capto, & in carcerem eius ad thesauros, quos ibi reposerat, ferreis

cathenis alligato, & fame necato, cum Heraclio pacem fecit: atque ita anno septimo Imperator domum reuersus est. Paulus Diaconus libro decimo octauo: Zonaras tom tertio: Iuo in Chronico: Ottho Phryfingenfis libro sexto, capite nono. Et recuperauit Heraclius eodem anno omnia quæ in Africa, Ægypto & Asia erant ab imperio auulfa, excepta Arabia.

Heraclius rebus prosperis elatus, in Monothelitarum errorem abducitur, & mathematicos & astrologos consulit: qui inspectis extis & astris, prædicunt Romani imperij cladem imminere ab incircumcis. quod ille de Iudæis intelligebat: uerum euentus ostendit, de Saracenis esse intelligendum. Blondus Decadis primæ libro nono: Regino libro primo: Ottho Phryfingenfis libro quinto, capite nono.

Chosroë & familiã eius iustè deletam esse, ob cultû idolorû, & arrogatum honorem diuinû, Mahometus inter Arabes concionatur: & Iudæorû & Christianorum religionẽ eandem esse asserit, & utrosque in hoc errare dicit, quod Iudæi negent Iesum Christû ex uirgine natum, & Christiani credant illum crucem & mortem à Iudæis perpeti uoluisse. ac suam profert legem, ac promittit suis Saracenis libertatem, & principatum in finitimos, si eam amplectantur. Arabes rebus nouis studentes, Mahometum ducem designant: sed Heraclius per suos legatos exercitum eius sibi adiungit, & stipendia promittit, ac è Perside rediens Constantinopolim aliquot millia secum ducit. Factum duo decimo Heraclij anno, ut Platina indicat.

Cum autem Constantinopoli stipendiû postulerent, & præfectus diceret: Vix habemus quæ possimus Romano & Græco militi dare, cur hæc canum turba tantopere stipendia flagitat? Indignè id ferentes Saraceni, in Syriam recedunt, & collecto exercitu Damascum occupant. Platina in Honorio dicit, edictum Heraclij de baptizandis Iudæis, Saracenos ad rebellionem inflàmisse.

Deinde cum reliquis Arabibus, qui domi remanserant, coniuncti, & cõmeatibus & armis adiuti, & Mahometi furore concitati, Phœnicam & Ægyptum peruagantur: & resistentes imperio suo, & Mahometi legem suscipere detrectantes, passim cædunt. Phœniciam, Palæstinam, & Syriam, & omnem regionem ab Ægypto usque ad Euphraten subigunt, infeliciter cum ijs pugnantibus Romanis. In Persiam etiam, quibus paulò antè seruiuerant, irruunt: & Hormisdas rege interempto, non prius finem faciunt omnia desolandi, quàm Saracenorû legem & imperium suscipiant: anno Heraclij 29. Paulus Diaconus libro decimo octauo

640. Bi bliander.

¶ Nec Africa fuit tranquilla. nam moribus illis, sub Phoca concitatis, nondum sedatis, Persæ circa sextum annum Heraclij, Domini uerò 618, in Ægyptum excurrunt, & Alexandriam capiunt. Anno sequenti per Libyam uagantur, & Carthaginem expugnant. Sigebertus in Chronico: Paulus Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum. Et postea Saraceni Arabum auxilio Ægyptum occupant. Blondus Decadis primæ libro nono. Et Alexandriam capiunt. Paulus Diaconus libro 18 rerum Romanarum. Atque ita Asia, & maxima pars de Africa, à Saracenis ab imperio auulsa sunt, sub hoc Imperatore.

¶ Europa etiam suas haud leues experta est miseras & turbas. nam Auares Thraciam inuadunt, anno Heraclij nono. Imperator uerò Persico bello occupatus, pacem à Chaiano eorum duce petebat perlegatos. quam cum spondisset ille, Heraclius urbe ad ipsum egreditur, regio apparatu & muneribus: uerum barbarus ille fidem soluens, mutat animum, & multos capit, Imperatore uix effugiente. Anno sequenti iterum ab eodem Imperatore perlegatos pacem petit, & sunt mutua federa.

30 Diaconus libro decimo octauo rerum Romanarum. Ac postea uix Imperator impediret, ne Auares cum Persis uires suas cõiungeret, & Cõstantinopolim affligeret. P. Diaconus.

Quid de Italia dicemus? Cum Heraclius contra Persas pugnat, Roma & Italia erant tranquilla. & Heraclij permissu Honorius tegulas æneas à Romuli templo amouit, & basilicam Petri ijs cooperuit, quod indicat, Romam non in pontificis, sed Imperatoris fuisse potestate. Sicut & illud, quod non licebat pontificem esse quenquam, nisi ab Exarcho Italiae, nomine Imperatoris cõfirmatum. Sed Isacius & Mauricius Romanum pontificem spoliant: & postea cum Mauricius Isacium infimulasserat, factati Imperij, capitur, & interficitur. Blondus Decadis primæ libro 9.

In Hispanijs Gundemarus Westgothorum rex, contra Romanos & Valcones triumphat. Iohannes Magnus Gothicæ historiæ libro decimo sexto, capite decimo tertio. Successor eius Sisebodus idem facit, & prouinciam & cinitates à Francis ereptas recuperat, & de Africanis triumphat. Iohannes Gothicæ historiæ libro decimo sexto, capite decimo quarto. Anno Domini 621. Heraclij uerò nono, iuxta Sigebertum. Et ab hoc tempore in Hispanijs regnare desisse Romanos, Platina refert.

60 Etiam in Britannia satis barbarum fuit. nam

nam Eduinus rex Nordanhumborum, collecto exercitu, regē occidentaliū Saxonum, & alios qui in necem eius cōspirauerant, uicit. Beda lib. 2, cap. 10. Redualdus contra Eddilfridum exercitū collegit, eumq; in finibus Merciorum ad anem Idlam uicit, & Eduinus rege perempto successit. Beda lib. secundo, capite duodecimo. Ac idem Eduinus à Cedualla rege Britonum, & Penda rege Merciorum interficitur, cum magno exercitu Britannicarum incōmodo. Multi enim ob eam cladem, ad idolorum cultum reuersi sunt. Beda libro secundo, capite 20. Polydorus libro quarto.

Dagoberto regi Francorum, & successoribus eius, populum Britanniae Armorice, Nidicail metu belli perterritus subiecit, circiter annum Domini 633. Trithemius de origine Francorum.

Nec Saxonia & Germania quietae fuerunt. Nam anno Domini 629, Saxones Francis consuetum tributum reddere detrectat. Dagobertus ergo, cum eorum duce Berthulfo cōgreditur: & Lotharij p̄sidijs adiutus, Berthulfum uincit, & interimit: Saxonibus fuga sibi consulentibus. quos Lotharius & Dagobertus insecuti, omnes interficiunt, qui gladij longitudinem excedebant: & gentem quae per Saxoniam remanserat, sub iugum suum compellunt, & tributum quingentorū boū eis imponunt. Trithemius de origine Frācorum: Nauclerus generatione uigesima prima.

Sclauos & Sorabos, qui Bohemi uocantur, Dagobertus bello aggressus uicit, & Frācis subiecit, & monasterium Vucissenburgense fundauit: licet tempus nō conueniat cum historia, ut Trithemius de origine Frācorū indicat, & Nauclerus generatione 21.

Postremò Heraclius à Saracenis uictus, amittit cētum & quinquaginta millia hominum: & postea eductis copijs cū bellū instaret, ab angelo cādūtur noctu quinquaginta duo millia. Vnde animo fractus, ex dolore morbum contraxit, & hydrope extinctus est, cum annos 30 imperasset, iuxta Sigebertum. Ortho Phrysingenfis libro quinto, capite nono, tantum 27 numerat. Ac fuit hic postremus Imperator ab exercitu Romano electus, & primus à patriarcha Constantinopolitano confirmatus est. & post eum Imperatores filijs suis Imperij dignitatem, quasi hereditariam tradunt, ut annotat Sebastianus Francus in Chronico.

SVB CONSTANTINO HERACLII filio, & Heracliona.

Constantinus Heraclij filius, post mortem patris tantū menses quatuor regnauit: merca ei uenenum propinat, spe potiundi Imperij cum filio Heracliona. sed eā

ipsam ob causam, cum filio suo à Senatu relegatur. Zonaras tomo 3.

Motus autem sub Heraclio in Asia à Saracenis excitati, nondum conquieuerunt. Nā Saracenorum rex Muhauias, Caesaream palestinae post septennium obsidionis capit, & septem millia Romanorum caedit. Paulus Diaconus libro 18 rerum Romanarum.

Dagobertus Francorū rex Vuindos, Sclauos, Saxonum auxilio uincit. Trithemius & Sigebertus in Chronico.

Sclaui & Croatini Bohemiam ac Poloniā, ducibus Zechio & Cracco occuparunt: anno Domini 644, iuxta Vuenceslaum Hagecum, id quod negat Cromerus libro primo, cap. 15, de rebus Poloniæ.

Osualdus à Penda Merciorum rege in Britannia occiditur. Sigebertus anno Domini 643.

Suintilla rex Gotthorum primus, Hispaniae monarchiam adipiscitur. Volaterranus.

SVB CONSTATE.

IN Asia Saracenorum rex Haumar, secundo Constantis anno Hierosolymam munit, ac templum ibi edificat in honorem Mahometi. Paulus Diaconus libro decimonono rerum Romanarum. Vbi adorans à Persa interficitur, quarto anno Constantis, Domini 647. Sigebertus. Et Busor princeps exercitus Arabum, excurrit in Isauriam: & multis occisis, captiuos ducit quinque millia hominum. Imperator uerò cum Muhauia pacem facit ad annos duos, anno Imperij nono. Anno sequenti, Fasagnates Armeniorum patricius deficit à Romanis ad Saracenos, & cum Muhauia foedus inicit, obfide dato filio. Contra eum Imperator mouet, sed cum ad Caesaream Cappadociae uenisset, abiecta spe reuertitur. Anno altero, Auidus Arabum praetor contra Maurianum in Armenia pugnat, eamque regionem populatur. Saraceni item interfecto Ottomanne duce, inter se ipsos diglantur de principatu: quem Muhauias obtinet, anno Constantis decimoquarto & quinto. Postea Muhauia pacem ab Imperatore petit, & in singulos dies mille aureos, & equum ac seruum contribuere illi spondit, anno 660. Sed post annos tres in Romaniam irruunt, & latrocinia exercent. Sequenti anno de Cilicia praedam faciunt. Constans Damascum & Syriam Saracenis ultro concedit, anno imperij 22. Anno sequenti Habdinarram Chaldaeus, irruptione in Romaniam facta, demolitur multas urbes: cui sese coniungunt quinque millia Sclauinorum, qui in Apameensium territorio capiunt sedes. Et sequentibus annis etiam Romaniam affligitur ab Arabibus. Deinde uice simosex

simosexto Constantis, Saporius prætor Armeniæ à Muhauia accepto præsidio Constanti rebellat, sed ab eodem uincitur Et Amorium captum, ab Andrea recuperatur. Paulus Diaconus libro decimonono rerum Romanarum.

In Africa Gregorius, quinto Constantis anno, seditionem contra Imperatorem mouet. Sed anno sequenti, Saraceni eum inde expellunt, & indictis tributis redeunt. Paulus Diaconus libro 19 rerum Romanarum.

Nec insulæ maris mediterranei à motibus immunes fuerunt. nam Muhauia Saracenorum dux, Cyprum anno septimo Constantis uastat: & Rhodum obsidet, quam anno sequenti capit & incendit, & insulâ totam depopulatur. Paulus Diaconus libro decimonono rerum Romanarum. Nauali etiam prælio Saraceni ad portum Phœnicæ Lyciæ Constantem uincunt, anno Domini 656. Sigebertus, Zonaras, Paulus Diaconus libro decimonono rerum Romanarum. Et postea in Ægeum pelagus delati, multas ex Cycladibus affligerunt. Inde in Siciliam nauigantes, eam primùm in maritimis locis spoliarunt: & postea in mediterranea loca egressi, incendijs grassantur. Olympius uerò exarchus Italiæ & Siciliæ, eos funesta uictoria cum magno suorum detrimento ex Sicilia expellit. Blondus Decadis primæ libro nono.

In Europa Valentinianus patricius, anno tertio Constantis seditionem mouet, ut uideatur, Constantinopoli: sed ab Imperatore interficitur, populo reconciliato. Paulus Diaconus libro decimonono rerum Romanarum.

Octauo Constantis anno, Sclauus Italiam inuadunt, Auchis filium Aionem cædunt: sed à Rodoaldo & Grimoaldo profligantur. Paulus Diaconus libro quarto, capite decimo quinto de gestis Longobardorum.

Constans anno Imperij 16, cõtra Sclauos mouet, eosq; sibi subijcit anno Domini 659. Sigebertus, Paulus Diaconus lib. 19 rerum Romanarum.

Romani & Rauennates pacem per annos triginta cum Longobardis coluerant. ea uerò nunc dissoluitur Martini pontificis suasionem, propterea quòd Rotharius nollet ab Arriana hæresi discedere. Theodorus exarchus Italiæ, Romano & Rauennate instructus milite, Longobardo bellum indicit. Educuntur copiæ ab utraque parte, ad Scultennam amnem collatis signis. Romanus exercitus in fugam uertitur, & septem milia pugnatorum desiderat. Rotharius transfessus Apenninum, Liguriam occupat. Constans fortè indignè ferens, quòd Martini consilio bellum esset susceptum, &

quòd nollet præstare edicto suo de amnistia cum Monothelitis sancienda, obedientiam: Exarcho mandat, ut eum aut interficiat, aut captiuum sibi mittat Constantinopolim. Longobardis inter sese dissidentibus, Clodoueus missis copijs in Italiam, in Tráspadana regione facit prædã. Imperator ut Italiam à Longobardis liberaret, exercitum adducit, anno Domini 662. & multas Longobardorum urbes capit, & Benetentum obsidet. Prælium ad Calorè amnem cù Longobardis init, cum suorum iactura. Inde Romã abit, & de sede Imperij ed transferenda delibet, sed Romanos pontifices id egrè ferre uides, in septem diebus plus ornamentorum urbi detrahit, quàm in ducentis & quinquaginta octo annis barbari uel in prædã abstulerant aut confregerant, & in Siciliam sedit. Interea Lupus inter Longobardos principatum affectans, Grimoaldo per Batarorum copias cum quatruduū acerrimè pugnatu interficit, & Forumiulium, interfectis omnibus, etiã infantibus, excinditur. Filius Lupi ex Sclauis Carentanis exercitum colligit, & bellum instaurat, sed frustra. Rotharius uenam incidens, moritur. Blondus libro nono Decadis primæ. Tandem autem Constans ob fratrem Theodosium interfectum, & errorem Monothelitarum, & persecutionem orthodoxorum, cum sex annos in Sicilia desedisset, Syracusis in balneo, ab Andrea filio Troili interficitur. Paulus Diaconus libro decimonono rerum Romanarum, anno Imperij 27, Domini 669.

Rodoaldus Longobardorum rex, in aduertio deprehensus, à marito adulterè interficitur. Paulus Diaconus.

Memorable est, quòd Sigebertus de Francorum regno dicit: quòd ab anno 662, regibus eorum à solita fortitudine & scientia degenerantibus, regnum per Maiores domus (ut uocat) seu magistris equitum, qui Marescalci uulgò uocantur, cõperit administrari, regibus solo nomine regnantibus. quibus moris fuerit, secundum genus principari: & aliud nihil agere, quàm edere & bibere, domiq; morari, & Calèdis Maij coram tota gente sedere, & salutationes & obsequia & dona accipere, & rependere. Centu ferè annos Galliæ & Germaniæ populos istam regum ignauiam tulisse, Auenticus narrat libro tertio Annalium.

Radulfus Thuringorum dux, negans tributa, à Sigeberto Auustriarum rege uincitur, & tributum ex more cogitur dare. Sigebertus anno 648: & Trithemius de origine Francorum.

Anno Constantis 13, Ostuius rex Nordahumbrorum, Pèdam Merciorum regem uincit, & interficit: & gentem eius ad Christum uertit,

uerit, pictosque regno Anglorum subijcit.
Sigebertus anno 656.

SVB CONSTANTINO

Pogonato.

Etiam imperante Constantino Pogonato, orbis terrarum varijs uexatus est turbis & mutationibus. Nam in Europa Constante interfecto, quidam nomine Maxentius, seu Missellus, seu Mirius, natione Armenius, imperium affectat. Sed quia exercitum, qui ex Oriente in Siciliam uenerat, non satis placarat donis, minus eum habuit obsequentem. Constantinus ergo mulieres Patris sui & Maxentium è medio tollit, & imperium obtinet, cum Tyberio & Heracelio fratribus suis. Paulus Diaconus lib. 19: Blondus Decadis primæ libro nono: Sabellicus libro sexto Enneadis octauæ.

Ac primo eius anno Chrysolopolim quidam uenerunt, qui Orientalium partium erant, dicentes: Si in trinitatem credimus, res istos coronemus. Sed Constantinus id egre ferens, legatos illos iubet suspendi: & fratribus ualos præcidit, quo ad imperij dignitatē essent minus elegantes. Paulus Diaconus libro decimonono rerū Romanarū. Sigebertus notat annum Domini 671.

Saraceni cum intellexissent, in Siciliam prædam de Roma spoliata esse reductam, magna classe Alexandria soluunt, & Syraculas appellunt, easq; occupat, & Romanæ urbis ornamenta intercepta secum Alexandria uelunt. Blondus decadis primæ libro nono: Nauclerus Generatione 23. Anno Domini 672, Sigebertus in Chronico: Diaconus libro quinto, capite sexto, de gestis Longobardorum.

Deinde Thraciam nauibus & pedestri itinere ingressi, uastant, & Byzantium obsident. Sed inde repelluntur, & classes eorum partim igne marino à Callinico inuento exuruntur, partim Syrtibus illisæ constringuntur: & Suphias à Floro & Petro in prælio uincitur, cæsis triginta millibus, quinto Constantini anno. Diaconus libro eodem. Sed Sigebertus sextum & septimum notat.

Anno sequenti Cadallus & Phodas Saracenorum duces, Cretam affligunt, in ea hyemantes. Paulus Diaconus libro eodem.

Anno uerò Constantini decimo, iuxta Sigebertum, cum Chaianus, Exarchi & Castaldi & principes nationem ad Occidentē cognouissent, de pace inter Imperatorem & Arabes ad annos triginta facta, & ipsi ei miserunt munera, & pacem petierunt, atq; ita etiam eo anno in Occidente pax constituta est.

Ne autem pax illa esset ubique integra,

Bulgares Germaniæ magnæ & Sarmatiæ, quæ est in Europa, populi ferocissimi, transito Histro, Bathia rege, Pannoniam inferiorem usque ad Histrum flumen, Mœsiasq; inuadunt: qui, dum Imperator eis occurrit, in munitiones sese recipiunt. Vbi à Romanis dum obsidentur, Constantinus ad thermas cum paucis proficiscitur, propter dolorem pedum. Quidam autem equestris ordinis, sparso rumore quasi Imperator aufugisset, concitant metum: qui ad eum occupat militum animos, ut & ipsi fugā capessant. Bulgares fugientes persequuntur, & ad eum Imperatorem in angustias cogunt, ut pacem ab ijs petat, & Myliam eis concedat habitadā, annuo insuper tributo promisso. Diaconus libro 19 rerum Romanarum: Zonaras tomo tertio: Auentinus libro tertio annualium Boiorum: & Egnatius. Anno Domini 680, iuxta Sigebertum: à quo regnū Bulgarorum Chronici ordiuntur.

In Hispanijs Bamba rex Westgotthorum, Vascones & Nemaufenses & Narbonenses rebelles domat, & ducem Biterrensem: in Gallia res Gotthorum superat: & naues Saracenorum ducentas septuaginta ad littus Hispaniæ applicantes, ingenti classe obuam missas, partim capit, partim perdidit. Iohannes Magnus Gothiciæ historiæ libro decimosexto, capite uigesimosecundo: & Ritius libro secundo, de regibus Hispaniæ.

In Asia etiam Saraceni passim direptionibus & incendijs omnia uastant. Nā quarto Constantini Muhauias & Cayfus, in Ciliciam & Lyciam irruptionē faciunt, eamq; & uicinas regiones ad septennium fatigāt, & Cyzicum capiunt. Diaconus libro 19 rerum Romanarum.

Sed nono Constantini anno Mardaitæ Libanum occupant, ad quos multi captiui, & serui & indigenæ, à Saracenis uexati confluunt. Quare motus Muhauias, à Constantino pacem petit ad annos triginta, & auri librarum millia tria, captiuos quinquaginta, & seruos & equos totidem annuatim pendere iurant. Diaconus libro eodem: Zonaras tomo tertio: Egnatius, Platina, Blondus, anno Domini 679.

Anno decimoquarto Constantini, Mustafa inter Arabes principatū affectans, Persidem sibi subijcit, & prophetam se uendit: uerum ille post septem annos interficitur à Zubiro. Paulus Diaconus libro 19 rerum Romanarum. Sed Habdimelech Saracenorum princeps pacem seruat, & Constantino tributum mittit, anno eius 16. Paulus Diaconus libro eodem.

Africa etiam sub hoc Imperatore suas sensit clades. Nam primo eius anno Saraceni

666
ceni in Africam irrumpūt, & octoginta milia captiua ducunt: Paulus Diaconus lib. 19 rerum Romanarū. Et postea anno eius decimo sexto, ex Ægypto maxima multitudo sese denuò effundit in Africam, & Carthaginē prius spoliata penè diruit. Regino libro 1. & Diaconus libro sexto, capite 4. de gestis Longobardorum.

Constantinus autem cum imperasset annos septendecim, Cōstantinopoli moritur, 10
Diaconus libro 19 rerum Romanarum.

SUB IVSTINIANO.

Imperāte Iustiniano, has Asia perpeffa est turbas, Imperatoris imprudentia.

Habdimelech Arabū rex, pace cum Iustiniano ad annos decem confirmata, contra Mustar in Persidem mittit fratrem suum cū exercitu: sed is ab eodē interficitur. Interea Saidus in Mesopotamia principatum affectat: quem Damasci fraudulenter è medio tollit, primo anno Iustiniani, Domini uerò 687. Paulus Diaconus, & Beda de Ratione temporum, & Adon Viennensis.

Imperator in fórmula pacis receperat Mardaitas à Libano remouere: & tributa Cypri, Armeniae, & Iberiæ æqualiter cum Saraceno partiti: sed id non præstat. Nam Leontio prætorē in Armeniam misso, Saracenos cecidit: eamq; similiter & Iberiam & Albaniam, Hircaniam & Mediam sibi subiugat. Habdimelech eo cognito, Circesium adiit, & Europolim capit. Paulus Diaconus libro 19 rerum Romanarum. Anno sequenti Imperator in Armeniam uenit, & Mardaitas suscipit, qui in Libano fuerat, æneo muro destructo. Libro eodem, Anno Domini 688: Sigebertus. Anno uerò tertio, Habdimelech interfecto Musabo recuperat Persidem: deinde & Mesopotamiam, Armeniam, & Hircaniam denuò sibi subigit. Paulus libro eodem.

Imperator uerò anno septimo triginta millibus Sclauorum cum duce Nebulo sibi adiunctis, pacem Arabibus renunciat, & Sebastopolim uenit. Arabes & ipsi armati eò cōueniunt, & rogāt ne Imperator pacē, quæ iuramentis utrinq; esset firmata, soluat: obtestātes Deū uindicem fore aduersus uiolatorē iuramenti. Sed Imperatore nolente ab armis discedere, & ipsi duce Muhameto prælium ineunt: in quo cum primum uicti essent, insidijs rem aggrediuntur, & Sclauorum ducem pecunia corrumpunt: eumq; cum uiginti millibus suis castris adiungūt, & Romanos cędunt. Imperator Sclauorum perfidiam molestè ferens, reliquos unā cum liberis & uxoribus præcipites agit in mare, in finibus Nicomediæ. Paulus Diaconus libro eodē: anno Domini 693, iuxta Sigebertum. Blondus Decadis 1 libro 10.

Sabbis patricius cognita Romanorū cla-

de, Armeniam Arabibus tradit: quibus etiā interior Persis, Cerasa dicta, subijcitur: anno Iustiniani octauo. Paulus libro eodem.

Anno nono Muhametus cum profugis Sclauis in Romaniam irruptionem facit, & multos captiuos abducit. Paulus lib. eodē.

Anno uerò sequēti, Muhametus per quartam Armeniam prædas facit. Paulus Diaconus libro eodem.

Africa à Iustiniano recuperata est primo eius anno, facta cum Saracenis pace. Paulus libro 19 rerum Romanarum: & libro 6, capite 4, de gestis Longobardorum.

In Europa Imperator itidem inconsultè pacem à patre suo cum Bulgaribus & Sclauis factā dissoluit, anno Imperij sui tertio: & equestrem exercitum in Thraciam transferens, Sclauinos occurrentes sibi usque ad Thessalonicam cecidit: sed postea à Bulgaribus interceptus, transitum & pacem redemit, restitutione spoliū. Blondus lib. 10 decadis primæ: Paulus Diaconus libro eodem: anno 689, iuxta Sigebertum.

Longobardi etiam suos habuerunt motus. nam Ragimbertus Taurenensium dux, inuidia ductus, quod Asprandus sibi in pueri regis Liuthperti tutela præpositus esset, arma in regem suum mouit. Cui cum obuia processissent Asprandus & Rotharis dux Bergomensium, paratissimum ducētes exercitum, apud Nouariam prælio est certatū, uicitq; Ragimbertus: & Asprando Rothariq; cum infante rege fuga prolapsis, nullo qui resisteret exercitu reliquo, Papiā ueniens, regno tyrannide est potitus. & infra paucos menses uita functo, Arithpertus filius, magno exercitu coacto, regnum sibi retinere conatus est. Sed duces Longobardorum, Asprando pueri regis Liuthperti tutore monente, arma pro ueri regis reductione

sumpserunt: quorum ducum primarijs Zothone, Thatone, Pharone, & Rothari Bergomensis, simul cum ipso Liuthperto rege & Asprando Papiam accedentibus, pro dijs cū copijs ad amnem Ticinum: quo in prælio post cædem hinc inde actam, post uulnera infinita, par sæpe spes, par desperatio utriusque fuit. Vicit tamen adulterini regis exercitus, & Liuthpertus puer uiuus uenit in hostium potestatem. Asprandus uerò fugiens ad insulam Comacinam, Rotharis Bergomensium dux cum se recepisset Laudam ciuitatem suam, illa militum statione firmata, Bergomum adiit, fecitq; se Longobardorum regem à Zothone, Pathone & Pharonone fugæ comitibus declarari. Quæ cum essent Arithperto nunciata, motis solenni apparatu ex Papiā signis, duxit in Laudam: eaque ad primam oppugnationis ostensionem capta, fines Bergomensium est ingrel-

lus. Et quia nouū regem Rotharim audisset magnos fecisse apparatus, magnasq; copias cōtraxisse, sensim & accuratè conscendit in montes. Prius tamē ad Bergomi mœnia est itum, quàm quisquam armatus Rotharis sit immissus. Obsedit itaque Arithpertus Bergomum, & arietes aliasq; admouit machinas, oppugnationib. solitas adhiberi. nullo aut ex Lōgobardis eo in ciuili bello satis resistere, breui Arithpertus urbe munitissima est potitus: & captū in ea Rotharim, de rōsumq; (quod erat maximū in Lōgobardis opprobriū) post paucos dies iussit simul cū Liutherto puero iugulari. Exinde Arithpertus rex duxit in insulā Comacinā. quod cum rescisset futurū Asprandus, per saltum Clauēnæ cōfugit ad Bauaros. Et Arithpertus oppido insulæ Comacinæ uī expugnatō, illud dirūtum solo æquauit. Blondus libro 10 Decadis primæ.

Apud Frācos etiā mota sunt bella, in quibus primū enitere cœpit nomen familiæ illius Carolorū, quos posteriora secula gloriosos Francorū principes habuerunt. Erāt Austrasiōrū Reguli fratres duo, Martinus & Pipinus, cui postea Breui fuit cognomentū: & Ebroinus quidā, Theodericū Francorum regem, illiusq; regnū pro libito gubernabat. Is magna in Austrasios insolētia usus, Theodericum regem exercitūq; paratissimū in illos duxit. Tunc Reguli accitis tumultuariē cohortibus occurrentibus, conferto ad uicū Lucosodum prælio, fracti fugatiq; fuerunt. Martinusq; cū aliquādiu latuisset, fide publica ab Ebroino euocatus, fraude periit. Nec multo post, Ebroino pariter ab Ermēfrido, cui insidias tetenderat, per fraudem occiso: Pipinus redintegrata cum Francis gratia, ipsū Ermēfridū in Ebroini locum à Francis constitui impetrauit. Blondus libro de 40 cimo Decadis primæ.

Pipinus à Theoderico bello lacesitus, collecta Francorū exulū manu, regē uicit: ac ipse Maior domus per totā Franciā constituitur. Trithemius, Æmilius, Annonius. Pipinus Rabadum Phrisiorum ducem uī

cit, & Vuillebrodum ei genti episcopum dedit. Sigebertus, anno Domini 694.

Romanus pontifex Sergius, Rauennatis exarchi præsidio sese contra Zachariā protospatarium, à Iustiniano missum, tutatur. Paulus Diaconus libro sexto, cap. 4, de gestis Longobardorum.

Egfrido rege Anglorū mortuo, extremi reges gentiū, regnū Anglię disperdunt & discindunt, annis quatuor. Vuicred filius Egberti regis, religione & industria instructus, gentem Anglorū ab oppressione exterorū liberat. Sigebertus in Chronico: & Beda libro 4, capitibus 12, 21, & 26.

In Hispanijs Eringius Theofredum Bambæ filium regno pellit, & principatum occupat. Iohannes Magnus libro 16, capite uigesimo tertio Gothicæ historiæ.

Porro cum Iustinianus mandasset patriarcham, & alios ciues Constantinopolitanos trucidari, à Leontio per insidias captus, naso & lingua priuatur, & ad Chersonā relegatur: cum annos decem imperasset. Paulus Diaconus lib. 19 rerum Romanarum: anno Domini 696, iuxta Sigebertum. Atq; ita in hoc Heraclij progenies defecit, cui soli contigit stirpis suæ sextum legere Augustum. Pomponius Lætus.

SVB LEONTIO.

30 **S**enalidus secundo anno Leontij in Romaniam irruit, & multos cepit, & abduxit. & Sergius Patricius seditione concitata, Lazicam Arabibus tradidit.

Anno sequenti, Arabes Africam occupat: sed per Iohannē Patriciū, à Leontio cum exercitu eō missum, repelluntur. Illi uerò auctis copijs reuersi, Iohannē rursus inuadūt. Cum aut is ad Imperatorē abiret, copias maiores accepturus, exercitus à Leontio deficit, & Abfimarū Imperatorē designat: qui Leontium, Cōstantinopoli per proditiōne occupata, naso priuat, & in monasteriū concludit. Paulus Diaconus lib. 20 rerum Romanarum: Blondus libro 10 Decadis primæ: Iuo in Chronico: Zonas

libro 10 Decadis primæ: Iuo in Chronico: Zonas tomo tertio.

GLORIA, LAUS, HONOR, VNI AETERNO OMNIPOTENTI Deo, Patri, Filio, & Spiritui sancto, nunc & in æterna secula.

F I N I S.

Faint, illegible text in the left column, appearing to be the beginning of a section.

Section header: **DE STATO**
Faint text in the left column following the section header.

Section header: **DE STATO**
Faint text in the left column following another section header.

Faint, illegible text in the right column, appearing to be the beginning of a section.

Section header: **DE STATO**
Faint text in the right column following the section header.

Section header: **DE STATO**
Faint text in the right column following another section header.

LOCORVM SCRIPTVRÆ S. QVI

IN SEPTIMA ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ

Centuria explicantur, INDEX.

Primus numerus Paginam, secundus Versum significat.

En. 1. Fiat lux	87.30	58 Frange esurienti panem	144.10
2 Formauit igitur Dominus hominem de limo	76.60	61 Induit me uestimento salutari	74.60
12 In semine tuo benedicentur omnes gentes	278.20	¶ Hier. 11. Venite mittamus lignum in panem eius	280.10
41 Qui tamen dominante Ioseph dominati sunt	75.60	¶ Ezech. 3. Si non annūciaueris iniquo iniquitatem suam	101.50
49 Lauabit in uino stolam suam	279.60	18 Filius non portabit patris iniquitatem	304.10
¶ Exod. 23. Ecce mitto angelum meum qui præcedat te	278.20	33 Terra supra quam inductus fuerit gladius	351.50
¶ Psal. 2. Filius meus es tu, ego hodie genui te	80.40	¶ Zach. 12. Videbunt in quem confixerunt	280.50
Erudimini reges	10. præfat. 14. præfat.	¶ Matth. 5. Quia sit sermo uester, est est, non non	380.60
15 Caro mea requiescet in spe	280.10	6 Panem nostrum quotidianū da nobis hodie	293.10
22 De uentre matris meæ	69.40	7 Cauete à pseudoprophetis	14.15. præf.
69 Foderunt manus meas & pedes meos	280.	8 Si uis, potes me mundare	320.10
Reminiscantur, & conuertantur ad Dominum	100.40	Volo, mundus esto	426.60
24 Aperite reges & principes terræ portas uestras	10. præfat.	10 Nolite timere eos qui occidunt corpus	282.50. & 354.10
23 Afferte Domino gloriā & honorem	295.	11 Nemo potest cognoscere patrem nisi filius	426.60
33 Dixit, & facta sunt	74.20	14 Cum per Galilæam transfiret, noluit ut quisquam cognosceret	426.60
45 Eructauit cor meum uerbum bonum	80.	16 Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam	100.10
69 Dederunt in escam meam	74.60	Non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominis	320.30
91 Super aspidem & basiliscum ambulabis	51.40	18 Si dimiseritis hominibus peccata eorum	109.50
10 Ex utero ante luciferum genui te	278.30	22 Date Deo quæ sunt Dei	13. præf.
14 Cælum cæli Domino	77.10	26 Tristis est anima mea usq; ad mortem	279.10. & 283.50
Omnia quæcunque uoluit Dominus in cælo & in terra, fecit	425.60	Et hymno dicto exierunt in montem Oliueti	294.20
15 Credidi, propter quod locutus sum	19. præfat.	Spiritus promptus est, caro autem imbecillis	425.50
18 Confige clauis timoris tui in carnes meas	280.30	Non sicut ego uolo, sed sicut tu uis	320.30 & 425.40
19 Lucerna pedibus meis uerbum tuum	10. præfat.	Iuda, osculo filium hominis tradis?	281.20
¶ Prouerb. 8. Prior omnium creatura est sapientia	83.30	¶ Marci 7. Ingressus in domum noluit aliquē scire, & non potuit latere	426.60
¶ Cant. 5. Manus meæ distillauerunt myrrham	280.20	¶ Lucæ 2. Erat subditus parentibus suis	425.50
¶ Esaiæ 8. Qui non dixerit iuxta uerbum hoc gentium populus qui sedebat in tenebris	10. præfat.	18 Ecce ascendimus Hierosolymam	281.10
Paruulus enim est Christus, qui homo natus est nobis non sibi	782.10	Fidem num est reperturus?	17. præfat.
Deus fortis	29.60	22 Reges gentium dominantur	13. præf.
Principatus eius super humerum eius	82.10	Animam meam pro te ponam	319.40
13 Ecce ego suscitabo super eos Medos	75.30	¶ Ioan. 1. Omnia per ipsum facta sunt	279.10
Et disperdam omnem terram	75.20	Verbum caro factum est	283.285.30
19 Et concurrere faciam Aegyptum aduersus Aegyptios	75.40	Deum nemo uidit unquam	77.20
34 Inebriatus est gladius meus in cælo	307.	2 Soluite templum hoc	281.20
43 Honorem meum alteri non dabo	11. præf.	4 Non ueni facere uoluntatem meam	279.10
45 Congregamini, & uenite	100.50	5 Omnia quæ pater habet, mea sunt	320.20
50 Non sum contumax, neque contradico corpus meum, &c.	280.50	Sicut pater suscitauit mortuos	426.60
53 Homo in plaga existens	280.30	Non quero uoluntatem meam	425.50
		6 Descendi de cælo non ut faciam uoluntatem meam	425.50
		7 Qui sitit, ueniat & bibat	102.30
		o Potestatem habeo ponendi animam meam	283.60

F Omnia

CENTVRIÆ VII.

Omnia quæ pater habet, mea sunt 320.20
 Ego & pater unum sumus 279.10. & 282.20
 23 Tristis est anima mea 283.50
 14 Ego sum uia, ueritas & uita 279.10
 1 Pater maior me est 279.10
 ¶ Actor. 4. Nec enim nomen aliud est sub celo datum hominibus 70.10
 5 Oportet Deo magis obedire quàm hominibus 13. præfat.
 8 Simon Magus donum Dei pecunia uoluit emere 253.50
 Pecunia tua tecum sit in perditionem 392.20
 20 Attendite gregi 14. præfat.
 ¶ Rom. 5. Si enim cum inimici essemus 282.50
 8 Qui autem Spiritum Christi non habet 85.10
 10 Corde creditur ad iusticiam 109.20
 12 Mihi uindictam, & ego retribuam 351.50
 13 Omnis anima potestatis supereminentibus subdita sit 12.13. præf.
 ¶ 1 Cor. 10. Nolo uos ignorare fratres 291.40
 Nónne qui edunt hostias, participes sunt altarum 462.20
 ¶ 2 Cor. 8. Cùm esset diues, pauper factus est 279.30
 13 An experimentũ quæritis eius qui in me loquitur Christus 281.41
 ¶ Gal. 1. Si quis Euangelium aliud docuerit, a-

nathema sit
 Contradictentes conuincite
 ¶ Ephes. 5. Implemini spiritu sancto 294.20
 ¶ Phil. 2. Qui cùm in forma Dei esset 279.20
 Christus Iesus in forma Dei 285.40 & 319.40
 Factus obediens usq; ad mortẽ 81.25. & 30.40
 ¶ Col. 1. Primogenitus omnis creaturæ 279.20
 Ipse est caput corporis Ecclesiæ 279.29
 ¶ 1 Tim. 2. Obsecro ergo primò omnium fieri obsecrationes 294.59
 5 Oportet episcopum irreprehensibilem esse 297.10
 ¶ Ut contradictentes conuincat 14. præfat.
 4 Quia in nouissimis temporibus recedent quidam à fide 352.20
 5 Peccantes, coram omnibus arguendi sunt 15. præf.
 6 Qui solus habet immortalitatem 76.40
 ¶ 2 Timoth. 3. Nouit Dominus qui sunt eius 352.30
 ¶ Heb. 1. Ut curas administrarent mundi 88.10
 12 Flagellat Deus omnem filium quem recipit 102.50
 ¶ 1 Petr. 3. Qui peccata nostra pertulit in corpore suo 281.50
 ¶ Apoc. 6. Et erat illi nomen mors 88.20

RERVM ET VERBORVM IN SEPTIMA

CENTVRIA HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
 memorabilium INDEX.

A

	Aron à Mose unctus 113.6	synodi 465.12	Adam uestitus secundum Mahometum 616.53
	Aaronis typus 274.55	absolutionis ritus in excommunicationis 149.49	Adami uoluntas aute lapsum 435.4
	Abasgi populi quomodo conuersi 55.56	abstinentia 500.29	de Adamo Mahometi deliria 615.48
	abbati subiecti monachi 176.2	Abundantius Tempstanus episcopus 384.56	Adamanni Coludij monachi uii 646.22
	abbates ad patrini munus non admisi 147.13	Accitanus episcopus 31.3	Adamanni monachi ieiunium 161.12
	abbatibus conuiuia nuptialia prohibita 164.23	accusantis iniuste pœna 183.40	Adananus Kiliani discipulus 516.35
	abbates consecrare penes quos 221.23	acephali clerici qui 195.24	Adanensis episcopus 24.56
	Abbatissæ officium 177.1	Acephalorum hæresis 124.52	Addæ Merciorum episcopi uita 33.29
	Abdalla Mahometi pater 644.59	hypothesis ibid. ubi damnata 216.45	Addi comitis filius à mortuis resuscitatus 261.45
	Abel occisi historia in fabulam uersa à Mahometo 648.35	Acephalorum hæresis à synodo Hispalensi damnata 277.71	Addo presbyter 543.29
	Abgari ad Iesum epistola apocrypha 121.1	& inde, 16. præf.	Adelberga monialis 149.67.59
	Abiazab Chore F. 115.36	Achab 16. præf.	Adelhelmi de Apocalypsi Ioannis 88.100.27
	Abientius Elborensis episcopus 515.25	Achaia episcopi 476.36	de ecclesia 100.27
	Abraham legatus Dei secundum Mahometum 600.8	Acharius Virmandorum episcopus 505.54	de iustificacione 94.20
	de Abrahamo nugæ Mahometi 602.13	acoluthi 194.24. & 543.33	de peccato 94.20
	Abfatio abbas crucis 546.7	Aeoluthis baptissare non permissum 144.48	de studijs Vellilium 175.54
	Abfimarum Imperium adeptus 58.18	Aeroniani lacus accolæ 40.56	de Trinitate 79.104.8
	Abfimarum Imperator electus 668.40	Acta Apostolorum à Luca conscripta 117.2	de uirginitate Adelhelmi
	sub Abfimaro martyres 559.41.	acta synodorum à pontificibus alijs communicata 232.34	
		Adalualdus Agilulphi F. ubi baptisatus 145.4	
		Adalualdus Agilulphi regis F. 504.42	
		Adam legatus Dei secundum Mahometum 600.7	

I N D E X.

Adhelmus mulierum confortio delectatus 193.38	cur Ser- gium admonuerit de pœniten- tia 197.45	Adrianopolitani episcopi 475.52	59 quot ordinauerit 190.40
Adhelmus Schireburnensem ecclesiam à Sergio petit 234.20		Adrianopolitana ecclesia 25.41	Agatho de coniunctionis & con- cordiæ bono 228.14
Adhelmus in Eterunthum re- gem 202.52		Adriel mortis angelus secundum Mahometum 613.17	Agathonis epistola de duab. na- turis in Christo 83.39 de hu- manitate Christi 81.57 de iustificatione 91.17. & 92.17 de ministerij onere 101.28
Adhelmi disputatio de pri- matu Rom. ecclesiæ 234.		adulter excõmunicatus 198.33	Agathonis acta contra Monothe- litas 130.60
25 contra rebelantes ibid. 60		adulterorum & adulterarum pœ- na apud gentiles 593.16	Agathonis papæ epistola ad Con- stantinum Imperatorem, & e- ius argumeta 225.10. & 425.29. & 376.35
Adhelmi liber de Virginitate 201.2		adulteri pœna apud Mahome- tanos 640.22	Agathonis epistolæ confessio in Constantinopol. vi. synodo 70.22
Adhelmi error de iustificatione 111.22 opinio de libero arbitrio 108.52		adulti baptizari soli 145.51	Agathonis Rõmani pontificis ui- ta 488.52. scripta & navi 489. 10
Adhelmi Durotelli uita 537.		Adunatus ægrotus 164.39	Agathonis error de traditioni- bus 114.20 insolens de prima tu dictum 229.45
49. scripta 538.5. navi 539.5		Adzanifordiana synodus in An- glia 390.9	Agathonis papæ miracula 206. 25
Adhelmus Gymnafiarcha 211.		Æditui 194.26	per Agathonem, Petrum esse lo- cutum, horrenda uox 233.58
Adelinus Kiliani discipulus 516. 36		ægrotantibus domum missa eu- charistia 153.53	Aggæus propheta 115.36
Adelphi Metensis mortui missæ 189.8		ægrotos uisitare cuius opus 201.6	Agilberti episcopi acta in syno- do Britannica 359.26
Adelphilus abbas Luxouiensis 169.11		ægrotos uisitandi ritus 164.27	Agilbrechtus Occidentalium Sa- xonum episcopus 528.24
Adelphus Haskanienfis abbas 543.51		Ægyptus à Persis uastata 46.58	Agilbrechtus Geuissorum episco- pi uita 536.28
Adelricus Ethico regius præfe- ctus in Aisatia 42.24		à Romano imperio auulsa 48	Agilulphus Longobardorum rex 145.4. & 504.4.1
Adelricus S. Ottiliæ pater conuer- sus 38.36		59 à Saracenis subacta 658.12	Agilulphi Longobardorum re- gis prælia contra Romanos 654.35
Adeodatus Abbiritanæ ecclesiæ episcopus 322.31		Ægypti ecclesiæ 26.36	Agilus ecclesiæ propagator in Gallijs 34.7
Adeodatus Amerinus 325.17		Ægypti unum regnum 75.41	Agilus à febris liberatus 543.29
Adeodatus Formianus Campa- niæ episcopus 384.15		Ægyptij Mahometanismo infe- cti 597.10	Agili ablegatio ubi tractata 258. 18
Adeodatus Leucorum episcopus 385.47		ærarij Rom. ecclesiæ 194.47	Agili cœlibatus commendatio fa- bulosa 581.27
Adeodatus Pacensis episcopus 515.30		æternus cur Deus 775.53	Agili mortem quæ secuta 167.60 de Agilo commentum 585.5
Adeodati secundi, Romani pon- tificis uita 487.56		ather sudore factus madidus 561. 17	Agnellus Fundanus Campaniæ episcopus 384.13
Adeodatus Spolinus 325.12		in Æthribo Mahometanismus propagatus 596.50	Agnellus Misenatæ ecclesiæ epi- scopus 384.20
Adolenus Landelini discipulus 200.40		Africa ab Arabibus occupata 668.35 à Iustiniano recupera- ta 666.10	Agnellus Neapolitanus episco- pus 384.27
adulescentia cleri quomodo com- pescenda 297.50		Africa Mahometanismo infecta 597.5	Agnellus Terracinenfis Campa- niæ episcopus 384.9
adulescentum cura & institutio 200.50		Africæ clades sub Constantino Pogonato 664.60 motus sub Heraclio 658.3 sub Pho- ca 654.15	Agnellus Vulsniensis episcopus 386.47
adulescentibus regijs cœna Do- mini negata 152.19		Africæ proconsularis synodus 317.35	Agneta templum Romæ 184.1
Adolphi monasterium 171.22		Africani doctores 470.52	Agnoeta hæretici, & eorum hy- pothesis 124.25
Adolphi monachi uita 547.3		Africana synodus 313.32	Agnoitarum defensor Philopo- nus 554.52
Adoriens Egitanus episcopus 255.36		Africanorum de duab. in Christo operationib. dissensio 245.3	Agnus Dei, quando cantandum 186.12
Adramitenus episcopus 25.11		Africani opuscula apocrypha 120.49	Agrabensis episcopus 216.57
Adrianus Afer abbas 521.44		Afrida Dertofanus episcopus 515.28	Agrestini Aquileiensis episcopi F 2 conten-
Adrianus episcopus 25.17		Agabrensis diaconi acta in syno- do Hispalensi 273.50	
Adriani templum Romæ 184.5		Agabrensis episcopus 30.55	
Adrianus Numanatis ecclesiæ e- piscopus 387.22		Agapij Cordubensis episcopi constitutio abolita 274.41	
Adrianus Reatinus episcopus 385.24		Agapij Cordubensis episcopi ui- ta 511.43	
Adrianopolis Paphlagonum 134.38		Agathæ monasterium in urbe Papia 173.2	
Adrianopolitanus episcopus 27.56		Agathæ templum Papiæ 135.43	
		Agatho Aquileiensis episcopus 386.60. & 387.1	
		Agatho presbyter in synodo Bri- tannica 359.27	
		Agatho papa 45.13	
		Agatho Romanus episcopus 383.	

CENTVRIÆ VII.

contentio cum Eustasio 543.39	Alexander Coraïorum episcopus 470.14	Aluchfleda Osuuij regis filia 38.10. & 525.38
Agrestinus Eustasij discipulus 34	Alexander faber à Paulo notatus 16. præfat.	Amabilis Hostensis 325.25
32	Alexander Nacoliësis episcopus 470.30	Amalias falsus propheta 16. præf.
Agrestini notarij acta in Matiscenensi synodo 256.28	de Alexandro Magno fabula Mæ homeri 625.54	Amamingus Elnensis episcopus 515.28
Agrigenti ecclesia 27.39	Alexãdria à Persis uastata 46.59.	Amandus abbas 261.36
Agrigentini episcopi 494.46	capta 658.7	Amandus cur in exilium missus 240.49. & 241.1
Agrigentini confirmant Rom. ecclesiæ dominatum 235.16	Alexandriæ patriarcha 218.39	Amandus Argentinenfis episcopus 40.16
in Agris preces factæ 155.28	Alexandriæ quot oratoria extincta 134.48	Amandus episcopus Eluonenfis 37.35. & 220.47
Aicharius Nouionensis episcopus 33.55	Alexandrini episcopi 470.52	Amandus Senonenfis episcopus 485.50
Aidam episcopus à quibus in honore habitus 225.53	Alexandrina Ægypti ecclesia 26.48	Amadi episcopi res gestæ in conuertendis Gandauis 33.54
Aidani regis mors prædicta 206.23	Alexandrinæ ecclesiæ naues 208.24	Amandi acta apud Gandanos 594.32
Aidani Northanymbrorum episcopi uita 523.51 scripta 524.23	Alexandrinæ statuæ quæ prædixerint 137.56	Amandi miracula 206.38 preces 137.27
Aidanus qua occasione in Angliam ablegatus 205.7	Alfridus Northanymbrorum rex 529.48	Amadū episcopū quomodo honoratur Martinus Papa 102.60
Aidani cænobia 171.3 paupertas 210.10 pro uita presbyteri preces 228.6	Alfurcam Mahometi scriptum 597.21	Amanus presbyter 261.40
Aidani reliquiæ 567.33	Ali socius Mahometi 646.15	Amasia metropolis Hellepontii 212.45
Aidani fabulosa promissio Osualdo data 581.16	Alipias pellex Pipini 60.13	Amasiæ ecclesia 25.31
Aidani presbyteri electio ad episcopatum 157.12 superstio 202.14	Alipius quid monachis suis mandarit 176.55	Amastrius episcopus 27.8
Ailgenfis ecclesia 32.54	Alipius Cionita 134.39	Amathuntina ecclesia
Aion Auchis F. cæsus 661.39	Alipij Cionitæ Adrianopolitani episcopi uita 475.55 matris paupertas 183.22	Amator Bleranus episcopus 387.32
Ala Eliberitanus episcopus 535.27	Alipij Cionitæ prodigiosa superstio 178.40 miraculum in consecrando templo Eufemiæ 137.43	Amatus in exilium actus 56.58
Alachis dux Tridentinus 493.59	Alipius Gangranus episcopus 470.10	Amati ægroti confessio 164.50
Alachis Longobardorum tyranni scuitia 59.24	Alizaid Mahometi socius 652.20	Amati penitentia 149.53
Albanensis episcopus 28.28	Alleluia quando cantari solitum 141.36	Amati eremitica uita 181.1
Albania Imperatori subiecta 665.29	de Alleluia, canon Toletani quartii concilij 293.40	Amati monasteriū quomodo miraculo clarū 180.8. & 172.46
Albarachum sacra 592.27	Allouinus Bauo conuersus ex prædone 37.36	Amati monachi epitaphium 166.49
Albarachum gens in India idololatrica 588.36	Alna fluuius 390.12	Amati Senonenfis episcopi uita 506.48
Albingaunensis episcopus 28.35	Alneum monasteriū 36.17. & 41.20. & 170.8	Ambianensis episcopus 29.37
Albinus Portuensis 325.26	Alnei cænobij fundator 509.34	Ambrosius Mediolanensis episcopus 141.24
Albinus Signensis 325.35	Alpes Cociæ Romanæ sedi donata 242.49	pus hymnorum auctor 294.34
Album castrum cænobium quando fundatum 40.25	Alpiades pellex Pipini 66.18	Ambrosij hymni 294.34
in Albo castro monasterium 30.30	in Alfatia quæ conuersio facta 38.34	Ambrosij liber apocryphus 120.46
Alcazum mare 615.13	altare ignem euasisse in Campo Dono 139.21	Ambrosij opera 210.25 scripta 118.28 testimonia de duabus nauis in Christo 283.44
Alchfridus rex 359.19	altaria in templis Romanis 185.9	Amerinus episcopus 28.53
Alcoranus à quo collectus 643.8 & 647.26 unde descenderit 597.31	altaria in Cœnæ Domini usum extructa 151.36	amicitiæ studiosi Christiani 182.28
Alcorani contemptoribus quæ pœnæ intendantur 598.5	altaria pannis operiendi auctor quis 187.25	Ammirei Saracenorum prætores 647.2
Aldonis proditi conseruatio 570.56	altaria erigere presbyteris non licitum 274.45	Ammonij locus 182.54
Alduinus Coloniensis episcopus 518.11	altarium erectio solis episcopis commissa 142.16	Amorium captum 25.10
Alduulphus Estranglorum rex 388.47	altarium in templis usus 138.44	Amoriorum ecclesia 39.40
aleis ludere peccatum Mahometo 617.28	Altitonense monasterium 170.5	ampliatio ecclesiæ 25.5
Alemanniæ paganismus 589.59		Amyzonensis ecclesia 174.1
Aletrinus episcopus 28.40		Anachoritarum monachorum studia 28.49
		Anagninus episcopus 174.39
		Ananias & Saphira monachorum auctores 549.33
		Anastasia abbatissa
		Anastasius abbas prope Hierosolymam

I N D E X.

- Iolyman 541.37
 anastasi abbatis monasterium 511.21
 Hierosolymis 37.40
 anastasi Antiocheni episcopi im-
 mane martyrium 46.5
 anastasi Antiocheni episcopi ui-
 ta & scripta 467.16
 anastasi Antiocheni hæretici e-
 piscopi uita 467.34
 anastasi diaconus 432.8. & 438.
 anastasi excõsul patricius 42.06
 anastasi expresbyteri hæretici
 uita 556.5
 anastasi hæreticus 556.44
 anastasi Iacobitarum patriarchæ
 uita 552.60
 anastasi martyris templum Ro-
 mæ 184.6
 anastasi Narniensis 325.40
 anastasi Persa magus conuer-
 sus 37.38 baptizatus 145.52
 anastasi Persa monachus mar-
 tyr factus 47.3
 anastasi Perse dies celebrata 163.
 anastasi Persæ eruditio 175.32
 anastasi Persæ martyris uita 557.
 17 studia 212.16 iamiam suppli-
 cio afficiendi superstitio 178.
 anastasi reliquiæ 191.58 earum
 miraculum 567.18
 anastasi templum Romæ 184.19
 anastasi pugna contra Iudaicas
 superstitiones 587.28
 anastasi Polemoniensis episcopi
 uita 470.18
 anastasi presbyter & mona-
 chus 432.10. & 438.26
 anastasi Sinanites orthodoxus
 125.46
 anastasi Ticinensis episcopus
 ab Arianismo conuersus 122.28
 anastasi Ticinensis episcopus
 386.9
 anastasi Ticinensis episcopi uita
 492.50
 anastasi metropolitana ecclesia 25.34
 anastasiopolis ecclesia 25.4
 anastasi quando Pascha cele-
 brabit 361.53
 anazarbi metropolis 213.12
 anazarbensis episcopus 24.36
 andreas Arnulphi Metensis epi-
 scopi filius 193.21
 ancillarum consortium ubi cle-
 rido ueriturum 193.37
 anconitanus Pentapolis episco-
 pus 28.51
 ancyra metropolis 212.40
 ancyra Galatiæ à Persis expugna-
 ta 656.47
 ancyræ ecclesia 25.6
 ancyranæ Galatiæ ecclesia 25.30
 andalercus Parisiensis episcopus
- andefagina uilla 590.9
 andegauenses episcopi 503.56
 andoenus Rothomagensium epi-
 scopus 228.3
 andoeni Rothomagensis episco-
 pi uita 502.33
 andoenus miraculis clarus 206.
 52
 andoeni episcopi dedicatio 203.38
 andoinus Rothomagensis epi-
 scopus 511.4
 andoini miracula 38.53 oratio mi-
 raculosa 156.19 templum 135.20
 andoini templi mirum 137.23
 de Andoeni fabulæ 571.50
 andomarus ægrotus 164.42
 andomari Taruarnensis episcopi
 uita 504.51
 ando Aurelianus episcopus 511.5
 andrapæ ecclesia 25.51
 andræ Euangelium apocryphū
 120.10.20
 andræ templum Dorouerni 136.
 28
 andreas Celandinus episcopus
 469.57
 andreas Hostiensis episcopus 384.
 4
 andreas Irensis episcopus 255.42
 andreas Methymnensis episco-
 pus 430.57. & 470.36
 andreas Minicenus episcopus
 470.7
 andreas Neapolitanus episcopus
 476.34
 andreas Veientanus episcopus
 387.7
 andreas Hydrontensis 325.33
 andregisili mortem quæ secuta
 568.10
 androaldi diuitis uiri largitio-
 nes in monachos 242.11
 angadrisinæ monialis uita 549.5
 angeli gladium extendentis pro-
 digium 560.5
 angeli boni & mali oberratio
 prodigiosa 564.20
 angelorum gradus 88.1. ministe-
 rium 88.14
 angelorum ministerium ubi ap-
 paruerit 189.4. in missa præ-
 fertim 577.35
 angelorū natura mutabilis 87.28
 angelorum nomini templa dedi-
 cata 136.58
 angelos ante omnia creatos es-
 se. opinio Isidori 87.37
 per Angelos concessum Mahome-
 ranis iurare 637.7
 de Angelis bonis nugæ Mahome-
 ti 612.33
 angelij locus Alexandria 123.28
 angelicæ hæretici, & eorum hy-
 potheses 123.28
 anglia Pelagianismo infecta 131.
- 28
 anglie cœnobita 171.8 doctores
 518.14 monasteria 173.13 mo-
 nus sub Phoca 655.32 paga-
 nisimus 589.9 templa 136.13 ua-
 statio 668.8
 in Anglia quis scholas aperuerit
 210.53
 angli cur à quibusdam damna-
 ti 202.54 duriter à Scotis ue-
 xati 57.28 à Pictis duriter af-
 flicti 61.27
 angli mediterranei pagani 589.31
 angli orientales ad fidem conuer-
 si 32.38
 anglorum apostasia post Eduini
 regis mortem 593.60
 anglorum prælati quando equis
 uti cœperint 204.32
 anglorum religio quanta ante
 missarum inductionem 143.43
 anglorum mediterraneorum e-
 piscopi 533.30
 anglorum occidentalium episco-
 pi 536.4
 anglorum orientalium doctores
 534.37
 angli septentrionales quando ad
 fidem conuersi 33.25
 anglorum & Scotorum dissensio
 de paschate 57.19
 anglorū uariatio in paschatis ob-
 seruatione 162.2
 anglos quis piscari docuerit 204.
 26
 anglicana synodus 357.5
 anglicæ ecclesiæ deformatæ 45.8
 anglicarum ecclesiarum pax &
 turbulentia 51.10 & inde
 anglosaxonum doctores ubi stu-
 duerint 211.2
 in angulis præces factæ 155.28
 aniani templum Aureliæ 135.34
 anila abbas Iullani Agatiensis
 546.8
 anilacarius Saginensis episcopus
 511.6
 anima quomodo mori dicatur
 76.51
 anima cum corpore crucianda in
 inferno 107.28
 animæ medicamentum præcipuū
 109.53
 annarij Antiodorensis episcopi
 uita 503.20
 de annulo Arnulphi miraculum
 508.29
 annūciationis Marię festū quādō
 celebrādū 200.15. & 191.30. &
 162.57
 ansbertus futura prædicēs 206.55
 ansericus Segobiensi, episcopus
 515.14
 ansoaldus Pictauiensium episco-
 pus 227.59 quam superstitionem
 sparserit 202.28
 F 3 ansoaldus

CENTURIA VII

ansaldi Pictauiensis episcopi ui ta	497.38	aphricana ecclesie	26.30	arabes omnium sapientissimi	624.39
antanius Hispalensis metropoli- tanus	395.1	aphthardocitarum haereticis & hy- pothesis	125.25	arabum defectionis a Rom. Imp rio causa	243.18
antelucano tempore conuentus celebrati	140.20	apillini Genuensis episcopi con- tentio cum Eustasio	543.40	arabum furores	64.13
anticanij opuscula apocrypha	120.56	apocalypsis quando legi solita in ecclesia	141.58	lismus	588.26
antichristus a Christo interficien- dus, secundum Alcoranum	607.53	apocalypseo autor an Ioannes, 121.22		arabum motus contra Romanu imperium	48.44
antichristi descriptio	229.13	de Apocalypsi Ioannis canon To- letanae quartae synodi	295.36	arabum in Armenia irruptio	59.35
antichristi uox generalis	103.19	Apocriuarij Rom. ecclesie	194.45	arabij haereticis	132.28
antichristum esse quid. 14 praefat. de Antichristo errores doctorum	113.47	Apollinaris haereticus	129.50 & 344.50 &	arabice cur scriptus Alcoranus	598.35
de Antichristo Mahometi hypo- thesis	624.16	apollinarij haereticis	128.10	aradum ciuitas	468.50
antichristi dno	653.41	apollinaris martyris templum Ro- mae	184.3	racenis incensa	51.58
antiochia Pisidiae metropolis	213.3	apostatae gentilissimi propugna- tores	593.57	aranearu telae de caelo lapsae pro- digiose	564.7
antiochia Syriae ex inferno orta secundum Mahometum	631.11	apostolorum dies festus	163.22	arare die Dominica prohibitum	161.42
antiochia archiepiscopus	218.36	apostolorum ecclesia Romae in- staurata	184.32	Arbogastus Argentinenfis missus	217.60
Judaei	585.32.	apostolorum duodecim templu Venetijs	135.54	Arbogastus Argentinenfis episc. ad patibulum sepultus	168.19
rumultus Iu- dgorum aduersus Christianos	46.3	apostolorum imagines in tem- plis Romanis	184.59	Arbogasti eremitica uita	180.39
antiocheni episcopi	467.12	apostolorum nomini templa de- dicata	136.59	Arbogasti Argentinenfis episcopi uita	517.21
antiochenus Pisidiae episcopus	24.48	apostolici ordinis collegium	171.39	miracula	206.33
antiochena ecclesia	24.10	appellantes ad se absoluti a Ro- Pontificibus	331.60	opera in extirpandis errorib. 197.28	
antiochus lector & notarius in sexta synodo Constantinopo- litana	422.22	apronius diaconus	262.3	Arbogasti pietas in consolandi conscientijs	198.47
antiogofus Saltzburgensis episco- pus	516.2	Apyrae ecclesia	25.6	Arbona	40.56
antiphonarum autores & usus	141.27	Aqua uino mixta in Coenae usu	152.28	Arbonenses populi	87.46
antipolitanus episcopus	29.39	aqua diluuium sub Iustiniano se- cundo Imp.	565.8	Archangelus	613.3
antifiodora ecclesia	29.4	aquarum inundatio sub Bonifa- cio quarto	560.43	archangeli secretarij deitatis se- cundum Mahometum	219.38
antifiodorensis episcopus	29.43	aquila editio	116.18	archiantistitis titulus	194.40
antifiodorenses episcopi	503.18	aquileiensis dissensio de quinta uniuersali synodo	251.10	archicantor Romanus	194.24
antifiodorensis concilij canon de uigilia paschalis	140.22	aquileiensis episcopus	28.46	archidiaconi	208.33
errores de coniugio	114.38	aquileiensis Ecclesiae restitutio	225.6	archidiaconis bona Ecclesiae co- missa	219.40
decretum de baptismo	145.36	aquileiensis patriarcha	218.24	archiepiscopi titulus	231.25
antifiodorensis synodi acta & ca- nones	258.26	&	219.10	archiepiscopi ordinati a Roman. Pontificibus	331.25
antonijs eremita	119.10	aquileienses episcopi	492.25	archiepiscopi a quibus ordinati archiepiscopi	220.1
antonijs Hyperepiscopus	470.23	aquileiensis synodus	465.4	quot ecclesias habue- runt sub se	ibid.
antonijs Hispalensis episcopus	515.12	aquileiensis tumultus	247.26	archiepiscoporum mutua officia	223.27
antonijs Hypæporum episco- pus	468.38 & 432.7. & 438.22	aquilinus Asinacus	325.29	archiepiscoporum sedes	228.31
antonijs monachus autor	173.50	aquitaniae regnum a quibus in- festatum	51.5	archiepiscopis leges dictatae a Pontificibus Romanis	230.38
antonijs presbyter	261.43	Aras gentiliu	592.11	archimystae titulus	219.55
antonijs Saracenorum	471.30	aras consecrare officium pontifi- cum gentiliu	591.40	archipresbyteri bonis Ecclesiae praefecti	208.33
anzologus Saltzburgensis epi- scopus	516.3	ad Aras inuocationes factae	155.5	archipresbyterorum munus	195.60
aozar ceremonias ordinat ad Al- coranum	635.38	arabia Mahometanismo infecta	596.34	architanus episcopus	26.10
apamea episcopus haereticus	24.18	Arabiae ecclesia	23.60	archians episcopus	27.53
apellinus Agrestini cognatus	256.39	arabes Caesarem occupant	51.45	Arcobricensis ecclesia	81.14
		Mahometi impugnatores	644.25	Arelatensis episcopus officio mo- tus	29.47
				aretinus episcopus	499.21
				argentea uasa ecclesiae	28.38
				argentina per Rom. uastata	207.58
				argentinenfis ecclesia	238.49
				argentinenfis ecclesiae cur Rubica- cum donatum	30.5
				argentinenfis ecclesiae quando mis- sus Ar-	40.13

INDEX.

Argobastus	237.60	reliquiarum translatio	169.10	athesis fluuij inundatio	565.14	
Argentineses episcopi	517.20	Arot & Marot angeli	613.33	Atrebatensis episcopus	29.42	
argulphus Parisiensis abbas	544	Arricus Lauanensis episcopus	511.5	arebatensis prouincia ad fidem conuerfa	34.58	
Ariamirus Gothorum rex	252.30	arrigijs sacerdos	542.50	Atrala Bobiensis cœnobij abbas	256.33	
arius hereticus	121.12 & 344.49	arrobogastus Argentinenfis epi	40.20	attalæ monachi uita	542.47	
arianorum hypotheses futatę	122.35	scopus	40.20	Auaricię detestatio	299.23	
arianorum in orthodoxos furor	ibid.	Arstia domus monasterium	428.	auares Europam uastarūt	46.40	
per totam Italiam	49.17	40 Romę	542.9	auarum bellum exitiale ecclesijs	45.51	
ariana hæresis propagatio in Italia	247.16	Artes dicendi in scholis traditę	211.26	aurũ excursionses sub Heraclio	658.19	
arianismi grassatio	122.8	artium studia à principibus adiu	238.54	in Italiam	655.42	
aridij Metensis episc. uita	507.57	ta	238.54	Thraciam	654.17	
aridij episc. insolens iniuria	203.12	arthus Gothorum rex Paganus	589.37	auarum pax cum Constantino Pogonato	55.25	
in Arictem mortem mutatam iri,		Aruernenses episcopi	504.24	in Christia		
omnium Mahometi	626.29	aruspices consulentiũ pœna	298.	nos scruitia	59.44	
ariminenfis synodus damnata	120.4	46		turbulentia in Europa	61.52	
aripertus Longobardoru m rex	135.51	Asaph auror Pfalterij	115.34	Aucia fluuius	590.10	
ariperto quod prodigium audi	563.7	Ascarius Palentinensis episcopus	515.34	Audax Derdonensis episcopus	386.22	
arithbertus	242.52	ascensionis Domini festum	162.32	audila presbyter	261.59	
arithberti res gestę in Longo-	666.36	asculanensis episcopus	28.31	auditores instituere, quorum officium	197.8	
arditha	211.30	Asia à Persis uastata	46.40	auditorum præmia	102.6	
arithmetica in scholis tradita	211.30	Saracenis	664.33	audomarus	242.12	
Armenij hæretici unde dicti, & eorum hypotheses	127.59	asæ afflictio sub Iustiano	665.13	quos conuerterit	594.22	
armenia à Persis uastata	654.9	asiani monachi	541.32	audomari docendi studium	197.	
à Rom. Imperio auulsa	61.48	asiatici doctores	465.23	8 pietas	44.34	
armenia ab Habdimelech subacta	665.39	asiaticorum Christianorum superstitiones	138.18	audonius presbyter	261.46	
armenię episcopi	469.35	asiaticorum de duabus in Christo operationibus schisma	245.4	aues inter nos & cœlum quales secundum Mahometum	610.35	
armeni Christiani	25.57	asiaticę ecclesię	23.40	aues Deum inuocare, somnium Mahometi	622.5	
armeniorum ritus in cœna Domini	152.29	asindonensis episcopus	30.56	Augures consulentium pœna	298.47	
armentarius Senonensis episcopus	511.4	Aspergius Pergensis hæreticus	448.15 & 556.45	auguria à gentilibus obseruata	591.27	
armia usi episcopi	204.41	Asponensis ecclesia	25.34	auguria non respicienda	258.45	
armoch monasterium	33.3	asprandus Liuthberti tutor	666.29	augustalis Abitinensis	322.24	
armoricę episcopi	540.30	Assumptio sanctę Marię, liber apocryphus	120.36	augustalis Alexandrinus	560.15	
arnaboli opuscula apocrypha	120.54	assumptionis Marię festũ	163.4	augustinus de uersionib. Bibliorum	116.27	
arnual Chiliani discipulus	200.	Astensis episcopus	28.35	augustini opera	210.27	
arnual Kiliani discipulus	516.	astigitana ecclesia	31.25 & 193.11	pta 118.30	testimonium de Adami uoluntate	435.47
arnulphus Dagoberti præceptor	211.37	astigitanus episcopus	30.54	oratione Dominica	293.18	
arnulphus miraculis clarus	206.	&	216.56	augustini testimonia de duabus in Christo naturis	285.14	
arnulphus eremita	180.55	astigitani & Cordubensis episcopi	262.43	augustinus Anglicus	157.28	
arnulphus Metensium episcopus	139.26	astigitani & Cordubensis episcopi	262.43	augustinus Anglorum archiepiscopus	219.40	
& Pipini auus	139.26	astigitani & Cordubensis episcopi	262.43	augustini in Anglia res gestę	33.13	
arnulphus ex laico episcop. Metensis	158.27	astrologia damnata	108.21	acta apud Anglos	247.57	
arnulphi Metensium episcopi uita cum incestuoso negotium	198.28	astronomia in scholis tradita	211.30	augustinus Cantuariensis archiepiscopus	171.10	
arnulphi abstinentia	161.34	asturicensis ecclesia	31.19	augustini Dorouernensis episcopi epitaphium	166.35	
arnulphi dies quando celebrata	163.42	Athanasius Alexandrię episcop.	117.25	augustinus Squillatinus	325.36	
arnulphi legatione Ecclesiastica bona aucta	207.30	athanasij opera	210.26	augustodunensis Ecclesia	29.16	
		nia de duabus in Christo natiuitate	284.2	augustodunenses episcopi	501.6	
		de Adami uoluntate	435.39	Auidus Arabum prætor	660.41	
		athanasius hæreticus	245.15	Auila Tudensis Ecclesię episcopus	255.43	
		athanasij Iacobitarum patriarchę fraus in Heraclium Imp.	130.3	pus	255.43	
		athanasius Serabiensis episcopus	515.25	aulic		
		atheniensis episcopus	27.50			

CENTVRIÆ VII.

aulici consiliarij ubi sua potentia
 abusi 240.24
 avarius Antisiodorensis episcopus 506.31
 aurea abbatissa ad numerum oratione solita 156.6
 aureæ abbatissæ miracula fabulosa 581.4 pœnitentia spontanea 150.3
 aureæ abbatissæ dies quando celebrata 163.46 oratorium Romanæ 184.56
 aureliana ecclesia 29.15
 aurelianaensis episcopus 29.35
 aurelianensium regio 172.58
 aurelianus Antisiodorensis episcopus 506.30
 aurelianus Parentinæ ecclesiæ episcopus 387.3
 aurelienses ecclesiæ 35.34
 aurelius Nolanus episcopus 384.30
 auroopolitana ecclesia 26.53
 auriensis ecclesia 31.12
 per Auroram iurare Mahometanis concessum 637.17
 ausbertus doctor Phrysiorū 35.48
 ausbertus Rothomagensis episcopus 153.48
 ausberti Cameracensis episcopi uita 506.16
 ausberthi Rothomagensis episcopi uita 502.60
 ausberti dies solennis 163.34
 ausberti factum de instauranda ecclesia 209.59
 ausberti mortē que secuta 168.13
 auferus Aurelianus episcopus 509.40
 austrasia domus 59.58
 austregisili Bituricensis episcopi uita 507.10
 austregisili cœnobium à Pipini militibus incensum 60.18
 ad Austregisili sepulchrū orationes factæ 155.14
 austrenus Antisiodorensis episcopus 506.30
 austrix apostolus quis 34.30
 austrix ecclesiæ 32.7 paganismus 590.9
 autocephaliæ typus 234.4
 autricum oppidum 29.5
 auuina insula Scotiæ 523.53
 auxinensis episcopus 28.50
 auxitana ecclesia 31.19
 azymæ communicio 128.129.34

B
 Abo abbas Parisiēsis 544.35
 babylonia quando à Medis obtenta 75.36
 baculus ordinando in manus datus 157.57
 badericus presbyter 261.47
 hæticæ prouinciæ cœnobio priuilegijs ornata 276.21

bagitanus Scotus episcopus 540.42
 baiensis ecclesia 27.38
 balduigius Arcobricensis episcopus 515.39
 balduinus Anglorum orientaliū episcopus 535.48
 ballomeris presbyter 261.57
 balnensis episcopus 28.32
 balsami usus ad baptismum 253.48 in confirmatione 148.23
 balthasar Babylonix rex 75.36
 bamba rex Gothorum à quo coronatus 223.3 quam diu noluerit rex appellari 242.25 se magistratu abdicat 461.53
 bamba Westgotthorum rex monarchus factus 172.20
 bambæ regis Westgotthorum uictoriæ 664.22. iuramentum pro conseruatione ecclesiæ 237.3
 bancor monasterium 655.35
 bantus eremita 551.45
 banzius eremita 181.10
 baptismus ubi administratus 144.60
 baptismus ubi tantum salutaris 98.10
 baptismi casus 148.43 ceremoniæ in Rom. ecclesia 186.40 ritus 144.35 ueneratio 147.16 forma. ibidem
 de baptismi ceremonijs dissensio Hispanorum 249.10
 baptismo plures interesse soliti 147.34
 ad baptismum qui admissi 146.26
 baptismum sibi non opus esse, gentiliū opinio 591.5
 de baptismis errores doctorum 113.16
 de baptismis canō Toletani quartii concilij 290.49
 baptistæ dies festus 163.22
 baptistæ templum Taurini Venetijs 135.43
 de baptistæ reliquijs nugæ 566.39
 baptisterium Taurini quod 139.30
 baptisteriorum usus 145.23
 baptizandi officium penes quos 144.37 tempus 159.40
 baptizatorum gradus 294.15
 baptizatorum & baptizantium uestitus peculiaris 147.50
 baptizatis quales appellationes impositæ 147.41
 barathana ecclesia 25.52
 barathanus episcopus 25.1
 barbario diaconus 262.4
 barbarianus Polimantienis episcopus 387.44
 barbatus Beneuentanus episcopus 384.31
 barbatus Carneliēsis episcopus 387.52

barbatus Cumanus 325.37
 barbatus Sutrinus 325.4
 barchonaburg monasteriū 172.6
 barcinonensis ecclesia 31.16
 bardi apud Saxones qui 591.43
 barionæ templum in Vaticano 184.42
 barnabæ Euangelium apocryphū 120.15
 bartholomæi Euangelium apocryphum 120.19
 basilicus hæreticus 121.3
 basilus Cretæ episcopus primitiuus 27.25
 basilus Gortyniensis episcopus 472.29 legatus ad synodum sextam Constantinopolitanam 420.17
 basilij Gortynæ episcopi uita 469.16
 basilij Magni opera 210.27 testimonia deduab. in Christo natus 284.40
 basilinopolitanus episcopus 17
 basilissa abbatissa Treuerensis 549.23
 basini Treuerensis episcopi uita 499.12
 bassus Carpitanæ episcopus 322.30
 bastianus episcopus 31.4
 bathia Bulgarorum rex 664.5
 batilda regina Francorū pium factum 238.5.42
 batildis regine monasteriū 170.10
 & 172.39. & 242.19
 bauaria ecclesiæ 52.7
 bauarorum excursiones 655.42
 bauarica synodus sub Lothario 256.15
 baudomerus Tarentinensis episcopus 511.7
 baudonius abbas 261.34
 bauo ægrotans 164.30
 bauonis monachi miraculū 206.41 morientis apparitio 167.52
 orātis miraculū 156.18 moriturū historia 153.28 cuiusdā elenaci Galli uita 510.2
 bearda monasterium 168.55
 beatrix reliquiæ Romanæ translata 192.1
 beatus Pisaurēsis episcopus 387.18
 beatus eremita 551.45
 bebil puteus 615.60
 bedę loci ex Cæsario 499.49 pro motiones 159.8
 belicensis episcopus 29.40
 belluacensis ecclesia 29.18
 bellum contra quos gerendum secundum Mahometum 642.16
 belli leges apud Mahometanos 641.33
 à bello qui immunes secundum Mahometum 642.21
 beluonica

I N D E X.

beluonica insula	135.22	pi uita	521.56	blasphemiarum hospitem pœnæ	62.47
benadus Hermianensis episcopus	317.32	berergilfus episcopus	520.32	bleccæ ciuitatis præfectus cōuer	37.33
benedicendo templa dedicata	136.51	berfanardus Anglorum archiepiscopus	522.8	bleranus episcopus	28.52
benedictio ecclesiæ solis episcopis commissa	142.16	berfanardus Britannorum archiepiscopus	231.34	Bobiensis ecclesia	28.59
benedictionis ritus	144.30	bergomatis episcopus	28.33	bobienfe monasterium à quo fundatum	170.25
benedictus abbas in Eberstein	548.49	bergomenses episcopi	494.24	bobius fluuius	543.3
benedicti abbatis monasteria	171.55	bercingi monasterium	173.30	bobolinus Viennensis episcopus	498.45
benedictus Aiacensis	324.57	bercingense monasterium	12	bocaldus Colonienfis episcopus	518.10
benedictus Aftenfis episcopus	386.33	berini res gestæ in conuertendis Saxonibus	33.50	boetius Cornenensis	325.47
benedicti Dorouern. bibliotheca	222.27	bernicarum gens	32.46. & 44.11. templa	boetianum monasterium in Syria	488.34
benedicti episcopi bibliotheca	210.31	bertha abbatissa & martyr	559.2	bohemia à Sclauis occupata	660.12
benedicti Mediolanensis archiepiscopi uita	498.26	berthini abbatis uita	545.30	bohemi Francis subiecti	659.34
benedictus Messanensis episcopus	385.32	berthulfus Saxonum dux uictus	659.23	boioariæ Apostolus quis	34.29
benedictus papa quid ad missam contulerit	187.28	bertildis	135.26	paganismus	590.6
benedictus secundus, uicarius Christi habitus	229.49	bertildis largitio	241.44	boiorum principes	170.46
benedicti secundi, pontificis Romani uita	490.10	bertinus	41.44	boiorum Reguli	34.13
benedicti reliquæ translate	567.24	bertinus monachus	242.12	bona Mahometi	635.1
benedicti & Scholastica monasterium	168.51	bertoaldus Lingonenfis episcopus	511.7	bona ecclesiæ	207.1
benedictus Valuentis episcopus	172.58	bertofredus Ambianensis episcopus	511.8	bona ecclesiastica ab imperatoribus cōseruata & aucta	238.37
benedictini monachi in Anglia	386.25	bertix numerus	233.41	bonorum ecclesiasticorum abalienatio per quos caueda	215.45
benedictinorum monachorum oris	171.10	bertix quot secundum Mahometum	609.29	bonorum ecclesiasticorum dispensatores qui	208.36
benedictini instituti cœnobium Yucifenburgi	40.26	bethlesemi templa	134.12	usuf	208.46
berinorum episcopus	325.9	beticæ prouincia episcopi	30.57	bonicus Ferentinatæ episcopus	325.18
bernicorum gentilis mus	589.21	bettis presbyter	38.20	bonicus Ferentis polimarcus	325.22
benenatus bacariensis	322.49	beulanus presbyter maritus	193.27	bonifacius Iustini ac Maximianensis ecclesiæ episcopus	317.18
benenatus Nauaggaritanus	322.53	beulani presbyteri uita	541.2	bonifacij Orientalium Anglorum episcopi uita	535.48
benenatus Opitergensis episcopus	387.11	Bibelcomen Mahometi socius	652.20	bonifacius Pappianensis	322.37
benenatus Perusinus episcopus	387.28	bibliothecarum cōseruatio ab Imperatoribus adiuta	239.54	bonifacius Papa	36.45
benenatus Semitenfis	322.29	cura quibus commissa	210.41	bonifacij tertij machinationes ad obtinendum primatum	228.57
benenatus Turchitanus	322.54	bibliothecarum cultus	210.21	bonifacij tertij synodus Romæ collecta	251.36
benenatus Turditanus episcopus	116.45	bibliothecas curare cuius officium	222.26	& eius canones ibidem	229.58
benenatus episcopus	28.27	bigantini populi	40.56	bonifacij tertij pontificis Romani uita	478.47
benamin nobilis largitiones in monasterium Sithidim	242.16	bigerrens ecclesia	31.27	bonifacij quarti domus in monasterium mutata	192.29
beornus presbyter à quo ordinatus	214.16	bigerrens episcopus	31.4	bonifacij quarti synodus Romæ coacta	252.1
bercharius dux uastat Vormaciam	34.24	birinus Dorcestrenfis episcopus	171.13	bonifacij quarti Romani pontificis uita	479.60
bercharius monachus & martyr	558.50	birini Geuifforum episcopi uita	536.7	bonifacij v. Romani pontificis uita	481.26
bercharij uisio	580.25	birini mos in baptifando	146.44	eius epistola ad Anglos, ibidem. opera contra gentilisimum	594.37
bercharius Vangionum dux	61.7	bisi orientalum Anglorum episcopus	357.24. & 535.48	bonifacius quid ad missam addiderit	187.24
berechti diaconi uita	533.22	bisimius Eliberitanus episcopus	287.20	bonifacius Safuritanus episcopus	317.30
berehuald Dorouernensis episcopus	533.22	bithyniæ ecclesiæ episcopi	25.13	bonifacius Tudertinus episcopus	387.32
		bituricensis episcopus	29.45	bonifacius Zeleusis	322.28
		bituricenses episcopi	507.8	bonitus Formianus	324.60
		bizantium Aphricæ	52.52	bononia Flandriæ	35.15
		bizanus episcopus	27.55	bononiensis	
		in Blacernis baptifatus Heraclij filius	145.1		
		bladini cœnobium	41.4		
		blasphemi coerciti à magistratu politico	237.23		

CENTURIÆ VII.

- Bononiensis episcopus** 28.41
Bonosia hæresis 132.43
Bonosus Alerinus 325.45
Bonosius hæreticus 121.9
Bonosus patritius 473.51
Bonus Albingaunensis episcopus 386.27
Bonus Ficudensis 325.20
Bonus pontifex 488.28
Bormetomagensis cathedra 238.52
bosanham insula à monachis occupata 171.50
boson dux baptizatus 146.5
boson Landegisilus paganus dux 590.11 conuersus 37.60
conuersus à Lupo 506.37
bosonis episcopi uita 530.55
bothelni ecclesia 32.50
botulphi monachi uita 547.3
botulphi monasterium 171.22
bracarenses episcopi 513.57
bracarensis ecclesia 31.10 synodus tertia & eius statuta 413.30
bracarensia concilia 31.30
bracarense concilium & eius canones 252.30
bracarense concilium de angelis bonis 87.54 de astrologia 108.22 de Christo 81.42.53 de cœna Domini 99.22 de coniugio 104.55 de creatione 86.26 de diabolis 88.30 & 89.19 de homine 89.57 de lectoribus 141.10 de ordinatione clericorum 157.5 de sepulchris 165.46 de Trinitate 79.12
bracarense concilij statutum de ministris ordinandis 158.35
bragetæ templum Venetijs 135.53
brahic lacus 552.28
braulionis Cæsaraugustani episcopi uita 511.34
brema 60.35
bremensis ecclesia 32.14
brigantinus lacus 547.59
briccionis sepulchrum 505.40
britanni cur ab Adelhelo repressi 235.1
britannorum dissensio de paschate 247.54
britanni pontifices quando equis ire soliti 204.32
britannorum episcoporum canon de matrimonio 202.1
britannia Armorica Francis subiecta 659.16
britannia monachi 546.12 moniales 549.47
britannia turbæ sub Heracio 658.60
britannicæ ecclesie 32.27
britannicis ecclesijs missa obstructa 154.2
britannica synodus sub Constantino Pogonato 388.12 de paschate controuersia 359.9
britonum superstio in reliquijs seruandis 168.58
broylense cœnobium 545.46
bruchelini presbyter in Anglia 530.45
brunichildis 34.20
brunichildis Theodericum tollit 62.55 quæ monasteria extruxerit 41.23
brunichildis regine liberalitas in ecclesiam 240.6 maleficia 50.5
brunichildis malicia 654.47 studium in extruendis templis. 135.8 horrendum supplicium 63.16 & 655.12
brunichildis in templo sepulta. 165.39
bruno Laureacensis archiepiscopus 509.25
bruschius citatus 30.29
brutorum episcopi 28.45
bulgares quando conuersi 22.3
bulgarorum exercitus Constantinopolim occupat 58.33
bulgarorum gentilisismus 588.43 immanitas 28.6 in Pannoniam irruptio 664.1
bulgarorum res gestæ aduersus Iustinianum imperatorem 666.15
burgensis saltus 502.41
burguirium castrum 548.39
burgundiæ ecclesie 29.55
burgundiæ comitis matrimonium irritum 182.56
burgundorum sanatio 543.26
busor Arabum princeps 660.30
byrinus quos conuerterit 594.20
byzancena synodus 315.28
byzantium à Saracenis obsessum 663.40
byzantij quæ templa 134.50
- C**
- Abellina synodus** 29.29
Cabellinæ ciuitatis templa 135.38
Cabillonensis episcopus 29.41
Cabillonense concilium de penitentia 97.41
Cabillonensis concilij decretum de dedicatione templorum 136.52 error de sanctorum intercessione 111.52
Cabillonensis synodi canones. 373.1
Cacanni Hunorum regis res gestæ 655.44
Cadallus Saracenorum dux 663.49
cadauera mortua uerita à Mahometo 623.51
Cadbald Angli scelera & tyrānis in Ecclesiam 46.14
Cadensis episcopus 25.18
Cadeolus Viennensis episcopus 498.44
Cælini presbyteri uita 535.40
cærei benedictio quomodo fieri debeat 162.21. & 191.18
cærei usus in templis 139.44
Cæsaraugustanus episcopus 315.51
Cæsaraugustani doctores 20
Cæsarea Palæstina ab Arabibus occupata 51.45
à Saracenis 660.5
Cæsareæ Cappadoçiæ à Persis captata 656.32
Cæsareæ ecclesia 25.57
Cæsarensis ecclesia 25.57
Cæsarea Persarum regina ad fidem conuersa cum multis alijs 26.21. & 38.42 cum quibus baptizata 145.54
Cæsareanus episcopus 25.58
Cæsarius 67.59
Cæsarius abbas 26.35
Cæsarius Arelatensis 29.55
Cæsarius de baptismo 98.14
de cœna Domini 99.6
de consecratione 152.59
de impuro cœlibatu 182.43
de cruce 102.34
machinatione 88.45
de extrema 99.55
de homine 89.106.23
de iustificatione 91.23
de operibus 94.20
de oratione 94.56
Cæsarius in contemptores miser 142.51
Cæsarius de ministerio uerbi 101.22
de monachatu 103.55
de peccato 90.12
de penitentia 96.37
de penis inferni 107.28
de resurrectione 106.2
de scandalo 104.18
de uita spiritus sancto 85.21
eterna 108.5
Cæsarij Arelatensis episcopi uita 499.28 scripta. ibid. 41. ualid
500.49
Cæsarij error de penitentiâ 112.38
de purgatorio 114.56
de traditionibus 114.18
Cæsarij de inferno opinio 114.51
de iustificatione 109.44
Cæsarij preces pro Ecclesia sua. 199.48
exhortationes ad auditores suos 197.55
Cæsarij superstiosæ hortationes 178.32
Cæsarij Arelatensis testimonium de Leronensi insula 41.57
28.41
Cæsarij episcopus 28.41
Caf mons Mahometi iugis celebris 610.6
Caianus Gazarorum princeps. 58.25
Caiani Auarorum ducis in Gisaphum uolentia 63.36
Cairbladon Wilsaxonum urbs. 547.35
28.46
Calabria episcopi 28.46

I N D E X

Calam monasterium quis extru- xerit	242.19	mati	455.39	tum	173.27
calamitates unde sint	102.34	canones satisfactionum	150.5	Carnotensis episcopus	29.42
calamitosos iuuare cuius opus	209.44	canonici regulares	171.12. & 194	caro Christi passa	280.1
calamus quid secundum Alcora- num	609.57	29		carnium cibi immundi secundum Priscillianistas	133.39
calendarum obseruatio à quo instituta	191.21	canonicas horas latinè cani quis instituerit	187.42	carnium esus prohibitus	392.59
calendarum obseruationes pro- hibite	163.59	Cantabrigiensis schola	211.5	carnium usus in quadragesima	202.24
calendis Nouembris ieiunium constitutum	160.32	Cantica canticorum Salomonis	115.38	à Carnib. abstinere soliti ieiunan- tes	160.33
Calense monasterium	172.39	cantiones funebres	165.55	carnificis excæcatio	562.29
calix aureus ad cœnam confeca- tus	151.43	cantiones in templis Romanis	186.4	Carolus Francorum rex	190.10
calices duo aurei missæ additi à quo	137.28	cantiones seculares in ecclesia prohibite	141.43	Carolus Magnus à quo impera- tor factus	190.13
Calligraphi uisio de Mauricio	560.8	cantiones in translatione reli- quiarum factæ	169.7	Carofus Faralitanus	325.3
Calliopæ insidiæ in Martinum pontificem	486.5	cantones Latinè fieri quis insti- tuerit	233.38	Carpathi episcopi	27.14
Callimici architecti inuentu	563.	cantionum usus in sacris conuen- tibus	140.58	Carpualdus Christianus factus	43.37
Callimici superstitiosa oratio	202.	Cantiorum synagoga	211.7	Carthago à Persis expugnata	658.8
Callistrati monasterium	175.49	Cantoberecht rex gentilissimi e- uerfor	595.12	Carthago à Saracenis direpta	665.5
Callynicus Colonienfis episco- pus	469.35	Cantores	194.25	Carthaginis excidium	564.32
Callynici Constantinopolitani episcopi uita	475.28	Cantuæ templum	136.30	Carthaginensis ecclesia	26.57 & 31.12
Calogurritana ecclesia	31.25	Cantuariensis archiepiscopus	219.27	Cassiani presbyteri Galliarum opuscula apocrypha	120.57
calumniosus Alesinus	325.4	Cantuariensis episcopus	32.32	Cassinense monasterium dirutu	168.50
Cambra Italicensis episcopus	287.	Cantus latini	45.10	castitatis fuco matrimonia soluta	203.59
24. & 495.51		de Capite obseruationes ex scrip- turis	74.58	castitatis laus	182.48
Cambre Italicensis episcopi acta in synodo Hispalensi	273.12	capitibus inclinatis orare solitu	143.21	Castroualctanus episcopus	28.39
Camelenus episcopus	26.8	Cappadocia à Persis uastata	654.10	Castulonensis ecclesia	31.26
Camercenses episcopi	506.15	Cappadocia à Rom. Imperio a- uulsa	61.48	casus circa baptismum	148.43
Camerinus episcopus	28.50	Cappadociæ ecclesiæ	25.52 epi- scopi	circa ordinationem	159.12
campanæ Romanis usitate	185	Cappæ presbyteri uita	541.25	catechumeni ante baptismu ex- tincti quomodo tractati	148.55
60		Capreaput monasterium	172.9	Catechumeni quid docendi	215.2
campanarum usus	140.42	Caprularum ecclesia	28.58	catechumenorum gradus	194.10
campanis ad funera conuocati ueteres	165.18	Caprulanæ sedis initium	49.54	catechizationes ante baptismum	146.29
campanis pulsare quis constitu- erit	478.26	captiui cuiusdam collectis libera- ti fabula	577.49	cathedræ episcopales in templis	139.60
Campania à Beneuentis uastata	209.35	captiui quomodo tractentur à Mahometanis	642.12	Catinensis episcopus	27.38
59.48		captiuos redimere cuius opus	209.35	Catulianus uicus	168.40
in Campo Dono miraculosum altare	139.21	Capuanus episcopus	28.28	Cauriensis ecclesia	31.18
Candaneensis episcopus	27.27	Caradoci iuuenis furor	177.22	Cayfus Saracenorum dux	664.35
823.1		Caralitanus archiepiscop.	219.7	Ceadda episcopus equo ire coa- ctus	204.37
candelabra in templis Romanis	185.20	Caralitani episcopi lis cum Ro- mano episcopo	246.58	Ceadda bis ordinatus	199.27
candelarum usus in templis	139.	Caralitani episcopi	494.40	Ceaddæ Angloru orientaliu epi- scopi uita	535.40 cura pro eccle- sijs 213.44 laus 236.40 Mercio- rum episcopi uita 534.1 ordi- natu 221.9 tumba 169.25
33 in templis Romanis	185.16	Carhaliensis ecclesia	24.41	Ceaduallæ regis liberalitas	243.8
Candidatus Asturicensis episco- pus	515.23	Carcanualdi monasteriu	173.29	Ceciliæ cœnobium Romæ	192.39
Candidianus Gradensis episco- pus	493.36	carceres in quem usum episco- pis concessi	202.56	Ceciliæ opuscula	118.25
Candidus Patricædinensis epi- scopus	316.50	Cardinalium ius de eligendo pō- tifice	190.21	Cedæ Merciorum episcopi uita	533.33
Candidus Sicensis	322.46	Cariæ ecclesiæ	24.50	Cedani presbyteri ordinatio	21.20
canones Apostolorum apocry- phi	120.48	Carilephus eremita	181.9. & 551	Ceddæ Anglorum Orientalium episcopi uita	534.60
canonica Apostolorum confir-		Carinthiæ episcopi	476.33	Cedda	

Cedda Anglicus 157. 29
Cedda Eboracensis archiepiscopus 359. 23
Cedda presbyter 38. 19
Cedda ieiunium 161. 20
Cedmannus ægrotus 153. 41
Cedmannus ex bubulco poeta 175. 45
Cedualdæ cuiusdam iuuenis tyrannus 57. 32
Cedualda Britonum rex barbarus 43. 56
Cedualda Geuiforum rex quando & quomodo conuersus 39. 1
Cedualdæ impietas quando mutata 43. 8
Cedualdus ubi baptisatus 145. 2
Cedualla Geuiforum rex 36. 23
heruina **Romanæ ecclesiæ donata** 207. 9
Celandinæ ecclesia 24. 59
Celidanius Caliabrensis episcopus 515. 34
Cella Bauonis 41. 5
Cella cœnobium Benedictum 42. 31
in Cella monasterium 30. 31
Cellense monasterium 170. 5
Cellicensis episcopus 30. 56
Cenecensis episcopus 28. 48
Cenomannicus episcopus 29. 46
Centonini opuscula apocrypha 120. 58
Ceolfridus abbas ex Britannia Romam cur profectus 204. 53
Cepheꝝ templa Mahometana 635. 50
Cerasuntina ecclesia 25. 55
Cerdon hæreticus 81. 54
Ceremoniæ Iacobitarum 128. 40
Ceremoniæ gentilium 591. 50
Ceremoniæ sacræ Mahometi 635. 55
Ceremoniæ paparum alijs obtrusa 232. 49 **magistratus facilitas in iisdem ul cipiendis** 241. 48
Ceremoniarum cumulus 133. 52
conformitas seruanda 217. 20
Ceremoniarum suarum tenaces Rom. pontifices 230. 30
Ceremoniarum superstitionum edicta à Rom. pontificibus publicata 233. 44
Ceremonias instituere penes quos 200. 28
Ceremonia I a ab archiepiscopis inuicem indicata 226. 4
Cereum benedicendi ritus quando confirmatus 221. 52
cerei benedictio cur fiat 792. 49
Ceres 593. 13
Cerinthus hæreticus 121. 8
cerui contra canes defensi fabula. 569. 55
Cerui insula Angliæ 173. 20
in Cerui insula monasterium 41.

C E N T V R I Æ
Chabar lapis cur à Saracenis adoratus 636. 39
Chaoaldus Cenomannicus episcopus 511. 22
Chagnoaldus Lugdunensis episcopus 543. 33
Chaian idola concremat 591. 60
Chaianus princeps 668. 53
Chaiani Auarum ducis res gestæ 658. 23
Chalcedo metropolis 212. 36
Chalcedonenſis ecclesia 25. 47
Chaldæorum defectionis à Rom. Imperio causa 243. 18
Characteres non respiciendi 258. 46
Characteres Romanæ fidei quando propagati 230. 5
de Charitate, Cæsarius 499. 49
Charurgitarum hæresis 132. 24
Chariboanus Constantiæ episcopus 511. 9
Chazinzariorum hæresis & hypothesis 129. 11
Chazus crux 129. 6
Chelmi Rossensis episcopi uita 522. 50
Chersonesum missus Martinus papa 52. 47
Chersonesi Tauricæ ecclesia 27. 60
Chersonenses crudeliter afflicti à Iustiniano 59. 2
Chidberehti indumentis multati sanati 169. 22
Chidberehti mortem quæ secuta 168. 15
Chienſis episcopus 27. 28
Childeranus abbas Parisiensis 544. 36
Childericus Francorum rex 172. 50
Childericus ex rege Franciæ abbas 540. 46
Chilianus in Franconiam missus 31. 58 **trucidatus** 60. 53 **à quo interfectus** 170. 60
Chilianus per quem occidi curatus 241. 12
Chilianus in templo sepultus 165. 33
Chiliani labores in conuertendis Germanis 35. 28 **occisores quomodo ulti** 66. 59
Chiliani Vuirzburgensis episcopi uita 516. 21
Chiliani zelus in reprehendis uitijs 197. 39
Chillenus Attrebatenses conuertit 57. 24
Chinini lacus monasteria à quo condita 170. 36
Chintilla Gotthorum rex 310. 35
Chintillanus rex Hispaniæ 239. 48
chirothecæ in aere pendentis 137. 34

VII.
Chodorus hæreticus 344. 31
Choensis episcopus 242. 27
Choræ filij 115. 35
chorus cœnæ Domini administrandæ deputatus 151. 30
Chorepiscoporum officium 196. 6
Chorepiscopis clauium potestas non concessa 149. 15
Chorepiscopis non permissum baptisare 144. 54
chororum distinctio in templis 139. 57
Chosroes Perſarum rex cogit Christianos ad Nestorianam hæresin 132. 14
Chosroes Perſa fœdisfragus 61. 44 **gentilissimi patronus** 591. 32 **sacrilegus** 207. 47
Chosroes se adorari passus 590. 21 **conuersus** 37. 46
Chosrois bellum contra Phocam 653. 58. **& inde**
Chosrois Perſarum regis impiuſ facinus 26. 14
Chosrois statuæ incensæ 590. 59
Chosrois Perſarum regis crudelitas in Christianos 46. 49 **per na** 61. 30
Chriſiſacensis sylvæ 135. 26
Chriſmatis peritio 258. 15
Chryſopolitanus episcopus 27. 57
Chriſtus caput ecclesiæ 100. 32
ſignaculum prophetarum 84. 14
Chriſtus an mentionem Mahometi fecerit 599. 44
Chriſti appellationes facta inde demonſtrantur 84. 2
Chriſti humanitas 81. 48 **imago in templis Romanis** 184. 58
Chriſti natiuitas quando celebranda 405. 25 **duæ natiuitate** 80. 33
Chriſti paſſio in ſola humanitate facta 279. 52
Chriſti reſurrectio 106. 8
ca ubi inuenta 33. 53
de Chriſti aſcenſione nugæ Mahometi 607. 23
de Chriſti naturis Nestorij hypotheſis 131. 58
de Chriſti duabus naturis in una perſona, ſynodi Hiſpalenſis confeſſio 277. 54 **& inde**
de Chriſti officio, blaſphemæ nugæ Mahometi 606. 29
de Chriſti operationibus & uoluntatibus ſchiſma 245. 4
Chriſto cur datum Euangelium ſecundum Mahometum 618. 26
Chriſtum nos ſuo ſanguine redemiſſe 91. 26
Chriſtum iudicem in extremo iudicio negat Mahometus 639. 26
Chriſtum

I N D E X.

Christū ultimū Iudgorū prophetā fuisse Saraceni afferunt 600.11	gatus cur Romā missus 239.58	3 tonsura 195.16
christum uerē passum negat Ma- hometus 607.12	cindasuindus rex transfert ar- chiepiscopatum in Hispania 249.27	clericis coniugium interdictum 193.16
de Christo doctrina huius Septi- mi seculi 79.56	cindasuindus Gothorum rex pa- cificus 55.31	clericis quæ fæminæ uer- sari debeant 301.1
de Christo Eutylianæ hypothe- ses 127.30	cineris pluuia 562.20	clodoueus Theoderici F. 60.1
de Mahometi 603.60	cinithbertus Merciorum episco- pus 534.30	Galliarum rex 29.30 Ger- manix & Gallix rex 56.10
de Iudæorū blasphemix 586.2	cinnensis Ecclesia 25.36	Lampertum interfici curauit 241.9
Priscillianistarum hære- sis 133.10	circesium ab Habdimelech captū 665.31	clodouei regis liberalitas in pau- peres fame laborantes 209.27
hypotheses 127.60	circuitionum origo qualis 189. 34	superstitiosa mors 568.1
de Christo diabolū uinci 94.1	circuitionum in encænijs origo 483.32	uita 531.57
Christianismus blasphematus à Iudæis 585.60	circumcellionum descriptio 174 27	clodulphi error de inuocatione sanctorum 112.6
christiani à barbaris trucidati 45.55	circumcisio Iudaica 587.18	clodulphi Metensis episcopi ui- ta 508.57
Mahometanismi im- pugnatores 644.19	de Circumcisione, Mahometi do- ctrina 637.54	clodulphi pontificis curā pro sua Ecclesia 214.39
à Iudæis afflicti 46.4	à Circumcisa gente uastatum im- perium Romanum 34.46	clofeshöch locus 358.27
persecutionem in Arabia pas- si 24.7	citina Ecclesia 27.7	clotharius Francix rex in templo sepultus 165.37
christianorum 90000. à Iudæis trucidata 46.51	citonatus Caralitanus episcopus 494.43	clotharius Gallix totius rex pa- cificus 50.23
christianorum mores quales hoc seculo 181.14	ciuilis negotia ab episcopis tra- ctata 204.18	clotharij exercitus in fugā uer- sus ad campanarum pulsum 140.46
christianis festa quæ prohibita 163.56	ciuitate archiepiscopis conces- sum 223.7	clotharij res gestæ 654.57 & inde clufinus episcopus 28.40
christianos cur neget filios Dei Mahometus 923.12	cizycum metropolis 212.37	clutinæ uallis monasteriū 177.13
de Christianis Mahometi hypo- theses 625.20	cizyci Christiani à Saracenis affli- cti 25.21	Cobelz mons 615.55
christiana religio quomodo à Ma- homero oppugnata 650.56	cizyci exempla 134.41	cochleam lambere 256.50
christophori Gradensis episcopi uita 493.43	cizycum à Saracenis captū 664. 38	cocia sylua 503.32
chromanus Scotus episcopus 540.41	Clauensis ecclesia 25.36	codialdi Saxonum regis testa- mentum 242.44
chrysolis presbyter. ibid. 42	clarentius Balnensis episc. 385.27	codicum exemplaria commoda- ro alijs data 226.17
chrysolopolitanus episc. 25.11	clarentius Viennensis episc. 498.44	cæci de Ebriino prodigiosa uox audita 565.42
Chudbertus eremita episcopus Lindisarnensis factus 390.17	clarissimus Tauracina 322.44	cælibes tantum ordinatos fuisse 190.52
Chunibertus rex proffigatus 59.24	clascionæ monasterium 172.4	cælibatus signis mendacibus cõ mendatus 581.26
Chuniberti Haglustadensis epi- scopi ordinatio 157.36	claudianopolis Ecclesia 25.44	cælibatus impurus coniugio præ- latus 178.12
Colonienfis episcopi 531.28	claudius presbyter 261.39	cælibatus professores sacerdo- tes hoc seculo 192.60
uita 517.53	claudus Rhegiensis episc. 511.9	cælius mons Romæ 184.27
inductio 198.5	clauui potestas penes quos 149.9	cælij montis monasterium 192. 26
Episcopi preces 199.36	clauui potestatis usus in Rom. Ecclesia 186.47	per Cælum iurare, Mahometani- nis concessum 637.7
Episcopi preces 199.36	sancti Clementis libri apocryphi 120.9	inter Cælum & nos quantum in- teruallum secundum Mahome- tum 610.25
Episcopi preces 199.36	clementis ecclesia Colonix 136.4	de Cælo Mahometi somnia 610. 10
Episcopi preces 199.36	clementis cuiusdam Alexandrini opuscula apocrypha 120.53	cæmteriorum usus 165.32
Episcopi preces 199.36	cleomensis episcopus 27.52	cæna Domini diuinum conui- uium 99.6
Episcopi preces 199.36	clerici desertoris pœna 273.32	cæna integra administrata 153. 21
Episcopi preces 199.36	clerici qui dicti 194.19	manibus communican- tium accepta 153.35
Episcopi preces 199.36	clerici aufugiētes ab archiepisco- pis restituti 226.13	cæna Domini casus 188.30
Episcopi preces 199.36	clerici cur uicos adierint 201.6	cæna Dominicæ festum 162.45
Episcopi preces 199.36	clerici à negocijs politicis im- munes 223.20	à quo
Episcopi preces 199.36	clerici duo genera 195.22	
Episcopi preces 199.36	clerici impuritas 59.30	
Episcopi preces 199.36	clerici distincta in templis 139.55	
Episcopi preces 199.36	clerici communia 196.39	
Episcopi preces 199.36	clerici natio gratis peragenda 214. 23	
Episcopi preces 199.36	clerici ordinatio quomodo fie- ri debeat 157.8	
Episcopi preces 199.36	clerici stipēdia 209.	

CENTVRIÆ VII.

à quo institutum 191.24
 cœnæ Domini materia quæ hoc seculo usitata 152.26
 cœnæ Domini ritus 151.24
 cœnæ ritus apud Priscillianistas 133.43
 ad Cœnam qui admissi 152.14
 de Cœna Domini errores doctorum 113.29 opinio gentiliū 591.11
 cœnobium & monasterium quid differant 178.59
 cœnobio bono consilio primū instituta 174.58
 cœnobio præclara ubi 30.9
 cœnobiorum priuilegia 276.21
 ad Cœnobio alligatæ precatōnes 155.25
 cœnæ regis historia 581.60
 cœpiscopi titulus 223.36
 cœtuū Ecclesiasticorum distinctio 194.7
 cognationis spiritualis causa coniugia soluta 204.5
 cognationis spiritualis origo 233.15 & 481.10
 Coisus gentiliū pontifex 591.38. conuersus ad fidem destruit aras gentiliū 595.12
 coisi archisaminis factū 37.24
 Collach Merciorum episcopi uita 533.34
 collationes pro defunctis quis constituerit 112.18
 collectæ pro defunctis factæ 188.25
 collectas defunctis prodesse, Ioannis Eleemosynarij superstitione 577.56
 colman episc. parsimonia 201.23
 colmanus Lindisfarnensis episcopus 359.21
 colmāni Lindisfarnensis episcopi uita 525.53
 colmāni labores in cœnobio 177.43 liberalitas in pauperes 209.23 monasterium 171.38
 colmannus cur episcopatu cesserit 248.55
 colonati Wirtzburgensis episcopi uita 516.50
 colonia Agrippinensis 60.38
 coloniæ ecclesia 32.6 templa 135.60
 colonienses episcopi 517.52
 colossus Rhodi à Saracenis destructus 53.32
 columbæ niuæ fabulosa uisio 580.25
 columbæ sepulchrum 505.40
 columbæ templum spoliatū Parisijs 155.17
 de Columba, fallacia Mahometi 646.30
 columbanus abbas bis in exiliū pulsus 50.3
 columbanus Sueuiæ doctor 31.

48 & 34.19
 columbanus cur in exilium pulsus 241.6
 columbani discipuli 174.60
 columbani nouæ ceremoniæ refricatæ 256.19
 columbani Scotorū episcopi constantia 248.5
 columbani Scoti monachi uita 542.13
 columbus primæ sedis cōcilij Nymidiæ episcopus 313.45
 colurus hæreticus 344.52
 Comanenſis ecclesia 25.55
 cometes sub Heradio uisus 561.43
 cometæ sub Constantino Pogonato prodigium 563.44
 comimbricensis ecclesia 31.18
 comitis excommunicati historia 151.13
 commater non ducenda in uxorem 148.34 & 222.34 & 233.21
 communio quo ritu celebrata 143.26
 communionis quorundam distinctio 228.39
 compertus Longobardorum rex 170.51
 competentium gradus 194.12
 complutensis episcopus 31.4
 Conanenſis ecclesia 24.43
 conciliū semel in anno celebrandum 221.40
 concilium speciale quando colligendum 289.21 quomodo. ibid. inde
 concilia uniuersalia inuiolata seruanda 227.46
 concionandi munus solis episcopis commissum 142.15
 concionis ordo & ritus 142.7
 conciones magno studio auditæ à populo 142.18
 concordia studiosi Christiani 182.28
 ad Concordiam se inuicem hortati archiepiscopi 225.43
 concordienſis ecclesia 28.58
 concordius Palentinensis episcopus 515.34
 concubinis uſi sacerdotes 193.3
 conferre in sumptus bellicos, cuius opus 210.3
 confessionis modus in excommunicatis 149.49
 confessionis omniū peccatorum necessitas signis mendacibus confirmata 581.50
 de Confessione nugæ Mahometi 619.43
 confessiones ab ægrotis petita 164.45
 confirmationis usus post baptismum 148.18
 congellus abbas 542.20
 congilda monialis 173.21

congressus publici in Rom. ecclesia 183.46
 congressuū publicorū ritus 134.10
 coniugium quid 104.51 ubi clericis concessum 193.36
 coniugium sacerdotibus prohibitum 193.15
 coniugij dignitas quanta hoc seculo 183.37
 de Coniugio Mahometi delirata 623.37
 de Coniugio errores doctorum 114.28
 coniugum præparatio ad cœnæ Dominicæ usum 152.23
 à Coniugali consuetudine abstinere soliti ieiunantes 160.56
 connubia Iudaica 187.20
 conon Papa 31.37 per schisma electus 250.47
 cononis Romani pontificis uita 490.43 morituri legationes bonorum 207.27
 cononitæ hæretici & eorum hypotheses 124.6
 consecratoris titulus 225.42
 consecrationis in cœna Domini modus 153.55
 consecrationes ecclesiarum à quibus factæ 209.35
 consensum in doctrina ueteri archiepiscoporum munus 220.15
 consiliarij Mahometi 646.26
 constans Imp. 21.15
 constans in Sicilia interfectus 54.42 à Saracenis uictus 661.20
 constantis Imp. cædes 662.17 crudelitas in orthodoxos 246.47
 cōstantis Imp. liberalitas in Rom. ecclesiam 186.27 poena 64.38 uitia 51.55
 sub Constante Heraclij nepote ecclesiæ propagatio qualis 35.1
 sub Constante ampliaciones ecclesie 41.34 quæ conuersiones factæ 38.4 quæ hereses 132.23 martyres 558.2 miracula 562.2 motus politici 660.22 quæ synodi 33.10
 constantia Cypri à Saracenis uastata 53.36
 constantinea ecclesia 27.6
 constantiniana ecclesia Romæ 189.40
 43 & 24.3
 constantina Mauricij coniunx in monasterium cum filiabus detrusa
 constantinus Altoburitanus 320.44
 constantinus Apameensis hæreticus 556.45
 constantini Apameensis presbyteri acta in sexta synodo Constantiniana

I N D E X.

Constantinopolitana	446.33	Constantinopolitanus archiepi-	170.10
Constantinus Baratanus episcop.	469.60 & 470.16	scopus	218.54
Constantinus Dalisandi episcop.	470.15	cōstantinopolitani doctores	473
Constantinus episcopus	29.38	41 monachi	541.42
Constantini Constantinopolitani episcopi uita	473.20	Constantinopolitanorum & Romanorum contentio de Primatu	243.50
Constantinus Heliensis episcopus	317.3	Constantinopolitana bibliotheca	210.21
Constantinus Talbomensis episcopus	322.20	Constantinopolitanæ Ecclesiæ cū Romana contentio de primatu	478.53
Constantinus Timbrius episcop.	469.57	Constantinopolitanæ & Romanæ ecclesiæ disceptatio de primatu	228.53
Constantinus exconsul patricius	420.4	Constantinopolitana schola	210.54
Constantinus Magnus	134.18	Constantinopolitana sexta synodus œcumenica	3. præf. 44. 42
Constantinus Imperator	21.15	à Constantino indicta	239.10
Constantinus Imp. de intercessione D. Virginis	112.1	eius acta	414.4
Constantinus quid cōcesserit Rom. Ecclesiæ, & an uerum sit	244.16.40	Constantinopolitanæ sextæ synodi præsidēs	222.23
Constantini Heraclij F. Imperium perbreue	51.40	statutum de precationibus	143.10
Constantino Heraclij F. mortus politici	659.56	Constantinopolitanum conciliū de Christo	80.21
Constantinus Imperator templi Romæ diripit	236.13	Constantinopolitanæ sextæ synodi symbolum	71.20
Constantini imperatoris obitus	665.9	altera pars sub Iustiano	455.30
Constantinus Constantij nepos quā fortiter hereticos repressit	237.52	Constantius Arianismo non reluctatus	122.33
Constantinus quintus, qui & Pogonatus dictus	54.40	Constantij Imperatoris Monothelitæ tyrannis in orthodoxos	485.30
Constantinus Imp. Persicæ reginæ patrinus	146.56	consuetudines impiæ ab Imperatoribus abrogatæ	238.4
Monothelitas	131.14	consulum dona Petro data	241.39
Constantini Pogonati acta in sexta Constantinopolitana synodo	414.19	contentiones monachis nō permittæ	176.39
Constantini quinti constitutio de pontificis electione	189.57	contobabbiditæ hæretici, quales	123.12
Constantini Pogonati sanctio de electione Pontificis Romani	235.53	contobabbidarum defensor Philoponus	554.53
Constantini quinti superstitione	27	contractus clericorum confirmatio cuius munus	220.42
Constantino Barbato, quæ conuersiones factæ	38.32	contractuum ritus apud Mahometanos	638.19
desia propagata	35.20	in Contractibus quales Christiani	183.37
tyres	558.34	contradictio, liber apocryphus	121.2
politica mutationes	663.4	contributiones cōmunes	207.12
nodi	375.45	controversias episcoporum componere, quorum officium	215.22
Constantinus presbyter magnæ ecclesiæ	140.8	conuentus uespertinus	140.27
Constantinopolis Christianorum Imperatorum sedes	27.59	conuentus sacri quando Romæ habiti	185.52
Constantinopoleos episcopi quando uniuersales Patriarchæ dixerunt	229.23	conuentuum tempus	140.18
Constantinopoli quis primam missam celebrauerit	154.10	in Conuentibus sacris quid actum	140.53
		conuersiones uariæ	36.30
		conuiuia in templis celebrata	153.46
		conuiuia nuptialia	164.22
		coracensium episcopus	24.3
		coraiaorum ecclesia	25.40
		corbeia monasterium	170.10
		&	242.9
		corbuli cuiusdam pœna à se inflicta	182.24
		cordubensis ecclesia	31.11
		episcopus	30.55
		cordubensis & Astigitani episcopi	262.43
		cordubenses episcopi	511.43
		corinthiacus episcopus	27.51
		corona ignoti metalli	40.33
		de Corporū morte Cononitarū hypothesis	124.11
		corturiacense monasterium	30.26
		corycensis episcopus	24.37
		Cosmas Conanensis episcopus	469.43
		Cosmas Synnadorum episcopus	470.24
		Cosmæ & Damiani basilicæ tugurium	184.52
		Cortenensis episcopus	26.9
		Coryaiaorum ecclesia	25.40
		Craccus Coracinorum dux	660.13
		cratiensis ecclesia	24.43
		creator cur Deus	78.6
		creationis tempus secundum Mahometum	609.39
		de Creatione doctrina sana	86.26
		de Creatione Mahometi opiniones	609.5
		creatura quale bonum	77.43
		creaturis adesse Deum probatur	85.25
		cremona à Longobardis capta	654.38
		funditus euersa à Longobardis	45.48
		cremonensis episcopus	28.34
		crecens Lucrentis	325.6
		crecens Tuburnicensis	322.25
		crecentinus Gregorij Agrigentini aduersarius punitus	65.55
		crecentini Agrigentini scelus	55.42
		crecentinus Leptis episcopus	316.55
		crecentius Libienensis	325.48
		crecentij Agrigentini diaconi uita	495.23
		crecis Cæsalenensis episcopus	322.24
		creciturus Busitanus	322.40
		creconius Vculensis	322.46
		creta à Saracenis afflicta	663.50
		cretæ insulæ ecclesiæ	27.18
		cretensis archiepiscopus	218.51
		cretenses episcopi	472.27
		Criminum capitalium satisfactio	150.12
		crispini martyris corpus	505.37
		crispinense monasterium	30.18
		&	41.20
		&	170.9
		crispinensis cœnobij fundator	509.35

CENTVRIÆ VII.

croatini populi	660.12	scopus	322.51	dagoberti Francorum regis acta	contra Iudæos 588.10
crotonensis episcopus	28.44	cyprianus de oratione Dominica	293.9	gentilismum	593.41
Crux Christi locus sancti Andocni	571.50	cypriani libri	118.25	dagoberti defuncti memoria	158
crux apud Bernicios erecta	136.22	Cyrilli opera	210.26	15	
crux Hierosolymis ubi inuenta	138.11	cyriaci Constantinopolitani episcopi uita	472.44	dagoberti filius quando baptizatus	145.42
crux aurea Romæ culta	189.38	cyriacus episcopus	317.20	tus	199.4
crux adorata	112.16	cyriacus Polensis episcopus	387.2	tus	206.19
crucis adoratio à quo inuenta	129.32	cyriaci passiones	119.1	dagoberti filij baptismus miraculosus	148.44
crucis dies solennis	163.27	cyriaci passiones apocryphæ	121.3	dagoberti flagitia & tandem penitentia	50.24
crucis festum ab Heraclio institutum	162.48	cyriaci templum Romæ	184.3	dagoberti largitio ad templum Dionysij	207.6
crucis finis	102.54	cyricus Adriani episcopus	470.42	in ecclesiam	liberalitas
de Crucis inuentione liber	119.17	cyricus Ancyrae episcopus, ibid.	28	dagoberti nimia liberalitas in Rom. Pontificem	240.10
crucis Dominicæ ligni portio adorata	202.21	cyrillus quando Bulgares conuerterit	35.22	dagoberti studiū in religione amplianda	40.1
ad Crucis lignum adorationes factæ	155.7	cyrillus Daciae episcopus	28.9	seruandis reliquijs	168.45
crucis signum à diabolo fugi, opinio	585.2	cyrilli testimonia de duabus in Christo naturis	284.47	de Dagoberti anima fabulæ	170
crucis superstitiosa cultura signis mendacibus stabilita	584.20	cyrilli Alexandrini scripta	118.33	17	
S. Crucis templum	135.19	cyrilli locus	436.53	dagoberto Britannia Armenia subiecta	639.16
crucis uexillo ignis extinctus	138.6	cyrus Alexandrinus episcopus Monothelita	48.23	à Dagoberto quæ monasteria dicitur	169.47
de Cruce Christi, Iudæorum superstitiosa opinio	587.5	45 condemnatus	52.17	dagouini monachi facinus	338.33
de Cruce Mahometi deliria	623.8	cyrus Alexandriae patriarcha	218.39	Daldenus episcopus	25.12
crucibus usi orantes	155.2	cyri Alexandrini studium in extirpandis hæresibus	220.25	daldenæ ecclesia	24.19
Cumanus episcopus	28.25	cyri Alexandrini error de Christo	332.5	dalsinus archiepiscopus Lugdunensis	221.25
Cuniberti templum Colonia	136.4	cyri Alexandrini episcopi uita	471.24	dalila Complutensis episcopus	515.24
Cupiditatis ignis	576.21	cyrus Cyprensis archiepiscopus	328.21	dalifandi ecclesia	55.40
Cuspiniani martyris corpus	505.37	cyrus hæreticus	448.13	dalmatia à Sclauis subacta	654
custodes ecclesiarum	194.52	cyri hæretici uita	553.14	20	
custoditus Castroualentanus episcopus	386.49	cyrus Lazorum metropolitanus	224.26	dalmatae captiui redempti	509.16
Cybele quamdiu Romæ culta	588.51	cyri Lazorum episcopi collatio cum Heraclio	237.33	dalnini Lugdunensis episcopi uita	501.40
Cyclades insulæ à Saracenis uastatae	661.24	cyrus Phaselidis episcopus Monothelita	130.16	damascus ab Arabibus occupata	48.33
Cyllenus abbas Callensis	548.56	245.27	hæreticus	39	à Saracenis occupata
Cymbil presbyteri uita	535.39	D			43
Cynibrehta presbyter	146.48	Daciae circa Danubium ecclesiae	28.4	damascena ecclesia	24.16
cynigildus Saxonū rex ad fidem conuersus	33.51	Dacianus Turrebladis episcopus	316.38	damascenæ aræ	11. præfat.
cynigildi regis emendatio	536.57	Daddalorum ecclesia	24.54	damiani Alexandrini diaconi uita	471.42
cynopolis Aegypti ecclesia	26.48	Dadibrensis ecclesia	24.43	damianus diaconus cur à communionem repulsi	198.16
Cyprus à Saracenis uastata &	661.15	Dæmones gentilium mediatores	590.40	damianus Grammaticus	494.38
cypridoctores	472.20	Dagani legati facti cum Laurentio	518.45	Gregorij Agrigentini præceptor	111.7
cyprianus Aretinus episcopus	386.44	dagani Scotorum episcopi constantia	248.5	damianus hæreticus	556.43
cyprianus Claudianopolitanus	470.11	dagobertus Clotharij filius	211.38	damianus Rauennæ archiepiscopus	219.3
cyprianus Radduensis	322.30	dagoberti Francorū regis studiū in propagandis Ecclesijs & inde	33.58	damiani Roffensis episcopi uita	231.33
cyprianus Villamagnensis episcopus	167.21	dagoberti anima à dæmonibus rapta	202.30	20	
		liberata	167.21	Dandulus scriptor	477.10
				Dania	1071

INDEX.

Daniel à quib. cōscriptus	115.42	Deus quomodo rebus adfit	85.25	diaconissa quæ & monachi	194.54
danielis & sociorum constitutio		deus quæ quatuor creavit secundum Mahometum	609.35	<i>diarrius</i> liber Philoponi	471.40
daniel presbyter Wilfridi	530.46	Dei proprietates quædam unitas	76.38 78.10	&	554.47
dariensis episcopus	26.8	deum à nemine uideri	85.55	diana	593.13
dariolana ecclesia	31.27	denm non haberi filium rationes Mahometi	603.34	Herbipoli culta	590.1
dasilii ecclesia	25.50	in Deo quæ sint substantialiter	78	&	36
dasilienfis episcopus	25.18	de Deo phrases	85.60	dicta pro factis	74.16
David quæ scripserit	115.20	de Deo, Mahometi doctrina	602.	Didonis Pictauiensis episcopi uita	497.49
Decentius Forostaminienfis episcopus	385.19	34 paganorum	590.15	didymus hæretibus	344.54
decoratus Tiburtinus	325.25	deorum alienorum cultus à Papis propagatus	233.33	de Die extremo, Mahometi deliria	626.50
decorosus Capuanus epi.	384.34	deos colere officium gentilium pontificum	591.41	dies qui factis adhibiti	140.28
decreta œcumenicorum synodorum autoritate Pontificis Rom. confirmata	232.26	deus dedit episcopus	386.20	dilectione nihil propius Deo	94.45
decreta impia Rom. Pontificum		deus dedit episcopi Anglorum uita	520.38	Dianus Scotus episc.	540.41
Deza abbas monasterij Portenensis	547.19	dens dedit Caralitanus	324.53	Dionysius diaconus & cancellarius	432.9 & 438.25
dedicatio templorum solis episcopi commissa	142.15	deodatus Matisconensis episcopus	511.10	dionysij ecclesia Rom. pont. subiecta	242.39
dedicationis festum	163.6	deus dedit Narniensis episcopus	387.47	martyris templum	
dedicationes templorum quibus ritibus factæ	136.49	deus dedit Rauennas	324.54	solido argento tectum	40.2
dedicationes in tēplis Rom. adhibite	185.32	deus dedit Papæ error de coniugio	114.28	monasteriū Lutetiæ	56.27
defunctorum memoriæ quotannis celebratæ	166.13	firmatione	148.30	templum	135.11
de Defunctorum animabus quid Augustinus sentiat	113.38	deus dedit Romani Pontificis uita	480.50	opera	210.28
defunctis collationes prodesse		deuteronomion	117.7	sepulchrum	505.40
Defunctorum sacrificia præcepta ab Eleemosynario	188.12	Dextera Dei ubi apparuerit	189.4	& sociorum reliquiæ cultæ	168.39
deicolus abbas quæ templa exstruxit	135.24	dextræ Dei apparit in missa	577.35	de Dionysio nugæ	569.54
deicolo abbati quæ donarit Lotharius	242.10	dextra Dei omnia creata	86.43	dioscorus hæreticus	344.51
deiparæ uirginis dies festus	163.	diaboli casus & natura	88.39	dioscori errores refutati	220.26
derorum gentilismus	589.21	diaboli lapidatio secundum Mahometum	638.14	diospolitana ecclesia	25.48
Demas à Paulo notatus	16. præf.	diaboli lapsus secundum Mahometum	614.10	discalceatorum ritus	154.47
demerius Prusidensis episcopus	470.46	diabolum à Christo uinci	94.1	disciplinæ ecclesiasticæ custodes magistratus	239.1
demetrius Tinnensis epi.	476.40	diabolum crucis signum fugere, opinio	585.1	discus argenteus in Metensem ecclesiam collocatus	139.25
demetrius Antipolitanus episcopus	511.11	à Diabolo nihil creatum	86.50	disiboti eremita uita	552.7
depositos restituere penes quos		de Diabolo nugæ Mahometi	614.	dissenfionis ignis	576.27
Denthusana ecclesia	31.12	6 Priscillianistarum hypothesis	133.24	disibodus eremita	181.10
demonensis episcopus	28.35	de Diabolo obseruationes necessariæ	76.17	distribuedū sine discrimine	208.41
desideratus abbas	261.36	diabolorū uiolatio à templo Euphemie	137.45	diualis sacra Constantini Pogonati ad pontificem Romanum	414.30
desiderij abbatis uita	544.16	diabolorum miseria ex Alcorano	615.9	diuinorum autoritas apud gentiles	591.30
desiderius Cremonensis episcopus	386.13	diaconus quidā impugnator Monophysitarum	126.26	diuortium	105.16
desiderij Ebroidensis episcopi uita	504.8	diaconi	194.24	diuorum adoratio à Mahometo uetita	622.12
desiderius Eporediensis episcopus	386.16	diaconi depositi restitutio	298.32	diuorum imagines in templis haberi mandatæ	138.35
desiderius Viennensis episcopus in exilium actus	50.15	diaconorū loca in templis	139.58	diurnæ Merciorum episcopi uita	38.20
desiderij Viennensis episcopi uita	498.33	diaconorum officium	196.16	docere episcoporum officii	195.44
Deterici Hispaniæ regis fœdus contra Theodericum	654.57	superbia	300.32	dockenburgenfis comitatus sub Sangallensi abbata	40.50
		diaconis non permissum baptizare	144.48	doctores ecclesiæ	465.20
		diaconis procreatio liberorum prohibita	193.7	doctores pij à magistratu defensi	238.10
		diaconiarū cōtributiones	207.13	doctores sui officij admoniti in synodis priuatis	205.16

CENTURIA VII.

peratoribus commissa 213.42
 doctrinae ueræ propagatio ab im-
 peratoribus adiuncta 236.48
 doctrinae inclinatio 108.33
 doctrinam quam perfectam pro-
 nunciet Mahometus 598.2
 de Doctrina collatum ab Impera-
 toribus cum episcopis 237.31
 doda uxor Arnulphi 193.25
 dodolenus Viennensis episcopus
 498.44
 dodonis cuiusdam interitus 66.17
 Dogmata examinata in synodis
 priuatis 205.36
 Dologiense monasterium 169.49
 dologiensis monasterij fundator
 499.4
 dolomanus confessor trucidatus
 60.54
 dolomanus cum præceptore Chi-
 liano occisus 241.13
 dolomanus Chiliani discipulus
 200.42
 Dominicae cœnæ festum 162.45
 domini reliquiae Romæ 192.17
 dominicus Absfallensis 322.35
 dominicus Fanensis episc. 387.20
 dominicus dies Romæ celebra-
 tus 185.54
 dominicus dies 140.28 cur ob-
 seruatus 161.39
 dominicum diem feriari Iudæi
 coacti 587.17
 dominici diei obseruatio religio-
 sa 200.18
 dominica oratio semper dicenda
 292.54
 domingus Ruperti socius 515.48
 domitianus Landelini discipulus
 200.45
 domitius Prusiados episc. 435.1
 domitius Prymnesius episc. 470.
 30
 domitij Prusiados episcopi sen-
 tentia in sexta Constantinop.
 synodo 431.12 episcopi uita
 469.6
 in Domibus priuatis etiam ba-
 ptizari solitum 145.12
 domlini monachi uita 545.35
 domnus pontifex quando uixe-
 rit 249.44
 Donatianus Nummulitanus
 322.43
 Donatus Agrigentinus archidia-
 conus 495.31 sacrarum uo-
 luminum curator 210.43
 Donatus Horrensis 322.47 Hip-
 porizamensis 322.33
 Laudensis episcopus 386.7
 Limmisensis episcopus 316.60
 Macianensis 325.45 Sassi-
 natae episcopus 325.52 Vin-
 ziuerensis episcopus 317.9 Vi-
 fontinensis episcopus 511.10
 donorum exempla 206.10
 donus Imopyrenæus episcopus

515.17 quid Romæ condide-
 rit 184.35 quot ordinaue-
 rit 190.39
 doni Romani pontificis uita 488
 23
 Doriorum episcopi 24.20
 dorobernensis Bibliotheca 210.31
 doronerensis archiepiscopus
 219.25
 dorouerni templum 136.28
 dorouerni ecclesia 52.36
 dorouernenses episcopi 518.16
 draconis Romæ uisio 565.24
 Drithelmi cuiusdam historia de
 purgatorio 572.24
 Druydam magister 542.18
 Dubitantes saluari, Mahometi
 mendacium 619.31
 dumiensis ecclesia 29.9 & 31.15
 dumila Malacitanus episc. 515.15
 Dunensis lacus efferuescentia
 560.57
 Durioterus Rhodonensis episco-
 pus 511.23

E

Eadbrecht episcopus de qua-
 dragesimali ieiunio 160.9
 Eadbrecht Lindisfarnensis e-
 piscopi uita 532.40
 eadgarius Merciorum episcopus
 534.30
 eadhed Merciorum episc. 534.30
 eadhedus præsul 213.21
 eadiga uxor Mahometi 645.52
 Ean Scotorum rex 176.24
 eanfridi Berniciorum regis pœ-
 na ob defectionem 66.33
 Eappe presbyter in Anglia 530.
 45
 eappæ sacerdotis fabula 578.7
 Earcanuualdi Londonensis episc.
 reliquiae miraculosæ 567.39
 earcombrechti Cantuariorū reg-
 is de ieiunio quadragesimali
 constitutio 160.5
 earnealdus episcopus Lugdunen-
 sis 503.50
 Eatæ Angliæ episcopi uita 530.55
 eattbrecht quod templum extru-
 xerit 136.39
 Ebasius Ateriensis episc. 316.59
 Ebba abbatissa 531.41
 Ebercurn monasterium 173.33
 eberstein monasterium 548.48
 Ebion hæreticus 121.8
 Eboraci metropolis 213.16
 templa 136.14
 eboracensis archiepiscopus 219.21
 eboracensis bibliotheca 222.38
 eboracensis episcopus 32.30
 eboracensis episcopatus funda-
 tor 33.37
 Ebrij pœna apud Mahometanos
 640.50
 ebredunensis episcopus 29.40
 ebroicensis episcopus 29.44
 ebroicenses episcopi 504.6

ebroinus maior domus Franco-
 rum punitus 66.9
 ebroini discipuli 211.41
 ebroini Gallia præfecti impie-
 tas 56.15 interitus 59.17
 scuitia 590.21
 ebroini res gestæ in Francia 667.
 27
 de Ebroino prodigiosa uox 566.
 47
 Eburacenses ecclesie 29.50
 Ecbrecht presbyteri uita 539.48
 ecbrechti cuiusdam superstitio
 178.27
 ecbrecht monachi de quadrag-
 esimalis ieiunij obseruatione
 160.7 & modus ieiunandi.
 ibid. 51
 Ecce Anglorum orientalium epi-
 scopus 535.48
 ecclesia duplex 99.55
 ecclesia alterius uita 101.10
 ecclesia quatenus non dedica-
 da 254.5
 ecclesia magna Byzantij 134.54
 de Ecclesia, Mahometi deliria
 622.22
 in Ecclesia tantum fieri bona ope-
 ra 94.19
 ecclesie ædificatio ab Imperato-
 rib. adiuta 236.35
 ampliatio
 nes 29.40
 appellacione
 99.42
 caput Christi 100.32
 fundamentum 100.10
 Co-
 thorum tranquillitas 55.31
 instauraciones 43.1
 pignus
 Spiritus sanctus 84.30
 po-
 litia hoc seculo qualis 192.46
 propagatio per totū orbē 33
 4 & 33.10 & politia di-
 stincta officia 9 præfat. 241.17
 liata per magistratos 100.27
 ecclesiam uerbo colligi
 ecclesiarum ædificationis exem-
 pla 203.20
 confociatio 212.
 26
 deformatio 44.58
 con-
 sociatio in pluribus provin-
 cijs 218.16
 persecutio & ma-
 45.20
 quillitas
 ecclesias ædificare cuius opus
 209.58
 ad concordiam hor-
 tati magistratus 238.23
 ui-
 sitare quorum officium 214.39
 ecclesiasticæ res in quatuor por-
 tionibus diuisæ 209.8
 ecclesiastici autor 116.56
 ecclesiastes Salomonis 115.38
 ecclesiastica bona 207.1
 Ecfridus Northanybrorū rex
 521.41
 Egberti adolescentis monachi
 morbus & stulta uota 580.59
 egbert Cantuariorū rex con-
 firmat dominatum Rom. eccle-
 siæ 235.10
 ecfridus Humbronensium rex
 388.42

INDEX.

Robert regis liberalitas in Ro. ecclesiam	242.37	elemosynæ præceptæ sacerdotibus	300.20	Eominus presbyter	261.50
Eddi Cantor Northanymbrorū	523.48	elemosynæ ab archiepiscopis in uicem missæ	226.25	Eparius Italicensis episcopus	515.13
Edelfreda monialis	173.22	elemosynarum oblatio	144.11	ephesi archiepiscopus	218.43
edeluinus Merciorum episcopus	534.30	elemosynarum casus circa missam	188.52	ephesi metropolis	212.33
edeluini Lindisfi episcopus uita	537.40	elemosynarum in omnes pauperes beneficentia	183.18	ephesina ecclesia	24.57
edessa à Persis capta	656.25	elemosynarum rigor in clericorum uxoratum	158.50	Epiphanius Abbamensis	524.56
edessæ ecclesia	24.27	doctrina	188.27	Epiphanius Constantiæ episcopus	472.24
edessena urbs terremotu concussa	546.2	Ioannes elemosynarius		Epiphanius Euchaitanus episcopus	470.9
Edilberga Edilberti filia	36.37	elementa à gentibus culta	590.30	Epiphanius Gradensis episcopus	493.40
Edilberga regina	482.13	elementorum in Italiam conuersionis	563.32	Epiphanius Gradensis patriarcha	219.13
Edilbergis regina	44.1	clerici Cambrij monasterium	177.18	Epiphanius Mysius hæreticus	129.50 & 556.43
Edilbertus Cantuariorum rex ad fidem conuersus	33.13 & 36.38	18 uita	547.10	Epiphania Heraclij Imp. filia	483.18
Edilbrecht regis libertas	243.11	eleuationis usus in Cœnæ administratione	153.7	Epiphaniarum festum	162.40
Edilbrecht regis lex pro bonis doctoribus	238.11	eleucij hæretici uita	556.47	episcopus comprouincialis ubi eligendus	296.48
Edilburgæ abbatissæ mors	580.10	Eleusæ ecclesiæ	25.6	episcopus unus singulis ecclesijs tantum præfectus	196.54
Edildredus Merciorum rex	521.42	eleutherij Geuifforum episcopi uita	536.56	episcopi Angli historia	151.12
Edildredæ reginæ & abbatissæ uita cum epitaphio	550.5	eleutherij Lucensis episcopus	386.36	episcopi depositi restitutio	298.32
Edildridæ abbatissæ mortem que secuta	168.14	eleutherij martyris nugosa opera	569.54	episcopi 194.23 mariti pauci	193.20
Edildrincæ reginæ ieiuniū	161.15	Elsteda abbatissa	531.41	episcopi sponte se subijcentes Rom. pontifici	233.60
Edilfredus Northanymbrorū rex	176.23	Elias Iustiniani intersector	67.38	episcoporum ablegatio ad instaurandas ecclesias ab imperatoribus facta	237.58
Edilfridus	36.30	eliberitanus episcopus	30.55 & 216.57	episcoporum cathedræ in templis	139.60
Edilfridi res gestæ in Anglia	655.32	eligendos Romæ proficisci quis constituerit	190.47	episcoporum colloquia de religione ab Imp. adiuta	238.31
Edilhi monachi mors felix	580.30	eligius aurifaber monachus propagator	170.21	episcoporum hæreticorum in Orthodoxos furor	52.59
Edilred ex rege monachus factus	172.18	eligius Nouionensis quæ templum extruxerit	135.15	episcoporum legatione & hereditate bona ecclesiastica aucta	207.26
Edilredus Mercinensium rex	388.45	clarus	206.52	episcoporum munus	195.35
Edilwach Saxonum australium rex	42.53	eligij Nouiomagensis episcopi uita	505.12	episcoporum ordo in sessionibus	140.6
Edilwach regis liberalitas ad monasteria	171.43 & 243.4	eligij dies solennis	163.54	episcoporum ordinatio quo ritu peracta	156.42
Eduinus occidentalium Anglorum rex baptizatus	146.8	eligij labores in conuertendis Flandris	35.12	episcoporum modo facta	190.29
Eduinus à quo conuersus	594.16	eligij preces	137.27	episcoporum per prouincias ordinatio penes quos	214.14
Eduini regis bella	659.1	de Eligio precante, nugæ	155.18	episcopis clauium potestas concessa	149.9
Eduino quod prodigium factum	561.28	Elladius presbyter	261.50	episcopis cœnam administrare licitum	151.26
Egabrensis ecclesia	31.14	Elmeda Chaldecæ urbs ex inferno orta secundum Mahometum	631.12	episcopis imperasse magistratus	240.37
Egenos quales fuerint Christiani	183.14	Elmenensis ecclesia	31.11	episcopis solis munus concionandi iniunctum	142.15
Egfredus rex inuitus diuortium passus	204.2	elnetis syluæ monasteria	172.8	episcopos ordinare penes quos	220.60
Egfridus à Pictis interfectus	57.25	Elogius Alexandrinus episcopus	125.45	episcopos regi non imperare	105.40
Egipana ecclesia	31.15	Eman autor psalterij cum alijs	115.34	ab Episcopis baptismus administratus	144.38
Egredius Salamanticensis episcopus	515.20	Emeberti Cameracensis episcopi uita	506.23	episcopatus confirmatio à Rom. pontificibus petita	234.20
Ehbera Armeniæ ciuitas ex inferno secundum Mahometum	631.11	emeritenensis ecclesia	31.21		
Elborensis ecclesia	31.13	Emina mater Mahometi	644.60		
Eleazar Chore F.	115.35	Emiffena ecclesia	24.25		
Eleazarus princeps sacerdotum Hierosolymis	115.57	emessæ ludæos fuisse	585.43		
electionis ad ministerium ritus	156.43	Emporium annuum Ecclesiæ donatum	208.17		
elemosynæ in ecclesia Romana	186.22	emptione bona ecclesiastica aucta	207.37		
		emptionum ritus apud Mahometanitas	638.21		
		Encyclicæ litteræ	224.15		
		engethilingum monasterium à quo extractum	171.35		

CENTURIÆ VII.

episcopatus ob munera interdū concessi 139.53
 epitaphia monumentis affixa 166.34
 Equi æneistatua' 592.9
 equi fabulosa sacratio 566.19
 equis quando uti cœperint Anglici episcopi 204.32
 super Equa equitare pontificibus gentilium permissum 591.48
 Erasmus Agrigentinus diaconus 495.36
 Erchonalus Alemannorū præfectus 57.7
 ercombertus rex gentilismi euerfor 595.22
 facella idolorum euertit 237.17
 Eremitarum uita 119.10 & 551.30
 eremitarū superstitiosa uita laudata 203.53
 eremitica uita approbata 180.36
 eressarum ecclesia 27.16
 Erfordix ecclesia 32.9
 erfordix sancti Petri cœnobium à quo fundatum 42.46
 erfordix quando propagata ecclesia 35.52
 erfordix templa 136.5
 Erhardus abbas in Eberstein 548.49
 Eridisus Lydorum rex 595.17
 eringius principatum occupat in Hispania 241.27 & 668.15
 Ermenfridus Francus 667.36
 Ernfridus Ruperti socius 515.49
 Erpualdus apostata 595.31
 errantes in uiam reuocare cuius officium 220.20
 errorum confutationes communes editæ 224.47
 Erubertus rex gentilismi euerfor 595.23
 Esaias propheta 115.39
 Esaiæ testimonia de utraque in Christo natura 278.50
 de passione Christi in humanitate peracta 280.32
 Esdræ studium in coniungendis libris sacris 115.44
 esdrick legatus Dei 660.8
 Esther liber à quibus conscriptus 115.43
 Etelbertus Cantiorum rex idola abrogat 237.14
 eterunthus occidentalium Saxonum rex 202.52
 Ethan Psalterij cum alijs author 115.34
 ethelbertus rex gentilismi euerfor 595.22
 etheldredæ diuortium 204.1
 ethelmundus Australium Anglorum regulus 171.22
 ethericus Ebredunensis epi. 511.12

etherius Lugdunensis episcopus 503.48
 ethias Saltzburgensis episcopus 516.4
 ethiconis posteri 42.14
 ethon comes Habsburgius 42.36
 Eug uestitus secundum Mahometum 616.53
 de Eua monstrosa Saracenorum figmenta 600.36
 euagrius hæreticus 344.54
 eualdus Albus & Niger 151.39
 eualdus albus tandem martyr factus 35.35
 eualdus niger ubi martyrio coronatus 35.36
 eualdi albi & nigri martyrium 60.31
 miracula 206.30
 uita & martyrium 559.10
 eualdorum duorum occisores quomodo puniti 66.53
 ipsorum missæ in Saxonia 154.15
 euangelium à Mahometo usurpatum 597.29
 euangelica testimonia de passione Christi 281.9
 euangelij testimonia de duabus in Christo naturis 279.9
 de Euangelio uerba Alcorani 607.30
 deliramenta Mahometi 618.18
 euangelia apud ægrotos lecta 164.41
 euangeliorum nomine libri qui reiecti 120.14. & inde
 Enbocaras Mahometi socius 652.19
 enbocara Mahometi uanitatumi propagator 642.43
 euboæ episcopi 27.54 & 476.40
 eubogaras socius Mahometi 646.14
 Euchaitana ecclesia 25.42
 eucharistia quibus ritibus administrata 143.26
 eucharistia mortuis non danda 165.28
 Eudocia Augusta à quo inaugurata 222.59
 eudociæ puellæ pœna 65.10
 Eufemiæ templum Romæ 184.34
 apud Paphlagones 134.39
 eufemiæ templi miraculum 137.43
 eufemiæ oratorium Romæ 184.55
 Eugenia abbatissa 549.36
 eugenius Toletanæ ecclesiæ metropolitanus 313.3
 eugenius primus Toletanus archiepiscopus 372.35
 eugenij Toletani episcopi uita 514.18

eugenius Toletani quarti concilij præses 287.50
 eugenius quot ordinauerit 190.37
 eugenij primi Pontificis Romani uita 486.40
 decretum de monachatu 192.55
 eugenius regix urbis metropolitanus 395.2
 Euildach Geuifforum rex interfectus 57.58
 euildach rex Merciorum à quo baptisatus 144.43
 eulalius Cynopolis episcopus 472.15
 227.39 & 230.43
 eulampij correctio 470.60
 eulogij Alexandrini episcopi uita 261.55
 Eumius presbyter
 eunomius hæreticus 344.49
 Euplus Agrigentinus diaconus 495.38
 eupolis ab Habdimelech captus 665.31
 eupuli oratorium Romæ 184.29
 Eurentinus episcopus 28.28
 euringius rex 459.59
 europa ab Auaribus uastata 46.40
 europæ ecclesiæ 27.45
 turba sub Heraclio 658.18
 europæi doctores 472.38
 mo nacha 541.40
 europæorum episcopi 24.20
 europæorum de duabus in Christo operationibus dissensio ab alijs 245.5
 eusebij Pamphili historia apocrypha 120.47
 eusebij libri an legendi 119.35
 eusebius Attellanus 325.29
 eusebius Osciensis 515.58
 eustasius hæreticus 121.12
 eustasius ecclesiæ propagator in Gallijs 34.8
 eustasij abbatis iter in Germania cur susceptum 131.45
 eustasij ablegatio ubi tractata 258.18
 eustasij acta in Matisconensi synodo 256.56
 miraculum 206.43
 eustasij monachi uita 543.17
 euticius Melinus episcopus 472.31
 eutropij Hispani dies quando celebrata 163.40
 eutropij Valentiniensis episcopi uita 510.18
 Eutyches hæreticus 344.50
 eutyichiani hæretici 125.56
 eutyichiana hæresis 127.20
 hypotheses eius. ibid.
 eutyichianum dogma 7. præfat.
 Euualdus uterque à Saxonibus

I N D E X.

- bus interemptus 589.53
 Examina ante baptismum 146.
 30
 exarchorum Italiae uis in Roma-
 nos pontifices 236.1
 excomberti regis facilitas in su-
 sciipiendis ceremonijs pontifi-
 cijs 241.51
 excommunicatio in priuatis sy-
 nodis promulgata 206.2
 excommunicationis actus seu ri-
 tus 149.12 qualis in Rom.
 Ecclesia 186.54
 excommunicatione iuuare quo-
 rum officium 214.1
 de Excommunicatione Mahome-
 ti deliria 623.1
 excommunicati ab archiepisco-
 pis inuicem indicati 225.30
 excommunicatorum receptio 149.
 32
 exemplo bono gregi praeire, mi-
 nistrorum officium 201.20
 exhilaratus Metaurensis episco-
 pus 287.36
 exhortatio populi solis episcopis
 commissa 142.17
 in Exilium pulsus quid faciendū
 226.36
 in Exilia missi sinceri doctores
 240.48
 Exodus liber 117.31
 exorcisando dedicata templa,
 136.52
 exorcisationis ritus 159.20
 exorcismi usus in baptismo 147.
 28
 exorcisae 194.25 quomodo
 ordinati 157.60
 exorcistarum officium 196.34
 Extraordinarij conuentus quan-
 do facti 140.37
 Exules rescire cuius opus 209.
 17
 Ezechiel à quibus scriptus 115.
 41
 de Ezeto arbore in inferno, si-
 gmentum Mahometi 630.27
 Ezra an Psalterij autor 115.36
 F
 Fabianus episcopus quando
 equo usus 204.36
 fabri morituri historia 583.
 41
 Faces mortuis praelatae 165.20
 pro factis dicta ponenda 74.
 16
 fama custodia 297.27
 fames horrida 62.5
 fames Romae sub Sabiniano 560.
 40.42 in Syria sub Constan-
 tino Pogonato 564.49 sub
 Iustiniano 565.3
 fami pauperum quomodo suc-
 currerit Clodoueus 183.24
 in Fame egentes nutrire cuius o-
 pus 209.27
 Fana gentilium 391.56
 fanensis episcopus 28.50
 Fanentinus episcopus 28.41
 Fasagnatis Armeniorum patri-
 cij defectio à Romanis 660.
 35
 Fauisti Regiensis Galliarum opu-
 scula apocrypha 120.55
 faustini Manichei opuscula apo-
 crypha 120.52
 faustini reliquię Romam transla-
 ta 191.60
 faustinopolitana Ecclesia 25.
 54
 Feliciani martyris reliquię Ro-
 mae 192.11
 felix aborensis 322.34
 felix Agrigentinus 325.7
 felix Anglorum orientalium e-
 piscopi uita 534.39
 felix Arelatensis episcopus 385.
 56
 felix Aruernensis episcopi uita
 504.25
 felix Burgundorum episcopus
 43.47
 felix Camerinus episcopus 385.
 16
 felix Dianensis episcopus 515.
 40
 felix Esculanensis episcopus 385.
 22
 felix Lemnouiēsis episcopus 511.
 22
 felix Municipiorum episcopus
 317.26
 felix Pariensis episcopus 322.20
 felix Panormitanus 325.34
 felix Rauennatis antistitis mise-
 ria 250.10
 felix Rauennatis episcopi uita
 493.1
 felix Spoletanus episcopus 385.13
 felix Terracinenis 325.38
 felix Thensius episcopus 317.
 22
 felix Timidensis 322.28
 felix Trispelsis 322.48
 felix Valentinenis episcopus 515.
 30
 felix episcopi cura de scholis
 211.33
 Feria sexta ieiunio destinata 160.
 33 & 191.7
 ferreolus Augustodunensis epi-
 scopus 511.12
 festa quo sine culta 164.1
 festa Saracenorum 637.42
 festa prohibita Christianis 163.
 56
 festa impia & superstitiosa à Pon-
 tificibus instituta 233.31
 festorum ritus 161.38 & insti-
 tutio in Rom. Ecclesia 191.12
 festa denunciare cuius opus 199.
 54
 festiuitates Iudaicæ 587.16
 Fiacrius Scottus 203.56
 fiacrij eremita uita 551.31
 Fidentinenis episcopus 28.42
 fidentius Tuccitanus episcopus
 287.25
 fides quid Isidoro 93.15
 fides pro confessione 93.23
 fides quot modis custodiatur 109
 28
 fidei nulla mentio facta in docen-
 da pœnitentia 112.23
 ad Fidem homines coacti 202.
 40
 de Fide aliena, error Toletani duo
 decimi concilij 113.16
 de Fide, Mahometi doctrina 619.
 16
 Filij æterna generatio 80.25
 filium esse *quod dicitur* 80.7
 de Filio Dei, nugæ Mahometi
 603.34
 de Filiabus Adę liber apocryphus
 120.28
 filinirus Lamecensis episcopus
 515.26
 filmatius presbyter 261.56
 finan Lindisfarnensis episcopus
 136.37
 finnani Lindisfarnensis episcopi
 uita 525.23 scripta. ibid.29
 Firminus Bleiranus 325.39
 Fiscannus prædium 135.20
 fiscanum monasterium à quo cõ-
 structum 170.28
 Flandri quando conuersi 35.15
 flandrense monasterium 30.26
 flauiacense monasterium 30.12
 flauiadensis episcopus 24.36
 flauianus Vticensis 322.54
 Florentinus Belicensis episcopus
 511.13
 florentinus episcopus 28.38
 florentius abbas Eulaliæ 546.8
 florentij Argentinenis episcopi
 uita 517.36
 florentius Eugufensis episcopus
 322.22
 florentius Scotus eremita 180.
 44
 florentius Zeucensis 322.47
 floriacense monasterium 30.18
 & 41.20 & 168.52 &
 170.15
 floridius Segobricensis episco-
 pus 515.19
 florus Cæsenatis ecclesiæ episco-
 pus 387.55
 florus Fulginatis ecclesiæ epi-
 scopus 385.18
 florus Furconia ecclesiæ episco-
 pus 385.26
 ad Flumina baptizati homines in
 Anglia 145.18
 Fœminæ quæ à locis sacris repel-
 lenda 197.51
 fœminæ quæ cum clericis habita-
 re permittæ 301.1
 fœnus

CENTVRIÆ VII.

Fœnus à Mahometo damnatum	640.54	ta	514.10	ecclesiæ	33.54
Foilanus Fossensis monachus	558.16	fructuosus Dumienſis episcopus	405.44	gallicana ſynodus contra Mono-	389.56
Fons de rupe precibus deductus	206.31	fructuosus Vinenſis	322.28	thelitas	549.2
fontanellæ eccleſia	30.20	frugum rarus prouentus	62.7	gallicanæ moniales	ſcholæ
fontanellum cœnobium	35.49	frumenti egeſtas ſub Phoca	559.56	gallicæ Eccleſiæ	29.1
fontinella monaſteriũ à quo con-	170.28	frumenti pluuiã	565.51	gallicæ Eccleſiarum ritus	159.
ſtructurum	28.25	frumenta eccleſiarum	208.14	gallicæ episcopi	31.33
Formianus episcopus	28.25	frumenticij opuſcula apocrypha	120.56	piscopi	219.31
fornicatorum pœna	593.18	Fulgentij de duabus in Chriſto	286.18	gallicæ episcoporum conuentus	252.33
fortis Agenſis	322.55	naturis teſtimonia	286.18	gallofranci quando conueſi	32.3
fortunati Aquileienſis episcopi	492.26	Fundamentum, liber apocryphus	120.27	Gandau legibus à gentiliſmo a-	595.48
uita	49.20	fundamentum eccleſiæ	234.49	uerſi	38
fortunati Ariani crudelitas	247.31	fundanus episcopus	28.25	gandau Mercurij cultores	390.
20 facinora	122.22	fundatorum Eccleſiarum cura	205.14	gandau quomodo ad fidem con-	33.57
fortunati Ariani impetus in Gra-	325.20	funerum deductio quãdo obſer-	165.8	uerſi	41.2
dum	322.39	uata	191.36	gandauiorum fundationes	503.68
fortunatus Auximatæ episcopus	316.54	funerum ritus ex Mahometo	638.10	gandericus Lugdunenſis episcopus	373.5
fortunius Oſitanus	28.30	10	28.32	gandoaidus Meldenſium episcopus	502.18
fortunus Cellenſis episcopus	62.40	Furconius episcopus	640.57	pus	501.38
forſſaminienſis episcopus	662.22	fures quomodo tractentur à Ma-	153.31	gandoeſſenus Meldenſium episcopus	41.48
forumiulium Arianæ blaſphemig	45.52	hometanis	211.56	ſcopus	41.48
hoſpitium	655.45	Furſeus quidam	38	ſancti Gangolſi eccleſia Erfordiæ	136.6
662.22 exciſum	28.58	furſeus in quibus eruditus	163.38	gangolſi templum Erfordiæ	112.55
forumiulium à Romulda prodi-	29.37	56	510.23	gangræ eccleſia	25.43
tum	140.34	furſei dies quando celebrata	38	Gargani montis templum	134.
forſijl prouinciæ ab Hunnis ua-	28.16	furſei monachi uita	510.23	44	30.26
ſitata	30.11	furſei monachi fabuloſæ uifio-	576.7	Gaudenſe monaſterium	30.26
forſiulienſis eccleſia	170.19	nes	155.44	gaudentius Tergeſtinus episcopus	387.9
forſiulienſis episcopus	29.37	precandimos	155.44	pus	317.17
forum Popiliũ oppreſſione Chri-	140.34	Fuſcianus martyr	44.31	gaudentius Valerienſis episcopus	317.17
ſtianorum infame	28.16	589.1	74.4	pus	317.17
foripopilienſis eccleſia	30.11	Futura cur quaſi præterita ſcri-	74.4	gaudioſus Capuanus	317.17
Foſſenſe monaſterium	274.12	bantur	74.4	gaudioſus Putcolanus episcopus	384.22
170.19	511.50	G	613.	gaudioſus reatinus	386.58
Fragitani Cordubenſis presbyte-	590.1	Abriel archangelus	613.	gaudioſus Signinus episcopus	386.58
ri reſtitutio	655.21	Gabriel Mahometi conſilia-	646.27	gaufconis abbatis uita	344.
fragitani Cordubenſis presbyteri	655.21	rius	646.27	30	47.52
uita	21	Gailana duciſſa	516.42	Gazacroes locus	23.58
franci à Saxonibus ſuperati	667.21	Galatia à Perſis uaſtata	654.10	gaza eccleſia	585.36
21	239.3	à Roman. Imperio auulſa	61.49	gaza habitaffe Iudæos	522.50
francorum bella	56.18	49	49	Gebaundi Roſſenſis episcopi ui-	522.50
667.21. pro-	146.5	galatiæ eccleſia	25.29	ta	522.50
ceres	258.15	470.3	episcopi	Gehenna mons	506.1
francorum regum degeneratio	390.18	gallianuſtus Hadrianenſis	325.46	14	544.
56.18	548.11	gallus Sueuiæ doctor	31.48	Geilana pellex occidi curat Chi-	24.18
francicus exercitus ubi baptiza-	261.34	34.19	34.19	lianum	24.18
tus	31.55	ſancti Galli diſcipuli perfecutio-	57.4	geilanæ Herbipolenſis ducis u-	60.58
francica ſynodus	223.46	nem paſſi	57.4	xoris malitia	67.8
258.15 &	40.54	ſancti Gallimiraclum	40.55	ſtus	197.41
390.18	548.11	galli opuſcula apocrypha	120.50	ſus	197.41
francolus abbas	261.34	50	50	Gelaſij Papæ traditio de lectio-	117.15
francoſiæ eccleſiæ	31.55	galli monachi uita	547.52	nelibrorum	544.
fratrum titulus inter archiepiſco-	223.46	galli nouæ ceremoniæ reſutata	256.19	Gemeticum monaſterium	10
pos	40.54	256.19	547.52	10	325.
fridberga regina	548.11	galliæ doctores	496.3	geminianus Boluterranus	325.
fridberga à demone liberata per	261.49	585.52	543.16	8	Gene-
Gallum	589.46	monachi	543.16		
friobandis presbyter	60.7	galliarum gentiliſmus	588.60		
frifones Pagani	515.	monaſteria	30.10		
frifonum gens conuerſa	135.6	in Gallijs quomodo propugnata			
Froila Mentefanus episcopus	32				
515.					

I N D E X.

- Genesis liber 117.29
 genesius Anastasiopolis episcopus 470.23
 genesius Anastasiopolitanus episcopus 470.51
 genesij Anastasiopoleos episcopi sententia in sexta Constanti-
 nop. synodo 431.3
 geneuesæ sepulchrum 505.40
 genibus flexis orari solitum 143
 21 & 154.39
 genitius Tudenfis episcopus 515.6
 genitricis templum Cizyci 134.41
 gentes omnes uocandæ 100.44
 gentilis Cubdensis 322.25
 gentilium errores & superstitiones à quibus impugnata 594.8
 gentilium festa Christianis prohibita 163.56
 gentilium libri cur cauendi 594.29
 gentilium mores 593.15
 gentilismus à quibus propagatus 593.26
 gentilismi doctrina 590.15
 gentilismi loca 588.18
 genuensis episcopus 28.34
 genulphus presbyter 261.60
 sancti Georgij monasterium Papiæ 170.52
 Georgij passiones 119.1
 Georgij passiones apocryphæ 121.4
 Georgius Agathensis episcopus 515.20
 Georgius Agrigentinus episcopus 385.45
 Georgius Architanus episcopus 469.38
 Georgius Byzinus episcopus 476.30
 Georgij Byzia Thraciæ episcopi sententia in synodo sexta Constantinopolitana 430.38
 Georgius Cadensis episcopus 470.44
 Georgius Camelenus episcopus 469.36
 Georgius Candaneensis episcopus 472.32
 Georgij Chartophylacis acta in concilio sexto Constantinopolitano 421.18
 Georgius Choensis episc. 469.25 & 472.30
 Georgius Cizycenus episcopus 470.48
 Georgij Cizyci episcopi sententia in synodo sexta Constantinopolitana 430.2
 Georgius Constantinopolitanus archiepiscopus 218.54 hæreticus 227.12
 Georgij Constantinopolitani sententia in sexta synodo Constantinopolitana 429.34
 acta in eadem 420.20 & inde
 Georgij Constantinopolitani episcopi uita 475.15
 Georgio Constantinop. episcopo quid scripserit Constantinus Imperator 418.6
 Georgius Cratiensis episc. 469.43
 Georgius Daranifensis episcopus ibid.37
 Georgius diaconus & chartophylax 210.44
 Georgius diaconus 432.7. & 438.22
 Georgius Flauiadensis episcopus 469.33
 Georgius Iunopolitanus episcopus 476.37
 Georgius monachus 432.12 & 438.27
 Georgius Miletinus episcopus 469.55
 Georgius Naxi episc. 476.39
 Georgius Oenandrorum episcopus 469.51
 Georgius Pisides impugnavit Monophysitas 126.26
 Georgius presbyter & monachus in concilio sexto Constantinopolitano 420.18
 Georgius Selymbrinus episcopus 476.30
 Georgius Syracusanus episcopus ibid.45
 Georgius Taurianus episcopus 384.51
 Georgius Therësis episc. 476.40
 Georgius Triochitanus episcop. 285.43
 Georgius Viennensis episcopus 498.45
 Gerardus Ruperti socius 515.50
 gerimari monachi uita 545.50
 gerimus lapidib. obrutus 56.55
 germanus Constantinopolitanus patriarcha 475.23
 germanus Numanensis 325.2
 germanus Tareltinus episcopus 384.42
 germanus Tuburbo 322.38
 germani sepulchrum 505.39
 sancti Germani templum 135.16
 germania Bonofiacæ hæresi infecta 132.47
 germaniæ doctores 515.44 ecclesia 31.39
 monachi 547.50
 moniales 549.16
 motus 659.20
 templa 135.59
 germanorum gentiliū aræ 592.13
 gertrudis Pipini F. abbatissa 172.56
 gertrudis uirgō 167.33
 gertrudis abbatissæ uita 549.13
 gerundensis ecclesia 31.25
 gerunthus rex occidentalis Angliæ 225.60
 Gestæ describere officium pontificum gentilium 591.43
 Geuifforum gens pagana 589.25
 conuersio 36.21
 Geuifforum doctores 536.5
 prouincia attrita 57.32
 Giberis Bigastrensis episcopus 515.32
 Giruorum regio 171.48
 Gifotarus Ruperti socius 515.48
 Gifulphus uictus 655.45 à Canno 45.52
 Gifulphi filiarum castitas 656.3
 Gifulphi immanitas 49.59
 Gifulphi Longobardorum regis pœna 62.31
 Gladij euaginatio ubi excommunicatione prohibita 198.43
 Glenis flumen 39.58
 Glodulphi Metensium episcopi funus 165.58
 gloria in excelsis Deo, &c. quando canendum 294.41.44
 gloria patri, &c. ubi & quomodo cani constitutum 141.2
 gloriosus Camerinus 325.24
 Goaris miracula 206.27
 superstitio in reliquijs 168.54
 Godiscalcus Oxouienfis episcopus 515.40
 godo Metensis episcopus 508.55
 goduinus abbas 496.60
 goduinus metropolitanus Galliarum 522.3
 Goericus Aufonenfis episcopus 515.25
 goerici Aquitaniæ regis precandi mos 155.36
 liberalitas 240.19
 goerici regis Aquitaniæ & episcopi Metensis uita 508.45
 goericus Metensium episcopus 139.27
 goerici Metensium episcopi missæ 154.20
 funus 165.10
 uehementia in reprehendendo 197.43
 goerici peregrinatio superstitiosa 572.15
 de Gog & Magog somnium Mahometi 626.4
 Golgathanae ecclesiæ crux 138.14
 altare ibid.46
 Gordianus Hispaniæ episcopus 233.10
 gordiani Hispaniarum episcopi uita 513.46
 gortyna metropolis 212.48
 gortyniensis episcopus 27.30
 Gosbertus Francorū dux 516.29
 Gotbertus Ostrofrancorum dux 170.59

gotbertus princeps gentilissimi euerfor 595.40
 gotbertus Witzburgensis princeps a Chiliano reprehensus 197.40
 gothi pagani 589.6 quando ab Arianismo liberati 44.25
 gothorum in regnum Aquitanicæ irruptiones 51.5
 apud Gothos Ecclesia propagata 34.56
 gothicæ Ecclesiæ tranquillitas 55.31
 Gradum ab Arianis occupatum 122.23
 gradensis Ecclesia 28.57 & 49.53
 gradensis patriarcha 218.24 & 129.13
 gradenses episcopi 493.34
 gradensis tumultus 247.26
 gradensis urbs ab Arianis occupata 49.22
 Græci antiphonarum autores 141.27
 græci Nestoriani 131.49
 grallo dux Lotharingiæ 517.54
 grandinis prodigium sub Heraclio 561.21
 de Gratia quid obseruandum in scriptura 75.10
 gratiarum actio gentilium 590.57
 gratiarum actionis exemplum 96.23
 gratiarum actiones post cibum factæ 156.35
 gratianus abbas 546.6
 gratianus Nouariensis episcopus 386.15
 gratianopolitanus episcopus 29.38
 gratianus Nepesinus 325.42
 gratiosus Parmensis episcopus 388.6
 gratiosus Sutrinus episcopus 387.34
 graufonis cadendi conseruatio 570.56
 gregorius Agrigentinus 197.32 & 235.20 a quo tonsus 199.17 qua persecutione pulsus 55.40
 gregorius Agrigentinus ubi orare solitus 155.46 honori facte in peregrinatione tractatus 201.16
 gregorius Agrigentinus a Rom. pontifice captus 230.57
 gregorius Agrigentinus contra Monothelitas 130.52
 gregorij Agrigentini episcopi uita 494.52 beneficia in pauperes 144.21 ieiunium 161.6
 gregorij Agrig. uitæ innocentia 201.32 iter ad montem Sion 204.46 ordinatio fabulosa 159.12 studia puerilia 212.10 studia in monasterio 175.39

CENTVRIÆ VII.

studium docendi 197.13
 gregorij Agrigentini tribulatio quomodo punita 64.58 uisiones Hierosolymis 180.14
 gregorius Antiochenus triduanum ieiunium obseruat 161.28 & 226.47
 gregorius magnæ Armeniæ antistes 129.36
 gregorius Candaneensis episcopus 472.30
 gregorius Magnus 186.6
 gregorij testimonia de duabus in Christo naturis 284.21
 gregorij magni opera ad scholas 212.3
 gregorij opera 210.27
 gregorij papæ scripta 118.42
 gregorij Sabinianum increpantis signum mendax 567.56
 de Gregorij libris dissensio Romana orta 243.30
 in Gregorium Magnum quæ criminata conficta a Sabiniano 477.60
 gregorij ad Phocam epistola, de miseris Ecclesiæ 45.41
 gregorius Mitylenes episcopus 470.37 eiusdem sententia in synodo sexta Constantinop. 430.47
 gregorij monachi prophetia 206.35
 gregorij monachi uita 541.56
 gregorij Nazianzeni locus de duabus naturis in Christo 126.52
 gregorius tertius pōtifex 190.6
 gregorius Rhinocurensis episcopus 468.20
 gregorij sepultura 191.38
 gregorius presbyter 261.38
 gregorij theologi locus 436.28
 gregorij in Africa seditio 661.7
 grimoaldus maior domus 497.51 opprimit Christianos 140.35
 grimoaldus inter orandum transfossus 155.9
 grimoaldi martyris uita 559.43
 Guaranda uilla 545.50
 gubernationis ratio 196.53
 ex Gubernatoribus episcopi facti 193.46
 guttinda abbatis uita 549.29
 gulosus Puppitanus episcopus 322.16
 gundemarus Gothorum rex 252.31
 gundemari Westgothorum regis uictoria de Romanis 658.48
 gundiberga in templo sepulta 65.40
 gunzonus Sueuiæ princeps 548.
 guobulus Ceciritanus 322.48
 gustauus Gothorum rex paga-

nus 589.40
 Gymnasia publica 175.24
 gyro Colonienis episcopus 518.11
 H
 Abdimelech 591.24
 habdimelech Arabum regis uictoriae 665.14
 habdimelech Saracenorum princeps 664.55
 habdinarræ Chaldei bella 660.54
 habitus monasticus qualis 177.50
 hadrianus Apher abbas in Angliam missus 230.34
 Sanctus Hadrianus 162.59
 ad Hæredes bona Ecclesiæ transmittere, non licitum 210.9
 hæreditatibus aucta bona Ecclesiastica 207.26
 in Hæresi prolapsi a Rom. pontificibus excommunicati 230.46
 hæreses sub Heraclio 125.51 sub Phoca & alijs imperatoribus 122.8
 hæreses cauere, quorum officium 213.57
 hæreses extirpare cuius officium 220.20
 hæretici ubi depositi 216.34 ab imperatoribus repressi 337.48
 hæreticorum appellationes præfat. excommunicatio in priuatis synodis promulgata 206.2
 hæreticorum uita 552.49
 hæreticis conuersari, Christianis non licitum 182.7
 hæreticos excōmunicare penes quos 198.26
 hæreticos reputare cuius opus 197.27
 hagona 180.49
 hagulfstadenis Ecclesia 32.49
 hagustallia metropolis 213.18
 hahina Mahomeri nutrix 642.22
 haimerani monasterium studijs sacris dicatum 175.11
 haimerani Ratisponensis episcopi uita 516.10
 pi uita 67.12
 haimo dux 552.24
 halbasiense monasterium 170.2
 hamburgi Iouis Ammonij statua 593.4
 hariolos consulentiū pœna 298.46
 haselus flumen 180.47
 hasæ cruenta prodigiū 560.46
 hatræ monachi uita 545.40
 haugericum monasterium 550.5
 haumar Saracenorum regis regestæ in Asia 660.24
 haumar Saracenorum ducis templum Hierosolymis 584.50
 haumar Saracenorum dux 466.54
 hauma

I N D E X.

- haumarus Saracenorū princeps 183.21
 idololatra
 Hebionitarum hæresis à Græcis accepta 131.49
 hebræa mulier à monacho baptisata 144.56
 hebrææ puellæ institutio antebaptisimum 146.52
 Hecdicus Viennensis, episcopus 498.45
 hecluentis ecclesia 29.16
 hector Massiliensium patricius & Hedifeldensis synodus 57.16
 hediltrudæ cælibatus 388.13
 heduinus rex 581.26
 heduinus Northanubrorum rex ad fidem conuersus 481.53
 qua occasione 36.35 quædo baptizatus 145.34 quæ templa extruxerit 136.13
 Heduinus quantum ampliari ecclesiam 39.42
 heduorum ecclesia 29.28
 Heimerani Reginoburgensis episcopi martyrion 61.12
 Helcana Chore F. 115.35
 helena Constantini M. mater 138.12
 helias Hierosolymorum presbyter 467.1
 helias Lillibitanus 325.28
 helias monachus autor 173.48
 helisæus an monachismi autor 173.49
 helisæi cuiusdam Agabrensis dæmonatio à synodo Hispalensi facta 275.33
 helleponti ecclesia 25.20 episcopi 470.48
 heluetij
 heluidiana hæresis 30.33
 Hennigil monachi abstinētia per totam uitam 131.32
 Heprateuchos 161.16
 heptinaciarum monasterium 30.117.42
 37. à quo fundatum 170.55
 heptinacianum cœnobium ubi 42.40
 Heraclea Europæorum metropolis 212.50
 heracleæ ecclesia 25.50
 heracleonas imperator 21.15
 sub Heracleona martyres 558.20
 schismata 247.50
 heracleopolitanus episcopus 26.7
 heraclia urbs à quo extracta 49.44
 heraclianæ sedis initium 49.53
 heraclianus episcopus 27.57
 heraclitæ hæretici 132.32
 heraclius Constantini Imp. frater 665.16
 heraclius Imperator 21.14
 ihelita factus 129.57 à quo in-
 auguratus 222.58
 heraclius auget bona ecclesiæ 238.38
 de Persico bello uictor re-
 diens quomodo exceptus 183.5
 heraclius Imperator Iacobitarū hæresi infectus 129.8
 heraclij asperitas quorum malorum causa 243.17
 heraclij collatio cum Cyro episcopo 237.32
 heraclij crucem Domini reportatis ritus 154.44
 heraclij decretum pro Monothelitarum errore 335.23
 disputatio cum Paulo quodam 26.4
 edictum contra Iudæos 588.6
 heraclij exercitus miraculose fusus 561.53
 heraclij factū cum uasis ecclesiasticis 210.5
 heraclij filius à quo baptizatus 144.40 & 199.2
 heraclij historia in transferenda cruce Hierosolymam 584.25
 heraclij incestus 46.43
 uita 48.15 infortunia & mors 659.40
 heraclij Imperatoris lenitas & defectio 7. præfat. metus de circumcisio 236.56
 oratio ad exercitum contra Persas 47.28
 heraclij Imp. pœna & interitus 164.3
 progenies 668.26
 ieiunandi studium 160.16
 se ductio 657.10
 heraclij Imp. in Phocam sententia 62.22.
 uictoriæ contra Persas 656.50
 sub Heraclo quæ cōuersiones factæ 36.32
 ecclesiæ propagatæ 33.24
 quæ hæreses 125.51
 martyres 557.13
 miracula 561.15
 inuitationes Politicæ 656.21
 persecutio & tranquillitas ecclesiæ 46.34
 quæ schismata 245.1
 qui synodi 295.50
 herbæ medicinales 181.59
 herbard rebaptizatus 148.10
 herbipolis 31.59
 herbipolis paganismus 590.1
 herpipolensis dux conuersus 60.55
 herebretho eremitæ obitus prædictus 206.14
 herechberti Longobardorum regis donatio 242.48
 heremitarum origo 173.52
 heribertus Dagoberti filij patris 147.7
 hermesfridus Ebroini intersector 59.56
 hermenfredus Lucensis episcopus. 515.33
 hermianus Scotus presbyter 540.42
 hermogenes à Paulo uocatus 16 præfat.
 herfordensis synodus 217.34
 herodes à Ioanne reprehensus 16. præfat.
 herudfordiana synodus in Anglia 357.6
 Hesperiorum ecclesia 26.51
 Hetruria à Longobardis subacta 49.35
 Heuuualdi duo interfecti 593.51
 Hiddilæ presbyteri ordinatio 214.17
 Hierapolis Phrygiæ ecclesia 25.3
 hierapolis Phrygiæ metropolis 213.9
 hierapolitana ecclesia 24.22
 hieremias de passione Christi 280.12
 hieronymi scripta 118.31
 uer sio 116.34. eiusdem laus 123.44
 hierosolyma à Persis expugnata 46.51
 capta 654.6. & 656.43
 hierusalem appellatio ecclesiæ 99.51
 hierosolyma archiepiscopus 218.32
 hierosolymam quanta solennitate crux reportata 584.27
 hierusalem ex Paradiso uenisse. nugæ Mahometi 633.46
 de Hierusalem Mahometi somnia 624.21
 hierosolymis pulsus Iudæi 585.25
 hierosolymis Mahometanismus propagatus 597.1
 hierosolymitani doctores 465.24
 hierosolymitanæ synodi acta 255.53
 hierosolymitana ecclesia 23.44
 Hilarion eremita 119.10
 monachus autor 173.50
 hilarius Pictauiensis episcopus
 hymnorum autor 141.23
 hilarius de oratione Dominica 293.13
 hilarij Pictauiensis libri 118.28
 testimonia de duabus in Christo naturis 283.29
 hilarij hymni 294.34
 opera 210.28
 hildebertus Theodorici F. 60.1
 hildesonus Toletanus archiepiscopus 131.31
 hildentij Meldensis episcopi casus circa baptismum 148.59
 episcopi miracula 137.35
 pœnitentia 150.51
 hildeunti Meldensium episcopi uita 502.8
 hildericus Clodouei F. 56.12.30
 H hildolphus

Hildolphus eremita 180.43
hildolphi Treuirensis episcopi uita 498.54
hilya abbatissa 549.22
Hircania Imperatori subiecta 665.30
Hisamitæ hæretici 132.32
hispalensis ecclesia 31.10
hispalensis synodi tempus & acta 262.7
hispalensis urbs & synodus 30.51
hispalensis & Tolerani episcopi lis de archiepiscopatu 249.23
hispalenses episcopi 512.1
hispani damnant Monothelitas 246.46
hispanis qui ritus orandi 154.34
hispania ab Arianismo liberata 122.26
Pelagianismo infecta 131.33
hispaniæ doctores 511.25
Judgi monachi 546.1
hispaniæ regū edicta in Iudæos blasphemosa 237.26
hispaniæ regis sacramentum de Iudæis 182.10
in Hispania diuersum tempus paschatis 162.14
Hispaniarum pontiffes 219.31
in Hispanijs quando Romani regnare cessarint 658.58
in Hispanijs gentilissimum fuisse 589.4
hispana synodus contra Monothelitas 356.57
hispaniæ ecclesiæ 30.46
hispaniarum ecclesiarum dissensio circa baptismum 249.10
hispanicarum ecclesiarū conformitas in ceremonijs 288.59
& inde
hispanicarum ecclesiarum ritus 139.40
hispanicæ sydoni contra Priscillianistas 133.47
hispanicum schisma de archiepiscopatu 249.23
historiæ sacræ utilitas 5. præfat.
historicè quomodo lex scienda 74.33
histriæ episcopi 28.49
hisulphi Beneuentorum regis sæ uita in Christianos 59.48
Hociensis comitatus 559.18
Hohenburgense cænobium monialium 4.2.25
quando inchoatum 172.50
hohenburgense monasteriū 30.39
de Hoia comitatus 32.15
de Hoia comitatus quo martyrio infamatus 60.36
Holfatia idolis dedita 589.42
holtzkirchen beim CEdenwald, monasterium 171.2
Hominis formatio qualis secundum Saracenos 616.11

CENTVRIÆ VII.

hominis materia 89.35
tas.
de Homine Mahometi deliria 615.47
hominum in tres partes diuissio fabulosa Mahometi in extremo iudicio 629.33
homines singulos circumfisi à duobus angelis, nugæ Mahometi 613.9
de Hominibus Priscillianistarum hypothesis 133.32
homicidij reus ad ministeriū non admittus 158.42
homoussion quid 80.10
homoussios patri filius 407.6
honestus Efinatis ecclesiæ episcopus 385.15
honorius Cantuariensis archiepiscopus 220.38
honorius Cordubensis epi. 287.29
honorij Dorouernensis episc. uita 520.25
honorius hæreticus 448.13
honorius quæ templa Romæ cōdiderit 184.1
honorij papæ exempla ad Sergiū Constantinopolitanū 440.13
de duabus in Christo operationib. iudiciū 224.40
heretici uita 553.53
honorij Rom. Pontificis uita 482.31
ceremoniæ 209.30
decretum de ordinandis 157.9
legatio ad Scotos 248.20
horæ orandi à Daniele & socijs constitutæ 155.53
horæ precibus destinatæ apud Romanos 189.25
horas canonicas Latine fieri quis disposuerit 233.38
horis certis oratum ab Ecclesia 155.35
hordei plunia 565.51
hormisda Persarum rex interemptus à Saracenis 657.57
horreum monasterium apud Treueros 30.32
horreum monasteriū monialium 172.33
Hospitales in peregrinantes qui debeant esse 201.14
hospitalitas Christianis præcepta 183.24
hostiensis episcopus 229.33
hostiensis uita Romæ 184.29
Hu insula Aidano donata 171.31
huden idola 602.28
humanitas Christi 81.48
humber fluuius 33.26
humbertus Traiectensium episcopus 497.31
humilitas 500.1
humilitatis exēplū Christus 94.8
hunfridus abbas Parisiensis 544.36

honorū motus sub Phoca 614.17
Huth legatus Dei secundum Sacros cenos 600.9
Hyacinthus Surrentinus episcopus 384.59
pus
Hybernæ ecclesiæ 28.44
Hydruntinus episcopus 62.8
Hyemes sæuæ 8.51.7
Hylde abbatissa 359.20
&
hyldæ abbatissæ uita 551.6
racula 206.56
Hymenæus à Paulo reprehensus 16. præfat.
hymnus trium puerorum quomodo canendus 295.5
hymni apud ægrotos cantati 164.41
hymni ecclesiastici in scholis traditi 211.29
hymni cantare præcepti 140.59
hymnorū autores & usus 141.21
de Hymnis canendis canon Tolertani quarti concilij 294.23
Hypepæ ecclesia 25.5

I

Iacobus diaconus in synodo Britannica 359.28
Iacobi diaconi Northanymbrorum uita 523.30
iacobi minoris Euangelium improbatum 120.16
iacobus Monophysita hæreticus 125.59
iacobi hæretici uita 552.53
iacobitæ hæretici 8. præf. & 552.58
iacobitarum hæresis 123.32
ceremoniæ
potheses 127.59
mirabiles 128.40
iacobitarum patriarchæ fauer He 145.10
raclius 145.10
iacobitani hæretici 602.28
lagata idola 194.53
Ianitores ecclesiarum 602.28
iannea idola 317.11
ianuarius Banensis episc. 317.11
ianuarius Gadianensis episc. 316.43
ianuarius Libertinensis 317.11
ibid. 317.11
ianuarius Muscatanus. 317.11
iarumanni Merciorum episcopi 553.57
uita
iarumna episcopus quos conuenterit 594.24
44.54
iarunia episc. Saxonum 661.19
Iberia Imperatori subiecta 25.57
Ibi ecclesia 37.4
Iconiū Lycaoniæ metropolis 213.5
iconiensis episcopus 37.4
Idithum psalterij autor. cum alijs 115.34
idola gentilium 591.18
idola colere officium pontificum 591.41
gentilium 591.17
idolorū cultus in Arabia 590.47
finis
idololatriæ abrogatio per Imper. 1210.

INDEX.

ratores facta	237.14	bulosa	577.39	meti	634.40
idololatrias abrogare cuius officium	220.33	immensus cur dictus Deus	77.49	Ingobertus eremita	181.9
ieiunium cœna distributa	152.2	immortalis cur Deus	76.46	&	551.44
ieiunium quadragesimale quis in Angliam induerit	241.52	imopyreneæ ecclesia	31.26	inguinariæ pestis Romæ grassatio	565.26
ieiunij triduanæ fabula	578.13	impasibilis cur Deus	77.23	Iniustorum liber secundum Sarcenos	601.51
ieiunium soluentis pœna	200.4	imperatores ubi sua potentia abusi	240.24	Innocentius Romanus pontifex	
&		imperatorum dona Petro data	241.39	477.48	
de Ieiunio Mahometi constitutio	252.34	imperatorum ius in confirmatione ordinatione Rom. Pontificis	235.39	innocentium dies festus	163.21
nes	637.28	imperatorum largitione bonæ ecclesiasticæ aucta	207.4	Infuldus Valentiniensis episcopus	511.13
ieiunia denunciare cuius opus	199.54	imperatorum liberalitas in Romanæ ecclesiæ	186.24	insulares ecclesiæ	27.1
ieiunia ante translationem reliquiarum	169.12	imperatorum scelera	22.11	insulares mediterranei episcopi	472.18
ieiunia priuata	161.5	imperatores inaugurare penes quos	222.53	Interpretum septuaginta historia	115.53 & inde
ieiunia signis mendacibus confirmata	577.31	imperium à Saracenis uastatum	34.47	inuifibilis cur Deus	77.14
ieiuniorum finis	160.59	imperij diminutio	653.30	inuocandus quis	94.60
&		in Imperijs quod præcipuum præfat.		de Inuocatione errores	111.50
ieiuniorum ritus in Romana ecclesia	191.3	impij cur non puniantur in hac uita	102.42	Ioannes Adauensis episcopus	469.32
ieiuniorum schisma	132.42	impiorum sepulturæ	166.4	Ioannis Adriani episcopus	470.42
Jeremias propheta	115.39	impietatis ignis	576.25	Ioannis agni uita	496.6
Iesab ciuitas Mahometanismo infecta	596.48	impœnitentes quo loco habitati	151.7	Ioannis Alexandrini acta in synodis priuatis	205.36 liberalitas in Hierosolymitanos
Iesab ex paradiso uenisse, nugæ mahometi	633.46	Incantationum usus apud gentiles	591.20	26	
Iesu ad Agbarum epistola apocrypha	120.60	incantationum peritus Mahometus	651.38	Ioannes Amasianus episcopus	472.36
Iesum Christum negat esse uerum Deum Mahometus	604.59	incarnationis finis	82.1	Ioannes Anathuntinus episcopus	470.32
Iesus filius Syrach	116.56	incomutabilis cur Deus	77.3.59	Ioannis anachoretæ superstitiones	570.14
Iesus Nauæ quæ scripserit	115.25	incorporeus cur Deus	77.45	Ioannes Anconitanæ ecclesiæ episcopus	387.26
Ignis cultus	590.20	incorruptibilis cur Deus	76.58	Ioannes Andrapinus episcopus	472.36
ignis in cœlo prodigium	563.22	incuminguum regio Northanymbrorum	572.25	Ioannes Antiochenus episcopus	468.15
ignis crucis uexillo restinctus	138.6	Inderanuda monasterium	533.24	Arianus, Mahometi adiutor	596.16
ignis templum	588.24	indiæ gentilismus	588.36	Ioannis Antiocheni opera in Alcorano componendo	647.26
ignis infernalis custodes qui secundum Mahometum	630.14	indifferentium usus causa schismatici quidam accusati	202.49	Ioannes Apostolus	248.47
ignem in aquis ardentem quis inuenerit	563.56	indocti ad mysteria non admisi	214.27	do Pascha celebrarit	390.49
ignorantia errorum mater	298.3	indulgentia	500.6	Ioannes Aquileiensis episcopus	492.39
ignorantiæ hæresis	124.26	Infantes baptizati	45.51	Ioannes Aquileiensis patriarcha	219.10
Idelfensi Toletani casus circa misfam	189.32	muneribus baptisandi	254.27	Ioannes archicantor Romanus	ad Anglos missus
Idelfensi Toletani episcopi uita et certamina	514.30	infantes quando non ad baptismum ferendi	199.90	154.3 &	
Idelfensis ecclesia	31.13	infantum baptismus	146.18	232.50	
Idelfensis ecclesia	31.11	infantum magister	211.15	Ioannis archicantis acta in synodo Britannica	388.16
Idelfensis episcopus	31.6	de Infantibus non baptisatis iudicium Isidori	98.43	Ioannes Argorum episcopus	476.38
Idelfensi prouincia à Sclauis subacta	654.20	de Infantia Saluatoris liber apocryphus	120.23	Ioannes Atheniensis episcopus	476.36
Imagines in templis Romanis	184.57	inferni mons	611.34	Ioannes Auximatis ecclesiæ episcopus	387.24
imaginum adoratio à Mahometo uetita	622.12	inferni pœnæ	107.19	Ioannes baptista	16. præfat.
imaginum miracula	137.50	de Inferno doctorum errores	114	Ioannis baptistæ uisio	569.2
imaginibus uim diuinam infuse fabulosum	584.8	50 Mahometi somnia & fabulæ	620.60	plum Byzantij	134.50
ad Imagines inuocationes factæ	155.5	ex Inferno quæ ciuitates ortæ secundum Mahometum	631.9	Ioannis pollex quo Christum monstrauit	156.32
Imbris miraculum in Hispania	38.58	ad Inferos cur descenderit Christus	68.40	de Ioannis Baptistæ capitis inuentione	
Imbræ cuiusdam conseruatio facta		de Infidelium filijs, nugæ Mahometi			

CENTVRIÆ VII.

ione liber	119.18	ioannes Faustopolitanus episcopus	470.17	ioannis quinti pontificis Romani uita	490.30
de Ioanne Baptista nuge Mahometi	625.1	ioannes Gabopolitanus	325.54	ioannes sextus Pontifex redimitære Christianos	59.30
ioannes Bergomatis ecclesie episcopus	386	ioannes Genuensis episc.	386.19	Ioannis Patricij res gesta contra Arabes	668.35
ioannis Bergomensis episcopi uita	494.26	ioannes Gerundenis episcopus extirpat Arianismum	122.43	ioannes Platina exarchus	250.58
ioannes Byzantinus triduanum ieiunium obseruat	161.30	ioannis Gerundenis monasteria	171.5	ioannes Portuensis episcopus	385
ioannes Carinensis	325.35	ioannes hæreticus	556.44	ioannes Constantinopolim abductus	459.10
ioannes Carpathi episc.	469.52	ioannes Hagulstadenis episcopus rebaptizat sepultus	148.9	ioannis Portuensis missa prima Constantinopoli	154.9
ioannes Cauriensis episcopus	515.18	ioannes Hagulstadenis ecclesia consecrata	203.35	ioannes Regitanus	493.33
ioannes Chalcedonensis episcopus	470.41	ioannis Hagulstadenis episcopi uita	533.3	ioannes Salernitanus episcopus	387.40
ioannis Chalcedonensis sententia in sexta synodo Constantinop.	430.12	ioannes Heracleensis episcopus	472.35	ioannes Septenus episc.	469.59
ioannes Cilibiensis	322.27	ioannes Hierosolymitanus episcopus	465.38	ioannes Sidenis episcopus	469.41
ioannes Comanensis episcopus	470.19	ioannes Hydruntinus episcopus	384.40	ioannes Stobæorum episcopus	472.25
ioannes Concordiensis episcopus	49.55	ioannis Insulani superstitiosum somnium	202.29	ioannes Tarentinus	325.55
ioannes Constantinensis episcopus	548.14	ioannis Insulani eremite somnium	227.60	ioannes Thermitanus episcopus	385.34
ioannes Constantinopolitanus	226.49	ioannes Lampeon urbis episcopus	232.4	ioannes Theffalonicensis episcopus	476.41
ioannis Constantinopolitani episcopi uita	473.20	ioanni Lampeon urbis episcopo appellatio ad Rom. Pontificem non concessa	235.31	ioannes Trapetanus	325.14
ioannes Corycensis episcopus	469.33	ioannes Lappenis episcopus	230.40	ioannes Tungrensis episcopus	509.8
ioannes Dalmata quæ templa Romæ condiderit	184.18	ioannis Lappenis dissidium cum Paulo Cretense	248.58	ioannes Vicefabinatæ episcopus	325.50
ioannis Dalmatæ studium in cõseruandis reliquijs sanctorum	191.58	ioannis Maioris Theologi Parisiensis locus	524.44	ioannes Vntimiliensis episcopus	386.33
ioannes Dasciliensis episc.	470.43	ioannes Melitopolitanus episcopus	470.49	ioannes Vnnogoritanus	325.55
ioannes diaconus uxoratus	230.42	ioannes Mibiarcensis episcopus	316.43	ioannes quidam minister ecclesie ob matrimonium accusatus	193.30
ioannes Eleemosynarius quot oratoria extruxerit	134.49	ioannes Mylanus episcopus	385.36	Iobi liber à quo scriptus	115.33
ioannes Eleemosynarius in contemptores missæ	142.57	ioannes Myndensis episcopus	470.30	iobi & Alipij collatio	476.16
ioannis Eleemosynarij Alexandrini episcopi cura erga pauperes	201.51	ioannes Nursinus episcopus	285.21	Iodocus eremita	180.59
ioannis Eleemosynarij errore sanctis inuocandis	112.18	ioannes Pefsinuntinus episcopus	470.3	Iodoci regis Britannie F. missæ miraculosa oratio	156
ioannis Eleemosynarij studium in extirpandis hæresib.	220.21	ioannes Pestanus	325.12	Ionæ motachi Galli uita	544.3
ioannis Eleemosynarij uita	471.8	ioannes Philadelphie episc.	469.28	ionie episcopi	469.55
ioannes eremite uita	551.51	ioannes Philoponus Monophysita hæreticus	125.59	ioannis Episcopi	24.58
ioannes Eresorum episcopus	470.37	ioannis Philoponi Grammatici liber	473.39	Iordanis typus	291.57
ioannes Euangelista quando scripserit	117.3	ioannis Papæ ad Scotos literæ legatio	248.23	Iridis prodigium	563.35
ioannes an monachismi autor	173.49	ioannis Rom. præfulis synodus	221.27	irienis ecclesia	31.19
ioannis apocalypsis	121.22	ioannis Rom. pontificis acta contra Monothelitas	246.20	Irmina filia Dagoberti	172.32
ioannis Euangelistæ oratorium Romæ	184.22	ioannes quartus quid ab Anglis petierit	45.7	irmine abbatis uita	549.19
ioannes exconsul patricius	420.8	ioannis quarti pontificis Romani uita	484.16	Irrisorum duorum pœna	64.24
				Isaac Hierosolymitanus	465.38
				Isacius exarchus spoliat nensem ecclesiam	40.35
				ripit templum Romæ	483.55
				pecuniâ sacram diripuit	236.8
				Isacius sacrilegus	207.51
				Isacii direptiones	209.41
				Isauria ab Arabib. occupata	658.43
				31 à Saracenis uastata	55.59
				Isauri ecclesie	25.57
				Isaurij episcopi	470.15
				Isenardus Ruperti socius	515.49
				Isidorus Abydensis episc.	472.14
				Isidorus Hispalensis episcopus	287.19

I N D E X .

287.19 &	67.58	credendum non cogendi 303.	peccatorum remissione 93.57
Isidorus de angelis 87.25	87.25	10 mahometismum impugnarunt 644.11	iuliani Pomerij libri aduersus Iudæos 587.37
de Antichristo 103.20	de ba	iudæi sapientissimi secundū Mahometum 624.35	iulianus Ruspeis episcopus 317.7
pismo 98.10	de cœna Domini 99.10	iudæorum conuersatio Christianis prohibita 182.7	iulianus duarum Senepaltinarū episcopus 322.43
ibid. 43	de ecclesia. de extremo iudicio 93.13	Christianis prohibita 163.57	iuliani sepulchrum 505.40
106.25	de fide 89.4	iudæorum à Mahometo defectio 652.24	iulianus archiepiscopus Tolertanus 460.2
homine 89.4	de libris ueteris Testamenti 115.21	iudæorum liberi baptizati à parentum consortio separandi 304.1	iuliani Toletani episcopi uita 514.43
modo psallendi 141.14	de monachorū uarijs ordinibus 173.45	quomodo post baptismum tractati 148.1	iuliopolitana ecclesia 25.33
de peccato 90.20	de personarum differentia 79.21	iudæorum opera contra Christianismum 585.59	iulitæ passiones 119.1
de pœnitentia 97.46	de pœnis inferni 107.20	iudæorum patroni & socij 586.13	apocryphæ 121.3
de prædestinatione 87.20	de præscientia Dei. ibid. 2	iudæorum perfidiæ cur patrociniati episcopi 202.38	Iuniperti regis acta cum Ioanne Bergomense 494.30
scriptura sacra 73.24	de Trinitate 84.20	iudæorum Antiochiæ tumultus in Christianos 46.3	iuno 593.13
ritu sancto 78.30	Isidori libri contra Iudæos 113.48	iudæorum Antiochiæ tumultus in Christianos 46.3	iunopolitanus episcopus 27.52
Isidori opinio de Antichristo 113.48	de cœna Domini 113.29	iudæis qui se opposuerint 587.25	Iuonis Armorix episcopi uita 540.30
de iudicio extremo 114.44	de iudicio extremo 109.17	iudæos cur neget filios Dei Mahometus 623.12	Iupiter Ammonius ab Holsatis cultus 589.43
Isidori opiniones de iustificatione 108.33	de libero arbitrio 112.23	de Iudæis saluandis opinio Isidori 111.23	Iouis Ammonij statua 593.3
Isidori error de pœnitentia 108.33	de Sacramentis. ibid. 56	de Iudæis Mahometi nugæ 625.40	iura metropolitana per quos cõseruanda 215.59
Isidori Hispanensis dies solennis 163.33	Isidori Hispanensis episcopi uita 512.3	iudaicæ res 585.15	iuramenti quæstio ubi tractata 390.50 & 391.33
Isidori Hispanensis episcopi uita 512.3	scripta 50	iudaici ritus & ceremoniæ 587.13	iuramenti uiolatores puniendi 405.26
Isidorus Rhodi episcopus 469.50	Ismael legatus Dei secundum Sacramentum 600.9	iudaismi doctrina 586.36	de Iureiurando Mahometi constitutiones 637.5
Istrij captiui redempti 209.36	Italia à Sclauis uastata 661.38	iudex qualis futurus 106.43	iuramenta dissoluere Mahometo concessum 599.59
itali responsoriorū inuentores 141.30	itali exarchi liberalitas in Rom. ecclesiam 186.36	iudices qui redarguendi 217.54	iurgia monachis non licita 176.39
italiæ doctores 477.49	nachi 542.5	iudices iniqui reprehedendi 299.15	Iusiurandum à dicturis sententiæ exactum 227.19
italiæ doctores 477.49	status sub Heracio 658.36	iudicium extremum 106.23	iusticia quid Casario 111.18
italiæ templi 135.41	italiæ ecclesiæ 28.12	de iudicio extremo doctorum errores 114.44	de Iustificatione errores doctorum 109.16
italica uirginum monasterium 173.1	italicarum ecclesiarum consensus contra Monothelitas 220.15	Mahometi somnia 628.18	ctrina impia 618.34
italicensis ecclesia 31.18	Ithamar Rossensis episcopi uita 521.21	in iudicijs quales Christiani 183.37	iustificationum species aliquos 110.8
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithancestris urbs Anglorum orientatum 535.10	iudith liber 116.60	iustinæ templum Venetijs 135.54
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iudocus ex rege, eremita factus 241.23	iustinianopolis Cappadociæ secundæ metropolis 213.6
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iudoci ex regia stirpe eremite uita 552.18	iustinianopolitanus episcopus 25.10
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Iulia abbatissa Treuerensis 549.22	iustinianopolitana Cappadociæ Ecclesia 25.52
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iulianus abbas S. Michaelis 546.5	iustinianus secundus Imp. 21.15
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iulianus Accitanus episcopus 515.36	& 242.41
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iulianus Catanensis episcopus 385.41	iustinianus scedifragus 59.36
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iulianus Consentinus episcopus 384.37	iustinianus à Leontio captus & relegatus 668.21
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iulianus Elamensis hæreticus 121.13	à Philippico præfecto interfectus 59.16
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iulianus excõsul patricius 420.2	iustinianus Imp. phialam erigit 134.59
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iulianus hæreticus 121.13	iustiniani Imperatoris acta cum Callynico episcopo 475.28
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iulianus Hostanus 324.57	pœna 67.23
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	iulianus Pomerius 67.59	tyrannis & exilium 57.57
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21		sub Iustiniano secundo ecclesiæ ampliatio 42.12
Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21	Ithamur Rossensis episcopi uita 521.21		quæpropa gauo

CENTVRIÆ VII.

gatio ecclesie 35.24	qui	lampadum usus in templis 139.	laureacensis ecclesia 31.40
martyres 559.6	miracula 35	in templis Romanis 185.	laurentius Anglicus 157.28
nes 665.13	quæ politica mutatio 18	lampertus Traiectensis episcopus 390.31	laurentij Angliæ episcopi lectus in templo 155.48
249.37	quæ schismata 455.30	trucidatus à P. pino 60.9	Anglos 248.2
Iustinus Fidentinensis episcopus 387.58		lamperti Tungrensis zelus 197.37	laurentij in Anglia uisones 568
Iustinus Thianus episcopus 470.20		lampertus Tungrensiū episcopus per Clodoucum interfectus 241.9	laurentius Britonum episcopus 224.1
Iustorum liber secundum Saracenos 601.53		Landelinus Viennensis episcopus 373.6	laurentij Dorouernensis episcopi uita scripta 325.2
Iustus Anglus 157.28		landelini, alias Morosi, episcopi uita 590.28	ibidem 39
Iustus Angliæ doctor 33.14		landelinus ex prædone ad ministerium ordinatus 158.30	laurentius Perusius 325.13
Iusti Angliæ episcopi uita acta apud Anglos 248.3		landelinus quæ monasteria condiderit 170.8	laurentius Tarasus Vsilabis episcopus 317.15
Iustus Britonum episcopus 224.1		landelini prædonis conuersio eius discipuli 200.44	laurentius Taurianensis 325.34
Iustus Cantuariensis 523.13		landelinus Viennensis episcopus 498.49	laurentius Tudestinus 165.24
Iusti fuga in Gallias 43.17		landenus quæ cœnobicia condiderit 30.17	laurentij dies festus 43.18
Iustus Rossensis episcopus 481.44		landerici Parisiensis episcopi uita 498.3	laurentij fugam adornantis ex Anglia miraculum 284.43
Iustus Tauromenitanus 325.33		landoberti malicia præna 67.17	laurentij in Lucina templum Romanæ 29.36
Iuuarus fluuius 203.22		landoldus archipresbyter in Mempisco 33.56	lausanensis episcopus 668.33
Iuuenalis Albanensis episcopus 385.4		landolenus Viennensis episcopus 511.3	lazica Arabibus tradita 291.4
Iuueni scripta approbata 119.56		lanificiorū uanitas apud gentiles 591.25	leander episcopus 515
Iuuenensis ecclesia 31.43		laodicea Phrygiæ metropolis 213.1	leander licitanus episcopus 18
K			
Ala monasterij altare 139.5		laodiceæ Ecclesie 25.4	leborius Maurianensis episcopus 511.15
Kemezingum 42.29		lapidis igniti prodigium 16	lectionis in Ecclesia ordo 48
Kiliani Wirtzburgensis episcopi uita 516.21		lappensis ecclesia 27.22	lectionibus intendere monachorum officium 176.43
L			
Abor honestus approbatus 182.59		lappensis episcopi afflictio 56.3	lectores 194.25
labore suo uictitasse monachos quosdam 177.38		de Lapfu hominis, Mahometi deliria 616.36	lectorum officium 141.10.51
Lac & uinæ expressæ pro uino usurpatæ in Cœna 188.45		Lateranensis ecclesia Romæ spoliata 48.36	& 196.25 tonsura 195.16
Lacedæmoniensis episcopus 27.52		latiacum monasterium & 170.19 eius fundator 29	legati Dei quot, secundum Saracenos 600.4
laetantiani opuscula apocrypha 120.49		latiniani Carthagenensis episcopi uita 471.52	lex prædicanda 101.48
Laer uilla 206.31		latinus Turonensis episcopus 511.20	lex Mosis Mahomero nota 28
læta Samuelis cuiusdam mater 193.27		latinus cantus quando ab Anglis acceptus 143.55	legis diuisio secundum Isidorum 74.26
Lagistradius Scotus presbyter 540.43		latino sermone omnia in ecclesijs agenda quis constituerit 141.45	testimonia de duabus in Christo naturis 278.22
Laici 194.7		laudensis episcopus 288.33	de Lege quid obseruandū in Scriptura 75.9
laicorum loca à clericis distincta 139.56		launonius presbyter 261.54	de Lege, Mahometi deliria 43
laicis œconomia Ecclesiastica nõ permessa 275.52			leges Imperatorum denunciare, cuius officium 223.15
ex Laicis quatenus in ministeriū recepti quidam 158.26			leges impię ab Imperatoribus abrogatæ 338.4
Lambertus in exilium eiectus 56.58			leges de rebus sacris quatenus ab Imperatoribus sancitæ 257
lamberti Traiectensium episcopi uita 497.20			leguminum pluuia 565.51
lamberti ara 155.10			leguminum prodigiosa conseruatio 565.56
modo ulta 66.18			211.5
lamberti Tungrensis preces 540.59			Lelandus ubi studuerit 27.55
lamecensis ecclesia 31.14			lemni episcopus 29.46
lamentationes Ieremiæ 115.40			lemouicensis episcopus 130.14
lampades perpetuò ardere quis constituerit 478.27			lenticij libri apocryphi 136.39
lampades mortuis prælatæ 165.20			lentisgeum monasterium & 172.9. & 535.39

INDEX.

leo papa				262.5	lindocolinæ ciuitatis præfectus	
leo quid missæ adiecerit	156.59	&		37.32	lindonenfis prouincia ad fidem	
42	187.	leudemüdi Gedunensis episcopi		509.20	conuersa	32.46
Leo Papa quid Romæ condiderit		uita			lingonenfis episcopus	29.36
184.39		leufredus quæ templa extruxerit		135.19	lingua ignota ceremonias in ec-	
190.42		leufredi Ebroicensis uita	504.10		clesia administrare quis inti-	
nati ecclesiæ dicitur	250.29	leuini Hybernæ archiepiscopi ui-			tuerit	233.37
leo papæ dies quando celebra-		ta	540.48		linguæ in scholis traditæ	211.29
ta	163.39	leuita quando quis ordinandus			lirinensis insulæ laus	499.32
leo secundus papa de ecclesiæ ca-		leuitæ habitus	300.42		litania quando cantanda	200.
pite	100.40	leuitarum ætas	158.59		30	
leonis secundi Pontificis Roma-		ra quibus non commissa	273.		litania quando cantari solita	141.
ni uita	489.46	43			42 &	310.48
leonis secundi papæ decretum nõ		leuitarum officium	296.59		litaniæ precationum formæ	156.
obseruatum	231.51	tas	297.7	tonsuræ	12	
leo tertius pontifex	190.13	leuiticus liber	117.33		litaniæ in Romanis ecclesijs	186
leonis episcopi Romani testimo-		leunisi Moguntinensis episcopi			10	
nia de duabus in Christo na-		uita	517.11		literæ synodice	224.8
turis	285.49	leusus Trecusinus episcopus	511.		lites monachis non licitæ	176.
leonis opera	210.27	14			39	
leonis Papæ sententia de duabus		leutherius occidentalium Saxo-			lites componere episcoporum	
in Christo uoluntatib.	422.27	num episcopus	357.31		quorum officium	215.22
leonis tomus	125.38	Lexouiensis episcopus	29.42		litorius Ausenus episcopus	515.
sub Leone quæ schismata	251.10	Libanus à Mardaitis occupatus			35	
leodeboldus abbas Floriacensis		664.40			Inniensis episcopus	28.42
cœnobij	170.15	de Libero arbitrio errores docto-			lobianus firmabus	325.39
leodegarij cædes quomodo ul-		rum	108.37		lobiense monasterium	30.17
tra 66.3	390.29	liberorum procreatio quib. pro-			41.19 &	170.8
leodegarij Angustodunensis epi-		hibita	193.7		lobinensis cœnobij fundator	
scopi horrendum supplicium		liberos inuitis parentibus reli-			509.34	
36.46	501.9	giosos fieri impium	218.6		loca sacra uisitata superstitiosè	
leontie Phocæ uxoris imago in		libertatis Christianæ doctrina			204.46	
oratorio Lateranensi	185.2	Wilfrido ignota	528.42		locrensis episcopus	28.26
leontas presbyter	261.53	liberti ecclesiæ	208.27		locustarum prodigium	563.50
leontij ex diacono hæretici con-		libertorum ecclesiæ officij	305.		de Locutione scripturarũ septem	
uersi uita	556.6	53			regulæ	74.42
leontius exconsul	420.13	libidines Mahometi	651.49		logos cur Christus	80.3
leontij cum Anastasio receptio		per Librum iurare Mahometanis			londinum archiepiscopali pallio	
187.9		concessum	637.8		spoliatum	231.42
leontius fabentinatæ episc.	325.51	libri qui à ludæis lecti	587.22		londoniæ gentilismus	589.11
leontius Imp. 21.16		libri qui non legendi	120.3		londoniæ templa	136.26
sterium detrusus	172.23	de Libris legendis ordo ex Isido-			londoniensium statuae	592.7
leontius quomodo Imperij ade-		ro	117.13		longobardi Arianismo infecti	
ptus	58.6	de Libris Mahometi figmenta			122.20	ab Arianis pulsi
leontio imperium in carcere præ-		601.45			9	
dictum	206.36	Licerius Anciorum episcopus			longobardi ab Hunnis uicti	655.
sub Leontio miracula	565.37	511.14			45	
motus politici	668.30	lichtfeld oppidum	534.4		longobardorum bellum exitio-	
synodi	464.50	lietoris cuiusdam pœna	66.3		sum ecclesijs	45.51
leontij monachi liber contra Mo-		ligni crucis cultus Romæ institu-			litas, ibidem	46
nophysitas	126.24	tus à Sergio	162.53		de religione	247.10
leontius Neapolitanus episco-		liguria diluuiio aquarum uastata			longobardorum ecclesiæ	28.58
pus	325.43	565.9			motus	59.23
leontij Prætoris res gestæ	665.	à Longobardis suba-	661.58		& 666.24	ritus circa defunctos
27		cta	49.35			167.3
leprosus osculo sanatus	206.25	ligusticæ oræ tractus Rom. sedi			longobardorum truculentia in	
leprosi baptisati miraculum	148.	donatus	242.54		Christianos	49.10
51		lindocolinæ ciuitatis templa &			Lonus pontifex	488.28
leprosi cuiusdam reliquæ	168.	altaria	139.15		lorarius	1.6.27
46		lindisfarniæ metropolis	213.18		lotenensis ecclesia	31.15
leprosi uisio fabulosa	570.4	lindisfarnensis ecclesia	33.2		lotharius Cantuariorum rex	388
Leronensis insulæ laus à pietatis		lindisfarnensis insulæ templa			48	Galliæ rex
propagatione	41.55	136.37			lotharius Pharonis patrinus	50.47
à pietate	29.24	lindisfarnensis præfulis cœno-			147.2	
Lesbi ecclesia	27.16	bium	173.27		lotharij largitio in ecclesiam Mel-	
470.37		lindisfi prouinciæ paganismus			denssem	208.8
leudegisyllus diaconus	261.54	589.23			in monasteria	242.9

CENTURIA VII.

Iotharij scelera 56.14
 sub Lothario synodus in Bauaria 256.15
 Iother Anglorum rex 57.24
 Iubentinus Stabiensis 325.31
 Lucas Actorum autor 117.1
 lucæ presbyteri uita 471.47
 lucensis ecclesia 31.18
 lucensis episcopus 28.37
 lucentius Conimbricensis episcopus 255.34
 lucernæ benedictio cur fiat 292.40
 lucernæ in templis approbatæ 139.43
 luci gentiliū 592.17
 lucianæ templum Romæ 184.9
 lucianus euangelia falsauit 120.20
 lucianus Leontinensis 324.59
 luciani martyris corpus sepulchrum 505.38
 sancti Luciani templum 135.17
 lucianus Sucubensis 322.45
 lucius rex 169.60
 lucifodum uicus 667.33
 lugdunensis archiepiscopus 219.18
 lugdunensis conuentus 163.15
 lugdunensis ecclesia 29.19
 lugdunenses episcopi 503.40
 luithpertus Longobardorum rex 666.27
 luminaria in templis in ecclesiis Romanis 139.51
 luminosus Bonensis 185.22
 luminosus Mansorum episcopus 325.48
 luminosus Salernitanus 325.14
 luminosus Tifernis episcopus 325.9
 luminum festum 162.43
 luna à Persis adorata 588.21
 & 590.20
 lunæ cursus quid notet Mahometho 624.14
 lunæ eclipsis 564.17
 obscuratio prodigiosa 564.58
 de luna, Mahometi somnia 610.54
 lunensis episcopus 28.37
 lupi dies quando celebrata 163.43
 lupi exulis pium factum 37.59
 lupi promotiones 195.2
 lupus Longobardus cæsus 662.19
 lupus Senonensis 140.30
 lupi Senonensis episcopi uita 506.2
 casus circa Missam 188.59
 lupus thesauros Aquileiensis ecclesie diripuit 241.18
 lusitania ab Arianismo liberata 122.43
 lustrationes paganorum Christianis prohibita 182.2
 lustrationibus dediti gentiles 591.8
 luxouiensis ecclesia 28.59
 luxouienſe monasterium 50.3
 quomodo fundatum 170.25

lyzenburgum 256.29
 Lybia à Persis uastata 30.37
 46.59
 lycaoniæ ecclesie 25.1
 episcopi 469.60
 lycia à Saracenis uexata 664.36
 lyciæ episcopi 469.50
 ecclesie 24.53
 lydiæ ecclesie 24.59
 lydiæ episcopi 469.57

M
 Macarius Antiochenus archiepiscopus 218.36
 Monothelita 130.45
 hæreticus 227.13
 macarij Antiocheni episcopi uita 468.8
 impietas 53.5
 macarij Antiocheni acta in synodo sexta Constantinopolitana 420.21. & inde
 macarius hæreticus 448.15
 macarij Antiocheni hæretici uita 555.44
 macarius archiepiscopus Hierosolymitanus 218.32
 & 466.58
 macarius monachatus autor 173.50
 macarius Seleuciæ Isauriæ episcopus 227.59
 macarius Theopoleos archiepiscopus 471.49
 machabæorum libri 116.60
 macedonius hæreticus 344.50
 macedoniæ episcopi 27.55
 machuelier soror & uxor Seth secundum Saracenos 601.35
 macrobij Seleuciæ Isauriæ episcopi uita 468.60
 macrobius Seleucitanus episcopus 470.13
 madelgarius quæ monasteria diderit 170.4
 madelgarius ex duce abbas Altionensis 548.58
 magiæ peritus Mahometus 651.38
 de Magia, Mahometi somnia 626.8
 magica ars in scholis Gentiliū tradita 591.17
 à Magicis deceptionibus alieni Christiani 181.50
 magos consulentium pœna 220.52. & 298.46
 magidensis ecclesia 24.44
 magidorum episcopus 24.2
 magistratus 105.27
 gentilismi patronus 593.31
 magistratus quid Deo debeat. 4. præfat.
 magistratus officia in iuuanda ecclesiastica gubernatione. 236.30
 magistratu cur se quidam abdicarint 241.21
 à Magistratu confirmata ministerium uerbi electio 156.48

à magistratu repressi Iudei, 588.2
 gentilismus impugnatuſ & euersus 595.15
 magistratus ubi sua potentia abusi si 240.24
 magistratibus honor à Christianis exhibitus 182.10
 magistris puerorum 21.9
 magnificæ ecclesia 35.4
 magnobodi Andegauensis episcopi dies solennis 161.48
 liberalitas in pauperes 209.33
 mansuetudo 182.31
 magnobodi Andegauensis episcopi uita 503.58
 magnus Altinas Opirergerinorum antistes 135.57. & 49.40
 magni Altinæ uita 477.10
 magnus Atrebatensis episcopus 511.17
 magnus Papiensis episcopus 388.7
 magolenensis ecclesia 31.16
 magundat postea Anastasius dictus 147.44
 Mahomet Veneris cultum approbat 592.41
 mahumetes quædo in Ecclesiam irrepserit 481.57
 mahomerus Arabum dux 48.44
 quomodo extiterit 22.2
 mahometus, legatus Dei secundum Saracenos 600.9
 mahometus ab Isidoro capi iulius Alcorano 513.23
 Iudæo uſus in 585.40
 mahometus Iudæorum socius 586.15
 mahometi ænigmata 648.45
 bella 647.5
 scripta 650.55
 certamina 650.55
 deliria, à paucis impugnata 21.36
 mahometi descriptio 596.5
 doctrina 647.17
 mortis genus 651.17
 natiuitas 611.20
 operum summa 646.40
 mahometi pestis ubi seuerit 596.31
 mahometi regimen sacrum 614
 bona 615.4
 res gestæ sub Heraclio 657.22
 scripturæ 597.10
 socij 612.19
 scelera & uitia 651.33
 mahometi uanitates à quibus impugnatæ 643.10
 pugnata 650.41
 mahometi uaticinia 644.18
 uita 646.4
 functiones 646.4
 mahometi & collegarum officia 635.10
 de Mahometo quæ præcipue tentur 599.15
 de Mahometo testimonia aliorum 652.54
 mahometi

I N D E X.

mahometismus à quibus propa- gatus	642.32	Marcelliani cœmeterium	191.49	litanus	255.31
mahometanifmi exordium, auto- res, &c. 595.48 &	596.15	marcellinus Clusinus	325.7	martini Bracarenfis episcopi e- pistola	252.21.39 uita 513. 58
mahometanistarum errorum ca- pita	597.13	marcellus Francorum rex	190.	martinus Centumcellensis	325.30
mahometanistarum mores	638.	marcianus Mebiensis	325.3	martinus Grauinatæ episcopus	325.11
17 uestitus	641.1	marci altare Romæ	185.14	martinus inuocatus	112.11
mahometricum symbolum	599.23	marci cathedra Venetis missa	247.45	martini Papæ dies solennis	163.
mahometanicus uitelus 8. præf.		marciij cœmeterium	191.49	52	
Maidulphus Scorus 537.10 quid docuerit in monasterio suo	175	marcion hæreticus	81.54 & 121.8	martini dies festus	163.24
16		marcus castulonensis episcopus	515.20	martini festum à quo institutum	191.22
maidulphi Scoti musæum & cœno- bium	171.16	mardaitæ Libanum occupant	664.40	martini sepulchrum	505.40
maidulphi Scoti uita	547.21	mare frigore congelatum	561. 8	martinus Papa captus, & Con- stantio Imp. traditus	130.42
mailoc Britinorum episcopus	355.46	maris frigus nimium	62.9	cur in exilium eiectus	240.56
mailros monasterium	572.44	maris rubri significatio	98.29	martinus Papa de cruce	102.60
mailrosa monasterium	172.4	marescalci Francorum	662.43	de Origene	119.44
maiora solennia quæ dicta	162.	marix apparitio ubi facta	189.13	martini Papæ concilium	324. 52
37		marix imagine nauis Heraclij or- nata	138.42	consilium contra Lon- gobardos	661.49 decre- tum contra gentilismum
maiores domus Francorum	662.	marix intercessio agendi hoc se- culo	112.3	42	
41		marix pro abbatisa intercessio fabulosa	569.49	martini Papæ decreta contra Mo- nothelitas	130.56 & 342.1
maiorianus Prænestinus	325.1	marix natiuitas quando celebra- da	405.24	martini pontificis Romani labo- res cum Constante Imperato- re	52.8 epistola de Synodi actis cõtra Monothelitas
malacitanus episcopus	30.54	marix templum Antisiodoræ	135.32	1. & inde Encyclicæ literæ	224.15
malacitanus episcopus	216.55	D. Mariæ ecclesia in Bethlehem	134.13	martini Romani pontificis uita	485.27
malacitanæ ecclesiæ restitutio	262.24	marix templum Byzantij	134. 58	martyrius Iuliopolitanus epi- scopus	470.4
malardus Carnotensis episcopus	511.16	58 Cantuæ	136.31	martyrum ecclesia Hierosolymis	134.16
malchim quid	117.51	58 Colonia	136.1	martyrum festiuitates	163.7
maleficia Christianis prohibita	182.1	136.33	in Lantisgeu	martyrum gesta	118.50
malmeburia cœnobium	171.18	maria <i>diuina</i>	465.6	martyrum honori templa dedi- cata	136.60
malmeburienfe monasteriũ stu- dij dicatum	175.16	marix dedicatum Pantheon	183. 54	martyrum imagines in templis Romanis	184.59
malmudarium monasterium	30.	mariam de cœlo cecidisse, fabula	584.14	martyrum omnium solennitas quando instituta	191.15
16 &	41.17 &	de Maria uirgine nugæ Maho- meti	624.37 & 604.3	in Martyrum honorem magnæ expensæ factæ per magistratus	241.30
malmudarij monasterij mirum	496.50	de Maria, Nestorij hypothesi	131. 53	martyrum quadraginta templũ apud Byzantinos	137.52
44		de Maria liber apocryphus	120. 23	martyrum quatuor templum Ro- mæ	184.2
Mamantis martyris templum By- zantij	134.51	marix formosæ templum Vene- tijs	135.53	martyrum uitæ	557.12
in Mambre ecclesia	134.33	marinianus Populoniensis	325. 8	marzabana Persarũ dux	557.39
Mancia ecclesiæ	208.30	marinus abbas & martyr	558. 46	mater librorum ubi, secundũ Sa- racenos	601.46
manichæus hæreticus	81.54	marinus Philomelius episcopus	469.58	maternus Ruperti socius	515.48
manichæi hæretici	125.35	marinus Sardensis episcopus	469.57	mathemata in scholis tradita	211.26
Euangelio utantur	120.18	mariti mentientis de uxore pœ- na apud Mahometanos	641. 20	matisconenfis episcopus	29.39
cum Manichæis quid Mahometo commune	648.3	maror & Arot angeli	613.33	matisconenfis synodus sub Lo- thario	256.26
mannæ uaria delectatio	73.	mars Iouis assessor	593.12	matricum urbs	63.14
44		martinæ imperatricis malicia	51. 40	matrimonium male acceptum ab Adelhelmo	539.9
manfionariorum constitutiones	207.13	martinus Austrasiorum regulus	667.25	matrimonij ritus & leges secun- dum	
manfuetus archiepiscopus	219.16	marrinus Bracarenfis metropo-			
manfueti Mediolanensis episco- pi uita	498.12				
mantua à Longobardis spoliata	654.37				
45.49					
manuum impositio in ordinatio- ne	157.54				
manibus eleuatis orari solitum	143.22				
Maosis deus	21.50				
maosis deus Antichristi	229.				
14					
maosin deus, id est Missa	595.54				

CENTVRIÆ VII.

dum Mahometum 638.50
 matrimonia cur à sacerdotibus soluta 203.59
 in Matrimonij cōtrahendis quid spectatum 182.52
 matrimoniales causas tractare penes quos 201.60 quorum officium 215.36
 Mauorni Angliæ episcopi uita 540.15
 maurellus Vrgellensis episcopus 515.33
 maurianensis episcopus 29.42
 maurianus Pisanus episcopus 386.37
 sanctus Mauricius 30.36
 mauricius Anagninus episcopus 386.54
 mauricij exarchæ supplicium 658.45
 mauricius quando occisus 560.30 cur preces expetiuerit ab alijs 239.41
 mauricius de uestibus preciosis 208.1
 mauricij cædes 45.24 coniunx in monasterium detrusa 242.3 sanguis ultus 61.59
 mauricij sepulchro quale epitaphium affixum 166.43
 mauritio imago locuta 137.51
 mauricius prædator 48.35
 mauricius Regiensis episcopus 388.2
 mauricius Tiburtinus episcopus 385.54
 maurienna urbs 156.31
 mauriena urbs Ioannis Baptistæ miraculis clara 566.43
 mauritania 52.52
 mauritanix episcopi resistunt Mothelitis 246.25
 mauritanix ecclesiæ 26.59 cōcilium 313.48
 mauronti monachi uita 545.45
 maurosus Auconitanus 325.19
 mauri episcopi subiecti Romano pontifici 234.4
 mauri reliquix Romam translata 191.58
 mauri templum Romæ 184.19
 maurus Rauennas 324.54
 mauri Rauennatis episcopi epistola ad Martinum & conciliū Romanum 326.57
 maurus Senatæ episcopus 325.31
 maurus Senogalliensis episcopus 325.18
 maurus Torcellanus episcopus, & eius uita 477.4
 maurus Tuscanensis 325.11
 maurusius Oretanus episcopus 515.39
 maustarorum ecclesia 25.10
 Maxentius Imperij affectator 663.9
 maxiani sepulchrum 505.40

maximianus hæreticus 121.14
 maximillæ opuscula apocrypha 120.51
 maximus abbas 324.42
 maximus Aquileiensis episcopus 324.52
 maximus Mofinatæ episcopus 325.42
 Maximus Pifaurensis 324.59
 maximus Racunensis 322.26
 maximus Sicensis 322.42
 maximus Trocolitanus 325.22
 maximus cur in exilium pulsus 240.56
 maximi cuiusdam sancti uiri supplicium 52.50
 maximi cum duobus discipulis martyris uita 558.3
 Mechæ cultus Veneris relictus à Mahometo 596.44
 mechæ templa Mahometana 635.58
 mecham ex Paradiso uenisse 633.46
 de Mecha Mahometi nugæ 624.28
 Medardus presbyter 261.47
 medardus alius presbyter 261.59
 medardi presbyteri subscriptio per diaconum 261.53
 medeschamstedi monasterium 171.47
 media Imperatori subiecta 665.30
 mediolanensis archiepiscopus 219.16
 mediolanensis episcopi 28.32 & 498.12
 mediterranei maris ecclesiæ 27.1
 melbodiense monasterium 170.6
 melchitæ qui appellati 126.5
 meldensis ecclesia 32.53
 meldensis episcopi miracula inter dedicandum 137.31
 meldenses episcopi 501.44
 melinus episcopus 27.28
 melitensis Armeniæ metropolis 212.52
 mellitus Angliæ doctor 33.16 & 157.28
 melliti Angliæ episcopi uita 519.15
 mellitus Britonum episcopus 224.1
 mellitus cur Anglia pulsus 240.52
 melliti acta apud Anglos 248.2 fuga in Gallias 43.18
 melliti cum coepiscopis suis cōfiliū de reditu in Galliā 226.37
 melliti sedes episcopalis Londoniæ 136.26
 melliti Londoniæ episcopi acta Romæ 252.12
 mellosus Bullenensis 322.50
 mellosus Gelipensis episc. 322.19
 memorius Segobricensis episcopus 515.19
 menas Carbalianus episc. 469.41

mendacium à Mahometo improbatum 642.27
 mendacij ignis 576.18
 mendacijs deditus Mahometus 651.36
 mendici cibaria in lapides uertentis miraculum 160.31
 meningi Germanorum 592.14
 mennæ sermo 224.29
 mennæ libellus 210.46
 de Mennæ epistola ad Vigilium, disceptatio 453.14
 ad Mensam Domini ordinatio-nes factæ 157.44
 mensium numerus secundum Mahometum 609.21
 mentesanus episcopus 31.6
 ad Menum quis templa extruxerit 136.10
 mercator infeliciter negotianus adiutus 209.46
 Merciorum doctores 533.30 ecclesia 32.8
 merciorum gens quando conuersa 31.6
 merciorum prouincia pagana 589.31
 mercurius Iouis affector 191.11 à Gandauis cultus 34.5 & 590.38
 mercurius Poemanetius episcopus 470.59
 meroueus Theoderici regis Eba prizatus 14.74
 Mesembriæ ecclesia 28.3
 mesopotamia ab Habbimelech subacta 665.39
 mesopotamia à Roman. Imperio auulsa 48.59
 mesopotamiæ ecclesiæ 24.27
 messanæ ecclesia 27.39
 metamaucensis sedis initiū 49.53
 metamaucensis ecclesia 41.10
 metamaucus insula 477.14
 metauriensis episcopus 28.48
 metenses episcopi 507.58
 metensium templa 157.7
 methymnensis episcopus 27.28 & 25.13
 metilopolis ecclesia 25.25
 metini corporis translatio 169.10
 metropoleon nomina 212.30
 metropolita ecclesia Constanti-nopoli 475.38
 metropolitanus ubi eligendus 296.50
 metropolitani plures in una prouincia 213.32
 metropolitanorum officia 213.40
 metropolitani tituli 213.20
 metropolitanos ordinare penes quos 220.60
 Mezelendis pseudomartyris uita 558.36
 mezentius quidam Imperij affectator 54.45
 Michael archangelus 613.3 michæ

INDEX.

Michaelis dies festus	163.24	ferta	113.29	licitum	151.22	conuiuia nudi
S. Michaelis monasteriū	170.13	missa signis mendacibus confir-		ptialia prohibita	164.23	
sancti Michaelis archangeli tem-		mata	577.30	quando ligandi & soluendi po-		
plum in Gargano	134.44	missa maior quando & à quo ce-		testas concessa	230.22	
michaelis templum Taurini	135.	lebranda	233.34	monachus magni factus à Ro.		
44		missa quando ab Anglis suscepta		pontificibus	230.16	
michaelis archangeli uisio	569.1	143.50		monachus perfectio	103.55	
michael Asponensis episcopus	470.5	missæ confirmatio	595.54	monachatus cœnobium multa	172.	
michael consiliarius Mahometi	646.26	missæ Romanæ ritus	187.19	32 leges	176.59	exercitia
migrare hinc inde nõ permittam		missæ sacrificium ualde propaga-		177.25		preces ad sepulturas
monachis	176.11	tum hoc seculo	153.59	166.30		
Mildianglorum prouincia quan-		missæ tractatio quanti æstimata		monachium uitæ	549.6	
do conuersa	38.7	187.50		monacha, quæ & diaconissa	194.	
militi episcopus	24.57	missæ in translationib. reliquia-		54		
militantes gratiam mereri, nugæ		rum	169.8	monasterium & cœnobium quid		
Mahometi	619.13	missæ Latinæ quando Britannis	233.1	differant	178.59	
militis fabulosus ad mortui uo-		obtrusæ		monasterio egredi nulli de uoto		
cem interitus	566.10	missas Latinè fieri quis instituerit		licitum	176.	
militum sacrilegorum pœna		ibid.39		monasteria præclara ubi	30.9	
militiam exercere Christianis lici-		missas spectare nolentes taxan-		monasteriorum ædificationes à		
tum	183.1	tur	142.39. & inde	magistratibus adiutæ	240.3	
mildreda uelata	521.13	de Missis canon Antifiodorensis		207.13		privilegia confir-
mildreda monialis à quo uelata		259.14		ta à synodo Hispalensi	276.20	
173.15		missificando templa dedicata		monasterijs omnia loca repleta		
Minerua	593.13	136.51		169.40		
minicena ecclesia	25.35	Modesta abbatissa Treuerensis		monasteria regere cuius officium		
ministerium in quanta reueren-		549.21		200.39		
tia	182.13	modestia in synodis exempla qui		monasteria scholarum uice fuisse		
ministerium uerbi onus grauissi-		227.27		primùm	175.2 & 211.50	
mum	101.22	modoaldi Treuerensis episcopi		monasteria consecrare & tueri		
ministerij Ecclesiæ causa cõiugia		cœnobium	172.35	penes quos	217.33	
soluta	20.4.15	modoetiæ episcopus	145.5	in Monasterijs quæ statuta obser-		
ad ministerium quales admisi		Mœsia à Bulgaribus uastata		uata	175.59	
138.15		664.4		monasticæ disciplinæ custodes qui		
de Ministerio, Mahometi deliria		Moguntia per Romanos uastata		217.57		
622.47		238.49		monasticæ superstitiones	178.9	
ministri ad uerbum alligati	101.	moguntij Ecclesia	32.6	monasticarum uestium sanctitas		
42		moguntinenses episcopi	517.10	unde orta	557.56	
ministri mariti pauci	193.20	Momoleni Nouiomagensis epi-		monasticæ uitæ æstimatio magna		
ministerorum ordinatio quomo-		scopi uita	505.48	169.31 &	172.12	
do facta	156.43	Mona insula	248.12	monasticæ uitæ æstimatio Romæ		
ministerorum ordines	194.21	monachum quid faciat	301.41	169.31 & 172.12. &		
ministerorum uerbi officium	12.	monachi quot interfecti in An-		192.22		casus uarij 179.50
prælat.		glia	248.15	confirmatio per signa mendâ-		cia
ministeris ecclesiæ immunitas à		monachi centum uiginti in bello		579.56		
magistratu concessa	238.20	trucidati	176.25	monophysitarum hæresis	125.53	
ministeros ecclesiæ ordinare cuius		monachi ad patrini munus non		monothelitæ à Constantino Po-		
munus	199.11	admissi	147.13	gonato repressi	55.4	
Miracula & prodigia	559.52	tibus pares facti	252.8	monothelitæ Italicis episcopis		
miraculorum dono quosdã cla-		uicos adierint	201.6	damnati	224.53	
ruisse	206.13	monachi Syri Nestoriani	131.46	monothelitarum hæresis 3. præ-		
miraculorum, superstitionorū nar-		monachorum habitus	177.50	fat. & 129.40		hypotheses. ibid.
ratio	565.56	ritus & officia	178.59	monothelitarum secta quam diu		
de Miraculis Mahometi deliria		monachorum Romanorum ri-		durarit	131.10	
623.16		tus	192.21	montanus hæreticus	121.10	
miramarus Indoci eremitæ disci-		monachorum superstitiosa uita		montani opuscula apocrypha		
pulus	552.27	laudata	203.53	120.51		
Misericordia præstanda	110.48	monachorum & uirginum coha-		de Montibus Mahometi somnia		
misericordiæ diuinæ officium		bitationes	177.11	611.20		
109.44		monachorum cum uirginib. col-		monumenti Christi altare	138.	
misetanus episcopus	23.26	loquium breue	276.53	51		
missa quando Latinè celebrari so-		monachorum uarij ordines	173.	Morandi monachi uita	545.45	
lira	45.12	45 uita	541.32	morauensia cœnobium	30.23	
missa pro defunctis ab Isidoro af-		monachis concessum baptizare		mores Christianorum	181.13	
		14.4.53		morum inspectores episcoporū		
		cessa 149.10 &	186.51	qui	220.45	
		monachis cœnam administrare		moribund		

CENTVRIÆ VII.

moribundi excommunicati, recepti acta pœnitentia	150.59	ob Munera concessi episcopatus	193.52	gnata	47.55	&	131.44
de Morte monstrosa deliria Mahometi	626.24	Musæum in ecclesia Petri Romæ	184.15	in Neustria qui baptizati			146.4
mortale quomodo quid dicatur	76.54	musculus Cebaraddefensis episcopus	317.13	Niceæ metropolis			212.34
mortalia crimina	107.32	muta in scholis tradita	211.30	niceta Coracensiu episc.			469.16
mortui resuscitati superstitio	178.24	Mutationes politicæ	653.24	nicetas excõsul patricius			419.17
mortuorum corpora ubi sepulta	191.43	mutinensis episcopus	28.43	nicolaus secundus pontifex			190.
mortuorum honor superstitiosè à magistratu obseruatus	241.30	mutus curatus	206.19	20			181.7
mortuorum inuocatio quando litanis addita	156.13	Myndi episcopus	25.10	nicolaus hæreticus			212.35
mortuorum sepeliendorum ritus	165.20	Myra Lyciæ metropolis	212.58	nicomedia metropolis			25.15
à Mortuis posse miracula fieri, fabulosum	566.5	myrarum episcopus	24.53	nicomedensis episcopus			191.47
à Mortuis nihil sciscitandum	570.48	Mysiæ ecclesiæ	28.3	nicomedis cœmiterium			42.16
pro Mortuis quoq; missa celebrata	188.9	mysterium unde dictum	99.38	Nidermunster cœnobium			549.30
Moses quorum typus	274.60	ad Mysteria sacra indocti nõ admissi	199.21	&			252.22
quæ scripserit	115.24	mysticè lex Dei scienda	74.35	Nigefius			42.39
mosis & Pharaonis acta in fabulam uersa à Mahometo	602.1	Mytilenensis episcopus	27.28	nigra sylua			181.7
mosen derogat Mahometus	617.55	N		à Niniuitis quod ieiunium oriũ			159.54
mosen primum Iudæorum prophetam fuisse Saraceni asserunt	600.11	Abigius Tiginensis	322.52	Niobaudis presbyter			261.43
mostensis ecclesia	25.53	Naceni idola	602.29	Nirenachus diaconus			470.46
Motus politici	653.26	nacoliæ ecclesia	25.9	nus			25.10
Muardus Remensis episcopus.	509.19	Nannericus episcopus	29.46	Nisenensis ecclesia			550.
Mucham templum	591.55	Narbonensis ecclesia	31.10	nisorum ecclesia			30.12
muhtar Arabum principis res gestæ	664.50	narbonensium rebellio	664.24	Nitigis Lucensis episcopus			580.25
Muhameti Arabum ducis res gestæ	666.4	nariscorum ecclesiæ	31.41	40			172.28
muhauiia Saracenorum dux	468.49	narniensis episcopus	28.54	Niualense monasterium			30.12
muhauias Saracenorum dux	664.35	Natalis Domini festum	162.35	&			509.16
muhauiæ acta cum Charurgitis hæreticis	132.29	Natalis Christi Eucharistiæ celebrandæ destinatus	152.5	niuardi uisio			29.44
muhauiæ Saracenorum regis res gestæ in Asia	660.5	natales laudatorũ uirorum obseruari	163.29	niuardus Remensis episc.			648.16
de Mulieris cuiusdam fabulosa oratione	156.30	nationum differentia secundum Mahomerum	624.32	niuernensis episcopus			600.8
mulierum mores apud Mahometanos	641.4	natiuitatis Mariæ festum	163.4	Noah historia fabulis contaminata à Mahometo			600.8
mulieribus in monasterium intrare interdictum	176.18	à quo institutum	191.28	Noe legatus Dei			64.30
mulieres quot permittat Mahometus ducere	623.42	naturæ dux in Christo	82.23	Noddo quidam Epioneus quomodo ultus			581.45
Mundialis lex	262.34	de Naturis Christi Monophysitarum hypothesis	126.8	Noddonis & sociorum pœna fabulosa			28.37
mundus relinquendus	500.33	Naues ecclesiarum	208.24	noctes totæ orando consumptæ			192.12
de Mundo Cononitarum hypothesis	124.16	per Naues iurare, Mahometanis concessum	637.6	Nolanus episcopus			155.38
de Mundo Mahometi somnia	610.4	in Nauibus quoq; diuorum imagine	138.41	Nomentana uia			261.16
munerum acceptio, prohibita	253.33	Naxensis episcopus	27.53	nona hora cur orandum			31.44
munster monasterium	548.48	Nazianzenus episcopus	24.16	nonnonius presbyter			32.42
		Neannus Hierosolymitanus episcopus	465.38	Noricis ecclesiæ			594.16
		neapolis Cariæ ecclesia	24.50	northanumbri ad fidem conuersi			565.38
		neapolitanus episcopus	78.27	northanumbri quando conuersi			31.31
		Nebulus Sclauorum dux	665.42	Notarj			201.14
		Nemaufenses rebelles	664.23	noua sibi mutuo communicasse			194.43
		nemeensis ecclesia	30.5	notaria quomodo pralio clara			227.58
		Nennij Bannochorensis episcopi uita	41.10				190.
		Neoburgum arx	170.48				
		Nepefinus episcopus	28.52				
		nepotis liber apocryphus	120.30				
		nepus episcopus	317.25				
		neptunus Iouis affessor	593.11				
		Nestorius Anthropolatra	129.25				
		nestorius hæreticus	129.30				
		344.56					
		cum Nestorio quid cõmune Mahometo	648.2				
		nestoriana hæresis à Persa propugnata	666.29				

INDEX.

Novariensis episcopus	28.34	officium uespertinum	140.27	de Oratione, Mahometi delicta.	
Noviomagensis episcopi	505.10	officij sui quonque monere, cuius	921.40	orationes funebres	165.52
Noviomensis episcopus	29.40	opus	198.2	orationum ritus	134.28
Novionij monasterium	172.44	ab Officio remouere delinquentes, cuius officium	220.55	usus in conuentibus publicis.	143.4
per Nubes iurare Mahometanis concessam	637.6	officia ecclesiastica per gradus appetenda	159.3	orationibus intentum esse monachorum officium	176.43
Namanensis episcopus	28.50	officialis libellus	219.36. & 298.17	ordinandi poena si per fraudem ambiuerit	157.44
Numentanus episcopus	28.29	Oiddi presbyter	530.46	ordinandi episcopos iure Ecclesiae spoliatae à Romano pontifice	231.1
Numerianus Treuirensium episcopus	499.8	oidiuuald monachus miraculose orans	156.26	ordinandorum aeras iusta	158.58
Numerus liber	117.35	oidiuuald presbyteri uita	532.56	ordinandorum iuramentum	195.10
numerorum historia à Mahometo falsata	648.34	Oliueti montis crux	138.25	ordinationis casus	159.12
de Numeris Mahometi hypothesis	626.18	oliueti monte ecclesia	134.26	ritus	156.40
numidia	52.52	olympius exarchus Italiae	249.56	quales in Romana ecclesia.	189.50
numidia concilium	313.45	monothelita	240.29	ordinationis uestimenta	158.8
numidia ecclesiae	26.59	cur Romam missus	130.35	Orestes Vibonensis episcopus.	388.28
numidia episcopi resistunt Monothelitae	246.25	olympij exarchi Italiae acta cum Martino pontifice	485.55	oretanus episcopus	31.7
numidius Sorianæuncis episcopus	317.31	contra Martinum papam res gestae	52.22	oretana ecclesia	31.15
nuptiarum prohibitio à Romano pontifice	233.6	olympij exarchi poema	188.32	organa	45.10
nuptiarum ritus	164.13	olyssipolensis ecclesia	31.17	organa quando ab Anglis suscepta	143.55
solennitatibus monachis interdictum	176.14	Omnipotens Deus cur	76.40	organorum in templis author.	487.48
nuptos initiare solenni ritu cuius officium	223.17	Onuphrij mendacium	231.18	oriens Monothelitarum haeresi infectus	129.46
nuptos facis imbuere cuius officium	199.32	Opera bona ubi tantum fiant	94.19	ad Orientem uersi orantes	155.1
nuissinus episcopus	28.30	operum merita signis mendacibus conficiuntur	581.14	orientalium doctorum studium.	21.28
		operibus tributa iustificatio.	111.22	origenes quos Bibliorum editio nes inuenerit	116.21
		de Operibus bonis somnia & nugae Mahometi	620.22	origenes haereticus	344.54
		operationes in Christo duplices.	71.7	origenis scripta an legenda.	119.32
		opes cumulare non permittum monachis	176.28	orontius Emeretensis metropolitani	394.60
		opitergium à Longobardis euersum	49.38	orontius Emeretensis episcopus	515.10
		opitergiensis episcopus	28.48	orosii scripta probata	119.50
		opportunos Anagninus	325.38	orphanus subuenire cuius opus.	209.22
		opportunos Pisanus	325.44	Oscensis ecclesia	31.13
		optatus Amentensis episcopus.	317.2	osculum mortuis non dandum.	165.28
		Oraculum Saluatoris à quo constructum	135.50	ostburgum Flandriae	35.15
		orandi gestus	154.38	ostuarij	194.26
		orandi ritus secundum Mahometum	636.16	ostiensis episcopus	28.24
		orando dedicata templa	136.50	ostricha regina Merciorum	537.43
		orandum esse	94.55	ostrofranci	60.53
		ad Orandum, alium locum alio sanctiorem esse, superstitio.	571.46	ostrofrancorum templa	136.9
		orare pro ecclesiis & regibus, cuius opus	199.36	oswaldus	59.46
		orare pro se inuicem soliti archiepiscopi	228.6	osnini regis cenobium	173.19
		oratorum usus	300.39	osnici defectoris poena	66.32
		oratio in bellis usitata apud Mahumeranos	641.47	osuius rex	359.19
		orationis Dominicae uis	96.13	osuius Northanymbrorum rex conuersus	35.7
		orationis finis	96.6	osuij Osualdi F. uictoria de Pentada	66.42
		ritus in Romana ecclesia	189.24	uictoria & pietas	54.26
		orationi quomodo incumbendum	500.9	osuij studium in religione	41.35
				osual-	

ofuualdi regis Anglorum pietas & studium precandi 154.50
ofuualdi defuncti memoria. 166.
 20
ofuualdi regis Britanniae marty-
ris historia 558.22
ofuualdi Hadriani nepotis uicto-
ria & pietas 44.6
ofuualdus Northanymbrorū rex
uictus 54.9
ofuualdi Northumbrorum regis
cura in propaganda fide. 237.7
ofuualdi regis cura de pauperi-
bis 183.15. largitiones ad
scholas 211.52
ofuualdi regis liberalitas in mo-
nasteria 171.29
ofuualdi intercessio 180.4
ofuualdi regis caedes 660.17.
reliquiae ubi cultae 168.34
de Ofuualdi reliquijs nugae.
 566.18
ofuualdi regis studiū in extruen-
diss templis 136.21
ofuualdus Saxonum regis pa-
trius 146.57
ofuuius baptizatus 146.14
ofuuius Humbroborum rex con-
firmat dominatum Rom. ec-
clesiae 235.16
ofuuij cura pro ecclesijs 236.40.
defuncti memoria 166.26
ofuuij regis liberalitas in Roma-
nam sedem 242.57 mona-
sterium 171.34
ofuuij regis sententia de pascha-
te 248.50 uictoriae 662.
 58
Othmarus primus abbas Sant-
gallensis 548.44
ottilia quod monasterium auxe-
rit 42.17
S. Ottiliae monasterium 30.40
otuinus Alemannorum dux.
 57.7
Oxonienſis episcopus 31.7
de Oza gigante liber apocry-
phus 420.58

P

P Acenſis eccleſia 31.27
pacis exoſculatio à quo in-
ſtituta 187.44
Padde preſbyter in Anglia 530.
 45
paada Anglorum rex conuerſus
 38.9
paada mediterraneorum Anglo-
rum rex baptizatus 146.10
paedagogi puerorum 211.10
paellaſtina à Perſis infeſtata 656.
 42 uafata 654.4
paellaſtina à Romano imperio a-
uulſa 61.48
paellaſtinae eccleſiae 23.41
paellaſtina ſynodus contra Mo-
notheliras 466.48
palentinus episcopus 31.3

CENTURIA VII.

palladius Antiochorensis episco-
pus 511.18
palladij Tolofani episcopi uita
 506.9
pallium episcopale 481.48
pallium alijs miſſum à Rom. pon-
tifice 231.48
pallijs cadauera non inuoluenda
 165.29
palmarum dies 161.56
palms ad aethera erectis oratum
 154.40
palumbus Fundanus 325.26
pamphiliae eccleſiae 24.40 epi-
ſcopi 469.41
pancratij templum Romae 184.2
panenſis episcopus 27.57
pannonia à Bulgaribus uafata
 664.3
pannus uilis habitus monacho-
rum 177.50
panormitana eccleſia 27.40
pantheon quando apertū 21.49
à quo conſecratum 163.26
pantheon ſacris omnibus dica-
tum 388.51 in quem uſum
conſecratū à Bonifacio 183.52
quando perluſtratum 480.8
parthei dedicationis effectus 185.
 39 myſterium 229.10
papae titulus 219.56
papae uniuerſales quando dici
cepti 229.18
paparam epistolae 118.38
paphlagonia à Perſis uafata
 654.10 à Rom. imperio auul-
ſa 61.49
paphlagoniae eccleſia 25.41
episcopi 470.9
paphlagonum templa 134.38
papienſe monaſterium 170.51
papiae templa 335.42
papienſis eccleſia 28.15
papinius Vibortenſis 324.58
papulus Genuenſis episcopus
 511.12
paracleri nomen 84.40
paradiſus locus Romae 184.35
& 488.31
paradiſi autor Deus ſecundum
Mahometum 609.26
paradiſi deſcriptio ſecundum Ma-
hometum 633.48
ad paradiſum intrandam, quae
neceſſaria dicat Mahometus
 619.3
de paradiſo nugae Mahometi 631.
 52
paralipomenon libri à quibus
conſcripti 115.42
paraſceues feria quae 161.58
parentinus episcopus 28.47
pariator Luſcenſis episcopus 322.
 18
pariator Scilitanae eccleſiae epi-
ſcopus 322.34
parienſis episcopus 27.53

pariſienſes episcopi 498.4
pariſiis templa extructa 135.11
de Pario marmore miraculum
 137.24
parmenſis episcopus 28.45
parceſias diſtribuere cuius opus
 220.37
parthiſiacenſis episcopus 29.47
parthenius Treuerim deductus
 200.23
parthorum regina conuerſa 26.
 26 & 38.49
paruulis baptiſmus non negatus
 146.20
paruulos nō baptizatos damnari
iudicat Iſidorus 58.50
 587.15
paſcha Iudaicum 200.12
paſchatis celebrandi denuncia-
tio quando facta 359.9
de paſchatis controuerſia a-
dus Britannica 162.11
paſchatis obſeruatione diuerſa a-
pud Anglos & Scotos 525.77
de paſchatis obſeruatione conten-
tio 33.2
paſchatis ritus quando Britanni-
nis obruſus 217.48
paſchatis tempus denunciare pe-
nes quos 145.29
paſchatis tempore plerumque ad-
miniſtratus baptiſmus 637.18
per paſcha iurare Mahometanis
conceſſum 290.39
de paſchate Anglorum diſſenſio
 57.19 canon Toletani quarti
concilij 290.39
de paſchate diſſenſio quando ce-
pta 247.54 error quando
exortus 248.26 ſynodus
ubi collecta 173.25
paſchale tempus Cōnæ Domi-
nicae uſui aptum iudicatum
 151.57
à paſchali gaudio qui arcendi
 200.6
paſchalis archidiaconus 194.31
Paſchalis Blandanae episcopus.
 325.23
paſchalis Termitanus 325.44
paſchalis & Theodori contentio
 236.3 &
de pontificatu
 250.50
paſchaſius Decorianenſis episco-
pus 317.6
paſchar falſus propheta 16
praſat.
paſſandi cuiuſdam clerici hiſto-
ria 273.14
paſſio Chriſti 93.4
paſſio Domini quando praedica-
ri conſtituta 198.51
paſſionis Chriſti teſtimonia 279.
 52
paſtoris liber apocryphus 120.44
paſturiarij opuscula apocrypha
 120.50
parauienſis episcopus 28.47
paterniſſa

INDEX:

Patrensis ecclesia	28.18	heretici uita	474.28. & 555.13	pelagius hereticus	121.12
palmos insula	117.5	paulus dispositor Orientalium		pelagianæ hæresis reuiuifcentia	131.29
patina missæ addita à quo	187.33	prouinciarum	420.11	peloponnesi episc.	27.52
patina aurea ad Cœnæ usum con-		paulus eremita	119.10. & 181.8	penda Merciorum rex gentilis.	35.6
secrata	151.43	pauli eremite uita	552.12	paganus	43.56
patriarchæ titulus	219.33	paulus exconsul patricius	420.1	penda Merciorum rex interfe-	662.59
patricius Elenforum episcopus	470.27	paulus hereticus	448.14	ctus	38.22
patricius Magnesiæ episcopus	470.24	paulus hereticus Byzantinus e-		pendæ regis gentilis præclarum	66.40
patriciorum dona Petro data.	241.39	pisc.	135.4	dictum	25.25
patrini baptizandis adhibiti	146.54	paulus Iconiensis episc.	470.1	pendæ Merciorum regis uictorie	66.40
ad patrini munus quales admis-		paulus Imperialis secretarius.	428.14	interitus	66.40
si	147.10	paulus Metamauci insulæ episc.	477.10	pentaniæ ecclesia	25.25
patris coniugio misceri non		pauli monachi prophetia	206.35	pentasius Turriuntamalus episc.	317.28
permisum	147.16	pauli monachi uita	541.56	pentateuchon	117.38
paucada Agabrensis episcopus.	515.30	paulus Numentanus episc.	385.8	pentecostes festum	162.34
pauliacum monasterium	545.12	paulus Patauinus episc.	49.49. & 387.15	pentecostis ieiunium	160.29
paulinus Anglicus	157.29	paulus Samofatenus hereticus.	81.44. & 344.53	peregrinantium cibus secundum	623.56
paulinus quos cõuerterit	594.16	paulus Scyllanus episc.	384.49	Mahometum	572.14
ubi baptizari	145.47	pauli Seueriani disputatio cum		nugosæ	636.46
paulini archiepisc. laus & biblio-	222.36	Heraclio	26.4	peregrinationum ritus secundum	183.14
theca	43.60	paulus Seuerita hereticus.	123.56	Mahometum	325.46
paulinus Rofensis ecclesiæ anti-		paulus Sozopolitanus episc.	469.46	in peregrinos quales fuerint	325.5
stites	36.35	paulus Tabucensis episc.	322.21	Christiani	106.44
paulini acta cum Heduino rege	151.44	paulus Torcellanus episc.	476.59	peregrinus Lyparitanus	621.33
res 39.47		pauli Virdinensis epi. uita	505.59	perfectorum duo ordines	213.5
uertendis Anglis	33.27	pauperes curare penes quos	201.50	de perfectione, Mahometi deliria	25.4
paulini Northanymbrorum do-		pauperibus omnia bona à qui-		pergamæ ecclesia	24.41
ctoris uita	523.5	buisdam distributa	183.21	pergensis ecclesia	596.53
paulsberk apud Treuerim	506.2	pauperibus subuenire cuius o-		pergia Paphiliæ metropolis.	24.41
paulus Apostolus	16. præfat.	pus	209.22	perfarum ecclesiæ	26.11
paulus de passione Christi	281.33	Peada Pendæ filius à quo bapti-		perfarum à Romano imperio de-	24.118
paulus an monachus autor.	173.49	zatus	525.37	fectionis causa	588.20
pauli fabulosa apparitio	579.26	peccatricis unguentum	113.11	perfarum gentilismus	38.43
S. Pauli dies festus	163.23	peccatum uulnus	96.53	perfarum res gestæ	653.28
pauli reuelatio apocrypha	120.35	peccatum unde, & eius distinctio	90.11.19	perfarum templa incensa	591.52
pauli testimonia de utraque in		peccatum originis unde	90.58	perficæ ecclesiæ ad Christianismū	44.18
Christo natura	279.19	eius effectus	91.4	reductæ	146.54
pauli ad S. Bauianam templum	184.39	peccati finis	90.44	perseæ reginæ patrimus	61.32
Romæ	135.25	de peccato error Bonifacii quinti	482.4	persecutorum pœnæ	640.4
S. Pauli templum in uia Callo-		Rom. pontificis	617.22	personarum prohibita quæ secundū	194.17
nis	136.2	de peccato, Mahometi deliria.		personarum differentia	79.21
pauli templum Londoniæ	184.30	22		de personis diuinitatis, Maho-	603.3
pauli templum extra portam Ro-		peccata minuta quomodo delean-		meti doctrina	173.1
ma	49.45	tur	110.28	pertharith Longobardorum rex	151.7
paulus Altini episc. eiectus.	387.16	peccata minuta ieiunio redimi	161.2	perturbatio nulla apud Deum	77.10
paulus Altinensis episc.	27.20	Cæsarij error	93.37	perusinus episc.	28.51
paulus archiepisc. Cretensis.	56.3. & 472.28	peccata omnia remisibilia qui-	150.10	persinuntis metropolitans	212.56
inuidus	248.58	bis	197.35	persinuntina ecclesia	25.33
pauli Cretensis & Ioannis Lap-		peccatorum minorum satisfac-		pestilen-	
penis dissidum	235.31	ctio	205.56		
pauli Cretensis acta contra pri-		peccata taxare cuius opus			
marum Rom. pontificis	230.39	de peccatis accusatorum inquisi-			
paulo Cretensi episc. leges dictatæ		tionones factæ in synodis priua-			
à Vitaliano	51.58.	tis	208.20		
paulus Constantinop. Monothe-	52.19. & 130.27	pecora ecclesiis attributa	590.21		
lita	246.40	pecunia culta	588.25		
anathematizatus		pecuniæ templum	176.28		
excommunicatus		pecunias cumulare monachis in-	528.2		
pauli Constantinopolitani episc.		terdictum			
		pegnalech monasterium			

CENTURIA VII.

pestilentia atra	62.5	petrus exconsul.	420.12	philosophorum mediator dia-	590.44
pestis inguinalis Romæ	565.26	petrus Gnaphæus hæreticus	127.54	bolus	469.
pestis sub Bonifacio quarto	560.42	petri Gnaphæi errores refutati.	220.23	Phocas Dadibrensis episc.	42
pestis in Britannia	562.39	petrus hæreticus	448.14	phocas Imp. 21.14	parricida
pestis sub Constantino Pogonato	564.19	petri hæretici uita	555.34	21.49	à quo inauguratus
pestis Constantinopoli grassatio	565.39	petrus locumtenens archiepiscopi Alexandrini in sexta synodo Cõstantinopolitana	420.22	222.54	
pestis grassatio in Selefeu monasterio	179.60	petri metropolitani hæretici conuersio	556.14	phocas prærogatiuum concedit Rom pontifici	244.49
pestis in Syria	564.49	petrus Mutinensis episcopus.	388.4	phocas primatum Romano pontifici concedit	228.58
Petrice Seueritarum hæresis pars	123.48	petrus Nicomediæ episc.	427.39	contra Iudæos egerit	588.0
petrus Africanus episc.	472.8	& 468.38. & 470.39. & 432.5. & 438.19		phocas crematus	46.36
petrus Alexandrinus hæreticus	121.15	petrus Nicomediæ metropolitani Monothelita	130.47	dem Maurini ultus	61.38
petrus Antiochenus episcopus	468.14	petrus Sozopolitanus episcopus	476.31	phocæ acta cum Cyriaco episcopo	472.59
petrus Antiochenus hæreticus.	121.14	petrus Syrus hæreticus	556.42	phocæ exercitus profusus concilius	654.30
petrus de passione Christi	281.49	petrus Taurominitanus episcopus	385.39	phocæ imago in oratorio Lateranensi Romæ	185.1
petrus Laurentio uisus	568.9	petronius Vafionensis episcopus	511.19	phocæ horrendus interitus	62.22
quid Romanis largitus	244.1	Phantasiastæ hæretici	125.35	phocæ interitus	656.12
petri actus, liber apocryphus	120.13	phara uirgo cecitate liberata	206.43	phocæ priuilegium de pontificatu ubi confirmatum	251.49
petri basilicæ rectum aureum Romæ	184.12	pharæ monialis uita	594.50	phocæ nimia liberalitas in Romæ pontificem	242.36
S. Petri cænobium monialium.	173.9	pharæ aildis monialis uita	549.39	phocæ scelera & tyrannis	45.28
Petri Euangelium improbatum	120.17	pharense monasterium	171.19	sub Phoca ecclesiæ propagatæ hæreses	122.8
petri imago aurea Romæ	185.7	ad Pharium sinum qualis schola	211.1	559.51	quæ persecutio & trans
D. Petri monasterium Cantuar	136.30	pharon dux Longobardorum.	666.42	quillitas ecclesiæ	45.21
S. Petri mons Erfordie	42.47	pharon episc. Meldensis	34.58	Schismata	243.26
S. Petri templum in uia Callonis	135.25	pharonis Meldensis episc. electio	156.54	tationes Imperij	653.51
sancti Petri cænobium Erphordie	169.52	patricius	147.2	modi quæ	251.32
S. Petri templum apud Metenses	135.7	pharonis Meldensis dies solennis	163.51	phodas Saracenorum dux	685.49
in Stenuelpach	136.36	pharonis preces	137.27	phœnicia ab Arabibus occupata	654.5
Ventis	135.52	superstitiosum factum	178.17	phœnicia à Rom. Imperio auulsa	61.48
petri fabulosa apparitio	579.26	pharonis Meldensis episcopi uita	501.45	phosphorus Cordubensis episc.	61.43
petri apostoli uisio	569.2	phaselidis ecclesia	24.55	photinus	140.10
petri uisiones	243.36	phæret. um aurum	40.4	photinus hæreticus	121.9
petri & Marcellini templum Romæ	184.5	phiala in Iustiniano Imperatore erecta	134.60	photius Nicænus episc.	470.40
petri & Pauli apparitio	180.1	philadelphie episc.	24.17	phrotasius Sentienis episc.	511.8
petro cur parendum in negotio paschatis	248.50	philadelphus Agrigentinus diaconus	491.36	Phrygiæ ecclesiæ	25.3
petrus Apyræ episc.	470.28	philalethes Cæsariensis episcopus	470.17	phrysi ad Euangelium conuersi	35.40
petri archidiaconi pietas in Gregorium Magnum	478.18	philalethes primatū habens pontificis	219.47	quado conuersi	667.46
petrus Cantor ubi fulmine ictus	135.47	philibertus miraculis clarus	206.54	phthartolatæ hæretici	125.37
petrus Conanensis episcopus.	469.43	philiberti abbatis uita	545.3	phygellus à Paulo notatus	16.
petri Constantinopolitani episc. uita	474.47	philiberti miraculosa oratio	584.1	præfat.	121.4
petrus Crotonensis episcopus.	384.46	preces	155.45	phylacteria apocrypha	160
petrus Culcitanensis episcopus	322.32	philippi actus, liber improbatum	120.14	phylactus à Paulo notatus	160
petrus Cumanus Campaniæ episc.	384.18	philippico Imperij amissio prædicta	175.50	præfat.	
		philomeliensis episc.	84.49	physiologus liber apocryphus.	120.45

I N D E X.

pidorum ecclesiarum inspector	213.29	pœnitentia Iamæ & Mambrae	623.50
quis	61.	liber apocryphus	120.42
pidorum in Anglos seuitia	61.	pœnitentia Origenis liber apocryphus	120.41
27		pœnitentię finis	97.28
pietatis fucio matrimonia soluta		pœnitentiam agendam esse	96.
203.39		37 hic	97.19
pipinus Francorum dux	32.20	pœnitentiam non nimis serā esse posse	97.45
pipinus senior dux Francorum		de Pœnitentia errores doctorū	112.22
42.37		619.51 Mahometi deliria	
pipinus Francorum rex	190.10	pœsis in scholis tradita	211.30
gentilissimi euerfor	595.36	pogonati uirtutes	5. præf.
pipini auus quis	193.21	polemon hæreticus	344.50
pro ecclesijs	236.37	polemoniensis ecclesia	25.54
stia in Francia	667.27	polenis episcopus	28.47
bigenda Gallia	59.57	polinartiensis episcopus	58.53
à Pipino quæ monasteria constructa	170.54	politia ecclesię	192.46
23.37		politix & ecclesię distincta officia	9. præfat.
pipianus episcopus	28.37	politix administrationis scopus	4. præfat.
pipaurensis episcopus	ibid.50	polonia à Sclauis occupata	660.
piscandi artem quis Anglis monstravit	204.26	12	
piscidie ecclesię	24.46	polychronius hæreticus	448.15
pi	469.46	polychronij hæretici uita	556.18
placentina ecclesia	31.11	polychronij impietas	53.6
placentinus episcopus	28.42	polychronij monachi acta in sex	444.6
placentinus Placentinus episcopus.	338.1	ta Constantinopolitana synodo	444.6
placentinus Veliternensis episcopus	385.1	polychronius Prufanus episcopus	470.43
in Placidie domo ecclesia	135.3	polydorus Virgilius de martyriū festiuitatibus	163.10
Platinę nuge	244.9	polyeuctus exconsul	420.9
plato Adrianopolitanus episcopus	476.23	polyeuctus Myrarum episcopus	469.50
pus	470.7	pompeiopolis Paphlagoniæ metropolis	213.14
plato Cinnensis episcopus.	469.25	pompeiopolis ecclesia	25.44
plato Magidorum episcopus	469.25	ponti ecclesię	25.45
platonici Agrigentini diaconi uita	495.36	ponti episcopi	472.35
plufianus Siluensis episcopus	469.44	pontificis summi electio quos	189.52
pluto louis affessor	593.12	190.25 titulus	219.30
pluuię miraculum	36.11	pontifici clauium potestas concessa	186.49
pluuię serenę prodigium	562.51	pontifices gentiles conuersi gentilitium impugnarunt	595.9
poculis quantum certarint gentiles	593.20	pontifices gentilium eorum officia,	ibid.
poemanij ecclesia	25.26	pontifices politici qui strenui propugnatores	229.43
penitentes absoluere quorum officij	198.46	pontificum Romanorum mendacia	231.22
216.42		pontificum Róm. ordinatio ab Imperat. confirmata	235.39
penitentes à Deo recipi	97.13	pontificum Roman. uitæ	477.42
penitentium receptio in Rom. ecclesia	187.1	pontificiorum legatorum locus primus	232.40
penitentibus omnia peccata remissibilia	93.37	pontinense monasterium	30.11
penitentibus satisfactioes impostæ	202.46	pontius pontifex politicus	12.
de Penitentibus canones Tolentani quarti concilij	302.27	populoniensis episcopus	28.37
penitentia	500.12	porcinæ carnes à Mahometo ueritate	189.19
penitentia ligatura uulneris	96.53		
penitentia perpetua & finita	150.30		
penitentia Adæ liber apocryphus	120.37		
penitentia Cypriani liber apocryphus	120.41		
		titæ	
		porta solis, cella Vitalis monachi	154.22
		portæ celi quæ	610.16
		portanea monasterium	547.19
		portuensis ecclesia	28.17
		portuensis episcopus	229.33
		portuenses episcopi	493.23
		portugalenis ecclesia	31.16
		potamio episcopus	199.17
		potamion Agrigentinus episcopus	494.47
		potamius Bracarenis episcopus	515.13
		potamius Bracarenis metropolitani	395.4
		potamius Bracarenis ob adultæriū officio remotus	405.42
		ciusdem uita	514.5
		potamius Calagurritanus episcopus	515.12 & 395.3
		potentinus Belliternensis episcopus	10
		potentissimus Vapincensis episcopus	511.19
		potentius Polensis	325.51
		præda quæ tristissima	5. præfat.
		prædæ distributio apud Mahometanos	642.8
		prædestinatio gemina	87.10
		prædia ecclesijs donata	208.4
		prædicandum quibus sit	101.59
		ex Præfectis episcopi	193.46
		prælatorum crudelitas	203.6
		prænestinus episcopus	28.29
		præscientia Dei	87.1
		à Præstigijs alieni Christiani	181.50
		præsulis titulus	219.50
		præsules qui dici soliti	213.20
		præteritorum nomine cur futura intelligantur	74.4
		prætorius uicus in Sicilia	494.52
		à Prandio prorsus abstinere soliti ieiunantes	160.47
		prætorum prædia	653.53
		precationes ante cibum	156.33
		precationum formæ	156.10
		precationum ritus in Rom. ecclesia	186.14
		precationibus maximè intentis Christiani	181.38
		preces ad cibum habendę	189.47
		preces ad numeros recitatę à quibusdam	156.5
		preces in translatione reliquiarum	169.7
		preces communes expetierunt principes	239.40
		preces horæ in ecclesia Romana	189.25
		preces priuatarum exempla	156.16
		presbyter quando quis ordinatus	195.9
		presbyteri excommunicati mors	189.19

presbyteri 194.29 **bonis eccle**
 lia prefeffi 208.33
presbyteri depositi restitutio 98.
 32
presbyteri scholis preesse iussi
 211.44
presbyterorum aetas 158.60 of-
 ficia 195.52
presbyterorum per prouincias
 ordinatio penes quos 214.14
presbyterorum loca in tempus
 139.57
presbyterorum nomen apud An
 gos 143.52
presbyteris quid non licitum
 196.6
presbyteris clauium potestas nō
 concessa 149.12
presbyteris cœnam administrare
 licitum 151.26 **chrisimatis u-**
 sus interdictum 148.21
presbyteris ubi interdictum bap-
 tizare 144.51 **exorcismus**
 commissus 159.21
presbyteris procreatio liberorū
 prohibita 193.7
à Presbyteris baptismus admini-
 stratus 144.38
priemensis ecclesia 25.5
priemensis episcopus 25.17
primatus coniunctum ab episco-
 pis refutatus 226.30
primatus Romani rationes 479.
 10
primatum habens quis dictus
 219.47
Primi martyris reliquiæ Romam
 translatae 192.11
primitiuæ ecclesia 25.9
primogenius Roman. diaconus
 247.39
primogenij Aquilienfis episco-
 pi uita 492.32
princeps pastorum qualis titulus
 219.43
principi maledicens excommu-
 nicatus 182.23
principes monachi facti 172.13
principum electio apud Hispa-
 nos 242.32
principum largitione bona ec-
 clesiastica aueta 207.5
principum liberalitas in Rom.
 ecclesiam 186.26
per principes confirmatus domi-
 natus Rom. ecclesie 235.7
principatus Rom. ecclesie syno-
 dis confirmatus 229.57
de Principatu schisma 243.50
de Principatu, Mahometi deliri-
 um 623.27
priscilla opuscula apocrypha
 120.51
priscillianus hæreticus 81.45.55
priscillianistarum hæresis 132.57
cuius hypotheses 233.1

CENTVRIÆ VII.

priscus Phocæ gener 62.12
priuilegia protectionibus com-
 parata 204.56
probus Montanensis 322.18
procellæ prodigium 562.6
processio quando fieri solita 189.
 33
proconsulare concilium in Africa
 317.40
prodigia & miracula 559.53
proiectus Aruernensis episc. mar-
 tyrio affectus 57.14
proiecti Aruernensis episc. ele-
 ctio 156.46 **uita** 504.31
proiecti occiores puniti 66.22
promotionum gradus 194.57
erga Prophetam Mahometanum
 quomodo se gerendū 635.44
prophetæ duodecim à quib. con-
 scripti 115.41
prophetarum omnium lex una,
 secundum Mahometū 618.3
prophetarum testimonia deut. a
 que natura in Christo 278.31
de Prophetarum semine & pro-
 pagatione monitrosa figmen-
 ta Saracenorum 600.22
de Prophetis Saracenorum asser-
 tiones 600.3
ex Prophetis demonstrata Chri-
 sti facta 84.2
prophetiæ dono quosdam cla-
 ruisse 206.12
proprium tenere monachis nō
 licitum 176.29
Prosperi scripta 118.32
prouerbia Salomonis 115.37
prouerbiorum liber apocryphus
 120.30
prouerbiorū testimonia de dua-
 bus naturis in Christo 278.39
prouinciales synodos conuoca-
 re penes quos 216.11
prufanus episcopus 25.19
prufados ecclesia 25.50
Psallendi modus quis 141.14
psallendo templa dedicata 136.51
psalmi in quorum laudem can-
 tandi 140.59
psalmi apud ægrotos cantari
 164.41
psalmi Dauidis in scholis traditi
 211.23
psalmi Mahometo noti 597.28
psalmi ad numerum recitati 156.6
psalmodum testimonia de duab.
 naturis in Christo 278.31
psalmistæ officium 196.30
psalteriū à decem prophetis scri-
 ptum 115.32
de Psalterio blasphemia Maho-
 meti 602.24
Ptolemæus rex Ægypti 115.54
publicorum congressuum ritus
 134.8
puella obsessa ob pomum 180.8

puella sanata 206.29
puellæ paralytica fabulosa sana-
 tio 566.29
pueri cuiusdam peste infecti fa-
 bula 578.20 **pueri duo occi-**
 dendi prius baptizari 146.48
pueri literis imbuti in scholis 211
 62.43
9 uenditi
pulenus Asturicēsis episc. 555.44
de Pu uere sabubri fabu. æ 566.29
purgatorium ab Isidoro affectū
 113.29
purgatorium signis mendacibus
 confirmatum 572.22. & 577.39
de purgatorio errores patrum
 114.56
de purgatorio, Mahometi deliria
 626.41
pureolanus episcopus 28.26
putra Castelli Cantuariorum episcopi
 357.29
putra Rossensis episcopi oberta
 tiones 202.12 **uita** 522.34
pyrrhus Constantinopolitanus
episcopus Monothelita 48.23
 & 130.21 **à quibus repulsi**
 237.50
pyrrhi Constantinopolitani titi-
nera & excommunicatio 359.
 14 **reuocatio erroris & re-**
lapsus 246.37 **Constanti-**
nopolitani episc. uita 473.58
hæretici uita 554.56
pyrrhus hæreticus 448.14 **ex-**
communicatus 186.53 **rece-**
ptus 187.3
pyrrhi hæretici conuersi cathedra
Romæ 185.27 **patriarcha ma-**
licia 31.41 **condemnatio** 52.17

Q Vadragesimalis ieiunij di-
 uerſa obseruatio 160.9
quaternarij significatio
 155.59
quercus Abræ 134.33
quinta feria quæ 161.58
quinta uniuersalis synodus in
 dubium uocata 251.17
quintini martyris corpus 505.77
inuocatio ficta 571.17 **nobil-**
lem noctu percutientis fabu-
la 568.23 **sepulchrum** 505.
 39 **templum** 135.16
quintinum monasterium 30.28
quintus Acolitaneus episc. 317.29
quiricus Toleti episcopus 405.59

R Abadus Phryſiorum dux à
Pipino uictus 667.48
radamam mensis 597.51
radbertus quidam à uerimib. cor
rosus 66.24
radobus Phryſiorū dux 35.48
radobodus Frisorum rex idolola-
tra 595.26 **paganus** 589.48
radulphi Thuringorum du-
 cia 100

INDEX.

<p> cis rebellio 662.53 ragumberti Taurenensium ducis inuidia 666.25 raiculi monasterium 172.4 ranulphus episcopus equo ulus 204.35 raphaelis templū Venetijs 135.52 ratbodus Frisionum rex 540.3 ratherus Ruperti socius 515.50 rathildis caeca & muta sanata 108.51 rathurelfigi monasterium nobilitum 172.28 ratisbonæ paganismus 590.6 ratisponensis episcopi 516.8 rauenna expugnata 250.20 rauennæ archiepiscopus ecclesia Rom. pontifici subiecta 242.42 rauennæ episcopus 28.24 rauennatis ecclesia cur à Ro. pontifice segregata 235.35 rauennatis nales à Pontifice corrupti cõtra Imperatorē 58.58 rauennatis episc. ordinatio Romana habenda 231.3 rauennatis ecclesiæ priuilegium de electione episcopi 156.59 rauennatis & Romanæ ecclesiarum dissidium 249.40 rauennates à quo pontifice oppressi 490.7 rauennates episcopi 492.44 Rebaptizare permissum hoc feculo 148.6 recapitulatio quid, & eius obseruatio necessaria 75.59 receptionis ceremoniæ in Rom. ecclesia 187.12 recharodus rex Hispaniam ab Antanimo liberat 122.25 recensendus Gothorum rex curat pro ecclesia 336.60 concilia celebrarit 229.26 51 receswindi regis motus fidei 237.45 redemptus municipij Canapum episcopus 322.39 redemptus Neapolitanus 322.33 reditus ecclesiarum 208.11 reditus monasterijs assignati 177.36 redualdus Orientalium Anglorum rex 139.11 redualdus ad gentilismum relapsus 43.33 redualdi bellum 659.4 referendarij uersus in Monophysitas 126.27 regimen sacrū Mahometi 634.58 regimen sacrum apud gentiles 59.34 reginoburgensis ecclesia 31.43 regius Panensis episcopus 476.31 regionanus diaconus 194.38 reichford monasterium 172.1 religionis forma non ab aulicis </p>	<p> præscribenda 9. & 10. præfat. ob Religionis diuersitatem coniugia soluta 204.11 religiones extra ecclesiam 586.32 religiosi 194.7 reliquiæ sanctorum ab archiepiscopis inuicem missæ 226.25 reliquiæ sanctorum alijs missæ à Pontifice Rom. 231.57 reliquiæ sanctorum mendacibus signis commendatæ 566.15 reliquiæ sanctorum superstitiosè ueneratæ 203.47 reliquiæ superstitiosè seruatæ à Wilfrido 528.48 reliquiarum translatio quo ritu facta 169.5 remacli Traiectensium episcopi uita 496.30 remensis ecclesia 29.18 remigij emptio 207.37 remisol Visensis episcopus 255.33 remissiones peccatorum duodecim 110.8 rennuitæ monachi 174.43 reoldus Remensis episcopus 509.16 reorum inquisitioni interesse soliti episcopi 204.18 reparatus consilij Mauritanie episcopus 315.47 reparatus Florentinus episcopus 386.41 reparatus Mantunanensis 224.56 reparatus Meglapolitanus 322.40 reparatus Rauennas presul 249.46 reparati Rauennatis episcopi uita 492.54 de Repudio Mahometi hypothesis 640.47 rerum ordo secundum Mahometum 612.10 ad Resbacem torrentem monasterium extructum 4.51 resbacense monasterium à quo conditum 502.41 responsoriorum autores & usus 141.30 30 restitutus Labalidiensis episcopus 316.52 resurrectio 106.1 resurrectionis Domini ecclesia 134.18 resurrectionis ecclesiæ altare 138.49 de Resurrectione Cononitarum hypothesis 124.21 Mahometi somnia 627.10 reuchidi Cambrij episcopi uita 540.24 reuelationes nouellæ 119.19 rex suus à Persis adoratus 588.21 pro Rege orandum 95.26 regum electio apud Hispanos 242.32 qualis constituta in synodo octaua Toletana 394.10 & 395.15 regum electioni archiepiscopos quoque interfuisse 222.43 libaniticis in Rom. ecclesia regum abbas in Rom. ecclesia </p>	<p> flam 186.28 per Reges confirmatus Rom. ecclesiæ dominatus 235.7 reges gentilismi propugnatores 593.21 reges monachi facti 172.13 & 580.13 reginarum largitione bona ecclesiastica aucta 207.5 Rheatinus episcopus 28.31 rhedonensis episcopus 29.47 rhedualdus Anglo. rex 36.52 rhegiensis episcopus 28.43 & 29.38 rhegitana ecclesia 28.18 rhinocururana ecclesia 26.49 rhodus cycladum insularum metropolis 213.8 rhodus à Saracenis uastata 661.15 expugnata 53.32 rhodi episcopi 27.14 rhomanus Rothomagensis episcopus 503.14 rhomariti abbatis mortui miraculum 167.48 rhomariti abbatis uita 544.15 rhotaris Longobardorum rex. 484.46 rhotaris Longobardorū regis immanitas in Christianos 49.12 rhotomagensis episcopus 29.34 Richarius miraculis clarus 206.54 richarius Pontinensis 153.31 richarij Pontinensis templū natalis solennis 135.36 163.6 ritus circa clauas 149.5 ritus cenæ Domini 151.24 circa exorcisationem 159.20 circa festa 161.36 circa ieiunia 159.41 circa nuptias 164.13 circa orationem 154.28 sepultura 165.4 uisitandi ægrotos 164.26 circa uocationem & ordinationē 156.39 gentilium 591.50 monasteriorū nimis superstitiosos 178.39.57 Roman. ecclesiæ circa missam 187.18 rituum multitudo 133.53 riuus altus, qualis locus 135.57 robertus Ganguinus 135.11 rodoaldus apostata 595.32 rodoaldi Longobardorum regis cades in adulterio 662.35 rodoaldi Treuirensis episcopi uita 498.60 rodibaldus Valentinianensis episcopus 317.33 rofensis ecclesia 44.2 roffenses episcopi 522.12 rogatus Biterrensis episcopus 515.41 romacharius presbyter 261.58 romaricus S. Martinum inuocat 112.11 romanus Cetellitanus 325.5 romani martyris basilica Ticini 135.49 Roffensis episcopi uita 522.13 Scoti uita, & scripta 537.31 roma </p>
--	---	--

CENTURIÆ VII.

Romā in Imperatoris potestate
 etiam sub Heraclio 658.39
roma studijs florens 210.58
 quam diu sub Imperatorum
 potestate 236.16
romæ gentilismus 588.51
 spoliationes 236.2
romæ qualis ecclesia hoc seculo
 septimo 28.12
romani sapientissimi secundum
 Mahometum 624.35
romani à Gundemaro uicti 658.
 49 à Longobardis uicti 661.
 56
romani pacem à Longobardis e-
 mere coacti 654.42
romanorum dissensio de libris
 Gregorij 243.30
romanorum fraudes in suppri-
 mendis canonibus sextæ syno-
 di 459.22
romanorum & Constantinopo-
 litanorum contentio de pri-
 matu 243.50
romanus antichristus 653.42
romanus archiepiscopus 218.57
 quot ecclesias habuerit sub se
 220.6
romani episcopis cum Carali-
 tano 246.58 cur à Con-
 stantino laudati 238.15
romanorum episcoporum studia
 21.30
romanis episcopis nimis libera-
 les principes 242.35
romano Imperatori quot libras
 auri tribuere coacti Saraceni
 55.24
romani Imperij diminutio 653.30
romani Imperij inclinatio 46.41
romanorum patriarcha ultimus
 478.44
romanus Pontifex quando suum
 dominatum cœperit 21.46
romani Pontificis ordinatio à
 quibus facta 229.33 domina-
 tus à synodis confirmatus
 233.49
romani Pontificis insolentia s.
 præfat.
romani Pontifices suis corrupte-
 lis Anglicas Ecclesias inficiūt
 44.59
romanorum pontificum impia
 decreta 233.6 machinationes
 ad obtinendū primatū 228.47
romanorum pontificum opera
 contra gentiles 594.37 uite
 477.43
romanorum pontificum uis in
 episcopos 230.55
romani primatus ratiōes 479.10
romana bibliotheca celebritas
 210.35
romanae dissensiones ob pontifi-
 cum electiones 250.36
romanae ecclesie ceremonie cir-

ca baptismum 186.40
 romanae ecclesie ritus 183.43
 romanae ecclesie thesauri 207.49
 romanam ecclesiam nunquam er-
 rasse circa fidem quis asserat
 229.52
romana synodus sub Agathone,
 & eius acta 375.49 sub Bo-
 nifacio tertio 251.36 sub Bo-
 nifacio quarto 252.1 sub Mar-
 tino 322.56 sub Theodoro
 313.12
romaniae afflictiones 660.50
romania ab Arabibus uastata
 666.5
romarico pes in facie impactus
 203.14
romilda Forumulium prodit
 45.53
romildæ Gifulphi uxoris suppli-
 cium 62.41 libido & inte-
 ritus 655.48
romualdus Beneuentanorū dux
 173.8
roricius presbyter 261.42
rosellanus episcopus 28.38
rotharis rex Lōgobardorū quas
 turbas dederit in religione
 247.10
rotharis Bergomensium dux
 666.30
rotharius Longobardorum rex
 Arianus 240.31
rotharij Longobardorum regis
 reliquiæ custodiæ per Ioānem
 Baptistam 568.41
rotharij Longobardorum regis
 uictoriae 661.57 mors 662.26
rothomagensis ecclesia 30.3
rothomagensis episcopus 502.31
rottscheffer castellum 357.30
Rubiaccum cur & quando ecclesie
 Argentinensi donatū 40.13
 & 241.36
rubiacensis ecclesia 30.5
ruffini libri an legendi 119.23
rufinus Asindonensis epif. 287.22
rufinus Sipontinus 325.16
rumachum locus 552.35
rumulus epif. Africanus 316.47
B. Rupertus 31.52
rupertus ubi ecclesiam extruxerit
 203.21
rupertus propagator ecclesie in
 Bauaria 34.23
rupertus Wormaciæ episcopus
 uirgis cæsus 61.6
ruperti socij 515.47
rusticus Taurinatis ecclesie epi-
 scopus 386.31
rusticas operas facere in die Do-
 minico prohibitum 198.17

S
Sabbati dies sacris addictus
 140.32
sabbati feria 161.59
ieiui-
nium 160.34

sabbato conuenire soliti ad sacra
 Romani 185.55
sabbata Iudaica 587.15
sabbatius Buxentus 325.15
sabbis patricius 665.60
sabellius hæreticus 121.12 & 344
 49
cum Sabellio quid commune Ma-
 hometo 648.1
sabellianistæ hæretici 153.58
sabiniani pontificis Romani uita
 477.46 inuentum 140.50
 sepultura 191.45
sabinus Gregorij Agrigentini ad
 uersarius punitus 65.54
sabini Agrigentini perfidum sce-
 lus 55.42
sabini Agrigentini diaconi uita
 495.23
sacerdos infamis excommunica-
 uit 193.31
sacerdoti quomodo ad missam
 accedendum 587.54
sacerdotes inter baptisandū tri-
 cidati 145.8
sacerdotes cur in uicos intercedum
 egressi 142.23
sacerdotes gentilissimi propugna-
 tores 593.28
sacerdotum coniugia à quo abo-
 lita 45.13 Scotorum ora-
 tiones pro uictoria 199.40
officium in docendo 197.0
tonsurae 195.16 uitia 204.7
sacerdotibus clauū potestas con-
 cessa 149.10 & 186.50 ca-
 nam administrare licitū 151.6
cōcubinas alendi potestas da-
 ta 193.4 cauendam ab igno-
 rantia 198.3 penam intro-
 gare quorum officium 215.10
ad Sacerdotij gradum quatenus
 laicus admissus 158.37
sacerdotia per ambitum petita
 193.59
sacerdotiorum ambitio prohibi-
 ta 395.58
sacramenta etiam per malos ad-
 ministrata efficacia esse 59.47
sacramentorum abusum inuare
 quorum officium 214.7
sacramentorum effectus 115.1
sacramenta administrare penes
 quos 199.1
de Sacramentis errores doctorū
 112.57
sacrificia dñs gentilibus oblata
 592.19
sacrilegi fabulosa pœna 568.9
pro Sacrilego quis habendus
 214.10
sagiensis episcopus 29.16
saidus principatū affectans peri-
 mitur 665.19
saiabergæ abbatissæ dies quando
 celebrata 163.45
salamaticensis ecclesia 51.16
 121.

I N D E X.

Salaburgensis ecclesia	31.43	sanctos posse nocere ijs quibus	saupandus presbyter	261.42
Salernitanus episc.	28.53	infecti sunt, signis probatum.	saxones pagani	589.53
Saliberga ad numerum orare so-	567.56	sanctos templorum loca indicasse,	saxones australes pagani	589.34
luta	156.7	fabulosum	conuersi	36.6
Salingi Germanorum	592.13	sanctos tueri bona clientum, fabu-	saxones occidentales	536.17
Salisburga	203.22	losa probationes	quando conuersi	33.49
Salisburgenses doctores	515.46	sangallensis abbatiae autor	conuersi	594.20
Salomon quae scripserit	115.34.	amplitudo	saxones orientales ad fidem con-	44.52
38		sangallense monasterium	uersi	32.43
Salomon quando natus secundum	602.32	santgallensis urbs	saxones orientales & occidenta-	32.43
Mahometum	602.16	sanguinis esus a Mahometo ue-	les ad fidem conuersi	589.15
de Salomone nugae Mahometi.	432.6. &	titus	saxonum orientalium reges pa-	593.36
602.16		sanguinis pluuia	gani	32.12
Salomon Cleonae metropolita-	130.48. &	saphat oppidi ecclesia	saxonum ecclesiae	659.20
nus Monothelita	427.41	sapientiae liber a quo conscriptus	saxonum reges gentilissimi propu-	655.21
427.41		116.39	gnatores	593.36
Salomon Cleonae episc.	432.6. &	sapientius Numerianus epi.	saxonum de Franciae uictoria	655.21
432.6. & 468.38		saporius Armeniae praetor	scabies sub Deusdedit pontifi-	560.54
Salomonis diaconi & notarij acta	422.6	farabita monachi	ce	617.28
in sexta synodo Constantino-	511.21	faracenus Antichristus	scachis ludere peccatum Maho-	201.38
politana	136.58	faraceni circuncisi	meto	104.18
Salappius Nannetenis episc.	52.43	34.47	scelerati ubi excommunicati	216.
Saluatoris nomini templa dedi-	135.53	sacias in Arabia persecuti	34	125.37
cata	52.43	586.16	scenolatrae haeretici	600.9
Saluatoris ecclesia Romae	317.8	Mahometanismum amplexati	schahie legatus Dei secundum Sa-	ibidem
Saluatoris templum Venetijs	142.16	596.39	racenos	schismata dissoluta per coniu-
Salutinus Rebianensis episc.	133.45	eiusdem propagato-	racenos	ctione archiepiscoporum
Salutatio populi solis episc. com-	642.25	res	schismata sub Constantino, Con-	stante & Heraclione
missa	618.35	sacraceni Romana spolia eri-	sub Heraclio	245.1
Salutationem mutant Priscillia-	136.7	piunt	sub Leo-	249.37
133.45		faraceni sacrilegi	ne	251.10
Salutationem approbat Maho-	41.30	134.46	schaumbergum Lotharingiae ca-	175.8
642.25		pacem petunt a Constantino	scholae priuatae in monasterijs,	175.22
merus	55.20	Pogonato	scholae Theologicae	41.46
Salutem operibus adscribit Ma-	664.26	faracenorū crudelitas Hieroso-	scholarum celebritas hoc secu-	210.50
homerus	25.59	lymis patrata	lo	211.33
Salzburgij templa	947.1	53.17	scholarum fautores magistratus	238.54
Salzburgensis episc.	660.3	ab Heraclio	scholas aperire presbyterorum	195.57
31.50.		657.41	scholas regere cuius opus	200.
Salzburgense monasterium	664.26	depopu-	39	17. praefat.
41.30		lationes sub Constante	in scholis docentibus an parcen-	168.51
Salubica damnati cibandi secun-	25.59	661.9	dum	325.27
630.33		faracenorū in Syriam eruptio	scholasticae reliquiae quod trau-	602.28
Samuel quidam Benlaui	111.50	656.35	latae	659.34
191.28		faracenorū signētra de Mahome-	scholasticus Fanensis	665.54
Samofatenus haereticus	121.9	to	Schuan idola	in
Samuel quae scripserit	115.28	599.52	Sciaui a Dagoberto uicti	59.44
Samuel uocis etymon	117.50	furores	Christianos scuitia	661.38
Sanctiarum oppidum	502.35	64.13	in Italiam irruptio	
Sanctorum festa in quem finem	164.2	Africa irruptio		
obseruata	568.54	564.31. & 665.1		
Sanctorum intercessionis fabu-	181.47	faracenorū irruptiones in regnū		
losa argumenta	111.50	Aquitaniae		
Sanctorum interpellatio ueris pre-	155.13	51.4		
cibus admixta	163.25	naues qua		
Sanctorum inuocatio approbata	191.15. & 233.32	fraude exustae		
ad sanctorum monumenta inuo-	168.30	593.57		
cationes factae	571.13	faracenorū naues a Gothis op-		
Sanctorum mortuorum inuoca-	191.51	pressae		
tio signis mendacibus copro-	258.46	664.26		
bata		faracenorū scuitia in Christia-		
Sanctorum omnium festum		nos		
a quo institutum		25.59		
Sanctorum reliquiae cultae		faracenorū praetores		
religiose custoditae a Rom. pon-		in Asia tyrannis		
tificibus		660.3		
Sanctorum sortes non respicien-		sardinarius Lamecesis episcopus		
dae		255.36		
		sardium ecclesia		
		24.59		
		metro-		
		politani		
		212.45		
		farisberiae episcopatus		
		136.44		
		fatana impudentia		
		122.9		
		satisfactiones pro poenitentibus		
		impositae		
		202.46		
		satisfactiones pro peccatis		
		111.43		
		satisfactiones quales ieiunia iu-		
		dicata		
		190.60		
		satisfactionum canones		
		150.5		
		saturninus Aletrinus episc.		
		386.55		
		saturninus Miricianensis episco-		
		pus		
		316.41		
		faulus abbas Salzburgensis epi-		
		scopus		
		516.4		

CENTVRIÆ VII.

scelauoniæ gentilismus	588.48	seleucia Isauriæ metropolis	213.668.3	sergij præstigiæ	8. præfat.
scottis usi sacerdotes	193.3	seleuciæ ecclesia	25.37	sergij promotiones	194.58 su-
scotia Pelagiana hæresi infecta	131.28	selymbrius episcopus	27.56	perstitio	202.20 uirus ad
scotiæ ecclesiæ	32.56	senali j irruptio in Romaniã	668	Saxones	330.8
scoti ab Anglis uicti	655.33	senatus Constãtinopolitanus ad	30	sergij Romani pontificis uita	490.56
à pontificibus reprehensi	162.2	Heraclij, filij baptismum inui-	147.38	sergij Selymbriæ episcopi senten-	431.4
scoti cur taxati à doctoribus	114.24	tatus	28.39	tia in synodo sexta Constãti-	431.4
scoti quidam doctores	540.40	senensis episcopus	29.35	nopolitana	470.3
scotorum conuentus de Pascha-	359.22	senonens episcopus	506.26	sergius Sinopenfis episcopus	324.55
ris controuersia	57.19	sententiarũ collatio inter archie-	224.25	sergius Tempfanensis	561.23
scotorum & Anglorum dissen-	175.27 &	piscopos	29.43	serpentium multitudo Romæ ui-	561.23
sio de Paschate	176.21	sentientis episcopus	24.60	sa	515.27
scotici monachi ad bellum ire so-	117.15	septena ecclesia	37	seruandus Ilipensis episcopus	213.58
liti	74.40	septies orari solitum in die	115.53	seruus Dei Bastianus episcopus	208.27
scriptura duobus modis intelli-	141.59	septuaginta interpretum editio	165.31	ibid	40.8
genda	73.24	sepulturæ loca & ritus	165.4	serui seruorum titulus	40.8
scripturæ ignorãtia, Christi igno-	601.58	sepulturæ ritus in Rom. Ecclesia	191.35	serui ecclesiæ	483.50
rantia	74.42	seraphiel archangelus	643.3	seruorum stupor miraculosus	315
scripturæ lectio in ecclesia	661.54	serapionis Sindoni j uita & pietas	509.42	setabiensis episcopus	600.8
de Scriptura sacra doctorum hu-	28.44	serenus Populoniensis episcop.	386.39	seth legatus Dei secundum Ma-	261.44
ius seculi testimonia	26.9	sergius Armenius hæreticus	556.42	hometum	129.50
de Scriptura sacra, nugæ Maho-	139.8	sergius Arsenoita episcopus	553.46	seuardus presbyter	516.44
meri	567.1	sergius Constãtinopolitanus hæ-	245.28	seuerini Romani pontificis uita	125.1
de Scrip turarum locutione septē	192.5	reticus	52.18	seuerini sepulchrũ	505.39
regulæ	164.32	tericus Constãtinopolitanus pa-	130.15	plum	135.16
scultenna amnis	661.54	triarcha Monothelita	130.15	templum Ro-	184.4
scyllanus episcopus	28.44	quorum consilia petierit de	122.40	mæ	125.1
Sebastianus episcopus	26.9	duabus in Christo operatio-	58	seuerus Antiochenus episcopus	129.50
sebastiani oratorium Romæ	184.27	nibus	344.51	hæreticus	516.44
S. Sebastiani altare Ticini	139.8	nijs Aphricæ	26.32	seuerus Aquileiensis patriarcha	210.26
sebastiani reliquiæ	567.1	sergij Constantinopolitani epi-	439.43	seuerus Arianijsmi impugator	386.35
mam translata	192.5	stola ad Honorijũ Papam	332.46	seueri Cordubensis scripta	511
sebbin monachus ægrotus	164.32	error de Christo	332.46	58	129.50
sebbi regis feretrum dilatatum	167.49	sergij Constantinopolitani epi-	473.33	seuerus hæreticus	516.44
sebbi uisiones	580.16	scopi uita	554.10	seueri errores refutati	210.26
seculi nostri mala	6.7	sergius exconsul patricius	420.1	seuerus Lunensis episcopus.	386.35
seculi Septimi Imperatores	21.13	sergius hæreticus	448.13	seueritarum calumniæ in pios	246.30
seculares conciones prohibita in	141.43	sergius Nestorianus Alcorani ad	596.15	seueritarum hæresis secunda	123.8
ecclesia	141.43	intor	645.48	8 quinq; sectæ	159.58
secundus Tagasensis episc.	316.35	metum	647.26	sexta feria quæ	161.57
secundi Tridentini episcopi uita	504.38	sergij Nestoriani opera in Alco-	668.32	destinata	155.57
de Sede Dei, nugæ Mahometi	603.10	rano componendo	647.26	sexulphi Merciorum episcopi ui-	534.19
sedes in templis Romanis distin-	185.26	sergij patricij seditio	668.32	ta	171.47
ctæ	185.26	sergius per schisma ad pontifica-	250.57	seuulsi monasterium	30.55
sedes episcopalis ubi ab incedio	140.3	tum euectus	250.57	Shaumburgum uetus	261.48
non laesa fuerit	140.3	sergius Pontifex adulterij in simu-	197.45	Siagrius Heduenfis episcopus	261.48
sedes episcopales à Rom. Pontif.	231.36	latus	190.31	siagrius presbyter	261.48
translatæ desolatæ à	238.48	latus	190.31	sergius alius presbyter	261.48
magistratu renouatæ	238.48	latus	190.31	sibliensis episcopus	261.48
seditiones sedare cuius opus	200.22	latus	190.31	ficarij cuiusdam supersticiosa con-	571.24
Sedulij scripta approbata	119.55	latus	190.31	seruatio	61.1
segenij Scoti abbatris uita	546.14	latus	190.31	ficariorum quorundam furor	61.1
segenus Scotus presbyter	540.43	latus	190.31	scilia à Saracenis uastata	661
segobiensis episcopus	31.7	latus	190.31	Sicilia	661
segontiensis ecclesia	31.26	latus	190.31		
seleu monasterium	171.60	latus	190.31		
quo miraculo clarum	179.60	latus	190.31		
		latus	190.31		

I N D E X.

Siciliæ ecclesiæ	27.32	simplex cur Deus	77.38	solis eclipsis sub Constantino Pogonato	564.14
ficuli episcopi	477.43	simplicij reliquiæ Romam translatae	191.60	solis obscuratio de Sole Mahometi somnia	610.53
Sida metropolis	212.41	finanus Anglicus	157.29	solina ecclesia	27.7
fidensis ecclesia	24.43	finanus episcopus	38.16 & 214.20	solomon Claneensis episcopus	470.7
fidinorum ecclesia	24.53	& finduittus Segobienfis episcopus.		solonis hæretici emendatio	556.14
figberechtus ex rege monachus factus	172.15	findulphus presbyter	261.45	somniorum superstitio	202.26
figberechtus regis interitus	535.14	findulphus alius presbyter	262.2	somnijs commendata monastica uita	579.60
figebertus Anglorum orientaliũ rex ad fidem conuersus	33.20	findulphus Viennensis episcopus.	498.44	somtanus Auriensis episcopus	515.36
figeberti Anglorum pij regis cura pro scholis	238.55	finophena ecclesia	25.35	sonengense monasterium	170.5
figebertus Cantabrigensis scholæ institutor	211.34	tion ecclesiæ appellatio	99.46	sophiæ ecclesia Byzantij	135.2
figebertus à quo regno Austriæ præfectus	223.2	firpenfis episcopus	26.8	sophronius Hierosolymitanus opposuit se Monothelitis	131.12
figebertus Dagoberti F. ubi baptizatus	40.16	figebertus Conimbricensis episcopus	515.37	sophronius Hierosolymorum episcopus de creatione	86.31
figeberti Galliæ regis pietas	53.50	figebodi regis uictoriæ	658.52	de iudicio extremo	107.10
figeberti infantis prodigium	561.46	figebuti Gothorũ regis synodus	239.22	de oratione	95.48
figeberti monachi uita	546.46	figebuthi regis præsentia in synodo Hispanensi	262.18	de peccatis inferni	107.55
figebertus Orientalium Saxonũ rex baptizatus	146.12	figebuti regis Gothorum opera in conuertendis Iudæis	236.50	de resurrectione	106.19
figebertus quidam decurio equestris	61.16	figebuti Hispaniæ regis contra Iudæos mandatum	588.9	sophronij Hierosolymitani certamen cum Sergio & Cyro de Christi operationibus	245.54
figebertus rex Austrasiæ	40.45	figennandus rex officij admonitus	198.12	sophronij Hierosolymitani synodica exempla	224.10
figebertus rex quæ & quot cœnobia extruxerit	30.14	figenandi regis acta in Tolerana quarta synodo	287.55	synodus contra Cyrum	255.60
figebertus quæ monasteria condiderit	169.55	figibuthus Gothorum rex conuersus	37.51 & 146.1	sophronij Hierosolymitani episcopi uita	465.51
figeberti regis subita mors	151.17	figinnius Basilinopolitanus episcopus.	470.43	epistola orthodoxa.	ibid. 466.15
figebranni episcopi superbia	239.4	figinnius Europæorum episcopus.	469.29	forabi à Dagoberto uicti	659.34
figebrecht scholarum in Anglia autor	210.53	figinnius Heraclitanus episcopus	476.30	fortes Apostolorum, liber apocryphus	120.43
figherus à quo reductus ad penitentiam	594.24	figinnij Heracliæ Thraciæ episcopi sententia de sexta synodo Constantinop.	429.54	fortilegi non respiciendi	258.45
figheri apostasia	590.52	figinnius Hierapolis episcopus	470.22	fortilegorũ autoritas apud gentiles	591.30
figheri regis defectio	593.44	figinnij Hierapolis episcopi sententia in synodo sexta Constantinop.	430.26	fortilegos consulentium pœna	298.47
figuignus episcopus	28.41	figinnius Nifenus episcopus	470.33	fozopolitanus episcopus	24.48 & 27.56
figna mendacia dedicationibus templorum conficta	137.6	figithidum monasterium	242.16	Spalense concilium de humanitate Christi	81.49
figna aliquot mendacia pro superstitionibus	567.56	figttidm monasterium quis condiderit	170.29	de duabus naturis in Christo	83.12
figofridus abbas Parisiensis	544.35	figthim monasterium à quo fundatum	41.44 & 504.58	de passione Christi	93.5
figonius magus hæreticus	121.7	figthim monasterium	30.24	Spalense secundum concilium	125.13
figonius deliria	128.22	figthim monasterij altaria	139.1	speciei utriusq; usus in cœna Domini	99.12
figoniaci pestis in Francia extirpata	239.2	figudhelm Saxonum rex baptizatus	146.13	de Specie & genere obseruatio in scriptura	75.15
figonius uiguerit	193.55	figthim monasterij altaria	139.1	specrum uenabulo domos pulfans uisum	562.23
figonius nouus quis dictus	556.34	figthim monasterij altaria	139.1	spernacus uicus	207.38
figonius festum	162.60	figthim monasterij altaria	139.1	Spes Secrepedulensis episcopus	317.24
figonia celebratum	191.30	figthim monasterij altaria	139.1	Spira per Romanos uastata	238.49
		figthim monasterij altaria	139.1	spirensis ecclesia	29.52
		figthim monasterij altaria	139.1	Spiritus sanctus Deus	84.53
		figthim monasterij altaria	139.1	scriptura autor	117.7
		figthim monasterij altaria	139.1	Spiritus sancti dona	84.60
		figthim monasterij altaria	139.1	de Spiritu sancto doctrina	sa-

CENTURIA VII.

de Spiritu sancto opinio Mahometi	84.20 609.1	stephanus hæreticus	448.15	de Sulpitio cōmentum	585.6
spiritualis cognationis origo	233.15	stephanus Heracleensis episcopus	472.35	superbia summū peccatum	90.50
spoletanus episcopus	28.30	stephanus Locrensis episcopus	384.25	superstitiones monasticorum	178.
sporediensis episcopus	28.34	stephani monachi & hæretici uita	555.58	superstitiones à ministris ecclesię	9
stabulaum monasterium	30.15.	stephanus Pariorum episcopus	476.38	auctæ 202.14	per mutuas
& 41.17 & 169.57 & 496.58		stephanus Popiliensis	325.48	operas archiepiscoporum pro	226.44
statuæ gentilium	591.58	stephani præfecti uituperium	57.60	mota	663.44
statuarum miracula	137.50	stephanus Prænestinus episcopus	385.11	suphias à Floro uictus	184.55
ad Statuas inuocationes factæ	155.5	stephanus presbyter & monachus Monothelita	130.46	sufannæ oratorium Romę	518.1
staureonopolis ecclesia	24.50	stephani presbyteri acta in sexra synodo Constantinop.	42.26	sufatense oppidum	207.43
staureopolis Cariæ metropolis	212.59	stephanus Quæstorianensis episcopus	317.11	Ionensi ecclesiæ additū	28.52
stauolatrarum hæresis & hypotheses	129.12	stephani Romani monachi uita	542.8	sutrinus episcopus	515.
stellæ crinitę prodigium	560.25	stephanus Saranatis ecclesiæ episcopus	387.50	Sylua Egabrensis episcopus	22
stellæ prodigiosa apparitio	564.35	stephanus Talaptenis episcopus	316.57	22	28.29
stellas esse tredecim, nugatur Mahometus	609.18	stephanus Tiarquensis episcopus	317.4	syuanus episcopus	24.44
per Stellas iurare Mahometanis concessum	637.12	stephanus Tuccaboriensis	322.36	syuanus Lemnensis episcopus	476.42
de Stellis Mahometi somnia	610.41	stephanus concilij Vizacini episcopus	313.46	syuenis ecclesia	24.44
stellanus Scorus presbyter	540.43	stephanus Vranopolitanus	470.6	syuester Carcassonenis episcopus	515.27
stenuelspach monasterium	136.35	stipendia ministris unde soluta	208.47	pus	515.27
stephanus in æneo tauro combustus	67.33	stirix ecclesiæ	32.7	syuestris Pontificis constitutio	153.14
stephani reuelatio apocrypha	120.34	stobæa ecclesia	27.6	de ueste linca	119.14
stephani protomartyris dies festus	163.21	stratonicus Solorum episcopus	472.23	syuestris præsuas liber	168.12
S. Stephani templum in Beluonica insula	135.21	strenuelpach monasteriū	173.33	syuestris dies festus	187.46
stephani templum Byzantię	134.53	stupratarum pœna	593.17	symbolum in missa cantari solitum	599.33
S. Stephani templum apud Mentenses	135.7	styrex Apostolus quis	34.30	symbolum Mahometicum	599.33
stephani templum Romæ	184.26	Suasanes actor rerum fiscalium	262.18	symboli Apostolici testimonium de duabus in Christo naturis	279.40
stephanus Anazarbensis	469.31	subdiaconi	194.24	tata	116.19
stephanus Antiochenus Pisidiæ episcopus	469.46	subdiaconorum officium	196.19	Symmachi editio	499.4
stephanus Astigitanus episcopus	515.16	subdiaconis procreatio liberorū prohibita	193.7	symphoriani martyris monasterium	213.1
stephanus cancellarius	432.9	missum baptizare	144.48	synnada Phrygię metropolis	25.4
&	438.24	subditos à iuramento obedientię absoluere cuius officiū	222.47	synnadis ecclesia	239.10
stephanus Cizyci metropolitus	212.37	Sueciæ paganismus	589.37	synodi à magistratu conuocata	239.10
stephanus Clipiensis	322.49	sueuicæ ecclesiæ	31.47	synodi à Rom. Pontificibus conuocata	232.16
stephani Cyzyci metropolitæ uita	468.54	suedbrechtus Frisonum episcopus	529.39	gregata	205.3
stephanus Colonienis episcopus	518.10	suintericus Valentinensis episcopus	515.30	synodi priuatæ cur celebrata	205.3
stephanus Dorensis	325.53	suintilla Gothorum rex Hispanię monarchiam adeptus	660.20	synodi sub Constante Imp. Pogonato	313.10
stephani Emeritensis episcopi acta in synodo duodecima Tolerana	462.9	sulpitij Bituricensis in Aquitania episcopi miraculum	138.2	sub Constantino	255.49
stephani episcopi impietas	53.6	sulpitij Bituricensis episcopi uita	507.34	sub Heraclio	255.49
stephanus Gemmasis episcopus	317.17	sulpitij discipulus per sacrificium uitæ restitutus	183.39	sub Phoca	255.49

I N D E X.

Synopensis ecclesia	25.33	templa statuis ornata	137.49	thebarma idola culta	588.24	
Syracusæ à Saracenis occupata	663.31	templa nouem Venetijs à quo exstructa	135.56	themistius philosophus Agnoztarum sectæ choragus	124.31	
Syracusanus episcopus	27.35	templorum exornationes à magistratu politico adiutæ	240.3	themistius hæreticus	335.8 & 344.52	
Syri cuiusdam episcopi conuersio ab Acephalorum hæresi	125	templorum loca à mortuis indicari, fabulosum	571.32	theodardi Traiectensium episcopi uita	497.10	
Syri Acephalorum episcopi acta in Hispalensi synodo	277.21	templorum religio quanta	181.	theodatus episcopus	33.8	
Syri unitatem Mahometi amplectati	596.58	31 usus	134.9	theodatus eremita	180.45	
Syria à Romano Imperio auulsa	61.48	templis inter dedicandum nomina imposta	136.57	theodati Romani pontificis uita	480.50	
Syria à Persis uastata	654.4.	ad Tempa certa alligatæ precationes	155.25	theodebertus Metensium rex interfectus a fratre	50.6	
Syriacæ ecclesiæ	24.9	in templis baptismus administratus	144.60	theodemodus presbyter	261.51	
Syroes Chosroem patrem interfecit	47.58	in templis loca distincta clericorum & laicorum	139.55	theodericus 34.20 à Brunichilde interemptus	62.54	
Syrois Persæ pax cum Heraclio	65.59	in Templis sepulti quidam	165.33	theoderici Clodouei F. fortuna	56.23	
Syrois in patrem Chosroem dirasententia	63.41	de Tempore Mahometi hypothesis	624.13	theoderici regis Francorum res gestæ	667.30	
		temporum obseruatio in scripturis necessaria	75.43	theoderici in Gallijs crudelitas in Christianos	50.8	
		temporum rationem denunciare cuius opus	199.54	theoderici regis res gestæ	654.53	
T Abernaculorum solennitas	160.30	temporanus episcopus	28.44	theodo dux Bauariæ	170.41 à quo baptisatus	144.42
tabula Dei secundum Alcoranū quæ de Tabula Dei monstrōsa opinio	609.51	terbellis Bulgariæ dominus	58.30	theodo dux cum quibus baptisatus	145.58	
tagontius Valerensis episcopus	602.58	tergestinus episcopus	28.48	quando conuersus	37.55	
taio Casar Augustanus episcopus	511.38 &	terracinensis episcopus	28.25	theodon princeps Bauariæ	31.51	
taio Gothorum episcopus	495.55	terræ creatio secundum Mahometum	609.31	theodiscus Græcus Isidori librorum corruptor	249.30	
talus ludere peccatum Mahometo	617.28	terramotus sub Constante	562.12	theodiseli Hispalensis archiepiscopi factoria	372.24	
tanetos Angliæ insula	173.16	sub Deusedit pontifice	560.53	521.36		
tarentasientis episcopus	29.37	terramotus per Mesopotamiam	564.1	theodobertus Austrasiarum rex	547.58	
tarentinus episcopus	28.45	ad Terram sanctam orandi causa precepti quidam	155.27	theodoretæ cenobium	173.8	
tarisus Ciliciæ metropolis	213.11	territana ecclesia	219.7	theodorici uolentia	390.20	
tarlensis episcopus	24.54	tertia hora cur orandum	155.55	theodorus Adiamitenus episcopus	470.35	
taruauensis ecclesia	29.22	tertuliani opuscula apocrypha	120.49	theodorus Agrigentinus episcopus	494.48	
taurana ad ueritatem reducta	44.31	testamenti Noui libri	118.15	theodorus Amathuntinus episcopus	468.26	
taruauenses episcopi	504.48	testamenti Veteris diuisio	74.26	theodorus Amerinus episcopus	387.42	
taruauenses gentiles	588.60	testamenti ueteris librorum scriptores	115.20	theodorus Amorigorum episcopus	470.38	
taruauensium defectio	594.3	testimonium Iob liber apocryphus	120.40	theodorus Angliæ archiepiscopus	157.29	
taurinus episcopus	28.46	testis falsi pœna fabulosa	568.30	theodorus archiepiscopus Angliæ de coniugio	105.1	
taurinus Tolonenis diaconus	385.60	tetraditæ hæretici	123.58	theodori Angorum episcopi uita	520.48	
taurini templa	135.43	thaddæi euangelium apocryphū	120.15	scripta	521.21	
tauromini ecclesia	27.39	thalha Mahometi socius	652.20	theodori Anglorum orientaliū episcopi uita	535.48	
teclæ & Pauli apostoli liber apocryphus	120.29	thamar Rossensis episcopus	520.45	theodorus archipresbyter	194.35	
tegreddus abbas	261.37	tharsis Cypriani opuscula apocrypha	120.54	theodorus Arclatensis officio re motus	373.7	
tempetatis scuitia	563.79	thaton dux Longobardorum	666.42	theodori Arclatensis episcopi uita	495.12	
tempetatis tempore preces factæ	140.40	theodorus operatio	344.12	theodorus Aureopolitanus	472.15	
templum subinde corruens à Saracenis extractum	53.18	thebaidis ecclesia	26.35	Theodorus Biltensis episc.	322.19	
templa gentilium	591.51	thebarma ab Heraclio expugnata	656.54	theodorus primus archiepiscopus		
templa quæ ab Honorio instaurata	482.35					
templa Mahometanorum	635.57					

CENTURIA VII.

- pas apud Britannos 231.26
 theodori Britannorum archiepi
 scopi acta in synodo contra
 Monothelitas 388.20
 theodorus Casarensis episcop.
 470.44
 theodorus Calliopus crudelis 52
 40
 theodorus Camazenus episco-
 pus 317.1
 theognius Chiensis episcopus
 472.28
 theodorus Cilix in Angliam mis-
 sus 230.32
 theodorici Cilicis superstitiosa
 acta in Anglia 173.13
 theodorus Clusinae ecclesiae epi-
 scopus 386.51
 theodori Constantropolitani mo-
 nachi uita 541.47
 theodori Constantinopolitani ui-
 ta 474.57
 theodorus Daddalorum episco-
 pus 469.52
 theodorus Daldenus episcopus
 469.58 & 470.36
 theodorus Doriorum episcopus
 469.28
 theodorus Dorouernensis epi-
 scopus 357.21
 theodori Dorouernensis episco-
 pi synodus 221.33
 theodorus archiepiscopus Ephe-
 si 213.44
 theodorus Ephesinus 469.55
 theodori Ephesij episcopi acta in
 synodo sexta Constantinopo-
 litana 429.24. ibid. sententia
 429.46
 theodori exarchi in Martinum Pa-
 pam iniuria 130.40
 theodorus exconsul patricius
 419.58
 theodorus Faranitanus episcop.
 328.6 eius scriptum de una
 in Christo operatione 329.9
 theodori Faranitani haeretici uita
 553.43
 theodorus Hierosolymorum ui-
 carius 467.7
 theodorus Hirinensis episc. 317.10
 theodorus Ibensis episc. 470.49
 theodorus Lacedaemoniensis epi-
 scopus 476.36
 theodulphus Malacitanus episco-
 pus 287.27
 theodorus Maustarrorum episco-
 pus 470.32
 theodori Meletinæ episcopi acta
 in sexta Constantinopol. syno-
 do 431.56 & 438.20
 theodorus Miletinus episcopus
 476.34
 theodorus Mitylenes epi. 468.37
 theodori monachi scelera 57.60
 theodorus Mopsuestiae episcop.
 anathematizatus 424.3
 theodorus Nazianzenus 469.27
 theodorus Nepefinus episc. 387.38
 theodorus Olbianus episc. 472.36
 theodorus Pergami episcopus
 470.25
 theodorus Pergamensis episco-
 pus 470.25.34
 theodorus Perias haereticus 344
 53
 theodorus Pharanitanus haereti-
 cus 448.13
 theodorus Phasitanus episcopus
 469.39
 theodorus Pompeiopolitanus
 episcopus 470.90
 theodorus praceptor 211.40
 theodorus Prienes episc. 470.26
 theodorus Prynensis epi. 470.41
 theodorus Rauennæ archiepi-
 pus 219.4 & 387.49
 theodorus Rauenas legatus Ro-
 pontificis ad synodum sextam
 Constantinopolitanam 420.16
 theodorus Rauennam expugnat
 250.19
 theodorus Rauenas quando Eu-
 charistiam celebrare solitus
 152.5
 theodori Rauennatis factum in
 tradenda sua ecclesia Pontifici
 249.51
 theodori Rauennatis casus circa
 missam 188.49 uita 492.45
 theodorus primus quæ templa
 Romæ condiderit 184.26
 theodorus Papa 130.24 quot
 ordinauerit 190.36
 theodori Papæ largitio ad uasa
 ecclesiastica 207.56
 theodori synodi confessio 72.59
 theodori Romani pontificis uita
 484.44
 theodori & Paschalis contentio
 de Pontificatu 250.49
 theodorus Rosellanus 325.32
 theodori Scribonis uita 471.4
 theodorus Sebastianus epi. 469.
 38
 theodorus Sibliensis episc. 470.1
 theodorus Sinensis episc. 469.36
 theodorus Staurenopolitanus e-
 piscopus 476.33
 theodorus Tarsensis 469.31
 theodorus Thermarum episcop.
 476.54
 theodorus Thermenus ep. 470.49
 theodorus Thremethitis episco-
 pus 472.24
 theodorus Tropeianus ep. 384.53
 theodorus Tyndaritanus 325.40
 theodorus Vercellensis episcop.
 386.29
 theodorus Verisonensis episco-
 pus 469.37
 theodosius Contronensis 325.27
 theodosius Syracusanus episco-
 pus 385.30
 theodosius haereticus 129.51 &
 344.52
 theodosiani haeretici 245.46
 theodosiani Seueritæ haeretici &
 corum hypothefes 125.19.35
 theodosianorum defensor Philo-
 ponus 554.45
 theodosiana ecclesia 25.38
 theodotionis editio 116.18
 theodotus in æneo boue combu-
 stus 67.33
 theodulphus Malacitanæ eccle-
 siae antistes 262.24
 theodulphus presbyter 261.42
 theofredus regno Hispaniæ pul-
 sus 668.45
 theologi an sub magistratu
 prætat. 12.
 theopaschita haeretici 125.31
 eorum hypothefes 117.39
 theopemptus Iustinopolitanus
 episcopus 470.45
 theopertus Francorum rex 560.49
 theophanes presbyter & abbas
 434.22
 theophaniae festiuitas à quo in-
 tuta 191.26
 theophanius Abbas Siculus An-
 tiochia episcop. factus 468.18
 theophanius Baiarum episcop.
 476.51
 theophanius Thurinus episcop.
 384.4.4
 theophili Alexandrini opera
 118.27
 theophylactus Casarundinus
 episcopus 470.20
 27.7
 therana ecclesia 27.54
 theranus episcopus 25.11
 therensis episcopus 25.15
 thermena ecclesia 17.39
 thermis ecclesia 207.47
 thesauri ecclesiastici
 thesaurorum liber apocryphus
 120.27
 thessalonicensis archiepiscopus
 218.47
 thessalonicensis episcop. 27.55.28
 218.47
 thessalonus quæ monasteria con-
 diderit 170.36
 theudclindæ largitio ad bona ec-
 clesiastica 207.54
 25.55
 thiana ecclesia 25.15
 thienensis episcopus 470.49
 thijs Longinus episcop. 116.60
 thobæ liber 30.34
 tholegiense monasterium 40.44
 quando fundatum 40.44
 tholegiense cœnobium quo sine
 conditum 173.4
 tholmannus Chilianus discipulus
 516.36
 200.43 &
 tholmannus cum Chilianis præce-
 ptore clam interfectus 241.11
 tholmanus confessor trucidatus
 60.54
 thomas

INDEX.

thomacus Lunensis	325.21	libero arbitrio	108.58	sym-	sta	662.6
thomans domus	473.8	bolum		68.8	trebellij E. gentilis factus.	588.43
thomarius Apameæ episc. & eius uita	468.43	toletana quinta synodus quando collecta, & eius canones	310.34 & inde.		monachus factus	172.21
thomæ actus, liber improbatas	120.11	tolerana synodus sexta quando collecta, & eius canones	363.34.47		trecastræ ecclesia	29.10.41
thomas Antiochenus epi	468.14	toletanum sextum concil. de ecclesia alterius uitæ	101.10	de	treuerensis ecclesia	29.21
thomæ Cōstantinopolitani episc. uita	473.3	extremo iudicio	106.58	de	treuerense monasterium	30.32
thomas diaconus & facellarius	194.32	iustificatione	92.26.32	de	treuerenses episc.	498.52
thomæ Euangeliū apocryphum	120.18	oratione pro rege	95.26	de	mitæ	181.8
thomas exconsul	420.10	toletani V. cōcilij cōfessio	63.56	de	treuerensium scditio	200.23
thomas hæreticus	556.44	toletana septima synodus quando habita, & eius canones	372.18	de	Tridentini episc.	504.36
thomas Hieruanus episc.	520.31	de magistratu	105.34		triduanum ieiunium	159.50
thomas Hierosolymitanus	226.48 & 465.37	toletana octaua synodus quando collecta, & eius acta	390.33		quibus maxime obseruatum	161.27
thomas Hierosolymitanus ieiunium triduanū obseruat	161.29	toleranum octauū concilium de Deo	86.12	de Ecclesia	100.33	
thomæ reuelatio, liber apocryphus	120.33	de magistratu	105.43	de	oratione	95.6
thomæ Ticinensis diaconi uita.	494.7	ratione	95.6	de uotis	103.44	
thracia ab Hunis uastata	654.17	toletana nona synodus & eius capitula	399.56	eius sententia		
a Saiaensis uastata	663.39	de gratiarum actione	96.23		de Trinitate Priscillianistarū hypothesis	133.3
thraciæ episc.	27.58 & 476.26	toletana decima synodus quando collecta	405.18	de oratione	95.47	
themeritina ecclesia	27.6	tolerana XI. synodus	405.46		toletanum undecimū concilium de Antichristo	103.24
thirumbrechtii uita	530.55	de Antichristo	103.24	de	unico baptismo	98.21
thirunus episc.	28.45	lectione	94.36	de iustificatione	92.55	
thuluzæ episc.	28.54	tolerana duodecima synodus, & eius acta	459.50	eius sententia	de diuortio	105.16
thymiamatorium aureum quis missæ addiderit	187.56	de diuortio	105.16	de peccato originis	91.1	
Tibaburgi Anglorū orientalium urbs	535.10	tolerani duodecimi concilij error de baptismo	113.16		tolerana XIII. synodus.	464.54
tiburinus episc.	28.32	toleranz synodi sub Egita	464.53		toleranz synodi nouem	30.59
titianaltaria	139.7	toliganes Wisigothorum rex ton suram clericatus accipit	158.33		tolosani episc.	506.8
tionensis episc.	28.33	tonnanus Scotus episc.	540.41		tonsuræ usus in ordinando	158.11
tionenses episc.	49.49	tonsuram quando receperint Britannii	562.36		de tonsura canon Toletani quarti concilij	300.49
tion Citi episc.	472.24	de tonsura	45.10	ubi præcepte	195.16	
timbricensis episc.	24.49	quando Britannis obtulæ.	233.1		torcellani episc.	476.59
timothus Aelurus hæreticus.	344.51	torcellanæ sedis initium	49.53		torcellenses ecclesiæ	41.10
timotheus cur circumcisus	526.27	torcenense monasterium	30.25		tornani in Fræcia orientali res gestæ	516.52
tinensis episc.	27.54	Traditiones humanæ	103.32		de traditionibus humanis	113.56
tinunabula à quo inuenta.	140.50	de traditionibus humanis	113.56		Traiectensis ecclesia	29.12
titillus notarius	358.51	res patrum	113.56		Traiectenses doctores	496.4
Titulus signum in celo	561.38	Traiectensis ecclesia	29.12		transpadana regio à Francis ad-	
toila Gerundensis episc.	515.16	transpadana regio à Francis ad-				
toletum quando archiepiscopalis dignitas translata	231.44					
&	372.35					
toletanus archiepiscopus	219.20					
toletani & Hispanensis episcopi	249.23					
toletani de archiepiscopatu	514.15					
toletani episc.	514.15					
toletanum concilium de duabus naturis in Christo	83.35					
toletanum cōcilium Arianismum damnat	122.47					
toletanz quartæ synodi historia.	187.36					
toletanum quartū concilium de oratione	96.12					
toletanum quartū concilium de oratione	96.12					
toletana quarti concil. opinio de	103.33					

CENTVRIÆ VII.

tusculanensis episc.	28.40	57.38	Viator Hortonensis	324.60
Tyana Cappadociæ metropolis		uectari ducis Foroiulianorum ui	uiator Magalonensis episcopus	28.51
212.54		etoria miraculosa	562.59	
tyanensis ecclesia	25.53	uectigalia ecclesiis donata	208.6	
tyberiadis ecclesia	23.53	uedasti reliquiæ	567.45	
tyberiadis Iudæi	585.29	uelentarius episc.	28.48	255.47
tyberis Romæ inundatio	565.19	ueliternus episc.	229.34	
tyberius Amizonis episcopus		ueliternensis episc.	28.28	
470.27		uelo funera non inuoluenda	165.	387.53
tyberius Laodiceæ episc.	470.23	28		
tyberius Constantini imperato-		uenantius pater Ioannis quarti		
ris frater	663.16	pontificis	484.17	328.52
sub Tyberio martyres	559.42	uenatij templum Romæ	184.18	
quæ synodus coacta	465.1	uenditionum ritus apud Maho-		
tyrassonenfis ecclesia	31.13	metanistas	638.22	
tyrigræ	35.52	uenedi ad fidem coacti	34.12	
		ueneti à Longobardis afflicti.		
		49.37		
V		Venetorum prælia	653.53	
Aanus cubicularius	232.11	uenetis D. Marci cathedra missa		
uaecæ simile	101.43	247.46		
uadila Vifensis episc.	515.28	uenetiæ prouinciæ ab Hunnis ua-		
uagi non ordinandi	214.27	stata	655.44	
ualderedus Leocadij abbas	546.5	uenetiæ fines diluuiio uasta-		
ualdherus Londoniæ episc. uiffi-		ti	565.8	
tarægrotos	164.32	uenetiæ origo	477.28	
ualentia ecclesia	29.50	uenetijs quæ templa fuerint	135.	
ualentinensis episc.	29.41	52		
ualentiniani patricij seditio op-		de Venis nugæ Mahometi	616.	
pressa	661.32	24		
ualentiniani templum in uia Fla-		uentinensis episc.	29.35	
minia	184.44	per uentos iurare licitum Maho-		
ualentinianus Viscensis	322.38	metanis	637.6	
ualentinus Aquefis episc.	386.11	de uentis Mahometi, nugæ	611.	
ualentinus episc.	31.5	12		
ualentini festiuitas à quo insti-		uentri serui	9. præfar.	
tuta	191.26	uenus 193.13	ab Arabibus cul-	
ualerianus Rosanus episc.	386.57	ta	590.47	
ualerianus Rosellensis episco-		ueneris cultus à Mahometo ap-		
pus	386.43	probatus	588.33	
ualerianensis episc.	31.6	ueneris culturæ descriptio	592.25	
ualerius Tiburiscensis	322.23	ueneris dies Saracenis sacer.	637.	
ualuentis episc.	28.35	43		
uandalini duo eremitæ	181.8	uerbi auditi præmia	102.6	
uandregisili dies solennis	163.34	uerbo colligi ecclesiam	100.27	
uapincensis episc.	29.43	uercellensis episc.	28.36	
uarasus populus	543.20	uergiliarum ortus	564.43	
uariopagum monasterium quis		uerisanus episc.	26.9	
condiderit	170.46	ueronensis urbis muri diluuiio		
uasa aurea ecclesiastica	207.54	obruiti	565.15	
uasa quæ ad Cænæ usum conse-		uersus à Mahometo recitari soli-		
crata	151.43	ti	647.47	
uascones Francis subiecti	655.26	uesca abbatissa	531.41	
uascones à Gandemaro uicti		uespertinum officium	140.27	
658.49		uesta	593.13	
uasconu irruptiones in regnum		uestales uotariæ in Anglia	173.14	
Aquitaniæ	51.5	uestimentorum qualium usus in		
uasconum legati ubi seruati	181.	Cænâ licitus	153.11	
34. rebellio	664.23	uestis holoserica missæ addita.		
uasconensis episc.	29.44	187.29		
uastar ciuitas Ægypti ex inferno		uestes preciosæ ecclesiis donatæ.		
orta secundum Mahometum		208.1		
631.10		uesnuij incendium prodigiosum		
uaticana ecclesia Romæ	184.2	564.28		
uestia insula 33.2 & 243.8		uetadum monasterium	173.34	
pagana 589.28 quomodo con-		uexillum Dominicæ crucis à Per-		
ueisa	36.19	sis ablatum	46.54	
uectæ insule afflictio per Cædual-				
dam Geuifforum tyrannum				

INDEX.

uillula monasterium	462.12	uirorum laudatorum memoria	uoagesus mons	42.13
S. Vincentius inuocatus	111.53	obseruata	uolaterranus episc.	28.39
uincetij templi Cabelline	135.38	uirtutum & nitiorum exempla in	uolfricus eremita	181.10
uincetius Casaraugustanus A-		facris plurima	uolumus & iubemus, uerba quid	181.10
rianus	122.40	uisionis ecclesia	notent	251.57
uincetij Casaraugustani episco-	511.30	uisionum superstitio	uoluntates in Christo duæ	71.6
piuita		uisionibus commendata mona-	uorigressus Glasconie abbas	547.
uincetij Beluacensis episc. uita	509.3	stica uita		15
uincetius Liuiensis episc.	387.59	uistrandi ecclesias officium quo-	uofagi castrum quo cœnobio cla-	172.46
uincetius Tuccitanus episcopus	515.21	rum	rum	29.39
uinciane monialis uita	549.25	uita æterna	uofontiensis episc.	258.40
uinctorum ad translationem Vi-		uitæ patrum	uotum ubi faciendum	203.
gilij accursus	169.18	uitalianus papa 45.11	uoti fuco matrimonia soluta	103.43
uindelicæ ecclesiæ	31.41	dinauerit		24.40
de uindicta, Mahometi hypothe-	623.32	uitaliani papæ decretum de Lati-	&	25.35
sis		no sermone in sacris	urcitanus episc.	31.4
uinfredi Merciorum episcopi uita	534.13	487.25	ursinianus Paduanus episc.	387.13
uini Genifforum episcopi uita	536.44	uitaliani pontificis Romani uita	ursinus Cenetiensis episc.	387.5
uinobaudis abbas	261.33	ordinatio ab Impe-	Vicolonenfis ecclesia	30.1
uinobaudis presbyter	262.2	ratore confirmata	ufura à Mahometo damnata	640.
uinitacefir	536.49	uitaliani tempore quæ tria mira-		54
uintoniæ templum	136.42	cula facta	Vta in Italiam relegata	67.16
uini cum aqua usus in Cœna Do-	152.32	uitalianus Tusculanensis episc.	utæ Theodonis filia compressæ	61.15
mini		386.53	malicia	537.28
uini penuria sub Phoca	559.56	uitalianus Volaterranus episco-	uttæ presbyteri uita	188.45
uinum bibere peccatum Maho-	617.28	pus	Vuæ expressæ pro uino usurpata	181.9
meto		386.46	in cœna	64.24
uimetus	613.32	uitalis Fauentinus episcopus	uualaricus eremita	161.8
uinum & calicem miscuerunt hoc	99.22	387.	uualaricus irrisus quomodo ul-	502.28
seculo		56	tus	211.11
uino cur abstinerint Mahome-	658.3	uitalis monachi exequiæ	uualbertus Meldensium episco-	544.20
tani		165.21	pus	211.11
à uino abstinerere soliti ieiunantes	150.49	missæ	uualberti abbatis uita	222.53
uirdynenses episc.	505.58	154.21	uualerici studia puerilia	239.34
uirgines quæ beatæ	539.11	uitalis Salzburgensis episc. uita	uuanba rex	241.25
uirginum chori in aëre canentiu	168.1	515.57	uuanbanus rex	199.46
auditi		uitalis Tizinenfis episc.	uuanbas Hispaniæ rex se regno	241.25
uirginum cœnobia pro scholis	212.19	322.32	abdicat	544.20
fuisse		uitalis Zarnensis	uuanbanus rex	199.46
uirginum custodia diligens ha-	179.42	322.23	uuanbagisul per gradus pro-	159.6
benda		uitbercht presbyteri uita	motus	54.4.
uirginum monasterium Nouio-	172.44	539.43	42 ieiunium	161.10
nio		uitericus Vestgotthorum rex à	motiones	195.4
uirginu monasteria à monachis	276.39	Romanis uictus	uuanbagisuli morituri historia.	180.21
gubernanda		uitia taxare cuius opus		503.31
uirginum Vestalium commenda-	175.53	uiticæ Hispaniæ regis lex de con-	uuaraco Seneschalcus	557.2
no à studiis sacris		cubinis sacerdotum	uuaracharij hæretici uita	30.18.&
uirginum & monachorum coha-	177.11	193.4	41.20. & 10.8	
bitationes		uizona Gothorum rex apostata.	uualaris cœnobij fundator	309.
uirginibus publicum in Ecclesia	177.	60.21		35
officium non permillum		uitula alba insula	uueiffenburgenfe monasterium	169.47.&
uirginibus subuenire cuius opus	209.22	527.30	à quo conditum	40.26
uirginitas quæ uera	500.36	uituli marini insula Vilfrido do-	quando	40.26
uirginitatis laus	104.7	nata	S. Wendelinus	30.34
uirginitatis & coniugij collatio	105.12	42.54. & 171.43. & 243.6	Wendelini eremite uita	551.59
uirilia sibi amputantes ad mini-	158.43	uitus Syluæ Candidæ episcopus	uuenefridæ uirginis martyrium	177.20
sterium non admisi	30.25	385.6		169.59
uotomandense monasteriu		pro uiuis & mortuis missa cele-	uueffphali quando conuersi	35.
		brata		34
		uizacinum concilium		
		313.47		
		Vlfranius p̄sul Senonēsis		
		35.47		
		ulfrani Senonensis episcopi ui-		
		ta		
		506.59		
		ulfredus Euildach Merciorum re-		
		gis patrinus		
		146.59		
		ulid Arabum regis tyrannis in		
		Christianos		
		59.39		
		Vnacharius episc.		
		261.32		
		unctionionis assertio		
		113.3		
		unctioniones 45.10		
		quando Bri-		
		tannis obrusæ		
		233.1		
		uninibal Illicitanus episc.		
		515.17		
		uniuersales papæ quædo Romani		
		episcopi dici cœperint		
		229.18		
		Vocationis & ordinationis ritus		
		156.40		
		uocationes honestæ approbatæ		
		182.59		

CENTVRIÆ VII. INDEX.

uuestphalorum ecclesiæ 32.23
 Wicred Anglos ab externa uiberat 668.10
 uuidericus Segontiensis episc. 515.23
 uuiggerus monachus 42.32
 uuighardus presbyter cur Romamissus 235.12
 uuighardi officium 221.2
 uuigardus presbyter 520.49
 uuilfridus abbas 221.24 in synodo Britannica 359.27 quæ dona acceperit ab Ediluah. 243.5
 uuilfridus docet paganos Anglos 197.12 piscandi peritus 204.25
 uuilfridus Eboracensis episcopus 385.50 quarum ecclesiarum inspector 213.27
 uuilfridus episcopatu deiectus. 240.59
 uuilfridi ad pontificem appellantis absolutio 231.60
 uuilfridi Eboracensis subscriptio 376.20
 uuilfridi monasterium, & discipuli 200.45
 uuilfridi Lindisfarnensis episc. uita 528.4
 uuilfridi innocens uita 201.30 ordinatio 221.5
 uuilfridus Kiliani discipulus 516.36
 uuilfridus Nordanhumborum episc. 377.26
 uuilhelmus archiepiscopus Eboracensis 219.23
 uuilbrodus Angliæ episc. 32.21
 uuillebrodus Frisonum episc. ordinatus 231.30. & 236.38. & 668.1
 uuilbrodi Frisonum episcopi uita 539.52

S. Willibrodi cœnobium ubi, & à quo fundatum 42.38
 S. Willibrodi monasterium 30.38
 uuindi à Dagoberto uicti 660.9
 uuinfridus Merciorum prouinciae episc. 357.32
 uuini episc. 221.7
 uuinifredus episc. ob inobedientiam dispositus 220.56
 uuinnoci abbatis uita 545.20
 uuintimlienensis episc. 28.36
 uuirzburgenses episc. 516.20
 uuissenburgensis ecclesia 30.6
 uuissenburgense monasterium Spiræ quando conditum 29.54
 quo edito fundatum 50.39
 uuithardi Angli presbyteri uita 537.18
 uuittbi pagus 173.19
 uulcania olla 565.47
 uulcanus Iouis assessor 593.12
 uulfradus maior domus quod monasterium exerit 170.12
 uulfranij dies solennis 163.35
 uulfranij mortem quæ secuta 168.13
 uulmasi abbatis uita 544.28
 uulturnia à Longobardis capta 654.38
 uuolfius eremita 551.46
 uuolfrius eremita 551.45
 uuormaciæ ecclesia 32.7
 uuormacienis episc. 517.5
 Vxores ministris concessæ 456.4
 uxores ducere quot uelit, Mahometo concessum 600.1
 uxorum consuetudine sacerdotibus interdictum 392.59
 uxorati ad ministerium non admisi 158.42

X

Enodochiorum ædificationes à magistratibus adiutæ 240.3

Z Acha fluius infernalis secundum Mahometum 630.16
 zachariæ templum Venetijs 155.54
 de Zacharia Baptistæ patre, nuptæ Mahometi 625.1
 zacharias Hierosolymæ episcopus captus à Persis 656.44
 abductus 46.52
 zacharias de passione Christi. 280.58
 zachariæ Hierosolymitani episc. historia 465.48
 zacharias Leontopoleos episcopus 470.15
 pus 115.36
 zacharias propheta 459.
 zacharias Protospatharius 12. & 668.4
 zanzalus hæreticus 552.51
 zaphat locus 161.34
 Zechius Sclauorum dux 660.13
 zedekias falsus 16. præfatio
 zelzebil fons Mahometo 653.15
 zenchia gens Indiæ idololatrica 588.36
 ca 592.27
 zenchia gentis sacra 494.
 zenonis diaconi Ticinensis uita 204.42.
 teritus 17
 zenonis edictum de Christo. 246.27
 zeuxippus lauacri publici locus 445.21
 Zohot mons 611.31
 zoitus Chrysolitanus episcopus 470.31
 zothon dux Longobardorum. 666.41
 Zuid Mahomethi socius 646.15
 Zymarchus Sydoniorum episcopus 469.52

FINIS.

E R R A T A.

Præfati. pagina 4. uersu 10. censendus 15.36. episcopi 35.9. extitit: eiusq; 37.7. adde & 40.47. abbatia 50.52. mansuetudinis 63.11. profluuiio alui interijisse 22. damnata 64.42. ingressus 71.52. uerum 80.18. Spiritu 96.30 Angelicæ 121.28. quaterna 122.44. Lusitaniam 123.26. genus 128.33. Diluinitatem 143.35. ut suscipiat preces 163.36. natalis 167.38. Lucae 16. 173.56. penetrauerunt 176.16. exire cuius, nisi 17. Antistodorense 196.29. legere, Isidor. 201.37. hætenus 41. Patres 207.14. reuoluentium 211.52. territoria 235.47. ordinatione 55. eligeret 24.1. scortorum 253.42. actuum 254.17. in terra 260.29. alteram 59. quemcumq; 278.47. corporis 292.34. ieiunium 299.58. tollit 300.20. sacerdotibus 312.7. attraxisse 324.48. quinq; 325.56. Cyrum 338.34. assensum 380.59. ut Christus docet 384.32. Beneuentanæ 391.45. periculi 396.17. terrenum 413.45. quibuslibet 414.30. Donus 429.34. Georgius 434.58. uis 438.60. Dionysius 439.47. naturæ coniectus 442.58. Pyrrhi Pauli 459.43. sacerdotibus 483.47. ordinauit 499.3. erratum est in numero 466. 502.3. reuocauit 39. balthæo 584.37. exuendum 588.53. beneficio 602.6. deprauat

BASILEÆ, EX OFFICINA IOANNIS OPORINI,
 ANNO M. D. LIIII. MENSE MARTIO.

